Bundel - Raadsvergadering van 1 april 2025

Agenda bijlagen
- Als de hamer valt

1 Opening
2 Vragenkwartier
3 Spreekgelegenheid voor publiek
4 Vaststellen agenda
5 Ingekomen stukken
- Ingekomen stukken

6 Mededelingen van het college in het kader van de actieve informatieplicht
7 Toezeggingenlijst
- Toezeggingen

8 Voorbereiding en rapportage vanuit gemeenschappelijke regelingen
9 Hamerstukken
9.a Investering in betere huisvesting bibliotheek Borculo
- Dossier 4098 voorblad
- Voorstel en besluit - Investering in betere huisvesting bibliotheek Borculo
- Persbericht Bibliotheek Borculo naar Voorstad 5
- 2025-03-18 Inspreektekst spreker 3 Huisvesting bibliotheek
- 2025-03-18 Inspreektekst spreker 4 Huisvesting bibliotheek
- 2025-03-28 Antwoord op agendavragen - J. Voordouw en P. Leferink (D66) - Bibliotheek Borculo huisvesting
- 2025-03-28 Antwoord op agendavragen - M. Ratering (VVD) - Bibliotheek Borculo

9.b Actualisatie IHP
- Dossier 4094 voorblad
- Voorstel en besluit - Actualisatie IHP
- Oplegnotitie Actualisatie Integraal Huisvestingsplan
- Integraal Huisvestingsplan Berkelland geactualiseerd
- Bijlage 1a Transitieatlas PO Achterhoek Managementsamenvatting
- Bijlage 1b Transitieatlas Primair Onderwijs Achterhoek rapport
- Bijlage 2a Transitieatlas Beroepsonderwijs in de Achterhoek managementsamenvatting
- Bijlage 2b Transitieatlas Beroepsonderwijs in de Achterhoek rapport
- Bijlage 3 Onderwijshuisvesting 2019
- Bijlage 4a Rapportage QuickScan
- Bijlage 4b Rapportage QuickScan deel 1
- Bijlage 4c Rapportage QuickScan deel 2
- Bijlage 5 Visie op onderwijs gemeente Berkelland handreiking 20241126
- Bijlage 6 Samenvatting kerngesprekken
- Bijlage 7 Kerngesprekken eibergen
- Bijlage 8 Kerngesprekken Ruurlo
- Bijlage 9 Kerngesprekken neede borculo kernen
- Bijlage 10 Prognose basisonderwijs
- Bijlage 11 Overzicht capaciteit

9.c Onderwijshuisvesting openbare basisscholen Borculo
- Dossier 4091 voorblad
- Voorstel en besluit - Huisvesting openbare basisscholen Borculo
- Persbericht Openbare basisscholen Borculo op één locatie

10 Stemmingen zonder debat
11 Stemmingen met debat
11.a Vaststelling Beleidsdocument grote windmolens (zoekgebied K)
- Dossier 4084 voorblad
- Voorstel en besluit - Vaststelling Beleidsdocument grote windmolens (zoekgebied K) (GEWIJZIGD)

Voorstel en besluit - Vaststelling Beleidsdocument grote windmolens (zoekgebied K) (GEWIJZIGD, was-wordt)
Bijlage 1 Beleidsdocument grote windturbines Oost Gelre en Berkelland
Bijlage 1.2 Rapportage gebiedsanalyse BvR
Bijlage 1.3 Participatieverslag
Bijlage 2 Beleidsdocument grote windturbines Oost Gelre en Berkelland (was-wordt-versie)
Bijlage 3 GEANONIMISEERD Verslag ter inzagelegging ontwerp-beleidsdocument
Persbericht beleidsdocument grote windmolens
2025-03-03 Antwoord op agendavragen - W. Geerdink en H. ter Horst (BBBB) - Beleidsdocument Grote Windmolens Zoekgebied K
2025-03-03 Antwoord op agendavragen - W. Geerdink en H. ter Horst (BBBB) - Bijlage 1 - 24090401-GS brief Voortgang RES'en - provinciale lijn
2025-03-04 Inspreektekst Inspreker 2 - Beleidsdocument grote windmolens
20250325 GEANONIMISEERD Verslag ter inzage legging ontwerp-beleidsdocument (versie raadsvoorstel GEWIJZIGD)
20250325 GEANONIMISEERD Verslag ter inzage legging ontwerp-beleidsdocument (versie raadsvoorstel GEWIJZIGD, was-wordt)

11.a.1 Schorsing

Als de hamer valt…

Als de hamer valt is het besluit genomen. Zo gaat dat tijdens de vergaderingen van de gemeenteraad. Hieronder een samenvatting van de besluiten die de gemeenteraad op 1 en 2 april heeft genomen.

Initiatiefvoorstel sporthal Ruurlo
De afgelopen maanden heeft de gemeenteraad regelmatig gesproken over het initiatiefvoorstel locatiekeuze sporthal Ruurlo. Dit voorstel is een initiatief van zes fracties uit de gemeenteraad die voorstellen om de nieuwe sporthal in Ruurlo te bouwen bij v.v. Ruurlo in plaats van bij zwembad De Meene. Tijdens de raadsvergadering op 1 en 2 april is er een laatste keer gedebatteerd over het voorstel waarbij de initiatiefnemers een aangepast voorstel – een amendement – hebben ingediend waarin zij wijzigingen hebben meegenomen naar aanleiding van de vorige vergaderingen. Het amendement en het gewijzigde voorstel zijn beiden aangenomen met 14 stemmen voor en 13 stemmen tegen.

Overige besluiten
Verder debatteerde de gemeenteraad uitgebreid over het beleidsdocument grote windmolens. Uiteindelijk stemden 16 raadsleden voor het voorstel en 10 tegen.
De gemeenteraad stemde zonder debat in met de volgende voorstellen:

- Investering in betere huisvesting bibliotheek Borculo
- Actualisatie IHP
- Onderwijshuisvesting openbare basisscholen Borculo

Dit is een verkorte samenvatting van de genomen besluiten. Hieraan kunnen geen rechten ontleend worden. Op de website www.gemeenteberkelland.nl kunt u de volledige teksten van de genomen besluiten vinden.

Raadsvergadering	:	1 april 2025	**Agendapunt**	**:**	5
Onderwerp	:	Ingekomen stukken			
Meer informatie bij	:	Griffie	Telefoon	:	0545-250 805

De volgende aan de raad gerichte stukken zijn ontvangen:

A. Ingekomen stukken

1. Afdoeningsvoorstel: voor kennisgeving aannemen

1. Jaarverslag 2024 en Onderzoeksplan 2025 Rekenkamer Berkelland (1225701);
2. Rekenkamerbrief - Update onderzoek Voormekaarteams (1225701);
3. Brief namens Geesterens Belang - Extra motivatie woningbouwprogramma (1147822)
4. Mail van De Hollandsche Molen - Doe mee met het Jaar van de Molenbiotoop (1234876)

2. Correspondentie van het college van BenW / afdoeningsvoorstel: voor kennisgeving aannemen

1. Raadsbrief over Jaarverslag 2024 Adviescommissie Naoberfonds Berkelland (1178419);
2. Raadsbrief Windbeleid reactie gedeputeerde (1232169);
3. Raadsbrief - Kandidaten voor Berkellands Jeugdlintje 2025 (1206397);
4. Raadsbrief - Woningbouw in Geesteren, plan Florijn (1216956);
5. Raadsbrief - Uitgangspuntennotitie Warmte Koudeprogramma (1210587);
6. Raadsbrief - Jaarverslag Welzijnsraad 2024 (1216363)

3. Raad / commissie / griffie

4. Afdoeningsvoorstel: voor advies in handen stellen van het college

5. Afdoeningsvoorstel: ter afdoening in handen stellen van het college

1. Brief van inwoner Ruurlo met vraag nav bijlage bij Vaststelling Beleidsdocument grote windmolens (zoekgebied K) (1068194);
2. Brief van Weidevogelvereniging Achterhoek over vaststelling beleidsdocument grote windmolens (238888)

B. Uitgaande stukken

1. **Afdoeningsvoorstel: voor kennisgeving aannemen**
   -

gemeente Berkelland

Toezeggingen

Volg-nr.	Omschrijving toezegging	Datum toezegging	Team	Streefdatum gereed	Datum gereed	Bijzonderheden
1.	AvG: Evaluatie aanpassingen bomenverordening	11-11-2020	(AO)	December 2024 (jaar na inwerkingtreding nieuwe bomen-verordening)		Besluit Bomenverordening 7-11-23. Bij evaluatie wordt ook stavaza geactualiseerde bomenlijst meegenomen.
2.	BW: Raad informeren over uitkomsten van de pilot rondom de inkoop jeugd en Wmo in ~~Winterswijk en~~ Oost-Gelre	11-05-2021	Team opdrachtgevers (RV)	2023 (na eerst uitkomsten pilot)		Winterswijk heeft zich teruggetrokken uit de pilot. De omschrijving van de toezegging is daarom gewijzigd naar alleen Oost-Gelre
3.	Als de Pas-melders in Berkelland gelegaliseerd worden door nieuwe landelijke wetgeving, dan verwerken we deze zo mogelijk via een gemeentelijk veegplan in het bestemmingsplan/omgevingsplan bij rechte”	21-6-2022	Dienstverlening Omgeving B (HH)	onbekend		
4.	BB: Het volgende beleidskader Publieke gezondheid zal aansluiten bij de volgende landelijke nota gezondheidsbeleid. Het beleidskader Publieke gezondheid 2022-2026 zien we als een overgangsdocument, dat vervangen zal worden door het nieuwe beleidskader.	06-12-2022	Team opdrachtgevers (RV)	2024/2025 (afhankelijk van de ingangsdatum van de landelijke nota)		
5.	JvO: vastgestelde gedragscodes integriteit incl. uitvoeringsprotocol en praktijkvoorbeelden evalueren einde 2024.Hiervoor een sessie plannen met de raad om integriteitskwesties met elkaar te bespreken	18-04-2023	HR (GK)	Q4 2024		
6.	We onderzoeken welke samenwerking er mogelijk is tussen de dorpskamers en de bestaande, vaak vrijwillige initiatieven	03-10-2023	Opdrachtgevers (RV)	Januari 2025		

	in de gemeente Berkelland. Uitbreiding van de dorpskamers naar de vier kernen vindt niet plaats voordat dit onderzoek is afgerond.					
7.	AvG Bomenverordening meenemen in te ontwikkelen brede monitoring landschap/groen	7-10-23	Opdrachtgever Groen (AO)			
8.	AvG; toezegging benadrukken inzet op resultaten bij Foodstrategie Achterhoek	13-2-2024	Platteland (HH)			
9.	AvG: Samen met het bestuur van 't Timpke aanstellen van aanvullende objectieve expertise op het gebied van exploitatie.	28-5-2024	Sport & Cultuur (HZ)		4 maart 2025	Niet meer aan de orde i.v.m. hulopvraag van het bestuur, zie raadsbrief 'Hulpvraag stichting t Timpke in Borculo' van 4 maart 2025
10.	AvG In de jaarrekening 2025 beoordelen of we 2 van de drie regelingen Asbestdaken stoppen	6-11- 2024	Platteland (KK)	Jaarrekening 2025		
11.	JvO stap voor stap toewerken naar duurzame inkoop bloemen	6-11-2024	Bedrijfsvoering (GK)	NVT		Doorlopend proces
12.	HvdN: de afweging over/regulering van het gebruik van bestrijdingsmiddelen wordt meegenomen in het Omgevingsplan	6-11-2024	Platteland (KK)	Uiterlijk 2030		Planning Omgevingsplan is nog niet gereed
13.						

Raadsvergadering

Dossiernummer	4098
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	1 april 2025
Agendapunt	9.a
Titel	Investering in betere huisvesting bibliotheek Borculo

Geagendeerd	Vergaderdatum
Raadsvergadering	1 april 2025

Voorgesteld besluit

Besluit

1. De plannen van de Bibliotheek Oost Achterhoek (BOA) om de vestiging Borculo te verhuizen naar de Voorstad 5 te ondersteunen.

2. Een bedrag van € 602.626 beschikbaar te stellen voor een incidentele subsidie ten behoeve van de nieuwe vestiging. De financiële dekking van dit bedrag, € 602.626:

· € 220.000 uit de in 2024 van het rijk ontvangen SPUK Bieb
· € 100.000 uit de extra decentralisatie uitkering voor de versterking van het bibliotheekstelsel 2025
· € 42.500 uit de extra decentralisatie uitkering voor de versterking van het bibliotheekstelsel 2026
· € 240.126 ten laten te laten komen van de algemene reserve.

3. Voor 2026 een bedrag van € 87.500 beschikbaar te stellen voor een eenmalige verhoging van de structurele subsidie (begrotingspost) op basis van de volgende onderverdeling:
· € 57.500 ten behoeve van de vestiging Borculo
· € 30.000 ten behoeve van voortzetting met NPO middelen gestarte onderwijsprojecten.
De financiële dekking van dit bedrag, € 87.500, vinden in de extra decentralisatie uitkering voor de versterking van het bibliotheekstelsel 2026.

4. Vanaf 2027 een bedrag van € 129.602 per jaar beschikbaar te stellen voor de verhoging van de structurele subsidie (begrotingspost) ten behoeve van vestiging Borculo en het gemeentelijk meerjarenplan naar aanleiding van de zorgplicht. Dit bedrag op te nemen in de programmabegroting 2026 en verder. De financiële dekking van de structurele verhoging, €129.602 per jaar vanaf 2027, vinden in de middelen die worden toegevoegd aan het gemeentefonds.

Raadsvoorstel

Zaaknummer	:	1176927		
Raadsvergadering	:	1 april 2025		
Onderwerp	:	Investering in betere huisvesting bibliotheek Borculo		
Collegevergadering	:	25 februari 2025		
Portefeuillehouder	:	Wethouder W.A. Wormgoor		
Steller	:	Dewi van Veldhuizen Team Sociale basis	tel. :	0545-250250

Te nemen besluit

1. De plannen van de Bibliotheek Oost Achterhoek (BOA) om de vestiging Borculo te verhuizen naar de Voorstad 5 ondersteunen.

2. Een bedrag van € 602.626 beschikbaar stellen voor een incidentele subsidie ten behoeve van de nieuwe vestiging. De financiële dekking van dit bedrag, € 602.626:
   - € 220.000 uit de in 2024 van het rijk ontvangen SPUK Bieb
   - € 100.000 uit de extra decentralisatie uitkering voor de versterking van het bibliotheekstelsel 2025
   - € 42.500 uit de extra decentralisatie uitkering voor de versterking van het bibliotheekstelsel 2026
   - € 240.126 ten laten te laten komen van de algemene reserve.

3. Voor 2026 een bedrag van € 87.500 beschikbaar stellen voor een eenmalige verhoging van de structurele subsidie (begrotingspost) op basis van de volgende onderverdeling:
   - € 57.500 ten behoeve van de vestiging Borculo
   - € 30.000 ten behoeve van voortzetting met NPO middelen gestarte onderwijsprojecten.

De financiële dekking van dit bedrag, € 87.500, vinden in de extra decentralisatie uitkering voor de versterking van het bibliotheekstelsel 2026.

4. Vanaf 2027 een bedrag van € 129.602 per jaar beschikbaar stellen voor de verhoging van de structurele subsidie (begrotingspost) ten behoeve van vestiging Borculo en het gemeentelijk meerjarenplan naar aanleiding van de zorgplicht. Dit bedrag op te nemen in de programmabegroting 2026 en verder. De financiële dekking van de structurele verhoging, €129.602 per jaar vanaf 2027, vinden in de middelen die worden toegevoegd aan het gemeentefonds.

Waarom dit voorstel en wat is het effect

Vanaf de sluiting van de voormalige vestiging van de Bibliotheek Oost Achterhoek (BOA) aan de Hoflaan in Borculo, is de BOA op zoek naar een nieuwe locatie. Sinds 2023 heeft de bibliotheek een tijdelijke vestiging aan het Muraltplein in Borculo, deze vestiging voldoet niet. Op 5 maart 2024 is de raad voor het laatst over de zoektocht naar een nieuwe locatie geïnformeerd. Inmiddels zijn de eigenaar van Voorstad 5 en de bibliotheek er in de onderhandelingen samen uit gekomen.

In te vullen door Griffie:

Raadsvergadering
0 zonder hoofdelijke stemming
0 met algemene stemmen
0 stemmen voor, stemmen tegen
0 aangenomen
0 verworpen

Wanneer de raad instemt met het voorstel wordt de verhuizing van de bibliotheek naar een nieuwe vestiging aan de Voorstad 5 (voormalige woonwinkel Barink) mogelijk gemaakt. Dit is een locatie waar de BOA alle 5 de wettelijke taken van een bibliotheek kan uitvoeren. De nieuwe huisvesting zal resulteren in betere toegankelijkheid, ruimere (onbemande) openingstijden en meer samenwerking met maatschappelijke partners.

Argumentatie

1.1 De huidige tijdelijke locatie is niet geschikt.
De Bibliotheek Oost-Achterhoek is al geruime tijd op zoek naar een geschikte permanente locatie in Borculo. Momenteel is de bibliotheek gevestigd in een te klein souterrain aan het Muraltplein. Op deze plek kan zij niet de 5 wettelijke taken (zie toelichting) van de bibliotheek uitvoeren. Naast dat de ruimte krap is en de toegang via een trap gaat, is het lastig om met mensen over gevoelige onderwerpen te praten (bijvoorbeeld als zij een vraag hebben voor het Informatiepunt Digitale Overheid), omdat alle aanwezigen in het souterrain het gesprek kunnen volgen. Ook kunnen er geen cursussen, debatten of andere bijeenkomsten worden georganiseerd.

1.2 Op de nieuwe locatie kan worden samengewerkt met Sius, wat leidt tot meer openingstijden en extra faciliteiten.
Sius, een aanbieder van dagbesteding, ziet een mooie kans om zich met de bibliotheek in het pand aan de Voorstad te vestigen omdat zij graag dagbesteding wil aanbieden in Borculo. Sius wil 5 dagen in de week met cliënten/medewerkers zorgen dat er koffie met iets lekkers kan worden geserveerd aan de aanwezige bezoekers. Ook kunnen zij meehelpen met andere nader te bepalen activiteiten in de vestiging. Een groot voordeel van de samenwerking tussen de bibliotheek en Sius is dat de mensen van Sius ervoor kunnen zorgen dat het pand elke werkdag geopend wordt en er een oogje in het zeil wordt gehouden. Zo kan de bibliotheek in Borculo hele ruime openingstijden hebben (waarbij bezoekers de hele dag op basis van selfservice materialen kunnen lenen en de faciliteiten kunnen gebruiken en er op vaste momenten bibliotheek medewerkers aanwezig zijn voor vragen en ondersteuning). Sius heeft meegedaan aan de onderhandelingen over het pand aan de Voorstad, omdat een locatie in Borculo past bij hun wens om uit te breiden met een werklocatie dicht bij een woonlocatie. De plannen van Sius zijn in afwachting van interne besluitvorming.

1.3 Op de nieuwe locatie kan worden samenwerkt met andere maatschappelijke initiatieven.
De bibliotheek is ook van plan haar ruimte te delen met initiatieven zoals Taalcontact en Burgerlokaal (tegen een zeer geringe maatschappelijke huur). De nieuwe locatie biedt veel meer kansen voor dit type samenwerkingen.

1.4 Het is op de nieuwe locatie mogelijk om afspraken te maken voor een openstelling op zaterdag.
In gemeente Berkelland is op dit moment alleen vestiging Eibergen op zaterdag geopend. Voor veel mensen zijn doordeweekse dagen gevuld met werk, school en andere verplichtingen. Door de bibliotheek op zaterdag open te stellen, krijgen mensen die door de week geen tijd hebben de kans om boeken te lenen, deel te nemen aan activiteiten en gebruik te maken van de faciliteiten. Door op zaterdag open te zijn kunnen er ook meer evenementen en activiteiten worden georganiseerd (door de bibliotheek zelf of andere organisaties) die de gemeenschapsbanden versterken, zoals lezingen, boekclubs en culturele evenementen. Ook kan gedacht worden aan activiteiten voor gezinnen.

1.5 Een bruisende bibliotheek draagt bij aan de levendigheid en aantrekkelijkheid van het centrum.
Door samen te werken met Sius en andere maatschappelijke partners en het organiseren van diverse activiteiten, wordt de nieuwe bibliotheekvestiging een centrale ontmoetingsplek. De beleving van de nieuwe locatie van de bibliotheek wordt straks heel anders dan huidige

vestiging. Door op zaterdag open te gaan kunnen nieuwe doelgroepen gebruik maken van de bibliotheek. Het centrum krijgt een impuls. Wanneer de bibliotheek geen intrek neemt in het pand, is (langdurige) leegstand een risico.

2.1 Het pand moet worden verbouwd om het geschikt te maken voor de functies van de bibliotheek (en Sius).
De eigenaar van het pand, de BOA en Sius nemen ieder een deel van de kosten van de verbouwing voor hun rekening. De kosten van de verbouwing van het pand voor de BOA zijn geraamd op €230.000. Dit kan worden gedekt door de ontvangen SPUK-subsidie van het Rijk voor de ontwikkeling van het pand aan de Voorstad 5 en een bijdrage van de bibliotheek uit een bestemmingsreserve. Zie voor meer informatie de paragraaf ‘Financiën’.

2.2 De bibliotheek wordt ingericht als ontmoetingsplek.
De bibliotheek is nog steeds de plek waar je fysieke boeken kunt lenen. Maar het wordt ook meer en meer de plek waar je elkaar ontmoet, nieuwe vaardigheden kunt leren, met anderen in gesprek kunt gaan en kunt ontspannen en die bijdraagt aan de sociale basis

De samenleving van nu vraagt nieuwe vaardigheden. Zo is een vast onderdeel van de openbare bibliotheek tegenwoordig het Informatiepunt Digitale Overheid (IDO), bedoeld om mensen op weg te helpen in hun digitale communicatie met de overheid. Bijvoorbeeld met vragen over Digid en het aanvragen van toeslagen. Bij de nieuwe taken past een inrichting waarbij iedereen zich thuis voelt om zich te ontwikkelen, te laten inspireren of hulp te ontvangen ongeacht leeftijd of achtergrond. De geraamde kosten voor de inrichting bedragen € 382.626. Deze kosten neemt de gemeente op zich. Een deel wordt gedekt door een decentralisatie-uitkering die wij van het rijk ontvangen in het jaar 2025 en 2026. Zie voor meer informatie de paragraaf ‘Financiën’.

3.1 De gemeentelijke bevorderingstaak voor bibliotheken wordt een zorgplicht.
Gemeenten zijn op dit moment verantwoordelijk voor het bevorderen van voldoende en volwaardige bibliotheken. Volgens de planning gaat vanaf 2026 een wettelijke zorgplicht voor bibliotheken gelden. Hoe deze zorgplicht er exact uit gaan zien is nog niet bekend. In 2019 bleek uit een evaluatie van de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob) dat openbare bibliotheken in heel Nederland door jaren van bezuinigingen onder druk stonden. Door de bezuinigingen moeten inwoners van steden en dorpen steeds vaker verder reizen om een bibliotheek te bezoeken. Het kabinet vindt dat iedere inwoner binnen een redelijke afstand toegang moet hebben tot een volwaardige openbare bibliotheek. Om te zorgen dat iedereen een volwaardige bibliotheek op redelijke afstand krijgt, zijn er financiële middelen voor gemeenten vrijgemaakt. Hierover leest u meer onder het kopje ‘Financiën’.

3.2 De huur en G/W/L kosten van het pand aan de Voorstad 5 zijn hoger dan nu in de exploitatie van de bibliotheek is opgenomen.
De nieuwe vestiging van de bibliotheek is een stuk groter en completer dan de huidige tijdelijke vestiging. De jaarlijkse huisvestingskosten in Borculo nemen dan ook toe. De bibliotheek vraagt hiervoor om een aanvullende structurele bijdrage van de gemeente van € 57.500. Deze structurele kosten kunnen voor 2026 worden gedekt uit een decentralisatie-uitkering en daarna uit een toevoeging aan het gemeentefonds.

3.3 De decentralisatie uitkering van 2026 kan worden ingezet voor een incidentele bijdrage aan de inventaris van de nieuwe vestiging in Borculo.
In dit voorstel wordt voorgesteld een groot deel van de decentralisatie uitkering van 2025 en 2026 in te zetten voor dekking van de incidentele kosten. Zie voor meer informatie de paragraaf ‘Financiën’

3.4 Voortzetting projecten in het onderwijs
In de programmabegroting 2025 is in tekst opgenomen om de decentralisatiemiddelen te bestemmen voor de BOA. Ten tijde van het opstellen van de programmabegroting 2025 was het

bedrag namelijk nog niet bekend. Voor 2025 is het voornemen om een klein deel van de decentralisatiemiddelen (€30.000) in te zetten voor het voortzetten van een aantal onderwijsprojecten. Deze projecten zijn in onze gemeente eerder gefinancierd geweest door middel van de combinatiefuncties en later door de NPO middelen. Deze middelen zijn daarom nog niet structureel begroot voor de bibliotheek. Het gaat om de workshops en lessen voor groepen leerlingen in de bibliotheek en in de klas/groep gericht op digitale geletterdheid en om naschoolse workshops creatieve technologie (BIEBlabs). Bieblabs maken het mogelijk dat kinderen nieuwe (technische) vaardigheden ontdekken, van coderen tot 3D-printen.

4.1 Gemeentelijk kader nieuwe zorgplicht
In het kader van de nieuwe zorgplicht stellen de gemeente en de bibliotheek samen een plan op voor de meest geschikte en lokale invulling van de wettelijke taken. Wij zijn momenteel bezig met het opstellen van dit kader. Vanaf 2027 zullen we, aanvullend op de eerder genoemde onderwijsprojecten, inzetten op de versterking van de sociale basis, de openstelling op zaterdag voor alle kernen, en de aanpak van (digitale) laaggeletterdheid onder alle inwoners.

Kanttekeningen en risico's

1.1 De eerste verdieping blijft vooralsnog leeg.
In de huidige plannen is de eerste verdieping nader in te vullen. Dit is jammer vanwege de leegstand, maar biedt ook kansen voor invulling door een maatschappelijke organisatie.

1.2 De huurcontracten moeten nog getekend worden.
De bibliotheek heeft een onderhandelingsresultaat op basis waarvan zij het verzoek aan de gemeente doet. De BOA kan zich pas definitief committeren aan een huurcontract wanneer er duidelijkheid is over de gemeentelijke bijdrage. De pandeigenaar en SIUS hebben zich ook nog niet definitief gecommitteerd. Binnen Sius loopt nog een besluitvormingstraject.

2.1 De inzet van incidentele middelen is alleen zinvol als de structurele bijdrage ook verhoogd wordt.
Met de incidentele bijdrage van de gemeente kan de bibliotheek samen met de verhuurder verbouwen en het pand inrichten. Als de incidentele subsidie niet gecombineerd wordt met een structurele verhoging van de begrotingspostsubsidie, dan is de bibliotheek niet in staat de hogere huur van de nieuwe locatie te betalen. Daarvoor is geen ruimte in de exploitatiebegroting.

2.2 De voorwaarde voor de SPUK BIEB is dat de middelen nog in 2025 aan de verbouwing besteed moeten worden.
De bibliotheek is op dit moment bezig om offertes op te vragen bij verschillende aannemers. Het is mogelijk om tijdig aan de verbouwing te beginnen, maar de tijd dringt wel.

2.3 Een andere voorwaarde van de SPUK BIEB is dat de vestiging 10 uur extra open moet.
Deze extra uren willen wij in ieder geval graag inzetten voor een zaterdagopening. Dan kan de bibliotheek open op een dag dat er veel winkelend publiek in het centrum is. Wij stellen voor om tot en met 2026 10 extra uren in te zetten in Borculo conform de SPUK afspraken en daarna te evalueren. De bibliotheek in Borculo is nu al langer open door de samenwerking met Sius. Dit zijn onbemande uren (dat wil zeggen zonder betaalde kracht). In gemeente Berkelland zijn er meerdere bibliotheken in verschillende kernen.

3. Wanneer een deel van de decentralisatiemiddelen structureel worden ingezet voor de gestegen vaste lasten in Borculo, betekent dit dat deze niet ingezet kunnen worden voor andere projecten, doelgroepen of kernen.
De gemeente krijgt in het kader van de nieuwe zorgplicht in 2025 en 2026 € 129.602 per jaar extra van het rijk in een decentralisatie uitkering voor de bibliotheek. In de begroting 2025 heeft de raad opgenomen dat deze middelen worden bestemd voor de BOA. Vanaf 2027 zullen de extra middelen in de reguliere gemeentefonds bijdrage van het rijk worden opgenomen.

In het kader van de nieuwe zorgplicht is de BOA bezig met de drie gemeenten in haar werkgebied om een gezamenlijke visie op de bibliotheek van toekomst te maken, waarbij er ruimte is voor lokale prioriteiten en accenten. Wanneer de zorgplicht ingaat wordt het (waarschijnlijk) verplicht om een gemeentelijk meerjarenplan vast te stellen. De decentralisatiemiddelen zouden de mogelijkheid kunnen bieden om uitvoering te geven aan prioriteiten hieruit.

De decentralisatie uitkering van 2025 en 2026 wordt voor een groot deel gebruikt voor een incidentele bijdrage aan de inventaris van de nieuwe vestiging in Borculo. Hiernaast wordt er ruimte gebruikt om de structureel hogere huur in Borculo te dekken en is er ruimte over voor het gemeentelijk meerjarenplan. Een van de wensen is het structureel voortzetten van de succesvolle projecten van de BOA voor scholen/scholieren. Deze projecten zijn tot 2025 gefinancierd uit tijdelijke middelen uit het Nationaal Programma Onderwijs. De kosten zijn hiervoor ongeveer € 30.000.

Financiën

Decentralisatie uitkering 2025, 2026
In de aanloop naar de nieuwe zorgplicht zijn in de septembercirculaire 2024 de bedragen opgenomen die in 2025 en 2026 via een decentralisatie-uitkering naar gemeenten komen voor het versterken van het bibliotheekstelsel. In 2025 en 2026 is in totaal een bedrag van €59,3 miljoen beschikbaar. Dit bedrag wordt over alle gemeenten verdeeld op basis van een bedrag van €2,95 per inwoner. Voor de gemeente Berkelland gaat het om €129.602 voor 2025 en eenzelfde bedrag voor 2026. Voor kalenderjaar 2025 heeft de raad in de programmabegroting opgenomen dat deze decentralisatie uitkeringen wordt toegevoegd aan het begrotingspost voor de bibliotheek.

Gemeentefonds voor 2027 en verder
Voor 2027 en verder zullen gemeenten een structurele bijdrage via het gemeentefonds ontvangen voor de zorgplicht/taken. Naar verwachting komt deze structurele bijdrage ook uit op €2,95 per inwoner. Meer zekerheid wordt verwacht in het najaar.

Eenmalige specifieke uitkeringen /SPUK Bieb
In de aanloop naar deze nieuwe zorgplicht konden gemeenten door middel van de regeling Eenmalige specifieke uitkeringen lokale bibliotheekvoorzieningen 2023-2024 (SPUK BIEB) ook een subsidie aanvragen om hun bibliotheekvoorziening toekomstbestendig te maken. Gemeente Berkelland heeft voor de BOA deze subsidie aangevraagd voor Neede en Borculo (locatie Voorstad 5). In Neede gaat de verbouwing bijna van start. Voor Borculo hebben wij een subsidie ontvangen van €220.000,- van het Rijk (daarbij hebben wij ons gecommitteerd aan een cofinanciering van de gemeente van €55.000,-). Een deel van de middelen van de SPUK subsidie moet door de bibliotheek worden gereserveerd voor het realiseren van een extra bemande openstelling van de vestiging 10 uur. Dit is een subsidie voorwaarde die bij de SPUK hoort.

Bestemmingsreserve BOA
De BOA kan voor de plannen zelf € 30.000,- bijdragen uit de bestemmingsreserve huisvesting Berkelland.

De vraag om een investering in de bibliotheek is als volgt samen te vatten:

Wat	Ten behoeve van	Bedrag
Incidentele subsidie	Verbouwing en inrichting nieuwe vestiging (inclusief SPUK voorwaarde extra openstelling 10 uur per week).	€ 602.626
Structurele verhoging van de subsidie vanaf 2026	Hogere huisvestingslasten en extra openstelling vestiging Borculo. Keuzes gemeentelijk meerjaren plan, waaronder voortzetting onderwijsprojecten	€ 87.500
Structurele verhoging van de subsidie vanaf 2027	Vestiging Borculo en keuzes gemeentelijk meerjaren plan	€ 129.602

Toelichting kosten en dekking

Incidentele kosten

	Bedrag	Bijzonderheden
Kosten verbouwing Voorstad 5	€ 230.000	Voor het deel van de bibliotheek. De andere huurder en de eigenaar betalen ook een deel van de kosten.
Kosten Inrichting	€ 382.626	
Kosten 10 uur extra open in de week met een professionele kracht	€ 20.000	
TOTAAL	**€ 632.626**	

De dekking kan als volgt worden gevonden:

Investering BOA

	Bedrag	Bijzonderheden
BOA bestemmingsreserve huisvesting Berkelland.	€ 30.000	

Investering Rijk ten behoeve van de incidentele kosten

	Bedrag	Bijzonderheden
SPUK BIEB	€ 220.000	Aangevraagd voor verbouwing vestiging Borculo aan de Voorstad 5, te besteden in 2025. Ontvangen SPUK subsidie is €220.0000.- Bijbehorende voorwaarde is dat de vestiging gedurende de projectperiode 10 uur extra open gaat. Daarvoor moet €20.000,- gereserveerd worden. Er blijft 200.000,- over voor de verbouwing/inrichting. Bij de SPUK hoort ook een verplichting tot cofinanciering van de gemeente van €55.000. (hierdoor komt het bedrag van de SPUK in totaal aan de bibliotheek door te zetten in een subsidie op €275.000,-)

		Deze cofinanciering wordt ruimschoots behaald door de bijdrage uit de algemene reserve (zie onder).

Investering gemeente ten behoeve van de incidentele kosten

	Bedrag	**Bijzonderheden**
Extra decentralisatie uitkering 2025	€ 100.000	Dekking uit middelen versterking bibliotheekstelsel 2025 Die bedragen €129.602 €30.000 is opzij gezet voor voortzetting projecten in het onderwijs in 2025
Extra decentralisatie uitkering 2026	€ 42.500	Dekking uit middelen versterking bibliotheekstelsel 2026 Die bedragen €129.602. €30.000 is opzij gezet voor voortzetting projecten in het onderwijs in 2026. €57.500 wordt ingezet voor de structurele lasten. Als gevolg resteert er €42.500 voor de incidentele kosten.
Algemene reserve	€ 240,126	
Totaal BOA, Rijk en Gemeente	€ 602.626	

Dekking structurele verhoging subsidie 2026 en verder

	Bedrag	**Bijzonderheden**
Extra decentralisatie uitkering 2026	€87.500	Versterking bibliotheekstelsel 2026 bedraagt €129.602 structureel per jaar

Structurele verhoging subsidie 2027 en verder

	Bedrag	**Bijzonderheden**
Bijdrage in gemeentefonds vanuit zorgplicht vanuit Rijk ter vervanging van decentralisatie uitkering vanaf 2027 (uitgaande van doorzetting door het rijk)	€129.602	Een wettelijke zorgplicht zal worden ingevoerd ten aanzien van de openbare bibliotheek. Voor het uitvoeren van deze taak ontvangen gemeenten een structurele bijdrage via het gemeentefonds. €57.500 voor de structurele lasten huisvesting Borculo €30.000 voor voortzetting projecten in het onderwijs Rest (€42.102) op basis van nieuw gemeentelijk meerjarenplan.

VN verdrag rechten van mensen met een beperking
De nieuwe locatie biedt betere toegankelijkheid dan de locatie aan het Muraltplein omdat de nieuwe locatie op de begane grond is.

Duurzaamheid
Niet van toepassing.

Communicatie
Niet van toepassing.

Initiatief, participatie en rol gemeente
Het initiatief voor de laatste onderhandelingen waarvan u nu het resultaat leest lag bij de bibliotheek, maar de gemeente heeft in eerdere fases onderzoeken uitgevoerd, de partijen bij elkaar aan tafel gebracht en bemiddeld.

Participatie
Op 19 maart 2024 zijn meer dan 730 handtekeningen aangeboden om te laten weten dat er een groot gemis aan een ontmoetingscentrum in de stad Borculo (Zaaknummer 879907). De initiatiefnemers maakten voorheen gebruikt van de vestiging aan de Hoflaan in Borculo voor hun (taal)activiteiten. Wij zullen de initiatiefnemers op de hoogte brengen van de voortgang en de besluitvorming van de gemeenteraad.

Planning en evaluatie
- Na besluitvorming versturen van een subsidiebeschikking voor een incidentele subsidie voor de Bibliotheek Oost Achterhoek met een uitbetaling in twee termijnen (een eerste voorschot van € 560,126 in 2025 en een laatste termijn van € 42.500 in begin boekjaar 2026.)
- Start verbouwing: 2025
- Opening eind 2025 of begin 2026
- Begin 2026 versturen subsidiebeschikking
- Evaluatie openingstijden en gebruik 2027

Alternatieven

Huidige en alternatieve locaties
Het blijven op de huidige locatie is geen haalbare optie vanwege de entree met een trap naar beneden en beperkte mogelijkheden tot privacy en activiteiten. In de raadsbrief van 5 maart (zaaknummer 863706) zijn de overige locaties die in de afgelopen periode zijn bekeken op een rijtje gezet (en is beschreven waarom deze zijn afgevallen).

Meer dekking eenmalig uit algemene reserves.
In dit voorstel wordt voorgesteld een groot deel van de decentralisatie uitkering van 2025 en 2026 in te zetten voor dekking van de incidentele kosten. Wanneer u zou besluiten een groter deel uit de algemene reserve te dekken, kunnen deze middelen ingezet worden voor inhoudelijke activiteiten en programma’s (ook in de andere kernen).

Burgemeester en wethouders van Berkelland,
de secretaris, de burgemeester,

drs. J. Jonker drs. J.H.A. van Oostrum

Raadsvergadering : 1 april 2025

De raad van de gemeente Berkeland;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 25 februari 2025

b e s l u i t:

1. De plannen van de Bibliotheek Oost Achterhoek (BOA) om de vestiging Borculo te verhuizen naar de Voorstad 5 te ondersteunen.

2. Een bedrag van € 602.626 beschikbaar te stellen voor een incidentele subsidie ten behoeve van de nieuwe vestiging. De financiële dekking van dit bedrag, € 602.626:
- € 220.000 uit de in 2024 van het rijk ontvangen SPUK Bieb
- € 100.000 uit de extra decentralisatie uitkering voor de versterking van het bibliotheekstelsel 2025
- € 42.500 uit de extra decentralisatie uitkering voor de versterking van het bibliotheekstelsel 2026
- € 240.126 ten laten te laten komen van de algemene reserve.

3. Voor 2026 een bedrag van € 87.500 beschikbaar te stellen voor een eenmalige verhoging van de structurele subsidie (begrotingspost) op basis van de volgende onderverdeling:
- € 57.500 ten behoeve van de vestiging Borculo
- € 30.000 ten behoeve van voortzetting met NPO middelen gestarte onderwijsprojecten.

De financiële dekking van dit bedrag, € 87.500, vinden in de extra decentralisatie uitkering voor de versterking van het bibliotheekstelsel 2026.

4. Vanaf 2027 een bedrag van € 129.602 per jaar beschikbaar te stellen voor de verhoging van de structurele subsidie (begrotingspost) ten behoeve van vestiging Borculo en het gemeentelijk meerjarenplan naar aanleiding van de zorgplicht. Dit bedrag op te nemen in de programmabegroting 2026 en verder. De financiële dekking van de structurele verhoging, €129.602 per jaar vanaf 2027, vinden in de middelen die worden toegevoegd aan het gemeentefonds.
.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van 1 april 2025

de griffier, de voorzitter,

drs. J.A. Satijn drs. J.H.A. van Oostrum

Toelichting raadsvoorstel

Onderwerp : Investering in betere huisvesting bibliotheek Borculo

Toelichting 5 wettelijke taken Bibliotheekwet

Volgens de Bibliotheekwet, officieel de Wet Stelsel Openbare Bibliotheekvoorzieningen (Wsob), hebben bibliotheken 5 maatschappelijke functies of taken:

1. Kennis en informatie beschikbaar stellen

Bijvoorbeeld door boeken uit te lenen, een informatiepunt digitale overheid in te richten, en informatiebijeenkomsten te organiseren over gezondheid, vrijwilligerswerk of duurzaamheid.

2. Mogelijkheden bieden voor ontwikkeling en educatie

Bijvoorbeeld door taaltrainingen te geven aan volwassenen die niet goed kunnen lezen en schrijven, of om op lagere scholen een les over mediawijsheid te geven, bijvoorbeeld om nepnieuws te herkennen.

3. Stimuleren om te lezen

Bijvoorbeeld door leesclubs op te zetten, voorleesmiddagen te organiseren of door ouders en medewerkers van kinderdagverblijven te stimuleren om voor te lezen.

4. Ontmoetingen en debatten organiseren

Bijvoorbeeld door een themacafé, lunch, quiz of markt te organiseren. Of door verkiezingsdebatten te organiseren.

5. Mensen laten kennismaken met kunst en cultuur

Bijvoorbeeld door lezingen, exposities, films, concerten, stadswandelingen, workshops en voorstellingen te organiseren.

gemeente Berkelland

Persbericht

25 februari 2025

College stelt voor bibliotheek Borculo op locatie woonwinkel Barink te vestigen

Het college van B&W stelt aan de gemeenteraad voor om de Bibliotheek Oost Achterhoek te verhuizen naar de Voorstad 5 (locatie Barink) in Borculo en daarvoor een eenmalige subsidie te geven van € 602.626. De bibliotheek is nu gevestigd in een souterrain aan het Muraltplein.

Wethouder Betsy Wormgoor: "Ik ben blij dat er een goede oplossing in zicht is voor een nieuwe plek voor de bibliotheek in Borculo. Deze plek heeft alles in zich om een volwaardige en toegankelijke bieb te huisvesten met volop ruimte voor maatschappelijke partners, creativiteit en ontmoeting."

De Borculose bibliotheek vestigde zich in januari 2023 in een souterrain van een winkel aan het Muraltplein. Een tijdelijke oplossing. De locatie van de toekomst moet onder meer voldoende toegankelijk zijn, privacy bieden voor vertrouwelijke gesprekken en bijeenkomsten mogelijk maken. Die plek is gevonden aan de Voorstad 5, op de plek waar nu nog woonwinkel Barink gevestigd is.

De Voorstad 5 is een locatie waar een volwaardige bibliotheek gevestigd kan worden, met ruimte voor maatschappelijke partners van de bibliotheek en voor creativiteit en ontmoeting. Een plek voor een leven lang leren, leesplezier en het ontwikkelen van taal- en digitale vaardigheden. Ook is er de wens om op de nieuwe locatie samen te werken met een zorgaanbieder. Hierdoor kunnen mogelijk ook de openingstijden worden uitgebreid, en zelfs een openstelling op zaterdag wordt overwogen.

Om de woonwinkel te veranderen in een bibliotheek, moet het pand verbouwd en ingericht worden. De kosten worden verdeeld tussen de bibliotheek, een zorgaanbieder, de verhuurder en de gemeente. Het college stelt aan de gemeenteraad voor een eenmalige subsidie te geven aan de bibliotheek van € 602.626. Meer dan de helft daarvan (€ 362.500) komt vanuit landelijke uitkeringen die de gemeente heeft ontvangen voor de openbare bibliotheek. Daarnaast wordt voorgesteld de gemeentelijke subsidie structureel te verhogen voor de bibliotheek.

Politieke Avond
Het raadsvoorstel moet nog behandeld worden door de gemeenteraad. Dat zal de komende tijd ingepland worden.

Noot voor de redactie:
Nadere informatie bij Communicatie gemeente Berkelland, T: 0545-250 593.

Stichting TaalContact Borculo

Geachte raadsleden, wethouders en aanwezigen,

Mijn naam is Jeroen Jorna en voorzitter van Stichting TaalContact Borculo . TaalContact zet zich in om taalvaardigheid en integratie te bevorderen. Met ruim 35 gedreven vrijwilligers helpen wij nieuwkomers (onze Taalvragers) die moeite hebben met de Nederlandse taal door middel van taallessen, begeleiding en sociale activiteiten. Ons doel is om iedereen de kans te geven om volwaardig mee te doen in de samenleving.

Stichting TaalContact Borculo is momenteel gehuisvest in Kerkelijk Centrum De Instuif van de Protestantse Gemeente De Wijngaard aan het Muraltplein te Borculo. Omdat wij niet in de bibliotheek zijn gevestigd, zijn goede lesmaterialen niet voldoende voorhanden en investeren wij nu zelf in boeken, spelletjes en multimedia.

Maar vanavond spreek ik niet alleen namens onze organisatie, maar namens iedereen die taal als brug naar een betere toekomst ziet.

Vandaag gaat het niet alleen over een nieuw onderkomen voor de bibliotheek. Het gaat over iets groters. Het gaat over een plek waar kennis, ontmoeting en groei samenkomen. Een plek waar een kind zijn eerste boek kan lezen, waar een nieuwkomer de taal leert om volwaardig mee te doen, waar iemand die moeite heeft bij digitale vragen en – vaardigheden, eindelijk de hulp vindt die hij nodig heeft.

Een goed gehuisveste bibliotheek betekent méér dan boeken en studietafels. Het betekent kansen. Het betekent zelfredzaamheid. Het betekent dat organisaties zoals TaalContact, Burgerlokaal en vele anderen samen kunnen werken om mensen écht vooruit te helpen.

We hebben nu de kans om iets blijvends te creëren – een bibliotheek die niet alleen voldoet aan haar vijf wettelijke taken, maar die een kloppend hart wordt van onze gemeenschap. Ik roep u op: geef deze plannen uw steun. Niet alleen voor de stenen, maar voor de mensen. Voor de toekomst van Berkelland.

Laten we samen bouwen aan een plek waar iedereen welkom is, waar iedereen kan leren, en waar taal geen barrière is, maar een brug.

Dank u wel!

Stichting TaalContact Borculo KvK nummer: 88016773
Postadres: Lebbenbruggedijk 13, 7271 SB Borculo
Mailadres: tcborculo@hotmail.com

Voorzitter, geachte commissie- en raadsleden,

Mijn naam is Wim Onis, woordvoerder namens Stichting Het Burgerlokaal. Ik maak graag gebruik van de mogelijkheid om als mogelijke medegebruiker van de bibliotheek de situatie van Stichting Het Burgerlokaal toe te lichten.

Wat is Het Burgerlokaal?

Stichting Het Burgerlokaal zorgt sinds 2020 voor een laagdrempelige ontmoetingsplek waar de inwoners uit Borculo en omgeving terecht kunnen voor een kop koffie, een luisterend oor en waar ze op weg geholpen kunnen worden met een mogelijke hulpvraag. Dit burgerinitiatief realiseren wij door de medewerking van enthousiaste, ervaren vrijwilligers. Het concept is een succes. Wij verwelkomen gemiddeld zo'n 40 bezoekers per week.

Ooit begonnen op één dagdeel per week en ondersteund met een startsubsidie van het Naoberfonds, zijn we nu drie dagdelen per week geopend.

Voor veel van onze bezoekers zijn wij het enige contactmoment met anderen. Zij willen zich echter niet als eenzaam bestempelen. Verschillende hulpverleners, zoals Humanitas en het Voormekaar Team verwijzen mensen naar Het Burgerlokaal.

De Borculose wandelgroep van Stichting Sportfederatie Berkelland maakt na hun wekelijkse wandeling ook gebruik van onze locatie. Het Voormekaar Team heeft op onze vorige plek gebruikgemaakt van onze gebleken laagdrempeligheid door op één dagdeel voor Borculose inwoners goed bereikbaar te zijn.

Het Burgerlokaal is sinds het begin gevestigd geweest op vijf verschillende plekken binnen het centrum van Borculo. Zo waren wij onder anderen te vinden bij Jimmy’s en in de voormalige winkel van bakker Jos. Het Burgerlokaal is momenteel tijdelijk gehuisvest aan de

Steenstraat 3, ook bekend als de Schuur van café De Hoeksteen. Dit jaar, 29 augustus 2025, bestaat Het Burgerlokaal 5 jaar. Het bestuur van onze stichting, de vrijwilligers, maar vooral onze bezoekers hopen dan eindelijk uitzicht te hebben op een vaste locatie.

Het contact dat wij sinds een paar jaar al hebben met de bibliotheek, resulteerde in het verwijzen van onze bezoekers naar de bibliotheek voor bijvoorbeeld hulpvragen op het gebied van ICT, maar ook in het gebruik van hun ruimte op vrijdagochtend. Dit gebruik hebben wij helaas moeten beëindigen, omdat voor een groot deel van onze bezoekers het afdalen via de trap niet mogelijk was.

Nu de bibliotheek hoogstwaarschijnlijk in een nieuwe accommodatie wordt gehuisvest, biedt dit voor ons een mogelijkheid om een eind te maken aan onze onzekere situatie. Een huiskamer in de nieuwe bibliotheek komt voor een groot deel overeen met wat Het Burgerlokaal in feite is, een huiskamer voor informatief en informeel contact en waar, gekeken naar ons succes, behoefte aan is bij een grote groep Borculoërs. Onze kracht is en die van de bibliotheek kan het worden: een plek dichtbij de inwoners te zijn, in het centrum, een plek waar men zomaar even naar binnen kan lopen, laagdrempelig en toegankelijk voor iedereen.

Behalve het functioneren in de huiskamer, biedt onze aanwezigheid natuurlijk ook de mogelijkheid om te bekijken wat wij kunnen betekenen voor het ruimer openstellen van de bibliotheek, een belangrijk doel!

Wij en onze bezoekers hopen dat we in de nieuwe bibliotheek een plek kunnen krijgen, om samen een goed functionerende informatie- en ontmoetingsplek te creëren.

En voor degenen die ons nog niet bezocht hebben en al vast willen zien hoe de toekomstige huiskamer kan worden, u bent van harte welkom in de Schuur van de Hoeksteen!

gemeente Berkelland

Agendavragen (vragen ter voorbereiding van een vergadering) art. 34

Indiener: Jordan Voordouw, Petra Leferink (D66)
Datum indiening vraag: 25-03-2025
Datum verzending antwoord: 28-03-2025

Politieke Avond van: 1-4-2025

Onderwerp: Investering in betere huisvesting bibliotheek Borculo

Naar aanleiding van de Beeldvormende Sessie van 18-03-2025 hebben wij nog vragen. Dit ivm met de verhoging van de structurele bijdrage 129.602 euro vanaf 2027. Er valt te lezen in de raadsbrief dat deze structurele verhoging onder andere nodig is om de structureel hogere huur in Borculo te dekken.

Vraag:
Hoeveel vierkante meter vloeroppervlakte huurt de bibliotheek op de benedenverdieping en tegen welke prijs?

Antwoord (in te vullen door college):
De huisvestingslasten voor de bibliotheek zijn €45.000 per jaar voor 500 m2.

Vraag:
Hoeveel vierkante meter huurt Sius eventueel tegen welke prijs?

Antwoord (in te vullen door college):
Daar zijn we niet bij betrokken. Dit is aan Sius en de verhuurder.

Vraag:
En hoe is de verhouding dan met de huidige locatie.
Hoe hoog is de huur nu en hoeveel vierkante meter is er nu in gebruik.

Antwoord (in te vullen door college):
De huidige locatie in het souterrain kost €19.500 voor 285 m2 (inclusief het halletje).

Toelichting:
1. Agenda vragen (art. 34) zijn alleen bedoeld voor vragen over punten die op de agenda staan.
2. Schriftelijke vragen (art. 33) zijn vragen die niet bedoeld zijn voor punten die op de agenda staan.
3. Voor de overzichtelijkheid uw vragen in de daarvoor bestemde vakken plaatsen.

gemeente Berkelland

Agendavragen (vragen ter voorbereiding van een vergadering) art. 34

Indiener: Marcel Ratering (VVD)
Datum indiening vraag: 26 maart 2025
Datum verzending antwoord: 28 maart 2025

Politieke Avond van: 1-4-2025

Onderwerp: Investeringen in betere huisvesting bibliotheek Borculo

Vraag:
Kunt u aangeven wat de huidige kosten voor de bibliotheek Borculo zijn en wat de kosten voor de jaren 2025, 2026 en daarna worden die betaald worden.

Antwoord (in te vullen door college)
De structurele huisvestingslasten voor de huidige locatie in het souterrain zijn € 19.500 per jaar.

De structurele kosten voor de nieuwe locatie vanaf 2026 worden

- *Huur € 45.000 per jaar.*
- *Gas, water, licht € 12.000 per jaar (een schatting op basis van kosten op andere locaties).*

Een voorwaarde van de SPUK uitkering is om extra bemande (door een betaalde kracht van de bibliotheek) openingsuren te realiseren. Deze kosten zijn ongeveer €20.000 per jaar. Het plan is om met deze uren onder andere de openstelling op zaterdag te realiseren.

De nieuwe locatie moet daarnaast eerst worden verbouwd en ingericht. Hier is eenmalig een investering van de gemeente voor nodig.

Vraag:
Hoe wilt u in de toekomst omgaan met de decentrale uitkering van € 2,95 per inwoner? Als ik het goed begrijp is dat ons inwoneraantal x € 2,95. Wat is dan de jaarlijkse verdeling over onze bibliotheken. Wie krijgt welk deel?

Toelichting:
1. Agenda vragen (art. 34) zijn alleen bedoeld voor vragen over punten die op de agenda staan.
2. Schriftelijke vragen (art. 33) zijn vragen die niet bedoeld zijn voor punten die op de agenda staan.
3. Voor de overzichtelijkheid uw vragen in de daarvoor bestemde vakken plaatsen.

gemeente Berkelland

Agendavragen (vragen ter voorbereiding van een vergadering) art. 34

Antwoord:
Berkelland krijgt €129.602 in de decentralisatie-uitkering. In 2026 is het voor het laatst een decentralisatie-uitkering. Daarna wordt het onderdeel van de algemene uitkering.

€57.500 is voor de structurele lasten huisvesting Borculo.

€30.000 is voor voortzetting projecten in het onderwijs. Deze projecten zijn voor alle kinderen uit onze gemeente en wordt in de hele gemeente georganiseerd.

De rest (€42.102) wordt bepaald op basis van een nieuw gemeentelijk meerjarenplan. Het is mogelijk dat hierbij wordt gekozen voor de versterking van functies op een of meerdere specifieke locaties, maar hierover is nog niets besloten. Wij zetten in op de versterking van de sociale basis, de openstelling op zaterdag voor alle kernen, en de aanpak van (digitale) laaggeletterdheid onder alle inwoners.

Vraag:
Hoe worden de andere bibliotheken gefinancierd. Worden de bedragen gelijke verdeeld over alle locaties?

Antwoord:
De gemeente splitst haar bijdrage niet uit in een bijdrage per kern of vestiging. Er wordt door de bibliotheek en de gemeente gekeken naar de mogelijkheden om het aanbod zo laagdrempelig toegankelijk te maken voor al onze inwoners. De huisvestingskosten per kern verschillen (bijvoorbeeld doordat de bibliotheek zelf eigenaar van het pand is of omdat de bibliotheek huurt van de gemeente). Het aanbod van materialen en activiteiten probeert de bibliotheek zo mogelijk gelijk te houden, afgestemd op de vraag en de behoefte per kern.

Vraag:
Is er bij het huren van de locatie Barink sprake van onderverhuur door de gemeente aan andere partijen zoals SIUS of huurt straks iedere andere huurder apart van de eigenaar van het pand.

Antwoord:
Nee, de bibliotheek zal rechtstreeks huren van de eigenaar (Barink). Dat geldt ook voor de zorgpartij/Sius.

Toelichting:
1. Agenda vragen (art. 34) zijn alleen bedoeld voor vragen over punten die op de agenda staan.
2. Schriftelijke vragen (art. 33) zijn vragen die niet bedoeld zijn voor punten die op de agenda staan.
3. Voor de overzichtelijkheid uw vragen in de daarvoor bestemde vakken plaatsen.

Raadsvergadering

Dossiernummer	4094
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	1 april 2025
Agendapunt	9.b
Titel	Actualisatie IHP

Geagendeerd	Vergaderdatum
Raadsvergadering	1 april 2025

Voorgesteld besluit

Besluit

De 1e actualisatie van het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs gemeente Berkelland 2020-2036 vast te stellen.

Raadsvoorstel

Zaaknummer	:	1167192
Raadsvergadering	:	1 april 2025
Onderwerp	:	Actualisatie Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP onderwijs) gemeente Berkelland
Collegevergadering	:	11 februari 2025
Portefeuillehouder	:	Wethouder J. van der Noordt
Steller	:	Wim Luigjes Team Advies sociaal domein
tel.	:	0545-250250

Te nemen besluit
De 1e actualisatie van het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs gemeente Berkelland 2020-2036 vaststellen.

Waarom dit voorstel en wat is het effect
Op 15 september 2020 heeft uw raad het Integraal Huisvestingsplan onderwijs gemeente Berkelland 2020-2036 vastgesteld. Intentie van het plan in 2020 was de noodzaak van herschikking van de scholen door de leerlingendaling en de leeftijd van de schoolgebouwen. Samen met de schoolbesturen investeert de gemeente Berkelland in voldoende kwalitatieve, functionele en eigentijdse scholen, die de diverse onderwijskundige en maatschappelijke vraagstukken aankunnen. Vanuit de ambitie voor behoud van keuzevrijheid, een goede spreiding en toegankelijkheid is gekozen voor een integrale aanpak die in het IHP is verwoord.

Na een periode van vier jaar is het wenselijk het plan te actualiseren, waarbij een terugblik wordt gegeven naar de uitvoering van de projecten uit fase 0 en fase 1 en een actualisatie van fase 2 en 3. Er is sprake van een actualisatie van het plan en niet een geheel nieuw IHP. Deze actualisatie leidt niet tot een wijziging van de volgorde van vernieuwing/aanpassing van de scholen ten opzichte van elkaar zoals dit al was opgenomen in het IHP.

Argumentatie
1.1 *De gemeenteraad stelt kaders voor nieuw beleid vast.*
Het is de verantwoordelijkheid van de gemeenteraad om nieuw beleid, zoals opgenomen in het IHP onderwijs vast te stellen.
1.2 *Gemeenten hebben zorgplicht*
Gemeenten hebben op grond van de onderwijswetten een zorgplicht voor de huisvesting van de scholen in hun gemeente. Dat betekent dat de gemeente verantwoordelijk is voor het voorzien in adequate huisvesting en de bekostiging van (vervangende) nieuwbouw en uitbreiding van scholen. Met dit IHP onderwijs geeft de gemeente Berkelland invulling aan deze rol.
1.3 *Dit is een actualisatie en geen nieuw IHP onderwijs*
Het voorliggend IHP onderwijs is een actualisatie en geen geheel nieuw IHP. De kwaliteitsmetingen van de schoolgebouwen en de afgesproken fasering blijven het uitgangspunt.
1.4 *Er is ingegaan op voortschrijdend inzicht*
Voor Borculo was in het IHP verhuizing van ‘OBS Noord’ naar het voormalige schoolgebouw van de Wereldboom en gezamenlijke nieuwbouw voor ‘Kiezel en Kei’ en de ‘Heuvelschool’ opgenomen. Door voortschrijdend inzicht is de wens ontstaan voor gezamenlijke huisvesting van de drie openbare scholen in Borculo.
In het IHP was opgenomen dat de scholen ‘Wonderwijs’ en de ‘Willibrordusschool’ in Ruurlo in de bestaande capaciteit van het gebouw van de ‘Willibrordusschool’ konden

In te vullen door Griffie:

Raadsvergadering
0 zonder hoofdelijke stemming
0 met algemene stemmen
0 stemmen voor, stemmen tegen
0 aangenomen
0 verworpen

worden gehuisvest. De leerlingenaantallen van de scholen geven aan dat dit niet mogelijk is. In het financieel overzicht is nu een bedrag opgenomen voor de vervangende huisvesting voor ‘Wonderwijs’.

1.5 *Nieuwe ontwikkelingen zijn meegenomen in de actualisatie.*
a. Bij capaciteitsproblemen van een school wordt eerst gekeken naar mogelijkheden voor medegebruik.
b. Er wordt aandacht besteed aan de stand van zaken van het wetsvoorstel voor een verplicht IHP en renovatie en de actualisatie van de modelverordening voorzieningen huisvesting onderwijs.
c. Er is aandacht voor de “Werkagenda route naar inclusief onderwijs 2035” en de gemeentelijke visie hierop. Met de schoolbesturen en de samenwerkingsverbanden wordt een handleiding opgesteld waarin beschreven wordt hoe en in welk traject invulling kan worden gegeven aan deze visie.
d. Na de inwerkingtreding van het wetsvoorstel zoals genoemd onder b wordt het investeringsverbod voor schoolbesturen versoepeld. Dit geeft ons meer mogelijkheden om met een schoolbestuur in gesprek te gaan over een optimalisering van de te realiseren voorziening en de bijdrage van het schoolbestuur hierin.

1.6 *Uitgangspunten duurzaamheid blijven van toepassing.*
De uitgangspunten die al in het IHP zijn vastgelegd blijven van toepassing. Alle nieuwe schoolgebouwen worden gerealiseerd op basis van Energie Neutrale Gebouwen (ENG) Daarnaast is het streven om de bestaande gebouwenvoorraad voor 2036 aangepast te hebben volgens de principes van tenminste frisse scholen B voor het binnenklimaat.

1.7 *De investeringsbedragen zijn geactualiseerd*
De in de actualisatie opgenomen investeringsbedragen zijn berekend op basis van de VNG normen (prijspeil 2025) en de marktprijzen (januari 2025). Bij de berekening van de marktprijzen is rekening gehouden met het realiseren van een energieneutraal gebouw. De uiteindelijk toe te kennen kredieten per project worden via afzonderlijke raadsvoorstellen aan u voorgelegd.

Kanttekeningen en risico’s

Leerlingenaantallen

De prognoses van de leerlingenaantallen zijn een belangrijke factor voor het berekenen van de investeringsbedragen doordat daarbij wordt gekeken naar demografische ontwikkeling voor de lange termijn (16 jaar). Hierbij is gebruik gemaakt van de meest actuele prognoses die in 2022 zijn gemaakt. Per kern is te zien dat deze nog overeenkomen met de werkelijke teldata. Wel is te zien dat in enkele gevallen per kern andere keuzes voor een school worden gemaakt. Met de schoolbesturen is afgesproken dat de leerlingen prognoses voor het basisonderwijs in 2025 worden geactualiseerd. Naar verwachting heeft dit niet direct een effect op de scholen die in het IHP zijn opgenomen. Bij de raadsvoorstellen voor aanvraag van kredieten wordt nogmaals gekeken voor hoeveel leerlingen de school wordt gerealiseerd.

vergoeding op basis VNG normen / Marktprijzen

In het IHP zijn zowel investeringsbedragen genoemd op basis van de normbedragen van de VNG als een berekening op basis van marktprijzen. De huidige situatie is dat schoolgebouwen niet voor het bedrag van de VNG normen kunnen worden gerealiseerd. Daarom is er voor gekozen beide bedragen inzichtelijk te maken.

Kinderopvang

Daar waar de gemeente een voorinvestering doet voor kinderopvang worden huurcontracten met het schoolbestuur en de kinderopvanginstelling afgesloten voor een periode van tenminste 10 jaar. Bij vertrek van de kinderopvangorganisatie, gaat het schoolbestuur op zoek naar een nieuwe partner. Indien de ruimte meer dan één jaar leegstaat kan de gemeente met het schoolbestuur in overleg treden om de negatieve effecten van leegstand te beperken.

Financiën
Investeringen voor onderwijshuisvesting worden vanaf fase 2 bekostigd vanuit de reserve onderwijshuisvesting. De stand van de reserve onderwijshuisvesting is op 31 december 2024 € 18.342.000. Uit deze reserve kunnen de indexering van het project Passende jas Rietmolen, het 3-naar-1 project in Borculo, het project Neede Oost (OBS De Marke en Kardinaal Alfrink samen op een nieuwe locatie) en de aanpassing t.b.v. definitieve huisvesting ISK onderwijs in de huidige Kardinaal Alfrinkschool te Neede worden gedekt.
Voor de andere huisvestingsplannen (globaal € 30 miljoen) is op dit moment geen dekking in de reserve onderwijshuisvesting. Het is afwachten of deze reserve de komende jaren wordt gevuld via vrijval kapitaallasten, bestemming van eventuele rekeningresultaten of voordelen bij lopende onderwijshuisvestingsprojecten. Is dit niet het geval dan moet de dekking voor de andere projecten uit fase 2 of 3 ergens anders worden gezocht.

VN verdrag rechten van mensen met een beperking
Bij de uitwerking van de verschillende projecten wordt rekening gehouden met kinderen én volwassenen met een beperking. Toegankelijkheid van onderwijs is van groot belang. Bovendien is in dit IHP nu specifiek aandacht voor inclusief onderwijs.

Duurzaamheid
In het IHP zijn uitgangspunten voor duurzaamheid opgenomen.

Communicatie
N.v.t.

Initiatief, participatie en rol gemeente
Na een eerste school bestuurlijk overleg over het IHP zijn met de schoolbesturen gesprekken per kern gevoerd (zie bijlagen 6 tot en met 9). De uitkomsten van deze overleggen zijn meegenomen in het concept dat op 16 januari 2025 met de schoolbesturen, kinderopvanginstellingen en samenwerkingsverbanden is besproken. In deze vergadering is geconcludeerd dat er draagvlak is voor de aan u voorgelegde actualisatie van het IHP.

Planning en evaluatie
Na de vaststelling van deze actualisatie worden direct kredietvoorstellen aan u voorgelegd voor de indexering van het project Passende Jas Rietmolen en een voorbereidingskrediet voor het 3-naar- 1 project in Borculo.

De voorbereiding voor het project Neede Oost is door de schoolbesturen opgepakt. Verwacht wordt dat wij in tweede kwartaal van dit jaar aan u een kredietvoorstel voor het realiseren van dit gebouw kunnen voorleggen.

Met de schoolbesturen en kinderopvanginstellingen wordt de handreiking om te komen tot inclusiever onderwijs verder uitgewerkt.
Jaarlijks vindt er een overleg plaats met de schoolbesturen, kinderopvanginstellingen en samenwerkingsverbanden waarin wordt geëvalueerd hoe de huidige projecten lopen en anderzijds welke projecten het komende jaar gestart worden.

Alternatieven
N.v.t.

Burgemeester en wethouders van Berkelland,
de secretaris, de burgemeester,

drs. J. Jonker drs. J.H.A. van Oostrum

Raadsvergadering : 1 april 2025

De raad van de gemeente Berkeland;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 11 februari 2025

b e s l u i t:

De 1e actualisatie van het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs gemeente Berkelland 2020-2036 vast te stellen.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van 1 april 2025

de griffier,	de voorzitter,
drs. J.A. Satijn	drs. J.H.A. van Oostrum

Toelichting raadsvoorstel

Onderwerp	:	Actualisatie Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP onderwijs) gemeente Berkelland

Bij de bespreking met de schoolbesturen, kinderopvanginstellingen en samenwerkingsverbanden is gebruik gemaakt van de oplegnotitie om snel aan te geven welke zaken er in de actualisatie van het IHP zijn veranderd.
Deze notitie is te vinden in de bijlagen.

De Actualisatie omvat daarnaast een groot aantal bijlagen.
Bijlage 1a: Transitieatlas primair onderwijs Achterhoek managementsamenvatting
Bijlage 1b: Transitieatlas primair onderwijs Achterhoek rapport

Bijlage 2a: Transitieatlas Beroepsonderwijs in de Achterhoek managementsamenvatting
Bijlage 2b: Transitieatlas Beroepsonderwijs in de Achterhoek rapport

Bijlage 3: Onderwijshuisvesting 2019
Op 5 februari 2019 heeft het college van b&w ingestemd met het raadsvoorstel onderwijshuisvesting 2019
Op 19 maart 2019 heeft de gemeenteraad het raadsvoorstel aangenomen

Bijlage 4: Rapportage Quickscan

Bijlage 5: Handreiking inclusiever onderwijs

Bijlage 6: Samenvatting kerngesprekken

Bijlage 7: Presentatie Eibergen

Bijlage 8: Presentatie Ruurlo

Bijlage 9: Presentatie Neede, Borculo en kleine kernen

Bijlage 10: PO prognoses

Bijlage 11: Overzicht capaciteit gebouwen

De bijlagen 1 tot en met 4 zijn bijlagen die ook al waren toegevoegd bij de vaststelling van het IHP in 2020.
Bijlage 5. Is een eerste aanzet van een handleiding om te komen tot inclusiever onderwijs. Met de schoolbesturen wordt deze nog verder uitgewerkt.

Bijlage 6 tot en met 9 omvat een samenvatting van de kerngesprekken en de presentaties die in deze gesprekken zijn gebruikt

Bijlage 10 is een weergave van de meest actuele leerlingenprognose basisonderwijs van 2022

Bijlage 11 is een overzicht van de capaciteit van de schoolgebouwen op basis van de prognose en de werkelijke teldata 1 oktober 2023 en 1 oktober 2024.

gemeente Berkelland

Oplegnotitie Actualisatie IHP

Uitgangspunten bij de actualisatie

Het voor u liggende concept van de actualisatie van het IHP heeft de volgende uitgangspunten:

- Het is een actualisatie, er is geen sprake van een geheel nieuw op te stellen IHP.
- De Hevo Quick scan kwaliteit van de schoolgebouwen blijft uitgangspunt.
- De afgesproken fasering blijft in stand, tenzij er sprake is van voortschrijdend inzicht.

Wat is meegenomen in de actualisatie?

- Stand van zaken Wetsvoorstel IHP en renovatie (beoogde inwerkingtreding 1 augustus 2025).
- Actualisatie van de modelverordening voorzieningen huisvesting onderwijs.
- Bij capaciteitsproblemen van een school eerst kijken naar mogelijkheden medegebruik.
- Een meer uitgebreide beschrijving van de regelgeving omtrent kleine scholen.
- Bij de actualisering van de investeringsbedragen is gekeken naar de meest actuele leerlingenprognoses.
- Een actuele leerlingenprognose en een vergelijking met de werkelijke leerlingaantallen op de laatste teldata. Begin 2025 worden de leerlingenprognose geactualiseerd.
- Ontwikkelingen rondom ‘Werkagenda Route naar inclusief onderwijs 2035’ en de gemeentelijke visie hierop. Op basis van de kerngesprekken is een handreiking opgesteld met hierin aandacht voor het traject om te komen tot de gemeentelijke visie.
- De gevolgen van het deels opheffen van het investeringsverbod primair onderwijs als onderdeel van het wetsvoorstel IHP en renovatie. Argumenten hiervoor zijn om gemeente en schoolbesturen meer mogelijkheden te geven om met elkaar in gesprek te gaan over een optimalisering van de te realiseren voorzieningen. Schoolbesturen ontvangen vanaf 2015 middelen voor het totale onderhoud van en aanpassingen aan schoolgebouwen. Met een renovatie of nieuwbouw van een school worden activiteiten verricht, waarvoor scholen middelen van het rijk hebben ontvangen. Ook de verduurzaming kan onderdeel zijn van te maken afspraken over een bijdrage van de schoolbesturen. In het bestuurlijk overleg heeft de bestuurder van Keender aangegeven dat zij deze insteek wel reëel vindt, maar geeft wel aan dat de gemeente hiermee vooruitloopt op de komende wetgeving hierover.

Wijzigingen in de fasering:

- Op basis van voortschrijdend inzicht is de wens ontstaan voor gezamenlijke huisvesting van de drie openbare scholen in Borculo (OBS Noord, Kiezel en Kei en de Heuvelschool).op 1 unilocatie (in plaats van huisvesting op 2 locaties). Dit is opgenomen in de actualisatie.
- In het IHP stond opgenomen dat de scholen Wonderwijs en de Willibrordusschool in Ruurlo in de bestaande capaciteit van het gebouw van de Willibrordusschool worden gehuisvest. De leerlingenaantallen van de school geven aan dat dit niet mogelijk is. In het financiële overzicht is nu een bedrag opgenomen voor vervangende huisvesting voor de school Wonderwijs.
- De Ruimtebehoefte voor de vso school Korte Dreef is in het IHP berekend op de normeringen zoals die in de modelverordening van de VNG zijn opgenomen. Bij de laatste actualisering van de modelverordening zijn de ruimtebehoefte van de verschillende onderwijstypen van speciaal (voortgezet) onderwijs samengevoegd

en geclusterd. Deze wijziging is door een groot aantal gemeenten, waaronder de gemeente Berkelland niet overgenomen. Bij de doorrekening van de investering voor deze school is nu rekening gehouden met het ruimtebehoeftemodel zoals die is opgenomen in de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Berkelland 2019.

Berekening investeringen:

- De investeringsbedragen zijn berekend op basis van de VNG normen (prijspeil 2025) en de kostenconfigurator bouwkosten Hevo (prijspeil januari 2025).
- De marktprijzen voor de investeringen zijn berekend op basis van een Energie Neutraal Gebouw (ENG).
- Bij huisvesting van scholen onder één dak is gekeken naar de vaste voet in de berekening van de ruimtebehoefte. Daar waar bekend is dat de scholen als één zelfstandige school verder gaan, is rekening gehouden met één vaste voet. Indien dit nog niet bekend is, wordt rekening gehouden met een vaste voet per school. Bij het uiteindelijk toekennen van het krediet wordt de definitieve toe te kennen bruto vloeroppervlakte bepaald.

De wijzigingen in deze actualisatie ten opzichte van het IHP zijn geel gearceerd.

INTEGRAAL HUISVESTINGSPLAN ONDERWIJS

Gemeente Berkelland 2020-2036, 1e actualisatie maart 2025.

J. Van der Noordt wethouder
W.A. Wormgoor wethouder

Borculo, 16 januari 2025

Vastgesteld in de raadsvergadering van: ……. 2025

Voorwoord

De gemeenteraad van Berkelland heeft op 15 september 2020 het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs gemeente Berkelland vastgesteld. De looptijd van dit IHP bestrijkt de planperiode 2020-2036.

Het plan is voortvarend opgepakt. In deze actualisatie geven wij een terugblik over fase 0 en fase 1 en maken een actualisatie van de fases 2 en 3. In eerste instantie blikken wij ook even terug op de leerlingenprognose die is gehanteerd bij het opstellen van het IHP in 2019 en vergelijken deze met de meest actuele leerlingenprognose van 2022.

Het college wil, in lijn met het ingezette rijksbeleid, aandacht voor inclusief onderwijs en daarom is dit onderwerp ook als visie in deze actualisatie opgenomen.

Dit betreft een actualisatie van het IHP en niet een geheel nieuw IHP. Deze actualisatie leidt niet tot een verandering of wijziging van de volgorde van de vernieuwingen van de scholen ten opzichte van elkaar zoals deze waren en zijn vastgelegd in het IHP. De uitgangspunten en visies die in het IHP 2020-2036 zijn vastgelegd, blijven onverkort van toepassing tenzij hierop in deze actualisatie andere uitgangspunten worden geformuleerd.
De afgesproken fasering zoals die is vastgelegd blijft in stand. Binnen de periode van de betreffende fase kunnen de betreffende schoolbesturen een verzoek indienen om opname op het huisvestinsprogramma. De aanvraag wordt dan beoordeeld op basis van de beoordelingscriteria en de financiële mogelijkheden.

In de actualisatie van dit IHP zijn de wijzigingen ten opzicht van het IHP van 2020 geel gearceerd.

Inhoudsopgave

Voorwoord....2
Samenvatting....5
1. Inleiding; realisatie onderwijshuisvesting op maat....6
1.1 Aanleiding....6
1.2 Doel van het IHP onderwijs....7
1.3 Structuurbeschrijving....7
2. Regelgeving, visie en kaders....9
2.1. Wettelijke zorgplicht....9
2.2. Gemeentelijke verordening onderwijshuisvesting....9
2.3 Ontwikkelingen kleine scholen toeslag....10
2.4. Financieringsstelsel....11
2.5. Duurzaamheid....13
2.6 Wet Meer Ruimte voor Nieuwe Scholen....15
2.7. Integraal onderwijs....15
3. Samenwerking....20
3.1. Rolverdeling/regie....20
3.2. IKC's en 10-14 onderwijs in gemeente Berkelland....20
3.3. Inhoud gaat voor bouw....20
3.4. Opstellen strategisch meerjarig huisvestingsplan onderwijs (IHP onderwijs)....21
3.5. Eerste stappen in de kernen....23
4. Onderzoek....25
4.1. Kaders....25
4.2. QuickScan....26
4.3. Leerlingenprognoses....29
4.3.1 Prognose PO....29
5. Uitvoeringsagenda....34
5.1. Wegingsfactoren....34
5.2. Fasering....35
5.2.1. Fase 0: <2020....35
5.2.2. Fase 1: 2020 – 2023....36
5.2.3. Fase 2: 2024 - 2029....38
5.2.4. Fase 3: 2030 - 2036....39
5.2.6. Fase 4: 2036 en verder....40
5.3. Financiële consequenties....41
5.3.1. Uitgangspunten....41

5.3.2. Verdeling per fase....43
6. Financiële en juridische borging....45
6.1. Investeren in scholen....45
6.2. Investeren in IKC....47
6.3. Andere investeringsvormen....48
6.4. Subsidies....49
7. Uitvoering van IHP onderwijs....50
7.1 Start project....50
7.2 Proces....50
7.3 Integrale aanpak....51
7.4 Bouwheer....51
7.5 Evaluatie en besluitvorming....52
Bijlagen....53

Samenvatting

Aanleiding
Dit IHP is in 2020 vastgesteld. Het is gebruikelijk dat een IHP tenminste eens in de vier jaar wordt geactualiseerd. De uitgangspunten van het IHP blijven onveranderd. In deze actualisatie wordt inzicht gegeven in de voortgang van het IHP en waar wenselijk worden op grond van ontwikkelingen nieuwe uitgangspunten voorgesteld.

Proces
Om inzicht te krijgen in de technische staat van de onderwijsgebouwen, hebben deskundigen van HEVO onderzoek uitgevoerd (de zogenaamde QuickScan). De werkgroep onderwijshuisvesting, bestaande uit een afvaardiging van de schoolbesturen, heeft input en feedback geleverd op de tussentijdse resultaten. De gesprekken over de toekomst van het onderwijs met schoolbesturen vonden veelal per kern plaats, vanwege de wisselende verdeling van schoolbesturen over de kernen. In de actualisatie is deze informatie nog steeds het uitgangspunt.

Fasering
In het IHP staan de plannen beschreven voor de komende 16 jaar (2020-2036). Die periode is verdeeld over 5 fases. De gebouwen behoeven nieuwbouw of een combinatie van een passende jas en duurzaamheidsmaatregelen.

Fase 0 omvat projecten die uitgevoerd zijn of worden uitgevoerd tijdens het schrijven van dit IHP onderwijs (voor september 2020).

In fase 1 (2020-2023) komen schoolgebouwen in Neede, Borculo en Rietmolen aan de orde.

In fase 2 (2024-2029) wordt een vervolg gegeven aan de ingezette herschikking van de gebouwen in Neede en Borculo.

In fase 3 (2030-2036) staan vooral scholen genoemd die in de kleine kernen staan. De komende jaren wordt duidelijk welke van deze scholen toekomstbestendig zijn, vooralsnog zijn daar geen investeringen voor opgenomen.

In de aanloopperiode naar fase 4 (2036 en verder) wordt opnieuw naar alle schoolgebouwen gekeken om te beoordelen welke maatregelen getroffen moeten worden.

Financiële consequenties
Bij de financiële consequenties zijn de bedragen opgenomen die volgens de VNG-normen (prijspeil 2025) van toepassing zijn. Daarnaast zijn er marktconforme bedragen opgenomen die zijn gebaseerd op de Bouwkostengenerator van HEVO. Bedragen ventilatie frisse scholen B zijn gebaseerd op de aanvullend kwaliteitskader zoals opgenomen in het Kwaliteitskader Huisvesting onderdeel Gezondheid (frisse scholen en buitenruimte) Ruimte-OK.
In de uitvoering wordt ieder uitvoeringsbesluit afzonderlijk ter besluitvorming aan de gemeenteraad voorgelegd, inclusief een uitgewerkt plan en de bijbehorende kredietaanvraag.
Concluderend staat de gemeente Berkelland voor een enorme opgave die de komende jaren een fors beroep doet op de financiële slagkracht van de gemeente. Op dit moment worden de investeringen voor onderwijshuisvesting gedekt uit de reserve onderwijshuisvesting. Als deze reserve niet wordt aangevuld (bijvoorbeeld door mogelijke overschotten op de jaarrekening) dan is er niet voldoende budget om alle plannen bekostigen. Het is aan college/gemeenteraad om hier in de toekomst nieuwe aanvullende middelen voor vrij te maken in de begroting.

1. Inleiding; realisatie onderwijshuisvesting op maat

1.1 Aanleiding

Regierol gemeente

Gemeenten hebben een regierol op de huisvesting van scholen in hun gemeenten. Daarmee zijn gemeenten verantwoordelijk voor het voorzien van adequate huisvesting en de bekostiging van (vervangende) nieuwbouw en uitbreiding van scholen. Met dit IHP onderwijs geeft de gemeente Berkelland invulling aan deze regierol. In hoofdstuk 2 en 3 wordt hier verder op ingegaan.

Ontwikkeling van kinderen

Adequate huisvesting is steeds belangrijker voor de ontwikkeling van kinderen van 0 tot 18 jaar en de onderwijskwalificatie. Gemeente Berkelland, de schoolbesturen en de partners vanuit de kinderopvang voelen samen de verantwoordelijkheid om dit te faciliteren. Hier wordt verder op ingegaan in paragraaf 3.2.

Transitieatlas

In de periode van 2013 tot en met 2016 is de transitieatlas tot stand gekomen, voor zowel Primair onderwijs als voor Beroepsonderwijs. Dit werd mogelijk door subsidies vanuit het Regiocontract en later van het ministerie van OCW.
Uit de rapportages van de Transitieatlas blijkt dat de gemeente Berkelland een stevige opgave kent qua leerlingendaling. In de periode van 2013 tot 2033 wordt in het basisonderwijs een leerlingendaling van 24,5% verwacht. Het grootste deel van deze daling is inmiddels achter de rug. In de periode 2020 tot 2033 bedraagt de daling nog maar 2,69%. De voorspellingen zoals gedaan in de Transitieatlas zijn uitgekomen. Bij het opstellen van dit IHP onderwijs is rekening gehouden met de al ingezette en nog te verwachten verdere daling.

Bij de uitvoering van het IHP wordt hierop ingespeeld door per kern gezamenlijke huisvesting voor de scholen te realiseren en hierbij het gesprek aan te gaan of de scholen nog zelfstandig moeten blijven bestaan of dat er wordt gewerkt naar samenwerkingsscholen.

Integrale aanpak

De gemeente Berkelland realiseert zich dat de verantwoordelijkheid voor de inhoud en de identiteit van het onderwijs te allen tijde ligt bij de schoolbesturen, zoals ook vastgelegd in de Grondwet. Investeringen in kwalitatieve, functionele en eigentijdse scholen, die de diverse onderwijskundige en maatschappelijke vraagstukken aankunnen zijn nodig. Om dat te realiseren is samenwerking tussen de gemeente Berkelland en professionals vanuit scholen en kinderopvang organisaties noodzakelijk. De integrale aanpak draagt bij aan de ambitie voor behoud van keuzevrijheid, een goede spreiding en bereikbaarheid en passend onderwijs. Daarom is dit IHP onderwijs tot stand gekomen in nauwe samenwerking tussen gemeente Berkelland en de schoolbesturen.

Betrokkenen bij (de actualisatie van) het IHP onderwijs
Omdat het hier niet gaat om het vaststellen van een nieuw IHP, maar om het actualiseren van het lopende IHP, is het concept in eerste instantie door de gemeente opgesteld. Uiteraard is het concept in een bestuurlijk overleg met de schoolbesturen verder besproken en zijn er met de schoolbesturen en kinderopvanginstellingen kerngesprekken gevoerd.

1.2 Doel van het IHP onderwijs

Het doel van dit IHP onderwijs is om als schoolbesturen en gemeente samen een plan voor de toekomst te hebben over hoe we om willen gaan met de huisvesting voor onderwijs. Doordat het IHP onderwijs wordt opgenomen in de Wet op het Primair Onderwijs ontstaat een verplichting voor gemeenten om in samenspraak met de schoolbesturen een IHP onderwijs voor tenminste 16 jaar op te stellen. Dit IHP onderwijs is in combinatie met de Meerjaren Onderhoudsplanning (MOP) de basis voor een langjarige planning van investeringen in onderhoud, renovatie en nieuwbouw, maar ook sluiting en sloop, met de diversiteit van het onderwijs en de demografische ontwikkelingen als uitgangspunt.

Na vaststelling van dit IHP onderwijs beschikt de gemeente Berkelland over een strategisch plan voor de onderwijshuisvesting. Daarin heeft de gemeente, in overleg met de schoolbesturen, het huisvestingsbeleid voor de komende 16 jaar bepaald en het investeringsprogramma voor de komende 8 jaar vastgelegd. Het investeringsprogramma vaststellen voor de laatste 8 jaar is lastig doordat niet voor alle scholen duidelijk is wat de wensen zijn. Daarnaast is het mogelijk dat bedragen en eisen dan anders zijn. In de uitvoering wordt ieder uitvoeringsbesluit afzonderlijk ter besluitvorming aan de gemeenteraad voorgelegd, inclusief een uitgewerkt plan en de bijbehorende kredietaanvraag. In hoofdstuk 7 is beschreven hierover meer beschreven.

Het IHP onderwijs is een document dat op basis van consensus is bereikt tussen gemeente en schoolbesturen. De tendens om consensus tussen gemeenten en schoolbesturen over de onderwijshuisvesting over meerdere jaren vast te leggen, heeft verschillende oorzaken. Voor de schoolbestuurders is het belangrijk dat er meer zekerheid ontstaat over te verwachten investeringsbeslissingen op korte en middellange termijn. Voor de gemeente is de consensus om dezelfde reden van belang.

1.3 Structuurbeschrijving

In hoofdstuk 1 wordt de aanleiding tot het opstellen van een IHP onderwijs beschreven. Vervolgens geeft dit IHP onderwijs de lezer in hoofdstuk 2 beknopt inzage in de geldende wet- en regelgeving die van toepassing is op onderwijshuisvesting en de recente ontwikkelingen. Deze weergave is relevant omdat onderwijshuisvesting inmiddels een veel bredere functionaliteit heeft dan het faciliteren van het onderwijs zelf. Dat heeft te maken met de veranderende visie op het onderwijs als vindplaats van kinderen waarbinnen veel maatschappelijke organisaties intensief met elkaar samenwerken. De gemeente Berkelland heeft aan die ontwikkeling een voor de gemeente specifieke invulling gegeven, dat wordt in hoofdstuk 3 beschreven.

Om zicht te krijgen op de bouwkundige staat van de gebouwen en de onderwijskundige functionaliteit, heeft HEVO in opdracht van de gemeente alle schoolgebouwen ‘geschouwd’. De resultaten worden weergegeven in de rapportage van de QuickScan. In hoofdstuk 4 wordt de samenvatting weergegeven, samen met de leerlingenprognoses en een overzicht van de capaciteit van de afzonderlijke gebouwen. Omdat er in de actualisatie geen sprake is

van het veranderen van de toekenning van voorzieningen per fase, is voor deze actualisatie geen nieuwe QuickScan uitgevoerd.

In hoofdstuk 5 staan de scenario's beschreven voor de planperiode van 16 jaar, inclusief de uitvoeringsagenda. Ook worden de financiële consequenties daarvan in dit hoofdstuk zichtbaar.

In hoofdstuk 6 is beschreven hoe de uitvoering van dit IHP onderwijs wordt geborgd, zowel financieel als juridisch. Ten slot wordt in hoofdstuk 7 beschreven hoe de uitvoering van het IHP onderwijs er mogelijk uit ziet.

2. Regelgeving, visie en kaders

In dit tweede hoofdstuk zijn de visies en regelgeving voor onderwijshuisvesting beschreven. In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op hoe dit voor gemeente Berkelland leidt tot een IHP onderwijs. Tot 2025 heeft het IHP onderwijs de status van een bestuurlijke afspraak, omdat er nog geen wettelijke verplichting is voor het vaststellen van een IHP onderwijs. Als het IHP onderwijs, naar verwachting in januari 2026, een wettelijk verplicht document wordt, zal ook de status veranderen. Het IHP onderwijs wordt aan die verwachtingen bijgesteld, zoals dat bijvoorbeeld gebeurt met de onderwijshuisvestingsverordening.

2.1. Wettelijke zorgplicht

Onderwijshuisvesting

De gemeente heeft wettelijke zorgplicht op het gebied van onderwijshuisvesting. De onderwijswetgeving stelt dat een gemeente moet voorzien in adequate huisvesting voor het Primair Onderwijs, (Voortgezet) Speciaal Onderwijs en Voortgezet Onderwijs. De voorzieningen in de huisvesting waarvoor de gemeente verantwoordelijk is, zijn vastgelegd in de wetgeving. Zo is de gemeente onder andere verantwoordelijk voor (vervangende) nieuwbouw, uitbreiding en herstel van constructiefouten. Het onderhoud van de gebouwen, zowel binnen- als buitenkant, en de exploitatie van het gebouw is de verantwoordelijkheid van de schoolbesturen. Vooralsnog is niet wettelijk geregeld wie verantwoordelijk is voor de renovatie van schoolgebouwen.

Kinderopvang

De gemeente heeft geen zorgplicht voor de voorzieningen voor kinderopvang. De visie van gemeente Berkelland op Integrale Kindcentra (verder te noemen als IKC) is beschreven in paragraaf 2.6.

2.2. Gemeentelijke verordening onderwijshuisvesting

Voor de uitvoering van de wettelijke zorgplicht is de gemeentelijke verordening ‘verordening voorzieningen huisvesting onderwijs 2019’ van kracht (verder te noemen als verordening). Vanuit de VNG wordt regelmatig een modelverordening opgesteld, die de gemeente Berkelland nagenoeg volledig overneemt vanwege de uniformiteit. Gemeente Berkelland heeft de verordening vastgesteld op 21 mei 2019. Hier is de verordening online te vinden. Deze verordening regelt het onderwijshuisvestingsbeleid. Het geeft onder andere uitgangspunten voor voorzieningen die schoolbesturen jaarlijks kunnen aanvragen bij de gemeente. De gemeente gebruikt de opgenomen criteria om te toetsen of een aangevraagde voorziening voor vergoeding in aanmerking komt.
De VNG is op dit moment aan de slag met het aanpassen van de modelverordening aan de nieuwe ontwikkelingen. De inzet is om deze in de eerste helft van 2025 te publiceren. De gemeente Berkelland zal hierna de modelverordening vertalen in een lokaal toegespitste Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs in overleg met de schoolbesturen. Verwachting is dat in het derde kwartaal van 2025 deze verordening aan de gemeenteraad wordt voorgelegd.

Eigendom schoolgebouwen

Over het algemeen hebben schoolbesturen het juridisch eigendom van schoolgebouwen. Er zijn enkele uitzonderingen; geplande nieuwbouw van ’t Simmelink (stichting IKC ’t Simmelink), de Willibrordusschool in Ruurlo en VSO De Triviant (maken beiden gebruik van een huurpand). Ook het Zone-College is in dit kader een uitzondering (het viel tot 2017

onder het ministerie van Economische Zaken en valt nu onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap).

Medegebruik
In de verordening is aangegeven dat voor de verhuur van lokalen toestemming is vereist van het college. Bij verzoeken om aanvullende huisvesting gaan wij per kern ook stringenter beoordelen of er binnen de in de verordening genoemde afstand van 2 kilometer een mogelijkheid is om gebruik te maken van leegstaande ruimte in andere schoolgebouwen.

Terugname
Op het moment dat een schoolbestuur een gebouw aan de gemeente teruggeeft, omdat deze niet meer nodig is voor het onderwijs aan een school van dat schoolbestuur, wordt de volgende procedure gevolgd;
1. Schoolbestuur en gemeente verklaren in een gezamenlijke akte dat de school met ingang van een bepaalde datum niet meer noodzakelijk is voor het onderwijs van die school.
2. Door inschrijving van deze akte in het kadaster verkrijgt de gemeente weer het eigendom.
3. De gemeente laat een conditiemeting uitvoeren op basis van score 3 en een rapport ‘staat van onderhoud’ opstellen.
4. Gemeente en schoolbestuur gaan met elkaar in gesprek over deze ‘staat van onderhoud'. Hiervoor kan mede gebruik worden gemaakt van de meerjarenonderhoudsplanning van de betreffende school. Het resultaat van dit gesprek is de constatering of er al dan niet sprake is van achterstallig onderhoud. Is dit het geval, dan wordt dit in de akte vermeld. Ook wordt aangegeven welk bedrag het schoolbestuur aan de gemeente vergoedt om het achterstallig onderhoud op te lossen.

Doordecentralisatie
De gemeente kan er, in samenspraak met één of meerdere schoolbesturen, voor kiezen dat schoolbesturen zelf geheel verantwoordelijk zijn voor de onderwijshuisvesting met inbegrip van onder andere nieuwbouw en uitbreiding. Hiervoor ontvangt een schoolbestuur jaarlijks een bedrag van de gemeente. We spreken hier dan over doordecentralisatie. De gemeente behoudt dan echter wel haar zorgplicht, wat betekent dat de uiteindelijke verantwoordelijkheid voor de realisatie van adequate onderwijshuisvesting bij de gemeente blijft liggen. De schoolbesturen zijn echter verantwoordelijk voor de uitvoering. Gemeente en schoolbesturen maken afspraken over de monitoring en de wijze waarop verantwoording wordt afgelegd.

Het college van B&W van de gemeente Berkelland heeft ten aanzien van doordecentralisatie het standpunt ingenomen dat hieraan geen medewerking verleend wordt. Juist in deze tijd is een integrale aanpak in de wijk of kern gewenst. De gemeente wil de vrijheid op hier op te kunnen sturen behouden.

2.3 Ontwikkelingen kleine scholen toeslag
Bekostiging speelt een rol bij het in standhouden van scholen. Momenteel ontvangen alle scholen met minder dan 150 leerlingen een kleine scholen toeslag. Ook scholen in grote steden. Het huidige kabinet vindt het van belang dat met name kleine scholen die belangrijk zijn voor het behoud van een bereikbaar onderwijsaanbod, doelgericht moeten worden bekostigd. Daarom wordt voorgesteld de huidige kleine scholen toeslag om te vormen naar een dunbevolktheidstoeslag. Scholen in de grote steden ontvangen dan geen kleine scholen toeslag meer. De middelen die hiermee vrij komen worden geïnvesteerd in kleine scholen in dunbevolkte regio’s. Deze wijziging in de bekostiging vraagt om zorgvuldigheid en tijd voor

de uitwerking. In een kamerbriefkamerbrief van 19 december 2024 heeft de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap aangegeven de gesprekken hierover met het onderwijsveld te starten.

2.4. Financieringsstelsel

Wetsvoorstel weeffouten in het huidige financieringsstelsel

Hoewel de huidige rolverdeling tussen gemeente en schoolbesturen op papier helder is, vertoont de rolverdeling in de praktijk enige gebreken. Deze richten zich met name op het financiële vlak doordat beide partijen de mogelijkheid hebben de uitgaven te beperken. Enerzijds kan de gemeente de uitgaven beperken door relatief goedkope of niet duurzame gebouwen te realiseren ten koste van hoge onderhouds- en exploitatiekosten. Anderzijds kunnen schoolbesturen de eigen uitgaven beperken door te weinig te investeren in onderhoud en op die manier eerder voor (vervangende) nieuwbouw in aanmerking te komen. Kortom de onderwijshuisvesting is en blijft een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Dit IHP onderwijs draagt bij aan duidelijke verwachtingen naar alle partijen. In hoofdstuk 6 is de financiële en juridische borging van het IHP onderwijs beschreven.

Financieringsstelsel

De financiering van het onderwijs is complex. Samengevat heeft het onderwijs te maken met twee partijen:

- Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap;
- Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties; de gemeente ontvangt gelden via het gemeentefonds.

Daarnaast voorziet de Rijksoverheid via diverse kanalen scholen en gemeenten van specifieke doelsubsidies. Deze richten zich de laatste tijd vooral op duurzaamheids- en energiemaatregelen. In figuur 1 is hiervan een schema weergegeven.

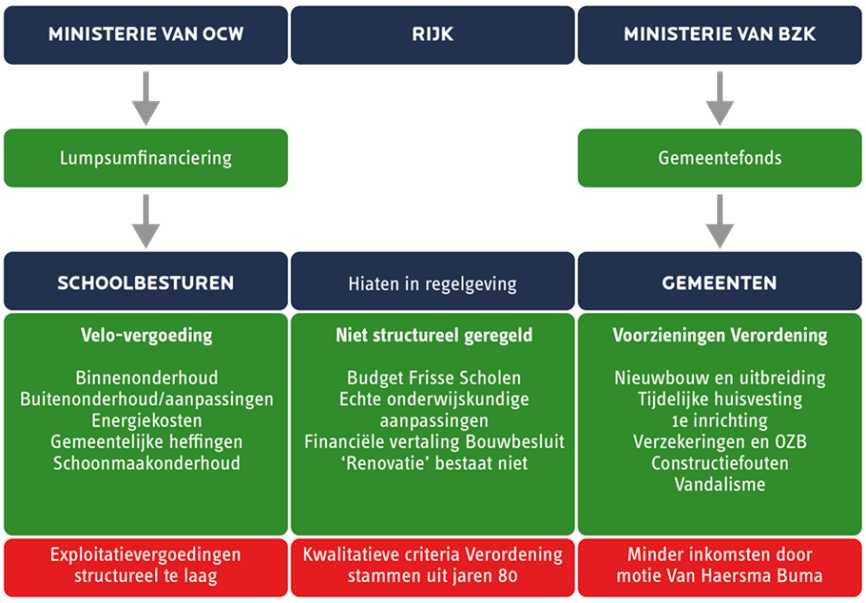

Figuur 1 Doelsubsidies (bron HEVO)

Tekortkomingen opheffen

Daarnaast zijn er tussen deze twee geldstromen nog diverse aspecten die niet geregeld zijn (zie: hiaten in regelgeving). Dit is voor de PO-Raad, VO-Raad en de VNG aanleiding geweest om

gezamenlijk een voorstel te sturen naar de staatssecretaris van onderwijs om de tekortkomingen in het huidige stelsel voor de onderwijshuisvesting op te lossen. Het voorstel heft een aantal geconstateerde tekortkomingen op en brengt de gemeente en schoolbesturen in een min of meer gelijkwaardige positie van elkaar.

Wetsvoorstel
Enkele belangrijke elementen uit het wetsvoorstel zijn:

- De in de verordening beschreven jaarcyclus voor aanvragen voor de onderwijshuisvesting wordt vervangen door een langere periode, waarin de gemeente na overleg met de schoolbesturen het huisvestingsbeleid en het investeringsprogramma voor een periode van 4 jaar vastlegt in een integraal huisvestingsplan (IHP onderwijs), met een doorkijk tot het 16e jaar.
- De mogelijkheid om renovatie als een volwaardig alternatief voor vervangende nieuwbouw in te kunnen zetten. Renovatie zou daarom moeten worden opgenomen als een voorziening in de wet. Renovatie dient daarbij te leiden tot een startsituatie/startconditie die in functioneel en kwalitatief opzicht gelijkwaardig is aan nieuwbouw en gericht is op een levensduurverlenging van het gebouw. De gemeenten kunnen vaststellen welke termijn van levensduurverlenging zij gaan hanteren; ten minste 25 jaar / 30 jaar of 40 jaar.
  In de nieuwe modelverordening wordt, vanuit duurzaamheid en op circulariteit bekeken, opgenomen dat bij de uitwerking van een toegekende vervanging, eerst gekeken moet worden of renovatie mogelijk is. Zo niet, dan komt vervangende nieuwbouw in beeld. Voor de voorzieningen die zijn opgenomen in het IHP wordt deze afweging ook toegepast. Tenzij er in het verleden specifieke afspraken zijn gemaakt dat er direct sprake is van vervangende nieuwbouw.
- Het investeringsverbod voor het PO en SO wordt zodanig aangepast dat het overeenkomt met de huidige bepalingen zoals die gelden voor het VO. PO en SO krijgen dan de mogelijkheid te investeren in de huisvesting. De huidige financieringsstromen blijven gehandhaafd, maar de versoepeling van het investeringsverbod kan leiden tot een gezamenlijke financiering die de kwaliteit van onderwijshuisvesting kan vergroten of versnellen.

IHP onderwijs verplicht per 1 januari 2026
Naar verwachting ligt de ingangsdatum van deze wetwijzigingen op 1 januari 2026 De start van het project bepaalt onder welke voorwaarden van de wet het project valt. Met de opstelling en actualisatie van dit IHP onderwijs worden bovenstaande elementen waar mogelijk meegenomen en lopen we binnen de kaders van de geldende wetgeving op het genoemde wetsvoorstel vooruit.
Met het inwerkingtreden van het wetsvoorstel worden gemeenten verplicht een IHP vast te stellen. Naar alle waarschijnlijkheid worden dan ook een aantal onderdelen benoemd die verplicht in een IHP moeten worden opgenomen.
Achterliggende reden hiervan is dat het ministerie van OCW meer inzicht wil krijgen in de kwaliteit van de schoolgebouwen. Het zal niet zo zijn dat direct alle gemeenten een IHP moeten gaan vaststellen die voldoet aan alle vast te stellen inderdelen. Voor gemeenten die al een IHP hebben vastgesteld zal er een overgangsperiode komen.

Normering kosten onderwijshuisvesting
Mede door de gebeurtenissen in de wereld zoals de coronapandemie en de oorlogssituaties zijn de werkelijke kosten voor het realiseren van onderwijsvoorzieningen behoorlijk uit de pas gaan lopen in vergelijking met de normbedragen uit de verordening.
In de modelverordening van de VNG die in de 2e helft van dit jaar zal verschijnen wordt hier

aandacht aan besteed. Getracht wordt een reëler normbedrag op te nemen. Tevens wordt de wijze van jaarlijkse indexering van deze bedragen aangepast. De huidige indexering is grotendeels gebaseerd op ontwikkelingen in de woningmarkt. Er wordt nu gekeken of een onafhankelijke instantie meer waarheidsgetrouwe indexeringen kan afgeven. Bij de vaststelling van een nieuwe verordening komen wij hierop terug. Naar verwachting zal deze verordening in het derde kwartaal van 2025 aan u worden voorgelegd.

2.5. Duurzaamheid

Klimaatakkoord

Eind juni 2019 presenteerde het kabinet het klimaatakkoord. De aangekondigde maatregelen moeten ervoor zorgen dat de CO_2-uitstoot in 2030 met 49% is gedaald ten opzichte van 1990. Zie in figuur 2 de routekaart verduurzaming gemeentelijk vastgoed.

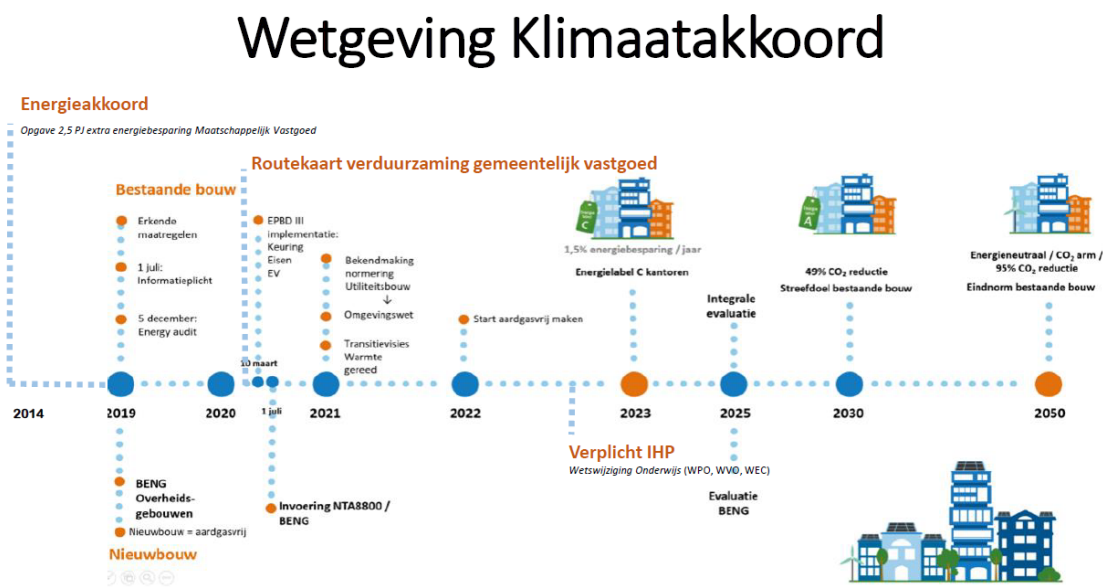

Figuur 2 Routekaart verduurzaming gemeentelijk vastgoed

Duurzaamheidsambitie gemeente Berkelland
Het college van B&W heeft in 2018 is de volgende ambitie voor energie en duurzaamheid geformuleerd:

> *"Om de doelstelling 'Berkelland energieneutraal' in 2030 te halen, moeten er nog veel (extra) stappen worden gezet. Ook op het gebied van duurzaamheid: de manier waarop we in de toekomst willen wonen, leven en werken met zorg voor onze aarde.*
>
> *Gemeente als voorbeeld*
> *Dit betekent voor ons als gemeente een actievere rol; nog meer aanjagen en stimuleren dat inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties investeren in duurzaamheid en energie. We vinden het belangrijk dat iedereen mee kan doen met de energietransitie. En natuurlijk moeten we zelf het goede voorbeeld geven.*
>
> *Klimaatakkoord als aanjager*
> *We worden bij deze opgave geholpen door de afspraken die gemaakt zijn (en nog worden gemaakt) in het kader van het Nationaal Klimaat Akkoord en de Regionale Energie-strategie.*

Huisvesting wordt beschouwd in periodes van ten minste 40 jaar (vanwege de afschrijvingstermijn). Hiervan is de consequentie dat alle nieuwe schoolgebouwen uitgevoerd moeten worden volgens ENG. Het streven is erop gericht om de bestaande gebouwenvoorraad voor 2036 aangepast te hebben volgens de principes van Frisse Scholen C dan wel Frisse Scholen B[1]. Frisse Scholen is tot stand gekomen op basis van het bouwbesluit. Voor 2012 was de ambitie voor nieuwe schoolgebouwen Frisse Scholen C. Bouwbesluit 2015 eist voor nieuwe schoolgebouwen Frisse Scholen B op het gebied van ventilatie. In bijlage 4 zijn de beslisbomen verduurzaming scholen weergegeven. Bij aanpassingen van het gebouw wordt bepaald wat de huidige status en leeftijd is en anderzijds wat de gewenste levensduur is. Daarbij wordt ook gekeken of de onderwijskundige wensen in het bestaande gebouw toegepast kunnen worden. Voor deze gebouwen geldt geen verplichte Frisse Scholen klasse, immers wordt bij het bouwen van het gebouw het bouwbesluit of een hogere ambitie gevolgd.

Vanaf 1 januari 2021 is het verplicht om nieuw te bouwen volgens de BENG eisen (Bijna EnergieNeutraal Gebouw). De gemeente Berkelland heeft goede ervaringen opgedaan om nieuwbouw uit te voeren volgens de ENG eisen (Energieneutraal Gebouw) in combinatie met frisse scholen B. Het ambitieniveau van de gemeente is dat bij nieuwbouw of renovatie wordt gestreefd naar het realiseren van een ENG gebouw, met een financiële bijdrage vanuit het betreffende schoolbestuur. Voor onderhoud en verduurzaming van bestaande schoolgebouwen is in principe het schoolbestuur als eigenaar van de gebouwen verantwoordelijk. De gemeente heeft voor deze scholen een gedeeltelijke verantwoordelijkheid opgepakt door in het IHP een aantal scholen te benoemen waarbij voorzieningen zijn voorzien om te voorzien in de eisen van frisse scholen B ten aanzien van het onderdeel ventilatie.

[1] Frisse school is een schoolgebouw (basis- of voortgezet onderwijs) met een laag energiegebruik en een gezond binnenmilieu als het gaat om luchtkwaliteit, temperatuur, comfort, licht en geluid.

Netcongestie
De geplande voorzieningen in dit IHP betreffen allemaal vervanging en of uitbreiding van bestaande gebouwen. Gelet hierop worden geen belemmeringen verwacht betreffende de nutsvoorzieningen. In de voorbereiding dient de bouwheer wel nader te onderzoeken of er inderdaad geen problemen zijn te verwachten. Begin 2024 heeft Liander bij gemeenten een uitvraag gedaan naar verwachte gebiedsontwikkelingen en bouwplannen. De in dit IHP opgenomen voorzieningen zijn in de aan Liander verstrekte opgave meegenomen.

Sectorale routekaart
De VO-raad en PO-Raad hebben de plannen uit het klimaatakkoord verwerkt in een sectorale routekaart met daarin een plan hoe alle schoolgebouwen in 2050 CO_2-arm kunnen worden. Er moet een flinke versnelling van de verduurzamingsmaatregelen plaatsvinden om de doelen te bereiken. De verduurzaming moet samengaan met het verbeteren van de functionele kwaliteit van gebouwen en verbetering van het binnenmilieu.

Nog geen beleid
Op het thema duurzaamheid is in juli 2020 nog geen beleid geformuleerd ten behoeve van onderwijs, met uitzondering van het streven naar ENG voor nieuwbouw. Bij aanpassingen aan het gebouw wordt gestreefd naar Frisse Scholen C of B. Tijdens projecten wordt bekeken hoe dit thema kan worden geborgd. Ervaringen kunnen mogelijk worden gebruikt voor nieuwe projecten. In bijlage 5 is beschreven hoe duurzaamheid in de aanbesteding geborgd kan worden.

2.6 Wet Meer Ruimte voor Nieuwe Scholen
Met het aannemen van de nieuwe wet ‘Meer Ruimte Voor Nieuwe Scholen’ (wet MRvNS) zijn er vanaf 1 juni 2021 meer mogelijkheden ontstaan voor het stichten van een nieuwe school. Doel van deze wet is om ervoor te zorgen dat het starten van nieuwe openbare en bijzondere scholen in het funderend onderwijs beter aansluit bij de daadwerkelijke belangstelling van leerlingen en ouders. Deze wet zou moet zorgen voor meer vernieuwing in het onderwijs en keuzevrijheid voor de ouders. Een nieuwe school hoeft niet meer te horen bij een erkende richting zoals bijvoorbeeld protestants christelijk of algemeen bijzonder onderwijs. Initiatiefnemers moeten dan eerst in overleg treden met schoolbesturen, samenwerkingsverbanden en gemeente. Een aanvraag voor een nieuwe school moet in ieder geval informatie geven over ouderverklaringen dat men de nieuwe school wil bezoeken en informatie over de te verwachten kwaliteit van de school.
De onderwijsinspectie toetst de aanvraag op eisen die inzicht geven in de te verwachten kwaliteit van de school. Op basis van deze wettelijke regeling geldt voor de gemeente Berkelland dat een nieuwe school op 1 januari van het elfde jaar na de indiening van de aanvraag zal worden bezocht door ten minste 200 leerlingen.

De wet MRvNS sluit in de praktijk niet goed aan op het planmatig en toekomstgericht werken zoals in het IHP. Zo zorgt de stichtingsprocedure ervoor dat er jaarlijks onzekerheid is over hoeveel nieuwe initiatieven zich aanmelden en bekostiging ontvangen. Dit maakt het voor betrokkenen lastig om deze initiatieven in de planvorming mee te nemen.

2.7. Integraal onderwijs
De gemeente is verantwoordelijk voor de resultaten van het sociaal domein. In de praktijk betekent dit dat de gemeente regie en beleid moet voeren gericht op het aanbod voor alle kinderen.

Integraal Kindcentrum (IKC)
Een IKC is een centrum waar in ieder geval basisonderwijs, kinderopvang en peuterspeelzaal integraal en als een logisch geheel zijn samengebracht. Als ware het één organisatie. Deze kernpartners werken op een IKC onder één aansturing structureel samen aan onderwijs, opvang, opvoeding, ontmoeting, ontwikkeling en ontspanning. Hierbij wordt vaak samengewerkt met zorg- en ondersteuningsinstellingen en welzijnsorganisatie(s). Soms wordt ook het VO bij de samenwerking betrokken, of is het VO zelf initiatiefnemer voor een samenwerking. Hierbij kan gedacht worden aan 10-14 onderwijs, zie aan het einde van deze paragraaf.

Een IKC kenmerkt zich door:
- Eén visie, pedagogisch en educatief.
- Eén plan en aanpak, pedagogisch, educatief en op het gebied van ondersteuning/zorg en welzijn.
- Eén organisatie (in de zin van frontoffice) voor kinderen van 0-12 jaar.
- Een afgestemd dagarrangement op het gebied van tijd en aanbod.
- Eén met de omgeving, waarin grote ouder- en buurtbetrokkenheid aanwezig is.
- Eén gebouw of campus-model.
- Formeel en bestuurlijk vastgelegde afspraken.

Gemeente Berkelland
In de gemeente Berkelland is ervoor gekozen om te streven naar de vorming van IKC's. Een reeks snelle maatschappelijke ontwikkelingen onderstreept die keuze om aan de slag te gaan met samenwerking. De ontgroening, die vooral in plattelandsgemeenten het voortbestaan van scholen en kinderopvang-voorzieningen bedreigt, is een belangrijk motief voor samenwerking.

Kind centrum-concept
Er bestaat politiek en maatschappelijk brede overeenstemming dat kinderopvang-voorzieningen niet alleen bedoeld zijn voor het combineren van arbeid en zorg door ouders, maar ook een belangrijke rol vervullen bij de ontwikkeling van kinderen. Het kind centrum-concept betekent dat kinderen binnen de reguliere voorzieningen die ondersteuning (talenten, zorg, taal etc.) krijgen die ze nodig hebben om zich optimaal te kunnen ontwikkelen. Het kind centraal dus. Vanuit het perspectief van het sociaal domein komt zo ook het uitgangspunt van de gemeentelijke jeugdzorg: zicht op kind en gezin in beeld. Dat geeft de mogelijkheid dat meer preventief en sneller en gerichter actie kan worden ondernomen. Meer inzet op preventie zorgt voor snellere regulering van de problemen. Dit heeft positieve financiële voordelen (zorgbudgetten). Ook heeft dit positieve invloed op een stabiele ontwikkeling van kinderen.

In die zin kan het concept gezinnen ook ontzorgen. Ouders kunnen zich gesteund voelen doordat sprake is van pedagogisch partnerschap. Ouders staan er niet alleen voor, maar voelen de steun van de mede-opvoeders. Het gaat in de kindcentra uiteraard niet alleen om zorgproblematiek, ook het accent op individuele talentontwikkeling wordt verhoogd. En dit heeft een positieve invloed op de toekomstige arbeidsmarkt en dus op de economische ontwikkeling van een gebied. In figuur 3 is weergegeven hoe IKC in het gemeentelijk sociaal domein bestaat.

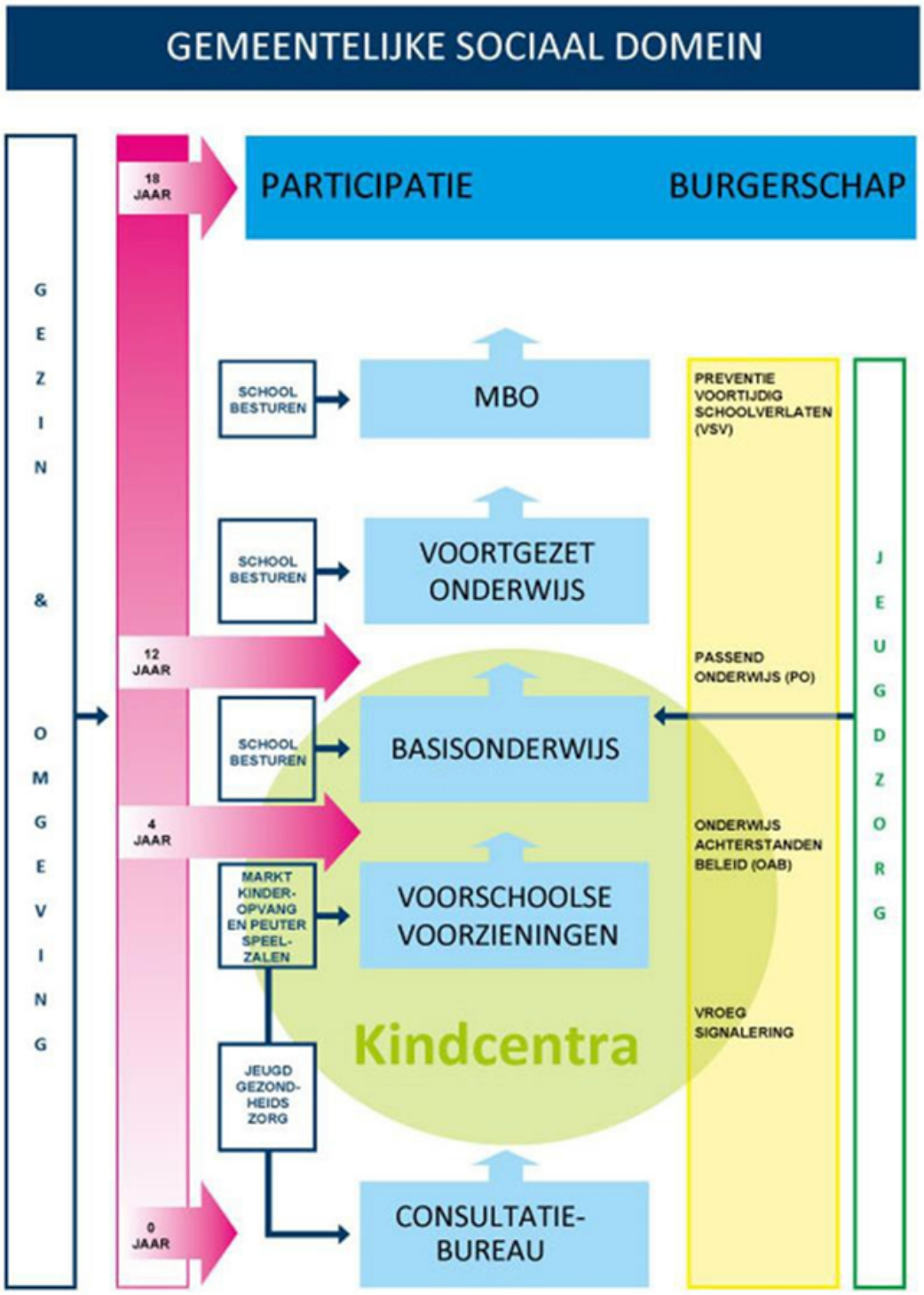

Figuur 3 Gemeentelijk Sociaal Domein (Bron: VNG)

10-14 onderwijs

Naast de ontwikkeling rondom het jonge kind, zijn er ook initiatieven om de kloof tussen het primair onderwijs en het voortgezet onderwijs te dichten. Dit krijgt vorm in het zogenaamde 10-14 onderwijs. In gemeente Berkelland vindt afstemming van het onderwijs tussen de bovenbouw van het primair onderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs

programmatisch plaats. Ook hier wordt een doorgaande ontwikkelingslijn gecreëerd. De gemeente vindt dit ook belangrijk en blijft hierover in gesprek met de schoolbesturen.

Geïntegreerde organisatie
Er zijn verschillende SO/SBO scholen in de gemeente Berkelland. Er zijn gesprekken over een eventuele samenwerking tussen de scholen.

De samenwerking tussen stichting OPONOA (SBO Diekmaat) en stichting SOTOG (SO en VSO) is afhankelijk van de evaluatie passend onderwijs die in het najaar van 2020 gevoerd wordt binnen SWV IJssel/Berkel. Dit leidt uiteindelijk tot een nieuw ondersteuningsplan 2021 – 2025. Hieruit blijkt wat de richting van SBO Diekmaat gaat worden. Daaruit moet blijken of een combinatie van verschillende onderwijssoorten met betrekking tot speciaal onderwijs in een geïntegreerde organisatie mogelijk is.

Inclusiever onderwijs
Het ministerie van OCW heeft de 'Werkagenda route naar inclusief onderwijs' opgesteld, waarin stappen worden beschreven om te komen tot inclusief onderwijs. Hierin wordt met name gekeken naar een verdergaande samenwerking tussen het basis- en voortgezet onderwijs met het speciaal onderwijs.

De gemeente Berkelland staat voor inclusieve onderwijsvoorzieningen waarbij jeugdigen dichtbij huis (thuisnabij) onderwijs kunnen volgen dat past. Het speciaal onderwijs zien we als tijdelijke specialistische onderwijsvoorziening waarbij de inzet gericht is op terugkeer naar de reguliere basis. Dit zijn onderwijsvoorzieningen die kleinschalig zijn en antwoord geven op (tijdelijke) maatwerkvragen, waarbij de reguliere context nu echt niet dienend is (te maken) voor de jeugdige en waarmee schooluitval (thuiszitten) voorkomen wordt. Speciaal onderwijs is nabij (loopafstand) regulier onderwijs (in de kern/ maatschappij) om ook daadwerkelijk gehoor te kunnen geven aan samenwerkingsmomenten. We zetten in op inclusie waarbij er zo min mogelijk separate onderwijsvoorzieningen voor selecte groepjes gecreëerd worden. Dat betekent dat we in inclusieve schoolgebouwen investeren. Voor het speciaal onderwijs investeren we in de zogenaamde 'samenbouw' tussen PO en SO en VO en VSO. Dit kan bijvoorbeeld door middel van de school-in-schoolsetting en mediumsetting. In beide settingen volgen leerlingen onderwijs binnen de muren van een reguliere school. Waar mogelijk streven wij naar inclusiever onderwijs. Specifieke voorzieningen worden alleen gerealiseerd bij de doelgroep waar dit echt noodzakelijk voor is (maatwerk).

Uitkomst kerngesprekken
In het algemeen kan worden gesteld dat inclusiever onderwijs hoog op de agenda's staat van alle schoolbesturen. Men zet zich hier voor in en de scholen doen hierin wat ze kunnen. Er wordt aansluiting gezocht tussen kinderopvang en scholen (doorlopende leerlijn) en er is samenwerking met het Samenwerkingsverband. Daar waar mogelijk worden kinderen met een hogere ondersteuningsbehoefte binnen school begeleid.

Maar de schoolbesturen zien ook een grens aan hun mogelijkheden voor hun inzet op dit onderwerp. De problematiek bij de leerlingen neemt toe en de werkdruk bij het onderwijzend en begeleidend personeel is hoog. Ruimte om op dit moment nog meer taken uit te voeren hieromtrent is er niet. Er is sprake van handelingsverlegenheid (nog onvoldoende ervaring en competenties en een te hoge werkdruk). Er is geen sprake van onwelwillendheid.

Op basis van deze gesprekken is er een toelichtend stuk opgesteld over de visie inclusiever onderwijs. De visie staat centraal en is helder, waarbij er begrip is dit niet van vandaag op

morgen kan worden gerealiseerd. De weg naar het bereiken van deze visie is dan ook continue onderwerp van gesprek tussen de schoolbesturen en samenwerkingsverbanden. In het bestuurlijk overleg van 16 januari 2025 is afgesproken dat gemeente, schoolbesturen en kinderopvanginstellingen deze toelichting op de visie verder gaan uitwerken. Een eerste concept is als bijlage 5 toegevoegd.

Betekenis van de visie op onderwijs aan nieuwkomers
We streven naar inclusie en het mixen van verschillende doelgroepen nieuwkomers. Concreet betekent dit bijvoorbeeld dat we Internationale Schakel Klassen/-scholen (ISK) met het voortgezet onderwijs in de grotere kernen inrichten. Voor het primair onderwijs richten we Taal Schakel Klassen (TSK) in in de reguliere basisscholen.

Vertaling naar zichtbaarheid van dit beleid
De opdracht en de ambities die we hebben zijn groot. We vertalen daarom concreet hoe we deze in ons beleid terugzien:

- We zien een terugloop van indicaties in het speciaal onderwijs en een groep van collectieve indicaties in het regulier onderwijs (collectief arrangeren).
- We zien een krimp in het marktaandeel van specialistische onderwijsvoorzieningen en groei van reguliere onderwijspartners.
- We zien krimp van het aantal jeugdigen met een ontheffing van de leerplicht en thuiszitters.
- We zetten actief in op samenwerking tussen het lokale bedrijfsleven en MBO instellingen en praktijkscholen. Meedoen is de norm.
- Op gebied van onderwijshuisvesting wordt er geïnvesteerd in ‘samen’ scholen: (gebouwen) tussen PO en SO en VO en VSO. Scholen voor speciaal onderwijs zullen ‘krimpen’ qua leerlingaantallen. De speciaal onderwijsscholen huisvesten we dichterbij de reguliere samenleving.

3. Samenwerking

In dit hoofdstuk is beschreven hoe gemeente Berkelland kan samenwerken met de schoolbesturen en kinderopvang organisaties in haar gemeente.

3.1. Rolverdeling/regie

De gemeente en de schoolbesturen voeren samen de regie op schoolgebouwen. De gemeente is verantwoordelijk voor nieuwbouw en uitbreidingen. De schoolbesturen zijn verantwoordelijk voor het onderhoud en de exploitatie van de schoolgebouwen. De schoolbesturen voeren de regie op het onderwijsaanbod en de diversiteit daarvan. De wijze van samenwerking kan in de toekomst uitmonden in een convenant of overeenkomst. De samenwerking die rondom dit IHP onderwijs tot stand is gekomen overstijgt de samenwerking zoals deze is geregeld in de verordening. De verordening geldt als vangnet, het onderwijshuisvestingsbeleid is in eerste instantie leidend voor alle betrokken partijen. De verordening geldt als vangnet als partijen niet tot overeenstemming kunnen komen. Dan kunnen ze zich beroepen op rechten, plichten en regelingen zoals deze staan beschreven in de geldende verordening.

3.2. IKC's en 10-14 onderwijs in gemeente Berkelland

De gemeente Berkelland heeft er in 2015 voor gekozen om te streven naar het realiseren van Integrale kindcentra (IKC's). In bijlage 6 is het visiedocument "Toekomstgericht primair onderwijs Berkelland" opgenomen. Deze is op 30 juni 2015 door de gemeenteraad van Berkelland vastgesteld. In de plannen die sindsdien zijn ontwikkeld is daar in de praktijk op een verschillende manier invulling aan gegeven:

- Voor de gemeente betekent dit rekening houden met de lokale situatie (lees: maatwerk per kern), het verbinden van (maatschappelijke) partijen op inhoud en het faciliteren van het proces.
- Schoolbesturen voor primair onderwijs en voor voortgezet onderwijs spreken over mogelijke initiatieven om deze doorgaande lijnen ook in de gemeente Berkelland vorm te gaan geven. De scholen in Neede en Eibergen gaan de beoogde samenwerking uitwerken met het Assink Lyceum. De scholen in Borculo en Ruurlo werken dit uit met het Staring College. De coronapandemie heeft ervoor gezorgd dat dit thema on hold is gezet. Desgewenst kunnen de scholen dit initiatief weer verder gaan uitwerken.

Met het raadsbesluit op 19 maart 2019 heeft de gemeenteraad van de gemeente Berkelland de ambitie uitgesproken om de vorming van IKC's mogelijk te maken. Het is aan de schoolbesturen om te bepalen met welke partner zij het IKC vormen, de gemeente heeft daar geen leidende rol in. Vaak werken scholen en kinderopvang al op inhoud samen. Bij nieuwbouw is het streven erop gericht om gezamenlijk gehuisvest te worden. Deze ontwikkeling is gaande. In de komende jaren worden meerdere IKC's gerealiseerd.
In paragraaf 6.2 is beschreven hoe IKC's kunnen worden gerealiseerd.

3.3. Inhoud gaat voor bouw

De huisvestingssituatie is per kern erg verschillend. In veel kernen was sprake van daling van het aantal leerlingen ten tijde van het opstellen het IHP in 2020, zie paragraaf 1.1. Inmiddels is er geen sprake meer van een verwachte daling. Ook speelt de grootte van de

kern en de diversiteit aan voorzieningen binnen kernen een rol. Er wordt gekeken naar de mogelijkheden om een zo optimaal mogelijk (onderwijs-)voorzieningenniveau te bereiken. Daarbij is een goede (inhoudelijke) samenwerking tussen betrokken partijen een vereiste. Voorzieningen onder één dak is niet in alle kernen mogelijk en is geen voorwaarde om een optimaal voorzieningenniveau te bereiken. In dit IHP onderwijs wordt per kern inzichtelijk gemaakt hoe een zo goed mogelijk voorzieningenniveau kan worden behaald in samenwerking met betrokken partijen.

Nieuwe ontwikkelingen
De schoolbesturen geven allen aan dat de bouw of renovatie van een schoolgebouw de afgelopen jaren steeds duurder is geworden. Dit is een ontwikkeling die wereldwijd speelt. Naast dat het duurder wordt, hebben deze ontwikkelingen / projecten een veel langere doorlooptijd. Hetgeen weer extra beslag legt op capaciteit en middelen. Daarnaast speelt het gegeven dat de materiele exploitatiekosten heel veel duurder zijn geworden. Schoolbesturen moeten steeds vaker onderwijskundige budgetten inzetten voor adequate huisvesting. De eisen aan nieuwbouw en renovatie worden steeds hogere en bouwkosten. Gemeenten worden voor deze kosten niet genoeg gecompenseerd vanuit het Rijk. Dit zorgt naast de langere doorlooptijd van bouwprocessen ook steeds meer voor een afweging van de betaalbaarheid.

3.4. Opstellen strategisch meerjarig huisvestingsplan onderwijs (IHP onderwijs)

De gemeente stelt in samenspraak met de schoolbesturen een IHP onderwijs op in de lijn van het voorstel van de PO-raad, VO-raad en VNG. Het IHP onderwijs bestrijkt een periode van 16 jaar. Wanneer de lokale en/of landelijke ontwikkelingen het nodig achtend wordt het IHP onderwijs geactualiseerd. Het IHP onderwijs geeft schoolbesturen meer duidelijkheid over de vervangingstermijn van de schoolgebouwen, zodat schoolbesturen ook de reservering voor onderhoud kunnen afstemmen op de geplande investering.

Schouw onderwijsgebouwen
Om inzicht te krijgen in de technische staat van de onderwijsgebouwen, heeft HEVO onderzoekende werkzaamheden uitgevoerd (zie hoofdstuk 4). HEVO heeft 27 gebouwen onderzocht die in gebruik zijn door (speciaal) basisonderwijs en 14 gebouwen die in gebruik zijn door het voortgezet (speciaal-) onderwijs. Daarnaast zijn de directeuren bevraagd op hun oordeel over de onderwijskundige kwaliteit van de gebouwen. Per kern is gekeken naar de toekomstige behoefte in relatie tot de bestaande voorziening(en). De beoordeling van de directeuren en technische beoordeling van de gebouwen zijn vertaald in een gewogen totaalscore, die leidend is bij het uitgebrachte advies over het gebouw. De resultaten van de QuickScans van de schoolgebouwen (zie paragraaf 4.2) zijn medebepalend voor de prioritering van de huisvestingvragen en zijn gebruikt bij de ordening van de aanpak van de verschillende gebouwen over de looptijd van het IHP onderwijs. Dit is weergegeven in paragraaf 5.2. In de actualisatie zijn deze gegevens niet opnieuw geactualiseerd.

Sessies in de kernen
Voor deze actualisatie van het IHP zijn geen sessies in de dorpen gehouden. De uitkomsten hiervan zijn immers al meegenomen bij de vaststelling van het IHP. Nu is volstaan met het houden van kerngesprekken met de schoolbesturen en kinderopvanginstellingen (zie bijlagen 6 tot en met 9).

Kleine scholen

De opheffingssnorm voor scholen in de gemeente Berkelland is mede door de uitgestrektheid van de gemeente door de minister van OCW vastgesteld op 40 leerlingen. Dit aantal is gericht op de specifieke kenmerken die de gemeente Berkelland als plattelandsgemeente heeft. De opheffingsnorm in Utrecht is bijv. 191 leerlingen (Deventer: 120, Enschede: 137). Dit is onder andere afhankelijk van de zogenaamde leerlingdichtheid in een gemeente.
Een school die drie achtereenvolgende jaren onder de instandhoudingsnorm zit verliest de rijksbekostiging. Tenzij het schoolbestuur aangeeft gebruik te willen maken van de regel van gemiddelde schoolgrootte. Indien het gemiddeld aantal leerlingen van het schoolbestuur boven de instandhoudingsnorm zit, kan de school in stand blijven.

Er is tevens nog een uitzondering als het gaat om de laatste school van een bepaalde richting/laatste openbare school binnen een straal van 5 kilometer. Heeft de betreffende school meer dan 50 leerlingen EN is het binnen een straal van 5 kilometer de enige school van de betreffende richting? Dan kan de school blijven bestaan, op voorwaarde dat het schoolbestuur hiervan tijdig een mededeling doet bij het Ministerie van OCW.
Voor de gemeente Berkelland is deze regeling niet van toepassing omdat de opheffingsnorm 40 leerlingen is en onder de norm van deze algemene uitzonderingsregel zit.

Voor openbaar onderwijs geldt dat als zij binnen een straal van 10 kilometer de enige openbare school zijn, ze kunnen blijven bestaan.
Los van de getalsmatige beredenering is het goed om met elkaar het gesprek aan te gaan tot welk niveau het verantwoord is kleinere scholen in stand te houden. Argumenten die hierbij een rol kunnen spelen zijn:
- kan de kwaliteit worden geboden die noodzakelijk is voor de leerlingen;
- Is het financieel verantwoordelijk;
- Wat betekent een kleine school voor de werkdruk van de leerkrachten.
- Iis het de enige school in de kern of zijn er meerder scholen.

in 2021 vastgestelde IHP hebben de gemeente en schoolbesturen een uitgangspunt vastgesteld dat er binnen 3 kilometer een voor de leerlingen bereikbare school zou moeten zijn. Dit is geen wettelijke regeling.

Indien de gemeente wil afwijken van de landelijke opheffingsnormen en de vrijheid wil hebben in de kernen scholen in stand te houden, zal men hiervoor een bepaling moeten opnemen in de Verordening financiële gelijkstelling en zal hierin beschreven moeten worden onder welke omstandigheden dit van toepassing is. Dit is van van toepassing voor openbare en bijzondere scholen die zich in de situatie bevinden zoals omschreven in de verordening. Gelet op de financiële consequenties beperken wij ons tot de wettelijke kaders. Wij gaan niet afwijken van de regels met betrekking tot de landelijke opheffingsnormen. Het in standhouden van een school die niet meer voor rijksbekostiging in aanmerking komt, impliceert dat zowel de kosten van de materiele instandhouding als de personele kosten door de gemeente en/of het schoolbestuur moeten worden bekostigd.

3.5. Eerste stappen in de kernen

Eibergen

De eerste stap om het basisonderwijs toekomstbestendig te maken was het concretiseren van het aanbod voor basisonderwijs in Eibergen. Dit heeft er inmiddels toe geleid dat IKC Het Sterrenpalet en het IKC 't Simmelink hun nieuwe schoolgebouw in gebruik hebben kunnen nemen. Dit is inmiddels gerealiseerd, zie hfst 5

Borculo

Voor het voortgezet onderwijs heeft de gemeenteraad op 7 juli besloten dat nieuwbouw voor Staring College (Herenlaan en Beukenlaan) kan plaatsvinden op De Wildbaan. Deze huisvesting is in het voorjaar van 2024 in gebruik genomen. Dit is inmiddels gerealiseerd, zie hfst 5

Vervolg stappen in de kernen

Om toekomstbestendig onderwijs in gemeente Berkelland te creëren worden ontwikkelingen rond alle kernen in dit IHP onderwijs opgenomen. Met het vaststellen van het IHP onderwijs wordt het proces dat tot nu toe gelopen is afgerond.

Middels het voeren van kerngesprekken is er een concretiseringsslag gemaakt over de recente ontwikkelingen per kern. Afgesproken is dat:
De leerlingenprognoses begin 2025 worden geactualiseerd.
In aansluiting op het landelijke Programma Onderwijshuisvesting we met schoolbesturen om tafel willen om te spreken over slimmer en beter samenwerken, maar ook over standaardiseren van processen en werkzaamheden. De gemeente neemt hierin het voortouw.
We gaan verkennen hoe we schoolgebouwen multifunctioneler in kunnen zetten. Niet alleen fysiek (bijv met BSO of avondgebruik) en op het gebied van regelgeving, maar waar mogelijk nog actiever de link leggen met de vraag uit de buurt naar maatschappelijke voorzieningen. De mogelijkheid om meer functies te combineren gaan we onderzoeken, met specifieke aandacht voor de kleinere kernen.
We een visie op gaan stellen in samenwerking met de schoolbesturen over het beheren van maatschappelijk vastgoed waar onderwijs bij betrokken is. Zijn er andere vormen van samenwerking hierin mogelijk dan waar we nu van uit gaan. Voor de leefbaarheid van de kernen kan het van meerwaarde zijn om hierin anders, integraler en / of vraaggerichter te gaan werken, met specifieke aandacht voor de kleinere kernen.

Kerngerichte afspraken
De conclusies per kern zijn:

Eibergen
Er is geconcludeerd dat er nog geen sprake is van een optimale spreiding van het aantal leerlingen. Er is leegstand in 't Simmelink, terwijl er noodlokalen zijn op Sterrenpalet en Op d'n Esch.
Met de schoolbesturen moet het gesprek verder worden gevoerd en afspraken worden gemaakt om met elkaar tot een optimalere spreiding van leerlingen en daarmee bezetting van de schoolgebouwen te komen.

Neede
Er zijn geen aanvullende acties nodig voor deze kern, gezien de reeds in gang gezette projecten voor Neede-Oost en Neede-West. De betrokken schoolbesturen zijn aan zet om deze projecten verder uit te werken.

Borculo
In tegenstelling tot de eerdere plannen zal er een unilocatie worden gerealiseerd waarin alle openbare scholen in Borculo worden gehuisvest. In eerste instantie was de planning om op deze locatie de Heuvelschool en Kiezel en Kei onder te brengen en de openbare school Noord in het gebouw van de voormalige Wereldboom. Nieuwe inzichten van het schoolbestuur en de gemeente en de noodzakelijke investeringen om het gebouw van de Wereldboom geschikt te maken hebben geresulteerd in het voornemen drie scholen onder te brengen in het gebouw van de Beukenlaan. Aandachtspunt hierbij is de ontsluiting van het verkeer.

Ruurlo
In de gevoerde kerngesprekken met de schoolbesturen en kinderopvang werd geconstateerd dat het totaal aantal leerlingen per kern redelijk klopt met de prognose, maar er wel een afwijkende ontwikkeling gaande is qua leerlingenstromen. Mede daarom zal er in 2025 een nieuwe leerlingenprognose worden opgesteld.
Deze ontwikkeling houden we dus in de gaten, maar is daarmee nog geen directe prioriteit. De groei is namelijk eindig en het is vooralsnog dus alleen een verschuiving. Indien blijkt dat in de komende jaren dit een bestendige ontwikkeling is, gaan we deze ontwikkeling van een passende en structurele invulling voorzien. De mogelijkheid van een onderwijscampus zou dan onderzocht kunnen worden.

Kleinere kernen
Het huidige kabinet vindt het van belang dat met name kleine scholen die belangrijk zijn voor het behoud van een bereikbaar onderwijsaanbod, doelgericht moeten worden bekostigd. Daarom wordt door het kabinet voorgesteld de huidige kleine scholen toeslag om te vormen naar een dunbevolktheidstoeslag. Scholen in de grote steden ontvangen dan geen kleine scholen toeslag meer. De middelen die hiermee vrij komen worden geïnvesteerd in kleine scholen in dunbevolkte regio's. Het komende jaar wordt gezamenlijk onderzocht wat hiervan de consequenties zijn.

Eén onderwijsvoorziening binnen de huidig kaders en wetgeving, in de kleine kernen is wenselijk. Elk kind heeft immers recht op zo thuisnabij onderwijs. Maar dat betekent wel wat voor o.a. de bekostiging van de huisvesting. Het komend jaar gaan we daarom onderzoeken hoe er per kern invulling kan worden gegeven aan een gezamenlijke invulling en gebruik van het lokale maatschappelijk vastgoed.

Een integrale weergave van de gesprekken en presentaties is opgenomen in bijlage 6 tot en met 9.

4. Onderzoek

Om een kwalitatieve vergelijking van de bestaande schoolgebouwen in de gemeente Berkelland te kunnen maken is HEVO ingeschakeld. HEVO, expert in huisvesting en vastgoed, heeft een zogenaamde QuickScan uitgevoerd.

4.1. Kaders

Om de schouw zoveel mogelijk geobjectiveerd te kunnen uitvoeren maakt HEVO gebruik van het Kwaliteitskader Huisvesting zoals dat door Ruimte OK[2] is opgesteld. Het omvat de volgende onderwerpen: uitstraling, bouwkundige kwaliteit, veiligheid, binnenklimaat en exploitatie.

Kwaliteitskader

Het Kwaliteitskader werkt uit wat gezamenlijk wordt verstaan onder de basiskwaliteit van gebouwen voor primair onderwijs. Het is een werkdocument met een reeks eenduidige, herkenbare en praktisch toepasbare kwaliteitscriteria ten aanzien van de beleving, gebruik en techniek van een onderwijsgebouw. Het laat ook zien waar deze basiskwaliteit uitstijgt boven de wettelijke minimumeisen uit het Bouwbesluit. Het Kwaliteitskader vertrekt vanuit de overtuiging dat een goed onderwijsgebouw een positief effect heeft op het gedrag, welbevinden en leerproces van de leerlingen en leerkrachten die het gebouw dagelijks gebruiken.

De kwaliteitscriteria moeten worden opgevat als richtinggevend en niet als norm. Ze vloeien voort uit praktijkervaringen en vragen aandacht voor zaken die niet door wetgeving worden ondervangen, maar die mede de kwaliteit en instandhouding van de huisvesting gedurende de gehele levensduur bepalen. Het kader kijkt dus verder dan de minimum Bouwbesluit-eisen, maar ook breder dan de technische eisen ten aanzien van binnenmilieu en energieverbruik die zijn geformuleerd in het Programma van Eisen Frisse Scholen en de duurzaamheidsscore van GPR[3]. GPR is een methodiek om te kunnen sturen op duurzaamheid (met de modules Energie, Milieu, Gezondheid, Gebruikskwaliteit en Toekomstwaarde).

Onderwijskwaliteit

De beoordeling van de onderwijskundige kwaliteit van het gebouw is gebaseerd op de onderwijskundige visie van de school, al dan niet bijgesteld door het bestuur. Het gaat dan om de vraag of de organisatorische consequenties van de onderwijskundige visie in het gebouw goed uitvoerbaar zijn. Dat leidt tot een waardering.

Duurzaamheid en flexibiliteit

De kwaliteit van de schoolgebouwen in Nederland is qua duurzaamheid gemiddeld onder de maat. Bij duurzaamheid moet overigens niet alleen gekeken worden naar energie en circulariteit, maar ook naar de flexibiliteit van een gebouw. De manier waarop onderwijs

[2] Ruimte OK is het kennisplatform huisvesting van VNG, PO-Raad en VO-Raad. Partners van Ruimte OK zijn: VNG, PO- en VO-Raad en Brancheorganisatie Kinderopvang

[3] De afkorting GPR staat voor Gemeentelijke Praktijk Richtlijn. De methode is in 1995 ontwikkeld door de Gemeente Tilburg, in samenwerking met W/E adviseurs. (Bron: GPR Software)

gegeven wordt is onderhevig aan verandering. Een flexibel schoolgebouw kan de verandering doorstaan.

In het kader van dit IHP onderwijs is ervoor gekozen om de duurzaamheidsopgave voor de gemeente voor de onderwijsgebouwen in beeld te brengen. Daarbij zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd (de genoemde kleur verwijst naar kleuren uit het HEVO-rapport):

- Rood: Realiseren vervangende nieuwbouw tussen nu en 5 jaar.
- Geel en Lichtgroen: Opwaarderen tot Frisse scholen klasse C met een afschrijvingstermijn van 15 jaar.
- Donkergroen: Opwaarderen tot Frisse scholen klasse B met een afschrijvingstermijn van 25 jaar.

In bijlage 4 zijn de beslisbomen verduurzaming scholen weergegeven.

Binnenklimaat

Op dit moment zijn er geen CO_2-metingen gedaan voor een gezond binnenklimaat. Dit is de verantwoordelijkheid van de schoolbesturen.

4.2. QuickScan

De uitkomsten van deze QuickScan zijn opgenomen in een eindrapport, zie bijlage 7. Het rapport biedt inzicht in de kwalitatieve en kwantitatieve situatie van de schoolgebouwen voor de korte, middellange en lange termijn, inclusief de noodzakelijke investeringen die daarmee gepaard gaan. In het rapport zijn de volgende zaken zichtbaar gemaakt:

- Functionaliteit en onderwijskundige staat van het schoolgebouw.
- Binnenmilieu, exploitatie, bereikbaarheid, veiligheid, duurzaamheid en uitstraling van het schoolgebouw.
- Welke maatregelen nodig zijn om het schoolgebouw BENG te maken en te laten voldoen aan frisse scholen klasse B.
- Welke investeringen noodzakelijk zijn voor de komende 20 jaar, gesplitst naar schoolbestuur en gemeente.

Schooldirecteuren en hun bestuurders hebben op de conceptrapportage kunnen reageren. Dit heeft tot een eindrapportage geleid die door alle betrokken partijen geaccordeerd is. In figuur 4 is het advies met kleuren weergegeven. De bevindingen zijn samengevat in tabel 2 voor het PO. In tabel 3 zijn de bevindingen voor VO en SO samengevat.

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
			x

Figuur 4 Advies (HEVO-Eindrapport QuickScan Berkelland 2019)

In hoofdstuk 5 wordt uitgelegd hoe bovenstaande resultaten geleid hebben tot de fasering.

Tabel 1 Matrix Quickscan PO (HEVO-Eindrapport QuickScan Berkelland 2019.)

Primair Onderwijs					Uitstraling gebouw	Bouwkundige staat	Veiligheid	Binnenmilieu	Exploitatie	Onderwijskundige functionaliteit	Totaalscore
Schoolbestuur	**Kern**	**Bouwjr.**	**Leeftijd**	**Schoolnaam**	**1**	**3**	**1**	**2**	**2**	**3**	
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Borculo	1975	44	Kiezel en Kei	5,5	4	6	5,5	4	4	54,5
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Borculo	1976/2002	43	Noord	5,5	4	6	5,5	4	4,5	56
Stichting Keender	Rietmolen	1970/1980	49	Sint Jozef	6	4	5,5	4	4	5,5	56
Stichting Keender	Neede	1954/2004	65	Dr. Ariëns Daltonschool	5,5	4,5	6	4	5	5	58
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Neede	1973/2005	46	De Hofmaat	5,5	4	5,5	5	5	5	58
Gelderveste	Ruurlo	1912	107	CBS WonderWijs	6	4,5	6	4	5	5,5	60
Stichting Keender	Neede	1975/2004	44	Kardinaal Alfrink	6	4	6	5	5	5,5	60,5
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Borculo	1954/2000/ 2003	65	H.W. Heuvelschool	5,5	4,5	6	5	4	6	61
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Neede	1952	67	De Marke	6	4	6	4	4	7	61
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Neede	1992	27	De Marke	6	5,5	6	4	4	6	62,5
	Borculo	1958	61	De Wereldboom	6	5	6	5,5	5	5	63
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Eibergen	1982	37	Menno ter Braakschool	6	4	6	5	5,5	6	63
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Gelselaar	1912	107	G.A. van der Lught	6	5	6	5	4	6	63
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Neede	1975	44	B Tormijnschool	6	4,5	6	5,5	5	6	64,5
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Ruurlo	1954	65	K Zwartschool	6,5	5	6	6	5,5	5	65,5
Stichting Keender	Rietmolen	2005	14	Sint Jozef	6	7	6	4	4	5,5	65,5
Stichting VCO Oost Nederland	Neede	1991	28	Kisveld	6	5	6	5	4	7	66
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Ruurlo	1990	29	K Zwartschool	6,5	6	6	5	5,5	5	66,5
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Haarlo	1989	30	De Voshaar	6	5,5	6	5	5	6	66,5
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Ruurlo	1924/2000	95	De Driesprong	6,5	6	6	5	5	6	68,5
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Geesteren	1991/2004	28	De Keikamp	6	5,5	6	5,5	5,5	6	68,5
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Eibergen	1953/2008	66	Op d'n Esch	6	5,5	6	5	7	5,5	69
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Gelselaar	2005	14	G.A. van der Lught	7	7	6	5	4	6	70
Stichting Katholiek Basisonderwijs Borculo	Borculo	1971	48	St. Joris	6	6	6	7	6	5,5	72,5
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Rekken	2004	15	De Berkel	7	7	6	6	4	7	75
Stichting Katholiek Basisonderwijs Gelderland	Ruurlo	2015	4	Willibrordus	7	8	7	5,5	4	8	81
Stichting Keender	Beltrum	1960	59	De Sterrenboog	6	8	6	5,5	6	8	83
Stichting VCO Oost Nederland	Eibergen	1952	67	IKC Het Sterrenpalet	7	7	6	7	6	8	84

Tabel 2 Matrix Quickscan VO & SO (HEVO-Eindrapport QuickScan Berkelland 2019)

Voortgezet Onderwijs & Speciaal Onderwijs					Uitstraling gebouw	Bouwkundige staat	Veiligheid	Binnenmilieu	Exploitatie
Schoolbestuur		**Bouwjr.**	**Leeftijd**	**Schoolnaam**	**1**	**3**	**1**	**2**	**2**
Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland	Borculo	2004	15	VSO Korte Dreef	6	4	6	4	5
Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland	Borculo	1983	36	SO Klein Borculo	5,5	4	6	5,5	5
Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland	Neede	1982	37	SO De Leeuwerik	6	4,5	6	5,5	5
Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland	Borculo	1983	36	VSO Klein Borculo	5,5	4	6	5,5	5
Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland	Borculo	1920	99	VSO Klein Borculo	5,5	4	6	5,5	5
Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland	Borculo	1990	29	SO Klein Borculo	5,5	5,5	6	5,5	5
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Neede	1973	46	SBO Diekmaat	6	5	6	5	5
Het Assink Lyceum	Eibergen	1959	60	Het Assink lyceum - Rekkenseweg	7	4	6	4	7
Het Assink Lyceum	Neede	1962	57	Het Assink lyceum - Julianastraat	6	7	6	5,5	7
Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland	Borculo	2003	16	VSO Klein Borculo	6	7	6	5,5	5
Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland	Neede	2009	10	VSO Triviant	7	7	6	5,5	7
Stichting Achterhoek VO	Neede	2001	18	VO MaxX	6	8	6	6	7
Het Assink Lyceum	Neede	2001	18	Het Assink lyceum - Parallelweg	7	8	6	7	6,5
Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland	Borculo	2013	6	VSO Korte Dreef	7	8	6	7	7

4.3. Leerlingenprognoses

DUO en MOOZ

Door OCW zijn criteria opgesteld voor prognose systematieken. Sinds 2012 worden in de regio Achterhoek de prognoses voor het Primair Onderwijs opgesteld door onderzoeksbureau MOOZ. Ook het Voortgezet Onderwijs laat prognoses maken, zij hanteren daarvoor verschillende bronnen zoals DUO en MOOZ. Alle schoolbesturen erkennen de MOOZ prognoses als leidend. Het maken van prognoses is noodzakelijk om de ontwikkelingen en leerlingenstromen actueel te houden.

Ruimtetekort

Wanneer het leerlingenaantal op een school sterk stijgt door bijvoorbeeld het onderwijsconcept, kan er ruimtetekort ontstaan. In eerste instantie wordt er door verwezen naar leegstand in een ander onderwijsgebouw binnen een straal van 2 kilometer. Is die niet beschikbaar, dan moet er een tijdelijke voorziening worden gerealiseerd. Duurt het ruimtetekort op basis van prognoses langer dan 15 jaar, dan heeft de school recht op nieuwbouw of uitbreiding van de bestaande school (dit is opgenomen in de verordening).

4.3.1 Prognose PO

Basisonderwijs

Bij de vaststelling van het IHP is ingegaan op de ontwikkelingen van de te verwachten leerlingendaling in het basisonderwijs in de gemeente Berkelland. Inschatting was toen dat het grootste deel van de daling al achter de rug was en deze nog beperkt zal voortzetten. In deze actualisatie kijken wij naar de verwachtingen van toen en de meest actuele leerlingen prognoses.

Sinds de vaststelling van het IHP in 2020 hebben zich een aantal wijzigingen in het scholenbestand voorgedaan:
- De Wereldboom in Borculo is gesloten;
- De Julianaschool in Eibergen is gefuseerd met IKC ‘Het Sterrenpalet’;
- De Regenboog en De Schakel in Eibergen zijn samengegaan in ’t Simmelink;
- De Tormijnschool in Noordijk is gesloten.

Overzicht leerlingen basisonderwijs

teldatum 1 oktober 2021, 2022, 2023 en 2024.

Een goed ijkpunt om de leerlingenaantallen te kunnen vergelijken is om de laatste teldata te vergelijken met de gemeentelijke prognose van 2022.
Op 1 oktober 2024 waren er 2.748 leerlingen op de basisscholen. De prognose 2022 geeft een getal aan van 2680. Een verschil van 68 leerlingen. Het grootste verschil wordt veroorzaakt door het aantal leerlingen in Neede (verschil 37 leerlingen). Dit wordt waarschijnlijk veroorzaakt doordat de leerlingen van de voormalige school in Noordijk nu een school bezoeken in Neede en leerlingen van de taalklas. De verschillen tussen de werkelijke getallen op 1 oktober 2024 en de prognosecijfers voor 2024 zijn als volgt:

Beltrum	+ 14	Haarlo	+ 6
Borculo	+ 11	Neede	+ 37
Eibergen	- 19	Rekken	+ 6
Geesteren	- 7	Rietmolen	+ 5
Gelselaar	+ 6	Ruurlo	+ 9

totaaloverzicht leerlingenprognose / werkelijk op teldata gemeente Berkelland.

1-okt	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2035
Beltrum											
prognose 2022	157	164	155	156	178	172	172	166	170	169	143
werkelijk	157	156	165	170							
Borculo											
prognose 2022	517	497	489	491	510	532	531	545	562	561	557
werkelijk	517	516	491	502							
Eibergen											
prognose 2022	781	789	772	767	782	777	786	809	811	835	841
werkelijk	782	774	774	748							
Geesteren											
prognose 2022	79	73	63	67	66	71	71	64	65	64	73
werkelijk	79	73	63	60							
Gelselaar											
prognose 2022	45	40	40	42	37	38	47	51	46	40	48
werkelijk	45	46	48	48							
Haarlo											
prognose 2022	38	42	35	34	42	42	34	32	35	39	32
werkelijk	38	41	32	40							
Neede											
prognose 2022	554	438	520	506	473	459	448	462	462	491	558
werkelijk	582	598	564	543							
Rekken											
prognose 2022	73	67	63	65	68	74	79	72	72	76	77
werkelijk	73	72	70	71							
Rietmolen											
prognose 2022	81	71	87	76	76	81	84	86	92	99	93
werkelijk	81	86	80	81							
Ruurlo											
prognose 2022	485	489	483	476	452	441	451	437	447	427	470
werkelijk	485	489	487	485							

Als we naar de totalen per dorp gaan er in de loop der jaren grotere verschillen ontstaan tussen de prognose en de werkelijke leerlingen aantallen. Binnen de bestaande capaciteit in de kernen is nog wel voldoende ruimte om de leerlingen te kunnen huisvesten.
Op basis van de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Berkelland mag bij het beoordelen van aanvragen van schoolbesturen een prognose niet ouder zijn dan 2 jaar. Gelet hierop wordt de leerlingenprognose voor het basisonderwijs in het eerste halfjaar van 2025 geactualiseerd.

Speciaal basisonderwijs en (voortgezet) Speciaal onderwijs

Anders dan in het basisonderwijs hebben de scholen voor speciaal basisonderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs een duidelijk streekfunctie. Hier zijn duidelijke afwijkingen te zien in vergelijking met de leerlingenprognose 2023

1-okt	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2035	2036
Diekmaat Neede										
prognose	129	127	127	128	129	130	133	137	144	145
werkelijk	169	173								

(Voortgezet) speciaal onderwijs.

Speciaal onderwijs										
1-okt	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2035	2036
SO Klein Borculo										
prognose	57	56	56	55	55	55	55	56	60	61
werkelijk	54	70								
SO De Leeuwerik Neede										
prognose	53	51	50	50	49	49	49	49	52	52
werkelijk	57	59								

Voortgezet Speciaal onderwijs										
1-okt	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2035	2036
VSO Klein Borculo										
prognose	247	236	228	221	214	207	201	196	186	186
werkelijk	281	242								
VSO Triviant Neede										
prognose	62	59	57	55	53	52	50	48	45	45
werkelijk	59	70								

De ontwikkelingen bij het speciaal basisonderwijs en het speciaal (voortgezet) onderwijs vertonen in afwijking van de prognoses een duidelijke groei.

Voortgezet onderwijs

Voortgezet Onderwijs									
1-okt	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2035
Staring College Borculo									
prognose	421	388	363	353	338	332	324	319	309
werkelijk	421	446							
Assink Lyceum Eibergen									
prognose	264	279	230	210	201	198	192	185	180
werkelijk	264	267							
Assink Lyceum Neede									
prognose	644	585	562	563	491	454	435	426	392
werkelijk	644	483							
Zone.College Borculo									
prognose	427	418	411	380	355	347	340	335	323
werkelijk	427	399							
Maxx Neede									
prognose	141	143	143	139	133	127	121	118	112
werkelijk	141	143							

Bron prognose: Scenariomodel voortgezet onderwijs

Het Staring College is nu gehuisvest in het nieuwe schoolgebouw in Borculo. Een recent door het schoolbestuur gemaakte leerlingen prognose (november 2024) komt voor de langere termijn uit op een stabiel leerlingenaantal van rond de 420 leerlingen.

De gegevens van het Assink Lyceum in Neede geven een iets vertekent beeld omdat in de leerlingentelling van 1 oktober 2023 ook de ISK leerlingen zijn meegenomen die toen in de Julianastraat waren gehuisvest. Vanaf augustus 2024 zijn deze leerlingen in Borculo gehuisvest en worden ze afzonderlijk geregistreerd en zijn niet meegenomen in de aantallen van het Staring College in het overzicht hierboven.

Capaciteitsoverzichten per kern

In de verordening is opgenomen dat indien een school ruimtebehoefte heeft in eerste instantie moet worden gekeken naar beschikbare leegstand binnen de verwijsafstand van 2 kilometer hemelsbreed.

Bij een vraag om uitbreiding van een school, zal dan ook worden gekeken of binnen deze verwijsafstand mogelijkheden zijn om via medegebruik passende huisvesting aan te bieden.

In de onderstaande tabel wordt per kern een totaaloverzicht gegeven van het saldo van de totaal beschikbare normatieve capaciteit van de scholen, die mogelijk kan worden ingezet voor medegebruik.

Overzicht normatieve saldo capaciteit										
1-okt	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**	**2035**	**2036**
Beltrum	501	476	436	466	466	496	476	481	612	622
Borculo	1.148	1.078	1.038	927	932	862	776	781	801	816
Eibergen	731	862	691	716	670	555	545	424	394	349
Geesteren	225	240	210	185	185	220	215	220	175	160
Gelselaar	322	322	377	372	327	306	332	362	322	372
Haarlo	121	81	71	71	111	121	106	86	121	96
Neede	1.396	1.502	1.854	1.924	1.980	1.909	1.909	1.763	1.426	1.406
Rekken	617	612	627	597	572	607	607	587	582	597
Rietmolen	575	570	595	570	554	544	514	479	509	504
Ruurlo	541	551	717	773	722	793	743	843	627	607

Kanttekeningen:

- In de overzichten is geen rekening gehouden met eventueel medegebruik van ruimte in de scholen.
- In Borculo en Neede is vervangende nieuwbouw/renovatie gepland waarbij meer scholen onder één dak worden gehuisvest en het gebouw passend wordt gemaakt aan de leerlingenprognoses.
- De school in Rietmolen wordt passend gemaakt aan de noodzakelijke ruimte. Een deel van het gebouw zal worden afgestoten.

Leegstand is kostbaar
Leegstand in gebouwen is op verschillende manieren kostbaar voor de scholen:

a. Scholen ontvangen een exploitatievergoeding (bv. energie) per leerling en niet per m², en;
b. Vergoeding voor onderhoud is gebaseerd op een volume m² dat is gebaseerd op het leerlingenaantal.

De schoolbesturen moeten de kosten maken. Dit leidt er vaak toe dat ze moeten kiezen tussen:

- bezuinigen op onderwijsmiddelen, dat ten koste gaat van de leerlingen, of
- uitstellen van planmatig onderhoud, dat ten koste gaat van de kwaliteit van het gebouw.

Opvullen leegstand
Er zijn veel schoolbesturen die de leegstand opvullen met medegebruik door kinderopvang of peuterspeelzalen. Daarmee nemen de financiële gevolgen voor de schoolbesturen van de leegstand af. Toch moet er in de toekomst gestreefd worden naar passende huisvesting. Zoals uit het capaciteitsoverzicht van bijlage 9 blijkt, neemt het probleem van de leegstand in de toekomst toe. In z'n algemeenheid is het voor de exploitatie en het beheer van de scholen het meest gunstig wanneer de ruimtebehoefte (BVO = Bruto Vloer Oppervlak) overeenkomt met de beschikbare hoeveelheid ruimte. Met name bij de scholen in de buurtschappen dreigt deze verhouding door de krimp steeds verder uit de pas te raken.

Oplossingen voor ruimteoverschot
Zoals hierboven beschreven ontvangen scholen vergoedingen voor exploitatie en beheer op basis van het aantal ingeschreven leerlingen. Hoe groter de school en hoe minder leerlingen, hoe groter het tekort. Dit tekort kan beïnvloed worden door:

a. De niet meer in gebruik zijnde vierkante meters onttrekken aan de onderwijsbestemming en in beheer overdragen aan een andere partij, zoals een dorpshuis.
b. Het gebouw zodanig verkleinen dat de verhouding tussen gebouw en aantal leerlingen weer passend is (verder te noemen als passende jas).
c. In grotere kernen bestaat de mogelijkheid om scholen samen te huisvesten in één gebouw, een school te verhuizen naar een, beter passend, leegstaand schoolgebouw of een gebouwenruil tussen scholen te doen. Ook het fuseren van kleine scholen tot één grotere, die vervolgens passend wordt gehuisvest, behoort tot de mogelijkheden.

Herschikking
Het fuseren van scholen tot één grotere school is in Eibergen al gebeurd. In paragraaf 5.1 komt naar voren dat er de komende tijd ook herschikkingen in de onderwijshuisvesting volgen in de kernen Borculo en Neede.

5. Uitvoeringsagenda

De uitvoeringsagenda is opgesteld aan de hand van de al beschikbare rapportages (Transitieatlas), leerlingenprognoses, quickscan en visie van de gemeente Berkelland en schoolbesturen. Deze bouwstenen samen hebben tot een uitvoeringsagenda geleid waar zowel de gemeente Berkelland als schoolbesturen achter staan.

De uitvoeringsagenda wordt verdeeld in vijf fases. In paragraaf 5.1 wordt beschreven wat de afwegingfactoren zijn. In paragraaf 5.2 wordt weergegeven welke scholen in welke fase aan de beurt zijn. Hieraan zijn vervolgens financiële consequenties verbonden, zie paragraaf 5.3.

Aanbod

Het is niet wettelijk vastgesteld dat elke woonkern over onderwijs moet beschikken. In de wet staat dat openbaar onderwijs binnen een straal van 10 kilometer beschikbaar moet zijn. In het geval dat een schoolbestuur geen gebruik maakt van de regeling ‘Gemiddelde Schoolgrootte’ (art. 157 WPO) zal de school wanneer deze na drie achtereenvolgende jaren jaar onder de lokale opheffingsnorm blijft, van rechtswege worden gesloten. Tenzij het de laatste school voor openbaar onderwijs is binnen een straal van 10 km.

Bewegingsonderwijs

Voor de gemeente ligt er een wettelijke taak in het faciliteren van kwalitatief goede binnensportvoorzieningen voor het bewegingsonderwijs.

Realiseren van toekomstbestendige sportinfrastructuur

Het speerpunt van de gemeente is ‘realiseren van een toekomstbestendige sportinfrastructuur’. Wanneer een schoolgebouw met een binnensportvoorziening een project wordt, wordt ook deze voorzieningen meegenomen in de investering. We voeren haalbaarheidsonderzoeken uit op kernniveau om de toekomstige capaciteitsbehoefte en functionaliteit van binnensportvoorzieningen te bepalen. Het onderwijs is hierin één van de belangrijkste stakeholders. Uitgangspunt is zoveel mogelijk clustering van voorzieningen en daar waar mogelijk lokalen bewegingsonderwijs afstoten. Gemeente Berkelland wil versneld investeren en slopen.

5.1. Wegingsfactoren

In dit IHP onderwijs is een gefaseerde aanpak van de verschillende schoolgebouwen opgenomen. Deze fasering is in overleg met de schoolbesturen tot stand gekomen. Hiervoor is uitgebreid beschreven welke factoren allemaal meegenomen zijn in de afweging. Kort samengevat gaat het om de volgende afwegingsfactoren:

- technische staat van de gebouwen conform de quickscan van HEVO;
- Scenario-besprekingen met de verschillende schoolbesturen voor wat betreft samenwerking op schoolniveau;
- Leerlingenprognoses van MOOZ;
- Verwachtingen van de schoolbesturen ten aanzien van instandhouding;
- Bestuurlijke wensen ten aanzien van specifieke scholen en
- Uitgangspunten van de gemeente Berkelland.

Voor de keuzes die zijn gemaakt ten aanzien van de voorgestelde duurzaamheidsmaatregelen is een aantal uitgangspunten van belang:

A. In het bouwbesluit zijn minimumeisen opgenomen voor de energiezuinigheid van bouw- en installatiedelen.

B. Het ambitieniveau van de beoogde ingreep:
    1. Wettelijk minimum: dit betreft energiebesparende maatregelen vastgesteld vanuit het Activiteitenbesluit milieubeheer 2019. Het Activiteitenbesluit is wettelijk verplicht voor gebouwen die meer dan 50.000 kWh elektriciteit of meer dan 25.000 m3 gas (of een vergelijkbare energiebron) verbruiken. De maatregelen hebben een terugverdientijd van maximaal 5 jaar.
    2. Frisse Scholen klasse C: maatregelen worden genomen om het energieverbruik te verlagen en de kwaliteit van het binnenmilieu te verbeteren. De maatregelen hebben (overwegend) een maximale terugverdientijd van 15 jaar.
    3. Frisse Scholen klasse B & (bijna) aardgasvrij: maatregelen worden genomen om het energieverbruik fors te verlagen en de kwaliteit van het binnenmilieu sterk te verbeteren. De terugverdientijd is langer dan 25 jaar.

Aandacht voor duurzaamheid geeft mooie kansen en investeren in duurzaamheid loont. Door energiebesparende maatregelen gaat de energierekening omlaag. Daardoor komt meer geld voor onderwijs beschikbaar. Een gezond en fris gebouw zorgt ervoor dat leerlingen en docenten weer optimaal kunnen leren en werken.

5.2. Fasering

In deze paragraaf zijn de consequenties van de analyses zoals beschreven in hoofdstuk 4 en de afwegingsfactoren (paragraaf 5.1) weergegeven.

- Fase 0 betreft de gebouwen die reeds zijn gerealiseerd of in ontwikkeling zijn (voor besluitvorming over IHP onderwijs in september 2020).
- In fase 1 worden de gebouwen beschreven die een aanpassing tussen 2020 en 2023 verwachten.
- In fase 2 zijn gebouwen beschreven die een aanpassing tussen 2024 en 2029 verwachten.
- In fase 3 zijn gebouwen beschreven die een aanpassing tussen 2030 en 2036 verwachten.
- Fase 4 geeft de verwachtingen weer na 2036.

Deze fasering komt overeen met de fasering die HEVO heeft gehanteerd bij de schouw van de gebouwen.

In fase 1 worden de gebouwen beschreven die een aanpassing tussen 2020 en 2023 verwachten. Daarnaast wordt een aantal projecten in de fase gestart en aan het begin van fase 2 uitgevoerd. De doorlooptijd van projecten is al zo 4 jaar, zie in bijlage 10 een voorbeeld uitwerking stappenplan en tijdplan onderwijshuisvesting. Dit betekent dus dat ook projecten in fase 2 kunnen worden voorbereid en in fase 3 worden uitgevoerd, enzovoort.

5.2.1. Fase 0: <2020

De schoolgebouwen die in fase 0 zijn opgenomen zijn gerealiseerd en opgeleverd,

Eibergen	IKC Sterrenpalet	√ 2019
	IKC 't Simmelink	√ 2023
Borculo	Staring College	√ 2024
	Kiezel en Kei, verhuur lokalen	√ 2019

5.2.2. Fase 1: 2020 – 2023

Aan de hand van de uitgangspunten (zie 5.1) is bepaald dat de ontwikkelingen rond de volgende scholen in fase 1 (2020-2023) starten. In hoofdstuk 7 is beschreven hoe projecten starten en het team wordt samengesteld.

Kerngerichte keuzes

Neede

In de komende tien jaar zijn vier van de vijf basisschoolgebouwen toe aan renovatie, dan wel nieuwbouw. In het overleg met de schoolbesturen is door de gemeente aangegeven dat de investeringen verdeeld moeten worden over twee fases.. De Kardinaal Alfrinkschool en OBS de Marke komen in fase 1 in aanmerking waarbij het uitgangspunt is huisvesting in één gebouw. Het programma van eisen voor het huisvesten van de scholen in de voormalige Julianaschool is vastgesteld. De architectenselectie en verdere uitwerking worden opgepakt. In fase 2 kan dan met de uitvoering worden gestart

In Neede wordt gekeken naar hoe het onderwijs meer verbonden kan worden met de wijken. Tegen de tijd dat het project in Neede wordt opgestart worden de kernprojectmanager en gebiedscontactpersoon nauw betrokken. Het streefpunt is een optimaal aanbod voor onderwijs, sport en cultuur.

Borculo

De schoolgebouwen van stichting OPONOA in Borculo zijn alle drie aan vervanging toe. Gezien het dalend aantal leerlingen heeft de gemeente het bestuur kenbaar gemaakt dat ze de drie scholen wil onderbrengen in twee gebouwen. Het bestuur heeft naar aanleiding hiervan een keuze gemaakt.

Voortschrijdend inzicht leidt er nu toe dat het schoolbestuur en de gemeente de voorkeur geven aan gezamenlijke huisvesting van de drie scholen op één locatie. Voor de oorspronkelijke planning van huisvesting van twee scholen op één locatie was al een locatieonderzoek uitgewerkt. Het terrein aan de Beukenlaan waar nu nog het Staringcollege is gehuisvest kwam hierbij als meest geschikte locatie naar voren. Het terrein heeft voldoende ruimte om een gebouw voor de drie scholen te realiseren.
In deze actualisatie wordt nu verder uitgegaan van gezamenlijke huisvesting van de drie openbare scholen op één locatie.

De St. Jorisschool is qua gebouw aan de beurt in fase 4. Vanwege de wens om een IKC te vormen met Avonturijn, is een beperkte aanpassing aan het gebouw opgenomen in fase 1. De aanpassingen zijn aangebracht en in 2021 opgeleverd.

Rietmolen

De St. Jozefschool in Rietmolen is technisch toe aan renovatie. In fase 1 wordt dit gecombineerd met het verkleinen van het gebouw. Dit leidt in de toekomst tot een sluitende exploitatie, hetgeen bijdraagt aan de instandhouding van deze school (leegstand is kostbaar). Gezien het leerlingenaantal heeft de school bestaansrecht in relatie tot de investering.
Door het onderzoek naar de haalbaarheid van scenario's voor huisvesting van de school en het wijzigen van samenwerkingspartners voor de Kinderopvang heeft het langer geduurd voordat

met de uitwerking is gestart. De kostenraming is inmiddels in beeld. Deze is aanmerkelijk hoger dan het bedrag dat in 2020 door de raad is vastgesteld. Na overleg met het schoolbestuur is een nieuwe verdeling gemaakt van de bijdrage van het schoolbestuur, de kinderopvanginstelling en de gemeente. Deze consequenties zijn meegenomen in de financiële paragraaf.

Fasering en prioritering
Onderstaand de projecten die in fase 1 worden gestart en in fase 2 worden uitgevoerd.

School	Bestuur	Opmerkingen
Neede		
Kardinaal Alfrinkschool	St. Keender	Samenwoonschool Neede Oost komt op locatie Julianastraat 12. Planvorming 2023/2024. Uitvoering 2025-2026.
Obs De Marke	St. OPONOA	
Rietmolen		
St Jozefschool	St. Keender	Beoordelen verzoek aanpassing krediet. Planvorming 2024. Uitvoering 2024/2025.
Borculo		
OBS Noord	St. OPONOA	Gezamenlijke huisvesting Beukenlaan. Planvorming 2024/2026. Uitvoering 2026/2027.
OBS Kiezel en Kei		
OBS Heuvelschool		

5.2.3. Fase 2: 2024 - 2029

Aan de hand van de uitgangspunten (zie 5.1) is bepaald dat de ontwikkelingen rond de volgende scholen in fase 2 (2024-2027) starten.

Kerngerichte keuzes

Neede

Zoals al gemeld bij de motivatie van fase 1, start in fase 2 het project om de andere scholen voor basisonderwijs in Neede te huisvesten in nieuwbouw. Het gaat hier om het onderbrengen van de Dr. Ariënsschool, OBS de Hofmaat en het Kisveld in één gebouw.

Borculo

VSO Korte Dreef is gehuisvest in noodlokalen die in aanmerking komen voor nieuwbouw. Gezien de leeftijd en technische staat is deze school opgenomen in de tweede fase. Deze school is niet geschouwd omdat het schoolbestuur de noodzakelijke technische gegevens niet op tijd kon aanleveren en het voor noodlokalen ook niet relevant is. De grond waarop deze noodlokalen staan, is niet in bezit van de gemeente Berkelland.
Vervanging van deze lokalen is wenselijk. Rekening houdend met de visie op inclusief onderwijs en de leerlingenprognose speciaal onderwijs moet worden bezien hoe het leerlingenaantal van deze school verloopt en hoe de leerlingen dan gehuisvest moeten worden. In dit IHP wordt nog wel rekening gehouden met een investering voor de vervanging van de noodlokalen, maar op basis van de verdere uitwerking zal moeten blijken hoe dit wordt geconcretiseerd.

Eibergen

In Eibergen is in de afgelopen jaren de leerlingendaling opgevangen door de samenvoeging van de bijzondere scholen. In deze fase is de samenvoeging van de openbare scholen naar verwachting aan de orde, dit is afhankelijk van hoe de leerlingenaantallen zich ontwikkelen. Nader overleg met het schoolbestuur moet uitwijzen hoe deze samenvoeging daadwerkelijk vorm krijgt. Het betreft de laatste fase in de uitvoering van een plan dat al eerder in overleg tussen schoolbesturen en gemeente tot stand is gekomen.

Geesteren

Dit betreft het realiseren van passende huisvesting voor de school. De omvang van de school wordt aangepast aan de leerlingenontwikkeling van de school

Ruurlo: Wonderwijs
Er was aangegeven dat deze school wanneer het qua leerlingaantal past kon worden gecombineerd met de Willibrordusschool. Het leerlingenverloop van beide scholen geeft echter aan dat gezamenlijke huisvesting in de bestaande accommodatie niet mogelijk is. De school kan in de nabijheid van de Willibrordusschool worden gehuisvest. Maar dan is wel uitbreiding van de locatie noodzakelijk

Neede: Speciaal basisonderwijsschool De Diekmaat.
Gelet op de in deze actualisatie opgenomen visie op het inclusief onderwijs is het wenselijk met het schoolbestuur te bezien welke consequenties dit heeft voor de Diekmaat.

Fasering en prioritering

In onderstaande tabel de projecten die in fase 2 worden gestart en uitgevoerd.

School	Bestuur	Opmerkingen
Neede		
Dr. Ariensschool	St. Keender	Gezamenlijke huisvesting scholen Neede West. Planvorming 2025/2026.
Kisveld	VCO	
Obs De Hofmaat	St. OPONOA	
Eibergen		
Menno ter Braak	St. OPONOA	Eventueel combineren indien leerlingenaantallen dit toelaat.
Op d'n Esch	St. OPONOA	
Neede		
SBO de Diekmaat	St. OPONOA	Het schoolbestuur heeft aangegeven dat zij meer duidelijk nodig heeft over de toekomst van het speciaal basisonderwijs. In het huidige gebouw is verbetering van het binnenmilieu nodig (naar frisse scholen B of C)
Geesteren		
De Keikamp	St. OPONOA	Omvang van de school past niet bij leerlingenaantal. Behoefte aan passende jas.
Ruurlo		
Wonderwijs	Gelderveste	School kan niet in bestaande huisvesting worden ondergebracht door leerlingenverloop. Bedrag voor vervangende huisvesting opnemen.
Borculo		
VSO Korte Dreef	SOTOG	Vervangende huisvesting is wenselijk. Gelet op visie Inclusiever onderwijs bezien op welke wijze dit kan worden gerealiseerd.

5.2.4. Fase 3: 2030 - 2036

Aan de hand van de uitgangspunten (zie 5.1) is bepaald dat de ontwikkelingen rond de volgende scholen in fase 3 (2030-2036) starten.

Kerngerichte keuzes

De schoolgebouwen die in fase 3 zijn opgenomen, zijn hier vermeld gelet op de technische beoordelingen. Voor de scholen De Driesprong en De Voshaar geldt dat ter zijne tijd gekeken wordt of een omvangrijke investering verantwoord is in relatie met het voortbestaan van de scholen.

Er wordt wel een prioritering aangegeven voor de fases 3 en 4. Hierbij is echter ook bepaald dat tijdens de jaarlijkse OOGO's naar de prioritering wordt gekeken. Dit kan leiden tot aanpassingen.

Fasering en prioritering

Overzicht projecten fase 3.

School	Bestuur	Opmerkingen
Ruurlo		
Kerst Zwartschool	St. OPONOA	Geen wensen die relevant zijn voor het IHP
Ruurlo		
De Driesprong	St. OPONOA	Het voortbestaan van de school komt mogelijk onder druk te staan.

Haarlo		
De Voshaar	St. OPONOA	Het voortbestaan van de school komt mogelijk onder druk te staan.
Gelselaar		
G.A. van de Lugt	St. OPONOA	Omvang van de school past in deze fase mogelijk niet bij leerlingenaantal. Behoefte aan passende jas.

5.2.6. Fase 4: 2036 en verder

Aan de hand van de uitgangspunten (zie 5.1) is bepaald dat de ontwikkelingen rond de volgende scholen in fase 4 (na 2036) waarschijnlijk starten.

Kerngerichte keuzes

De schoolgebouwen die genoemd staan in fase 4 zijn daarin opgenomen vanwege de technische beoordelingen. De Willibrordusschool wordt gehuurd en valt qua investering niet onder de gemeentelijke zorgplicht. Op dit moment verkeert deze in goede staat. De St. Jorisschool verkeert technisch in goede staat en wordt intern aangepast in het kader van IKC-vorming, tijdens fase 1.

Fasering en prioritering

Overzicht projecten fase 4.

School	Bestuur	Opmerkingen
Borculo		
Sint Jorisschool	SKB-Borculo	Tijdens fase mogelijk nieuwbouw of grondige renovatie.
Rekken		
OBS de Berkel	St. OPONOA	Aanpassing binnenklimaat is ter zijner tijd noodzakelijk. Tijdstip nog niet bepaald
Beltrum		
De Sterrenboog	St. OPONOA	Aanpassing binnenklimaat is ter zijner tijd noodzakelijk. Tijdstip nog niet bepaald.

5.3. Financiële consequenties

In deze paragraaf worden de financiële consequenties gekoppeld aan de fases uit paragraaf 5.2.

5.3.1. Uitgangspunten

De financiële consequenties die in dit IHP onderwijs opgenomen zijn, zijn puur de kosten voor het aanpassen/nieuwbouw van een nieuwe voorziening. Hierbij is geen rekening gehouden met tijdelijke huisvesting, sloopkosten, infrastructurele maatregelen, parkeerplaatsen en resterende boekwaarden. Ook is er geen rekening gehouden met eventuele opbrengsten uit verkoop van vrijkomende locaties. Het daadwerkelijk benodigde krediet wordt per project bepaald. Om inzicht te krijgen in de financiële consequenties wordt er een aantal uitgangspunten aangehouden.

Bedragen

In paragraaf 5.3 zijn investeringsbedragen opgenomen die zijn gebaseerd op:

Soort investeringsbedrag:	**Verwijzingslink:**
Bedragen ventilatie frisse scholen B zijn gebaseerd op de aanvullend kwaliteitskader zoals opgenomen in het Kwaliteitskader Huisvesting onderdeel Gezondheid (frisse scholen en buitenruimte) Ruimte-OK.	
Normbedragen nieuwbouw zijn gebaseerd op normbedragen VNG	https://vng.nl/nieuws/indexering-normbedragen-onderwijshuisvesting-2025
Marktconforme bedragen nieuwbouw niveau ENG zijn gebaseerd op Bouwkostengenerator HEVO 2025	

- In de geraamde kosten verduurzaming zijn geen bedragen opgenomen voor regulier onderhoud, bouwkundige renovatie c.q. onderwijskundige aanpassingen;
- bedragen zijn inclusief BTW;
- per project dient vóór uitvoering overeenstemming bereikt te worden tussen de gemeente en de schoolbesturen over de verdeling van de te investeren bedragen.

De bouwkostengenerator van HEVO is gebaseerd op de feitelijke marktconforme kosten waarin alle projectkosten voor nieuwbouw zijn opgenomen op basis waarvan de m^2-prijs tot stand komt.

Passende jas

De kosten voor het verkleinen van de schoolgebouwen (passende jas) zijn alleen doorberekend voor het gebouw uit fase 1. Dat is een bewuste keuze, ook gezien de kosten die dat berekenen met zich mee brengt (+/- €20.000 per gebouw) en de betrekkelijke meerwaarde gezien het ontbreken van concrete plannen. Op het moment dat een gebouw aangepast moet worden, wordt een plan ontwikkeld op basis van de criteria die op dat moment gelden. Dit rechtvaardigt de investering in plaats van dat nu al te doen.

Uitgangspunt nieuwbouw

Leerlingenaantallen

Bij het bepalen van het benodigde aantal vierkante meters (bruto vloeroppervlak (BVO) wordt er gekeken naar de leerlingenaantallen in 2023 en de getallen op langere termijn. Ieder jaar worden er weer nieuwe prognoses opgesteld en op het moment dat een aanvraag wordt ingediend voor aanpassingen in het gebouw wordt de meest actuele leerlingenaantal als onderlegger voor het volume vierkante meters gehanteerd.

Prijs per m² en vaste voet

De financiële consequenties van nieuwbouwplannen zijn gebaseerd op het aantal vierkante meters die op basis van de prognoses normatief nodig zijn.

In dit IHP onderwijs wordt gerekend met een marktconforme prijs volgens de bouwkostenconfigurator Hevo. De prijzen per m² die in deze berekening zijn genoemd zijn mede afhankelijk van het aantal leerlingen en dus ook de BVO waarvoor de school wordt gebouwd.
Omdat werkendeweg pas wordt beoordeeld of er sprake is van renovatie of vervangende nieuwbouw is in de berekeningen uitgegaan van de kosten van vervangende nieuwbouw. Omdat renovatie ook een levensduur van tenminste 40 jaar moet hebben, zal het benodigde investeringsbedrag dicht tegen het nieuwbouwniveau aanliggen.

Bij de financiële consequenties is uitgegaan van de investeringsbedragen per school.

Fusie

Bij de financiële consequenties is uitgegaan van de kosten per school. Wanneer twee scholen in één voorziening worden gebouwd, levert dat geen voordeel op qua investering, wel in gebruik. Beide scholen houden recht op de vaste voet. Daar waar nu al bekend is dat er sprake is van een fusie tot één school, is éénmaal de vaste voet berekend. Een vaste voet wordt namelijk per zelfstandige school toegekend (per Brinnummer[4]).

Aanvragen voor nieuwbouw worden in de toekomst beoordeeld aan de hand van de feitelijke situatie.

Energie neutraal gebouw

De gemeenteraad heeft op 19 maart 2019 aangegeven er naar te willen streven om schoolgebouwen, waar mogelijk, zo energie neutraal mogelijk te maken. Dit sluit aan bij de ambitie van een energieneutraal Berkelland in 2030. In de financiële doorrekening wordt dan ook opgenomen wat de kosten zijn als nieuwbouw volgens de ENG-normen gebouwd worden.

Financiële consequenties

In de vorige paragraaf is te lezen welke uitgangspunten er gehanteerd zijn om tot overeenstemming te komen over welke ontwikkelingen rond scholen in fase 1 (2020-2023) in gang gezet worden. In onderstaande overzichten is per fase te zien welke financiële consequentie hieraan is gekoppeld, voor zowel de normbedragen VNG (Frisse scholen B)

[4] Basisregistratie Instellingen (BRIN) is een register dat door het Nederlandse Ministerie van OCW wordt uitgegeven en alle scholen en aanverwante instellingen bevat. Elke onderwijsinstelling wordt hierin geïdentificeerd aan de hand van het nummer in het register, meestal BRIN-nummer genoemd, een vier tekens lange alfanumerieke code.

als de marktconforme bedragen (prijspeil 1-1-2024) voor een nieuw schoolgebouw conform ENG-eisen. Per project wordt bepaald wat de daadwerkelijke vergoeding zal zijn. Zie hoofdstuk 6.

VNG normvergoeding
De gemeenteraad van de gemeente Berkelland heeft op 19 maart 2019 besloten om de VNG-normvergoedingen te hanteren. Het raadsvoorstel is in bijlage 3 opgenomen. De financiële consequenties van de scenario's zijn gebaseerd op de VNG-normbedragen van 2025.
Omdat in de praktijk te zien is dat deze normkosten niet meer conform de prijzen zijn zoals die nu in de markt worden gehanteerd, worden in de tabellen naast de VNG normen ook marktprijzen genoemd.

Deze geven dus een schatting van kosten die met de uitvoeringsagenda gepaard gaan. Op het moment dat een project rond aanpassing van een onderwijsgebouw daadwerkelijk tot uitvoer komt, moet er een kredietaanvraag volgen, waarbij rekening gehouden wordt met de op dat moment geldende prijspeilen. De in dit IHP onderwijs genoemde bedragen zijn dus schattingen.

Kinderopvang
De investeringen voor de kinderopvang zijn niet opgenomen. De kinderopvangorganisatie bepaalt de ruimtebehoefte. Hoe de gemeente financieel bij kan dragen aan IKC-vorming is beschreven in paragraaf 6.2.

5.3.2. Verdeling per fase

Uitloop fase 1 en fase 2 periode 2024 - 2029

School	aantal m² BVO	pp 2025 VNG Vergoeding	Marktconform ENG
St. Jozefschool te Rietmolen	Op basis van uitgewerkt plan en onderliggende raming	€ 1.328.534	€ 1.328.534
Kardinaal Alfrink en OBS De Marke te Neede	Samenwoonschool Neede Oost Julianalaan 12; 2.000 m² BVO	€ 7.104.410	€ 7.740.000
3 in 1 Openbare scholen te Borculo	Gezamenlijke huisvesting OBS Noord, Heuvelschool en Kiezel en Kei; 2.394 m² BVO	€ 8.238.342	€ 9.715.772
Aanpassing tbv definitieve huisvesting ISK onderwijs	Raming aanpassing voormalige school Kardinaal Alfrink	€ 500.000	€ 500.000
Gezamenlijke huisvesting Neede West			
Dr. Ariensschool	naar verwachting 718 m²	€ 2.740.609	€ 3.186.484
De Hofmaat	naar verwachting 975 m²	€ 3.480.255	€ 3.773.250
Kisveld	naar verwachting 487 m²	€ 2.075.791	€ 2.161.306
Gezamenlijke huisvesting Eibergen			
Menno ter Braakschool	Naar verwachting 1.151 m²	€ 3.986.783	€ 4.454.370
Op d'n Esch	Naar verwachting 1.191 m²	€ 4.101.903	€ 4.609.170
Wonderwijs te Ruurlo	School kan niet in bestaande capaciteit. Naar verwachting 678 m²	€ 2.625.489	€ 3.008.964

Vso de Korte Dreef	Omvang en locatie afhankelijk van uitwerking visie inclusief onderwijs. Vooralsnog rekening met 1.600 m2 bvo	€ 5.661.371	€ 6.612.800
Duurzaamheid ventilatie			
Diekmaat te Neede	Aanpassing naar frisse scholen B		€ 309.120
De Keikamp te Geesteren	Aanpassing naar frisse scholen B		€ 170.660
Subtotaal		**€ 41.843.487**	**€ 47.570.430**

Fase 3 en 4	Periode 2030 - 2036 e.v.		
School	aantal m² BVO		Kwaliteitskader
Duurzaamheid ventilatie			
Willibrordusschool te Ruurlo	1.110 m²		€ 255.300
De Berkel te Rekken	575 m²		€ 132.250
De Sterrenboog te Beltrum	838 m²		€ 192.740
Totaal		**€ 41.843.487**	**€ 48.150.720**

6. Financiële en juridische borging

In dit hoofdstuk is beschreven welke financiële en juridische mogelijkheden er zijn om het IHP onderwijs tot uitvoering te brengen.

6.1. Investeren in scholen

Gezamenlijke investering

Voor het realiseren van de plannen zijn forse financiële investeringen noodzakelijk. Dat vraagt een grote inspanning van de gemeente en de schoolbesturen. Het verzorgen van adequate huisvesting voor het onderwijs behoort tot de wettelijke zorgplicht van de gemeenten conform de Huisvestingsverordening Onderwijs. In principe is de gemeente verantwoordelijk voor de realisatie van een schoolgebouw dat sober en doelmatig is.

Renovatie

Renovatie is niet wettelijk geregeld, dat is dus onderwerp van overleg tussen besturen en gemeente op het moment dat een gebouw toe is aan ingrijpende vernieuwing. De daarmee gepaard gaande kosten kunnen deels vergoed worden uit middelen die het schoolbetuur heeft ontvangen voor groot onderhoud, het andere deel wordt door de gemeente krediet voor verstrekt.

Duurzaamheid

Ten aanzien van de investeringen in duurzaamheid komt de gezamenlijke verantwoordelijkheid om de hoek kijken. Gemeente Berkelland draagt bij om ENG mogelijk te maken. Aanpassingen van het binnenklimaat komen voor rekening van het schoolbestuur. De schoolbesturen kunnen een deel financieren op basis van Total Cost of Ownership[5] in een nieuwbouw of renovatie (dit is een advies). De bijdrage kan een gunstig effect hebben op de duurzaamheid van het gebouw voor het onderhoud en de exploitatie. De schoolbesturen zetten hiervoor de materiële instandhouding (MI) vergoeding van het rijk in, voor zover dit verantwoord is binnen het geldende investeringsverbod en de totale schoolexploitatie. De scholen besparen in de aanloop naar de investering op groot onderhoud. Deze besparing investeren zij in de nieuwbouw. Na realisatie wordt bespaard op energie- en onderhoudslasten. Belangrijke voorwaarde is dat het schoolgebouw voldoet aan de eisen duurzaamheid en kwaliteit, zoals benoemd in paragraaf 4.1 en 5.1. Hoe exact invulling wordt gegeven aan duurzaamheid kan in de aanbesteding van het project worden opgenomen. Dit is een nader bespreekpunt tussen de gemeente en het schoolbestuur.

PO investeren in gebouw

In paragraaf 2.4 is beschreven dat op dit moment voor het Primair Onderwijs nog sprake is van het zogenaamde investeringsverbod. Echter, een schoolbestuur PO mag MI-gelden investeren in het gebouw om bijvoorbeeld een lager energieverbruik of beter binnenklimaat te realiseren. Voorwaarden zijn:

- Goede onderbouwing
- Investeringen verhouden zich redelijkerwijs tot het eigen vermogen van het schoolbestuur en de tijd waarin de investering zichzelf terugverdient.

[5] Total Cost of Ownership (TCO) is een benaderingswijze waarbij, naast de stichtingskosten, ook gekeken wordt naar de financiële gevolgen van andere gemaakte keuzes in de ontwerpfase van gebouwen. TCO brengt de totale kosten op korte en langere termijn in beeld om een beoogde prestatie te kunnen realiseren.

In het wetgevingsvoorstel van de PO-Raad, VO-raad en VNG staat een terugverdientijd van maximaal twintig jaar. Dit is door het ministerie van OCW, anno juli 2020, nog niet vastgelegd. Samenwerking tussen schoolbesturen en gemeente kan belangrijke voordelen opleveren:

a. Kostenbesparing door beide geldstromen te bundelen, of
b. Hogere ambities door samen slim te investeren.

VO investeren in gebouw
De investeringsmogelijkheden voor het Voortgezet Onderwijs zijn ruimer dan die voor het Primair Onderwijs. In de eerste plaats omdat de overheveling van de vergoedingen groot onderhoud al vanaf 2005 richting schoolbestuur zijn gegaan, maar ook omdat het zogenaamde investeringsverbod niet van toepassing is op het Voorgezet Onderwijs.

Investering per schoolgebouw
Iedere investering moet per schoolgebouw bekeken worden. Per gebouw wordt, bij uitvoering van het IHP onderwijs, een overeenkomst opgesteld tussen gemeente en schoolbestuur waarin geregeld wordt wat de respectievelijke bijdragen voor duurzaamheid zijn. Gezien de diversiteit van de verschillende gebouwen (verschillende bouwperiodes met verschillende technische kwaliteiten) is dat altijd maatwerk. In 2050 moet de energievoorziening bijna helemaal duurzaam en CO_2-neutraal zijn. De consequenties daarvan in financiële zin zijn in de uitvoeringsagenda niet verwerkt, zie paragraaf 6.2.

Schoolplein
Herinrichting van een schoolplein is een zaak die qua financiering bij het schoolbestuur c.q. schooldirectie ligt. De gemeente heeft daar geen financiële rol in te vervullen.

Bespaarde middelen inzetten voor nieuwbouw
Wanneer een schoolbestuur een pand aantoonbaar slecht heeft onderhouden en dat wordt objectief aangetoond, kan een gemeente het door het bestuur ontvangen bedrag voor de materiële instandhouding (MI) met terugwerkende kracht van 5 jaar verrekenen met het nieuwbouwkrediet. Het IHP onderwijs biedt voor gemeente en schoolbestuur de mogelijkheid om grote investeringen uit te stellen. De bespaarde middelen kunnen dan ingezet worden voor de nieuwbouw. Dat is wettelijk toegestaan. Uitwerking per project is mogelijk in overleg tussen gemeente en schoolbestuur.

Krediet ten behoeve van nieuwbouw
De gemeente Berkelland verstrekt een krediet volgens de VNG-vergoeding voor nieuwbouw van een schoolgebouw. In tabel 18 is de opbouw van het krediet weergegeven. Deze vergoeding wordt per project bepaald.

Tabel 3 Opbouw vergoeding

Normvergoeding VNG t.b.v. onderwijs		Kosten Opslag van BENG naar ENG	Gat tussen krediet en marktconforme prijs waarover de gemeente en schoolbesturen in overleg gaan
Marktconforme prijzen op basis van ENG			

Voor de projecten in fase 0 is uit gegaan van de normvergoeding VNG + + opslag BENG naar ENG. De opslag kan verschillend zijn voor onderwijsgebouw ten opzichte van gebouw voor bewegingsonderwijs. Wanneer andere normvergoedingen bekend zijn worden deze gehanteerd.

Financiering vanuit de reserve onderwijshuisvesting.
Investeringen voor onderwijshuisvesting worden op dit moment volledig bekostigd uit de reserve voor onderwijshuisvesting. Op dit moment (medio 2024) zit er globaal € 17,5 miljoen in deze reserve. De reserve wordt gevoed vanuit vrijval in kapitaallasten en mogelijke positieve resultaten (overschotten) op de jaarrekening.

Uit het investeringsoverzicht is te zien dat de reserve op dit moment niet voldoende is om alle plannen op termijn te kunnen bekostigen. Er is op dit moment ruimte voor de St Jozefschool te Rietmolen, gezamenlijke huisvesting in Neede Oost en de 3 in 1 voorziening in Borculo.

Als de reserve onderwijshuisvesting de komende tijd niet wordt aangevuld dan zal de gemeenteraad te zijner tijd moeten besluiten om andere middelen vrij te maken (of plannen uit te stellen). Dat kan zij bijvoorbeeld doen door een bijdrage vanuit de algemene middelen of door binnen de meerjarenbegroting de benodigde bedragen voor kapitaalslasten (afschrijvings- en rentelasten) op te nemen. Gezien het huidge tekort op de meerjarenbegroting zal de gemeenteraad ingrijpende keuzes moeten maken voor welk doel zij de schaarse middelen wil inzetten.

6.2. Investeren in IKC

Kernpartners
De kinderopvang organisatie en het schoolbestuur vormen samen de kernpartners in het integraal kindcentrum. Een kernpartner heeft een plaats in dat IKC vanuit de zorgplicht van de gemeente of men heeft een langjarig (ten minste 10 jaar) intentie/huurcontract afgesloten met het schoolbestuur, dan wel met de gemeente. In dergelijke gevallen is er sprake van gebruik van lege lokalen door de kinderopvang of sprake van specifiek voor de kinderopvang gerealiseerde vierkante meters. In de eerste situatie wordt een huurovereenkomst gesloten met het schoolbestuur, in de tweede situatie kan dat ook het schoolbestuur zijn, maar ook de gemeente. Dit hangt van de specifieke situatie af. Uitgangspunt is dat in de IKC's de scholen en daarmee de schoolbesturen, als eerstverantwoordelijken worden beschouwd. Kort gezegd: "De scholen zijn in de lead."

Ketenpartners
Andere organisaties waarmee de kernpartners een geformaliseerde samenwerking afsluiten, en die een aanvullende of ondersteunende rol vervullen in de richting van de kernpartners, noemen we ketenpartners. Wanneer zij structureel gebruik maken van bestaande ruimte (al dan niet via een huurovereenkomst) in het betreffende IKC, verloopt dat in principe via medegebruik die gemeld moet worden aan de gemeente. Ander (incidenteel) gebruik wordt ook gezien als medegebruik, maar hoeft niet gemeld te worden aan de gemeente.

Voor de kernpartners geldt dat de gemeente bij een eventueel ruimtetekort geen gebruik maakt van haar vorderingsrecht[6]. Voor alle andere vormen van verhuur of medegebruik blijft het vorderingsrecht zoals vastgelegd in de Gemeentelijke verordening onderwijshuisvesting van toepassing.

[6] Artikel 107 en 108 van de Wpo

Constructie beheer en exploitatie IKC
Het beheer en de exploitatie van integrale kindcentra vraagt, zeker wanneer er ook sprake is van bijvoorbeeld een extra lokaal voor bewegingsonderwijs, een andere juridische vorm. Dit vraagt in voorkomende gevallen maatwerk, waarbij, met inachtneming van de onderscheidende taken en verantwoordelijkheden, de gekozen vorm de beoogde integratie faciliteert en niet in de weg gaat staan. Binnen de gemeente Berkelland is de 'Stichting IKC Het Simmelink' daar een goed voorbeeld van.

Financiering kinderopvang
Vanuit de visie van VNG en ook aansluitend bij die van schoolbesturen en een aantal raadsfracties maakt kinderopvang onlosmakelijk deel uit van de visie op de begeleiding van kinderen tussen 0 en 12 jaar. Daar komt het hele IKC-gedachtengoed vandaan. Op grond daarvan heeft de gemeente Berkelland ervoor gekozen om de kinderopvang in een IKC voor te willen financieren.

Als de gemeente de initiële investering hiervoor doet, dan dienen de kosten hiervoor te worden vergoed vanuit de exploitatie van de kinderopvang. Dit houdt in dat de investering voor kinderopvang zich moet terugverdienen in een kostendekkende huur.

Voorfinanciering door gemeente Berkelland
Voor de gemeente houdt dit in dat de gemeente Berkelland de investering die ze voor de kinderopvang gedaan heeft terugkrijgt. Er is alleen sprake van eventuele investering in kinderopvang door de gemeente in het geval van de vorming van een integraal kindcentrum. Om de risico's bij vertrek en/of faillissement van een kinderopvangorganisatie te beperken worden huurcontracten met het schoolbestuur gesloten met een looptijd van ten minste 10 jaar. Bij leegstand, door vertrek van de kinderopvang, gaat het schoolbestuur op zoek naar een nieuwe partner. Eventueel gaat de gemeente na een jaar in overleg met het schoolbestuur om de negatieve effecten van de leegstand te beperken.

6.3. Andere investeringsvormen
Schoolbesturen en gemeenten hebben bij nieuwbouw of verbetering van scholen te maken met krappe budgetten, onvoldoende geïndexeerde exploitatievergoedingen en krappe normvergoedingen voor onderhoud en gas- en elektriciteitsverbruik. Toch lukt het veel schoolbesturen en gemeenten om, vaak samen, een energiezuinige en frisse school te financieren. Hiervoor zijn de volgende mogelijkheden beschikbaar:

- Eigen middelen: Betaling ineens, budgetten naar voren halen of gespreide betaling.
- Geld lenen: Via gemeente, BNG of leveranciers.
- Geld van derden: Subsidies overheid, sponsoring.
- Nieuwe contractvormen: levensduurbenadering TCO, innovatief aanbesteden en geïntegreerde contracten. (dit zijn ambities, geen eisen van gemeente Berkelland)

Huren van gebouwen gebeurt op dit moment bij Willibrordus in Ruurlo. Ook kunnen huur-koop constructies gevormd worden met externe partners, zoals bijvoorbeeld de Stichting Maatschappelijk Vastgoed. Zij hebben bijvoorbeeld De Vliert in Twello gebouwd en gaan De Passie in Wierden bouwen.

6.4. Subsidies

Hieronder zijn subsidies genoemd die in 2020 te verkrijgen waren. In de loop van de tijd kunnen deze wegvallen en kunnen er andere subsidies bijkomen. Per project wordt door de gemeente en het schoolbestuur bekeken welke subsidies mogelijk zijn.

Subsidieregeling voor Energie Innovaties

Schoolbesturen en gemeenten die op het punt staan te gaan investeren in innovatie voor aardgasloze renovatie van schoolgebouwen kunnen naast de bekende Subsidie voor duurzame Energieopwekking (SDE+) regeling ook subsidie aanvragen via de Demonstratie Energie Innovatie (DEI+) regeling. Doel van deze subsidieregeling is om de overstap voor bestaande gebouwen naar een aardgasvrije warmtevoorziening op korte termijn aantrekkelijker en goedkoper te maken. Per deelnemer is maximaal € 125.000 beschikbaar.

Programma scholen besparen energie

Het programma ondersteunt basisscholen en middelbare scholen actief en onafhankelijk bij het nemen van eenvoudige maatregelen om energie te besparen. Daarbij ligt de focus op kleine energiebesparende ingrepen die weinig kosten, en waarmee schoolbesturen relatief veel geld kunnen besparen. Denk bijvoorbeeld aan het inzichtelijk maken van het energieverbruik, het minimaliseren van sluimerverbruik en het energiezuinig inregelen van de verwarming. Ook aan de slag gaan met energiebesparend gedrag samen met leerlingen en leerkrachten hoort daarbij. Met al dat laaghangend fruit kan snel zo’n 10% energiebesparing worden bereikt, blijkt uit de praktijk.

7. Uitvoering van IHP onderwijs

Na de vaststelling van het IHP in 2020 is gestart met de uitvoering, te starten bij fase 1. In dit hoofdstuk is beschreven hoe dit er uit kan zien. Dit is maatwerk per project en afhankelijk van de kennis van het schoolbestuur.

7.1 Start project

1. Het project start door een huisvestingsaanvraag door het schoolbestuur.
2. De gemeente neemt deze in behandeling.
3. Na een positef besluit wordt de werkgroep samengesteld door betrokkenen van het schoolbestuur en van de gemeente. Deze samenstelling is projectafhankelijk
   - De betrokkenen van de gemeente zijn voornamelijk de opdrachtgever onderwijs, medewerkers uit het gebiedsteam, projectmanager duurzaamheid, financieel adviseur, jurist, en de programmamanager Fijn Leven. Vanuit de gemeente wordt dus vanuit alle invalshoeken gekeken naar het project, zodat een optimaal aanbod voor onderwijs, sport en cultuur gerealiseerd kan worden. Daarnaast resulteert dit in slimme investeringen. De personen worden op de juiste momenten betrokken.
   - De betrokkenen van de school zijn: schoolbestuur, directeur/locatiecoördinator, specialist gebouwenbeheer zoals een facilitair manager.
   - De benoeming van een project-procesbegeleider is een traject waar gemeente en besturen samen komen tot een gedragen benoeming.
4. Ieder uitvoeringsbesluit wordt afzonderlijk ter besluitvorming aan de gemeenteraad voorgelegd, inclusief een uitgewerkt plan en de bijbehorende kredietaanvraag.
   De normen en criteria vanuit de huisvestingsverordening zijn leidend, daar zijn de berekeningen en budgetten op gebaseerd: VNG-normvergoeding. Zie paragraaf 6.1 hoe het krediet tot stand komt.

7.2 Proces

Hieronder is een voorbeeld uitwerking stappenlan en tijdpad onderwijshuisvesting weergegeven. De gedetailleerde uitwerking is weergegeven in bijlage 10.

Jaar 1

- Initiatieffase
  - Interatief proces wijk
  - Scenario's ontwikkelen, locatieverkenning, tijdelijke huisvesting e.d.
  - Voortgangsmelding college en raad (evt. voorbereidingskrediet)

  Op te leveren document: haalbaarheidsonderzoek

- Definitiefase
  - Planvorming: locatieonderzoek kwalitatief en kwantitatief, infra, RO, stedenbouwkundig, groen, e.d.
  - Rapportage beschikbaar en voorbereiding aanvraag krediet
  - Kredietaanvraag en -besluit

  Op te leveren documenten: locatiebeschrijving, programma van eisen (technisch, ruimtelijk, functioneel) en organisatie voor de volgende fasen (architect, adviseurs)

Jaar 2:

- Ontwerpfase
  - Bestek en aanbesteding

  Op te leveren documenten: voorlopig ontwerp, definitief ontwerp en realisatiecontract
- Realisatiefase
  - Bouwtijd

  Op te leveren: gebouw en proces verbaal van de oplevering

Jaar 4: Opening

Afhankelijk van de omvang van het project duurt dit proces langer of korter. Omvang wordt bepaald passende jas of nieuwbouw, zelfde locatie of nieuwe locatie, 1 school of meerdere scholen van 1 of meerdere besturen. Daarnaast worden de projecten integraal aangepakt, zie paragraaf 7.3.

7.3 Integrale aanpak

Het schoolbestuur bepaalt haar wensen met betrekking tot het onderwijsgebouw en gymgebouw. Vanuit gemeente Berkelland wordt integraal gekeken naar de ontwikkelingen. De kernprojectmanager en de gebiedscontactpersonen zijn verantwoordelijk voor de integrale ontwikkeling van een kern of gebied. Zij zijn op de hoogte van welke zaken er in een kern spelen. Omdat zij de contactpersonen kennen, kunnen zij snel verbinding leggen met andere mogelijke partijen die bij kunnen dragen aan een bredere gebouwelijke voorziening in een kern. In overleg tussen schoolbestuur en de gemeente Berkelland wordt gezocht naar meerwaarde.

Duurzaamheid

Op het thema duurzaamheid is in juli 2020 nog geen beleid geformuleerd. Tijdens projecten wordt bekeken hoe dit thema kan worden geborgd. Van ervaringen kan geleerd worden. In bijlage 5 is beschreven hoe duurzaamheid in de aanbesteding geborgd mogelijk kan worden.

7.4 Bouwheer

Wettelijk is het schoolbestuur bouwheer, tenzij anders wordt overeen gekomen. De gemeente en de schoolbesturen hebben onderscheidende verantwoordelijkheden. Omdat het in de toekomst waarschijnlijk om bredere voorzieningen gaat dan alleen een school (kinderopvang, wijkfuncie/dorpsfunctie) komen er meer belangen samen. Dit betekent dat er financiële risico’s aan dergelijke projecten zitten die de verantwoordelijkheid van een schoolbestuur te boven gaan. Daarom wil de gemeente ten minste de regie houden tot het moment van aanbesteden.
Wanneer een schoolbestuur vast wil houden aan de wettelijke rol van bouwheer kan dat natuurlijk, maar de consequentie: alle risico’s van aanbesteding en realisatie komen dan bij het schoolbestuur te liggen.
Het samen optrekken is een mogelijkheid dat per project wort bepaald.

7.5 Evaluatie en besluitvorming

Jaarlijks
Tijdens het jaarlijkse OOGO (rond september) staat onder andere op de agenda:

- Hoe verlopen de projecten?
- Welke projecten wensen prioriteit in het komende jaar?

Doordat projecten worden geëvalueerd en ervaringen met elkaar worden gedeeld kan er geleerd worden. Bijsturing in het project en in de fase kan daardoor plaatsvinden.

Acutalisatie
De gemeente stelt in samenspraak met de schoolbesturen een IHP onderwijs op in de lijn van het voorstel van de PO-raad, VO-raad en VNG. Het IHP onderwijs bestrijkt een periode van 16 jaar. Wanneer de lokale en/of landelijke ontwikkelingen het nodig achtend wordt het IHP onderwijs geactualiseerd.

Snelheid van uitvoeren
De vrijval van kapitaallasten bepaald onder andere de snelheid van het uitvoeren van het IHP onderwijs. De raad beslist om een een project te kunnen uitvoeren. Door het IHP onderwijs in samenwerking met schoolbestuurders en gemeente op te stellen voor de komende 16 jaar wordt geborgd dat wisseling van schoolbestuurders, wethouders en raadsleden zo min mogelijk invloed heeft. Daarnaast geeft het bestuurders zekerheid over tot wanneer zij slim kunnen investeren en wanneer zij kunnen sparen voor de verbouwing/nieuwbouw. Immers er is door alle partijen besloten dat er in de komende jaren geïnvesteerd gaat worden. Schoolbesturen en gemeente Berkelland blijven in gesprek over de ontwikkelingen.

Bijlagen

Bijlage 1a: Transitieatlas primair onderwijs Achterhoek managementsamenvatting
Bijlage 1b: Transitieatlas primair onderwijs Achterhoek rapport

Bijlage 2a: Transitieatlas Beroepsonderwijs in de Achterhoek managementsamenvatting
Bijlage 2b: Transitieatlas Beroepsonderwijs in de Achterhoek rapport

Bijlage 3: Onderwijshuisvesting 2019
Op 5 februari 2019 heeft het college van b&w ingestemd met het raadsvoorstel onderwijshuisvesting 2019
Op 19 maart 2019 heeft de gemeenteraad het raadsvoorstel aangenomen

Bijlage 4: Rapportage Quickscan

Bijlage 5: Handreiking inclusiever onderwijs

Bijlage 6: Samenvatting kerngesprekken

Bijlage 7: Presentatie Eibergen

Bijlage 8: Presentatie Ruurlo

Bijlage 9: Presentatie Neede, Borculo en kleine kernen

Bijlage 10: PO prognoses

Bijlage 11: Overzicht capaciteit gebouwen

Transitieatlas primair onderwijs Achterhoek

Managementsamenvatting

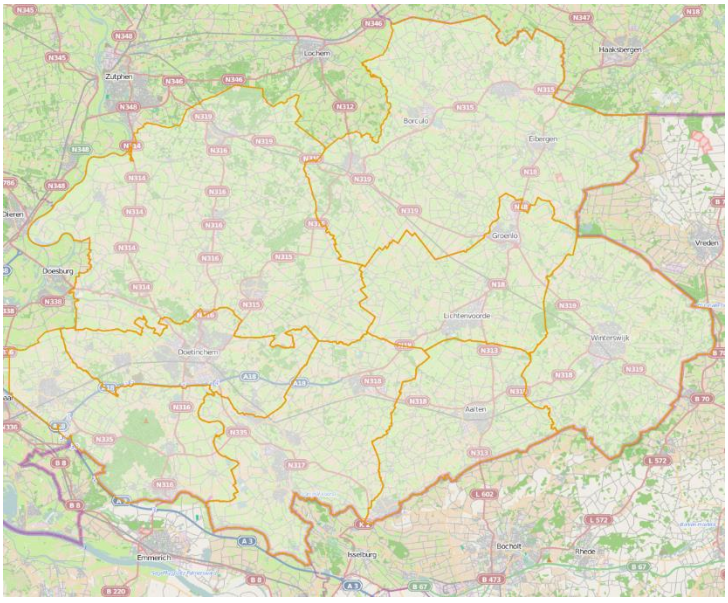

Versie: 10 oktober 2014
In opdracht van regio Achterhoek en het ministerie van BZK
Public Result B.V.
Postbus 11649
2502 AP Den Haag
Tel: 070 – 3468816
e-mail: info@publicresult.nl
www.publicresult.nl

Opdrachtnummer: SACHT13
©Copyright Public Result 2014. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

MANAGEMENTSAMENVATTING

Voor u ligt de managementsamenvatting van het rapport 'hoofdscenario's Transitieatlas primair onderwijs Achterhoek'. In de managementsamenvatting worden de resultaten van het project op hoofdlijnen weergegeven. In de hoofdrapportage wordt dieper ingegaan op de context, achtergrond en opzet van het project. Tevens wordt daar een beeld geschetst van de afzonderlijke interactieve bijeenkomsten die in de regio plaats hebben gevonden en wordt uitgebreider stilgestaan bij de hoofdscenario's die zijn opgesteld.

Met de transitieatlas po Achterhoek zijn op basis van de verwachte leerlingendaling scenario's voor het primair onderwijs ontwikkeld. De scenario's laten zien welke scholen in aanmerking zouden komen voor sluiting en brengen ook herverdeling in kaart: naar welke school zouden de leerlingen bij sluiting toegaan? Dit wordt bepaald door het hanteren van afstands- en kwaliteitscriteria (zoals denominatie en CITO-score). Vervolgens zijn tijdens zeven interactieve bijeenkomsten stellingen en vragen aan een gemêleerd gezelschap (vertegenwoordigers van schoolbesturen, medezeggenschapsraden, raadsleden, wethouders, dorpsraden en ambtenaren) voorgelegd en beantwoord met stemtablets. De voorkeuren van de aanwezigen zijn gekoppeld aan de scenario's, waarmee inzichtelijk is gemaakt wat de consequenties van bepaalde keuzes zijn. Er zijn dus veel vertegenwoordigers uit de regio betrokken geweest, maar het blijft een beperkte steekproef. Wel is met het interactieve traject gevoel verkregen voor wat er in de regio speelt en hoe de meningsvorming zich ontwikkelt.

Het doel van de transitieatlas is bewustwording creëren, dialoog tussen betrokken partijen te stimuleren en uiteindelijk handvatten voor programmering aan de regio te kunnen bieden. In de transitieatlas gaat het niet om individuele scholen die al dan niet behouden moeten blijven of gesloten zouden moeten worden. Hiervoor zou een bredere consultatieronde nodig zijn evenals het bezoeken van de vele individuele accommodaties. Dat is iets waar de betrokken organisaties en gemeenten uit de regio veel beter zicht op hebben en zij zullen uiteindelijk ook de keuzes moeten maken. De transitieatlas biedt daarbij kaders en uitgangspunten die de belanghebbenden in de regio gezamenlijk geformuleerd hebben. Deze kaders kunnen de schoolbesturen en gemeenten helpen bij het op- of bijstellen van hun (gezamenlijke) accommodatiebeleid en vlekkenplannen voor spreiding en huisvesting.

Forse leerlingendaling in de Achterhoek

Scholen in de Achterhoek hebben te maken met een stevige leerlingendaling, in eerste instantie in het primair onderwijs en vervolgens ook in het voortgezet onderwijs. In de periode 2010-2025 daalt het aantal basisschoolleerlingen in de Achterhoek met ruim 33% De meest substantiële daling vindt de komende jaren plaats van 26.600 in 2013 naar ongeveer 21.000 in 2020; een afname van 21%. In de gemeenten met de grootste stedelijke kernen (Doetinchem en Winterswijk) is de verwachte daling met ca. 22% over de periode 2010-2025 nog relatief laag. In de gemeenten Bronckhorst en Montferland

wordt in dezelfde periode liefst een halvering van het aantal leerlingen verwacht. Door leerlingendaling komen de kwaliteit en betaalbaarheid van het onderwijs onder druk te staan, de behoefte aan onderwijsvastgoed neemt af (in de Achterhoek in vijftien jaar tijd met ca. 40.000 m²; zo'n 8 voetbalvelden) en de vraag naar onderwijsgevend en onderwijsondersteunend personeel zal flink dalen. De schoolbesturen en gemeenten in de Achterhoek staan dus voor een stevige opgave.

De regio staat dan ook niet stil: de afgelopen jaren zijn 14 scholen samengegaan met andere scholen en er worden vlekkenplannen ontwikkeld voor spreiding en huisvesting van onderwijsvoorzieningen. Ook is er een 'procesbegeleider krimp basisonderwijs' aangesteld en worden kernenfoto's opgesteld. Met de Transitieatlas wordt ingespeeld op deze ontwikkelingen en worden deze waar mogelijk ondersteund of versneld, daarom worden geen reeds genomen beslissingen ter discussie gesteld. Met de opbrengsten van de transitieatlas kunnen de procesbegeleider krimp, onderwijsbesturen en gemeenten samen aan de slag om te komen tot een wenselijk spreidingsbeeld van het primair onderwijs in de regio. De transitieatlas is ook een van de bronnen die benut wordt door het project kernenfoto's.

Niets doen is geen optie

Dat het komt tot sluiting van meer schoolgebouwen in de Achterhoek lijkt onvermijdelijk. Op basis van de transitieatlas is de inschatting dat bij het hanteren van de lokale opheffingsnorm[1] in de Achterhoek het om minimaal 40 scholen zou gaan tot en met 2020 (bijna een kwart van het huidige aantal scholen). Het behoeft geen betoog dat dit saneringsproces gezamenlijk en gecoördineerd plaats zal moeten vinden om de kwaliteit, de betaalbaarheid en de bereikbaarheid ook in de toekomst te waarborgen.

In het vraagstuk rond kleine scholen speelt altijd de discussie over kwaliteit van het onderwijs. Het staat niet onomstotelijk vast dat kleine scholen minder goed presteren dan scholen van gemiddelde of grote omvang en er zijn voldoende voorbeelden van kleine scholen die zeer goed onderwijs bieden. Wel zijn veel mensen het erover eens dat kleine scholen kwetsbaarder zijn. De kans dat de kwaliteit van het onderwijs minder goed is, is groter op een kleine school, blijkt bijvoorbeeld ook uit rapportages van de onderwijsinspectie. Dit geldt vooral voor scholen die geconfronteerd worden met een constante krimp van het aantal leerlingen. Ieder jaar worden groepen kleiner tot ze op een gegeven moment samengevoegd moeten worden, het team wordt steeds kleiner (met alle gevolgen van dien voor de continuïteit) en leerkrachten krijgen er telkens meer taken en verantwoordelijkheden bij. Ook is er de onzekerheid over het voortbestaan van de school die leerkrachten, maar ook ouders en kinderen, parten speelt. Vragen als: heb ik volgend jaar nog een baan? Of: staat juf X of meester Y volgend jaar nog voor de groep? dragen niet bij aan een klimaat waarin optimaal aandacht kan worden besteed

[1] De lokale opheffingsnorm wordt door OCW per gemeente vastgesteld en is afhankelijk van het aantal leerlingen per km². Scholen die minder leerlingen hebben dan de lokale opheffingsnorm krijgen 3 jaar de tijd om weer boven de opheffingsnorm uit te komen. Gebeurt dit niet dan wordt de financiering stopgezet, tenzij een van de uitzonderingsbepalingen van toepassing is.

aan het geven van goed onderwijs. Daar staat tegenover dat op veel scholen in Nederland gewerkt wordt aan- en met nieuwe onderwijsconcepten, waarin leerlingen bijvoorbeeld niet langer worden ingedeeld aan de hand van hun leeftijd in jaargroepen. Bij dergelijke methoden is ook vaak een rol weggelegd voor oudere kinderen, die de leerkracht voor een deel ontlasten door jongere kinderen uitleg te geven waar mogelijk. Innovatieve concepten zouden er voor kunnen zorgen dat ook op een kleine school de kwaliteit gewaarborgd wordt, maar hier zijn wel geschikte leerkrachten voor nodig.

Scholen zullen moeten sluiten omdat een kleine school duurder in de exploitatie is dan een school van gemiddelde omvang. Een kleine school heeft gemiddeld meer FTE per kind in dienst en ook de gebouwelijke lasten liggen gemiddeld hoger. Daar tegenover staat dat de inkomsten afnemen, omdat de bekostiging van het onderwijs grotendeels afhankelijk is van het leerlingenaantal. Dit wordt gedeeltelijk gecompenseerd door de kleinescholentoeslag voor scholen die minder dan 145 leerlingen hebben, maar dat laat onverlet dat veel schoolbesturen met kleine scholen zich in een precaire financiële situatie bevinden en dat zij de afgelopen jaren hun reserves hebben moeten aanwenden om de exploitatie rond te krijgen.

Uiteindelijk wordt door de verantwoordelijke schoolbesturen de afweging gemaakt een school open te houden of niet. Wanneer dit gebeurt zonder een achterliggende gezamenlijke aanpak, kan dit betekenen dat scholen lukraak zullen sluiten. Schoolbesturen houden hun scholen zolang mogelijk open en raken verwikkeld in een concurrentiestrijd. Gevolg hiervan kan zijn dat een dorp waar nu nog twee kleine scholen staan over een paar jaar geen school meer heeft, omdat ze zijn blijven concurreren in plaats van de samenwerking te hebben gezocht. Sommigen zien dat als onwenselijk vanuit het oogpunt van spreiding van onderwijsvoorzieningen, anderen zullen dit zien als een natuurlijk onderdeel van marktwerking. Ook kan de kwaliteit van het onderwijs lijden onder deze concurrentie aldus sommigen. De concurrentiestrijd leidt tot een uitputtingsslag en brengt de nodige onzekerheid met zich mee (voor leraren, ouders en kinderen). Wanneer schoolbesturen en gemeenten samen optrekken om een plan voor spreiding en huisvesting te ontwikkelen, kunnen daarin keuzes worden gemaakt voor het behoud van bepaalde scholen door een gezamenlijke inspanning van de betrokken partijen. Voor velen zijn dit redenen om te zeggen dat niets doen geen optie is. Vanuit deze basis en het gevoel van urgentie is in de Achterhoek discussie gevoerd, tijdens zeven interactieve bijeenkomsten, over de toekomst van het primair onderwijs in de regio.

Zeven interactieve sessies: keuzes maken over bereikbaarheid, kwaliteit en bedrijfsvoering
Ruim 200 mensen hebben deelgenomen aan deze sessies, waarvan 74 uit het primair onderwijs, 33 uit medezeggenschapsraden, 38 uit gemeenteraden en 64 uit andere gremia afkomstig waren (o.a. vertegenwoordigers van dorpsraden en beleidsambtenaren van gemeenten, regio, provincie en Rijk). De normen, waarden en criteria die tijdens de verschillende sessies zijn opgehaald (zowel door de stemresultaten als door de dialoog die aan de hand van de vragen, resultaten en kaartbeelden gevoerd is), zijn gebruikt om een voorkeursscenario te ontwikkelen. De zeven bijeenkomsten hebben

mede door hun interactieve karakter geleid tot een sterke bewustwording van de problematiek in de regio bij de aanwezigen; hebben tot creatieve nieuwe oplossingen geleid om met de leerlingendaling om te gaan en voor draagvlak gezorgd om gezamenlijk de problematiek aan te pakken in de regio. Tijdens de dialoog ging het niet alleen over getallen, maar juist ook over o.a. kwaliteit van het personeel, innovatieve onderwijskundige concepten en de relatie tussen leefbaarheid in een dorp en basisscholen. De belangrijkste discussie die telkens gevoerd werd, is de afweging tussen bereikbaarheid, kwaliteit en bedrijfsvoering die gemaakt dient te worden. Voor iedere school, gemeente, kern en regio zal het ideaalplaatje zijn: een school die kwalitatief goed onderwijs biedt, die financieel gezond is en op loopafstand is voor ouder en kind. In dunbevolkte gebieden zal het niet altijd mogelijk zijn hieraan te voldoen. De vraag is daarom wat het leidende uitgangspunt of wat de leidende uitgangspunten zouden moeten zijn bij de herstructurering van het onderwijsaanbod gegeven de leerlingendaling in de Achterhoek.

Bereikbaarheid gaat over de leefbaarheid van een dorp of wijk, over maximaal af te leggen afstanden, de tijd die dit kost en over het veilig af kunnen leggen van deze afstanden. Uit de stemresultaten en uit de discussies komt het beeld naar voren dat de meeste mensen het liefst een school in het eigen dorp hebben, maar uiteindelijk geeft een kleine meerderheid (53,6%) aan dat een school niet noodzakelijk is voor de leefbaarheid. Scholen staan ook niet op zichzelf, in de relatie met de leefbaarheid in een kern zal ook naar de samenhang met andere voorzieningen gekeken moeten worden. Aanwezigen hebben gestemd op de vraag waarmee het primair onderwijs als eerste afgestemd zou moeten worden. 29% gaf hierbij de voorkeur aan het voortgezet onderwijs en 24% aan ontmoetingsvoorzieningen. Tijdens de bijeenkomsten is deze samenhang getoond, waarbij in sommige scenario's scholen sluiten waar nog andere voorzieningen blijven staan. Ook het tegenovergestelde kan voorkomen, dat in een scenario een school behouden blijft terwijl er voornemens zijn de sportzaal te sluiten. Door een aantal deelnemers is dan ook aangegeven dat deze samenhang nader zou moeten worden onderzocht met de transitieatlas. Als het aan zou komen op de keuze tussen kwaliteit en bereikbaarheid dan mag een kwalitatief betere school ook wel in het buurdorp staan volgens de meeste deelnemers. Wel is de vraag wat dan nog een acceptabele afstand is naar de dichtstbijzijnde school: 2 tot 4 km is volgens 42% van de deelnemers een aanvaardbare afstand, terwijl 36% van de deelnemers 4 tot 6 km heeft gestemd. Aanwezigen vinden in meerderheid (51%) dat de afstand het beste overbrugd kan worden door (veilig) fietsen te stimuleren. Uit de dialoog bleek dat deelnemers dit vooral zien als taak van de ouders. Gecombineerd met het antwoord dat daarna het vaakst gekozen is (ouders blijven zelf verantwoordelijk) betekent dit dat 78% hierin een belangrijke taak voor de ouders ziet. Geconcludeerd kan worden dat hoewel bereikbaarheid belangrijk is in de discussie over de spreiding en huisvesting van het onderwijs, dit door de meeste deelnemers aan de interactieve bijeenkomsten niet als leidend uitgangspunt wordt beschouwd.

Voor het bepalen van een ondergrens voor een basisschool koos een grote meerderheid van de deelnemers voor kwaliteit als meest doorslaggevende factor (ca. 70%, 145 van de 209 deelnemers).

Maximale kwaliteit bieden heeft gevolgen voor de financiën. Hoogwaardige leerkrachten en veel individuele aandacht voor leerlingen betekenen hogere personeelslasten of meer fte. Vervolgens is de vraag gesteld hoe de kwaliteit van scholen het best geborgd kan worden. 44% vindt dat scholen zich moeten kunnen specialiseren en onderscheiden (bijvoorbeeld in identiteit en onderwijsmethoden), 23% denkt dat dit kan door alleen maar hooggeschoolde docenten (waarbij deelnemers regelmatig aangaven dat zij met hooggeschoold vooral vakmanschap bedoelen) en 13% ziet het instellen van een minimum schaalgrootte als oplossing. In de discussie die volgde werd veelal geconcludeerd dat het bieden en borgen van kwalitatief hoogwaardig onderwijs altijd een combinatie is van meerdere aspecten.

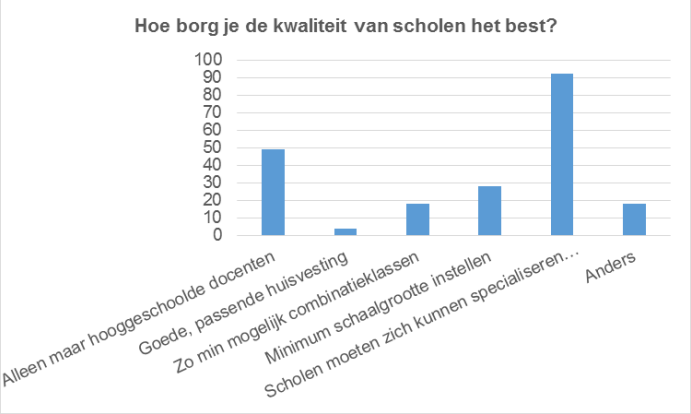

De opvatting dat financiën nooit leidend zouden moeten zijn bij een afweging over het open houden van een school, wordt breed gedeeld in de regio. Financiën moeten vooral in samenhang worden bezien met de kwaliteit. De reden dat niet gekozen wordt voor financiën als leidend uitgangspunt is dat voor een gezonde bedrijfsvoering een bepaalde massa aan leerlingen nodig is. Dit zou opschaling betekenen en daarmee worden afstanden groter. Ook beargumenteren sommigen dat door schaalvergroting de kwaliteit van scholen juist achteruit gaat en dat leerlingen dan niet meer zouden zijn dan ‘een nummer’. Daar wordt tegenin gebracht dat wanneer scholen gemiddeld meer leerlingen hebben, dit juist mogelijkheden geeft om maatwerk te bieden voor verschillende typen leerlingen. Zeker in het kader van de invoering van passend onderwijs is dit voor de toekomstige kwaliteit van het onderwijs erg belangrijk. Een ander voordeel van een wat grotere school is volgens sommigen dat door een groter aantal leerlingen het draagvlak voor andere voorzieningen in de omgeving wordt vergroot. Dit maakt multifunctioneel gebruik van een accommodatie en wellicht de vorming van integrale kindcentra (IKC) kansrijker.

Omdat IKC’s vaak als oplossing worden aangedragen in gebieden die met leerlingendaling geconfronteerd worden, zijn hier twee vragen over gesteld tijdens de bijeenkomsten. Voor een minimale omvang van een IKC kozen de meeste aanwezigen voor 150 kinderen (26%), maar 225 en 300 kinderen kregen een bijna even groot aandeel van de stemmen (ieder 22%). Hieruit kan worden opgemaakt dat in ieder geval een meerderheid voorstander is van het vormen van IKC’s. De wijze waarop ze vormgegeven worden, blijft de vraag. Bij een omvang van 150 kinderen is een zeer sobere variant van een IKC mogelijk, maar dan nog is de exploitatie zeer lastig. Een dergelijke sobere variant komt ook niet overeen met de resultaten uit de tweede vraag die over IKC’s gesteld is, namelijk welke functies hierin ondergebracht zouden moeten worden. Een kleine meerderheid (51%) geeft de

voorkeur aan een zo breed mogelijk IKC (met kinderopvang, sport, cultuur en een inlooppunt voor het centrum voor jeugd en gezin) en nog eens 29% spreekt zich uit voor een breed IKC zonder inlooppunt voor het centrum voor jeugd en gezin.

Voor gemeenten is van belang wat er gebeurt met de schoolgebouwen die leeg komen te staan, mocht het onverhoopt komen tot sluiting van een school. Aan de aanwezigen is gevraagd wat de meest kansrijke optie voor herbestemming is. 48% koos voor een bestemming als dorpshuis of multifunctioneel centrum, vaak vanuit de gedachte dat een basisschool de laatste voorziening met ontmoetingsfunctie in een dorp is. In de dialoog over de antwoorden werd dit beeld vervolgens wel genuanceerd: van locatie tot locatie moet bekeken worden wat de meest kansrijke manier is om een gebouw te herbestemmen. Als er inderdaad niets anders in een kern is, dan kan het een dorpshuis worden. Voor een monumentaal pand zijn weer andere opties mogelijk. Uit de stemresultaten blijkt niet dat aanwezigen op voorhand voor de sloop van gebouwen zijn. Wel is telkens tijdens de discussie benoemd dat er de komende jaren zo veel maatschappelijk vastgoed leeg komt te staan dat sloop uiteindelijk de enige optie is voor veel gebouwen.

Dit overziend, volgt dat de keuze in de regio nooit zo zwart-wit zijn. Volledig gaan voor bereikbaarheid, kwaliteit of financiële haalbaarheid zal in sommige gevallen voorbijgaan aan de specifieke ‘couleur locale’. Zo vond in de sessie in Berkelland 70% van de deelnemers de basisschool noodzakelijk voor de leefbaarheid in een kern, terwijl dit in Aalten minder dan 30% was. In Winterswijk kozen relatief veel deelnemers voor 24-50 leerlingen als een acceptabele opheffingsnorm voor een basisschool en in Montferland en Oost Gelre koos een groot aandeel juist voor 80-100 leerlingen. Het is daarom uiteraard mogelijk per situatie een andere keuze te maken. Daarbij kan gedacht worden aan situaties waarin afstanden erg groot worden of routes erg gevaarlijk voor kinderen. Schoolbesturen in de regio kunnen (het liefst in gezamenlijkheid) er dan voor kiezen om bepaalde scholen open te houden die niet een bepaalde schaalgrootte hebben. Dit is kortom lokaal maatwerk en het zal bij de uiteindelijke uitwerking van een regionaal spreidingsplan van school tot school (of van kern tot kern) bekeken moeten worden, ook in samenhang met overige voorzieningen.

Van uitgangspunten naar scenario’s

De uitkomsten van de dialoog en de stemresultaten over bereikbaarheids-, kwaliteits- en bekostigingscriteria zijn gebruikt om een voorkeursscenario te bepalen. Naast het voorkeursscenario zijn twee alternatieve hoofdscenario’s opgesteld die als verdere optimalisaties gezien kunnen worden. Scenario 2 is een vingeroefening waarin in twee stappen de minimumschaalgrootte van scholen in de Achterhoek verhoogd wordt. In de vingeroefening in scenario 3 wordt een gedifferentieerde ondergrens gehanteerd voor scholen in grotere en kleinere kernen. De scenario’s en de uitgangspunten zijn getoetst tijdens de zeven interactieve bijeenkomsten.

Scenario 1: Voorkeursscenario
In het voorkeursscenario wordt uitgegaan van scholen met minimaal 75 leerlingen in 2020. Het leidt tot een scenario dat herkenbaar zou moeten zijn voor de deelnemers aan de verschillende interactieve bijeenkomsten. In het voorkeursscenario zouden 46 van de 162 scholen tussen nu en 2020 moeten sluiten en samengaan met een andere school. De meeste van deze scholen staan in de gemeenten Berkelland en Bronckhorst. Dit zijn de gemeenten waar het gemiddelde aantal leerlingen per vierkante kilometer het laagst is en waar de scholen gemiddeld het minste aantal leerlingen hebben. Afstanden in dit scenario zullen vooral groot worden voor leerlingen in deze gemeenten, in het buitengebied van Winterswijk en in bepaalde gebieden in de gemeente Oude IJsselstreek. Met de vlekkenplannen die zijn opgesteld in een aantal gemeenten wordt een belangrijke eerste stap gezet richting optimalisatie van het onderwijsaanbod. Voor de scholen die in de plannen zijn opgenomen komt het voorkeursscenario op hoofdlijnen overeen. Voor een aantal scholen gaat het voorkeursscenario verder, terwijl in de plannen nog een nadere afweging gemaakt dient te worden.

Scenario 2: Optimalisering: van 75 (2020) naar 110 (2025)
Omdat de leerlingendaling na 2020 naar verwachting verder doorzet in de Achterhoek en omdat een grotere omvang van scholen een aantal voordelen kent, is ook een alternatief scenario opgenomen waarin tussen 2020 en 2025 wordt opgeschaald van een minimum van 75 naar een minimum van 110 leerlingen. Dit aantal is gekozen op basis van reacties tijdens de bijeenkomsten (waar een scenario van 75 naar 150 is getoond, dit werd beschouwd als te hoog). Door samenvoegingen zou in dit scenario de gemiddelde schoolgrootte in de Achterhoek in 2020 uitkomen op 218 leerlingen, dat is ongeveer gelijk aan het huidige landelijke gemiddelde van 217 leerlingen per school. Dit is interessant, omdat in de normbekostiging van het Rijk uitgegaan wordt van scholen met een omvang van 225 leerlingen. In het scenario zouden 27 van de 116 scholen tussen 2020 en 2025 moeten sluiten en samengaan met een andere school. De meeste van de 89 resterende scholen staan in de gemeente Doetinchem. Ten opzichte van het scenario met 75 leerlingen als ondergrens in 2020 verandert er het meest in Berkelland, Bronckhorst en Oude IJsselstreek. In Berkelland wordt na 2020 nog de sterkste leerlingendaling verwacht. In Bronckhorst en Oude IJsselstreek bleven er na het scenario van 75 leerlingen nog veel scholen over die net boven deze minimumnorm zaten. In de volgende stap van de optimalisatie, naar een schaalgrootte van 110, worden deze scholen alsnog samengevoegd met een ander. In de gemeente Winterswijk zijn de minste veranderingen zichtbaar, opvallend is dat in deze gemeente (als enige in de Achterhoek) ook een lichte groei van het aantal leerlingen te zien is in de periode 2020-2025.

Scenario 3: Onderscheid stad en landelijk gebied
In een aantal bijeenkomsten is gesteld dat het onmogelijk is één norm voor de hele regio te hanteren. Dit komt omdat een norm voor alle scholen veel zwaardere consequenties heeft voor het buitengebied dan voor de grotere kernen. Daarom is in de Transitieatlas ook een scenario opgenomen waarin voor de scholen in kleinere kernen een lagere norm (minimaal 75 leerlingen) wordt gehanteerd in 2020 dan

voor scholen in de grotere kernen en steden (minimaal 150 leerlingen). In dit scenario zouden 67 van de 162 scholen tussen nu en 2020 hun deuren sluiten en moeten samengaan met een andere school. Het betekent dat er in dit scenario 95 scholen overblijven. 52 daarvan staan in kleine kernen en 43 daarvan in grote kernen.

Consequenties voor de bedrijfsvoering

Schoolbesturen en gemeenten hebben beiden een rol in de spreiding en huisvesting van het onderwijs. Schoolbesturen zijn inhoudelijk verantwoordelijk voor het verzorgen van het onderwijs en borgen de kwaliteit. De besturen betalen het personeel op de scholen, evenals het lesmateriaal en het binnenonderhoud van de schoolgebouwen. Momenteel is het nog zo dat gemeenten verantwoordelijk zijn voor het buitenonderhoud van de gebouwen, maar dat zal per 1 januari 2015 veranderen. Gemeenten blijven, zoals ze nu ook zijn, verantwoordelijk voor nieuwbouw en verbouw van schoolgebouwen.

Uit normberekeningen blijkt dat momenteel ca. € 127 mln. wordt uitgegeven aan het primair onderwijs in de Achterhoek (€ 4.780 per leerling) door de schoolbesturen. Wanneer er niets wordt gedaan, en daarbij de lokale opheffingsnorm wordt gehanteerd in de transitieatlas, zullen de totale lasten voor de schoolbesturen dalen tot ruim € 99 mln. (€ 4.750 per leerling). In het voorkeursscenario voor 2020 zou dit bedrag verder afnemen naar € 97,5 mln. (€ 4.650 per leerling). Dankzij de kleinescholentoeslag worden de hogere gemiddelde lasten per leerling op kleine scholen gecompenseerd, dus de besparing die het voorkeursscenario oplevert ten opzichte van niets doen, vloeit terug naar het ministerie van OCW. Echter, dankzij de recente maatregel die door staatssecretaris Dekker genomen is om samenwerking te belonen (scholen die per 1 augustus 2014 zijn gefuseerd behouden zes jaar lang de kleinescholentoeslag als zij die ontvingen), zullen uiteindelijk ook de schoolbesturen profiteren van de optimalisering van de voorzieningenstructuur. Ten opzichte van niets doen (scenario lokale opheffingsnorm), kan dit de schoolbesturen cumulatief tot en met 2020 € 5,5 mln. opleveren (afname normtekort ca. 50%). In scenario 2, de optimalisering van 75 in 2020 naar 110 in 2025, zou additioneel nog € 4 mln. bespaard kunnen worden tussen 2020 en 2025. Tussen 2013 en 2025 gaat het dus om een bedrag van ca. € 9,5 mln. Scenario 3, de gedifferentieerde norm voor stedelijk en landelijk gebied, zou cumulatief ca. 7,3 mln. op kunnen brengen (afname normtekort ca. 60%). Om gevoel te krijgen voor de bandbreedte van de afname van het normtekort bij optimalisering zijn nog twee scenario's weergegeven: een scenario met 23 leerlingen (absolute ondergrens van het ministerie) en een scenario met 150 leerlingen (geen scholen meer die kleinescholentoeslag ontvangen) als ondergrens. Bij het hanteren van de absolute ondergrens zou het normtekort cumulatief met ca. € 9 mln. toenemen volgens de normberekening. Het scenario met minimaal 150 leerlingen zou ca. € 14,1 mln. op kunnen leveren (afname normtekort meer dan 100%). Bij alle scenario's dient in acht genomen te worden dat de berekeningen puur gebaseerd zijn op de normkosten en –uitgaven en dat deze in werkelijkheid anders kunnen liggen voor de schoolbesturen.

Wanneer we kijken naar de bedrijfsvoering aan de kant van de gemeenten zien we eigenlijk het tegenovergestelde. Naarmate de ondergrens hoger wordt gelegd, wordt dit financieel minder aantrekkelijk voor de gemeenten in de regio. Dit komt doordat het samenvoegen van scholen leidt tot een grotere huisvestingsbehoefte op locaties waar een concentratie van leerlingen ontstaat. Om al die leerlingen op te vangen is het nodig scholen nieuw te bouwen of (al dan niet tijdelijk) uit te breiden. Daarnaast zijn er nog sloopkosten voor de oude schoolgebouwen (wanneer een schoolgebouw verkocht kan worden, leidt dit uiteraard tot een gunstiger resultaat) en zal de behoefte aan leerlingenvervoer[2] toenemen omdat de te overbruggen afstanden groter worden. Aan de andere kant bespaart de gemeente uiteindelijk wel op onderhoudslasten wanneer er minder schoolgebouwen zijn. De kosten gaan hierbij wel voor de baat uit: er dient eerst geïnvesteerd te worden in herstructurering voordat inverdiend kan worden op de exploitatie. Dat leidt er toe dat er in de periode tot en met 2020 nog geen sprake is van een positief saldo voor de verschillende scenario's blijkt uit berekeningen uitgevoerd door PAS b.v.[3] Door de structurele inverdieneffecten zou er in 2030 wel sprake zijn van een positief saldo in het voorkeursscenario (ca. 5,5 mln.) en scenario 3 dat onderscheid maakt tussen stad en landelijk gebied (ca. € 4.6 mln.). Doordat scenario 2 (van 75 in 2020 naar 110 in 2025) een getrapt scenario is, worden de investeringen uitgesmeerd. Dat betekent tegelijkertijd dat pas later sprake zal zijn van een inverdieneffect waardoor pas na 2030 sprake zal zijn van een positief saldo (cumulatief). Belangrijk om te vermelden is dat bij deze bedragen geen rekening is gehouden met de overheveling van het buitenonderhoud naar de schoolbesturen, omdat op moment van schrijven nog onvoldoende bekend is over de precieze financiële uitwerking van de maatregel. De mogelijke besparing zou daarmee voor een groot deel niet bij de gemeenten terechtkomen. Vooralsnog is daar in deze berekening geen rekening mee gehouden

Er zijn ook gevolgen voor de benodigde hoeveelheid leraren en onderwijshuisvesting. Momenteel hebben de scholen in de Achterhoek gezamenlijk ca. 1.400 FTE onderwijsgevend personeel in dienst. Bij een gelijkblijvend aantal leraren per leerling zal in 2025 nog ca. 1.000 FTE onderwijsgevend personeel nodig zijn in de regio. Een mogelijkheid is wel dat vergrijzing van het personeelsbestand deze gevolgen deels ondervangt. Op dit moment is ca. 25% van de leraren 55 jaar of ouder, wanneer uitgegaan wordt van een geleidelijke uitstroom dan heffen leerlingendaling en vergrijzing elkaar in 2025 op: de leerlingendaling gaat dus harder dan de vergrijzing. Voor het onderwijsvastgoed geldt dat vaak reeds sprake is van een overschot aan vierkante meters ten opzichte van wat er normatief benodigd is, er zijn dus leegstaande lokalen. Deze leegstand kan in sommige gevallen worden opgevuld met medegebruik door andere partijen of door het combineren van voorzieningen. Echter is het door wet- en regelgeving niet altijd eenvoudig om hier oplossingen voor te vinden. De 162 basisscholen in de Achterhoek zijn samen goed voor ongeveer 190.000 m² onderwijsvastgoed.

[2] In de kostenberekening wordt uitgegaan van leerlingenvervoer over afstanden van 6 km of meer. Gemeenten zijn niet verplicht het leerlingenvervoer boven deze afstand te bekostigen, maar dit wordt wel aangeraden door de VNG. De meeste gemeenten doen dit dan ook.
[3] Uitgevoerd in opdracht van het ministerie van BZK in samenwerking met de regio.

Volgens de normberekening hebben zij echter maar ca. 160.000 m² nodig op dit moment. In het voorkeursscenario zou volgens de normen 120.000 m² vastgoed nodig zijn.

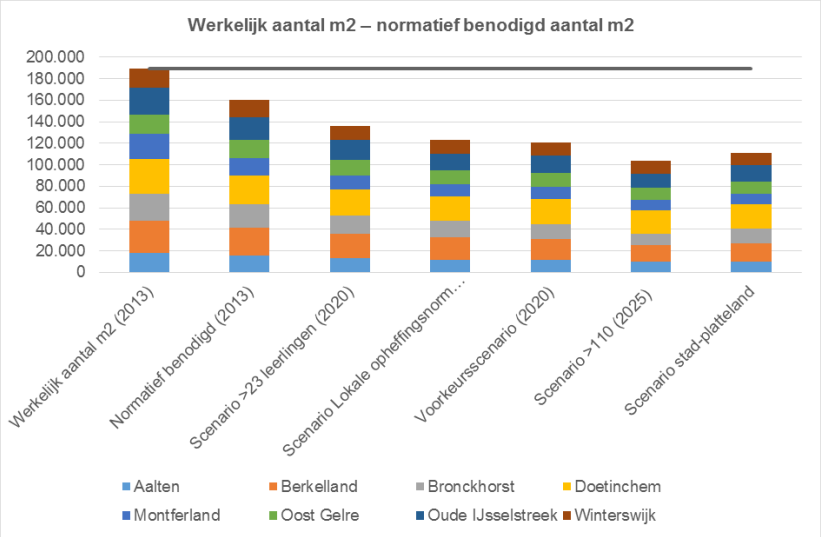

Onderzoeksmatige conclusies

- In de periode 2013-2020 daalt het aantal basisschoolleerlingen in de Achterhoek van 26.600 met 5.600 naar ongeveer 21.000 (- 21%).
- Om te komen tot een optimalisering van het onderwijsaanbod in de regio is telkens sprake van maatwerk en wordt een afweging gemaakt tussen drie aspecten:
    - *Kwaliteit*: dit is voor de meerderheid het belangrijkste uitgangspunt voor het toekomstige onderwijsaanbod in de regio. Kleine scholen zijn kwetsbaarder dan grotere scholen als het gaat om bieden van kwaliteit, zeker wanneer het zgn. éénpitters betreft.
    - *Bereikbaarheid*: het merendeel is bereid naar een school in het buurdorp te gaan, als deze kwalitatief beter is. Bereikbaarheid door veilige fietsroutes is dan wel een randvoorwaarde. Ook is samenhang met andere voorzieningen een aspect om rekening mee te houden.
    - *Financiën*: zijn belangrijk, maar mogen nooit doorslaggevend zijn in de afweging over het al dan niet openhouden van een school.
- Integrale kindcentra kunnen als concept op veel bijval rekenen in de Achterhoek, maar duidelijk is ook dat nog niet voor iedereen duidelijk is hoe de samenhang tussen de aangeboden voorzieningen in een IKC en de bedrijfsvoering in elkaar steekt.
- De opbrengst van de zeven sessies hebben het mogelijk gemaakt om samen met de regio drie hoofdscenario's te ontwikkelen:
    - In het voorkeursscenario wordt uitgegaan van minimaal 75 leerlingen per school in 2020. De consequenties van dit scenario zijn dat 46 van de 162 scholen tussen nu en 2020 zouden moeten sluiten en samengaan met een andere school. De meeste van deze scholen staan in de gemeenten Berkelland en Bronckhorst. In het voorkeursscenario zullen de normuitgaven van de schoolbesturen dalen van ca. € 127 miljoen nu naar € 97,5 mln. Doordat de kleinescholentoeslag nog 6 jaar blijft behouden voor gefuseerde scholen zal het gezamenlijke normtekort van de schoolbesturen met ongeveer 50% afnemen ten opzichte van het scenario niets doen. De behoefte aan vastgoed zal dalen naar 120.000 m² in dit scenario, 70.000 m² minder dan nu in gebruik is.
    - Het tweede scenario is een optimaliseringsscenario, waarbij na 2020 het voorkeursscenario wordt opgeschaald naar scholen van minimaal 110 leerlingen in 2025. In dit scenario zouden 27 van de nog overgebleven 116 scholen tussen 2020 en 2025 moeten samengaan met een andere school. In 2025 zouden dan nog 89 scholen in de Achterhoek open zijn. De meeste resterende scholen staan in de gemeente Doetinchem, ten opzichte van het scenario met 75 leerlingen als ondergrens in 2020 verandert er het meest in Berkelland, Bronckhorst en Oude IJsselstreek. De financiële consequenties zijn tot 2020 gelijk aan het voorkeursscenario. In dit scenario is nog slechts 100.000 m^2 vastgoed nodig, dat is iets meer dan de helft van de nu aanwezige vierkante meters.
    - In het derde scenario wordt een onderscheid gemaakt tussen de stad en het landelijk gebied in de regio. Kernen van meer dan 7.500 inwoners zullen in dit scenario scholen

hebben van minimaal 150 leerlingen; in kleinere kernen ligt de ondergrens op minimaal 75 leerlingen. In dit scenario zouden 67 van de 162 scholen tussen nu en 2020 moeten samengaan met een andere school. Het betekent dat er in dit scenario 95 scholen zullen blijven bestaan. 52 daarvan staan in kernen groter dan 7.500 inwoners (-40%) en 43 daarvan in kernen met minder dan 7.500 inwoners (-43%). Het normtekort van schoolbesturen zou in dit scenario met ca. 60% afnemen. Qua vastgoed zou 115.000 m^2 in dit scenario afdoende zijn.

- Aandachtspunt in de financiering is dat daar waar de schoolgrootte toeneemt, de exploitatie door schoolbesturen erop vooruitgaat terwijl gemeenten juist moeten investeren aan de vastgoedkant.
- Momenteel hebben de scholen in de Achterhoek gezamenlijk ca. 1.400 FTE onderwijsgevend personeel in dienst. Bij een gelijkblijvend aantal leraren per leerling zal in 2025 nog ca. 1.000 FTE onderwijsgevend personeel nodig zijn in de regio. Op dit moment is ca. 25% van de leraren 55 jaar of ouder, wanneer uitgegaan wordt van een geleidelijke uitstroom dan heffen leerlingendaling en vergrijzing elkaar in 2025 op: de leerlingendaling gaat dus harder dan de vergrijzing.
- De zeven bijeenkomsten hebben mede door hun interactieve karakter geleid tot een sterke bewustwording van de problematiek in de regio bij de aanwezigen; hebben tot creatieve nieuwe oplossingen geleid om met de leerlingendaling om te gaan en voor draagvlak gezorgd om gezamenlijk de problematiek aan te pakken in de regio.
- Schoolbesturen, gemeenten, medezeggenschapsraden en andere partijen zijn zich bewust van de leerlingendaling en realiseren zich dat een regionale aanpak om daarmee om te gaan nodig is.
- De scenario's zijn denkrichtingen, maar de regio is aan zet om het proces in te vullen. De procesbegeleider, de schoolbesturen moeten hiervoor gezamenlijk aan de slag. De Transitieatlas kan hierbij als hulpmiddel dienen.

Transitieatlas primair onderwijs Achterhoek

Hoofdrapport

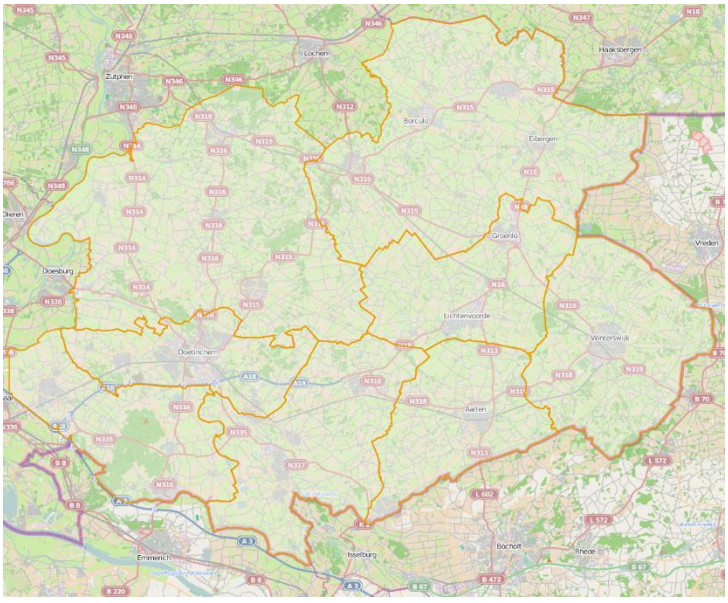

Versie: 10 oktober 2014
In opdracht van regio Achterhoek en het ministerie van BZK
Public Result B.V.
Postbus 11649
2502 AP Den Haag
Tel: 070 – 3468816
e-mail: info@publicresult.nl
www.publicresult.nl

Opdrachtnummer: SACHT13

©Copyright Public Result 2014. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

1. INLEIDING

De Achterhoek heeft te maken met een ingrijpende bevolkingstransitie. Een gevolg van de demografische transitie is dat er verschillende 'mismatches' ontstaan tussen de vraag naar en het aanbod van woningen, bedrijventerreinen en voorzieningen. Op het gebied van onderwijs ontstaat er een mismatch door een dalend aantal leerlingen. In de periode 2013-2020 daalt het aantal basisschoolleerlingen in de Achterhoek van van 26.600 met 5.600 naar ongeveer 21.000 (- 21%). Van de 162 basisscholen zijn er nu al 47 die minder dan 100 leerlingen hebben. De leerlingendaling in het primair onderwijs kent enkele jaren later ook zijn doorwerking in het voortgezet onderwijs.

De leerlingendaling heeft gevolgen voor de kwaliteit en betaalbaarheid van het onderwijs, het aantal arbeidsplaatsen in het onderwijs en het vastgoed. Zo krimpt de behoefte aan bruto vloeroppervlak in de Achterhoek in vijftien jaar tijd met ca. 40.000m^2 (dat zijn 16 voetbalvelden) en zal het aantal benodigde fte (zowel onderwijsgevend als onderwijsondersteunend personeel) flink dalen. De schoolbesturen en gemeenten in de Achterhoek staan dus voor een stevige opgave.

De Transitieatlas
De transitieatlas is een inhoudelijk hulpmiddel om criteria te ontwikkelen waarmee mismatches, zoals bovenstaande, kunnen worden aangepakt. Het instrument kan daarnaast ook dienen als communicatie- en agenderingsinstrument voor de verschillende partijen in de regio. Tijdens interactieve sessies in de regio worden de normen, waarden en criteria geïnventariseerd via een stemmodule (waarmee aanwezigen kunnen stemmen op vragen; de uitslag wordt direct getoond) en dialoog.

De regio staat niet stil, de afgelopen jaren hebben al veertien scholen hun deuren gesloten en zijn samengegaan met andere scholen. Daarnaast werken scholen en gemeentebesturen samen aan vlekkenplannen, waarin de uitgangspunten voor spreiding en huisvesting per gemeente worden benoemd en de eerste consequenties daarvan worden verkend. Ook is sinds 1 januari 2013 een 'procesbegeleider krimp basisonderwijs' aangesteld in de Achterhoek. De procesbegeleider heeft als taak de onderwijsbesturen en gemeenten te ondersteunen bij het ontwikkelen van beleid, instrumenten en kwaliteit van het onderwijs in het licht van de demografische ontwikkelingen. Tot slot wordt in de regio gewerkt aan kernenfoto's voor 21 Achterhoekse kernen. In dit project wordt de woningvoorraad (en behoefte) onder de loep genomen, samen met aanverwante terreinen als voorzieningen en leefbaarheid. Dit gebeurt door het bundelen van feiten en cijfers gebundeld aangevuld met kennis en inzichten van inwoners van de kernen. Uiteindelijk zijn de kernenfoto's bedoeld als bouwstenen voor de Woonagenda 2015-2025.

Vanaf de start van het traject is het nadrukkelijk de bedoeling geweest om met de transitieatlas in te spelen op deze ontwikkelingen en ze waar mogelijk te ondersteunen en te versnellen. Om die reden worden in de transitieatlas geen beslissingen die al genomen zijn (bijvoorbeeld in de vlekkenplannen) ter discussie gesteld. Met de opbrengsten van de transitieatlas kunnen de procesbegeleider krimp,

onderwijsbesturen en gemeenten samen aan de slag om te komen tot een wenselijk spreidingsbeeld van het primair onderwijs in de regio en is de transitieatlas een van de bronnen die benut wordt door het project kernenfoto's.

Tijdens het interactief traject hebben zeven bijeenkomsten plaatsgevonden (zes gemeentelijke sessies en één regionale startbijeenkomst) waar in totaal 209 stemmende deelnemers hebben geparticipeerd. Tijdens de bijeenkomst is telkens gevraagd wie de deelnemers vertegenwoordigen, in onderstaande tabel is hier een overzicht van gemaakt. In de tabel zijn de gemeentelijke sessies in alfabetische volgorde weergegeven, de regionale startbijeenkomst in Doetinchem is weergegeven als 'regio'.

Sessie	Primair onderwijs	(G)MR	Gemeente	Gemeenteraad	Regio	Provincie	Rijk	Anders	Totaal
Aalten	8	3	4	2				1	**18**
Berkelland	8	4	1	4				3	**20**
Montferland	15	4		9	2			7	**37**
Oost Gelre	12	2	2	3	2			7	**28**
Oude IJsselstreek	17	8	3	13				5	**46**
Winterswijk	11	11	4	6	1			3	**36**
Regio	3	1	3	1	9	4	1	2	**24**
Totaal	**74**	**33**	**17**	**38**	**14**	**4**	**1**	**28**	**209**

De grootste groep die aan de interactieve bijeenkomsten heeft deelgenomen zijn de vertegenwoordigers van het primair onderwijs, 74 van de 209 deelnemers hebben aangegeven het primair onderwijs te vertegenwoordigen. Deze groep bestaat uit bestuurders van onderwijsstichtingen en locatiedirecteuren van scholen. Gemeenteraadsleden zijn de op een na best vertegenwoordigde groep met 38 stemmende deelnemers. 33 deelnemers hebben aangegeven de (Gemeenschappelijke) Medezeggenschapsraad te vertegenwoordigen, deze groep bestaat uit ouders en leerkrachten. Per bijeenkomst was er nog een aantal deelnemers die 'Anders' hebben gestemd, in totaal 28. Navraag tijdens de sessie leerde dat dit o.a. vertegenwoordigers uit het voortgezet onderwijs en vertegenwoordigers van kinderdagverblijven en buitenschoolse opvang waren. Tot slot hebben vertegenwoordigers vanuit de gemeenten (wethouders en ambtenaren), de regio Achterhoek, de provincie Gelderland en het Rijk deelgenomen aan de bijeenkomsten. De zeven bijeenkomsten hebben mede door hun interactieve karakter geleid tot een sterke bewustwording van de problematiek in de regio bij de aanwezigen; hebben tot creatieve nieuwe oplossingen geleid om met de leerlingendaling om te gaan en voor draagvlak gezorgd om gezamenlijk de problematiek aan te pakken in de regio. De normen, waarden en criteria die tijdens de verschillende sessies zijn opgehaald

(zowel door de stemresultaten als door de dialoog die aan de hand van de vragen, resultaten en kaartbeelden gevoerd is), worden in voorliggende rapportage gepresenteerd evenals de scenario's met kaartbeelden die aan de hand hiervan zijn opgesteld.

Leeswijzer

Dat tijdens het traject in de Achterhoek veel is opgehaald, maakt dat deze rapportage een spiegel is voor de regio. Dat is ook de manier waarop het stuk is opgebouwd. In paragraaf 2 van deze rapportage zal dieper in worden gegaan op de regionale context in de Achterhoek. Er zal een beeld worden gegeven van de leerlingendaling tot nu toe, de maatregelen die genomen zijn in de regio en de visies en plannen die er voor de toekomst liggen. Vervolgens zal in paragraaf 3 uiteen worden gezet wat er zou gebeuren wanneer er niets wordt gedaan in de regio. Paragraaf 4 is een weergave van de discussies die gevoerd zijn tijdens de interactieve bijeenkomsten in de Achterhoek. Deze discussie is per gemeente beschreven en wordt afgesloten met een overkoepelend beeld. Met het overkoepelend beeld wordt een afwegingskader aan de regio teruggeven waarmee keuzes kunnen worden gemaakt. Aan de hand hiervan wordt in paragraaf 5 een aantal hoofdscenario's gepresenteerd. Deze scenario's zijn niet bedoeld als blauwdrukken, maar dienen als startpunt voor een verdere uitwerking van plannen in de regio. Het zijn voorbeelden die inzichtelijk maken welke consequenties aan bepaalde keuzes verbonden zijn. Deze rapportage wordt afgesloten met een paragraaf over de bedrijfsvoering, dit betreft zowel de bedrijfsvoering van gemeenten (gevolgen voor vastgoed, kosten en opbrengsten) als die van schoolbesturen (gevolgen voor personeel, kosten en opbrengsten).

2. REGIONALE CONTEXT

De Achterhoek heeft te maken met een forse leerlingendaling. Van daling van het aantal leerlingen is al sprake sinds 2009: in deze afgelopen vier jaar is het aantal leerlingen reeds met 3.100 afgenomen (daling van 10,5%). Het aantal scholen neemt ook af: in dezelfde periode is het aantal scholen (netto) met 14 afgenomen van 176 in 2009 tot 162 in het schooljaar 2013/2014. In dezelfde periode nam het totaal aantal leerlingen in heel Nederland af, net als het aantal scholen. De daling is in de Achterhoek (zowel leerlingen als scholen) echter een stuk sterker dan het Nederlands gemiddelde. Onderstaande grafiek geeft die verhoudingen aan.

Het aantal leerlingen in de Achterhoek daalt in de volledige periode 2010-2025 met ca 33%. Dat betekent dat er in 2025 naar verwachting bijna 9.000 minder basisschoolleerlingen zijn. In de twee meer stedelijke gemeenten Doetinchem en Winterswijk is de verwachte daling het laagst met ca 22%; in de gemeenten Bronckhorst en Montferland ligt de daling met bijna 50% een stuk hoger.

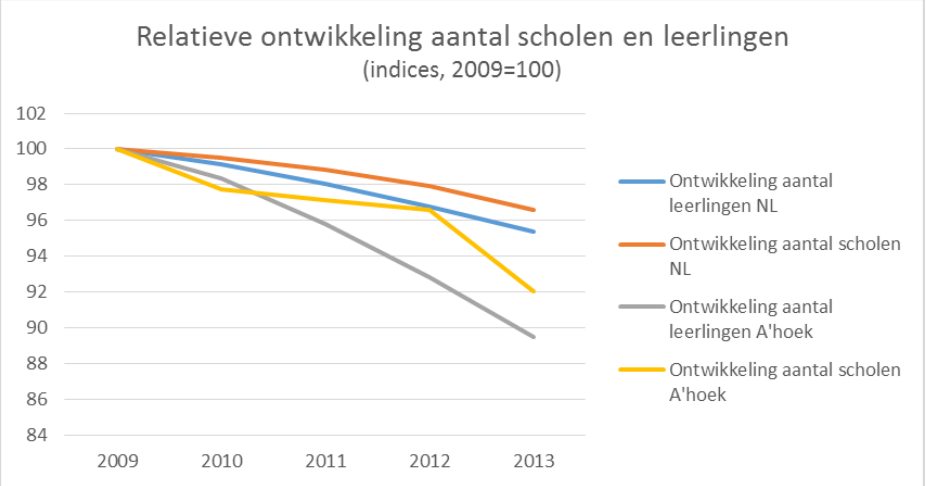

Niet alleen de leerlingendaling verschilt per gemeente, ook het aantal leerlingen per vierkante meter. Dit resulteert in verschillende lokale opheffingsnormen en dat is waarschijnlijk ook de oorzaak van een veel lagere gemiddelde schoolgrootte in bijvoorbeeld Bronckhorst ten opzichte van Doetinchem.

Gemeente	Aantal scholen	Aantal leerlingen	Gemiddeld aantal ll. per school	Lokale opheffingsnorm	Aantal ll. per km²	Ontwikkeling aantal ll. 2010-2025
Aalten	15	2.605	174	75	27	-29,9%
Berkelland	29	3.884	134	53	14	-35,8%
Bronckhorst	26	3.312	127	43	12	-49,7%
Doetinchem	22	4.931	224	123	62	-21,2%
Montferland	16	2.906	182	82	27	-47,4%
Oost Gelre	17	2.797	165	75	25	-34,4%
Oude IJsselstreek	21	3.496	166	76	25	-29,7%
Winterswijk	16	2.663	166	61	19	-23,5%

Totaal Achterhoek	**162**	**26.594**	**164**	**21**	**-33,5%**

Ter vergelijking, het totaal voor Nederland:

Nederland	**6.807**	**1.476.517**	**217**	**40**	**-9,4%**

Het huidige scholenaanbod voor het primair onderwijs in de Achterhoek ziet er als volgt uit:

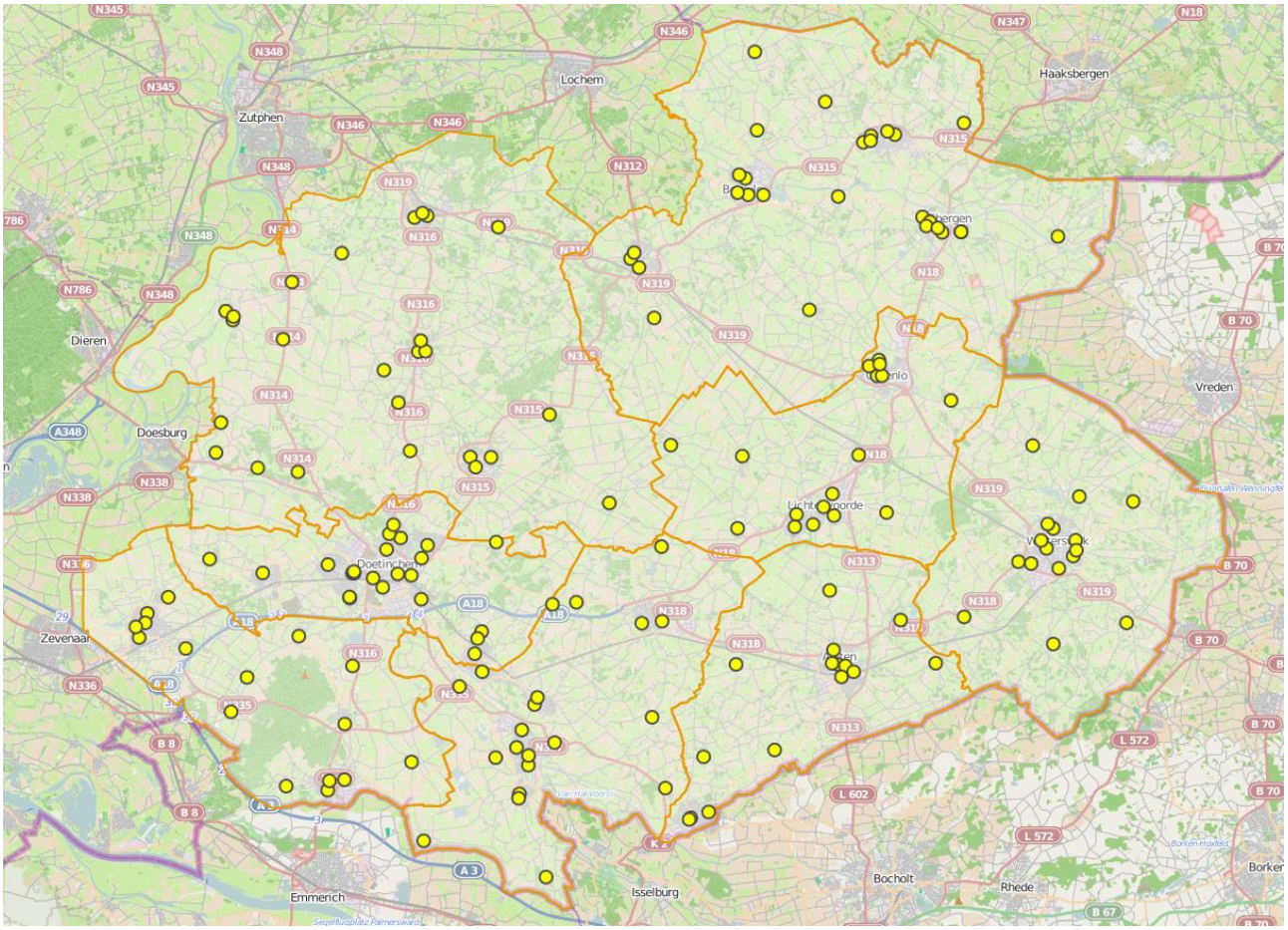

Vlekkenplannen

Schoolbesturen en gemeenten in de regio zijn zich uiteraard bewust van de leerlingendaling die al enkele jaren in gang is. Zij zitten dan ook niet stil. In een aantal gemeenten in de Achterhoek zijn zogenaamde vlekkenplannen (die de basis vormen voor integrale huisvestingsplannen voor PO) opgesteld waarin reeds afwegingen worden gemaakt over spreiding en huisvesting van scholen. Daaruit zijn op hoofdlijnen voor enkele scholen een viertal conclusies te extraheren. Er wordt aangegeven:

- of een afzonderlijke school toekomstbestendig is
- of twee (of meer) scholen zullen fuseren,
- of een school zal sluiten
- of duidelijk is dat er binnen een gebied (met 2, 3 of 4 scholen) íets gedaan moet worden, maar dat de precieze uitwerking (welke school open, welke dicht) nog onbekend is.

De vlekkenplannen voor de gemeenten Bronckhorst, Doetinchem en Oude IJsselstreek zijn verwerkt in deze opdracht. Op onderstaand kaartbeeld zijn deze plannen weergegeven:

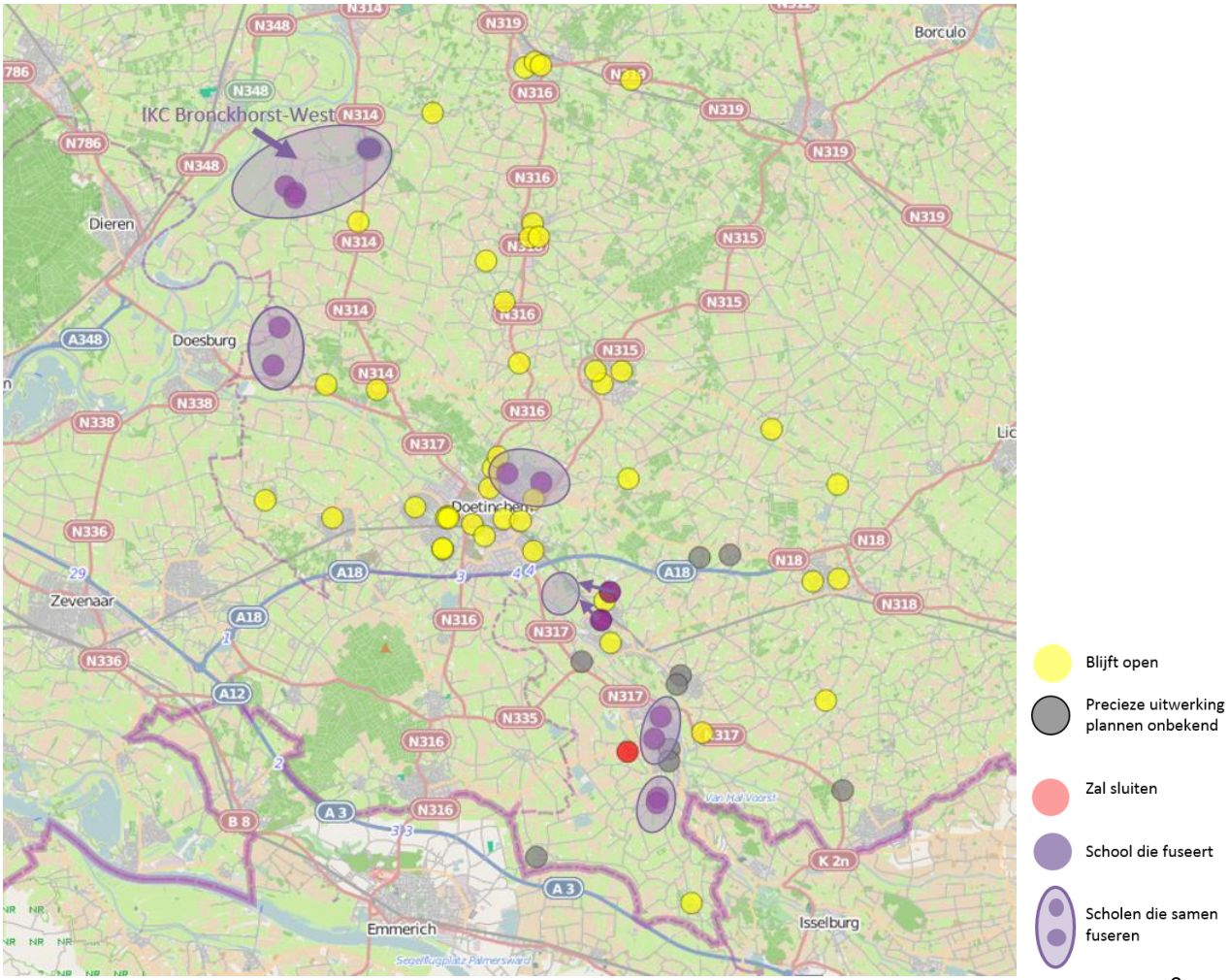

Indien de vlekkenplannen worden uitgevoerd zoals aangegeven, zullen er uiteindelijk 14 scholen zijn die gaan fuseren of samen met één of meerdere scholen een gebouw betrekken. Het zal betekenen dat er 9 scholen minder zijn. Eén school gaat sluiten (Pius X in Varsselder, gemeente Oude IJsselstreek).

3. WAT GEBEURT ER ALS WE NIETS DOEN

In deze paragraaf wordt uiteengezet wat er zou kunnen gebeuren wanneer er niets wordt gedaan. Dat wil zeggen: wanneer niet gekozen wordt voor een gezamenlijke aanpak, de regio de leerlingendaling zijn werk laat doen en schoolbesturen en gemeenten individueel met de gevolgen ervan aan de slag gaan. Het moge duidelijk zijn dat een gezamenlijke aanpak er niet toe leidt dat de leerlingendaling minder wordt, maar wel kan er voor gezorgd worden dat deze in goede banen geleid wordt en dat het aantal scholen in de regio op gecontroleerde wijze wordt afgebouwd.

Dat het komt tot sluiting van meer schoolgebouwen in de Achterhoek lijkt onvermijdelijk. Een kleine school is nu eenmaal duurder in de exploitatie dan een school van gemiddelde omvang (momenteel is dat 217 leerlingen in Nederland), omdat een kleine school gemiddeld meer FTE per kind in dienst heeft en ook de gebouwelijke lasten gemiddeld hoger liggen. Daar tegenover staat dat de inkomsten afnemen, omdat de bekostiging van het onderwijs grotendeels afhankelijk is van het leerlingenaantal. Dit wordt gedeeltelijk gecompenseerd door de kleinescholentoeslag voor scholen die minder dan 145 leerlingen hebben, maar dat laat onverlet dat veel schoolbesturen met kleine scholen zich in een precaire financiële situatie bevinden en dat zij de afgelopen jaren hun reserves hebben moeten aanwenden om de exploitatie rond te krijgen.

Als het gaat over kleine scholen, dan speelt naast de financiële situatie van de schoolbesturen ook nog de discussie over kwaliteit van het onderwijs. Het staat niet onomstotelijk vast dat kleine scholen minder goed presteren dan scholen van gemiddelde of grote omvang en er zijn voldoende voorbeelden van kleine scholen die zeer goed onderwijs bieden. Wel zijn veel mensen het erover eens dat kleine scholen kwetsbaarder zijn. De kans dat de kwaliteit van het onderwijs minder goed is, is groter op een kleine school, blijkt bijvoorbeeld ook uit rapportages van de onderwijsinspectie. Dit geldt met name voor scholen die geconfronteerd worden met een constante krimp van het aantal leerlingen. Ieder jaar worden groepen kleiner tot ze op een gegeven moment samengevoegd moeten worden, het team wordt steeds kleiner (met alle gevolgen van dien voor de continuïteit) en leerkrachten krijgen er telkens meer taken en verantwoordelijkheden bij. Tot slot is er de onzekerheid over het voortbestaan van de school die leerkrachten, maar ook ouders en kinderen, parten speelt. Vragen als: heb ik volgend jaar nog een baan? Of: staat juf X of meester Y volgend jaar nog voor de groep? dragen niet bij aan een klimaat waarin optimaal aandacht kan worden besteed aan het geven van goed onderwijs. Daar staat tegenover dat op veel scholen in Nederland gewerkt wordt aan- en met nieuwe onderwijsconcepten, waarin leerlingen bijvoorbeeld niet langer worden ingedeeld aan de hand van hun leeftijd in jaargroepen. Bij dergelijke methoden is ook vaak een rol weggelegd voor oudere kinderen, die de leerkracht voor een deel ontlasten door jongere kinderen uitleg te geven waar mogelijk. Dergelijke concepten zouden er voor kunnen zorgen dat ook op een kleine school de kwaliteit gewaarborgd wordt, maar hier zijn wel geschikte leerkrachten voor nodig.

Uiteindelijk wordt door de verantwoordelijke schoolbesturen de afweging gemaakt een school open te houden of niet. Wanneer dit gebeurt zonder een achterliggende gezamenlijke aanpak, kan dit betekenen dat scholen lukraak zullen sluiten. Schoolbesturen houden hun scholen zolang mogelijk open en raken verwikkeld in een concurrentiestrijd. Gevolg hiervan kan zijn dat een dorp waar nu nog twee kleine scholen staan over een paar jaar geen school meer heeft, omdat ze zijn blijven concurreren in plaats van de samenwerking te hebben gezocht. Sommigen zien dat als onwenselijk vanuit het oogpunt van spreiding van onderwijsvoorzieningen, anderen zullen dit zien als een natuurlijk onderdeel van marktwerking. Ook kan de kwaliteit van het onderwijs lijden onder deze concurrentie aldus sommigen. De concurrentiestrijd leidt tot een uitputtingsslag en brengt de nodige onzekerheid met zich mee (voor leraren, ouders en kinderen). Wanneer schoolbesturen en gemeenten samen optrekken om een plan voor spreiding en huisvesting te ontwikkelen, kunnen daarin keuzes worden gemaakt voor het behoud van bepaalde scholen door een gezamenlijke inspanning van de betrokken partijen.

Onderstaand staan twee kaartbeelden die weergeven wat er zou kunnen gebeuren wanneer er niets wordt gedaan. Hierbij dient aangetekend te worden dat geen rekening gehouden is met de financiële positie van schoolbesturen en dat puur gekeken is naar leerlingenaantallen. Het kaartbeeld links geeft een scenario weer waarbij de absolute ondergrens van 23 leerlingen in 2020 is gehanteerd als minimum. Het kaartbeeld rechts geeft een scenario weer waarbij de lokale opheffingsnorm (die wordt vastgesteld per gemeente)[1] als minimum is gehanteerd in 2020.

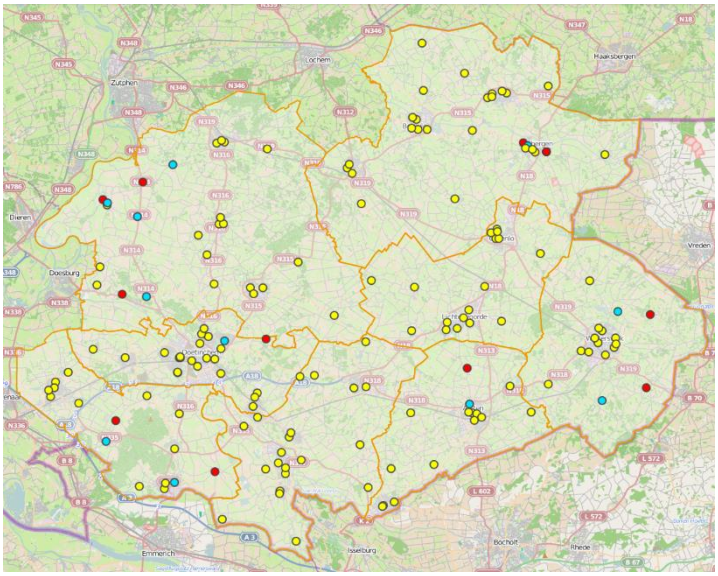

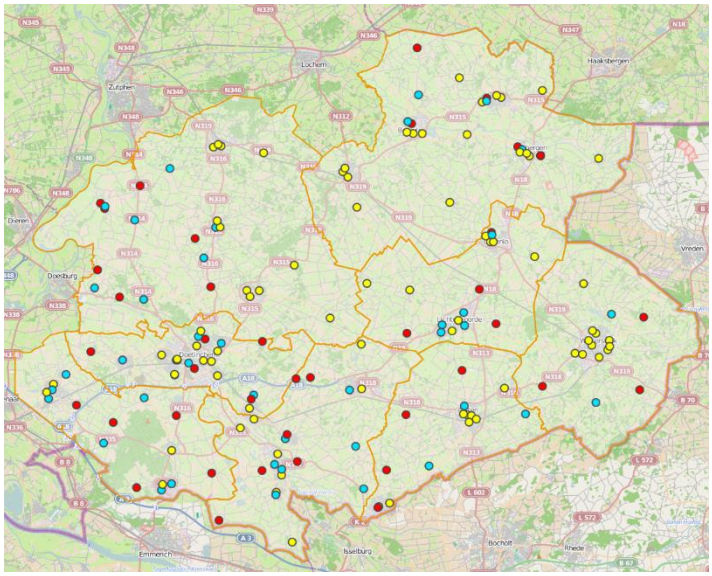

[1] De lokale opheffingsnorm wordt door OCW per gemeente vastgesteld en is afhankelijk van het aantal leerlingen per km2. Scholen die minder leerlingen hebben dan de lokale opheffingsnorm krijgen 3 jaar de tijd om weer boven de opheffingsnorm uit te komen. Gebeurt dit niet dan wordt de financiering stopgezet, tenzij een van de uitzonderingsbepalingen van toepassing is.

Gele stippen op de kaartbeelden zijn scholen waar niets aan verandert, rode stippen zijn locaties die zouden sluiten in het scenario en blauwe stippen zijn scholen waar leerlingen van gesloten locaties bij zouden komen.

Absolute ondergrens (2020)

Voor het scenario waarbij de absolute ondergrens van 23 wordt gehanteerd heeft dat de volgende gevolgen (tabel op de volgende pagina):

Gemeente	Aantal scholen	Aantal leerlingen	Gemiddeld aantal ll. per school	Verschil t.o.v. 2013		Extra ll. vervoer[2]
				Scholen	Leerlingen	
Aalten	14	2.173	155	-1	-432	3
Berkelland	27	3.147	117	-2	-737	0
Bronckhorst	23	2.085	91	-3	-1.227	4
Doetinchem	22	4.422	201	0	-509	11
Montferland	15	1.983	132	-1	-923	0
Oost Gelre	17	2.221	131	0	-576	0
Oude IJsselstreek	21	2.815	134	0	-681	0
Winterswijk	14	2.141	153	-2	-522	15
Totaal Achterhoek	**153**	**20.987**	**137**	**-9**	**-5.607**	**33**

In dit scenario zouden 9 van de huidige 162 scholen hun deuren sluiten en samen moeten gaan met andere scholen. 3 van de 11 scholen bevinden zich in de gemeente Bronckhorst en in Berkelland en Montferland zou het aantal scholen met 2 afnemen. Het gemiddeld aantal leerlingen per school zou zakken tot 137, terwijl dit nu 164 is in de Achterhoek. Dit zegt iets over de betaalbaarheid van het onderwijs, omdat het ministerie van OCW voor de bekostiging uitgaat van een schoolgrootte van ongeveer 225. 90 van de 153 scholen zouden in dit scenario nog in aanmerking komen voor kleinescholentoeslag, ca. 59% van de scholen zou in 2020 dus minder dan 145 leerlingen hebben.

[2] In de scenario's wordt telkens uitgegaan van leerlingenvervoer over afstanden van 6 km of meer. Gemeenten zijn niet verplicht het leerlingenvervoer boven deze afstand te bekostigen, maar dit wordt wel aangeraden door de VNG. De meeste gemeenten doen dit dan ook.

Lokale opheffingsnorm (2020)
Het scenario waarbij de lokale opheffingsnorm wordt gehanteerd heeft de volgende gevolgen:

Gemeente	Aantal scholen	Aantal leerlingen	Gemiddeld aantal ll. per school	Verschil t.o.v. 2013		Extra ll. vervoer
				Scholen	Leerlingen	
Aalten	11	2.126	193	-4	-479	31
Berkelland	23	3.147	137	-6	-737	8
Bronckhorst	19	2.085	110	-7	-1.227	18
Doetinchem	18	4.436	246	-4	-495	16
Montferland	11	2.018	183	-5	-888	46
Oost Gelre	13	2.221	171	-4	-576	31
Oude IJsselstreek	14	2.838	203	-7	-658	38
Winterswijk	13	2.116	163	-3	-547	15
Totaal Achterhoek	**122**	**20.987**	**172**	**-40**	**-5.607**	**203**

In dit scenario zouden 40 van de huidige 162 scholen hun deuren sluiten en samen moeten gaan met andere scholen. In Bronckhorst en de Oude IJsselstreek zakken de meeste scholen onder de lokale opheffingsnorm, namelijk 7. In Berkelland zou het aantal scholen met 6 en in Montferland met 5 afnemen. De gemiddelde schoolgrootte zou in dit scenario met 172 iets hoger komen te liggen dan de huidige gemiddelde schoolgrootte van 164. Op het niveau van de gemeenten is er wel sprake van een verschil tussen nu en 2020 (in het scenario). 55 van de 122 scholen zouden in dit scenario nog in aanmerking komen voor kleinescholentoeslag, dat is ca. 45% en dat is iets lager dan het huidige percentage (momenteel ontvangen 77 van de 162 scholen kleinescholentoeslag, 47,5%). Aangezien de uitkomsten van dit scenario een klein verschil betekenen ten opzichte van de huidige situatie (de gemiddelde schoolgrootte en het aandeel scholen dat in aanmerking komt voor kleinescholentoeslag) is aannemelijk dat dit scenario een minimale verbetering betekent voor de financiële situatie van de schoolbesturen.

Voor velen zijn dit redenen om te zeggen dat niets doen geen optie is. Vanuit deze basis en het gevoel van urgentie is in de Achterhoek discussie gevoerd, tijdens zeven interactieve bijeenkomsten, over de toekomst van het primair onderwijs in de regio.

4. INTERACTIEVE BIJEENKOMSTEN

Hieronder volgt een verslag van het interactief traject in de Achterhoek. Per bijeenkomst worden de belangrijkste discussiepunten aangegeven en ingekleurd met de 'couleur locale' zoals die naar voren is gekomen. Het gaat om zes gemeentelijke bijeenkomsten in Aalten, Berkelland, Oude IJsselstreek, Oost Gelre, Montferland en Winterswijk. Tijdens deze bijeenkomsten is naast het regionale beeld ook ingezoomd op de specifieke problematiek in de gemeenten. In Doetinchem heeft alleen een regionale sessie plaatsgevonden. Er is voor gekozen geen bijeenkomst alleen voor de gemeente Doetinchem te organiseren omdat de plannen die er in Doetinchem zijn grotendeels sporen met de opgaven die uit de transitieatlas naar voren komen. Een dergelijke bijeenkomst zou daarom weinig toegevoegde waarde hebben. Uiteraard is de gemeente Bronckhorst ook benaderd voor een sessie. Gegeven de planvorming heeft de gemeente de wens uitgesproken hier aparte afspraken over te maken. Dit deel van de rapportage wordt afgesloten met een overkoepelend beeld voor de regio Achterhoek.

4.1 Aalten

De sessie in Aalten vond plaats op 24 april 2014. Ondanks het relatief kleine gezelschap (18 deelnemers) was er een levendige discussie, met name tussen bestuurders van gemeenten en van onderwijsinstellingen. Andere aanwezigen waren leden van de (G)MR, schoolleiders, raadsleden, en een ambtelijke vertegenwoordiging.

Aalten

- 2.605 leerlingen op 15 scholen (1 oktober 2013)
- 27 leerlingen per km^2, dat is boven het Achterhoeks gemiddelde van 21 per km2^2
- Tussen 2010 en 2025 neemt het aantal leerlingen volgens de prognoses met 29,9% af. Dat percentage ligt iets onder het Achterhoeks gemiddelde van 33,5% leerlingendaling.

Bereikbaarheid van het onderwijs

In de discussie over bereikbaarheid van het onderwijs is in Aalten onderscheid gemaakt tussen ouders die hun kinderen met de auto naar school brengen) en kinderen die zelf naar school fietsen. Logischerwijs is wanneer zij per auto worden gebracht 10 kilometer van huis naar school wel te doen voor basisschoolleerlingen, maar wanneer zij moeten fietsen zou 4 kilometer (al dan niet onder begeleiding) nog net acceptabel zijn volgens een deelnemer. Fietsen heeft de voorkeur omdat kinderen dan ook nog een verkeersopvoeding krijgen.

"de buurtschappen in onze gemeente liggen maximaal vier kilometer uit elkaar dus dat is binnen de door ons gekozen maximale reisafstand voor PO-onderwijs."

Een school in het dorp is wenselijk volgens de aanwezigen, maar niet noodzakelijk. Een school in een buurdorp voldoet. Het kan uiteraard invloed hebben op de leefbaarheid, maar dat is niet cruciaal, omdat nabuurschap in Aalten zo sterk is dat deze ook zonder school overleeft.

Kwaliteit van het onderwijs
Kwaliteit is niet direct te relateren aan een leerlingenaantal, maar kleine scholen brengen risico's met zich mee, werd in Aalten geconstateerd. Het combineren van klassen levert een zwaardere belasting op voor docenten. Om toch de kwaliteit te waarborgen op kleinere scholen zijn andere onderwijskundige concepten nodig, waar niet iedere docent voor geschikt is, zo pleit een andere deelnemer. Dit pleidooi past ook in de keuze die aanwezigen maken bij de vraag hoe kwaliteit te borgen: door ruimte voor scholen te bieden om zich te kunnen specialiseren en onderscheiden. Dat kan met een ander concept.

Kleine scholen zullen onderling ook samenwerking moeten zoeken, zoals teamleren en samenwerkend leren tussen docenten onderling (intervisie) om kwaliteit docenten te verbeteren. Op grotere scholen gebeurt dit binnen 1 team, maar kleine scholen kunnen elkaar hiervoor opzoeken.

Tot slot was men het niet eens over of het combineren van leerjaren in een groep nu goed is voor de sociale ontwikkeling van kinderen of juist niet. Een pré is het omgaan met kinderen van verschillende leeftijden, anderzijds heeft een kind juist behoefte aan een groep leeftijdsgenoten.

Bedrijfsvoering
Kleine scholen vormen een financieel risico gezien de ontwikkelingen rond de kleinescholentoeslag, die nu aan 6 van de 15 scholen in Aalten toe komt. Hoewel kwaliteit wordt gezien als het belangrijkste argument om een ondergrens te bepalen, geeft wel een deelnemer aan dat financiële gezondheid van een onderwijsinstelling ook van belang is. Het gaat uiteindelijk om de balans tussen kwaliteit, personeel, financiën en innovatie. Een schoolbestuur geeft aan dat zij dat kwadrant gebruikt bij het nemen van beslissingen.

> *"Ik denk dat we creatief moeten gaan denken en creatief met geld moeten omgaan. Zo denk ik aan scholen die meebetalen of helemaal verantwoordelijk zijn voor het leerlingenvervoer."*
>
> Een schoolbestuurder

Over de huidige bestuurlijke indeling wordt gezegd dat een aantal eenpitters over de Achterhoek verspreid is en samen een eenpittersoverleg vormen. De vrijheid van onderwijs maakt dat eenpitters kunnen bestaan en dit draagt bij aan de diversiteit.

4.2 Berkelland

Op 17 april in Borculo kwam een twintigtal deelnemers bij elkaar in het gemeentehuis van Berkelland. De groep bestond uit schoolbesturen, (G)MR's, schoolleiders, raadsleden, ambtelijke vertegenwoordiging en leden van dorpsbelang. De flinke opgave die er ligt in Berkelland, met een sterke leerlingendaling, een lage bevolkingsdichtheid en kleine scholen, leidde tot een hevige discussie over de scenario's.

Berkelland

- 3.884 leerlingen op 29 scholen (1 oktober 2013)
- 14 leerlingen per km^2, dat is ver onder het Achterhoeks gemiddelde van 21 per $km2^2$
- Tussen 2010 en 2025 neemt het aantal leerlingen volgens de prognoses met 35,8% af. Dat is een sterkere leerlingendaling dan gemiddeld in de Achterhoek.

Bereikbaarheid van het onderwijs

De relatie tussen de aanwezigheid van een school en leefbaarheid van een dorp zit ook in het feit dat kinderen hun klasgenoten volgen in de verenigingen waar ze bij gaan e.d. Als een school dan uit een kern verdwijnt, krijgen ook verenigingen het moeilijk. De relatie tussen een school en andere voorzieningen is daarmee sterk.

"Kinderen zoeken hun vriendjes op die dicht bij school wonen en gaan daar ook bij verenigingen. Daardoor ontstaat een uitstroom in de eigen kern en wordt het verenigingsleven bedreigd, wat ten koste gaat van de leefbaarheid"

Schooldirecteur

Kwaliteit van het onderwijs

Een schoolbestuurder geeft aan dat onderzoek onder ouders van de leerlingen aangaf dat ouders eerder op basis van nabijheid en kwaliteit een school kiezen dan op basis van pedagogische of onderwijskundige identiteit. Als er meer onderscheidende scholen in de regio zouden zijn, dan kan dit wellicht meer een rol (gaan) spelen.

Bedrijfsvoering

Leegstand in het vastgoed lijkt in Berkelland moeilijk te herbestemmen of te verkopen. Dat geldt niet alleen voor eventuele leegstaand onderwijsvastgoed, maar bijvoorbeeld ook voor detailhandel. Voor wat betreft het personeel wordt aangegeven door enkele besturen en scholen dat van een overschot aan personeel bij hen geen sprake is. Dat komt o.a. dat zij de verminderde vraag al zagen aankomen en er al op is geanticipeerd.

"Ik doe een oproep aan de gemeente en de wethouder om schoolbesturen bijeen te brengen in een gezamenlijk overleg. De scenario's die we vandaag gepresenteerd zien, kunnen daarbij helpen om de discussie te starten"

Schoolbestuurder

Tot slot ging een deel van de discussie in Berkelland over samenwerking. Besturen in de gemeente staan niet op 0: ze zijn al begonnen met het anticiperen op de leerlingendaling. In eerste instantie binnen de eigen organisatie. Nu is het moment aangebroken in overleg te treden met andere besturen en met gemeenten.

4.3 Montferland

De bijeenkomst in Montferland vond plaats op 21 mei in 's Heerenberg. Onder de 37 deelnemers waren schoolbesturen, (G)MR's, schoolleiders, raadsleden, twee wethouders, ambtelijke vertegenwoordigers en vertegenwoordigers van dorpsbelang. De discussie over de toekomst van het PO leeft al een tijd in de gemeente en gaat met name om de relatie tussen leefbaarheid in kleine kernen en de aanwezigheid van een basisschool.

Montferland

- 2.906 leerlingen op 16 scholen (1 oktober 2013)
- 27 leerlingen per km^2, dat is boven het Achterhoeks gemiddelde van 21 per km2^2
- Tussen 2010 en 2025 neemt het aantal leerlingen volgens de prognoses met 47,4% af. Dat is na Bronckhorst de relatief grootste leerlingendaling in de Achterhoek

Bereikbaarheid van het onderwijs

De aanwezige dorpsraden bij deze bijeenkomst gaven aan dat de leefbaarheid wordt aangetast wanneer uit een kern de school verdwijnt. Het sluiten van een school in een kern waar de dichtstbijzijnde school op grote afstand ligt, zal relatief meer problemen opleveren. Het is veel ingrijpender voor leerlingen om van een dorpsschool naar een school in de stad te moeten dan van een dorpsschool naar een andere dorpsschool. De voorgestelde optie om kleine locaties dependances te laten zijn van grote scholen zal, volgens de aanwezige schoolbesturen, de problematiek op gebied van financiën en bedrijfsvoering nauwelijks oplossen.

Er is wel een verschil in noodzakelijkheid en wenselijkheid van de aanwezigheid van een school in een kern. Het is volgens veel aanwezigen niet noodzakelijk voor de leefbaarheid, maar wel wenselijk, ook omdat een school de basis is voor veel andere activiteiten waardoor mensen elkaar ontmoeten.

"Natuurlijk is een school in een kern wenselijk, heel wenselijk zelfs. Maar die wens moet je naast kwaliteit leggen. Als je onder de ondergrens komt, is het de vraag of je de juiste kwaliteit nog kunt aanbieden"

De relatie met andere voorzieningen in een dorp wordt ook gezocht: wanneer een school verdwijnt zullen er minder mensen willen wonen, er minder woningen worden verkocht, en zal er minder draagvlak zijn voor overige voorzieningen. Het heeft dus een

doorwerking. Voor het (over)aanbod aan maatschappelijk vastgoed in een kern kan dat grote gevolgen hebben.

Kwaliteit van het onderwijs

Verder praatten de aanwezigen in Montferland o.a. over de verschillende elementen die bij het begrip 'kwaliteit' komen kijken: het gaat er bijvoorbeeld om dat leerlingen genoeg leeftijdsgenoten hebben om mee te spelen, maar heeft ook te maken met exploitatie, personeel en financiën.

"Kwaliteit van het onderwijs is ook dat kinderen met elkaar kunnen spelen en delen."

Bedrijfsvoering

Waar het gaat om bedrijfsvoering werd geconstateerd door een genodigde dat het niet uitmaakt of de lusten en lasten evenredig zijn verdeeld tussen de gemeente en schoolbesturen. De opgave ligt er en die komt op een bepaalde manier – linksom of rechtsom - bij de maatschappij terecht.

Tijdens de bijeenkomst bleek ook dat binnen de gemeente er verschillen aanwezig zijn: met name in de zuidoosthoek van Montferland liggen problemen, die verder reiken dan alleen een dalend aantal leerlingen. Ook rond samenwerking kan daar nog het nodige bereikt worden, bijvoorbeeld met de scholen aan de rand van de gemeente Oude IJsselstreek.

Tot slot geeft een deelnemer nog aan dat aspecten als economische voor- of tegenspoed nog invloed kunnen uitoefenen in de toekomst: dit is niet in een model te vatten. Wel laat het model goed zien op regionaal niveau dat de opgaven niet alleen bij bepaalde gemeenten of bepaalde kernen liggen: iedereen krijgt er rechts- of linksom mee te maken.

4.4 Oost Gelre

Op 10 april kwamen 28 schoolbestuurders, GMR's, schoolleiders, raadsleden, ambtenaren, leden van dorpsbelang en vertegenwoordigers van kinderdagverblijven bij elkaar in Lichtenvoorde.

Oost Gelre

- 2.797 leerlingen op 17 scholen (1 oktober 2013)
- 25 leerlingen per km^2, dat is boven het Achterhoeks gemiddelde van 21 per km2^2
- Tussen 2010 en 2025 neemt het aantal leerlingen volgens de prognoses met 34,4% af. De leerlingendaling is dus net iets sterker dan gemiddeld in de Achterhoek.

Bereikbaarheid van het onderwijs

Een locatiedirecteur merkt op dat bereikbaarheid, in elk geval in termen van nabijheid, voor ouders steeds minder belangrijk wordt. Hij merkt dat aan het feit dat op de open dagen van scholen ouders van steeds grotere afstand komen kijken. Toch is volgens de meeste aanwezigen het organiseren van vervoer nodig indien leerlingen naar een naburige kern zullen moeten voor hun basisschool. Vanaf groep 8 zouden ze wel verder kunnen fietsen. Een aanwezige oppert de vraag of het mogelijk is juist in de grotere kernen onderwijslocaties te saneren, zodat deze in de kleinere kernen behouden kunnen blijven.

Kwaliteit van het onderwijs

Een opmerking van een aanwezige over het behoud van kwaliteit door specialisatie, wordt door een andere deelnemer gekeerd: gebieden waar het aanbod aan basisonderwijs niet onder druk staat kan specialisatie gewenst zijn, maar in een regio als de Achterhoek wordt het onrealistisch geacht. Het zou eerder leiden tot een vergroting van de gemiddelde afstand tot het onderwijs naar keuze.

"Je kan ook zeggen dat in die kernen waar meerdere scholen gevestigd zijn er een keuze moet zijn voor ouders en kinderen. Dat wil zeggen dat als er twee scholen zijn, dat zij verschillen in denominatie of onderwijskundige identiteit"

Aanwezigen die overtuigd zijn dat grotere scholen een hogere kwaliteit onderwijs opleveren, geven aan dat het moeilijk is een keuze te maken tussen wat het beste is voor het kind en wat het beste is voor het dorp. Vanuit het kind geredeneerd zou volgens hen een kwalitatief goede (dus grotere) school belangrijk zijn, terwijl het niet goed is voor een dorp als de school verdwijnt.

Bedrijfsvoering

IKC's waarbij alle kinderen 5 dagen per week van half negen 's ochtends tot zes uur 's avonds naartoe worden gebracht, passen volgens de aanwezigen niet in de Achterhoekse cultuur. Toch wordt het nut van een eventuele IKC wel degelijk erkend, zonder dat het een 'dumpplaats' voor kinderen wordt.

Besturen die bestaan uit slechts één vestiging (éénpitters) kennen volgens een aanwezige het risico dat wanneer personeel uitvalt, dit veel moeilijker is op te vangen. Wellicht verklaart dat ook het feit dat er in Oost Gelre geen éénpitters zijn gevestigd.

De verdeling van de lusten en lasten tussen schoolbesturen en gemeenten liggen nu andersom dan enkele jaren geleden: de schoolbesturen dragen meer de lusten en de gemeenten de lasten. Ondanks de suggestie van de gemeente, lijken schoolbesturen op dit moment niet geneigd een deel van de gemeentelijke lasten voor hun rekening te nemen, omdat gemeenten de schoolbesturen nauwelijks financieel hebben ondersteund toen de situatie omgekeerd was.

"De kosten en baten moeten beter verdeeld worden. De schoolbesturen hebben daarbinnen een verantwoordelijkheid om het voortouw te nemen"

Naast het vergrijsde personeelsbestand, de leerlingendaling en de verhoging van de pensioenleeftijd is er een ander aspect waardoor het moeilijk is jonge leraren vast te houden: bijna de helft van de jonge leraren wil stoppen met hun werk, zo is onlangs uit onderzoek gebleken.[3]

[3] Onderzoek uitgevoerd door CNV Onderwijs in samenwerking met het Algemeen Dagblad onder ruim 600 leraren tot en met 35 jaar.

4.5 Oude IJsselstreek

De Openbare basisschool Op Koers in Varsseveld was op 7 april 2014 het podium voor de sessie Transitieatlas primair onderwijs in de gemeente Oude IJsselstreek. Onder de 46 deelnemers waren schoolbesturen, (G)MR's, schoolleiders, raadsleden, wethouders, ambtenaren, leden van het dorpsbelang, medewerkers van kinderdagverblijven / BSO en vertegenwoordigers van het voortgezet onderwijs.

Oude IJsselstreek

- 3.496 leerlingen op 21 scholen
- 25 leerlingen per km^2, dat is boven het Achterhoeks gemiddelde van 21 per km2^2
- Tussen 2010 en 2025 neemt het aantal leerlingen volgens de prognoses met 29,7 % af. De leerlingendaling is daarmee minder groot dan in de totale Achterhoek

Bereikbaarheid van het onderwijs

Vanuit de deelnemers wordt aangegeven dat in een kern gevestigde ouders, eerder geneigd zijn te verhuizen wanneer de school verdwijnt. Het verdwijnen van een school zou volgens hen echter geen invloed hebben op het aantal mensen dat zich vestigt in een kern. Hiermee verschillen deze deelnemers van mening met enkele andere aanwezigen en met de aanwezigen tijdens andere sessies.

Kwaliteit van het onderwijs

De kwaliteit van het onderwijs hangt niet per se direct samen met het aantal leerlingen: de beste school in de Achterhoek is een zeer kleine school, zo geeft een aanwezige aan. Deelnemers in Varsseveld zagen specialisatie als de belangrijkste mogelijkheid om kwaliteit van scholen te waarborgen. De kwaliteit van het onderwijs stijgt volgens hen door specialisatie. Deze specialisatie kan ook betekenen diversiteit in schoolgrootte.

"Over het algemeen stijgt de kwaliteit door specialisatie, dus kan door specialisatie de onderwijskwaliteit worden gestimuleerd."

Een schoolbestuurder geeft het voorbeeld van een gemeente waar er voor is gekozen verschillende onderwijsconcepten te hanteren (om de diversiteit te bevorderen) wanneer twee scholen dichtbij elkaar liggen.

Bedrijfsvoering

Leegstaande gebouwen hebben volgens de aanwezigen geen mogelijkheden om te herbestemmen, omdat er al veel leegstaat in de gemeente. Op basis van wat normatief benodigd zou zijn voor de scholen werd in de sessie duidelijk dat in de Oude IJsselstreek nu al een overschot is van ruim 4.000 m^2 vastgoed.

Tot slot werd vermeld dat in de samenwerking tussen gemeenten en schoolbesturen soms meespeelt dat gemeenten een moeilijke onderhandelingspositie hebben vanwege hun financiële situatie.

4.6 Winterswijk

De laatste bijeenkomst vond op 28 mei plaats in Winterswijk, waar 36 deelnemers bestaande uit schoolbesturen, (G)MR, schoolleiders, een wethouder, raadsleden, leerkrachten, een rector voortgezet onderwijs, leden van dorpsraden, een welzijnsstichting en een enkele ouder samenkwamen in het gemeentehuis.

Winterswijk

- In Winterswijk gaan 2.663 leerlingen op 16 scholen naar school.
- 19 leerlingen per km^2, dat is onder het Achterhoeks gemiddelde van 21 per km2[2]
- Tussen 2010 en 2025 neemt het aantal leerlingen volgens de prognoses met 23,5 % af. Dat is na Doetinchem de relatief kleinste leerlingendaling in de Achterhoek

Bereikbaarheid van het onderwijs

De relatie tussen leefbaarheid en de aanwezigheid van een basisschool werd door de vertegenwoordigers van PO (MR en besturen) gezien als sterk: een school is een noodzakelijk element voor de leefbaarheid in een dorp, omdat dit het naoberschap versterkt.
Dat de leerlingendaling een regionale opgave is, is duidelijk. Ook voor Winterswijk geldt echter dat een lokale uitwerking onontbeerlijk is. Leerlingenstromen tussen kernen liggen in het buitengebied van Winterswijk niet altijd zoals men in eerste instantie zou denken. In de discussie is duidelijk naar voren gekomen dat op bepaalde plekken wordt verwacht dat leerlingen eerder binnen de gemeente Winterswijk naar school zouden (blijven) gaan dan naar een (dichterbij gelegen) school in een buurgemeente zoals Aalten.

Kwaliteit van het onderwijs

Opvallend in Winterswijk was verder dat de diversiteit van het onderwijs van vrij groot belang werd geacht en dan met name de pedagogische identeit. In Winterswijk bevindt zich dan ook één van de twee vrije scholen in de regio.

Op de vraag wat het maximum aan gecombineerde leerjaren per groep zou moeten zijn, stemden de vele aanwezige gemeenteraadsleden weliswaar voor maximaal 2, maar gaven ook aan dat vooral vanuit het onderwijs moet komen wat zij nodig hebben om een goede kwaliteit onderwijs te bieden.

"Je kunt als gemeenteraad wel wensen hebben, maar het onderwijs moet aangeven wat kwaliteit geeft. Daar moet de gemeenteraad naar luisteren."

Raadslid

In Winterswijk wordt de vorming van een IKC – onafhankelijk van het aantal kinderen wat er naartoe kan - door een aantal mensen gezien als een kwaliteitsimpuls. Voorzieningen worden

gebundeld en kunnen daardoor meer samenwerken, maar ook ouderbetrokkenheid zou gestimuleerd worden door de vorming van IKC's. Kinderen zijn gebaat bij een grote ouderbetrokkenheid. Vanuit welk oogpunt ook naar een IKC gekeken wordt: volgens een aanwezige is het positief als een kind een groot deel van de dag op dezelfde plek kan blijven. De peuterspeelzalen zoeken in Winterswijk dan ook samenwerking met de scholen.

In Winterswijk kwam ook het onderwerp passend onderwijs aan bod. In de zaal bestonden verschillende visies op de samenhang met leerlingendaling. Het zou twee dingen kunnen betekenen: ouders kiezen eerder een grote school omdat die alles wat er bij passend onderwijs komt kijken kan aanbieden óf ouders kiezen eerder voor een kleine school waar persoonlijker aandacht is.

Bedrijfsvoering

Hoewel veel schoolbesturen in de Achterhoek bovengemeentelijk werken, zou een enkele aanwezige het wenselijk vinden indien alle scholen voor primair onderwijs in Winterswijk onder één bestuur zouden vallen.

Tot slot werd vermeld dat nieuwe aanwas van onderwijsgevend personeel er wel is in de regio, maar dat het door de leerlingendaling lastig is hen een kans te geven.

"Per buurtschap is het verschillend of er behoefte is aan extra buurthuizen. Herbestemming van vastgoed is dus maatwerk."

4.7 Keuzes maken: bereikbaarheid, kwaliteit en bedrijfsvoering

De discussie per gemeente geeft goed weer wat in paragraaf 3 van dit rapport ook al werd gesteld, dat niets doen voor velen geen optie is. Tijdens de interactieve bijeenkomsten is veel gesproken over wat er dan wél gedaan zou moeten worden. Niet over elk issue bestaat consensus, maar uit de afzonderlijke discussies is wel een regionaal beeld te destilleren dat richtinggevend is. Het overkoepelende beeld over hoe om te gaan met leerlingendaling wordt op dezelfde wijze gestructureerd als het beeld per gemeente, naar bereikbaarheid van het onderwijs, kwaliteit van het onderwijs en financiën. Aan het einde wordt nog ingegaan op een aantal opvallende accentverschillen per gemeente.

Voor iedere school, gemeente, kern en regio zal het ideaalplaatje zijn: een school die kwalitatief goed onderwijs biedt, die financieel gezond is en op loopafstand is voor ouder en kind. In dunbevolkte gebieden zal, zeker wanneer er sprake is van een sterke leerlingendaling, het niet altijd mogelijk zijn aan dit ideaalplaatje te voldoen. De vraag is daarom wat het leidende uitgangspunt of wat de leidende uitgangspunten zouden moeten zijn bij de herstructurering van het onderwijsaanbod gegeven de leerlingendaling in de Achterhoek.

Bereikbaarheid van het onderwijs

Zoals duidelijk blijkt uit de verslagen per gemeente kent de discussie over bereikbaarheid van het onderwijs vele dimensies. Het gaat over de leefbaarheid van een dorp, kern of wijk, over maximaal af te leggen afstanden, de tijd die dit kost en over het veilig af kunnen leggen van deze afstanden. Uit de stemresultaten en uit de discussies komt het beeld naar voren dat de meeste mensen het liefst een school in het eigen dorp hebben, maar uiteindelijk geeft een kleine meerderheid (53,6%) aan dat een school niet noodzakelijk is voor de leefbaarheid. Scholen staan ook niet op zichzelf, in de relatie met de leefbaarheid in een kern zal ook naar de samenhang met andere voorzieningen gekeken moeten worden. Aanwezigen hebben gestemd op de vraag waarmee het primair onderwijs als eerste afgestemd zou moeten worden. 29% gaf hierbij de voorkeur aan het voortgezet onderwijs en 24% aan

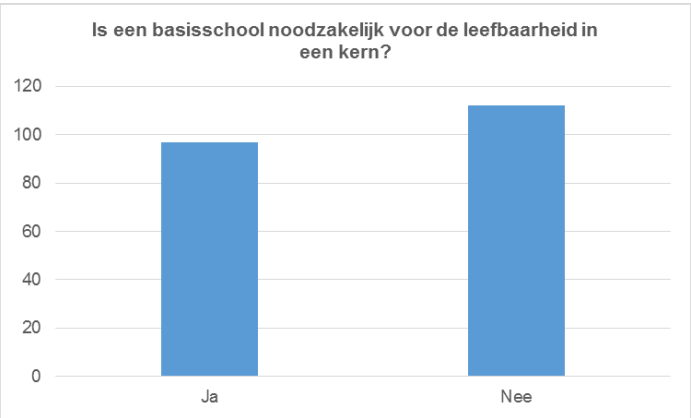

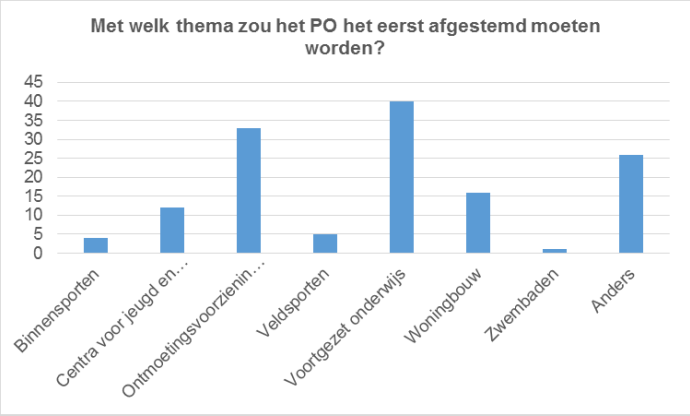

ontmoetingsvoorzieningen. Tijdens de bijeenkomsten is deze samenhang getoond, waarbij in sommige scenario's scholen sluiten waar nog andere voorzieningen blijven staan. Ook het tegenovergestelde kan voorkomen, dat in een scenario een school behouden blijft terwijl er voornemens zijn de sportzaal te sluiten. Door een aantal deelnemers is dan ook aangegeven dat deze samenhang nader zou moeten worden onderzocht met de transitieatlas. Als het aan zou komen op de keuze tussen kwaliteit en bereikbaarheid dan mag een kwalitatief betere school ook wel in het buurdorp staan volgens de meeste deelnemers. Als het aankomt op de keuze tussen kwaliteit en de

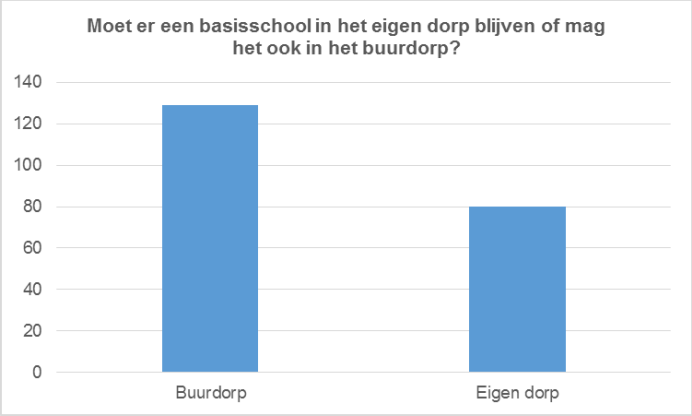

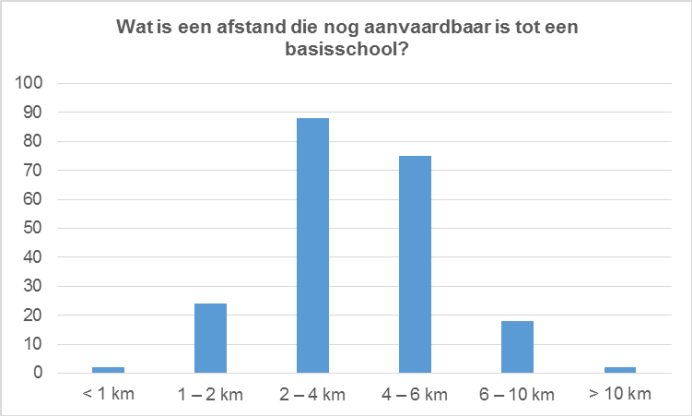

bereikbaarheid dan mag een kwalitatief betere school eventueel ook wel in het buurdorp staan. Wel bestaat er discussie over wat dan nog een acceptabele afstand is naar de dichtstbijzijnde school: 2 tot 4 km is volgens 42% van de deelnemers een aanvaardbare afstand tot een basisschool, terwijl 36% van de deelnemers 4 tot 6 km heeft gestemd. De resterende 22% heeft gekozen voor een afstand die lager dan wel hoger is dan de bandbreedte van 2 tot 6 km. Over de vraag hoe de afstand het beste overbrugd kan worden zijn de aanwezigen duidelijk: dat kan vooral door (veilig) fietsen te stimuleren. Uit de dialoog bleek dat deelnemers dit vooral zien als taak van de ouders. Gecombineerd met het antwoord dat vervolgens het vaakst gekozen is (ouders blijven zelf verantwoordelijk) betekent dit dat 78% hierin een belangrijke taak voor de ouders ziet. Geconcludeerd kan worden dat hoewel bereikbaarheid belangrijk is in de discussie over de spreiding en huisvesting van het onderwijs, maar door de meeste deelnemers aan de interactieve bijeenkomsten wordt het niet als leidend uitgangspunt beschouwd.

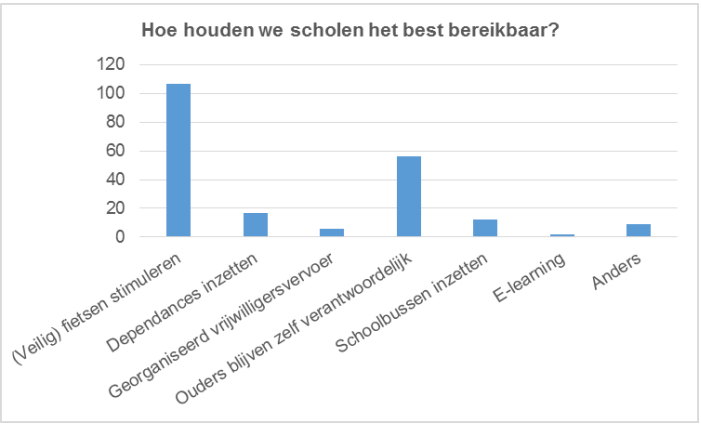

Kwaliteit van het onderwijs

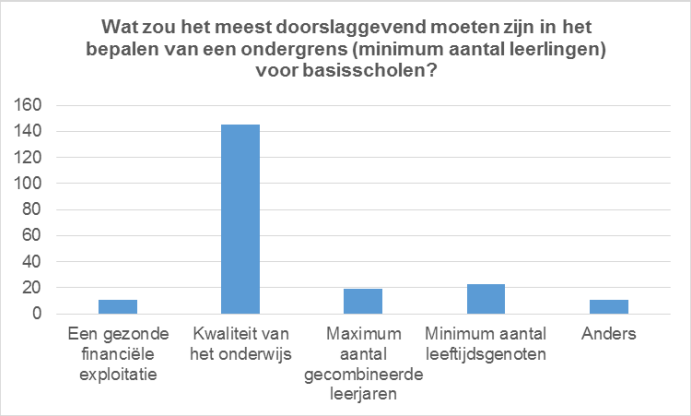

Tijdens de interactieve bijeenkomsten is specifiek gevraagd wat het meest doorslaggevend zou moeten zijn bij het bepalen van een ondergrens voor een basisschool. Een grote meerderheid heeft hierbij voor kwaliteit gekozen (69,4%, 145 van de 209 deelnemers). Slechts 11 deelnemers kozen voor een gezonde financiële exploitatie. Maximale kwaliteit bieden heeft gevolgen voor de financiën. Hoogwaardige leerkrachten en veel individuele aandacht voor leerlingen betekenen hogere personeelskosten of meer fte. Vervolgens is de vraag gesteld hoe de kwaliteit van scholen het best geborgd kan worden. 44% vindt dat scholen zich moeten kunnen specialiseren en onderscheiden (bijvoorbeeld in identiteit en onderwijsmethoden), 23% denkt dat dit kan door alleen maar hooggeschoolde docenten (waarbij deelnemers regelmatig aangaven dat zij met hooggeschoold vooral vakmanschap bedoelen) en 13% ziet het instellen van een minimum schaalgrootte als oplossing. In de discussie die volgde werd meestal geconcludeerd dat het bieden en borgen van kwalitatief hoogwaardig onderwijs altijd een combinatie is van meerdere aspecten.

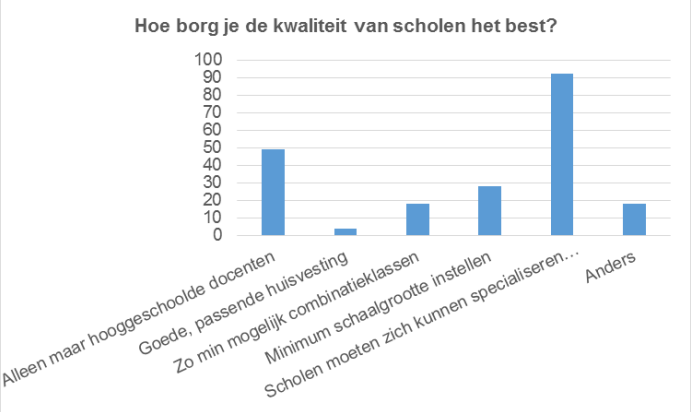

Financiën

Ondanks dat niet veel deelnemers kozen voor een gezonde bedrijfsvoering als doorslaggevend voor het bepalen van een ondergrens, wordt wel door iedereen erkend dat de financiën van belang zijn. Uit de discussies komt sterk het beeld naar voren dat financiën nooit leidend zouden moeten zijn bij een afweging over het open houden van een school, maar dat het in samenhang moet worden bezien met vooral de kwaliteit. De reden dat de voorkeur niet uitgaat naar financiën als leidend uitgangspunt is dat voor een gezonde bedrijfsvoering een bepaalde massa aan leerlingen nodig is. Dit zou opschaling betekenen en dat heeft consequenties voor de bereikbaarheid (afstanden worden groter) en ook beargumenteren sommigen dat door schaalvergroting de kwaliteit van scholen juist achteruit gaat en dat leerlingen daar niet meer zijn dan ‘een nummer’. Daar wordt tegenin gebracht dat wanneer scholen gemiddeld meer leerlingen hebben, dit juist meer mogelijkheden geeft om maatwerk te bieden voor verschillende typen leerlingen. Zeker in het kader van de invoering van passend onderwijs is dit

voor de kwaliteit van het onderwijs in de toekomst erg belangrijk. Een ander voordeel van een wat grotere school is volgens sommigen dat door een groter aantal leerlingen mogelijk draagvlak voor andere voorzieningen in de omgeving wordt vergroot. Dit maakt multifunctioneel gebruik van een accommodatie en wellicht de vorming van integrale kindcentra kansrijk.

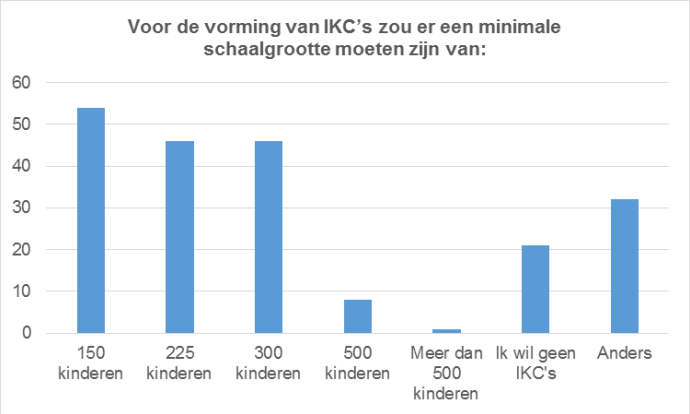

Omdat integrale kindcentra vaak als oplossing worden aangedragen in gebieden die met leerlingendaling geconfronteerd worden, zijn hier twee vragen over gesteld tijdens de interactieve bijeenkomsten. De eerste vraag had betrekking op de minimale omvang van een IKC. De meeste deelnemers kozen hierbij voor 150 kinderen (26%), maar 225 en 300 kinderen kregen een bijna even groot aandeel van de stemmen (ieder 22%). Hieruit kan worden opgemaakt dat in ieder geval een meerderheid voorstander is van het vormen van IKC's. De wijze waarop deze voorzieningen vormgegeven worden is echter nog een vraagteken. Bij een omvang van 150 kinderen is het namelijk zo dat een zeer sobere variant van een IKC mogelijk is, maar dat dan nog de exploitatie zeer lastig zal worden. Een dergelijke sobere variant komt ook niet overeen met de resultaten uit de tweede vraag die over IKC's gesteld is, namelijk welke functies hierin ondergebracht zouden moeten worden. Een kleine meerderheid (51%) geeft de voorkeur aan een zo breed mogelijk IKC en nog eens 29% spreekt zich uit voor een breed IKC zonder inlooppunt voor het centrum voor jeugd en gezin.

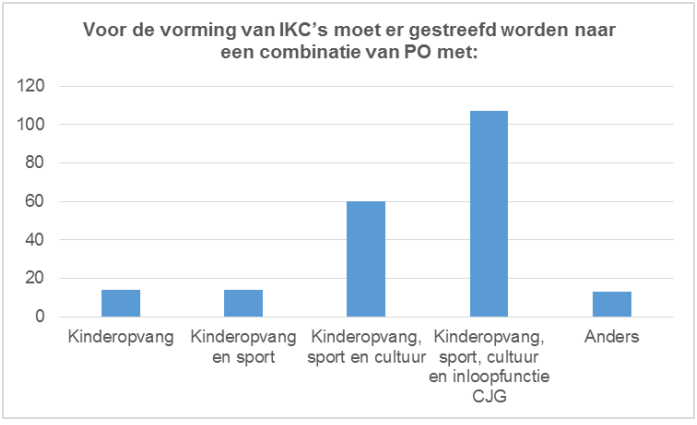

Voor de bedrijfsvoering van gemeenten is het van belang wat er gebeurt met de schoolgebouwen die leeg komen te staan, mocht het onverhoopt komen tot de sluiting van een school. Aan de aanwezigen is gevraagd wat de meest kansrijke optie voor herbestemming is. 48% van hen kiest voor een bestemming als dorpshuis of multifunctioneel centrum. Deze keuze is veelal gemaakt vanuit de gedachte dat een basisschool de laatste voorziening met ontmoetingsfunctie in een dorp is. In de dialoog over de antwoorden werd dit beeld vervolgens wel genuanceerd: van locatie tot locatie moet

bekeken worden wat de meest kansrijke manier is om een gebouw te herbestemmen. Als er inderdaad niets anders in een kern is, dan kan het een dorpshuis worden. Met een monumentaal pand zijn weer andere opties denkbaar. Hoewel uit de stemresultaten niet blijkt dat aanwezigen bij de sessies op voorhand voor sloop van gebouwen zijn, is telkens wel aangegeven tijdens de discussie dat er de komende jaren zo veel maatschappelijk vastgoed leeg komt te staan dat teruggeven aan de natuur uiteindelijk voor veel gebouwen de enige optie is.

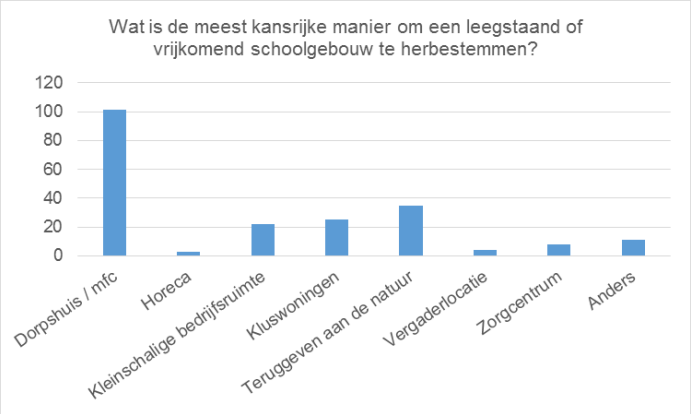

Accentverschillen per gemeente

Wanneer deze resultaten op het regioniveau nader worden bekeken dan valt op dat de resultaten in grote lijnen overeenkomen met de resultaten van de individuele sessies. Toch is ook een aantal accentverschillen per gemeente te ontwaren, vooral bij vragen die raken aan de bereikbaarheid en kwaliteit. Op de vraag welke afstand tot een basisschool nog acceptabel is, wijken de deelnemers aan de sessies in de gemeenten Aalten en Oude IJsselstreek het meest af. Het antwoord 2-4 kilometer is in bijna alle gemeenten het vaakst gegeven, gevolgd door 4-6 kilometer. In de Oude IJsselstreek is dat precies andersom. Het antwoord dat daarna het vaakst gegeven wordt (1-2 kilometer) is in de gemeente Aalten helemaal niet gekozen. Over de noodzaak van een school voor de leefbaarheid in een kern zijn de meningen verdeeld. Tijdens de sessies in Berkelland, Montferland en Winterswijk heeft een meerderheid van de aanwezig voor ‘ja’ gekozen, in de andere vier sessies koos de meerderheid voor ‘nee’.

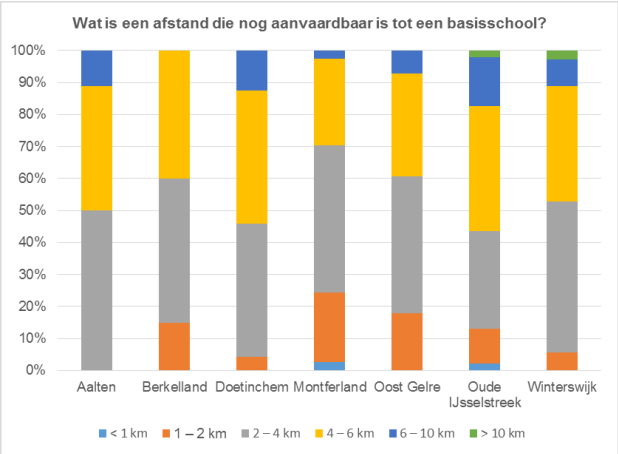

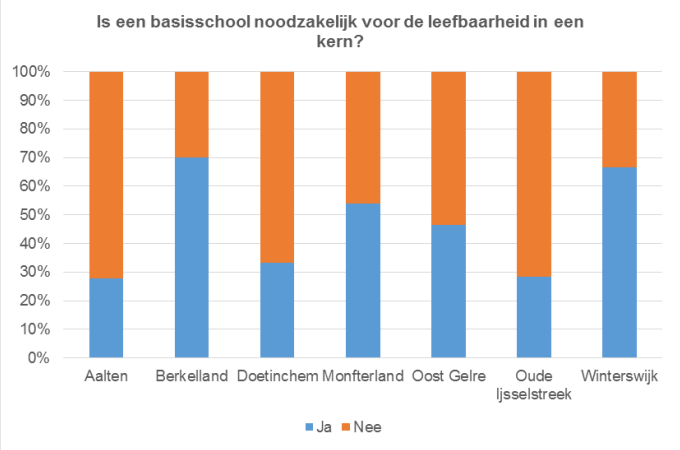

In bijna alle gemeentelijke bijeenkomsten is door aanwezigen het vaakst geantwoord dat scholen zich moeten kunnen specialiseren en onderscheiden op de vraag hoe de kwaliteit het best kan worden geborgd. Opvallend is wel dat in de Oude IJsselstreek en de regionale bijeenkomst in Doetinchem relatief meer deelnemers kozen voor hoogopgeleide docenten, in Aalten, Oost-Gelre en Winterswijk was het aantal aanwezigen dat op 'anders' stemde juist relatief hoog. Bij iedere sessie was wel iemand aanwezig die koos voor het instellen van een minimum schaalgrootte.

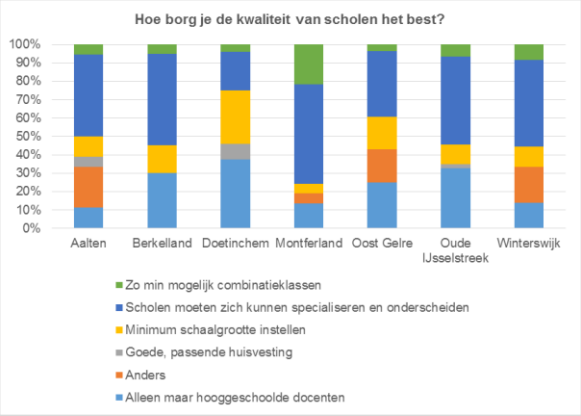

Tijdens de regiobijeenkomst waren dat er relatief meer en in Montferland juist minder. Op de vraag wat een acceptabele opheffingsnorm zou zijn, werd het vaakst 50-80 leerlingen geantwoord, opvallend is dat in Winterswijk relatief veel is gestemd op 24-50 leerlingen. Een andere manier om een dergelijke ondergrens te bepalen is door te vragen naar de gewenste maximum hoeveelheid gecombineerde groepen (of leerjaren) per klas. In alle sessies koos een meerderheid voor 2, dat zou inhouden een 4-klassige basisschool als minimum en dat vergt ongeveer een minimale schoolomvang van 80 leerlingen. Bij maximaal drie groepen gecombineerd in een klas is een omvang van 50 benodigd, dus het beeld is vrij consistent dat onder de aanwezigen bij de sessies er vrij veel draagvlak is voor een minimumomvang van tussen de 50 en 80 leerlingen.

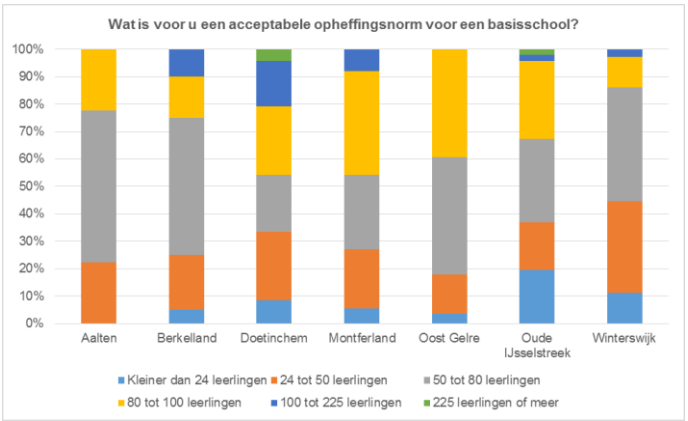

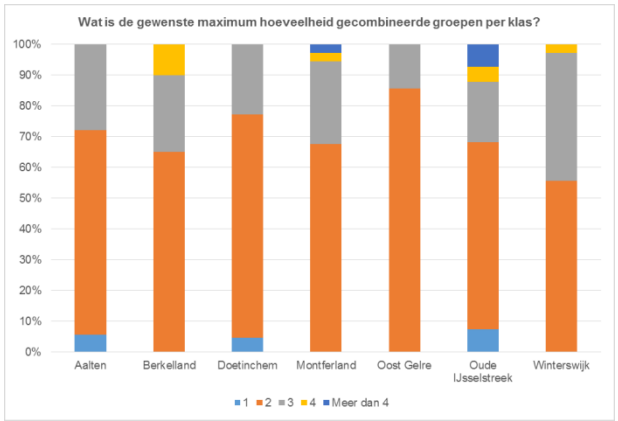

Wanneer we het regionale beeld en de accentverschillen per gemeente overzien, volgt dat de keuze tussen bereikbaarheid, kwaliteit en bedrijfsvoering nooit zo zwart-wit zijn als hier wordt voorgesteld. Volledig gaan voor het een of voor het ander zal in sommige gevallen voorbijgaan aan de specifieke 'couleur locale'. Het is uiteraard mogelijk per situatie een andere keuze te maken. Daarbij kan gedacht

worden aan situaties waarin afstanden erg groot worden of routes erg gevaarlijk voor kinderen. Schoolbesturen in de regio kunnen (het liefst in gezamenlijkheid) er dan voor kiezen om bepaalde scholen open te houden die niet een bepaalde schaalgrootte hebben. Dit is kortom lokaal maatwerk en het zal bij de uiteindelijke uitwerking van een regionaal spreidingsplan van school tot school (of van kern tot kern) bekeken moeten worden, ook in samenhang met overige voorzieningen.

Met het regionale beeld zoals dat hiervoor uiteengezet is, zal in het vervolg van de rapportage een voorkeursscenario worden uitgewerkt.

5. HOOFDSCENARIO'S

Het doel van de transitieatlas is om aan de hand van scenario's inzicht te geven in de consequenties van bepaalde keuzen of het hanteren van bepaalde uitgangspunten voor de optimalisering van het onderwijsaanbod in de Achterhoek. In deze paragraaf worden drie hoofdscenario's gepresenteerd. Het is belangrijk te vermelden dat de scenario's geen blauwdruk of beleidsopties voor de toekomst zijn, maar de scenario's geven een bandbreedte weer waarbinnen de discussie over de spreiding en huisvesting van het onderwijs gevoerd kan worden. Er spelen altijd lokale factoren mee die bij het hanteren van objectieve normen en regels niet kunnen worden meegewogen. De uiteindelijke keuze voor de wijze waarop met de onderwijsvoorzieningen in de regio wordt omgegaan is aan de onderwijsbesturen in samenspraak met belanghebbenden zoals ouders, medezeggenschapsraden en gemeenten. Uitwerking van de keuzes die samen gemaakt worden, blijft altijd lokaal maatwerk. Het adviesbureau dat verantwoordelijk is voor uitvoering van de transitieatlas heeft dan ook geen voorkeur voor een van de scenario's.

Aan de hand van de uitgangspunten zoals die in de vorige paragraaf benoemd zijn, is een drietal scenario's opgesteld. De uitgangspunten van de scenario's en de scenario's zelf zijn getoetst tijdens de zeven interactieve bijeenkomsten die in de regio Achterhoek gehouden zijn. De uitkomsten van de dialoog en de stemresultaten over bereikbaarheids-, kwaliteits- en bekostigingscriteria zijn gebruikt om een voorkeursscenario te bepalen. Naast het voorkeursscenario zijn twee scenario's opgenomen die als optimalisaties van het voorkeursscenario gezien kunnen worden. Er wordt een vingeroefening gedaan waarbij in twee stappen de minimumschaalgrootte van scholen in de Achterhoek wordt verhoogd, dit is scenario 2. In het derde scenario wordt onderscheid gemaakt tussen scholen in kernen met meer en minder dan 7.500 inwoners, voor de kleinere kernen wordt een lagere ondergrens gehanteerd dan voor de grotere kernen.

Per scenario worden onderstaand de uitgangspunten weergegeven in een tekstvak, ook wordt aangegeven welke relevante stemresultaten uit de bijeenkomsten zijn meegenomen in de uitgangspunten per scenario. Vervolgens wordt het kaartbeeld getoond dat bij het scenario hoort en worden de consequenties beschreven. Tot slot volgt een tabel met een cijfermatige uitwerking per gemeente.

SCENARIO 1: VOORKEURSSCENARIO

Het voorkeursscenario is bepaald door de stemresultaten van alle sessies bij elkaar op te tellen en criteria op het gebied van afstand en schaalgrootte te nemen waar de meeste deelnemers voor hebben gekozen. Vervolgens is het beeld dat hieruit voortkomt, een minimale schaalgrootte van 75 leerlingen in het jaar 2020, getoetst aan de dialoog die per sessie gevoerd is. Alles bij elkaar genomen zou dit een herkenbaar scenario moeten zijn voor de deelnemers aan de verschillende interactieve bijeenkomsten.

Uitgangspunten scenario

- Minimaal 75 leerlingen in het jaar 2020
- Afstand: dichtstbijzijnde school + een straal van 10%
- Denominatie als eerste prioriteit, daarna cito

Afstand

- 88 van de 209 stemmende deelnemers (42,1%) kozen voor 2 – 4 km als een afstand die nog aanvaardbaar is tot een basisschool.
- 129 van de 209 stemmende deelnemers (61,7%) vinden dat een basisschool niet per se in het eigen dorp moet blijven; het mag ook in het buurdorp.

Schaalgrootte

- 36,4% van de stemmende deelnemers (76 van de 209) vindt een opheffingsnorm van tussen de 50 en 80 leerlingen acceptabel.
- Dat aantal spoort ook met het maximum aantal gecombineerde groepen (leerjaren) per klas dat het merendeel van de stemmende deelnemers (135 van de 202, 66,8%) wenselijk vindt, namelijk 2 (8 groepen / 2 * 20 leerlingen per klas is 80 leerlingen).

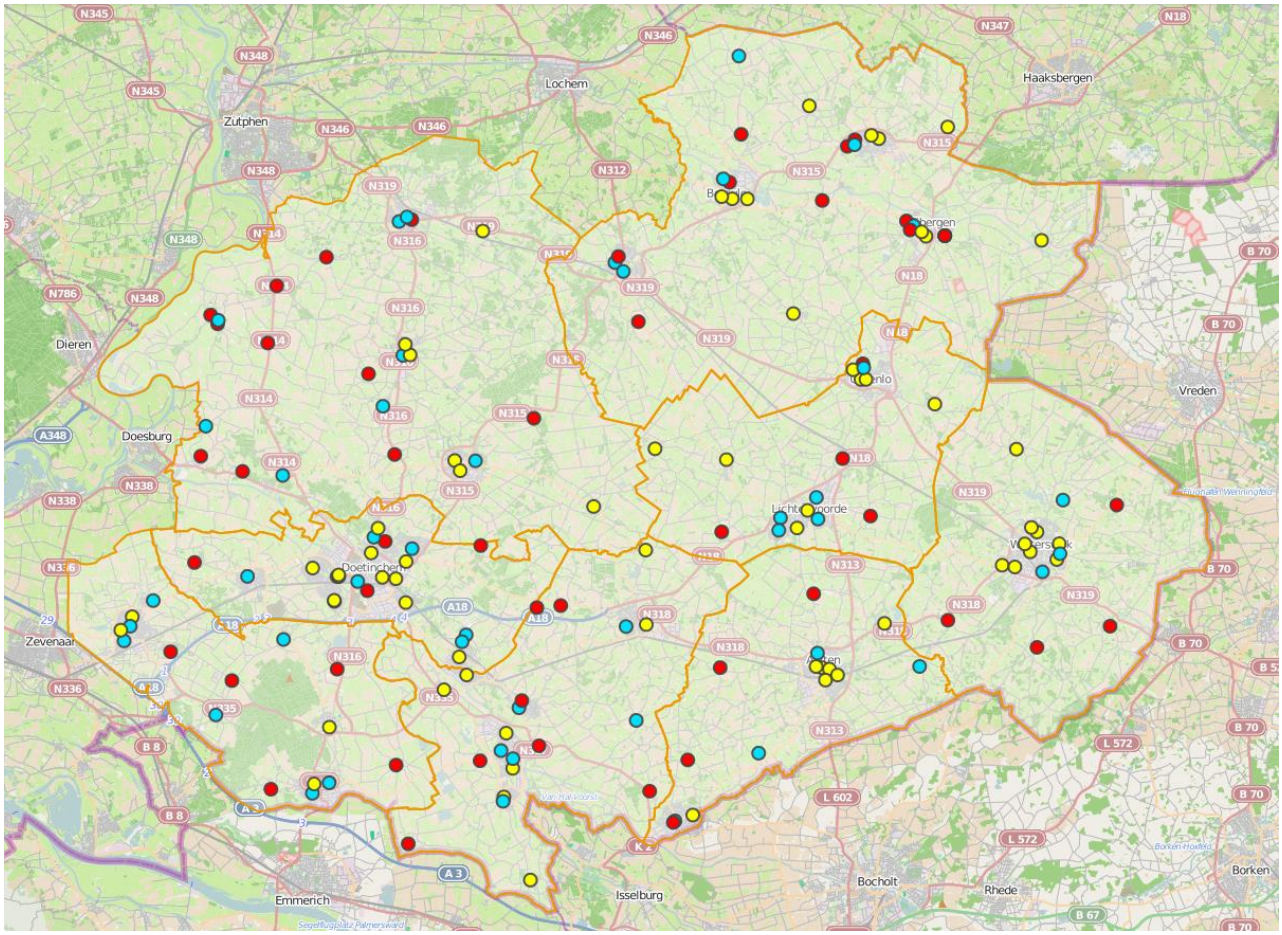

Consequenties

In dit scenario zouden 50 van de 162 scholen tussen nu en 2020 moeten samengaan met een andere school. De meeste van deze scholen staan in de gemeenten Berkelland en Bronckhorst. Dit zijn de gemeenten waar het gemiddelde aantal leerlingen per vierkante kilometer het laagst is en waar op dit moment ook al gemiddeld het minst aantal leerlingen per school is.

Afstanden zullen vooral groot worden voor leerlingen:

- In het gebied tussen kernen Baak, Wichmond, Toldijk en Bekveld in Bronckhorst.
- In de kleinere kernen in de gemeente Winterswijk
- In het gebied tussen Zelhem (Bronckhorst) en Ruurlo (Berkelland)
- In de buurt van Netterden en in de buurt van Westendorp (beiden Oude IJsselstreek)

Onderstaand zijn de consequenties per gemeente weergegeven

Gemeente	Aantal scholen	Aantal leerlingen	Gemiddeld aantal ll. per school	Verschil t.o.v. 2013		Extra ll. vervoer
				Scholen	Leerlingen	
Aalten	11	2.126	193	-4	-479	31
Berkelland	20	3.147	157	-9	-737	41
Bronckhorst	15	2.085	139	-11	-1.227	93
Doetinchem	20	4.436	222	-2	-495	29
Montferland	11	2.018	183	-5	-888	42
Oost Gelre	13	2.221	171	-4	-576	31
Oude IJsselstreek	14	2.838	203	-7	-658	38
Winterswijk	12	2.116	176	-4	-547	41
Totaal Achterhoek	**116**	**20.987**	**181**	**-46**	**-5.607**	**346**

Relevant om te vermelden bij het voorkeursscenario is dat met de vlekkenplannen die zijn opgesteld in een aantal gemeenten een belangrijke eerste stap gezet wordt richting optimalisatie van het onderwijsaanbod. Voor de scholen die in de plannen zijn opgenomen komt het voorkeursscenario op hoofdlijnen overeen. Voor een aantal scholen gaat het voorkeursscenario verder, daar waar in de vlekkenplannen nog een nadere afweging gemaakt dient te worden.

SCENARIO 2: OPTIMALISERING: VAN 75 (2020) NAAR 110 (2025)

Bij wijze van vingeroefening is tijdens de interactieve bijeenkomsten een scenario getoond waarbij de output van een scenario met 80 leerlingen als ondergrens in 2020 is gebruikt om vervolgens op te schalen naar 150 leerlingen in 2025. Het idee van dit scenario is dat een dergelijke stap naar een ondergrens van 150 niet in de periode tot en met 2020 te realiseren. Daarnaast kan met een dergelijke tweetrapsraket inzichtelijk worden gemaakt welke locaties robuust zijn in het licht van een verdere leerlingendaling. Tijdens de interactieve bijeenkomsten is gebleken dat opschalen naar een minimumschaalgrootte van 150 leerlingen niet realistisch is voor een regio met veel relatief dunbevolkte gemeenten.

Omdat de leerlingendaling verder doorzet in de Achterhoek en omdat een grotere omvang van scholen wel een aantal voordelen kent, is in deze rapportage een scenario opgenomen waarin tussen 2020 en 2025 wordt opgeschaald van een minimum van 75 naar een minimum van 110. Dit aantal is gekozen vanwege de bezwaren die gemaakt werden tijdens de interactieve bijeenkomsten op het scenario waarin naar 150 opgeschaald werd. Door samenvoegingen zou in dit scenario de gemiddelde schoolgrootte in de Achterhoek in 2020 uitkomen op 218 leerlingen, dat is ongeveer gelijk aan het huidige landelijke gemiddelde van 217 leerlingen per school. Dit is interessant, omdat in de normbekostiging van het Rijk uitgegaan wordt van scholen met een omvang van 225 leerlingen.

Uitgangspunten scenario

- Minimaal 110 leerlingen in het jaar 2025
- Afstand: dichtstbijzijnde school + een straal van 10%
- Denominatie als eerste prioriteit, daarna cito

Afstand

- 75 van de 209 stemmende deelnemers (35,9%) kozen voor 4 – 6 km als een afstand die nog aanvaardbaar is tot een basisschool.
- Nog eens 18 deelnemers kozen voor een afstand van 6 – 10 km, en 2 aanwezigen vonden zelfs dat meer dan 10 km acceptabel is.
- Tezamen vormt de groep deelnemers die op de wat langere afstanden gestemd heeft net geen meerderheid (45,5%), maar het geeft wel aan dat een aanzienlijk deel van de aanwezigen bereid is een grotere afstand af te leggen naar een basisschool of het in ieder geval acceptabel vindt dat het nodig is.

Schaalgrootte

- De gekozen schaalgrootte in dit scenario is eigenlijk iets te hoog voor de Achterhoek. Slechts 11 deelnemers kozen voor een acceptabele opheffingsnorm van tussen de 100 en 225 leerlingen, 2 deelnemers kozen voor 225 of meer.
- Wel bleek telkens tijdens de discussies aan de hand van de vragen en scenario's dat een zekere omvang wel wenselijk is, maar dat dit uitgangspunt niet mag prevaleren boven alles.

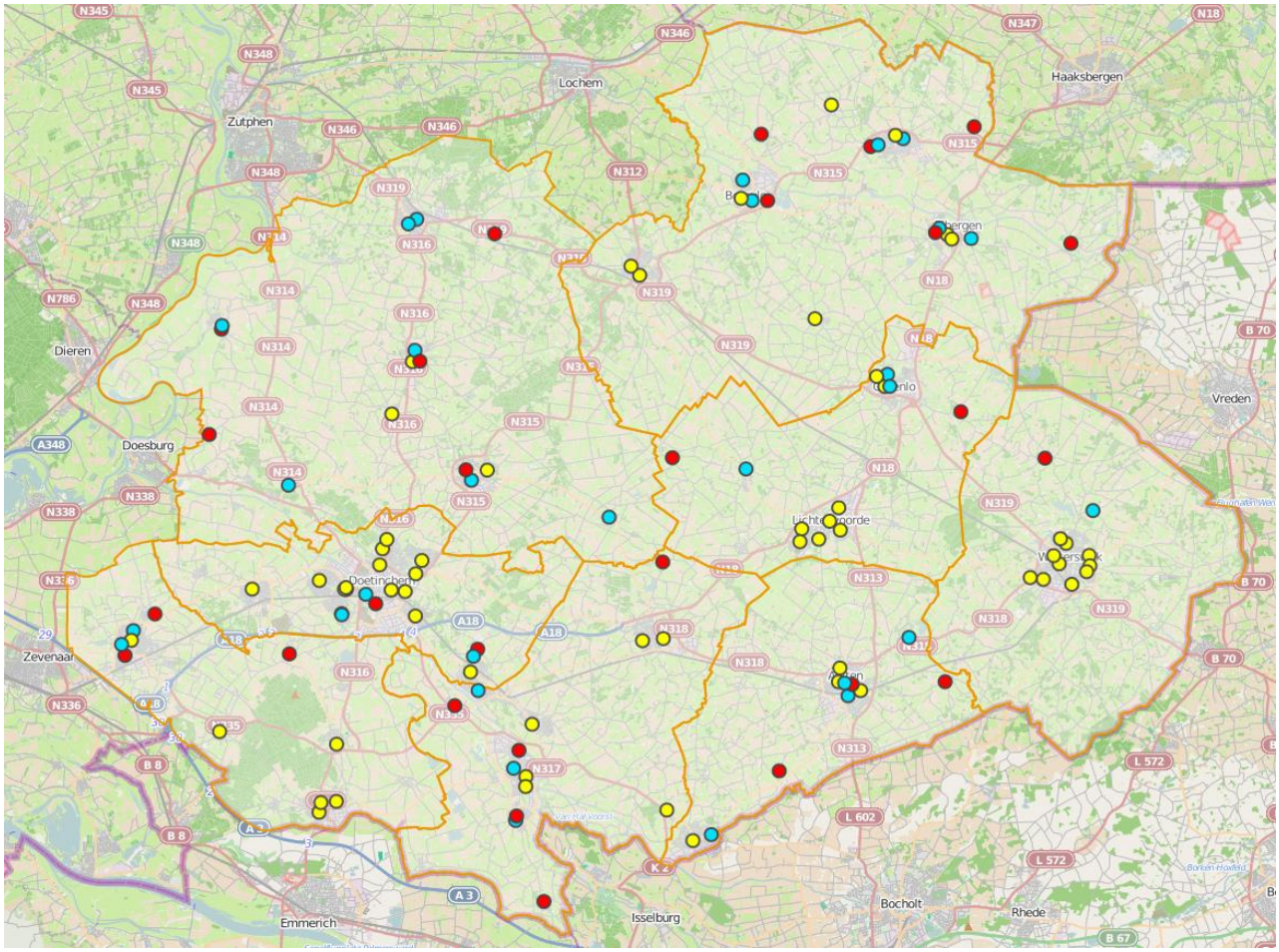

Consequenties

In dit scenario zouden 27 van de 116 scholen tussen 2020 en 2025 moeten samengaan met een andere school. In 2025 zouden dan nog 89 in de Achterhoek open zijn. De meeste resterende scholen staan in de gemeente Doetinchem, dit komt omdat de lokale opheffingsnorm hier hoger ligt dan de 110 leerlingen per school die als minimum is ingesteld. Daardoor staan er in de gemeente al veel relatief grote scholen en is het effect van het scenario minder drastisch dan in andere gemeenten. Ten

opzichte van het scenario met 75 leerlingen als ondergrens in 2020 verandert er het meest in Berkelland, Bronckhorst en Oude IJsselstreek. In deze gemeenten zullen respectievelijk nog 6, 5 en 5 scholen samengaan met een andere school in dit scenario. Dit is voor de gemeente Berkelland te verklaren omdat de leerlingendaling daar nog het hardst door lijkt te gaan. In Bronckhorst en Oude IJsselstreek zou het zo kunnen zijn dat na het instellen van de minimumnorm op 75 er nog relatief veel scholen waren die daar net boven zaten. In de volgende stap van de optimalisatie, naar een schaalgrootte van 110, worden deze scholen alsnog samengevoegd met een ander. In de gemeente Winterswijk zijn de minste veranderingen zichtbaar, opvallend is dat in deze gemeente (als enige in de Achterhoek) ook een lichte groei van het aantal leerlingen te zien is ten opzichte van 2020.

In het voorkeursscenario waren de gemiddelde afstanden al groter geworden voor ouders en leerlingen, logischerwijs vooral in het landelijke gebied. De gemiddelde afstanden nemen in dit scenario verder toe, waarbij de situatie vooral precair wordt:

- Aan de grens met Duitsland in vrijwel de gehele regio.
- Aan de rand van de gemeenten Montferland en Doetinchem
- In het midden van de regio waar Bronckhorst, Berkelland, Oost Gelre en Oude IJsselstreek aan elkaar grenzen.
- Voor de kleine kernen in Winterswijk.

Onderstaand zijn de consequenties van het scenario per gemeente weergegeven:

Gemeente	Aantal scholen	Aantal leerlingen	Gemiddeld aantal ll. per school	Verschil t.o.v. 2020		Extra ll. vervoer
				Scholen	Leerlingen	
Aalten	8	1.890	236	-3	-236	81
Berkelland	14	2.739	196	-6	-408	91
Bronckhorst	10	1.883	188	-5	-202	93
Doetinchem	18	4.369	243	-2	-67	49
Montferland	8	1.737	217	-3	-281	6
Oost Gelre	11	2.025	184	-2	-196	91
Oude IJsselstreek	9	2.610	290	-5	-228	46
Winterswijk	11	2.183	198	-1	67	26
Totaal Achterhoek	**89**	**19.436**	**218**	**-27**	**-1.551**	**483**

SCENARIO 3: ONDERSCHEID STAD EN LANDELIJK GEBIED

In een aantal bijeenkomsten vermeldden aanwezigen dat het onmogelijk zou zijn met één norm voor de hele regio te werken. De in de scenario's gehanteerde normen kunnen voor het buitengebied veel zwaardere consequenties hebben dan voor de grotere kernen. Daarom is een scenario opgenomen waarin voor de scholen in kleinere kernen een lagere norm wordt gehanteerd dan voor scholen in de grotere kernen en steden.

Input: normen, waarden en criteria (stemresultaten)

Afstand

- 88 van de 209 stemmende deelnemers (42,1%) kozen voor 2 – 4 km als een afstand die nog aanvaardbaar is tot een basisschool.
- 129 van de 209 stemmende deelnemers (61,7%) vinden dat een basisschool niet per se in het eigen dorp moet blijven; het mag ook in het buurdorp.

Uitgangspunten scenario

- In kernen van 7.500 inwoners of meer hebben de scholen minimaal 150 leerlingen
- In kleinere kernen minimaal 75 leerlingen
- 76 scholen zijn gevestigd in 'kleine' kernen; 86 scholen in de grote kernen
- Afstand: dichtstbijzijnde school + een straal van 10%
- Denominatie als eerste prioriteit, daarna cito

Schaalgrootte

- 36,4% van de stemmende deelnemers (76 van de 209) vindt een opheffingsnorm van tussen de 50 en 80 leerlingen acceptabel.

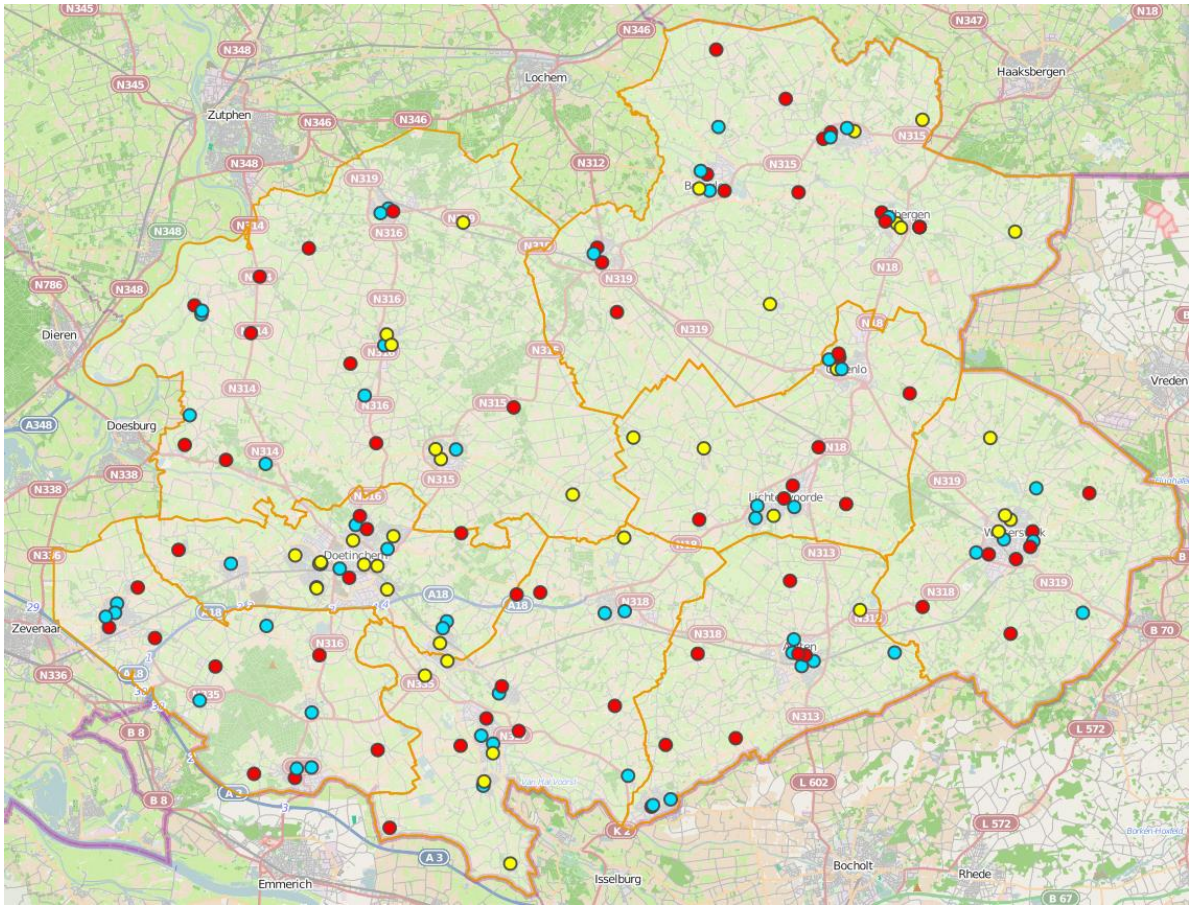

Consequenties

In dit scenario zouden 67 van de 162 scholen tussen nu en 2020 moeten samengaan met een andere school. Het betekent dat er in dit scenario 95 scholen zullen blijven bestaan. 52 daarvan staan in kernen > 7.500 inwoners (-40%) en 43 daarvan in kernen met minder dan 7.500 inwoners (-43%).

Van de 67 scholen die zullen moeten samengaan met een andere school staan er 14 in Berkelland (waarvan 11 in grote kernen), 11 in de gemeente Bronckhorst en elk 8 in de gemeenten Oude IJsselstreek, Oost Gelre en Montferland. Afstanden zullen vooral groot worden voor leerlingen:

- In het gebied tussen kernen Baak, Wichmond, Toldijk en Bekveld in Bronckhorst.
- In de kleinere kernen in de gemeente Winterswijk
- In het gebied tussen Zelhem (Bronckhorst) en Ruurlo (Berkelland)
- Tussen Ulft, Varsseveld en Dinxperlo (Oude IJsselstreek en Aalten)

Onderstaand zijn de consequenties per gemeente weergegeven voor dit scenario (2020):

Gemeente	Aantal scholen	Aantal leerlingen	Gemiddeld aantal ll. per school	Verschil t.o.v. 2013		Extra ll. vervoer
				Scholen	Leerlingen	
Aalten	8	2.099	262	-7	-506	41
Berkelland	15	3.147	210	-14	-737	16
Bronckhorst	15	2.085	139	-11	-1.227	84
Doetinchem	18	4.450	247	-4	-481	33
Montferland	8	1.999	250	-8	-907	34
Oost Gelre	9	2.221	247	-8	-576	104
Oude IJsselstreek	13	2.870	221	-8	-626	54
Winterswijk	9	2.116	235	-7	-547	44
Totaal Achterhoek	**95**	**20.987**	**221**	**-67**	**-5.607**	**410**

6. BEDRIJFSVOERING

Uiteraard hebben de scenario's niet alleen consequenties voor het spreidingsbeeld van de scholen in de regio Achterhoek, maar ook voor de bedrijfsvoering van schoolbesturen en de regiogemeenten. Onderstaand zal eerst kort iets worden geschreven over de verantwoordelijkheden en financiering van schoolbesturen en gemeenten. Vervolgens zullen de resultaten per scenario worden samengevat.

Wet- en regelgeving

Schoolbesturen en gemeenten hebben beiden een rol in de spreiding en huisvesting van het onderwijs. Schoolbesturen zijn inhoudelijk verantwoordelijk voor het verzorgen van het onderwijs en borgen de kwaliteit. De besturen betalen het personeel op de scholen, evenals het lesmateriaal en het binnenonderhoud van de schoolgebouwen. Momenteel is het nog zo dat gemeenten verantwoordelijk zijn voor het buitenonderhoud van de gebouwen, maar dat zal per 1 januari 2015 veranderen. Gemeenten blijven, zoals ze nu ook zijn, verantwoordelijk voor nieuwbouw en verbouw van schoolgebouwen. De rol van de gemeente zit dus met name aan de vastgoedkant. Zowel gemeenten als schoolbesturen zijn in belangrijke mate voor hun financiering afhankelijk van het Rijk. Gemeenten ontvangen geld voor de schoolgebouwen als onderdeel van de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Dit betekent in principe dat gemeenten zelf mogen bepalen waar ze dit geld aan uitgeven. Dit deel uit het gemeentefonds zal worden overgeheveld naar de schoolbesturen als onderdeel van de lumpsumbekostiging die schoolbesturen nu ontvangen. Deze bestaat uit personele bekostiging en materiële instandhouding en is gebaseerd op normkosten die passen bij het aantal leerlingen dat een school heeft.[4] De personele bekostiging wordt per schooljaar uitgekeerd, de materiële instandhouding per kalenderjaar.

Financiële gevolgen scenario's

Uit normberekeningen blijkt dat momenteel ca. € 127 mln. wordt uitgegeven aan het primair onderwijs in de Achterhoek (€ 4.780 per leerling). Wanneer er niets wordt gedaan, en daarbij de lokale opheffingsnorm wordt gehanteerd in de transitieatlas, zullen de totale kosten voor het primair onderwijs dalen tot ruim € 99 mln. (€ 4.750 per leerling). In het voorkeursscenario voor 2020 zou dit bedrag nog verder afnemen naar € 97,5 mln. (€ 4.650 per leerling). Dankzij de kleinescholentoeslag worden de hogere gemiddelde lasten per leerling op kleine scholen gecompenseerd, dus de besparing die het voorkeursscenario oplevert ten opzichte van niets doen, vloeit terug naar het ministerie van OCW. Echter, dankzij de recente maatregel die door staatssecretaris Dekker genomen is om samenwerking te belonen (scholen die per 1 augustus 2014 zijn gefuseerd behouden zes jaar lang de kleinescholentoeslag als zij die ontvingen), profiteren ook de schoolbesturen van de optimalisering van de voorzieningenstructuur. Ten opzichte van niets doen, kan dit de schoolbesturen cumulatief tot en met 2020 € 5,5 mln. opleveren. Daarmee zou het gezamenlijke normtekort van de schoolbesturen met

[4] Naast het leerlingenaantal speelt ook nog de verdeling tussen onder- en bovenbouwleerlingen en de hoeveelheid gewichtenleerlingen een rol in de bekostiging.

ongeveer 50% afnemen ten opzichte van niets doen. In scenario 2, de optimalisering van 75 in 2020 naar 110 in 2025, zou additioneel nog € 4 mln. bespaard kunnen worden tussen 2020 en 2025. Cumulatief gaat het tussen 2013 en 2025 dus om een bedrag van ca. € 9,5 mln.

In scenario 3, waarbij een gedifferentieerde norm is gehanteerd voor stedelijk en landelijk gebied, zou de afname van het normtekort ca. 60% zijn. Om gevoel te krijgen voor de bandbreedte van de afname van het normtekort bij optimalisering zijn nog twee scenario's weergegeven: een scenario met 23 leerlingen en een scenario met 150 leerlingen als ondergrens. Hiervoor is gekozen omdat dit respectievelijk de absolute ondergrens voor het ministerie is en omdat er bij scholen met minimaal 150 leerlingen geen scholen meer zouden zijn die in aanmerking komen voor kleinescholentoeslag. Bij het hanteren van de absolute ondergrens zou het normtekort toenemen, cumulatief met ca. € 9 mln. volgens de normberekening. In het scenario met minimaal 150 leerlingen zou het normtekort van de schoolbesturen met meer dan 100% af kunnen nemen. Bij alle scenario's dient in acht genomen te worden dat de berekeningen puur gebaseerd zijn op de normkosten en –uitgaven en dat deze in werkelijkheid anders kunnen liggen voor de schoolbesturen. In onderstaande tabel is per scenario opgenomen wat de cumulatieve "opbrengst" (over de periode 2013-2020) zou zijn ten opzichte van niets doen (hiervoor is het scenario lokale opheffingsnorm gehanteerd):

Scenario	"opbrengst" t.o.v. niets doen (2013-2020)
Scenario 1: Voorkeursscenario	€ 5.500.000
Scenario 2: Optimalisering van 75 (2020) naar 110 (2025)[5]	€ 9.500.000
Scenario 3: Onderscheid stad en landelijk gebied	€ 7.300.000

Absolute ondergrens (minimaal 23 leerlingen)	- € 9.100.000
Minimaal 150 leerlingen	€ 14.100.000

Het gaat dus om aanzienlijke bedragen die ten goede kunnen komen aan de kwaliteit van het onderwijs. Tevens wordt uit bovenstaand overzicht duidelijk dat het voor schoolbesturen financieel aantrekkelijk is om te werken met een hoge minimumnorm als het gaat om het aantal leerlingen, maar het moge duidelijk zijn dat dit nooit het leidende motief is voor een schoolbestuur om scholen te sluiten.

Wanneer we kijken naar de bedrijfsvoering aan de kant van de gemeenten zien we eigenlijk het tegenovergestelde. Naarmate de ondergrens hoger wordt gelegd, wordt dit financieel minder aantrekkelijk voor de gemeenten in de regio. Dit komt doordat het samenvoegen van scholen leidt tot

[5] Voor dit scenario cumulatief tot en met 2025, tot en met 2020 is gelijk aan het voorkeursscenario omdat het een optimalisering van dit scenario betreft.

een grotere huisvestingsbehoefte op locaties waar een concentratie van leerlingen ontstaat. Om al die leerlingen op te vangen is het nodig scholen nieuw te bouwen of (al dan niet tijdelijk) uit te breiden. Daarnaast zijn er nog sloopkosten voor de oude schoolgebouwen (wanneer een schoolgebouw verkocht kan worden, leidt dit uiteraard tot een gunstiger resultaat) en zal de behoefte aan leerlingenvervoer[6] toenemen omdat de te overbruggen afstanden groter worden. Aan de andere kant bespaart de gemeente uiteindelijk wel op onderhoudslasten wanneer er minder schoolgebouwen zijn. Zoals te zien is in onderstaande tabel gaan de kosten wel voor de baat uit, gegeven de benodigde initiële investeringen. Dat leidt er toe dat er in de periode tot en met 2020 nog geen sprake is van een positief saldo voor de verschillende scenario's. Door de structurele inverdieneffecten zou er in 2030 wel sprake zijn van een positief saldo in de scenario's.

Scenario	Cumulatief saldo t/m 2020	Cumulatief saldo t/m 2030
Scenario 1: Voorkeursscenario	- 8,6 mln.	€ 5,5 mln.
Scenario 2: Optimalisering van 75 (2020) naar 110 (2025)	(Omdat dit een getrapt scenario betreft, is het niet mogelijk de vergelijking met de andere scenario's te maken op deze onderdelen.)	
Scenario 3: Onderscheid stad en landelijk gebied[7]	Min: - € 21,6 mln. Max: - € 20,8 mln.	Min: € 4,6 mln. Max: € 4,7 mln.
Absolute ondergrens (minimaal 23 leerlingen)	- € 0,2 mln.	€ - mln.
Minimaal 150 leerlingen	- € 33,2 mln.	€ 3,9 mln.

(bron: PAS b.v. in opdracht van het ministerie van BZK in samenwerking met de regio)

Belangrijk om te vermelden is dat bij deze aantallen geen rekening is gehouden met de overheveling van het buitenonderhoud naar de schoolbesturen, omdat op moment van schrijven nog onvoldoende bekend is over de precieze financiële uitwerking van de maatregel. De mogelijke besparing zou dus voor een groot deel niet bij de gemeenten terechtkomen. Vooralsnog is daar in deze berekening geen rekening mee gehouden.

Gevolgen voor benodigd personeel en vierkante meters vastgoed

Leerlingendaling en de optimalisering van de onderwijsvoorzieningen in de regio hebben naast financiële consequenties ook gevolgen voor de benodigde hoeveelheid leraren en vloeroppervlak. De behoefte hieraan neemt sowieso af doordat het aantal leerlingen minder wordt, maar door een ondergrens voor het aantal leerlingen in te stellen verandert de normbehoefte ook. Een school van

[6] In de kostenberekening wordt uitgegaan van leerlingenvervoer over afstanden van 6 km of meer. Gemeenten zijn niet verplicht het leerlingenvervoer boven deze afstand te bekostigen, maar dit wordt wel aangeraden door de VNG. De meeste gemeenten doen dit dan ook.

[7] Wegens het hanteren van een gedifferentieerde norm is in dit scenario sprake van een bandbreedte.

gemiddelde omvang heeft minder FTE onderwijsgevend personeel per leerling nodig en ook het aantal m^2 kan efficiënter benut worden.

De personeelskant wordt niet alleen beïnvloed door de leerlingendaling, maar ook door de vergrijzing. Het onderwijs is, in vergelijking met andere sectoren, een vergrijsde sector en de verwachting is dat de komende jaren veel personeel uitstroomt. Een lerarentekort ligt dus op de loer. In een regio als de Achterhoek is het dus de vraag of leerlingendaling en vergrijzing elkaar uitbalanceren of dat er sprake zal zijn van een overschot of een tekort. Momenteel hebben de scholen in de Achterhoek gezamenlijk ca. 1.400 FTE onderwijsgevend personeel in dienst. Daarmee ligt het aantal ongeveer op het landelijk gemiddelde wanneer gekeken wordt naar het aantal leerlingen per FTE, dat is momenteel ca. 19. Als we dit gemiddelde als norm aanhouden ten opzichte van de ontwikkeling van het aantal leerlingen dan betekent dat, dat in 2025 nog ca. 1.000 FTE onderwijsgevend personeel nodig is in de regio. De rode lijn in de grafiek hiernaast geeft het natuurlijk verloop weer. Op dit moment is ca. 25% van de leraren 55 jaar of ouder. Voor de berekening van het natuurlijk verloop is uitgegaan van een geleidelijke uitstroom van deze groep over een periode van 12 jaar, dit is dus gebaseerd op een pensioengerechtigde leeftijd van 67 jaar. Uit de grafiek wordt duidelijk dat leerlingendaling en vergrijzing elkaar dus pas in 2025 opheffen. Uiteraard spelen onderwijsbesturen reeds op deze ontwikkelingen in met hun personeelsbeleid en worden beleidsmaatregelen getroffen door het Rijk waardoor er alsnog mogelijkheden blijven, zij het beperkt, om jonge leerkrachten aan te nemen. Kijken we naar de verschillende scenario's dan is het zo dat bij het hanteren van de 23 leerlingen als ondergrens voor een school dat er in 2020 een behoefte is aan 1.156 FTE onderwijsgevend personeel. In het voorkeursscenario is dat 1.115 FTE en in het scenario waarbij een gedifferentieerde norm is aangehouden voor grotere kernen en platteland is dat 1.100 FTE.

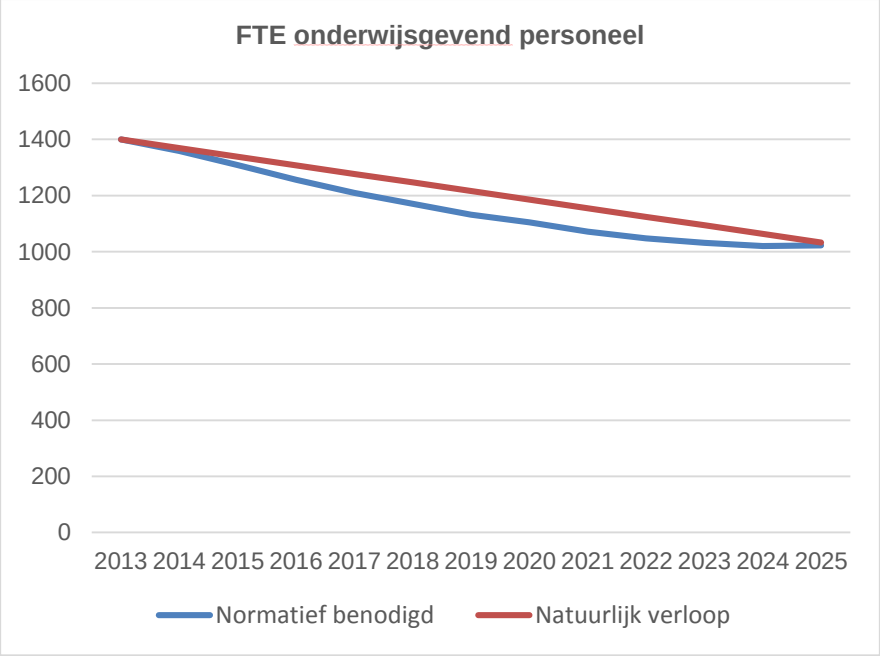

Voor het onderwijsvastgoed geldt dat er veelal reeds sprake is van een overschot aan vierkante meters ten opzichte van wat er normatief benodigd is. Er is dus sprake van leegstaande lokalen. Deze leegstand kan in sommige gevallen worden opgevuld met medegebruik door andere partijen of door het combineren van voorzieningen. Echter is het door wet- en regelgeving niet altijd eenvoudig om hier oplossingen voor te vinden. De 162 basisscholen in de Achterhoek zijn samen goed voor ongeveer 190.000 m2 onderwijsvastgoed. Volgens de normberekening hebben zij echter maar ca. 160.000 m2 nodig op dit moment. Naarmate er meer opgeschaald wordt in een scenario, neemt de normatief benodigde hoeveelheid m2 verder af in de regio, zoals te zien is onderstaande grafiek. Bij een scenario van minimaal 110 leerlingen als ondergrens in 2025 zou dit neerkomen op zo'n 100.000 m2, dat is bijna de helft van de nu aanwezige vierkante meters.

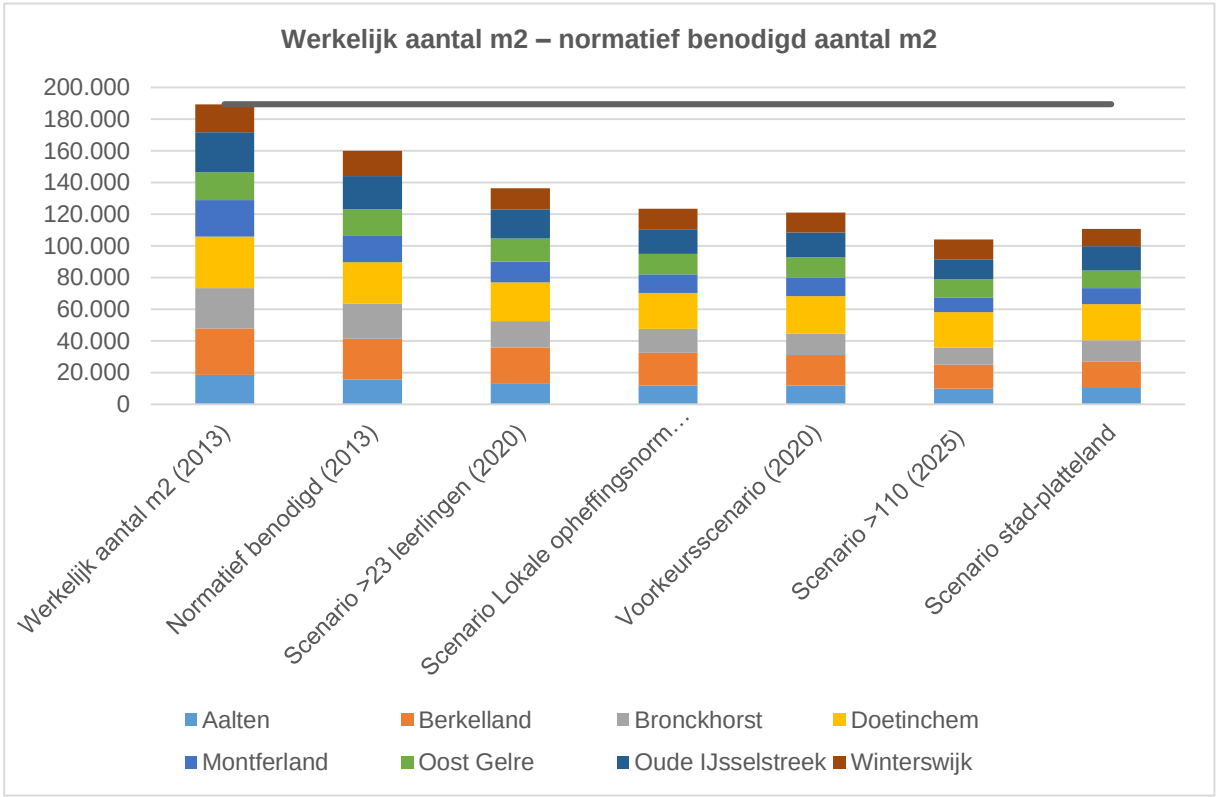

public RESULT

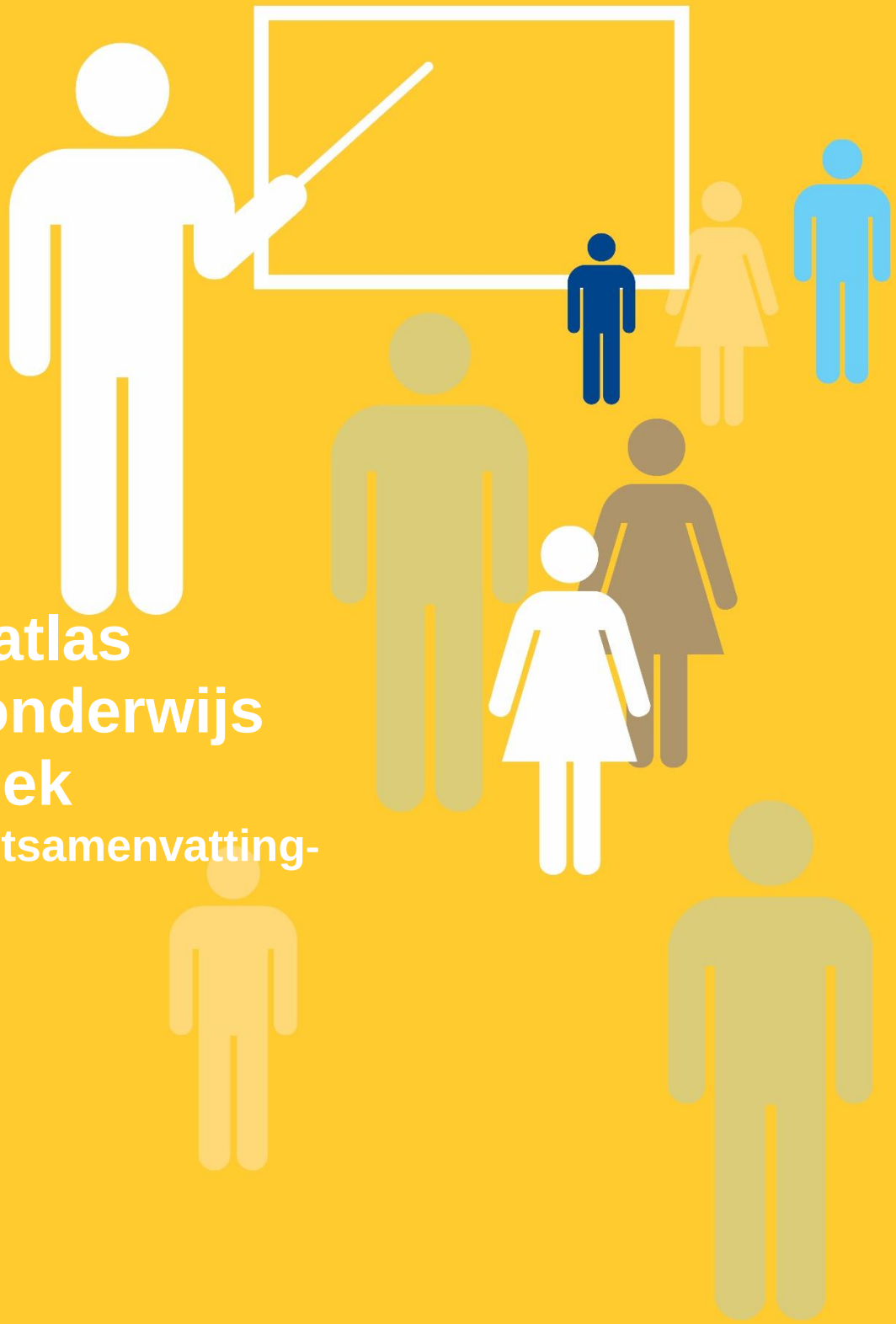

Transitieatlas beroepsonderwijs Achterhoek

-Managementsamenvatting-

TRANSITIEATLAS BEROEPSONDERWIJS ACHTERHOEK

- De Achterhoek is een bruisende regio die volop inzet op economische vitaliteit en leefbaarheid. Met kracht wordt ingezet op groei en innovatie in sectoren als de smart industry, agrifood, health en logistiek.
- De vraag die daarbij steeds meer een rol zal gaan spelen is: Hoe zorgen we ervoor dat we ook in de toekomst voldoende en goed gekwalificeerde arbeidskrachten kunnen leveren? En welke rol kan het beroepsonderwijs daarbij spelen? Gegeven de verwachte leerlingendaling heeft deze opgave des te meer urgentie.
- Onderwijs, ondernemers en overheid in de Achterhoek hebben gezamenlijk het initiatief genomen om met de Transitieatlas beroepsonderwijs zicht te krijgen op de mismatch op de arbeidsmarkt en mogelijke oplossingen daarvoor. Met de Transitieatlas is een aantal scenario's ontwikkeld de mogelijke potentie in de economie en de veranderende vraag naar arbeid in 2025 en de mate waarin het beroepsonderwijs hierin kan voorzien.
- Aan de hand van een interactief proces met sleutelfiguren uit de regio zijn normen, waarden en criteria die relevant zijn voor deze vraagstukken opgehaald en zijn groeiscenario's gekozen. Dit leidt tot een beeld van despanning op de arbeidsmarkt (A), welke ambitie de Achterhoek daar voor de toekomst aan verbindt (B), de uitwerking van deze ambitie (C) en de opgaven die er uit volgen (D).

A. SPANNING OP DE ARBEIDSMARKT

Verkenning arbeidsvraag

<u>Achterhoek, een kansrijke regio met ambitie…….</u>

- De Achterhoek is een bruisende regio die volop inzet op economische vitaliteit en leefbaarheid. Met kracht wordt ingezet op groei en innovatie in sectoren als de smart industry, agrifood, health en logistiek. De acht Achterhoekse gemeenten herbergen een keur aan vooral kleinschalige en middelgrote bedrijven die vaak gerelateerd zijn aan de maakindustrie of de landbouw.
- Met de Uitvoeringsagenda 2.0 hebben ondernemers, overheid en maatschappelijke organisaties uit de Achterhoek opgaven en daarbij behorende programma's en projecten geïdentificeerd die de regio economisch minstens net zo goed als de trend in Nederland moeten laten ontwikkelen, waarbij de kwaliteit van leven wordt behouden of zelfs verbeterd. De focus ligt hierbij bij 'smart werken': een "programma dat beoogt door de toepassing en ontwikkeling van 'Smart Industry' de Achterhoekse economie fundamenteel te versterken".
- De Achterhoek kent meerdere stuwende en innovatieve clusters die kansrijk voor de toekomst zijn: agrifood, High Tech Systems and Materials (HTSM), (slimme) maakindustrie, bouwnijverheid, transport en logistiek en life sciences & health. Dit zijn sectoren die exporteren buiten de regio en zijn door hun innovatie kansrijk voor de toekomst. Als deze sectoren goed presteren is de verwachting dat het ook goed gaat met verzorgende en afhankelijke sectoren. Naast de stuwende sectoren focust de regio op de sector toerisme. Hoewel deze sector niet als stuwend te kwalificeren is voor de regio, levert deze wel belangrijke werkgelegenheid voor de regio op.
- Circa 53% van het totale Bruto Regionale Product wordt gerealiseerd in de stuwende sectoren. Het totale BRP bedroeg naar schatting in 2015 € 7,3 miljard.
- De Achterhoek is een regio waar veel innovatie plaatsvindt. Dit blijkt wel uit de Erasmus concurrentie- en innovatiemonitor 2016 en cijfers over de octrooidichtheid van het Octrooicentrum Nederland. De arbeidsproductiviteit (toegevoegde waarde per werknemer) blijft in de Achterhoek echter achter bij Twente en het Nederlandse gemiddelde De relatief lage arbeidsproductiviteit kan erop wijzen dat in de Achterhoek innovatie zich nog niet zo sterk vertaalt in een hoge toegevoegde waarde.

- Wanneer de toegevoegde waarde uit de regio wordt omgeslagen naar de bevolking blijkt ook dat de Achterhoek lager presteert dan Twente of Nederland gemiddeld, maar de afgelopen jaren wel sterker is gestegen dan Nederland of Twente. Blijkbaar verdient een substantieel deel van de bevolking zijn inkomen bij bedrijven buiten de regio.

…….maar het aantal potentiële arbeidskrachten neemt af en elke dag verlaten per saldo 21.000 mensen de regio voor werk

- De regio kan een daling van de potentiële beroepsbevolking (15-67 jaar) van 6% verwachten tot 2025 (-12.000) en van 12% tussen 2015 en 2030 (-24.000). Zowel ontgroening (aantal jongeren neemt af) als vergrijzing (aantal ouderen stijgt) resulteren in deze daling.
- De Achterhoekse beroepsbevolking is niet alleen werkzaam in de Achterhoek zelf, maar kijkt ook over de grens van de regio. 32% van de werkzame beroepsbevolking, 47.400 werknemers, gaat elke dag werken buiten de regio. Tegelijk werken er elke dag 26.500 mensen van buiten de regio in de Achterhoek. Per saldo vertrekken er elke dag 21.000 mensen de regio voor werk.

Om de Achterhoekse economie minstens zo goed te laten groeien als de Nederlandse economie, zoals de ambitie is in de Uitvoeringsagenda 2.0, ligt er een stevige opgave. Om én de teruggang in arbeidskrachten op te vangen én economische groei te realiseren is innovatie van groot belang. Immers door innovatie kan met relatief minder mensen meer omzet worden gerealiseerd; de arbeidsproductiviteit stijgt.

Aanbod: onderwijs

De regio heeft een breed en gespreid onderwijsaanbod waarmee leerlingen aan de regio worden gebonden. Maar leerlingendaling zet dit aanbod onder druk. De regio zit echter niet stil.

- Het aanbod op de arbeidsmarkt wordt deels bepaald door leerlingen die onderwijs volgen in de regio. Na het beroepsonderwijs in de regio stromen zij in op de arbeidsmarkt, in de Achterhoek of daarbuiten. Ook jongeren die voortgezet onderwijs volgen in de Achterhoek en daarna buiten de regio verder studeren, kunnen na hun opleiding instromen in de Achterhoekse arbeidsmarkt.
- Er zijn 15 scholen(gemeenschappen) voortgezet onderwijs in de Achterhoek, met samen 31 vestigingen en in totaal 19.460 leerlingen. Het middelbaar beroepsonderwijs (MBO) in de regio kent 13 vestigingen van 2 onderwijsinstellingen.
- Vergeleken met andere regio's heeft de Achterhoek een lage onderwijspendel. Per saldo gaan er circa 650 leerlingen buiten de regio naar school. Dit kan wijzen op een sterke concurrentiepositie van het Achterhoekse voortgezet onderwijs: het onderwijs buiten de regio, bijvoorbeeld in Zutphen, heeft geen sterke aantrekkingskracht voor jongeren uit de regio.
- Volgens prognoses zal het aantal leerlingen op de scholen voor voortgezet onderwijs in de Achterhoek tussen 2016 en 2025 met ca. 5.800 leerlingen afnemen tot 13.650 leerlingen in 2025 (een daling van 30%). De leerlingendaling zal zich naar verwachting wel anders ontwikkelen tussen de verschillende gemeenten.
- Om ook in de toekomst goed onderwijs te bieden zijn schoolbesturen en gemeenten aan de slag met plannen die van invloed zijn op het aanbod en de spreiding van het beroepsonderwijs in de regio.

Het is dus "alle zeilen bij voor de arbeidsmarkt" gegeven deze groeiende mismatch tussen vraag en aanbod. Daarbij is het van belang om het regionale onderwijs zo goed mogelijk te laten functioneren, om de leerlingen van nu zo goed mogelijk op te leiden, voor te bereiden op de arbeidsmarkt en zoveel mogelijk te binden aan de regio. Nieuwe arbeidskrachten kunnen ook gevonden worden in het behouden van arbeidspendelaars, verhoging van de arbeidsparticipatie en het aantrekken van werknemers buiten de regio.

B. INTERACTIEVE BIJEENKOMSTEN

In welke mate al deze routes voldoende zijn om het gat tussen vraag en aanbod te vullen, hangt deels af van de ambities van belangrijke betrokkenen in de regio. Tijdens de interactieve bijeenkomsten van 12 en 26 oktober hebben ondernemers, overheid en onderwijspartijen de kans gekregen om zich hierover uit te spreken. In het onderstaande een impressie:

- De sector High Tech Systems and Materials (HTSM) wordt door een groot deel van de aanwezigen als sector met het beste potentiële rendement gezien (45%). Daarnaast vindt een belangrijk deel de maakindustrie veelbelovend (24%). Een sector als de agrifood heeft bijvoorbeeld de maakindustrie nodig: zonder de maakindustrie die de sector faciliteert, kan de agrifood niet groeien.
- 78% van de aanwezigen verwacht dat de Achterhoekse economie minstens net zo hard kan groeien als Nederland. Van deze groep schat meer dan de helft in dat de economische groei wel twee keer zo groot als het Nederlands gemiddelde kan zijn. 20% denkt dat het tot de helft minder zal zijn dan het gemiddelde. Aanwezigen noemen dat de regio een sterke uitgangspositie heeft met een goede infrastructuur, hoog arbeidsethos en toename van lokale productie. Anderen noemen de risico's dat steeds meer jongeren de regio verlaten.
- In het (door-)ontwikkelen van Smart Industry (20%) en het verbeteren van het onderwijs- en omscholingsaanbod (20%) en een verbetering in de samenwerking tussen overheid, ondernemers en overheid (18%) liggen volgens de aanwezigen de belangrijkste factoren om de economische groei te stimuleren.
- 48% meent dat de grootste tekorten op de arbeidsmarkt ontstaan bij technisch personeel op alle niveaus. Een deel (28%) schat in dat vooral banen op mbo-3 en 4 niveau tekorten zullen krijgen. Door technologisch ontwikkelingen zullen banen technisch gecompliceerder worden en er extra behoefte komen aan werknemers op niveau 3 en 4.
- 36% van de aanwezigen ziet het beperken van de uitgaande pendel als belangrijkste element om de verwachte tekorten op de arbeidsmarkt op te vangen. De regio wil graag meer inzicht in het profiel van de 'pendelaars': waarom kiezen zij voor een baan buiten de regio? 19% ziet een belangrijke oplossing in het verhogen van de arbeidsproductiviteit. Daarbij wordt genoemd dat het wel belangrijk is om innovatie vanuit het wo en hbo het mbo te laten bereiken. De aanwezigen geven aan dat er gezocht moet worden naar manieren om de tekorten weg te werken die het minste kosten. Dan ligt het aan het werk helpen van zij-instromers en het omscholen van werklozen het meest voor de hand.
- Voor de toekomst van het vmbo en mbo in de regio is een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt van cruciaal belang (67%). Het wisselt volgens de aanwezigen per sector hoe goed deze aansluiting nu is.
- 67% van alle aanwezigen ziet een verbetering in de aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt vooral tot stand komen als bedrijven meer betrokken worden bij de vormgeving van de opleidingsrichtingen en vakken die gegeven worden. Daarmee kan het beeld van een beroep ook beter worden neergezet. Dat betekent wel dat het onderwijs ook beter moet luisteren naar het bedrijfsleven, zo klinkt de oproep.
- Om jongeren na hun opleiding aan de regio te binden is het volgens de aanwezigen vooral van belang dat er meer hbo-functies bij bedrijven komen (40%) en dat het woon- en voorzieningenaanbod wordt uitgebreid en verbeterd (40%).
- In beide bijeenkomsten kwamen de aanwezigen tot het besef dat het tijd voor actie is voor de drie o's samen. Voor de aanwezigen uit onderwijs, bedrijfsleven en overheid werd duidelijk dat een ambitie voor flinke economische groei van de regionale economie, samen met een dalende potentiële beroepsbevolking en een forse uitgaande arbeidspendel vragen om een gezamenlijke, maximale inzet op innovatie en een maximale inzet op talent voor de regio.

C. MAXIMALE INZET OP INNOVATIE, ECONOMISCHE GROEI EN TALENT

Tijdens de interactieve sessies heeft het merendeel zich uitgesproken voor het maximaal inzetten op innovatie, economische groei en behoud van talent voor de regio. Ook werd het ecomische profiel en de dynamiek op de arbeidsmarkt (h)erkend door deelnemers.

Maximale inzet innovatie en economische groei

Groei BRP mogelijk van €1.490 miljoen tot en met 2025

- Uit de groeikansenverkenning per sector blijkt dat door inzet op de zes stuwende sectoren in potentie een maximale economische groei tot 2025 mogelijk is van €1.490 miljoen: het BRP kan stijgen van € 7.274 in 2015 naar € 8.764 in 2025 (+20%).
- Het sleutelwoord voor economische groei is innovatie, die hand in hand gaat met een stijging van de arbeidsproductiviteit: de ontwikkeling van een ecosysteem (vernieuwende producten en productieprocessen, meer doen met minder mensen en slim omgaan met de arbeidskrachten die er nu en in de toekomst zijn).
- De sectoren HTSM, (slimme) maakindustrie, agrifood, bouwnijverheid, transport en logistiek en life sciences & health zijn het meest kansrijk voor de toekomst. Kansen en ambities binnen deze sectoren zijn gedefinieerd op basis van kwantitatieve analyses en benchmarks en een interviewronde met ondernemers.
    - HTSM: Het HTSM cluster is een belangrijk onderdeel van de Achterhoekse economie, met veel familiebedrijven en een groot aandeel in de totale werkgelegenheid in de regio. Er is een hoge mate van innovatie aanwezig in het HTSM cluster, waaruit initiatieven ontstaan als de Smart bending factory, het Centrum voor Innovatief Vakmanschap Oost-Nederland (CIVON), het ICER fablab en het 3Dprintnetwerk Achterhoek. Voor het HTSM cluster in de Achterhoek liggen de groeikansen vooral in het vinden van potentiële toepassingsdomeinen en klanten voor de nieuwe technologieën, energietechnologie en duurzaam en slim bouwen. Dit vraagt om kennisdeling en een goede onderlinge samenwerking tussen bedrijven. Deze samenwerking komt de innovatie binnen de sector ten goede. Hierbij biedt een samenwerking met Twente veel kansen, onder meer vanwege de beschikbaarheid van specifieke kennis en arbeidskrachten.
    - (Slimme) maakindustrie: Net als het HTSM cluster is het (slimme) maakindustrie cluster al van oudsher aanwezig in de regio en zijn er veel familiebedrijven binnen dit cluster actief. In de Uitvoeringsagenda 2.0 wordt de maakindustrie als startpunt genomen voor de profilering van de Achterhoek als ‘smart regio’. Vanwege de aanwezigheid van een grote maakindustrie, toenemende grondstoffenschaarste en het groeiende belang van duurzaam produceren speelt de (slimme) maakindustrie een belangrijke rol in de economie van de Achterhoek. Het cluster kan een kwalitatieve sprong maken wanneer het onderlinge verbindingen tussen sectoren weet te ontwikkelen en te versterken. Zo kan er kruisbestuiving plaatsvinden en intensief worden samengewerkt op het gebied van zorg, de biobased economy en het agrifood cluster.
    - Agrifood: De agrifood sector in de Achterhoek bestaat uit een aantal grote en innovatieve bedrijven in de foodsector (zoals Aviko in Steenderen, VION in Groenlo) met daarnaast een behoorlijk aantal kleinere agrarische bedrijven (voornamelijk melkvee en akkerbouw). De Achterhoek is hierbij gespecialiseerd in productie en verwerking van vleesproducten, aardappels en zuivel. Een groeiende wereldbevolking zorgt voor een toename in de behoefte van zuivelproducten en andere voeding en voedingsmiddelen. De clustervorming in de agrifood sector in de Achterhoek staat op dit moment nog in de kinderschoenen. Er zijn veel kleine bedrijven die op hun eigen manier werkzaam zijn en hierbij weinig samenwerken met andere bedrijven in de regio. Wanneer er meer samengewerkt wordt is het mogelijk voor schakels in de keten om zich te specialiseren en op een kosten-efficiënte manier te

produceren. Daarnaast liggen er kansen voor cross-overs met het HTSM cluster (precisielandbouw, gebruik van drones), de bouwnijverheid (biobased materials) en de energiesector (hernieuwbare grondstoffen).

- Bouwnijverheid: De bouwnijverheid is een belangrijk cluster voor de Achterhoek en maakt op dit moment weer goede tijden door na een moeizame periode tijdens de economische crisis. De Achterhoek kent enkele grote bedrijven die actief zijn binnen het bouwnijverheidscluster en daarnaast zijn er veel kleinere bouwbedrijven actief binnen het cluster. Het bouwnijverheidscluster biedt kansen voor cross-overs met de metaalindustrie en de agrarische bedrijven. Vanwege de toenemende vraag naar duurzaam bouwen zal de behoefte aan biobased bouwen toenemen. Met samenwerking en innovatie kan er veel bereikt worden, maar hierbij is het van belang dat er voldoende en geschikt personeel opgeleid wordt in de regio.
- Transport en logistiek: De logistieke sector in de Achterhoek is vertegenwoordigd in een cluster rondom de A12 en groothandels die hun verzorgingsgebied in heel Nederland en daarbuiten hebben. Ketenregie krijgt voor dit cluster een steeds belangrijkere plek: van toeleverancier tot opslag, herpakken en doorvoer ligt steeds meer in handen van 1 partij. . De regio kan hierbij profiteren van de gunstige ligging ten opzichte van het Duitse achterland. In de Achterhoek zijn er kansen voor cross-overs met de smart industry. De vele bedrijven in de maakindustrie en smart industry maken het mogelijk om het logistieke cluster te optimaliseren, bijvoorbeeld door middel van automatisering en smart logistics.
- Life sciences & health: het life science and health cluster in de Achterhoek draait om de onderzoekskant van de zorg, waarin het Fieldlab Achterhoek een belangrijke aanjager is: zij steunen projecten die naast het verbeteren van de zorg ook de economie van de Achterhoek versterken. Om het cluster verder te stimuleren kan aangesloten worden bij het Radboud Ziekenhuis en de Technische Universiteit Twente.
- Toerisme en recreatie: De Achterhoek is een populaire toeristische bestemming onder de Nederlandse toeristen. Door toenemende binnenlandse vakanties en groeiende koopkracht heeft de Achterhoek goede mogelijkheden om dit cluster te laten groeien.

<u>Dat betekent dat ruim 27.000 nieuwe werknemers nodig zijn in 2025: ca. 2.700 uitbreidingsvraag en nog eens bijna 25.000 om werknemers die uitstromen uit het arbeidsproces te vervangen.</u>

- De maximale potentiële groei in de stuwende clusters enerzijds en de noodzakelijke toename van de arbeidsproductiviteit anderzijds leidt er toe dat het aantal nieuwe banen in de Achterhoek tot aan 2025 zal stijgen met in totaal zo'n 2.660. In de bouwnijverheid, (slimme) maakindustrie en HTSM zal het aantal banen het sterkst toenemen. In de logistiek en het agrifood cluster zullen minder arbeidskrachten nodig zijn in 2025.
- Naast de uitbreidingsvraag krijgt de Achterhoek tot en met 2025 te maken met een vervangingsvraag van bijna 25.000.
- Met het bereiken van de maximale potentie van de regio worden niet alleen banen behouden voor de regio, maar zullen de banen die er dan zijn ook aantrekkelijker zijn.

Maximale inzet talent

Naast de maximale inzet op innovatie is het nodig om maximaal in te zetten op talent, om economische groei te realiseren. Het tekort op de arbeidsmarkt dat er is, wordt opgeheven met talent van binnen en buiten de regio.

Talent uit de regio kan een groot deel van de arbeidsvraag vullen als de arbeidsparticipatie stijgt en de doorstroom van leerlingen uit de regio naar de regionale arbeidsmarkt verbetert.

- De werknemers van de toekomst komen van het beroepsonderwijs uit de regio of van het hoger onderwijs buiten de regio en hebben een binding met de regio. Daarnaast moeten er arbeidskrachten die nu in de regio wonen maar buiten de regio werken, mensen van buiten de regio en zelfs arbeidskrachten uit geheel de EU (of nog breder) aangetrokken worden. Ook zij-instromers en statushouders kunnen de nieuwe vacatures in de regio vervullen.
- Tijdens de interactieve bijeenkomsten is de voorkeur uitgesproken om zoveel mogelijk talent uit de regio te benutten. Met zij-instromers en een betere doorstroom van leerlingen uit de regio naar de regionale arbeidsmarkt kan de mismatch tussen vraag en aanbod bijna geheel opgelost worden met talent uit de regio. Hiervoor zal wel de arbeidsparticipatie sterk moeten stijgen en moet de regionale werkgelegenheid aantrekkelijk en bekend zijn voor de jongeren die in de Achterhoek onderwijs hebben gevolgd.

D. OPGAVEN

De ambitie voor sterke economische groei en keuze voor het maximaal inzetten op talent uit de regio leiden tot een kwantitatieve opgave (hoeveel werknemers zijn er nodig en waar komen die vandaan?), een kwalitatieve opgave (in welke sectoren en op welke niveaus ontstaat een tekort?), een opgave voor de spreiding en kwaliteit van onderwijs en een opgave voor de samenwerking tussen onderwijs, overheid en ondernemers

1. Kwantitatieve opgave: 7.000 zij-instromers, 18.000 leerlingen, 600 pendelaars, 500 werknemers uit Nederland en 600 mensen uit de EU of mondiaal te winnen voor de Achterhoekse arbeidsmarkt

2. Kwalitatieve opgave: een verschil in tekorten en overschotten per sector en niveau

- Tekorten in de sectoren industrie, handel, zorg en bouw en overschotten in zakelijke dienstverlening en horeca. Technisch opgeleiden zullen hard nodig zijn; zij komen veelal terecht in sectoren als handel, industrie en bouw.
- Onder lager opgeleiden zullen vooral tekorten ontstaan in handel en reparatie, industrie en bouw. Onder middelbaar opgeleiden ontstaan de grootste tekorten in industrie, handel en zorg. Hoger opgeleiden zullen vooral tekort zijn in de sectoren zorg en industrie. In de dienstverlening zullen voor alle niveaus overschotten ontstaan.

3. Opgave: spreiding en kwaliteit beroepsonderwijs

- De huidige situatie van het voortgezet onderwijs laat een beeld zien van een gespreid aanbod met een groot aantal vestigingen. Sommige locaties en afdelingen zijn van geringe omvang.
- Om zoveel mogelijk leerlingen voor de regio te behouden, is een goed en gespreid beroepsonderwijs van groot belang. Om dit aan te kunnen blijven bieden, ondanks de leerlingendaling, zal er tussen scholen afgestemd en samengewerkt moeten worden. Zo kan aanbod op elkaar afgestemd worden en hoeven er ondanks de dalende leerlingaantallen geen cruciale richtingen volledig te verdwijnen uit de regio.

4. Opgave: samenwerking onderwijs, ondernemers en overheid

- Meer inhoudelijke afstemming tussen bedrijfsleven en onderwijs: hoe krijgt innovatie uit het bedrijfsleven een plek in het onderwijs? Is er bekend of leerlingen de juiste vaardigheden leren voor een toekomstige baan?
- Meer begeleiding bij studie- en profielkeuze: wordt er gekozen met goede informatie over beroepen, (regionaal) bedrijfsleven, carrièremogelijkheden?
- De Achterhoek profileren als aantrekkelijke regio om te wonen én te werken. Dit vraagt de realisatie van aantrekkelijke woonmilieus voor bijvoorbeeld starters en hoogopgeleiden, maar ook een actieve marketing van de regio.
- Maximale inzet van zij-instromers: om- en bijscholing is van groot belang volgens velen. Voor het middelbaar beroepsonderwijs ligt hier een belangrijke opgave. Die zal daarin nauw samen moeten werken met het bedrijfsleven.
- Samenwerking in het onderwijs om kwalitatief goed beroepsonderwijs bereikbaar te houden: om met een dalend leerlingenaantal van 5.800 leerlingen tot 2025 toch goed onderwijs te bieden is het nodig dat onderwijspartijen elkaar vinden en afstemming zoeken over het aanbod en mogelijkheden om zaken uit te wisselen.
- Samenwerking met de rijksoverheid in een regiodeal: het rijk heeft €950 miljoen beschikbaar om publiek-private samenwerkingen in regio's te ondersteunen bij opgaven die de regio te boven gaan.

public RESULT

Transitieatlas beroepsonderwijs Achterhoek

Versie: d.d. 21 december 2017

In opdracht van Achterhoek VO, in samenwerking met het Platform Onderwijs-Arbeidsmarkt Achterhoek.

Public Result B.V.
Postbus 11649
2502 AP Den Haag
Tel: 070 – 3468816
e-mail: info@publicresult.nl
www.publicresult.nl
Opdrachtnummer: VORAA16

© Copyright Public Result 2017.
Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

INHOUD

1. INLEIDING 2

1.1. Interactief proces 2
1.2. Aanpak 3
1.1. Technische verantwoording 4
1.2. Leeswijzer 5

DEEL A: SPANNING OP DE ARBEIDSMARKT 6

2. SPANNING OP DE ARBEIDSMARKT 6

2.1. Verkenning arbeidsvraag 6
- maar het aantal potentiele arbeidskrachten neemt af 9
- en elke dag verlaten per saldo 21.000 mensen de regio voor werk 10
- Conclusie 11

2.2. Aanbod: onderwijs 12
- Een breed en gespreid onderwijsaanbod 12
- waarmee leerlingen aan de Achterhoek worden gebonden 15
- maar leerlingendaling zet dit aanbod onder druk 16
- maar de regio zit niet stil 17
- Conclusie 17

2.3. Conclusie onderwijs en arbeidsmarkt 18

DEEL B: INTERACTIEVE BIJEENKOMSTEN 19

3. INTERACTIEVE BIJEENKOMSTEN (BEROEPS)ONDERWIJS 19

DEEL C: MAXIMALE INZET OP INNOVATIE, ECONOMISCHE GROEI EN TALENT 24

4. MAXIMALE INZET OP INNOVATIE EN ECONOMISCHE GROEI 24

4.1. Wat kan het opleveren? 24
4.2. Innovatie is nodig 25
4.3. Grootste groei mogelijk in de sectoren… 27
- HTSM 27
- (Slimme) maakindustrie 28
- Agrifood 29
- Bouwnijverheid 32
- Transport en logistiek 33
- Life sciences & Health 35

- Toerisme en recreatie 36

4.4. Wat betekent dit voor de vraag naar werknemers? 37

4.5. Conclusie 39

5. MAXIMALE INZET TALENT 40

- Talent benutten +- 40
- Talent benutten ++ 42
- Conclusie 43

DEEL D: OPGAVEN 44

6. OPGAVEN 44

6.1 Kwantitatieve opgave 44

6.2 Kwalitatieve opgave 45

6.3 Opgave: spreiding en kwaliteit beroepsonderwijs 47

6.4 Opgave: samenwerking onderwijs, ondernemers en overheid 48

6.5 Conclusies 49

1. INLEIDING

De Achterhoek is een bruisende regio die volop inzet op economische vitaliteit en leefbaarheid. Met kracht wordt ingezet op groei en innovatie in sectoren als de smart industry, agrifood, health en logistiek. Met de Uitvoeringsagenda 2.0 hebben ondernemers, overheid en maatschappelijke organisaties uit de Achterhoek opgaven en daarbij behorende programma's en projecten geïdentificeerd die de regio economisch minstens net zo goed als de trend in Nederland moeten laten ontwikkelen, waarbij de kwaliteit van leven wordt behouden of zelfs verbeterd. De focus ligt hierbij bij 'smart werken': een "programma dat beoogt door de toepassing en ontwikkeling van 'Smart Industry' de Achterhoekse economie fundamenteel te versterken".

De vraag die daarbij steeds meer een rol zal gaan spelen is: Hoe zorgen we ervoor dat we ook in de toekomst voldoende en goed gekwalificeerde arbeidskrachten kunnen leveren? En welke rol kan het beroepsonderwijs daarbij spelen? Gegeven de verwachte leerlingendaling heeft deze opgave des te meer urgentie.

1.1. Interactief proces

Onderwijs, ondernemers en overheid in de Achterhoek hebben gezamenlijk het initiatief genomen om met de Transitieatlas beroepsonderwijs zicht te krijgen op de mismatch op de arbeidsmarkt en mogelijke oplossingen daarvoor. Met de Transitieatlas is een aantal scenario's ontwikkeld de mogelijke potentie in de economie en de veranderende vraag naar arbeid in 2025 en de mate waarin het beroepsonderwijs hierin kan voorzien. Aan de hand van een interactief proces met sleutelfiguren uit de regio zijn normen, waarden en criteria die relevant zijn voor deze vraagstukken opgehaald en verwerkt in diverse scenario's. De transitieatlas is dus een scenariomodel en geen prognosemodel, aan de scenario's kunnen dan ook geen rechten ontleend worden. Ook zijn de ontwikkelde scenario's uitdrukkelijk geen blauwdruk. De onderzoekers hebben dan ook geen voorkeur voor een van de scenario's. Bij het opstellen van de scenario's is maximaal gebruik gemaakt van gegevens zoals aangeleverd door de schoolbesturen en gemeenten. Met de begeleidingscommissie zijn de scenario's in een proefsessie gedeeld en op basis daarvan aangescherpt. Met een aantal sleutelfiguren uit het regionale bedrijfsleven is de kwantitatieve analyse gestaafd (zie bijlage 1 voor respondentenlijst). Bij deze sleutelfiguren is getoetst of het beeld van de mismatch op de arbeidsmarkt herkenbaar was en hun respons zorgde voor een kwalitatieve verdieping van de scenario's. Vervolgens is de voorkeur van de regio voor scenario's opgehaald in twee interactieve sessies met 51 stemmende deelnemers, sleutelfiguren uit het onderwijs, de overheid en het bedrijfsleven, op 12 en 26 oktober 2017. De deelnemers hebben in een interactieve ronde gestemd over normen, waarden en criteria die zij van belang vinden (zie bijlage 2 voor stemresultaten). De deelnemers aan de interactieve bijeenkomst vormden geen volledig representatieve vertegenwoordiging van de regio, maar door de diversiteit van de aanwezigen geven de gevoerde discussie en de voorkeuren inkleuring aan wat er leeft in de regio. Op basis hiervan zijn die scenario's gekozen die passen bij de ambities van de regio en weergegeven in deze rapportage.

1.2. Aanpak

Om de mismatch op de arbeidsmarkt te onderzoeken hebben we een scherp beeld nodig van wat de potentiële vraag naar arbeid in 2025 zal zijn en of het verwachte aanbod van arbeid tegen die tijd toereikend zal zijn. In de Transitieatlas (beroeps)onderwijs komen vraag en aanbod van nieuwkomers op de regionale arbeidsmarkt bij elkaar. De vraag op de arbeidsmarkt bestaat uit een vervangingsvraag (werknemers die nodig zijn om uitstroom van werknemers (door pensionering, arbeidsongeschiktheid, beroepsmobiliteit of verandering van beroepsniveau) op te vangen) en een uitbreidingsvraag (werknemers die extra nodig zijn door groei van de werkgelegenheid). Het aanbod op de arbeidsmarkt bestaat uit de nieuwkomers die vanuit diverse opleidingen instromen op de regionale arbeidsmarkt en uit nieuwkomers die op andere manieren de regionale arbeidsmarkt opkomen (zij-instroom, nieuw in de regio komen (wonen en) werken). Vervolgens wordt in verschillende scenario's onderzocht hoe groot (kwantitatief) en op welk vlak (kwalitatief) een mismatch is in 2025 tussen de vraag en het aanbod van de nieuwe instromers die na het voortgezet onderwijs in de regio na een vervolgopleiding instromen op de regionale arbeidsmarkt. Wanneer deze mismatch in beeld is, kan onderzocht worden hoe deze kan worden opgelost: door de instroom vanuit opleidingen te vergroten en/of door de instroom van werknemers buiten de regio te vergroten (zie ook figuur hierboven).

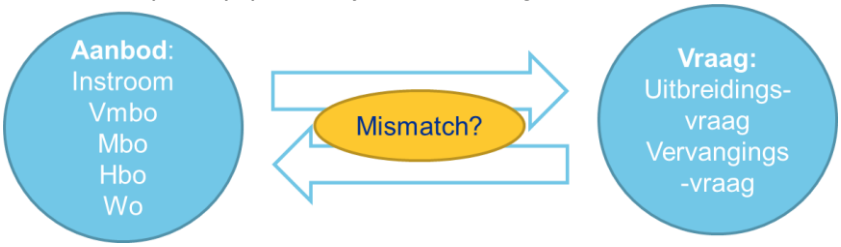

Uiteraard wordt de vraag naar arbeid gedreven door economsiche groei en innovatie. We starten onze analyse daarom met een inschatting van de economische potentie van de regio Achterhoek. Deze vertalen we door naar de vraag naar arbeid in 2025 die we vervolgens kunnen confronteren met het verwachte aanbod van arbeid waarvan het beroepsonderwijs deel uit maakt. Zowel voor de economische groei als voor het aanbod van arbeid in de Achterhoek hanteren we scenario's om meer grip te krijgen op de dynamiek en de Achterhoek ook een handelingsperspectief aan te bieden. Daarmee staan voor het onderzoek de volgende vragen centraal:

- Wat zijn de economische ambities en potenties van de regio en hoe vertaalt die zich in de ontwikkeling van het bruto regionaal product (BRP)?[1]
- Welke eisen stelt dit aan het vestigingsklimaat, bijvoorbeeld de vorming van ecosystemen (netwerken van met elkaar samenhangende bedrijvigheid), bereikbaarheid, woon- en leefklimaat, enz.?
- Wat betekenen de ambities en potenties voor de arbeidsparticipatie en arbeidsproductiviteit?

[1] In feite gaat het om de bruto toegevoegde waarde; de ramingen zijn op dit gegeven gebaseerd.

- Welke behoefte is er daarmee aan arbeidskrachten en wie kan de arbeidsplaatsen invullen in de toekomst?
- Ontstaat er een mismatch op de arbeidsmarkt en hoe zou deze kunnen worden aangepakt?
- Hoe ontwikkelt zich het aanbod van het beroepsonderwijs en hoe kan een betere aansluiting op de vraag worden gerealiseerd?

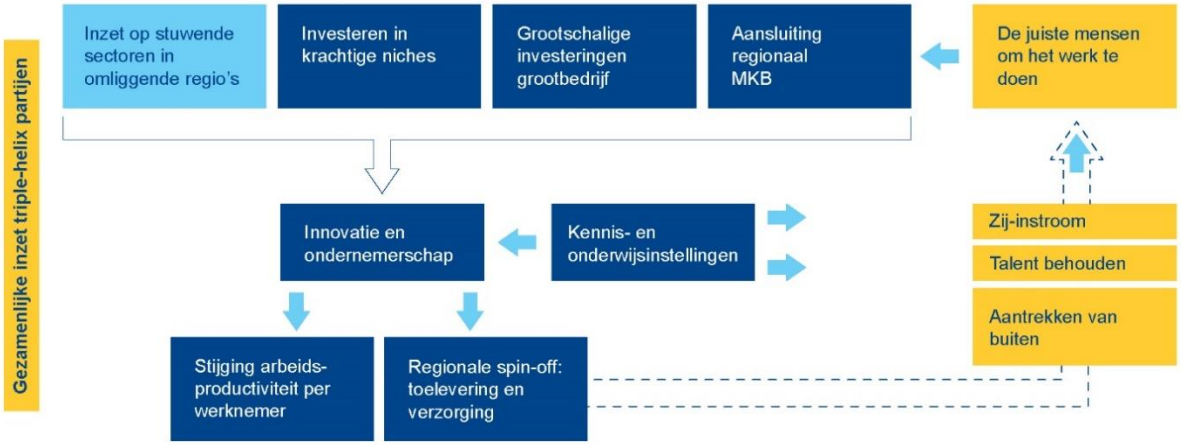

In het figuur hierboven zijn de belangrijkste economische variabelen modelmatig weergegeven.

1.1. Technische verantwoording

Het cijfermateriaal uit dit onderzoek komt voornamelijk van het CBS[2] en de Provincie Gelderland. De leerlingenprognoses komen van de scholen zelf, van DUO of Voion. Benchmarks van vestigingsbewegingen van studenten komen van studies van Zeeland en Friesland[3]. Cijfers over doorstroom van opleiding naar beroepssectoren zijn alleen op landelijk niveau (CBS) bekend.

De kwantitatieve analyse is gestaafd met interviews met circa 20 sleutelfiguren uit het bedrijfsleven, onderwijs en overheid. Bij hen is getoetst of het beeld van de economische potentie en mismatch op de arbeidsmarkt herkenbaar was en hun respons zorgde voor een kwalitatieve verdieping van deze rapportage. Zie bijlage 1 voor de respondentenlijst.

De uitkomsten van de Transitieatlas beroepsonderwijs zijn getoetst in een voorproefsessie met de begeleidingscommissie, een proefsessie met het POA Achterhoek en in twee interactieve sessies met samen 51 stemmende deelnemers, vertegenwoordigers van bedrijfsleven, onderwijs en overheid op 12 en 26 oktober 2017. Zie bijlage 2 voor de stemresultaten.

[2] Indien niet anders vermeld zijn de gepresenteerde cijfers afkomstig van het CBS (Statline)

[3] De enige (openbare) benchmarks op dit onderwerp

Veel kwantitatieve gegevens zijn standaard beschikbaar op het zogeheten 'COROP'-niveau als laagste schaalniveau. De regio Achterhoek die wordt aangehouden in deze rapportage bestaat uit een deel van de COROP-regio Achterhoek. Voor de economische analyse zijn in overleg met de begeleidingscommissie de gemeenten Zutphen, Brummen en Lochem buiten beschouwing gelaten. Zaken als bijvoorbeeld het BRP zijn vanuit het COROP-schaalniveau aan de hand van de werkgelegenheidsgegevens per sector (die per gemeente beschikbaar zijn) teruggerekend naar de 8 gemeenten in de Achterhoek (Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Montferland, Oost Gelre, Oude IJsselstreek en Winterswijk). Daarbij is dus de arbeidsproductiviteit per sector van het COROP gebied toegepast op de regio. Daarnaast is er gebruik gemaakt van Rabobankrapporten om deze ramingen te ijken.

Macro-economische cijfers per sector worden niet ieder jaar gepubliceerd en komen met enige vertraging tot stand. Vanwege de vergelijkbaarheid en de compleetheid is daarom gekozen voor het jaar 2015 als uitgangspunt voor de scenario's in het model. Het is dus niet volledig cijfermatig bekend hoe de specifieke sectoren zich sinds 2015 hebben ontwikkeld, maar in het scenario is wel rekening gehouden met ontwikkelingen in de tussenliggende jaren.

1.2. Leeswijzer

De opbouw van het rapport is als volgt:

- In deel A, hoofdstuk 2 'Spanning op de arbeidsmarkt' worden de regionale economie en krachtige sectoren van de Achterhoek in beeld gebracht. Hiermee wordt de basis gelegd om de maximale economische potentie van de regio en de daarbij behorende arbeidsvraag van de toekomst te bepalen. In dit hoofdstuk wordt ook het beroepsonderwijs (voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs) weergegeven. Hiermee komt de toekomstige aanbodkant van de arbeidsmarkt in beeld.
- In deel B, hoofdstuk 3 'Interactieve bijeenkomsten (beroeps)onderwijs' wordt een impressie van de interactieve bijeenkomsten van 12 en 26 oktober weergegeven. Tijdens deze interactieve bijeenkomsten is dialoog gevoerd over de herkenbaarheid van het onderzoeksmateriaal en de ambities van de regio voor innovatie en economische groei en arbeidsmarkt en onderwijs.
- In Deel C, hoofdstuk 4 'Maximale inzet op innovatie en economische groei' beschrijven we het aanwezige economische beleidskader en verkennen we de groeikansen in een aantal voor de regio stuwende sectoren en kwantificeren we deze kansen. Het gaat enerzijds om de te verwachte groei van het BRP en anderzijds om de (noodzakelijke) toename van de arbeidsproductiviteit. Het sleutelwoord om deze groei te bereiken is innovatie.
- In Deel C, hoofdstuk 5 'Maximale inzet talent' worden twee scenario's gepresenteerd om de mismatch tussen vraag en aanbod op te lossen: een beleidsarm scenario en een beleidsrijk scenario. De keuze voor de scenario's van innovatie en economische groei en arbeidsmarkt is gebaseerd op de ambities zoals naar voren kwamen in de interactieve sessies.
- In Deel D, hoofdstuk 6 'Opgaven arbeidsmarkt' wordt ingegaan op de kwalitatieve mismatch: in welke mate sluiten opleidingsrichtingen en –niveaus aan op de vraag van de toekomst? De opgaven voor onderwijs en arbeidsmarkt die hieruit volgen komen aan bod.

DEEL A: SPANNING OP DE ARBEIDSMARKT

2. SPANNING OP DE ARBEIDSMARKT

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste kenmerken van de Achterhoekse economie en van het beroepsonderwijs in de regio geschetst. Hiermee wordt de basis gelegd om de maximale economische potentie van de regio en de daarbij behorende arbeidsvraag van de toekomst te bepalen. In dit hoofdstuk wordt ook het beroepsonderwijs (voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs) weergegeven. Hiermee komt de toekomstige aanbodkant van de arbeidsmarkt in beeld.

2.1. Verkenning arbeidsvraag

Achterhoek: een kansrijke regio met ambitie

De Achterhoek is een landelijke regio met een sterk eigen profiel waarmee de regio zichzelf economisch, toeristisch maar ook voor het woon- en leefklimaat op de kaart zet. De acht Achterhoekse gemeenten herbergen een keur aan vooral kleinschalige en middelgrote bedrijven die vaak gerelateerd zijn aan de maakindustrie of de landbouw.
De Achterhoek kent meerdere stuwende en innovatieve clusters die kansrijk voor de toekomst zijn: agrifood, High Tech Systems and Materials (HTSM), (slimme) maakindustrie, bouwnijverheid, transport en logistiek en life sciences & health. Deze clusters bieden kansen voor onderlinge crossovers. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het benutten van het ‘Internet Of Things’ in de agrifoodsector of het bouwen met biobased materialen. De sector recreatie en toerisme is vooral een belangrijke sector in het licht van de werkgelegenheid.

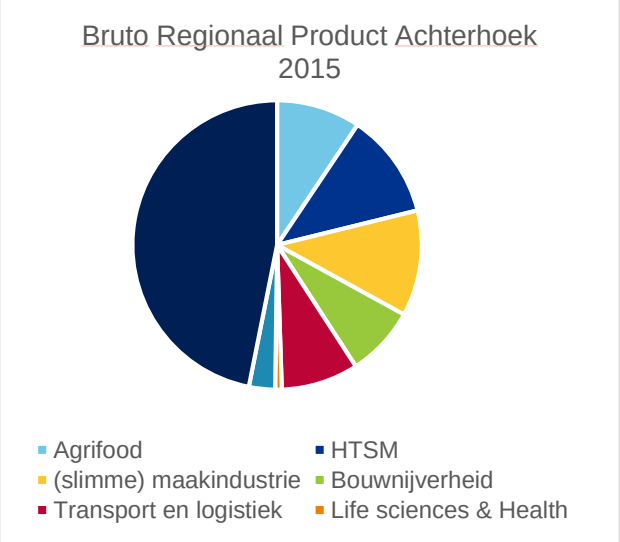

Cluster	Achterhoek
Agrifood	9,4%
HTSM	11,8%
(Slimme) maakindustrie	11,8%
Bouwnijverheid	7,9%
Transport en logistiek	8,6%
Life sciences & Health	0,7%
Recreatie en toerisme	2,9%
Verzorgende sectoren	46,9%

In het rapport ‘De kracht van Oost-Nederland’ worden de sectoren agrifood, HTSM, logistiek, tuinbouw en water als krachtige clusters met doorgroeimogelijkheden genoemd en de sectoren chemie, energie

en life sciences & health als sectoren die veel kans hebben om zich te specialiseren in de regio. Voor die laatste sectoren worden vooral kansen op crossovers met andere sectoren gesignaleerd. Smart industry als concept voor de transformatie van de traditionele maakindustrie wordt herkend. Aandachtspunt hierbij is wel de verbinding met de ICT-sector, stellen de onderzoekers, omdat de regio daar niet in is gespecialiseerd.[4]

Het BRP in de regio bedroeg in 2015 circa €7,3 miljard. Het aandeel van deze stuwende clusters is 53%. Dit zijn de stuwende sectoren in de regio, oftewel: als deze sectoren goed presteren dan is de verwachting dat het ook goed gaat met verzorgende en afhankelijke sectoren als de zakelijke en financiële dienstverlening, zorg en detailhandel. Ook de overheid en het onderwijs behoren tot de verzorgende sectoren. De stuwende sectoren kunnen niet zonder de zogenaamde verzorgende sectoren. Dit zijn de economische activiteiten die de exporterende en innoverende sectoren ondersteunen en hun omzet dan ook vooral in de regio maken. Zo kan de accountant niet zonder de omzet van het metaalbewerkingsbedrijf, maar valt dit bedrijf niet om wanneer de accountant failliet gaat. Als het dus goed gaat met de stuwende sectoren, gaat het goed met de verzorgende sectoren in de economie. Dit is goed voor de werkgelegenheid. Daarnaast is het natuurlijk wel zo dat een aantal belangrijke autonome ontwikkelingen de verzorgende economie bepalen. Zo zal de vergrijzing in de komende jaren tot een groei in de zorgsector en dus ook de werkgelegenheid betekenen. Tegelijk zal bijvoorbeeld de leerlingendaling in het onderwijs de werkgelegenheid in het onderwijs onder druk zetten.

In deze verzorgende sectoren in de Achterhoek zien we de volgende economische activiteiten: detailhandel (10,2%), financiële instellingen (3,5%), zakelijke dienstverlening (8,6%), overheid (4,9%), onderwijs (5,7%), zorg (10,9%) en overige dienstverlening (3,1%).

De maakindustrie staat centraal in de Achterhoek: daar ligt het zwaartepunt van innovatie en profilering, maar ook veel kansen voor cross-overs. Gecombineerd met de sector informatie en communicatie vormt het een cluster van slimme maakindustrie: het slim en efficiënt produceren door middel van ICT en geavanceerde technieken. De HTSM is de metaalindustrie, die gekoppeld is aan onderzoek en dienstverlening op dat gebied: een cluster van voornamelijk hoog-innovatieve bedrijven gericht op micro- en nanotechnologie, sensortechnologie, mechatronica en robotisering en materiaalkunde. Dat de Achterhoek een innovatieve regio is die slimme en innovatieve bedrijvigheid naar zich toe trekt, blijkt bijvoorbeeld uit de Erasmus concurrentie- en innovatiemonitor 2016: de regio Achterhoek, Twente en Drenthe scoort na Eindhoven het hoogst (3,9% boven het landelijke gemiddelde) op radicale innovatie[5]. Het ontwikkelen van compleet nieuwe producten is een kracht van

[4] Regioplan, ESD[2], IHS Making cities work, Ruimtelijk Economisch Atelier Tordoir, december 2016, ‘De kracht van Oost-Nederland’.
[5] Rotterdam School of Management, Erasmus Concurrentie en innovatie monitor 2016.

deze regio. Cijfers uit 2010 over de octrooidichtheid bevestigen dit beeld: het Achterhoekse MKB scoort hierin hoog (0,45-0,55% van het MKB vroeg in 2010 een octrooi aan).[6]

Als het gaat om de arbeidsproductiviteit (toegevoegde waarde per werknemer) blijft de Achterhoek achter bij Twente en het Nederlandse gemiddelde. Alleen in de sectoren vervoer en opslag en overheid realiseert de Achterhoek een hogere arbeidsproductiviteit dan Twente. De sector industrie is met name opvallend: de Achterhoekse arbeidsproductiviteit blijft in deze sector sterk achter bij het Nederlandse en Twentse gemiddelde. Blijkbaar vertaalt innovatie zich nog niet zo sterk in een hoge toegevoegde waarde. Wellicht is er sprake van een sterke innovatieve kopgroep in de regio en liggen er kansen voor meer traditioneel opererende bedrijven om daarbij aan te sluiten.

Wanneer de toegevoegde waarde uit de regio wordt omgeslagen naar de bevolking blijkt ook dat de Achterhoek lager presteert dan Twente of Nederland gemiddeld. De afgelopen jaren is het BRP per hoofd van de bevolking in de Achterhoek wel sterker gestegen dan dit in Nederland of Twente het geval was. In 2015 lag het BRP per hoofd van de bevolking in de Achterhoek op € 27.445,-, tegenover € 31.223,- in Twente en € 39.936,- in Nederland gemiddeld. Blijkbaar verdient een substantieel deel van de bevolking zijn inkomen bij bedrijven buiten de regio.

Met de Uitvoeringsagenda 2.0 hebben ondernemers, overheid en maatschappelijke organisaties uit de Achterhoek opgaven en daarbij behorende programma's en projecten geïdentificeerd die de regio economisch minstens net zo goed als de trend in Nederland moeten laten ontwikkelen, waarbij de kwaliteit van leven wordt behouden of zelfs verbeterd. De focus ligt hierbij bij 'smart werken': een "programma dat beoogt door de toepassing en ontwikkeling van 'Smart Industry' de Achterhoekse economie fundamenteel te versterken" (p.3 Uitvoeringsagenda 2.0, april 2016). Met smart industry wordt het gebruik van de nieuwste informatie- en technologie-ontwikkelingen bedoeld, om daarmee veel efficiënter, flexibeler, kwalitatief beter en op maat te produceren en te werken. Voor de Achterhoek geldt de maakindustrie als bron van innovatie en hoogwaardige en gespecialiseerde productie. Daarmee is deze sector een onderscheidende economische motor. De Uitvoeringsagenda noemt daarnaast als basis voor de beoogde economische ontwikkeling het verbinden van de smart industry met sectoren als zorg, agrofood, biobased economy, traditionele maakindustrie en bouw.

Wonen en bereikbaarheid zijn subthema's die als randvoorwaarden gelden voor de economische ontwikkeling. Zonder een goed woonklimaat en goede bereikbaarheid van de regio kunnen bedrijven zich niet optimaal ontwikkelen en zullen er niet voldoende werknemers zijn om de extra bedrijvigheid te realiseren.

[6] EIM, NL Octrooicentrum, Octrooien in Nederland; analyse van de innovatiekracht in regio's, sectoren en grootteklassen. April 2010

- ***maar het aantal potentiele arbeidskrachten neemt af***

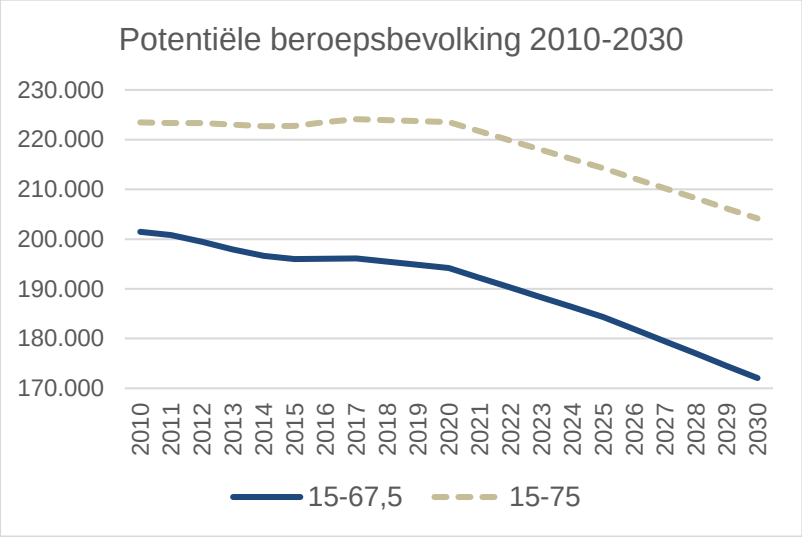

De Achterhoek heeft in 2015 een potentiële beroepsbevolking van circa 196.000 (bevolking tussen 15 en 67). De arbeidsparticipatie ligt op 66,3% in de Achterhoek: ruim 66% van de bevolking tussen de 15 en 75 jaar heeft een betaalde baan (definitie CBS). Dit is iets hoger dan het Nederlandse gemiddelde; 65,8%.

Bevolkingsprognoses[7] geven aan dat de regio een daling van de potentiële beroepsbevolking van 6% kan verwachten tot 2025 (-12.000) en van 12% tussen 2015 en 2030 (-24.000). Zowel ontgroening (aantal jongeren neemt af) als vergrijzing (aantal ouderen stijgt) resulteren in deze daling. Voor Nederland gemiddeld ligt dit op 0% tussen 2015 en 2025 en -3% tussen 2015 en 2030.
In 2030 zal de potentiële beroepsbevolking ten opzichte van 2010 afgenomen zijn met 15%, 29.000 inwoners. In vergelijking met andere regio's is dit een sterke daling. In andere regio's, zoals Alblasserwaard-Vijfheerenlanden (-4%), Goeree-Overflakkee (-9%) en heel Nederland (-3%) is deze afname aanzienlijk lager. De regio's Noordoost Fryslân en Zuid-Limburg verwachten een nog sterkere daling, van respectievelijk 18% en 20% in die periode.

De beroepsbevolking die volgens de prognoses in 2025 in de Achterhoek woont kan met een gelijkblijvende arbeidsproductiviteit het huidige BRP niet in stand houden. Bedrijven in de regio zullen naar alle waarschijnlijkheid niet aan voldoende of niet voldoende gekwalificeerde werknemers kunnen komen en zullen moeten inkrimpen of vertrekken. Door de vergrijzing zal namelijk sprake zijn van zowel een kwantitatieve (niet voldoende) als een kwalitatieve (niet voldoende gekwalificeerde) mismatch. De Nederlandse bevolking wordt gemiddeld steeds hoger opgeleid en het is de vraag hoe het onderwijsniveau van de instromers op de arbeidsmarkt aansluit bij de vacatures die vrij komen door de vergrijzing. Dit zal het vertrek van kansrijke goed opgeleide jongeren uit de regio versterken en de aantrekkelijkheid voor nieuwe vestigers doen afnemen.

[7] Provincie Gelderland, Gelderse variant o.b.v. Primos prognose 2016 ABF Research

- ***en elke dag verlaten per saldo 21.000 mensen de regio voor werk***

De Achterhoekse beroepsbevolking is niet alleen werkzaam in de Achterhoek zelf, maar kijkt ook over de grens van de regio.[8] 32% van de werkzame beroepsbevolking, 47.400 werknemers, heeft een baan bij een bedrijf dat gevestigd is buiten de regio. 6.000 mensen werken in Twente, ook 6.000 in Arnhem/Nijmegen en 2.800 in Zutphen. Uit deze regio's en steden werken tegelijk 8.900 mensen in de Achterhoek. Aangevuld met 17.600 mensen die uit andere delen van Nederland komen en in de Achterhoek werken, komt de inkomende pendel neer op 26.500. In totaal kent de Achterhoek een negatief pendelsaldo van 20.900[9] (zie ook afbeelding).

Bron: CBS (2015)

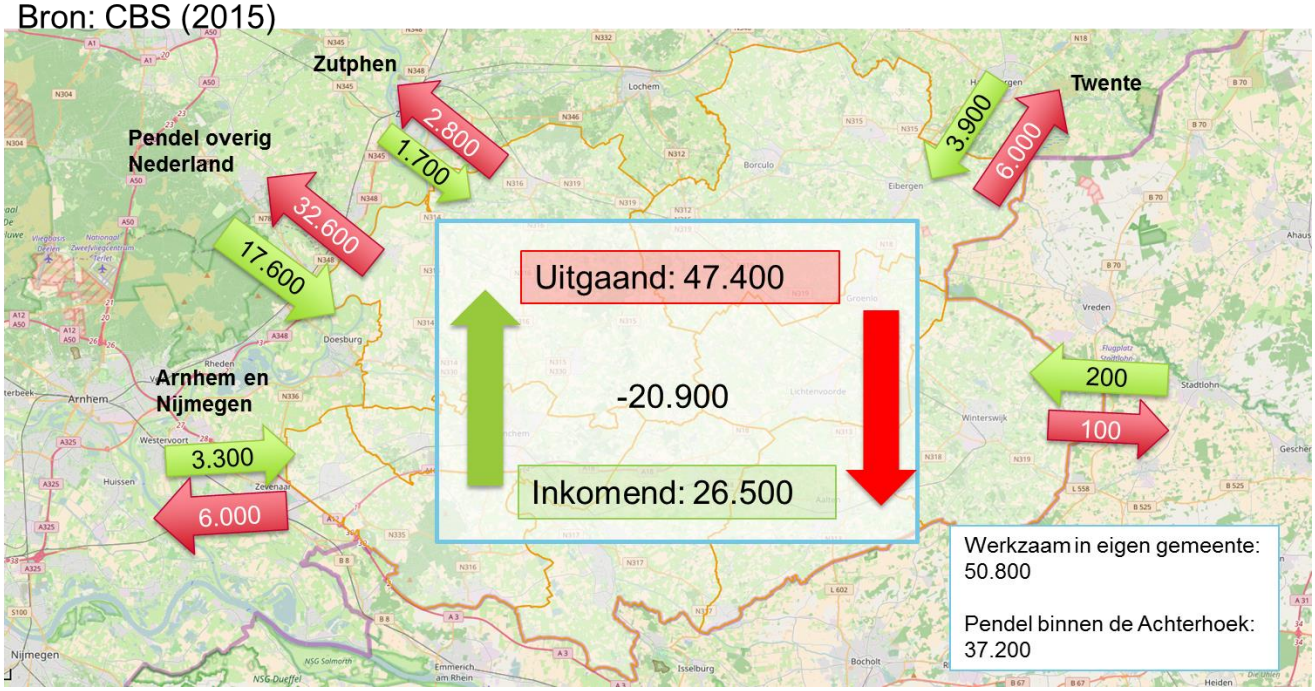

[8] CBS, woon- en werkregio's van banen van werknemers, gemeten in december 2015. NB: gegevens over de pendel in deze alinea zijn dus een indicatie voor de pendelstromen van en naar de regio. Gegevens komen uit een separate meting van het CBS, met aparte definities, afbakening van leeftijden en momenten van metingen, die verschillen van andere metingen naar beroepsbevolking die het CBS doet en waarop de overige cijfers uit dit rapport zijn gebaseerd. Recentere cijfers over de pendel zijn niet beschikbaar.

[9] Actuele pendelcijfers CBS 2015. Ten opzichte van het eerder gecommuniceerde netto pendelsaldo (concept rapportage) van 29.000 (2014) heeft dus een actualisatie plaatsgevonden, alsmede een herberekening, waarmee de correctie heeft plaatsgevonden op een onderschatting van de inkomende pendel. Wanneer we 2014 en 2015 vergelijken zien we een toename van de mobiliteit die zich manifesteert in zowel hogere inkomende als uitgaande pendel. Hier lijkt een toegenomen economische activiteit aan ten grondslag te liggen.

- ***Conclusie***

Om de Achterhoekse economie minstens zo goed te laten groeien als de Nederlandse economie, zoals de ambitie is in de Uitvoeringsagenda 2.0, ligt er een stevige opgave. Om én de teruggang in arbeidskrachten op te vangen én economische groei te realiseren is innovatie van groot belang. Immers door innovatie kan met relatief minder mensen meer omzet worden gerealiseerd; de arbeidsproductiviteit stijgt. Daarbij worden banen ook aantrekkelijker voor een relatief hoger opgeleide beroepsbevolking. Voor het bedrijfsleven is innovatie cruciaal om op de wereldmarkt te kunnen blijven concurreren.

De vraag is alleen of stijging van de arbeidsproductiviteit alléén voldoende is, of dat er nog een extra behoefte aan FTE's zal zijn. In de volgende paragraaf gaan we in op het aanbod van arbeid uit het onderwijs in de regio en de dynamiek van de leerlingdaling die dat onder druk zal zetten.

2.2. Aanbod: onderwijs

Het aanbod op de arbeidsmarkt wordt deels bepaald door leerlingen die onderwijs volgen in de regio. Na het beroepsonderwijs in de regio stromen zij in op de arbeidsmarkt, in de Achterhoek of daarbuiten. Ook jongeren die voortgezet onderwijs volgen in de Achterhoek en daarna buiten de regio verder studeren, kunnen na hun opleiding instromen in de Achterhoekse arbeidsmarkt. In deze paragraaf wordt het onderwijsaanbod voor voortgezet onderwijs en beroepsonderwijs beschreven. Hiermee komt de toekomstige aanbodkant van de arbeidsmarkt in beeld.

- ***Een breed en gespreid onderwijsaanbod***

- Er zijn 15 scholen(gemeenschappen) voortgezet onderwijs in de Achterhoek, met samen 31 vestigingen en in totaal 19.460 leerlingen.
    - Aalten: 3 locaties, 1554 lln.
    - Berkelland: 8 locaties, 2.745 lln.
    - Bronckhorst: 2 locaties, 463 lln.
    - Doetinchem: 7 locaties, 7.611 lln.
    - Montferland: 2 locaties, 763 lln.
    - Oost Gelre: 2 locaties, 2.006 lln.
    - Oude IJsselstreek: 3 locaties, 2.381 lln.
    - Winterswijk: 4 locaties, 1.937 lln.
- Van de 19.460 leerlingen die naar school gaan in de regio, komen er 1.518 van buiten de regio (7,8%). De meesten komen uit de richting van Doesburg.
- Bijna 2.200 vo-leerlingen woonachting in de Achterhoek gaan buiten de regio naar school. Zij gaan vooral richting Zutphen, Lochem en Zevenaar.
- De regio verwacht een leerlingendaling van ca. 30% in de periode 2016-2025 (ca. 5.800 leerlingen).

Op dit moment telt de regio 15 scholen(gemeenschappen) voortgezet onderwijs met samen 31 vestigingen:

Naam	Vesti-gingen	Plaats	Lln	Typen onderwijs	Denominatie
Christelijk College Schaersvoorde	4	Aalten, Dinxperlo Winterswijk	1.768	Vmbo-bb/kb, vmbo-t, havo, vwo	Protestants-Christelijk
AOC Oost	2	Borculo, Doetinchem	1.752	Vmbo-bb/kb, vmbo-t	
Ulenhof College	3	Doetinchem, Vorden	2.059	Vmbo-bb/kb, vmbo-t, havo, vwo	Protestants-Christelijk
Ludger College	3	Doetinchem	3.264	Vmbo-bb/kb, vmbo-t, havo, vwo	Protestants-Christelijk/ Rooms-Katholiek
Marianum	2	Groenlo, Lichtenvoorde	2.006	Vmbo-bb/kb, vmbo-t, havo, vwo	Room-Katholiek
Het Assink Lyceum	3	Eibergen, Neede	1.323	Vmbo-bb/kb, vmbo-t, havo, vwo	Rooms-Katholiek
Symbion	1	Didam	246	Praktijkonderwijs	Algemeen bijzonder
Almende College	3	Silvolde, Ulft	2.381	Vmbo-bb/kb, vmbo-t, havo, vwo	Rooms-Katholiek
Liemers College	1	Didam	517	Vmbo-bb/kb, vmbo-t, havo, vwo	Protestants-Christelijk/Rooms-Katholiek
Gerrit Komrij College	3	Eibergen, Winterswijk	1.630	Vmbo-bb/kb, vmbo-t, havo, vwo	Openbaar
Rietveld Lyceum	1	Doetinchem	1.159	Vmbo-t, havo, vwo	Openbaar
Staring College	2	Borculo	557	Vmbo-bb/kb, vmbo-t, havo, vwo	Openbaar
Prakticon	1	Doetinchem	379	Praktijkonderwijs	Openbaar
MaxX	1	Neede	208	Praktijkonderwijs	Openbaar
Pronova	1	Winterswijk	211	Praktijkonderwijs	Algemeen bijzonder

Op de volgende pagina is de huidige situatie weergegeven op een kaartbeeld:

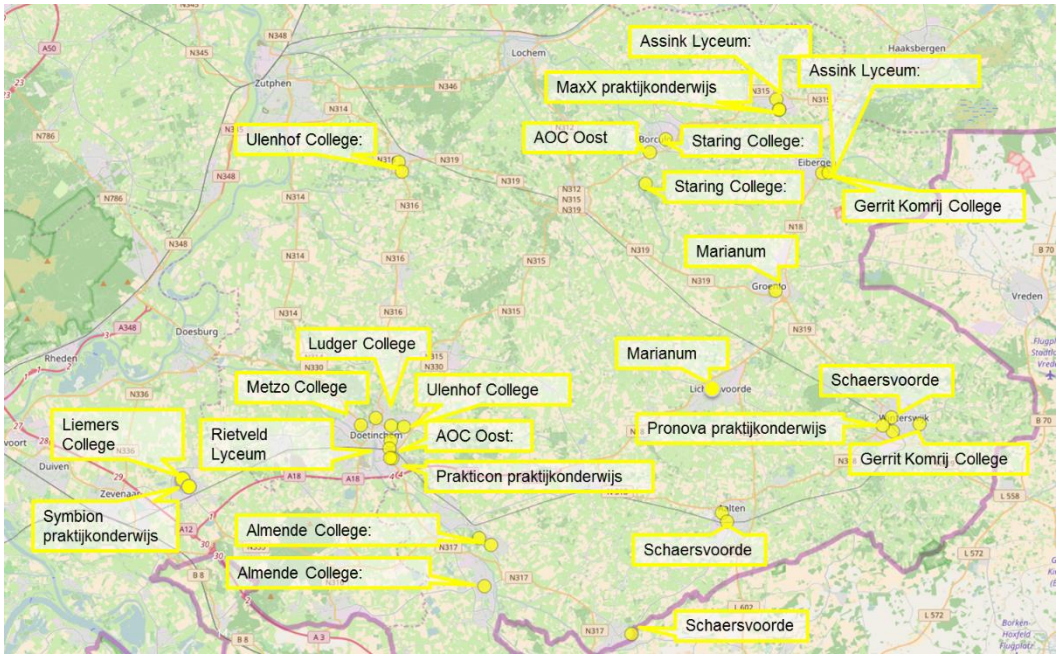

In de regio wordt op 11 vestigingen van 9 onderwijsinstellingen vmbo-bb/bk onderwijs aangeboden in de bovenbouw. Een overzicht van de vestigingen en de stromingen die zij aanbieden is weergegeven in onderstaande kaart.

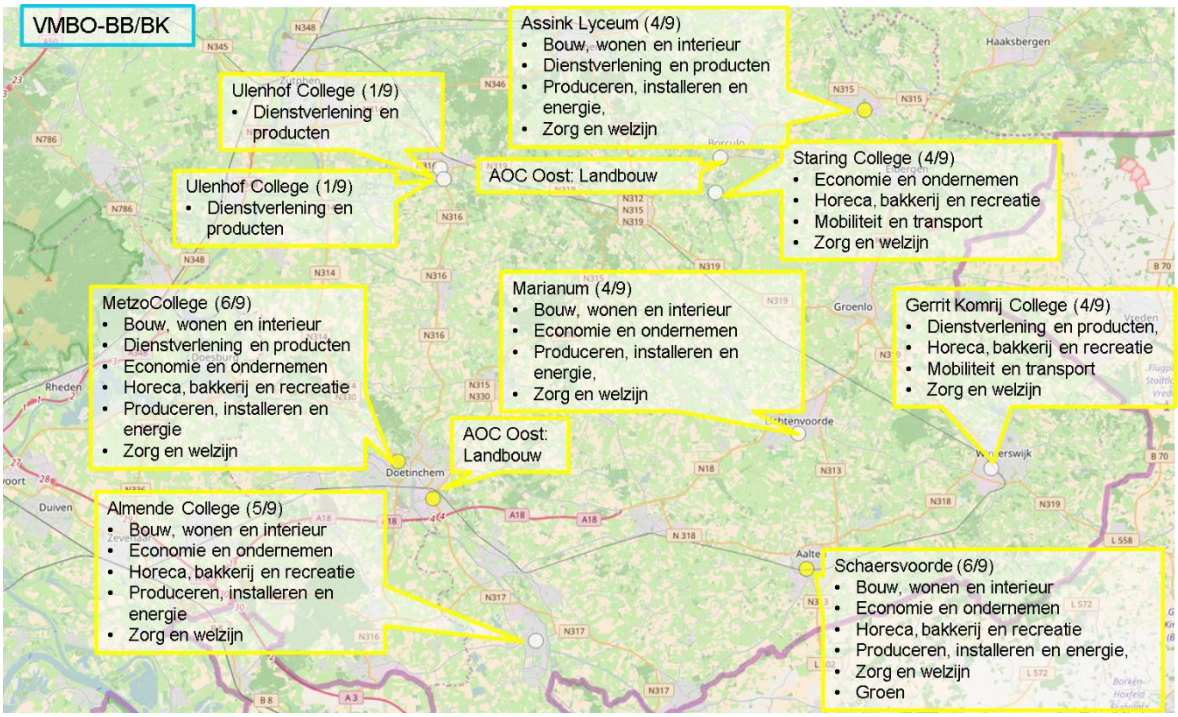

Het middelbaar beroepsonderwijs (MBO) in de regio kent 13 vestigingen van 2 onderwijsinstellingen. Het Graafschap College speelt een grote rol met 12 vestigingen verspreid over de regio. Daarnaast zijn er opleidingsbedrijven in de regio. Zie onderstaande kaart voor de diverse opleidingen die de vestigingen aanbieden.

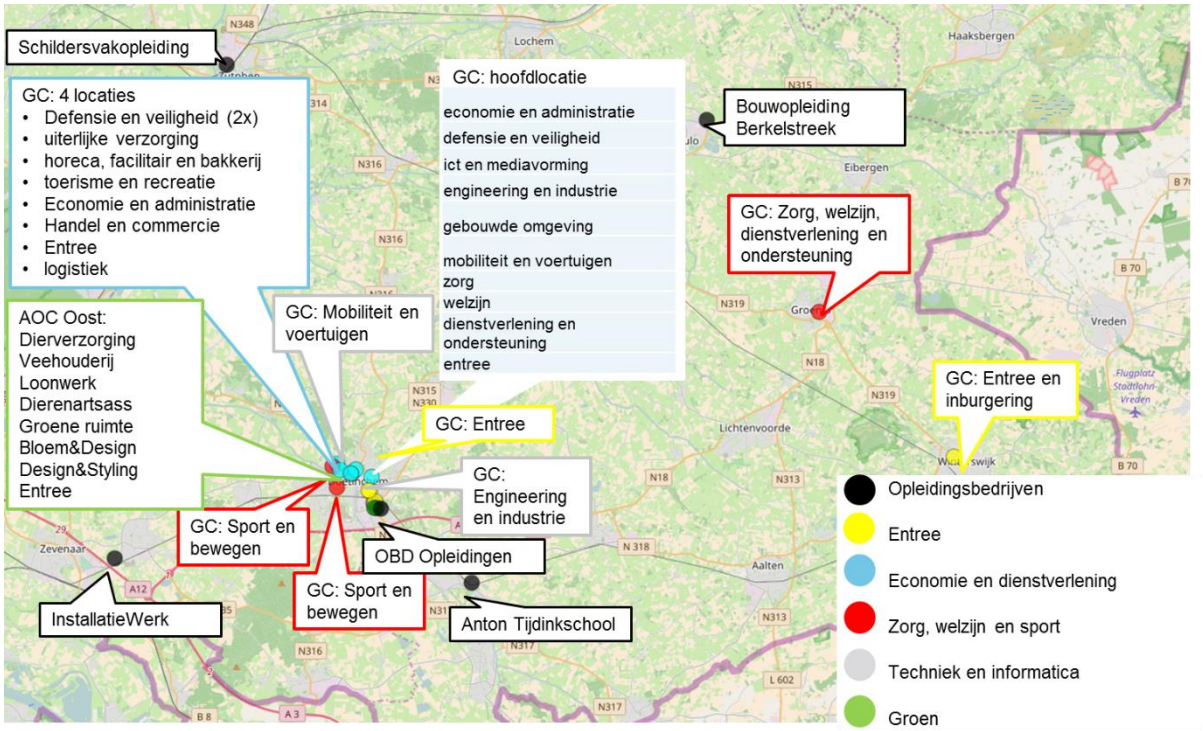

Gegevens over leerlingen en hun opleidingen verzamelt DUO alleen op instellingsniveau. Uit de regio zijn wel onderstaande gegevens bekend.

Naam	Vestigingen in de regio	Plaats	Sector
Graafschap College	12	Doetinchem, Groenlo, Winterswijk	Entree, Economie en Dienstverlening, Zorg, welzijn en Sport, Techniek en informatica, Groen
AOC Oost	1	Doetinchem	Groen

Ook in het middelbaar beroepsonderwijs, net als in het primair en voortgezet onderwijs, heeft de grootte van de opleiding invloed op de betaalbaarheid van het onderwijs. Een vuistregel die het veld aanhoudt is 18 deelnemers per beroepsopleiding per mbo-instelling als signaalwaarde voor kleine opleidingen. Met 18 deelnemers kan één docentensalaris worden betaald. Een instelling maakt natuurlijk ook andere kosten, maar omdat deze niet 1-op-1 aan een opleiding te koppelen zijn en grotere opleidingen hiervoor kunnen compenseren, is het voor de kleinste opleidingen relevant om in ieder geval het salaris van een docent te kunnen dekken.[10]

De onderwijsinstellingen met vestigingen in de regio bieden in totaal circa 130 beroepsopleidingen aan (verdeeld over de verschillende typen (BBL/BOL) en niveaus (1,2,3 of 4). In 2016 hadden 38 opleidingen minder dan 18 deelnemers. Meer dan twee derde daarvan is een technische opleiding.

- ***waarmee leerlingen aan de Achterhoek worden gebonden***

Van de 19.460 leerlingen die onderwijs volgen in de Achterhoek zijn er 1.518 afkomstig van buiten de regio, dat is circa 8,7%. Deze leerlingen zijn vooral afkomstig uit de gemeente Doesburg (317 leerlingen). Deze leerlingen uit Doesburg volgen met name onderwijs op het Rietveld Lyceum in Doetinchem. Andersom zijn er ook 2.176 kinderen en jongeren die in de Achterhoek wonen, maar

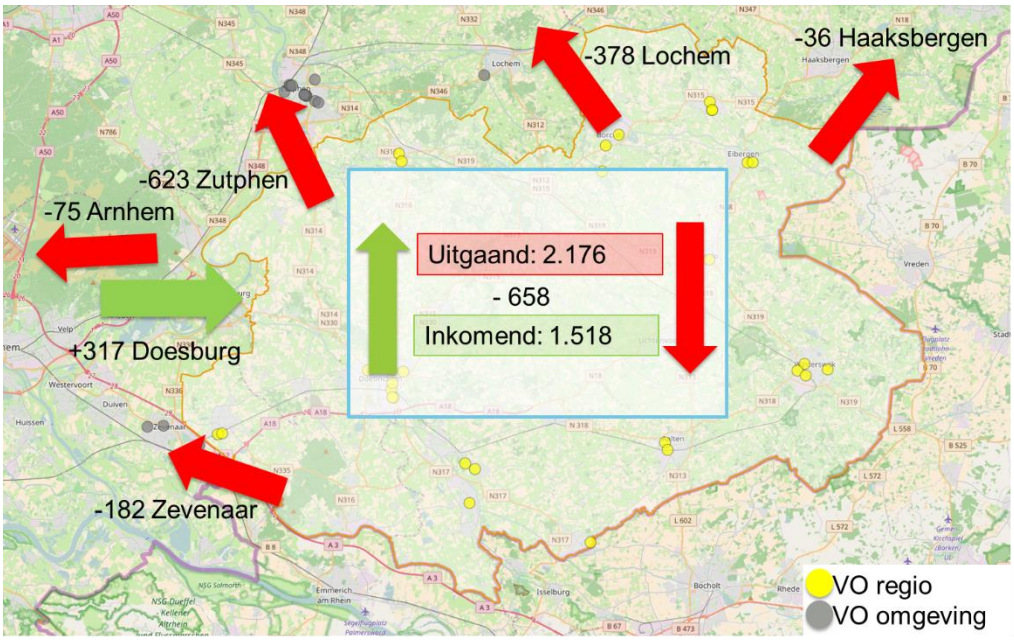

[10] Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt (2014) 'De plicht tot verantwoordelijkheid; nadere inkadering van de zorgplicht doelmatigheid'.

buiten de regio naar school gaan. Zij gaan vooral naar school in de gemeenten Zutphen, Lochem en Zevenaar (zie het kaartbeeld voor de belangrijkste netto leerlingenstromen).[11]
Vergeleken met andere regio's is deze pendel weinig. Dit kan wijzen op een sterke concurrentiepositie van het Achterhoekse voortgezet onderwijs: het onderwijs buiten de regio, bijvoorbeeld in Zutphen, heeft geen sterke aantrekkingskracht voor jongeren uit de regio. Dit gegeven is een kans voor de regio: het is wellicht mogelijk om de 2.167 leerlingen die nu nog wel onderwijs buiten de regio volgen voor de regio te behouden.

- ***maar leerlingendaling zet dit aanbod onder druk***

Volgens prognoses[12] zal het aantal leerlingen op de scholen voor voortgezet onderwijs in de Achterhoek tussen 2016 en 2025 met ca. 5.800 leerlingen afnemen tot 13.650 leerlingen in 2025 (een daling van 30%). De leerlingendaling zal zich naar verwachting wel anders ontwikkelen tussen de verschillende gemeenten. Zo zal de grootste leerlingendaling plaatsvinden in de gemeenten Berkelland (-39%) en Oost Gelre (-33%). In de gemeenten Winterswijk (-23%) en Aalten (-19%) is de leerlingendaling het kleinst. De leerlingendaling is zowel in de onderbouw als in de bovenbouw duidelijk zichtbaar.

Een overzicht van de leerlingendaling per gemeente is weergegeven in onderstaande figuur.

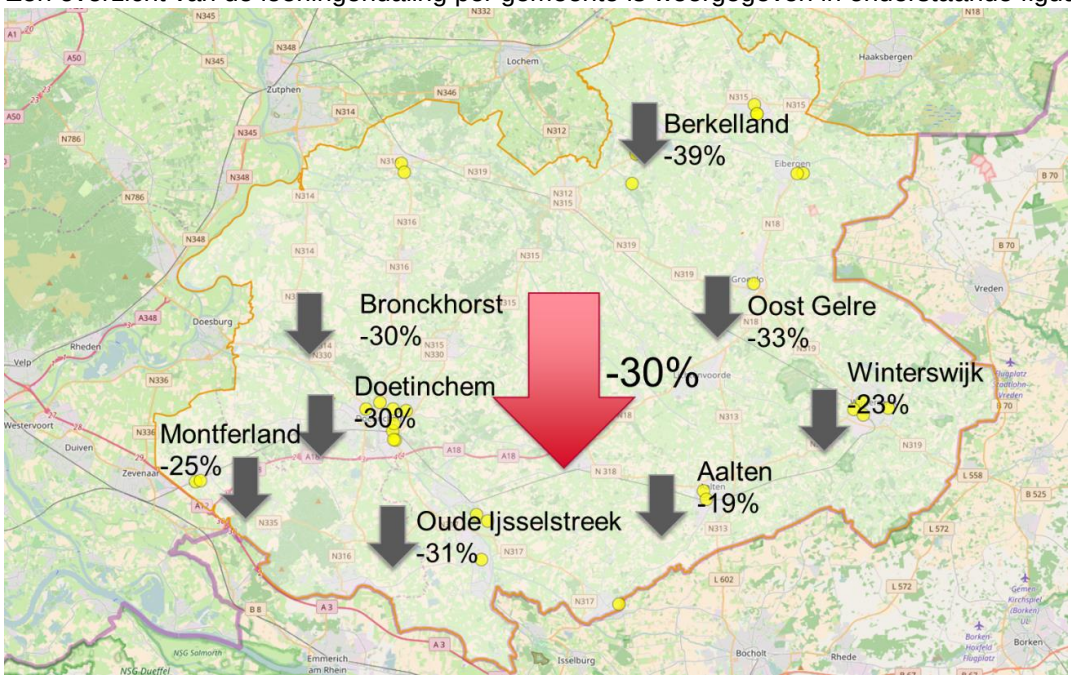

[11] DUO Onderwijsdata, schooljaar 2016-2017
[12] Uitgegaan is van de leerlingenprognoses van DUO, PlanningVerband Groningen, Pronexus, Voion en eigen prognoses van een school.

Voor een vergelijking met andere regio's kan er gekeken worden naar de trend tussen 2016 en 2025. Het beeld van de daling in de Achterhoek naast die van andere Nederlandse regio's laat zien dat de leerlingendaling in de Achterhoek een serieus probleem is: geen van de andere regio's heeft te maken met zo'n grote afname van het aantal leerlingen tussen 2016 en 2025. Het is dus zaak om de leerlingen die de regio voorbrengt voor de regio te kunnen behouden om zo te kunnen blijven voldoen aan de groeiende regionale arbeidsvraag.

	Achterhoek	Lingewaard Overbetuwe	Voorne-Putten	Alblasserwaard-Vijfheerenlanden	Kop van Noord-Holland	Noordoost Fryslan	Zuid-Limburg
Leerlingendaling 2016 - 2025	-30%	-13%	-10%	-9%	-25%	-14%	-14%
Aantal brinnummers	15	4	9	11	8	9	27
Aantal vestigingen	31	9	13	21	14	18	53
Aantal besturen	6	3	4	9	5	9	5
Waarvan éénpitters	0	0	0	2	1	3	0
Aantal leerlingen 2016	19.460	5.396	10.077	12.228	9.414	7.110	28.612

- ***maar de regio zit niet stil***

Om ook in de toekomst goed onderwijs te bieden zijn schoolbesturen en gemeenten aan de slag met plannen die van invloed zijn op het aanbod en de spreiding van het beroepsonderwijs in de regio. Zo brengt het Almende College de locaties Wesenthorst en Bluemers samen op één plek aan de noordkant van Oude IJsel om het voortgezet onderwijs in Gemeente Oude IJsselstreek te behouden en te versterken. Het Ludger College, Ulenhofcollege en Rietveld Lyceum worden actief betrokken bij de plannen van schoolbestuur Achterhoek VO om te komen tot twee scholen voor mavo, havo en vwo in Doetinchem om het behoud van onderwijs en keuzemogelijkheden in Doetinchem te behouden. Het IKC de Bosmark en een vestiging van middelbare scholengemeenschap Schaersvoorde in Dinxperlo gaan een samenwerking aan om de overgang van PO naar VO soepeler te laten verlopen en het voortgezet onderwijs in Dinxperlo te waarborgen. De partijen hebben dit schooljaar een intentieverklaring ondertekend. Het Staring College streeft ernaar om van twee locaties in Borculo naar één locatie te gaan. Hiermee zal onder andere de bereikbaarheid verbeteren wat past in de visie thuisnabij onderwijs van de school.

- ***Conclusie***

Het aanbod van beroepsonderwijs in de regio is breed en verspreid over de gemeenten met 31 vestigingen voor het voortgezet onderwijs en 13 voor het middelbaar beroepsonderwijs. Dit aanbod staat echter onder druk door een verwachte leerlingendaling van 30% tussen 2016 en 2025 in het voortgezet onderwijs. De regio zet zich echter in om het onderwijsaanbod kwalitatief goed en divers te

houden en zoveel mogelijk leerlingen aan de regio te blijven binden. Daarmee kunnen wellicht de gevolgen van de leerlingendaling worden “gedempt”.

2.3. Conclusie onderwijs en arbeidsmarkt

Vanwege de vergrijzing en de economische ambities van de Achterhoek zal de aanvullende arbeidsvraag tussen 2016 en 2025 toenemen. De potentiële beroepsbevolking in de regio bedraagt in 2016 ca. 223.000 personen. Als gevolg van de ontgroening en vergrijzing neemt de potentiële beroepsbevolking tussen 2016 en 2025 af met ongeveer 12.000 personen. Tegelijkertijd zal het aantal leerlingen in het voortgezet onderwijs in deze periode dalen met 5.800, tot circa 13.650 in 2025.

Het is dus “alle zeilen bij voor de arbeidsmarkt” gegeven deze groeiende mismatch tussen vraag en aanbod. Daarbij is het van belang om het regionale onderwijs zo goed mogelijk te laten functioneren, om de leerlingen van nu zo goed mogelijk op te leiden, voor te bereiden op de arbeidsmarkt en zoveel mogelijk te binden aan de regio. Een goede aansluiting tussen onderwijs en bedrijfsleven en een breed onderwijsaanbod zijn hierbij belangrijk. Zoals al kort aangestipt kunnen nieuwe arbeidskrachten ook gevonden worden in het behouden van arbeidspendelaars, verhoging van de arbeidsparticipatie en het aantrekken van werknemers buiten de regio.

In welke mate al deze routes voldoende zijn om het gat tussen vraag en aanbod te vullen, hangt deels af van de ambities van belangrijke betrokkenen in de regio. Tijdens de interactieve bijeenkomsten van 12 en 26 oktober hebben ondernemers, overheid en onderwijspartijen de kans gekregen om zich hierover uit te spreken en mee te denken over het (beroeps)onderwijs en de arbeidsmarkt van de toekomst in de Achterhoek.

DEEL B: INTERACTIEVE BIJEENKOMSTEN

Tijdens de interactieve bijeenkomsten van 12 en 26 oktober hebben ondernemers, overheid en onderwijspartijen de kans gekregen om zich uit te spreken over manieren waarop het gat tussen vraag en aanbod gevuld dienen te worden.

3. INTERACTIEVE BIJEENKOMSTEN (BEROEPS)ONDERWIJS

Ondernemers, overheid en onderwijspartijen zijn op donderdagavond 12 oktober en donderdagavond 26 oktober op het Graafschap college in respectievelijk Doetinchem en Groenlo met elkaar in gesprek gegaan over het (beroeps)onderwijs en de arbeidsmarkt van de toekomst in de Achterhoek. Met de transitieatlas wordt de koppeling tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt in beeld gebracht, waardoor verder na kan worden gedacht en de dialoog gestart kan worden over de komende effecten die de leerlingendaling zal hebben op de arbeidsmarkt. Volgens René van Gils (Graafschap college) is een centrale vraag tijdens de sessie hoe de stuwende sectoren kunnen groeien zodat de regio als geheel kan gaan bloeien.

Interactieve stemronde

De aanwezigen op deze avonden krijgen de kans om hun mening te geven aan de hand van een stemronde met vragen over de toekomst van de regionale economie, de aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt en de leerlingendaling.

Potentie Achterhoek

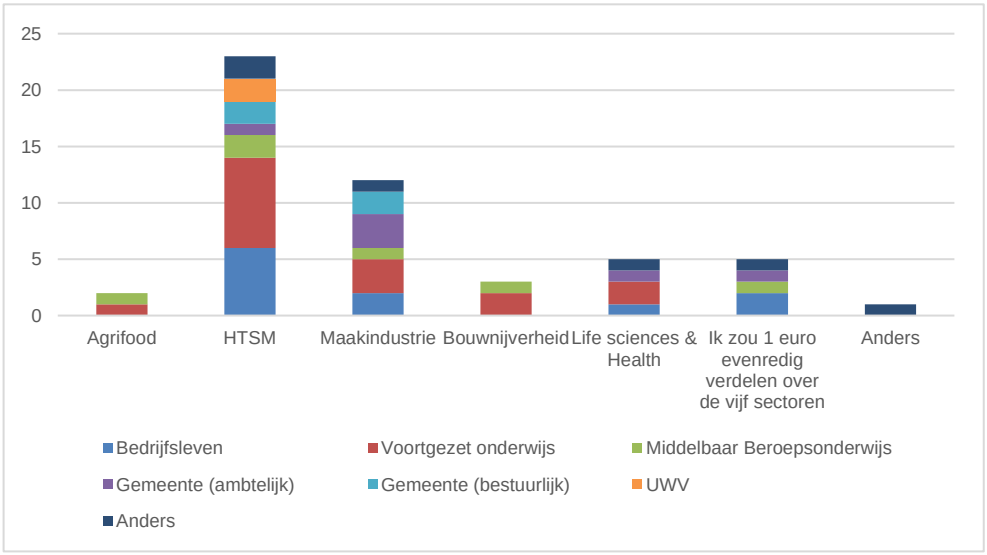

Eén van de eerste vragen die aan de aanwezigen wordt gesteld gaat om de mogelijkheden voor economische groei die zij zien in de regio. Een groot deel van de aanwezigen bij beide bijeenkomsten ziet HTSM (High Tech Systems and Materials) als de sector met het beste potentiële rendement (45%). Daarnaast vindt een ander deel van de aanwezigen de maakindustrie veelbelovend (24%). De

sectoren agrifood, bouw, vervoer en opslag en life sciences & health worden ook herkend als stuwende sectoren voor de regio, maar de aanwezigen verwachten daar minder rendement van. Iemand licht de keuze voor de maakindustrie toe: een sector als de agrifood heeft de maakindustrie hard nodig: zonder de maakindustrie die de sector faciliteert, kan de agrifood niet groeien. Een ander stelt dat er tegenwoordig meer en meer lokaal wordt geproduceerd, waardoor er voor de maakindustrie in de regio veel mogelijk is. Een trend die iemand anders constateert is die van steeds sneller, beter en goedkoper produceren. De Achterhoek moet wel fors inzetten op de smart industry, omdat het anders de boot mist vergeleken met andere regio's of landen. Een aantal aanwezigen geeft aan een kansrijk cluster te zien in groothandel, vervoer en opslag. De Achterhoek is al sterk in de koppeling tussen vervoer en groothandel, heeft daarin de afgelopen jaren een grote groei meegemaakt. In de koppeling met e-commerce zit bovendien veel potentieel. Als er binnen dat cluster meer en breder wordt samengewerkt kan het nog sterker worden.

Van de Achterhoekse economie verwachten de aanwezigen veel: die kan minstens net zo hard als de rest van Nederland groeien (78%). Van deze groep schat meer dan de helft in dat de economische groei wel twee keer zo groot als het Nederlands gemiddelde kan zijn. 20% denkt dat het tot de helft minder zal zijn dan het gemiddelde. De aanwezigen die zeer positief zijn over de potentie van de regio zien de sterke uitgangspositie van de regio: goede infrastructuur, hoog arbeidsethos en een toename van lokale productie. Dat is een pullfactor voor bedrijven. Iemand anders plaatst daar wel een kanttekening bij: "Het innovatieve karakter van de regio wordt te weinig vermarkt. De Achterhoek is nog te bescheiden. Als we onszelf beter weten te verkopen als innovatieve regio is twee keer zo hard groeien als de Nederlandse economie wel mogelijk." Een van de aanwezigen merkt op dat de Achterhoek anders moet gaan denken en lef moet hebben. Nieuwe ideeën moeten een destructief karakter hebben: je moet jezelf als bedrijf soms kapot maken om uiteindelijk innovatief te zijn. Iemand die inschat dat de Achterhoek aan het Nederlandse gemiddelde kan groeien merkt op dat de Achterhoek nu nog onder het gemiddelde groeit. De ontwikkeling van de economie op het Nederlands gemiddelde krijgen is dus al een verbetering ten opzichte van de huidige situatie. Meerdere aanwezigen die hebben gestemd voor een groei die onder het Nederlandse gemiddelde ligt, zien een risico in het feit dat steeds meer jongeren de regio verlaten. Een ander merkt op dat de smart industry strategie nog te weinig effect heeft op de economie en dat hij daarom de groeimogelijkheden voor de regio wat minder positief inziet.

Hoe de economische groei dan gestimuleerd zou kunnen worden, daar zijn de meningen over verdeeld. De twee belangrijkste antwoorden die genoemd zijn, zijn het (door-)ontwikkelen van Smart Industry (20%) en het verbeteren van het onderwijs- en omscholingsaanbod (20%). Daarnaast is er verbetering mogelijk in de samenwerking tussen overheid, ondernemers en onderwijs (18%). Een van de deelnemers ziet daarin een link met het wegtrekken uit de regio: "Als leerlingen beter kennis maken met wat de Achterhoek te bieden heeft, verlaten zij minder snel de regio en kan de economie meer groeien. Een goede samenwerking is daarbij van belang." Een ander voegt toe dat het vooral belangrijk is hoe je hbo'ers in de regio houdt. 18% ziet in verdere innovaties op het gebied van duurzaamheid de grootste kansen om de economie te versterken. Ook vond het merendeel (57%) een

intensievere samenwerking met omliggende regio's zoals Twente en Duitsland noodzakelijk voor de economische groei van de Achterhoek. Deze regio's doen het iets beter dan de Achterhoek, daar zou de regio dus meer van kunnen profiteren.

Arbeidsmarkt: instroom, ontwikkelingen sectoren

Wanneer de aanwezigen worden gevraagd welke banen (qua opleidingsniveau) de grootste tekorten moeten verwachten, geven de aanwezigen voor bijna de helft (48%) aan dat er vooral tekort zal ontstaan van technisch personeel, op alle niveaus. Een van de aanwezigen noemt dat er in de Achterhoek 1,5 keer zoveel mensen in de techniek werken als in Nederland en de grootste sector in de regio is. Daarvoor zullen dus mensen van buiten moeten komen. Een deel van de aanwezigen (28%) schat in dat vooral banen op mbo-3 en 4 niveau tekorten zullen krijgen. Door technologisch ontwikkelingen zullen banen technisch gecompliceerder worden en er extra behoefte komen aan werknemers op niveau 3 en 4. Tegelijk, geven een aantal aanwezigen aan, kiezen bedrijven vaak voor overgekwalificeerde sollicitanten in functies op niveau 1 en 2, omdat er zoveel mbo-3 en 4 leerlingen zijn. Daardoor komen mbo'ers op niveau 1 en 2 moeilijker aan het werk, zo geven zij aan.

"Door vergrijzing van het personeelsbestand ontstaan er tekorten in de zorg."

De grootste tekorten verwachten de aanwezigen vooral in de sectoren industrie en zorg, de grootste overschotten verwacht men in de sector zakelijke dienstverlening. Er ontstaat discussie over de invloed van robotisering op de arbeidsvraag. Het Graafschap College meent dat er op alle niveaus personeelstekorten zullen ontstaan, omdat robotisering tegelijk banen creëert en bespaart. Dat dit in elke sector anders ligt, geven een paar andere aanwezigen aan. Sommige aanwezigen verwachten dat in de landbouw een overschot aan arbeidskrachten ontstaat door robotisering, een ander meent dat door de vergrijzing problemen zullen ontstaan met de opvolging van het boerenbedrijf. Iemand noemt dat in de bredere sector groen en infra wellicht geen overschotten ontstaan, zoals hij in de landbouw wel verwacht.

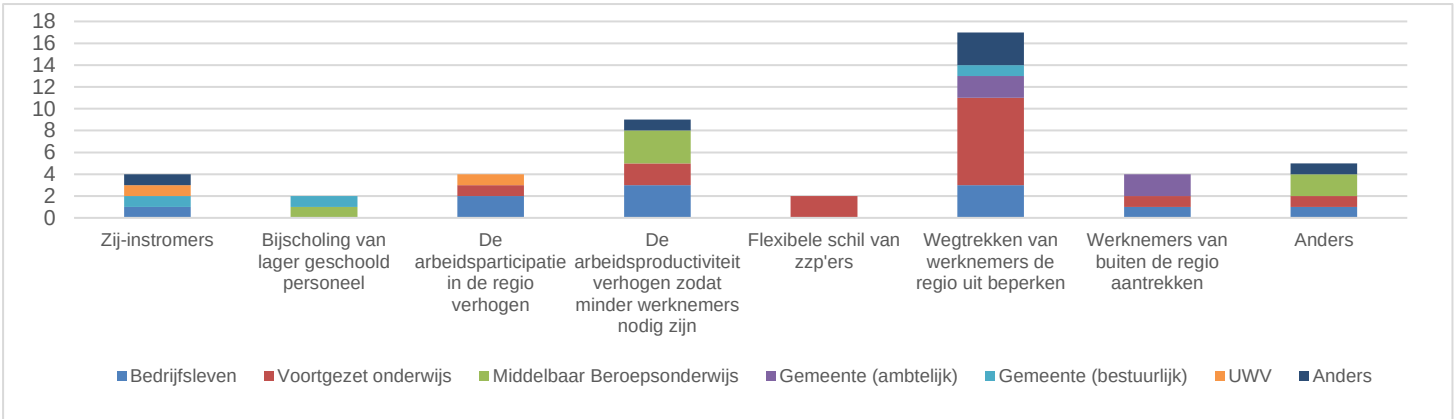

Als er wordt gevraagd hoe de verwachte tekorten op de arbeidsmarkt opgevangen kunnen worden, ziet de grootste groep aanwezigen (36%) het beperken van de uitgaande pendel (werknemers die

binnen de regio wonen maar buiten de regio werken) als belangrijkste element. De regio wil graag meer inzicht in het profiel van de ‘pendelaars’, zo wordt breed gedeeld in de bijeenkomsten: wat is het opleidingsniveau, wat zijn de arbeidsvoorwaarden en de soort banen van deze pendelaars, in het licht van push- en pull-factoren voor werknemers. Als daar meer over bekend is, kan de regio er aan werken om deze mensen binnen de regio te houden. Verschillende aanwezigen merken wel op dat het binden van inwoners aan de regio niet een doel op zich moet zijn: vooral jongvolwassenen moeten een baan vinden die goed bij hen past. Als dit buiten de regio is, dan is dat niet erg. Ook ziet een deel een belangrijke oplossingsrichting in het verhogen van de arbeidsproductiviteit (toegevoegde waarde per werknemer) (19%). Een ondernemer noemt dat er nog veel te conventioneel wordt gedacht. Door automatisering kan de arbeidsproductiviteit enorm stijgen, maar automatisering gaat ook veel verder: het is een totale digitale transformatie die kansen biedt voor andere manieren van werken. Die ontwikkeling gaat veel sneller dan we denken. Hij geeft een praktijkvoorbeeld: als technische groothandel moet hij niet meer van business to business denken, maar van business to consumer. Een voorbeeld uit de bouw is dat als je niet bezig bent met modulebouw, alle kansen volledig mist. Iemand merkt op dat daar ook een bedreiging in zit: hoe bereiken de innovaties die in het hbo en wo zijn bedacht de mbo’er? De mbo’er komt bij de klant, maar heeft niet de kennis van de ontwikkelingen in de toekomst. Daar gaapt een gat, dat gevuld moet worden. Het ROC noemt dat er wel projecten door mbo en hbo samen worden gedaan en dat de opleidingen ‘smart industry’ en ‘smart building’ zijn gestart. Een programma bij 247Steel is geschreven door mbo’ers en hbo’ers. De aanwezigen vinden dat positieve voorbeelden, maar zien daarmee de problematiek nog niet opgelost.

Ook is er nog veel arbeidspotentieel te halen uit zij-instromers, zo geven veel aanwezigen aan. Werklozen die geschoold zijn voor sectoren waar een overschot aan arbeidsaanbod is, zoals de zakelijke dienstverlening, komen in hun sector niet aan het werk. Om hen weer in te laten stromen zouden ze moeten worden omgeschoold. Hier ligt een opgave voor ROC’s. De aanwezigen brengen in de discussie naar voren dat er gezocht moet worden naar een manier om de tekorten weg te werken die het minst kost. Dan ligt het aan het werk helpen van zij-instromers en het omscholen van werklozen het meest voor de hand. Een van de aanwezigen noemt dat er nu 13.000 mensen in de regio op de bank zitten. Daar kan een groot deel van aan het werk. Bijscholing moet je dan niet uit de weg gaan, dan is er veel mogelijk. De ervaring van het ROC is dat werknemers op alle onderwijsniveaus om te scholen zijn, van de ict tot de financiële sector tot iemand uit de marketing. Een vertegenwoordiger van het UWV noemt dat er een mismatch is tussen vacatures en mensen. Of er moet worden omgeschoold, of vacatures moeten worden aangepast. Tegelijk kunnen zij-instromers een moeilijke groep zijn, zo geeft iemand aan: “Het loont soms nauwelijks de moeite om vanuit een uitkering aan het werk te gaan. De motivatie om je om te laten scholen is dan misschien laag.” Dat een tekort aan gekwalificeerd personeel in groei belemmert, ervaart een van de ondernemers nu al: “Mijn bedrijf moet afremmen in de groei, omdat ik niet genoeg hbo- en wo-krachten vind.” Iemand anders ziet hierin het risico dat je met dit tekort de goede bedrijven de regio uit jaagt.

Onderwijs

> "Het betrekken van bedrijven bij onderwijs moet ook in de zorg, retail en horeca gebeuren."

Een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt is volgens het grootste deel van de aanwezigen van cruciaal belang voor de toekomst van het vmbo en mbo in de regio (67%). Deze is nu matig (45%) tot goed (45%) volgens de aanwezigen. Een aantal deelnemers geeft aan dat voor techniekopleidingen de aansluiting met de arbeidsmarkt prima is: leerlingen worden goed opgeleid en kunnen snel worden ingezet. Voor andere opleidingen laat die aansluiting nog wel te wensen over. Een ander merkt op dat er veel studenten in een richting afstuderen die niet aansluit bij de sectoren waar de meeste vacatures in zijn. Bovendien hebben veel mbo'ers achteraf spijt van hun opleidingskeuze, vooral als ze geen baan vinden op hun niveau. Vanwege deze mismatch is het belangrijk een goed beeld van de opleiding en het werk wat daarmee kan worden gedaan te schetsen. Sommige sectoren hebben een bepaald imago dat niet strookt met de realiteit. Zo noemt iemand dat het imago van de bouwsector niet positief is, terwijl ze een enorm innovatieve sector zijn. Anderen uit de zaal herkennen dit. 67% van alle aanwezigen ziet een verbetering in de aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt vooral tot stand komen als bedrijven meer betrokken worden bij de vormgeving van de opleidingsrichtingen en vakken die gegeven worden. Daarmee kan het beeld van een beroep ook beter worden neergezet. Dat betekent wel dat het onderwijs ook beter moet luisteren naar het bedrijfsleven, zo klinkt de oproep van een aantal: "Er moet meer gecommuniceerd worden tussen de twee groepen." Vanuit de zaal klinkt ook dat de leerlingen een meer specifieke vaardigheid moet worden aangeleerd, om beter om te gaan met een meer gespecialiseerde arbeidsmarkt.

Om jongeren na hun opleiding aan de regio te binden is het volgens de aanwezigen vooral van belang dat er meer hbo-functies bij bedrijven komen (40%) en dat het woon- en voorzieningenaanbod wordt uitgebreid en verbeterd (40%). Terecht merkt iemand op dat alle afgestudeerden van het mbo niet aan de vervangingsvraag kunnen voldoen. Ook als zij allemaal in de regio blijven, moet er naar alternatieven worden gekeken om aan de vraag te voldoen. Het gat wordt echter nog groter als het onderwijs (voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs) er niet in kan slagen om goede kwaliteit te blijven leveren. Door verwachte leerlingendaling staat de diversiteit van het onderwijs wel onder druk. Een van de onderwijsvertegenwoordigers geeft aan dat er nu prima onderwijs wordt geboden en dat de onderwijspartijen zich hard maken om de opleidingen aan te laten sluiten bij de arbeidsmarkt van de toekomst. Een andere vertegenwoordiger uit het onderwijs merkt op dat daarvoor een structuurverandering nodig is: een krimpend leerlingenaantal opleiden voor de toekomstige arbeidsmarkt vraagt om een nieuwe manier van opleiden.

In beide bijeenkomsten kwamen de aanwezigen tot het besef dat het tijd voor actie is voor de drie o's samen. Voor de aanwezigen uit onderwijs, bedrijfsleven en overheid werd duidelijk dat een ambitie voor flinke economische groei van de regionale economie, samen met een dalende potentiële beroepsbevolking en een forse uitgaande arbeidspendel vragen om een gezamenlijke, maximale inzet op innovatie en een maximale inzet op talent voor de regio. Hoe dit eruit kan zien wordt in de volgende hoofdstukken beschreven, eerst voor innovatie en economische groei (hoofdstuk 4) en dan voor talent (hoofdstuk 5).

DEEL C: MAXIMALE INZET OP INNOVATIE, ECONOMISCHE GROEI EN TALENT

Tijdens de interactieve sessies heeft het merendeel zich uitgesproken voor het maximaal inzetten op innovatie, economische groei en behoud van talent voor de regio. Ook werd het ecomische profiel en de dynamiek op de arbeidsmarkt (h)erkend door deelnemers.

4. MAXIMALE INZET OP INNOVATIE EN ECONOMISCHE GROEI

De ambitie die de regio heeft om economisch te blijven groeien, en zelfs meer dan Nederland gemiddeld, blijkt uit alle stemresultaten van de bijeenkomsten, de dialoog die tijdens de bijeenkomsten is gevoerd, en komt overeen met de ambitie uit de Uitvoeringsagenda 2.0.

Flinke economische groei in de Achterhoek kan niet zonder innovatie. Innovatie laat de arbeidsproductiviteit stijgen en kan tot gevolg hebben dat de economie groeit, maar het aantal arbeidskrachten stabiel blijft of zelfs kan krimpen. Dat biedt kansen voor een regio met een krimpende beroepsbevolking.

In dit hoofdstuk komt achtereenvolgens aan bod welke kansen er voor de stuwende clusters uit de regio liggen, welke groei er mogelijk is wanneer de regio maximaal innoveert en wat dit betekent voor de vraag naar werknemers.

4.1. Wat kan het opleveren?

Mits de economie zich gunstig blijft ontwikkelen en de regio haar kansen pakt, is een aanzienlijke groei van het BRP mogelijk. Dit is een duidelijke conclusie uit de interactieve bijeenkomsten en de stemresultaten daarvan. Sectorverwachtingen van financiële instellingen als ING en de Rabobank en ramingen in het kader van het Topsectorenbeleid onderschrijven de mogelijkheid hiertoe. Op basis daarvan is de maximale potentie van de regio in te schatten op een groei in toegevoegde waarde van maximaal € 1.490 mln. tot en met 2025.

Samengevat is deze als volgt over de sectoren verdeeld:

Sector	BRP (x € 1.000.000)			Arbeidsproductiviteit		
	2015	groei	2025	2015	groei	2025
Agrifood	€ 683	25%	€ 854	€ 53.000	30%	€ 69.000
HTSM	€ 855	35%	€ 1.150	€ 76.600	30%	€ 96.000
(Slimme) maakindustrie	€ 860	35%	€ 1.161	€ 82.400	30%	€ 111.000
Bouwnijverheid	€ 572	20%	€ 686	€ 67.700	10%	€ 75.000
Transport en logistiek	€ 628	18%	€ 742	€ 71.100	20%	€ 85.000
Life sciences & health	€ 53	25%	€ 67	€ 69.500	20%	€ 83.000
Recreatie & toerisme	€ 213	20%	€ 256	€ 40.700	16%	€ 47.000
Overige sectoren	€ 3.408	13%	€ 3.848	€ 74.300	11%	€ 82.000
Totaal	€ 7.274	20%	€ 8.764			

Deze ambitie houdt in dat voor enkele sectoren waarin de regio sterk is (zoals de HTSM sector, agrifood en slimme maakindustrie) een flinke groei moet worden gerealiseerd die boven het te verwachten landelijke gemiddelde ligt. Het is niet eenvoudig een dergelijke ambitie waar te maken. Om harder te groeien dan de trend is een samengesteld pakket aan maatregelen en de inzet van alle betrokken partijen nodig. Dit betekent o.a. focus op de genoemde stuwende sectoren, grootschalige investeringen door het (slechts beperkt in de regio aanwezige) grootbedrijf, aansluiting van het MKB op de ontwikkelingen in het grootbedrijf en de juiste mensen om het werk te doen: investeren in de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt en talentontwikkeling.

In dit hoofdstuk gaan we in op de randvoorwaarden om deze groei te realiseren en op de verschillende sectoren die bijdragen aan deze groeidoelstelling.

4.2. Innovatie is nodig

De bevolkingssamenstelling in de Achterhoek zal de komende jaren gaan veranderen. Er treedt vergrijzing op die naar verwachting in onvoldoende mate zal worden gecompenseerd door voldoende toetreders/schoolverlaters. De potentiële beroepsbevolking zal in omvang afnemen. Dat betekent echter niet dat de regio de demografische ontwikkelingen over zich heen zal laten komen en op zijn beloop laat. De uitdaging is juist om niet in een negatieve spiraal terecht te komen waardoor deze trend zichzelf juist alleen maar versterkt[13]. De Achterhoek heeft zichzelf ten doel gesteld om de economische vitaliteit (het verdienend vermogen) en de daarbij horende leefbaarheid in de regio te behouden, ondanks een afname van het aantal inwoners.

[13] Provincies Fryslân, Gelderland, Groningen, Limburg & Zeeland, 2016, Nederland in balans.

Economische groei kan zowel worden gerealiseerd door meer werknemers die, bij een gelijkblijvende arbeidsproductiviteit, meer produceren. Of door hetzelfde aantal (of zelfs minder) werknemers die, bij een hogere arbeidsproductiviteit, meer produceren. Gegeven de demografische trends lijkt het op dit moment niet realistisch te veronderstellen dat economische groei in de regio voort kan vloeien uit het aantrekken van meer mensen. Het sleutelwoord voor economische groei is daarom innovatie, die hand in hand gaat met een stijging van de arbeidsproductiviteit: de ontwikkeling van een ecosysteem (vernieuwende producten en productieprocessen, meer doen met minder mensen en slim omgaan met de arbeidskrachten die er nu en in de toekomst zijn). Een dergelijke ontwikkeling gaat niet vanzelf. Voor de noodzakelijke product- en procesinnovaties is ieders inzet nodig, zowel van ondernemers, overheden als onderwijsinstellingen.

Bij productinnovaties gaat het om nieuwe of sterk verbeterde producten of diensten die in de markt worden gezet en voor extra groei kunnen zorgen. Procesinnovatie betreft het beter en slimmer inrichten van werkprocessen (door ICT toepassingen, robotisering, een efficiëntere organisatiestructuur etc.), waardoor de productiviteit per werknemer stijgt. In theorie zijn door de stijging van de arbeidsproductiviteit minder werknemers nodig om dezelfde toegevoegde waarde te realiseren. Bedrijven zijn echter van nature gericht op groei en een bedrijf dat kan groeien door het vermarkten van nieuwe producten of meer winst maakt door betere processen, zal willen uitbreiden om nog meer omzet te kunnen draaien en in potentie nog meer winst. Daar zijn weer extra mensen voor nodig. Daarom is het potentiescenario een samenspel tussen de maximaal te behalen arbeidsproductiviteit binnen een sector en de maximale groei van de bijdrage aan het BRP die in een sector te realiseren is.

Groei van de arbeidsproductiviteit vraagt ook iets van de werknemers van een bedrijf of instelling. Om innovaties optimaal te benutten is het zaak dat werknemers op de hoogte zijn van ontwikkelingen en dit ook toe kunnen passen, daardoor is sprake van een accelererend effect. Hier is een rol weggelegd voor onderwijsinstellingen. In de eerste plaats gaat het om het klaarstomen van jongeren voor de arbeidsmarkt door ze voor te bereiden op een dynamische werkomgeving. In de tweede plaats gaat het om bijscholing gedurende de loopbaan in samenwerking tussen onderwijsinstellingen, werkgevers en werknemers. Een leven lang leren kan er voor zorgen dat telkens de juiste mensen op de juiste plaats zitten of terechtkomen en daarmee wordt de basis gelegd om maximale economische groei in de regio na te streven.

Een project in Zuid-Limburg, de Limburgse Versnellingstafels, is concreet gericht op het versterken van het innovatief vermogen in het MKB en het creëren van een open innovatie systeem. Tijdens een Versnellingstafel pitcht een MKB'er een idee, waar andere ondernemers vervolgens op kunnen inhaken om het idee (samen) te versterken of verder te brengen. Tot nu toe zijn er van 78 concrete business proposities 57 nader uitgewerkt. Dat heeft vooralsnog 35 nieuwe concepten, 35 nieuwe producten en 11 nieuwe ondernemingen opgeleverd.

4.3. Grootste groei mogelijk in de sectoren…

HTSM, (slimme) maakindustrie, agrifood, bouwnijverheid, transport en logistiek en life sciences & health als stuwende clusters.

In deze paragraaf geven we een korte samenvatting per cluster en een onderbouwing van de groeikansen. Het gaat hierbij steeds om de combinatie van maximale groei in toegevoegde waarde (aandeel van de sector in het BRP) en maximale groei in arbeidsproductiviteit, waarmee uiteindelijk ook een beeld wordt gegeven van het aantal mensen dat de Achterhoek (minimaal) nodig heeft om het werk te doen. Kansen en ambities binnen deze sectoren zijn gedefinieerd op basis van kwantitatieve analyses en benchmarks en een interviewronde met ondernemers. Vanwege het belang van het cluster voor het profiel van de Achterhoek wordt naast de stuwende clusters ook het recreatie en toerisme cluster van de regio behandeld. Zoals eerder al is gesteld gaat het om een scenario gebaseerd op beredeneerde inschattingen en niet om een prognose die zonder meer uitkomt.

- ***HTSM***

Het HTSM cluster in de Achterhoek is voortgekomen uit een lange traditie in de metaalindustrie. Het ijzer dat in de regio aan het grondoppervlak komt wordt sinds oudsher door de boeren omgesmolten en vervolgens gegoten. Het cluster is in de loop der jaren uitgegroeid tot een belangrijk onderdeel van de Achterhoekse economie, kent veel familiebedrijven en heeft een groot aandeel in de totale werkgelegenheid in de regio (12% van totaal aantal banen). Er is een hoge mate van innovatie aanwezig in het HTSM cluster, waaruit initiatieven ontstaan als de Smart bending factory, het Centrum voor Innovatief Vakmanschap Oost-Nederland (CIVON), het ICER fablab en het 3Dprintnetwerk Achterhoek. Het HTSM cluster in Oost-Nederland is vooral gericht op micro- en nanotechnologie, sensortechnologie, mechatronica en robotisering en materiaalkunde. Vanwege het gebruik en de kennis op het gebied van specifieke bewerkingstechnieken is de regio sterk in het produceren van halffabricaten. Belangrijke bedrijven in het Achterhoekse HTSM cluster zijn onder andere Hosokawa Micron, Nedap, 247Tailorsteel en Kaak Group.

Er is sprake van een HTSM cluster in de Achterhoek waarbij de grote bedrijven elkaar goed weten te vinden en ook over de grens met Duitsland wordt door de samenwerking gezocht. Deze samenwerking komt ook terug in projecten als de Smart bending factory. In dit fieldlab streeft men er naar om het wereldwijd innovatie-toonbeeld in maatwerk voor de metaalindustrie te worden. Zo willen ze bereiken dat kleine series 25% goedkoper en 5 keer zo snel op de markt kunnen komen. Er wordt een ultramoderne fabriek voor het snijden en buigen van metaal opgezet die gezamenlijk geëxploiteerd zal worden. Daarnaast kunnen de bedrijven hier hun kennis, ervaring en middelen met elkaar delen. De klanten kunnen via internet gedigitaliseerde producten bestellen, waarbij zij voor één product evenveel betalen als wanneer zij hetzelfde product in een oplage van 500 stuks hadden afgenomen. Ook in het ICER fablab in Ulft is sprake van open innovatie en worden moderne faciliteiten, zoals verscheidene 3D-printers, gedeeld met verschillende gebruikers. Op deze manier krijgen ook de kleinere bedrijven een kans om deze innovatieve (en dure) apparatuur te gebruiken.

Het Kennishuis Achterhoek zet zich ook in voor een verdere samenwerking en groei van de innovatieve capaciteit van de regio. Het Kennishuis fungeert hierbij als loket en ontmoetings- en verbindingsplaats voor (hoger) onderwijs en het bedrijfsleven, met als hoofddoel het versterken van het innovatienetwerk in de Achterhoek.

Voor het HTSM cluster in de Achterhoek liggen de groeikansen vooral in het vinden van potentiële toepassingsdomeinen en klanten voor de nieuwe technologieën, energietechnologie en duurzaam en slim bouwen. Dit vraagt om kennisdeling en een goede onderlinge samenwerking tussen bedrijven. Deze samenwerking komt de innovatie binnen de sector ten goede. Hierbij biedt een samenwerking met Twente veel kansen, onder meer vanwege de beschikbaarheid van specifieke kennis en arbeidskrachten. Gelet op de trends liggen er ook kansen voor de toeleveranciers van halffabricaten. Veel bedrijven die actief zijn in High Tech Systems laten de niet-kernactiviteiten steeds vaker over aan andere bedrijven in de keten, waardoor er kansen ontstaan voor toeleveranciers[14].

Als ambitie voor de regio gaan we uit van een maximale groeipotentie van 3% per jaar, vergelijkbaar met de ambitie van Holland High Tech. Wanneer de HTSM sector in de Achterhoek doorzet op het gebied van innovatie en samenwerking is dit haalbaar. De maximale potentie van de sector komt daarmee neer op een toename van het BRP met circa € 295 miljoen in 2025[15].

Het HTSM cluster kent vanwege zijn innovatieve karakter al jarenlang een structurele groei van de arbeidsproductiviteit van ongeveer 2,8%. Een verdere toename van de arbeidsproductiviteit in het HTSM cluster is structureel, waarbij we uitgaan van ongeveer 30% arbeidsproductiviteitsgroei de komende 10 jaar.

- ***(Slimme) maakindustrie***

Het cluster (slimme) maakindustrie omvat alle industriële sectoren die niet tot het HTSM cluster (o.a. metaalindustrie), het agrifood cluster (voedingverwerkingsindustrie) of life sciences & health cluster (medisch-technologische industrie) behoren, met daarbij de sector informatie en communicatie. Net als het HTSM cluster is het (slimme) maakindustrie cluster al van oudsher aanwezig in de regio en zijn er veel familiebedrijven binnen dit cluster actief. In de Uitvoeringsagenda 2.0 wordt de maakindustrie als startpunt genomen voor de profilering van de Achterhoek als ‘smart regio’. Belangrijke bedrijven binnen het cluster zijn onder andere Kingspan Insulation, Svedex en Heesen Yacht Interiors.

De maakindustrie is een belangrijk en sterk cluster binnen de Achterhoek, maar dit vertaalt zich nog niet altijd direct naar een hoge toegevoegde waarde. De integratie van ICT en geavanceerde technieken in de industriële productieketens maken het mogelijk om de productieprocessen efficiënter

[14] Berenschot, 2015, High Tech Systems & Materials

[15] Holland High Tech, 2015, High Tech Systemen en Materialen – Kennis en Innovatie Agenda 2016-2019.

en effectiever in te richten. Vanwege de aanwezigheid van een grote maakindustrie, toenemende grondstoffenschaarste en het groeiende belang van duurzaam produceren speelt de (slimme) maakindustrie een belangrijke rol in de economie van de Achterhoek.

Het cluster kan een kwalitatieve sprong maken wanneer het onderlinge verbindingen tussen sectoren weet te ontwikkelen en te versterken. Zo kan er kruisbestuiving plaatsvinden en intensief worden samengewerkt op het gebied van zorg, de biobased economy en het agrifood cluster. De ontwikkeling van bijvoorbeeld innovatieve zorgproducten biedt kansen vanwege de huidige vergrijzingsproblematiek. Daarnaast kunnen specifieke innovatieve concepten vermarkt worden en zo zorgen voor een economische impuls voor de (slimme) maakindustrie in de Achterhoek.

Als ambitie voor de regio gaan we uit van een maximale groeipotentie van 3,5% per jaar, vergelijkbaar met de inschattingen van het ING Economische Bureau[16]. Zij gaan er vanuit dat de Nederlandse maakindustrie in twintig jaar tijd de toegevoegde waarde kan verdubbelen. Wanneer de Achterhoek de komende jaren met evenveel energie en kracht als op dit moment inzet op samenwerking en kruisbestuiving tussen de verschillende sectoren is het mogelijk om deze groei te bereiken.

Een toename van de arbeidsproductiviteit in het (slimme) maakindustrie cluster is structureel, waarbij we uitgaan van ongeveer 3% arbeidsproductiviteitsgroei per jaar. Wanneer er op een slimme manier wordt gewerkt en er sprake is van veel innovatie kan de arbeidsproductiviteit in het cluster sterk toenemen.

- ***Agrifood***

De agrifood sector in de Achterhoek bestaat uit een aantal grote en innovatieve bedrijven in de foodsector (zoals Aviko in Steenderen, VION in Groenlo) met daarnaast een behoorlijk aantal kleinere agrarische bedrijven (voornamelijk melkvee en akkerbouw). De Achterhoek is hierbij gespecialiseerd in productie en verwerking van vleesproducten, aardappels en zuivel[17]. Ook de handel rond de landbouw hoort binnen dit cluster, zoals de groothandel Kramp. Van oudsher is de regio sterk in de agrarische sector en de voedselverwerking. Een groot gedeelte van het areaal in de Achterhoek is dan ook in gebruik als landbouwgrond en ook de smart industry speelt in op de activiteiten in de agrifood sector. De primaire agrarische sector is in de Achterhoek goed voor ca. 6.400 arbeidsplaatsen. Deze 6.400 arbeidsplaatsen zijn gezamenlijk goed voor 3% van het BRP in de Achterhoek. Wanneer er gekeken wordt naar de gehele agrifood sector, dus inclusief de levensmiddelenindustrie, dan biedt de sector werk aan ca. 12.900 personen. Dit betekent dat ongeveer 12% van de werkgelegenheid in de regio zich bevindt in de agrarische sector en levensmiddelenindustrie.

[16] ING Economisch Bureau, 2014, Toeleveren aan de Duitse maakindustrie – Een wereld te winnen.
[17] Adviescommissie Sterk Bestuur in Gelderland, 2015, Sterk Bestuur in de regio Achterhoek

De toekomst van de agrarische sector is, op onderdelen, onzeker. Nederland kent, als het op één na grootste exporterende land ter wereld, een sterke afhankelijkheid van buitenlandse markten met daarmee gepaarde risico's als wisselende wereldprijzen en liberalisering. Een positieve ontwikkeling voor de agrarische sector is de groeiende wereldbevolking. Dit zorgt voor een toename in de vraag naar voeding en voedingsmiddelen. Dat vraagt om een verdere verhoging van de productiviteit, oftewel meer opbrengsten per ha in de akkerbouw. Nadelig is dat de Nederlandse boer niet op een gelijk speelveld speelt met zijn Europese concurrenten[18]. Dit is onder andere het geval op het gebied van regelgeving en beschikbaarheid van ruimte. De strenge regelgeving heeft ervoor gezorgd dat boeren moesten investeren en daardoor nu relatief hoge vaste lasten hebben. Doordat het totaal aan landbouwareaal krimpt, stijgen de grondprijzen en daalt het rendement van de agrariërs. Deze beperkingen, veroorzaakt door strenge regelgeving en het gebrek aan ruimte, zorgen ervoor dat de druk om te innoveren voor de agrariërs hoog is. Alleen met innovatie en een hogere opbrengst per vierkante meter dan de concurrenten kunnen zij de slag winnen. Dit is mede een reden waarom Nederland een belangrijke rol inneemt in de mondiale agrowereld.

Voor de Achterhoek liggen er kansen in cross-overs tussen de agrifood sector en de smart industry. Beide sectoren zijn sterk vertegenwoordigd in de regio en cross-overs tussen de beide sectoren kunnen een innovatief klimaat voor bedrijven in de agrarische sector en voedingsmiddelindustrie creëren. Er zijn in de Achterhoek verschillende industriële bedrijven die machines voor de voedingsverwerkende industrie produceren (zoals Kaak Group in Terborg). Daarnaast kunnen ook de horeca, detailhandel en logistieke bedrijven profiteren van een sterke agrifood sector in de Achterhoek.

De invloed van de smart industry op de agrarische sector is zichtbaar bij de aanleg van het 'LoRa-testnetwerk'. Dit is een langeafstandsnetwerk dat bedoeld is voor de communicatie van sensoren met het internet, het zogenaamde Internet of Things. Het netwerk in de Achterhoek bestrijkt ca. 1.000 km^2 en is het eerste agrarische LoRa-testnetwerk ter wereld. Doordat de signalen niet afhankelijk zijn van een mobiel netwerk of een stroomvoorziening kan elke uithoek door middel van het netwerk ontsloten worden. Het netwerk is beschikbaar voor onderwijsinstellingen en alle innovatieve bedrijven en organisaties in en rondom de agrarische sector. Het doel van het netwerk is om in de agrarische sector, maar ook in andere sectoren zoals de zorg, transport en de maakindustrie, gemakkelijk snelle digitale innovaties te kunnen toepassen. De Achterhoek kan op deze manier een kennisvoorsprong krijgen en hiermee werkgelegenheid creëren.

Risico's specifiek voor de zuivelsector, zijn overproductie in de zuivel sinds het loslaten van het melkquotum en onduidelijkheid over de toekomst van de EU nitraatrichtlijn, waarbij voor Nederland momenteel nog een uitzonderingspositie geldt. Anderzijds wordt door de groeiende wereldbevolking en toenemende welvaart op middellange termijn een herstel van de (internationale) vraag naar melk

[18] ING Economisch Bureau, 2016, Themavisie agrarische sector september 2016

en melkproducten verwacht. Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) en het Landbouw Economisch Instituut (LEI, onderdeel van Wageningen University) stellen dan ook dat op langere termijn de vooruitzichten voor de melkveehouderij en zuivelindustrie gunstig zijn[19]. Vanwege de aanwezigheid van melkveehouderijen en zuivel verwerkende bedrijvigheid (FrieslandCampina in Borculo) kan de regio van deze trend profiteren.

De combinatie van de aanwezigheid van traditionele agrarische bedrijven en de voedselverwerkende industrie biedt kansen voor het ontwikkelen van korte voedselketens in de regio. De consument hecht steeds meer waarde aan gezond en goed eten[20]. Het toepassen van korte voedselketens zorgt ervoor dat de producten verser in de winkel of bij de consument komen en de impact op het milieu beperkt blijft. Daarnaast is de afstand tussen de producent en de consument in de loop der jaren gegroeid. Een toenemend aantal consumenten wil tegenwoordig weer weten waar hun voedsel vandaan komt en ziet dan ook de meerwaarde in korte voedselketens. Ook in de Achterhoek liggen kansen voor het verkorten en integreren van voedselketens, met als doel onderscheidende productie, verwerking en het stimuleren van regionaal ambachtelijk voedsel[21]. In de Achterhoek houdt onder andere 'De Smaakacademie' zich bezig met het initiëren van korte ketens en het promoten van de voedselsector in de Achterhoek.

De clustervorming in de agrifood sector in de Achterhoek staat op dit moment nog in de kinderschoenen. Er zijn veel kleine bedrijven die op hun eigen manier werkzaam zijn en hierbij weinig samenwerken met andere bedrijven in de regio. Wanneer er meer samengewerkt wordt is het mogelijk voor schakels in de keten om zich te specialiseren en op een kosten-efficiënte manier te produceren. Voor de agrarische bedrijven liggen er daarnaast kansen in een verbreding van de activiteiten. De agrariërs houden zich hierbij, naast hun werk in de agrifood sector, bezig met activiteiten in andere sectoren. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan zorg of toerisme. Daarnaast liggen er kansen voor cross-overs met het HTSM cluster (precisielandbouw, gebruik van drones), de bouwnijverheid (biobased materials) en de energiesector (hernieuwbare grondstoffen).

Als ambitie voor de regio gaan we uit van een maximale groeipotentie van 2,3% per jaar, vergelijkbaar met de verwachtingen van het LEI[22]. Wanneer de agrifood sector in de Achterhoek doorzet op het gebied van innovatie, ketenintegratie en samenwerking is dit haalbaar. De maximale potentie van de sector komt daarmee neer op een toename van het BRP met circa € 171 miljoen in 2025[23].

[19] PBL, 2015, Quick scan gevolgen afschaffing melkquotum. & LEI, 2015, What will happen after EU milk quota system expires in 2015? An assessment of the Dutch dairy sector.
[20] ING, 2015, Een gezonde toekomst – De kansen van de gezondheidstrend voor foodbedrijven.
[21] WUR, 2013, Kracht van de Achterhoek – De waarde van voedselketens voor de regio.
[22] LEI, 2011, In perspectief, Over de toekomst van de Nederlandse agrosector.
[23] Rabobank cijfers en trends, 2016, Visie voedingsmiddelenindustrie Topsector Agri&Food, Innovatieagenda 2016-2019.

Een verdere toename van de arbeidsmarktproductiviteit in het agrifood cluster is structureel, waarbij we uitgaan van ongeveer 2,5% arbeidsproductiviteitsgroei per jaar. De sector heeft in de Achterhoek in de afgelopen jaren al een sterke groei doormaakt. Door middel van innovatie is er in deze sector echter nog steeds veel winst te behalen.

- ***Bouwnijverheid***

De bouwnijverheid is een belangrijk cluster voor de Achterhoek en maakt op dit moment weer goede tijden door na een moeizame periode tijdens de economische crisis. Door het herstel van de economie is de vraag naar nieuwe wooneenheden, zowel nieuwbouw als renovatie en revitalisatie, sterk toegenomen. De Achterhoek kent enkele grote bedrijven die actief zijn binnen het bouwnijverheidscluster, zoals Klein Poelhuis Winterswijk en Remondis Dusseldorp infra, sloop- en milieutechniek. Daarnaast zijn er nog veel kleinere bouwbedrijven actief binnen het cluster. Dit brengt diversiteit binnen het cluster, maar deze kleine bedrijven verhogen tevens de kwetsbaarheid van het cluster.

Ondanks de aantrekkende economie en de groeiende vraag naar nieuwbouw, renovatie en revitalisatie van wooneenheden, is het totale bouwvolume in de Achterhoek beperkt. Richting het westen van het land is er juist steeds vaker sprake van een tekort aan bouwbedrijven of arbeidskrachten om de projecten uit te voeren. De grote bouwbedrijven in de Achterhoek vervullen dan ook een regionale rol, waarbij dagelijks bouwvakkers, projectleiders en uitvoerders afreizen naar plaatsen waar meer werk beschikbaar is. De groei van de sector is op dit moment dan ook voor een groot gedeelte afhankelijk van het beschikbare arbeidsaanbod. Wanneer de bouwbedrijven meer personeel aan kunnen nemen zijn zij in staat om meer opdrachten uit te voeren, ook al moeten zij hier een bepaalde afstand voor afleggen.

Een belangrijke ontwikkeling in het bouwnijverheidscluster is de ontwikkeling van modulebouw. Er is hierbij sprake van een verdergaande standaardisering van het bouwproces, waarbij er steeds vaker sprake zal zijn van prefabricage[24]. Deze ontwikkeling zorgt ook voor een verdere verspreiding van de productie: de productie van verschillende componenten kan verspreid plaatsvinden. Deze ontwikkeling heeft een verdere specialisatie van de bouwbedrijven tot gevolg.

De verduurzaming van de maatschappij wordt ook in het bouwnijverheidscluster zichtbaar. De vraag naar duurzame woningen, kantoren en bedrijfsruimtes zal toenemen. Ook de huidige wet- en regelgeving, zoals de energieprestatienorm, zorgt voor een sterke verduurzaming binnen de bouw. De toepassing van duurzame technieken als vloerverwarming of zonnepanelen brengt ook verandering in de arbeidsvraag binnen het bouwnijverheidscluster. Zo neemt de vraag naar bouwpersoneel met

[24] Bouwend Nederland, 2012, Kiezen voor de toekomst – De bouw in 2020.

kennis van installatietechniek bijvoorbeeld toe. Het is daarom van belang dat ook de opleidingsprogramma's aan de wensen van de huidige tijd worden aangepast.

Het bouwnijverheidscluster biedt kansen voor cross-overs met de metaalindustrie en de agrarische bedrijven. Vanwege de toenemende vraag naar duurzaam bouwen zal de behoefte aan biobased bouwen toenemen. Wanneer er sprake is van een goede samenwerking tussen de bedrijven in de verschillende sectoren kunnen de bouwbedrijven hun duurzame natuurlijke materialen van agrarische bedrijven uit de regio afnemen. Vanwege de regionale expertise en ervaring in de metaalindustrie (o.a. plaatbewerking) liggen hier ook kansen voor samenwerking met het bouwnijverheidscluster.

Op dit moment is er echter nog weinig sprake van samenwerking tussen de vele bedrijven die actief zijn in het bouwnijverheidscluster. De meeste bedrijven werken ieder voor zich en hebben weinig onderlinge contacten. Ook de innovatie binnen het cluster is op dit moment nog beperkt. Wanneer er sterk gestuurd wordt op samenwerking tussen de verschillende clusters (o.a. biobased bouwen) en innovatie kan er veel bereikt worden. Hierbij is het ook van belang dat er voldoende en geschikt personeel opgeleid wordt in de regio.

Als ambitie voor de regio gaan we uit van een maximale groeipotentie van 2% per jaar, minder dan de landelijke prognose van het Economisch Instituut voor de Bouw (2,5% per jaar)[25]. Dit heeft te maken met de beperkte afzetmarkt in de regio en het feit dat het bouwnijverheidscluster in de Achterhoek op dit moment nog weinig innovatief is.

De groei van de arbeidsproductiviteit in het bouwnijverheidscluster is structureel, maar beperkt. We gaan uit van 10% arbeidsproductiviteitsgroei tussen 2015 en 2025. Investeringen in innovaties en cross-overs kunnen de arbeidsproductiviteit in het cluster verder laten groeien.

- ***Transport en logistiek***

De logistieke sector in de Achterhoek is vertegenwoordigd in een cluster rondom de A12 en groothandels die hun verzorgingsgebied in heel Nederland en daarbuiten hebben. Ketenregie krijgt voor dit cluster een steeds belangrijkere plek: van toeleverancier tot opslag, herpakken en doorvoer ligt steeds meer in handen van 1 partij. De regio kan hierbij profiteren van de gunstige ligging ten opzichte van het Duitse achterland. In het cluster zijn ongeveer 8.800 arbeidskrachten werkzaam. Belangrijke bedrijven in dit cluster zijn onder andere Holland Pharma, een groothandel in farmaceutische producten en HSF Logistics Winterswijk, een transportbedrijf voor geconditioneerd transport van voedingsmiddelen. Dathet cluster profiteert van de opkomst van e-commerce blijkt bijvoorbeeld uit het snelgroeiende kleertjes.com: een online shop voor kinderkleding, met het distributiecentrum in Doetinchem.

[25] EIB, 2015, Investeren in Nederland

Het economisch herstel na de crisis zorgt voor een sterke groei in het vervoer en opslag cluster. De omzet binnen het cluster is in 2015 met 2% toegenomen en de verwachting is dat het cluster ook in 2016 en 2017 een omzetsgroei zal doormaken[26]. Door deze snelle groei vinden er binnen het cluster veel veranderingen plaats in een korte tijd. Dit vergt aanpassingsvermogen van de ondernemers om zo optimaal van deze stijgende trend te kunnen profiteren.

Een belangrijke ontwikkeling voor het logistieke cluster in de Achterhoek is de realisatie van de nieuwe N18 tussen Varsseveld en Enschede. Op dit moment is deze belangrijke provinciale verkeersader erg druk en onveilig voor omwonenden. In de nieuwe situatie wordt de leefbaarheid en de veiligheid vergroot, maar daarnaast neemt ook de capaciteit van de weg toe waardoor de bereikbaarheid van de regio zal toenemen. Doordat ook de bedrijventerreinen beter bereikbaar worden is de verwachting dat de lokale en regionale economie hier ook profijt van heeft.

De bedrijvigheid in het logistieke cluster staat voor enkele grote uitdagingen, zoals: schaalvergroting, de opkomst van e-commerce, maar ook (kwantitatieve én kwalitatieve) mismatch van personeel[27]. Ondertussen ontpoppen grotere transporteurs zich als complete ketenregisseur voor hun klanten. Kleinere transporteurs kunnen zich op hun beurt juist weer onderscheiden door het leveren van toegevoegde waarde. Deze extra diensten, de zogenaamde Value Added Logistics (VAL), variëren van het specialiseren in een bepaalde regio of product tot het aanbieden van geconditioneerde warehousing of verpakkingsmogelijkheden. De toename van de fijnmazige distributie stelt hogere eisen aan de organisatie van logistieke bedrijven. Er liggen veel kansen voor ondernemers die in staat zijn hun klant te ontzorgen door integratie in de logistieke keten. Hiervoor is samenwerking cruciaal.

De opkomst van de e-commerce biedt zowel kansen als bedreigingen voor het logistieke cluster. Zo ontstaat er een grotere behoefte aan XXL-warehouses op strategische locaties en nemen de transportstromen in omvang toe. Daarentegen is er een trend gaande dat grote bedrijven (bijvoorbeeld Amazon.com en Coolblue) hun distributieactiviteiten ‘insourcen’: de logistieke activiteiten worden niet meer uitbesteed maar juist in eigen beheer uitgevoerd[28]. Deze bedrijven willen de regie in eigen handen houden en deze ontwikkeling kan gevolgen hebben voor de rol van de traditionele transportbedrijven.

Het logistieke cluster kent een sterke prijserosie: sinds 2010 is de prijsontwikkeling met 4% achtergebleven bij de inflatie[29]. Door de grote concurrentie binnen het cluster wordt de margestijging, veroorzaakt door innovaties, al binnen korte tijd teniet gedaan. De hogere marge wordt al snel weggegeven aan de klant, waardoor de lat binnen het cluster alleen maar hoger komt te liggen. Hierdoor bestaat het risico dat een ogenschijnlijk succesvolle innovatie de ondernemer onder de

[26] ING Economisch Bureau, 2015, Vooruitzicht groothandel
[27] Rabobank, 2016, Cijfers & Trends 2016/2017 – Beroepsgoederenvervoer over de weg
[28] Panteia, 2016, Sectorstudie Transport en Logistiek
[29] ING Economisch Bureau, 2015, Vooruitzicht groothandel

streep maar weinig extra oplevert. Ondernemers die niet mee doen aan deze optimalisatie komen vroeg of laat ook buitenspel te staan, waardoor het van belang blijft om te investeren in optimalisatieprocessen.

In de Achterhoek zijn er kansen voor cross-overs met de smart industry. De vele bedrijven in de maakindustrie en smart industry maken het mogelijk om het logistieke cluster te optimaliseren, bijvoorbeeld door middel van automatisering en smart logistics. Zo bestaan er al orderpickrobots, zelfsturende vrachtwagens en drones voor pakketbezorging.

Als ambitie voor de regio gaan we uit van een maximale groeipotentie van 1,7% per jaar, gebaseerd op de prognoses van de Rabobank en ING. Vanwege de hoge prijserosie is dit lager dan de omzetsgroei die in het cluster bereikt kan worden.

De groei van de arbeidsproductiviteit in het logistieke cluster is structureel. We gaan hierbij uit van ongeveer 1,8% arbeidsproductiviteitsgroei per jaar. Investeringen in innovaties, automatisering en cross-overs kunnen de arbeidsproductiviteit in het cluster verder laten groeien.

- ***Life sciences & Health***

Het Life sciences & Health cluster in de Achterhoek bestaat voor een groot gedeelte uit de uitvoerende zorg. Er is een grote afzetmarkt voor deze uitvoerende zorg in de Achterhoek vanwege de hoge mate van vergrijzing in de regio. De verwachting is dat de vraag naar ouderenzorg in de komende tijd nog sterk zal toenemen. Daarentegen is de onderzoekskant van het cluster vrij beperkt. Belangrijke spelers binnen het Life sciences & Health cluster in de Achterhoek zijn onder andere het Fieldlab Achterhoek, Sensire en het Slingeland Ziekenhuis. Vooral het Fieldlab Achterhoek heeft een bijzondere rol: zij steunen projecten die naast het verbeteren van de zorg ook de economie van de Achterhoek versterken.

In het zorgcluster zijn steeds meer innovaties zichtbaar. E-health, robotica en domotica zijn ontwikkelingen die binnen het cluster groeiende aandacht krijgen. Deze innovaties maken het voor de patiënt steeds beter mogelijk om zelf de regio te houden en zijn of haar eigen gezondheid te monitoren[30]. E-health maakt het mogelijk om vanuit huis het eigen medisch dossier in te zien of zorg op afstand te ontvangen. Ook is het mogelijk om bijvoorbeeld hartritmestoornissen te diagnosticeren terwijl de patiënt thuis is. Door middel van twee elektroden die aangebracht kunnen worden kan de patiënt zelf een hartfilmpje opnemen dat vervolgens direct naar de behandelend arts verzonden kan worden.

Voor de ouderenzorg is de opkomst van domotica van groot belang. Dit zijn technische woningautomatiseringssystemen die vaak op afstand te bedienen zijn en met elkaar geïntegreerd zijn.

[30] Nivel, 2013, Technologie in de zorg thuis – Nog een wereld te winnen!

Deze automatiseringen kunnen zowel op veiligheid (alarmsystemen), communicatie (beeldtelefonie) of comfort en gemak (automatisch openen en sluiten van gordijnen) gericht zijn. Deze systemen maken het mogelijk om bij ziekte of ouderdom langer zelfstandig thuis te blijven wonen en verminderen de zorgvraag.

De robotica houdt zich bezig met de praktische toepassing van robots in de zorgsector. Er zijn verschillende soorten sociale zorgrobots ontwikkeld, waaronder robots gericht op dementerende ouderen, robots die helpen in het huishouden en robots die eenzaamheid tegen moeten gaan. Deze ontwikkelingen maken het mogelijk om ondanks de toenemende zorgvraag de juiste zorg aan te kunnen blijven bieden. Zo zijn er robots die mensen uit bed kunnen tillen en in hun rolstoel kunnen plaatsen, waardoor er veel zorgtijd bespaard kan worden. Vooral in de ouderenzorg en thuiszorg is er veel winst te behalen wanneer tijdrovende klussen door robots uitgevoerd kunnen worden.

Wanneer de Achterhoek de onderzoekskant van het Life science & Health cluster wil stimuleren is het verstandig om regionaal de aansluiting te zoeken met het Radboud Ziekenhuis en de Technische Universiteit van Twente. Hier is al veel medische expertise aanwezig en juist de combinatie met de smart industry vanuit de Achterhoek kan tot nuttige innovaties leiden. Zo zijn er cross-overs mogelijk voor het HTSM-cluster (bijvoorbeeld ontwikkeling van protheses) en voor de ICT-sector (E-health).

Als ambitie voor de regio gaan we uit van een maximale groeipotentie van 2,3% per jaar. Deze hoge groei is onder andere het gevolg van de vergrijzingsgolf die de komende jaren op zal treden, waardoor de zorgvraag sterk zal toenemen.

De groei van de arbeidsproductiviteit in het Life Science & Health cluster is structureel. We gaan hierbij uit van ongeveer 1,8% arbeidsproductiviteitsgroei per jaar. Ondanks de vele innovaties die het aantal zorguren kunnen verkleinen blijft veel van het werk grotendeels mensenwerk. De toenemende vraag naar hbo-geschoold zorgpersoneel zorgt wel voor een toename van de arbeidsproductiviteit in het cluster.

- ***Toerisme en recreatie***

De Achterhoek is een populaire toeristische bestemming onder de Nederlandse toeristen. Het toerisme en recreatie cluster in de regio is echter vrij klein en kent een lage arbeidsproductiviteit. Ondanks deze beperkte omvang wordt het cluster als een belangrijk onderdeel van het regionale profiel van de Achterhoek gezien. Bekende bedrijven binnen het toeristisch cluster zijn onder andere Marveld Recreatie en Sourcy Center.

Het toerisme in Nederland zit in de lift: in het jaar 2016 is het aantal internationale toeristen dat Nederland bezocht met 5% gestegen ten opzichte van een jaar eerder. Voor de Achterhoek is vooral het binnenlands toerisme van belang. Bijna de helft van de vakanties van Nederlanders heeft een

binnenlandse bestemming (ca. 17 miljoen vakanties)[31]. Bij de binnenlandse vakanties is Gelderland de favoriete bestemming, zowel bij korte als lange vakanties. Ruim 2,9 miljoen vakanties werden in de provincie doorgebracht (17% van alle binnenlandse vakanties). Als vakantieaccommodatie zijn vooral de campings en vakantieparken in de provincie populair.

De provincie Gelderland zit in een goede positie om verder te kunnen profiteren van de binnenlandse toerist die meer te besteden heeft vanwege de economische groei[32]. Het binnenlands toerisme in zijn algemeenheid kan profiteren van het toenemende aantal ouderen die zowel voldoende tijd als geld hebben om langer en/of vaker op vakantie te gaan. Daarnaast kan het toeristisch cluster in de Achterhoek inzetten op een combinatie met zorg of landbouw. De vergrijzing in Nederland vergroot de vraag naar zorgtoerisme en het landelijke karakter van de Achterhoek kan benadrukt worden in de vorm van agritoerisme.

Als ambitie voor de regio gaan we uit van een maximale groeipotentie van 1,8% per jaar. Deze groei is onder andere het gevolg van het toenemende aantal binnenlandse vakanties en de eveneens groeiende koopkracht, waardoor de bestedingen op vakanties zullen toenemen. De Achterhoek heeft een goede positie om van deze trends te profiteren.

De groei van de arbeidsproductiviteit in het toerisme en recreatie cluster is structureel. We gaan hierbij uit van ongeveer 1,5% arbeidsproductiviteitsgroei per jaar. Het is een cluster waarbij het lastig is om baanbrekende innovaties door te voeren, bovendien is het een arbeidsintensief cluster waarbij veel arbeidskrachten benodigd zullen blijven.

4.4. Wat betekent dit voor de vraag naar werknemers?

De maximale potentiële groei in de stuwende clusters enerzijds en de noodzakelijke toename van de arbeidsproductiviteit anderzijds leidt er toe dat het aantal nieuwe banen in de Achterhoek tot aan 2025 zal stijgen met in totaal zo'n 2.660.

In deze ontwikkelingen zijn zowel stijgende als dalende clusters waarneembaar. In de bouwnijverheid, (slimme) maakindustrie en het HTSM cluster zal het aantal banen het sterkst toenemen. In de bouwnijverheid wordt deze toename vooral veroorzaakt door een geringe arbeidsproductiviteitstoename. Voor de (slimme) maakindustrie en het HTSM cluster geldt dat de toename van het aantal benodigde arbeidskrachten juist veroorzaakt wordt door een hoge jaarlijkse groei. Het aantal benodigde arbeidskrachten in het Life Science & Health cluster zal beperkt toenemen en ook in het toerisme en recreatie cluster zijn meer arbeidskrachten benodigd om de economische ambities waar te kunnen maken. Clusters waarin het aantal benodigde arbeidskrachten juist afneemt zijn de logistiek en het agrifood cluster. Hier gaat het om kleine dalingen van het

[31] CBS, 2016, Trendrapport toerisme, recreatie en vrije tijd 2016
[32] ING Economisch Bureau, 2016, Toerisme in de regio

benodigde personeel en dit wordt veroorzaakt door een stijgende arbeidsproductiviteit. Wanneer de maximale ambitie bereikt zou moeten worden zonder dat de arbeidsproductiviteit stijgt zouden er bijna 20.600 FTE ingevuld moeten worden.

De Achterhoek krijgt naast de uitbreidingsvraag van ca. 1.990 FTE in de periode tot en met 2025 te maken met een behoorlijke vervangingsvraag. Circa 24.755 personen zullen in deze periode uitstromen uit het arbeidsproces. In totaal moeten dus de uitbreidingsvraag (+1.990 fte, is circa 2.660 banen) en de vervangingsvraag (+24.755) opgevangen worden en zullen er voor het jaar 2025 ca. 27.415 personen de arbeidsmarkt in de Achterhoek moeten betreden om aan deze arbeidsvraag te kunnen voldoen.

Met het bereiken van de maximale potentie van de regio worden niet alleen banen behouden voor de regio, maar zullen de banen die er dan zijn ook aantrekkelijker zijn. Door innovatie, waar dan vol op wordt ingezet, wordt er hoogwaardiger werk geleverd, dat kan rekenen op hogere lonen. Om deze maximale potentie te kunnen bereiken is het wel van groot belang dat er voldoende gekwalificeerde arbeidskrachten beschikbaar zijn.

Sector	Aantal FTE 2015	Arbeidsprod. per fte 2015	Arbeidsprod. per fte 2025	Benodigd FTE 2025
Agrifood	12.888	€ 53.000	€ 69.000	- 495
HTSM	11.552	€ 74.000	€ 96.000	460
(Slimme) maakindustrie	10.075	€ 85.400	€ 111.000	390
Bouwnijverheid	8.442	€ 67.700	€ 75.000	770
Transport en logistiek	8.822	€ 71.200	€ 85.000	- 150
Life sciences & Health	766	€ 69.500	€ 83.000	30
Recreatie en toerisme	5.235	€ 40.700	€ 47.000	180
Verzorgende sectoren	45.851	€ 74.000	€ 82.000	800
Totaal	**103.361**	**€ 70.190**	**€ 82.800**	
Totaal uitbreidingsvraag (fte)				**1.990**
Totaal uitbreidingsvraag (banen)				**2.660**
Vervangingsvraag (banen)				**24.755**
Totale vraag				**27.415**

4.5. Conclusie

Is innovatie het antwoord om de geambieerde economische groei te realiseren? Dat kan bevestigd worden: de uitbreidingsvraag naar arbeid is relatief beperkt als de economische groei hand in hand gaat met een stijging in arbeidsproductiviteit. Tegelijk is het niet genoeg om de uitstroom van het arbeidspotentieel te compenseren. Er blijft dus een mismatch bestaan. De regio heeft aangegeven deze mismatch op te willen lossen door maximaal in te zetten op het arbeidspotentieel in de regio: jongeren zo goed mogelijk opleiden voor de regionale arbeidsmarkt en zoveel mogelijk van de beroepsbevolking in de regio aan het werk te houden. Dit wordt in het volgende hoofdstuk uitgewerkt.

5. MAXIMALE INZET TALENT

Naast de maximale inzet op innovatie is het nodig om maximaal in te zetten op talent, om economische groei te kunnen realiseren. Het tekort op de arbeidsmarkt dat er nog is, zoals in het vorige hoofdstuk geconcludeerd, wordt opgeheven met talent van binnen en buiten de regio. De regio heeft de voorkeur voor het behouden van talent van binnen de regio. In welke mate dit mogelijk is, wordt in dit hoofdstuk verkend.

Uit de schets van de regionale economie, de economische potentie van de Achterhoek en de verwachte trendmatige groei kon worden berekend dat tot 2025 ca. 27.415 nieuwe werknemers nodig zijn. De werknemers van de toekomst komen van het beroepsonderwijs uit de regio of van het hoger onderwijs buiten de regio en hebben een binding met de regio. Daarnaast moeten er arbeidskrachten die nu in de regio wonen maar buiten de regio werken, mensen van buiten de regio en zelfs arbeidskrachten uit geheel de EU (of nog breder) aangetrokken worden. Ook zij-instromers en statushouders kunnen de nieuwe vacatures in de regio vervullen.

In twee scenario's wordt geschetst hoe de vraag naar 27.415 werknemers tot 2025 kan worden ingevuld. De scenario's verschillen in de mate waarin de regio in staat zal zijn om talent te behouden voor de regionale arbeidsmarkt.

- **Talent benutten +-**[33]

Uitgangspunten scenario Talent benutten +-

- Arbeidsparticipatie omhoog naar landelijk gemiddelde
- Instroom uit onderwijs (MBO, HBO en WO) volgens bewegingen die ook in andere perifere regio's te zien zijn
- Instroom van buiten de regio op basis van bewegingen andere regio's

[33] Gebaseerd op benchmarks uit Zeeland (CBS onderwijsstatistiek, ZB|Planbureau) en Friesland (D. Wagenaar, 2014 'Should I stay or should I go?'). Landelijke uitgangspunten voor instroom naar sectoren vanuit het onderwijs zijn te vinden in bijlage 3.

	Zij-instroom	Talent behouden	Instroom pendel	Instroom overig NL	Instroom overig EU	Instroom mondiaal	Totaal
Hoog opgeleid	200	2.055	1539	1539	1026	1026	7384
Middelbaar opgeleid	377	11.291	523	1308	654	131	14285
Laag opgeleid	155	3.121	123	1728	617	0	5745
Totaal	732	16.467	2.185	4.575	2.297	1157	**27.415**

Bovenstaande tabel brengt de mogelijkheden voor het invullen van de arbeidsvraag volgens scenario ‘Talent benutten +-’ in beeld.

Een gedeelte voor de opgave voor de Achterhoek kan ingevuld worden wanneer de arbeidsparticipatie zal toenemen. De arbeidsparticipatie in de regio is relatief laag, waardoor het mogelijk is om te groeien tot het Nederlands gemiddelde (van 66,3% naar 70,1%). Wanneer de regio er in slaagt om de arbeidsparticipatie tot het niveau van het Nederlands gemiddelde te laten stijgen komen er ongeveer 730 extra werknemers beschikbaar. De Achterhoek kent daarnaast een grote uitgaande pendelstroom: veel inwoners werken buiten de regio. Er valt veel te winnen wanneer de regio deze arbeidskrachten voor de regio kan behouden. Naast de zij-instroom en de pendel is het behouden van talent een methode waarmee de regio het arbeidsaanbod kan vergroten. Het gaat hierbij om nieuwkomers op de arbeidsmarkt die instromen nadat zij een vervolgopleiding in de regio hebben afgerond. Wanneer de regio een groot gedeelte van deze instromers op de arbeidsmarkt weet te binden kunnen naar schatting nog zo’n 16.460 banen worden ingevuld. Het gaat hierbij vooral om middelbaar opgeleiden, maar ook om een kleiner aantal laag- en hoogopgeleiden. Dat betekent wel dat het talent aan de regio gebonden moet worden door middel van een aantrekkende werkgelegenheid en een aantrekkelijk woon- en leefklimaat.

Zeker voor de hoger opgeleiden is de opgave vaak om niet alleen een baan voor de betreffende werknemer maar ook voor zijn of haar eventuele partner te vinden. In de tabel wordt er zelfs van uitgegaan dat in bescheiden mate arbeidskrachten met een middelbare en hogere opleiding naar de regio verhuizen doordat de potentiële kans op werk wordt vergroot (door benutten maximale economische potentie en uitstroom door vergrijzing). Dit vraagt dan wel om bekendheid en promotie van de werkgelegenheid in de regio. Het aantrekken van lager opgeleid personeel uit de rest van Nederland is minder kansrijk, omdat de verhuis- en pendelbereidheid onder deze groep relatief laag is. Het overige deel van de arbeidskrachten zal van buitenaf moeten worden aangetrokken. Voor het

aantrekken van mensen van buiten Nederland wordt voor de hoger opgeleiden (en in bescheiden mate middelbaar opgeleid) deels uitgegaan van een mondiale arbeidsmarkt. Dat wil zeggen dat de arbeidsmarkt voor dit personeel in principe de gehele wereld is en bedrijven zich ook inzetten om bepaalde specifieke talenten hun kant op te halen. Voor middelbaar opgeleiden is dat slechts beperkt het geval. Verder kan de EU een belangrijke regio zijn om werknemers op alle niveaus te rekruteren.

- **Talent benutten ++**

Bij het scenario 'Talent benutten ++' wordt de nadruk gelegd op het behouden van talent uit de eigen regio. De arbeidsparticipatie gaat verder omhoog en de instroom vanuit het onderwijs zal toenemen.

Uitgangspunten scenario Talent benutten ++

- Arbeidsparticipatie omhoog naar 73%
- Instroom uit onderwijs (MBO, HBO en WO) omhoog
- Instroom uit pendel omhoog

	Zij-instroom	Talent behouden	Instroom pendel	Instroom overig NL	Instroom overig EU	Instroom mondiaal	Totaal
Hoog opgeleid	2.474	3.761	460	230	230	230	7.384
Middelbaar opgeleid	2.913	11.372	0	0	0	0	14.285
Laag opgeleid	1.976	3.146	156	312	156	0	5.745
Totaal	7.363	18.279	615	541	386	230	**27.415**

Bovenstaande tabel brengt de mogelijkheden voor het invullen van de arbeidsvraag volgens scenario 'Talent benutten ++' in beeld.

Het grootste verschil in vergelijking met het scenario 'Talent benutten +-' is het percentage arbeidskrachten dat wordt verkregen vanuit het benutten van het eigen talent (zij-instroom, talent behouden en instroom pendel). In scenario 'Talent benutten +-' is 71% van de arbeidskrachten afkomstig uit de eigen regio, in scenario 'Talent benutten ++' is dat 96%. Doordat de instroom vanuit de eigen regio groter is hoeven er minder arbeidskrachten vanuit de rest van Nederland, Europa of zelfs de rest van de wereld aangetrokken te worden. Het is aannemelijk dat het behouden van talent uit de eigen regio goedkoper is dan het aantrekken van talent vanuit andere regio's of zelfs vanuit het buitenland. Wel zal hiervoor de arbeidsparticipatie flink moeten stijgen (van 66,3% naar 73%) en moet

de regionale werkgelegenheid aantrekkelijk en bekend zijn voor de jongeren die in de Achterhoek onderwijs hebben gevolgd.

Uit het scenario ‘Talent behouden ++’ blijkt dat de mismatch tussen wat het onderwijs kan laten instromen en wat de vraag is van de arbeidsmarkt, circa 11.000 arbeidskrachten, voor een deel kan worden opgevuld doordat vanuit het onderwijs meer voor de regionale arbeidsmarkt behouden kan worden (18.279-16.467=1.812). De hogere zij-instroom (7.363) verkleint de mismatch tussen vraag en aanbod verder aanzienlijk.

- **Conclusie**

Tijdens de interactieve sessie hebben ondernemers, overheid en onderwijspartijen de kans gekregen om hun mening en oplossingsrichtingen met elkaar te delen. Het aantrekken van werknemers van buiten de regio (36%), het verhogen van de arbeidsproductiviteit (19%) en het vergroten van de zij-instroom (participatie en bijscholing) (17%) worden als belangrijke oplossingen gezien voor het tegengaan van de mismatch op de arbeidsmarkt. Uit deze stemresultaten blijkt een voorkeur voor het scenario ‘Talent behouden ++’ waarin het aanwezige talent in de regio maximaal wordt benut. Een duidelijke voorkeur is uitgesproken om op zoek te gaan naar oplossingen dicht bij huis en de mogelijkheden van de eigen bevolking maximaal te benutten. Een goede aansluiting tussen het onderwijs in de regio en de arbeidsmarkt is daarin van groot belang. De beste manier om dit te doen, volgens de aanwezigen, is om bedrijven meer betrokken te laten zijn bij de vormgeving van de opleidingsrichtingen/vakken (67%).

Wanneer de doorstroom van leerlingen uit de regio naar de regionale arbeidsmarkt sterk verbetert, kunnen deze jongeren circa 70% van de vraag naar toekomstige nieuwe arbeidskrachten vervullen. Om deze jongeren in de regio te houden, is het volgens de aanwezigen vooral van belang om voor hbo’ers opleidingskansen en werkgelegenheid op hbo-niveau te vergroten. In het volgende hoofdstuk wordt verder ingegaan op de opgaven voor de regio.

DEEL D: OPGAVEN

6. OPGAVEN

De ambitie voor sterke economische groei en keuze voor het maximaal inzetten op talent uit de regio leiden tot een kwantitatieve opgave (hoeveel werknemers zijn er nodig en waar komen die vandaan?), een kwalitatieve opgave (in welke sectoren en op welke niveaus ontstaat een tekort?), een opgave voor de spreiding en kwaliteit van onderwijs en een opgave voor de samenwerking tussen onderwijs, overheid en ondernemers. Deze opgaven komen achtereenvolgens aan bod.

6.1 Kwantitatieve opgave

Uit het scenario ‘Talent behouden ++’ zijn de volgende kwantitatieve opgaven te onderscheiden:

- Ruim 7.000 zij-instromers laten instromen op de regionale arbeidsmarkt;
- Ruim 18.000 leerlingen uit de Achterhoek aan het werk helpen op de regionale arbeidsmarkt;
- Ruim 600 mensen behouden voor de arbeidspendel buiten de regio;
- Ruim 500 werknemers van elders in Nederland aantrekken;
- Ruim 600 werknemers uit de EU of daarbuiten aantrekken.

6.2 Kwalitatieve opgave

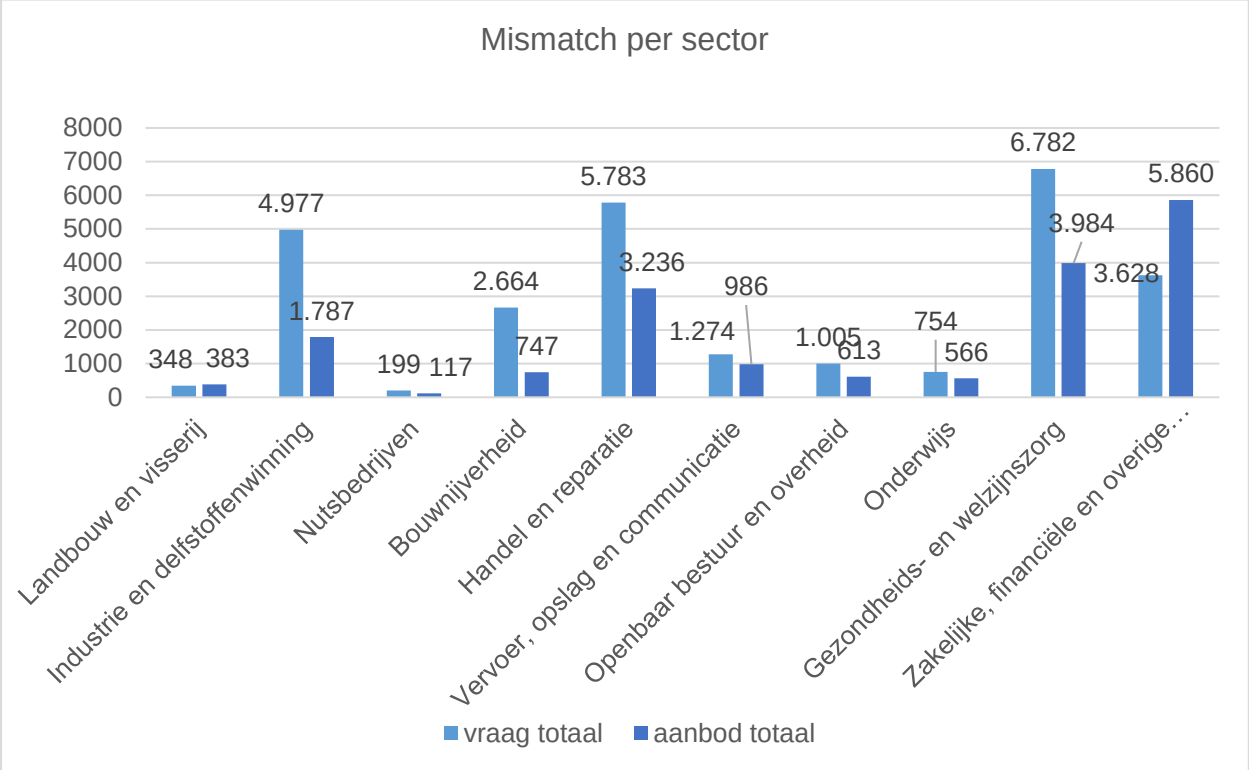

- Ondanks een grote instroom vanuit het regionale onderwijs ontstaan de grootste tekorten in de sectoren industrie, handel, zorg en bouw[34]. Deze resultaten zijn herkenbaar voor de regio. Ondernemers die zijn geïnterviewd signaleren duidelijk een tekort in deze sectoren. Deze sectoren moeten werknemers uit de zij-instroom, uitgaande pendel of van buiten de regio aantrekken. Een prettig woon- en leefklimaat en marketing van de regio is dan van belang. Een zorgondernemer geeft aan er moet worden geïnvesteerd in arbeidsbesparende technologieën om extreme tekorten in de zorg te voorkomen. Ook betere voorlichting rond de beroepskeuze kan volgens deze ondernemer helpen om het gat tussen vraag en aanbod te dichten. Een ander geeft aan dat er voor zij-instromers in de zorg veel kansen liggen: levenservaring is bijvoorbeeld waardevol in de zorgverlening.
- In de zakelijke dienstverlening en de horeca zullen overschotten ontstaan. Voor werknemers in deze sectoren is om- of bijscholing relevant.
- Technisch opgeleiden komen veelal terecht in voor de regio belangrijke sectoren, zoals de industrie, handel, bouw of de overige dienstverlening (zie ook bijlage 3). Uit de interviews en

[34] Op basis van landelijke cijfers (CBS) over de sectoren waar leerlingen met een bepaalde studierichting terecht komen (bijlage 3)

discussie tijdens de interactieve bijeenkomsten komt naar voren dat automatisering wel invloed heeft op het type vraag, maar het zal de vraag niet af laten nemen. De tekorten die in deze sectoren lijken te ontstaan vragen om extra inzet om technische talenten op te leiden en aan te trekken.

Mismatch per opleidingsniveau	totaal	Laag	Middelbaar	hoog
Landbouw en visserij	-30	60	-100	0
Industrie en delfstoffenwinning	3.190	600	1.290	1.300
Nutsbedrijven	80	-10	10	80
Bouwnijverheid	1.920	610	970	340
Handel en reparatie	2.550	990	1.010	550
Vervoer, opslag en communicatie	290	110	140	30
Openbaar bestuur en overheid	390	0	110	280
Onderwijs	190	30	100	60
Gezondheids- en welzijnszorg	2.800	390	750	1.660
Zakelijke, financiële en overige dienstverlening (inclusief horeca)	-2.230	-180	-1.380	-670
Totaal	**9.130**	**2.600**	**2.910**	**3.620**

- Onder lager opgeleiden ontstaan er arbeidsoverschotten in de zakelijke dienstverlening in de Achterhoek. De grootste tekorten ontstaan in de handel en reparatie, de industrie en de bouw. Omscholing van arbeidskrachten uit de dienstverlening en scholen van bijvoorbeeld zij-instromers voor de handel, industrie en bouw ligt voor de hand. Een ondernemer uit de bouw noemt dat het imago van de bouw, zeker voor de functies voor lager opgeleiden, onterecht niet positief is. Hij voelt zich samen met het onderwijs verantwoordelijk om dat imago te verbeteren, zodat er ook meer jongeren kiezen voor de bouw.
- Voor middelbaar opgeleiden ontstaan er overschotten in de zakelijke dienstverlening en de horeca. De grootste tekorten ontstaan er in de industrie, de handel en de zorg. Zoals uit het vorige hoofdstuk blijkt kan het tekort aan middelbaar opgeleiden in theorie opgevuld worden door zij-instromers. Omscholing zal dan aan de orde zijn.
- Voor hoger opgeleiden geldt ook een overschot in de zakelijke dienstverlening. De grootste tekorten lijken voor hoger opgeleiden te ontstaan in de zorg en de industrie. De geïnterviewde ondernemers noemen dat ze nu al een gebrek aan hoger opgeleide krachten ervaren voor technische functies. In de zorg is een groeiende vraag naar hoger opgeleiden, omdat werknemers zelfsturend moeten zijn en veel zelfstandiger moeten kunnen werken dan voorheen, geeft een vertegenwoordiger uit de zorg aan. Arbeidskrachten zullen, in meerdere mate dan dit geldt voor lager en middelbaar opgeleiden, van buiten de regio aangetrokken dienen te worden. Dit vraagt om een goed woon- en leefklimaat, met voldoende voorzieningen en een geschikte woonvoorraad. Wellicht is de regio dan aantrekkelijk te maken voor hoger opgeleiden die hun jeugd in de regio hebben doorgebracht en buiten de regio hebben gestudeerd. Ook potentiële

werknemers die niet bekend zijn met de regio kunnen hiermee aangetrokken worden, als de regio zichzelf ook goed weet te promoten. Een ondernemer geeft aan dat de Achterhoek zich moet neerzetten als plek met uitdagingen, onderscheidend in innovaties, broedplaatsen. Dat kan jongeren aantrekken.

6.3 Opgave: spreiding en kwaliteit beroepsonderwijs

Om zoveel mogelijk leerlingen voor de regio te behouden, is een goed en gespreid beroepsonderwijs van groot belang. Om dit aan te kunnen blijven bieden, ondanks de leerlingendaling, zal er tussen scholen afgestemd en samengewerkt moeten worden. Zo kan aanbod op elkaar afgestemd worden en hoeven er ondanks de dalende leerlingaantallen geen cruciale richtingen volledig te verdwijnen uit de regio. Ook samenwerking met het bedrijfsleven is van belang: hieruit kan een duidelijke arbeidsvraag naar voren komen en kan het onderwijs beter worden afgestemd op de toekomstige vraag vanuit het bedrijfsleven. Om de ambities van het arbeidsmarktscenario te kunnen behalen is deze aansluiting cruciaal. Daarnaast biedt deze samenwerking kansen voor stageplekken en voor kennismaking met de aanwezige regionale bedrijvigheid. Hiermee worden de mogelijkheden om de jongeren ook na de opleiding voor de regio te behouden vergroot.

De geprognotiseerde leerlingendaling in het beroepsonderwijs kan consequenties hebben voor de vitaliteit en duurzaamheid van het huidige onderwijsaanbod. Zo kunnen de financiën van scholen onder druk komen te staan, omdat de vergoeding die schoolbesturen van het ministerie van OCW ontvangen in grote mate afhankelijk is van het aantal leerlingen. Klaslokalen kunnen leeg komen te staan. Het kan moeilijker worden de kwaliteit van onderwijs te waarborgen. Ultimo kan het zijn dat een school, afdeling of sector wordt gesloten. Als dit het geval is, komt de diversiteit van het onderwijsaanbod in de regio onder druk te staan. Om toch een breed aanbod te bieden willen de aanwezigen meer samenwerking tussen onderwijs onderling en met bedrijfsleven. Als dat niet wordt gedaan, zou het kunnen dat er door concurrentiemotieven of door gebrekkige informatie suboptimale keuzes worden genomen die uiteindelijk voor geen van de belanghebbenden positief uitpakken. Bovendien wordt dan de mismatch op de arbeidsmarkt juist versterkt, omdat het dan bijvoorbeeld niet mogelijk is om de opleidingen aan te bieden die benodigd zijn voor de regionale arbeidsmarkt.

De huidige situatie van het voortgezet onderwijs laat een beeld zien van een gespreid aanbod met een groot aantal vestigingen. Sommige locaties en afdelingen zijn van geringe omvang. Om meer inzicht te krijgen in gemiddelde grootten van afdelingen in 2025 is in onderstaande tabel weergegeven wat de gemiddelde grootte per niveau in het voortgezet onderwijs zal zijn in 2025. Deze zijn afgezet tegen een benchmark die herkenbaar is in andere regio’s. Te zien is dat vooral de mavo en het vwo kleine afdelingen zullen krijgen.

2025					
Niveau	Locaties	Leerlingen bovenbouw	Gemiddeld aantal lln per locatie (bovenbouw)	Benchmark bovenbouw	Aantal locaties onder benchmark
Vmbo-bb/kb	10	1907	191	160	6
Mavo	16	1791	112	200	16
Havo	7	1692	242	224	3
Vwo	7	1332	190	336	7

De vraag die deze bevindingen oproept is: hoe kan men met de nieuwe leerlingenaantallen de kwaliteit en diversiteit van het onderwijs waarborgen?

6.4 Opgave: samenwerking onderwijs, ondernemers en overheid

De aanwezigen op de interactieve bijeenkomst noemden verbinden en samenwerken als twee sleutelwoorden voor de toekomst van het beroepsonderwijs en een goede aansluiting met de arbeidsmarkt. Om leerlingen uit de regio op te leiden voor beroepen die toekomst hebben op de regionale arbeidsmarkt, om hen goede vaardigheden te leren, hen te behouden voor de regionale arbeidsmarkt en de goede kwaliteit van onderwijs voort te zetten in de regio, zijn tijdens de bijeenkomst een paar aanbevelingen gedaan en vervolgvragen gesteld:

- Meer inhoudelijke afstemming tussen bedrijfsleven en onderwijs: hoe krijgt innovatie uit het bedrijfsleven een plek in het onderwijs? Is er bekend of leerlingen de juiste vaardigheden leren voor een toekomstige baan? Aanwezigen bij de bijeenkomsten doen de oproep aan het onderwijs om beter af te stemmen bedrijven bij het vormgeven van opleidingen. Voor technische opleidingen is de aansluiting volgens de aanwezigen al best goed, voor andere opleidingen is verbetering nodig. Andersom is het belangrijk dat bedrijven nog meer opleidings- en stageplekken mogelijk maken en meer samen met het onderwijs opleiding maar ook om- her en bijscholing gaan vormgeven.

- Meer begeleiding bij studie- en profielkeuze: wordt er gekozen met goede informatie over beroepen, (regionaal) bedrijfsleven, carrièremogelijkheden? Veel jongeren hebben spijt van hun studiekeuze, zo noemden de aanwezigen bij de sessies. Sommige beroepen hebben een slecht imago, of jongeren kiezen juist voor opleidingen waar de baankansen heel laag zijn. Bedrijfsbezoeken en stages kunnen helpen om betere keuzes te maken

- De Achterhoek profileren als aantrekkelijke regio om te wonen én te werken. Bekendheid met de arbeidsmarkt en mogelijkheden om zich te vestigen voor jonge werknemers in de Achterhoek

wordt daarbij erg belangrijk gevonden. Maar ook meer pendelaars verleiden om niet alleen in de Achterhoek te wonen maar er ook te werken. Maar ook daar waar nodig talenten van buiten de Achterhoek aantrekken om er te werken. Enerzijds vraagt dit de realisatie van aantrekkelijke woonmilieus voor bijvoorbeeld starters en hoogopgeleiden. Maar ook een actieve markteling van de regio: vergelijk “je zal er maar wonen” campagne van Zuid Limburg is aan orde zo is betoogd..

- Maximale inzet van zij-instromers: om- en bijscholing is van groot belang volgens velen. Voor het middelbaar beroepsonderwijs ligt hier een belangrijke opgave. Die zal daarin nauw samen moeten werken met het bedrijfsleven. De aanwezigen bij de sessies schatten in dat een deel sterk gemotiveerd is. Het onderwijs heeft de ervaring dat alle niveaus om te scholen zijn en zet hier graag met het bedrijfsleven de schouders onder.

- Samenwerking in het onderwijs om kwalitatief goed beroepsonderwijs bereikbaar te houden: om met een dalend leerlingenaantal van 5.800 leerlingen tot 2025 toch goed onderwijs te bieden is het nodig dat onderwijspartijen elkaar vinden en afstemming zoeken over het aanbod en mogelijkheden om zaken uit te wisselen. Aanwezigen tijdens de sessies hebben aangegeven dit als mogelijkheid te zien om het aanbod in stand te houden en goed onderwijs te kunnen blijven bieden.

- Samenwerking met het Rijk om opgaven te realiseren die de draagkracht van de regio te boven gaan en waar regionaal maatwerk van belang is. Het Rijk heeft € 950 miljoen beschikbaar voor regionale deals op het gebied van regionale economie, werkgelegenheid en leefbaarheid. Ministeries van BZK en LNV zullen een afwegingskader opstellen met criteria voor de invulling hiervan. Criteria bestaan onder andere uit de aansluiting van nationale opgaven en regionale doelen, cofinanciering en publiek-private samenwerking.

6.5 Conclusies

In de twee bijeenkomsten is uitgebreid stilgestaan bij de opgaven en uitdagingen die er liggen voor het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs. De verwachte situatie op de arbeidsmarkt, een tekort aan arbeidskrachten en een kwalitatieve mismatch, maakt dat er extra urgentie is om als onderwijspartijen afstemming te zoeken over nieuwe onderwijsconcepten, programmering (wie biedt welke niveaus/richtingen aan), uitruil (van bijvoorbeeld docenten, faciliteiten) en samenwerking (bijvoorbeeld met excursies, stages, inkoop).

De inzichten in de opgaven voor de regio, voor onderwijs, overheid en bedrijfsleven, bieden handvatten om in gezamenlijkheid te werken aan toekomstbestendig onderwijs en een krachtige economie. Door naar innovatieve oplossingen te zoeken hoeft de regio geen volger te zijn van ontwikkelingen als leerlingendaling en dalende beroepsbevolking, maar kan het leidend zijn in kwalitatief onderwijs en een sterke economie.

Bundel van de Collegevergadering van 5 februari 2019

5 Onderwijshuisvesting (237359)

1 CV onderwijshuisvesting.docx

2 RV onderwijshuisvesting.docx

gemeente Berkelland

Zaaknummer	:	237359
Collegevergadering	:	5 februari 2019
Onderwerp	:	Raadsvoorstel onderwijshuisvesting
Portefeuillehouder	:	H.J. Bosman
Steller	:	L. Hutten, Team Opdrachtgeverschap tel. : 679
Openbaar	:	Ja
Afgestemd met	:	I. Vlaar (Projecten), M. Vuijk (projecten), R. Nijboer (projecten), E. Rensink (gebiedsteam), G. te Brummelstroete (financiën), H. Roos (communicatie)
Programmamanager	:	A. Oosterink

Te nemen besluit:
Het volgende aan de gemeenteraad voorstellen:
1. Vaststellen van onderstaande drie uitgangspunten over onderwijshuisvesting:
   1.a. Volgen van en werken met normbedragen per m² voor de (ver)nieuwbouw van schoolgebouwen zoals voorgesteld door de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG). De hoogte van dit normbedrag ligt in 2019 op € 1851,- per m².
   1.b. Ernaar streven de duurzaamheidsmaatregelen in schoolgebouwen naar een zo hoog mogelijk niveau te brengen, richting de norm ‘energie neutraal gebouw (ENG)’, tenzij energieneutraliteit realiseren op andere wijze kostenefficiënter is. Hiervoor worden zonodig extra financiën vrijgemaakt. Een eventueel (extra) exploitatievoordeel voor schoolbesturen als gevolg van deze extra duurzaamheidsmaatregelen vloeit in principe terug naar de gemeente.
   1.c. Bouwen van kindcentra mogelijk maken door de oppervlakte voor gebruik door de kinderopvang voor te financieren.
2. Beschikbaar stellen van € 75.000,- vanuit de reserve onderwijshuisvesting om vervolgstappen te kunnen zetten voor het opstellen van een integraal huisvestingsplan.

Toelichting voor college bij raadsvoorstel
Om ervoor te zorgen dat toekomstige projecten rond het toekomstbestendige onderwijs in de gemeente Berkelland volgens dezelfde normen en uitgangspunten behandeld worden en gelijkheid voor schoolbesturen te garanderen, wordt de gemeenteraad gevraagd uitgangspunten rond onderwijshuisvesting vast te stellen. Deze uitgangspunten vormen daarnaast de basis voor het nog op te stellen integraal huisvestingsplan.

Communicatie (in-en extern)
Samenvatting/kernboodschap
De gemeente Berkelland heeft een zorgplicht voor de scholen die zich in de gemeente bevinden en is daardoor verantwoordelijk voor de huisvesting van deze scholen. Bij de nieuwbouw van scholen moet de gemeente het mogelijk maken om een schoolgebouw neer te zetten dat minstens voldoet aan de eisen van het Bouwbesluit. In de toekomst worden er ontwikkelingen verwacht rond de scholen in de verschillende kernen. De uitgangspunten die de raad vast gaat stellen en gelijke behandeling garandeert bij toekomstige projecten, vormen de basis voor het nog op te stellen integraal huisvestingsplan.

Communicatie via:
Schoolbesturen

gemeente Berkelland

Zaaknummer : 237359

Raadsvergadering : 19 maart 2019

Onderwerp : Onderwijshuisvesting

Collegevergadering : 5 februari 2019
Portefeuillehouder : H.J. Bosman
Steller : L. Hutten tel: : 0545-250 679

Te nemen besluit:
1. Vaststellen van onderstaande drie uitgangspunten over onderwijshuisvesting:
   1.a. Volgen van en werken met normbedragen per m² voor de (ver)nieuwbouw van schoolgebouwen zoals voorgesteld door de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG). De hoogte van dit normbedrag ligt in 2019 op € 1851,- per m².
   1.b. Ernaar streven de duurzaamheidsmaatregelen in schoolgebouwen naar een zo hoog mogelijk niveau te brengen, richting de norm 'energie neutraal gebouw (ENG)', tenzij energieneutraliteit realiseren op andere wijze kostenefficiënter is. Hiervoor worden zonodig extra financiën vrijgemaakt. Een eventueel (extra) exploitatievoordeel voor schoolbesturen als gevolg van deze extra duurzaamheidsmaatregelen vloeit in principe terug naar de gemeente.
   1.c. Bouwen van kindcentra mogelijk maken door de oppervlakte voor gebruik door de kinderopvang voor te financieren.
2. Beschikbaar stellen van € 75.000,- vanuit de reserve onderhuisvesting om vervolgstappen te kunnen zetten voor het opstellen van een integraal huisvestingsplan.

Waarom dit voorstel en wat is het effect
In 2015 heeft u de Toekomstvisie Primair Onderwijs vastgesteld. Hierin wordt gesproken over de te verwachten daling van leerlingenaantallen in de gemeente Berkelland. In de periode 2010 tot 2024 werd een daling van 37% verwacht. Op dit moment wordt er van 2019 tot 2024 nog een daling van 11% verwacht. Deze dalende leerlingenaantallen vragen om het nemen van maatregelen om het onderwijs in de kernen toekomstbestendig te maken. In de toekomst zullen hiervoor stappen gezet worden, wat waarschijnlijk gevolgen heeft voor de huisvesting van scholen. Een groot aantal scholen in de gemeente is gedateerd en in de huidige staat niet toekomstbestendig. Dit betekent dat er, om toekomstbestendige gebouwen neer te zetten, waarschijnlijk een aantal grootschalige verbouwingen of nieuwbouw projecten aankomt. Het vaststellen van de uitgangspunten leidt ertoe dat er normen liggen voor de huisvesting van scholen en dat de basis gelegd wordt voor het integraal huisvestingsplan.

Argumentatie:
1.1. De gemeenteraad stelt kaders voor nieuw beleid vast.
1.2. Gemeenten hebben een zorgplicht voor scholen en zijn daarmee verantwoordelijk voor de huisvesting van het onderwijs.
1.3. Door uitgangspunten vast te stellen wordt de gelijkheid voor schoolbesturen vergroot. Elk schoolbestuur heeft in gelijke omstandigheden recht op een gelijke behandeling.
1.4. De vast te stellen uitgangspunten vormen de basis voor het nog op te stellen integraal huisvestingsplan (IHP).

In te vullen door Griffie:

Commissievergadering
Afhandelingsvoorstel voor raad:
0 hamerstuk
0 bespreekstuk
0 anders, nl

Raadsvergadering
0 zonder hoofdelijke stemming
0 met algemene stemmen
0 stemmen voor, stemmen tegen
0 aangenomen
0 verworpen
0

Werken met normbedrag VNG

1.a.1. Tot nu toe werken we met het normbedrag van de VNG van € 1322,- per m². Dit bedrag is niet meer voldoende, gezien de ontwikkelingen in de markt. Met het normbedrag van € 1851,- per m² kunnen schoolbesturen volgens de VNG een schoolgebouw bouwen conform Bouwbesluit. Voor 2019 betekent dit dat er een sober en doelmatig gebouw gebouwd kan worden. Vanaf 2020 gaan de duurzaamheidseisen in het Bouwbesluit omhoog en moet nieuwbouw voldoen aan de eisen voor bijna energie neutrale gebouwen (BENG). Het normbedrag van € 1851,- per m² houdt hier nog geen rekening mee. De verwachting is dat de VNG voor 2020 met hieraan aangepaste normbedragen komt. Door te besluiten de normbedragen van de VNG te volgen, kan er steeds gebouwd worden conform Bouwbesluit.

1.a.2. Door de normbedragen van de VNG te hanteren wordt rekening gehouden met landelijke ontwikkelingen en worden schoolbesturen gelijk behandeld. Ook worden er schoolgebouwen van hetzelfde niveau gebouwd.

Energieneutraal

1.b.1. De gemeente Berkelland heeft de ambitie uitgesproken in 2030 energieneutraal te zijn en heeft een voorbeeldfunctie. Daarom wordt per schoolgebouw bekeken of extra duurzaamheidsmaatregelen (en extra budget) effectief bijdragen aan deze doelstelling. Bij renovatie van gebouwen is het mogelijk dat het verbouwen tot een energieneutraal gebouw tot disproportionele uitgaven leidt. Het is ook mogelijk om energieneutraliteit op andere wijze te realiseren, bijvoorbeeld door te investeren in duurzame energieopwekprojecten.

1.b.2. Het is bij voorbaat niet te zeggen of extra investeringen (boven het VNG normbedrag) in duurzaamheid leiden tot (extra) exploitatie voordeel voor de schoolbesturen. Dit zal per project bepaald moeten worden. Een eventueel (extra) exploitatievoordeel voor schoolbesturen als gevolg van deze extra duurzaamheidsmaatregelen vloeit in principe terug naar de gemeente.

Mogelijk maken kindcentra

1.c.1. De gemeente Berkelland heeft de ambitie uitgesproken om kindcentra mogelijk te maken, om zo per kern te komen tot samenhangende voorzieningen op school en in de wijk voor 0 tot 12 jarigen. Daarnaast versterkt dit een doorgaande ontwikkellijn.

1.c.2. De gemeente heeft een zorgplicht voor scholen, maar niet voor kinderopvangcentra. Kinderopvangcentra hebben zelf niet voldoende financiële middelen om te investeren in de vierkante meters voor kinderopvang bij nieuwbouw van schoolgebouwen.

1.c.3. De voorfinanciering van vierkante meters voor de kinderopvang wordt mogelijk gemaakt omdat dit aansluit bij de ambities van de gemeente. Daarnaast biedt dit de mogelijkheid een minimaal niveau van voorzieningen in krimpgebieden te handhaven, taalachterstand aan te pakken en risicokinderen op te sporen.

1.c.4. Deze investeringen worden met een huurovereenkomst tussen de gemeente en het schoolbestuur vergoed. Het schoolbestuur sluit weer een huur- en exploitatie overeenkomst af met de betreffende kinderopvangorganisatie. Deze lijn is ingezet bij twee projecten in Eibergen. Door deze lijn te formaliseren worden schoolbesturen en kinderopvangcentra in de toekomst gelijk behandeld.

2.1. In het integraal huisvestingsplan (IHP) wordt, samen met schoolbesturen, een visie ontwikkeld op de toekomst van het onderwijs. Hierbij staat onderwijshuisvesting centraal. Er wordt voor minimaal 16 jaar beschreven wat de plannen zijn met het onderwijs. Door dit te beschrijven weten alle betrokken partijen wat ze de komende jaren kunnen verwachten.

2.2. Om vervolgstappen met het IHP te kunnen zetten, is de inhuur van externe expertise noodzakelijk. Zo is procesbegeleiding door een onafhankelijke partij bij gesprekken met schoolbesturen belangrijk, net als een onafhankelijke deskundige schouw naar de staat van de scholen.

Kanttekeningen en risico's
2.1 De VNG geeft aan dat de vergoeding van € 1851,- per m² voldoende moet zijn om een sober en doelmatig schoolgebouw te bouwen conform het huidige Bouwbesluit. De VNG verhoogt de normbedragen naar verwachting als de eisen in het Bouwbesluit veranderen. Als de marktprijzen in de toekomst stijgen is er een risico dat de normbedragen van de VNG niet meer voldoende zijn om conform Bouwbesluit te bouwen. Als dit het geval is, zal er een verzoek ingediend worden om de normbedragen te verhogen en de normbedragen van de VNG los te laten. Bouwen conform Bouwbesluit moet altijd haalbaar zijn.
4.1 Uw gemeenteraad kan er ook voor kiezen om niet bij te dragen aan de voorfinanciering van de oppervlakte voor de kinderopvang. Hierdoor wordt het realiseren van kindcentra een stuk lastiger. Als kinderopvangorganisaties en scholen dit dan wel willen realiseren, zijn ze aangewezen op andere investeerders. Dit leidt tot een onwenselijke constructie rond de gebouwen, omdat de gemeente economisch eigenaar is van een schoolgebouw en een gebouw weer in het bezit krijgt als de school eruit gaat. Het schoolgebouw heeft dan een maatschappelijke bestemming, maar wordt op dat moment nog deels door een commerciële organisatie, de kinderopvang, gebruikt.

Financiën
De gemeente ontvangt elk jaar een bijdrage van de Rijksoverheid voor onderwijshuisvesting via het gemeentefonds. Het bedrag voor onderwijshuisvesting is echter niet geoormerkt, dus het ligt niet vast welk bedrag er precies voor onderwijshuisvesting beschikbaar gesteld wordt. De gemeente Berkelland heeft een onderwijsreserve, welke maximaal € 7.000.000,- bedraagt. De financiering van de normbedragen bij de (ver)nieuwbouw van scholen wordt gezocht in de onderwijsreserve.

Om de voorfinanciering van kindcentra mogelijk te maken, zal er per project bekeken moeten worden uit welke middelen dit gefinancierd kan worden. Hetzelfde geldt voor het financieren van de extra duurzaamheidsmaatregelen die eventueel aangebracht worden bovenop de BENG-normen.

De kredietaanvraag voor de procesbegeleiding en de schouw van de schoolgebouwen is noodzakelijk om een integraal huisvestingsplan op te stellen. De hoogte van de onderwijsreserve bedraagt op dit moment de maximale € 7.000.000,-. Deze reserve is bedoeld om ingezet te worden voor onderwijshuisvesting. De kredietaanvraag bedraagt ± € 11.000,- (incl. BTW) voor de procesbegeleiding en ± € 63.000,- (incl. BTW) voor de schouw van de scholen. De schouw van de scholen leidt ertoe dat er onder andere inzicht ontstaat in de bouwkundige en onderwijskundige staat, het binnenmilieu en de veiligheid van de gebouwen. Op dit moment is er voldoende ruimte binnen de reserve 'onderwijshuisvesting' om de dekking van het krediet te realiseren.

Communicatie
De schoolbesturen worden in kennis gesteld van de vastgestelde uitgangspunten.

Initiatief, participatie en rol gemeente
Gemeenten hebben een zorgplicht voor scholen en zijn daarmee verantwoordelijk voor de huisvesting van scholen. Gemeenten moeten het mogelijk maken om een schoolgebouw neer te zetten dat voldoet aan de minimale eisen van het Bouwbesluit. De gemeente heeft deze zorgplicht niet voor kinderopvangcentra.

Planning en evaluatie
Er is een aantal momenten waarop u aan zet bent rond onderwijshuisvesting. Daarnaast zullen er twee informatieavonden georganiseerd worden waarop we u informeren over de stand van zaken rond het integraal huisvestingsplan. In onderstaand schema vindt u de verwachte planning.

Datum	Inhoud
Mei 2019	Raadsvoorstel “Verordening onderwijshuisvesting 2019”
Mei 2019	Raadsvoorstel “Kredietaanvraag ’t Simmelink Eibergen” *Kredietaanvraag voor het lopende project rond de huisvesting van ’t Simmelink.*
September-oktober 2019	Informatieavond “Stand van zaken integraal huisvestingsplan” *De eerste gesprekken met de schoolbesturen over de toekomst zijn dan gevoerd en het eerste onderzoek naar de staat van de schoolgebouwen is dan naar verwachting afgerond.*
Oktober 2019	Mogelijk raadsvoorstel “Extra kredietaanvraag onderwijshuisvesting” *Mogelijk extra kredietaanvraag voor vervolgonderzoek naar het toekomstbestendig maken van schoolgebouwen qua duurzaamheid. Naar aanleiding van de eerste schouw wordt bepaald welke scholen potentieel blijven bestaan. Van deze scholen moet mogelijk met een verdiepingsslag bepaald worden wat er extra nodig is om ze toekomstbestendig te maken.*
Maart 2020	Informatieavond “Stand van zaken integraal huisvestingsplan”
Juni 2020	Raadsvoorstel “Integraal huisvestingsplan Berkelland”

Burgemeester en wethouders van Berkelland,
de secretaris, de burgemeester,

M.N.J. Broers. drs. J.H.A. van Oostrum.

gemeente Berkelland

Raadsvergadering : 19 maart 2019

De raad van de gemeente Berkelland;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 5 februari 2019;

b e s l u i t :

1. Vaststellen van onderstaande drie uitgangspunten over onderwijshuisvesting:
   1.a. Volgen van en werken met normbedragen per m² voor de (ver)nieuwbouw van schoolgebouwen zoals voorgesteld door de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG). De hoogte van dit normbedrag ligt in 2019 op € 1851,- per m².
   1.b. Ernaar streven de duurzaamheidsmaatregelen in schoolgebouwen naar een zo hoog mogelijk niveau te brengen, richting de norm 'energie neutraal gebouw (ENG)', tenzij energieneutraliteit realiseren op andere wijze kostenefficiënter is. Hiervoor worden zonodig extra financiën vrijgemaakt. Een eventueel (extra) exploitatievoordeel voor schoolbesturen als gevolg van deze extra duurzaamheidsmaatregelen vloeit in principe terug naar de gemeente.
   1.c. Bouwen van kindcentra mogelijk maken door de oppervlakte voor gebruik door de kinderopvang voor te financieren.
2. Beschikbaar te stellen van € 75.000,- vanuit de reserve onderwijshuisvesting om vervolgstappen te kunnen zetten voor het opstellen van een integraal huisvestingsplan.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van
19 maart 2019

de griffier, de voorzitter,

Toelichting raadsvoorstel

Onderwerp **:** Uitgangspunten onderwijshuisvesting

<u>Uitgangspunten voor het integraal huisvestingsplan</u>
In de toekomst zullen er stappen genomen worden om meer toekomstbestendig onderwijs in de kernen te creëren. Dit heeft waarschijnlijk gevolgen voor de huisvesting van scholen. Een groot aantal gebouwen in de gemeente is gedateerd en in huidige staat niet toekomstbestendig. Dit betekent dat er, om toekomstbestendige gebouwen neer te zetten, een aantal grootschalige verbouwingen of nieuwbouw projecten aankomen. Het vaststellen van de uitgangspunten leidt ertoe dat er normen liggen voor de huisvesting van scholen en dat de basis gelegd wordt voor het integraal huisvestingsplan.

Integraal huisvestingsplan
In het integraal huisvestingsplan (IHP) wordt, samen met de schoolbesturen, een visie ontwikkeld op de toekomst van het onderwijs, waarbij onderwijshuisvesting centraal staat. Er wordt voor minimaal 16 jaar beschreven wat de plannen zijn met het onderwijs. Een belangrijke eerste stap hierin is de kwalitatieve beoordeling van bestaande gebouwen. Daardoor wordt duidelijk wat er gedaan moet worden om gebouwen toekomstbestendig te maken. In deze kwalitatieve beoordeling wordt ingegaan op onderwijskundige functionaliteit, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en uitstraling, wat de basis vormt voor het IHP. Ook wordt in het IHP ingegaan op de maatregelen die nodig zijn om gebouwen toekomstbestendig te maken wat betreft duurzaamheid en energie.

Verordening onderwijshuisvesting
In de raadsvergadering van 6 november 2018 werd ons verzocht aan de slag te gaan met het vernieuwen van de verordening onderwijshuisvesting 2015. Met de komst van een integraal huisvestingsplan (IHP), wordt de aanwezigheid van zo'n verordening onderwijshuisvesting minder belangrijk. In het IHP wordt al opgenomen welke stappen er op welk moment verwacht kunnen worden rond de onderwijsvoorzieningen. Daarnaast staan daarin een aantal uitgangspunten opgenomen. Met de komst van een IHP wordt de verordening onderwijshuisvesting een 'laatste vangnet', waarop teruggevallen kan worden als het IHP geen duidelijkheid geeft.

Omdat de huidige verordening uit 2015 komt en de VNG in november 2018 een aantal aanvullingen gedaan heeft op de verordening van 2017, is dit het moment om de verordening te vernieuwen. Om te voorkomen dat we met een verordening uit 2017 zouden komen, waarna er op korte termijn een modelverordening voor 2019 beschikbaar zou komen vanuit de VNG, is bij de VNG nagevraagd of er een nieuwe verordening komt. Dit is niet het geval, dus nemen we de modelverordening 2017 van de VNG als basis, aangevuld met de aanpassingen die voor 2019 gedaan zijn.

Renovatie
Wanneer duidelijk is welke maatregelen genomen moeten worden om gebouwen toekomstbestendig te maken, moet een vervolgtraject uitwijzen wie welk aandeel neemt in de financiële consequenties van eventuele aanpassingen. Op dit moment bestaat er namelijk onduidelijkheid over de verantwoordelijkheden voor grootschalige verbouwingen/renovaties. Schoolbesturen ontvangen hiervoor een vergoeding vanuit het rijk, maar renovatie draagt bij aan de verlenging van de levensduur van een gebouw, en zou dus opgevat kunnen worden als alternatief voor nieuwbouw. Vanuit dit oogpunt zou de gemeente hier verantwoordelijk voor zijn. Dit is een landelijk discussiepunt. Er ligt een wetsvoorstel van de PO-raad, VO-raad en VNG bij het rijk om hier meer duidelijkheid over te krijgen. Het is nog niet bekend wanneer hier uitsluitsel over komt.

Uitgangspunten
Per uitgangspunt volgt hierna een extra toelichting.

Uitgangspunt 1

Volgen van en werken met normbedragen per m² voor de (ver)nieuwbouw van schoolgebouwen zoals voorgesteld door de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG). De hoogte van dit normbedrag ligt in 2019 op € 1851,- per m².

Gemeenten hebben een zorgplicht voor scholen en zijn daarmee verantwoordelijk voor de huisvesting van het onderwijs. De onderwijswetten schrijven voor dat de gemeenteraad normen vaststelt voor het realiseren van nieuwe onderwijsgebouwen. Met deze normen kunnen bedragen vastgesteld worden waarmee het schoolbestuur een onderwijsvoorziening moet realiseren. Deze onderwijsvoorzieningen moeten voldoen aan de eisen die in het Bouwbesluit gesteld worden. Tot op heden volgt de gemeente Berkelland hierin de modelverordening van de VNG. Daarin is een normbedrag per vierkante meter opgenomen. De hoogte van het normbedrag bedroeg in 2018 € 1322,- per m². Dit normbedrag is niet voldoende om te bouwen conform Bouwbesluit, gezien alle ontwikkelingen in de markt.

De VNG erkent de signalen dat de normbedragen de werkelijke prijsontwikkelingen in de markt niet goed hebben gevolgd. Ze heeft in maart 2018 een advies uitgebracht waarin ze gemeenten adviseert het normbedrag per 2019 eenmalig met 40% te verhogen. De VNG geeft aan dat gemeenten ervan uit kunnen gaan dat deze eenmalige verhoging ertoe leidt dat de nieuwe normbedragen marktconform zijn. Schoolbesturen moeten met dit bedrag een sober en doelmatig onderwijsgebouw kunnen bouwen, conform bouwbesluit. Met de verhoging van 40% wordt de hoogte van het normbedrag voor 2019 €1851,- per m².

Met dit bijgestelde normbedrag kunnen schoolbesturen een sober en doelmatig gebouw bouwen conform Bouwbesluit. Voor 2019 zijn er in het Bouwbesluit nog geen extra duurzaamheidsmaatregelen opgenomen. Vanaf 2020 veranderen de eisen in het Bouwbesluit, en moeten gebouwen minstens aan de BENG-norm voldoen (bijna energie neutrale gebouwen). In het bijgestelde normbedrag is nog geen rekening gehouden met deze nieuwe eisen. De verwachting is dat de VNG voor 2020 met nieuwe normbedragen komt, waarin deze nieuwe eisen wel verwerkt zijn. Daarnaast zal er een jaarlijkse indexering plaatsvinden.

Bij het volgen van de normbedragen van de VNG wordt er een sober en doelmatig gebouw gebouwd en is er geen ruimte om extra faciliteiten aan te brengen. Op dit moment mogen schoolbesturen van het primair onderwijs zelf niet investeren in een gebouw om deze extra faciliteiten aan te brengen. De rijksoverheid buigt zich op dit moment over een wetsvoorstel waarin voorgesteld wordt dit investeringsverbod op te heffen. Het is nog niet bekend wanneer hier duidelijkheid over verwacht wordt.

Door de normbedragen van de VNG te hanteren worden schoolbesturen gelijk behandeld en worden er schoolgebouwen van een zelfde niveau gebouwd. Het risico met deze normbedragen is dat de normbedrag in de toekomst mogelijk niet voldoende zijn om een gebouw te bouwen conform Bouwbesluit, als de marktprijzen stijgen. Indien hier in de toekomst sprake van blijkt te zijn, zal er een verzoek bij u ingediend worden om de normbedragen te verhogen en de normbedragen van de VNG los te laten.

Uitgangspunt 2

Ernaar streven de duurzaamheidsmaatregelen in schoolgebouwen naar een zo hoog mogelijk niveau te brengen, richting de norm 'energie neutraal gebouw (ENG)', tenzij energieneutraliteit realiseren op andere wijze kostenefficiënter is. Hiervoor worden zonodig extra financiën vrijgemaakt. Een eventueel (extra) exploitatievoordeel voor schoolbesturen als gevolg van deze extra duurzaamheidsmaatregelen vloeit in principe terug naar de gemeente.

Als het gaat om duurzaamheidsmaatregelen bij nieuwbouw, geldt vanaf 1 januari 2020 dat alle aanvragen moeten voldoen aan de eisen voor bijna energie neutrale gebouwen (BENG). Voor nieuwe overheidsgebouwen geldt dit vanaf 1 januari 2019 omdat de overheid een voorbeeldfunctie heeft. De BENG-eis heeft onder andere betrekking op de maximale energiebehoefte in kWh per m² gebruiksoppervlak per jaar, het maximale primair fossiel energiegebruik en het minimale aandeel hernieuwbare energie. Alle nieuwe schoolgebouwen moeten de komende jaren minimaal aan de BENG-eisen voldoen.

De gemeente Berkelland heeft de ambitie uitgesproken om in 2030 energieneutraal te zijn. De vraag welke duurzaamheidsmaatregelen er getroffen worden bij de (ver)nieuwbouw van schoolgebouwen is dan ook relevant. In de programmabegroting 'samen investeren in Berkelland' is opgenomen dat er extra stappen gezet moeten worden om de doelstelling 'Berkelland energieneutraal' in 2030 te halen. Dit vraagt om een actievere rol van de gemeente en daarin moet de gemeente het goede voorbeeld geven. Vanuit deze voorbeeldfunctie wordt per schoolgebouw bekeken of het effectief bijdraagt aan de doelstelling 'Berkelland energieneutraal' in 2030 een energieneutraal gebouw (ENG) neer te zetten in plaats van een bijna energie neutraal gebouw. Bij renovatie van gebouwen is het mogelijk dat het behalen van de ENG-norm tot disproportionele uitgaven leidt. In dat geval blijven we bij de BENG-norm, conform Bouwbesluit. Het bepalen van wat een disproportionele uitgave is, is op voorhand erg lastig. Dit verschilt per schoolgebouw, omdat de staat van de gebouwen verschilt. Hoe ouder een gebouw, hoe hoger de investering. Zo kan nieuwbouw volgens ENG-normen op een bepaald moment een goedkopere optie worden dan renovatie. Ook is het mogelijk dat een investering in BENG-normen bij renovatie een langere terugverdientijd heeft dan dat het gebouw naar verwachting nog in gebruik is. Verder is het mogelijk om energieneutraliteit op andere wijze te realiseren, bijvoorbeeld door te investeren in duurzame energieopwekprojecten. Per situatie moet dus bekeken worden welke investeringen in duurzaamheid haalbaar en reëel zijn.

Het bouwen volgens de ENG norm in plaats van de BENG norm leidt ertoe dat de kosten voor de nieuwbouw gemiddeld met zo'n 10% toenemen. Het is bij voorbaat niet te zeggen of de extra investeringen om van BENG naar ENG te gaan, leidt tot exploitatie voordeel voor de schoolbesturen. Per project zal bepaald moeten worden welk eventueel voordeel de investeringen de schoolbesturen opleveren. Als er exploitatie voordeel is, worden er afspraken gemaakt over het terugvloeien daarvan naar de gemeente, die daarin geïnvesteerd heeft. Los van of er wel of geen exploitatievoordeel behaald wordt, leiden deze maatregelen er wel dat er grote stappen gezet worden richting een Energie neutraal Berkelland in 2030. Daarnaast moet er bij de (ver)nieuwbouw van gebouwen rekening gehouden worden met de toekomst. Indien er nu niet gekozen wordt voor extra duurzaamheidsmaatregelen, zal de gemeente over 30 jaar geconfronteerd worden met hoge investeringskosten, omdat de eisen in de toekomst veranderen.

Uitgangspunt 3
Bouwen van kindcentra mogelijk maken, door de oppervlakte voor gebruik door de kinderopvang voor te financieren.

In verschillende gemeenten worden plannen ontwikkeld voor de realisatie van één of meer (integrale) kindcentra (IKC's) in het kader van het integraal huisvestingsplan. Dit brengt ingewikkelde bouwtechnische, inhoudelijke en beheersmatige aspecten met zich mee. Daarnaast moeten gemeenten in een vroeg stadium een standpunt innemen over de financiering van zulke voorzieningen. Ook de gemeente Berkelland heeft de ambitie uitgesproken om kindcentra mogelijk te maken, om zo per kern te komen tot samenhangende voorzieningen op school en in de wijk voor 0 tot 12 jarigen. Daarnaast versterkt dit een doorgaande ontwikkellijn. In het IHP zullen de mogelijkheden voor het onderbrengen van kinderopvang in onderwijsgebouwen meegenomen worden.

Wat betreft de financiering heeft de gemeente een zorgplicht voor scholen, maar niet voor kinderopvangcentra. Wanneer een (integraal) kindcentrum gebouwd wordt zullen er dus, naast de ruimtes voor het onderwijs, extra vierkante meters bijgebouwd moeten worden. De kinderopvangcentra hebben zelf voldoende financiële middelen om een ruimte te huren, maar niet om daadwerkelijk in nieuwbouw te investeren. Ook andere potentiële investeerders zijn terughoudender geworden, vanwege lage rendementsverwachtingen en een snelle vraagdaling naar kinderopvang tijdens de laatste economische crisis.

De lage rendementsverwachtingen zijn voor de gemeente minder belangrijk, gezien onze maatschappelijke taak. Daarnaast hebben we te maken met bevolkingsafname, waar we oplossingen voor moeten zoeken. Door te investeren in de vierkante meters voor de kinderopvang, voegen we kinderopvang en onderwijs samen in één gebouw. Dit biedt de mogelijkheid om een minimaal niveau van voorzieningen te handhaven. Daarnaast heeft de gemeente belang bij het stimuleren van kinderopvang, om taalachterstand in taalarme gebieden aan te pakken, risicokinderen op te sporen en het uitvoeren van de wetten kinderopvang, voorschoolse en vroegschoolse educatie te faciliteren. Hierdoor en vanwege onze ambitie kiezen we ervoor de vierkante meters voor de kinderopvang bij nieuwbouw van schoolgebouwen voor te financieren. Dit sluit aan bij de landelijke trend.

Wat betreft huur kan de gemeente ervoor kiezen om direct een huurovereenkomst af te sluiten met de kinderopvang of een huurovereenkomst af te sluiten met het schoolbestuur. Het schoolbestuur is als hoofdgebruiker de grootste belanghebbende bij de samenwerking met een kinderopvangorganisatie. Op dit moment zijn er al kinderopvangorganisaties die gebruik maken van leegstaande lokalen in bestaande schoolgebouwen. Zij betalen daarvoor huur aan de juridisch eigenaar van de school, het betreffende schoolbestuur. Die opbrengsten mogen op basis van een uitspraak van de Raad van State toevloeien naar het betreffende schoolbestuur.

Het heeft de voorkeur om in de toekomst voor dezelfde constructie te kiezen, waarbij er sprake zal zijn van een overeenkomst tussen de gemeente en het betreffende schoolbestuur. De kinderopvang sluit vervolgens een overeenkomst af met het betreffende schoolbestuur. Al bestaande situaties vanuit het verleden worden gerespecteerd.

In de gemeente Berkelland is één nieuwbouwproject afgerond waarbij een kindcentrum gevormd is en loopt een tweede project. Bij beide projecten wordt gewerkt met bovengenoemde voorkeursconstructie. Door deze constructie nu te formaliseren worden alle schoolbesturen en kinderopvangcentra in de toekomst gelijk behandeld. Met deze constructie loopt het schoolbestuur het eerste risico in het geval van leegstand, doordat het een jaar verantwoordelijk is voor de invulling van het gebouw. Als een schoolbestuur na een jaar geen nieuwe huurder gevonden heeft, is de gemeente verantwoordelijk voor invulling van deze ruimte.

Primair Onderwijs

Schoolbestuur	Kern	Bouwjr.	Leeftijd	Schoolnaam	Uitstraling gebouw	Bouwkundige staat	Veiligheid	Binnenmilieu	Exploitatie	Onderwijskundige functionaliteit	Totaalscore
					1	3	1	2	2	3	
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Borculo	1975	44	Kiezel en Kei	5,5	4	6	5,5	4	4	54,5
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Borculo	1976/2002	43	Noord	5,5	4	6	5,5	4	4,5	56,0
Stichting Keender	Rietmolen	1970/1980	49	Sint Jozef	6	4	5,5	4	4	5,5	56,0
Stichting Keender	Neede	1954/2004	65	Dr. Ariëns Daltonschool	5,5	4,5	6	4	5	5	58,0
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Neede	1973/2005	46	De Hofmaat	5,5	4	5,5	5	5	5	58,0
Gelderveste	Ruurlo	1912	107	CBS WonderWijs	6	4,5	6	4	5	5,5	60,0
Stichting Keender	Neede	1975/2004	44	Kardinaal Alfrink	6	4	6	5	5	5,5	60,5
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Borculo	1954/2000/2003	65	H.W. Heuvelschool	5,5	4,5	6	5	4	6	61,0
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Neede	1952	67	De Marke	6	4	6	4	4	7	61,0
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Neede	1992	27	De Marke	6	5,5	6	4	4	6	62,5
	Borculo	1958	61	De Wereldboom	6	5	6	5,5	5	5	63,0
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Eibergen	1982	37	Menno ter Braakschool	6	4	6	5	5,5	6	63,0
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Gelselaar	1912	107	G.A. van der Lught	6	5	6	5	4	6	63,0
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Neede	1975	44	B Tormijnschool	6	4,5	6	5,5	5	6	64,5
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Ruurlo	1954	65	K Zwartschool	6,5	5	6	6	5,5	5	65,5
Stichting Keender	Rietmolen	2005	14	Sint Jozef	6	7	6	4	4	5,5	65,5
Stichting VCO Oost Nederland	Neede	1991	28	Kisveld	6	5	6	5	4	7	66,0
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Ruurlo	1990	29	K Zwartschool	6,5	6	6	5	5,5	5	66,5
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Haarlo	1989	30	De Voshaar	6	5,5	6	5	5	6	66,5
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Ruurlo	1924/2000	95	De Driesprong	6,5	6	6	5	5	6	68,5
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Geesteren	1991/2004	28	De Keikamp	6	5,5	6	5,5	5,5	6	68,5
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Eibergen	1953/2008	66	Op d'n Esch	6	5,5	6	5	7	5,5	69,0
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Gelselaar	2005	14	G.A. van der Lught	7	7	6	5	4	6	70,0
Stichting Katholiek Basisonderwijs Borculo	Borculo	1971	48	St. Joris	6	6	6	7	6	5,5	72,5
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Rekken	2004	15	De Berkel	7	7	6	6	4	7	75,0
Stichting Katholiek Basisonderwijs Borculo	Ruurlo	2015	4	Willibrordus	7	8	7	5,5	4	8	81,0
Stichting Keender	Beltrum	1960	59	De Sterrenboog	6	8	6	5,5	6	8	83,0
Stichting VCO Oost Nederland	Eibergen	1952	67	IKC Het Sterrenpalet	7	7	6	7	6	8	84,0

Voortgezet Onderwijs & Speciaal Onderwijs

Schoolbestuur		Bouwjr.	Leeftijd	Schoolnaam	Uitstraling gebouw	Bouwkundige staat	Veiligheid	Binnenmilieu	Exploitatie	Onderwijskundige functionaliteit	Totaalscore
					1	3	1	2	2	3	
Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland	Borculo	2004	15	VSO Korte Dreef	6	4	6	4	5	5,5	58,5
Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland	Borculo	1983	36	SO Klein Borculo	5,5	4	6	5,5	5	6	62,5
Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland	Neede	1982	37	SO De Leeuwerik	6	4,5	6	5,5	5	6	64,5
Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland	Borculo	1983	36	VSO Klein Borculo	5,5	4	6	5,5	5	7	65,5
Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland	Borculo	1920	99	VSO Klein Borculo	5,5	4	6	5,5	5	7	65,5
Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland	Borculo	1990	29	SO Klein Borculo	5,5	5,5	6	5,5	5	6	67,0
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Neede	1973	46	SBO Diekmaat	6	5	6	5	5	7	68,0
Het Assink Lyceum	Eibergen	1959	60	Het Assink lyceum - Rekkenseweg	7	4	6	4	7	7	68,0
Het Assink Lyceum	Eibergen	1962	57	Het Assink lyceum - Julianastraat	6	7	6	5,5	7	5	73,0
Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland	Borculo	2003	16	VSO Klein Borculo	6	7	6	5,5	5	7	75,0
Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland	Neede	2009	10	VSO Triviant	7	7	6	5,5	7	7	80,0
Stichting Achterhoek VO	Neede	2001	18	VO MaxX	6	8	6	6	7	8	86,0
Het Assink Lyceum	Eibergen	2001	18	Het Assink lyceum - Parallelweg	7	8	6	7	6,5	8	88,0
Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland	Borculo	2013	6	VSO Korte Dreef	7	8	6	7	7	8	89,0

Quickscan Kiezel en Kei

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	**Basisschool Kiezel en Kei**
Bestuur:	**Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek**
Adres:	't Hambroek 54
Postcode en plaats:	7271 HB Borculo
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	12MP
Kavelgrootte:	2.968 m²
Boekwaarde:	€ 92.964,77,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1975	1.016	Permanent
Bruto Capaciteit	**1.016**	
Medegebruik/Verhuur	**1 lokaal BSO (Partou)**	

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	92	93	88	83	80	78	79	83
Ruimtebehoefte	663	671	643	619	603	595	599	617
BVO (Bruto Capaciteit)	1.016	1.016	1.016	1.016	1.016	1.016	1.016	1.016
Tekort/Overschot	353	345	373	397	413	421	417	399

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school daalt. De school ervaart een ruimteoverschot. Er zijn drie lokalen die leegstaan per schooljaar 2019/2020.

Door het vertrek van 1 groep hoogbegaafde leerlingen (‘Da Vinci’) daalt het leerlingenaantal al in 2019 naar 71 leerlingen. De school verwacht dat het leerlingenaantal blijft dalen met ca. 10 leerlingen per jaar.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

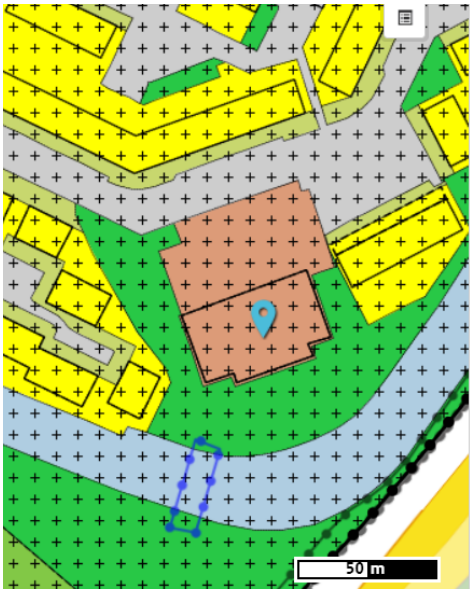

Plekinfo

enkelbestemming: Maatschappelijk - Onderwijs

dubbelbestemming: Waarde - Archeologische verwachting 3

bouwvlak

maatvoering: maximum bouwhoogte: 8 m

maatvoering: maximum bebouwingspercentage terrein: 90%

Luchtfoto

Eikenlaan
Eikenlaan
Het Hambroek
Het Hambroek 54
Hambroekweg
N315

1.5. Plattegronden

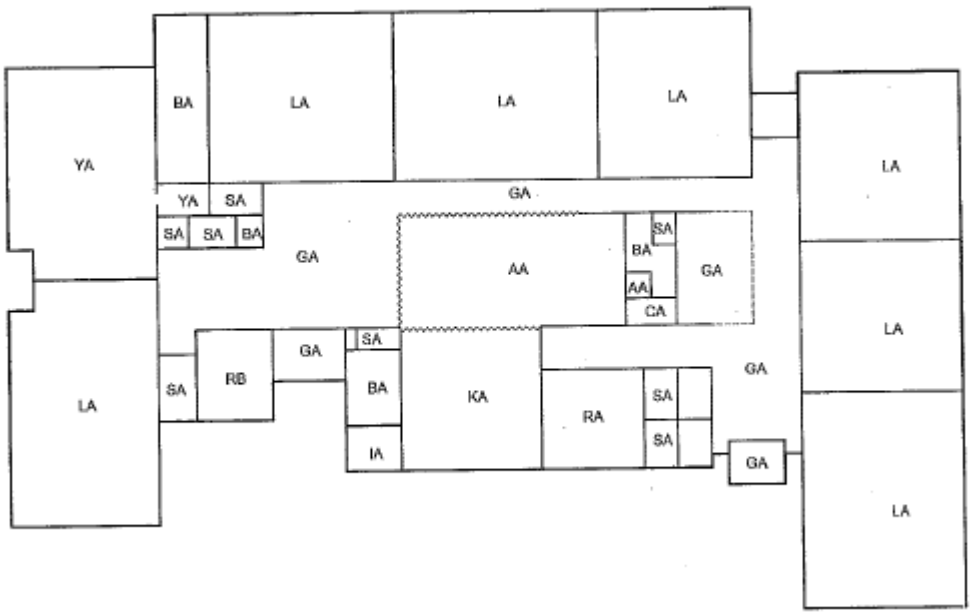

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 3-7-2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	5,5

Toelichting

Een verouderend gebouw waarbij zichtbaar is dat renovatie of levensduurverlenging op termijn noodzakelijk is.

Het gebouw straalt één geheel uit. Er is geen sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	4

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1975 gebouwd. Daarmee is het gebouw 44 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw binnen 0-5 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 4.

Reflectie bouwkundige elementen: .

- Daken: er zijn regelmatig lekkages, sinds 1980 is dit al aan de orde.
- Vloeren: het linoleum is in orde, geen aandachtspunten.
- CV-ketels: geen aandachtspunten.
- Sanitair: tegelwerk is vervangen door gietvloeren, geen aandachtspunten.
- Elektrische Installaties: verouderde stoppenkast.
- Riolering: geen aandachtspunten.

- Dubbel glas: overal nog enkelglas.
- Plafonds: verouderd, houten plafonds uit 1975.

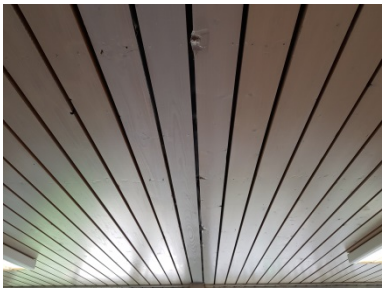

Ten aanzien van de bouwkundige elementen zijn er aandachtspunten/problemen met het dak, de elektrische installatie, het glas en de plafonds.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een investeringsniveau van € 63.453 euro per jaar (in 2018 stond in het MJOP een investering van ca. € 500.000, deze is niet uitgevoerd en is daarom meegenomen in het investeringsniveau). De Velovergoeding voor onderhoud is € € 22.027 euro per jaar. Er is een overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie
Er zijn geen redenen om dit oordeel te nuanceren op basis van de drie reflecties.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5,5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is niet voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Daarnaast is het mogelijk om in alle lokalen te ventileren op een hoogte >1,80 meter (2 kanten). Wel komt de toevoer van de lucht vanaf het platte dak, wat vaak warme lucht betreft.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	4

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	€ 1.153	€ 3.984	-€ 2.831
Verwarming	€ 4.466	€ 8.463	-€ 3.997
Totaal	€ 5.619	€ 12.448	-€ 6.829

**Electra o.b.v. jaarrekening 2017. ** Verwarming o.b.v. jaarrekening 2017.*

Het gebouw is zeer slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van zeer slechte kwaliteit. Er is een overschrijding van de mi-vergoeding op elektra en gas van meer dan 50%.

De energiekosten (electra en gas) overschrijden de Velovergoeding met 122%.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	4

Toelichting onderwijsvisie
De school werkt met het directe instructiemodel. Er wordt lesgegeven op drie niveaus, waarbij kinderen elkaar helpen. Elke groep volgt lessen op drie niveaus, basis, verrijking en instructie. Daarvoor is het belangrijk om te differentiëren in lesvormen.

Het schoolgebouw – behoefte van de school
Het gebouw kan dit onderwijsconcept niet faciliteren, er zijn slechts twee lokalen die een directe relatie hebben met de aula, waar op deze manier gewerkt kan worden. Daarnaast is de gangstructuur van het gebouw niet geschikt voor de onderwijsvisie. Ook de aula is niet geschikt als ruimte voor zelfstandig- of groepswerk. Ondanks dat er een aantal lokalen vrij komen vanaf volgend jaar zijn deze door de omvang en door het gebrek aan het te organiseren toezicht niet geschikt als ruimte om te differentiëren in lesvormen.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula. De aula is voldoende groot om de gehele school te faciliteren.
- Stafruimten: er is 1 directieruimte/personeelsruimte en 1 extra stafruimte. Er zijn daarmee onvoldoende stafruimten. De school geeft aan 1 personeelsruimte tekort te komen.
- Bergruimte: er is voldoende bergruimte, doordat een leegstaand lokaal wordt gebruikt als berging. Idealiter was er meer ruimte, er is geen kelder of zolder.
- Passend Onderwijs: Er is geen miva toilet. Het gebouw is wel rolstoltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting slecht gefaciliteerd. Er is een substantieel tekort aan geschikte lesruimten (individuele of groepswerkplekken met toezicht) en specifieke ruimten (stafruimten, miva toilet). Het aan te passen bvo is meer dan 50%.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	5,5	1	5,5
Bouwkundige staat	4	3	12
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5,5	2	11
Exploitatie	4	2	8
Onderwijskundige staat	4	3	12
Totaal			54,5

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
x			

Het schoolgebouw van Kiezel & Kei is bouwkundig verouderd en onderwijskundig niet meer functioneel. Daarnaast is de exploitatie negatief en voldoet het binnenmilieu niet meer aan de eisen van deze tijd. Het advies is om binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw te plegen.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	1.016	€ 262.637
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	1.016	€ 129.773
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	1.016	€ 118.014
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 209	1.016	€ 212.168
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	n	€ 36	1.016	€ 37.078
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	1.016	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	1.016	€ 66.597
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	1.016	€ 60.960
				€ 887.227

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Voldoende	De verkeerssituatie m.b.t. toegangswegen naar de school is niet helemaal overzichtelijk, maar ouders kunnen het wel goed vinden en de ontsluiting is voldoende.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Onvoldoende	Iedere ochtend en middag is het één grote chaos met auto's, fietsers en lopende kinderen/ouders. Of: er zijn veel te weinig parkeerplaatsen of gelegenheid om de auto stil te zetten voor in-/ uitstappen. Er wordt te weinig rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Voldoende	Het kan soms best druk zijn of het is niet altijd makkelijk om de straat over te steken, maar je kunt de verkeerssituatie voor lopende en fietsende kinderen niet onveilig noemen.

Quickscan Noord

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	**Basisschool Noord**
Bestuur:	**Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek**
Adres:	Heer Rudolfstraat 1
Postcode en plaats:	7271 XH Borculo
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	12DO
Kavelgrootte:	4350 m²
Boekwaarde:	€ 259.027,00,- d.d. 1 januari 2019

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1976	985 (schatting – 90%)	Permanent
2002*	110 (schatting - 10%)	Permanent
Bruto Capaciteit	**1.095**	
Medegebruik/Verhuur	**Geen**	

*In het kader van onderwijskundige vernieuwing zijn 3 stafruimten gerealiseerd: 1 directieruimte, 1 IB ruimte en 1 IB ruimte.

Vanwege de beperkte omvang van het gedeelte uit 2002 wordt het gebouw als één geheel beoordeeld.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	131	130	124	115	111	108	110	116
Ruimtebehoefte	860	855	823	782	757	745	752	782
BVO (Bruto Capaciteit)	1.095	1.095	1.095	1.095	1.095	1.095	1.095	1.095
Tekort/Overschot	235	240	272	313	338	350	343	313

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school stabiel blijft. Dit heeft tot gevolg dat het ruimteoverschot stabiel blijft.

De school geeft aan dit jaar te licht groeien naar 134 leerlingen. Door de sluiting van de andere school in de kern (Wereldboom) zijn er extra aanmeldingen. Daardoor is er sprake van een eenmalige toename van het aantal leerlingen.

De school ervaart een ruimteoverschot. Er zijn drie lokalen aan ruimteoverschot. De verwachting is dat dit toeneemt naar vier lokalen.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

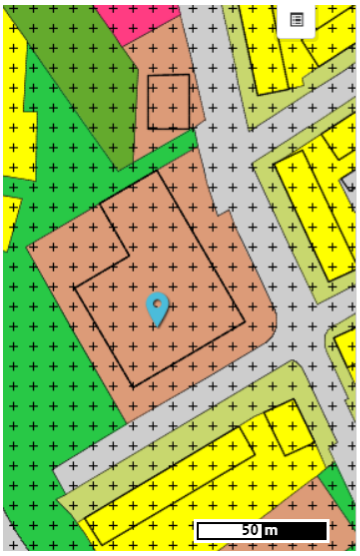

Plekinfo

enkelbestemming: Maatschappelijk - Onderwijs

dubbelbestemming: Waarde - Archeologische verwachting 2

bouwvlak

maatvoering: maximum bouwhoogte: 8 m

maatvoering: maximum bebouwingspercentage terrein: 80%

Luchtfoto

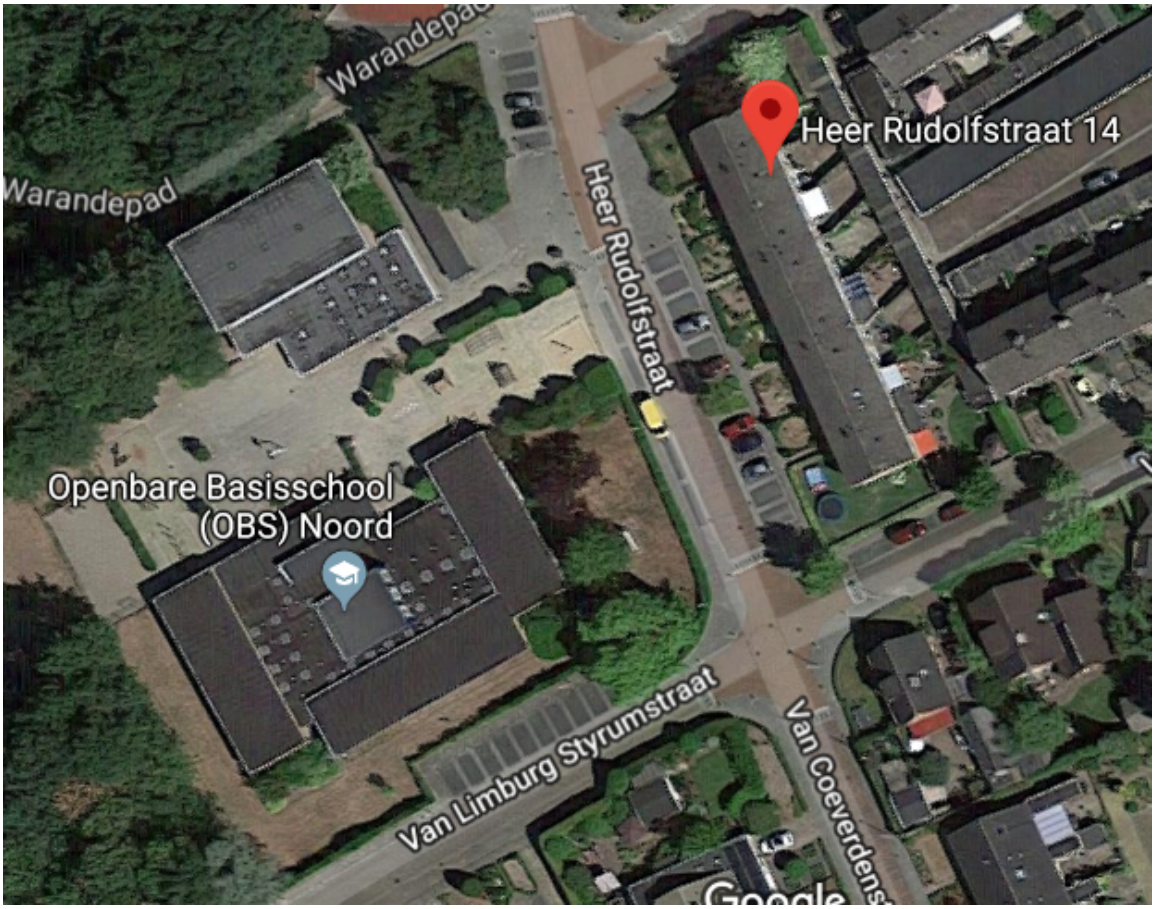
Warandepad
Warandepad
Heer Rudolfstraat 14
Heer Rudolfstraat
Openbare Basisschool
(OBS) Noord
Van Limburg Stirumstraat
Van Coeverdens
Google

1.5. Plattegronden

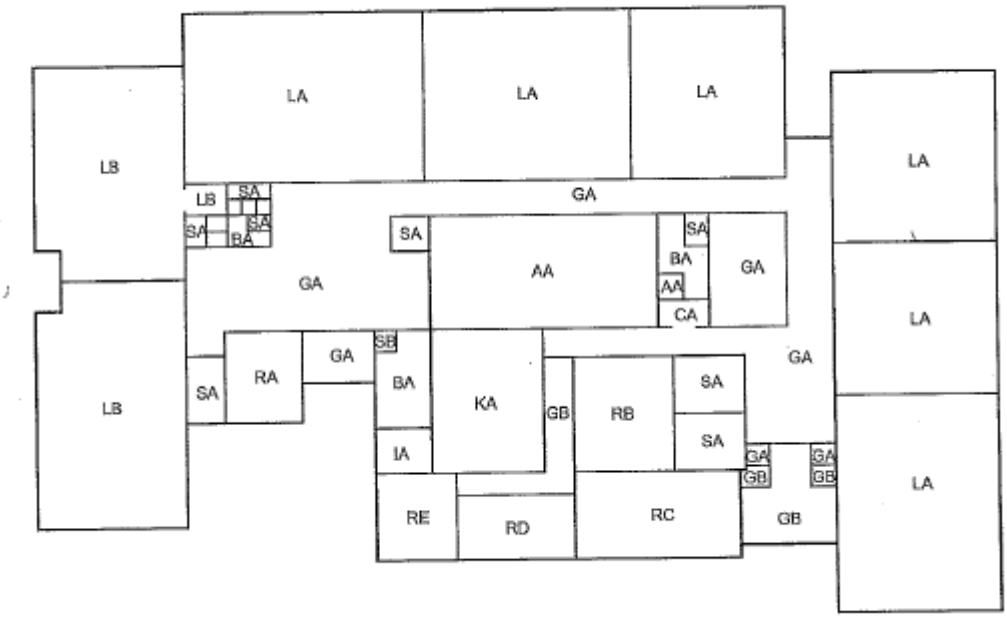

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 3-7-2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	5,5

Toelichting

Een verouderend gebouw waarbij zichtbaar is dat renovatie of levensduurverlenging op termijn noodzakelijk is.

Het gebouw straalt één geheel uit. Er is geen sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	4

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1976 gebouwd. Daarmee is het gebouw 43 oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw binnen 0-5 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 4.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: er zijn regelmatig lekkages, sinds 1980 is dit al aan de orde.
- Vloeren: linoleum is over het algemeen in orde.
- CV-ketels: geen aandachtspunten.
- Sanitair: tegelwerk is vervangen door gietvloeren, geen aandachtspunten.
- Elektrische Installaties: geen aandachtspunten, nieuwe stoppenkast.
- Riolering: geen aandachtspunten.

- Dubbel glas: overal nog enkelglas.
- Plafonds: verouderd, uit 1975.

Ten aanzien van de bouwkundige elementen zijn er aandachtspunten/problemen met daken, kozijnen (geen dubbelglas) en de plafonds.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een investeringsniveau van € 69.918 euro per jaar (in 2018 stond in het MJOP een investering van ca. € 570.000, deze is niet uitgevoerd en is daarom meegenomen in het investeringsniveau). De Velovergoeding voor onderhoud is € 26.301 euro per jaar. Er is een overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich wel/niet genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie
Er zijn geen redenen om dit oordeel te nuanceren op basis van de drie reflecties.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5,5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is niet voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee wel/niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Daarnaast is het mogelijk om in alle lokalen te ventileren op een hoogte >1,80 meter (2 kanten). Wel komt de toevoer van de lucht vanaf het platte dak, wat vaak warme lucht betreft.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	4

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	€ 1.373	€ 3.966	-€ 2.593
Verwarming	€ 5.387	€ 8.499	-€ 3.113
Totaal	€ 6.760	€ 12.465	-€ 5.706

**Electra o.b.v. jaarrekening tot medio 2016. ** Verwarming o.b.v. jaarrekening tot medio 2016. Jaarrekeningen inclusief gymzaal*

Het gebouw is zeer slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van zeer slechte kwaliteit. Er is een overschrijding van de mi-vergoeding op elektra en gas van meer dan 50%.

De exacte overschrijding is niet bekend omdat het kosten over een half jaar bedragen en omdat het inclusief het verbruik van de gymzaal is. Echter kan op basis van de gegevens (83% overschrijding) geschat worden dat de exploitatie een 4 scoort.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	4,5

Toelichting onderwijsvisie
De school werkt met het directe instructiemodel. Er wordt lesgegeven op drie niveaus, waarbij kinderen elkaar helpen. Elke groep volgt lessen op drie niveaus, basis, verrijking en instructie. Daarvoor is het belangrijk om te differentiëren in lesvormen.

Het schoolgebouw – behoefte van de school
Het gebouw kan het onderwijsconcept niet faciliteren, er zijn slechts 2 lokalen die een directe relatie hebben met de aula, waar op deze manier gewerkt kan worden. Daarnaast is de gangstructuur van het gebouw niet geschikt voor de onderwijsvisie. Ook de aula is niet geschikt als ruimte voor het zelfstandig of groepswerk.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula. De aula is voldoende groot om de gehele school te faciliteren.
- Stafruimten: er is 1 directieruimte, 1 personeelskamer en 2 IB/RT ruimten 1 extra stafruimte. Er zijn voldoende stafruimten.
- Bergruimte: er is onvoldoende bergruimte. Er zijn slechts drie kleine magazijnen. Er is geen kelder of zolder.
- Passend Onderwijs: Er is geen miva toilet. Het gebouw is wel rolstoltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting slecht gefaciliteerd. Er is een substantieel tekort aan geschikte lesruimten (individuele of groepswerkplekken) en specifieke ruimten (bergruimte). Het aan te passen bvo is meer dan 50%.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	5,5	1	5,5
Bouwkundige staat	4	3	12
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5,5	2	11
Exploitatie	4	2	8
Onderwijskundige staat	4,5	3	13,5
Totaal			56

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar

Het schoolgebouw van Noord is bouwkundig verouderd en onderwijskundig niet meer functioneel. Daarnaast is de exploitatie negatief en voldoet het binnenmilieu niet meer aan de eisen van deze tijd. Het advies is om binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw te plegen

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	1.095	€ 283.058
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	1.095	€ 139.863
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	1.095	€ 127.191
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 209	1.095	€ 228.666
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	n	€ 36	1.095	€ 39.961
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	1.095	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	1.095	€ 71.775
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	1.095	€ 65.700
				€ 956.214

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Voldoende	De verkeerssituatie m.b.t. toegangswegen naar de school is niet helemaal overzichtelijk, maar ouders kunnen het wel goed vinden en de ontsluiting is voldoende.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Voldoende	Er zijn niet helemaal genoeg parkeerplaatsen, maar door de inrichting van de straten wordt het over het algemeen niet te druk tijdens het halen en brengen van kinderen. Er wordt rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Onvoldoende	De school ligt langs een erg drukke weg waar het moeilijk/gevaarlijk is om over te steken. Of: de verkeerssituatie rondom school is erg onoverzichtelijk en chaotisch, wat het gevaarlijk maakt voor lopende en fietsende kinderen.

Quickscan Sint Jozef Basisschool

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	**Sint Jozef Basisschool**
Bestuur:	**Stichting Keender**
Adres:	C M van Everdingenstraat 24
Postcode en plaats:	7165 AK Rietmolen
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	06WM
Kavelgrootte:	1915 m²
Boekwaarde:	€ 434.542,95,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8
5223 LA 's-Hertogenbosch
Postbus 70501
5201 CB 's-Hertogenbosch
T +31 (0)73 6 409 409
F +31 (0)73 6 410 118
info@hevo.nl
ISO 9001-gecertificeerd
KvK Brabant 16029774
BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1970/1981	(schatting – 70%)	Permanent
2005	(schatting – 30%)	Permanent
Bruto Capaciteit	**1.177**	
Medegebruik/Verhuur	**1 lokaal peuteropvang**	
Netto Capaciteit		

Het gebouw bestaat uit meerdere gebouwdelen uit verschillende periodes. Het grootste deel van het gebouw stamt uit 1970 en 1981 in 2005 is een uitbreiding gedaan. Daarnaast heeft er in 2005 op sommige gebieden renovatie plaatsgevonden in de oudere gebouwdelen.

Omdat deze delen onderling sterk verschillen in kwaliteit is deze quickscan op een aantal punten gesplitst tussen de gebouwdelen uit 1970/1980 en het gebouwdeel uit 2005. Dit resulteert ook in twee verschillende eindscores.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029
Aantal leerlingen	88	76	75	74	72	73	77
Ruimtebehoefte	643	585	578	572	564	565	588
BVO (Bruto Capaciteit)	1.177	1.177	1.177	1.177	1.177	1.177	1.177
Tekort/Overschot	534	592	599	605	613	612	589

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school krimpt. Dit heeft tot gevolg dat er een ruimteoverschot is en behouden blijft.

De school ervaart een ruimteoverschot, op dit moment staan circa 3 lokalen leeg. Wel verwacht de school een stabiel leerlingenaantal in plaats van de krimp zoals gevisualiseerd in de gemeentelijke prognoses. Er vindt o.a. woningbouw plaats in de omgeving en als een gevolg groeit de peuteropvang ook sterk.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

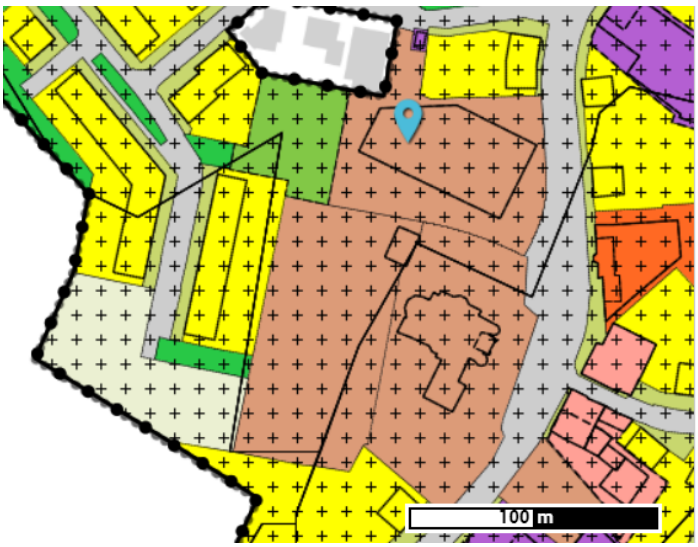

Plekinfo

enkelbestemming:
Maatschappelijk - Onderwijs

dubbelbestemming:
Waarde - Archeologische verwachting 1

bouwvlak

maatvoering:
maximum bouwhoogte: 8 m

Luchtfoto

1.5. Plattegronden

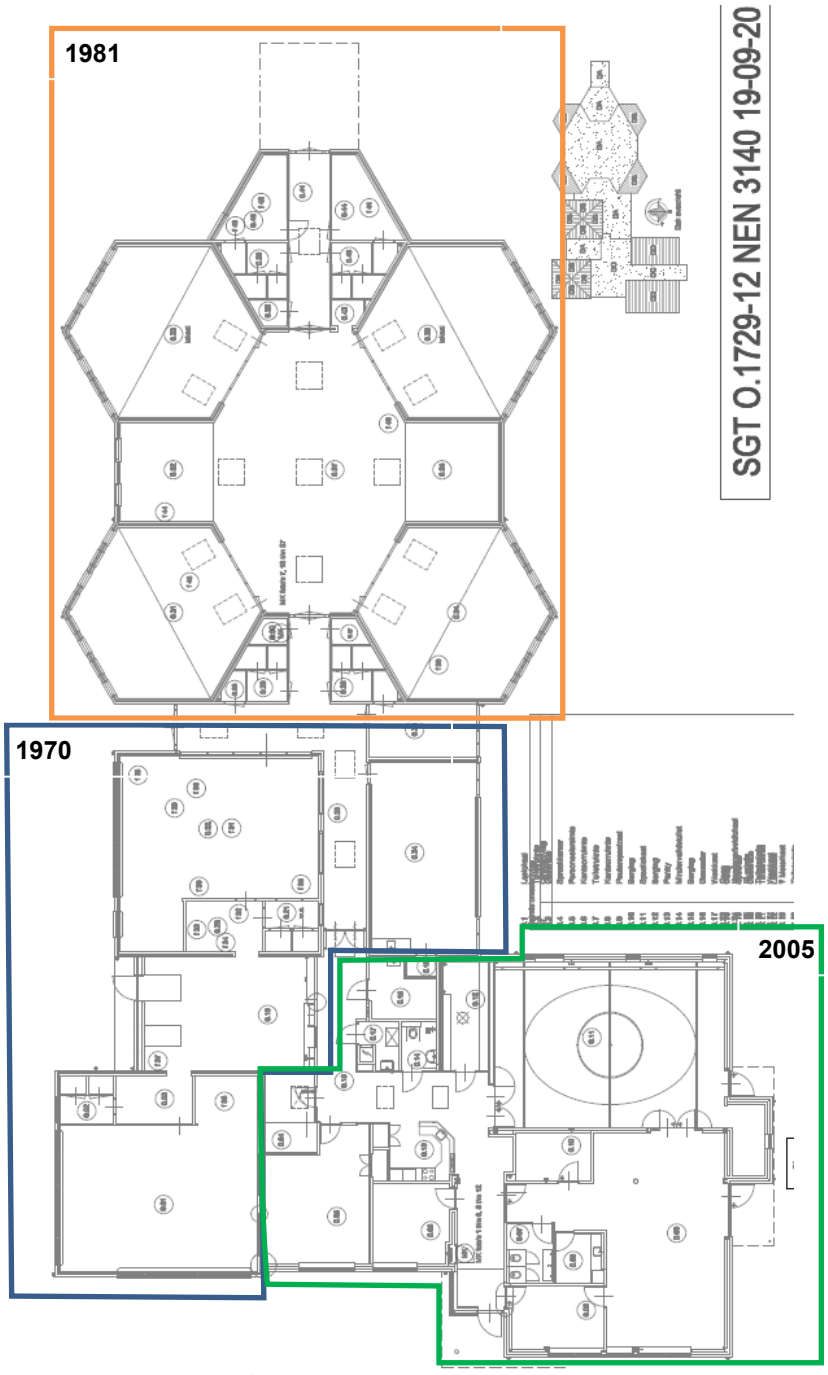

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 11 juli 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling gehele gebouw	6

Toelichting

Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling. De verschillende bouwperiodes en uitbreidingen zijn zichtbaar aanwezig. Het gebouw wordt omringd door een ruim en veelzijdig aangelegd buitenterrein.

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat gebouwdelen 1970 & 1981	4
Bouwkundige staat gebouwdelen 2005	7

Dit gebouwdeel is circa 49 jaar oud en is daarmee binnen 0-5 jaar toe aan nieuwbouw of levensduur verlengende renovatie.

Reflectie bouwkundige elementen gebouwdeel 1970 & 1981:

- Daken: Groot onderhoud benodigd. Meerdere lekkages en problemen, het dak staat voor 2020 voor een bedrag van €400.000 opgenomen in de MJOP.
- Vloeren: (stoffen) Vloerbedekking is aan vervanging toe
- CV-ketels: geen aandachtspunten
- Sanitair: geen aandachtspunten.
- Elektrische Installaties: sterk verouderde stoppenkast
- Riolering: geen aandachtspunten.
- Dubbel glas: slechts aanwezig in 1 lokaal in dit gebouwdeel. Voor de rest houten kozijnen welke deels moeilijk openen en sluiten en aan vervanging toe zijn.
- Plafonds: Vochtvlekken en beschadigingen

Toevoeging: Sinds korte tijd vindt er sterke scheurvorming plaats in de muren van het gebouwdeel uit 1970.

Het gebouwdeel uit 2005 is 14 jaar oud en is daarmee over 15-20 jaar toe aan nieuwbouw of levensduur verlengende renovatie.

Reflectie bouwkundige elementen gebouwdeel 2005

- Daken: geen aandachtspunten
- Vloeren: geen aandachtspunten
- CV-ketels: geen aandachtspunten
- Sanitair: geen aandachtspunten.
- Elektrische Installaties: sterk verouderde stoppenkast
- Riolering: geen aandachtspunten.
- Dubbel glas: dubbelglas en kunststofkozijnen
- Plafonds: geen aandachtspunten

Reflectie investeringsniveau MJOP

De MJOP voorziet een investeringsniveau van 73.684 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is 22.387 euro per jaar. Er is wel een overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich genoodzaakt is om meer te investeren dan de vergoeding.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid gebouwdelen 1970/1981	5,5
Veiligheid gebouwdelen 2005	6

Toelichting

Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning maar voor de gebouwdelen uit 1970/1981 zijn er een aantal punten welke aandacht vereisen. Zo kent het gebouw een enkele lange gang in het midden welke tijdens evacuatieoefeningen voor opstoppingen zorgt. Daarnaast zijn er problemen met het hang en sluitwerk en zijn de buiten deuren deels moeilijk af te sluiten.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu gebouwdelen 1970/1981	4
Binnenmilieu gebouwdeel 2005	4

Toelichting

Het gebouwdeel uit 1970/1980 heeft deels mechanische ventilatie. Wel zijn er uit dit gebouwdeel de meeste klachten omtrent het binnenklimaat. Er wordt (door enkel glas en gebrekig hang en sluitwerk) tocht ervaren. Ramen kunnen geopend worden <1,80m en niet aan tweezijden van het lokaal.

Voor het gebouwdeel uit 2005 geldt dat er geen mechanische ventilatie is. Wel kunnen er ramen geopend worden <1,80m. Ventilatie aan tweezijden is zeer beperkt mogelijk

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	4

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	€1.153	€3.750*	€2.596-
Verwarming	€4.465	€6.401**	€1.935-
Totaal	€5.619	€10.151	€4.531-

**Electra o.b.v. jaarrekening 2017. ** Verwarming o.b.v. jaarrekening 2017.*

Het gebouw is zeer slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van zeer slechte kwaliteit. Er is een overschrijding van de mi-vergoeding op elektra en gas van meer dan 50%.

De energiekosten (electra en gas) overschrijden de Velovergoeding met 80%.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat gehele gebouw	5,5

Toelichting onderwijsvisie
De school streeft naar openheid, verbinding en samen leren.

Het schoolgebouw – behoefte van de school
Door de verschillende gebouwdelen zijn er veel ‘vleugels’ en hoekjes ontstaan waardoor deze visie niet volledig tot uiting komt. Er is behoefte aan een kleine compacte school waar veel interactie plaatsvindt.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula/centrale ruimte. De aula is wel voldoende groot om de gehele school te faciliteren.
- Stafruimten: er is voldoende stafruimte.
- Bergruimte: er is voldoende bergruimte
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk..

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting redelijk gefaciliteerd maar er is een tekort aan specifieke ruimten (bijvoorbeeld stafruimten). Het aan te passen bvo is tussen de 10% en 25%.

3. Conclusie

Vanwege de sterk verschillende gebouwdelen wordt de conclusie opgedeeld in de gebouwdelen 1970/1981 en het gebouwdeel uit 2005.

Gebouwdelen 1970/1981:

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	4	3	12
Veiligheid	5.5	1	5.5
Binnenmilieu	4	2	8
Exploitatie	4	2	8
Onderwijskundige staat	5.5	3	16.5
Totaal			56

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
x			

De gebouwdelen uit 1970 en 1981 verkeren op dit moment in slechte staat. Met een totaal score van 56 punten zijn deze delen binnen 0-5 jaar toe aan nieuwbouw of levensduur verlengende renovatie. Gezien de forse overmaat van circa 600m² kan ook gedacht worden aan het afstoten van dit gebouwdeel.

Gebouwdeel 2005:

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	7	3	21
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	4	2	8
Exploitatie	4	2	8
Onderwijskundige staat	5.5	3	16.5
Totaal			65,5

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
		x	

Het meest recente gebouwdeel uit 2005 is op dit moment in vrij goede staat. Met een totaal score van 65,5 punten is dit gebouw over 10-20 jaar toe aan nieuwbouw of levensduur verlengende renovatie.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	1.177	€ 304.255
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	1.177	€ 150.337
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	1.177	€ 136.715
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	j	€ 209	1.177	€ -
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	j	€ 36	1.177	€ -
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	n	€ 65	1.177	€ 76.362
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	1.177	€ 77.150
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	1.177	€ 70.620
				€ 815.440

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Goed	De school kan vanuit meerdere kanten bereikt worden en de ontsluiting is goed.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Goed	Er zijn genoeg plekken voor het aantal ouders dat kinderen met de auto komt brengen/halen, de verkeerssituatie is goed geregeld en het gebeurt zelden dat er chaotische situaties voorkomen.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Goed	Omdat de wegen rondom school vrij rustig zijn is het veilig om naar school te lopen of fietsen. De verkeerssituatie is goed overzichtelijk.

Quickscan Dr. Ariëns Daltonschool

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	**Dr. Ariëns Daltonschool**
Bestuur:	**Stichting Keender**
Adres:	Rutgerinkdijk 3
Postcode en plaats:	7161 EW Neede
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	08YS
Kavelgrootte:	3075 m²
Boekwaarde:	€ 281.805,68,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8
5223 LA 's-Hertogenbosch
Postbus 70501
5201 CB 's-Hertogenbosch
T +31 (0)73 6 409 409
F +31 (0)73 6 410 118
info@hevo.nl
ISO 9001-gecertificeerd
KvK Brabant 16029774
BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1954	671 (85% - schatting)	Permanent
2004	134 (15% - schatting)	Permanent
Bruto Capaciteit	**895**	
Medegebruik/Verhuur	**nvt**	
Netto Capaciteit		

Het gebouw wordt in zijn totaliteit in één keer beoordeeld, omdat het gebouwdeel uit 2004 dusdanig klein is (15%) en één leslokaal huisvest dat de gebouwdelen niet afzonderlijk beoordeeld kunnen worden.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	95	91	89	84	83	80	78	83
Ruimtebehoefte	678	658	648	623	617	602	592	617
BVO (Bruto Capaciteit)	895	895	895	895	895	895	895	895
Tekort/Overschot	217	237	247	272	278	293	303	278

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school krimpt. Dit heeft tot gevolg dat er een groter ruimteoverschot ontstaat. Op dit moment staan twee lokalen leeg. 1 lokaal wordt ingezet als multifunctionele ruimte bij gebrek aan een aula. Het andere lokaal wordt ingezet als IB-ruimte.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

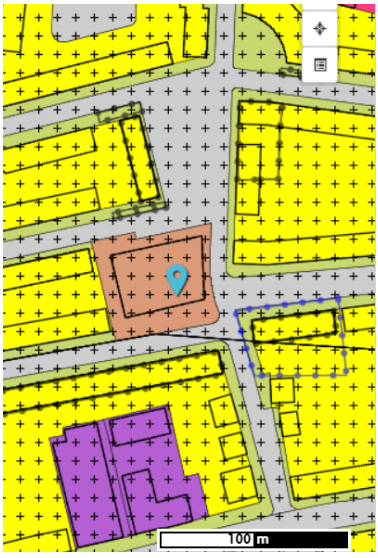

Plekinfo

enkelbestemming:
Maatschappelijk - Onderwijs

dubbelbestemming:
Waarde - Archeologische verwachting 1

bouwvlak

maatvoering:
• maximum bouwhoogte: 12 m
• maximum goothoogte: 8 m

maatvoering:
maximum bebouwingspercentage terrein: 70%

Luchtfoto

Media
Meester G. Groen van Prinstererstraat
Rutgerinkdijk 3
Jonkheer Meester A.F. de Savornin Lohmanstraat

1.5. Plattegronden

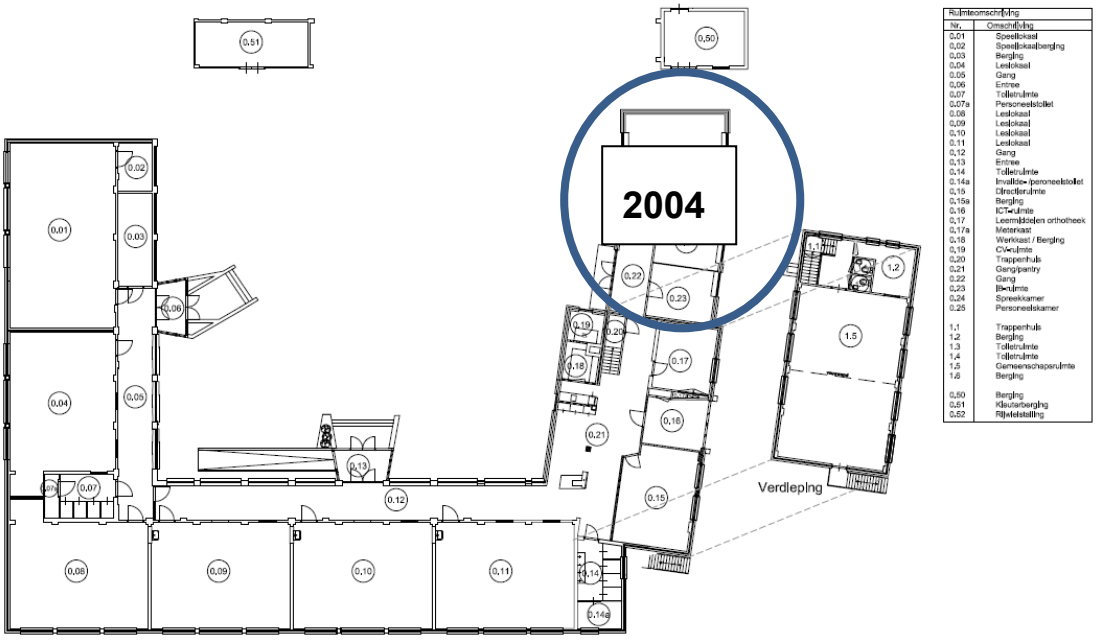

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 11 juli 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	5,5

Toelichting

Het is een verouderend gebouw waarbij zichtbaar is dat renovatie of levensduurverlenging op termijn noodzakelijk is. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is een sprake van uitbreiding van het oorspronkelijke gebouw uit 1954 in 2004. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet aan de voorzijde van het onderwijsgebouw (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	4,5

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1954 gebouwd. Daarmee is het gebouw 65 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw al in aanmerking had moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 4.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: er zijn lekkages bij de dakgoten.
- Vloeren: de vloeren zijn verouderd.
- CV-ketels: de drie Cv-ketels zijn conform het MJOP in 2018 vervangen.
- Sanitair: het sanitair is vervangen en voorzien van hangtoiletten, gietvloeren en tegelwerk. Het grote nadeel is dat er slechts 1 toilet is voor het personeel (tevens miva) en het toilet naast het leerlingentoilet is gelegen.
- Elektrische Installaties: dit is verouderd en nog niet vervangen.
- Riolering: geen problemen.
- Dubbel glas: dubbel glas is overal toegepast.

- Plafonds: de plafonds zijn verouderd. Het MJOP geeft aan dat in 2022 de plafonds vervangen worden. Dit toont aan dat ze verouderd zijn.

Ten aanzien van de bouwkundige elementen is het aandachtspunt dat het totale gebouw verouderd is.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP van 2 maart 2018 voorziet een investeringsniveau van 47.927 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is 22.026,59 euro per jaar. Er is jaarlijks een overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich genoodzaakt ziet om structureel meer te investeren dan de vergoeding. In 2025 staat er een eenmalige grote uitgave gepland.

Conclusie
Gezien de staat van een aantal onderdelen in het gebouw, waaronder het sanitair, de vloeren en plafonds in de gangen wordt dit oordeel genuanceerd naar een 4,5.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	4

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is niet voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Het is mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte <1,80 meter (1 kant).

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	5

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	1.153,16	2.413*	-1.259,84
Verwarming	4.465,86	4.617**	-151,14
Totaal	**5.619,02**	**7.030**	-1.410,98

**Electra o.b.v. jaarrekening 2017. ** Verwarming o.b.v. jaarrekening 2017.*

Het gebouw is slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van slechte kwaliteit. De energiekosten (electra en gas) overschrijden de Velovergoeding met 25%.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	5

Toelichting onderwijsvisie
De school biedt Daltononderwijs aan. De school geeft invulling aan de Daltonkernwaarden: verantwoordelijkheid, samenwerking, zelfstandigheid, effectiviteit en reflectie. De school is een plek waar de kinderen met plezier naartoe gaan en zich veilig en geborgen voelen. Op de school leren de kinderen vaardigheden en doen zij kennis op van de wereld om zich heen.

Het schoolgebouw – behoefte van de school
Bij de onderwijsvisie past een uitdagende omgeving met ruimte voor eigen interesses, initiatieven en leeractiviteiten. Er dient ruimte te zijn voor zelfstandig werken, samenwerken, werken in stilte en ruimten waar activiteiten kunnen plaatsvinden. Daarbij is behoefte aan een groepsruimte en aan werkplekken nabij de groepsruimte. De school bestaat uit lokalen gelegen aan één zijde van de gang van circa 1,5 meter. Tegenover de lokalen op de begane grond is aan de gevel op de gang een plank bevestigd, die dienst doet als tafel/werkplek (zie foto) Tegenover de directiekamer is de gang breder en is iets meer ruimte voor het creëren van zelfstandige/projectmatige werkplekken. Hierdoor wordt op een creatieve manier het Daltononderwijs ingepast.

De opzet van de school is nu smal, waardoor de school uitwijkmogelijkheden buiten het lokaal nabij de klaslokalen mist. Ruimten voor grotere units (groepsoverstijgend werken, projectmatig werken) zijn niet aanwezig. De huisvesting dwingt om te denken in groepen en lokalen. Dit past niet bij het Daltononderwijs en staat verdere ontwikkeling van de onderwijsvisie in de weg.

De school ervaart dat de opzet van het gebouw niet aansluit bij het geven van Daltononderwijs. Er staat op dit moment één lokaal leeg, die multifunctioneel wordt ingezet. Dit lokaal wordt gebruikt als aula, bibliotheek etc.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is geen aula. Een gemeenschappelijke ruimte/aula wordt door de school gemist.
- Stafruimten: er is een directiekamer, personeelskamer, pantry en twee spreekkamers/werkkamers. Er zijn daarmee voldoende stafruimten. De school geeft aan geen tekort te komen. De stafruimten zijn geclusterd bij de hoofdentree (begane grond gebouwdeel 2004)
- Bergruimte: De school geeft aan dat de bergruimte voldoende is.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet, dat tevens de enige personeelstoilet is. Het gebouw is op de begane grond rolstoeltoegankelijk. De verdieping is niet rolstoeltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door huisvesting matig gefaciliteerd. Er is een tekort aan geschikte lesruimten (bijvoorbeeld individuele of groepswerkplekken) en/of specifieke ruimten (bijvoorbeeld stafruimten). Het aan te passen bvo is tussen de 25% en 50%.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	5,5	1	5,5
Bouwkundige staat	4,5	3	13,5
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	4	2	8
Exploitatie	5	2	10
Onderwijskundige staat	5	3	15
Totaal			58

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
	X		

Het gebouw is gezien de leeftijd toe aan levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. De bouwkundige staat van het gebouw vertoont ook problemen c.q. laat zien dat er een verouderingsproces op gang is. Daarnaast faciliteert het gebouw de onderwijsvisie onvoldoende. Er is geen aula/gemeenschappelijke ruimte aanwezig. Ook is er weinig tot geen ruimte nabij de klaslokalen om werkplekken voor leerlingen te creëren (met name bij groep 8 en in de middenbouw).

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	895	€ 231.358
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	895	€ 114.318
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	895	€ 103.959
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 209	895	€ 186.900
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	n	€ 36	895	€ 32.662
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	n	€ 65	895	€ 58.066
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	895	€ 58.666
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	895	€ 53.700
				€ 839.629

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Voldoende	De school kan vanuit meerdere kanten bereikt worden en de ontsluiting is goed.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Voldoende	Er zijn niet helemaal genoeg parkeerplaatsen, maar door de inrichting van de straten wordt het over het algemeen niet te druk tijdens het halen en brengen van kinderen. Er wordt rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Voldoende	Het kan soms best druk zijn of het is niet altijd makkelijk om de straat over te steken, maar je kunt de verkeerssituatie voor lopende en fietsende kinderen niet onveilig noemen.

Quickscan De Hofmaat

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	Basisschool De Hofmaat
Bestuur:	Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek
Adres:	Kievitstraat 112
Postcode en plaats:	7161 JH Neede
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	18TW
Kavelgrootte:	5075 m²
Boekwaarde:	€ 242.465,59,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8
5223 LA 's-Hertogenbosch
Postbus 70501
5201 CB 's-Hertogenbosch
T +31 (0)73 6 409 409
F +31 (0)73 6 410 118
info@hevo.nl
ISO 9001-gecertificeerd
KvK Brabant 16029774
BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1973	957 (schatting - 90%)	Permanent
2005	106 (schatting - 10%)	Permanent
Bruto Capaciteit	**1.063**	
Medegebruik/Verhuur	geen	

Vanwege de beperkte omvang van het gedeelte uit 2005 wordt het gebouw als geheel beoordeeld.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	147	141	138	131	128	123	122	130
Ruimtebehoefte	939	912	896	858	844	820	816	854
BVO (Bruto Capaciteit)	1.063	1.063	1.063	1.063	1.063	1.063	1.063	1.063
Tekort/Overschot	124	151	167	205	219	243	247	209

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

Het leerlingenaantal op de school daalt licht, er is een ruimteoverschot.

De school verwacht dat het leerlingenaantal de komende 2 jaar stijgt en daarna langzamerhand gaat dalen. De school geeft aan dat er geen ruimtetekort of ruimteoverschot wordt ervaren, de huisvesting is passend.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

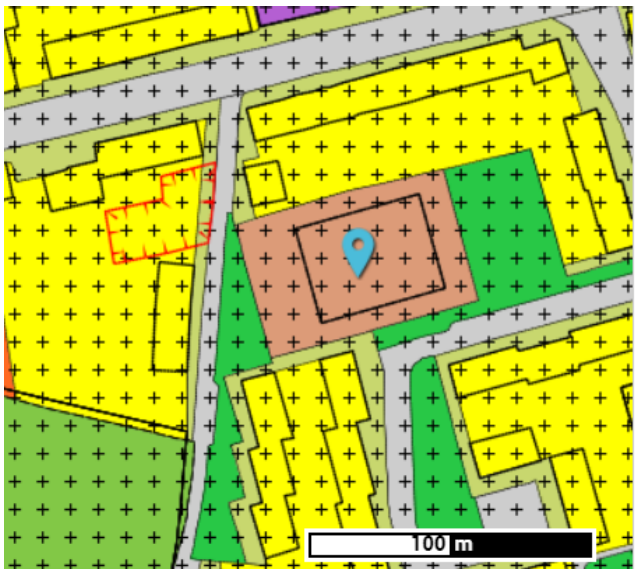

Plekinfo

enkelbestemming:
Maatschappelijk - Onderwijs

dubbelbestemming:
Waarde - Archeologische verwachting 3

bouwvlak

maatvoering:
maximum bouwhoogte: 8 m

Luchtfoto

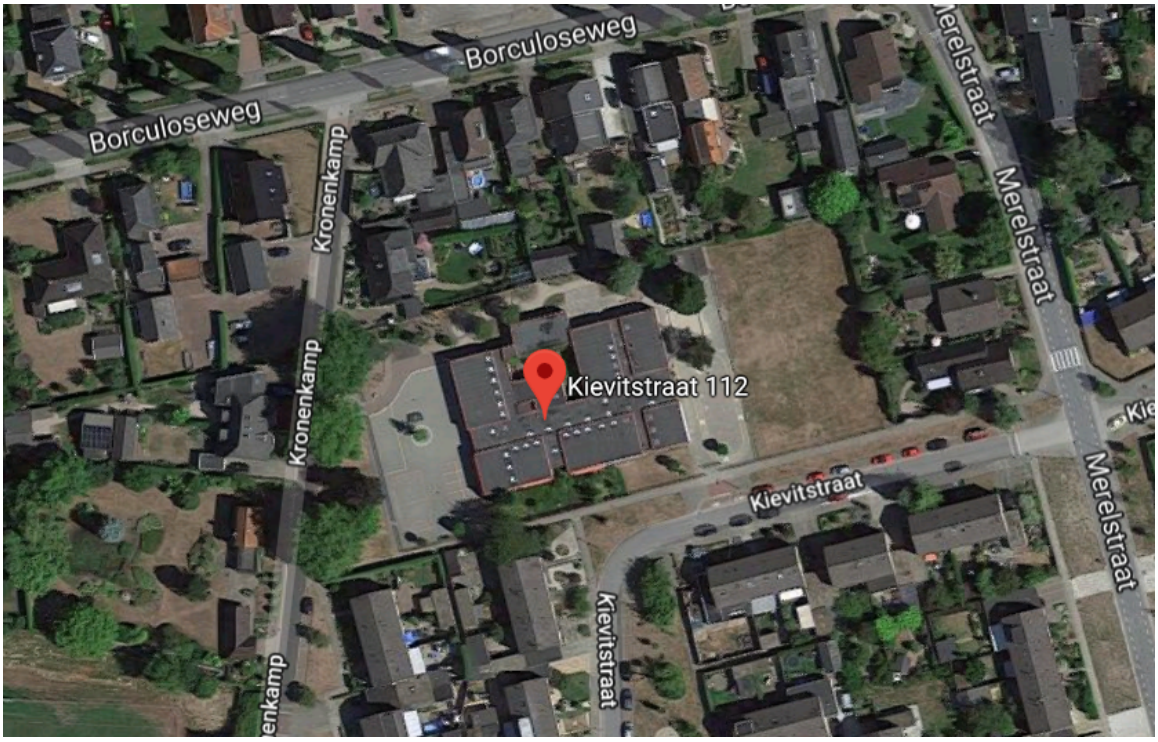
Borculoseweg
Borculoseweg
Kronenkamp
Kronenkamp
Kievitstraat 112
Merelstraat
Merelstraat
Kievitstraat
Kievitstraat

1.5. Plattegronden
Rood = 2005

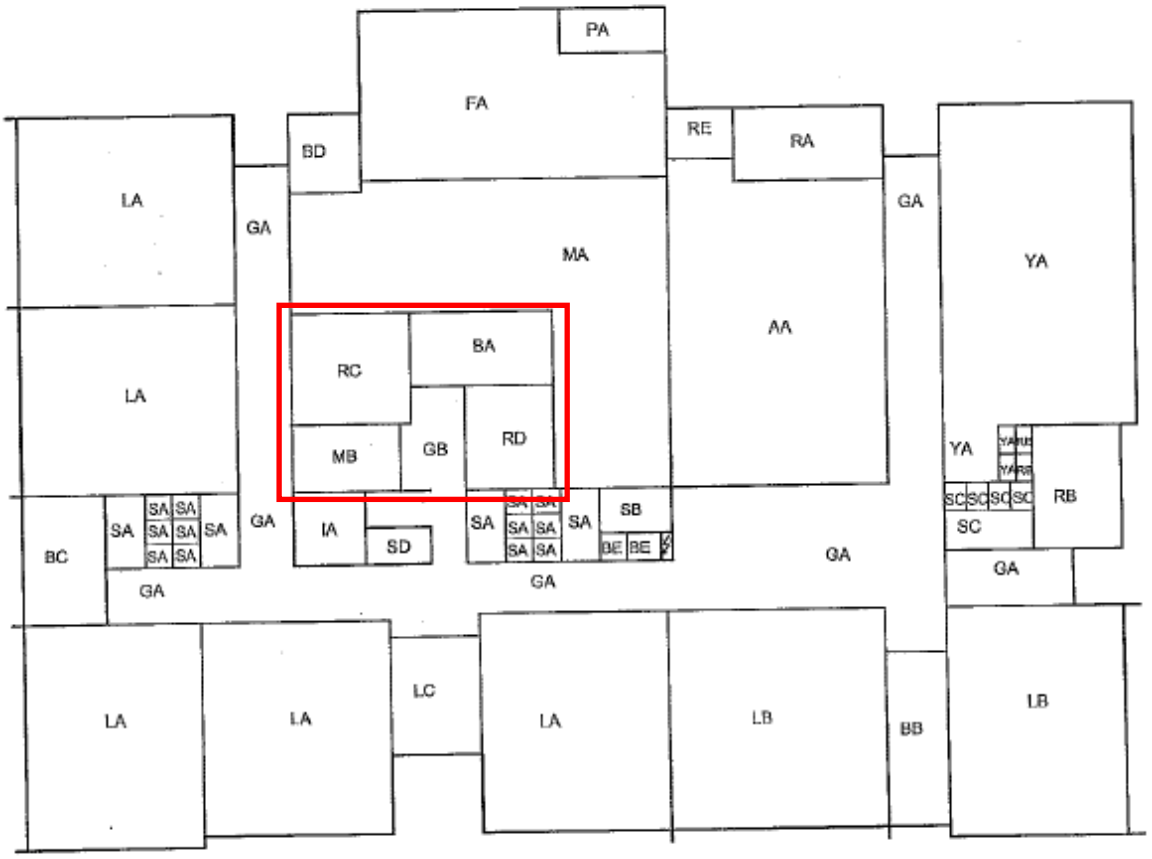

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 9-07-2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	5,5

Toelichting

Een zichtbaar verouderend gebouw waarbij zichtbaar is dat renovatie of levensduurverlenging binnen afzienbare tijd noodzakelijk is. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	4

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1973 gebouwd. Daarmee is het gebouw 46 oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw binnen 0-5 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 4.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: geen aandachtspunten, bij warme dagen smelt het teer van het dak.
- Vloeren: gangen zijn verouderd tegelwerk (1973), lokalen zijn linoleum.
- CV-ketels: geen aandachtspunten.
- Sanitair: geen aandachtspunten.
- Elektrische Installaties: geen aandachtspunten.
- Riolering: geen aandachtspunten.
- Dubbel glas: gedeelten nog enkel glas.

- Plafonds: nog niet over systeemplafonds, in lokalen nog oude plafonds.

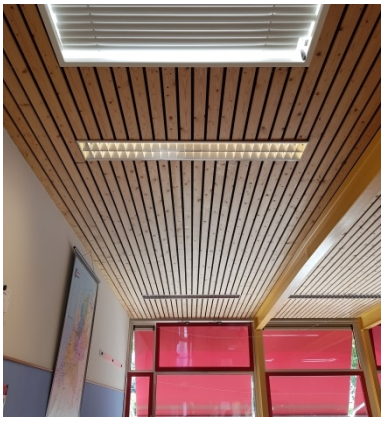

Ten aanzien van de bouwkundige elementen zijn er aandachtspunten/problemen met het dak, de vloeren, de afwezigheid van dubbel glas en de plafonds.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een investeringsniveau van € 48.704 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is € 29.150 per jaar. Er is een overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie
Er zijn geen redenen om het oordeel te nuanceren op basis van de drie reflecties.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	5,5

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning maar één of meerdere veiligheidsproblemen. De oude tegelvloeren zijn glad.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is niet voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee wel/niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Daarnaast is het mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte >1,80 meter (1 kant).

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	5

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	€ 1.520	€ 4.239	-€ 2.719
Verwarming	€ 6.000	€ 5.726	€ 274
Totaal	€ 7.520	€ 9.965	-€ 2.445

Het gebouw is slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van slechte kwaliteit. Er is een overschrijding van de mi-vergoeding op elektra en gas van 25% tot 50%.

De energiekosten (electra en gas) overschrijden de Velovergoeding met 33%.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	5

Toelichting
De school biedt in basis het leerstofjaarklassensysteem. De school legt de nadruk op de verbinding met de natuur, wat terug komt in de lessen. De school is in een transitie naar groepsdoorbrekend onderwijs. Daarbij kunnen kinderen na instructie op hun eigen niveau in groepjes of zelfstandig aan de slag. De school streeft ernaar om in de toekomst ca. 50% van de onderwijstijd de kinderen zelf aan de slag te laten gaan met groeps- of zelfstandig werk.

Het schoolgebouw – behoefte van de school
Het huidige gebouw belemmert de mogelijkheden om dit te doen. De gangen zijn niet breed genoeg om kinderen er te laten werken. Daarnaast is de aula niet geschikt omdat er geen toezicht is vanuit de lokalen.

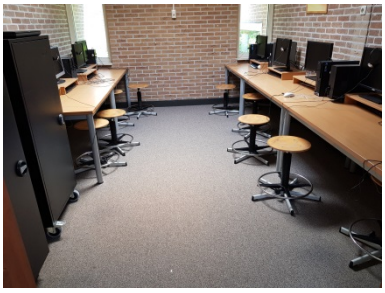

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula, een gemeenschappelijke ruimte. De aula is voldoende groot om een viering te geven.
- Stafruimten: er is 1 directie, 1 kleine personeelskamer, 1 IB/RT ruimte. Er zijn daarmee onvoldoende stafruimten. De school geeft aan een geschikte personeelskamer tekort te komen.
- Bergruimte: er zijn 2 magazijnen en 1 materialenruimte.. De school geeft aan dat de bergruimte onvoldoende is. Er mist een grote opslagruimte.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is niet rolstoltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door huisvesting matig gefaciliteerd. Er is een tekort aan geschikte lesruimten (individuele of groepswerkplekken) en/of specifieke ruimten (stafruimte, bergruimte). Het aan te passen bvo is tussen de 25% en 50%.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	5,5	1	5,5
Bouwkundige staat	4	3	12
Veiligheid	5,5	1	5,5
Binnenmilieu	5	2	10
Exploitatie	5	2	10
Onderwijskundige staat	5	3	15
Totaal			58

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
	x		

Het schoolgebouw van De Hofmaat scoort op vrijwel alle onderdelen onvoldoende. Het schoolgebouw is voor een korte duur nog houdbaar maar dient op middellange termijn (5-10 jaar) voorzien te worden van nieuwbouw of renovatie. Zeker gezien de onderwijskundige ontwikkeling van de school en de slechte bouwkundige staat.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	1.063	€ 274.786
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	1.063	€ 135.776
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	1.063	€ 123.474
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 209	1.063	€ 221.983
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	j	€ 36	1.063	€ -
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	1.063	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	1.063	€ 69.678
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	1.063	€ 63.780
				€ 889.477

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Onvoldoende	Er is maar één weg om bij de school te komen en daar is het altijd druk. Of: ouders en bezoekers hebben altijd moeite met het vinden van de school.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Onvoldoende	Iedere ochtend en middag is het één grote chaos met auto's, fietsers en lopende kinderen/ouders. Of: er zijn veel te weinig parkeerplaatsen of gelegenheid om de auto stil te zetten voor in-/ uitstappen. Er wordt te weinig rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Onvoldoende	De school ligt langs een erg drukke weg waar het moeilijk/gevaarlijk is om over te steken. Of: de verkeerssituatie rondom school is erg onoverzichtelijk en chaotisch, wat het gevaarlijk maakt voor lopende en fietsende kinderen.

Quickscan CBS WonderWijs

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	CBS WonderWijs
Bestuur:	**Scholengroep GelderVeste**
Adres:	Beatrixlaan 27
Postcode en plaats:	7261 XW Ruurlo
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	07PD
Kavelgrootte:	1945 m²
Boekwaarde:	€ ,- d.d.

Statenlaan 8
5223 LA 's-Hertogenbosch
Postbus 70501
5201 CB 's-Hertogenbosch
T +31 (0)73 6 409 409
F +31 (0)73 6 410 118
info@hevo.nl
ISO 9001-gecertificeerd
KvK Brabant 16029774
BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1981	819	Permanent
Bruto Capaciteit	**819**	
Medegebruik/Verhuur	**Nvt**	
Netto Capaciteit	**819**	

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	69	65	62	60	59	58	59	62
Ruimtebehoefte	547	528	510	502	495	492	498	511
BVO (Bruto Capaciteit)	819	819	819	819	819	819	819	819
Tekort/Overschot	272	291	309	317	324	327	321	308

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

De school geeft aan dat het leerlingenaantal op 1 oktober 2018 75 leerlingen is en in het schooljaar 2019-2020 heeft de school ook 75 leerlingen. Dit is niet in lijn met de leerlingenprognose.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school licht krimpt. Vanuit de ruimtebehoefte berekening blijkt dat de school een groot ruimteoverschot heeft. Echter geeft de school aan dat zij dit ruimteoverschot niet ervaart, doordat unit onderwijs gegeven wordt in een schoolgebouw dat oorspronkelijk is gebouwd voor klassikaal onderwijs met een centraal hart/aula. Zie verdere toelichting bij 2.6.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

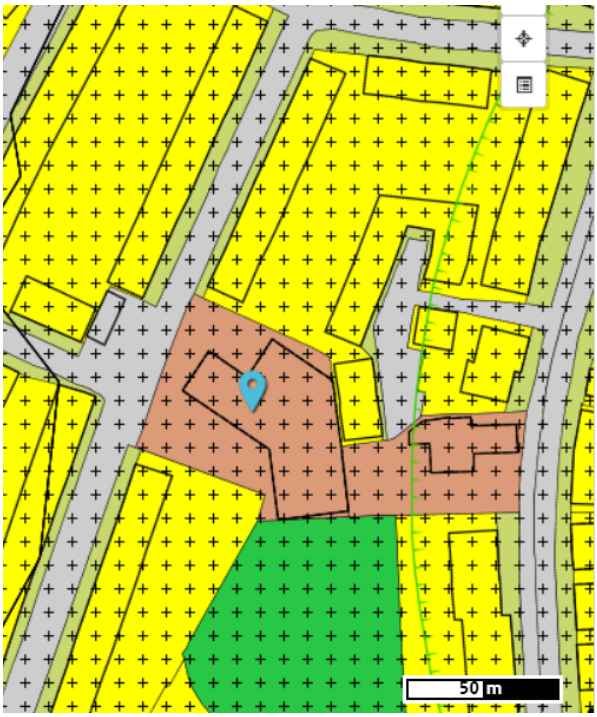

Plekinfo

enkelbestemming:
Maatschappelijk - Onderwijs

dubbelbestemming:
Waarde - Archeologische verwachting 1

bouwvlak

maatvoering:
• maximum bouwhoogte: 10 m
• maximum goothoogte: 6 m

maatvoering:
maximum bebouwingspercentage terrein: 80%

Luchtfoto

Sophialaan
Beatrixlaan
Clauslaan
Amaliahof
Amaliahof
Barchemseweg
Beatrixlaan 27
Beatrixlaan
Beatrixlaan

1.5. Plattegronden

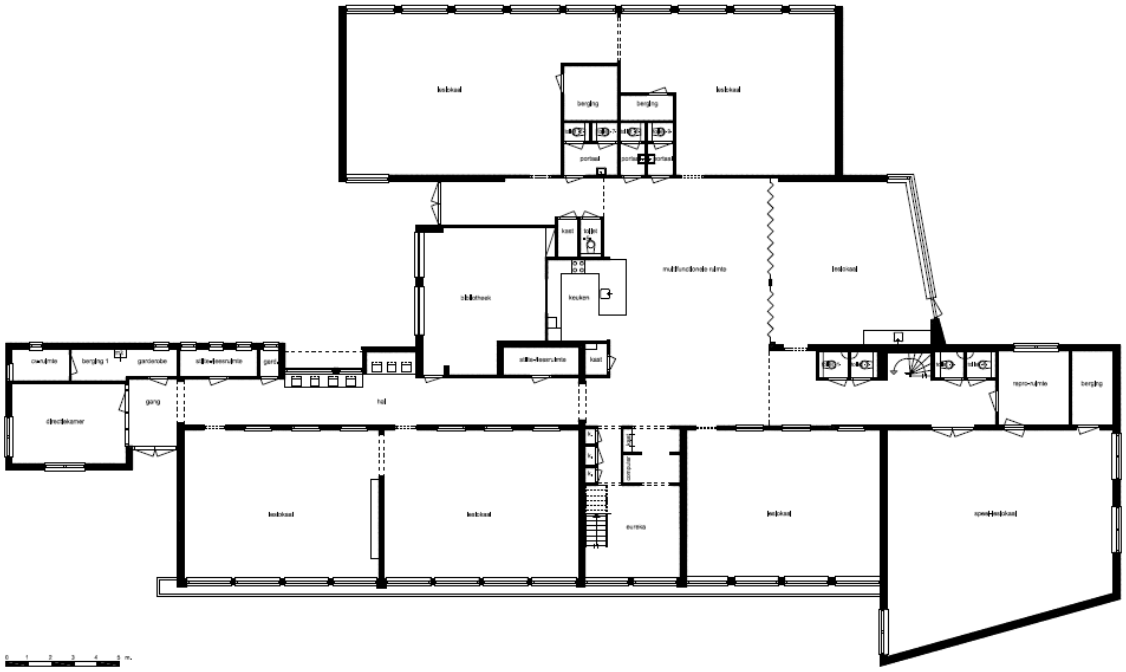

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 2 juli 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	6

Toelichting

Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is geen sprake van een uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	4,5

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1981 gebouwd. Daarmee is het gebouw 38 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw binnen 0 – 5 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 4.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: geen problemen.
- Vloeren: geen problemen, in 2015 is de vloerbedekking vervangen.
- CV-ketels: geen problemen. Recentelijk niet vervangen. In het MJOP staat vervanging Cv-ketel binnenkort op de planning.
- Sanitair: geen problemen en netjes onderhouden. Recentelijk een gietvloer in de keukentoiletten geplaatst. Er ligt nog enigszins gedateerd tegelwerk in de sanitaire ruimten van groepen 3 tot en met 8.

- Elektrische Installaties: geen problemen, CV-leidingen worden iedere 15 jaar vervangen conform MJOP.
- Riolering: geen problemen.
- Dubbel glas: overal is dubbel glas toegepast. Wel problemen met het hang en sluitwerk op een aantal plekken (waaronder in de directiekamer).
- Plafonds: prima en nette uitstraling, witte systeemplafonds.

Er zijn geen aandachtspunten/problemen op het gebied van bouwkundige elementen.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een gemiddeld investeringsniveau van 16.475 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is 22.026 euro per jaar. Er is geen overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich niet genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie
Gezien de huidige staat van het gebouw door het goed huisvaderschap van de school wordt het oordeel van een 4 genuanceerd naar een 4,5.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	4

Toelichting

In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is niet voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Het is mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte <1,80 meter (1 kant).

De school geeft aan dat het gebouw veel warmte binnenlaat en vasthoud, waardoor klimaatproblemen ontstaan. In de units 3/4/5/6 worden hoofdpijn klachten ervaren.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	5

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	1.153,16		
Verwarming	4.465,86		
Totaal	5.619,02		

Exploitatie gegevens niet ontvangen – score is een schatting

De school geeft aan dat bewust wordt omgegaan met het gebruik van energie (gas en elektra).

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	5,5

Toelichting onderwijsvisie

De school biedt unit onderwijs aan. Dit houdt in dat er groepen leerlingen van verschillende leerjaren bij elkaar in de groep zitten. De kinderen plannen zelf hun dag en werkzaamheden. Er is ook vaste instructie en overleg tussen de leerling en de leraar. In iedere ruimte vinden 4 activiteiten plaats, te weten taal, rekenen, atelier en ontdekking.

Het schoolgebouw – behoefte van de school

Daarbij is behoefte aan grote lokalen/ruimten, waar 4 verschillende activiteiten kunnen plaatsvinden. Het is wenselijk om ruimten te hebben met zichtbaarheid op de werkplek van de docent. De school geeft aan extra behoefte te hebben aan grotere ruimten voor groepen 3/4/5/6. De lokalen zijn te klein voor 4 activiteiten. Er wordt nu gebruik gemaakt van het centrale hart/ de aula, waar de helft van de ruimte wordt gebruikt voor 3/4 en de helft van de ruimte voor 5/6. Dit is werkbaar, maar de zichtlijnen zijn niet optimaal. 1 lokaal, in de hoek van het gebouw, wordt nu ingezet als theater omdat het centrale hart wordt ingezet voor 2 units.
De ruimte voor het unitonderwijs van de unit groep 7/8 is voldoende. Er worden twee lokalen ingezet die aan elkaar verbonden zijn.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula. Deze aula is voldoende groot om de gehele school te faciliteren. het probleem is echter dat de aula niet ingezet wordt als aula, doordat de ruimte wordt gebruikt voor het unitonderwijs van de middengroepen.
- Stafruimten: er is een directiekamer die ook als personeelskamer wordt gebruikt. Er is daarnaast nog een spreekkamer. Er zijn voor deze omvang school voldoende stafruimten. De school geeft aan geen tekort te hebben.
- Bergruimte: De school geeft aan dat de bergruimte voldoende is (een zolder met bergruimte).
- Passend Onderwijs: Er is geen miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting redelijk gefaciliteerd. Er is in m2 geen tekort aan ruimten. De school loopt er tegenaan dat de indeling van de ruimten niet optimaal is en in de ideale situatie aangepast dient te worden. Vandaar dat de score 5,5 wordt toegekend.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	4,5	3	13,5
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	4	2	8
Exploitatie	5	2	10
Onderwijskundige staat	5,5	3	16,5
Totaal			60

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar

Het gebouw is voor wat betreft bouwkundige staat, binnen milieu en expliitatie onvoldoende. Onderwijskundig functioneert het gebouw redelijk. Advies is een integrale ingreep tussen 5 – 10 jaar.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	819	€ 211.712
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	819	€ 104.610
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	819	€ 95.132
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 209	819	€ 171.029
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	n	€ 36	819	€ 29.889
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	n	€ 65	819	€ 53.135
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	819	€ 53.684
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	819	€ 49.140
				€ 768.331

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Goed	De ontsluiting is goed. De school is vanaf twee kanten te bereiken en gelegen in een rustige woonwijk met relatief ruime straten.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Voldoende	Er zijn genoeg plekken voor het aantal ouders dat kinderen met de auto komt brengen/halen, de verkeerssituatie is goed geregeld en het gebeurt zelden dat er chaotische situaties voorkomen. Er wordt goed rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Goed	Omdat de wegen rondom school vrij rustig zijn is het veilig om naar school te lopen of fietsen. De verkeerssituatie is goed overzichtelijk.

Quickscan Basisschool Kardinaal Alfrink

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	Basisschool Kardinaal Alfrink
Bestuur:	**Stichting Keender**
Adres:	Koordsteeg 11
Postcode en plaats:	7161 WP, Neede
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	09WH
Kavelgrootte:	3794 m²
Boekwaarde:	€ 168.386,60,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1975	1.026 (90% - schatting)	Permanent
2004	114 (10% - schatting)	
Bruto Capaciteit	1.140	
Medegebruik/Verhuur	**nvt**	
Netto Capaciteit		

De bouwjaren zijn niet apart beoordeeld, omdat het bouwdeel uit 2004 een dusdanig klein onderdeel is dat integraal naar beide bouwdelen gekeken dient te worden.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	158	154	151	142	139	134	132	141
Ruimtebehoefte	1000	979	964	919	904	879	869	914
BVO (Bruto Capaciteit)	1140	1140	1140	1140	1140	1140	1140	1140
Tekort/Overschot	140	161	176	221	236	261	271	226

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school krimpt. Dit heeft tot gevolg dat er een ruimteoverschot ontstaat. De school ervaart dat op dit moment geen ruimteoverschot.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

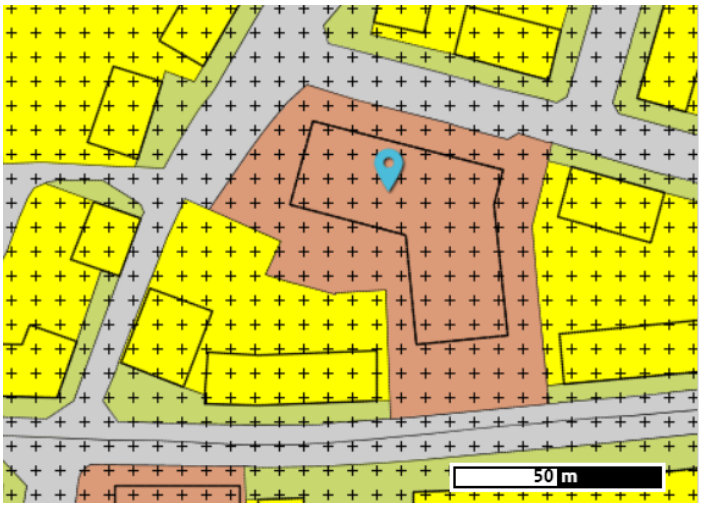

Plekinfo

enkelbestemming:
Maatschappelijk - Onderwijs

dubbelbestemming:
Waarde - Archeologische verwachting 1

bouwvlak

maatvoering:
maximum bouwhoogte: 8 m

Luchtfoto

Wolfersweg
K. Nieuwenhuizenstr
Koordsteeg
Koordsteeg 11
Wolfersweg
Gosselinkweg
Meijersweg
Meijersweg
Meijersweg
Gereformeerde
Kerk Vrijgemaakt

1.5. Plattegronden

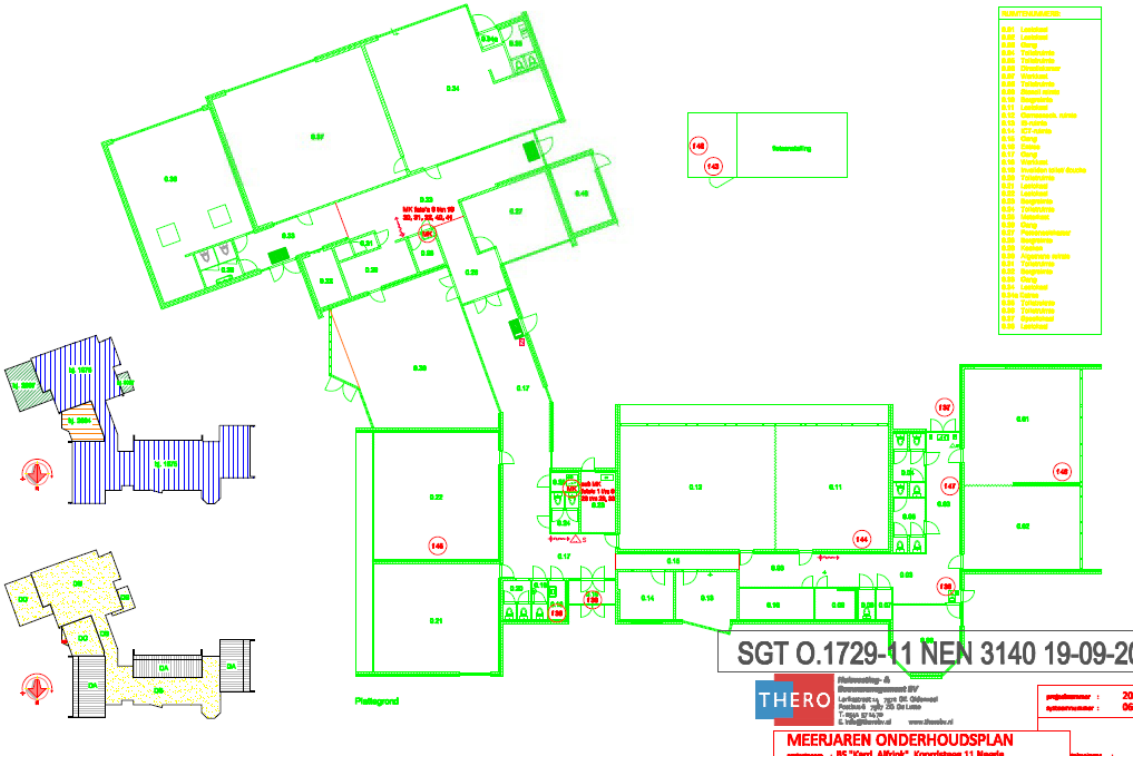

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 11 juli 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	6

Toelichting

Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is sprake van uitbreiding in 2004. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	4

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1975 gebouwd. Daarmee is het gebouw 44 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw al in aanmerking had moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 4.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: het dak is niet geïsoleerd. Op de zolderverdieping is te zien dat er tochtgaten zijn tussen dakrand en het dakbeschot.
- Vloeren: de vloer zijn oud en gedateerd. Veel verschillende vloerdelen.
- Cv-ketels: geen problemen. Worden vervangen conform MJOP.
- Sanitair: de meeste toiletten hebben een gietvloer en tegelwerk. Er wordt veel stank ervaren doordat toiletgroepen geen afzuiging hebben.

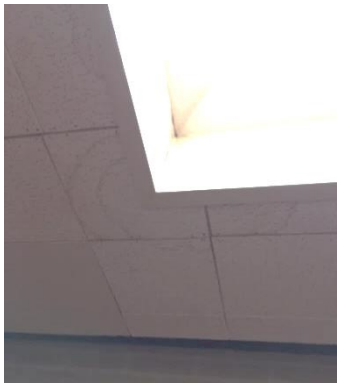

- Elektrische Installaties: dit is 44 jaar oud en nog niet vervangen.
- Riolering: geen problemen.
- Dubbel glas: alleen de kleutergroep heeft dubbel glas. De rest van het onderwijsgebouw heeft enkel glas. De kozijnen zijn van hout.

- Plafonds: de plafonds zeer verouderd; veel lokalen hebben houten plafonds. De gangen hebben grijze vezelplafonds. De houten latten plafonds zorgen voor veel stof. Het kantoor van de directiekamer heeft een houten latten plafond. De geur was al enkele tijd niet in orde. Na inspectie bleek er veel stof en ongedierte boven het plafond te zijn. De lokalen zijn ook voorzien van een latten plafond waarvan niet onderzocht is of hier ook zaken onder zitten.

Ten aanzien van de bouwkundige elementen zijn er aandachtspunten/problemen met de daken, vloeren, plafonds en toiletten. Ook is de keuken voor het personeel erg gedateerd. Samenvattend is te zien dat het gebouw aan de binnenzijde toe is aan nieuwbouw/renovatie. Bijna het hele gebouw heeft houten kozijnen, enkel glas en verouderde vloeren en plafonds. Daarnaast is de geur in de kantoren en stafruimten bedompt.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een investeringsniveau van 87.634 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is € 32.474 euro per jaar. Er is een flinke overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie
Er zijn geen redenen om dit oordeel te nuanceren op basis van de bovenstaande reflecties.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5

Toelichting

In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is niet voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Het is mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte >1,80 meter aan één zijde van het lokaal. De andere zijde, gelegen aan de buitenzijde, kunnen geopend worden <1,80 meter. Ventilatie kan daarmee aan twee kanten van het lokaal plaatsvinden.

De ramen aan de binnenzijde van de lokalen (in de opbouwen van de school) zijn voorzien van zonwerend folie, omdat de temperatuur in de zomermaanden dusdanig hoog is dat dit het onderwijsproces verstoord.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	5

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	1.691,06	3.846	-2.154,94
Verwarming	6.716,46	8.598	-1.881,54
Totaal	8.407,52	12.444	-4.036,48

**Electra o.b.v. jaarrekening 2017. ** Verwarming o.b.v. jaarrekening 2017.*

Het gebouw is slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van slechte kwaliteit. De energiekosten (electra en gas) overschrijden de Velovergoeding met 48%.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	5,5

Toelichting onderwijsvisie

De school heeft haar onderwijsvisie onderbouwd aan de hand van vier pijlers: uitdaging, ontdekken, samen en structuur. Het Kardinaal Alfrink heeft twee kleutergroepen, groep 3, een combinatiegroep 4-5, een combinatiegroep 5-6, groep 7 en groep 8. Op de school werken de kinderen aan kennis en vaardigheden, leren ze zelfstandig werken en plannen, leren kennen van elkaar in een positieve omgeving en hebben ze respect voor elkaar. De school werkt ook vaak groepsdoorbrekend.

Het schoolgebouw – behoefte van de school

De huidige opzet van de school zijn lokalen gelegen aan een gang. Deze gang is bij een aantal lokalen smal en op een aantal plekken is de gang breder. De klaslokalen zijn ruim. Doordat de gang het nu niet toelaat om daar prettig te werken vinden de verschillende lesvormen en activiteiten in de klassen plaats. Er staan verspreid door de school op de gangen wel tafeltjes waaraan gewerkt kan worden en bij de kleutergroepen staan materialen op de gang (niet optimaal- zie foto). De school geeft aan extra behoefte te hebben aan ruimten waar groepsdoorbrekend gewerkt kan worden en waar leerlingen zelfstandig kunnen werken. Op dit moment werken leerlingen in de klas.

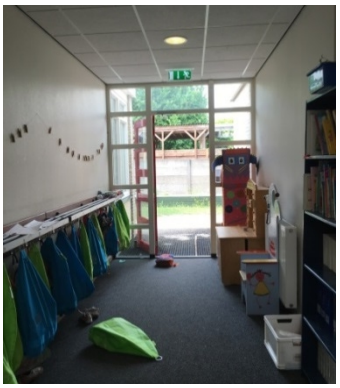

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is geen aula. De school mist een gemeenschappelijke ruimte.
- Stafruimten: er is een directiekamer, personeelskamer en er zijn meerdere kantoren. De kantoren zijn niet overal voldoende ruim en prettig. Er zijn voldoende stafruimten, echter niet allen even geschikt.
- Bergruimte: er is een zolderberging en diverse magazijnen. De school geeft aan dat de bergruimte voldoende is.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk.

Conclusie:

De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting redelijk gefaciliteerd maar er is een tekort aan specifieke ruimten, waar leerlingen zelfstandig en in groepjes buiten het lokaal kunnen werken. De huidige structuur laat het werken buiten de klas niet faciliterend genoeg toe. Ook mist de school een gemeenschappelijke ruimte. Daarnaast zijn niet alle stafruimten (werkkamers en kantoren) prettig om in te verblijven. Het aan te passen bvo is tussen de 10% en 25%.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	4	3	12
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5	2	10
Exploitatie	5	2	10
Onderwijskundige staat	5,5	3	16,5
Totaal			60,5

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
	X		

Het onderwijsgebouw van de Kardinaal Alfrinkschool is sterk verouderd. De school geeft aan dat het gebouw lastig te onderhouden is door de huidige staat van het gebouw. Het gebouw is moeilijk schoon te houden, er is veel stof door de houten latten plafonds en zonwerende lamellen. Er wordt geklaagd over hoofdpijn klachten door het klimaat en de geuren in de lokalen en gangen. Naast deze technische gebreken faciliteert de opzet van het gebouw ook niet geheel de onderwijsvisie. Met toezicht kan enkel gewerkt worden in de lokalen.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	1.140	€ 294.691
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	1.140	€ 145.611
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	1.140	€ 132.418
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 209	1.140	€ 238.063
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	n	€ 36	1.140	€ 41.603
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	n	€ 65	1.140	€ 73.961
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	1.140	€ 74.725
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	1.140	€ 68.400
				€ 1.069.472

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Voldoende	De verkeerssituatie m.b.t. toegangswegen naar de school is niet helemaal overzichtelijk, maar ouders kunnen het wel goed vinden en de ontsluiting is voldoende.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Voldoende	Er zijn niet helemaal genoeg parkeerplaatsen, maar door de inrichting van de straten wordt het over het algemeen niet te druk tijdens het halen en brengen van kinderen. Er wordt rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Voldoende	Het kan soms best druk zijn of het is niet altijd makkelijk om de straat over te steken, maar je kunt de verkeerssituatie voor lopende en fietsende kinderen niet onveilig noemen.

Quickscan H.W. Heuvelschool

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	Basisschool H.W. Heuvelschool
Bestuur:	Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek
Adres:	Kronenburgerstraat 3A
Postcode en plaats:	7271 GD Borculo
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	12UR
Kavelgrootte:	3380 m²
Boekwaarde:	€ 233.608,30,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1954	724 (schatting – 80%)	Permanent
2000/2003	180 (schatting - 20%)	Permanent
Bruto Capaciteit	**904**	
Medegebruik/Verhuur	**Geen (alleen VVE)**	

De uitbreiding betreft 1 extra lokaal met gangruimte en een uitbreiding van twee lokalen. Vanwege de beperkte omvang van wordt het gebouw als geheel beoordeeld.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	181	172	165	153	148	145	148	156
Ruimtebehoefte	1.110	1.066	1.028	970	943	931	943	983
BVO (Bruto Capaciteit)	904	904	904	904	904	904	904	904
Tekort/Overschot	-206	-162	-124	-66	-39	-27	-39	-79

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school krimpt. Dit heeft tot gevolg dat het tekort terugloopt. De school geeft echter aan dat er in tegenstelling tot wat de prognose aangeeft een groei is met ca. 10 leerlingen dit jaar.

De school ervaart een ruimtekort. De school heeft 8 groepen en 8 lokalen, maar beperkte nevenruimte (zie onderwijskundige functionaliteit).

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

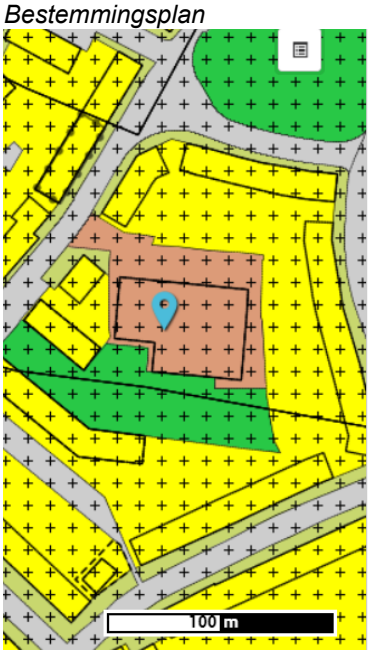

Plekinfo

enkelbestemming: Maatschappelijk - Onderwijs

dubbelbestemming: Waarde - Archeologische verwachting 2

bouwvlak

maatvoering: maximum bouwhoogte: 8 m

maatvoering: maximum bebouwingspercentage terrein: 80%

Luchtfoto

Kronenburgerstraat
Kronenburgerstraat 3A
Burgemeester Bloemersstraat
et Langeler
Kronenburgerstraat

1.5. Plattegronden

Blauw = 2000/2003

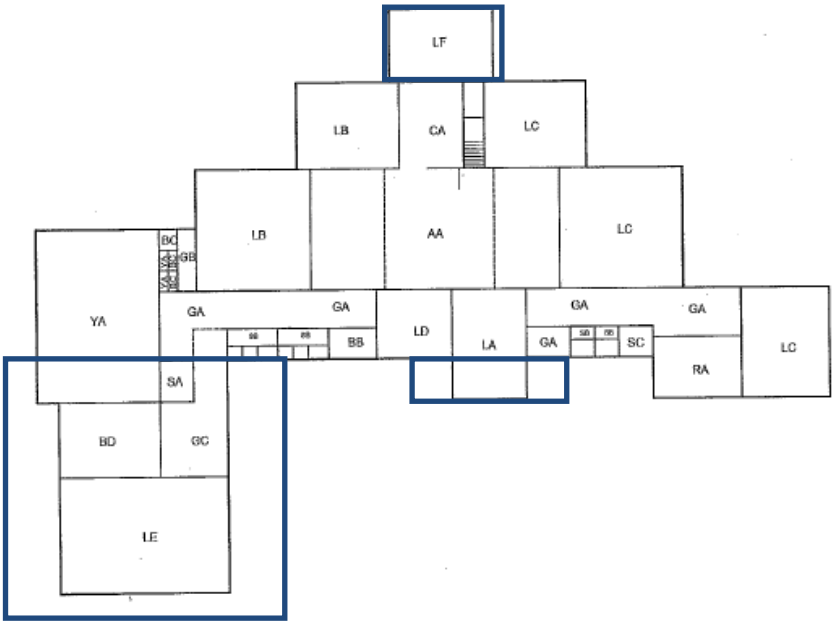

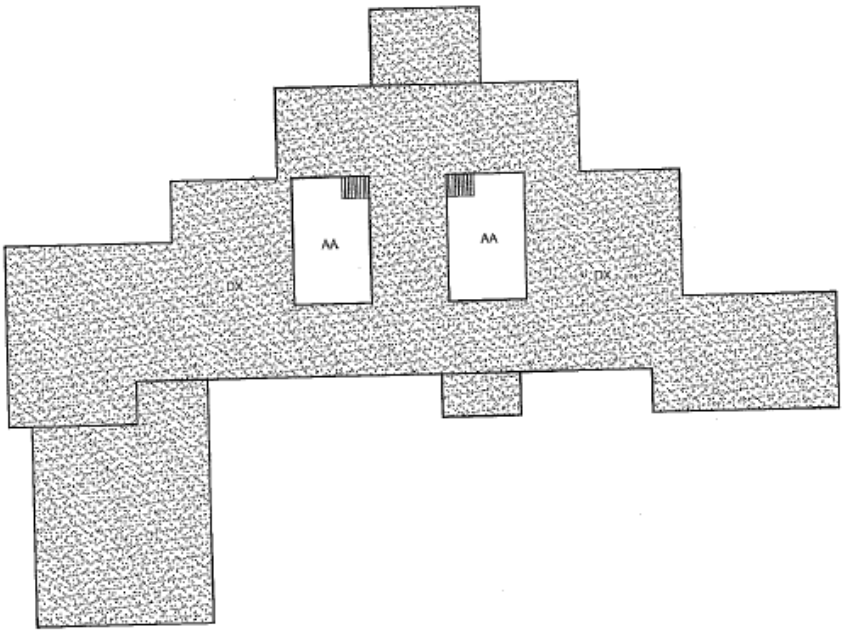

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 03-07-2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	5,5

Toelichting

Een verouderend gebouw waarbij zichtbaar is dat renovatie of levensduurverlenging op termijn noodzakelijk is. Het gebouw straalt één geheel uit. Er sprake van uitbreiding, maar dit heeft geen afbreuk gedaan aan de uitstraling. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	4,5

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1954 gebouwd. Daarmee is het gebouw 65 oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw binnen 0-5 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 4.

Reflectie bouwkundige elementen:

Toelichting op eventuele renovaties of gepleegd groot onderhoud.

- Daken: de dakbedekking is vernieuwd, zonnepanelen worden geplaatst.
- Vloeren: linoleum, in 1 lokaal is vloerbedekking (vanwege akoestiek)
- CV-ketels: ketel is gesitueerd in de kelder zou eigenlijk verplaatst moeten worden, verder geen aandachtspunten
- Sanitair: verouderd.
- Elektrische Installaties: geen aandachtspunten

- Riolering: af en toe verstoppingen
- Dubbel glas: overal aanwezig
- Plafonds: systeemplafonds

Ten aanzien van de bouwkundige elementen zijn er aandachtspunten/problemen met het sanitair en de riolering.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een investeringsniveau van €16.423 per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is € 32.474 euro per jaar. Er is geen overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich niet genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding. In 2018 hebben echter aanzienlijke investeringen plaatsgevonden in o.a. dak en schilderwerk (ca. €190.000). Indien deze investering meegerekend zou worden is er sprake van een lichte overschrijding van de vergoeding.

Conclusie
Er zijn redenen om het oordeel te nuanceren op basis van de drie reflecties. Vanwege het beperkt aantal aandachtspunten en de recente investeringen wordt het oordeel genuanceerd met 0,5 punt. De score wordt een 4,5.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.
Aandachtspunten zijn de smalle gangen en situering van de stopcontacten.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is voorzien van mechanische ventilatie maar deze wordt niet gebruikt omdat het niet functioneert. Daarnaast is het mogelijk om in de meeste lokalen het raam te openen op een hoogte >1,80 meter aan één kant.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	4

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	€ 1.691	€ 4.616	-€ 2.925
Verwarming	€ 6.716	€ 8.065	-€ 1.349
Totaal	€ 8.408	€ 12.681	-€ 4.273

**Electra o.b.v. jaarrekening 2017. ** Verwarming o.b.v. jaarrekening 2017.*

Het gebouw is zeer slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van zeer slechte kwaliteit. Er is een overschrijding van de mi-vergoeding op elektra en gas van meer dan 50%.

De energiekosten (electra en gas) overschrijden de Velovergoeding met 51%.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	6

Toelichting Onderwijsvisie
De school werkt met het leerstofjaarklassensysteem. Er wordt wel regelmatig buiten de klas gewerkt, in de aula (zelfstandig of in groepjes).

Het schoolgebouw – behoefte van de school
Het gebouw kan dit momenteel in basis faciliteren, echter zijn de ruimten voor zelfstandig en groepswerk niet optimaal, kinderen zitten samen in de aula. Idealiter zou er sprake zijn van meer differentiatie in ruimten.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is aula. De aula is net groot genoeg om de gehele school te faciliteren.
- Stafruimten: er is 1 directie, 1 personeelskamer. Er zijn daarmee onvoldoende stafruimten. De school geeft aan 1 stafruimte tekort te komen voor IB/RT. Bovendien is de personeelskamer te klein om het gehele personeel te faciliteren.
- Bergruimte: er is onvoldoende bergruimte. De school geeft aan dat de bergruimte niet voldoende is. Er is te weinig ruimte voor opslag van jassen en tassen. Er is wel een groot magazijn. Er is een tekort aan 1 bergruimte. Er wordt nu gebruik gemaakt van de kelder, wat onwenselijk is.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting voldoende gefaciliteerd maar er is een beperkt tekort aan specifieke ruimten (stafruimte). Het aan te passen brutovloeroppervlak (bvo) is maximaal 10%.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	5,5	1	5,5
Bouwkundige staat	4.5	3	13,5
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5	2	10
Exploitatie	4	2	8
Onderwijskundige staat	6	3	18
Totaal			61

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
	x		

Het gebouw van de Heuvelschool is onderwijskundig nog functioneel, maar is bouwkundig verouderd ondanks de investeringen van het schoolbestuur. Qua binnenmilieu voldoet het gebouw niet meer aan de huidige eisen en normen, en ook de exploitatiekosten zijn hoog. Het advies is om binnen 5 – 10 jaar renovatie of nieuwbouw te plegen.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	904	€ 233.684
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	904	€ 115.467
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	904	€ 105.005
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 209	904	€ 188.780
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	n	€ 36	904	€ 32.991
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	n	€ 65	904	€ 58.650
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	904	€ 59.256
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	904	€ 54.240
				€ 848.072

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Voldoende	Bijvoorbeeld: de verkeerssituatie m.b.t. toegangswegen naar de school is niet helemaal overzichtelijk, maar ouders kunnen het wel goed vinden en de ontsluiting is voldoende.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Voldoende	Bijvoorbeeld: Er zijn niet helemaal genoeg parkeerplaatsen, maar door de inrichting van de straten wordt het over het algemeen niet te druk tijdens het halen en brengen van kinderen. Er wordt rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Voldoende	Bijvoorbeeld: het kan soms best druk zijn of het is niet altijd makkelijk om de straat over te steken, maar je kunt de verkeerssituatie voor lopende en fietsende kinderen niet onveilig noemen.

Quickscan De Marke

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	**Basisschool De Marke**
Bestuur:	**Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek**
Adres:	Bosstraat 10
Postcode en plaats:	7161 XZ Neede
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	18SN
Kavelgrootte:	4.720 m²
Boekwaarde:	€ 461.943,26,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8
5223 LA 's-Hertogenbosch
Postbus 70501
5201 CB 's-Hertogenbosch
T +31 (0)73 6 409 409
F +31 (0)73 6 410 118
info@hevo.nl
ISO 9001-gecertificeerd
KvK Brabant 16029774
BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1952	349 (30% - schatting)	Permanent
1992	816 (70% - schatting)	Permanent
Bruto Capaciteit	**1165**	
Medegebruik/Verhuur	**nvt**	
Netto Capaciteit		

Door brand en een fusie is in de jaren'90 het nieuwbouw deel gerealiseerd. In het gebouwdeel uit 1992 zijn entree met aula, de personeelskamer, directiekamer, 2 leslokalen op de begane grond en 2 leslokalen op de verdieping gesitueerd. De gebouwdelen worden apart beoordeeld.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	156	155	151	142	139	134	132	140
Ruimtebehoefte	985	980	960	914	899	874	864	904
BVO (Bruto Capaciteit)	1165	1165	1165	1165	1165	1165	1165	1165
Tekort/Overschot	180	185	205	251	266	291	301	261

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school krimpt. Dit heeft tot gevolg dat er een groter ruimteoverschot ontstaat.

De school ervaart ruimteoverschot. 1 lokaal wordt nu ingezet als een overlooplokaal voor groep 7 op de eerste verdieping. Daarnaast heeft de school een aantal open ruimten voor de lokalen waar (computer)werkplekken zijn gecreëerd. Deze ruimten worden als prettig ervaren, maar geven wel aan dat sprake is van ruimteoverschot gezien het feit de school ook ruime lokalen heeft.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

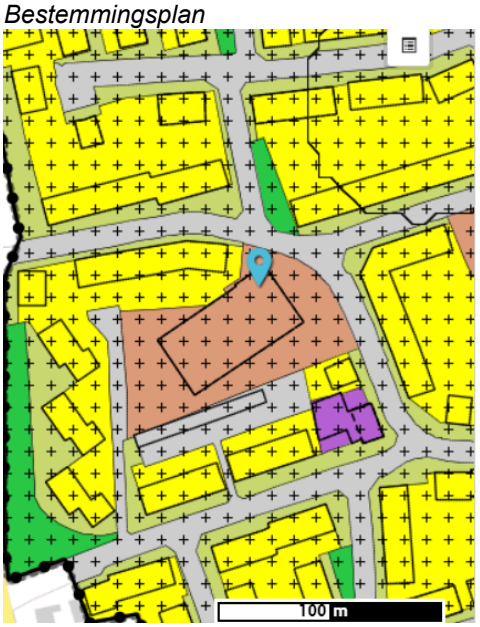

Plekinfo

enkelbestemming:
Maatschappelijk - Onderwijs

dubbelbestemming:
Waarde - Archeologische verwachting 1

bouwvlak

maatvoering:
maximum bouwhoogte: 8 m

maatvoering:
maximum bebouwingspercentage terrein: 80%

Luchtfoto

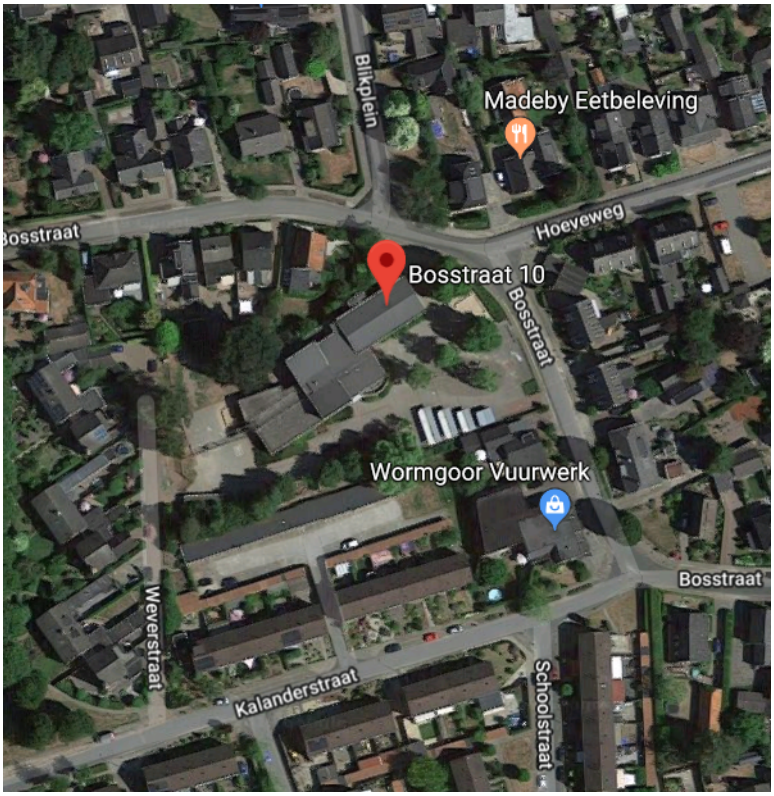
Blikplein
Madeby Eetbeleving
Hoeveweg
osstraat
Bosstraat 10
Bosstraat
Wormgoor Vuurwerk
Bosstraat
Weverstraat
Kalanderstraat
Schoolstraat

1.5. Plattegronden

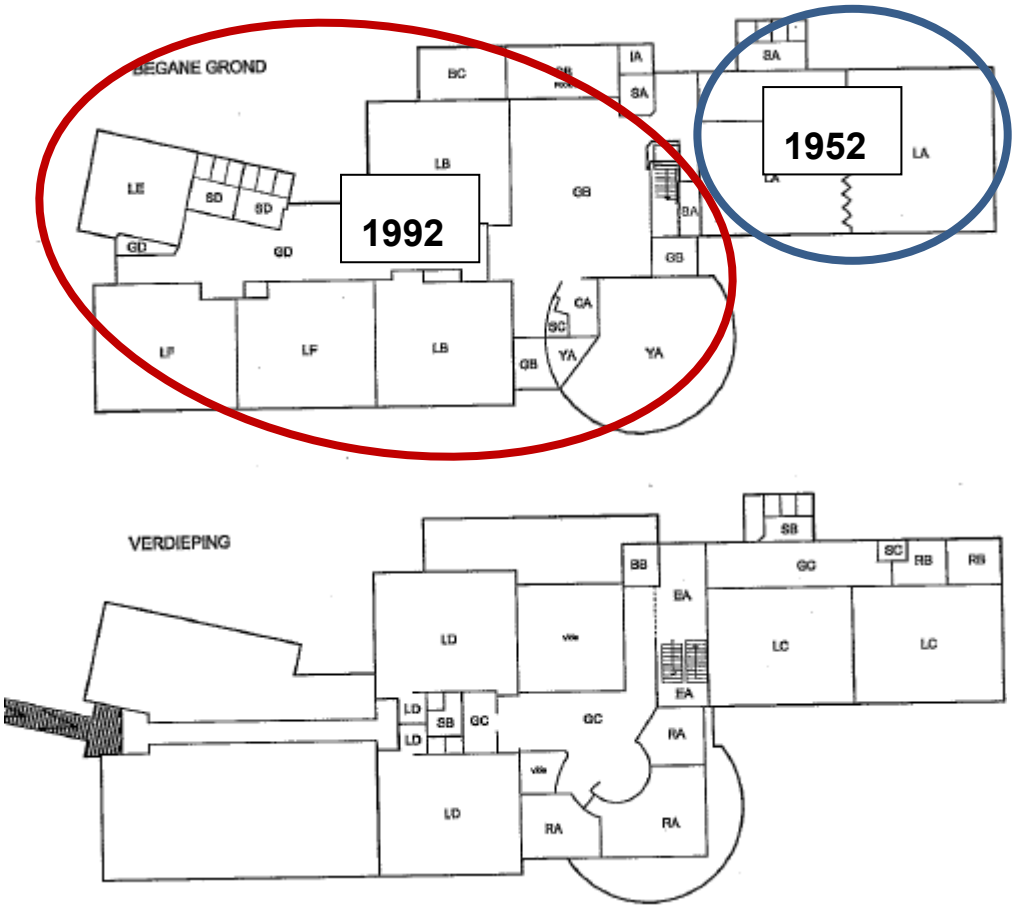

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 11 juli 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling gebouwdeel 1952	6
Uitstraling gebouwdeel 1992	6

Toelichting

Beide gebouwdelen hebben een degelijke en functionele uitstraling. De gebouwen stralen één geheel uit, door type baksteen en vormgeving is wel te zien dat het gebouw twee bouwjaren heeft. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat gebouwdeel 1952	4
Bouwkundige staat gebouwdeel 1992	5,5

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Gebouwdeel 1952

Het oorspronkelijke schoolgebouw is in 1952 gebouwd. Daarmee is het gebouw 67 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw al in aanmerking had moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 4.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: lekkage in de houten dakrand ter zijde van de pleinkant (zie foto)
- Vloeren: linoleum vloer wordt onderhouden conform MJOP.
- Cv-ketels: geen problemen, wordt tot 2027 nog niet vervangen. Leeftijd niet bekend.
- Sanitair: geen problemen. Netjes; gietvloer en tegelwerk.
- Elektrische Installaties: geen problemen.
- Riolering: geen problemen.
- Dubbel glas: overal dubbel glas.

- Plafonds: netjes, witte systeemplafonds in lokalen en stucwerk in de gangen.

Gebouwdeel 1992

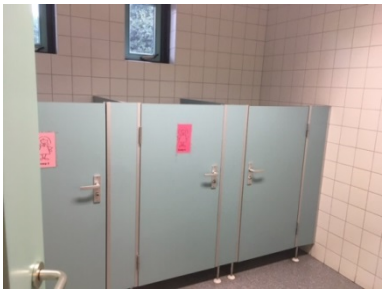

Dit gebouwdeel is in 1992 gebouwd. Daarmee is het gebouw 27 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw al in aanmerking had moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 5,5.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: geen problemen.
- Vloeren: linoleum vloer wordt onderhouden conform MJOP.
- Cv-ketels: geen problemen, wordt tot 2027 nog niet vervangen. Leeftijd niet bekend.
- Sanitair: Netjes; gietvloer en tegelwerk. Wel treedt hier vaak lekkage op, de school heeft hier al een inspectie laten uitvoeren waaruit blijkt dat de oorzaak ligt bij aansluiting nieuw-oud gebouwdeel.
- Elektrische Installaties: geen problemen.
- Riolering: geen problemen.
- Dubbel glas: overal dubbel glas.
- Plafonds: netjes, witte systeemplafonds in lokalen en stucwerk in de gangen.

Een ander aandachtspunt is de akoestiek in het gebouw. Het geluid verspreid zich erg gemakkelijk in het gebouwdeel uit 1992. Hier wordt ook hinder door ervaren. Daarnaast is er geluidsoverdracht tussen de directiekamer, personeelskamer en IB-ruimte. Dit wordt als storend ervaren en is privacygevoelig. De school geeft aan hier veel hinder van te ondervinden.

Reflectie investeringsniveau MJOP

De MJOP voorziet een gemiddeld investeringsniveau van 60.177 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is 29.618 euro per jaar. Er is een flinke overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie

Er zijn geen redenen om dit oordeel te nuanceren op basis van de bovenstaande reflecties, aangezien het gebouw een aantal lekkages/verbreken toont en de gemiddelde onderhoudskosten per jaar de vergoeding overschrijden. Wel dient opgemerkt te worden dat de school het gebouw goed onderhoud.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid gebouwdeel 1952	6
Veiligheid gebouwdeel 1992	6

Toelichting

Het totale gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu gebouwdeel 1952	4
Binnenmilieu gebouwdeel 1992	4

Toelichting

In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Beide gebouwdelen zijn niet voorzien van mechanische ventilatie en voldoen daarmee niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Het is mogelijk om in alle lokalen een klein raam te openen op een hoogte >1,80 meter en een groter raam op een hoogte <1,80 meter (1 kant). Vandaar dat een 4 wordt gegeven.

De school geeft aan dat er veel hoofdpijnklachten zijn en dat de temperatuur blijft hangen. Met name op de eerste verdieping daalt de temperatuur niet en blijft het klimaat bedompt.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	4

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	1.519,91	4.850*	-3.330
Verwarming	6.000,36	7.145**	-1.145
Totaal	7.520,27	11.995	-4.475

**Electra o.b.v. jaarrekening 2017. ** Verwarming o.b.v. jaarrekening 2017.*

De energiekosten en de exploitatievergoeding zijn berekend op basis van het totale gebouw (kosten) en totaal aantal leerlingen (vergoeding). Dit onderdeel kan daarom niet per gebouwdeel beoordeeld worden. Het gebouw is zeer slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van zeer slechte kwaliteit. De energiekosten (electra en gas) overschrijden de Velovergoeding met 60%.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat gebouwdeel 1952	7
Onderwijskundige staat gebouwdeel 1992	6

Toelichting onderwijsvisie

De school biedt openbaar onderwijs aan. De Marke heeft zeven groepen. Het openbaar onderwijs past bij de naamgeving 'De Marke' dat voor grens staat. De school is voor alle leerlingen openbaar toegankelijk. Een school die waarde hecht aan openheid en gemeenschappelijkheid. In het logo zijn geometrische vormen opgenomen. Die staan voor de visie van De Marke; de figuren symboliseren de kinderen. Elk figuur is uniek zoals elk kind uniek is.

Het schoolgebouw – behoefte van de school

Het gebouwdeel uit 1952 is bestemd voor een zeer ruim lokaal voor groepen 1-2. In dit lokaal zijn meerdere hoeken gecreëerd. Deze ruimte sluit volledig aan bij de onderwijsvisie. Dit gebouwdeel scoort daarom een 7 *(geen foto's vanwege aanwezige kinderen).*
De opzet van het gebouwdeel uit 1992 is klaslokalen gelegen in een cluster aan een smalle of brede (foto) gang. Op deze brede gangen is op diverse plekken ook ruimte gecreëerd voor werkplekken voor leerlingen. Deze ruimte is passend gerealiseerd bij de groepen 3/4 op de begane grond. Op de verdieping bij groepen 5 en 6 is een smalle gang waar aan de gevel een aantal werkplekken is gecreëerd. Dit is minder passend. De school geeft aan in de nabijheid van alle lokalen deze werkplekken te willen creëren. Ook geeft de school aan extra behoefte te hebben aan meer transparantie te hebben tussen de lokalen en de gang. Dit gebouwdeel scoort vanwege de wensen voor meer transparantie en werkplekken nabij alle lokalen een 6.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula, gecombineerd met de entree van het gebouw. De aula is voldoende groot om de gehele school te faciliteren. In de aula wordt ook overgebleven door de leerlingen en zijn werkplekken gemaakt waar de leerlingen zelfstandig en in groepjes kunnen werken.
- Stafruimten: er is een directiekamer, personeelskamer en een IB-ruimte. Er zijn daarmee voldoende stafruimten. De school geeft aan geen tekort te komen. Geluidsoverdracht en privacy gevoeligheid is wel een minpunt.
- Bergruimte: er is berging op het schoolplein en diverse magazijnen. De school geeft aan dat de bergruimte voldoende is.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet.. Het gebouw heeft geen lift. Het gebouw is niet volledig rolstoltoegankelijk

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting voldoende gefaciliteerd. Hoewel het gebouw niet ontworpen is om het onderwijsconcept te huisvesten kan het gebouw zonder problemen het onderwijsconcept faciliteren.

3. Conclusie

1952

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	4	3	12
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	4	2	8
Exploitatie	4	2	8
Onderwijskundige staat	7	3	21
Totaal			61

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
	X		

Het gebouwdeel uit 1952 vertoont een aantal technische gebreken, waaronder een lekkage aan de dakrand. Ook het binnenmilieu is niet eigentijds. De school onderhoud het gebouwdeel goed, waardoor de uitstraling prima is. Oorspronkelijk had dit gebouwdeel twee lokalen. Door een flexibele wand zijn deze twee oorspronkelijke lokalen tot één grote ruimte gevormd voor groep 1-2. Het is een erg ruim lokaal die onderwijskundig uitstekend functioneert.

1992

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	5,5	3	16,5
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	4	2	8
Exploitatie	4	2	8
Onderwijskundige staat	6	3	18
Totaal			62,5

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
	X		

Dit gebouwdeel sluit qua uitstraling aan op het gebouwdeel uit 1952. Gezien de leeftijd vertoont het gebouw een aantal technische gebreken. Onderwijskundig faciliteert het gebouw de onderwijsvisie.

Het gebouw van De Marke is over het algemeen in goede staat. Beide gebouwdelen vertonen ieder hun eigen kleine gebreken gezien hun leeftijd. Ten tijde van de nieuwbouw in 1992, is ook het gebouwdeel uit 1952 gerenoveerd. De afweging dient te zijn dat het volledige gebouw op het natuurlijke moment dat het gebouwdeel uit 1992 ca. 40 jaar oud is nieuw gebouwd of gerenoveerd gaat worden. Indien er voor een structurele oplossing wordt gekozen is het van belang dat het binnenmilieu wordt verbeterd d.m.v. mechanische ventilatie en de exploitatie wordt verbeterd d.m.v. duurzaamheidsmaatregelen (in beide gebouwdelen).

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	1.165	€ 301.153
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	1.165	€ 148.804
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	1.165	€ 135.322
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 209	1.165	€ 243.284
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	n	€ 36	1.165	€ 42.516
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	1.165	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	1.165	€ 76.364
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	1.165	€ 69.900
				€ 1.017.342

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Voldoende	De school is te bereiken via twee smalle straten. De verkeerssituatie m.b.t. toegangswegen naar de school is niet helemaal overzichtelijk, maar ouders kunnen het wel goed vinden en de ontsluiting is voldoende. Aandachtspunt is dat er te weinig parkeerplaatsen zijn.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Voldoende	Iedere ochtend en middag is het één grote chaos met auto's, fietsers en lopende kinderen/ouders. Of: er zijn veel te weinig parkeerplaatsen of gelegenheid om de auto stil te zetten voor in-/ uitstappen. Personeel en ouders moeten in de wijk parkeren. Er wordt wel rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Onvoldoende	De verkeerssituatie rondom school is erg onoverzichtelijk en chaotisch, wat het gevaarlijk maakt voor lopende en fietsende kinderen.

Quickscan Wereldboom (Voormalig)

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	De Wereldboom (Voormalig)
Bestuur:	
Adres:	Graaf Wichmanstraat 24
Postcode en plaats:	7271 CD Borculo
Onderwijssoort:	-
Brin nummer:	-
Kavelgrootte:	2.952 m2
Boekwaarde:	,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8
5223 LA 's-Hertogenbosch
Postbus 70501
5201 CB 's-Hertogenbosch
T +31 (0)73 6 409 409
F +31 (0)73 6 410 118
info@hevo.nl
ISO 9001-gecertificeerd
KvK Brabant 16029774
BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1958	993	Permanent
Bruto Capaciteit	**1.177**	
Medegebruik/Verhuur	**kinderopvang**	
Netto Capaciteit		

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Er is geen prognose omdat er geen school gebruik maakt van het gebouw. De huidige school is qua omvang geschikt voor 158 leerlingen (er is geen rekening gehouden met de ruimte die in gebruik zijn voor kinderopvang).

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

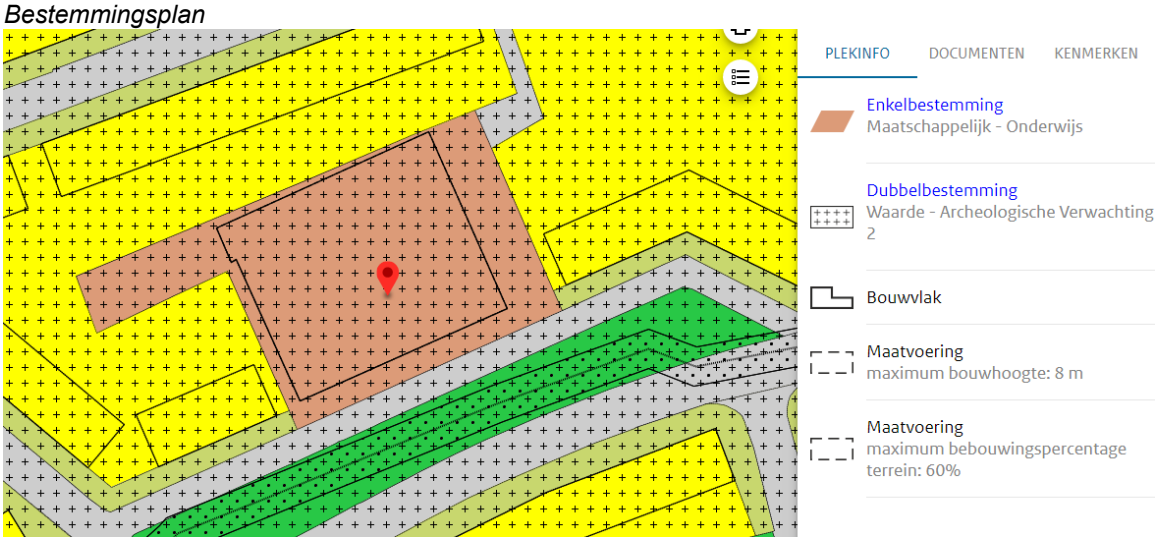

Luchtfoto

1.5. Plattegronden

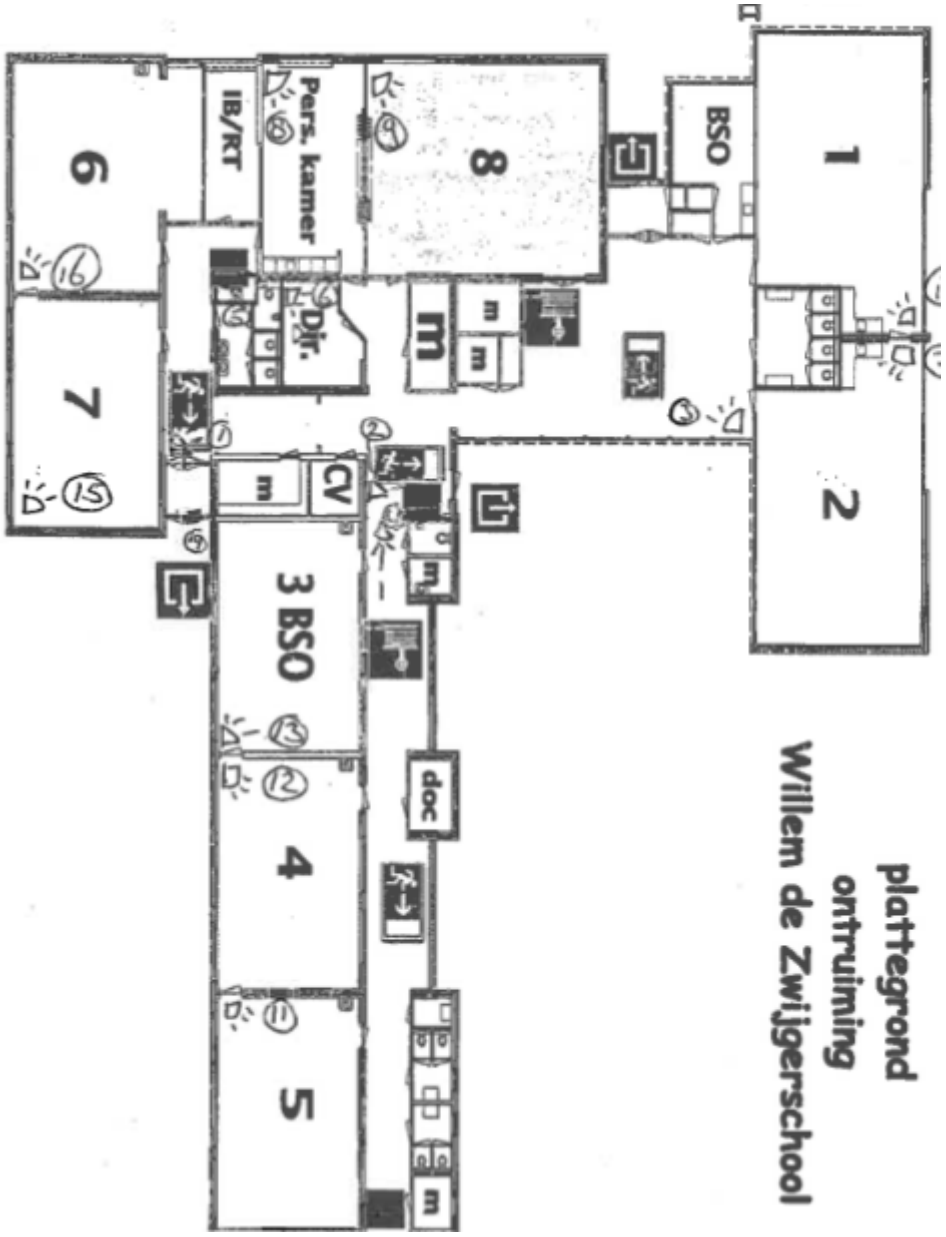

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 3 oktober 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling gehele gebouw	6

Toelichting
Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling.

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	5

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1958 gebouwd. Daarmee is het gebouw 61 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan de afgelopen jaren. Dit houdt in dat het gebouw tussen 0-5 jaar in aanmerking zou komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd en de levensduurverlengende renovatie scoort het gebouw een 4.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: geen aandachtspunten.
- Vloeren: verouderd, mix van linoleum en vloerbedekking in lokalen.
- CV-ketels: geen problemen, vervangen in 2010.
- Sanitair: alle sanitaire groepen zijn voorzien van een gietvloer, tegelwerk en hangtoiletten.

- Elektrische Installaties: geen problemen.
- Riolering: geen problemen.
- Dubbel glas: overal is dubbel glas toegepast met kunststof kozijnen.
- Plafonds: prima en nette uitstraling, witte systeemplafonds.

De bouwkundige elementen verkeren in redelijke staat gezien de leeftijd van het gebouw. De score wort genuanceerd naar 5.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5,5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit

Het gebouw is niet voorzien van mechanische ventilatie. Het is mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte >1,80 meter aan 2 kanten.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	5

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	€ 1.691	€ 3.049	-€ 1.358
Verwarming	€ 6.716	€ 7.973	-€ 1.257
Totaal	€ 8.408	€ 11.022	-€ 2.614

Er is uitgegaan van de kosten van de school die voorheen van het gebouw gebruik maakte. De vergoeding is gebaseerd op het maximale leerlingenaantal wat het gebouw kan huisvesten.

Het gebouw is slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van slechte kwaliteit. Er is een overschrijding van de mi-vergoeding op elektra en gas van meer dan 25%.

De energiekosten (electra en gas) overschrijden de Velovergoeding met 31%.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	5

Er is in de huidige situatie geen school in het gebouw gehuisvest. Het is daarom niet mogelijk om op de normale wijze van de QuickScanmethodhiek het gebouw te beoordelen op onderwijskundige functionaliteit.

Gezien de structuur van het gebouw (gangenschool), en beperkte mogelijkheden om te kunnen differentiëren in lesvormen wordt het gebouw als onvoldoende beoordeeld (4). Echter zijn de lokalen ruim en is er de mogelijkheid om middels schuifwanden van twee ruimten één ruimte te maken. Dit verhoogt de functionaliteit van het gebouw. De score wordt daarom genuanceerd tot een 5.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is geen aula/centrale ruimte..
- Stafruimten: er zijn twee stafruimten. Er is normaliter behoefte aan ca. 3 stafruimten en een gebrek van 1 ruimte.
- Bergruimte: er is voldoende bergruimte
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting matig gefaciliteerd. Er is een tekort aan ruimte om te differentiëren en specifieke ruimten (aula en stafruimten). Het aan te passen bvo is tussen de 10% en 25%.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	5	3	15
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5,5	2	11
Exploitatie	5	2	10
Onderwijskundige staat	5	3	15
Totaal			60

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
	x		

Quickscan Menno ter Braakschool

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	Basisschool Menno ter Braakschool
Bestuur:	Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek
Adres:	Koningin Wilhelminastraat 44
Postcode en plaats:	7151 CP Eibergen
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	10LM
Kavelgrootte:	2640 m²
Boekwaarde:	€ 317.788,28,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8
5223 LA 's-Hertogenbosch
Postbus 70501
5201 CB 's-Hertogenbosch
T +31 (0)73 6 409 409
F +31 (0)73 6 410 118
info@hevo.nl
ISO 9001-gecertificeerd
KvK Brabant 16029774
BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
Ca. 1960	184 (schatting - 15%)	Permanent
1982	795 (schatting - 65%)	Permanent
Ca. 2005*	243 (schatting - 20%)	Permanent
Bruto Capaciteit	**1.222**	
Medegebruik/Verhuur	BSO (aula)	

*onderwijskundige vernieuwing

Vanwege de vergelijkbare bouwkundige en functionele staat van de gedeelten uit 1960 en 1982, en de beperkte omvang van het gedeelte uit 2005 wordt het gebouw als geheel beoordeeld.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	176	172	168	163	161	160	165	174
Ruimtebehoefte	1.088	1.066	1.045	1.021	1.013	1.008	1.035	1.077
BVO (Bruto Capaciteit)	1.222	1.222	1.222	1.222	1.222	1.222	1.222	1.222
Tekort/Overschot	134	156	177	201	209	214	187	145

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

Het leerlingenaantal op de school daalt waardoor het ruimteoverschot toeneemt.

De school verwacht een daling, maar minder sterk dan door de prognose aangegeven. De school ervaart een ruimtetekort, met name qua nevenruimten. De BSO wil ook graag uitbreiden, dit is niet mogelijk. Alle 8 lokalen zijn bezet door 8 groepen.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

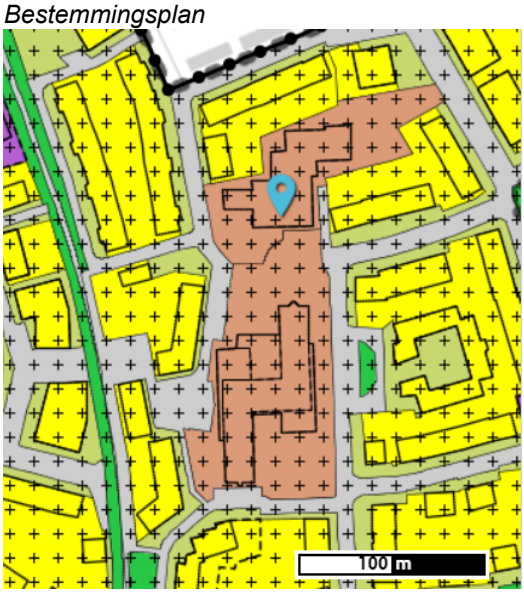

Plekinfo

enkelbestemming:
Maatschappelijk - Onderwijs

dubbelbestemming:
Waarde - Archeologische verwachting 1

bouwvlak

maatvoering:
• maximum bouwhoogte: 9 m
• maximum goothoogte: 7 m

Luchtfoto

Meergaardenweg
Koningin
Wilhelminastraat 44
Jongsmastraat
Kon. Wilhelminastraat
Huenderstraat

1.5. Plattegronden
Rood = 2005
Blauw = 1960

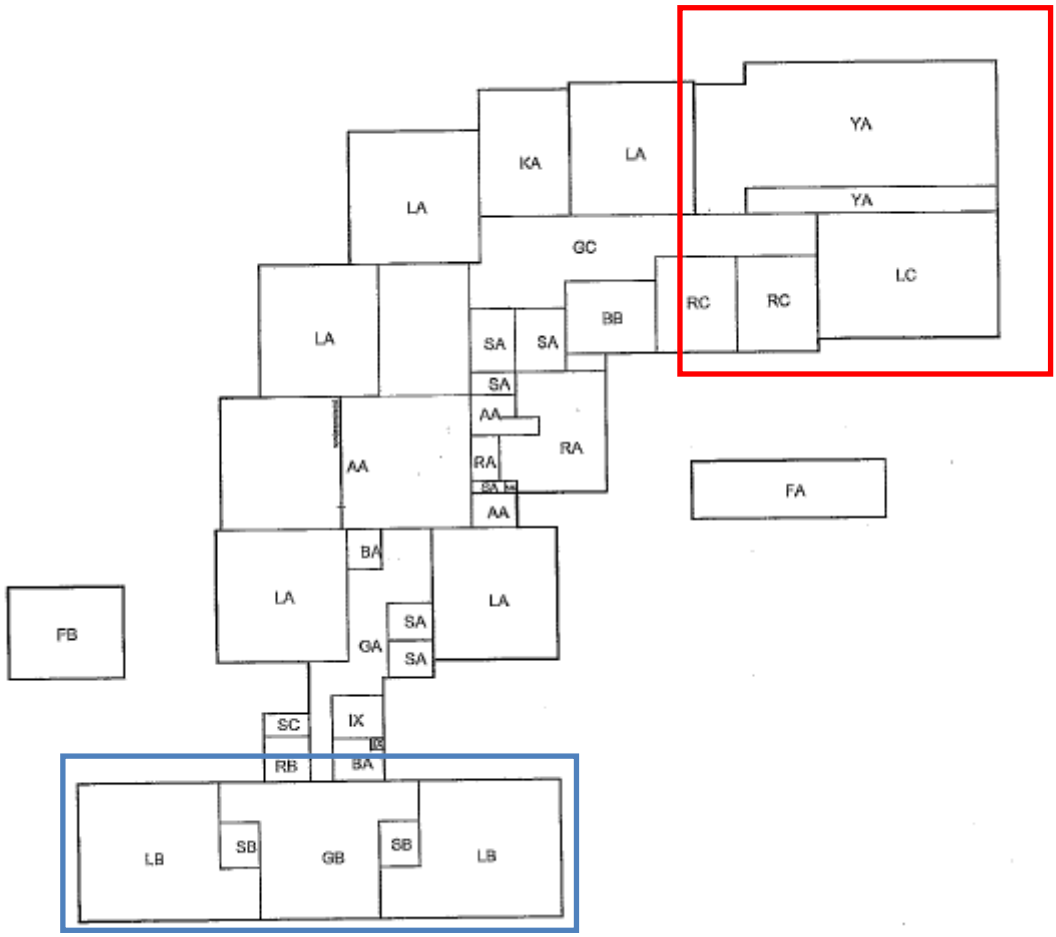

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 9-04-2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	6

Toelichting

Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	4

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is grotendeels in 1982 gebouwd. Daarmee is het gebouw 37 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw binnen 0-5 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 4.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: regelmatig lekkages, nooit vervangen.
- Vloeren: linoleum, gebruikssporen zijn echt wel zichtbaar.
- CV-ketels: geen aandachtspunten.
- Sanitair: geen aandachtspunten.
- Elektrische Installaties: 2 jaar geleden vervangen.
- Riolering: aan het gedeelte van de kleuters regelmatig verstopping en stankoverlast.
- Dubbel glas: nog niet overal toegepast, op sommige plaatsen nog oude kozijnen

- Plafonds: systeemplafonds, gedeelte is nog hout en vertoont scheurvorming.

Ten aanzien van de bouwkundige elementen zijn er aandachtspunten/problemen met het dak, riolering, plafonds en ontbreken van dubbel glas.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een investeringsniveau van € 57.002 per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is € 32.474 per jaar. Er is een overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie
Er zijn geen redenen om dit oordeel te nuanceren op basis van de drie reflecties.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is niet voorzien van mechanische ventilatie (slechts 1 lokaal) en voldoet niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Daarnaast is het mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte op een hoogte >1,80 meter (1 kanten).

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	5,5

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	€ 1.691	€ 3.268	-€ 1.577
Verwarming	€ 6.716	€ 7.186	-€ 470
Totaal	€ 8.408	€ 10.454	-€ 2.046

Het gebouw is matig geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van matige kwaliteit. Er is een overschrijding van de mi-vergoeding op elektra en gas van 10% tot 25%.

De energiekosten (electra en gas) overschrijden de Velovergoeding met 24%.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	6

Toelichting onderwijsvisie
De school heeft in basis nog het leerstofjaarklassensysteem. De kleuters zijn een combinatiegroep, vanaf groep 3 zijn er enkele groepen. De school heeft naast de basisvakken veel aandacht voor sociale vaardigheden en burgerschap. Er is bijvoorbeeld een overeenkomst met een zorgcentrum in de buurt, dit bindt de school met de wijk. Er wordt in het leerstofjaarklassensysteem gedifferentieerd naar niveau en zelfstandigheid. Er wordt tussen de 10%-25% gewerkt buiten de klas.

Het schoolgebouw - behoefte van de school
Het gebouw kan het onderwijsconcept in basis faciliteren, maar de structuur van het gebouw leent zich niet goed om buiten de klas te werken. Daarnaast is er medegebruik van de aula door een BSO waar bij de inrichting voor het onderwijs rekening gehouden dient te worden. De aparte kleuterlokalen zijn een prettige kleinschalige leeromgeving.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula. De aula is net voldoende groot om de gehele school te faciliteren.
- Stafruimten: er is 1 directieruimte, 1 spreekkamers en 1 personeelskamer (ook nog 1 magazijn in gebruik als kantoor). De school geeft aan dat mede door passend onderwijs er idealiter 1 extra ruimte zou zijn voor logopedie.
- Bergruimte: er is voldoende bergruimte, er zijn 3 magazijnen en een zolder. De school geeft aan dat de bergruimte voldoende is.
- Passend Onderwijs: Er is geen miva toilet. Het gebouw is wel rolstoltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting voldoende gefaciliteerd maar er is een beperkt tekort aan specifieke ruimten (extra ruimte om buiten de klas te werken). Het aan te passen brutovloeroppervlak (bvo) is maximaal 10%.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	4	3	12
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5	2	10
Exploitatie	5,5	2	11
Onderwijskundige staat	6	3	18
Totaal			63

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
		x	

Het schoolgebouw van de Menno ter Braakschool heeft, door de leeftijd, een aantal bouwkundige gebreken, daarnaast zijn is ook het binnenmilieu onvoldoende. Qua exploitatie scoort de school net een voldoende. Het gebouw is onderwijskundig nog wel functioneel, mede omdat de school het leerstofjaarklassensysteem voert. Het advies is om nieuwbouw of renovatie te plegen tussen 10-20 jaar. Gezien het feit dat de score op de grens valt is ca. 10 jaar het advies.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	1.222	€ 315.888
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	1.222	€ 156.085
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	1.222	€ 141.942
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 209	1.222	€ 255.187
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	n	€ 36	1.222	€ 44.596
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	n	€ 65	1.222	€ 79.281
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	1.222	€ 80.100
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	1.222	€ 73.320
				€ 1.146.399

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Voldoende	De verkeerssituatie m.b.t. toegangswegen naar de school is niet helemaal overzichtelijk, maar ouders kunnen het wel goed vinden en de ontsluiting is voldoende.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Voldoende	Er zijn niet helemaal genoeg parkeerplaatsen, maar door de inrichting van de straten wordt het over het algemeen niet te druk tijdens het halen en brengen van kinderen. Er wordt rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Voldoende	Het kan soms best druk zijn of het is niet altijd makkelijk om de straat over te steken, maar je kunt de verkeerssituatie voor lopende en fietsende kinderen niet onveilig noemen.

Quickscan G.A. van der Lugt

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	**Basisschool G.A. van der Lugt**
Bestuur:	**Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek**
Adres:	Van Bevervoordestraat 4
Postcode en plaats:	7275 AG Gelselaar
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	13GJ
Kavelgrootte:	1.330 m²
Boekwaarde:	€ 248.181,85,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1912	534 (70% - schatting)	Permanent
2005	228 (30% - schatting)	Permanent
Bruto Capaciteit	**763**	
Medegebruik/Verhuur	**geen**	

Vanwege het verschil in bouwkwaliteit wordt het gedeelte uit 2005 apart beoordeeld.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	48	47	46	41	41	40	37	39
Ruimtebehoefte	441	437	430	404	405	399	384	398
BVO (Bruto Capaciteit)	763	763	763	763	763	763	763	763
Tekort/Overschot	322	326	333	359	358	364	379	365

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

Het leerlingenaantal op de school blijft vrij stabiel, evenals het ruimteoverschot.

De school verwacht dat het leerlingenaantal licht daalt, maar tussen de ca. 40 – 50 leerlingen blijft De school ervaart een ruimteoverschot, de ruimten op de bovenste verdieping uit 2005 zijn niet in gebruik voor het onderwijs of door de staf vanwege het slechte binnenklimaat. Daarnaast komt 1 ander lokaal op de verdieping leeg te staan, de groep gaat naar een lokaal op de begane grond..

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

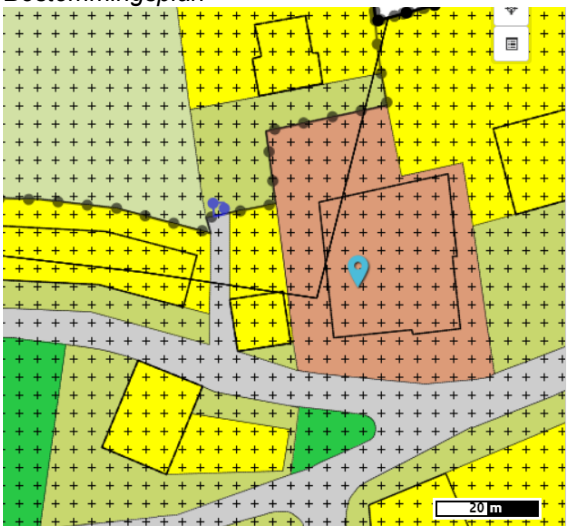

Plekinfo

enkelbestemming:
Maatschappelijk - Onderwijs

dubbelbestemming:
Waarde - Archeologische verwachtingswaarde 1

dubbelbestemming:
Waarde - Cultuurhistorie

bouwvlak

maatvoering:
• maximum bouwhoogte: 9 m
• maximum goothoogte: 5 m

Luchtfoto

Openbare Basisschool
(OBS) GA van der Lugt
Pierinkdijk
Van Bevervoordestraat
Diepenheimseweg
Pastorieweg

1.5. Plattegronden
Rood = 2005

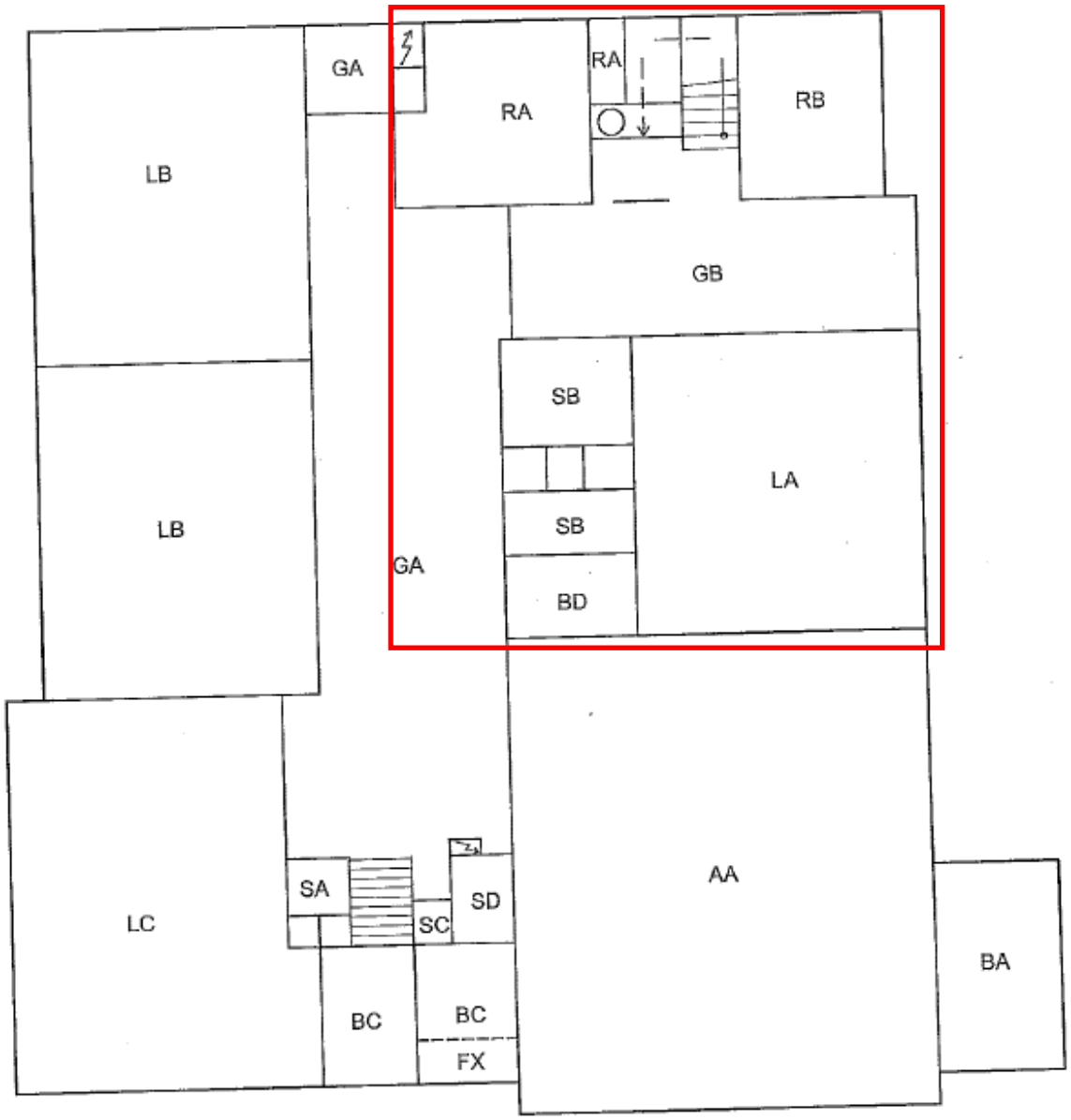

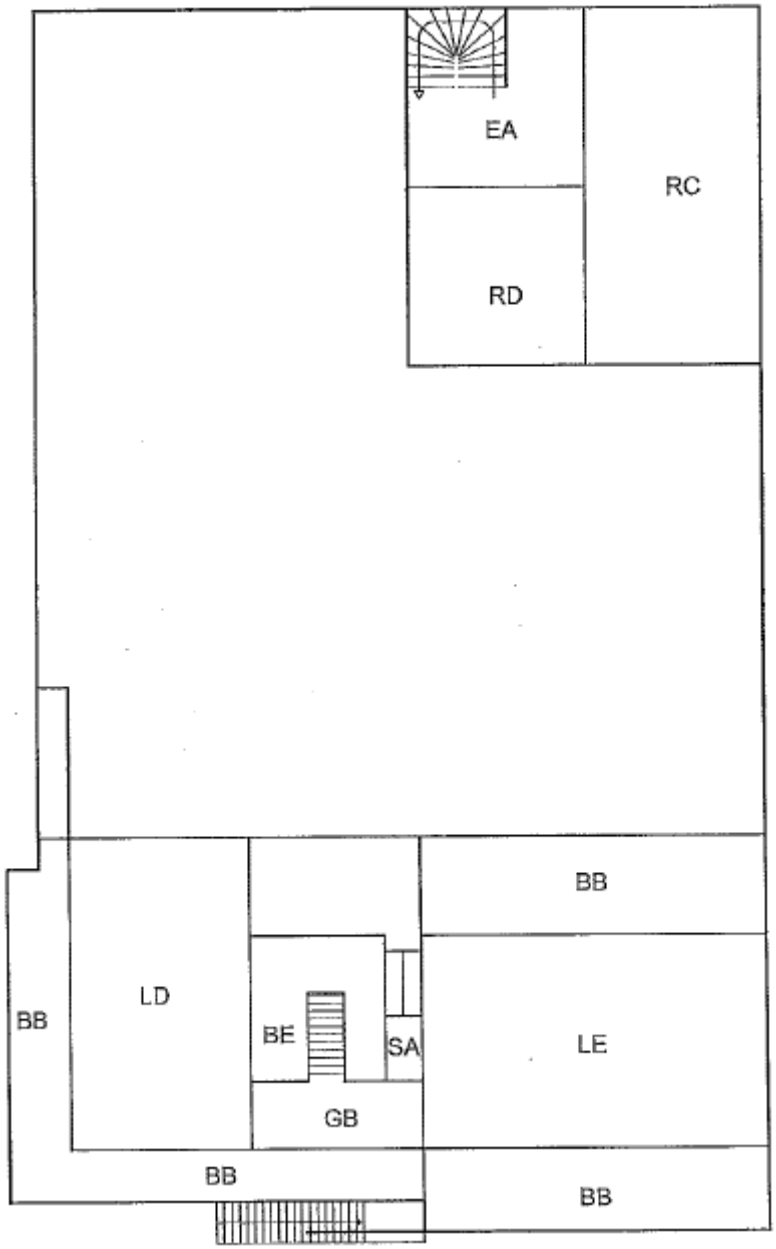
EA
RC
RD
BB
LD
BB
BE
SA
LE
GB
BB
BB

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 09-07-2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling 1912	6
Uitstraling 2005	7

Toelichting

Het gebouwdeel uit 1912 heeft een degelijke en functionele uitstraling. Het gebouwdeel uit 2005 is jong en opvallend vormgegeven. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat 1912	5
Bouwkundige staat 2005	7

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Gebouwdeel 1912

Het gebouwdeel is in 1912 gebouwd. Daarmee is het gebouwdeel 107 jaar oud. Het gebouwdeel heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan (maar is door de jaren heen wel zeer goed onderhouden). Dit houdt in dat het gebouwdeel binnen 0-5 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 4.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: lekkages bij regenval.
- Vloeren: geen aandachtspunten (zijn in mei nog opnieuw in de was gezet)
- CV-ketels: 4 CV ketels in 1 ruimte, geen aandachtspunten.
- Sanitair: deels verouderd, nog tegelvloeren.

- Elektrische Installaties: nog een oude stoppenkast, verouderd.
- Riolering: geen aandachtspunten, in 2018 is schoolplein vernieuwd.
- Dubbel glas: dubbelglas en kunststof kozijnen.
- Plafonds: systeemplafonds.

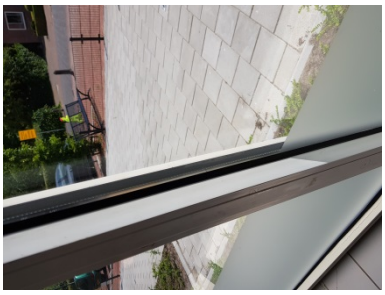

Ten aanzien van de bouwkundige elementen zijn er aandachtspunten/problemen met het dak en de elektrische installatie.

Gebouwdeel 2005

Het gebouwdeel is in 2005 gebouwd. Daarmee is het gebouwdeel 14 jaar oud. Het gebouwdeel heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouwdeel binnen 20-30 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 7.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: geen aandachtspunten. In één muur scheurvorming opgetreden.
- Vloeren: geen aandachtspunten.
- CV-ketels: 4 CV ketels in 1 ruimte, geen aandachtspunten.
- Sanitair: geen aandachtspunten
- Elektrische Installaties: nog een oude stoppenkast, verouderd (zelfde als 1912).
- Riolering: geen aandachtspunten, in 2018 is schoolplein vernieuwd.
- Dubbel glas: dubbelglas en kunststof kozijnen.
- Plafonds: systeemplafonds.

Ten aanzien van de bouwkundige elementen zijn er geen aandachtspunten/problemen.

Reflectie investeringsniveau MJOP

De MJOP voorziet een investeringsniveau van € 22.092 per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is € 17.119 per jaar. Er is een overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding. Dit wordt deels verklaard door het lage leerlingenaantal op de school.

Conclusie

Er zijn redenen om het oordeel voor het gebouwdeel uit 1912 te nuanceren op basis van de drie reflecties, de meeste bouwkundige onderdelen verkeren in goede staat, mede dankzij recente investeringen. Het oordeel voor het gebouwdeel uit 2005 wordt niet genuanceerd, de kwaliteit sluit aan bij de leeftijd van het gebouwdeel.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is niet voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee wel/niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Daarnaast is het mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte op een hoogte >1,80 meter (1 kant).

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	4

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	€ 901	€ 3.061	-€ 2.160
Verwarming	€ 3.409	€ 4.390	-€ 981
Totaal	€ 4.309	€ 7.451	-€ 3.142

**Electra o.b.v. jaarrekening 2017. ** Verwarming o.b.v. jaarrekening 2017.*

Het gebouw is zeer slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van zeer slechte kwaliteit. Er is een overschrijding van de mi-vergoeding op elektra en gas van meer dan 50%.

De energiekosten (electra en gas) overschrijden de Velovergoeding met 77%.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	6

Toelichting
De school heeft drie combinatiegroepen waarbinnen gepersonaliseerd leren wordt gegeven. Ook thematisch leren is een speerpunt. Bij thematisch leren word aan de hand van één thema verschillende vakken gegeven (bijv. duurzaamheid). In de middag wordt er dan er gewerkt met 2 combinatiegroepen met 3 docenten. Doordat de groep welke nu op de 1e verdieping zit het lokaal op de begane grond gaat gebruiken kan de school deze visie beter vormgeven, zo kan er gebruik gemaakt worden van de centrale hal als leerplein.

Het schoolgebouw – behoefte van de school
Het gebouw kan de onderwijsvisie door de interne verschuiving in basis faciliteren. De akoestiek is wel een aandachtspunt, groep 3 (onderdeel van combinatiegroep 1,2,3) moet leren rekenen en schrijven, wat rust en concentratie vereist, echter wordt er in de naastgelegen ruimte door de groepen 1 en 2 gespeeld, wat geluidsoverlast veroorzaakt.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: De centrale ruimte fungeert als aula. De aula is voldoende groot om de gehele school te faciliteren. Voor grote vieringen wordt echter uitgeweken naar het café.
- Stafruimten: er is 1 directieruimte en 1 personeelskamer. Er zijn daarmee onvoldoende stafruimten. De school geeft aan 1 ruimte tekort te komen.
- Bergruimte: er zijn 3 magazijnen. De school geeft aan dat de berging voldoende.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is gedeeltelijk rolstoltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting voldoende gefaciliteerd maar er is een beperkt tekort aan specifieke ruimten (stafruimten, en de indeling van het gebouw is niet optimaal). Het aan te passen brutovloeroppervlak (bvo) is maximaal 10%.

3. Conclusie

Gebouwdeel 1912

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	5	3	15
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5	2	10
Exploitatie	4	2	8
Onderwijskundige staat	6	3	18
Totaal			63

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
		x	

4. Conclusie

Gebouwdeel 2005

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	7	1	7
Bouwkundige staat	7	3	21
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5	2	10
Exploitatie	4	2	8
Onderwijskundige staat	6	3	18
Totaal			70

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
			x

Het gebouw van de G.A. van der Lugtschool is over het algemeen in goede staat. Dit geldt met name voor de uitbreiding uit 2005. Het gebouwdeel uit 1912 begint logischerwijs vanwege de ouderdom gebreken te vertonen. Het gebouwdeel uit 1912 dient gerenoveerd of nieuwgebouwd te worden binnen 10-20 jaar, gezien de score ca. 10 jaar. Het gebouwdeel uit 2005 kan nog meer dan 20 jaar mee.

De afweging dient te zijn of het gebouw op termijn volledig vervangen wordt door nieuwbouw of dat het gebouwdeel uit 1912 gerenoveerd wordt. Indien er voor een structurele oplossing wordt gekozen is het van belang dat het binnenmilieu wordt verbeterd d.m.v. mechanische ventilatie en de exploitatie wordt verbeterd d.m.v. duurzaamheidsmaatregelen (in beide gebouwdelen). Uiteraard speelt ook de levensvatbaarheid van de school een belangrijke rol bij het overwegen van dergelijke investeringen.

5. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	763	€ 197.236
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	763	€ 97.457
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	763	€ 88.627
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 209	763	€ 159.335
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	j	€ 36	763	€ -
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	n	€ 65	763	€ 49.502
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	j	€ 66	763	€ -
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	j	€ 60	763	€ -
				€ 592.157

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

6. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Voldoende	De verkeerssituatie m.b.t. toegangswegen naar de school is niet helemaal overzichtelijk, maar ouders kunnen het wel goed vinden en de ontsluiting is voldoende.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Onvoldoende	Iedere ochtend en middag is het één grote chaos met auto's, fietsers en lopende kinderen/ouders. Of: er zijn veel te weinig parkeerplaatsen of gelegenheid om de auto stil te zetten voor in-/ uitstappen. Er wordt te weinig rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Voldoende	Het kan soms best druk zijn of het is niet altijd makkelijk om de straat over te steken, maar je kunt de verkeerssituatie voor lopende en fietsende kinderen niet onveilig noemen.

Quickscan B Tormijnschool

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	**Basisschool B. Tormijnschool**
Bestuur:	**Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek**
Adres:	Haardijk 2A
Postcode en plaats:	7161 MX Neede
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	18TH
Kavelgrootte:	4287 m²
Boekwaarde:	€ 97.913,52,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1975	430	
Bruto Capaciteit	**430**	
Medegebruik/Verhuur	**-**	
Netto Capaciteit	**430**	

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	52	51	50	47	45	44	42	45
Ruimtebehoefte	462	456	450	437	429	420	413	427
BVO (Bruto Capaciteit)	430	430	430	430	430	430	430	430
Tekort/Overschot	-32	-26	-20	-7	1	10	17	3

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school krimpt. Dit heeft tot gevolg dat er een ruimtetekort ontstaat.

De school ondervindt de gevolgen van krimp in de regio. De school heeft een ruimteoverschot.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

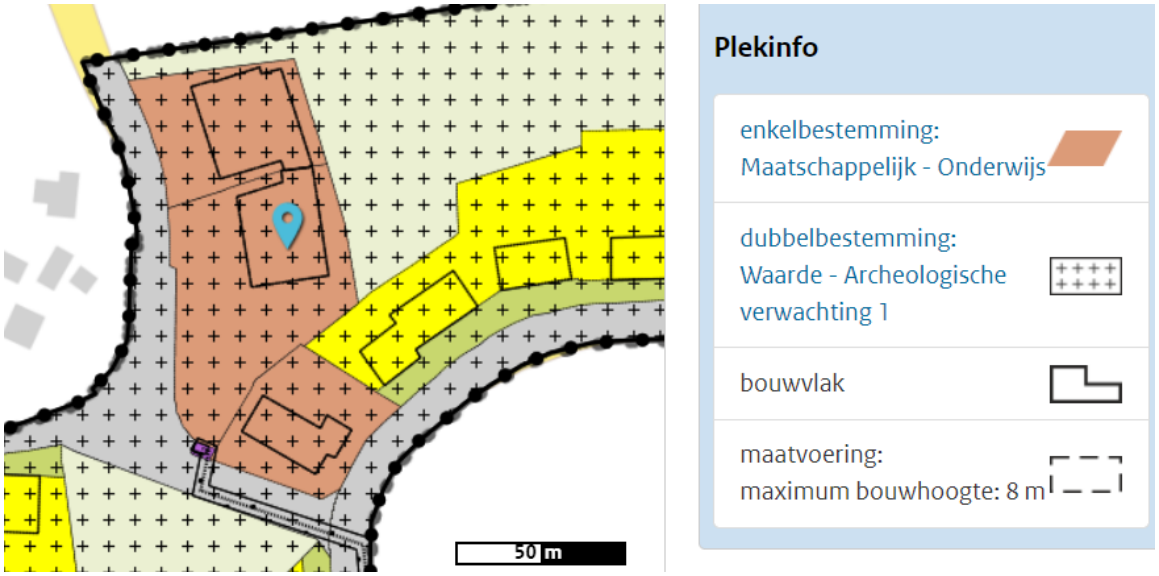

Luchtfoto

1.5. Plattegronden

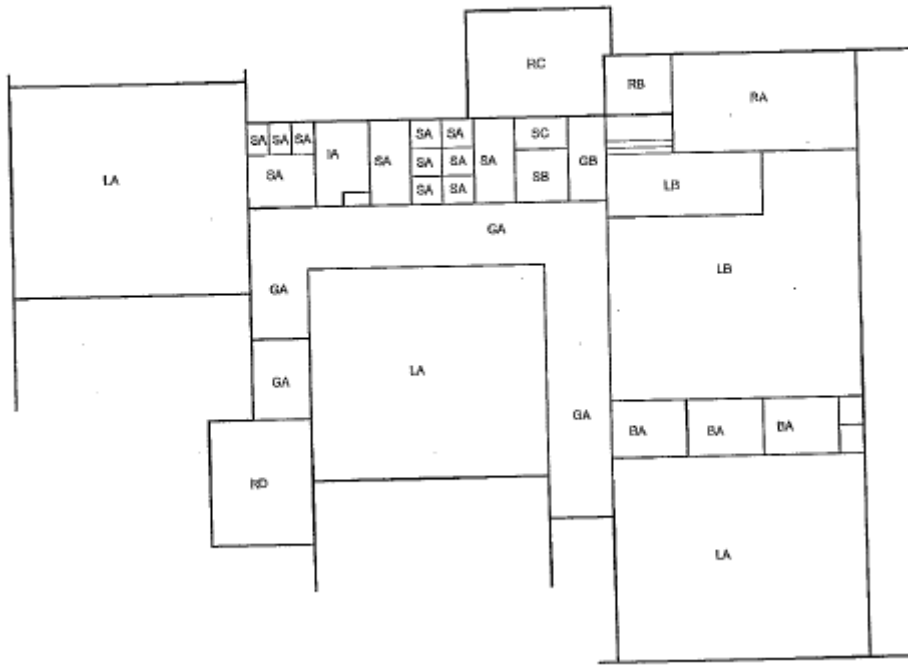

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 9-7-2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	6

Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling.
Het gebouw straalt één geheel uit. Er is geen sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	4,5

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1975 gebouwd. Daarmee is het gebouw 44 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw binnen 0-5 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 4.

In 2019 zijn alle kozijnen vervangen voor aluminium kozijnen met dubbel glas.
Het gebouw is verouderd maar er zijn geen aandachtspunten/problemen op het gebied van bouwkundige elementen.

Reflectie investeringsniveau MJOP

De MJOP voorziet een investeringsniveau van 18.853 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is 17.406 euro per jaar. Er is een beperkte overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie

Er zijn reden om dit oordeel te nuanceren op basis van de reflecties. Er zijn geen gebreken aan bouwkundige elementen. De score wordt een 4,5.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5.5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is niet voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.
Het is mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte >1,80 meter (1 kant). De lokalen hebben een hoogte van >4m waardoor opwarming in de ruimten enigszins vertraagd wordt.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	5

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	3.409	3.218	191
Verwarming	900	2.984	-2.084
Totaal	4.309	6.202	-1.893

Het gebouw is slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van slechte kwaliteit. Er is een overschrijding van de mi-vergoeding op elektra en gas van 44%.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	6

Toelichting onderwijsvisie

'Met de verschillen tussen de leerlingen wordt rekening gehouden. Leerlingen die extra zorg nodig hebben maar ook de plusleerling komen we tegemoet. We willen zoveel mogelijk ieder kind de eigen route laten vliegen. De ontwikkeling van de zelfstandigheid van leerlingen is in volle gang. Het gebruik van de computer en tablet speelt hierbij een rol.
De vorderingen van de leerlingen, zowel cognitief als sociaal-emotioneel, worden nauwgezet gevolgd. Indien we signaleren dat een leerling extra hulp nodig heeft, bekijken wij hoe wij deze hulp het beste kunnen bieden.
De contacten met de ouders zijn intensief. Er wordt aandacht besteed aan de ideeën en wensen van de ouders. Veel ouders zijn betrokken bij schoolse en buitenschoolse activiteiten. De schoolgids geeft duidelijke informatie en maandelijks is er de nieuwsbrief.'

Het schoolgebouw - behoefte van de school

Op de school wordt traditioneel les gegeven; voor de klas in lokalen. Dit wordt door de huisvesting gebord. Daarnaast wordt veel gebruik gemaakt van de buitenruimte; er is een Tormijntheater aanwezig dat voor onderwijs wordt ingezet.

Door de krimp die de school ervaart wil men richting de toekomst gaan werken met één klas voor onderbouw en één klas voor bovenbouw. Dit vraagt de benodigde aanpassingen aan het gebouw.

De school heeft geen aanvullende voorzieningen zoals een handenarbeidlokaal, maar dit is ook geen wens van de school.
Er is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: er is geen aula. Één van de lokalen is voldoende groot om als aula te functioneren ten tijde van vieringen. Het lokaal biedt voldoende ruimte aan zowel alle leerlingen, als de ouders en medewerkers van de school.
- Stafruimten: er is voldoende stafruimte.
- Bergruimte: er is voldoende bergruimte.
- Passend Onderwijs: er is geen miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk.

Conclusie
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting voldoende gefaciliteerd. De visie richting de toekomst vraagt wellicht om de nodige aanpassingen.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	4,5	3	13,5
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5.5	2	11
Exploitatie	5	2	10
Onderwijskundige staat	6	3	18
Totaal			64,5

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
		x	

De Tomijnschool uit 1975 is verouderd. Er heeft geen levensduurverlengende renovatie plaatsgevonden die de bouwkundige staat en het binnenmilieu hebben verbeterd.

De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting voldoende gefaciliteerd. De visie richting de toekomst vraagt echter om de nodige aanpassingen.

De school komt gezien de bouwkundige staat en exploitatie binnen 10-15 jaar in aanmerking voor nieuwbouw of levensduurverlengende renovatie. De levensvatbaarheid van de school dient hierin echter te worden meegewogen.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	430	€ 111.155
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	430	€ 54.924
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	430	€ 49.947
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	j	€ 209	430	€ -
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	j	€ 36	430	€ -
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	n	€ 65	430	€ 27.898
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	430	€ 28.186
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	430	€ 25.800
				€ 297.909

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Goed	De school kan vanuit meerdere kanten bereikt worden en de ontsluiting is goed.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Goed	Er zijn genoeg plekken voor het aantal ouders dat kinderen met de auto komt brengen/halen, de verkeerssituatie is goed geregeld en het gebeurt zelden dat er chaotische situaties voorkomen. Er wordt goed rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Goed	Omdat de wegen rondom school vrij rustig zijn is het veilig om naar school te lopen of fietsen. De verkeerssituatie is goed overzichtelijk.

Quickscan K Zwartschool

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	Basisschool Kerst Zwartschool
Bestuur:	**Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek**
Adres:	Schoolstraat 11
Postcode en plaats:	7261 GH Ruurlo
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	05YD
Kavelgrootte:	4865 m²
Boekwaarde:	€ 609.889,79,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1954	1068	Permanent
1990	459 (schatting – 30%)*	Permanent
Bruto Capaciteit	1527	
Medegebruik/Verhuur	2 lokalen (in de noodlokalen)	

*vanwege de omvang en het verschil en leeftijd worden de gebouwdelen op onderdelen apart gescoord worden.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	282	271	254	247	241	237	242	250
Ruimtebehoefte	1.618	1.563	1.477	1.440	1.413	1.391	1.417	1.456
BVO (Bruto Capaciteit)	1.527	1.527	1.527	1.527	1.527	1.527	1.527	1.527
Tekort/Overschot	-91	-36	50	87	114	136	110	71

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school krimpt. Dit heeft tot gevolg dat er een ruimteoverschot ontstaat.

De school verwacht dat het leerlingenaantal licht daalt tot ca. 250 leerlingen. In de huidige situatie zijn alle lokalen bezet. Eén ander noodlokaal (muziek/techniekklokaal) staat formeel leeg, maar wordt volledig benut door de school.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

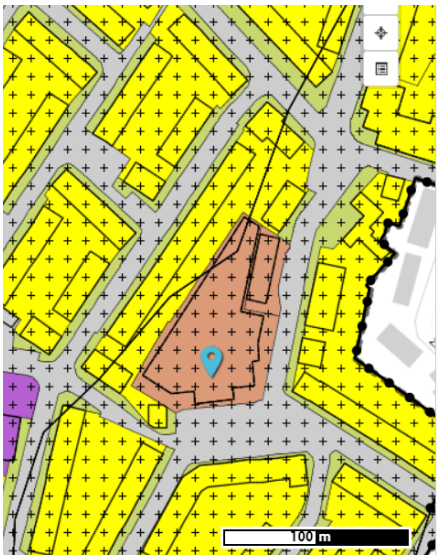

Plekinfo

enkelbestemming:
Maatschappelijk - Onderwijs

dubbelbestemming:
Waarde - Archeologische verwachting 1

bouwvlak

maatvoering:
• maximum bouwhoogte: 10 m
• maximum goothoogte: 6 m

maatvoering:
maximum bebouwingspercentage terrein: 50%

Luchtfoto

Gerrit Sprokkereefstraat
Schoolstraat
Schoolstraat 11
snackpoint De
Everwennink
De Everwennink
Gerrit Sprokkereefstraat
Schoolstraat
Kerkstraat
Kerkstraat
WAM motorsport
Autorijschool-AVV

1.5. Plattegronden

blauw is 1990

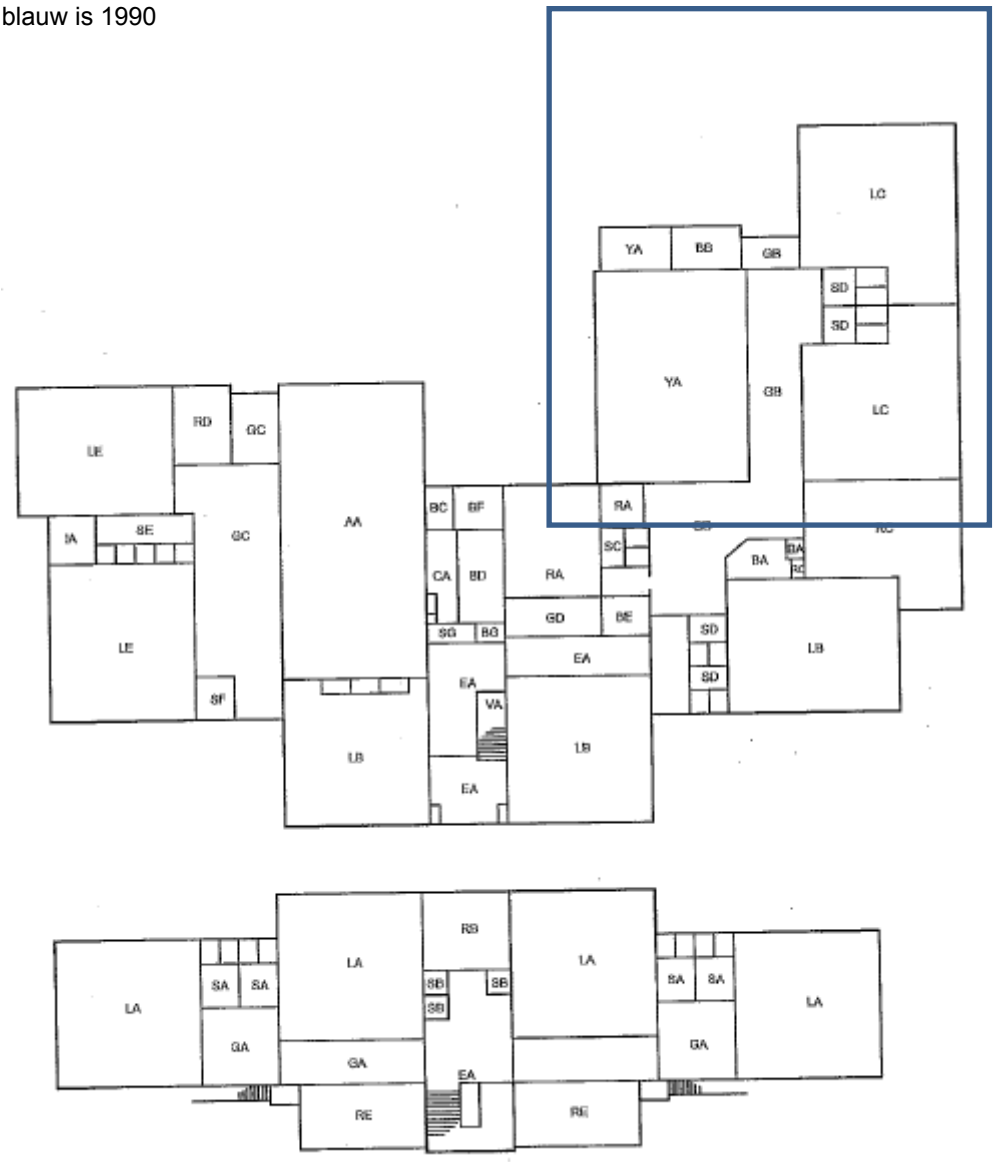

Noodlokaal HODES

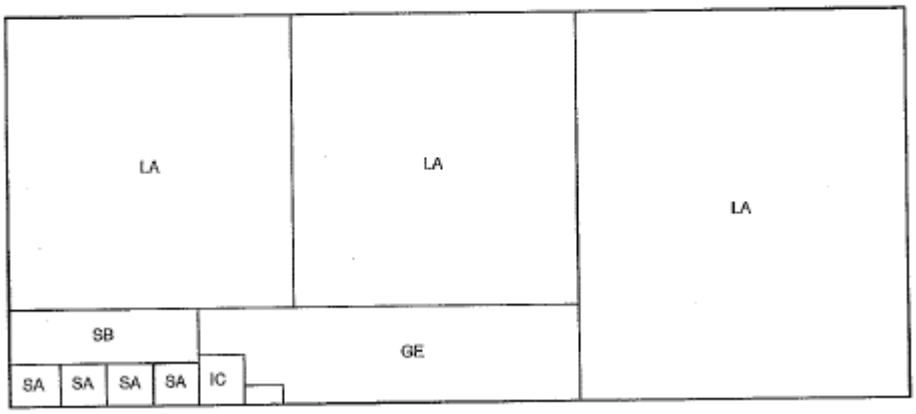

Noodlokaal De MEEUW

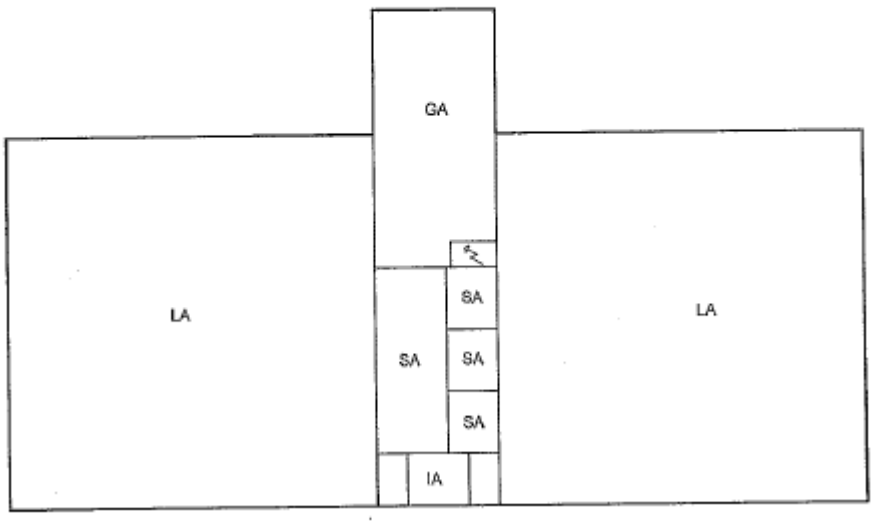

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 04-07-2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	6,5

Toelichting

Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4), maar het terrein is wel krapper door de geplaatste noodlokalen.

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat 1954	5
Bouwkundige staat 1990	6

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Gebouwdeel 1954

Het gebouwdeel is in 1954 gebouwd. Daarmee is het gebouwdeel 65 jaar oud. Het gebouwdeel heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouwdeel binnen 0-5 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouwdeel een 4.

Reflectie bouwkundige elementen 1954:

Belangrijk is dat er een gedeeltelijke renovatie heeft plaatsgevonden omstreeks 1997.

- Daken: de dakbedekking is vervangen in 1997. Er zijn ook geen aandachtspunten. Er zijn zonnepanelen geplaatst.
- Vloeren: 2 jaar geleden zijn de gedeeltelijk vervangen, delen zijn nog verouderd.

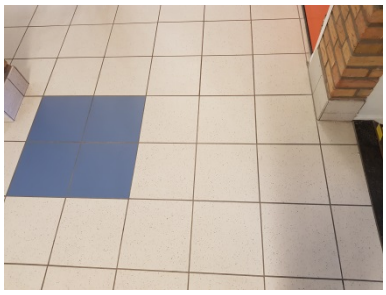

- CV-ketels: het gedeelte heeft een eigen CV ketel, is vervangen. Geen aandachtspunten.
- Sanitair: de kleutertoiletten zijn te laag, waardoor het water overloopt. Sanitair is verouderd.
- Elektrische Installaties: uitval van elektrische installaties vorig jaar, vandaar vervangen vorig jaar (stoppenkast). Nu geen aandachtspunten.
- Riolering: geen aandachtspunten.
- Dubbel glas: dubbelglas en kunststof kozijnen, her en der nog houten kozijnen.
- Plafonds: verouderde systeemplafonds.

Ten aanzien van de bouwkundige elementen zijn er aandachtspunten/problemen met het sanitair.

Gebouwdeel 1990

Het gebouwdeel is in 1990 gebouwd. Daarmee is het gebouwdeel 29 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouwdeel binnen 10-15 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouwdeel een 6.

Reflectie bouwkundige elementen 1990:

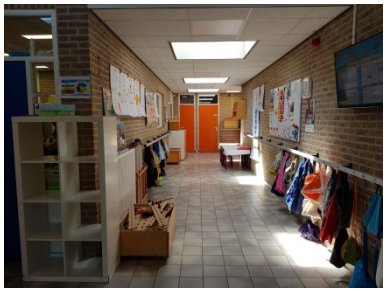

Belangrijk is dat er wel een gedeeltelijke renovatie heeft plaatsgevonden omstreeks 1997.

- Daken: geen aandachtspunten.
- Vloeren: zijn verouderd en aan vervanging toe.
- CV-ketels: het gedeelte heeft een eigen CV ketel. Een enkel lokaal is slecht warm te krijgen.
- Sanitair: nog niet vervangen, verouderd.
- Elektrische Installaties: geen aandachtspunten.
- Riolering: geen aandachtspunten.
- Dubbel glas: dubbelglas en kunststof kozijnen.
- Plafonds: systeemplafonds.

Ten aanzien van de bouwkundige elementen zijn er aandachtspunten/problemen met het sanitair en in beperkte mate met de CV-ketel.

Reflectie investeringsniveau MJOP

De MJOP voorziet een investeringsniveau van € 34.973 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is € 49.096 euro per jaar. Er is geen overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich niet genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie

Er zijn redenen om het oordeel voor het gebouwdeel uit 1954 te nuanceren op basis van de drie reflecties. Door de gedeeltelijke renovatie in 1997 zijn de meeste bouwkundige elementen in goede staat. Ook het MJOP geeft aan dat het aantal investeringen de komende jaren beperkt is. Er wordt een 5 gegeven. De 6 voor het gedeelte uit 1990 wordt niet genuanceerd.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu 1954	6
Binnenmilieu 1990	5,5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouwdeel uit 1954 is voorzien van mechanische ventilatie, conform Frisse Scholen Klasse C. In het gebouwdeel uit 1954 is het daarnaast mogelijk om natuurlijk te ventileren op een hoogte <1,80 meter. Het gedeelte uit 1990 heeft alleen natuurlijke ventilatie op een hoogte >1,80 meter.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	5,5

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	€ 2.547	€ 6.764	-€ 4.217
Verwarming	€ 10.297	€ 8.578	€ 1.719
Totaal	€ 12.844	€ 15.342	-€ 2.498

Electra ob.v. jaarrekening 2017. Verwarming o.b.v. jaarrekening 2017.*

Het gebouw is matig geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van matige kwaliteit. Er is een overschrijding van de mi-vergoeding op elektra en gas van 10% tot 25%.

De energiekosten (electra en gas) overschrijden de Velovergoeding met 19%. Het elektraverbruik van o.a. de mechanische ventilatie wordt deels gecompenseerd door de zonnepanelen. Het gasverbruik is relatief laag, waarschijnlijk door het gedrag van de schoolde degelijke constructie uit de jaren ’50 (compact gebouw).

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	5

Toelichting onderwijsvisie
De school geeft onderwijs volgens het leerstofjaarklassensysteem. De school is nu in een transitie naar groepsoverstijgend onderwijs. Daarbij zal er meer differentiatie zijn in lesvormen, maar blijft het instructiemoment in de ochtend voor rekenen, taal, lezen en schrijven.

Het schoolgebouw – behoefte van de school
Het groepsoverstijgende onderwijs is lastig te organiseren in het gebouw. Er is geen ruimte voor zelfstandig of groepswerk, omdat de enige ruimte buiten de klas gangruimte is en toezicht lastig te organiseren is. De school start vanaf volgend jaar met plus en klusklassen, waarbij zij de huidige noodlokalen willen blijven gebruiken voor techniekonderwijs.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula. De aula is niet voldoende groot om de gehele school te faciliteren. Dit is een gemist.
- Stafruimten: er zijn voldoende stafruimten: 1 directieruimte, 1 IB/RT, 1 Teamkamer, 2 Spreekkamers, 1 voor de GGD.. Er zijn daarmee voldoende stafruimten.
- Bergruimte: er is onvoldoende bergruimte. Er zijn ca. 3 kleine magazijnen. Een toiletgroep is momenteel in gebruik als bergruimte.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is niet volledig rolstoltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door huisvesting matig gefaciliteerd. Er is een tekort aan geschikte lesruimten (individuele of groepswerkplekken) en specifieke ruimten (deels aula, bergruimte). Het aan te passen bvo is tussen de 25% en 50%.

De score is gegeven met het oog op de toekomst.

3. Conclusie

1954:

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6,5	1	6,5
Bouwkundige staat	5	3	15
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	6	2	12
Exploitatie	5,5	2	11
Onderwijskundige staat	5	3	15
Totaal			65,5

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
		x	

1990:

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6,5	1	6,5
Bouwkundige staat	6	3	18
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5	2	10
Exploitatie	5,5	2	11
Onderwijskundige staat	5	3	15
Totaal			66,5

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
		x	

Het advies is om voor beide gebouwdelen van de Kerst Zwart School tussen 10-20 jaar nieuwbouw of renovatie te plegen. De reden voor de gelijkwaardige vervangingstermijn is de gedeeltelijke renovatie van het gebouwdeel uit 1954 en de gelijke onderwijskundige staat. De exploitatie is nog redelijk positief vanwege de zonnepanelen. Indien er wordt gekozen voor een structurele oplossing is het van belang om tevens de noodlokalen in de ontwikkeling mee te nemen.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	1.527	€ 394.730
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	1.527	€ 195.042
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	1.527	€ 177.370
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	j	€ 209	1.527	€ -
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	j	€ 36	1.527	€ -
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	1.527	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	1.527	€ 100.092
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	j	€ 60	1.527	€ -
				€ 867.235

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Goed	De school kan vanuit meerdere kanten bereikt worden en de ontsluiting is goed.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Goed	Er zijn genoeg plekken voor het aantal ouders dat kinderen met de auto komt brengen/halen, de verkeerssituatie is goed geregeld en het gebeurt zelden dat er chaotische situaties voorkomen. Er wordt goed rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Goed	Dankzij stoplichten / klaar-overs / andere maatregelen of gewoon omdat de wegen rondom school vrij rustig zijn is het veilig om naar school te lopen of fietsen. De verkeerssituatie is goed overzichtelijk.

Aandachtspunt is de wens van de school dat er bij de dorpsstraat een oversteek voor voetgangers wordt georganiseerd.

Quickscan Basisschool Kisveld

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	**Basisschool Kisveld**
Bestuur:	**Stichting VCO Oost Nederland**
Adres:	Hondelinkweg 2
Postcode en plaats:	7161 HG, Neede
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	05RB
Kavelgrootte:	4.420 m²
Boekwaarde:	€ 264.496,55,- d.d. 1-1-2018

Statenlaan 8
5223 LA 's-Hertogenbosch
Postbus 70501
5201 CB 's-Hertogenbosch
T +31 (0)73 6 409 409
F +31 (0)73 6 410 118
info@hevo.nl
ISO 9001-gecertificeerd
KvK Brabant 16029774
BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1951 (renovatie 1991)	873 - (90% - schatting)	permanent
1991		
2001	49 (5% - schatting)	semi-permanent
2004	49 (5% - schatting)	permanent
Bruto Capaciteit	**970**	
Medegebruik/Verhuur	**-**	
Netto Capaciteit	**970**	

De Vrijetijdsbesteding Verstandelijk Beperkten maakt op de dinsdagavond gebruik van enkele ruimten in de school.

Het originele gebouw komt uit 1951. In 1991 is een gedeelte van het gebouw verwijderd en vervangen voor nieuwbouw (zie plattegrond). Ten tijde van de nieuwbouw is het oude gedeelte, dat is blijven staan, grootschalige gerenoveerd. Om die reden worden de gebouwdelen niet afzonderlijk beoordeeld in deze scan. Het semipermanente lokaal dat in 2001 en het kantoor dat in 2004 is aangebouwd worden niet afzonderlijk beoordeeld.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	65	61	59	56	54	53	51	54
Ruimtebehoefte	527	506	499	481	474	465	457	472
BVO (Bruto Capaciteit)	970	970	970	970	970	970	970	970
Tekort/Overschot	443	464	471	489	496	505	513	498

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school krimpt. Dit heeft tot gevolg dat er een ruimteoverschot ontstaat.

De school ervaart een ruimteoverschot. Het overschot wordt nu onder andere gebruikt om het resterende meubilair van de schoolstichting op te slaan.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

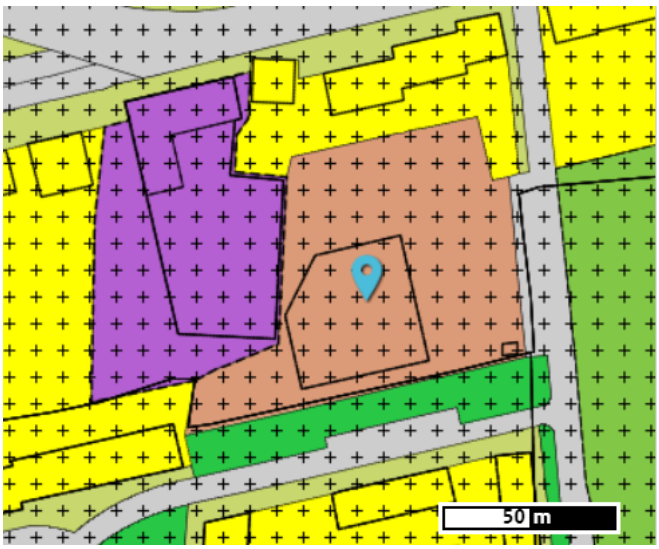

Plekinfo

enkelbestemming:
Maatschappelijk - Onderwijs

dubbelbestemming:
Waarde - Archeologische verwachting 3

bouwvlak

maatvoering:
maximum bouwhoogte: 8 m

Luchtfoto

Oude Borculoseweg
Hondelinkweg
Hondelinkweg 2
Edward Fosterstraat

1.5. Plattegronden

Begane grond

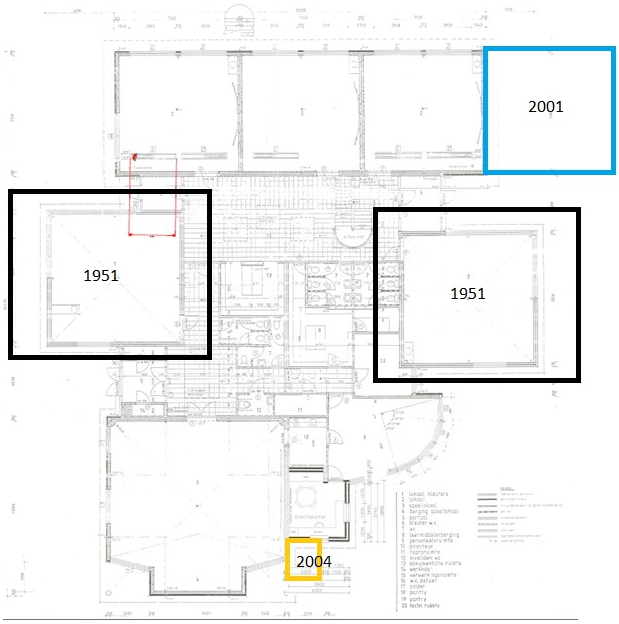

* Dat wat niet is voorzien van een kleur, komt uit 1991

Eerste verdieping

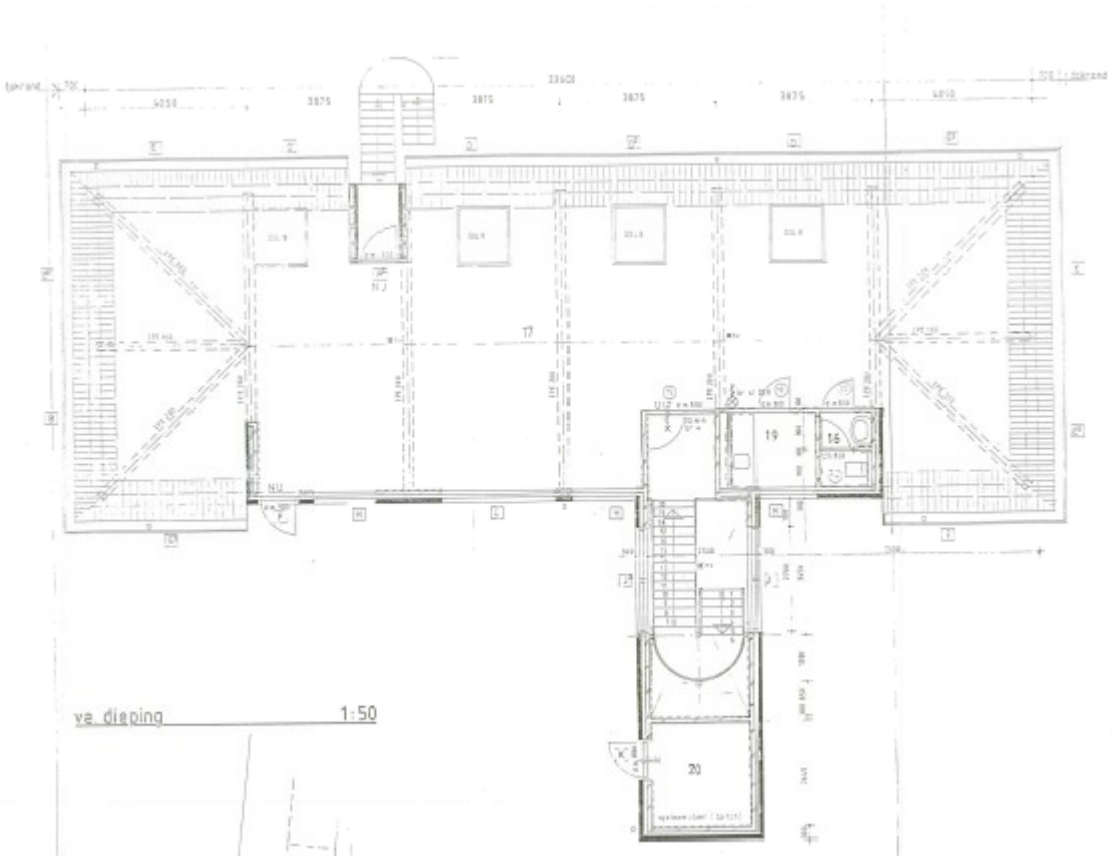

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 9 juli 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	6

Toelichting

Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is sprake van een uitbreiding in 1991, 2001 en 2004. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	5

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1951 gebouwd. Daarmee is het gebouw 68 jaar oud. Het gebouw heeft een grondige renovatie (o.a. plafonds, vloeren, kozijnen en sanitair) ondergaan in 1991 waardoor de levensduur met ca. 20 jaar is verlengd. Dit houdt in dat het gebouw binnen 0-5 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 4.

Er zijn geen aandachtspunten/problemen op het gebied van bouwkundige elementen. Voormalige problemen met het dak zijn naar alle waarschijnlijkheid opgelost.

Reflectie bouwkundige elementen:

Toelichting op eventuele renovaties of gepleegd groot onderhoud.

- Daken: enige tijd terug waren er problemen met de daken. Dit is naar alle waarschijnlijkheid opgelost.
- Vloeren: verouderd maar in goede staat.
- CV-ketels: verouderd.

- Sanitair: vervangen tijdens de renovatie in 1991. Geen gietvloer maar tegels aanwezig. Geen hangende toiletpot aanwezig.
- Elektrische Installaties: uit renovatiejaar 1991.
- Riolering: functioneert goed.
- Dubbel glas is aanwezig.
- Plafonds zijn vervangen in 1991, behalve de plafonds in de lokalen uit 1951.

Er zijn geen aandachtspunten/problemen op het gebied van bouwkundige elementen.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een investeringsniveau van 13.474 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is 17.406 euro per jaar. Er is geen overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich niet genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie
Er zijn redenen om bovenstaand oordeel te nuanceren op basis van de reflecties. Doordat het gebouw goed onderhouden is, en daardoor niet zichtbaar verouderd is, wordt het oordeel genuanceerd met een punt.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5

Toelichting

In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is niet voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Het is mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte >1,80 meter (2 kanten).

De originele lokalen uit 1995 zijn voorzien van puntdaken en hebben daarmee een grote vrije hoogte.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	4

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	3409	3.469*	-60
Verwarming	900	7.549**	-6649
Totaal	4309	11.018	-6079

**Elektra o.b.v. jaarrekening 2018. **Verwarming o.b.v. jaarrekening 2018*

Het gebouw is zeer slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van zeer slechte kwaliteit. Er is een overschrijding van de mi-vergoeding op elektra en gas van meer dan 250%.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	7

Toelichting onderwijsvisie

'Samen; Wij maken samen onderwijs, ouders, kinderen en de leerkrachten. Bij verschillende activiteiten bijv. lezen, project, buitenspelen, festiviteiten zie je oudere en jongere leerlingen samenwerken en elkaar helpen. Ook ouders helpen hierbij vaak mee.
Open;Onze school staat open voor iedere (kerkelijke) achtergrond die de protestants christelijke identiteit respecteert.
Open ruimtes. We zijn trots op de unieke speel/leeromgeving met veel ruimte in en om het gebouw. Handenarbeidruimtes, computerruimte, aparte speelruimte voor jonge en oudere kinderen en digiborden voor alle groepen.
Betrokken; Kisveld is een relatief kleine school, dit zorgt voor een grote betrokkenheid. Wij waarderen een goed en direct contact met kinderen en ouders. Door de hulp van een groot aantal ouders kunnen de kinderen meer meedoen met buitenschoolse of bijzondere activiteiten onder schooltijd (expressie, ict-onderwijs, excursies, zwemmen, sport).'

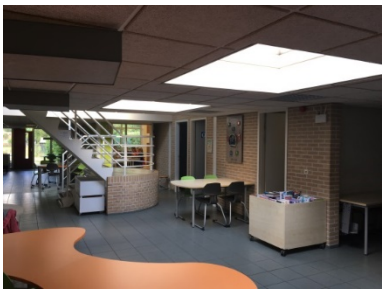

Het schoolgebouw - behoefte van de school

Een kind moet zich goed voelen om te kunnen leren; dat is het motto van de school. Welbevinden is het centrale thema. De school wil maatwerk kunnen leveren ten aanzien van de basisvakken zoals rekenen en taal. Ondersteunend hieraan is dat elke leerling vanaf groep 4 een eigen device tot zijn beschikking heeft.
De basisvakken worden in de leslokalen gegeven. Het lokaal is een soort ankerpunt voor de leerlingen. Daarnaast wordt veel in groepsverband ondernomen. Op de gang staan groepstafels waar alle leerlingen gebruik van kunnen maken.
De bestaande structuur van het gebouw sluit aan bij de visie van de school.

Er is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: er is een aula. De aula is voldoende groot om de gehele school te faciliteren.
- Stafruimten: er is voldoende stafruimten.
- Bergruimte: er is voldoende bergruimte.
- Passend Onderwijs: er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk. Er is geen lift naar de eerste verdieping aanwezig.
- Er is een handenarbeidruimte op de eerste verdieping aanwezig.
- Er is een speelzaal aanwezig met en uittrekbaar podium waar gebruik van wordt gemaakt tijdens vieringen zoals Pasen en Sinterklaas.

Conclusie
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting voldoende gefaciliteerd. Hoewel het gebouw niet ontworpen is om het onderwijsconcept te huisvesten kan het gebouw zonder problemen het onderwijsconcept faciliteren.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	5	3	15
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5	2	10
Exploitatie	4	2	8
Onderwijskundige staat	7	3	21
Totaal			66

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
		x	

Het gebouw wordt goed onderhouden maar is enigszins verouderd. Sinds de grootschalige verbouwing in 1991 hebben er geen renovaties meer plaatsgevonden.
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting goed gefaciliteerd. Echter is het grote ruimteoverschot een punt van aandacht.

Het gebouwdeel komt binnen 10-20 jaar in aanmerking voor nieuwbouw of levensduur verlengende renovatie.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	970	€ 250.745
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	970	€ 123.897
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	970	€ 112.671
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 209	970	€ 202.562
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	n	€ 36	970	€ 35.399
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	970	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	970	€ 63.582
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	970	€ 58.200
				€ 847.057

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Goed	De ontsluiting is goed.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Goed	Er zijn genoeg plekken voor het aantal ouders dat kinderen met de auto komt brengen/halen, de verkeerssituatie is goed geregeld en het gebeurt zelden dat er chaotische situaties voorkomen. Er wordt goed rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Goed	Omdat de wegen rondom school vrij rustig zijn is het veilig om naar school te lopen of fietsen. De verkeerssituatie is goed overzichtelijk.

Quickscan De Voshaar

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	Basisschool De Voshaar
Bestuur:	Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek
Adres:	Wolinkweg 6
Postcode en plaats:	7273 SL Haarlo
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	11TN
Kavelgrootte:	1175 m²
Boekwaarde:	€ 1.477,22,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8
5223 LA 's-Hertogenbosch
Postbus 70501
5201 CB 's-Hertogenbosch
T +31 (0)73 6 409 409
F +31 (0)73 6 410 118
info@hevo.nl
ISO 9001-gecertificeerd
KvK Brabant 16029774
BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1989	482	Permanent
Bruto Capaciteit	482	
Medegebruik/Verhuur	**Nvt**	

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	52	51	45	41	38	33	33	35
Ruimtebehoefte	462	457	426	406	391	366	366	376
BVO (Bruto Capaciteit)	482	482	482	482	482	482	482	482
Tekort/Overschot	20	25	56	76	91	116	116	106

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school krimpt. Het werkelijk aantal leerlingen in 2019 ligt 6 leerlingen lager dan een aantal jaren geleden geprognotiseerd. Dit heeft tot gevolg dat er een groter ruimteoverschot ontstaat.

De school ervaart dat op dit moment een ruimteoverschot. Op de eerste verdieping is een overblijfruimte dat ook ingezet wordt als handvaardigheidslokaal. Ook heeft de school een speellokaal met een speelverdieping (vide).

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

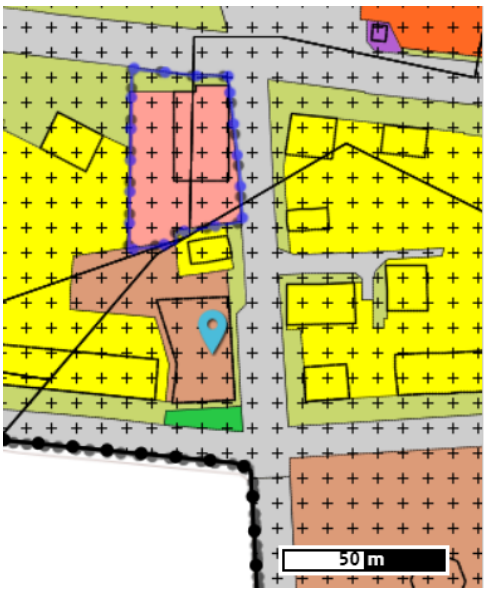

Plekinfo

enkelbestemming:
Maatschappelijk - Onderwijs

dubbelbestemming:
Waarde - Archeologie 2

bouwvlak

maatvoering:
• maximum bouwhoogte: 8 m
• maximum goothoogte: 4 m

Luchtfoto

Wolinkweg
Wolinkweg
Wolinkweg 6
Voshaarweg
Voshaarweg
Voshaarweg
Willem Slu

1.5. Plattegronden

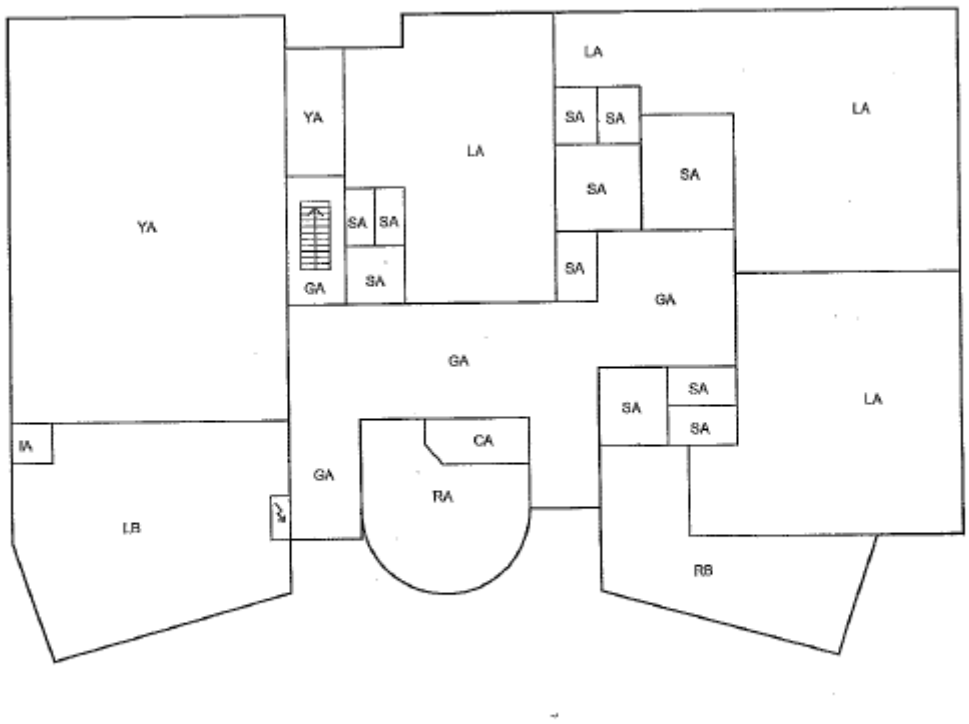

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 3 juli 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	6

Toelichting

Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is geen sprake van een uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	5,5

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1989 gebouwd. Daarmee is het gebouw 30 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw over 10 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. In 2004 heeft een gedeeltelijke renovatie/verbouwing plaatsgevonden ter plaatse van de directiekamer, personeelskamer en 1 lokaal. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 5,5.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: er is een lekkage bij de hoofdentree dat zichtbaar is in de gevel (zie foto), oorzaak is onder andere blad in de dakgoten.
- Vloeren: de vloeren zijn deels vervangen
- CV-ketels: geen problemen. Wordt conform MJOP vervangen.
- Sanitair: er is in de toiletgroep bij de bovenbouw sprake van regelmatige lekkages.
- Elektrische Installaties: geen problemen.
- Riolering: geen problemen.
- Dubbel glas: is overal toegepast.
- Plafonds: geen problemen.

Er zijn geen aandachtspunten/problemen op het gebied van bouwkundige elementen.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP van 21 november 2017 voorziet een investeringsniveau van 7.318 euro per jaar. er staan geen grote uitgaven in het MJOP tot 2027. De Velovergoeding voor onderhoud is 17.405,66 euro per jaar. Er is geen overschrijding van de vergoeding, slechtst de helft van de vergoeding wordt besteed. Dit laat zien dat de school zich niet genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie
Er zijn geen redenen om dit oordeel te nuanceren op basis van de bovenstaande reflecties.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5

Toelichting

In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is niet voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Het is mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte >1,80 meter (1 kant).

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	5

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	900,51	2.758*	-1.857
Verwarming	3.408,76	3.060**	349
Totaal	4.309,27	5.818	-1.509

**Electra o.b.v. jaarrekening 2017. ** Verwarming o.b.v. jaarrekening 2017.*

Het gebouw is slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van slechte kwaliteit. De energiekosten (electra en gas) overschrijden de Velovergoeding met 35%.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	6

Toelichting onderwijsvisie
De school biedt openbaar onderwijs aan. De visie van de school is dat de leerlingen in verbondenheid naar zelfstandigheid toewerken. De school werkt met combinatiegroepen; groep 1,2,3. Groep 4 en 5. Groep 6,7 en 8. Respect, afspraken, rust, structuur, veiligheid, vertrouwen en oog hebben voor elkaar zijn woorden waar de school waarde aan hecht, evenals veiligheid en een goede sfeer. Uitgangspunt is dat leerlingen actief leren mede op basis van eigen inbreng waarbij zij uitgedaagd worden en er heldere eisen worden gesteld.

Het schoolgebouw – behoefte van de school

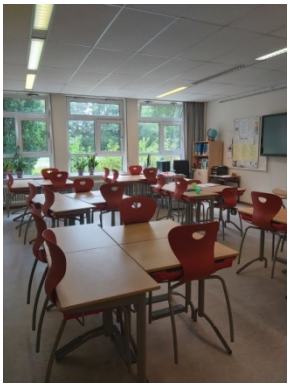

De school heeft een ruim gebouw. Naast de ruime klaslokalen zijn er nevenruimten als een overblijflokaal en een speellokaal. De oorspronkelijke wand tussen het klaslokaal van groep 1,2 en het speellokaal is opengebroken. Dit is nu één groot lokaal voor groepen 1,2,3. Het vroegere speellokaal is nu groep 3. Wel is door inrichting een scheiding aangebracht tussen groep 1,2 en groep 3.
De visie van de school is dat er groepsdoorbrekend wordt gewerkt. De school heeft direct gelegen aan de lokalen smalle gangen waar geen ruimte is om werkplekken in te richten. Er is een wens voor een open ruimte, waar zicht is vanaf de lokalen. De concrete wens van de school is om het lokaal gelegen tegenover de entree open te breken, zodat een grote open ruimte ontstaat die multifunctioneel gebruikt kan worden als een leerplein voor de leerlingen van groep 4 tot en met groep 8. De school mist nu werkplekken buiten het lokaal voor deze groepen.
De school mist een spreekkamer c.q. werkruimte waar bijvoorbeeld de IB'er kan zitten. Nu deelt de locatiedirecteur de directiekamer vaak met een leerkracht of IB'er. Op bepaalde momenten is dit niet prettig vanwege privacy. Er wordt dan creatief omgegaan met ruimten, zoals werken in de personeelskamer.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is geen aula. Er is wel een overblijfruimte. Deze is niet voldoende groot om de gehele school te faciliteren.
- Stafruimten: er is een directiekamer en een personeelskamer. De school geeft aan een spreekkamer/werkkamer tekort te komen.
- Bergruimte: er is voldoende bergruimte, doordat de school een grote bergzolder heeft. De school geeft aan dat de bergruimte wel/niet voldoende is.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting voldoende gefaciliteerd. Het gebouw is klein en overzichtelijk. De klaslokalen zijn ruim en de school heeft daarnaast voldoende nevenruimten. De wens van de school is de open ruimte die multifunctioneel gebruikt kan worden als een leerplein voor de leerlingen van groep 4 tot en met groep 8. De school geeft aan tevreden te zijn met het gebouw, de onderwijskundige visie wordt door de huisvesting voldoende gefaciliteerd. Er worden een aantal ruimten gemist, waaronder een aula, een IB-ruimte en een leerplein voor de bovenbouw leerlingen.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	5,5	3	16,5
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5	2	10
Exploitatie	5	2	10
Onderwijskundige staat	6	3	18
Totaal			66,5

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
		X	

Het onderwijsgebouw van De Voshaar scoort zowel bouwkundig als onderwijskundig een voldoende. Dit sluit aan bij de leeftijd van het gebouw. De school heeft een aantal onderwijskundige wensen. Uiteraard speelt ook de levensvatbaarheid van de school een belangrijke rol bij het overwegen van dergelijke investeringen.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	482	€ 124.597
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	482	€ 61.565
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	482	€ 55.987
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 209	482	€ 100.655
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	n	€ 36	482	€ 17.590
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	482	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	482	€ 31.594
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	482	€ 28.920
				€ 420.909

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Voldoende	Door drukte, met name autoverkeer, is de verkeerssituatie m.b.t. toegangswegen naar de school niet helemaal overzichtelijk. De ouders kunnen de school wel goed vinden en de ontsluiting is voldoende.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Onvoldoende	Bijvoorbeeld: Iedere ochtend en middag is het één grote chaos met auto's, fietsers en lopende kinderen/ouders. Daarnaast zijn er weinig parkeerplaatsen of gelegenheid om de auto stil te zetten voor in-/ uitstappen. Er wordt te weinig rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Voldoende	Het kan druk zijn bij het halen en brengen van de leerlingen. Het grote probleem is dat de auto's te hard rijden, waardoor onveilige situaties ontstaan. De school geeft ook aan dat zij buiten staan voor het toezicht.

Quickscan De Driesprong

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	**Basisschool De Driesprong**
Bestuur:	**Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek**
Adres:	Batsdijk 23
Postcode en plaats:	7261 SN Ruurlo
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	08DN
Kavelgrootte:	4718 m²
Boekwaarde:	€ 347.030,68,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8
5223 LA 's-Hertogenbosch
Postbus 70501
5201 CB 's-Hertogenbosch
T +31 (0)73 6 409 409
F +31 (0)73 6 410 118
info@hevo.nl
ISO 9001-gecertificeerd
KvK Brabant 16029774
BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1924 (gerenoveerd)	215 (schatting - 50%)	
2000	215 (schatting - 50%)	
Bruto Capaciteit	**430**	
Medegebruik/Verhuur	geen	

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	50	47	44	43	42	41	42	43
Ruimtebehoefte	452	438	422	416	412	407	412	418
BVO (Bruto Capaciteit)	430	430	430	430	430	430	430	430
Tekort/Overschot	-22	-8	8	14	18	23	18	12

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school licht krimpt. Dit heeft tot gevolg dat er een klein ruimteoverschot ontstaat.

De school verwacht een beperkte daling met ca. 5 leerlingen, maar verder stabiel te blijven. Er wordt geen ruimteoverschot ervaren.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

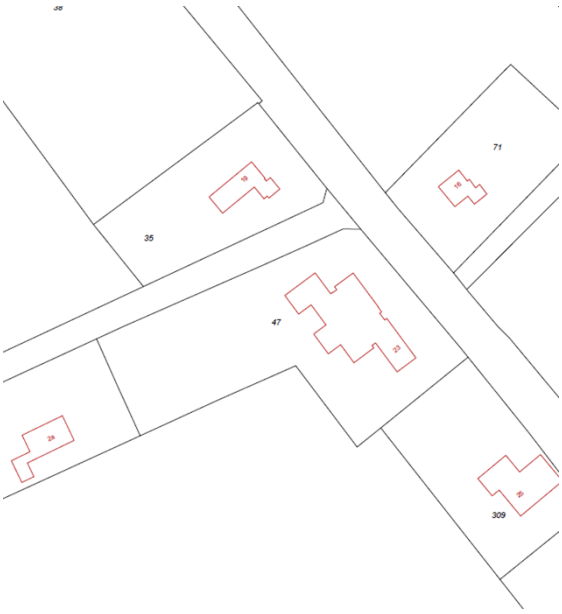

Bestemmingsplan

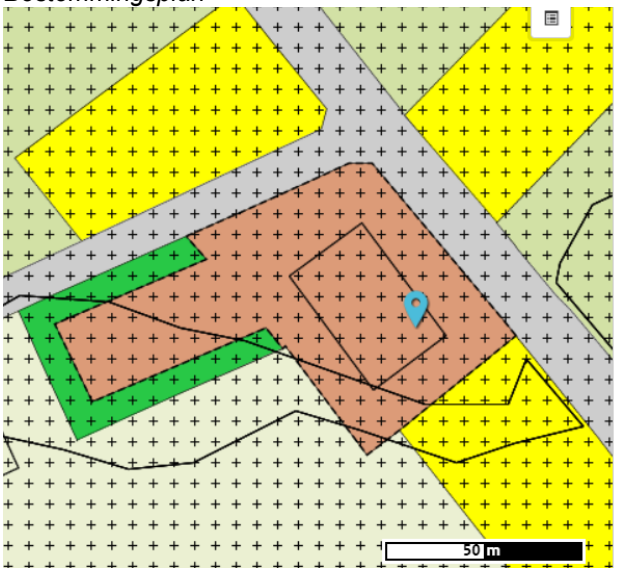

Plekinfo

enkelbestemming: Maatschappelijk	
dubbelbestemming: Waarde - Archeologie 5	
gebiedsaanduiding: reconstructiewetzone - verwevingsgebied	
bouwvlak	
functieaanduiding: specifieke vorm van maatschappelijk - 24	

Luchtfoto

Batsdijk
Scholtenweg
N312
Batsdijk 23
Batsdijk
Batsdijk
N312

1.5. Plattegronden

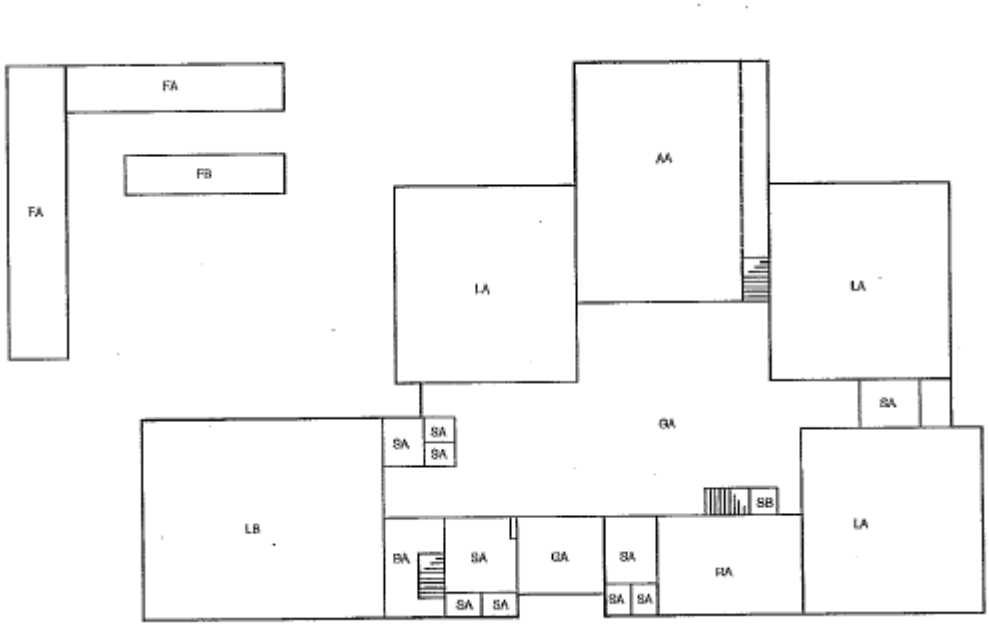

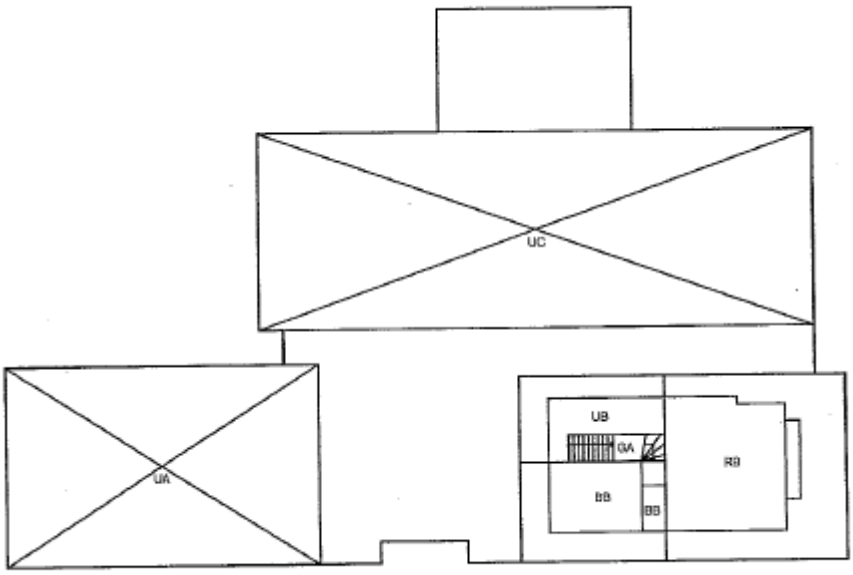

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 04-07-2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

	Beoordeling
Uitstraling	6,5

Toelichting

Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	6

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1924 gebouwd, in 2000 is ca. 50% aangebouwd en is het gedeelte uit 1924 volledig gerenoveerd. Daarmee is het gebouw werkelijk 19 jaar oud. Dit houdt in dat het gebouw over 20 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 6.

Reflectie bouwkundige elementen:

Toelichting op eventuele renovaties of gepleegd groot onderhoud.

- Daken: geen aandachtspunten. Het gedeelte uit 1924 is wel verouderd.
- Vloeren: linoleum, in lokalen vloerbedekking, wordt binnenkort deels vervangen.
- CV-ketels: geen aandachtspunten, oude radiatoren.
- Sanitair: geen aandachtspunten.
- Elektrische Installaties: verouderd.
- Riolering: geen aandachtspunten.
- Dubbel glas: in 1 lokaal nog enkel glas, wel overal kunststof kozijnen.

- Plafonds: systeemplafonds.

Er zijn geen aandachtspunten/problemen op het gebied van daken, elektrische installaties en radiatoren.

Reflectie investeringsniveau MJOP

De MJOP voorziet een investeringsniveau van 22.459 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is € 17.119 euro per jaar. Er is een overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

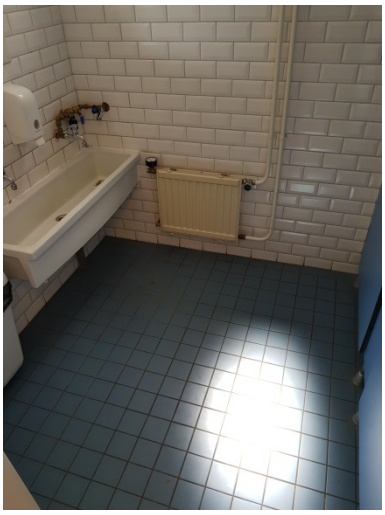

Conclusie

Er zijn geen redenen om dit oordeel te nuanceren op basis van de drie reflecties.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting

Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is niet voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Daarnaast is het mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte op een hoogte >1,80 meter (1 kant).

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	5

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	€ 901	€ 2.934	-€ 2.033
Verwarming	€ 3.409	€ 2.695	€ 714
Totaal	€ 4.309	€ 5.629	-€ 1.320

**Electra o.b.v. jaarrekening 2017. ** Verwarming o.b.v. jaarrekening 2017.*

Het gebouw is slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van slechte kwaliteit. Er is een overschrijding van de mi-vergoeding op elektra en gas van 25% tot 50%.

De energiekosten (electra en gas) overschrijden de Velovergoeding met 31%.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	6

Toelichting
De school biedt gepersonaliseerd werk. Het leerstofjaarklassensysteem is losgelaten, tevens omwille van de combinatiegroepen. Ook is de school zich als 'buitenschool', waarbij natuur onderdeel is van het lesprogramma. Er worden persoonlijke leerroutes gefaciliteerd, er wordt daarom gewerkt met notebooks en laptops.

Het schoolgebouw – behoefte van de school
Het gebouw sluit in basis voldoende aan bij het onderwijsconcept. Idealiter zou de school nog meer een open karakter hebben, zodat de andere lokalen net als het lokaal met de schuifwand zou functioneren.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula. De aula is voldoende groot om de gehele school te faciliteren.
- Stafruimten: er is een 1 directieruimte, 1 personeelskamer en 1 IB/RT ruimte. Er zijn daarmee voldoende stafruimten.
- Bergruimte: er is voldoende bergruimte vanwege de grote zolder.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting voldoende gefaciliteerd maar er is een beperkt tekort aan specifieke ruimten (nog meer flexibele lokalen). Het aan te passen brutovloeroppervlak (bvo) is maximaal 10%.

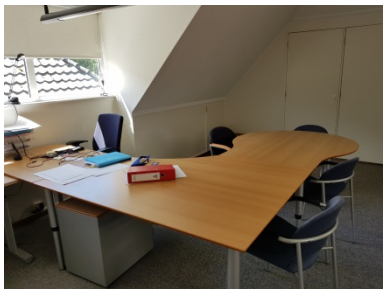

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6,5	1	6,5
Bouwkundige staat	6	3	18
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5	2	10
Exploitatie	5	2	10
Onderwijskundige staat	6	3	18
Totaal			68,5

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
		x	

Het gebouw van de Driesprong is over het algemeen in goede staat. De renovatie en de nieuwbouw leiden tot een bouwkundig goed gebouw, wat ook onderwijskundig functioneel. Het is, gezien de resterende levensduur van het gebouw en indien de school nog ca. 20 jaar blijft staan, een goede overweging om het binnenklimaat en de exploitatie te verbeteren. Uiteraard speelt ook de levensvatbaarheid van de school een belangrijke rol bij het overwegen van dergelijke investeringen.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	430	€ 111.155
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	430	€ 54.924
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	430	€ 49.947
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	j	€ 209	430	€ -
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	j	€ 36	430	€ -
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	430	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	430	€ 28.186
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	430	€ 25.800
				€ 270.012

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Voldoende	De verkeerssituatie m.b.t. toegangswegen naar de school is niet helemaal overzichtelijk, maar ouders kunnen het wel goed vinden en de ontsluiting is voldoende.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Voldoende	Er zijn niet helemaal genoeg parkeerplaatsen, maar door de inrichting van de straten wordt het over het algemeen niet te druk tijdens het halen en brengen van kinderen. Er wordt rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Onvoldoende	De school ligt langs een erg drukke weg waar het moeilijk/gevaarlijk is om over te steken. Of: de verkeerssituatie rondom school is erg onoverzichtelijk en chaotisch, wat het gevaarlijk maakt voor lopende en fietsende kinderen.

Quickscan De Keikamp

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	Basisschool De Keikamp
Bestuur:	Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek
Adres:	Zonnekamp 13
Postcode en plaats:	7274 AX Geesteren Gld
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	13AT
Kavelgrootte:	1643 m²
Boekwaarde:	€ 484.303,69,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8
5223 LA 's-Hertogenbosch

Postbus 70501
5201 CB 's-Hertogenbosch

T +31 (0)73 6 409 409
F +31 (0)73 6 410 118

info@hevo.nl
ISO 9001-gecertificeerd

KvK Brabant 16029774
BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1991	630 (schatting – 85%)	
2014	112 (schatting - 15%)	
Bruto Capaciteit	**742**	
Medegebruik/Verhuur	**geen**	

Vanwege de beperkte omvang van het gedeelte uit 2014 wordt het gebouw als geheel beoordeeld.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	84	76	77	68	65	57	57	61
Ruimtebehoefte	623	584	586	543	527	485	484	505
BVO (Bruto Capaciteit)	742	742	742	742	742	742	742	742
Tekort/Overschot	119	158	156	199	215	257	258	237

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school daalt. Dit heeft tot gevolg dat er een ruimteoverschot ontstaat.

De school geeft aan dat er geen ruimteoverschot wordt ervaren. Dit komt omdat lokalen intensief gebruikt worden door splitsing van groepen (HVO – humanistisch vormend onderwijs, en GVO godsdienstvormend onderwijs). Daarnaast is er een handvaardigheidslokaal. Echter zijn er wel meer lokalen dan dat er groepen zijn.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

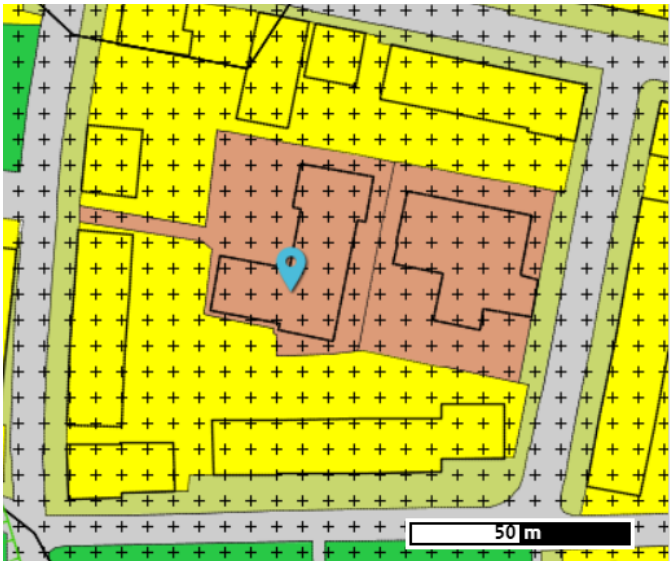

Plekinfo

enkelbestemming:
Maatschappelijk - Onderwijs

dubbelbestemming:
Waarde - Archeologische verwachting 1

bouwvlak

maatvoering:
maximum bouwhoogte: 8 m

Luchtfoto

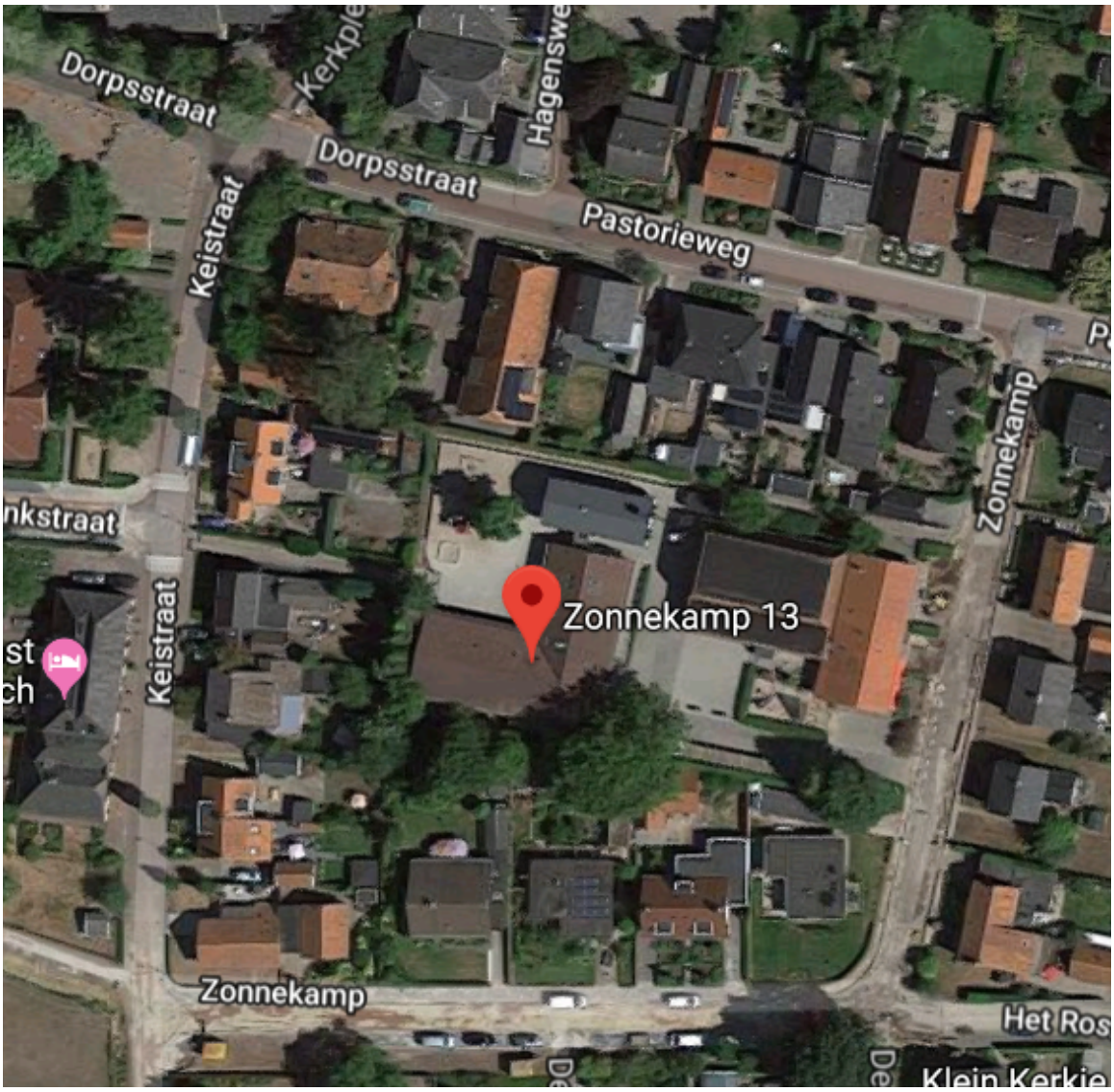
Dorpsstraat
Dorpsstraat
Pastorieweg
Keistraat
Keistraat
Zonnekamp
Zonnekamp 13
Zonnekamp
Het Ros
Klein Kerkje

1.5. Plattegronden

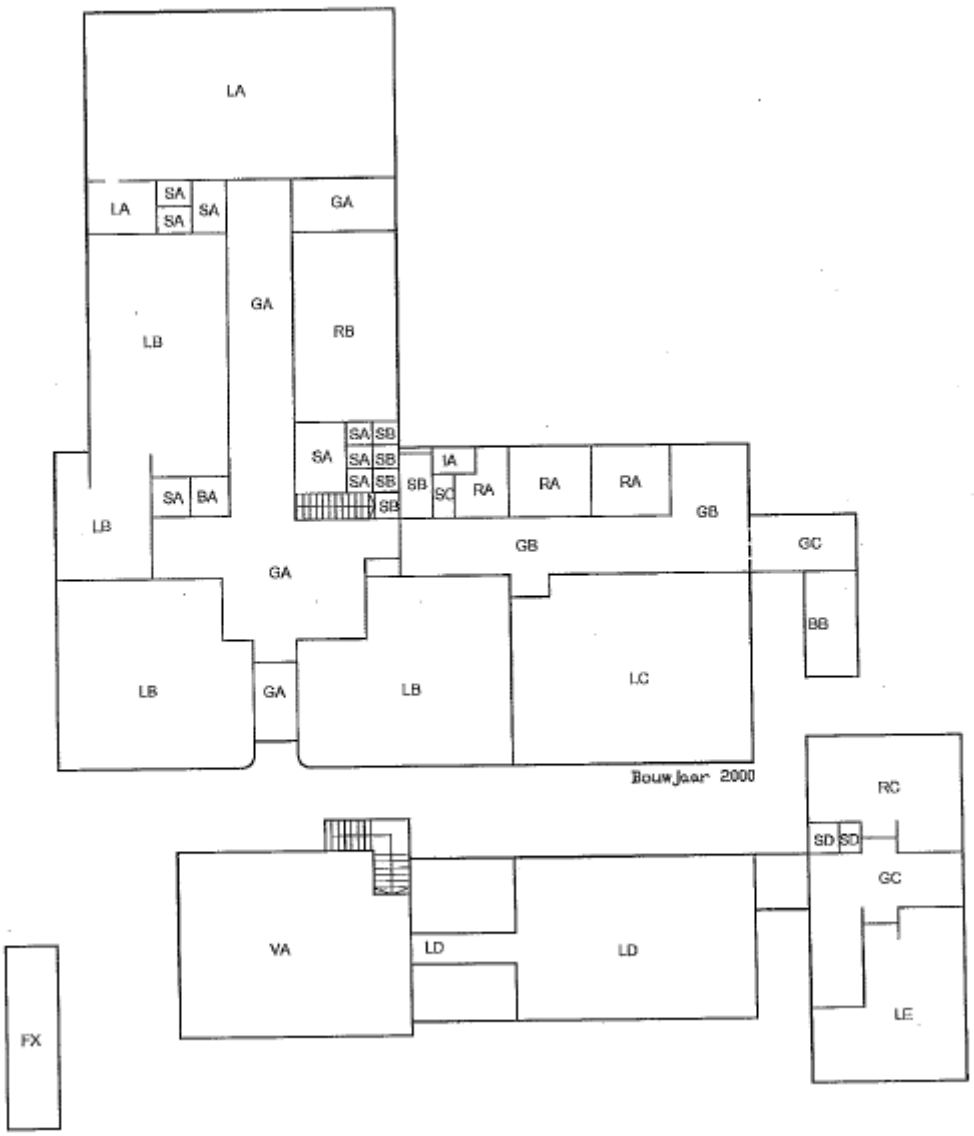

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 3-7-2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	6

Toelichting

Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling. Het gebouw straalt geen geheel uit. Er is sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is niet ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	5,5

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1991 gebouwd. Daarmee is het gebouw 28 oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw binnen 12 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 5,5.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: geen aandachtspunten.
- Vloeren: linoleum en deels vloerbedekking bij de entrees.
- CV-ketels: geen aandachtspunten, boiler recentelijk vervangen.
- Sanitair: geen aandachtspunten.
- Elektrische Installaties: geen aandachtspunten.
- Riolering: geen aandachtspunten.
- Dubbel glas: overal aanwezig.

- Plafonds: houtvezelplafonds en systeemplafonds, is op sommige plaatsen aan vervanging toe.

Ten aanzien van de bouwkundige elementen zijn er geen aandachtspunten.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een investeringsniveau van 20.466 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is € 22.027 euro per jaar. Er is geen overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich niet genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie
Er zijn geen redenen om het oordeel te nuanceren op basis van de drie reflecties.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen. Er is echter wel een aandachtspunt, het slowhoop geluid (brandalarm) is niet overal hoorbaar.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5,5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is voorzien van mechanische ventilatie, maar deze functioneert onvoldoende. Daarnaast is het mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte >1,80 meter.

Aandachtspunt is dat de filters en buizen op korte termijn schoongemaakt dienen te worden.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	5,5

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	€ 1.153	€ 3.134	-€ 1.981
Verwarming	€ 4.466	€ 3.203	€ 1.263
Totaal	€ 5.619	€ 6.337	-€ 718

**Electra o.b.v. jaarrekening 2017. ** Verwarming o.b.v. jaarrekening 2017.*

Het gebouw is matig geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van matige kwaliteit. Er is een overschrijding van de mi-vergoeding op elektra en gas van 10% tot 25%.

De energiekosten (electra en gas) overschrijden de Velovergoeding met 13%.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	6

Toelichting Onderwijsvisie
Het onderwijsconcept is BAS (Bouwen aan een adaptieve school). Het is een structuur waarbij kinderen adaptief onderwijs worden gegeven, daarvoor zijn kleine ruimtes in de school waar kinderen zelfstandig of in groepjes kunnen werken. Adaptief onderwijs houdt in dat ieder kind op zijn eigen manier, niveau en behoefte kan leren.

Het schoolgebouw – behoefte van de school
De school geeft aan dat het gebouw het onderwijsconcept goed faciliteert, er zijn voldoende ruimte voor het werken in groepjes of het zelfstandig werken van leerlingen.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is geen aula/gemeenschapsruimte, dit is een groot gemis voor de school waardoor er geen ruimte is voor viering en ontmoeting.
- Stafruimten: er is 1 directie ruimte, 1 pantry/personeelskamer (klein). Er zijn daarmee onvoldoende stafruimten. De school geeft aan 1 ruimte tekort te komen.
- Bergruimte: er is onvoldoende bergruimte. Er is alleen een zolder voor leermaterialen. De school geeft aan dat de bergruimte niet voldoende is.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is met uitzondering van de opbouw uit 2014 rolstoeltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting voldoende gefaciliteerd maar er is een beperkt tekort aan specifieke ruimten (aula, stafruimten en bergruimte). Het aan te passen brutovloeroppervlak (bvo) is maximaal 10%.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	5,5	3	16,5
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5,5	2	11
Exploitatie	5,5	2	11
Onderwijskundige staat	6	3	18
Totaal			68,5

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
		x	

Het schoolgebouw van De Keikamp is over het algemeen voldoende. De meeste onderdelen score een 5,5 wat aansluit bij de leeftijd van ca. 30 jaar. Het advies is om binnen 10-20 jaar nieuwbouw te plegen.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	742	€ 191.807
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	742	€ 94.775
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	742	€ 86.188
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 209	742	€ 154.950
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	n	€ 36	742	€ 27.079
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	742	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	742	€ 48.637
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	742	€ 44.520
				€ 647.955

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Voldoende	De verkeerssituatie m.b.t. toegangswegen naar de school is niet helemaal overzichtelijk, maar ouders kunnen het wel goed vinden en de ontsluiting is voldoende.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Voldoende	Er zijn niet helemaal genoeg parkeerplaatsen, maar door de inrichting van de straten wordt het over het algemeen niet te druk tijdens het halen en brengen van kinderen. Er wordt rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Voldoende	Het kan soms best druk zijn of het is niet altijd makkelijk om de straat over te steken, maar je kunt de verkeerssituatie voor lopende en fietsende kinderen niet onveilig noemen.

Quickscan Op d'n Esch

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	Basisschool Op d'n Esch
Bestuur:	**Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek**
Adres:	Meidoornstraat 36
Postcode en plaats:	7151 ZT Eibergen
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	09RQ
Kavelgrootte:	2640 m²
Boekwaarde:	€ 267.387,30,- d.d. 1 januari 2019

Statenlaan 8
5223 LA 's-Hertogenbosch
Postbus 70501
5201 CB 's-Hertogenbosch
T +31 (0)73 6 409 409
F +31 (0)73 6 410 118
info@hevo.nl
ISO 9001-gecertificeerd
KvK Brabant 16029774
BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1953	**1446**	permanent
2008	**Speellokaal + lokaal**	permanent
Bruto Capaciteit	**1446**	
Verhuur logopedie	**1 Kantoorruimte**	
Netto Capaciteit	**1446**	

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029
Aantal leerlingen	227	216	211	207	206	210	218
Ruimtebehoefte	1.354	1.301	1.272	1.255	1.251	1.269	1.307
BVO (Bruto Capaciteit)	1.446	1.446	1.446	1.446	1.446	1.446	1.446
Tekort/Overschot	92	145	174	191	195	177	139

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school licht krimpt/stabiel blijft. Dit heeft tot gevolg dat er een ruimteoverschot is en deels behouden blijft. Dit ruimte overschot is echter maar beperkt.

De school ervaart nu nog ruimtetekort, er worden dan ook 2 lokalen gebruikt op een dislocatie. Echter binnen 2 jaar kunnen alle klassen, vanwege krimp, weer op de hoofdlocatie gehuisvest worden.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

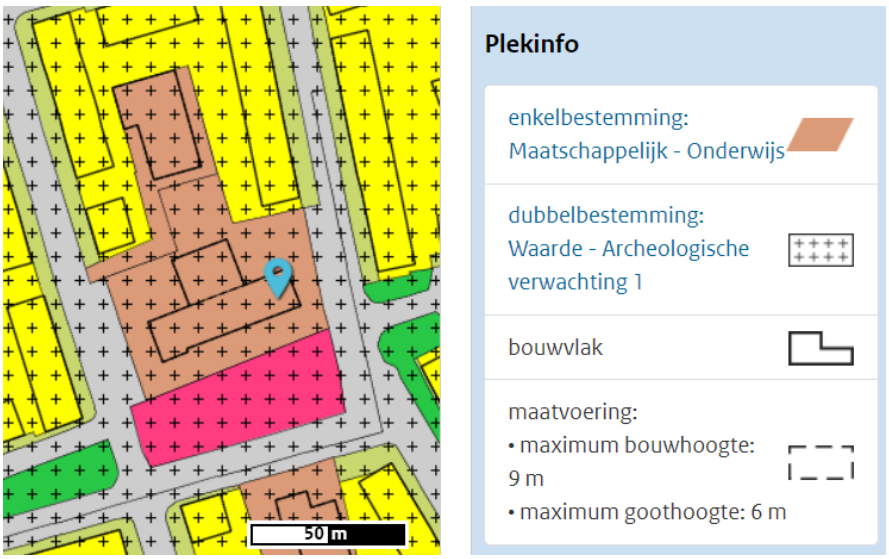

Luchtfoto

Plattegronden

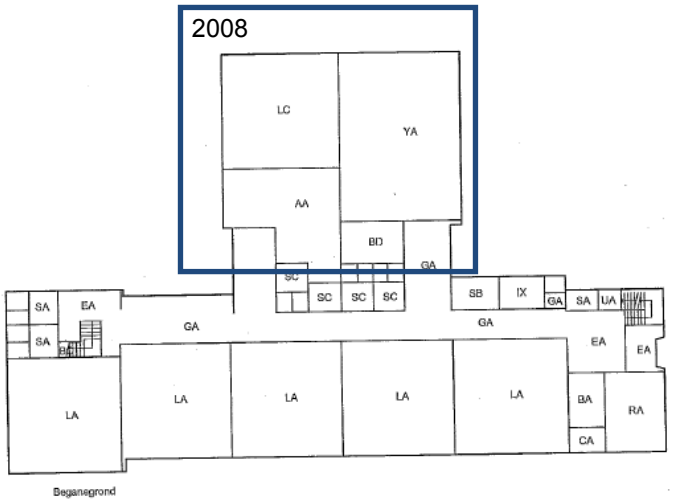

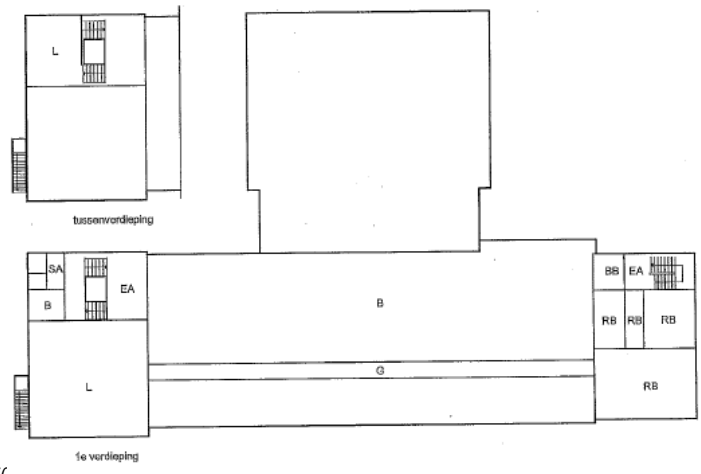

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 11 juli 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	6

Toelichting
Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling.

Het gebouw bestaat uit het oorspronkelijke deel uit 1953 en een uitbreiding uit 2008. Deze verschillende delen zijn duidelijk herkenbaar. Het gebouw staat op een ruim kavel.

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	5,5

Toelichting
Het gebouw heeft in 2008 een levensduur verlengende renovatie ondergaan waarbij veel onderdelen vervangen zijn. Oorspronkelijk is het gebouw 66 jaar oud. Echter vanwege de levensduur verlengede renovatie van circa 12 jaar geleden is het gebouw binnen 5-10 jaar toe aan nieuwbouw of renovatie.

Reflectie bouwkundige elementen:
Toelichting op eventuele renovaties of gepleegd groot onderhoud.

- Daken: deels vervangen in 2008
- Vloeren: vervangen in 2008
- CV-ketels: 1 cv-ketel uit 2008, 2 oudere exemplaren (onbekend welk jaar)
- Sanitair: vervangen in 2008
- Elektrische Installaties: geen problemen, vervangen in 2008
- Riolering: geen problemen
- Dubbel glas: overal aanwezig.
- Plafonds: gerenoveerd in 2008

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een investeringsniveau van 33.273 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is 39.742 euro per jaar. Er is geen overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich niet genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

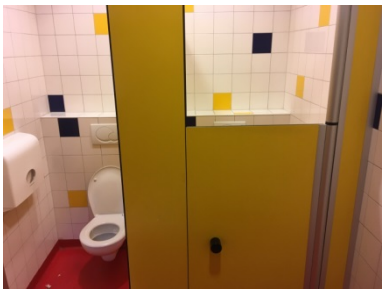

Conclusie
Er is geen reden om het oordeel te nuanceren.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5

Toelichting
De aanbouw uit 2008 heeft mechanische ventilatie. Er is geen sprake van een Frisse Scholen klasse. Alle lokalen zijn voor zien van ramen op diverse hoogten die geopend kunnen. Op de begane grond kunnen er slechts aan 1 zijde ramen geopend worden. Met name het lokaal op de eerste verdieping wordt al te warm beschouwd.
De nieuwbouw heeft mechanische ventilatie maar geen frisse scholen klasse B.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	7

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	€2.033,36	€4.003*	€1.970
Verwarming	€8.148,66	€5.058**	€3.090 (voordeel)
Totaal	€10.182,02	€9.061	€1.121 (voordeel)

**Electra o.b.v. jaarrekening 2017. ** Verwarming o.b.v. jaarrekening 2017.*

Er is geen overschrijding van elektra en gas op de mi-vergoeding. Hiermee scoort het gebouw een 7.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	5,5

Toelichting onderwijsvisie
De school biedt BAS onderwijs. Dit type onderwijs vraagt qua huisvesting met name om regelmaat en orde.

Het schoolgebouw – behoefte van de school
Het onderwijsconcept wordt door de school redelijk gefaciliteerd. Er wordt door de school wel een gebrek aan ruimte geconstateerd voor zelfstandig werken.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een algemene ruimte. Echter deze wordt vaak als te klein ervaren. Er kan uitgeweken worden naar de gymzaal (eigendom gemeente) maar dit is geen ideale situatie.
- Stafruimten: er is voldoende stafruimte aanwezig.
- Bergruimte: er is onvoldoende geschikte bergruimte. Kelder en zolder worden nu gebruikt voor opslag maar zijn voor bijvoorbeeld boeken en schriften ongeschikt.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk, echter kan 1 lokaal op de eerste verdieping niet bereikt worden (geen lift).

De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting redelijk gefaciliteerd maar er is een tekort aan specifieke ruimten (bijvoorbeeld ruimte voor zelfstandig werk en bergruimte). Het aan te passen bvo is tussen de 10% en 25%.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	5,5	3	16,5
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5	2	10
Exploitatie	7	2	14
Onderwijskundige staat	5,5	3	16,5
Totaal			69

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
			x

Het gebouw is vanwege de levensduur verlengende renovatie in 2008 in redelijk goede staat. Om die reden is de totaal score 69 punten. Hiermee komt het gebouw pas over 20+ jaar aan de beurt voor nieuwbouw of renovatie.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	1.446	€ 373.792
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	j	€ 128	1.446	€ -
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	j	€ 116	1.446	€ -
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	j	€ 209	1.446	€ -
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	j	€ 36	1.446	€ -
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	1.446	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	1.446	€ 94.783
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	1.446	€ 86.760
				€ 555.335

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Voldoende	Verkeerssituatie is overzichtelijk maar kan druk zijn

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Goed	Er zijn genoeg plekken voor het aantal ouders dat kinderen met de auto komt brengen/halen, de verkeerssituatie is goed geregeld en het gebeurt zelden dat er chaotische situaties voorkomen. Er wordt goed rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Goed	Dankzij de inrichting van de straat en omdat de wegen rondom school vrij rustig zijn is het veilig om naar school te lopen of fietsen. De verkeerssituatie is goed overzichtelijk.

Quickscan Daltonschool St Joris

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	Daltonschool St Joris
Bestuur:	**Stichting Kathol. Basisonderwijs Borculo**
Adres:	Hoflaan 4
Postcode en plaats:	7271 BR Borculo
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	04WL
Kavelgrootte:	3258 m²
Boekwaarde:	€ 645.663,62,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8
5223 LA 's-Hertogenbosch
Postbus 70501
5201 CB 's-Hertogenbosch
T +31 (0)73 6 409 409
F +31 (0)73 6 410 118
info@hevo.nl
ISO 9001-gecertificeerd
KvK Brabant 16029774
BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1971	**1.388**	Permanent
Bruto Capaciteit	**1.388**	
Medegebruik/Verhuur	**1 lokaal**	Permanent

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	218	213	202	188	182	178	180	190
Ruimtebehoefte	1297	1270	1215	1144	1115	1094	1106	1156
BVO (Bruto Capaciteit)	1388	1388	1388	1388	1388	1388	1388	1388
Tekort/Overschot	91	118	173	244	273	294	282	232

2019 betreft teldatum 1-10-2018. Het leerlingenaantal vanaf 2020 is afkomstig uit de prognose.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school krimpt. Op dit moment heeft de school passende huisvesting, omdat zij een ruimte verhuurd aan de BSO. Door de krimp ontstaat een groter ruimteoverschot. De school ervaart door de verhuur geen ruimteoverschot.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

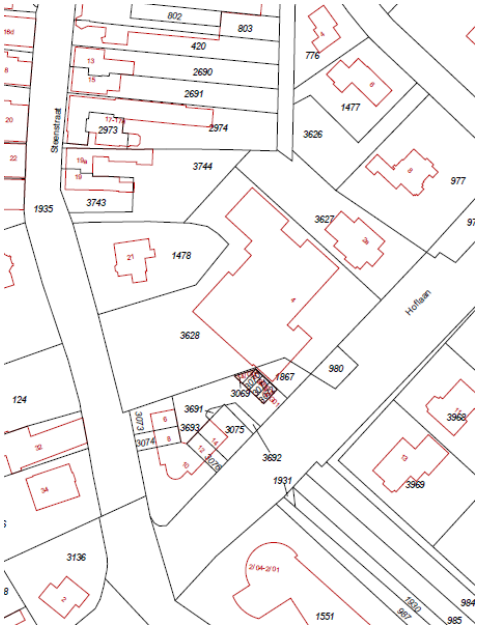

Bestemmingsplan

Plekinfo

enkelbestemming:
Maatschappelijk - Onderwijs

dubbelbestemming:
Waarde - Archeologische verwachting 3

bouwvlak

maatvoering:
maximum bouwhoogte: 8 m

Luchtfoto

Garuda Almere
Hoflaan
Hoflaan 4
Steenstraat
Hoflaan
Reunie
Haarloseweg

1.5. Plattegronden

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 2 juli 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	6

Toelichting
Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is geen sprake van een uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	6

Toelichting
Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1971 gebouwd. Daarmee is het gebouw 48 jaar oud. Het gebouw heeft levensduurverlengende renovatie ondergaan de afgelopen jaren. Dit houdt in dat het gebouw voorlopig niet in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd en de levensduurverlengende renovatie scoort het gebouw een 6. Binnen 15-20 jaar komt het gebouw weer in aanmerking voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: geen problemen.
- Vloeren: nette marmoleum vloeren die jaarlijks worden onderhouden.
- CV-ketels: geen problemen. Worden vervangen conform MJOP.
- Sanitair: alle sanitaire groepen zijn voorzien van een gietvloer, tegelwerk en hangtoiletten.
- Elektrische Installaties: geen problemen.
- Riolering: geen problemen.
- Dubbel glas: overal is dubbel glas toegepast.
- Plafonds: prima en nette uitstraling, witte systeemplafonds.

Er zijn geen aandachtspunten/problemen op het gebied van bouwkundige elementen.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een investeringsniveau van 40.158 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is 39.742,96 euro per jaar. Er is geen overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich niet genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie
Er zijn geen redenen om dit oordeel te nuanceren op basis van de bovenstaande reflecties.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	7

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is sinds 2013 voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee wel aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Daarnaast is het mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte >1,80 meter (1 of 2 kanten). De luchtbehandeling is recentelijk geplaatst in de school als onderdeel van de verduurzaming / levensduurverlenging van de school. Gezien het feit dit recent is geïnstalleerd wordt ervan uitgegaan dat dit conform Frisse Scholen Klasse B is.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	6

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	2.033,36	937*	1.096,36
Verwarming	8.148,66	9.663**	-1.514,34
Totaal	10.182,02	10.600	-417,98

**Electra o.b.v. jaarrekening april 2018- april 2019. Electra incl. terug levering. ** Verwarming o.b.v. jaarrekening april 2018- april 2019.*

Het gebouw is recentelijk verduurzaamd. Er zijn zonnepanelen geplaatst en er is mechanische ventilatie aangebracht. De school geeft aan dat de schil niet geïsoleerd is. Deze verduurzaming is ook zichtbaar in de vergelijking tussen de vergoeding en de werkelijke kosten voor elektra en gas.

De isolatiewaarde en energiehuishouding is goed. Het gebouw heeft weliswaar geen nieuwbouwkwaliteit maar is redelijk geïsoleerd. De energiehuishouding is redelijk op orde. Er is een overschrijding van de mi-vergoeding op elektra en gas: <10%.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	5,5

Toelichting onderwijsvisie

De school biedt Dalton Onderwijs aan. Dalton onderwijs hecht waarde aan de vrijheid van een kind binnen bepaalde kaders. De leerlingen hebben week- en dagtaken. Het daltononderwijs wordt vormgegeven vanuit de vijf kernwaarden van Dalton. Daarnaast wordt aangesloten bij de vaardigheden uit de 21e eeuw. De vijf kernwaarden zijn: zelfstandigheid, samenwerken, vrijheid in gebondenheid, verantwoordelijkheid en vertrouwen, effectiviteit en reflectie.

Het schoolgebouw – behoefte van de school

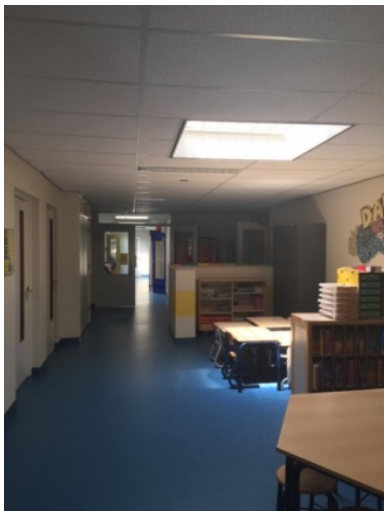

Het Daltononderwijs wordt vormgegeven door zowel klassikaal als zelfstandig werken. Ook wil de school graag groep doorbrekend werken. De huidige indeling van het gebouw zijn klaslokalen gelegen aan een gang. De school geeft aan extra behoefte te hebben aan leslokalen en aan ruimten buiten de leslokalen waar leerlingen kunnen werken. Hierbij is transparantie tussen de leslokalen en de werkruimten op de gang wenselijk. Nu staan de gesloten lokalen te weinig in verbinding met de gang. Doordat er werkplekken buiten de lokalen gesitueerd worden kunnen de klaslokalen anders gebruikt worden en is er ruimte voor meer flexibiliteit. Op de gang zijn nu op een aantal plekken wat zitjes neergezet, echter is dit niet voldoende faciliterend.

Een concrete wens is om in het midden hart van het gebouw de wanden van één lokaal te verwijderen, waardoor rondom de drie lokalen een groot leerplein ontstaat. Op dit leerplein kunnen met verschillende inrichtingselementen diverse werkplekken en hoekjes gerealiseerd worden.

Daarnaast is er de wens om binnen en buiten meer met elkaar te verbinden. Op dit moment wordt de buitenruimte aan de voorzijde van het onderwijsgebouw niet tot nauwelijks gebruikt.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is geen aula.
- Stafruimten: er is een directiekamer, diverse kantoren en diverse werkruimten. Er zijn daarmee voldoende stafruimten. De school geeft aan geen tekort te komen.
- Bergruimte: er zijn diverse magazijnen en een deel van de zolder is ingericht als bergruimte. De school geeft aan dat de bergruimte wel/niet voldoende is.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk.

Conclusie
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting redelijk gefaciliteerd maar er is een tekort aan specifieke ruimten. Dit betreft werkruimten op de gang, waardoor flexibiliteit ontstaat en ruimte is voor groepsdoorbrekend werken, zelfstandig werken en flexibelere inzet in de klaslokalen. Het aan te passen bvo is tussen de 10% en 25%.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	6	3	18
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	7	2	14
Exploitatie	6	2	12
Onderwijskundige staat	5,5	3	16,5
Totaal			72,5

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
			X

Aangezien de school de afgelopen jaren haar gebouw heeft verduurzaamd zijn zowel de bouwkundige staat, het binnenmilieu en de exploitatie keurig op orde. De school heeft aangegeven dat het gebouw de onderwijskundige visie redelijk faciliteert. De onderwijskundige staat is een aandachtspunt zoals omschreven in 2.6.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	j	€ 259	1.388	€ -
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	j	€ 128	1.388	€ -
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	j	€ 116	1.388	€ -
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	j	€ 209	1.388	€ -
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	j	€ 36	1.388	€ -
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	1.388	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	j	€ 66	1.388	€ -
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	j	€ 60	1.388	€ -
				€ -

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Goed	De school kan vanuit meerdere kanten bereikt worden en de ontsluiting is goed.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Onvoldoende	Iedere ochtend en middag is het een redelijke chaos met auto's, fietsers en lopende kinderen/ouders. Er zijn ook te weinig parkeerplaatsen of gelegenheid om de auto stil te zetten voor in-/ uitstappen. Er wordt te weinig rekening met elkaar gehouden. De school heeft dit ook aangegeven bij de gemeente/politie.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Voldoende	Het kan best druk zijn en het is niet altijd makkelijk om de straat over te steken. Aandachtspunt is dat de auto's achteruit rijden en hierdoor onveilige situaties ontstaan.

Quickscan De Berkel

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	Basisschool De Berkel
Bestuur:	Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek
Adres:	Den Borgweg 2
Postcode en plaats:	7157 BR Rekken
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	11NT
Kavelgrootte:	3532 m²
Boekwaarde:	€ 1.364.164,95,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8
5223 LA 's-Hertogenbosch

Postbus 70501
5201 CB 's-Hertogenbosch

T +31 (0)73 6 409 409
F +31 (0)73 6 410 118

info@hevo.nl
ISO 9001-gecertificeerd

KvK Brabant 16029774
BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
2004	1.169	Permanent
Bruto Capaciteit	1.169	
Medegebruik/Verhuur	**1 lokaal**	

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	78	80	79	79	75	72	77	80
Ruimtebehoefte	592	603	599	598	575	563	587	604
BVO (Bruto Capaciteit)	1.169	1.169	1.169	1.169	1.169	1.169	1.169	1.169
Tekort/Overschot	577	566	570	571	594	606	582	565

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school stabiel blijft. Dit heeft tot gevolg dat het ruimteoverschot stabiel blijft.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

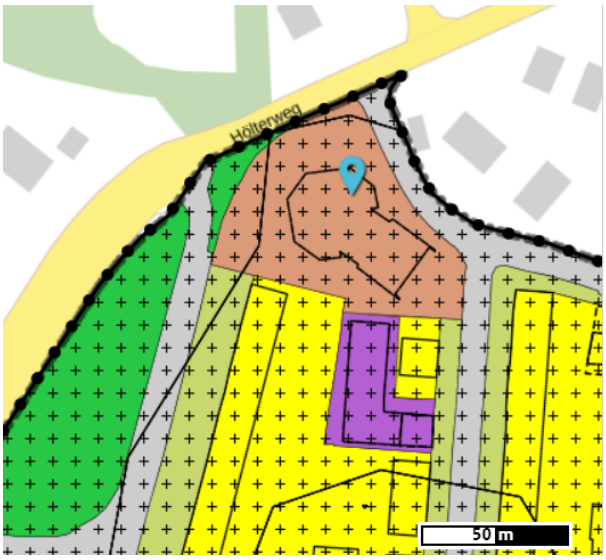

Plekinfo

enkelbestemming:
Maatschappelijk - Onderwijs

dubbelbestemming:
Waarde - Archeologische verwachting 1

bouwvlak

maatvoering:
• maximum bouwhoogte: 8 m
• maximum goothoogte: 5 m

Luchtfoto

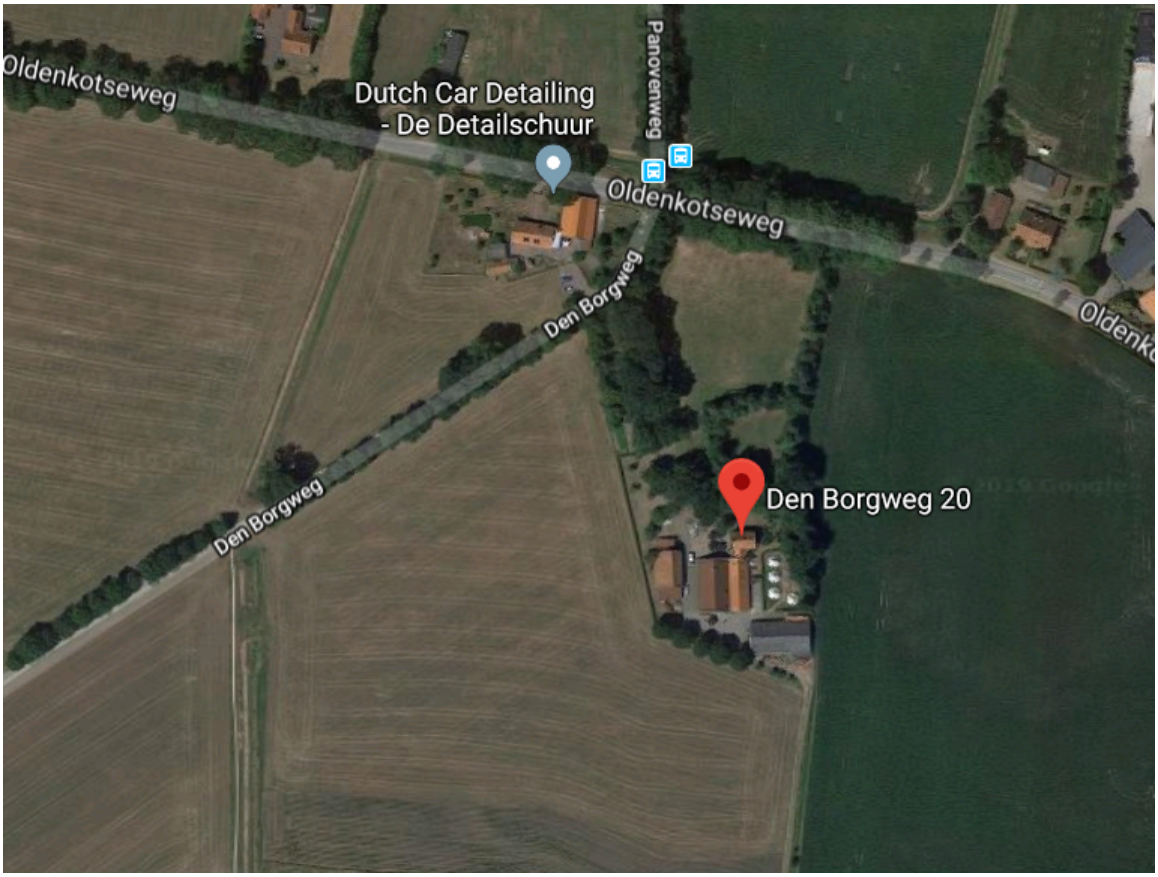
Oldenkotseweg
Dutch Car Detailing
- De Detailschuur
Panovenweg
Oldenkotseweg
Den Borgweg
Den Borgweg
Den Borgweg 20

1.5. Plattegronden

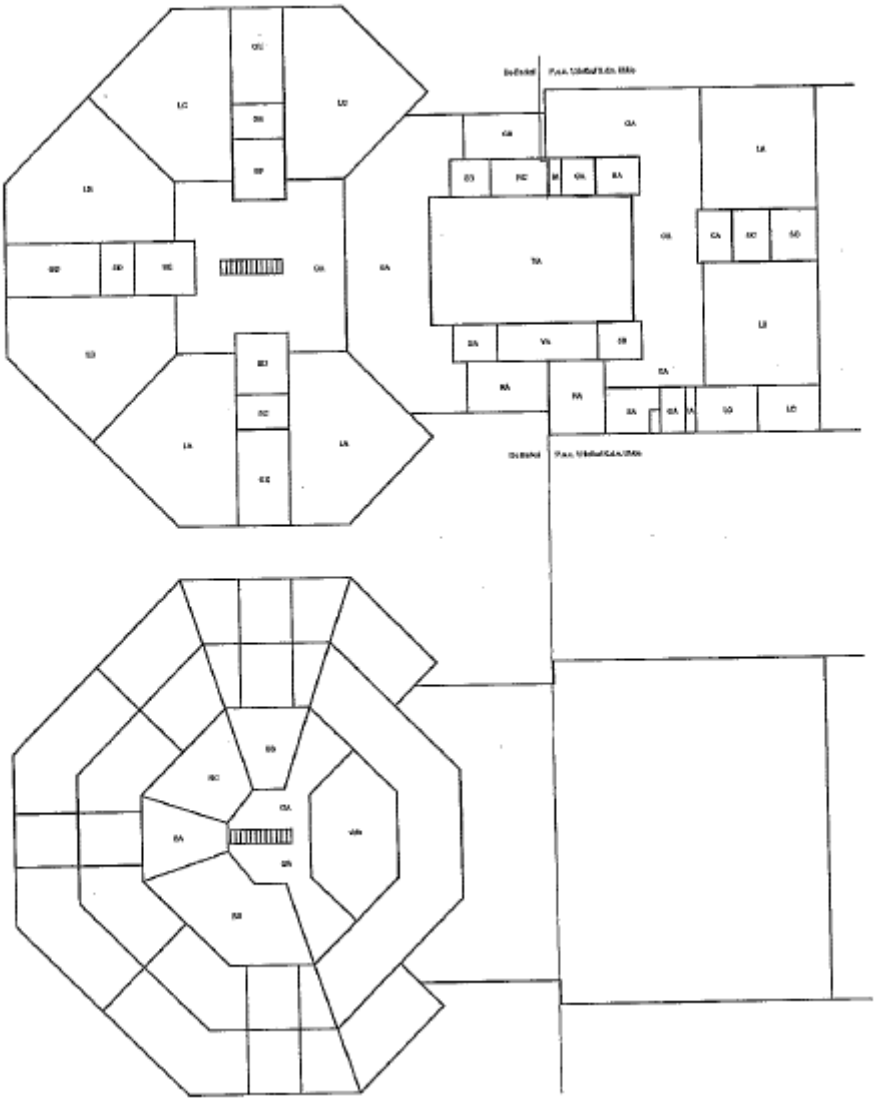

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 04-07-2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	7

Toelichting

Het is een jong en opvallend vormgegeven schoolgebouw. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is geen sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	7

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 2004 gebouwd. Daarmee is het gebouw 15 oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw binnen 20-30 in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 7.

Reflectie bouwkundige elementen:

Toelichting op eventuele renovaties of gepleegd groot onderhoud.

- Daken: geen aandachtspunten.
- Vloeren: geen aandachtspunten.
- CV-ketels: geen aandachtspunten.
- Sanitair: geen aandachtspunten.
- Elektrische Installaties: geen aandachtspunten.
- Riolering: geen aandachtspunten.
- Dubbel glas: geen aandachtspunten.
- Plafonds: geen aandachtspunten.

Ten aanzien van de bouwkundige elementen zijn er geen aandachtspunten/problemen.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een investeringsniveau van € 19.865 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is € 22.027 euro per jaar. Er is wel/geen overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich niet genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie
Er zijn geen redenen om het oordeel te nuanceren op basis van de drie reflecties.

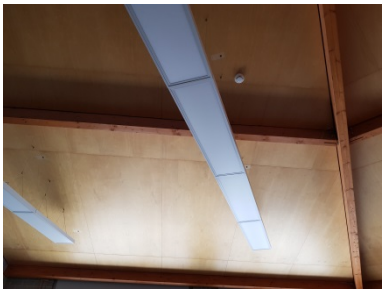

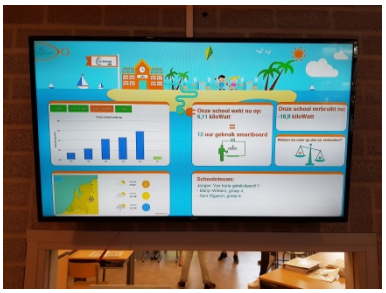

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	6

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is voorzien van mechanische ventilatie conform Frisse Scholen Klasse C. Daarnaast is het mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte >1,80 meter.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	4

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	€ 1.153	€ 8.394	-€ 7.241
Verwarming	€ 4.466	€ 7.464	-€ 2.998
Totaal	€ 5.619	€ 15.858	-€ 10.239

**Electra o.b.v. jaarrekening 2017. ** Verwarming o.b.v. jaarrekening 2017.*

Het gebouw is zeer slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van zeer slechte kwaliteit. Er is een overschrijding van de mi-vergoeding op elektra en gas van meer dan 50%.

De energiekosten (electra en gas) overschrijden de Velovergoeding met 182%

Opvallend, hoe kan dit?

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	7

Toelichting onderwijsvisie
De Berkel is een openbare school. Dit betekent dat de school algemeen toegankelijk is en voor ieder kind bereikbaar en beschikbaar is. Openbaar onderwijs betekent ook betrokkenheid, openheid en transparantie. De school is in ontwikkeling, past moderne onderwijskundige ideeën toe en heeft grote zorg voor alle kinderen. Met het onderwijs wil de school de ontwikkeling van eigen mogelijkheden van de kinderen begeleiden.

Het schoolgebouw – behoefte van de school
Het schoolgebouw kan het onderwijsconcept goed faciliteren. Door de opzet van het gebouw is er kleinschaligheid en door de geschakelde lokalen met nevenruimten ertussen is het mogelijk te differentiëren in lesvormen.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula. De aula is voldoende groot om de gehele school te faciliteren.
- Stafruimten: er zijn voldoende stafruimten.
- Bergruimte: er is voldoende bergruimte.
- Passend Onderwijs: Er is eenmiva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting voldoende gefaciliteerd.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	7	1	7
Bouwkundige staat	7	3	21
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	6	2	12
Exploitatie	4	2	8
Onderwijskundige staat	7	3	21
Totaal			75

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar

Het gebouw is in goede staat. De exploitatie is echter zeer negatief en opvallend. Hier zou onderzoek naar gedaan moeten worden. Verder is het gebouw goed op orde, het advies is een ingreep over meer dan 20 jaar.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	1.169	€ 302.187
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	1.169	€ 149.315
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	1.169	€ 135.786
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	j	€ 209	1.169	€ -
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	j	€ 36	1.169	€ -
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	1.169	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	1.169	€ 76.626
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	1.169	€ 70.140
				€ 734.055

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Voldoende	Bijvoorbeeld: de verkeerssituatie m.b.t. toegangswegen naar de school is niet helemaal overzichtelijk, maar ouders kunnen het wel goed vinden en de ontsluiting is voldoende.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Voldoende	Bijvoorbeeld: Er zijn niet helemaal genoeg parkeerplaatsen, maar door de inrichting van de straten wordt het over het algemeen niet te druk tijdens het halen en brengen van kinderen. Er wordt rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Voldoende	Het kan soms best druk zijn of het is niet altijd makkelijk om de straat over te steken, maar je kunt de verkeerssituatie voor lopende en fietsende kinderen niet onveilig noemen.

Quickscan Daltonschool i.o. Willibrordus

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	**Daltonschool i.o. Willibrordus**
Bestuur:	**Stichting voor Katholiek Basisonderwijs Gelderland**
Adres:	Nieuwe Weg 11
Postcode en plaats:	7261 NL Ruurlo
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	06KK
Kavelgrootte:	1930 m²
Boekwaarde:	€ 230.897,30,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
2015	1.110	Permanent
Bruto Capaciteit	**1.110**	
Medegebruik/Verhuur	**1 lokaal KOV***	

*rechtstreeks gehuurd van de gemeente
gebouw is eigendom van een private investeerder

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	133	123	117	113	111	109	111	114
Ruimtebehoefte	869	820	786	770	758	748	758	775
BVO (Bruto Capaciteit)	1.110	1.110	1.110	1.110	1.110	1.110	1.110	1.110
Tekort/Overschot	241	290	324	340	352	362	352	335

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school krimpt. Dit heeft tot gevolg dat het ruimteoverschot oploopt.

De school ervaart dat zij passend gehuisvest zijn. De school verwacht dat het leerlingenaantal in ieder geval stabiel blijft en dat er een lichte groei ontstaat van ca. 10 leerlingen. Er wordt steeds meer voor het daltonconcept gekozen.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

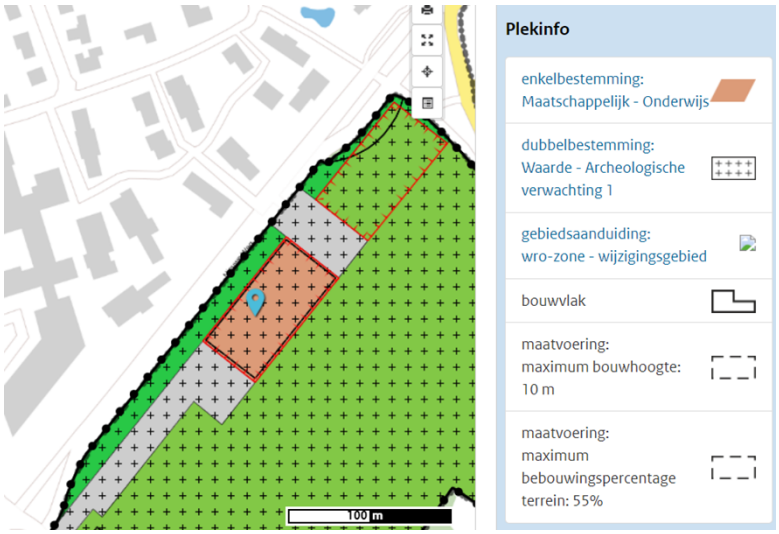

1.5. Plattegronden

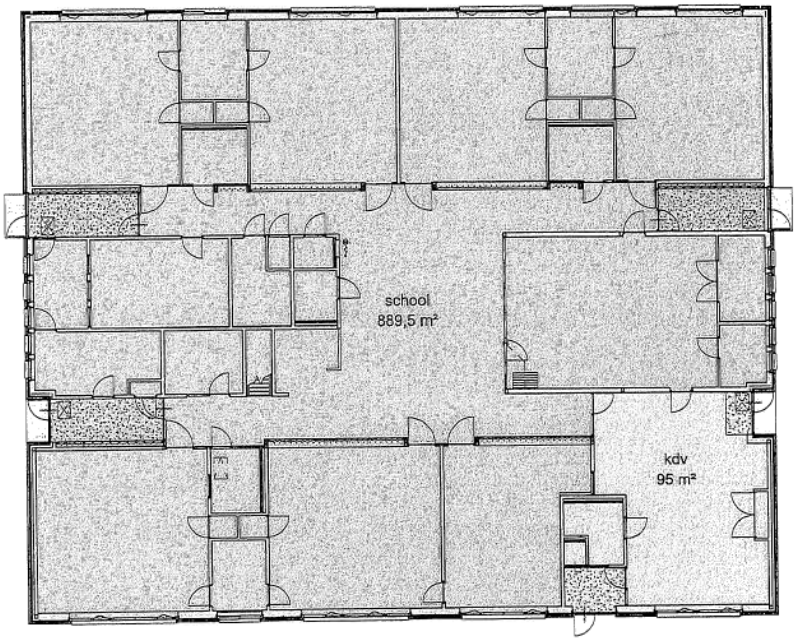

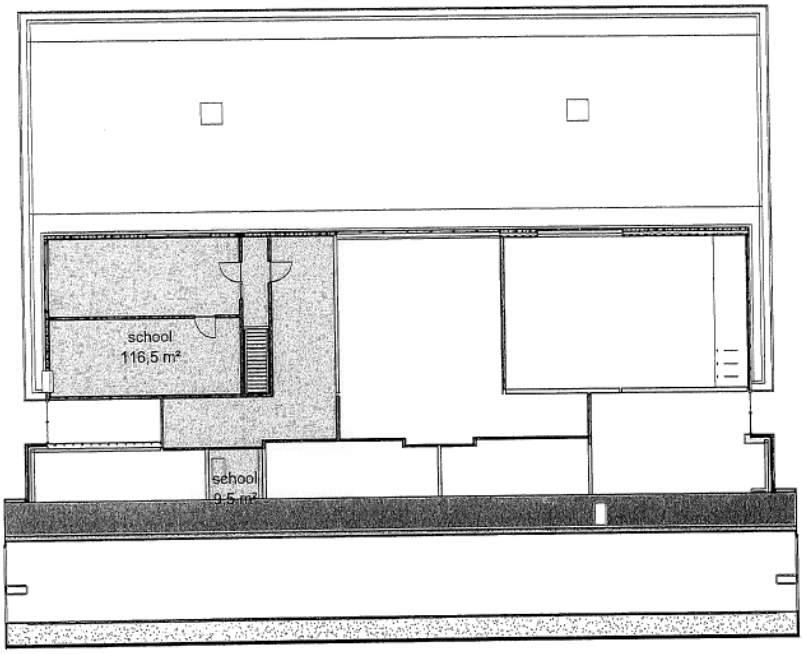

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 04-07-2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	7

Toelichting

Het is een jong en opvallend vormgegeven schoolgebouw. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is geen sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	8

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 2015 gebouwd. Daarmee is het gebouw 4 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw binnen 30-40 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 8.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: geen aandachtspunten.
- Vloeren: geen aandachtspunten.
- CV-ketels: geen aandachtspunten.
- Sanitair: geen aandachtspunten.
- Elektrische Installaties: geen aandachtspunten.
- Riolering: geen aandachtspunten.
- Dubbel glas: geen aandachtspunten.
- Plafonds: geen aandachtspunten.

Ten aanzien van de bouwkundige elementen zijn er geen aandachtspunten/problemen.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een investeringsniveau van € 5.209 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is € 29.150 per jaar. Er is geen overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich niet genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie
Er zijn geen redenen om dit oordeel te nuanceren op basis van de drie reflecties.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	7

Toelichting
Het gebouw is een conform Bouwbesluit 2012 (of later) gerealiseerde nieuwbouw, heeft een geldige gebruiksvergunning en geen veiligheidsproblemen. Aandachtspunt is wel dat de buitendeuren groot en zwaar zijn en de kleuters deze niet altijd zelfstandig kunnen openen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5,5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is voorzien van mechanische ventilatie welke onvoldoende functioneert. De school geeft aan dat het qua temperatuur en CO2 oploopt in de lokalen. Daarnaast is het mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte <1,80 meter aan 1 kant.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	4

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	€ 1.520	€ 7.683	-€ 6.163
Verwarming	€ 6.000	€ 5.666	€ 334
Totaal	€ 7.520	€ 13.349	-€ 5.829

**Electra o.b.v. jaarrekening juli 2017-juni 2018. ** Verwarming o.b.v. jaarrekening juli 2017-juni 2018.*

Het gebouw is zeer slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van zeer slechte kwaliteit. Er is een overschrijding van de mi-vergoeding op elektra en gas van meer dan 50%.

De energiekosten (electra en gas) overschrijden de Velovergoeding met 76%. De reden is waarschijnlijk dat de installaties veel elektriciteit verbruiken. Normaliter wordt dit bij nieuwere gebouwen gecompenseerd door zonnepanelen, maar deze zijn nog niet geplaatst.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	8

Toelichting
De school biedt daltononderwijs. De zelfstandigheid van de kinderen staat centraal, daarbij hebben kinderen een grote keuzevrijheid en verantwoordelijkheid. Kinderen hebben de keuze om een werkplek te kiezen buiten de instructietijd (tussenlokalen, leerplein of in de klas).

Het schoolgebouw – behoefte van de school
Het gebouw is ingericht op deze behoefte. Daarbij is ook het toezicht goed te organiseren. Aandachtspunt is de akoestiek van twee lokalen, die direct aan elkaar grenzen.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula (door middel van schuifpui op te schalen). De aula is voldoende groot om de gehele school te faciliteren.
- Stafruimten: er is 1 directieruimte, 1 personeelskamer en 1 ruimte voor administratief medewerker.. Er zijn daarmee voldoende stafruimten.
- Bergruimte: er is onvoldoende bergruimte, drie kleine magazijnen.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting optimaal gefaciliteerd. Het gebouw is ontworpen op het onderwijsconcept.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	7	1	7
Bouwkundige staat	8	3	24
Veiligheid	7	1	7
Binnenmilieu	5,5	2	11
Exploitatie	4	2	8
Onderwijskundige staat	8	3	24
Totaal			81

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
			x

Het schoolgebouw van Willibrordus is zeer nieuw, dit is ook terug te zien in de uitstraling, de bouwkundige staat en de onderwijskundige staat van het gebouw. Aandachtspunten zijn de exploitatie en het binnenmilieu, welke beide slecht scoren. Het is verstandig om zonnepanelen te plaatsen en actie te ondernemen t.a.v. de mechanische ventilatie, zeker gezien de resterende levensduur van het gebouw.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	1.110	€ 286.936
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	j	€ 128	1.110	€ -
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	j	€ 116	1.110	€ -
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	j	€ 209	1.110	€ -
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	j	€ 36	1.110	€ -
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	1.110	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	j	€ 66	1.110	€ -
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	1.110	€ 66.600
				€ 353.536

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Goed	De school kan vanuit meerdere kanten bereikt worden en de ontsluiting is goed.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Goed	Er zijn genoeg plekken voor het aantal ouders dat kinderen met de auto komt brengen/halen, de verkeerssituatie is goed geregeld en het gebeurt zelden dat er chaotische situaties voorkomen. Er wordt goed rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Goed	Dankzij stoplichten / klaar-overs / andere maatregelen of gewoon omdat de wegen rondom school vrij rustig zijn is het veilig om naar school te lopen of fietsen. De verkeerssituatie is goed overzichtelijk.

Quickscan De Sterrenboog

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	Basisschool De Sterrenboog
Bestuur:	Stichting Keender
Adres:	Mariaplein 8
Postcode en plaats:	7156 MG Beltrum
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	07WG
Kavelgrootte:	6835 m²
Boekwaarde:	€ ,- d.d.

Statenlaan 8
5223 LA 's-Hertogenbosch
Postbus 70501
5201 CB 's-Hertogenbosch
T +31 (0)73 6 409 409
F +31 (0)73 6 410 118
info@hevo.nl
ISO 9001-gecertificeerd
KvK Brabant 16029774
BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1960 (volledige renovatie 2019)	1.531	permanent
Bruto Capaciteit	1.531	
Verhuur	**BSO/Peuterspeelzaal 2 lokalen**	
Netto Capaciteit		

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029
Aantal leerlingen	152	142	132	128	127	125	132
Ruimtebehoefte	965	916	865	845	838	831	864
BVO (Bruto Capaciteit)	1.531	1.531	1.531	1.531	1.531	1.531	1.531
Tekort/Overschot	566	615	666	686	693	700	667

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school licht krimpt. Dit heeft tot gevolg dat er normatief een ruimteoverschot is en behouden blijft.

De school ervaart geen ruimteoverschot, er waren twee leegstaande lokalen maar in de recente renovatie (2019) hebben deze een andere invulling gekregen. De gemeentelijke prognose gaat uit van krimp, de school ervaart echter meer stabiliteit ook vanwege aantrekkingskracht vanuit het omliggende gebied.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

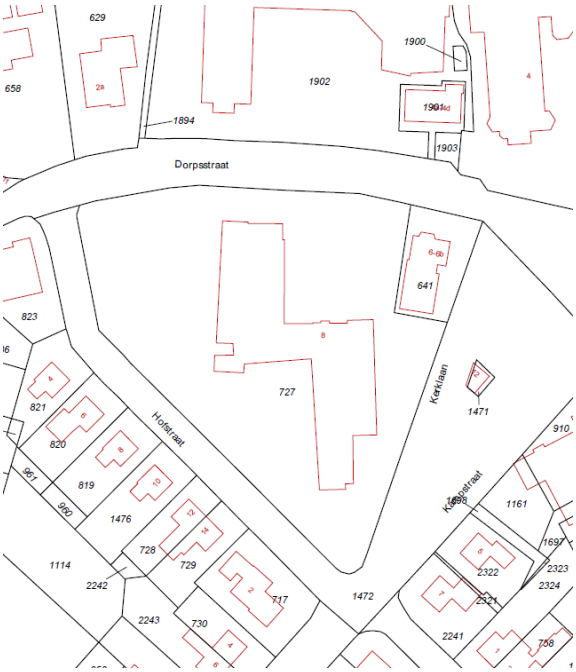

Bestemmingsplan

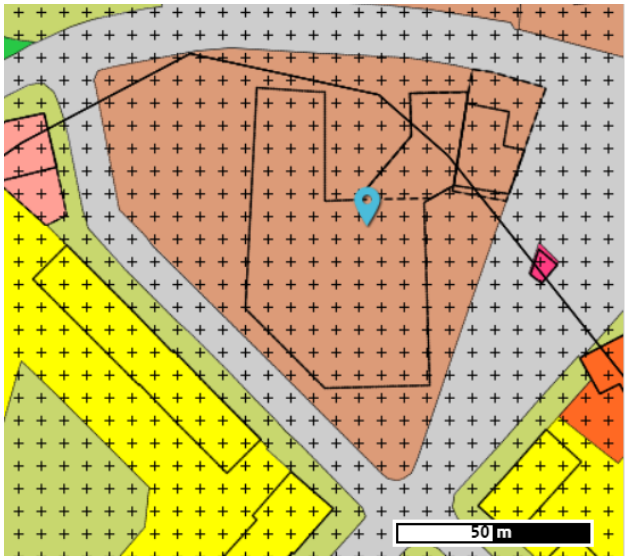

Plekinfo

enkelbestemming:
Maatschappelijk - Onderwijs

dubbelbestemming:
Waarde - Archeologische verwachting 3

bouwvlak

maatvoering:
• maximum bouwhoogte: 10 m
• maximum goothoogte: 7 m

Luchtfoto

Huisartsenpraktijk Beltrum
Onze Lieve Vrouw ten Hemelopnemingkerk
Haarstraat
Bakkerij Stroet
Dorpsstraat
Hofstraat
Rabobank
Mariaplein
Het Meken
Voslaan
Dorpsstraat
Mariaplein 8
Mariaplein
Café Cafetaria Zalencentrum Dute
wielers
Kampstraat
Hofstraat
Dorpsstraat

1.5. Plattegronden

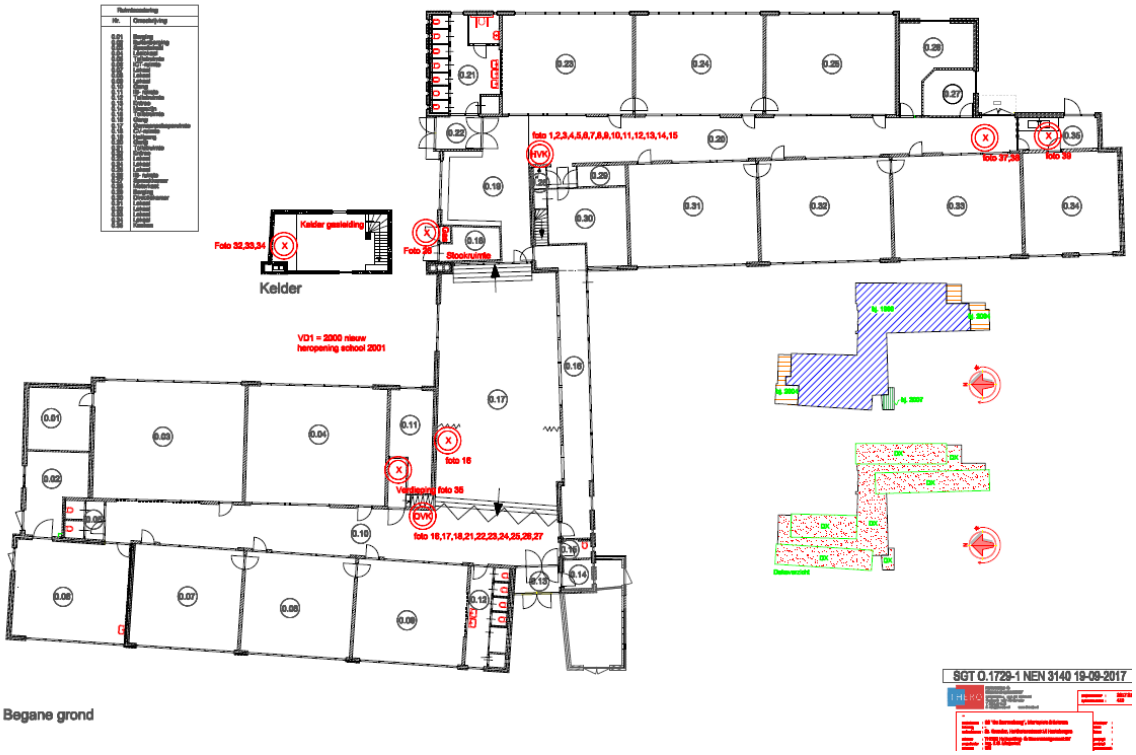

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 11 juli 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	6

Toelichting
Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling. Het gebouw is recentelijk gerenoveerd en straalt een geheel uit. Het kavel is ruim.

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	8

Toelichting
Het gebouw stamt oorspronkelijk uit 1960 maar is in 2001 en meest recent in 2019 levensduur verlengend gerenoveerd. Het gebouw is daarmee oorspronkelijk 59 jaar oud maar de levensduur is door de renovatie met circa 20 jaar verlengd.

Reflectie bouwkundige elementen:
Toelichting op eventuele renovaties of gepleegd groot onderhoud.

- Daken: vervangen in 2016
- Vloeren: vervangen in 2019
- CV-ketels: vervangen in 2001
- Sanitair: vervangen in 2019
- Elektrische Installaties: vervangen in 2001
- Riolering: geen problemen
- Dubbel glas: aanwezig, kozijnen en glas vervangen in 2001
- Plafonds: deels niet vervangen (2001) deels wel.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een investeringsniveau van 39.901 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is 29.618 euro per jaar. Er is wel sprake van een overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding. Echter met de recente renovatie is de verwachting dat de overschrijding de komende jaren zal dalen.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5,5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Er is in het gebouw geen sprake van mechanische ventilatie. Wel kunnen er ramen geopend worden op verschillende hoogten. Daarbij is het d.m.v. ventilatieroosters in alle lokalen mogelijk om via twee zijden te ventileren.
De lokale kennen hoge plafonds waardoor er weinig problemen ervaren worden. Daarbij is er tijdens de recente renovatie zonwerende folie geplaatst op de ramen aan de zonkant.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	6

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	€1.519,91	€4.368*	€2.849,91
Verwarming	€6.000,36	€8.745**	€2.745,36
Totaal	€7.520,27	€13.113	€5.595,27

**Electra o.b.v. jaarrekening 2017. ** Verwarming o.b.v. jaarrekening 2017*

Op basis van de verbruikscijfers van 2017 is er een overschrijding van de energiekosten op de mi-vergoeding van 74%. Hiermee scoort het gebouw een 4 voor wat betreft exploitatie.

Na de recente renovatie (2019) is de verwachting dat de verbruikskosten aanzienlijk gaan dalen en meer in lijn komen met de vergoeding. Om deze reden nuanceren we de beoordeling van de exploitatie naar een 6.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	8

Toelichting Onderwijsvisie
Er is voor de renovatie goed nagedacht over de onderwijskundige visie. Het gebouw zoals het er nu staat hier dan ook volledig op aan. Dit vertaald zich met name in een aantal grotere ruimtes/leerpleinen welke gerealiseerd zijn.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula. De aula is wel voldoende groot om de gehele school te faciliteren.
- Stafruimten: er is voldoende stafruimte.
- Bergruimte: er is voldoende bergruimte
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting optimaal gefaciliteerd. Het gebouw is ontworpen op het onderwijsconcept.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	8	3	24
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5.5	2	11
Exploitatie	6	2	12
Onderwijskundige staat	8	3	24
Totaal			85

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
			x

Na de recente renovatie is dit gebouw in goede staat. Op basis van de totaal score van 83 punten is dit gebouw pas over meer dan 20 jaar toe aan nieuwbouw dan wel levensduur verlengende renovatie. Binnenmilieu scoort relatief laag, echter is deze beoordeling tot stand gekomen vanwege het ontbreken van mechanische ventilatie met het bijbehorende hogere gebruiksgenot, er worden geen klachten ervaren.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	1.531	€ 395.764
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	j	€ 128	1.531	€ -
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	j	€ 116	1.531	€ -
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	j	€ 209	1.531	€ -
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	j	€ 36	1.531	€ -
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	1.531	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	j	€ 66	1.531	€ -
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	1.531	€ 91.860
				€ 487.624

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Goed	De school kan vanuit meerdere kanten bereikt worden en de ontsluiting is goed.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Voldoende	Het kan druk zijn, zeker in combinatie met de weekmarkt.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Voldoende	Veiligheid is soms in het gedrang. Er is sprake van sluipverkeer en grote landbouwvoertuigen welke langs de school rijden.

Quickscan Het Sterrenpalet

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	Het Sterrenpalet (IKC)
Bestuur:	**Stichting VCO Oost Nederland**
Adres:	Prins Bernhardstraat 6
Postcode en plaats:	7151 DG Eibergen
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	05NT
Kavelgrootte:	3.525 m²
Boekwaarde:	€ ,- d.d.

Statenlaan 8
5223 LA 's-Hertogenbosch
Postbus 70501
5201 CB 's-Hertogenbosch
T +31 (0)73 6 409 409
F +31 (0)73 6 410 118
info@hevo.nl
ISO 9001-gecertificeerd
KvK Brabant 16029774
BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1952	2877	Permanent
2017/2018	Aula/atrium en speellokaal	Permanent
Bruto Capaciteit		
Verhuur kdv/speellokaal	+/- 178m2	
Netto Capaciteit		

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029
Aantal leerlingen	265	252	246	242	240	243	253
Ruimtebehoefte	1.533	1.466	1.440	1.418	1.409	1.423	1.472
BVO (Bruto Capaciteit) (incl. kdv)	2.877	2.877	2.877	2.877	2.877	2.877	2.877
Tekort/Overschot	1.344	1.411	1.437	1.459	1.468	1.454	1.405

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school licht krimpt. Dit heeft tot gevolg dat er een ruimteoverschot is en behouden blijft.

De school ervaart zelf ruimtetekort, uit de ruimtebehoefte berekening blijkt echter ruimteoverschot. Dit verschil kan verklaard worden door de grote aula/atrium, het ontwerpverlies dat optreed bij renovatie van een bestaand gebouw en de ruimtes welke in gebruik zijn door het Kinderdagverblijf (178m²). Volgens de gemeentelijke prognose krimpt de bevolking, de school merkt daarentegen de laatste jaren juist groei.

1.4. Locatie

Bestemmingsplan

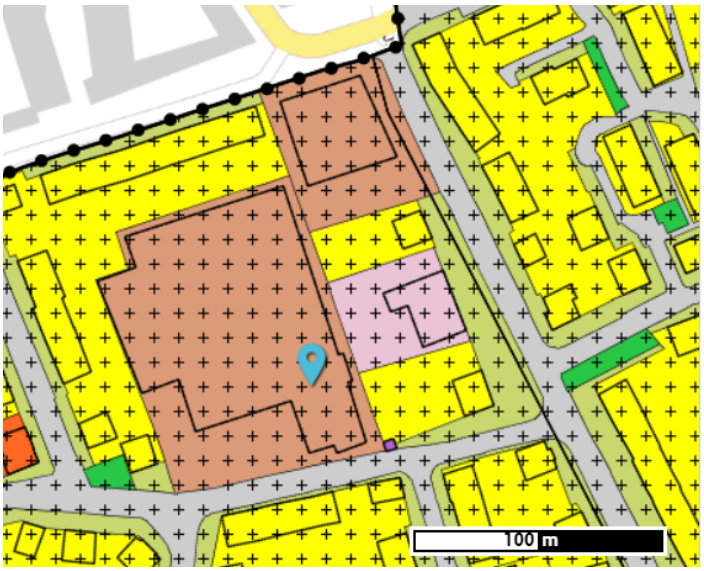

Plekinfo

enkelbestemming:
Maatschappelijk - Onderwijs

dubbelbestemming:
Waarde - Archeologische verwachting 1

bouwvlak

maatvoering:
• maximum bouwhoogte: 9 m
• maximum goothoogte: 7 m

Luchtfoto

Kon. Julianastraat
J.W. Hagemanstraat
Branditt reclame
& design
Kon. Julianastraat
Het Sterrenpalet
Prins Bernhardstraat
Prins Bernhardstraat

1.5. Plattegronden

Begane grond

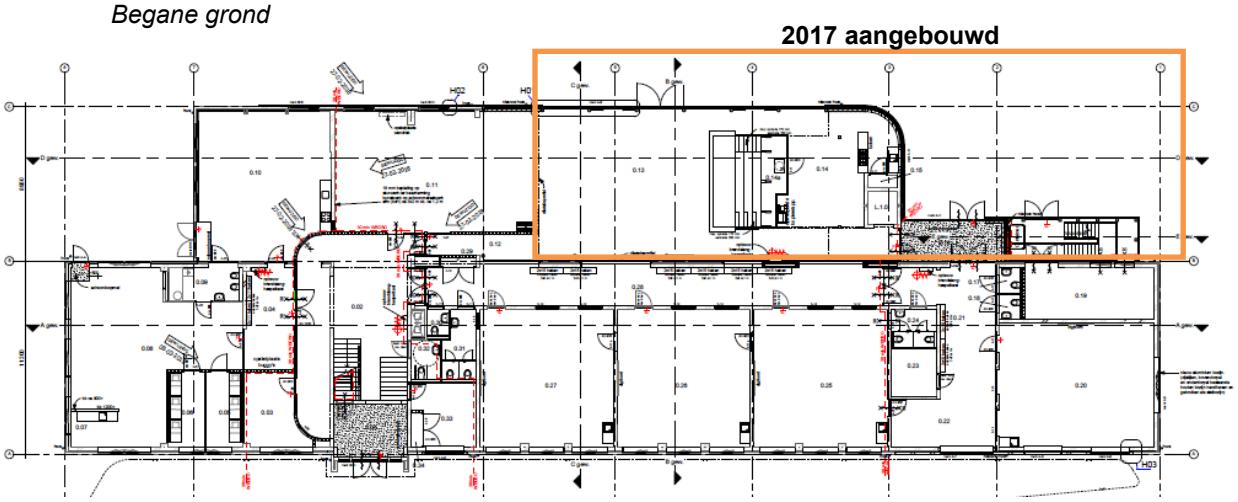

Eerste verdieping

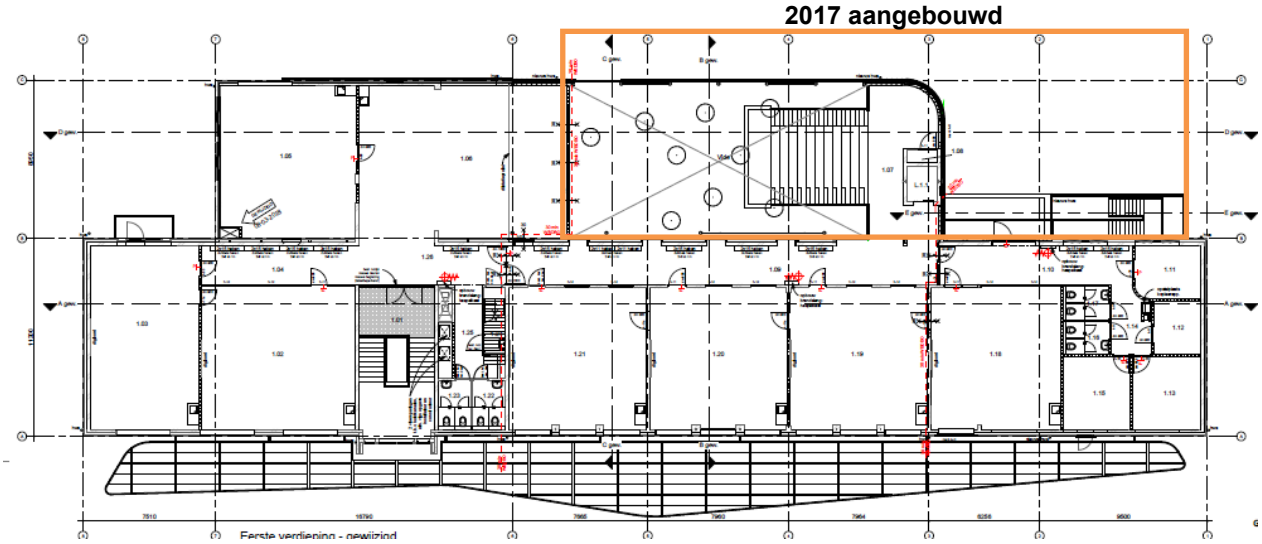

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 11 juli 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	7

Toelichting

Het is Een oud gebouw met een mooie monumentale uitstraling, de latere uitbouw (2017/2018) is duidelijk in een andere stijl aangebracht. Het is een ruim kavel.

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	7

Toelichting

Het gebouw is in 2017/2018 deels uitgebreid met een aula/trap met vide. De rest van het gebouw is in 2018 volledig gerenoveerd. Oorspronkelijk is het gebouw 67 jaar oud. Echter vanwege de recente levensduur verlengende renovatie is het gebouw pas over meer dan 20 jaar toe aan nieuwbouw of renovatie.

Reflectie bouwkundige elementen:
Toelichting op eventuele renovaties of gepleegd groot onderhoud.

- Daken: niet vervangen wel volledig geïsoleerd (van binnenuit)
- Vloeren: vervangen 2018
- CV-ketels: vervangen 2018
- Sanitair: vervangen 2018
- Elektrische Installaties: vervangen 2018
- Riolering: geen grote problemen
- Dubbel glas/kozijnen: vervangen in 2000
- Plafonds: vervangen in 2018

Er zijn nog wat aandachtspunten omtrent het dak en de afwatering (dakgoten).

Reflectie investeringsniveau MJOP
De school zit pas sinds januari 2019 in dit gebouw, een MJOP wordt op dit moment opgesteld. De Velovergoeding voor onderhoud is 46.492 euro per jaar. Er kan op dit moment nog niets gezegd worden over een over- of onderschrijding van de Velovergoedig.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	7

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Er is volledige mechanische ventilatie en deze voldoet aan Frisse Scholen klasse B. Daarnaast kunnen er ook nog ramen geopend worden.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	6

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	€2.375,66		
Verwarming	€9.580,86		
Totaal	€11.956,52		

De school zit pas sinds januari in het huidige gebouw. Er zijn nog geen jaarafrekeningen beschikbaar.

Omdat buitenmuren en daken zijn nageïsoleerd heeft het gebouw weliswaar geen nieuwbouwkwaliteit maar is redelijk geïsoleerd. Ook is de begane grond niet geïsoleerd tijdens de laatste renovatie. De energiehuishouding is redelijk op orde.

Overschrijding van de Velovergoeding kan niet berekent worden omdat er nog geen jaarafrekeningen beschikbaar zijn.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	8

Toelichting Onderwijsvisie

De school biedt les in leerstofgroepen. Dit betreft het traditionele leerstofjaarklassensysteem. Deze vorm van onderwijs wordt voldoende gefaciliteerd echter door de groei ontstaat er een tekort aan ruimten.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is aula. Deze is voldoende groot om de gehele school te faciliteren.
- Stafruimten: er zijn verschillende type stafruimten. Er ontstaat een tekort aan ruimten voor IB en Administratie
- Bergruimte: Er is voldoende bergruimte, oa. Op de volledige zolder.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoeltoegankelijk en voorzien van een lift.

Conclusie

De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting optimaal gefaciliteerd. Het gebouw is ontworpen op het onderwijsconcept.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	7	1	7
Bouwkundige staat	7	3	21
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	7	2	14
Exploitatie	6	2	12
Onderwijskundige staat	8	3	24
Totaal			84

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
			x

Het gebouw van IKC Het Sterrenpalet verkeert in een goede staat. En is op basis van de score van 81 pas over meer dan 20 jaar toe aan nieuwbouw of levensduur verlengende renovatie. Er zijn bouwkundig en qua isolatie nog een aantal aandachtspunten. Het ruimteoverschot zou deels verklaard kunnen worden door het grote atrium/aula, het ontwerpverlies dat optreed bij de renovatie van een bestaand gebouw en het gebruik van 178m² door de kinderopvang/speellokaal.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	j	€ 259	2.877	€ -
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	j	€ 128	2.877	€ -
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	j	€ 116	2.877	€ -
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 209	2.877	€ 600.795
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	n	€ 36	2.877	€ 104.993
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	2.877	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	j	€ 66	2.877	€ -
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	2.877	€ 172.620
				€ 878.409

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Onvoldoende	Er is maar één (smalle) weg om bij de school te komen en daar is het voor aanvang van school druk.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Voldoende	Er is een strook aangelegd om leerlingen af te zetten bij school. Wel is het in de fietsenstalling en het fietspad rondom school druk.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Goed	De straat is autoluw gemaakt (versmalling), daarnaast is er veel ruimte rondom school om te wachten en verzamelen.

Quickscan VSO De Korte Dreef

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	**VSO De Korte Dreef**
Bestuur:	**Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland**
Adres:	Korte Dreef 1
Postcode en plaats:	7271 NM Borculo
Onderwijssoort:	VSO
Brin nummer:	
Kavelgrootte:	m²
Boekwaarde:	€ ,- d.d.

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
2004 (onderbouw)	**1.100**	Semi permanent
2013 (bovenbouw)	**800**	Permanent
Bruto Capaciteit	**1.900**	
Medegebruik/Verhuur	**nvt**	
Netto Capaciteit		

Twee speciale groepen leerlingen die één op één onderwijs/begeleiding krijgen, zijn gehuisvest in de oude boerderij. Het bestuur Sotog huurt deze ruimte van een verhuurder, dit gebouw wordt dan ook niet meegenomen in deze quickscan. De boerderij is gedateerd en was oorspronkelijk een woonboerderij.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019
Aantal leerlingen	115
Ruimtebehoefte	1.773
BVO (Bruto Capaciteit)	1.900
Tekort/Overschot	227

2019 betreft teldatum 1-10-2018. Het leerlingenaantal is afkomstig van de school zelf.

Het huidig aantal leerlingen voor de onderbouw en de bovenbouw is 115 leerlingen. Bij dit leerlingenaantal hoort een ruimtebehoefte van 1.773 m2 bvo. Er is dus formeel een ruimteoverschot.
De school ervaart een klein ruimteoverschot gezien het feit één lokaal is ingericht als bibliotheek in de onderbouw. Daarentegen worden praktijklokalen als te klein ervaren. Met andere woorden; de indeling leidt tot een gevoel van ruimtetekort.

1.4. Locatie

Bestemmingsplan

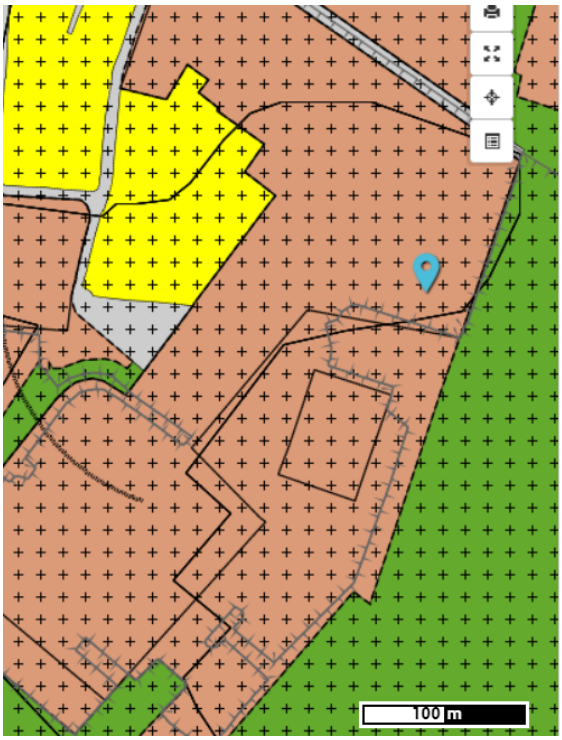

Plekinfo

enkelbestemming: Maatschappelijk	
dubbelbestemming: Waarde - Archeologie 3	
gebiedsaanduiding: overige zone - groene ontwikkelingszone	
gebiedsaanduiding: reconstructiewetzone - verwevingsgebied	
bouwvlak	
functieaanduiding: specifieke vorm van maatschappelijk - 11	

Luchtfoto

1.5. Plattegronden

Plattegrond permanente gebouw uit 2003 voor de bovenbouw.
Deze quickscan betreft het gebouwdeel die donker rood is.

Plattegrond semi-permanente gebouw voor de onderbouw:

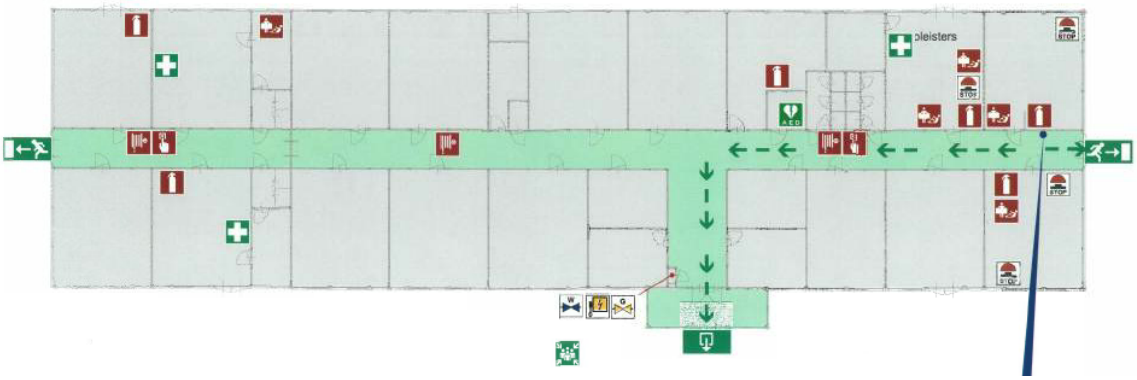

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 3 juli 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling gebouw 2004	6
Uitstraling gebouw 2013	7

Toelichting

Het gebouw uit 2004 is semipermanent en modulair gebouwd. Er is een gevel tegen het gebouw aangezet, waardoor het aan de buitenzijde een hoogwaardiger en meer permanente uitstraling heeft.

Het gebouw uit 2013 is slechts 5 jaar oud en is een jong gebouw. Dit is een permanent gebouw en heeft een eigentijdse uitstraling.

Beide gebouwen stralen ieder één geheel uit en zijn beiden niet uitgebreid. De gebouwen passen goed in de omgeving. De kavels zijn ruim van opzet en liggen in een landelijke omgeving (zie 1.4). Het gebouw uit 2004, van de onderbouw, grenst aan een bos waar recentelijk met het programma Beweeg Wijs een klimbos is gerealiseerd.

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat gebouw 2004	4
Bouwkundige staat gebouw 2013	8

Toelichting
Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Gebouw 2004
Het gebouw is in 2004 gebouwd. Daarmee is het gebouw 15 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Het is een semi permanent gebouw met een twintig jarige levensduur. Dit houdt in dat het gebouw over 5 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 4.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: het gebouw heeft een plat dak en is niet geïsoleerd.
- Vloeren: de school heeft recent nieuwe vloerbedekking. Er treedt scheurvorming en verzakking op bij de dilatatie. Hierdoor gaan de deuren en ramen zakken en zijn op een aantal plaatsen moeilijk te sluiten.
- Cv-ketels: deze zijn nu 15 jaar oud.
- Sanitair: het sanitair is netjes. Zie riolering.
- Elektrische Installaties: geen problemen.
- Riolering: in meerdere lokalen is sprake van rioollucht.
- Dubbel glas: overal toegepast.
- Plafonds: is netjes, witte systeemplafonds.

Ten aanzien van de bouwkundige elementen zijn er aandachtspunten/problemen met het feit dat het gebouw een semipermanent karakter heeft en het einde van de levensduur in zicht is. Dit uit zich in problemen met de riolering, de verzakking, scheurvorming en het klimaat. Er is niet voldoende afzuiging aanwezig in de praktijklokalen (techniekokaal en kooklokaal).

Gebouw 2013
Het gebouw is in 2013 gebouwd. Daarmee is het gebouw 6 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw over 34 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 8.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: geen problemen.
- Vloeren: geen problemen.
- CV-ketels: geen problemen, zijn nu 6 jaar oud.
- Sanitair: geen problemen, netjes.
- Elektrische Installaties: geen problemen.
- Riolering: geen problemen.
- Dubbel glas: geen problemen.
- Plafonds: geen problemen. Netjes, witte systeemplafonds.

Er zijn geen aandachtspunten/problemen op het gebied van bouwkundige elementen.

Conclusie
Er zijn geen redenen om het oordeel van beide gebouwen te nuanceren op basis van de bovenstaande reflecties.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid gebouw 2004	6
Veiligheid gebouw 2013	6

Toelichting
Beide gebouwen hebben een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu gebouw 2004	4
Binnenmilieu gebouw 2013	7

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw uit 2004 is niet voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Het is mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte <1,80 meter (1 kant).

Het gebouw uit 2013 is wel voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee wel aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Daarnaast is het mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte <1,80 meter (1 kant).

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie gebouw 2004	5
Exploitatie gebouw 2013	7

De jaarrekeningen van gas en elektra zijn niet ontvangen voor specifiek het onderwijsgebouw van VSO De Korte Dreef. Op basis van de leeftijd van het gebouw zijn de scores van exploitatie ingeschat. Het gebouw uit 2004 is slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van slechte kwaliteit. Het gebouw uit 2013 heeft nieuwbouwkwaliteit. De isolatiewaarde en energiehuishouding zijn goed.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat gebouw 2004	5,5
Onderwijskundige staat gebouw 2013	8

Toelichting onderwijsvisie
De school biedt onderwijs aan jongeren met een licht verstandelijke beperking en gecompliceerde gedragsproblemen. De problematiek manifesteert zich in de thuis-, school- en/of vrijetijdssituatie.
Dit zijn ZMOK-LVG-jongeren (een combinatie van de cluster3- en cluster4-problematiek) met een IQ tussen de 50 en 85 en in de leeftijd vanaf 11-12 jaar tot circa 20 jaar. Daarbij is behoefte aan een veilige omgeving waarin de leerlingen gestimuleerd worden om zich te ontwikkelen. Rust, duidelijkheid en structuur n een gemoedelijke sfeer zijn belangrijk.

Het schoolgebouw uit 2004– behoefte van de school
De onderbouw van VSO De Korte Dreef is gehuisvest in dit gebouw. Het is een modulair gebouwd onderwijsgebouw met aan weerszijden lokalen gelegen aan een smalle gang. Alle lokalen hebben dezelfde standaardafmeting. Dit resulteert in passende grootte van een theorielokaal. Daarentegen zijn de praktijklokalen hierdoor aan de krappe kant.

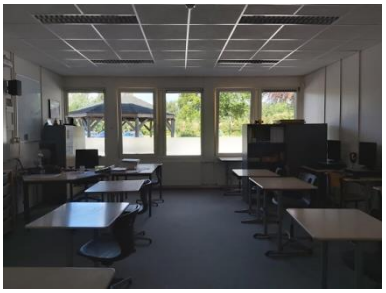

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is geen aula. Dit wordt als vervelend ervaren, omdat de leerlingen in het lokaal pauzeren.
- Stafruimten: Er zijn drie kantoren. 1 kantoor heeft geen daglicht. De directiekamer en de receptie worden nu gedeeld. Er is daarmee 1 stafruimte te weinig. De school geeft ook aan een tekort te hebben.
- Bergruimte: De school geeft aan dat de bergruimte wel/niet voldoende is.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting redelijk gefaciliteerd. De opzet en de indeling van het gebouw sluit aan bij de doelgroep en de onderwijsvisie. Echter is er een tekort aan specifieke ruimten (kantoor en aula) en de praktijklokalen zijn krap. Het aan te passen bvo is tussen de 10% en 25%.

Het schoolgebouw uit 2013– behoefte van de school
Het gebouw is ontworpen op de onderwijsvisie van de school. Het gebouw huisvest een aantal praktijkruimten/werkplaatsen, waar de leerlingen vakgericht onderwijs krijgen. Daarnaast zijn er lokalen gesitueerd in het gebouw voor de theoretische vakken. Deze lokalen zijn allen gelegen aan een gang. Het is een overzichtelijk gebouw met rechte looplijnen, dat aansluit bij de doelgroep.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula. De aula is voldoende groot om de gehele school te faciliteren.
- Stafruimten: er is een directiekamer, personeelskamer en diverse spreekruimten. Er zijn daarmee voldoende stafruimten. De school geeft aan geen tekort te komen.
- Bergruimte: de praktijkruimten hebben allen een eigen magazijn. Er zijn ook algemene bergruimte. De school geeft aan dat de bergruimte voldoende is.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting optimaal gefaciliteerd. Het gebouw is ontworpen op het onderwijsconcept.

3. Conclusie

2004

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	4	3	12
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	4	2	8
Exploitatie	5	2	10
Onderwijskundige staat	5,5	3	16,5
Totaal			58,5

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
	X		

Het gebouw is een semipermanent gebouw, dat over circa 5 jaar zijn levensduur heeft bereikt. De school ervaart op dit moment een aantal technische/bouwkundige problemen, wat betreft scheurvorming/verzakking en het klimaat. Onderwijskundig faciliteert het gebouw de onderwijsvisie redelijk, echter is er een tekort aan stafruimten en zijn de praktijklokalen krap.

2013

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	7	1	7
Bouwkundige staat	8	3	24
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	7	2	14
Exploitatie	7	2	14
Onderwijskundige staat	8	3	24
Totaal			89

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
			X

Het gebouw is slechtst 6 jaar oud en vertoont zowel bouwkundig als onderwijskundig geen gebreken/tekortkomingen. Het gebouw is ontworpen op de onderwijsvisie van de school, heeft mechanische ventilatie ten behoeve van een prettig binnenklimaat en is duidelijk en helder van structuur.

4. Duurzaamheid

2004

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	1.100	€ 284.351
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	1.100	€ 140.502
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	1.100	€ 127.771
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 209	1.100	€ 229.710
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	n	€ 36	1.100	€ 40.143
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	1.100	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	1.100	€ 72.103
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	1.100	€ 66.000
				€ 960.580

2013

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	j	€ 259	800	€ -
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	j	€ 128	800	€ -
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	j	€ 116	800	€ -
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	j	€ 209	800	€ -
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	j	€ 36	800	€ -
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	800	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	j	€ 66	800	€ -
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	800	€ 48.000
				€ 48.000

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Goed	De school kan vanuit de Isidorusweg en Fratersdijk bereikt worden. de ontsluiting bij de school is goed. Wel zijn afspraken gemaakt met (V)SO Klein Borculo m.b.t. het taxiverkeer gezien de drukte van de drie scholen op de Wessel van Eyllaan.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Voldoende	Bij het halen en brengen is het druk met taxibusjes. Door de breedte van de weg en het feit dat de school aan een rustige weg ligt is dit goed te handhaven. Het halen en brengen verloopt gestructureerd en is daarom niet gevaarlijk te noemen.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende leerlingen	
Voldoende	Zie kopje drukte tijdens halen/brengen. Het kan druk zijn bij het halen en brengen. Door de structuur is de verkeerssituatie voor lopende en fietsende kinderen niet onveilig te noemen.

Quickscan SO Klein Borculo

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	**Klein Borculo**
Bestuur:	**Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland**
Adres:	Schoollaan 1
Postcode en plaats:	7271 NS Borculo
Onderwijssoort:	Speciaal Primair Onderwijs
Brin nummer:	04EJ
Kavelgrootte:	9820 m²
Boekwaarde:	€ ,- d.d.

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1983		Permanent
Jaren'90		Permanent
Bruto Capaciteit		
Medegebruik/Verhuur	**nvt**	
Netto Capaciteit		

m2 bvo's zijn niet bekend.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019
Aantal leerlingen	88
Ruimtebehoefte	1144
BVO (Bruto Capaciteit)	
Tekort/Overschot	

2019 betreft teldatum 1-10-2018 afkomstig van de school zelf.

De school geeft aan dat door de invoering van Passend Onderwijs de afgelopen jaren het leerlingenaantal had moeten dalen. Echter is het leerlingenaantal de afgelopen jaren zelfs licht gestegen op Klein Borculo. Het leerlingenaantal is nu stabiel. De school heeft 88 leerlingen verdeeld over 8 groepen.

De school ervaart een specifiek ruimtetekort, doordat er nevenruimten en stafruimten missen. Zie 2.6

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

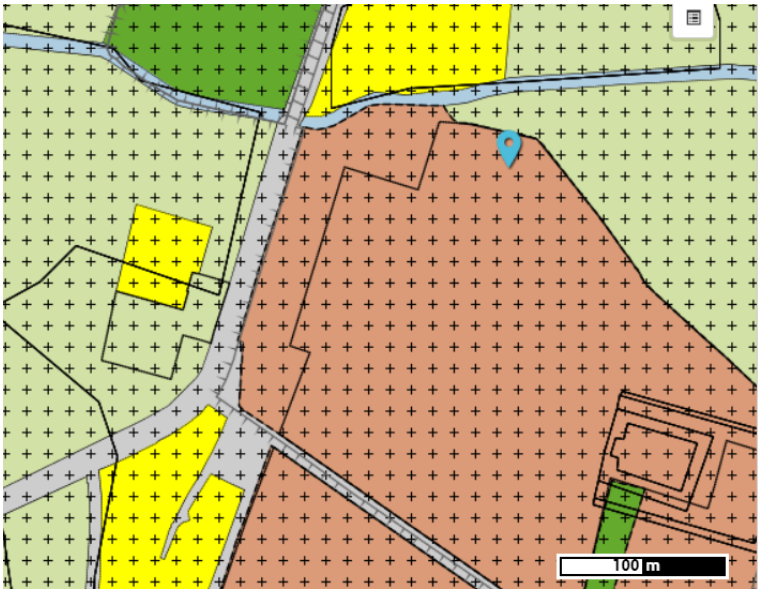

Plekinfo

enkelbestemming: Maatschappelijk	
dubbelbestemming: Waarde - Archeologie 5	
gebiedsaanduiding: reconstructiewetzone - verwevingsgebied	
bouwvlak	
functieaanduiding: specifieke vorm van maatschappelijk - 10	

Luchtfoto

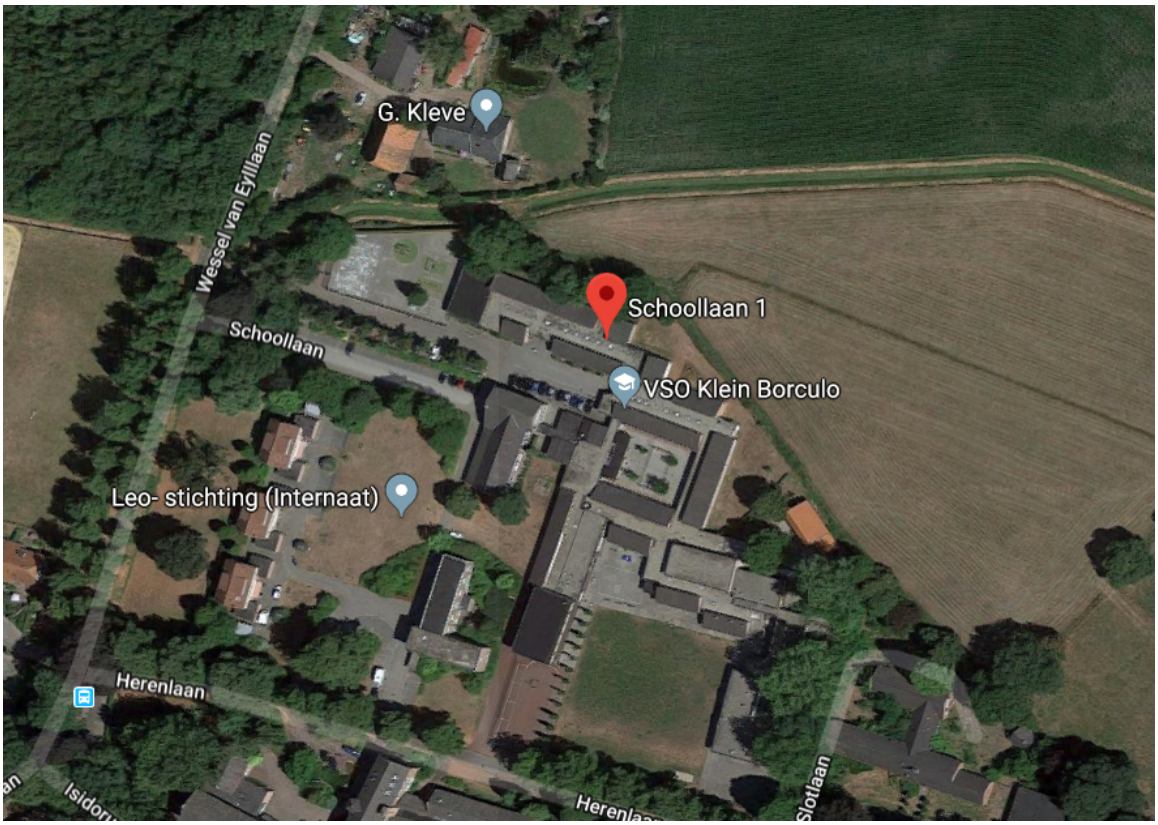
G. Kleve
Wessel van Eyllaan
Schoollaan 1
Schoollaan
VSO Klein Borculo
Leo- stichting (Internaat)
Herenlaan
Herenlaan
Slotlaan

1.5. Plattegronden

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 2 juli 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling 1983	5,5
Uitstraling jaren'90	5,5

Toelichting

Het is een verouderend gebouw waarbij zichtbaar is dat renovatie of levensduurverlenging op termijn noodzakelijk is. Het gebouw straalt één geheel uit. Het oorspronkelijke gebouw uit de jaren'80 is uitgebreid. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat 1983	4
Bouwkundige staat jaren'90	5,5

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1983 gebouwd. Daarmee is het gebouw 36 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw binnen 0-5 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 4.

Gebouwdeel 1983 (oorspronkelijk gebouw)

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: de lichtkoepels zijn vochtig en vertonen vochtplekken.
- Vloeren: de lokalen en kantoren zijn voorzien van vloerbedekking t.b.v. akoestiek. worden vaak gereinigd en goed onderhouden. De gang is voorzien van grote tegels, duidelijke overgang tussen oorspronkelijk gebouw (gedateerde bruine tegels) en de uitbreiding.
- Cv-ketels: het gebouw heeft 2 Cv-ketels die worden onderhouden conform MJOP.
- Sanitair: het sanitair is sterk verouderd. Wel erg netjes en schoon.

- Elektrische Installaties: ICT vraagt veel en de installatie kan dit niet altijd aan.
- Riolering: geen problemen. In het MJOP staat wel een grote vervangingsopgave in 2021.
- Dubbel glas: enkel glas in dit gebouwdeel.
- Plafonds: gedateerd, houten latten plafonds.

Ten aanzien van de bouwkundige elementen zijn er aandachtspunten/problemen in dit gebouwdeel met het enkel glas, lekkages van de lichtkoepels en de gedateerde staat van veel elementen. Echter is het gebouw goed onderhouden.

Gebouwdeel jaren'90 (uitbreiding)
Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: last van lekkages. Wordt wel verholpen.
- Vloeren: de lokalen en kantoren zijn voorzien van vloerbedekking t.b.v. akoestiek. worden vaak gereinigd en goed onderhouden. De gang is voorzien van grote tegels, duidelijke overgang tussen oorspronkelijk gebouw (gedateerde bruine tegels) en de uitbreiding.
- Cv-ketels: het gebouw heeft 2 Cv-ketels die worden onderhouden conform MJOP.
- Sanitair: het sanitair is netjes en schoon.
- Elektrische Installaties: ICT vraagt veel en de installatie kan dit niet altijd aan.
- Riolering: geen problemen. In het MJOP staat wel een grote vervangingsopgave in 2021.
- Dubbel glas: dubbel glas in dit gebouwdeel.
- Plafonds: eigentijds, witte systeemplafonds.

Ten aanzien van de bouwkundige elementen zijn er aandachtspunten/problemen in dit gebouwdeel met de lekkages. Het gebouw is goed onderhouden.

Conclusie
Er zijn geen redenen om dit oordeel te nuanceren op basis van de bovenstaande reflecties. Wel dient opgemerkt te worden dat de school zich gedraagt als een goed huisvader en de staat van het gebouw daardoor op orde blijft.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid 1983	6
Veiligheid jaren'90	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu 1983	5,5
Binnenmilieu jaren'90	5,5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouwdeel uit 1983 en het gebouwdeel uit de jaren'90 zijn niet voorzien van mechanische ventilatie en voldoen daarmee niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Het is mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte >1,80 meter door middel van uitzetramen in de aanbouw op het dak. Ook kunnen de ramen <1,80m open aan de buitenzijde van de lokalen. In alle lokalen kan het raam dus aan twee kanten open.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	5

De jaarrekeningen van gas en elektra zijn niet ontvangen voor specifiek het onderwijsgebouw van SO Klein Borculo. Op basis van de leeftijd van het gebouw is de score van exploitatie ingeschat.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat 1983	6
Onderwijskundige staat jaren'90	6

Toelichting onderwijsvisie

SO Klein Borculo is een cluster 4 school voor leerlingen van 6 t/m 12 jaar. Door een psychiatrisch en/of gedragsprobleem kunnen deze leerlingen binnen het regulier basisonderwijs niet tot moeilijk functioneren. De leer- en gedragsproblemen van de kinderen liggen op verschillende gebieden, van een vorm van autisme, ADHD, hechtingsstoornis tot diffuse gedragsproblematiek. De school zorgt ervoor dat leerlingen zo goed mogelijk kunnen functioneren in de maatschappij en in het regulier of speciaal voortgezet onderwijs.

Het schoolgebouw – behoefte van de school

Met veiligheid, zorg en structuur zorgt SO Klein Borculo voor een optimale leeromgeving. De school biedt speciaal onderwijs aan, aan kinderen die moeilijk opvoedbaar zijn (ZMOK-cluster 4). Daarbij is behoefte aan kleine groepen in een prikkelarme, rustige omgeving. Beide gebouwdelen zijn soortgelijk van opzet: ruime lokalen aan weerzijden van de gang met op de gang tevens toiletgroepen en bergingen. In de jaren'80 waren er geen onderwijsassistenten. De school heeft nu wel onderwijsassistenten waardoor er behoefte is aan nevenruimte en extra stafruimten.

De school heeft op dit moment 88 leerlingen verdeeld over 8 groepen. Ook zijn er leerlingen die één op één onderwijs krijgen in een klein groepje van 4 leerlingen in één lokaal. Daar is één ruimte voor beschikbaar. De school mist op dit moment geschikte, passende stafruimten en nevenruimten. Een lokaal is nu een kantoor, echter is deze grote ruimte voor een kantoor niet noodzakelijk. De school geeft aan extra behoefte te hebben aan kleinere kantoorruimten. Ook is er behoefte aan kleine nevenruimten. Het is wenselijk dat grenzend aan een lokaal er een kleine ruimte is waar leerlingen 1 op 1 kunnen werken (stilteruimte). In de uitbreiding heeft de school deze nevenruimten op een creatieve manier gerealiseerd tussen twee lokalen in. De school heeft nu een nevenruimte naast de entree waar leerlingen in stilte kunnen zitten. Echter is dit niet ideaal, omdat dit volledig transparant is en de leerling juist behoefte heeft aan een prikkelarme omgeving.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is geen aula. De oorspronkelijke overblijfruimte is nu ingezet als een klaslokaal.
- Stafruimten: er is een directiekamer en een personeelskamer. één lokaal is nu een kantoor waar twee personen werken, dit is echter niet geschikt. Er zijn daarmee onvoldoende voldoende stafruimten. De school geeft aan een tekort te komen aan geschikte ruimten.

- Bergruimte: De school geeft aan dat de bergruimte voldoende is, er zijn magazijnen op de gang voor lesmateriaal en er is een zolderberging.
- Passend Onderwijs: Er is miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk. Er is geen douche terwijl dit wel wenselijk is.

Conclusie beide gebouwdelen:
De onderwijskundige visie wordt in beide gebouwdelen door de huisvesting voldoende gefaciliteerd maar er is een beperkt tekort aan specifieke ruimten, zoals geschikte kantoorruimten en nevenruimten. De school gaat nu creatief om met het creëren van kantoorruimte in klaslokalen en het creëren van nevenruimten waar leerlingen bijvoorbeeld met de IB'er zitten in de keuken. Het aan te passen brutovloeroppervlak (bvo) is maximaal 10%.

3. Conclusie

1983

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	5,5	1	5,5
Bouwkundige staat	4	3	12
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5,5	2	11
Exploitatie	5	2	10
Onderwijskundige staat	6	3	18
Totaal			62,5

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
	X		

Jaren'90

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	5,5	1	5,5
Bouwkundige staat	5,5	3	16,5
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5,5	2	11
Exploitatie	5	2	10
Onderwijskundige staat	6	3	18
Totaal			67

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
		X	

Totale conclusie:

Het grootste gedeelte van het onderwijsgebouw van SO Klein Borculo is 36 jaar oud. Op een aantal bouwkundige elementen is het gebouw gedateerd en vertoond het gebreken. Het advies is om op een natuurlijk moment een integrale keuze te maken voor het totale gebouw, dit is over 5-10 jaar. Deze keuze kan samen met het SO gemaakt worden gezien de verbondenheid van de gebouwen.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd	Niet Uitgevoerd
Luchtbehandeling Frisse Scholen Klasse B		X
Naisoleren dichte geveldelen		X
Naisoleren dak (incl. vervangen dakbedekking/-pannen)		X
Vervangen gevelkozijnen		X
Vervangen beglazing		X
Aanbrengen automatische/vaste zonwering	Er is zonwering	
Toepassing LED-verlichting		X
Toepassing PV-panelen		X

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Onvoldoende	er is maar één weg om bij de school te komen en daar is het altijd druk.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Onvoldoende	Iedere ochtend en middag is het één grote chaos met auto's en taxibusjes. Er zijn veel te weinig parkeerplaatsen of gelegenheid om de auto stil te zetten voor in-/ uitstappen. Er zijn afspraken gemaakt met de taxibedrijven waar zij mogen staan, door deze afspraken wordt de situatie veilig gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Onvoldoende	De verkeerssituatie rondom school is erg onoverzichtelijk en chaotisch, wat het gevaarlijk maakt voor de leerlingen.

Quickscan De Leeuwerik

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	Basisschool De Leeuwerik
Bestuur:	**Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland**
Adres:	Bleekenweg 1B
Postcode en plaats:	7161 AB Neede
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	18QP
Kavelgrootte:	3075 m²
Boekwaarde:	€ 543.911,28,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8
5223 LA 's-Hertogenbosch
Postbus 70501
5201 CB 's-Hertogenbosch
T +31 (0)73 6 409 409
F +31 (0)73 6 410 118
info@hevo.nl
ISO 9001-gecertificeerd
KvK Brabant 16029774
BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1982	870 (gebouw)	Permanent
1982	195 (inpandig gymlokaal)	Permanent
Bruto Capaciteit		
Medegebruik/Verhuur	**nvt**	
Netto Capaciteit		

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019
Aantal leerlingen	63
Ruimtebehoefte	804
BVO (Bruto Capaciteit)	870
Tekort/Overschot	66

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers van 2019 zijn afkomstig van de school zelf.

De school geeft aan dat de afgelopen jaren het aantal leerlingen is gestegen. De leerlingengroei ging gepaard met extra aanvullende zorg voor deze leerlingen. De school ervaart nu een tekort aan zorgruimten en gebruikt de gymzaal voor zorg. Leerlingen gymmen nu minder en er wordt uitgeweken naar een nabij gelegen gymzaal. We verwachten al jaren een krimp maar tot op heden is deze uitgebleven.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

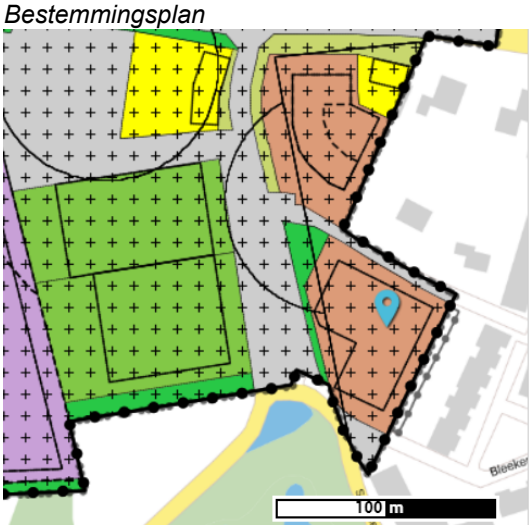

Plekinfo

enkelbestemming: Maatschappelijk - Onderwijs

dubbelbestemming: Waarde - Archeologische verwachting 1

bouwvlak

maatvoering: maximum bouwhoogte: 10 m

Luchtfoto

Optisport Sport-
en Recreatiecentrum 't...
SO De Leeuwerikschool
Bleekeneschweg
Bleekenweg
Bleekenweg 1B
A.J.G. ter Weemepark
Spilbroek
Bleekenweg

1.5. Plattegronden

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 11 juli 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	6

Toelichting

Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is geen sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	4,5

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1982 gebouwd. Daarmee is het gebouw 37 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw over 3 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 4.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: er komen af en toe lekkages voor. Dit wordt dan verholpen.
- Vloeren: er ligt tapijt in de kantoren (redelijk nieuw) en linoleum in de lokalen. Dit ziet er netjes uit en wordt onderhouden conform het MJOP.
- Cv-ketels: de ketel is relatief oud. Deze dient vervangen te worden, omdat de ketel erg heet kan worden.
- Sanitair: geen problemen. Ziet er netjes uit.
- Elektrische Installaties: dit is verouderd, net zo oud als de leeftijd van het gebouw.
- Riolering: geen problemen.
- Dubbel glas: er is overal dubbel glas toegepast.

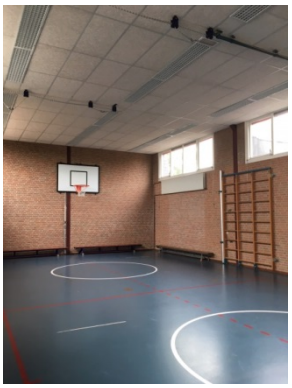

- Plafonds: het gebouw heeft witte systeemplafonds, die er netjes uitzien.

De gymzaal is ook netjes en eigentijds. Deze wordt goed onderhouden.
Er zijn verder geen aandachtspunten/problemen op het gebied van bouwkundige elementen.

Conclusie
Aangezien het gebouw geen gebreken vertoont en het gebouw goed is onderhouden en onderdelen zijn vervangen word het oordeel genuanceerd van een 4 naar een 4,5.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5,5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is niet voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Het is mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte >1,80 meter (1 kant). Omdat het aantal leerlingen maximaal 12 is in het lokaal, wordt het binnenmilieu met een 5,5 beoordeeld.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	5

De jaarrekeningen van gas en elektra zijn niet ontvangen. Op basis van de leeftijd van het gebouw is de score van exploitatie ingeschat.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	6

Toelichting onderwijsvisie

De Leeuwerik is een school voor Speciaal Onderwijs (SO) aan Zeer Moeilijk Lerende Kinderen (ZMLK) van 4 tot 12 jaar. De Leeuwerik ligt aan de rand van het dorp Neede in een rustige omgeving, dichtbij het centrum en grenzend aan een klein park met dieren. De school hecht veel waarde aan goed contact en een goede samenwerking met ouders/ verzorgers. De kinderen zitten in een kleine klas van circa 12 leerlingen en werken in het klaslokaal.

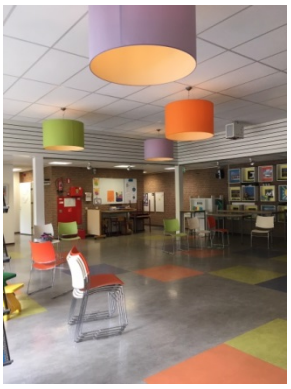

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een centraal midden hart waar pauze wordt gehouden.
- Stafruimten: er is een directiekamer, personeelskamer en meerdere kantoren verspreid door het gebouw. De school geeft aan een tekort te komen door de groeiende één op één zorgvraag.
- Bergruimte: er is voldoende bergruimte. De school geeft aan dat de bergruimte wel/niet voldoende is.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet en een douche. Het gebouw is rolstoltoegankelijk.

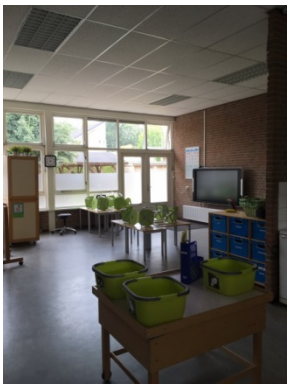

Het gebouw – behoefte van de school

De school geeft aan extra behoefte te hebben aan stafruimten voor de fysiotherapeut, ergotherapeut etc. De zorg maakt nu gebruik van de gymzaal en de directiekamer. dat tot gevolg heeft dat de gymzaal niet volledig voor gymonderwijs gebruikt kan worden en dat er minder gym wordt gegeven. Er wordt ook een gymzaal gehuurd.

Conclusie:

De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting voldoende gefaciliteerd maar er is een tekort aan specifieke ruimten voor het aanbieden van de zorg. Het aan te passen bvo is maximaal 10%
De school geeft aan dat de afgelopen jaren het aantal leerlingen is gestegen. De leerlingengroei ging gepaard met extra aanvullende zorg voor deze leerlingen in een rolstoel. De school ervaart nu een tekort aan zorgruimten en gebruikt de gymzaal voor zorg. Leerlingen gymmen nu minder en er wordt uitgeweken naar een nabij gelegen gymzaal.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	4,5	3	13,5
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5,5	2	11
Exploitatie	5	2	10
Onderwijskundige staat	6	3	18
Totaal			64,5

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
		X	

Ondanks de leeftijd van het gebouw vertoont het gebouw weinig technische problemen. Een aandachtspunt zijn de lekkages. De onderwijskundige visie van de school wordt redelijk gefaciliteerd. De opzet van het gebouw met lokalen, brede gangen, een gymzaal en een middenhart faciliteert de visie. Het grootste probleem is dat er niet voldoende ruimten zijn om de benodigde zorg aan te bieden. Daarnaast kan er alleen natuurlijk geventileerd worden, waardoor het binnenmilieu erg heet is. Ondanks dat het net in de klasse van 10-20 jaar valt, is vernieuwbouw of nieuwbouw over circa 10 jaar noodzakelijk.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	870	€ 224.895
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	870	€ 111.124
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	870	€ 101.056
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 209	870	€ 181.680
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	n	€ 36	870	€ 31.750
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	870	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	870	€ 57.027
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	870	€ 52.200
				€ 759.732

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Goed	De school kan vanuit meerdere kanten bereikt worden en de ontsluiting is goed.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Goed	Er zijn genoeg plekken voor het aantal taxibusjes en ouders dat kinderen met de auto komt brengen/halen. Er is een parkeerstrook voor de taxibusjes. De verkeerssituatie is goed geregeld en het gebeurt zelden dat er chaotische situaties voorkomen. Er wordt goed rekening met elkaar gehouden. De leerkrachten lopen met de leerlingen mee naar de taxibusjes. Het personeel parkeert op de parkeerplaats van het zwembad.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Goed	De wegen rondom de school zijn vrij rustig en is het veilig om naar school te komen. De verkeerssituatie is goed overzichtelijk.

Quickscan VSO Klein Borculo

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	Klein Borculo ZMOK
Bestuur:	**Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland**
Adres:	Schoollaan 3
Postcode en plaats:	7271 NS Borculo
Onderwijssoort:	VSO (voortgezet speciaal onderwijs Cluster IV)
Brin nummer:	01QH 00
Kavelgrootte:	9820 m²
Boekwaarde:	€ ,- d.d.

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1920		Permanent
1983		Permanent
2013		Permanent
Bruto Capaciteit		
Medegebruik/Verhuur	**nvt**	
Netto Capaciteit		

BVO niet bekend

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019
Aantal leerlingen	130
Ruimtebehoefte	1.956
BVO (Bruto Capaciteit)	
Tekort/Overschot	

2019 betreft teldatum 1-10-2018 afkomstig van de school zelf.

De school geeft aan dat door de invoering van Passend Onderwijs de afgelopen jaren het leerlingenaantal had moeten dalen. Echter is het leerlingenaantal de afgelopen jaren zelfs licht gestegen op Klein Borculo. Het leerlingenaantal is nu stabiel. De school heeft 130 leerlingen.

De school ervaart dat het onderwijsgebouw, het aantal ruimten en de opzet van het totale gebouw, past bij de onderwijsvisie. Zie 2.6

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

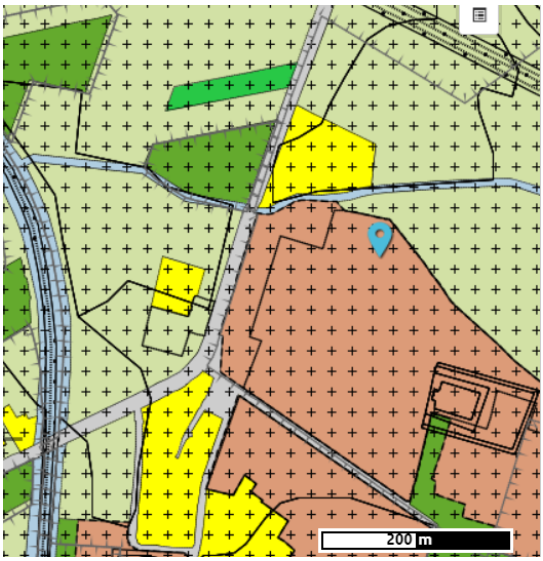

Plekinfo

enkelbestemming: Maatschappelijk	
dubbelbestemming: Waarde - Archeologie 5	
gebiedsaanduiding: reconstructiewetzone - verwevingsgebied	
bouwvlak	
functieaanduiding: specifieke vorm van maatschappelijk - 10	

Luchtfoto

Wessel van Eyllaa
Schoollaan
Schoollaan 3
Leo- stichting (Internaat)
Herenlaan

1.5. Plattegronden

Deze quickscan betreft de gebouwdelen die oranje, groen en blauw omcirkeld zijn.

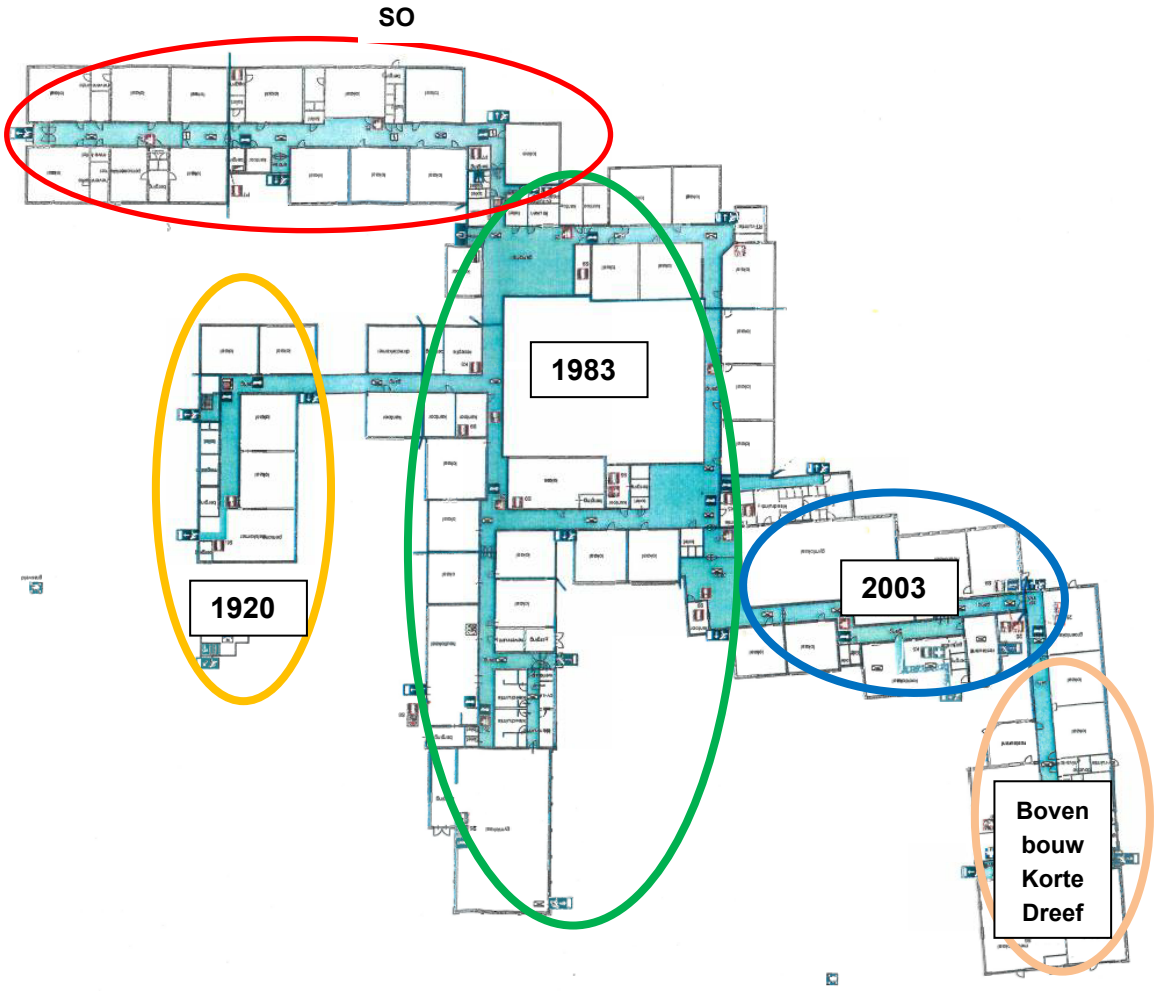

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 3 juli 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling 1920	5,5
Uitstraling 1983	5,5
Uitstraling 2003	6

Toelichting

De gebouwdelen uit 1920 en 2003 hebben een degelijke en functionele uitstraling. Het gebouwdeel uit 1983 is een wat verouderd gebouw, waarbij zichtbaar is dat renovatie of levensduurverlenging op termijn noodzakelijk is.
Het gebouw straalt één geheel uit. Er is sprake van uitbreidingen. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is redelijk ruim van opzet (zie 1.4).

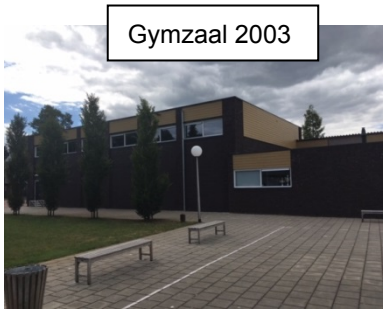
Gymzaal 2003

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat 1920	4
Bouwkundige staat 1983	4
Bouwkundige staat 2003	7

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Gebouwdeel 1920

Het oorspronkelijke gebouwdeel is in 1920 gebouwd. Daarmee is het gebouwdeel 100 jaar oud. Het gebouw heeft levensduurverlengende renovatie ondergaan aan zowel de buitenzijde als de binnenzijde van het gebouw. De kozijnen zijn vervangen, de plafonds zijn vervangen en recentelijk is de inrichting en de keuken in de personeelskamer vervangen. Wanneer de kozijnen zijn vervangen is niet bekend. Het gebouw is dusdanig oud dat het wellicht ook een bepaalde monumentale waarde heeft verkregen. Op basis van de leeftijd en de bouwkundige staat scoort het gebouwdeel een 4.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: geen problemen.

- Vloeren: de lokalen en kantoren zijn voorzien van vloerbedekking t.b.v. akoestiek. worden vaak gereinigd en goed onderhouden. De gang is voorzien van de oorspronkelijke tegels uit de jaren'20.
- Cv-ketels: het gebouw heeft meerdere Cv-ketels die worden onderhouden conform MJOP.
- Sanitair: verouderd.
- Elektrische Installaties: ICT vraagt veel en de installatie kan dit niet altijd aan.
- Riolering: geen problemen.
- Dubbel glas: enkel glas in dit gebouwdeel. De kozijnen sluiten niet goed.
- Plafonds: gedateerd, houten latten plafonds.

Gebouwdeel 1983 (oorspronkelijk gebouw)
Het gebouw is in 1983 gebouwd. Daarmee is het gebouw 36 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw binnen 0-5 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 4.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: de lichtkoepels zijn vochtig en vertonen vochtplekken.
- Vloeren: de lokalen en kantoren zijn voorzien van vloerbedekking t.b.v. akoestiek. worden vaak gereinigd en goed onderhouden. De gang is voorzien van grote tegels, duidelijke overgang tussen oorspronkelijk gebouw (gedateerde bruine tegels) en de uitbreiding.
- Cv-ketels: het gebouw heeft 2 Cv-ketels die worden onderhouden conform MJOP.
- Sanitair: het sanitair is sterk verouderd. Wel erg netjes en schoon.
- Elektrische Installaties: ICT vraagt veel en de installatie kan dit niet altijd aan.
- Riolering: geen problemen. In het MJOP staat wel een grote vervangingsopgave in 2021.
- Dubbel glas: enkel glas in dit gebouwdeel. De kozijnen sluiten niet goed.
- Plafonds: gedateerd, houten latten plafonds.

Er zijn verder geen aandachtspunten/problemen op het gebied van bouwkundige elementen.

Gebouwdeel 2003
Het gebouwdeel is in 2003 gebouwd. Daarmee is het gebouw 17 jaar oud. Het gebouwdeel heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 7. Dit gebouwdeel bestaat uit de gymzaal en een aantal lokalen.

Reflectie bouwkundige elementen:
Toelichting op eventuele renovaties of gepleegd groot onderhoud.

- Daken: geen problemen.

- Vloeren: geen problemen.
- CV-ketels: geen problemen.
- Sanitair: geen problemen.
- Elektrische Installaties: geen problemen.
- Riolering: geen problemen.
- Dubbel glas: overal toegepast.
- Plafonds: geen problemen, witte systeemplafonds.

Conclusie
Er zijn geen redenen om de oordelen per gebouwdeel te nuanceren op basis van de bovenstaande reflecties. Wel dient opgemerkt te worden dat de school zich gedraagt als een goed huisvader en de staat van het gebouw daardoor op orde blijft.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid 1920	6
Veiligheid 1983	6
Veiligheid 2003	6

Toelichting
Het totale gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu 1920	5,5
Binnenmilieu 1983	5,5
Binnenmilieu 2003	5,5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het totale gebouw is niet voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Het is mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte >1,80 meter. De school geeft aan dat het aan de zuidzijde en oostzijde in het gebouwdeel uit de jaren'80 erg koud is in de winter en erg warm in de zomer. De school heeft in de meest kritische lokalen al folie op de ramen geplakt om de warmte wat buiten te houden. Omdat het aantal leerlingen maximaal 12 is in het lokaal, wordt het binnenmilieu met een 5,5 beoordeeld.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	5

De jaarrekeningen van gas en elektra zijn niet ontvangen voor specifiek het onderwijsgebouw van VSO Klein Borculo. Op basis van de leeftijd van het gebouw is de score van exploitatie ingeschat.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	7

De onderwijskundige staat van alle drie de gebouwdelen voldoet. Vandaar dat het totale gebouw in één keer worden beoordeeld op dit onderdeel.

Toelichting onderwijsvisie

VSO Klein Borculo is een cluster 4 school voor leerlingen van 12 tot 20 jaar met een gedrags- of psychiatrische problematiek. De school heeft een regionale functie en de leerlingen behalen een diploma, zodat ze naar het MBO of HBO kunnen. De speciaal voortgezet onderwijs heeft leerlingen met een normale intelligentie met leer- en gedragsproblemen, die thuis, op school en in de vrije tijd in de problemen zijn geraakt. Hierdoor zijn zij niet in staat het beste uit zichzelf te halen. Op VSO Klein Borculo lukt dit vaak juist wel.

Aula onderbouw

Het schoolgebouw – behoefte van de school

Een prettige schooltijd is ontzettend belangrijk. Naast plezier krijgen in leren en vrienden maken, ontdekken leerlingen bij VSO Klein Borculo wie ze zijn en wat ze kunnen. De jongeren op de school hebben hun eigen capaciteiten en problemen en daardoor speciale onderwijs- en begeleidingsbehoeften. Het onderwijs van VSO Klein Borculo sluit aan bij de mogelijkheden, belevingswereld en interesses van de kinderen. De school biedt speciaal onderwijs aan, aan kinderen die moeilijk opvoedbaar zijn (ZMOK-cluster 4). Daarbij is behoefte aan kleine groepen in een prikkelarme, rustige omgeving. De groepsgrootte is maximaal 10 leerlingen. Beide gebouwdelen zijn soortgelijk van opzet: ruime lokalen aan weerzijden van de gang met op de gang tevens toiletgroepen en bergingen. Alle drie de gebouwdelen hebben dezelfde gangen-klaslokalen opzet.

De school geeft aan dat er behoefte is om een aantal ruimten anders in te delen. Aangegeven wordt dat door de komst van het vak economie & ondernemen het handvaardigheidslokaal is opgeofferd. Er

mist een geschikte overblijfruimte voor de onderbouw. De leerlingen van de bovenbouw hebben wel een overblijfruimte in de hal van de hoofdentree.
Het gebouw is niet compact en dat is ook niet wenselijk. De gangen geven een compartimentering en daardoor rust en structuur (niet teveel leerlingen op één plek geclusterd). Het is wel wenselijk om een aantal lokalen aan elkaar te koppelen voor de inpassing van differentiatie in het onderwijs.

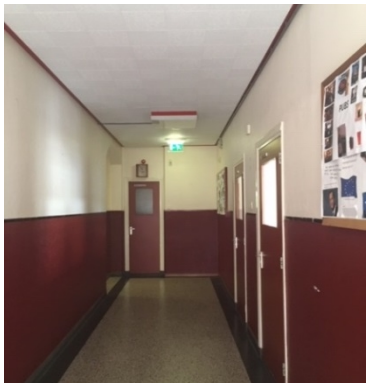

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula voor de bovenbouw leerling. De aula is niet voldoende groot om de gehele school te faciliteren. De overblijfruimte voor de onderbouw leerlingen is klein.
- Stafruimten: er is een personeelskamer, directiekamer en meerdere staf- en werkruimten. De school geeft aan dat er voldoende stafruimte is.
- Bergruimte: De school geeft aan dat de bergruimte voldoende is.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting voldoende gefaciliteerd. Het gebouw is ontworpen om het onderwijsconcept te huisvesten. Er zijn een aantal onderwijsvernieuwingen doorgevoerd die prima inpasbaar zijn in de huisvesting.

3. Conclusie

1920

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	5,5	1	5,5
Bouwkundige staat	4	3	12
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5,5	2	11
Exploitatie	5	2	15
Onderwijskundige staat	7	3	20,5
Totaal			65,5

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
		X	

1983

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	5,5	1	5,5
Bouwkundige staat	4	3	12
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5,5	2	11
Exploitatie	5	2	10
Onderwijskundige staat	7	3	21
Totaal			65,5

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
		X	

2003

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	7	3	21
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5,5	2	11
Exploitatie	5	2	10
Onderwijskundige staat	7	3	21
Totaal			75

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
			X

Totale conclusie

Het gebouw van VSO Klein Borculo zit vast aan het onderwijsgebouw van SO Klein Borculo en aan VSO De Korte Dreef. VSO Klein Borculo is gehuisvest in drie verschillende bouwdelen, 1920, 1983 en 2003. Het gebouwdeel uit 1983 is het grootste gebouwdeel, waarin ook de meeste onderwijsfuncties zijn gehuisvest. Het advies is om op een natuurlijk moment een integrale keuze te maken voor het totale gebouw, dit is over 10-20 jaar. Deze keuze kan samen met het SO gemaakt worden gezien de verbondenheid van de gebouwen. Ook dient rekening gehouden te worden met het feit dat een gebouwdeel van de bovenbouw van VSO De Korte Dreef ook verbonden is met SO Klein Borculo.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd	Niet Uitgevoerd
Luchtbehandeling Frisse Scholen Klasse B		X
Naisoleren dichte geveldelen		X
Naisoleren dak (incl. vervangen dakbedekking/-pannen)		X
Vervangen gevelkozijnen		X
Vervangen beglazing		X
Aanbrengen automatische/vaste zonwering	Er is zonwering	
Vervangen lichtstraat (incl. zonwering en te openen delen)	nvt	
Toepassing LED-verlichting		X
Toepassing PV-panelen		X

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Onvoldoende	Er is maar één weg om bij de school te komen en daar is het altijd druk.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Onvoldoende	Iedere ochtend en middag is het één grote chaos met auto's en taxibusjes. Er zijn veel te weinig parkeerplaatsen of gelegenheid om de auto stil te zetten voor in-/ uitstappen. Er zijn afspraken gemaakt met de taxibedrijven waar zij mogen staan, door deze afspraken wordt de situatie veilig gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Onvoldoende	De verkeerssituatie rondom school is erg onoverzichtelijk en chaotisch, wat het gevaarlijk maakt voor de leerlingen.

Quickscan Diekmaat

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	Speciaal Basisonderwijs Diekmaat
Bestuur:	**Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek**
Adres:	Wheemerstraat 10
Postcode en plaats:	7161 AN Neede
Onderwijssoort:	Speciaal Primair Onderwijs
Brin nummer:	19WC
Kavelgrootte:	10.794 m²
Boekwaarde:	€ 1.359.773,27,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8
5223 LA 's-Hertogenbosch
Postbus 70501
5201 CB 's-Hertogenbosch
T +31 (0)73 6 409 409
F +31 (0)73 6 410 118
info@hevo.nl
ISO 9001-gecertificeerd
KvK Brabant 16029774
BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1973	941 - 70% (schatting)	Permanent
1990	202- 15% (schatting)	Permanent
2005	202- 15% (schatting)	Permanent
Bruto Capaciteit	**1.344 (excl. gym)**	
Medegebruik/Verhuur	**275 - 15% (schatting)**	
Netto Capaciteit	**1.069 (excl. gym)**	

Een ergotherapeut, logopedist en Zozijn maken overdag gebruik van verschillende ruimten in de school. Het totaal oppervlak dat door medegebruikers wordt gebruikt ligt rond de 15% van het totaal BVO. Per 1 augustus 2019 wordt de Da Vinci school (school voor hoogbegaafden) in het gebouw gehuisvest. Zij gaan ongeveer 2 klaslokalen in gebruik gaan nemen.
Enkele kantoren van de stichting zijn nu in het gebouw gehuisvest. Zij vertrekken op korte termijn naar een andere locatie.

Het originele gebouw komt uit 1973. Rond 1990 zijn een paar lokalen bijgebouwd. In 2005 heeft een uitbreiding plaatsgevonden (zie plattegrond). Ten tijde van de nieuwbouw in 2005 is het oude gedeelte, grootschalige gerenoveerd. Om die reden worden de gebouwdelen niet afzonderlijk beoordeelt in deze scan.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019
Aantal leerlingen	122
Ruimtebehoefte	1147
BVO (Bruto Capaciteit)	1344
Tekort/Overschot	197

De leerlingentelling betreft 1-10-2018.

Er is geen prognose voor het SBO beschikbaar.

De school ervaart een ruimteoverschot. 1 lokaal wordt op een andere manier ingezet, namelijk voor opslag.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

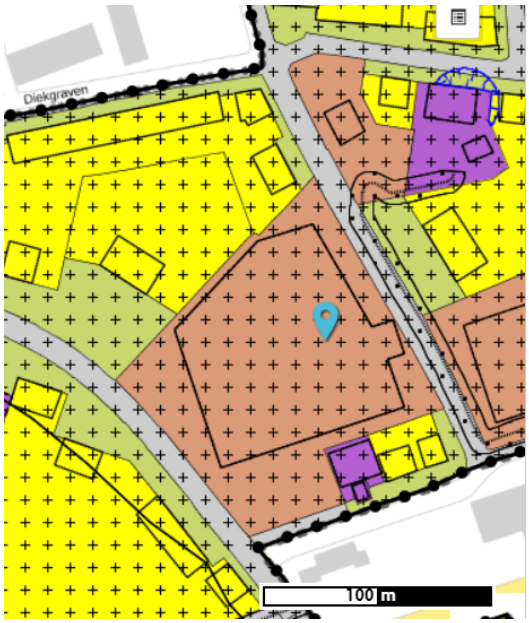

Plekinfo

enkelbestemming: Maatschappelijk - Onderwijs

dubbelbestemming: Waarde - Archeologische verwachting 3

bouwvlak

maatvoering: maximum bouwhoogte: 8 m

maatvoering: maximum bebouwingspercentage terrein: 50%

Luchtfoto

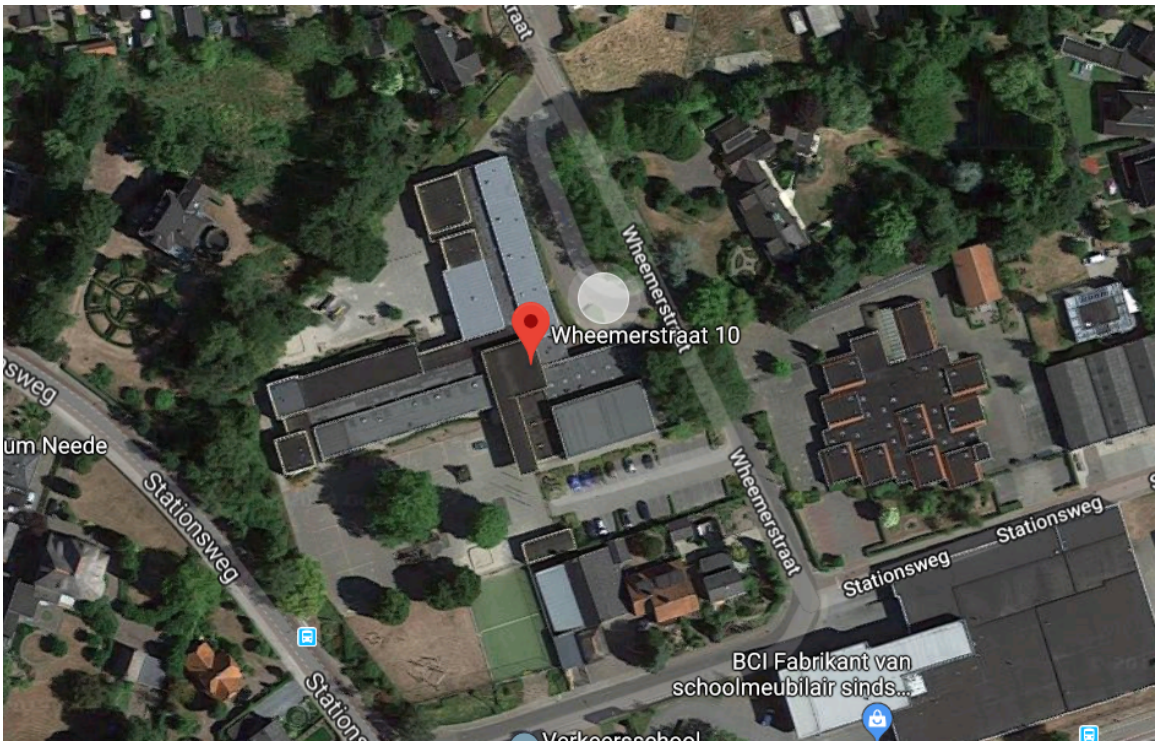
Wheemerstraat 10
Wheemerstraat
Stationsweg
Stationsweg
Stationsweg
BCI Fabrikant van schoolmeubilair sinds...

1.5. Plattegronden

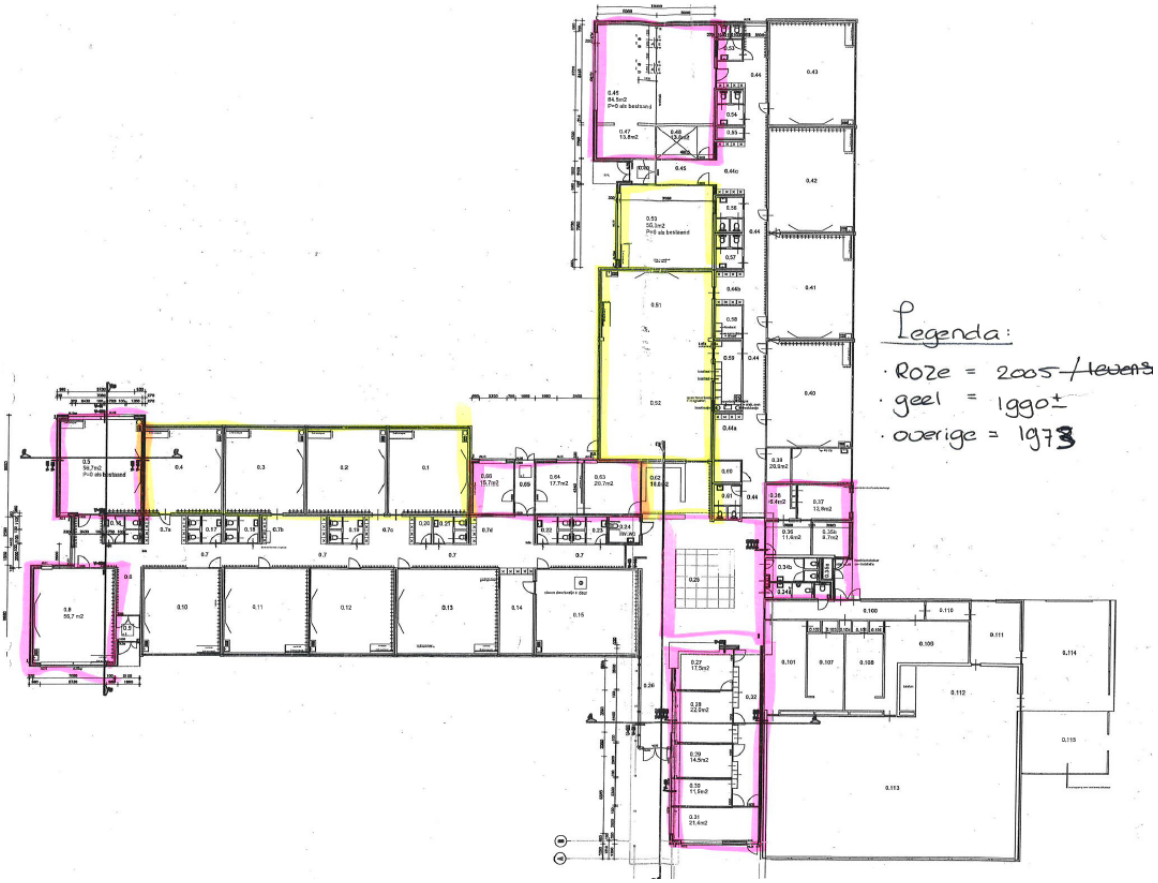

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 9-7-2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	6

Toelichting

Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling.
Het gebouw straalt één geheel uit. Er is sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	5

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1973 gebouwd. Daarmee is het gebouw 46 jaar oud. In 2005 heeft het oude deel een grondige renovatie ondergaan en is een deel aangebouwd waardoor de levensduur met ca. 20 jaar is verlengd. Dit houdt in dat het gebouw binnen 5-10 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 5.

Reflectie bouwkundige elementen:
Toelichting op eventuele renovaties of gepleegd groot onderhoud.

- Daken: geen problemen, niet vervangen ten tijde van de renovatie
- Vloeren: vervangen ten tijde van de renovatie in 2005
- Sanitair: vervangen ten tijde van de renovatie in 2005

- Riolering: functioneert goed.
- Dubbel glas is aanwezig.
- Plafonds: vervangen ten tijde van de renovatie in 2005

Er zijn geen aandachtspunten/problemen op het gebied van bouwkundige elementen.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een investeringsniveau van €87.594 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is € 39.123 euro per jaar. Er is een forse overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie
Het oordeel wordt niet genuanceerd op basis van de reflecties.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5

Toelichting

In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is niet voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Daarnaast is het mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte >1,80 meter (1 kant).

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	5

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	€ 2.033	€ 8.100*	€ 6.067-
Verwarming	€ 8.148	€ 7.006**	€ 1.142
Totaal	€10.181	€15.106	€ 4.925-

*o.b.v. jaarrekening 2018 **o.b.v. jaarrekening 2018

Het gebouw is slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van slechte kwaliteit. Er is een overschrijding van de mi-vergoeding op elektra en gas van 25% tot 50%.

De energiekosten (electra en gas) overschrijden de Velovergoeding met 48%.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	7

Toelichting onderwijsvisie

SBO Diekmaat is een openbare school voor speciaal basisonderwijs (SBO) voor kinderen van 4 t/m 13 jaar met leer- en/of gedragsproblemen die op een reguliere basisschool geen passend onderwijs- of ondersteuningsaanbod kunnen krijgen. Het onderwijs op SBO Diekmaat is gericht op het bieden van maximale ontplooiingskansen voor alle kinderen. De school wil een bijdrage leveren aan de opvoeding van kinderen tot gelukkige en zelfstandige volwassenen die stevig en met zelfvertrouwen in de maatschappij staan.

Dit doet de school door voor iedere leerling de specifieke onderwijsbehoeften te analyseren en de onderwijsleeromgeving zo in te richten dat een leerling tot optimale leer-en sociaal-emotionele ontwikkeling komt. Voor SBO Diekmaat zijn de basisbehoeften relatie, autonomie en competentie belangrijk in de ontwikkeling van kinderen. In de visie van school is de interactie tussen leerlingen en leerkracht en leerlingen onderling gericht op succeservaringen. Het streven naar minimale afhankelijkheid en maximale zelfstandigheid is een uitgangspunt in ons onderwijs.

Het kind ontwikkelt zich optimaal door gedifferentieerde instructie op het gebied van tempo, aanleg, leerstijl en aanbod. Verder biedt de school een veilige, overzichtelijke en uitdagende leeromgeving waarin ieder kind zich gewaardeerd voelt.

Het schoolgebouw - behoefte van de school
De school vindt het belangrijk dat ruimten multifunctioneel inzetbaar zijn, zodat ze voor meerdere doeleinden gebruikt kunnen worden. Momenteel sluiten de huisvesting en bijbehorende voorzieningen aan bij de werkwijze van de school.

In de toekomst wil men met combinatieklassen gaan werken omdat het aantal leerlingen terugloopt. Dit vraagt om een andere inrichting; bijvoorbeeld in de vorm van units of ateliers. Deze gedachten behoeven nadere uitwerking door de school voordat dit kan worden vertaald naar eisen/wensen ten aanzien van de huisvesting.

Er is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: er is geen aula, maar de personeelskamer is voldoende groot om evenementen te organiseren. Ook de grote entree wordt voor deze bijeenkomsten gebruikt.
- Stafruimten: er zijn voldoende stafruimten.
- Bergruimte: er is onvoldoende bergruimte. De school geeft aan dat de bergruimte niet voldoende is; klaslokalen worden hiervoor ingezet.
- Passend Onderwijs: er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk.
- Handenarbeidlokaal, speelzaal en gymzaal.

Conclusie
De onderwijskundige visie wordt momenteel door de huisvesting voldoende gefaciliteerd. Hoewel het gebouw niet ontworpen is om het onderwijsconcept te huisvesten kan het gebouw zonder problemen het onderwijsconcept faciliteren.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	5	3	15
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5	2	10
Exploitatie	5	2	10
Onderwijskundige staat	7	3	21
Totaal			68

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
		x	

Het gebouw wordt goed onderhouden en is in redelijke staat. Het binnenklimaat is tijdens de renovatie niet aangepast en scoort laag ten opzichte van de andere thema's. Ook de exploitatie is negatief.

De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting goed gefaciliteerd, waardoor het gebouw in basis nog 10-20 jaar mee zou kunnen.

.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	1.832	€ 473.573
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	1.832	€ 234.000
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	1.832	€ 212.797
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 209	1.832	€ 382.571
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	n	€ 36	1.832	€ 66.857
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	1.832	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	1.832	€ 120.085
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	1.832	€ 109.920
				€ 1.599.803

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Goed	De school kan vanuit meerdere kanten (3 kanten) bereikt worden en de ontsluiting is goed.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Goed	Er zijn genoeg plekken voor het aantal ouders dat kinderen met de auto komt brengen/halen, de verkeerssituatie is goed geregeld en het gebeurt zelden dat er chaotische situaties voorkomen. Er wordt goed rekening met elkaar gehouden. Incidenteel is er een tekort aan parkeerplaatsen.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Goed	Omdat de wegen rondom school vrij rustig zijn is het veilig om naar school te lopen of fietsen. De verkeerssituatie is goed overzichtelijk.

Quickscan Assink lyceum

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	Assink lyceum
Bestuur:	**Stichting Het Assink lyceum**
Adres:	Rekkenseweg 1
Postcode en plaats:	7152 AA Eibergen
Onderwijssoort:	Voortgezet onderwijs
Brin nummer:	05FB
Kavelgrootte:	12.250 m²
Boekwaarde:	€ ,- d.d.

Statenlaan 8
5223 LA 's-Hertogenbosch
Postbus 70501
5201 CB 's-Hertogenbosch
T +31 (0)73 6 409 409
F +31 (0)73 6 410 118
info@hevo.nl
ISO 9001-gecertificeerd
KvK Brabant 16029774
BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1959		
1979		
2009 (eigen investering)	**691**	
Bruto Capaciteit	**3.881 incl. gym** **3.426 excl. gym (schatting)**	
Medegebruik/Verhuur	**-**	
Netto Capaciteit	**-**	

Graag controle BVO, lijkt zeer groot

In de avonduren maken huurders gebruik van de sporthal van de school. Er zijn geen medegebruikers die gedurende de openingstijden van de school gebruik maken van enkele faciliteiten.

Het gebouw wordt als één geheel beoordeeld ondanks dat delen van het gebouw in de loop der jaren zijn gerenoveerd. Dit komt omdat het aangepaste deel een beperkte omvang heeft en de verschillende met de andere bouwdelen niet groot zijn.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Aantal leerlingen	279	271	263	257	247	242	238	216
Ruimtebehoefte	2.258	2.211	2.159	2.121	2.064	2.032	2.006	1.872
BVO (Bruto Capaciteit)	3.426	3.426	3.426	3.426	3.426	3.426	3.426	3.426
Tekort/Overschot	1.168	1.215	1.267	1.305	1.362	1.394	1.420	1.554

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school krimpt. Dit heeft tot gevolg dat het ruimteoverschot toeneemt.

De school ervaart dat er geen overschot of tekort. Alle ruimte worden momenteel gebruikt door de school. De school verwacht richting de toekomst te gaan krimpen waardoor een ruimteoverschot wordt verwacht.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

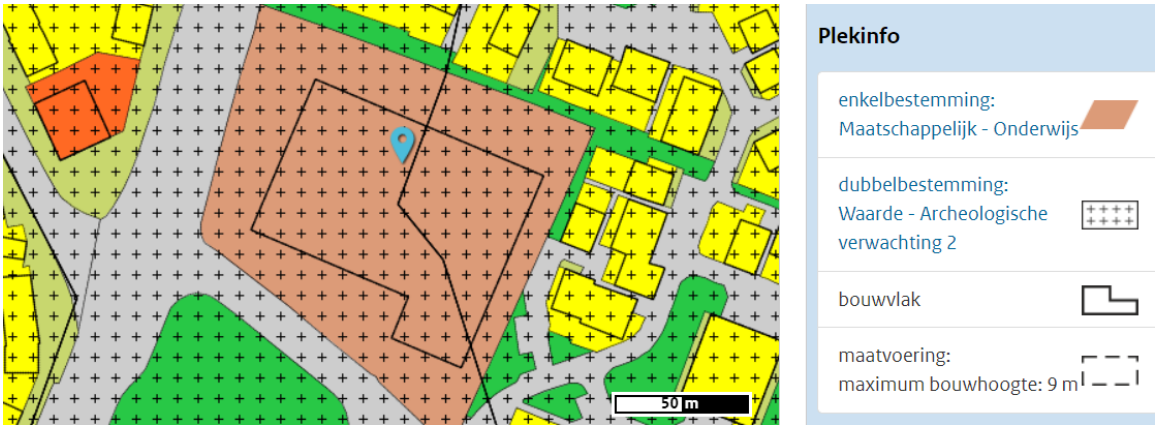

Luchtfoto

Roeterinkpad
Burgemeester Wilhelmweg
aurant Belle Fleur
Roeterinkpad
Voordeligraamfolie.nl
Rekkenseweg 1
Wenneker
Geerdes groen
Groenloseweg
Hoveniersbedrijf en
Tuinadviesbureau De...

1.5. Plattegronden

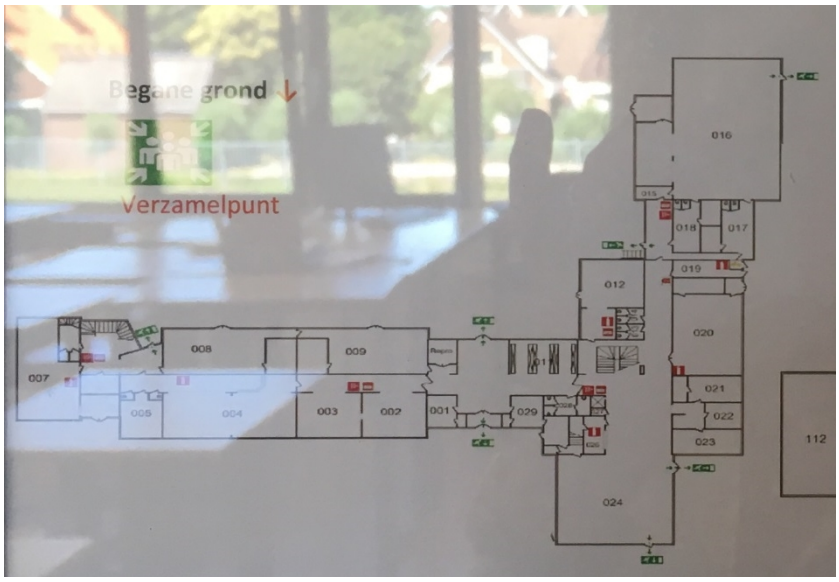

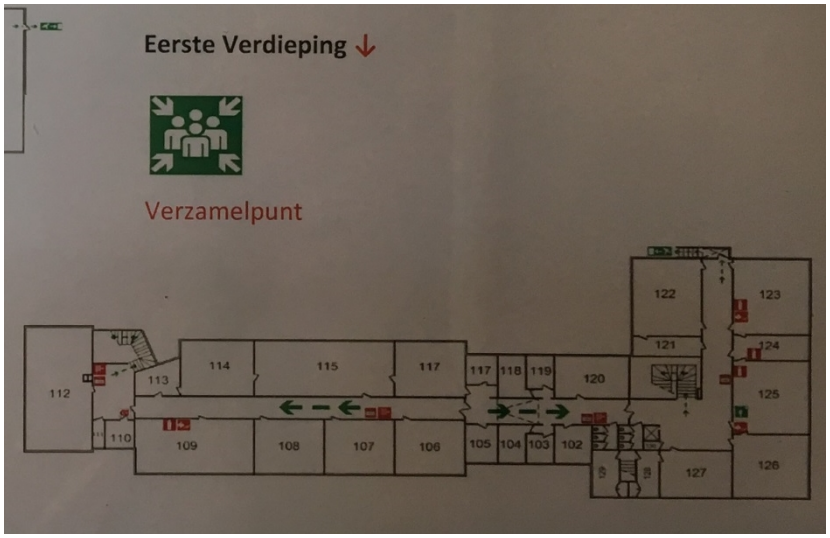

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 27 juni 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	7

Toelichting

Een oud gebouw met een mooie monumentale uitstraling of een jong en opvallend vormgegeven schoolgebouw. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is geen sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	4

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1959 gebouwd. Daarmee is het gebouw 60 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw binnen 0-5 in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 4.

Reflectie bouwkundige elementen:

Toelichting op eventuele renovaties of gepleegd groot onderhoud.

- Daken: vervangen in 2000, zeer beperkte isolatie en dienen vervangen te worden.
- Vloeren: verouderd en niet geïsoleerd.
- CV-ketels: zjin vervangen in 2014, geen aandachtspunten.
- Sanitair: vervangen in 2014.
- Elektrische Installaties: verouderd, wel enkele malen aangepast.

- Riolering: originele staat, geen aandachtspunten.
- Dubbel glas: toegepast, kozijnen vervangen in 2000/2013.
- Plafonds: geen aandachtspunten.

Ten aanzien van de bouwkundige elementen zijn er aandachtspunten/problemen met daken, vloeren

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een gemiddeld investeringsniveau van €133.980 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is € 41.755,42 euro per jaar. Er is wel/geen overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich genoodzaakt ziet om veel meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie
Er zijn geen redenen om het oordeel te nuanceren op basis van de twee reflecties. Bouwkundige elementen zijn verouderd en er worden grote investeringen voorzien.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	4

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het lokalen die op een later moment zijn aangebouwd zijn voorzien van mechanische ventilatie en voldoen daarmee aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. De bouwdelen uit 1958 en 1979 bevatten geen mechanische ventilatie. Het is mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte <1,80 meter (1 kant).

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	7

De energiekosten (elektra en gas) bedragen volgens opgave in totaal circa € 26.272 (jaarrekening 2018). Bij een omvang van 3.881m2 (incl. gym) betekent dit dat de kosten uitkomen op circa € 7,-- per m2. Op basis van de benchmarkonderzoeken VO zijn de kosten afgezet tegen de gemiddelde resultaten van gebouwen in het VO, die bij jonge gebouwen uitkomen op circa 8,00 per m² (niet BENG) en bij oudere gebouwen wel tot 15,00 per m². De energiekosten zijn relatief laag.

De score is een 7.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	7

Toelichting onderwijsvisie

Door het onderwijs in de school met de maatschappelijke werkelijkheid te verbinden krijgt het ontwikkelproces, zowel qua kennis als vaardigheden, extra diepgang en wordt het blikveld van de leerlingen verbreed.
De school is daartoe zowel een 'broedplaats' als een uitvalsbasis. Door verbazing te creëren en nieuwsgierigheid te stimuleren ontstaat de passie en de gretigheid om het nieuwe te verkennen en aan te gaan.
Leerlingen en medewerkers leren en ontwikkelen van en met elkaar en worden zo bewuster eigenaar van hun ontwikkelingsproces. Dit alles moet eraan bijdragen dat een ieder - in de zich ontvouwende toekomst- de regie kan voeren over het eigen leven en daarbij het lef heeft de eigen lat hoger te leggen.

Het schoolgebouw - behoefte van de school
De school willen in de toekomst het concept van talentgericht onderwijs verder implementeren. Op het vmbo is dit al van toepassing. Leerlingen zoeken zelf wat ze nodig hebben aan kennis en ondersteuning ten aanzien van een bepaald project om de problematiek op te kunnen gaan lossen.

Deze projectmatige manier van werken vraagt om een combinatie van traditionele onderwijslokalen in combinatie met leerpleinen en praktische ruimten. Deze voorzieningen zijn voldoende op de school aanwezig. Verschillende lokalen zijn opengebroken zodat leerpleinen zijn gevormd.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula. De aula is niet voldoende groot om de gehele school te faciliteren bij slecht weer.
- Stafruimten: er is een kantine voor de medewerkers en er zijn voldoende werkplekken aanwezig . Er zijn daarmee voldoende stafruimten.
- Bergruimte: er is voldoende bergruimte.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk: er is een lift in het gebouw aanwezig.

Conclusie
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting voldoende gefaciliteerd. Hoewel het gebouw niet ontworpen is om het onderwijsconcept te huisvesten kan het gebouw zonder problemen het onderwijsconcept faciliteren.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	7	1	7
Bouwkundige staat	4	3	12
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	4	2	8
Exploitatie	7	2	14
Onderwijskundige staat	7	3	21
Totaal			68

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
		x	

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	3.426	€ 885.623
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 100	3.426	€ 342.600
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 58	3.426	€ 198.708
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	j	€ 163	3.426	€ -
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	j	€ 36	3.426	€ -
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 51	3.426	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	3.426	€ 224.569
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	3.426	€ 205.560
				€ 1.857.059

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Goed	De school kan vanuit meerdere kanten bereikt worden en de ontsluiting is goed.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Goed	Er zijn genoeg plekken voor het aantal ouders dat kinderen met de auto komt brengen/halen, de verkeerssituatie is goed geregeld en het gebeurt zelden dat er chaotische situaties voorkomen. Er wordt goed rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Goed	Omdat de wegen rondom school vrij rustig zijn is het veilig om naar school te lopen of fietsen. De verkeerssituatie is goed overzichtelijk.

Er zijn onvoldoende parkeervoorzieningen voor de medewerkers van de school. De parkeervoorziening voor de school is openbaar en wordt veelal gebruikt door carpoolers waardoor er onvoldoende parkeerruimte voor de school beschikbaar blijft. Ten tijde van een ouderavond is dit problematisch en wordt er op het gras in de directe omgeving geparkeerd.

Quickscan Assink lyceum

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	**Assink lyceum**
Bestuur:	**Stichting Het Assink lyceum**
Adres:	Julianastraat 12
Postcode en plaats:	7161 CR Neede
Onderwijssoort:	Voortgezet Onderwijs
Brin nummer:	05FB
Kavelgrootte:	6465 m²
Boekwaarde:	€ ,- d.d.

Statenlaan 8
5223 LA 's-Hertogenbosch
Postbus 70501
5201 CB 's-Hertogenbosch
T +31 (0)73 6 409 409
F +31 (0)73 6 410 118
info@hevo.nl
ISO 9001-gecertificeerd
KvK Brabant 16029774
BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1962	2.787	Permanent
2004	Renovatie en uitbreiding	
Bruto Capaciteit	2.787	

Segno collectief huurt ruimtes voor muzieklessen buiten schooltijden. Het betreft ongeveer 3 tot 4 ruimtes.

Stichting Podium Neede maakt vooral in de weekeinden gebruik van de kantine van de school en de omliggende ruimtes (zoals kleedruimte). De kantine beschikt over een grote uitklapbare tribune waardoor de kantine kan worden ingezet voor optredens en musicals. Ook basisscholen uit de omgeving maken gebruik van de kantine voor bijvoorbeeld het houden van musicals.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Aantal leerlingen	249	242	235	229	221	216	212	203
Ruimtebehoefte	2.076	2.034	1.987	1.954	1.902	1.874	1.851	1.795
BVO (Bruto Capaciteit)	2.787	2.787	2.787	2.787	2.787	2.787	2.787	2.787
Tekort/Overschot	711	753	800	833	885	913	936	992

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Lange termijn leerlingenprognose het Assink Lyceum 2020-2029. Er is rekening gehouden met een vaste voet van 550m2.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school krimpt>. Dit heeft tot gevolg dat het ruimteoverschot verder oploopt.

De school ervaart geen ruimteoverschot.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

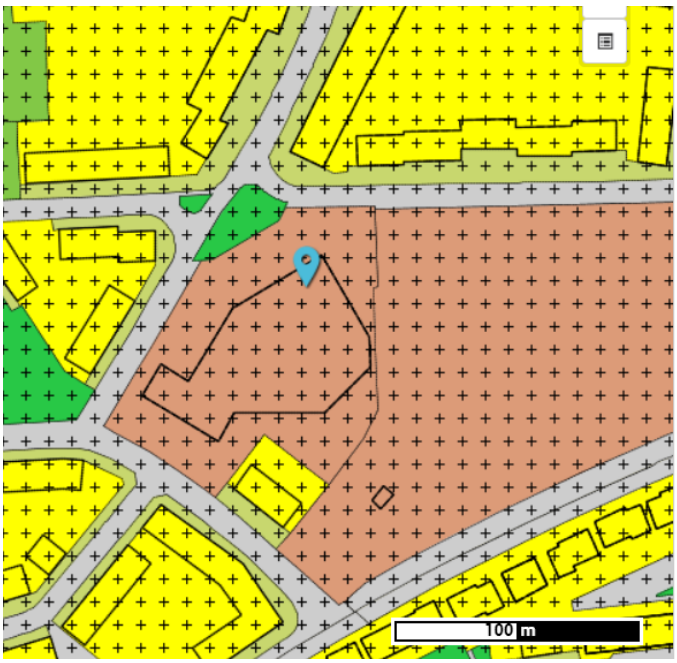

Plekinfo

enkelbestemming: Maatschappelijk - Onderwijs

dubbelbestemming: Waarde - Archeologische verwachting 1

bouwvlak

maatvoering: maximum bouwhoogte: 10 m

maatvoering: maximum bebouwingspercentage terrein: 50%

Luchtfoto

1.5. Plattegronden (begane grond en eerste verdieping zijn voorzien van een gelijke opzet)

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 27 juni 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	6

Toelichting

Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is geen sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	7

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1962 gebouwd. Daarmee is het gebouw 57 jaar oud. Het gebouw heeft levensduurverlengende renovatie ondergaan in 2013. Dit houdt in dat het gebouw binnen 30-40 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 8.

Reflectie bouwkundige elementen:
Er zijn geen aandachtspunten/problemen op het gebied van bouwkundige elementen. Alleen het dak vertoont terugkerende lekkages op verschillende plekken.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een gemiddeld investeringsniveau van € 81.430 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is € 37.402 euro per jaar. Er is een overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie
Er zijn redenen om het oordeel te nuanceren op basis van de twee reflecties. Bij de renovatie zijn nog geen vergaande duurzaamheidsmaatregelen getroffen en de school moet veel investeren volgens het MJOP. De score wordt genuanceerd tot een 7.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5,5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is voorzien van mechanische ventilatie, maar functioneert onvoldoende. Het gebouw voldoet daarmee niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Daarnaast is het mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte <1,80 meter (1 kant).

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	7

De energiekosten (elektra en gas) bedragen volgens opgave in totaal circa € 22.065 (jaarrekening 2018). Bij een omvang van 2.787 m2 (incl. gym) betekent dit dat de kosten uitkomen op circa € 8,-- per m2. Op basis van de benchmarkonderzoeken VO zijn de kosten afgezet tegen de gemiddelde resultaten van gebouwen in het VO, die bij jonge gebouwen uitkomen op circa 8,00 per m² (niet BENG) en bij oudere gebouwen wel tot 15,00 per m². De energiekosten zijn relatief laag.

De score is een 7.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	5

Toelichting onderwijsvisie

Door het onderwijs in de school met de maatschappelijke werkelijkheid te verbinden krijgt het ontwikkelproces, zowel qua kennis als vaardigheden, extra diepgang en wordt het blikveld van de leerlingen verbreed.
De school is daartoe zowel een 'broedplaats' als een uitvalsbasis. Door verbazing te creëren en nieuwsgierigheid te stimuleren ontstaat de passie en de gretigheid om het nieuwe te verkennen en aan te gaan.
Leerlingen en medewerkers leren en ontwikkelen van en met elkaar en worden zo bewuster eigenaar van hun ontwikkelingsproces. Dit alles moet eraan bijdragen dat een ieder - in de zich ontvouwende toekomst- de regie kan voeren over het eigen leven en daarbij het lef heeft de eigen lat hoger te leggen.

Het schoolgebouw - behoefte van de school

De school is bezig met de uitrol van een nieuw onderwijsconcept: talentgericht onderwijs. Zelfreflectie, zelf keuzes maken en vakoverstijgend werken zijn de sleutelwoorden. Dit vraagt onder andere om meer kleine ruimtes, flexibele ruimtes en een leercentrum. In de huidige structuur van de school is dat niet mogelijk.

Doordat krimp wordt ervaren door de school verwacht de school dat het nieuwe concept qua vierkante meters in het bestaande gebouw moet passen maar dat de indeling moet worden aangepast.

Er zijn voldoende specifieke ruimten ter ondersteuning van de praktische lessen zoals een techniek en handvaardigheidsruimte, een tekenlokaal en muzieklokalen. De school geeft aan dat het een uitdaging in om de handvaardigheidsruimte en het tekenlokaal goed in te roosteren. Het tekenlokaal wordt op de korte termijn anders ingericht zodat deze multifunctioneler inzetbaar wordt waardoor het inroosteren eenvoudiger moet worden.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula. De aula is niet voldoende groot om de gehele school te faciliteren. De school is bezig met een nieuwe inrichting van de kantine zodat efficiënter kan worden omgegaan met de beschikbare ruimte.
- Stafruimten: er is een lunchruimte en er zijn werkplekken aanwezig voor de medewerkers. De school geeft aan te weinig werkplekken te hebben.
- Bergruimte: er is voldoende bergruimte. Een deel van de bergruimte wordt door Podium Neede gebruikt.

- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk: er is een lift aanwezig naar de eerste verdieping.

Conclusie
De onderwijskundige visie richting de toekomst wordt door huisvesting matig gefaciliteerd. De school is bezig met de uitrol van een nieuw onderwijsconcept: talentgericht onderwijs. Dit vraagt onder andere om meer kleine ruimtes, flexibele ruimtes en een leercentrum. In de huidige structuur van de school is dat niet mogelijk.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	7	3	21
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5,5	2	11
Exploitatie	7	2	14
Onderwijskundige staat	5	3	15
Totaal			73

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
			x

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	2.787	€ 720.441
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 100	2.787	€ 278.700
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 58	2.787	€ 161.646
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	j	€ 163	2.787	€ -
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	j	€ 36	2.787	€ -
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 51	2.787	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	2.787	€ 182.683
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	2.787	€ 167.220
				€ 1.510.690

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Goed	De school kan vanuit meerdere kanten bereikt worden en de ontsluiting is goed.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Goed	Er zijn genoeg plekken voor het aantal ouders dat kinderen met de auto komt brengen/halen, de verkeerssituatie is goed geregeld en het gebeurt zelden dat er chaotische situaties voorkomen. Er wordt goed rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Goed	Omdat de wegen rondom school vrij rustig zijn is het veilig om naar school te lopen of fietsen. De verkeerssituatie is goed overzichtelijk.

Leerlingen van de Parallelweg volgens soms lessen op de Julianastraat. Op die moment wordt krapte ervaren bij de fietsenstalling. De school is voornemens het terrein anders in te richten. Een aantal parkeerplaatsen worden opgeofferd voor de uitbreiding van een fietsenstalling. Het terrein wordt voorzien van meer groen en er wordt een buitenlokaal ontworpen.

Quickscan De Triviant

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	**De Triviant**
Bestuur:	**Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland**
Adres:	Bleekenweg 1a
Postcode en plaats:	7161 AB Neede
Onderwijssoort:	Voortgezet Speciaal Onderwijs
Brin nummer:	18QP
Kavelgrootte:	m²
Boekwaarde:	€ ,- d.d.

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
2009		
Bruto Capaciteit		
Medegebruik/Verhuur	**1 kantoorruimte**	
Netto Capaciteit		

Verschillende medegebruikers maken tijdens schooltijd wisselend gebruik van een kantoorruimte. Het betreft onder andere een schoolarts, logopedist en ergotherapeut die de leerlingen ondersteunen.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019
Aantal leerlingen	66
Ruimtebehoefte	857
BVO (Bruto Capaciteit)	
Tekort/Overschot	

2019 betreft teldatum 1-10-2018. Er is geen prognose voor het (V)SO beschikbaar.

De school ervaart geen ruimteoverschot. Sinds de bouw van de school is de school gegroeid. Dat betekent dat het steeds krapper wordt.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

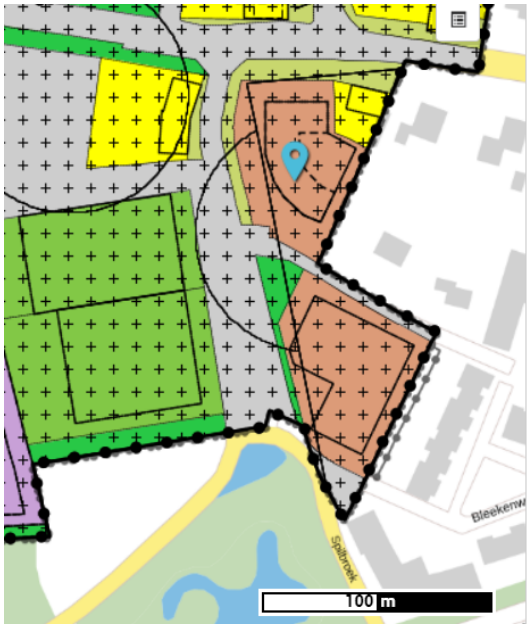

Plekinfo

enkelbestemming: Maatschappelijk - Onderwijs

dubbelbestemming: Waarde - Archeologische verwachting 1

bouwvlak

functieaanduiding: zorgwoning

maatvoering: maximum bouwhoogte: 11 m

Luchtfoto

1.5. Plattegronden

Niet ontvangen

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 9-7-2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	7

Toelichting

Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is geen sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	7

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 2009 gebouwd. Daarmee is het gebouw 10 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw binnen 30 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 7.

Er zijn geen aandachtspunten/problemen op het gebied van bouwkundige elementen.

Conclusie

Er zijn geen redenen om dit oordeel te nuanceren op basis van de reflecties.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.
Een aandachtspunt zijn de sloten op de deuren van de klaslokalen. Deze deuren zijn middels een draaiknop aan de binnenzijde te sluiten. Leerlingen kunnen zichzelf opsluiten in een lokaal. De deur is in zo een geval niet via de buitenkant te openen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5.5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. De mechanische ventilatie voldoet echter niet naar behoren. Daarnaast is het mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte >1,80 meter (1 kant).

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	7

Geen elektra/gas rekening ontvangen, score is een schatting.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	7

Toelichting onderwijsvisie
"Wij willen samen met de ouders en verzorgers werken aan de ontwikkeling en opvoeding van de kinderen die onze school bezoeken. Het begeleiden vindt plaats op basis van gezamenlijk vastgestelde waarden en normen en in een klimaat waarin alle betrokkenen zich veilig voelen. Onze leerlingen hebben behoefte aan structuur, orde en duidelijkheid en daar willen we adequaat op inspelen. Vanuit die organisatie besteden we vooral aandacht aan de sociale redzaamheid en de zelfstandigheid van alle leerlingen, rekening houdend met het ontwikkelingsniveau van ieder individu. Iedere leerling van de Triviant heeft recht op een plek in de maatschappij die toegespitst is op zijn (on)mogelijkheden."

Het schoolgebouw - behoefte van de school
De school stelt het kind centraal in zijn omgeving. Dit principe is terug te zien in het logo van Triviant en de gebouwvorm; de aula is het centrale punt met daaromheen de leslokalen gesitueerd. De aula is voldoende groot om de gehele school te faciliteren.

Het gebouw is ontworpen op basis van de visie van de school en sluit daarmee aan bij de wensen en eisen van de school.
Er zijn speciale ruimten waar leerlingen praktijkervaring op kunnen doen; zo zijn er onder andere een kookruimte, een 'kapsalon' en een kas op het buitenterrein aanwezig.

Ondanks dat het gebouw ontworpen is op basis van de visie, is er een tekort aan een aantal specifieke ruimten in het gebouw:

- Stafruimten: de school geeft aan onvoldoende kleine overlegplekken te hebben.
- Bergruimte: er is onvoldoende bergruimte. De school huurt een schuur om meubilair e.d. op te kunnen slaan.
- Passend Onderwijs: er is een miva toilet; deze miva-toilet blijkt echter onvoldoende ruim te zijn in gebruik. Het gebouw is wel rolstoltoegankelijk.

Conclusie
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting voldoende gefaciliteerd. Hoewel het gebouw is ontworpen om het onderwijsconcept te huisvesten is er een beperkt tekort aan specifieke ruimten Het aan te passen brutovloeroppervlak (bvo) is maximaal 10% met uitzondering van de gymzaal.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	7	1	7
Bouwkundige staat	7	3	21
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5.5	2	11
Exploitatie	7	2	14
Onderwijskundige staat	7	3	21
Totaal			80

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
			x

Het gebouw wordt goed onderhouden en is in goede staat. De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting goed gefaciliteerd. Het gebouwdeel komt voorlopig niet in aanmerking voor nieuwbouw of levensduur verlengende renovatie.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd	Niet Uitgevoerd
Luchtbehandeling Frisse Scholen Klasse B		X
Naisoleren dichte geveldelen		X
Naisoleren dak (incl. vervangen dakbedekking/-pannen)		X
Vervangen gevelkozijnen		X
Vervangen beglazing		X
Aanbrengen automatische/vaste zonwering		X
Toepassing LED-verlichting		X
Toepassing PV-panelen		X

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Goed	De school kan vanuit meerdere kanten bereikt worden en de ontsluiting is goed.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Goed	Er zijn genoeg plekken voor het aantal ouders dat kinderen met de auto komt brengen/halen, de verkeerssituatie is goed geregeld en het gebeurt zelden dat er chaotische situaties voorkomen. Er wordt goed rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Goed	Omdat de wegen rondom school vrij rustig zijn is het veilig om naar school te lopen of fietsen. De verkeerssituatie is goed overzichtelijk.

Quickscan MaxX

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	**MaxX**
Bestuur:	**Stichting Achterhoek VO**
Adres:	Parallelweg 5
Postcode en plaats:	7161 AE Neede
Onderwijssoort:	Praktijkonderwijs
Brin nummer:	26KR
Kavelgrootte:	4200 m²
Boekwaarde:	€ ,- d.d.

Statenlaan 8
5223 LA 's-Hertogenbosch
Postbus 70501
5201 CB 's-Hertogenbosch
T +31 (0)73 6 409 409
F +31 (0)73 6 410 118
info@hevo.nl
ISO 9001-gecertificeerd
KvK Brabant 16029774
BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
2001	**3.481**	Permanent
2016	**Renovatie en uitbreiding (zie plattegrond)**	
Bruto Capaciteit	**3.481**	
Medegebruik/Verhuur	**225 (Assink)**	
	50 (Interbeek)	
Netto Capaciteit		

Er is 225m2 van de totale 3481m2 BVO gezamenlijk in gebruik met het naastliggende Assink college. Interbeek maakt 2 keer per week 1 gehele dag gebruik van een ruimte in de school.

Het gebouw is als geheel beoordeeld aangezien in 2016 het oude bouwdeel grootschalig is gerenoveerd.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	198	196	188	181	178	179	167	161
Ruimtebehoefte	3.688	3.659	3.571	3.482	3.450	3.461	3.316	3.238
BVO (Bruto Capaciteit)	3.481	3.481	3.481	3.481	3.481	3.481	3.481	3.481
Tekort/Overschot	-207	-178	-90	-1	31	20	165	243

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school krimpt. Dit heeft tot gevolg dat het ruimtetekort afneemt en omsloot in een ruimteoverschot.

De school ervaart dat er een ruimteoverschot (oorzaak is het medegebruik bij Assink). Door de verwachtte krimp in de regio verwacht de school dat dit alleen maar meer gaat worden.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

Luchtfoto

1.5. Plattegronden

Begane grond

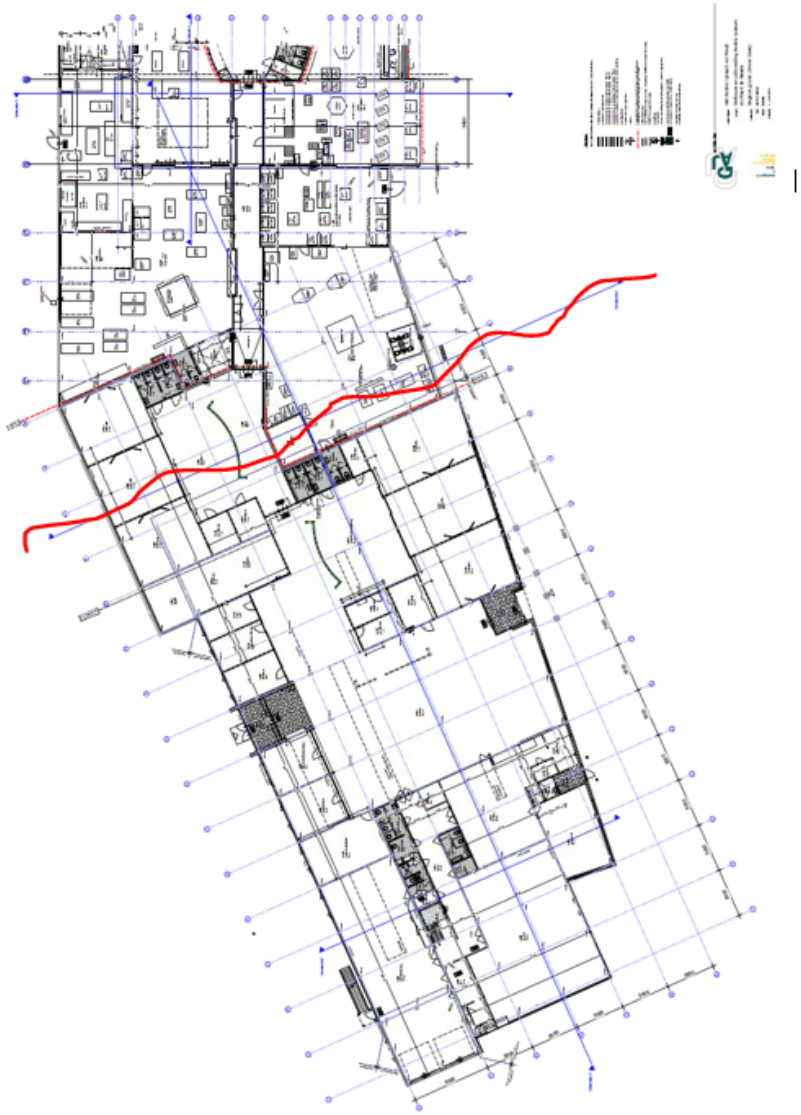

De rode lijn toont de scheiding tussen het oude en nieuwe gedeelte. Onder deze lijn is het oude. Het bovenste gedeelte naar het Assink toe is nieuwbouw.

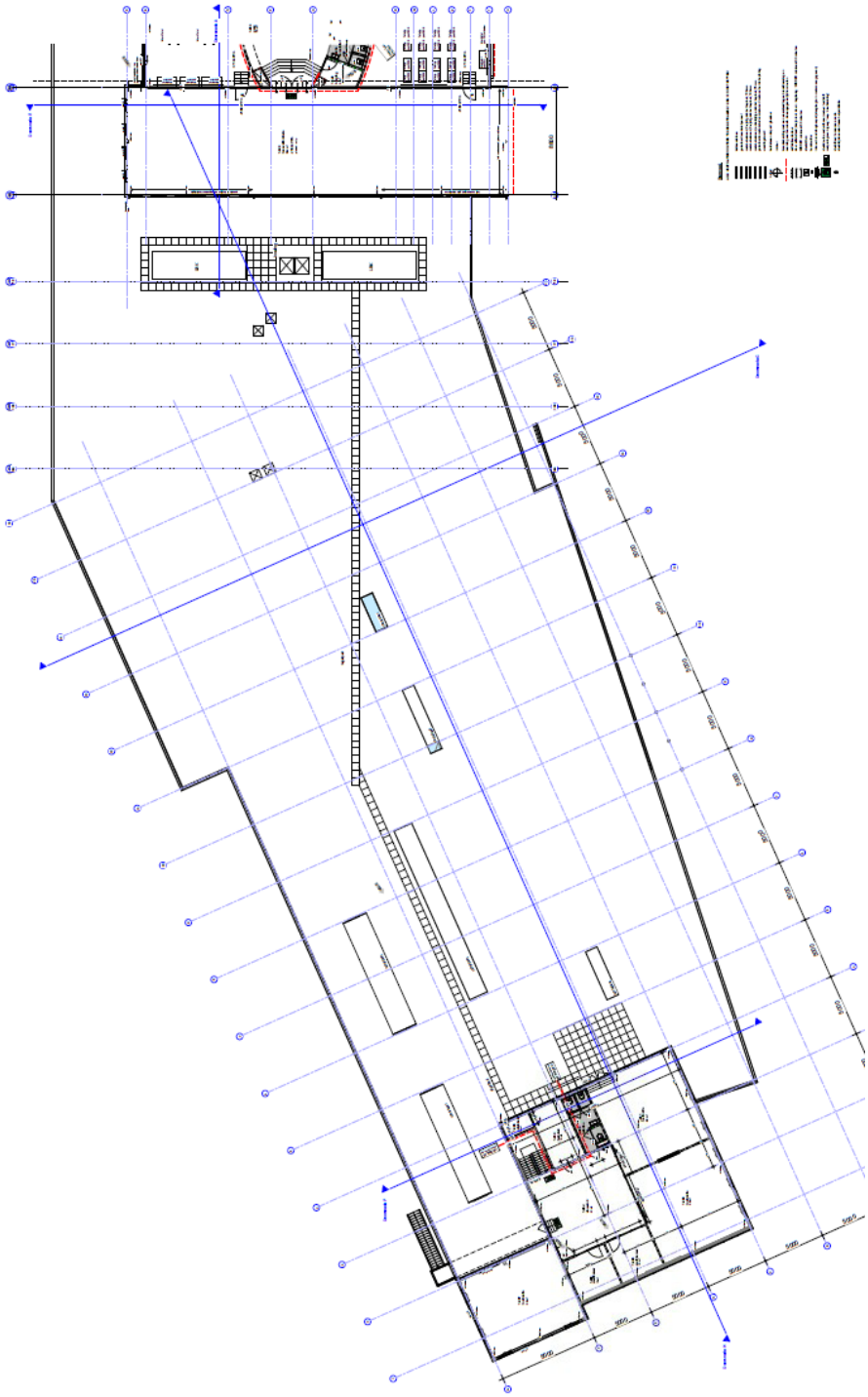

Eerste verdieping

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 27 juni 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	6

Toelichting

Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	8

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 2001 gebouwd. Daarmee is het gebouw 18 jaar oud. Het gebouw heeft een levensduurverlengende renovatie ondergaan in 2016. Dit houdt in dat het gebouw binnen 30-40 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 8.

Er zijn geen aandachtspunten/problemen op het gebied van bouwkundige elementen.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een gemiddeld investeringsniveau van 34.432 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is € 30.686 euro per jaar. Er is een beperkte overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich enigszins genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie
Er zijn geen redenen om dit oordeel te nuanceren op basis van de reflecties.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting

Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.
In geval van onderhoud op het dak, is er onvoldoende valbeveiliging aanwezig. De school past dit momenteel aan.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	6

Toelichting

In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

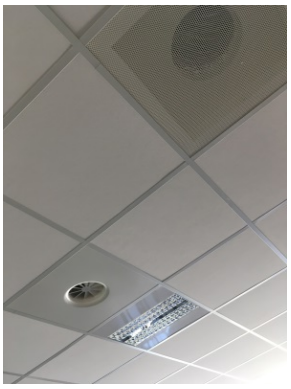

Het gebouw is voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Het is niet mogelijk om in alle lokalen het raam te openen.

Op de begane grond in overal koeling aanwezig. Op de eerste verdieping is dat niet het geval. Hier is de bestaande situatie gehandhaafd. Tijdens de renovatie is het klimaatsysteem niet aangepast.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	7

De energiekosten (elektra en gas) bedragen volgens opgave in totaal circa € 27.922 Bij een omvang van 3.481m2 betekent dit dat de kosten uitkomen op circa € 8,-- per m2. Op basis van de benchmarkonderzoeken VO zijn de kosten afgezet tegen de gemiddelde resultaten van gebouwen in het VO, die bij jonge gebouwen uitkomen op circa 8,00 per m² (niet BENG) en bij oudere gebouwen wel tot 15,00 per m². De energiekosten zijn relatief laag.

De score is een 7.

=

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	8

Toelichting onderwijsvisie

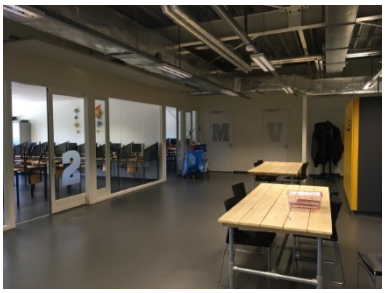

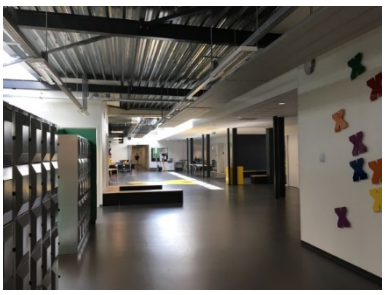

- Om talent te ontwikkelen is het belangrijk dat een persoon zich bewust is van wat hij of zij wil leren. Er moet blijvend geïnvesteerd worden in het ontdekken van talenten. Talent ontwikkelt zich door te doen. Hierbij is ondersteuning erg belangrijk. Op MaxX gaat men in gesprek om de talenten in beeld te krijgen en te ontwikkelen.
- Iedereen leert op verschillende manieren, dit vraagt om een individuele aanpak. Leren kan cognitief zijn, maar zeker ook door te doen. Leren gebeurt op allerlei plekken. Om leren effectief te maken is het belangrijk om die verschillende terreinen met elkaar in verbinding te brengen. Leren kan in een veilige omgeving waar professioneel wordt samengewerkt. Dat betekend dat iedereen er mag zijn, maar niet elk gedrag toelaatbaar is.
- Onderwijs moet zorgdragen voor het veilige klimaat waarin geleerd kan worden. Onderwijs is op een gestructureerde en planmatige manier vormgeven aan het leren. Goed onderwijs zorgt voor uitdaging en maakt gebruik van verschillende strategieën en werkvormen. Van en met elkaar leren gebeurt bij goed onderwijs.
- In een prettig klimaat wordt het beste geleerd. De kernwaarden van MaxX staan voor dit klimaat, waarbij voorspelbaarheid en eenduidigheid belangrijk zijn en waar ruimte is voor onderlinge verschillen.

Het schoolgebouw - behoefte van de school

De school werkt middels 3 teams. Om die reden bestaat de school uit 3 leerpleinen waaromheen lokalen, werkkamers en andere ondersteunende ruimten zijn geplaatst ten behoeve van de afzonderlijke teams.

Naast de voorzieningen voor de 3 teams zijn er praktijkruimten aanwezig. In twee praktijkruimten worden gelijktijdig lessen gegeven maar dit zorgt onderling voor te veel overlast. De school heeft hier de wens uitgesproken om de ruimten op te splitsen.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula. De aula is voldoende groot om de gehele school te faciliteren.
- Stafruimten: er zijn werkkamers en lunchfaciliteiten aanwezig . Er zijn daarmee voldoende stafruimten.
- Bergruimte: er is voldoende bergruimte.

- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk op de begane grond. Er is geen lift aanwezig naar de eerste verdieping.

Conclusie
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting optimaal gefaciliteerd. Het gebouw is ontworpen op het onderwijsconcept.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	8	3	24
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	6	2	12
Exploitatie	7	2	14
Onderwijskundige staat	8	3	24
Totaal			86

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
			x

Het gebouw is recentelijk omgebouwd tot onderwijslocatie. Het gebouw sluit aan bij de onderwijskundige visie van de school.
Het gebouw komt voorlopig niet in aanmerking voor nieuwbouw of levensduurverlengende renovatie.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	3.481	€ 899.840
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 100	3.481	€ 348.100
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 58	3.481	€ 201.898
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 163	3.481	€ 567.403
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	n	€ 36	3.481	€ 127.036
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 51	3.481	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	3.481	€ 228.174
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	3.481	€ 208.860
				€ 2.581.311

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Goed	De school kan vanuit meerdere kanten bereikt worden en de ontsluiting is goed.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Goed	Er zijn genoeg plekken voor het aantal ouders dat kinderen met de auto komt brengen/halen, de verkeerssituatie is goed geregeld en het gebeurt zelden dat er chaotische situaties voorkomen. Er wordt goed rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Goed	Het is veilig om naar school te lopen of fietsen. De verkeerssituatie is goed overzichtelijk.

Quickscan Assink lyceum

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	Assink Lyceum
Bestuur:	**Stichting Het Assink lyceum**
Adres:	Parallelweg 9
Postcode en plaats:	7161 AE Neede
Onderwijssoort:	Voortgezet Onderwijs
Brin nummer:	05FB
Kavelgrootte:	7587 m²
Boekwaarde:	€ ,- d.d.

Statenlaan 8
5223 LA 's-Hertogenbosch
Postbus 70501
5201 CB 's-Hertogenbosch
T +31 (0)73 6 409 409
F +31 (0)73 6 410 118
info@hevo.nl
ISO 9001-gecertificeerd
KvK Brabant 16029774
BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
2001/ 2014	5.768	Permanent
Bruto Capaciteit	**5.768**	
Medegebruik/Verhuur	226	Permanent
Netto Capaciteit	**5.542**	

Het bouwjaar van het casco is 2001. In 2014 is het gebouw omgebouwd en in gebruik genomen door de school.
De lasserij (105m2) en machineruimte (121m2) worden gedeeld met MaxX onderwijs.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Aantal leerlingen	508	494	479	467	450	441	433	415
Ruimtebehoefte	6.101	6.101	5.967	5.818	5.711	5.546	5.206	4.995
BVO (Bruto Capaciteit)	5.768	5.768	5.768	5.768	5.768	5.768	5.768	5.768
Tekort/Overschot	-333	-333	-199	-50	57	222	562	773

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Lange termijn leerlingenprognose het Assink Lyceum 2020-2029. Er is rekening gehouden met een vaste voet van 550m2.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school krimpt. Dit heeft tot gevolg dat het ruimteroverschot omslaat in een ruimtetekort.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

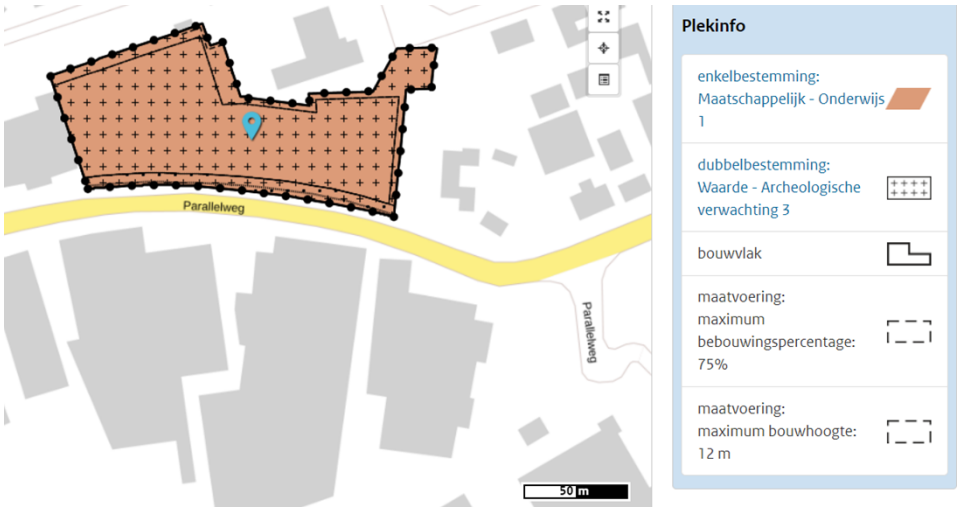

Luchtfoto

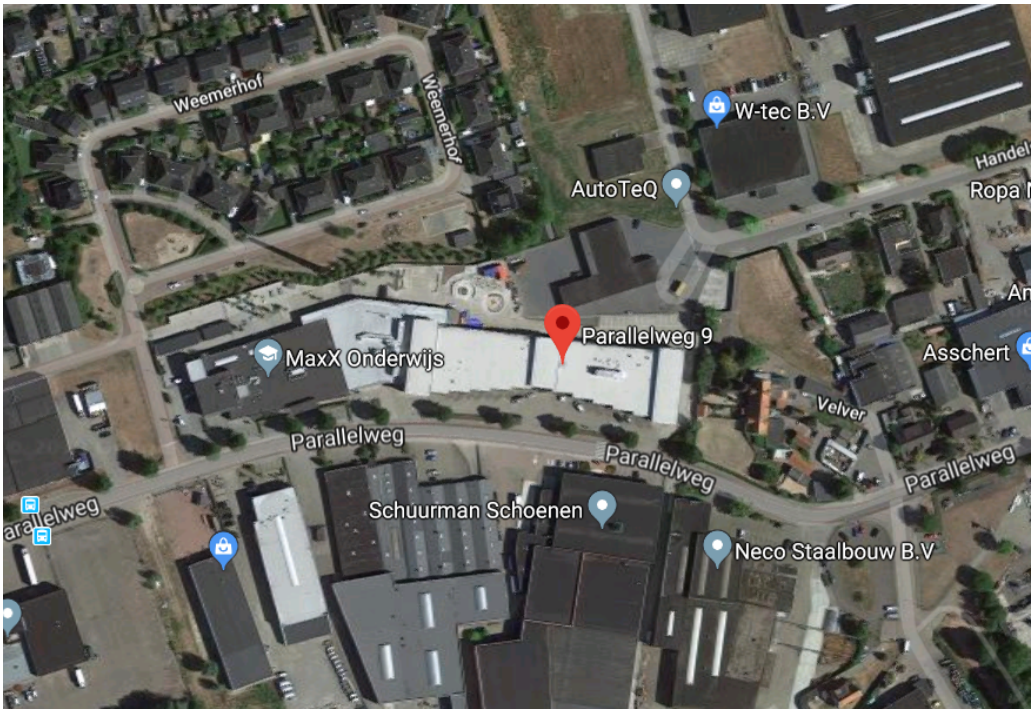
Weemerhof
Weemerhof
W-tec B.V
AutoTeQ
Parallelweg 9
MaxX Onderwijs
Asschert
Velver
Parallelweg
Parallelweg
Parallelweg
Schuurman Schoenen
Neco Staalbouw B.V

1.5. Plattegronden

Begane grond

Eerste verdieping

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	7

Toelichting

Het is een een jong en opvallend vormgegeven schoolgebouw. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is geen sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	8

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 2014 vanaf het casco opnieuw opgebouwd gebouwd. Daarmee is het gebouw 5 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw binnen 35 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 8.

Reflectie bouwkundige elementen:
De isolatiewaarde van de gehele buitenschil is zeer gering als gevolg van de toepassing van gebruikte materialen met betrekking tot de wanden, vloeren en daken bij het originele pand.

Er zijn geen aandachtspunten/problemen op het gebied van bouwkundige elementen.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een gemiddeld investeringsniveau van € 37.520 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is € 125.321 euro per jaar. Er is wel/geen overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich wel/niet genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie
Er zijn **geen** redenen om dit oordeel te nuanceren op basis van de reflecties.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	7

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Daarnaast is het mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte <1,80 meter (1 kant).

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	6,5

De energiekosten (elektra en gas) bedragen volgens opgave in totaal circa € 61.354 (jaarrekening 2018). Bij een omvang van 5.768 m2 (incl. gym) betekent dit dat de kosten uitkomen op circa € 10,-- per m2. Op basis van de benchmarkonderzoeken VO zijn de kosten afgezet tegen de gemiddelde resultaten van gebouwen in het VO, die bij jonge gebouwen uitkomen op circa 8,00 per m² (niet BENG) en bij oudere gebouwen wel tot 15,00 per m². De energiekosten zijn relatief laag.

De score is een 7.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	8

Toelichting onderwijsvisie

Door het onderwijs in de school met de maatschappelijke werkelijkheid te verbinden krijgt het ontwikkelproces, zowel qua kennis als vaardigheden, extra diepgang en wordt het blikveld van de leerlingen verbreed.
De school is daartoe zowel een 'broedplaats' als een uitvalsbasis. Door verbazing te creëren en nieuwsgierigheid te stimuleren ontstaat de passie en de gretigheid om het nieuwe te verkennen en aan te gaan.
Leerlingen en medewerkers leren en ontwikkelen van en met elkaar en worden zo bewuster eigenaar van hun ontwikkelingsproces. Dit alles moet eraan bijdragen dat een ieder -in de zich ontvouwende toekomst- de regie kan voeren over het eigen leven en daarbij het lef heeft de eigen lat hoger te leggen.

Het schoolgebouw - behoefte van de school

Er is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula. De aula is voldoende groot om de gehele school te faciliteren.
- Stafruimten: er is een beperkte hoeveelheid stafruimten.
- Bergruimte: er is beperkte bergruimte beschikbaar voor de praktijkvakken
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet en lift aanwezig. Het gebouw is rolstoltoegankelijk.

Conclusie

De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting optimaal gefaciliteerd. Het gebouw is ontworpen op het onderwijsconcept.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	7	1	7
Bouwkundige staat	8	3	24
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	7	2	14
Exploitatie	6,5	2	13
Onderwijskundige staat	8	3	24
Totaal			88

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
			X

Het gebouw is recentelijk ingericht als onderwijsgebouw. De bouwkundige staat is goed. De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting geborgd. De school komt voorlopig niet in aanmerking voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	j	€ 259	5.768	€ -
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 100	5.768	€ 576.800
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 58	5.768	€ 334.544
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 163	5.768	€ 940.184
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	n	€ 36	5.768	€ 210.498
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 51	5.768	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	5.768	€ 378.083
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	5.768	€ 346.080
				€ 2.786.189

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Goed	De school kan vanuit meerdere kanten bereikt worden en de ontsluiting is goed.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Voldoende	Er zijn genoeg plekken voor het aantal ouders dat kinderen met de auto komt brengen/halen, de verkeerssituatie is goed geregeld. Er zijn onvoldoende parkeerplekken voor het personeel. Het gebeurt zelden dat er chaotische situaties voorkomen. Er wordt goed rekening met elkaar gehouden. Tijdens ouderavonden en ‘evenementen’zijn er onvoldoende parkeerplekken.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Voldoende	Het kan soms best druk zijn of het is niet altijd makkelijk om de straat over te steken, maar je kunt de verkeerssituatie voor lopende en fietsende kinderen niet onveilig noemen.

Primair Onderwijs

Schoolbestuur	Kern	Bouwjr.	Leeftijd	Schoolnaam	Uitstraling gebouw	Bouwkundige staat	Veiligheid	Binnenmilieu	Exploitatie	Onderwijskundige functionaliteit	Totaalscore
					1	3	1	2	2	3	
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Borculo	1975	44	Kiezel en Kei	5,5	4	6	5,5	4	4	54,5
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Borculo	1976/2002	43	Noord	5,5	4	6	5,5	4	4,5	56,0
Stichting Keender	Rietmolen	1970/1980	49	Sint Jozef	6	4	5,5	4	4	5,5	56,0
Stichting Keender	Neede	1954/2004	65	Dr. Ariëns Daltonschool	5,5	4,5	6	4	5	5	58,0
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Neede	1973/2005	46	De Hofmaat	5,5	4	5,5	5	5	5	58,0
Gelderveste	Ruurlo	1912	107	CBS WonderWijs	6	4,5	6	4	5	5,5	60,0
Stichting Keender	Neede	1975/2004	44	Kardinaal Alfrink	6	4	6	5	5	5,5	60,5
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Borculo	1954/2000/2003	65	H.W. Heuvelschool	5,5	4,5	6	5	4	6	61,0
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Neede	1952	67	De Marke	6	4	6	4	4	7	61,0
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Neede	1992	27	De Marke	6	5,5	6	4	4	6	62,5
	Borculo	1958	61	De Wereldboom	6	5	6	5,5	5	5	63,0
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Eibergen	1982	37	Menno ter Braakschool	6	4	6	5	5,5	6	63,0
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Gelselaar	1912	107	G.A. van der Lught	6	5	6	5	4	6	63,0
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Neede	1975	44	B Tormijnschool	6	4,5	6	5,5	5	6	64,5
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Ruurlo	1954	65	K Zwartschool	6,5	5	6	6	5,5	5	65,5
Stichting Keender	Rietmolen	2005	14	Sint Jozef	6	7	6	4	4	5,5	65,5
Stichting VCO Oost Nederland	Neede	1991	28	Kisveld	6	5	6	5	4	7	66,0
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Ruurlo	1990	29	K Zwartschool	6,5	6	6	5	5,5	5	66,5
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Haarlo	1989	30	De Voshaar	6	5,5	6	5	5	6	66,5
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Ruurlo	1924/2000	95	De Driesprong	6,5	6	6	5	5	6	68,5
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Geesteren	1991/2004	28	De Keikamp	6	5,5	6	5,5	5,5	6	68,5
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Eibergen	1953/2008	66	Op d'n Esch	6	5,5	6	5	7	5,5	69,0
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Gelselaar	2005	14	G.A. van der Lught	7	7	6	5	4	6	70,0
Stichting Katholiek Basisonderwijs Borculo	Borculo	1971	48	St. Joris	6	6	6	7	6	5,5	72,5
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Rekken	2004	15	De Berkel	7	7	6	6	4	7	75,0
Stichting Katholiek Basisonderwijs Borculo	Ruurlo	2015	4	Willibrordus	7	8	7	5,5	4	8	81,0
Stichting Keender	Beltrum	1960	59	De Sterrenboog	6	8	6	5,5	6	8	83,0
Stichting VCO Oost Nederland	Eibergen	1952	67	IKC Het Sterrenpalet	7	7	6	7	6	8	84,0

Voortgezet Onderwijs & Speciaal Onderwijs

Schoolbestuur		Bouwjr.	Leeftijd	Schoolnaam	Uitstraling gebouw	Bouwkundige staat	Veiligheid	Binnenmilieu	Exploitatie	Onderwijskundige functionaliteit	Totaalscore
					1	3	1	2	2	3	
Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland	Borculo	2004	15	VSO Korte Dreef	6	4	6	4	5	5,5	58,5
Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland	Borculo	1983	36	SO Klein Borculo	5,5	4	6	5,5	5	6	62,5
Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland	Neede	1982	37	SO De Leeuwerik	6	4,5	6	5,5	5	6	64,5
Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland	Borculo	1983	36	VSO Klein Borculo	5,5	4	6	5,5	5	7	65,5
Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland	Borculo	1920	99	VSO Klein Borculo	5,5	4	6	5,5	5	7	65,5
Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland	Borculo	1990	29	SO Klein Borculo	5,5	5,5	6	5,5	5	6	67,0
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Neede	1973	46	SBO Diekmaat	6	5	6	5	5	7	68,0
Het Assink Lyceum	Eibergen	1959	60	Het Assink lyceum - Rekkenseweg	7	4	6	4	7	7	68,0
Het Assink Lyceum	Eibergen	1962	57	Het Assink lyceum - Julianastraat	6	7	6	5,5	7	5	73,0
Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland	Borculo	2003	16	VSO Klein Borculo	6	7	6	5,5	5	7	75,0
Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland	Neede	2009	10	VSO Triviant	7	7	6	5,5	7	7	80,0
Stichting Achterhoek VO	Neede	2001	18	VO MaxX	6	8	6	6	7	8	86,0
Het Assink Lyceum	Eibergen	2001	18	Het Assink lyceum - Parallelweg	7	8	6	7	6,5	8	88,0
Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland	Borculo	2013	6	VSO Korte Dreef	7	8	6	7	7	8	89,0

Quickscan Kiezel en Kei

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School: **Bestuur:**	**Basisschool Kiezel en Kei** **Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek**
Adres:	't Hambroek 54
Postcode en plaats:	7271 HB Borculo
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	12MP
Kavelgrootte:	2.968 m²
Boekwaarde:	€ 92.964,77,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1975	1.016	Permanent
Bruto Capaciteit	**1.016**	
Medegebruik/Verhuur	**1 lokaal BSO (Partou)**	

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	92	93	88	83	80	78	79	83
Ruimtebehoefte	663	671	643	619	603	595	599	617
BVO (Bruto Capaciteit)	1.016	1.016	1.016	1.016	1.016	1.016	1.016	1.016
Tekort/Overschot	353	345	373	397	413	421	417	399

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school daalt. De school ervaart een ruimteoverschot. Er zijn drie lokalen die leegstaan per schooljaar 2019/2020.

Door het vertrek van 1 groep hoogbegaafde leerlingen (‘Da Vinci’) daalt het leerlingenaantal al in 2019 naar 71 leerlingen. De school verwacht dat het leerlingenaantal blijft dalen met ca. 10 leerlingen per jaar.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

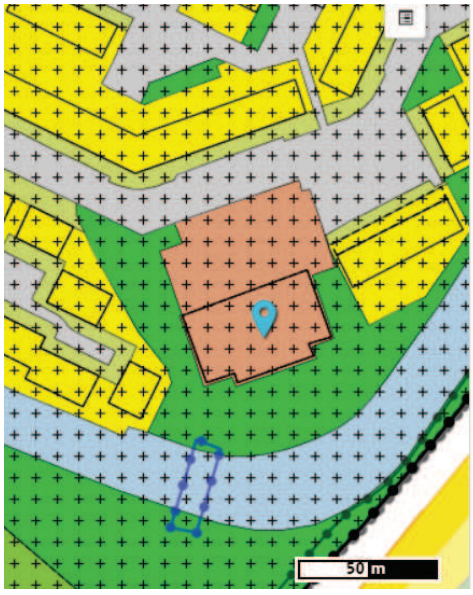

Luchtfoto

Eikenlaan
Eikenlaan
Het Hambroek
Het Hambroek 54
Hambroekweg
N315

1.5. Plattegronden

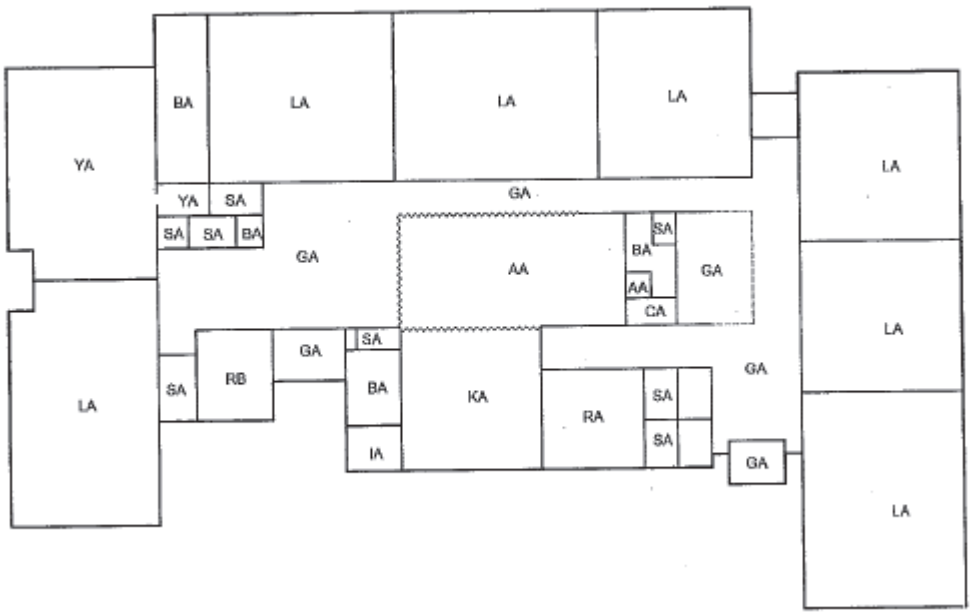

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 3-7-2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	5,5

Toelichting

Een verouderend gebouw waarbij zichtbaar is dat renovatie of levensduurverlenging op termijn noodzakelijk is.

Het gebouw straalt één geheel uit. Er is geen sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	4

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1975 gebouwd. Daarmee is het gebouw 44 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw binnen 0-5 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 4.

Reflectie bouwkundige elementen: .

- Daken: er zijn regelmatig lekkages, sinds 1980 is dit al aan de orde.
- Vloeren: het linoleum is in orde, geen aandachtspunten.
- CV-ketels: geen aandachtspunten.
- Sanitair: tegelwerk is vervangen door gietvloeren, geen aandachtspunten.
- Elektrische Installaties: verouderde stoppenkast.
- Riolering: geen aandachtspunten.

- Dubbel glas: overal nog enkelglas.
- Plafonds: verouderd, houten plafonds uit 1975.

Ten aanzien van de bouwkundige elementen zijn er aandachtspunten/problemen met het dak, de elektrische installatie, het glas en de plafonds.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een investeringsniveau van € 63.453 euro per jaar (in 2018 stond in het MJOP een investering van ca. € 500.000, deze is niet uitgevoerd en is daarom meegenomen in het investeringsniveau). De Velovergoeding voor onderhoud is € € 22.027 euro per jaar. Er is een overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie
Er zijn geen redenen om dit oordeel te nuanceren op basis van de drie reflecties.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5,5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is niet voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Daarnaast is het mogelijk om in alle lokalen te ventileren op een hoogte >1,80 meter (2 kanten). Wel komt de toevoer van de lucht vanaf het platte dak, wat vaak warme lucht betreft.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	4

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	€ 1.153	€ 3.984	-€ 2.831
Verwarming	€ 4.466	€ 8.463	-€ 3.997
Totaal	€ 5.619	€ 12.448	-€ 6.829

**Electra o.b.v. jaarrekening 2017. ** Verwarming o.b.v. jaarrekening 2017.*

Het gebouw is zeer slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van zeer slechte kwaliteit. Er is een overschrijding van de mi-vergoeding op elektra en gas van meer dan 50%.

De energiekosten (electra en gas) overschrijden de Velovergoeding met 122%.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	4

Toelichting onderwijsvisie
De school werkt met het directe instructiemodel. Er wordt lesgegeven op drie niveaus, waarbij kinderen elkaar helpen. Elke groep volgt lessen op drie niveaus, basis, verrijking en instructie. Daarvoor is het belangrijk om te differentiëren in lesvormen.

Het schoolgebouw – behoefte van de school
Het gebouw kan dit onderwijsconcept niet faciliteren, er zijn slechts twee lokalen die een directe relatie hebben met de aula, waar op deze manier gewerkt kan worden. Daarnaast is de gangstructuur van het gebouw niet geschikt voor de onderwijsvisie. Ook de aula is niet geschikt als ruimte voor zelfstandig- of groepswerk. Ondanks dat er een aantal lokalen vrij komen vanaf volgend jaar zijn deze door de omvang en door het gebrek aan het te organiseren toezicht niet geschikt als ruimte om te differentiëren in lesvormen.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula. De aula is voldoende groot om de gehele school te faciliteren.
- Stafruimten: er is 1 directieruimte/personeelsruimte en 1 extra stafruimte. Er zijn daarmee onvoldoende stafruimten. De school geeft aan 1 personeelsruimte tekort te komen.
- Bergruimte: er is voldoende bergruimte, doordat een leegstaand lokaal wordt gebruikt als berging. Idealiter was er meer ruimte, er is geen kelder of zolder.
- Passend Onderwijs: Er is geen miva toilet. Het gebouw is wel rolstoltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting slecht gefaciliteerd. Er is een substantieel tekort aan geschikte lesruimten (individuele of groepswerkplekken met toezicht) en specifieke ruimten (stafruimten, miva toilet). Het aan te passen bvo is meer dan 50%.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	5,5	1	5,5
Bouwkundige staat	4	3	12
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5,5	2	11
Exploitatie	4	2	8
Onderwijskundige staat	4	3	12
Totaal			54,5

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
x			

Het schoolgebouw van Kiezel & Kei is bouwkundig verouderd en onderwijskundig niet meer functioneel. Daarnaast is de exploitatie negatief en voldoet het binnenmilieu niet meer aan de eisen van deze tijd. Het advies is om binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw te plegen.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	1.016	€ 262.637
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	1.016	€ 129.773
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	1.016	€ 118.014
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 209	1.016	€ 212.168
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	n	€ 36	1.016	€ 37.078
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	1.016	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	1.016	€ 66.597
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	1.016	€ 60.960
				€ 887.227

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Voldoende	De verkeerssituatie m.b.t. toegangswegen naar de school is niet helemaal overzichtelijk, maar ouders kunnen het wel goed vinden en de ontsluiting is voldoende.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Onvoldoende	Iedere ochtend en middag is het één grote chaos met auto's, fietsers en lopende kinderen/ouders. Of: er zijn veel te weinig parkeerplaatsen of gelegenheid om de auto stil te zetten voor in-/ uitstappen. Er wordt te weinig rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Voldoende	Het kan soms best druk zijn of het is niet altijd makkelijk om de straat over te steken, maar je kunt de verkeerssituatie voor lopende en fietsende kinderen niet onveilig noemen.

Quickscan Noord

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	**Basisschool Noord**
Bestuur:	**Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek**
Adres:	Heer Rudolfstraat 1
Postcode en plaats:	7271 XH Borculo
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	12DO
Kavelgrootte:	4350 m²
Boekwaarde:	€ 259.027,00,- d.d. 1 januari 2019

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1976	985 (schatting – 90%)	Permanent
2002*	110 (schatting - 10%)	Permanent
Bruto Capaciteit	**1.095**	
Medegebruik/Verhuur	**Geen**	

*In het kader van onderwijskundige vernieuwing zijn 3 stafruimten gerealiseerd: 1 directieruimte, 1 IB ruimte en 1 IB ruimte.

Vanwege de beperkte omvang van het gedeelte uit 2002 wordt het gebouw als één geheel beoordeeld.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	131	130	124	115	111	108	110	116
Ruimtebehoefte	860	855	823	782	757	745	752	782
BVO (Bruto Capaciteit)	1.095	1.095	1.095	1.095	1.095	1.095	1.095	1.095
Tekort/Overschot	235	240	272	313	338	350	343	313

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school stabiel blijft. Dit heeft tot gevolg dat het ruimteoverschot stabiel blijft.

De school geeft aan dit jaar te licht groeien naar 134 leerlingen. Door de sluiting van de andere school in de kern (Wereldboom) zijn er extra aanmeldingen. Daardoor is er sprake van een eenmalige toename van het aantal leerlingen.

De school ervaart een ruimteoverschot. Er zijn drie lokalen aan ruimteoverschot. De verwachting is dat dit toeneemt naar vier lokalen.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

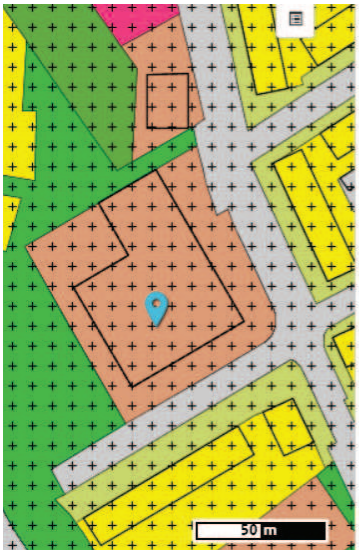

Luchtfoto

Warandepad
Warandepad
Heer Rudolfstraat 14
Heer Rudolfstraat
Openbare Basisschool
(OBS) Noord
Van Limburg Stirumstraat
Van Coeverdens

1.5. Plattegronden

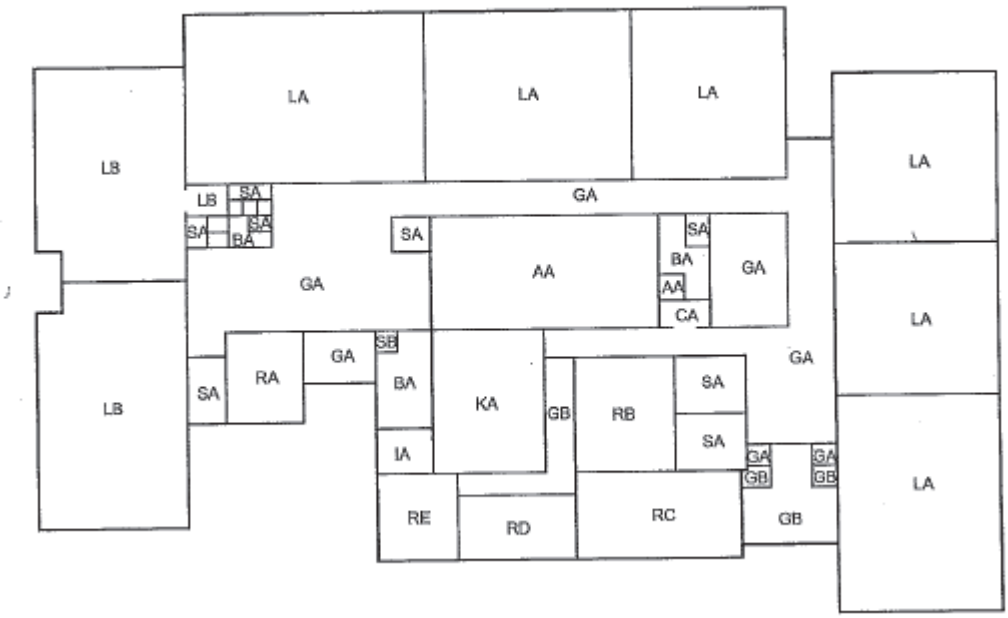

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 3-7-2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	5,5

Toelichting

Een verouderend gebouw waarbij zichtbaar is dat renovatie of levensduurverlenging op termijn noodzakelijk is.

Het gebouw straalt één geheel uit. Er is geen sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	4

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1976 gebouwd. Daarmee is het gebouw 43 oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw binnen 0-5 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 4.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: er zijn regelmatig lekkages, sinds 1980 is dit al aan de orde.
- Vloeren: linoleum is over het algemeen in orde.
- CV-ketels: geen aandachtspunten.
- Sanitair: tegelwerk is vervangen door gietvloeren, geen aandachtspunten.
- Elektrische Installaties: geen aandachtspunten, nieuwe stoppenkast.
- Riolering: geen aandachtspunten.

- Dubbel glas: overal nog enkelglas.
- Plafonds: verouderd, uit 1975.

Ten aanzien van de bouwkundige elementen zijn er aandachtspunten/problemen met daken, kozijnen (geen dubbelglas) en de plafonds.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een investeringsniveau van € 69.918 euro per jaar (in 2018 stond in het MJOP een investering van ca. € 570.000, deze is niet uitgevoerd en is daarom meegenomen in het investeringsniveau). De Velovergoeding voor onderhoud is € 26.301 euro per jaar. Er is een overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich wel/niet genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie
Er zijn geen redenen om dit oordeel te nuanceren op basis van de drie reflecties.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5,5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is niet voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee wel/niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Daarnaast is het mogelijk om in alle lokalen te ventileren op een hoogte >1,80 meter (2 kanten). Wel komt de toevoer van de lucht vanaf het platte dak, wat vaak warme lucht betreft.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	4

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	€ 1.373	€ 3.966	-€ 2.593
Verwarming	€ 5.387	€ 8.499	-€ 3.113
Totaal	€ 6.760	€ 12.465	-€ 5.706

**Electra o.b.v. jaarrekening tot medio 2016. ** Verwarming o.b.v. jaarrekening tot medio 2016. Jaarrekeningen inclusief gymzaal*

Het gebouw is zeer slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van zeer slechte kwaliteit. Er is een overschrijding van de mi-vergoeding op elektra en gas van meer dan 50%.

De exacte overschrijding is niet bekend omdat het kosten over een half jaar bedragen en omdat het inclusief het verbruik van de gymzaal is. Echter kan op basis van de gegevens (83% overschrijding) geschat worden dat de exploitatie een 4 scoort.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	4,5

Toelichting onderwijsvisie
De school werkt met het directe instructiemodel. Er wordt lesgegeven op drie niveaus, waarbij kinderen elkaar helpen. Elke groep volgt lessen op drie niveaus, basis, verrijking en instructie. Daarvoor is het belangrijk om te differentiëren in lesvormen.

Het schoolgebouw – behoefte van de school
Het gebouw kan het onderwijsconcept niet faciliteren, er zijn slechts 2 lokalen die een directe relatie hebben met de aula, waar op deze manier gewerkt kan worden. Daarnaast is de gangstructuur van het gebouw niet geschikt voor de onderwijsvisie. Ook de aula is niet geschikt als ruimte voor het zelfstandig of groepswerk.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula. De aula is voldoende groot om de gehele school te faciliteren.
- Stafruimten: er is 1 directieruimte, 1 personeelskamer en 2 IB/RT ruimten 1 extra stafruimte. Er zijn voldoende stafruimten.
- Bergruimte: er is onvoldoende bergruimte. Er zijn slechts drie kleine magazijnen. Er is geen kelder of zolder.
- Passend Onderwijs: Er is geen miva toilet. Het gebouw is wel rolstoltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting slecht gefaciliteerd. Er is een substantieel tekort aan geschikte lesruimten (individuele of groepswerkplekken) en specifieke ruimten (bergruimte). Het aan te passen bvo is meer dan 50%.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	5,5	1	5,5
Bouwkundige staat	4	3	12
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5,5	2	11
Exploitatie	4	2	8
Onderwijskundige staat	4,5	3	13,5
Totaal			56

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar

Het schoolgebouw van Noord is bouwkundig verouderd en onderwijskundig niet meer functioneel. Daarnaast is de exploitatie negatief en voldoet het binnenmilieu niet meer aan de eisen van deze tijd. Het advies is om binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw te plegen

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	1.095	€ 283.058
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	1.095	€ 139.863
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	1.095	€ 127.191
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 209	1.095	€ 228.666
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	n	€ 36	1.095	€ 39.961
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	1.095	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	1.095	€ 71.775
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	1.095	€ 65.700
				€ 956.214

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Voldoende	De verkeerssituatie m.b.t. toegangswegen naar de school is niet helemaal overzichtelijk, maar ouders kunnen het wel goed vinden en de ontsluiting is voldoende.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Voldoende	Er zijn niet helemaal genoeg parkeerplaatsen, maar door de inrichting van de straten wordt het over het algemeen niet te druk tijdens het halen en brengen van kinderen. Er wordt rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Onvoldoende	De school ligt langs een erg drukke weg waar het moeilijk/gevaarlijk is om over te steken. Of: de verkeerssituatie rondom school is erg onoverzichtelijk en chaotisch, wat het gevaarlijk maakt voor lopende en fietsende kinderen.

Quickscan Sint Jozef Basisschool

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	**Sint Jozef Basisschool**
Bestuur:	**Stichting Keender**
Adres:	C M van Everdingenstraat 24
Postcode en plaats:	7165 AK Rietmolen
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	06WM
Kavelgrootte:	1915 m²
Boekwaarde:	€ 434.542,95,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8
5223 LA 's-Hertogenbosch
Postbus 70501
5201 CB 's-Hertogenbosch
T +31 (0)73 6 409 409
F +31 (0)73 6 410 118
info@hevo.nl
ISO 9001-gecertificeerd
KvK Brabant 16029774
BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1970/1981	(schatting – 70%)	Permanent
2005	(schatting – 30%)	Permanent
Bruto Capaciteit	**1.177**	
Medegebruik/Verhuur	**1 lokaal peuteropvang**	
Netto Capaciteit		

Het gebouw bestaat uit meerdere gebouwdelen uit verschillende periodes. Het grootste deel van het gebouw stamt uit 1970 en 1981 in 2005 is een uitbreiding gedaan. Daarnaast heeft er in 2005 op sommige gebieden renovatie plaatsgevonden in de oudere gebouwdelen.

Omdat deze delen onderling sterk verschillen in kwaliteit is deze quickscan op een aantal punten gesplitst tussen de gebouwdelen uit 1970/1980 en het gebouwdeel uit 2005. Dit resulteert ook in twee verschillende eindscores.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029
Aantal leerlingen	88	76	75	74	72	73	77
Ruimtebehoefte	643	585	578	572	564	565	588
BVO (Bruto Capaciteit)	1.177	1.177	1.177	1.177	1.177	1.177	1.177
Tekort/Overschot	534	592	599	605	613	612	589

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school krimpt. Dit heeft tot gevolg dat er een ruimteoverschot is en behouden blijft.

De school ervaart een ruimteoverschot, op dit moment staan circa 3 lokalen leeg. Wel verwacht de school een stabiel leerlingenaantal in plaats van de krimp zoals gevisualiseerd in de gemeentelijke prognoses. Er vindt o.a. woningbouw plaats in de omgeving en als een gevolg groeit de peuteropvang ook sterk.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

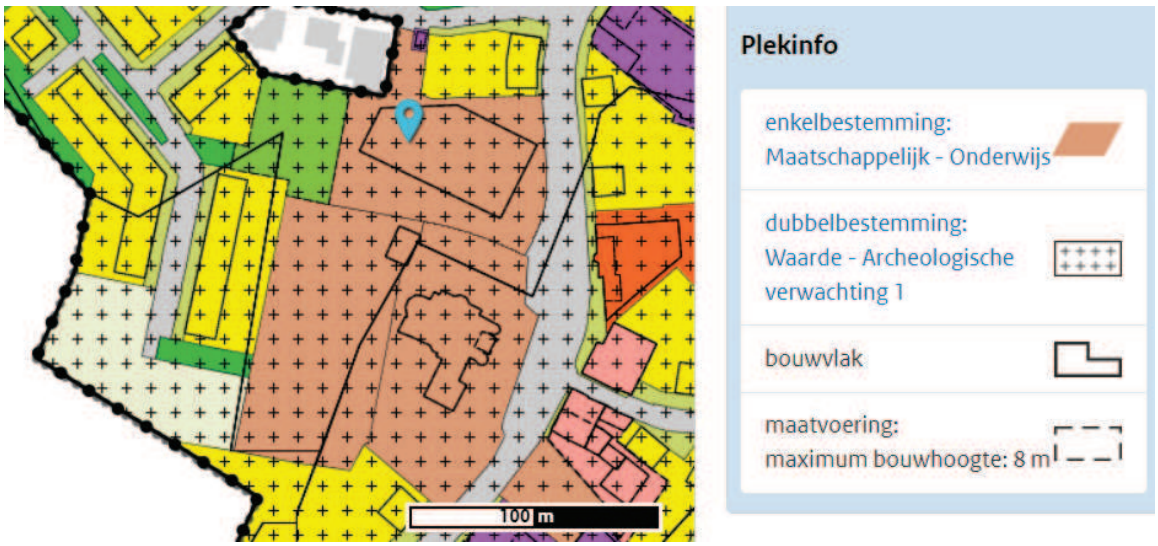

Luchtfoto

1.5. Plattegronden

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 11 juli 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling gehele gebouw	6

Toelichting
Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling. De verschillende bouwperiodes en uitbreidingen zijn zichtbaar aanwezig. Het gebouw wordt omringd door een ruim en veelzijdig aangelegd buitenterrein.

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat gebouwdelen 1970 & 1981	4
Bouwkundige staat gebouwdelen 2005	7

Dit gebouwdeel is circa 49 jaar oud en is daarmee binnen 0-5 jaar toe aan nieuwbouw of levensduur verlengende renovatie.

Reflectie bouwkundige elementen gebouwdeel 1970 & 1981:

- Daken: Groot onderhoud benodigd. Meerdere lekkages en problemen, het dak staat voor 2020 voor een bedrag van €400.000 opgenomen in de MJOP.
- Vloeren: (stoffen) Vloerbedekking is aan vervanging toe
- CV-ketels: geen aandachtspunten
- Sanitair: geen aandachtspunten.
- Elektrische Installaties: sterk verouderde stoppenkast
- Riolering: geen aandachtspunten.
- Dubbel glas: slechts aanwezig in 1 lokaal in dit gebouwdeel. Voor de rest houten kozijnen welke deels moeilijk openen en sluiten en aan vervanging toe zijn.
- Plafonds: Vochtvlekken en beschadigingen

Toevoeging: Sinds korte tijd vindt er sterke scheurvorming plaats in de muren van het gebouwdeel uit 1970.

Het gebouwdeel uit 2005 is 14 jaar oud en is daarmee over 15-20 jaar toe aan nieuwbouw of levensduur verlengende renovatie.

Reflectie bouwkundige elementen gebouwdeel 2005

- Daken: geen aandachtspunten
- Vloeren: geen aandachtspunten
- CV-ketels: geen aandachtspunten
- Sanitair: geen aandachtspunten.
- Elektrische Installaties: sterk verouderde stoppenkast
- Riolering: geen aandachtspunten.
- Dubbel glas: dubbelglas en kunststofkozijnen
- Plafonds: geen aandachtspunten

Reflectie investeringsniveau MJOP

De MJOP voorziet een investeringsniveau van 73.684 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is 22.387 euro per jaar. Er is wel een overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich genoodzaakt is om meer te investeren dan de vergoeding.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid gebouwdelen 1970/1981	5,5
Veiligheid gebouwdelen 2005	6

Toelichting

Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning maar voor de gebouwdelen uit 1970/1981 zijn er een aantal punten welke aandacht vereisen. Zo kent het gebouw een enkele lange gang in het midden welke tijdens evacuatieoefeningen voor opstoppingen zorgt. Daarnaast zijn er problemen met het hang en sluitwerk en zijn de buiten deuren deels moeilijk af te sluiten.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu gebouwdelen 1970/1981	4
Binnenmilieu gebouwdeel 2005	4

Toelichting

Het gebouwdeel uit 1970/1980 heeft deels mechanische ventilatie. Wel zijn er uit dit gebouwdeel de meeste klachten omtrent het binnenklimaat. Er wordt (door enkel glas en gebrekig hang en sluitwerk) tocht ervaren. Ramen kunnen geopend worden <1,80m en niet aan tweezijden van het lokaal.

Voor het gebouwdeel uit 2005 geldt dat er geen mechanische ventilatie is. Wel kunnen er ramen geopend worden <1,80m. Ventilatie aan tweezijden is zeer beperkt mogelijk

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	4

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	€1.153	€3.750*	€2.596-
Verwarming	€4.465	€6.401**	€1.935-
Totaal	€5.619	€10.151	€4.531-

**Electra o.b.v. jaarrekening 2017. ** Verwarming o.b.v. jaarrekening 2017.*

Het gebouw is zeer slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van zeer slechte kwaliteit. Er is een overschrijding van de mi-vergoeding op elektra en gas van meer dan 50%.

De energiekosten (electra en gas) overschrijden de Velovergoeding met 80%.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat gehele gebouw	5,5

Toelichting onderwijsvisie
De school streeft naar openheid, verbinding en samen leren.

Het schoolgebouw – behoefte van de school
Door de verschillende gebouwdelen zijn er veel ‘vleugels’ en hoekjes ontstaan waardoor deze visie niet volledig tot uiting komt. Er is behoefte aan een kleine compacte school waar veel interactie plaatsvindt.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula/centrale ruimte. De aula is wel voldoende groot om de gehele school te faciliteren.
- Stafruimten: er is voldoende stafruimte.
- Bergruimte: er is voldoende bergruimte
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk..

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting redelijk gefaciliteerd maar er is een tekort aan specifieke ruimten (bijvoorbeeld stafruimten). Het aan te passen bvo is tussen de 10% en 25%.

3. Conclusie

Vanwege de sterk verschillende gebouwdelen wordt de conclusie opgedeeld in de gebouwdelen 1970/1981 en het gebouwdeel uit 2005.

Gebouwdelen 1970/1981:

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	4	3	12
Veiligheid	5.5	1	5.5
Binnenmilieu	4	2	8
Exploitatie	4	2	8
Onderwijskundige staat	5.5	3	16.5
Totaal			56

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
x			

De gebouwdelen uit 1970 en 1981 verkeren op dit moment in slechte staat. Met een totaal score van 56 punten zijn deze delen binnen 0-5 jaar toe aan nieuwbouw of levensduur verlengende renovatie. Gezien de forse overmaat van circa 600m² kan ook gedacht worden aan het afstoten van dit gebouwdeel.

Gebouwdeel 2005:

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	7	3	21
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	4	2	8
Exploitatie	4	2	8
Onderwijskundige staat	5.5	3	16.5
Totaal			65,5

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
		x	

Het meest recente gebouwdeel uit 2005 is op dit moment in vrij goede staat. Met een totaal score van 65,5 punten is dit gebouw over 10-20 jaar toe aan nieuwbouw of levensduur verlengende renovatie.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	1.177	€ 304.255
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	1.177	€ 150.337
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	1.177	€ 136.715
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	j	€ 209	1.177	€ -
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	j	€ 36	1.177	€ -
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	n	€ 65	1.177	€ 76.362
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	1.177	€ 77.150
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	1.177	€ 70.620
				€ 815.440

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Goed	De school kan vanuit meerdere kanten bereikt worden en de ontsluiting is goed.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Goed	Er zijn genoeg plekken voor het aantal ouders dat kinderen met de auto komt brengen/halen, de verkeerssituatie is goed geregeld en het gebeurt zelden dat er chaotische situaties voorkomen.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Goed	Omdat de wegen rondom school vrij rustig zijn is het veilig om naar school te lopen of fietsen. De verkeerssituatie is goed overzichtelijk.

Quickscan Dr. Ariëns Daltonschool

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	**Dr. Ariëns Daltonschool**
Bestuur:	**Stichting Keender**
Adres:	Rutgerinkdijk 3
Postcode en plaats:	7161 EW Neede
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	08YS
Kavelgrootte:	3075 m²
Boekwaarde:	€ 281.805,68,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8
5223 LA 's-Hertogenbosch
Postbus 70501
5201 CB 's-Hertogenbosch
T +31 (0)73 6 409 409
F +31 (0)73 6 410 118
info@hevo.nl
ISO 9001-gecertificeerd
KvK Brabant 16029774
BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1954	671 (85% - schatting)	Permanent
2004	134 (15% - schatting)	Permanent
Bruto Capaciteit	**895**	
Medegebruik/Verhuur	**nvt**	
Netto Capaciteit		

Het gebouw wordt in zijn totaliteit in één keer beoordeeld, omdat het gebouwdeel uit 2004 dusdanig klein is (15%) en één leslokaal huisvest dat de gebouwdelen niet afzonderlijk beoordeeld kunnen worden.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	95	91	89	84	83	80	78	83
Ruimtebehoefte	678	658	648	623	617	602	592	617
BVO (Bruto Capaciteit)	895	895	895	895	895	895	895	895
Tekort/Overschot	217	237	247	272	278	293	303	278

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school krimpt. Dit heeft tot gevolg dat er een groter ruimteoverschot ontstaat. Op dit moment staan twee lokalen leeg. 1 lokaal wordt ingezet als multifunctionele ruimte bij gebrek aan een aula. Het andere lokaal wordt ingezet als IB-ruimte.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

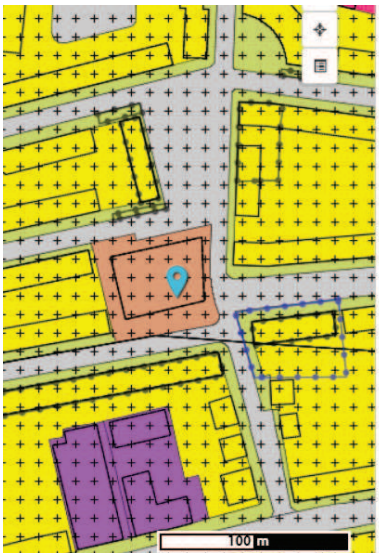

Plekinfo

enkelbestemming:
Maatschappelijk - Onderwijs

dubbelbestemming:
Waarde - Archeologische verwachting 1

bouwvlak

maatvoering:
• maximum bouwhoogte: 12 m
• maximum goothoogte: 8 m

maatvoering:
maximum bebouwingspercentage terrein: 70%

Luchtfoto

Media
Meester G. Groen van Prinstererstraat
Rutgerinkdijk 3
Jonkheer Meester A.F. de Savornin Lohmanstraat

1.5. Plattegronden

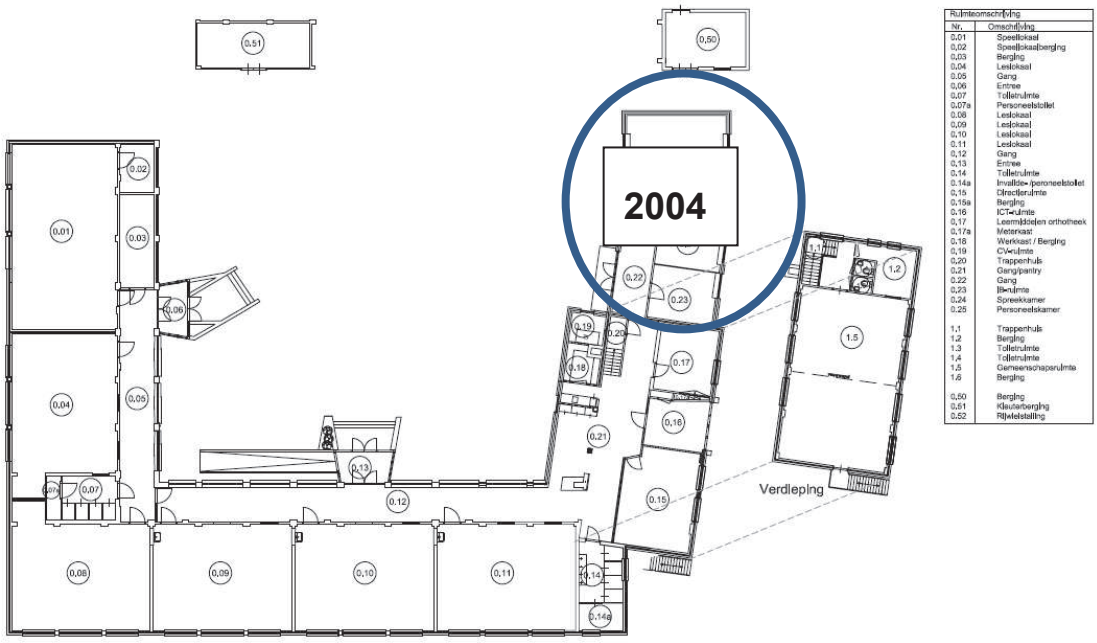

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 11 juli 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	5,5

Toelichting

Het is een verouderend gebouw waarbij zichtbaar is dat renovatie of levensduurverlenging op termijn noodzakelijk is. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is een sprake van uitbreiding van het oorspronkelijke gebouw uit 1954 in 2004. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet aan de voorzijde van het onderwijsgebouw (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	4,5

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1954 gebouwd. Daarmee is het gebouw 65 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw al in aanmerking had moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 4.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: er zijn lekkages bij de dakgoten.
- Vloeren: de vloeren zijn verouderd.
- CV-ketels: de drie Cv-ketels zijn conform het MJOP in 2018 vervangen.
- Sanitair: het sanitair is vervangen en voorzien van hangtoiletten, gietvloeren en tegelwerk. Het grote nadeel is dat er slechts 1 toilet is voor het personeel (tevens miva) en het toilet naast het leerlingentoilet is gelegen.
- Elektrische Installaties: dit is verouderd en nog niet vervangen.
- Riolering: geen problemen.
- Dubbel glas: dubbel glas is overal toegepast.

- Plafonds: de plafonds zijn verouderd. Het MJOP geeft aan dat in 2022 de plafonds vervangen worden. Dit toont aan dat ze verouderd zijn.

Ten aanzien van de bouwkundige elementen is het aandachtspunt dat het totale gebouw verouderd is.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP van 2 maart 2018 voorziet een investeringsniveau van 47.927 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is 22.026,59 euro per jaar. Er is jaarlijks een overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich genoodzaakt ziet om structureel meer te investeren dan de vergoeding. In 2025 staat er een eenmalige grote uitgave gepland.

Conclusie
Gezien de staat van een aantal onderdelen in het gebouw, waaronder het sanitair, de vloeren en plafonds in de gangen wordt dit oordeel genuanceerd naar een 4,5.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	4

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is niet voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Het is mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte <1,80 meter (1 kant).

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	5

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	1.153,16	2.413*	-1.259,84
Verwarming	4.465,86	4.617**	-151,14
Totaal	**5.619,02**	**7.030**	-1.410,98

**Electra o.b.v. jaarrekening 2017. ** Verwarming o.b.v. jaarrekening 2017.*

Het gebouw is slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van slechte kwaliteit. De energiekosten (electra en gas) overschrijden de Velovergoeding met 25%.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	5

Toelichting onderwijsvisie
De school biedt Daltononderwijs aan. De school geeft invulling aan de Daltonkernwaarden: verantwoordelijkheid, samenwerking, zelfstandigheid, effectiviteit en reflectie. De school is een plek waar de kinderen met plezier naartoe gaan en zich veilig en geborgen voelen. Op de school leren de kinderen vaardigheden en doen zij kennis op van de wereld om zich heen.

Het schoolgebouw – behoefte van de school
Bij de onderwijsvisie past een uitdagende omgeving met ruimte voor eigen interesses, initiatieven en leeractiviteiten. Er dient ruimte te zijn voor zelfstandig werken, samenwerken, werken in stilte en ruimten waar activiteiten kunnen plaatsvinden. Daarbij is behoefte aan een groepsruimte en aan werkplekken nabij de groepsruimte. De school bestaat uit lokalen gelegen aan één zijde van de gang van circa 1,5 meter. Tegenover de lokalen op de begane grond is aan de gevel op de gang een plank bevestigd, die dienst doet als tafel/werkplek (zie foto) Tegenover de directiekamer is de gang breder en is iets meer ruimte voor het creëren van zelfstandige/projectmatige werkplekken. Hierdoor wordt op een creatieve manier het Daltononderwijs ingepast.

De opzet van de school is nu smal, waardoor de school uitwijkmogelijkheden buiten het lokaal nabij de klaslokalen mist. Ruimten voor grotere units (groepsoverstijgend werken, projectmatig werken) zijn niet aanwezig. De huisvesting dwingt om te denken in groepen en lokalen. Dit past niet bij het Daltononderwijs en staat verdere ontwikkeling van de onderwijsvisie in de weg.

De school ervaart dat de opzet van het gebouw niet aansluit bij het geven van Daltononderwijs. Er staat op dit moment één lokaal leeg, die multifunctioneel wordt ingezet. Dit lokaal wordt gebruikt als aula, bibliotheek etc.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is geen aula. Een gemeenschappelijke ruimte/aula wordt door de school gemist.
- Stafruimten: er is een directiekamer, personeelskamer, pantry en twee spreekkamers/werkkamers. Er zijn daarmee voldoende stafruimten. De school geeft aan geen tekort te komen. De stafruimten zijn geclusterd bij de hoofdentree (begane grond gebouwdeel 2004)
- Bergruimte: De school geeft aan dat de bergruimte voldoende is.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet, dat tevens de enige personeelstoilet is. Het gebouw is op de begane grond rolstoeltoegankelijk. De verdieping is niet rolstoeltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door huisvesting matig gefaciliteerd. Er is een tekort aan geschikte lesruimten (bijvoorbeeld individuele of groepswerkplekken) en/of specifieke ruimten (bijvoorbeeld stafruimten). Het aan te passen bvo is tussen de 25% en 50%.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	5,5	1	5,5
Bouwkundige staat	4,5	3	13,5
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	4	2	8
Exploitatie	5	2	10
Onderwijskundige staat	5	3	15
Totaal			58

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
	X		

Het gebouw is gezien de leeftijd toe aan levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. De bouwkundige staat van het gebouw vertoont ook problemen c.q. laat zien dat er een verouderingsproces op gang is. Daarnaast faciliteert het gebouw de onderwijsvisie onvoldoende. Er is geen aula/gemeenschappelijke ruimte aanwezig. Ook is er weinig tot geen ruimte nabij de klaslokalen om werkplekken voor leerlingen te creëren (met name bij groep 8 en in de middenbouw).

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	895	€ 231.358
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	895	€ 114.318
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	895	€ 103.959
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 209	895	€ 186.900
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	n	€ 36	895	€ 32.662
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	n	€ 65	895	€ 58.066
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	895	€ 58.666
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	895	€ 53.700
				€ 839.629

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Voldoende	De school kan vanuit meerdere kanten bereikt worden en de ontsluiting is goed.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Voldoende	Er zijn niet helemaal genoeg parkeerplaatsen, maar door de inrichting van de straten wordt het over het algemeen niet te druk tijdens het halen en brengen van kinderen. Er wordt rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Voldoende	Het kan soms best druk zijn of het is niet altijd makkelijk om de straat over te steken, maar je kunt de verkeerssituatie voor lopende en fietsende kinderen niet onveilig noemen.

Quickscan De Hofmaat

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	Basisschool De Hofmaat
Bestuur:	Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek
Adres:	Kievitstraat 112
Postcode en plaats:	7161 JH Neede
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	18TW
Kavelgrootte:	5075 m²
Boekwaarde:	€ 242.465,59,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8
5223 LA 's-Hertogenbosch

Postbus 70501
5201 CB 's-Hertogenbosch

T +31 (0)73 6 409 409
F +31 (0)73 6 410 118

info@hevo.nl
ISO 9001-gecertificeerd

KvK Brabant 16029774
BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1973	957 (schatting - 90%)	Permanent
2005	106 (schatting - 10%)	Permanent
Bruto Capaciteit	**1.063**	
Medegebruik/Verhuur	geen	

Vanwege de beperkte omvang van het gedeelte uit 2005 wordt het gebouw als geheel beoordeeld.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	147	141	138	131	128	123	122	130
Ruimtebehoefte	939	912	896	858	844	820	816	854
BVO (Bruto Capaciteit)	1.063	1.063	1.063	1.063	1.063	1.063	1.063	1.063
Tekort/Overschot	124	151	167	205	219	243	247	209

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

Het leerlingenaantal op de school daalt licht, er is een ruimteoverschot.

De school verwacht dat het leerlingenaantal de komende 2 jaar stijgt en daarna langzamerhand gaat dalen. De school geeft aan dat er geen ruimtetekort of ruimteoverschot wordt ervaren, de huisvesting is passend.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

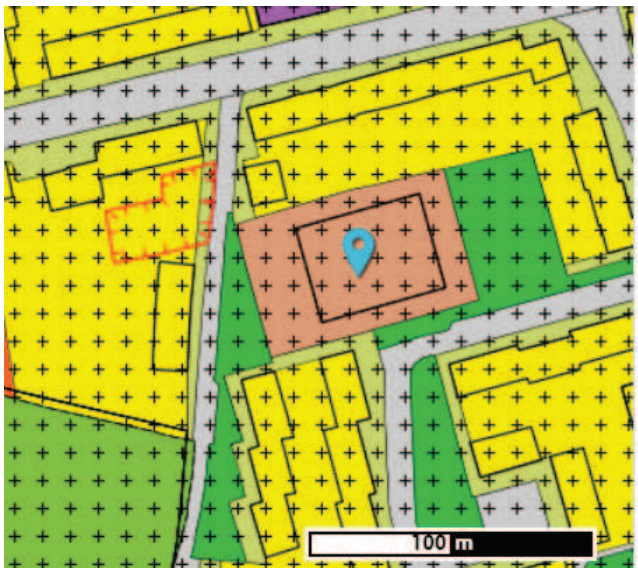

Luchtfoto

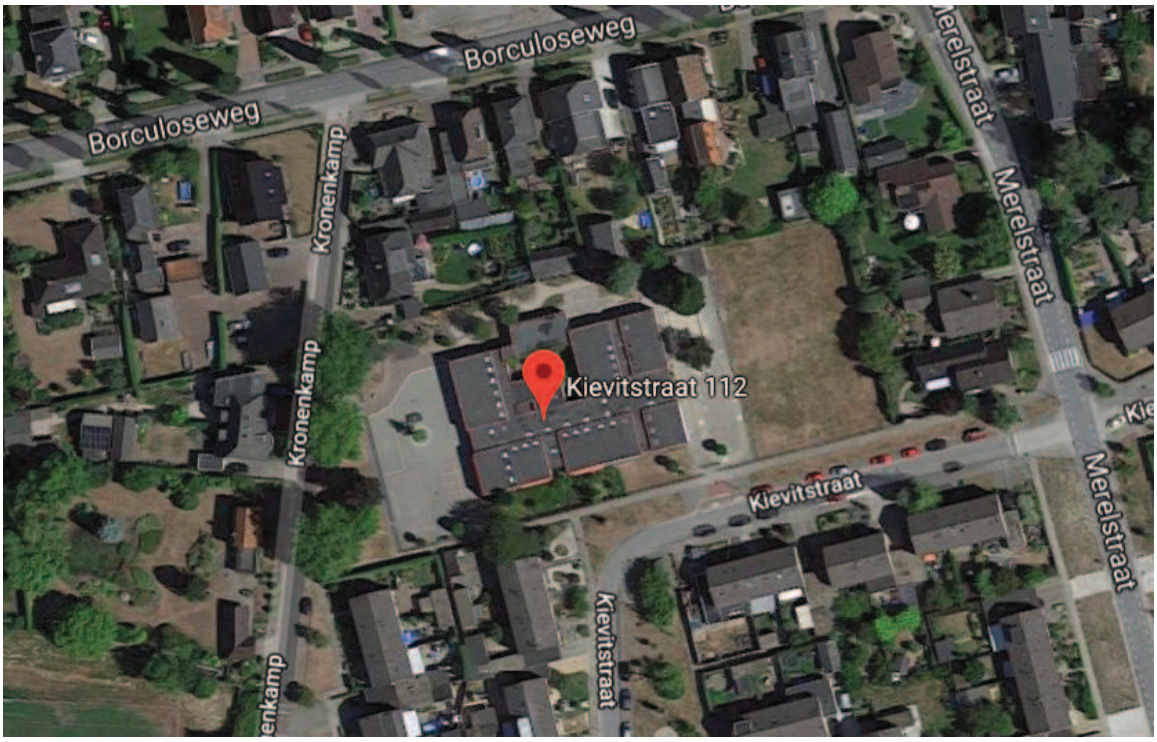
Borculoseweg
Borculoseweg
Kronenkamp
Kronenkamp
Kievitstraat 112
Merelstraat
Merelstraat
Kievitstraat
Kievitstraat

1.5. Plattegronden
Rood = 2005

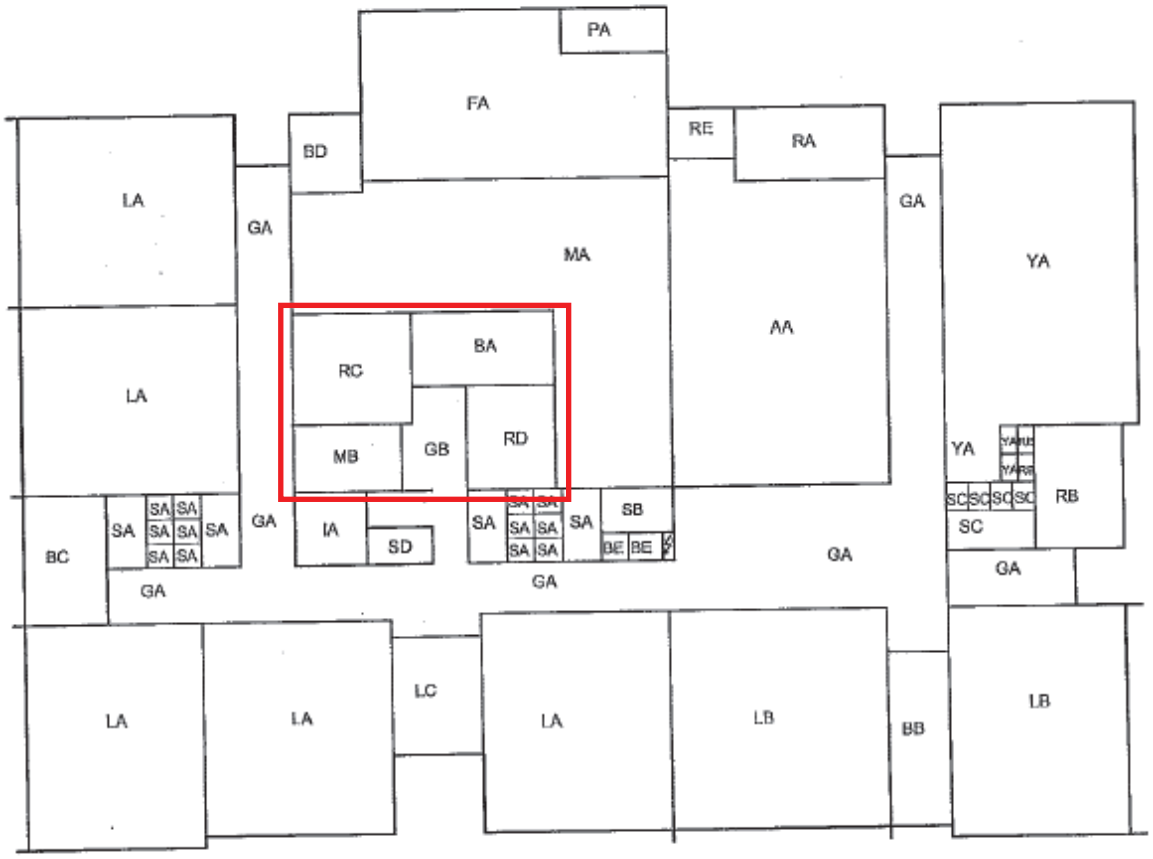

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 9-07-2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	5,5

Toelichting

Een zichtbaar verouderend gebouw waarbij zichtbaar is dat renovatie of levensduurverlenging binnen afzienbare tijd noodzakelijk is. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	4

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1973 gebouwd. Daarmee is het gebouw 46 oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw binnen 0-5 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 4.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: geen aandachtspunten, bij warme dagen smelt het teer van het dak.
- Vloeren: gangen zijn verouderd tegelwerk (1973), lokalen zijn linoleum.
- CV-ketels: geen aandachtspunten.
- Sanitair: geen aandachtspunten.
- Elektrische Installaties: geen aandachtspunten.
- Riolering: geen aandachtspunten.
- Dubbel glas: gedeelten nog enkel glas.

- Plafonds: nog niet over systeemplafonds, in lokalen nog oude plafonds.

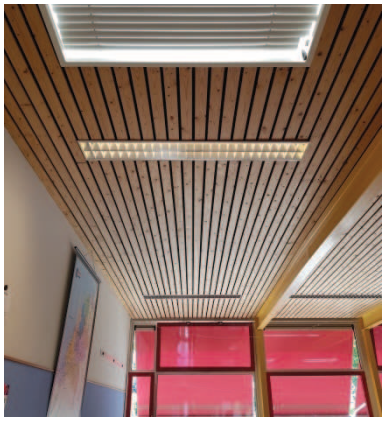

Ten aanzien van de bouwkundige elementen zijn er aandachtspunten/problemen met het dak, de vloeren, de afwezigheid van dubbel glas en de plafonds.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een investeringsniveau van € 48.704 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is € 29.150 per jaar. Er is een overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

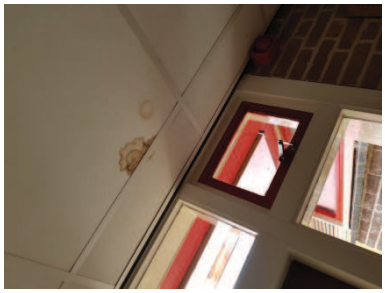

Conclusie
Er zijn geen redenen om het oordeel te nuanceren op basis van de drie reflecties.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	5,5

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning maar één of meerdere veiligheidsproblemen. De oude tegelvloeren zijn glad.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is niet voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee wel/niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Daarnaast is het mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte >1,80 meter (1 kant).

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	5

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	€ 1.520	€ 4.239	-€ 2.719
Verwarming	€ 6.000	€ 5.726	€ 274
Totaal	€ 7.520	€ 9.965	-€ 2.445

Het gebouw is slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van slechte kwaliteit. Er is een overschrijding van de mi-vergoeding op elektra en gas van 25% tot 50%.

De energiekosten (electra en gas) overschrijden de Velovergoeding met 33%.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	5

Toelichting
De school biedt in basis het leerstofjaarklassensysteem. De school legt de nadruk op de verbinding met de natuur, wat terug komt in de lessen. De school is in een transitie naar groepsdoorbrekend onderwijs. Daarbij kunnen kinderen na instructie op hun eigen niveau in groepjes of zelfstandig aan de slag. De school streeft ernaar om in de toekomst ca. 50% van de onderwijstijd de kinderen zelf aan de slag te laten gaan met groeps- of zelfstandig werk.

Het schoolgebouw – behoefte van de school
Het huidige gebouw belemmert de mogelijkheden om dit te doen. De gangen zijn niet breed genoeg om kinderen er te laten werken. Daarnaast is de aula niet geschikt omdat er geen toezicht is vanuit de lokalen.

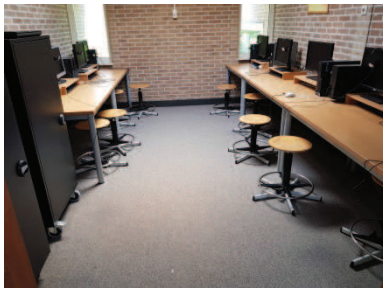

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula, een gemeenschappelijke ruimte. De aula is voldoende groot om een viering te geven.
- Stafruimten: er is 1 directie, 1 kleine personeelskamer, 1 IB/RT ruimte. Er zijn daarmee onvoldoende stafruimten. De school geeft aan een geschikte personeelskamer tekort te komen.
- Bergruimte: er zijn 2 magazijnen en 1 materialenruimte.. De school geeft aan dat de bergruimte onvoldoende is. Er mist een grote opslagruimte.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is niet rolstoltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door huisvesting matig gefaciliteerd. Er is een tekort aan geschikte lesruimten (individuele of groepswerkplekken) en/of specifieke ruimten (stafruimte, bergruimte). Het aan te passen bvo is tussen de 25% en 50%.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	5,5	1	5,5
Bouwkundige staat	4	3	12
Veiligheid	5,5	1	5,5
Binnenmilieu	5	2	10
Exploitatie	5	2	10
Onderwijskundige staat	5	3	15
Totaal			58

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
	x		

Het schoolgebouw van De Hofmaat scoort op vrijwel alle onderdelen onvoldoende. Het schoolgebouw is voor een korte duur nog houdbaar maar dient op middellange termijn (5-10 jaar) voorzien te worden van nieuwbouw of renovatie. Zeker gezien de onderwijskundige ontwikkeling van de school en de slechte bouwkundige staat.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	1.063	€ 274.786
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	1.063	€ 135.776
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	1.063	€ 123.474
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 209	1.063	€ 221.983
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	j	€ 36	1.063	€ -
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	1.063	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	1.063	€ 69.678
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	1.063	€ 63.780
				€ 889.477

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Onvoldoende	Er is maar één weg om bij de school te komen en daar is het altijd druk. Of: ouders en bezoekers hebben altijd moeite met het vinden van de school.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Onvoldoende	Iedere ochtend en middag is het één grote chaos met auto's, fietsers en lopende kinderen/ouders. Of: er zijn veel te weinig parkeerplaatsen of gelegenheid om de auto stil te zetten voor in-/ uitstappen. Er wordt te weinig rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Onvoldoende	De school ligt langs een erg drukke weg waar het moeilijk/gevaarlijk is om over te steken. Of: de verkeerssituatie rondom school is erg onoverzichtelijk en chaotisch, wat het gevaarlijk maakt voor lopende en fietsende kinderen.

Quickscan CBS WonderWijs

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	**CBS WonderWijs**
Bestuur:	**Scholengroep GelderVeste**
Adres:	Beatrixlaan 27
Postcode en plaats:	7261 XW Ruurlo
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	07PD
Kavelgrootte:	1945 m²
Boekwaarde:	€ ,- d.d.

Statenlaan 8
5223 LA 's-Hertogenbosch
Postbus 70501
5201 CB 's-Hertogenbosch
T +31 (0)73 6 409 409
F +31 (0)73 6 410 118
info@hevo.nl
ISO 9001-gecertificeerd
KvK Brabant 16029774
BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1981	819	Permanent
Bruto Capaciteit	**819**	
Medegebruik/Verhuur	**Nvt**	
Netto Capaciteit	**819**	

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	69	65	62	60	59	58	59	62
Ruimtebehoefte	547	528	510	502	495	492	498	511
BVO (Bruto Capaciteit)	819	819	819	819	819	819	819	819
Tekort/Overschot	272	291	309	317	324	327	321	308

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

De school geeft aan dat het leerlingenaantal op 1 oktober 2018 75 leerlingen is en in het schooljaar 2019-2020 heeft de school ook 75 leerlingen. Dit is niet in lijn met de leerlingenprognose.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school licht krimpt. Vanuit de ruimtebehoefte berekening blijkt dat de school een groot ruimteoverschot heeft. Echter geeft de school aan dat zij dit ruimteoverschot niet ervaart, doordat unit onderwijs gegeven wordt in een schoolgebouw dat oorspronkelijk is gebouwd voor klassikaal onderwijs met een centraal hart/aula. Zie verdere toelichting bij 2.6.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

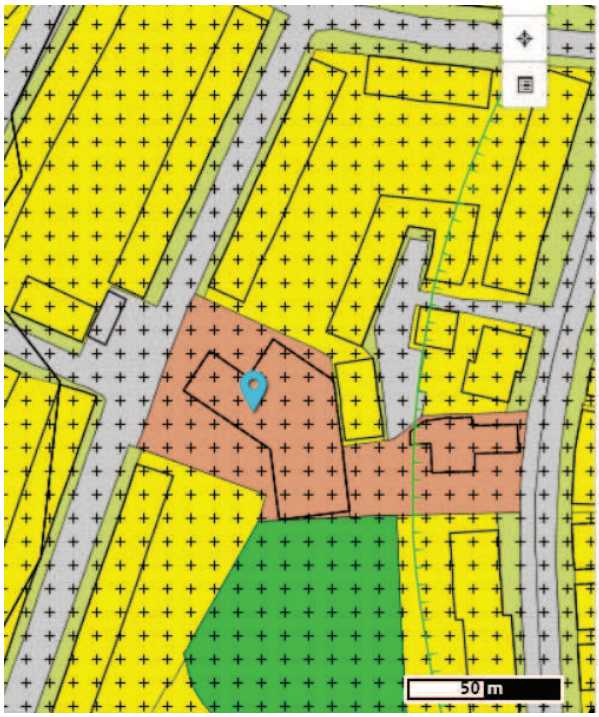

Plekinfo

enkelbestemming:
Maatschappelijk - Onderwijs

dubbelbestemming:
Waarde - Archeologische verwachting 1

bouwvlak

maatvoering:
• maximum bouwhoogte: 10 m
• maximum goothoogte: 6 m

maatvoering:
maximum bebouwingspercentage terrein: 80%

Luchtfoto

Sophialaan
Beatrixlaan
Clauslaan
Amaliahof
Amaliahof
Barchemseweg
Beatrixlaan 27
Beatrixlaan
Beatrixlaan

1.5. Plattegronden

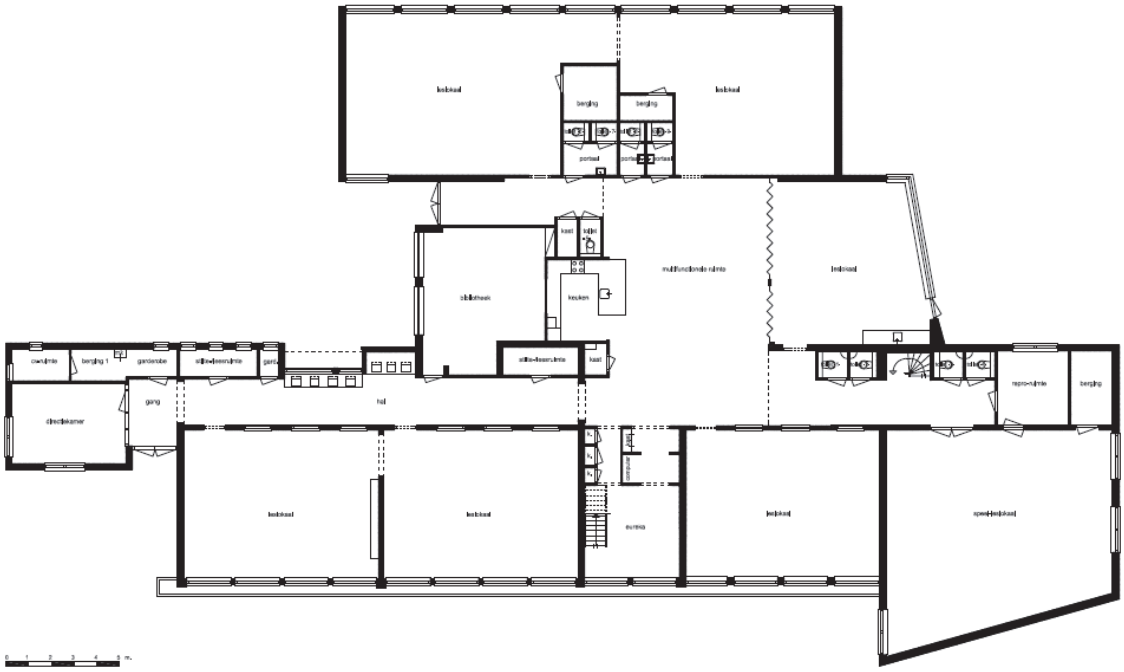

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 2 juli 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	6

Toelichting

Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is geen sprake van een uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	4,5

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1981 gebouwd. Daarmee is het gebouw 38 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw binnen 0 – 5 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 4.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: geen problemen.
- Vloeren: geen problemen, in 2015 is de vloerbedekking vervangen.
- CV-ketels: geen problemen. Recentelijk niet vervangen. In het MJOP staat vervanging Cv-ketel binnenkort op de planning.
- Sanitair: geen problemen en netjes onderhouden. Recentelijk een gietvloer in de keukentoiletten geplaatst. Er ligt nog enigszins gedateerd tegelwerk in de sanitaire ruimten van groepen 3 tot en met 8.

- Elektrische Installaties: geen problemen, CV-leidingen worden iedere 15 jaar vervangen conform MJOP.
- Riolering: geen problemen.
- Dubbel glas: overal is dubbel glas toegepast. Wel problemen met het hang en sluitwerk op een aantal plekken (waaronder in de directiekamer).
- Plafonds: prima en nette uitstraling, witte systeemplafonds.

Er zijn geen aandachtspunten/problemen op het gebied van bouwkundige elementen.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een gemiddeld investeringsniveau van 16.475 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is 22.026 euro per jaar. Er is geen overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich niet genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie
Gezien de huidige staat van het gebouw door het goed huisvaderschap van de school wordt het oordeel van een 4 genuanceerd naar een 4,5.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	4

Toelichting

In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is niet voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Het is mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte <1,80 meter (1 kant).

De school geeft aan dat het gebouw veel warmte binnenlaat en vasthoud, waardoor klimaatproblemen ontstaan. In de units 3/4/5/6 worden hoofdpijn klachten ervaren.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	5

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	1.153,16		
Verwarming	4.465,86		
Totaal	5.619,02		

Exploitatie gegevens niet ontvangen – score is een schatting

De school geeft aan dat bewust wordt omgegaan met het gebruik van energie (gas en elektra).

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	5,5

Toelichting onderwijsvisie

De school biedt unit onderwijs aan. Dit houdt in dat er groepen leerlingen van verschillende leerjaren bij elkaar in de groep zitten. De kinderen plannen zelf hun dag en werkzaamheden. Er is ook vaste instructie en overleg tussen de leerling en de leraar. In iedere ruimte vinden 4 activiteiten plaats, te weten taal, rekenen, atelier en ontdekking.

Het schoolgebouw – behoefte van de school

Daarbij is behoefte aan grote lokalen/ruimten, waar 4 verschillende activiteiten kunnen plaatsvinden. Het is wenselijk om ruimten te hebben met zichtbaarheid op de werkplek van de docent. De school geeft aan extra behoefte te hebben aan grotere ruimten voor groepen 3/4/5/6. De lokalen zijn te klein voor 4 activiteiten. Er wordt nu gebruik gemaakt van het centrale hart/ de aula, waar de helft van de ruimte wordt gebruikt voor 3/4 en de helft van de ruimte voor 5/6. Dit is werkbaar, maar de zichtlijnen zijn niet optimaal. 1 lokaal, in de hoek van het gebouw, wordt nu ingezet als theater omdat het centrale hart wordt ingezet voor 2 units.
De ruimte voor het unitonderwijs van de unit groep 7/8 is voldoende. Er worden twee lokalen ingezet die aan elkaar verbonden zijn.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula. Deze aula is voldoende groot om de gehele school te faciliteren. het probleem is echter dat de aula niet ingezet wordt als aula, doordat de ruimte wordt gebruikt voor het unitonderwijs van de middengroepen.
- Stafruimten: er is een directiekamer die ook als personeelskamer wordt gebruikt. Er is daarnaast nog een spreekkamer. Er zijn voor deze omvang school voldoende stafruimten. De school geeft aan geen tekort te hebben.
- Bergruimte: De school geeft aan dat de bergruimte voldoende is (een zolder met bergruimte).
- Passend Onderwijs: Er is geen miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting redelijk gefaciliteerd. Er is in m2 geen tekort aan ruimten. De school loopt er tegenaan dat de indeling van de ruimten niet optimaal is en in de ideale situatie aangepast dient te worden. Vandaar dat de score 5,5 wordt toegekend.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	4,5	3	13,5
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	4	2	8
Exploitatie	5	2	10
Onderwijskundige staat	5,5	3	16,5
Totaal			60

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar

Het gebouw is voor wat betreft bouwkundige staat, binnen milieu en expliitatie onvoldoende. Onderwijskundig functioneert het gebouw redelijk. Advies is een integrale ingreep tussen 5 – 10 jaar.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	819	€ 211.712
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	819	€ 104.610
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	819	€ 95.132
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 209	819	€ 171.029
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	n	€ 36	819	€ 29.889
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	n	€ 65	819	€ 53.135
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	819	€ 53.684
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	819	€ 49.140
				€ 768.331

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Goed	De ontsluiting is goed. De school is vanaf twee kanten te bereiken en gelegen in een rustige woonwijk met relatief ruime straten.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Voldoende	Er zijn genoeg plekken voor het aantal ouders dat kinderen met de auto komt brengen/halen, de verkeerssituatie is goed geregeld en het gebeurt zelden dat er chaotische situaties voorkomen. Er wordt goed rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Goed	Omdat de wegen rondom school vrij rustig zijn is het veilig om naar school te lopen of fietsen. De verkeerssituatie is goed overzichtelijk.

Quickscan Basisschool Kardinaal Alfrink

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	Basisschool Kardinaal Alfrink
Bestuur:	**Stichting Keender**
Adres:	Koordsteeg 11
Postcode en plaats:	7161 WP, Neede
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	09WH
Kavelgrootte:	3794 m²
Boekwaarde:	€ 168.386,60,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8
5223 LA 's-Hertogenbosch
Postbus 70501
5201 CB 's-Hertogenbosch
T +31 (0)73 6 409 409
F +31 (0)73 6 410 118
info@hevo.nl
ISO 9001-gecertificeerd
KvK Brabant 16029774
BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1975	1.026 (90% - schatting)	Permanent
2004	114 (10% - schatting)	
Bruto Capaciteit	1.140	
Medegebruik/Verhuur	**nvt**	
Netto Capaciteit		

De bouwjaren zijn niet apart beoordeeld, omdat het bouwdeel uit 2004 een dusdanig klein onderdeel is dat integraal naar beide bouwdelen gekeken dient te worden.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	158	154	151	142	139	134	132	141
Ruimtebehoefte	1000	979	964	919	904	879	869	914
BVO (Bruto Capaciteit)	1140	1140	1140	1140	1140	1140	1140	1140
Tekort/Overschot	140	161	176	221	236	261	271	226

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school krimpt. Dit heeft tot gevolg dat er een ruimteoverschot ontstaat. De school ervaart dat op dit moment geen ruimteoverschot.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

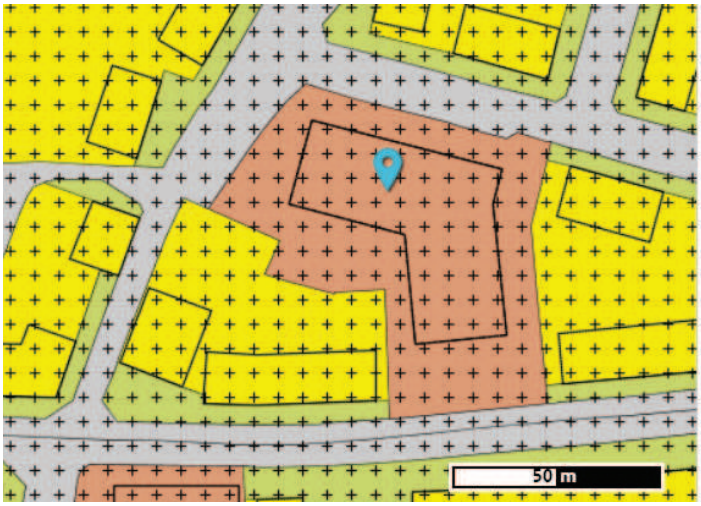

Luchtfoto

Wolfersweg
K. Nieuwenhuizenstr
Koordsteeg
Koordsteeg 11
Wolfersweg
Gosselinkweg
Meijersweg
Meijersweg
Meijersweg
Gereformeerde
Kerk Vrijgemaakt

1.5. Plattegronden

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 11 juli 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	6

Toelichting

Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is sprake van uitbreiding in 2004. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	4

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1975 gebouwd. Daarmee is het gebouw 44 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw al in aanmerking had moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 4.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: het dak is niet geïsoleerd. Op de zolderverdieping is te zien dat er tochtgaten zijn tussen dakrand en het dakbeschot.
- Vloeren: de vloer zijn oud en gedateerd. Veel verschillende vloerdelen.
- Cv-ketels: geen problemen. Worden vervangen conform MJOP.
- Sanitair: de meeste toiletten hebben een gietvloer en tegelwerk. Er wordt veel stank ervaren doordat toiletgroepen geen afzuiging hebben.

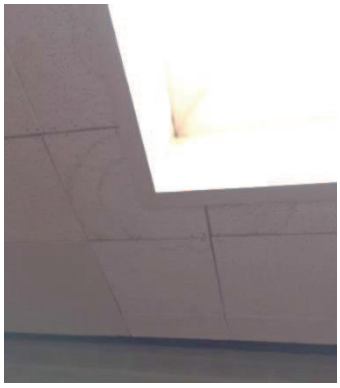

- Elektrische Installaties: dit is 44 jaar oud en nog niet vervangen.
- Riolering: geen problemen.
- Dubbel glas: alleen de kleutergroep heeft dubbel glas. De rest van het onderwijsgebouw heeft enkel glas. De kozijnen zijn van hout.

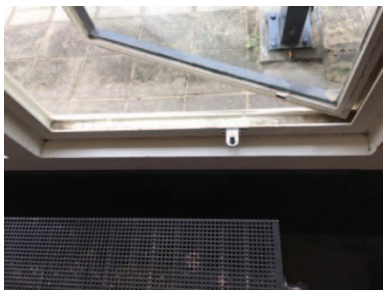

- Plafonds: de plafonds zeer verouderd; veel lokalen hebben houten plafonds. De gangen hebben grijze vezelplafonds. De houten latten plafonds zorgen voor veel stof. Het kantoor van de directiekamer heeft een houten latten plafond. De geur was al enkele tijd niet in orde. Na inspectie bleek er veel stof en ongedierte boven het plafond te zijn. De lokalen zijn ook voorzien van een latten plafond waarvan niet onderzocht is of hier ook zaken onder zitten.

Ten aanzien van de bouwkundige elementen zijn er aandachtspunten/problemen met de daken, vloeren, plafonds en toiletten. Ook is de keuken voor het personeel erg gedateerd. Samenvattend is te zien dat het gebouw aan de binnenzijde toe is aan nieuwbouw/renovatie. Bijna het hele gebouw heeft houten kozijnen, enkel glas en verouderde vloeren en plafonds. Daarnaast is de geur in de kantoren en stafruimten bedompt.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een investeringsniveau van 87.634 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is € 32.474 euro per jaar. Er is een flinke overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie
Er zijn geen redenen om dit oordeel te nuanceren op basis van de bovenstaande reflecties.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5

Toelichting

In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is niet voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Het is mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte >1,80 meter aan één zijde van het lokaal. De andere zijde, gelegen aan de buitenzijde, kunnen geopend worden <1,80 meter. Ventilatie kan daarmee aan twee kanten van het lokaal plaatsvinden.

De ramen aan de binnenzijde van de lokalen (in de opbouwen van de school) zijn voorzien van zonwerend folie, omdat de temperatuur in de zomermaanden dusdanig hoog is dat dit het onderwijsproces verstoord.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	5

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	1.691,06	3.846	-2.154,94
Verwarming	6.716,46	8.598	-1.881,54
Totaal	8.407,52	12.444	-4.036,48

**Electra o.b.v. jaarrekening 2017. ** Verwarming o.b.v. jaarrekening 2017.*

Het gebouw is slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van slechte kwaliteit. De energiekosten (electra en gas) overschrijden de Velovergoeding met 48%.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	5,5

Toelichting onderwijsvisie

De school heeft haar onderwijsvisie onderbouwd aan de hand van vier pijlers: uitdaging, ontdekken, samen en structuur. Het Kardinaal Alfrink heeft twee kleutergroepen, groep 3, een combinatiegroep 4-5, een combinatiegroep 5-6, groep 7 en groep 8. Op de school werken de kinderen aan kennis en vaardigheden, leren ze zelfstandig werken en plannen, leren kennen van elkaar in een positieve omgeving en hebben ze respect voor elkaar. De school werkt ook vaak groepsdoorbrekend.

Het schoolgebouw – behoefte van de school

De huidige opzet van de school zijn lokalen gelegen aan een gang. Deze gang is bij een aantal lokalen smal en op een aantal plekken is de gang breder. De klaslokalen zijn ruim. Doordat de gang het nu niet toelaat om daar prettig te werken vinden de verschillende lesvormen en activiteiten in de klassen plaats. Er staan verspreid door de school op de gangen wel tafeltjes waaraan gewerkt kan worden en bij de kleutergroepen staan materialen op de gang (niet optimaal- zie foto). De school geeft aan extra behoefte te hebben aan ruimten waar groepsdoorbrekend gewerkt kan worden en waar leerlingen zelfstandig kunnen werken. Op dit moment werken leerlingen in de klas.

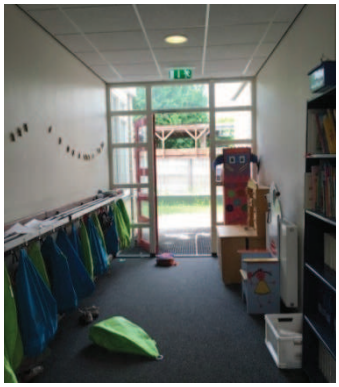

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is geen aula. De school mist een gemeenschappelijke ruimte.
- Stafruimten: er is een directiekamer, personeelskamer en er zijn meerdere kantoren. De kantoren zijn niet overal voldoende ruim en prettig. Er zijn voldoende stafruimten, echter niet allen even geschikt.
- Bergruimte: er is een zolderberging en diverse magazijnen. De school geeft aan dat de bergruimte voldoende is.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk.

Conclusie:

De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting redelijk gefaciliteerd maar er is een tekort aan specifieke ruimten, waar leerlingen zelfstandig en in groepjes buiten het lokaal kunnen werken. De huidige structuur laat het werken buiten de klas niet faciliterend genoeg toe. Ook mist de school een gemeenschappelijke ruimte. Daarnaast zijn niet alle stafruimten (werkkamers en kantoren) prettig om in te verblijven. Het aan te passen bvo is tussen de 10% en 25%.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	4	3	12
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5	2	10
Exploitatie	5	2	10
Onderwijskundige staat	5,5	3	16,5
Totaal			60,5

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
	X		

Het onderwijsgebouw van de Kardinaal Alfrinkschool is sterk verouderd. De school geeft aan dat het gebouw lastig te onderhouden is door de huidige staat van het gebouw. Het gebouw is moeilijk schoon te houden, er is veel stof door de houten latten plafonds en zonwerende lamellen. Er wordt geklaagd over hoofdpijn klachten door het klimaat en de geuren in de lokalen en gangen. Naast deze technische gebreken faciliteert de opzet van het gebouw ook niet geheel de onderwijsvisie. Met toezicht kan enkel gewerkt worden in de lokalen.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	1.140	€ 294.691
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	1.140	€ 145.611
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	1.140	€ 132.418
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 209	1.140	€ 238.063
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	n	€ 36	1.140	€ 41.603
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	n	€ 65	1.140	€ 73.961
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	1.140	€ 74.725
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	1.140	€ 68.400
				€ 1.069.472

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Voldoende	De verkeerssituatie m.b.t. toegangswegen naar de school is niet helemaal overzichtelijk, maar ouders kunnen het wel goed vinden en de ontsluiting is voldoende.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Voldoende	Er zijn niet helemaal genoeg parkeerplaatsen, maar door de inrichting van de straten wordt het over het algemeen niet te druk tijdens het halen en brengen van kinderen. Er wordt rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Voldoende	Het kan soms best druk zijn of het is niet altijd makkelijk om de straat over te steken, maar je kunt de verkeerssituatie voor lopende en fietsende kinderen niet onveilig noemen.

Quickscan H.W. Heuvelschool

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	**Basisschool H.W. Heuvelschool**
Bestuur:	**Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek**
Adres:	Kronenburgerstraat 3A
Postcode en plaats:	7271 GD Borculo
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	12UR
Kavelgrootte:	3380 m²
Boekwaarde:	€ 233.608,30,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1954	724 (schatting – 80%)	Permanent
2000/2003	180 (schatting - 20%)	Permanent
Bruto Capaciteit	**904**	
Medegebruik/Verhuur	**Geen (alleen VVE)**	

De uitbreiding betreft 1 extra lokaal met gangruimte en een uitbreiding van twee lokalen. Vanwege de beperkte omvang van wordt het gebouw als geheel beoordeeld.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	181	172	165	153	148	145	148	156
Ruimtebehoefte	1.110	1.066	1.028	970	943	931	943	983
BVO (Bruto Capaciteit)	904	904	904	904	904	904	904	904
Tekort/Overschot	-206	-162	-124	-66	-39	-27	-39	-79

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school krimpt. Dit heeft tot gevolg dat het tekort terugloopt. De school geeft echter aan dat er in tegenstelling tot wat de prognose aangeeft een groei is met ca. 10 leerlingen dit jaar.

De school ervaart een ruimtekort. De school heeft 8 groepen en 8 lokalen, maar beperkte nevenruimte (zie onderwijskundige functionaliteit).

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

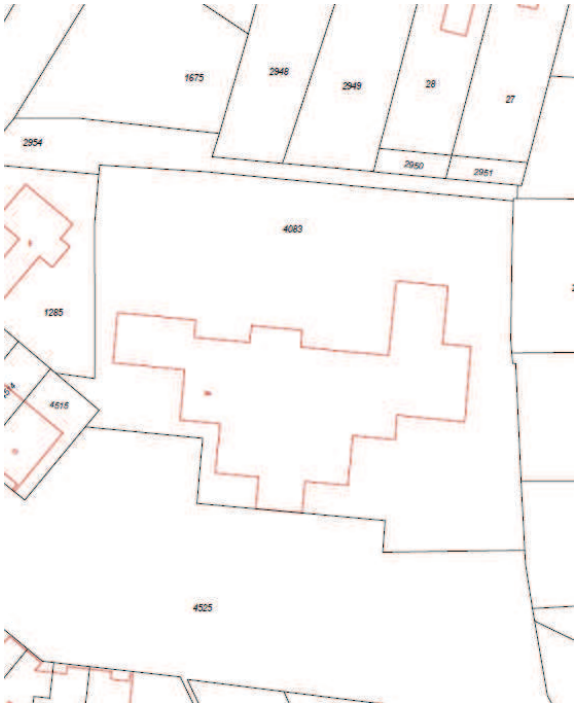

Bestemmingsplan

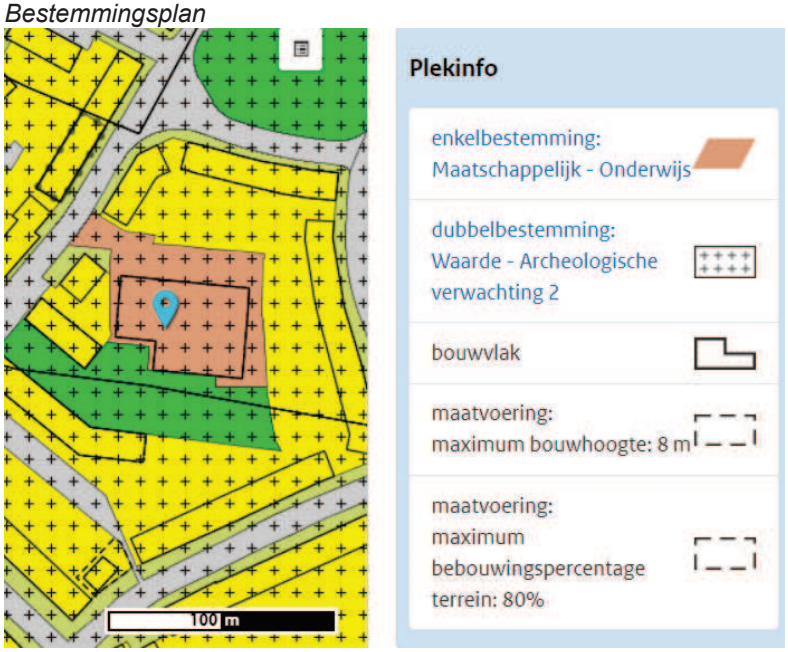

Luchtfoto

Kronenburgerstraat
Kronenburgerstraat 3A
Burgemeester Bloemersstraat
et Langeler
Kronenburgerstraat

1.5. Plattegronden

Blauw = 2000/2003

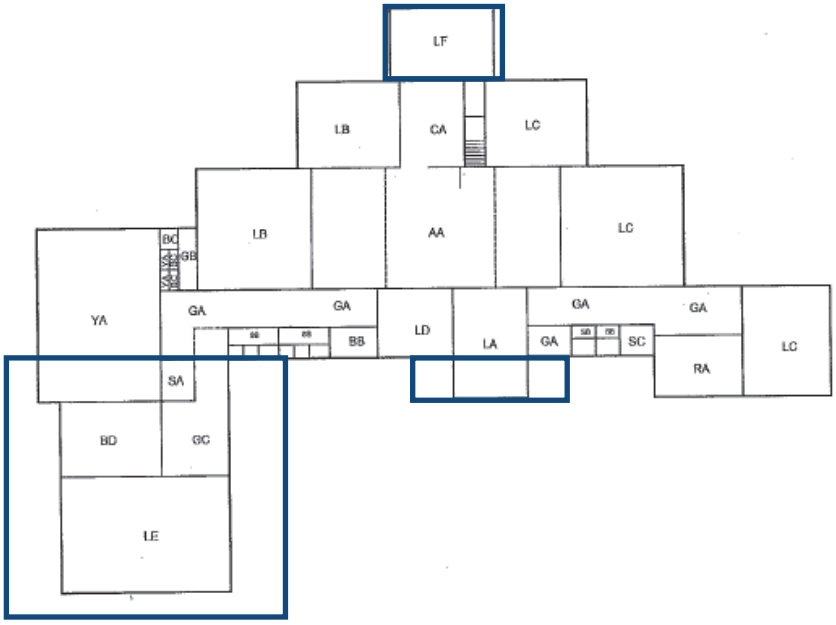

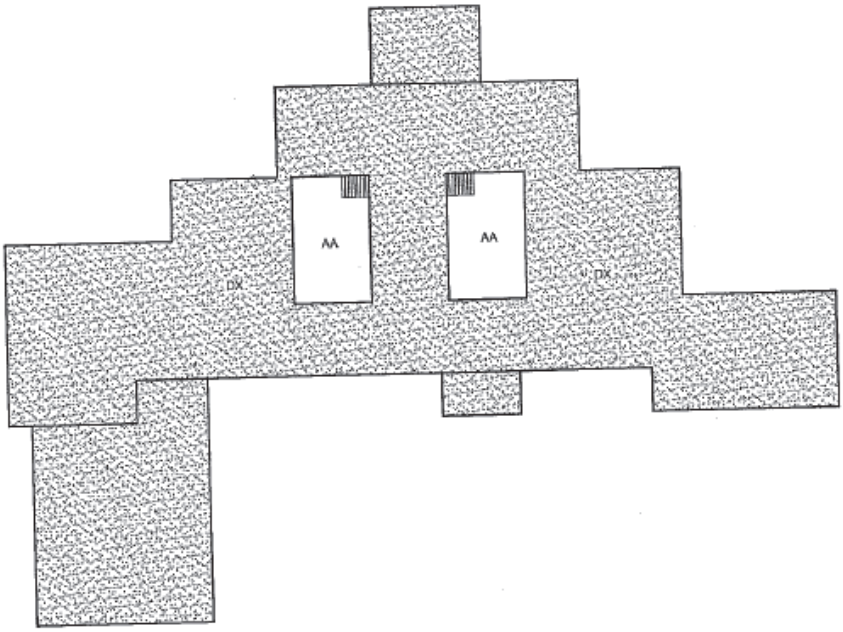

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 03-07-2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	5,5

Toelichting

Een verouderend gebouw waarbij zichtbaar is dat renovatie of levensduurverlenging op termijn noodzakelijk is. Het gebouw straalt één geheel uit. Er sprake van uitbreiding, maar dit heeft geen afbreuk gedaan aan de uitstraling. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	4,5

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1954 gebouwd. Daarmee is het gebouw 65 oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw binnen 0-5 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 4.

Reflectie bouwkundige elementen:

Toelichting op eventuele renovaties of gepleegd groot onderhoud.

- Daken: de dakbedekking is vernieuwd, zonnepanelen worden geplaatst.
- Vloeren: linoleum, in 1 lokaal is vloerbedekking (vanwege akoestiek)
- CV-ketels: ketel is gesitueerd in de kelder zou eigenlijk verplaatst moeten worden, verder geen aandachtspunten
- Sanitair: verouderd.
- Elektrische Installaties: geen aandachtspunten

- Riolering: af en toe verstoppingen
- Dubbel glas: overal aanwezig
- Plafonds: systeemplafonds

Ten aanzien van de bouwkundige elementen zijn er aandachtspunten/problemen met het sanitair en de riolering.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een investeringsniveau van €16.423 per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is € 32.474 euro per jaar. Er is geen overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich niet genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding. In 2018 hebben echter aanzienlijke investeringen plaatsgevonden in o.a. dak en schilderwerk (ca. €190.000). Indien deze investering meegerekend zou worden is er sprake van een lichte overschrijding van de vergoeding.

Conclusie
Er zijn redenen om het oordeel te nuanceren op basis van de drie reflecties. Vanwege het beperkt aantal aandachtspunten en de recente investeringen wordt het oordeel genuanceerd met 0,5 punt. De score wordt een 4,5.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.
Aandachtspunten zijn de smalle gangen en situering van de stopcontacten.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is voorzien van mechanische ventilatie maar deze wordt niet gebruikt omdat het niet functioneert. Daarnaast is het mogelijk om in de meeste lokalen het raam te openen op een hoogte >1,80 meter aan één kant.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	4

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	€ 1.691	€ 4.616	-€ 2.925
Verwarming	€ 6.716	€ 8.065	-€ 1.349
Totaal	€ 8.408	€ 12.681	-€ 4.273

**Electra o.b.v. jaarrekening 2017. ** Verwarming o.b.v. jaarrekening 2017.*

Het gebouw is zeer slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van zeer slechte kwaliteit. Er is een overschrijding van de mi-vergoeding op elektra en gas van meer dan 50%.

De energiekosten (electra en gas) overschrijden de Velovergoeding met 51%.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	6

Toelichting Onderwijsvisie
De school werkt met het leerstofjaarklassensysteem. Er wordt wel regelmatig buiten de klas gewerkt, in de aula (zelfstandig of in groepjes).

Het schoolgebouw – behoefte van de school
Het gebouw kan dit momenteel in basis faciliteren, echter zijn de ruimten voor zelfstandig en groepswerk niet optimaal, kinderen zitten samen in de aula. Idealiter zou er sprake zijn van meer differentiatie in ruimten.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is aula. De aula is net groot genoeg om de gehele school te faciliteren.
- Stafruimten: er is 1 directie, 1 personeelskamer. Er zijn daarmee onvoldoende stafruimten. De school geeft aan 1 stafruimte tekort te komen voor IB/RT. Bovendien is de personeelskamer te klein om het gehele personeel te faciliteren.
- Bergruimte: er is onvoldoende bergruimte. De school geeft aan dat de bergruimte niet voldoende is. Er is te weinig ruimte voor opslag van jassen en tassen. Er is wel een groot magazijn. Er is een tekort aan 1 bergruimte. Er wordt nu gebruik gemaakt van de kelder, wat onwenselijk is.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting voldoende gefaciliteerd maar er is een beperkt tekort aan specifieke ruimten (stafruimte). Het aan te passen brutovloeroppervlak (bvo) is maximaal 10%.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	5,5	1	5,5
Bouwkundige staat	4.5	3	13,5
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5	2	10
Exploitatie	4	2	8
Onderwijskundige staat	6	3	18
Totaal			61

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
	x		

Het gebouw van de Heuvelschool is onderwijskundig nog functioneel, maar is bouwkundig verouderd ondanks de investeringen van het schoolbestuur. Qua binnenmilieu voldoet het gebouw niet meer aan de huidige eisen en normen, en ook de exploitatiekosten zijn hoog. Het advies is om binnen 5 – 10 jaar renovatie of nieuwbouw te plegen.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	904	€ 233.684
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	904	€ 115.467
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	904	€ 105.005
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 209	904	€ 188.780
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	n	€ 36	904	€ 32.991
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	n	€ 65	904	€ 58.650
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	904	€ 59.256
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	904	€ 54.240
				€ 848.072

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Voldoende	Bijvoorbeeld: de verkeerssituatie m.b.t. toegangswegen naar de school is niet helemaal overzichtelijk, maar ouders kunnen het wel goed vinden en de ontsluiting is voldoende.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Voldoende	Bijvoorbeeld: Er zijn niet helemaal genoeg parkeerplaatsen, maar door de inrichting van de straten wordt het over het algemeen niet te druk tijdens het halen en brengen van kinderen. Er wordt rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Voldoende	Bijvoorbeeld: het kan soms best druk zijn of het is niet altijd makkelijk om de straat over te steken, maar je kunt de verkeerssituatie voor lopende en fietsende kinderen niet onveilig noemen.

Quickscan De Marke

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	**Basisschool De Marke**
Bestuur:	**Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek**
Adres:	Bosstraat 10
Postcode en plaats:	7161 XZ Neede
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	18SN
Kavelgrootte:	4.720 m²
Boekwaarde:	€ 461.943,26,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8
5223 LA 's-Hertogenbosch
Postbus 70501
5201 CB 's-Hertogenbosch
T +31 (0)73 6 409 409
F +31 (0)73 6 410 118
info@hevo.nl
ISO 9001-gecertificeerd
KvK Brabant 16029774
BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1952	349 (30% - schatting)	Permanent
1992	816 (70% - schatting)	Permanent
Bruto Capaciteit	**1165**	
Medegebruik/Verhuur	**nvt**	
Netto Capaciteit		

Door brand en een fusie is in de jaren'90 het nieuwbouw deel gerealiseerd. In het gebouwdeel uit 1992 zijn entree met aula, de personeelskamer, directiekamer, 2 leslokalen op de begane grond en 2 leslokalen op de verdieping gesitueerd. De gebouwdelen worden apart beoordeeld.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	156	155	151	142	139	134	132	140
Ruimtebehoefte	985	980	960	914	899	874	864	904
BVO (Bruto Capaciteit)	1165	1165	1165	1165	1165	1165	1165	1165
Tekort/Overschot	180	185	205	251	266	291	301	261

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school krimpt. Dit heeft tot gevolg dat er een groter ruimteoverschot ontstaat.

De school ervaart ruimteoverschot. 1 lokaal wordt nu ingezet als een overlooplokaal voor groep 7 op de eerste verdieping. Daarnaast heeft de school een aantal open ruimten voor de lokalen waar (computer)werkplekken zijn gecreëerd. Deze ruimten worden als prettig ervaren, maar geven wel aan dat sprake is van ruimteoverschot gezien het feit de school ook ruime lokalen heeft.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

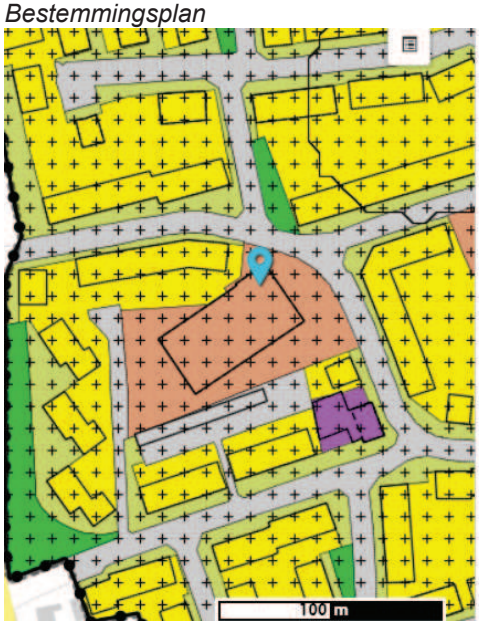

Plekinfo

enkelbestemming:
Maatschappelijk - Onderwijs

dubbelbestemming:
Waarde - Archeologische verwachting 1

bouwvlak

maatvoering:
maximum bouwhoogte: 8 m

maatvoering:
maximum bebouwingspercentage terrein: 80%

Luchtfoto

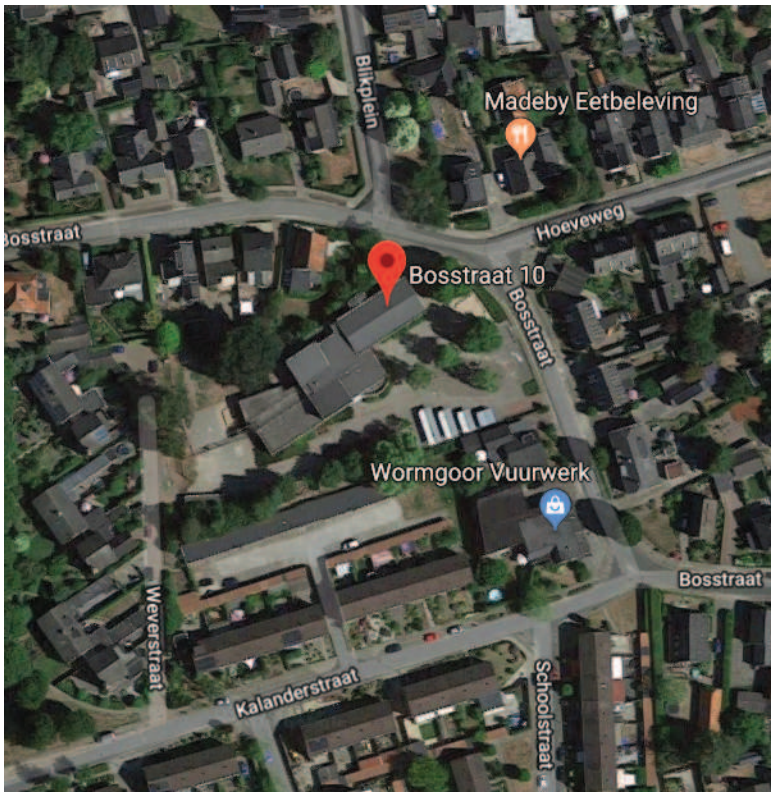
Blikplein
Madeby Eetbeleving
Hoeveweg
Bosstraat 10
Bosstraat
Wormgoor Vuurwerk
Bosstraat
Weverstraat
Kalanderstraat
Schoolstraat

1.5. Plattegronden

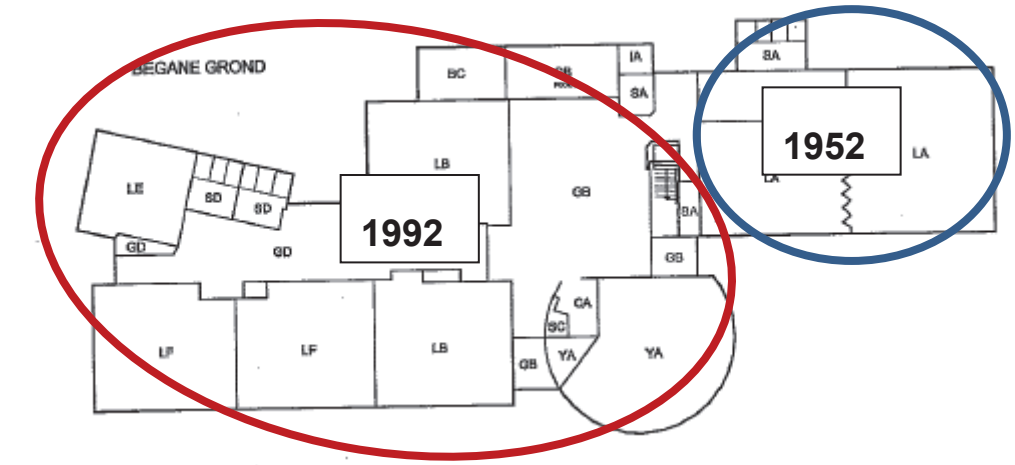

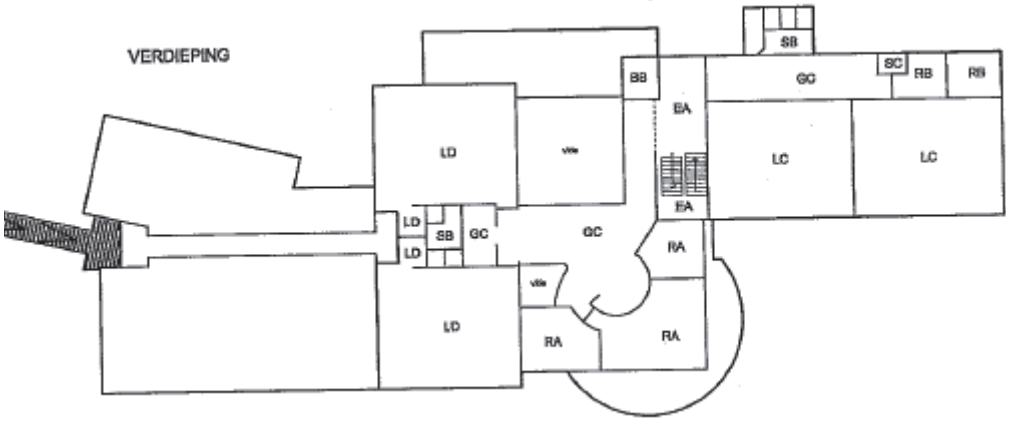

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 11 juli 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling gebouwdeel 1952	6
Uitstraling gebouwdeel 1992	6

Toelichting

Beide gebouwdelen hebben een degelijke en functionele uitstraling. De gebouwen stralen één geheel uit, door type baksteen en vormgeving is wel te zien dat het gebouw twee bouwjaren heeft. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat gebouwdeel 1952	4
Bouwkundige staat gebouwdeel 1992	5,5

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Gebouwdeel 1952

Het oorspronkelijke schoolgebouw is in 1952 gebouwd. Daarmee is het gebouw 67 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw al in aanmerking had moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 4.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: lekkage in de houten dakrand ter zijde van de pleinkant (zie foto)
- Vloeren: linoleum vloer wordt onderhouden conform MJOP.
- Cv-ketels: geen problemen, wordt tot 2027 nog niet vervangen. Leeftijd niet bekend.
- Sanitair: geen problemen. Netjes; gietvloer en tegelwerk.
- Elektrische Installaties: geen problemen.
- Riolering: geen problemen.
- Dubbel glas: overal dubbel glas.

- Plafonds: netjes, witte systeemplafonds in lokalen en stucwerk in de gangen.

Gebouwdeel 1992

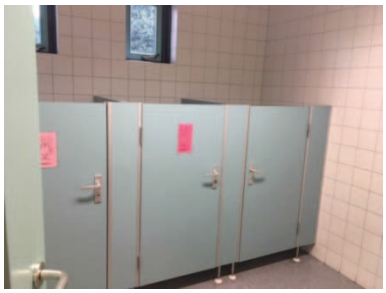

Dit gebouwdeel is in 1992 gebouwd. Daarmee is het gebouw 27 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw al in aanmerking had moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 5,5.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: geen problemen.
- Vloeren: linoleum vloer wordt onderhouden conform MJOP.
- Cv-ketels: geen problemen, wordt tot 2027 nog niet vervangen. Leeftijd niet bekend.
- Sanitair: Netjes; gietvloer en tegelwerk. Wel treedt hier vaak lekkage op, de school heeft hier al een inspectie laten uitvoeren waaruit blijkt dat de oorzaak ligt bij aansluiting nieuw-oud gebouwdeel.
- Elektrische Installaties: geen problemen.
- Riolering: geen problemen.
- Dubbel glas: overal dubbel glas.
- Plafonds: netjes, witte systeemplafonds in lokalen en stucwerk in de gangen.

Een ander aandachtspunt is de akoestiek in het gebouw. Het geluid verspreid zich erg gemakkelijk in het gebouwdeel uit 1992. Hier wordt ook hinder door ervaren. Daarnaast is er geluidsoverdracht tussen de directiekamer, personeelskamer en IB-ruimte. Dit wordt als storend ervaren en is privacygevoelig. De school geeft aan hier veel hinder van te ondervinden.

Reflectie investeringsniveau MJOP

De MJOP voorziet een gemiddeld investeringsniveau van 60.177 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is 29.618 euro per jaar. Er is een flinke overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie

Er zijn geen redenen om dit oordeel te nuanceren op basis van de bovenstaande reflecties, aangezien het gebouw een aantal lekkages/verbreken toont en de gemiddelde onderhoudskosten per jaar de vergoeding overschrijden. Wel dient opgemerkt te worden dat de school het gebouw goed onderhoud.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid gebouwdeel 1952	6
Veiligheid gebouwdeel 1992	6

Toelichting

Het totale gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu gebouwdeel 1952	4
Binnenmilieu gebouwdeel 1992	4

Toelichting

In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Beide gebouwdelen zijn niet voorzien van mechanische ventilatie en voldoen daarmee niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Het is mogelijk om in alle lokalen een klein raam te openen op een hoogte >1,80 meter en een groter raam op een hoogte <1,80 meter (1 kant). Vandaar dat een 4 wordt gegeven.

De school geeft aan dat er veel hoofdpijnklachten zijn en dat de temperatuur blijft hangen. Met name op de eerste verdieping daalt de temperatuur niet en blijft het klimaat bedompt.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	4

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	1.519,91	4.850*	-3.330
Verwarming	6.000,36	7.145**	-1.145
Totaal	7.520,27	11.995	-4.475

**Electra o.b.v. jaarrekening 2017. ** Verwarming o.b.v. jaarrekening 2017.*

De energiekosten en de exploitatievergoeding zijn berekend op basis van het totale gebouw (kosten) en totaal aantal leerlingen (vergoeding). Dit onderdeel kan daarom niet per gebouwdeel beoordeeld worden. Het gebouw is zeer slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van zeer slechte kwaliteit. De energiekosten (electra en gas) overschrijden de Velovergoeding met 60%.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat gebouwdeel 1952	7
Onderwijskundige staat gebouwdeel 1992	6

Toelichting onderwijsvisie

De school biedt openbaar onderwijs aan. De Marke heeft zeven groepen. Het openbaar onderwijs past bij de naamgeving ‘De Marke’ dat voor grens staat. De school is voor alle leerlingen openbaar toegankelijk. Een school die waarde hecht aan openheid en gemeenschappelijkheid. In het logo zijn geometrische vormen opgenomen. Die staan voor de visie van De Marke; de figuren symboliseren de kinderen. Elk figuur is uniek zoals elk kind uniek is.

Het schoolgebouw – behoefte van de school

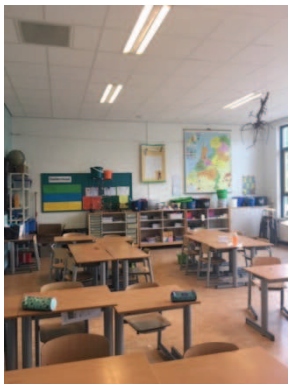

Het gebouwdeel uit 1952 is bestemd voor een zeer ruim lokaal voor groepen 1-2. In dit lokaal zijn meerdere hoeken gecreëerd. Deze ruimte sluit volledig aan bij de onderwijsvisie. Dit gebouwdeel scoort daarom een 7 *(geen foto’s vanwege aanwezige kinderen).*
De opzet van het gebouwdeel uit 1992 is klaslokalen gelegen in een cluster aan een smalle of brede (foto) gang. Op deze brede gangen is op diverse plekken ook ruimte gecreëerd voor werkplekken voor leerlingen. Deze ruimte is passend gerealiseerd bij de groepen 3/4 op de begane grond. Op de verdieping bij groepen 5 en 6 is een smalle gang waar aan de gevel een aantal werkplekken is gecreëerd. Dit is minder passend. De school geeft aan in de nabijheid van alle lokalen deze werkplekken te willen creëren. Ook geeft de school aan extra behoefte te hebben aan meer transparantie te hebben tussen de lokalen en de gang. Dit gebouwdeel scoort vanwege de wensen voor meer transparantie en werkplekken nabij alle lokalen een 6.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula, gecombineerd met de entree van het gebouw. De aula is voldoende groot om de gehele school te faciliteren. In de aula wordt ook overgebleven door de leerlingen en zijn werkplekken gemaakt waar de leerlingen zelfstandig en in groepjes kunnen werken.
- Stafruimten: er is een directiekamer, personeelskamer en een IB-ruimte. Er zijn daarmee voldoende stafruimten. De school geeft aan geen tekort te komen. Geluidsoverdracht en privacy gevoeligheid is wel een minpunt.
- Bergruimte: er is berging op het schoolplein en diverse magazijnen. De school geeft aan dat de bergruimte voldoende is.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet.. Het gebouw heeft geen lift. Het gebouw is niet volledig rolstoltoegankelijk

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting voldoende gefaciliteerd. Hoewel het gebouw niet ontworpen is om het onderwijsconcept te huisvesten kan het gebouw zonder problemen het onderwijsconcept faciliteren.

3. Conclusie

1952

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	4	3	12
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	4	2	8
Exploitatie	4	2	8
Onderwijskundige staat	7	3	21
Totaal			61

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
	X		

Het gebouwdeel uit 1952 vertoont een aantal technische gebreken, waaronder een lekkage aan de dakrand. Ook het binnenmilieu is niet eigentijds. De school onderhoud het gebouwdeel goed, waardoor de uitstraling prima is. Oorspronkelijk had dit gebouwdeel twee lokalen. Door een flexibele wand zijn deze twee oorspronkelijke lokalen tot één grote ruimte gevormd voor groep 1-2. Het is een erg ruim lokaal die onderwijskundig uitstekend functioneert.

1992

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	5,5	3	16,5
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	4	2	8
Exploitatie	4	2	8
Onderwijskundige staat	6	3	18
Totaal			62,5

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
	X		

Dit gebouwdeel sluit qua uitstraling aan op het gebouwdeel uit 1952. Gezien de leeftijd vertoont het gebouw een aantal technische gebreken. Onderwijskundig faciliteert het gebouw de onderwijsvisie.

Het gebouw van De Marke is over het algemeen in goede staat. Beide gebouwdelen vertonen ieder hun eigen kleine gebreken gezien hun leeftijd. Ten tijde van de nieuwbouw in 1992, is ook het gebouwdeel uit 1952 gerenoveerd. De afweging dient te zijn dat het volledige gebouw op het natuurlijke moment dat het gebouwdeel uit 1992 ca. 40 jaar oud is nieuw gebouwd of gerenoveerd gaat worden. Indien er voor een structurele oplossing wordt gekozen is het van belang dat het binnenmilieu wordt verbeterd d.m.v. mechanische ventilatie en de exploitatie wordt verbeterd d.m.v. duurzaamheidsmaatregelen (in beide gebouwdelen).

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	1.165	€ 301.153
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	1.165	€ 148.804
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	1.165	€ 135.322
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 209	1.165	€ 243.284
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	n	€ 36	1.165	€ 42.516
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	1.165	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	1.165	€ 76.364
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	1.165	€ 69.900
				€ 1.017.342

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Voldoende	De school is te bereiken via twee smalle straten. De verkeerssituatie m.b.t. toegangswegen naar de school is niet helemaal overzichtelijk, maar ouders kunnen het wel goed vinden en de ontsluiting is voldoende. Aandachtspunt is dat er te weinig parkeerplaatsen zijn.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Voldoende	Iedere ochtend en middag is het één grote chaos met auto's, fietsers en lopende kinderen/ouders. Of: er zijn veel te weinig parkeerplaatsen of gelegenheid om de auto stil te zetten voor in-/ uitstappen. Personeel en ouders moeten in de wijk parkeren. Er wordt wel rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Onvoldoende	De verkeerssituatie rondom school is erg onoverzichtelijk en chaotisch, wat het gevaarlijk maakt voor lopende en fietsende kinderen.

Quickscan Wereldboom (Voormalig)

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	De Wereldboom (Voormalig)
Bestuur:	
Adres:	Graaf Wichmanstraat 24
Postcode en plaats:	7271 CD Borculo
Onderwijssoort:	-
Brin nummer:	-
Kavelgrootte:	2.952 m2
Boekwaarde:	,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8
5223 LA 's-Hertogenbosch
Postbus 70501
5201 CB 's-Hertogenbosch
T +31 (0)73 6 409 409
F +31 (0)73 6 410 118
info@hevo.nl
ISO 9001-gecertificeerd
KvK Brabant 16029774
BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1958	993	Permanent
Bruto Capaciteit	**1.177**	
Medegebruik/Verhuur	**kinderopvang**	
Netto Capaciteit		

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Er is geen prognose omdat er geen school gebruik maakt van het gebouw. De huidige school is qua omvang geschikt voor 158 leerlingen (er is geen rekening gehouden met de ruimte die in gebruik zijn voor kinderopvang).

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

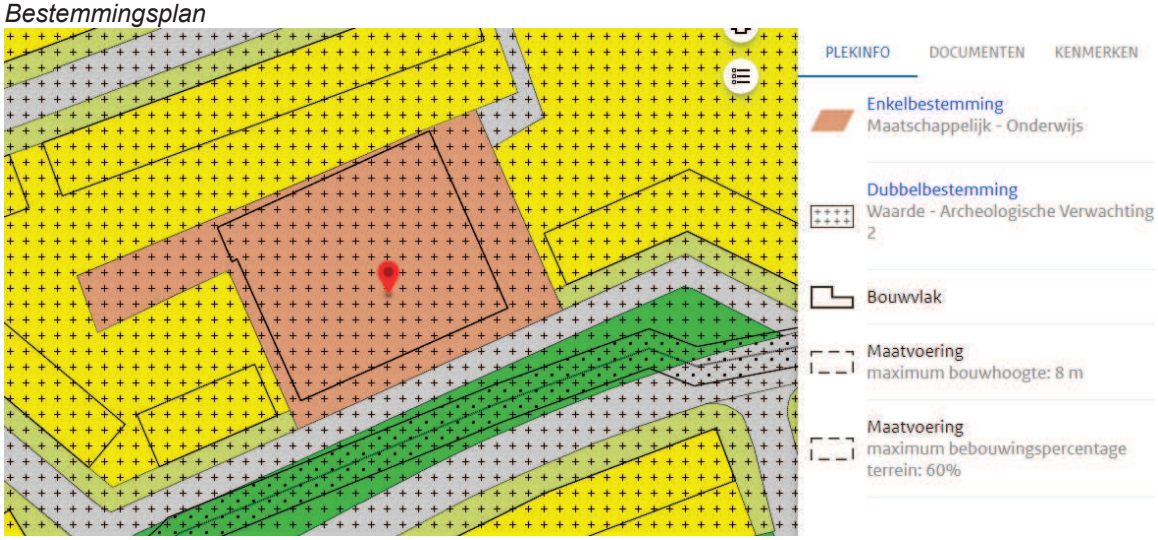

Luchtfoto

1.5. Plattegronden

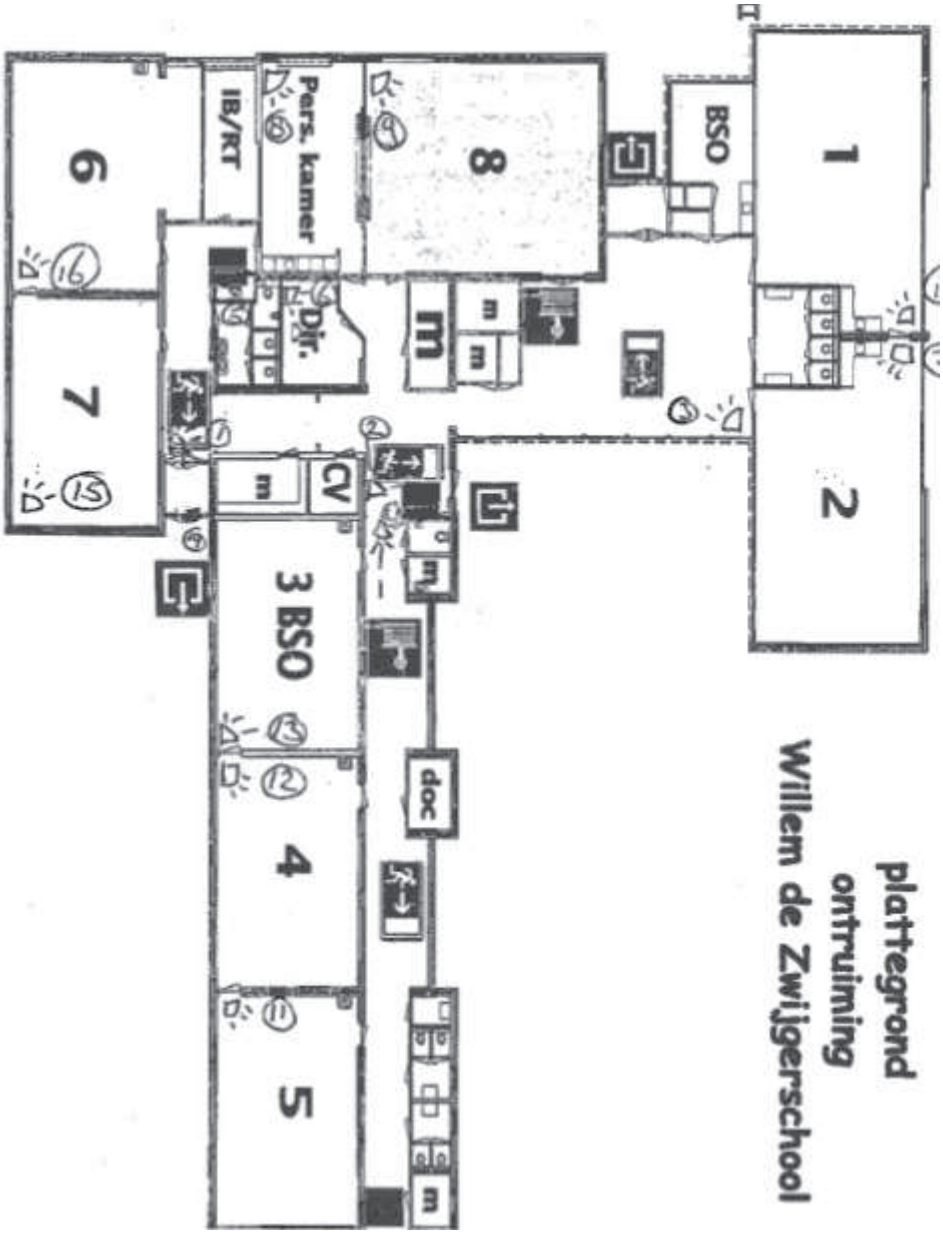

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 3 oktober 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling gehele gebouw	6

Toelichting

Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling.

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	5

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1958 gebouwd. Daarmee is het gebouw 61 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan de afgelopen jaren. Dit houdt in dat het gebouw tussen 0-5 jaar in aanmerking zou komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd en de levensduurverlengende renovatie scoort het gebouw een 4.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: geen aandachtspunten.
- Vloeren: verouderd, mix van linoleum en vloerbedekking in lokalen.
- CV-ketels: geen problemen, vervangen in 2010.
- Sanitair: alle sanitaire groepen zijn voorzien van een gietvloer, tegelwerk en hangtoiletten.

- Elektrische Installaties: geen problemen.
- Riolering: geen problemen.
- Dubbel glas: overal is dubbel glas toegepast met kunststof kozijnen.
- Plafonds: prima en nette uitstraling, witte systeemplafonds.

De bouwkundige elementen verkeren in redelijke staat gezien de leeftijd van het gebouw. De score wort genuanceerd naar 5.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5,5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit

Het gebouw is niet voorzien van mechanische ventilatie. Het is mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte >1,80 meter aan 2 kanten.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	5

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	€ 1.691	€ 3.049	-€ 1.358
Verwarming	€ 6.716	€ 7.973	-€ 1.257
Totaal	€ 8.408	€ 11.022	-€ 2.614

Er is uitgegaan van de kosten van de school die voorheen van het gebouw gebruik maakte. De vergoeding is gebaseerd op het maximale leerlingenaantal wat het gebouw kan huisvesten.

Het gebouw is slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van slechte kwaliteit. Er is een overschrijding van de mi-vergoeding op elektra en gas van meer dan 25%.

De energiekosten (electra en gas) overschrijden de Velovergoeding met 31%.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	5

Er is in de huidige situatie geen school in het gebouw gehuisvest. Het is daarom niet mogelijk om op de normale wijze van de QuickScanmethodhiek het gebouw te beoordelen op onderwijskundige functionaliteit.

Gezien de structuur van het gebouw (gangenschool), en beperkte mogelijkheden om te kunnen differentiëren in lesvormen wordt het gebouw als onvoldoende beoordeeld (4). Echter zijn de lokalen ruim en is er de mogelijkheid om middels schuifwanden van twee ruimten één ruimte te maken. Dit verhoogt de functionaliteit van het gebouw. De score wordt daarom genuanceerd tot een 5.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is geen aula/centrale ruimte..
- Stafruimten: er zijn twee stafruimten. Er is normaliter behoefte aan ca. 3 stafruimten en een gebrek van 1 ruimte.
- Bergruimte: er is voldoende bergruimte
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting matig gefaciliteerd. Er is een tekort aan ruimte om te differentiëren en specifieke ruimten (aula en stafruimten). Het aan te passen bvo is tussen de 10% en 25%.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	5	3	15
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5,5	2	11
Exploitatie	5	2	10
Onderwijskundige staat	5	3	15
Totaal			60

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
	x		

Quickscan Menno ter Braakschool

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	Basisschool Menno ter Braakschool
Bestuur:	Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek
Adres:	Koningin Wilhelminastraat 44
Postcode en plaats:	7151 CP Eibergen
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	10LM
Kavelgrootte:	2640 m²
Boekwaarde:	€ 317.788,28,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8
5223 LA 's-Hertogenbosch

Postbus 70501
5201 CB 's-Hertogenbosch

T +31 (0)73 6 409 409
F +31 (0)73 6 410 118

info@hevo.nl
ISO 9001-gecertificeerd

KvK Brabant 16029774
BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
Ca. 1960	184 (schatting - 15%)	Permanent
1982	795 (schatting - 65%)	Permanent
Ca. 2005*	243 (schatting - 20%)	Permanent
Bruto Capaciteit	**1.222**	
Medegebruik/Verhuur	BSO (aula)	

*onderwijskundige vernieuwing

Vanwege de vergelijkbare bouwkundige en functionele staat van de gedeelten uit 1960 en 1982, en de beperkte omvang van het gedeelte uit 2005 wordt het gebouw als geheel beoordeeld.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	176	172	168	163	161	160	165	174
Ruimtebehoefte	1.088	1.066	1.045	1.021	1.013	1.008	1.035	1.077
BVO (Bruto Capaciteit)	1.222	1.222	1.222	1.222	1.222	1.222	1.222	1.222
Tekort/Overschot	134	156	177	201	209	214	187	145

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

Het leerlingenaantal op de school daalt waardoor het ruimteoverschot toeneemt.

De school verwacht een daling, maar minder sterk dan door de prognose aangegeven. De school ervaart een ruimtetekort, met name qua nevenruimten. De BSO wil ook graag uitbreiden, dit is niet mogelijk. Alle 8 lokalen zijn bezet door 8 groepen.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

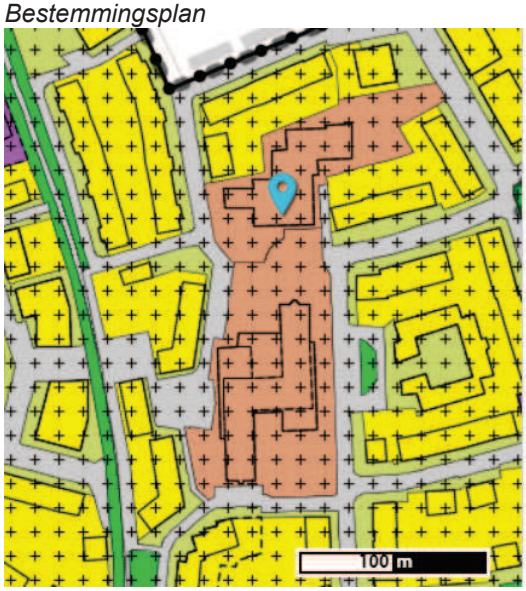

Luchtfoto

Meergaardenweg
Koningin
Wilhelminastraat 44
Jongsmastraat
Kon. Wilhelminastraat
Huenderstraat

1.5. Plattegronden
Rood = 2005
Blauw = 1960

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 9-04-2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	6

Toelichting

Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	4

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is grotendeels in 1982 gebouwd. Daarmee is het gebouw 37 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw binnen 0-5 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 4.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: regelmatig lekkages, nooit vervangen.
- Vloeren: linoleum, gebruikssporen zijn echt wel zichtbaar.
- CV-ketels: geen aandachtspunten.
- Sanitair: geen aandachtspunten.
- Elektrische Installaties: 2 jaar geleden vervangen.
- Riolering: aan het gedeelte van de kleuters regelmatig verstopping en stankoverlast.
- Dubbel glas: nog niet overal toegepast, op sommige plaatsen nog oude kozijnen

- Plafonds: systeemplafonds, gedeelte is nog hout en vertoont scheurvorming.

Ten aanzien van de bouwkundige elementen zijn er aandachtspunten/problemen met het dak, riolering, plafonds en ontbreken van dubbel glas.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een investeringsniveau van € 57.002 per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is € 32.474 per jaar. Er is een overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie
Er zijn geen redenen om dit oordeel te nuanceren op basis van de drie reflecties.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is niet voorzien van mechanische ventilatie (slechts 1 lokaal) en voldoet niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Daarnaast is het mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte op een hoogte >1,80 meter (1 kanten).

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	5,5

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	€ 1.691	€ 3.268	-€ 1.577
Verwarming	€ 6.716	€ 7.186	-€ 470
Totaal	€ 8.408	€ 10.454	-€ 2.046

Het gebouw is matig geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van matige kwaliteit. Er is een overschrijding van de mi-vergoeding op elektra en gas van 10% tot 25%.

De energiekosten (electra en gas) overschrijden de Velovergoeding met 24%.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	6

Toelichting onderwijsvisie
De school heeft in basis nog het leerstofjaarklassensysteem. De kleuters zijn een combinatiegroep, vanaf groep 3 zijn er enkele groepen. De school heeft naast de basisvakken veel aandacht voor sociale vaardigheden en burgerschap. Er is bijvoorbeeld een overeenkomst met een zorgcentrum in de buurt, dit bindt de school met de wijk. Er wordt in het leerstofjaarklassensysteem gedifferentieerd naar niveau en zelfstandigheid. Er wordt tussen de 10%-25% gewerkt buiten de klas.

Het schoolgebouw - behoefte van de school
Het gebouw kan het onderwijsconcept in basis faciliteren, maar de structuur van het gebouw leent zich niet goed om buiten de klas te werken. Daarnaast is er medegebruik van de aula door een BSO waar bij de inrichting voor het onderwijs rekening gehouden dient te worden. De aparte kleuterlokalen zijn een prettige kleinschalige leeromgeving.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula. De aula is net voldoende groot om de gehele school te faciliteren.
- Stafruimten: er is 1 directieruimte, 1 spreekkamers en 1 personeelskamer (ook nog 1 magazijn in gebruik als kantoor). De school geeft aan dat mede door passend onderwijs er idealiter 1 extra ruimte zou zijn voor logopedie.
- Bergruimte: er is voldoende bergruimte, er zijn 3 magazijnen en een zolder. De school geeft aan dat de bergruimte voldoende is.
- Passend Onderwijs: Er is geen miva toilet. Het gebouw is wel rolstoltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting voldoende gefaciliteerd maar er is een beperkt tekort aan specifieke ruimten (extra ruimte om buiten de klas te werken). Het aan te passen brutovloeroppervlak (bvo) is maximaal 10%.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	4	3	12
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5	2	10
Exploitatie	5,5	2	11
Onderwijskundige staat	6	3	18
Totaal			63

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
		x	

Het schoolgebouw van de Menno ter Braakschool heeft, door de leeftijd, een aantal bouwkundige gebreken, daarnaast zijn is ook het binnenmilieu onvoldoende. Qua exploitatie scoort de school net een voldoende. Het gebouw is onderwijskundig nog wel functioneel, mede omdat de school het leerstofjaarklassensysteem voert. Het advies is om nieuwbouw of renovatie te plegen tussen 10-20 jaar. Gezien het feit dat de score op de grens valt is ca. 10 jaar het advies.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	1.222	€ 315.888
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	1.222	€ 156.085
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	1.222	€ 141.942
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 209	1.222	€ 255.187
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	n	€ 36	1.222	€ 44.596
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	n	€ 65	1.222	€ 79.281
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	1.222	€ 80.100
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	1.222	€ 73.320
				€ 1.146.399

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Voldoende	De verkeerssituatie m.b.t. toegangswegen naar de school is niet helemaal overzichtelijk, maar ouders kunnen het wel goed vinden en de ontsluiting is voldoende.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Voldoende	Er zijn niet helemaal genoeg parkeerplaatsen, maar door de inrichting van de straten wordt het over het algemeen niet te druk tijdens het halen en brengen van kinderen. Er wordt rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Voldoende	Het kan soms best druk zijn of het is niet altijd makkelijk om de straat over te steken, maar je kunt de verkeerssituatie voor lopende en fietsende kinderen niet onveilig noemen.

Quickscan G.A. van der Lugt

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	**Basisschool G.A. van der Lugt**
Bestuur:	**Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek**
Adres:	Van Bevervoordestraat 4
Postcode en plaats:	7275 AG Gelselaar
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	13GJ
Kavelgrootte:	1.330 m²
Boekwaarde:	€ 248.181,85,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1912	534 (70% - schatting)	Permanent
2005	228 (30% - schatting)	Permanent
Bruto Capaciteit	**763**	
Medegebruik/Verhuur	**geen**	

Vanwege het verschil in bouwkwaliteit wordt het gedeelte uit 2005 apart beoordeeld.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	48	47	46	41	41	40	37	39
Ruimtebehoefte	441	437	430	404	405	399	384	398
BVO (Bruto Capaciteit)	763	763	763	763	763	763	763	763
Tekort/Overschot	322	326	333	359	358	364	379	365

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

Het leerlingenaantal op de school blijft vrij stabiel, evenals het ruimteoverschot.

De school verwacht dat het leerlingenaantal licht daalt, maar tussen de ca. 40 – 50 leerlingen blijft De school ervaart een ruimteoverschot, de ruimten op de bovenste verdieping uit 2005 zijn niet in gebruik voor het onderwijs of door de staf vanwege het slechte binnenklimaat. Daarnaast komt 1 ander lokaal op de verdieping leeg te staan, de groep gaat naar een lokaal op de begane grond..

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

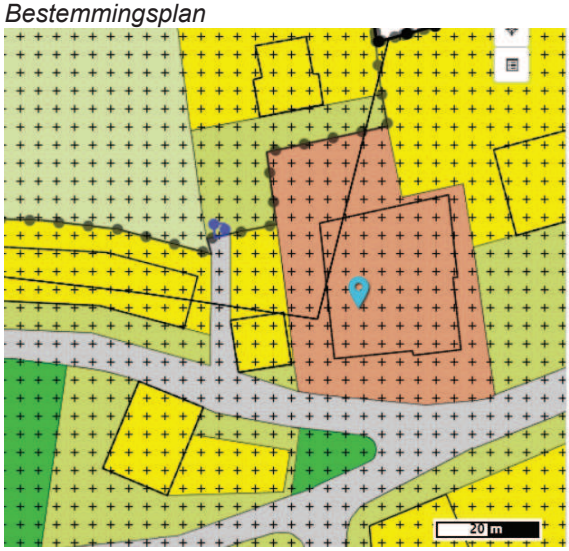

Plekinfo

enkelbestemming:
Maatschappelijk - Onderwijs

dubbelbestemming:
Waarde - Archeologische verwachtingswaarde 1

dubbelbestemming:
Waarde - Cultuurhistorie

bouwvlak

maatvoering:
- maximum bouwhoogte: 9 m
- maximum goothoogte: 5 m

Luchtfoto

Openbare Basisschool
(OBS) GA van der Lugt
Van Bevervoordestraat
Pierinkdijk
Diepenheimseweg
Pastorieweg

1.5. Plattegronden
Rood = 2005

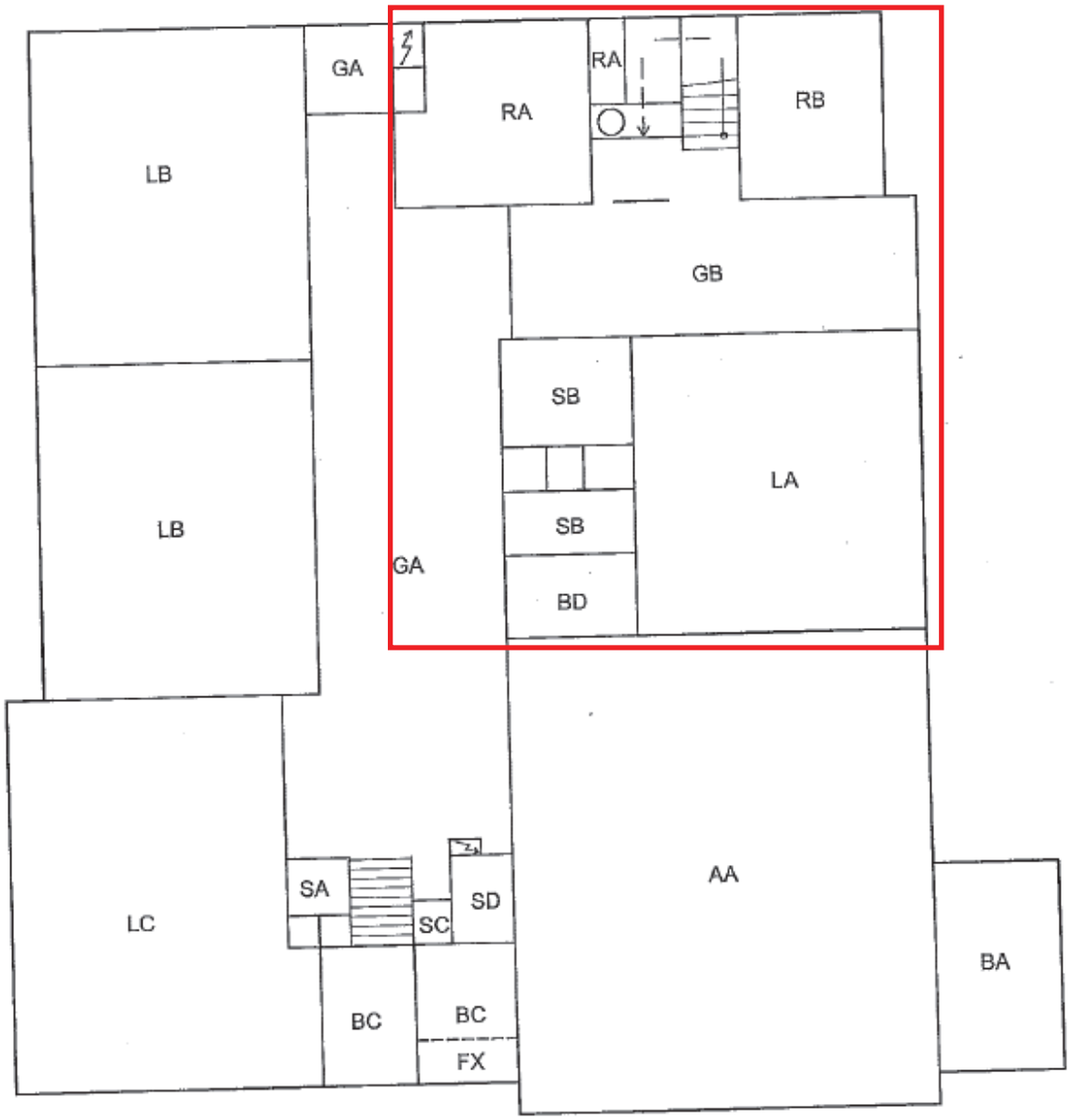

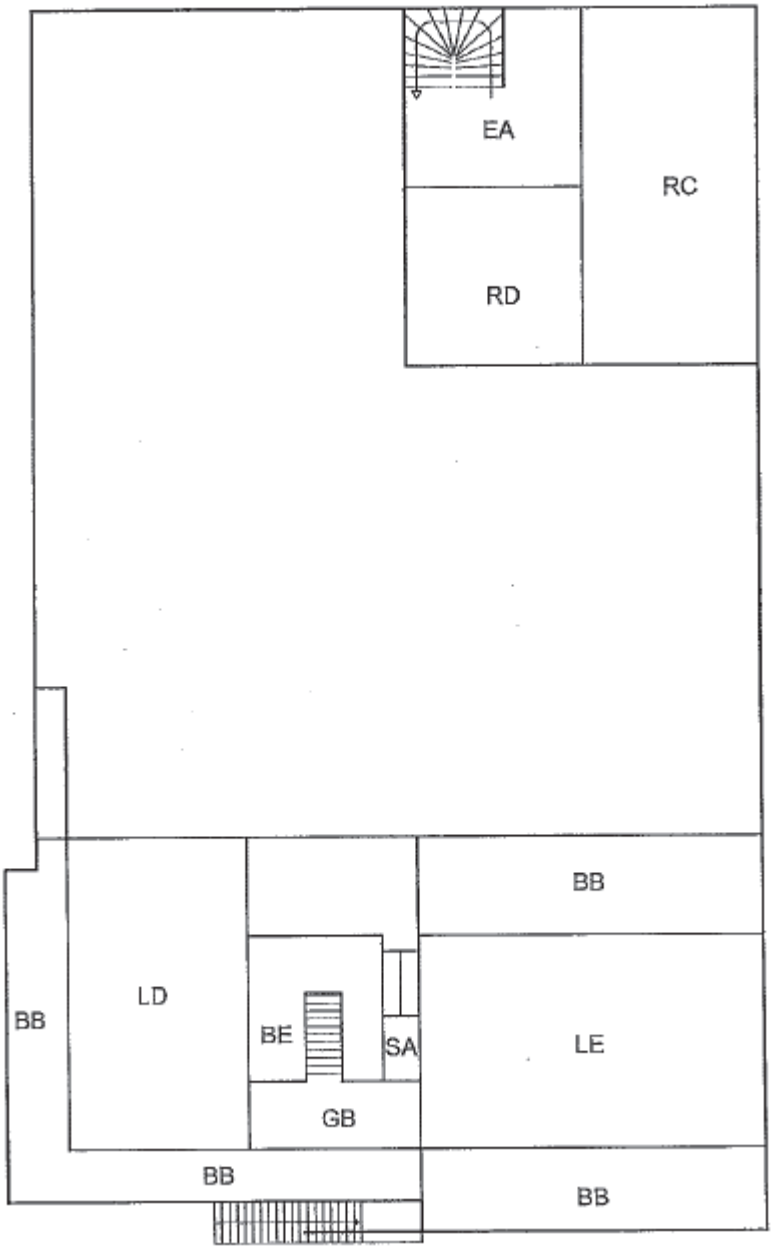
EA
RC
RD
BB
LD
BB
BE
SA
LE
GB
BB
BB

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 09-07-2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling 1912	6
Uitstraling 2005	7

Toelichting

Het gebouwdeel uit 1912 heeft een degelijke en functionele uitstraling. Het gebouwdeel uit 2005 is jong en opvallend vormgegeven. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat 1912	5
Bouwkundige staat 2005	7

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Gebouwdeel 1912

Het gebouwdeel is in 1912 gebouwd. Daarmee is het gebouwdeel 107 jaar oud. Het gebouwdeel heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan (maar is door de jaren heen wel zeer goed onderhouden). Dit houdt in dat het gebouwdeel binnen 0-5 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 4.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: lekkages bij regenval.
- Vloeren: geen aandachtspunten (zijn in mei nog opnieuw in de was gezet)
- CV-ketels: 4 CV ketels in 1 ruimte, geen aandachtspunten.
- Sanitair: deels verouderd, nog tegelvloeren.

- Elektrische Installaties: nog een oude stoppenkast, verouderd.
- Riolering: geen aandachtspunten, in 2018 is schoolplein vernieuwd.
- Dubbel glas: dubbelglas en kunststof kozijnen.
- Plafonds: systeemplafonds.

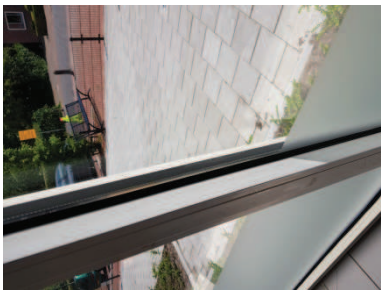

Ten aanzien van de bouwkundige elementen zijn er aandachtspunten/problemen met het dak en de elektrische installatie.

Gebouwdeel 2005
Het gebouwdeel is in 2005 gebouwd. Daarmee is het gebouwdeel 14 jaar oud. Het gebouwdeel heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouwdeel binnen 20-30 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 7.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: geen aandachtspunten. In één muur scheurvorming opgetreden.
- Vloeren: geen aandachtspunten.
- CV-ketels: 4 CV ketels in 1 ruimte, geen aandachtspunten.
- Sanitair: geen aandachtspunten
- Elektrische Installaties: nog een oude stoppenkast, verouderd (zelfde als 1912).
- Riolering: geen aandachtspunten, in 2018 is schoolplein vernieuwd.
- Dubbel glas: dubbelglas en kunststof kozijnen.
- Plafonds: systeemplafonds.

Ten aanzien van de bouwkundige elementen zijn er geen aandachtspunten/problemen.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een investeringsniveau van € 22.092 per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is € 17.119 per jaar. Er is een overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding. Dit wordt deels verklaard door het lage leerlingenaantal op de school.

Conclusie
Er zijn redenen om het oordeel voor het gebouwdeel uit 1912 te nuanceren op basis van de drie reflecties, de meeste bouwkundige onderdelen verkeren in goede staat, mede dankzij recente investeringen. Het oordeel voor het gebouwdeel uit 2005 wordt niet genuanceerd, de kwaliteit sluit aan bij de leeftijd van het gebouwdeel.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is niet voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee wel/niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Daarnaast is het mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte op een hoogte >1,80 meter (1 kant).

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	4

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	€ 901	€ 3.061	-€ 2.160
Verwarming	€ 3.409	€ 4.390	-€ 981
Totaal	€ 4.309	€ 7.451	-€ 3.142

**Electra o.b.v. jaarrekening 2017. ** Verwarming o.b.v. jaarrekening 2017.*

Het gebouw is zeer slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van zeer slechte kwaliteit. Er is een overschrijding van de mi-vergoeding op elektra en gas van meer dan 50%.

De energiekosten (electra en gas) overschrijden de Velovergoeding met 77%.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	6

Toelichting
De school heeft drie combinatiegroepen waarbinnen gepersonaliseerd leren wordt gegeven. Ook thematisch leren is een speerpunt. Bij thematisch leren word aan de hand van één thema verschillende vakken gegeven (bijv. duurzaamheid). In de middag wordt er dan er gewerkt met 2 combinatiegroepen met 3 docenten. Doordat de groep welke nu op de 1e verdieping zit het lokaal op de begane grond gaat gebruiken kan de school deze visie beter vormgeven, zo kan er gebruik gemaakt worden van de centrale hal als leerplein.

Het schoolgebouw – behoefte van de school
Het gebouw kan de onderwijsvisie door de interne verschuiving in basis faciliteren. De akoestiek is wel een aandachtspunt, groep 3 (onderdeel van combinatiegroep 1,2,3) moet leren rekenen en schrijven, wat rust en concentratie vereist, echter wordt er in de naastgelegen ruimte door de groepen 1 en 2 gespeeld, wat geluidsoverlast veroorzaakt.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: De centrale ruimte fungeert als aula. De aula is voldoende groot om de gehele school te faciliteren. Voor grote vieringen wordt echter uitgeweken naar het café.
- Stafruimten: er is 1 directieruimte en 1 personeelskamer. Er zijn daarmee onvoldoende stafruimten. De school geeft aan 1 ruimte tekort te komen.
- Bergruimte: er zijn 3 magazijnen. De school geeft aan dat de berging voldoende.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is gedeeltelijk rolstoltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting voldoende gefaciliteerd maar er is een beperkt tekort aan specifieke ruimten (stafruimten, en de indeling van het gebouw is niet optimaal). Het aan te passen brutovloeroppervlak (bvo) is maximaal 10%.

3. Conclusie

Gebouwdeel 1912

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	5	3	15
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5	2	10
Exploitatie	4	2	8
Onderwijskundige staat	6	3	18
Totaal			63

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
		x	

4. Conclusie

Gebouwdeel 2005

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	7	1	7
Bouwkundige staat	7	3	21
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5	2	10
Exploitatie	4	2	8
Onderwijskundige staat	6	3	18
Totaal			70

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
			x

Het gebouw van de G.A. van der Lugtschool is over het algemeen in goede staat. Dit geldt met name voor de uitbreiding uit 2005. Het gebouwdeel uit 1912 begint logischerwijs vanwege de ouderdom gebreken te vertonen. Het gebouwdeel uit 1912 dient gerenoveerd of nieuwgebouwd te worden binnen 10-20 jaar, gezien de score ca. 10 jaar. Het gebouwdeel uit 2005 kan nog meer dan 20 jaar mee.

De afweging dient te zijn of het gebouw op termijn volledig vervangen wordt door nieuwbouw of dat het gebouwdeel uit 1912 gerenoveerd wordt. Indien er voor een structurele oplossing wordt gekozen is het van belang dat het binnenmilieu wordt verbeterd d.m.v. mechanische ventilatie en de exploitatie wordt verbeterd d.m.v. duurzaamheidsmaatregelen (in beide gebouwdelen). Uiteraard speelt ook de levensvatbaarheid van de school een belangrijke rol bij het overwegen van dergelijke investeringen.

5. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	763	€ 197.236
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	763	€ 97.457
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	763	€ 88.627
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 209	763	€ 159.335
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	j	€ 36	763	€ -
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	n	€ 65	763	€ 49.502
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	j	€ 66	763	€ -
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	j	€ 60	763	€ -
				€ 592.157

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

6. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Voldoende	De verkeerssituatie m.b.t. toegangswegen naar de school is niet helemaal overzichtelijk, maar ouders kunnen het wel goed vinden en de ontsluiting is voldoende.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Onvoldoende	Iedere ochtend en middag is het één grote chaos met auto's, fietsers en lopende kinderen/ouders. Of: er zijn veel te weinig parkeerplaatsen of gelegenheid om de auto stil te zetten voor in-/ uitstappen. Er wordt te weinig rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Voldoende	Het kan soms best druk zijn of het is niet altijd makkelijk om de straat over te steken, maar je kunt de verkeerssituatie voor lopende en fietsende kinderen niet onveilig noemen.

Quickscan B Tormijnschool

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School: **Bestuur:**	**Basisschool B. Tormijnschool** **Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek**
Adres:	Haardijk 2A
Postcode en plaats:	7161 MX Neede
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	18TH
Kavelgrootte:	4287 m²
Boekwaarde:	€ 97.913,52,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1975	430	
Bruto Capaciteit	**430**	
Medegebruik/Verhuur	**-**	
Netto Capaciteit	**430**	

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	52	51	50	47	45	44	42	45
Ruimtebehoefte	462	456	450	437	429	420	413	427
BVO (Bruto Capaciteit)	430	430	430	430	430	430	430	430
Tekort/Overschot	-32	-26	-20	-7	1	10	17	3

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school krimpt. Dit heeft tot gevolg dat er een ruimtetekort ontstaat.

De school ondervindt de gevolgen van krimp in de regio. De school heeft een ruimteoverschot.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

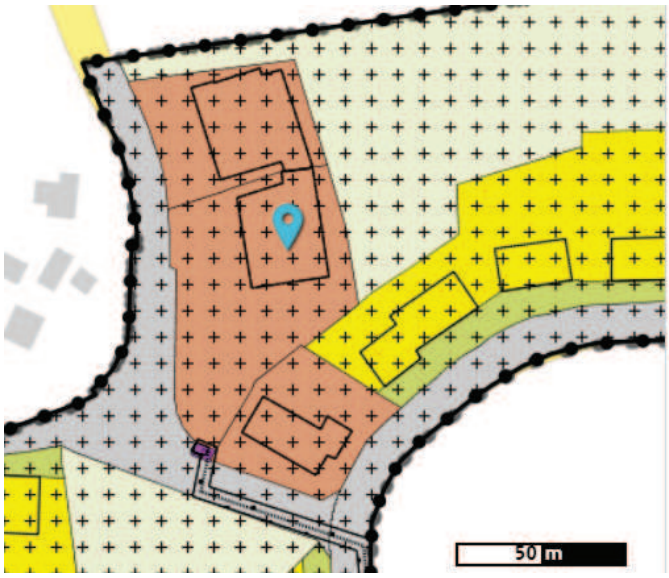

Luchtfoto

1.5. Plattegronden

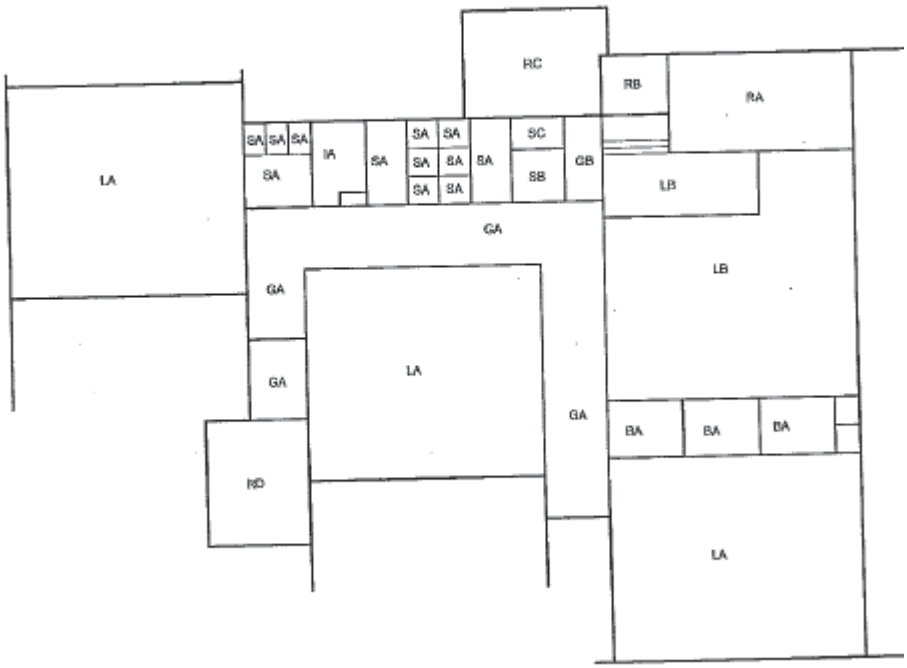

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 9-7-2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	6

Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling.
Het gebouw straalt één geheel uit. Er is geen sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	4,5

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1975 gebouwd. Daarmee is het gebouw 44 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw binnen 0-5 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 4.

In 2019 zijn alle kozijnen vervangen voor aluminium kozijnen met dubbel glas.
Het gebouw is verouderd maar er zijn geen aandachtspunten/problemen op het gebied van bouwkundige elementen.

Reflectie investeringsniveau MJOP

De MJOP voorziet een investeringsniveau van 18.853 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is 17.406 euro per jaar. Er is een beperkte overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie

Er zijn reden om dit oordeel te nuanceren op basis van de reflecties. Er zijn geen gebreken aan bouwkundige elementen. De score wordt een 4,5.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5.5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is niet voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.
Het is mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte >1,80 meter (1 kant). De lokalen hebben een hoogte van >4m waardoor opwarming in de ruimten enigszins vertraagd wordt.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	5

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	3.409	3.218	191
Verwarming	900	2.984	-2.084
Totaal	4.309	6.202	-1.893

Het gebouw is slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van slechte kwaliteit. Er is een overschrijding van de mi-vergoeding op elektra en gas van 44%.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	6

Toelichting onderwijsvisie

'Met de verschillen tussen de leerlingen wordt rekening gehouden. Leerlingen die extra zorg nodig hebben maar ook de plusleerling komen we tegemoet. We willen zoveel mogelijk ieder kind de eigen route laten vliegen. De ontwikkeling van de zelfstandigheid van leerlingen is in volle gang. Het gebruik van de computer en tablet speelt hierbij een rol.
De vorderingen van de leerlingen, zowel cognitief als sociaal-emotioneel, worden nauwgezet gevolgd. Indien we signaleren dat een leerling extra hulp nodig heeft, bekijken wij hoe wij deze hulp het beste kunnen bieden.
De contacten met de ouders zijn intensief. Er wordt aandacht besteed aan de ideeën en wensen van de ouders. Veel ouders zijn betrokken bij schoolse en buitenschoolse activiteiten. De schoolgids geeft duidelijke informatie en maandelijks is er de nieuwsbrief.'

Het schoolgebouw - behoefte van de school

Op de school wordt traditioneel les gegeven; voor de klas in lokalen. Dit wordt door de huisvesting gebord. Daarnaast wordt veel gebruik gemaakt van de buitenruimte; er is een Tormijntheater aanwezig dat voor onderwijs wordt ingezet.

Door de krimp die de school ervaart wil men richting de toekomst gaan werken met één klas voor onderbouw en één klas voor bovenbouw. Dit vraagt de benodigde aanpassingen aan het gebouw.

De school heeft geen aanvullende voorzieningen zoals een handenarbeidlokaal, maar dit is ook geen wens van de school.
Er is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: er is geen aula. Één van de lokalen is voldoende groot om als aula te functioneren ten tijde van vieringen. Het lokaal biedt voldoende ruimte aan zowel alle leerlingen, als de ouders en medewerkers van de school.
- Stafruimten: er is voldoende stafruimte.
- Bergruimte: er is voldoende bergruimte.
- Passend Onderwijs: er is geen miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk.

Conclusie
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting voldoende gefaciliteerd. De visie richting de toekomst vraagt wellicht om de nodige aanpassingen.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	4,5	3	13,5
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5.5	2	11
Exploitatie	5	2	10
Onderwijskundige staat	6	3	18
Totaal			64,5

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
		x	

De Tomijnschool uit 1975 is verouderd. Er heeft geen levensduurverlengende renovatie plaatsgevonden die de bouwkundige staat en het binnenmilieu hebben verbeterd.

De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting voldoende gefaciliteerd. De visie richting de toekomst vraagt echter om de nodige aanpassingen.

De school komt gezien de bouwkundige staat en exploitatie binnen 10-15 jaar in aanmerking voor nieuwbouw of levensduurverlengende renovatie. De levensvatbaarheid van de school dient hierin echter te worden meegewogen.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	430	€ 111.155
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	430	€ 54.924
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	430	€ 49.947
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	j	€ 209	430	€ -
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	j	€ 36	430	€ -
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	n	€ 65	430	€ 27.898
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	430	€ 28.186
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	430	€ 25.800
				€ 297.909

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Goed	De school kan vanuit meerdere kanten bereikt worden en de ontsluiting is goed.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Goed	Er zijn genoeg plekken voor het aantal ouders dat kinderen met de auto komt brengen/halen, de verkeerssituatie is goed geregeld en het gebeurt zelden dat er chaotische situaties voorkomen. Er wordt goed rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Goed	Omdat de wegen rondom school vrij rustig zijn is het veilig om naar school te lopen of fietsen. De verkeerssituatie is goed overzichtelijk.

Quickscan K Zwartschool

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	Basisschool Kerst Zwartschool
Bestuur:	**Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek**
Adres:	Schoolstraat 11
Postcode en plaats:	7261 GH Ruurlo
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	05YD
Kavelgrootte:	4865 m²
Boekwaarde:	€ 609.889,79,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1954	1068	Permanent
1990	459 (schatting – 30%)*	Permanent
Bruto Capaciteit	1527	
Medegebruik/Verhuur	2 lokalen (in de noodlokalen)	

*vanwege de omvang en het verschil en leeftijd worden de gebouwdelen op onderdelen apart gescoord worden.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	282	271	254	247	241	237	242	250
Ruimtebehoefte	1.618	1.563	1.477	1.440	1.413	1.391	1.417	1.456
BVO (Bruto Capaciteit)	1.527	1.527	1.527	1.527	1.527	1.527	1.527	1.527
Tekort/Overschot	-91	-36	50	87	114	136	110	71

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school krimpt. Dit heeft tot gevolg dat er een ruimteoverschot ontstaat.

De school verwacht dat het leerlingenaantal licht daalt tot ca. 250 leerlingen. In de huidige situatie zijn alle lokalen bezet. Eén ander noodlokaal (muziek/techniekokaal) staat formeel leeg, maar wordt volledig benut door de school.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

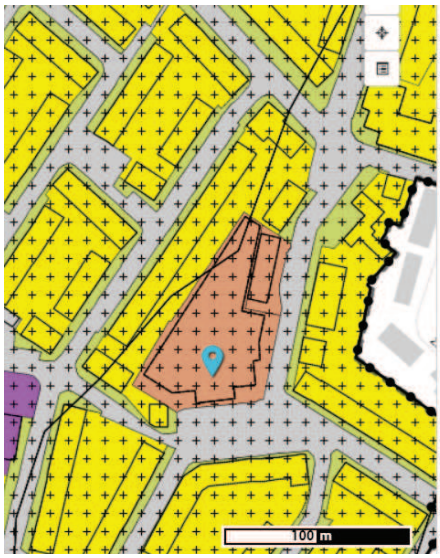

Luchtfoto

Gerrit Sprokkereefstraat
Schoolstraat
Schoolstraat 11
snackpoint De
Everwennink
De Everwennink
Gerrit Sprokkereefstraat
Schoolstraat
Kerkstraat
Kerkstraat
WAM motorsport
Autorijschool AVV

1.5. Plattegronden

blauw is 1990

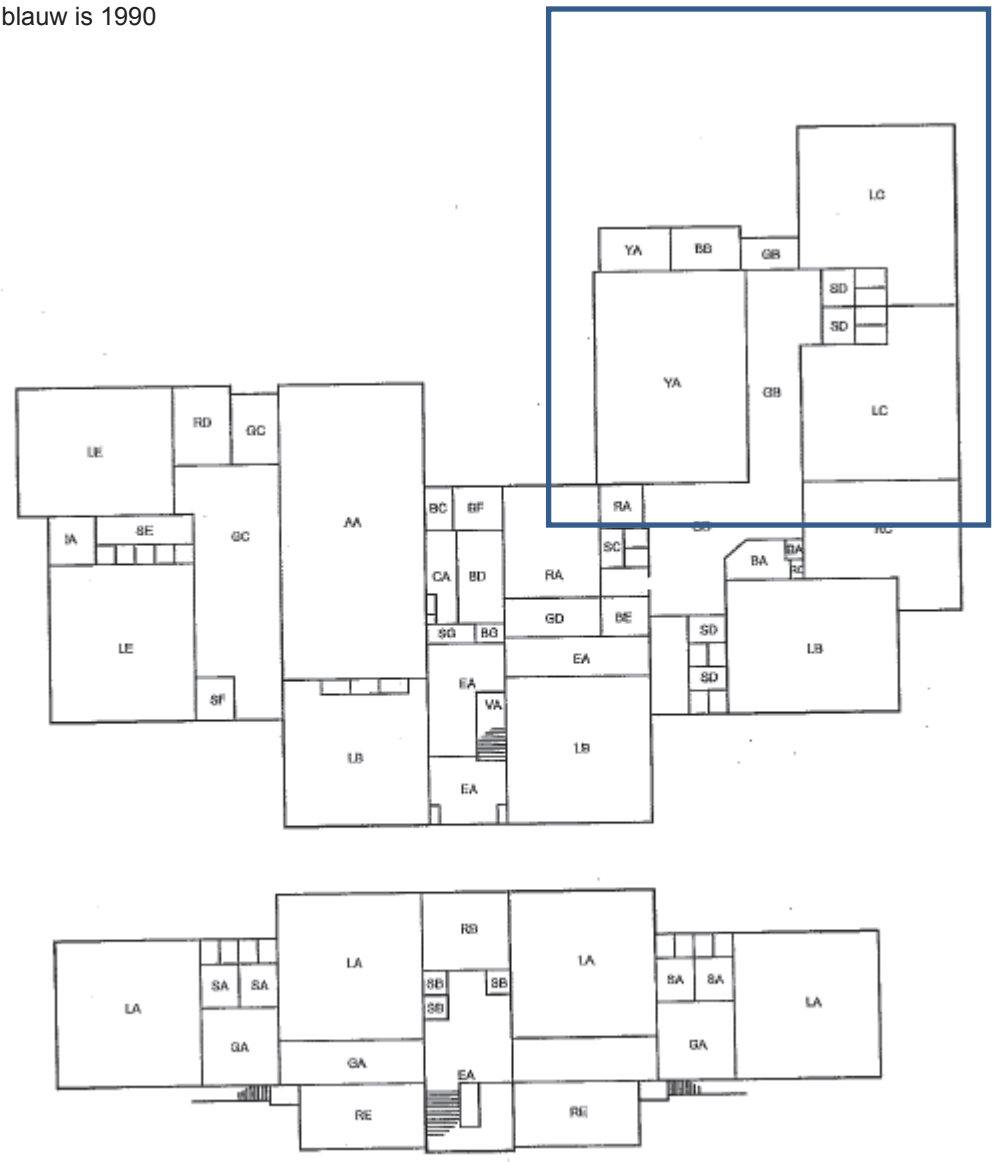

Noodlokaal HODES

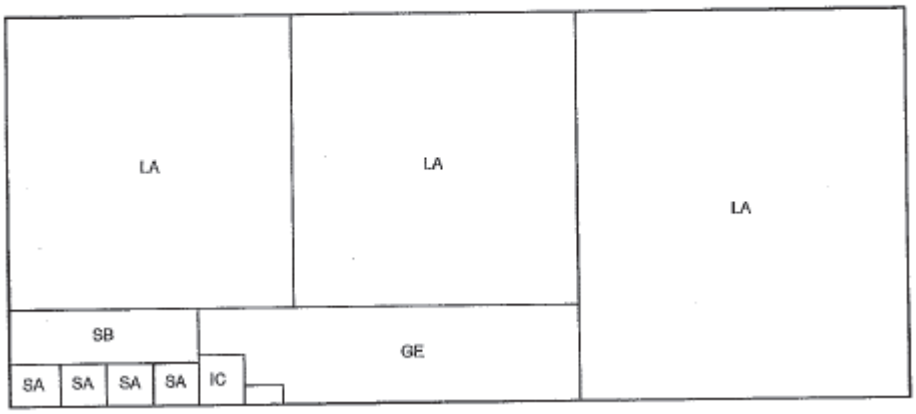

Noodlokaal De MEEUW

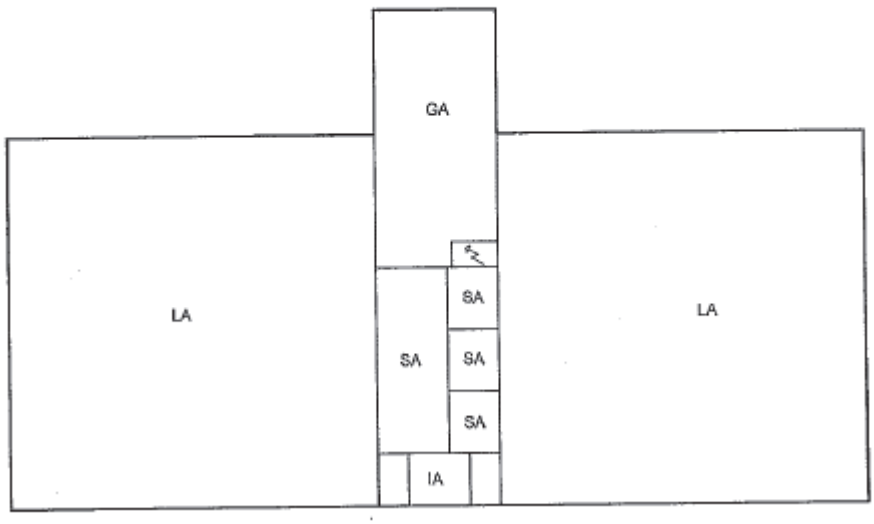

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 04-07-2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	6,5

Toelichting

Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4), maar het terrein is wel krapper door de geplaatste noodlokalen.

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat 1954	5
Bouwkundige staat 1990	6

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Gebouwdeel 1954

Het gebouwdeel is in 1954 gebouwd. Daarmee is het gebouwdeel 65 jaar oud. Het gebouwdeel heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouwdeel binnen 0-5 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouwdeel een 4.

Reflectie bouwkundige elementen 1954:

Belangrijk is dat er een gedeeltelijke renovatie heeft plaatsgevonden omstreeks 1997.

- Daken: de dakbedekking is vervangen in 1997. Er zijn ook geen aandachtspunten. Er zijn zonnepanelen geplaatst.
- Vloeren: 2 jaar geleden zijn de gedeeltelijk vervangen, delen zijn nog verouderd.

- CV-ketels: het gedeelte heeft een eigen CV ketel, is vervangen. Geen aandachtspunten.
- Sanitair: de kleutertoiletten zijn te laag, waardoor het water overloopt. Sanitair is verouderd.
- Elektrische Installaties: uitval van elektrische installaties vorig jaar, vandaar vervangen vorig jaar (stoppenkast). Nu geen aandachtspunten.
- Riolering: geen aandachtspunten.
- Dubbel glas: dubbelglas en kunststof kozijnen, her en der nog houten kozijnen.
- Plafonds: verouderde systeemplafonds.

Ten aanzien van de bouwkundige elementen zijn er aandachtspunten/problemen met het sanitair.

Gebouwdeel 1990

Het gebouwdeel is in 1990 gebouwd. Daarmee is het gebouwdeel 29 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouwdeel binnen 10-15 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouwdeel een 6.

Reflectie bouwkundige elementen 1990:

Belangrijk is dat er wel een gedeeltelijke renovatie heeft plaatsgevonden omstreeks 1997.

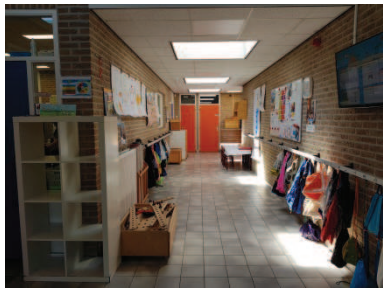

- Daken: geen aandachtspunten.
- Vloeren: zijn verouderd en aan vervanging toe.
- CV-ketels: het gedeelte heeft een eigen CV ketel. Een enkel lokaal is slecht warm te krijgen.
- Sanitair: nog niet vervangen, verouderd.
- Elektrische Installaties: geen aandachtspunten.
- Riolering: geen aandachtspunten.
- Dubbel glas: dubbelglas en kunststof kozijnen.
- Plafonds: systeemplafonds.

Ten aanzien van de bouwkundige elementen zijn er aandachtspunten/problemen met het sanitair en in beperkte mate met de CV-ketel.

Reflectie investeringsniveau MJOP

De MJOP voorziet een investeringsniveau van € 34.973 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is € 49.096 euro per jaar. Er is geen overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich niet genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie

Er zijn redenen om het oordeel voor het gebouwdeel uit 1954 te nuanceren op basis van de drie reflecties. Door de gedeeltelijke renovatie in 1997 zijn de meeste bouwkundige elementen in goede staat. Ook het MJOP geeft aan dat het aantal investeringen de komende jaren beperkt is. Er wordt een 5 gegeven. De 6 voor het gedeelte uit 1990 wordt niet genuanceerd.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu 1954	6
Binnenmilieu 1990	5,5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouwdeel uit 1954 is voorzien van mechanische ventilatie, conform Frisse Scholen Klasse C. In het gebouwdeel uit 1954 is het daarnaast mogelijk om natuurlijk te ventileren op een hoogte <1,80 meter. Het gedeelte uit 1990 heeft alleen natuurlijke ventilatie op een hoogte >1,80 meter.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	5,5

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	€ 2.547	€ 6.764	-€ 4.217
Verwarming	€ 10.297	€ 8.578	€ 1.719
Totaal	€ 12.844	€ 15.342	-€ 2.498

Electra ob.v. jaarrekening 2017. Verwarming o.b.v. jaarrekening 2017.*

Het gebouw is matig geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van matige kwaliteit. Er is een overschrijding van de mi-vergoeding op elektra en gas van 10% tot 25%.

De energiekosten (electra en gas) overschrijden de Velovergoeding met 19%. Het elektraverbruik van o.a. de mechanische ventilatie wordt deels gecompenseerd door de zonnepanelen. Het gasverbruik is relatief laag, waarschijnlijk door het gedrag van de schoolde degelijke constructie uit de jaren ’50 (compact gebouw).

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	5

Toelichting onderwijsvisie
De school geeft onderwijs volgens het leerstofjaarklassensysteem. De school is nu in een transitie naar groepsoverstijgend onderwijs. Daarbij zal er meer differentiatie zijn in lesvormen, maar blijft het instructiemoment in de ochtend voor rekenen, taal, lezen en schrijven.

Het schoolgebouw – behoefte van de school
Het groepsoverstijgende onderwijs is lastig te organiseren in het gebouw. Er is geen ruimte voor zelfstandig of groepswerk, omdat de enige ruimte buiten de klas gangruimte is en toezicht lastig te organiseren is. De school start vanaf volgend jaar met plus en klusklassen, waarbij zij de huidige noodlokalen willen blijven gebruiken voor techniekonderwijs.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula. De aula is niet voldoende groot om de gehele school te faciliteren. Dit is een gemist.
- Stafruimten: er zijn voldoende stafruimten: 1 directieruimte, 1 IB/RT, 1 Teamkamer, 2 Spreekkamers, 1 voor de GGD.. Er zijn daarmee voldoende stafruimten.
- Bergruimte: er is onvoldoende bergruimte. Er zijn ca. 3 kleine magazijnen. Een toiletgroep is momenteel in gebruik als bergruimte.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is niet volledig rolstoltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door huisvesting matig gefaciliteerd. Er is een tekort aan geschikte lesruimten (individuele of groepswerkplekken) en specifieke ruimten (deels aula, bergruimte). Het aan te passen bvo is tussen de 25% en 50%.

De score is gegeven met het oog op de toekomst.

3. Conclusie

1954:

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6,5	1	6,5
Bouwkundige staat	5	3	15
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	6	2	12
Exploitatie	5,5	2	11
Onderwijskundige staat	5	3	15
Totaal			65,5

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
		x	

1990:

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6,5	1	6,5
Bouwkundige staat	6	3	18
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5	2	10
Exploitatie	5,5	2	11
Onderwijskundige staat	5	3	15
Totaal			66,5

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
		x	

Het advies is om voor beide gebouwdelen van de Kerst Zwart School tussen 10-20 jaar nieuwbouw of renovatie te plegen. De reden voor de gelijkwaardige vervangingstermijn is de gedeeltelijke renovatie van het gebouwdeel uit 1954 en de gelijke onderwijskundige staat. De exploitatie is nog redelijk positief vanwege de zonnepanelen. Indien er wordt gekozen voor een structurele oplossing is het van belang om tevens de noodlokalen in de ontwikkeling mee te nemen.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	1.527	€ 394.730
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	1.527	€ 195.042
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	1.527	€ 177.370
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	j	€ 209	1.527	€ -
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	j	€ 36	1.527	€ -
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	1.527	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	1.527	€ 100.092
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	j	€ 60	1.527	€ -
				€ 867.235

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Goed	De school kan vanuit meerdere kanten bereikt worden en de ontsluiting is goed.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Goed	Er zijn genoeg plekken voor het aantal ouders dat kinderen met de auto komt brengen/halen, de verkeerssituatie is goed geregeld en het gebeurt zelden dat er chaotische situaties voorkomen. Er wordt goed rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Goed	Dankzij stoplichten / klaar-overs / andere maatregelen of gewoon omdat de wegen rondom school vrij rustig zijn is het veilig om naar school te lopen of fietsen. De verkeerssituatie is goed overzichtelijk.

Aandachtspunt is de wens van de school dat er bij de dorpsstraat een oversteek voor voetgangers wordt georganiseerd.

Quickscan Basisschool Kisveld

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	**Basisschool Kisveld**
Bestuur:	**Stichting VCO Oost Nederland**
Adres:	Hondelinkweg 2
Postcode en plaats:	7161 HG, Neede
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	05RB
Kavelgrootte:	4.420 m²
Boekwaarde:	€ 264.496,55,- d.d. 1-1-2018

Statenlaan 8
5223 LA 's-Hertogenbosch
Postbus 70501
5201 CB 's-Hertogenbosch
T +31 (0)73 6 409 409
F +31 (0)73 6 410 118
info@hevo.nl
ISO 9001-gecertificeerd
KvK Brabant 16029774
BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1951 (renovatie 1991)	873 - (90% - schatting)	permanent
1991		
2001	49 (5% - schatting)	semi-permanent
2004	49 (5% - schatting)	permanent
Bruto Capaciteit	**970**	
Medegebruik/Verhuur	**-**	
Netto Capaciteit	**970**	

De Vrijetijdsbesteding Verstandelijk Beperkten maakt op de dinsdagavond gebruik van enkele ruimten in de school.

Het originele gebouw komt uit 1951. In 1991 is een gedeelte van het gebouw verwijderd en vervangen voor nieuwbouw (zie plattegrond). Ten tijde van de nieuwbouw is het oude gedeelte, dat is blijven staan, grootschalige gerenoveerd. Om die reden worden de gebouwdelen niet afzonderlijk beoordeeld in deze scan. Het semipermanente lokaal dat in 2001 en het kantoor dat in 2004 is aangebouwd worden niet afzonderlijk beoordeeld.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	65	61	59	56	54	53	51	54
Ruimtebehoefte	527	506	499	481	474	465	457	472
BVO (Bruto Capaciteit)	970	970	970	970	970	970	970	970
Tekort/Overschot	443	464	471	489	496	505	513	498

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school krimpt. Dit heeft tot gevolg dat er een ruimteoverschot ontstaat.

De school ervaart een ruimteoverschot. Het overschot wordt nu onder andere gebruikt om het resterende meubilair van de schoolstichting op te slaan.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

Plekinfo

enkelbestemming:
Maatschappelijk - Onderwijs

dubbelbestemming:
Waarde - Archeologische verwachting 3

bouwvlak

maatvoering:
maximum bouwhoogte: 8 m

Luchtfoto

Oude Borculoseweg
Hondelinkweg
Hondelinkweg 2
Edward Fosterstraat

1.5. Plattegronden

Begane grond

* Dat wat niet is voorzien van een kleur, komt uit 1991

Eerste verdieping

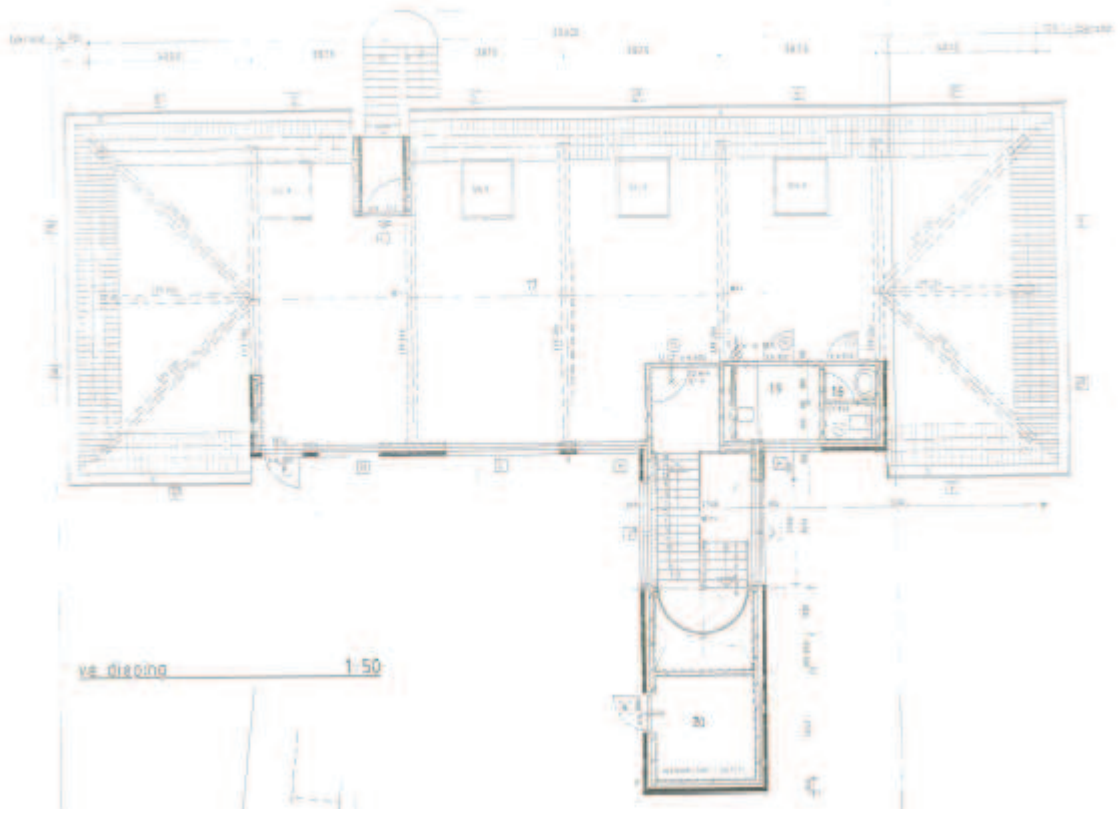

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 9 juli 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	6

Toelichting

Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is sprake van een uitbreiding in 1991, 2001 en 2004. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	5

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1951 gebouwd. Daarmee is het gebouw 68 jaar oud. Het gebouw heeft een grondige renovatie (o.a. plafonds, vloeren, kozijnen en sanitair) ondergaan in 1991 waardoor de levensduur met ca. 20 jaar is verlengd. Dit houdt in dat het gebouw binnen 0-5 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 4.

Er zijn geen aandachtspunten/problemen op het gebied van bouwkundige elementen. Voormalige problemen met het dak zijn naar alle waarschijnlijkheid opgelost.

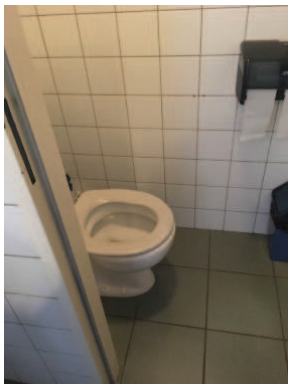

Reflectie bouwkundige elementen:

Toelichting op eventuele renovaties of gepleegd groot onderhoud.

- Daken: enige tijd terug waren er problemen met de daken. Dit is naar alle waarschijnlijkheid opgelost.
- Vloeren: verouderd maar in goede staat.
- CV-ketels: verouderd.

- Sanitair: vervangen tijdens de renovatie in 1991. Geen gietvloer maar tegels aanwezig. Geen hangende toiletpot aanwezig.
- Elektrische Installaties: uit renovatiejaar 1991.
- Riolering: functioneert goed.
- Dubbel glas is aanwezig.
- Plafonds zijn vervangen in 1991, behalve de plafonds in de lokalen uit 1951.

Er zijn geen aandachtspunten/problemen op het gebied van bouwkundige elementen.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een investeringsniveau van 13.474 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is 17.406 euro per jaar. Er is geen overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich niet genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie
Er zijn redenen om bovenstaand oordeel te nuanceren op basis van de reflecties. Doordat het gebouw goed onderhouden is, en daardoor niet zichtbaar verouderd is, wordt het oordeel genuanceerd met een punt.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5

Toelichting

In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is niet voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Het is mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte >1,80 meter (2 kanten).

De originele lokalen uit 1995 zijn voorzien van puntdaken en hebben daarmee een grote vrije hoogte.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	4

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	3409	3.469*	-60
Verwarming	900	7.549**	-6649
Totaal	4309	11.018	-6079

**Elektra o.b.v. jaarrekening 2018. **Verwarming o.b.v. jaarrekening 2018*

Het gebouw is zeer slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van zeer slechte kwaliteit. Er is een overschrijding van de mi-vergoeding op elektra en gas van meer dan 250%.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	7

Toelichting onderwijsvisie

'Samen; Wij maken samen onderwijs, ouders, kinderen en de leerkrachten. Bij verschillende activiteiten bijv. lezen, project, buitenspelen, festiviteiten zie je oudere en jongere leerlingen samenwerken en elkaar helpen. Ook ouders helpen hierbij vaak mee.
Open;Onze school staat open voor iedere (kerkelijke) achtergrond die de protestants christelijke identiteit respecteert.
Open ruimtes. We zijn trots op de unieke speel/leeromgeving met veel ruimte in en om het gebouw. Handenarbeidruimtes, computerruimte, aparte speelruimte voor jonge en oudere kinderen en digiborden voor alle groepen.
Betrokken; Kisveld is een relatief kleine school, dit zorgt voor een grote betrokkenheid. Wij waarderen een goed en direct contact met kinderen en ouders. Door de hulp van een groot aantal ouders kunnen de kinderen meer meedoen met buitenschoolse of bijzondere activiteiten onder schooltijd (expressie, ict-onderwijs, excursies, zwemmen, sport).'

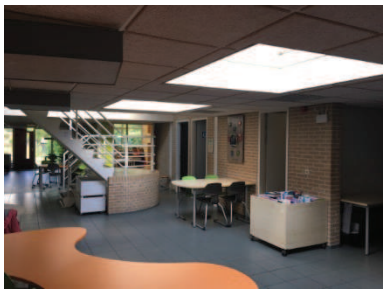

Het schoolgebouw - behoefte van de school

Een kind moet zich goed voelen om te kunnen leren; dat is het motto van de school. Welbevinden is het centrale thema. De school wil maatwerk kunnen leveren ten aanzien van de basisvakken zoals rekenen en taal. Ondersteunend hieraan is dat elke leerling vanaf groep 4 een eigen device tot zijn beschikking heeft.
De basisvakken worden in de leslokalen gegeven. Het lokaal is een soort ankerpunt voor de leerlingen. Daarnaast wordt veel in groepsverband ondernomen. Op de gang staan groepstafels waar alle leerlingen gebruik van kunnen maken.
De bestaande structuur van het gebouw sluit aan bij de visie van de school.

Er is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: er is een aula. De aula is voldoende groot om de gehele school te faciliteren.
- Stafruimten: er is voldoende stafruimten.
- Bergruimte: er is voldoende bergruimte.
- Passend Onderwijs: er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk. Er is geen lift naar de eerste verdieping aanwezig.
- Er is een handenarbeidruimte op de eerste verdieping aanwezig.
- Er is een speelzaal aanwezig met en uittrekbaar podium waar gebruik van wordt gemaakt tijdens vieringen zoals Pasen en Sinterklaas.

Conclusie
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting voldoende gefaciliteerd. Hoewel het gebouw niet ontworpen is om het onderwijsconcept te huisvesten kan het gebouw zonder problemen het onderwijsconcept faciliteren.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	5	3	15
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5	2	10
Exploitatie	4	2	8
Onderwijskundige staat	7	3	21
Totaal			66

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
		x	

Het gebouw wordt goed onderhouden maar is enigszins verouderd. Sinds de grootschalige verbouwing in 1991 hebben er geen renovaties meer plaatsgevonden.
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting goed gefaciliteerd. Echter is het grote ruimteoverschot een punt van aandacht.

Het gebouwdeel komt binnen 10-20 jaar in aanmerking voor nieuwbouw of levensduur verlengende renovatie.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	970	€ 250.745
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	970	€ 123.897
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	970	€ 112.671
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 209	970	€ 202.562
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	n	€ 36	970	€ 35.399
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	970	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	970	€ 63.582
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	970	€ 58.200
				€ 847.057

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Goed	De ontsluiting is goed.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Goed	Er zijn genoeg plekken voor het aantal ouders dat kinderen met de auto komt brengen/halen, de verkeerssituatie is goed geregeld en het gebeurt zelden dat er chaotische situaties voorkomen. Er wordt goed rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Goed	Omdat de wegen rondom school vrij rustig zijn is het veilig om naar school te lopen of fietsen. De verkeerssituatie is goed overzichtelijk.

Quickscan De Voshaar

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	**Basisschool De Voshaar**
Bestuur:	**Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek**
Adres:	Wolinkweg 6
Postcode en plaats:	7273 SL Haarlo
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	11TN
Kavelgrootte:	1175 m²
Boekwaarde:	€ 1.477,22,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8
5223 LA 's-Hertogenbosch
Postbus 70501
5201 CB 's-Hertogenbosch
T +31 (0)73 6 409 409
F +31 (0)73 6 410 118
info@hevo.nl
ISO 9001-gecertificeerd
KvK Brabant 16029774
BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1989	482	Permanent
Bruto Capaciteit	482	
Medegebruik/Verhuur	**Nvt**	

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	52	51	45	41	38	33	33	35
Ruimtebehoefte	462	457	426	406	391	366	366	376
BVO (Bruto Capaciteit)	482	482	482	482	482	482	482	482
Tekort/Overschot	20	25	56	76	91	116	116	106

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school krimpt. Het werkelijk aantal leerlingen in 2019 ligt 6 leerlingen lager dan een aantal jaren geleden geprognotiseerd. Dit heeft tot gevolg dat er een groter ruimteoverschot ontstaat.

De school ervaart dat op dit moment een ruimteoverschot. Op de eerste verdieping is een overblijfruimte dat ook ingezet wordt als handvaardigheidslokaal. Ook heeft de school een speellokaal met een speelverdieping (vide).

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

Luchtfoto

Wolinkweg
Wolinkweg
Wolinkweg 6
Voshaarweg
Voshaarweg
Voshaarweg
Willem Slu

1.5. Plattegronden

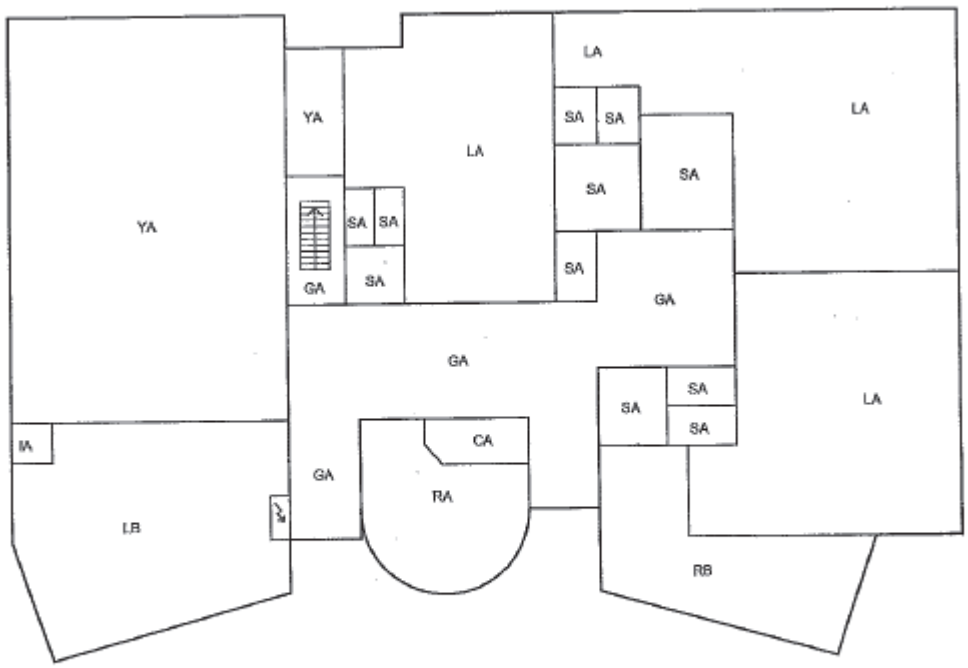

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 3 juli 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	6

Toelichting

Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is geen sprake van een uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	5,5

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1989 gebouwd. Daarmee is het gebouw 30 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw over 10 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. In 2004 heeft een gedeeltelijke renovatie/verbouwing plaatsgevonden ter plaatse van de directiekamer, personeelskamer en 1 lokaal. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 5,5.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: er is een lekkage bij de hoofdentree dat zichtbaar is in de gevel (zie foto), oorzaak is onder andere blad in de dakgoten.
- Vloeren: de vloeren zijn deels vervangen
- CV-ketels: geen problemen. Wordt conform MJOP vervangen.
- Sanitair: er is in de toiletgroep bij de bovenbouw sprake van regelmatige lekkages.
- Elektrische Installaties: geen problemen.
- Riolering: geen problemen.
- Dubbel glas: is overal toegepast.
- Plafonds: geen problemen.

Er zijn geen aandachtspunten/problemen op het gebied van bouwkundige elementen.

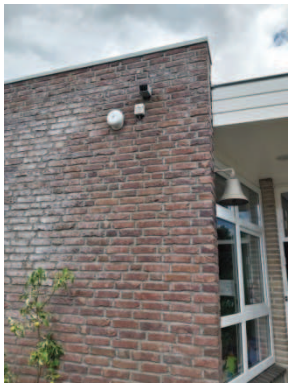

Reflectie investeringsniveau MJOP

De MJOP van 21 november 2017 voorziet een investeringsniveau van 7.318 euro per jaar. er staan geen grote uitgaven in het MJOP tot 2027. De Velovergoeding voor onderhoud is 17.405,66 euro per jaar. Er is geen overschrijding van de vergoeding, slechtst de helft van de vergoeding wordt besteed. Dit laat zien dat de school zich niet genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie

Er zijn geen redenen om dit oordeel te nuanceren op basis van de bovenstaande reflecties.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting

Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5

Toelichting

In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is niet voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Het is mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte >1,80 meter (1 kant).

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	5

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	900,51	2.758*	-1.857
Verwarming	3.408,76	3.060**	349
Totaal	4.309,27	5.818	-1.509

**Electra o.b.v. jaarrekening 2017. ** Verwarming o.b.v. jaarrekening 2017.*

Het gebouw is slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van slechte kwaliteit. De energiekosten (electra en gas) overschrijden de Velovergoeding met 35%.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	6

Toelichting onderwijsvisie
De school biedt openbaar onderwijs aan. De visie van de school is dat de leerlingen in verbondenheid naar zelfstandigheid toewerken. De school werkt met combinatiegroepen; groep 1,2,3. Groep 4 en 5. Groep 6,7 en 8. Respect, afspraken, rust, structuur, veiligheid, vertrouwen en oog hebben voor elkaar zijn woorden waar de school waarde aan hecht, evenals veiligheid en een goede sfeer. Uitgangspunt is dat leerlingen actief leren mede op basis van eigen inbreng waarbij zij uitgedaagd worden en er heldere eisen worden gesteld.

Het schoolgebouw – behoefte van de school

De school heeft een ruim gebouw. Naast de ruime klaslokalen zijn er nevenruimten als een overblijflokaal en een speellokaal. De oorspronkelijke wand tussen het klaslokaal van groep 1,2 en het speellokaal is opengebroken. Dit is nu één groot lokaal voor groepen 1,2,3. Het vroegere speellokaal is nu groep 3. Wel is door inrichting een scheiding aangebracht tussen groep 1,2 en groep 3.
De visie van de school is dat er groepsdoorbrekend wordt gewerkt. De school heeft direct gelegen aan de lokalen smalle gangen waar geen ruimte is om werkplekken in te richten. Er is een wens voor een open ruimte, waar zicht is vanaf de lokalen. De concrete wens van de school is om het lokaal gelegen tegenover de entree open te breken, zodat een grote open ruimte ontstaat die multifunctioneel gebruikt kan worden als een leerplein voor de leerlingen van groep 4 tot en met groep 8. De school mist nu werkplekken buiten het lokaal voor deze groepen.
De school mist een spreekkamer c.q. werkruimte waar bijvoorbeeld de IB'er kan zitten. Nu deelt de locatiedirecteur de directiekamer vaak met een leerkracht of IB'er. Op bepaalde momenten is dit niet prettig vanwege privacy. Er wordt dan creatief omgegaan met ruimten, zoals werken in de personeelskamer.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is geen aula. Er is wel een overblijfruimte. Deze is niet voldoende groot om de gehele school te faciliteren.
- Stafruimten: er is een directiekamer en een personeelskamer. De school geeft aan een spreekkamer/werkkamer tekort te komen.
- Bergruimte: er is voldoende bergruimte, doordat de school een grote bergzolder heeft. De school geeft aan dat de bergruimte wel/niet voldoende is.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting voldoende gefaciliteerd. Het gebouw is klein en overzichtelijk. De klaslokalen zijn ruim en de school heeft daarnaast voldoende nevenruimten. De wens van de school is de open ruimte die multifunctioneel gebruikt kan worden als een leerplein voor de leerlingen van groep 4 tot en met groep 8. De school geeft aan tevreden te zijn met het gebouw, de onderwijskundige visie wordt door de huisvesting voldoende gefaciliteerd. Er worden een aantal ruimten gemist, waaronder een aula, een IB-ruimte en een leerplein voor de bovenbouw leerlingen.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	5,5	3	16,5
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5	2	10
Exploitatie	5	2	10
Onderwijskundige staat	6	3	18
Totaal			66,5

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
		X	

Het onderwijsgebouw van De Voshaar scoort zowel bouwkundig als onderwijskundig een voldoende. Dit sluit aan bij de leeftijd van het gebouw. De school heeft een aantal onderwijskundige wensen. Uiteraard speelt ook de levensvatbaarheid van de school een belangrijke rol bij het overwegen van dergelijke investeringen.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	482	€ 124.597
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	482	€ 61.565
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	482	€ 55.987
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 209	482	€ 100.655
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	n	€ 36	482	€ 17.590
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	482	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	482	€ 31.594
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	482	€ 28.920
				€ 420.909

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Voldoende	Door drukte, met name autoverkeer, is de verkeerssituatie m.b.t. toegangswegen naar de school niet helemaal overzichtelijk. De ouders kunnen de school wel goed vinden en de ontsluiting is voldoende.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Onvoldoende	Bijvoorbeeld: Iedere ochtend en middag is het één grote chaos met auto's, fietsers en lopende kinderen/ouders. Daarnaast zijn er weinig parkeerplaatsen of gelegenheid om de auto stil te zetten voor in-/ uitstappen. Er wordt te weinig rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Voldoende	Het kan druk zijn bij het halen en brengen van de leerlingen. Het grote probleem is dat de auto's te hard rijden, waardoor onveilige situaties ontstaan. De school geeft ook aan dat zij buiten staan voor het toezicht.

Quickscan De Driesprong

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School: **Bestuur:**	**Basisschool De Driesprong** **Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek**
Adres:	Batsdijk 23
Postcode en plaats:	7261 SN Ruurlo
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	08DN
Kavelgrootte:	4718 m²
Boekwaarde:	€ 347.030,68,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8
5223 LA 's-Hertogenbosch
Postbus 70501
5201 CB 's-Hertogenbosch
T +31 (0)73 6 409 409
F +31 (0)73 6 410 118
info@hevo.nl
ISO 9001-gecertificeerd
KvK Brabant 16029774
BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1924 (gerenoveerd)	215 (schatting - 50%)	
2000	215 (schatting - 50%)	
Bruto Capaciteit	**430**	
Medegebruik/Verhuur	geen	

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	50	47	44	43	42	41	42	43
Ruimtebehoefte	452	438	422	416	412	407	412	418
BVO (Bruto Capaciteit)	430	430	430	430	430	430	430	430
Tekort/Overschot	-22	-8	8	14	18	23	18	12

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school licht krimpt. Dit heeft tot gevolg dat er een klein ruimteoverschot ontstaat.

De school verwacht een beperkte daling met ca. 5 leerlingen, maar verder stabiel te blijven. Er wordt geen ruimteoverschot ervaren.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

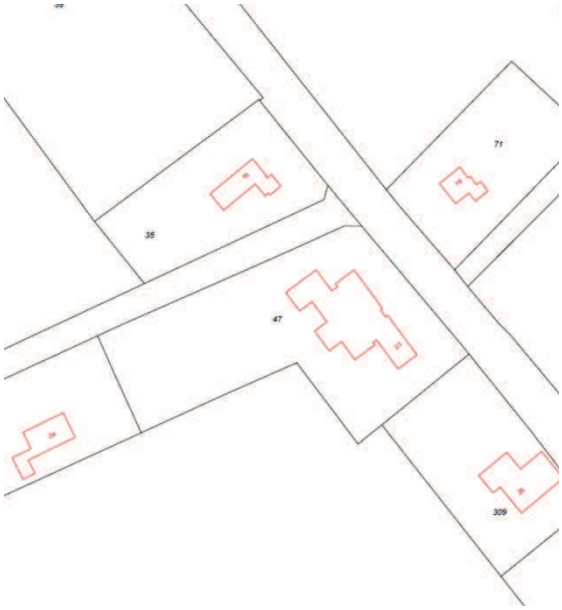

Bestemmingsplan

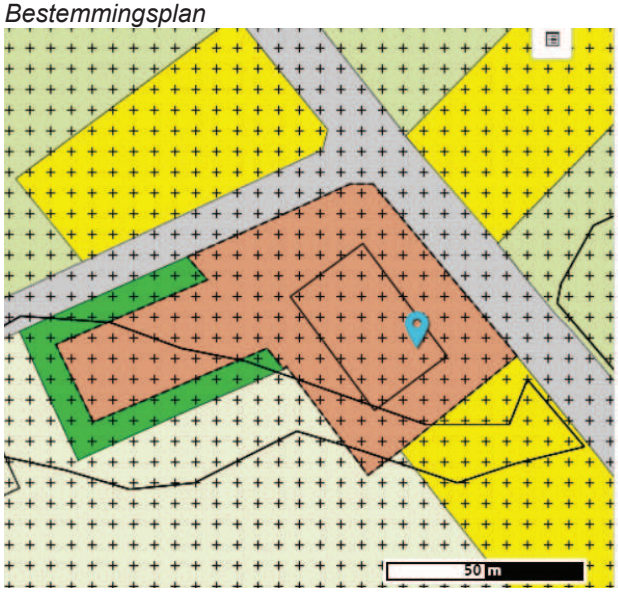

Plekinfo

enkelbestemming: Maatschappelijk	
dubbelbestemming: Waarde - Archeologie 5	
gebiedsaanduiding: reconstructiewetzone - verwevingsgebied	
bouwvlak	
functieaanduiding: specifieke vorm van maatschappelijk - 24	

Luchtfoto

Batsdijk
Scholtenweg
N312
Batsdijk 23
Batsdijk
Batsdijk
N312

1.5. Plattegronden

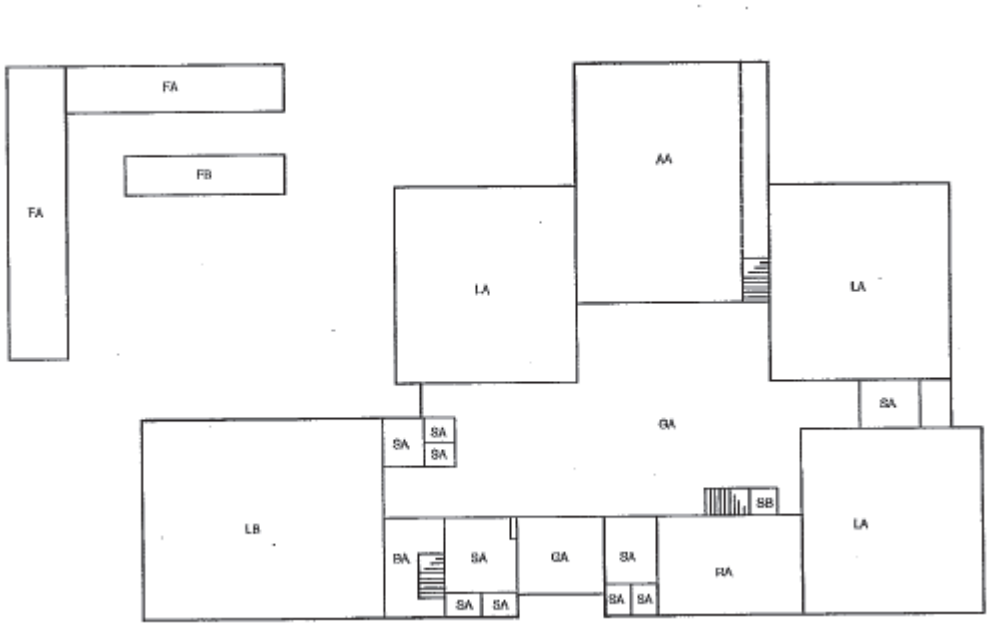

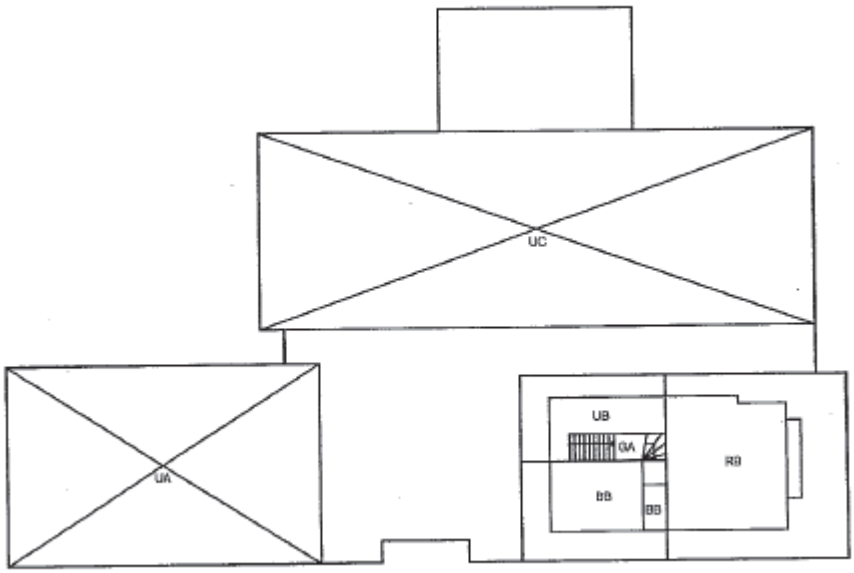

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 04-07-2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

	Beoordeling
Uitstraling	6,5

Toelichting

Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	6

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1924 gebouwd, in 2000 is ca. 50% aangebouwd en is het gedeelte uit 1924 volledig gerenoveerd. Daarmee is het gebouw werkelijk 19 jaar oud. Dit houdt in dat het gebouw over 20 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 6.

Reflectie bouwkundige elementen:

Toelichting op eventuele renovaties of gepleegd groot onderhoud.

- Daken: geen aandachtspunten. Het gedeelte uit 1924 is wel verouderd.
- Vloeren: linoleum, in lokalen vloerbedekking, wordt binnenkort deels vervangen.
- CV-ketels: geen aandachtspunten, oude radiatoren.
- Sanitair: geen aandachtspunten.
- Elektrische Installaties: verouderd.
- Riolering: geen aandachtspunten.
- Dubbel glas: in 1 lokaal nog enkel glas, wel overal kunststof kozijnen.

- Plafonds: systeemplafonds.

Er zijn geen aandachtspunten/problemen op het gebied van daken, elektrische installaties en radiatoren.

Reflectie investeringsniveau MJOP

De MJOP voorziet een investeringsniveau van 22.459 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is € 17.119 euro per jaar. Er is een overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

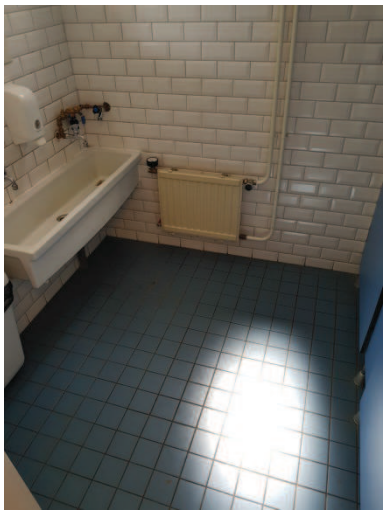

Conclusie

Er zijn geen redenen om dit oordeel te nuanceren op basis van de drie reflecties.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting

Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is niet voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Daarnaast is het mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte op een hoogte >1,80 meter (1 kant).

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	5

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	€ 901	€ 2.934	-€ 2.033
Verwarming	€ 3.409	€ 2.695	€ 714
Totaal	€ 4.309	€ 5.629	-€ 1.320

**Electra o.b.v. jaarrekening 2017. ** Verwarming o.b.v. jaarrekening 2017.*

Het gebouw is slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van slechte kwaliteit. Er is een overschrijding van de mi-vergoeding op elektra en gas van 25% tot 50%.

De energiekosten (electra en gas) overschrijden de Velovergoeding met 31%.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	6

Toelichting
De school biedt gepersonaliseerd werk. Het leerstofjaarklassensysteem is losgelaten, tevens omwille van de combinatiegroepen. Ook is de school zich als 'buitenschool', waarbij natuur onderdeel is van het lesprogramma. Er worden persoonlijke leerroutes gefaciliteerd, er wordt daarom gewerkt met notebooks en laptops.

Het schoolgebouw – behoefte van de school
Het gebouw sluit in basis voldoende aan bij het onderwijsconcept. Idealiter zou de school nog meer een open karakter hebben, zodat de andere lokalen net als het lokaal met de schuifwand zou functioneren.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula. De aula is voldoende groot om de gehele school te faciliteren.
- Stafruimten: er is een 1 directieruimte, 1 personeelskamer en 1 IB/RT ruimte. Er zijn daarmee voldoende stafruimten.
- Bergruimte: er is voldoende bergruimte vanwege de grote zolder.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting voldoende gefaciliteerd maar er is een beperkt tekort aan specifieke ruimten (nog meer flexibele lokalen). Het aan te passen brutovloeroppervlak (bvo) is maximaal 10%.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6,5	1	6,5
Bouwkundige staat	6	3	18
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5	2	10
Exploitatie	5	2	10
Onderwijskundige staat	6	3	18
Totaal			68,5

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
		x	

Het gebouw van de Driesprong is over het algemeen in goede staat. De renovatie en de nieuwbouw leiden tot een bouwkundig goed gebouw, wat ook onderwijskundig functioneel. Het is, gezien de resterende levensduur van het gebouw en indien de school nog ca. 20 jaar blijft staan, een goede overweging om het binnenklimaat en de exploitatie te verbeteren. Uiteraard speelt ook de levensvatbaarheid van de school een belangrijke rol bij het overwegen van dergelijke investeringen.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	430	€ 111.155
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	430	€ 54.924
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	430	€ 49.947
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	j	€ 209	430	€ -
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	j	€ 36	430	€ -
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	430	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	430	€ 28.186
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	430	€ 25.800
				€ 270.012

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Voldoende	De verkeerssituatie m.b.t. toegangswegen naar de school is niet helemaal overzichtelijk, maar ouders kunnen het wel goed vinden en de ontsluiting is voldoende.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Voldoende	Er zijn niet helemaal genoeg parkeerplaatsen, maar door de inrichting van de straten wordt het over het algemeen niet te druk tijdens het halen en brengen van kinderen. Er wordt rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Onvoldoende	De school ligt langs een erg drukke weg waar het moeilijk/gevaarlijk is om over te steken. Of: de verkeerssituatie rondom school is erg onoverzichtelijk en chaotisch, wat het gevaarlijk maakt voor lopende en fietsende kinderen.

Quickscan De Keikamp

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	**Basisschool De Keikamp**
Bestuur:	**Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek**
Adres:	Zonnekamp 13
Postcode en plaats:	7274 AX Geesteren Gld
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	13AT
Kavelgrootte:	1643 m²
Boekwaarde:	€ 484.303,69,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1991	630 (schatting – 85%)	
2014	112 (schatting - 15%)	
Bruto Capaciteit	**742**	
Medegebruik/Verhuur	**geen**	

Vanwege de beperkte omvang van het gedeelte uit 2014 wordt het gebouw als geheel beoordeeld.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	84	76	77	68	65	57	57	61
Ruimtebehoefte	623	584	586	543	527	485	484	505
BVO (Bruto Capaciteit)	742	742	742	742	742	742	742	742
Tekort/Overschot	119	158	156	199	215	257	258	237

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school daalt. Dit heeft tot gevolg dat er een ruimteoverschot ontstaat.

De school geeft aan dat er geen ruimteoverschot wordt ervaren. Dit komt omdat lokalen intensief gebruikt worden door splitsing van groepen (HVO – humanistisch vormend onderwijs, en GVO godsdienstvormend onderwijs). Daarnaast is er een handvaardigheidslokaal. Echter zijn er wel meer lokalen dan dat er groepen zijn.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

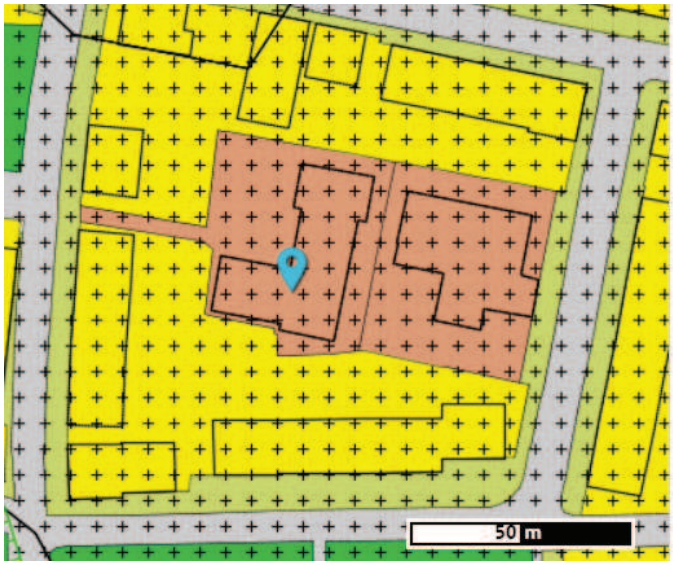

Plekinfo

enkelbestemming:
Maatschappelijk - Onderwijs

dubbelbestemming:
Waarde - Archeologische verwachting 1

bouwvlak

maatvoering:
maximum bouwhoogte: 8 m

Luchtfoto

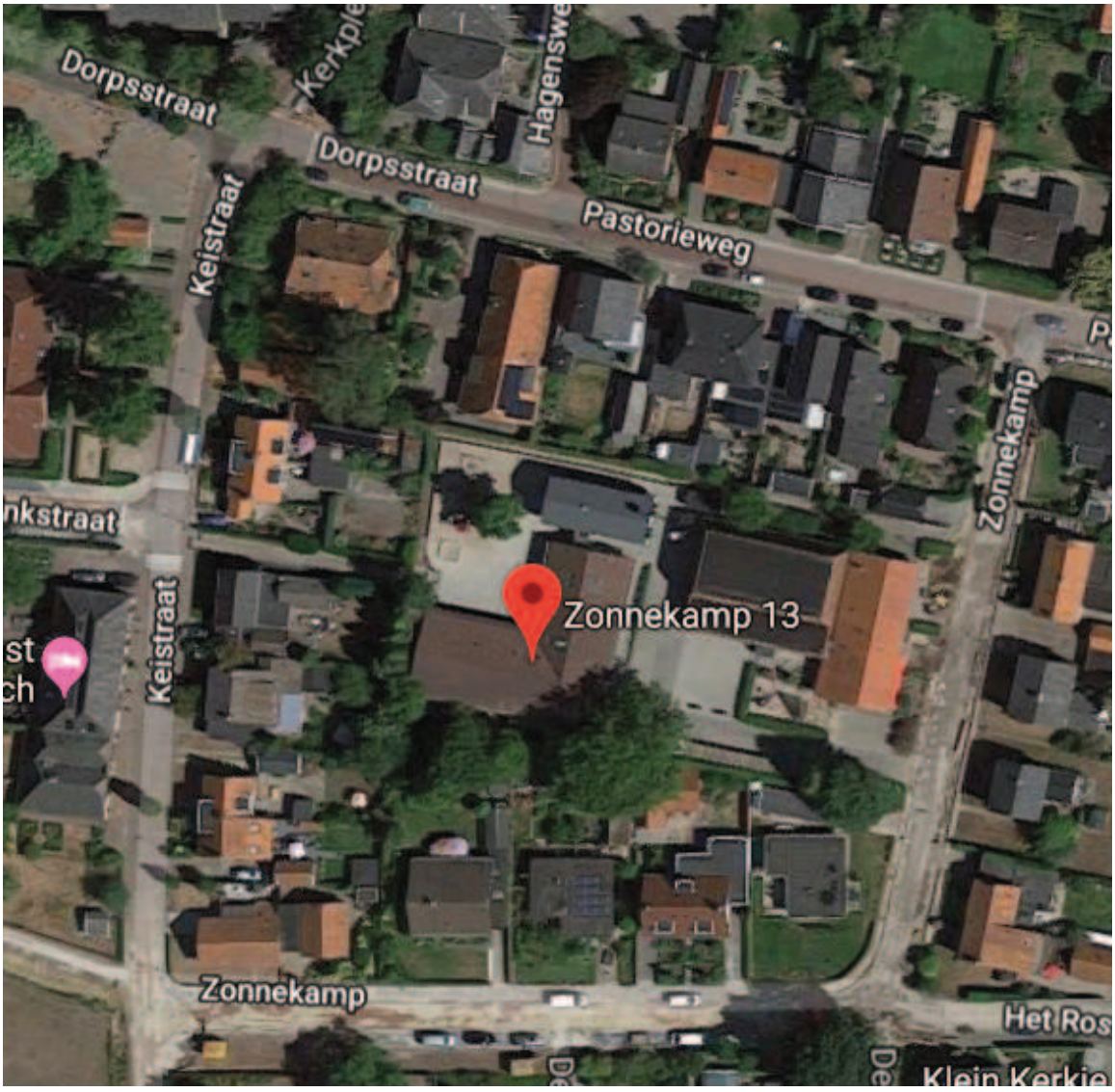
Dorpsstraat
Dorpsstraat
Pastorieweg
Keistraat
Keistraat
Zonnekamp
Zonnekamp 13
Zonnekamp
Het Ros
Klein Kerkje

1.5. Plattegronden

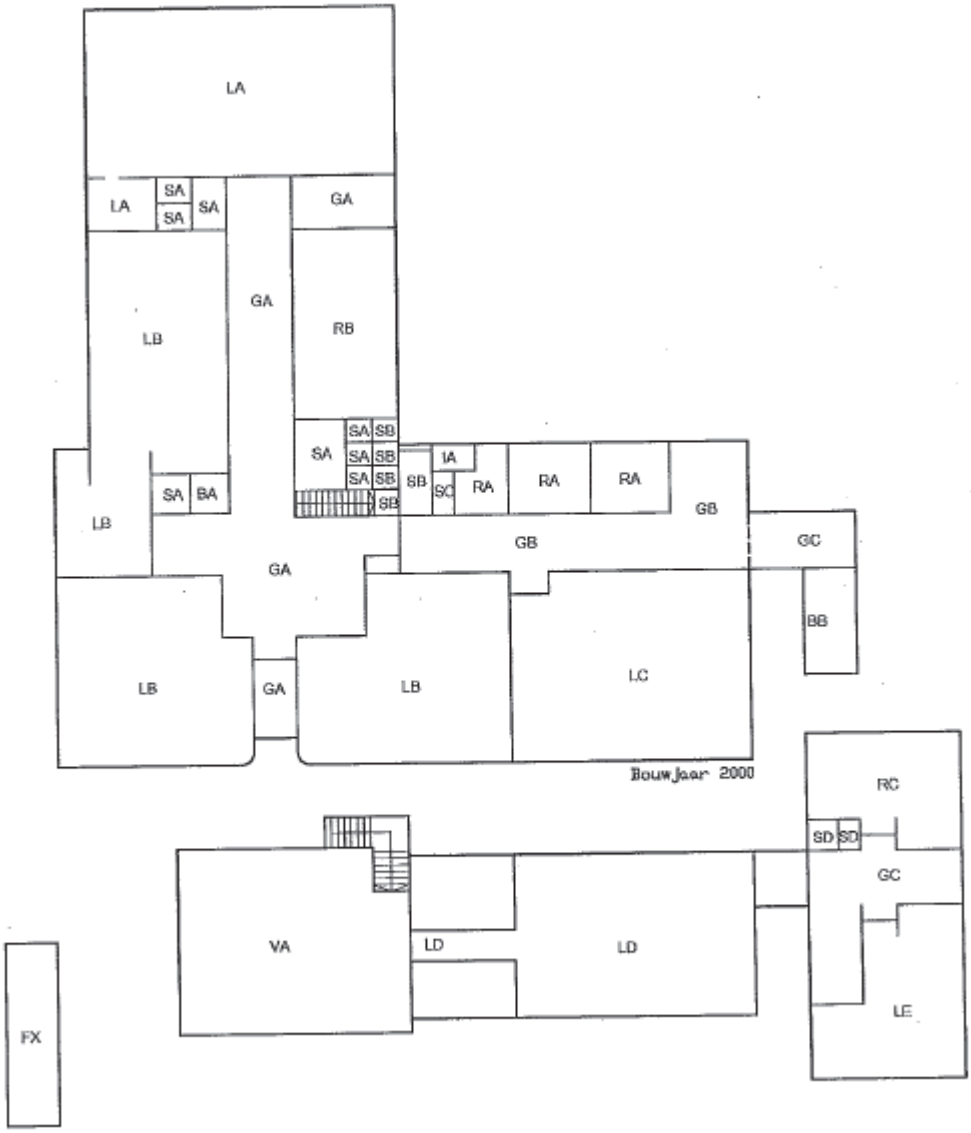

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 3-7-2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	6

Toelichting

Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling. Het gebouw straalt geen geheel uit. Er is sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is niet ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	5,5

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1991 gebouwd. Daarmee is het gebouw 28 oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw binnen 12 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 5,5.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: geen aandachtspunten.
- Vloeren: linoleum en deels vloerbedekking bij de entrees.
- CV-ketels: geen aandachtspunten, boiler recentelijk vervangen.
- Sanitair: geen aandachtspunten.
- Elektrische Installaties: geen aandachtspunten.
- Riolering: geen aandachtspunten.
- Dubbel glas: overal aanwezig.

- Plafonds: houtvezelplafonds en systeemplafonds, is op sommige plaatsen aan vervanging toe.

Ten aanzien van de bouwkundige elementen zijn er geen aandachtspunten.

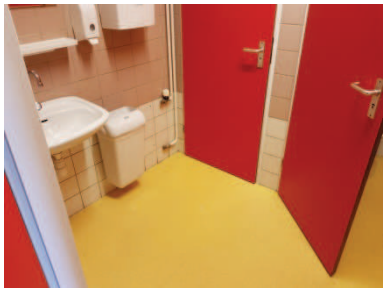

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een investeringsniveau van 20.466 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is € 22.027 euro per jaar. Er is geen overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich niet genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie
Er zijn geen redenen om het oordeel te nuanceren op basis van de drie reflecties.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen. Er is echter wel een aandachtspunt, het slowhoop geluid (brandalarm) is niet overal hoorbaar.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5,5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is voorzien van mechanische ventilatie, maar deze functioneert onvoldoende. Daarnaast is het mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte >1,80 meter.

Aandachtspunt is dat de filters en buizen op korte termijn schoongemaakt dienen te worden.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	5,5

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	€ 1.153	€ 3.134	-€ 1.981
Verwarming	€ 4.466	€ 3.203	€ 1.263
Totaal	€ 5.619	€ 6.337	-€ 718

**Electra o.b.v. jaarrekening 2017. ** Verwarming o.b.v. jaarrekening 2017.*

Het gebouw is matig geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van matige kwaliteit. Er is een overschrijding van de mi-vergoeding op elektra en gas van 10% tot 25%.

De energiekosten (electra en gas) overschrijden de Velovergoeding met 13%.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	6

Toelichting Onderwijsvisie
Het onderwijsconcept is BAS (Bouwen aan een adaptieve school). Het is een structuur waarbij kinderen adaptief onderwijs worden gegeven, daarvoor zijn kleine ruimtes in de school waar kinderen zelfstandig of in groepjes kunnen werken. Adaptief onderwijs houdt in dat ieder kind op zijn eigen manier, niveau en behoefte kan leren.

Het schoolgebouw – behoefte van de school
De school geeft aan dat het gebouw het onderwijsconcept goed faciliteert, er zijn voldoende ruimte voor het werken in groepjes of het zelfstandig werken van leerlingen.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is geen aula/gemeenschapsruimte, dit is een groot gemis voor de school waardoor er geen ruimte is voor viering en ontmoeting.
- Stafruimten: er is 1 directie ruimte, 1 pantry/personeelskamer (klein). Er zijn daarmee onvoldoende stafruimten. De school geeft aan 1 ruimte tekort te komen.
- Bergruimte: er is onvoldoende bergruimte. Er is alleen een zolder voor leermaterialen. De school geeft aan dat de bergruimte niet voldoende is.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is met uitzondering van de opbouw uit 2014 rolstoeltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting voldoende gefaciliteerd maar er is een beperkt tekort aan specifieke ruimten (aula, stafruimten en bergruimte). Het aan te passen brutovloeroppervlak (bvo) is maximaal 10%.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	5,5	3	16,5
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5,5	2	11
Exploitatie	5,5	2	11
Onderwijskundige staat	6	3	18
Totaal			68,5

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
		x	

Het schoolgebouw van De Keikamp is over het algemeen voldoende. De meeste onderdelen score een 5,5 wat aansluit bij de leeftijd van ca. 30 jaar. Het advies is om binnen 10-20 jaar nieuwbouw te plegen.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	742	€ 191.807
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	742	€ 94.775
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	742	€ 86.188
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 209	742	€ 154.950
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	n	€ 36	742	€ 27.079
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	742	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	742	€ 48.637
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	742	€ 44.520
				€ 647.955

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Voldoende	De verkeerssituatie m.b.t. toegangswegen naar de school is niet helemaal overzichtelijk, maar ouders kunnen het wel goed vinden en de ontsluiting is voldoende.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Voldoende	Er zijn niet helemaal genoeg parkeerplaatsen, maar door de inrichting van de straten wordt het over het algemeen niet te druk tijdens het halen en brengen van kinderen. Er wordt rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Voldoende	Het kan soms best druk zijn of het is niet altijd makkelijk om de straat over te steken, maar je kunt de verkeerssituatie voor lopende en fietsende kinderen niet onveilig noemen.

Quickscan Op d'n Esch

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	**Basisschool Op d'n Esch**
Bestuur:	**Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek**
Adres:	Meidoornstraat 36
Postcode en plaats:	7151 ZT Eibergen
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	09RQ
Kavelgrootte:	2640 m²
Boekwaarde:	€ 267.387,30,- d.d. 1 januari 2019

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1953	**1446**	permanent
2008	**Speellokaal + lokaal**	permanent
Bruto Capaciteit	**1446**	
Verhuur logopedie	**1 Kantoorruimte**	
Netto Capaciteit	**1446**	

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029
Aantal leerlingen	227	216	211	207	206	210	218
Ruimtebehoefte	1.354	1.301	1.272	1.255	1.251	1.269	1.307
BVO (Bruto Capaciteit)	1.446	1.446	1.446	1.446	1.446	1.446	1.446
Tekort/Overschot	92	145	174	191	195	177	139

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school licht krimpt/stabiel blijft. Dit heeft tot gevolg dat er een ruimteoverschot is en deels behouden blijft. Dit ruimte overschot is echter maar beperkt.

De school ervaart nu nog ruimtetekort, er worden dan ook 2 lokalen gebruikt op een dislocatie. Echter binnen 2 jaar kunnen alle klassen, vanwege krimp, weer op de hoofdlocatie gehuisvest worden.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

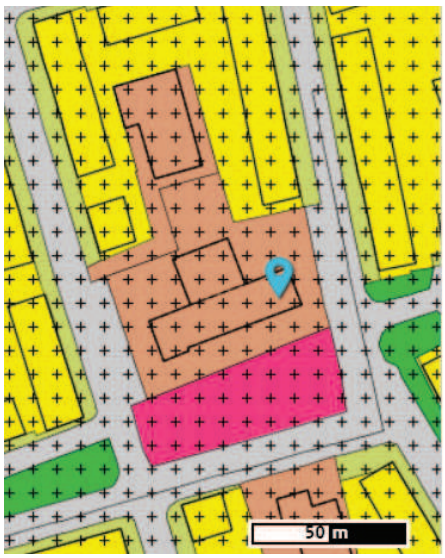

Luchtfoto

Plattegronden

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 11 juli 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	6

Toelichting
Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling.

Het gebouw bestaat uit het oorspronkelijke deel uit 1953 en een uitbreiding uit 2008. Deze verschillende delen zijn duidelijk herkenbaar. Het gebouw staat op een ruim kavel.

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	5,5

Toelichting
Het gebouw heeft in 2008 een levensduur verlengende renovatie ondergaan waarbij veel onderdelen vervangen zijn. Oorspronkelijk is het gebouw 66 jaar oud. Echter vanwege de levensduur verlengede renovatie van circa 12 jaar geleden is het gebouw binnen 5-10 jaar toe aan nieuwbouw of renovatie.

Reflectie bouwkundige elementen:
Toelichting op eventuele renovaties of gepleegd groot onderhoud.

- Daken: deels vervangen in 2008
- Vloeren: vervangen in 2008
- CV-ketels: 1 cv-ketel uit 2008, 2 oudere exemplaren (onbekend welk jaar)
- Sanitair: vervangen in 2008
- Elektrische Installaties: geen problemen, vervangen in 2008
- Riolering: geen problemen
- Dubbel glas: overal aanwezig.
- Plafonds: gerenoveerd in 2008

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een investeringsniveau van 33.273 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is 39.742 euro per jaar. Er is geen overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich niet genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

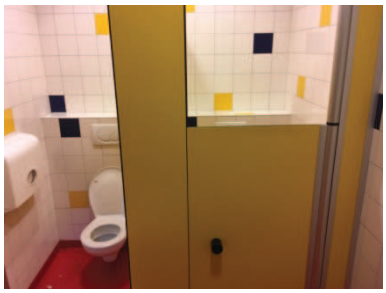

Conclusie
Er is geen reden om het oordeel te nuanceren.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5

Toelichting
De aanbouw uit 2008 heeft mechanische ventilatie. Er is geen sprake van een Frisse Scholen klasse. Alle lokalen zijn voor zien van ramen op diverse hoogten die geopend kunnen. Op de begane grond kunnen er slechts aan 1 zijde ramen geopend worden. Met name het lokaal op de eerste verdieping wordt al te warm beschouwd.
De nieuwbouw heeft mechanische ventilatie maar geen frisse scholen klasse B.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	7

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	€2.033,36	€4.003*	€1.970
Verwarming	€8.148,66	€5.058**	€3.090 (voordeel)
Totaal	€10.182,02	€9.061	€1.121 (voordeel)

**Electra o.b.v. jaarrekening 2017. ** Verwarming o.b.v. jaarrekening 2017.*

Er is geen overschrijding van elektra en gas op de mi-vergoeding. Hiermee scoort het gebouw een 7.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	5,5

Toelichting onderwijsvisie
De school biedt BAS onderwijs. Dit type onderwijs vraagt qua huisvesting met name om regelmaat en orde.

Het schoolgebouw – behoefte van de school
Het onderwijsconcept wordt door de school redelijk gefaciliteerd. Er wordt door de school wel een gebrek aan ruimte geconstateerd voor zelfstandig werken.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een algemene ruimte. Echter deze wordt vaak als te klein ervaren. Er kan uitgeweken worden naar de gymzaal (eigendom gemeente) maar dit is geen ideale situatie.
- Stafruimten: er is voldoende stafruimte aanwezig.
- Bergruimte: er is onvoldoende geschikte bergruimte. Kelder en zolder worden nu gebruikt voor opslag maar zijn voor bijvoorbeeld boeken en schriften ongeschikt.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk, echter kan 1 lokaal op de eerste verdieping niet bereikt worden (geen lift).

De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting redelijk gefaciliteerd maar er is een tekort aan specifieke ruimten (bijvoorbeeld ruimte voor zelfstandig werk en bergruimte). Het aan te passen bvo is tussen de 10% en 25%.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	5,5	3	16,5
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5	2	10
Exploitatie	7	2	14
Onderwijskundige staat	5,5	3	16,5
Totaal			69

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
			x

Het gebouw is vanwege de levensduur verlengende renovatie in 2008 in redelijk goede staat. Om die reden is de totaal score 69 punten. Hiermee komt het gebouw pas over 20+ jaar aan de beurt voor nieuwbouw of renovatie.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	1.446	€ 373.792
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	j	€ 128	1.446	€ -
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	j	€ 116	1.446	€ -
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	j	€ 209	1.446	€ -
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	j	€ 36	1.446	€ -
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	1.446	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	1.446	€ 94.783
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	1.446	€ 86.760
				€ 555.335

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Voldoende	Verkeerssituatie is overzichtelijk maar kan druk zijn

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Goed	Er zijn genoeg plekken voor het aantal ouders dat kinderen met de auto komt brengen/halen, de verkeerssituatie is goed geregeld en het gebeurt zelden dat er chaotische situaties voorkomen. Er wordt goed rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Goed	Dankzij de inrichting van de straat en omdat de wegen rondom school vrij rustig zijn is het veilig om naar school te lopen of fietsen. De verkeerssituatie is goed overzichtelijk.

Quickscan Daltonschool St Joris

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	**Daltonschool St Joris**
Bestuur:	**Stichting Kathol. Basisonderwijs Borculo**
Adres:	Hoflaan 4
Postcode en plaats:	7271 BR Borculo
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	04WL
Kavelgrootte:	3258 m²
Boekwaarde:	€ 645.663,62,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8
5223 LA 's-Hertogenbosch
Postbus 70501
5201 CB 's-Hertogenbosch
T +31 (0)73 6 409 409
F +31 (0)73 6 410 118
info@hevo.nl
ISO 9001-gecertificeerd
KvK Brabant 16029774
BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1971	**1.388**	Permanent
Bruto Capaciteit	**1.388**	
Medegebruik/Verhuur	**1 lokaal**	Permanent

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	218	213	202	188	182	178	180	190
Ruimtebehoefte	1297	1270	1215	1144	1115	1094	1106	1156
BVO (Bruto Capaciteit)	1388	1388	1388	1388	1388	1388	1388	1388
Tekort/Overschot	91	118	173	244	273	294	282	232

2019 betreft teldatum 1-10-2018. Het leerlingenaantal vanaf 2020 is afkomstig uit de prognose.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school krimpt. Op dit moment heeft de school passende huisvesting, omdat zij een ruimte verhuurd aan de BSO. Door de krimp ontstaat een groter ruimteoverschot. De school ervaart door de verhuur geen ruimteoverschot.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

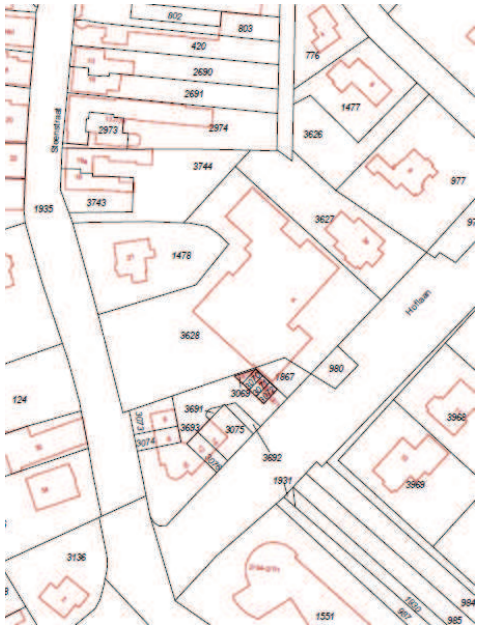

Bestemmingsplan

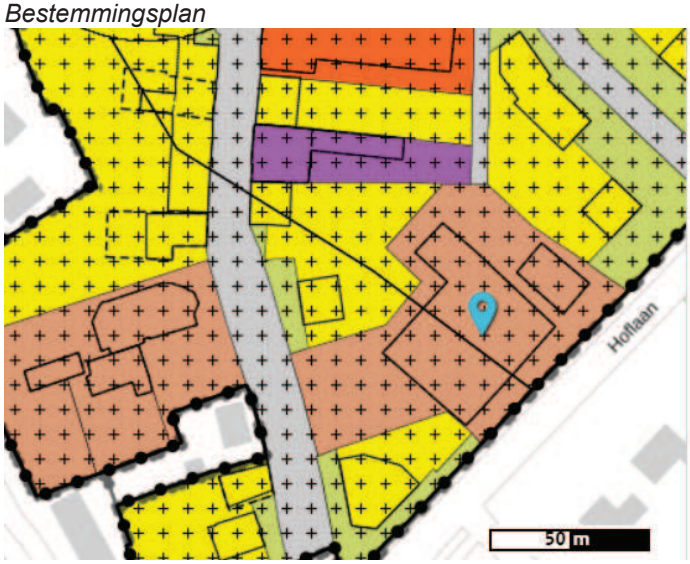

Plekinfo

enkelbestemming:
Maatschappelijk - Onderwijs

dubbelbestemming:
Waarde - Archeologische verwachting 3

bouwvlak

maatvoering:
maximum bouwhoogte: 8 m

Luchtfoto

Garuda Almere
Hoflaan
Hoflaan 4
Steenstraat
Hoflaan
Reunie
Haarloseweg

1.5. Plattegronden

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 2 juli 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	6

Toelichting
Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is geen sprake van een uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	6

Toelichting
Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1971 gebouwd. Daarmee is het gebouw 48 jaar oud. Het gebouw heeft levensduurverlengende renovatie ondergaan de afgelopen jaren. Dit houdt in dat het gebouw voorlopig niet in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd en de levensduurverlengende renovatie scoort het gebouw een 6. Binnen 15-20 jaar komt het gebouw weer in aanmerking voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: geen problemen.
- Vloeren: nette marmoleum vloeren die jaarlijks worden onderhouden.
- CV-ketels: geen problemen. Worden vervangen conform MJOP.
- Sanitair: alle sanitaire groepen zijn voorzien van een gietvloer, tegelwerk en hangtoiletten.
- Elektrische Installaties: geen problemen.
- Riolering: geen problemen.
- Dubbel glas: overal is dubbel glas toegepast.
- Plafonds: prima en nette uitstraling, witte systeemplafonds.

Er zijn geen aandachtspunten/problemen op het gebied van bouwkundige elementen.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een investeringsniveau van 40.158 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is 39.742,96 euro per jaar. Er is geen overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich niet genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie
Er zijn geen redenen om dit oordeel te nuanceren op basis van de bovenstaande reflecties.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	7

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is sinds 2013 voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee wel aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Daarnaast is het mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte >1,80 meter (1 of 2 kanten). De luchtbehandeling is recentelijk geplaatst in de school als onderdeel van de verduurzaming / levensduurverlenging van de school. Gezien het feit dit recent is geïnstalleerd wordt ervan uitgegaan dat dit conform Frisse Scholen Klasse B is.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	6

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	2.033,36	937*	1.096,36
Verwarming	8.148,66	9.663**	-1.514,34
Totaal	10.182,02	10.600	-417,98

**Electra o.b.v. jaarrekening april 2018- april 2019. Electra incl. terug levering. ** Verwarming o.b.v. jaarrekening april 2018- april 2019.*

Het gebouw is recentelijk verduurzaamd. Er zijn zonnepanelen geplaatst en er is mechanische ventilatie aangebracht. De school geeft aan dat de schil niet geïsoleerd is. Deze verduurzaming is ook zichtbaar in de vergelijking tussen de vergoeding en de werkelijke kosten voor elektra en gas.

De isolatiewaarde en energiehuishouding is goed. Het gebouw heeft weliswaar geen nieuwbouwkwaliteit maar is redelijk geïsoleerd. De energiehuishouding is redelijk op orde. Er is een overschrijding van de mi-vergoeding op elektra en gas: <10%.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	5,5

Toelichting onderwijsvisie

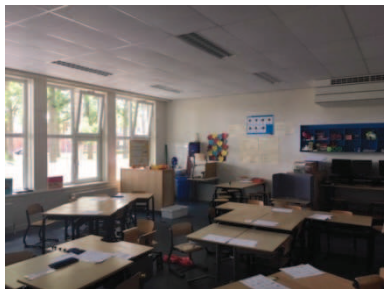

De school biedt Dalton Onderwijs aan. Dalton onderwijs hecht waarde aan de vrijheid van een kind binnen bepaalde kaders. De leerlingen hebben week- en dagtaken. Het daltononderwijs wordt vormgegeven vanuit de vijf kernwaarden van Dalton. Daarnaast wordt aangesloten bij de vaardigheden uit de 21e eeuw. De vijf kernwaarden zijn: zelfstandigheid, samenwerken, vrijheid in gebondenheid, verantwoordelijkheid en vertrouwen, effectiviteit en reflectie.

Het schoolgebouw – behoefte van de school

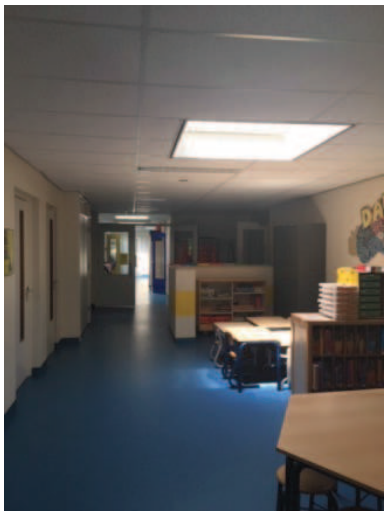

Het Daltononderwijs wordt vormgegeven door zowel klassikaal als zelfstandig werken. Ook wil de school graag groep doorbrekend werken. De huidige indeling van het gebouw zijn klaslokalen gelegen aan een gang. De school geeft aan extra behoefte te hebben aan leslokalen en aan ruimten buiten de leslokalen waar leerlingen kunnen werken. Hierbij is transparantie tussen de leslokalen en de werkruimten op de gang wenselijk. Nu staan de gesloten lokalen te weinig in verbinding met de gang. Doordat er werkplekken buiten de lokalen gesitueerd worden kunnen de klaslokalen anders gebruikt worden en is er ruimte voor meer flexibiliteit. Op de gang zijn nu op een aantal plekken wat zitjes neergezet, echter is dit niet voldoende faciliterend.

Een concrete wens is om in het midden hart van het gebouw de wanden van één lokaal te verwijderen, waardoor rondom de drie lokalen een groot leerplein ontstaat. Op dit leerplein kunnen met verschillende inrichtingselementen diverse werkplekken en hoekjes gerealiseerd worden.

Daarnaast is er de wens om binnen en buiten meer met elkaar te verbinden. Op dit moment wordt de buitenruimte aan de voorzijde van het onderwijsgebouw niet tot nauwelijks gebruikt.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is geen aula.
- Stafruimten: er is een directiekamer, diverse kantoren en diverse werkruimten. Er zijn daarmee voldoende stafruimten. De school geeft aan geen tekort te komen.
- Bergruimte: er zijn diverse magazijnen en een deel van de zolder is ingericht als bergruimte. De school geeft aan dat de bergruimte wel/niet voldoende is.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk.

Conclusie
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting redelijk gefaciliteerd maar er is een tekort aan specifieke ruimten. Dit betreft werkruimten op de gang, waardoor flexibiliteit ontstaat en ruimte is voor groepsdoorbrekend werken, zelfstandig werken en flexibelere inzet in de klaslokalen. Het aan te passen bvo is tussen de 10% en 25%.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	6	3	18
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	7	2	14
Exploitatie	6	2	12
Onderwijskundige staat	5,5	3	16,5
Totaal			72,5

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
			X

Aangezien de school de afgelopen jaren haar gebouw heeft verduurzaamd zijn zowel de bouwkundige staat, het binnenmilieu en de exploitatie keurig op orde. De school heeft aangegeven dat het gebouw de onderwijskundige visie redelijk faciliteert. De onderwijskundige staat is een aandachtspunt zoals omschreven in 2.6.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	j	€ 259	1.388	€ -
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	j	€ 128	1.388	€ -
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	j	€ 116	1.388	€ -
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	j	€ 209	1.388	€ -
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	j	€ 36	1.388	€ -
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	1.388	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	j	€ 66	1.388	€ -
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	j	€ 60	1.388	€ -
				€ -

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Goed	De school kan vanuit meerdere kanten bereikt worden en de ontsluiting is goed.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Onvoldoende	Iedere ochtend en middag is het een redelijke chaos met auto's, fietsers en lopende kinderen/ouders. Er zijn ook te weinig parkeerplaatsen of gelegenheid om de auto stil te zetten voor in-/ uitstappen. Er wordt te weinig rekening met elkaar gehouden. De school heeft dit ook aangegeven bij de gemeente/politie.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Voldoende	Het kan best druk zijn en het is niet altijd makkelijk om de straat over te steken. Aandachtspunt is dat de auto's achteruit rijden en hierdoor onveilige situaties ontstaan.

Quickscan De Berkel

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	**Basisschool De Berkel**
Bestuur:	**Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek**
Adres:	Den Borgweg 2
Postcode en plaats:	7157 BR Rekken
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	11NT
Kavelgrootte:	3532 m²
Boekwaarde:	€ 1.364.164,95,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8
5223 LA 's-Hertogenbosch
Postbus 70501
5201 CB 's-Hertogenbosch
T +31 (0)73 6 409 409
F +31 (0)73 6 410 118
info@hevo.nl
ISO 9001-gecertificeerd
KvK Brabant 16029774
BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
2004	1.169	Permanent
Bruto Capaciteit	1.169	
Medegebruik/Verhuur	**1 lokaal**	

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	78	80	79	79	75	72	77	80
Ruimtebehoefte	592	603	599	598	575	563	587	604
BVO (Bruto Capaciteit)	1.169	1.169	1.169	1.169	1.169	1.169	1.169	1.169
Tekort/Overschot	577	566	570	571	594	606	582	565

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school stabiel blijft. Dit heeft tot gevolg dat het ruimteoverschot stabiel blijft.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

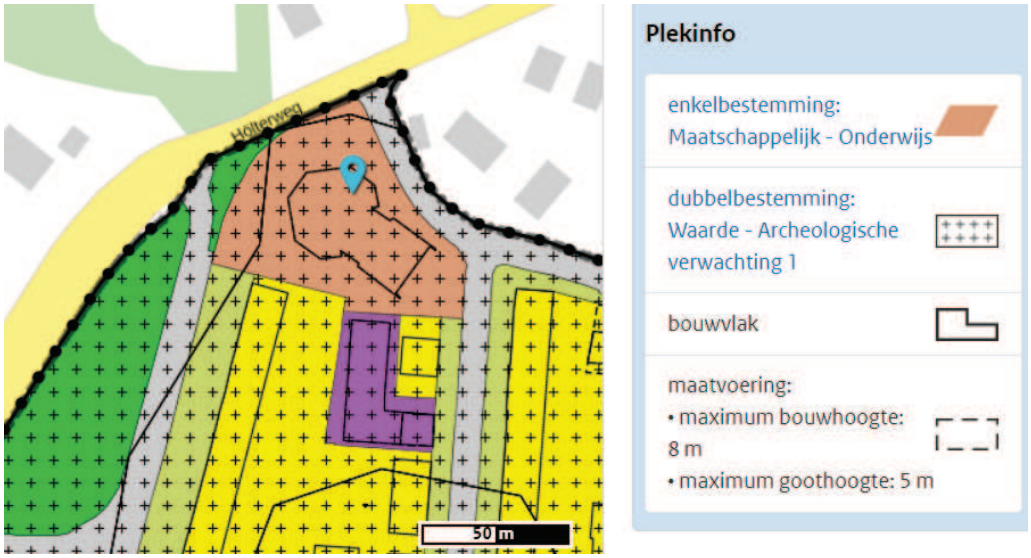

Luchtfoto

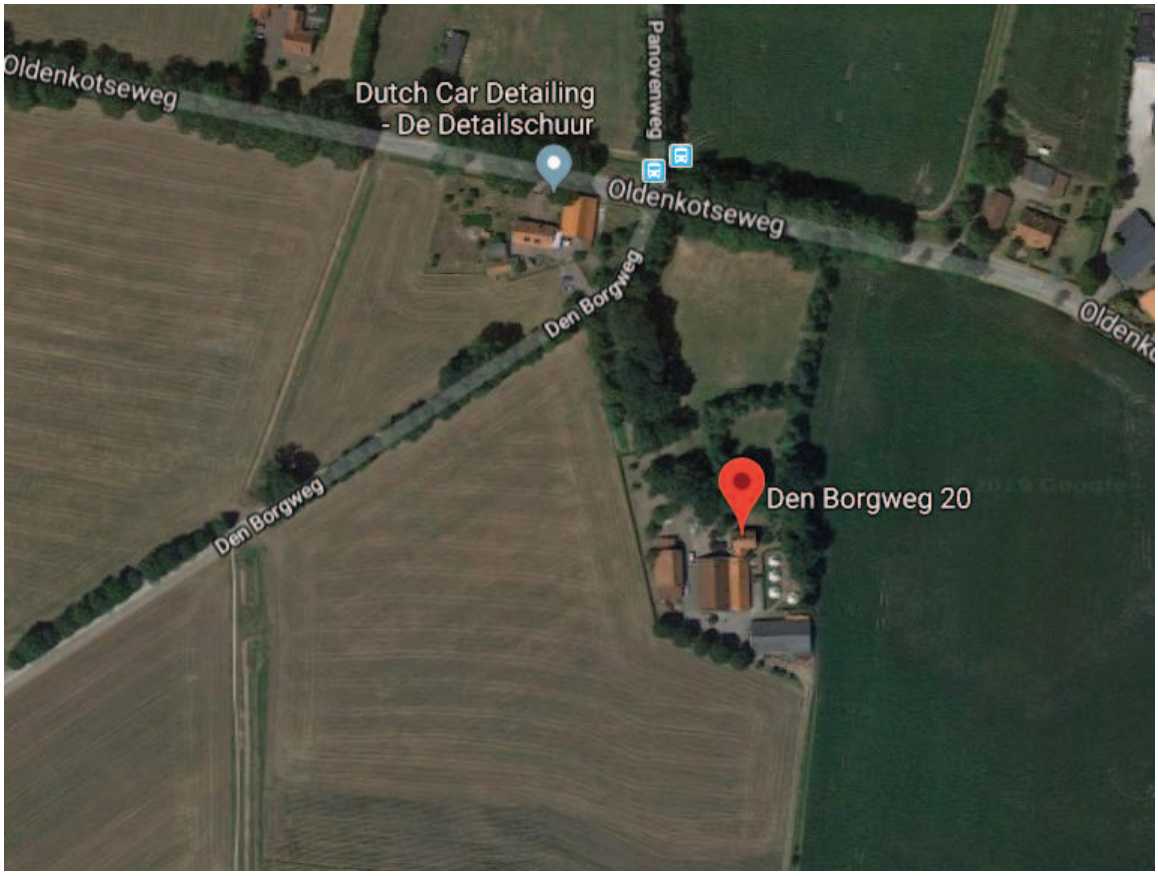
Oldenkotseweg
Dutch Car Detailing
- De Detailschuur
Panovenweg
Oldenkotseweg
Den Borgweg
Den Borgweg
Den Borgweg 20

1.5. Plattegronden

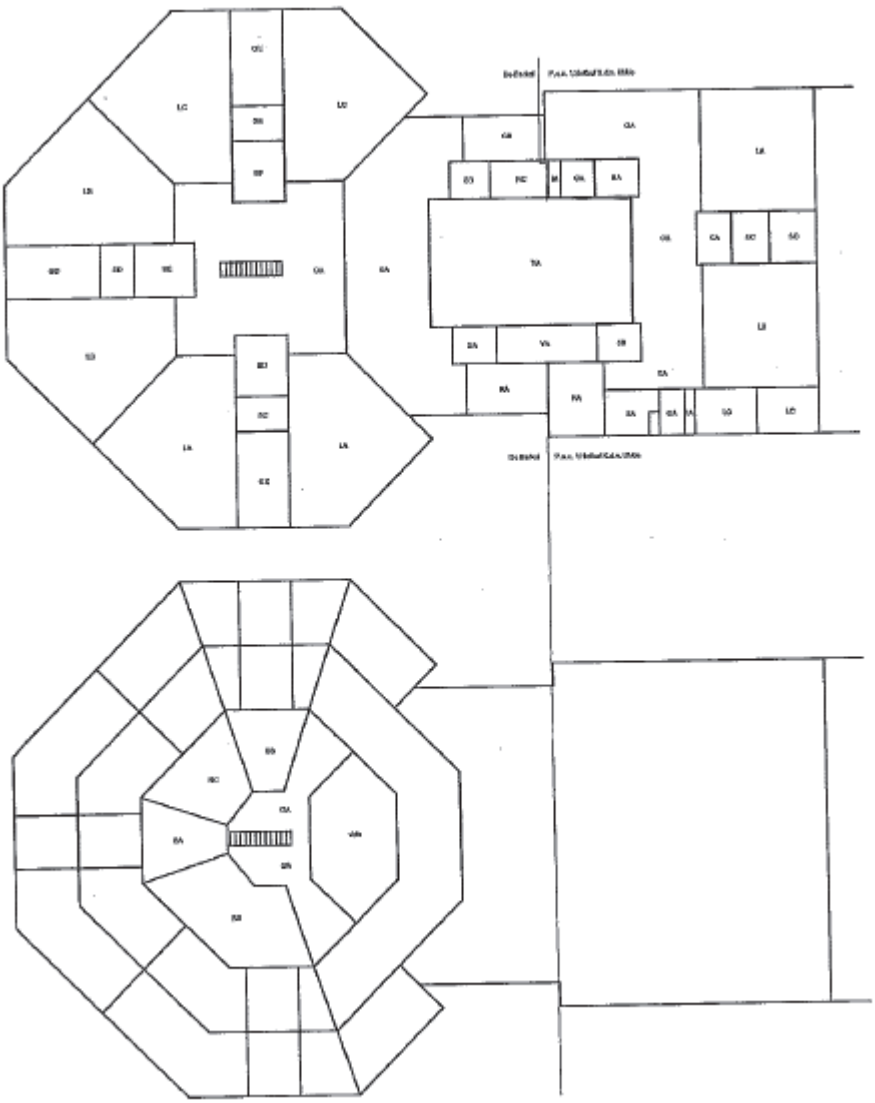

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 04-07-2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	7

Toelichting

Het is een jong en opvallend vormgegeven schoolgebouw. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is geen sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	7

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 2004 gebouwd. Daarmee is het gebouw 15 oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw binnen 20-30 in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 7.

Reflectie bouwkundige elementen:

Toelichting op eventuele renovaties of gepleegd groot onderhoud.

- Daken: geen aandachtspunten.
- Vloeren: geen aandachtspunten.
- CV-ketels: geen aandachtspunten.
- Sanitair: geen aandachtspunten.
- Elektrische Installaties: geen aandachtspunten.
- Riolering: geen aandachtspunten.
- Dubbel glas: geen aandachtspunten.
- Plafonds: geen aandachtspunten.

Ten aanzien van de bouwkundige elementen zijn er geen aandachtspunten/problemen.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een investeringsniveau van € 19.865 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is € 22.027 euro per jaar. Er is wel/geen overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich niet genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie
Er zijn geen redenen om het oordeel te nuanceren op basis van de drie reflecties.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	6

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is voorzien van mechanische ventilatie conform Frisse Scholen Klasse C. Daarnaast is het mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte >1,80 meter.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	4

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	€ 1.153	€ 8.394	-€ 7.241
Verwarming	€ 4.466	€ 7.464	-€ 2.998
Totaal	€ 5.619	€ 15.858	-€ 10.239

**Electra o.b.v. jaarrekening 2017. ** Verwarming o.b.v. jaarrekening 2017.*

Het gebouw is zeer slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van zeer slechte kwaliteit. Er is een overschrijding van de mi-vergoeding op elektra en gas van meer dan 50%.

De energiekosten (electra en gas) overschrijden de Velovergoeding met 182%

Opvallend, hoe kan dit?

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	7

Toelichting onderwijsvisie
De Berkel is een openbare school. Dit betekent dat de school algemeen toegankelijk is en voor ieder kind bereikbaar en beschikbaar is. Openbaar onderwijs betekent ook betrokkenheid, openheid en transparantie. De school is in ontwikkeling, past moderne onderwijskundige ideeën toe en heeft grote zorg voor alle kinderen. Met het onderwijs wil de school de ontwikkeling van eigen mogelijkheden van de kinderen begeleiden.

Het schoolgebouw – behoefte van de school
Het schoolgebouw kan het onderwijsconcept goed faciliteren. Door de opzet van het gebouw is er kleinschaligheid en door de geschakelde lokalen met nevenruimten ertussen is het mogelijk te differentiëren in lesvormen.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula. De aula is voldoende groot om de gehele school te faciliteren.
- Stafruimten: er zijn voldoende stafruimten.
- Bergruimte: er is voldoende bergruimte.
- Passend Onderwijs: Er is eenmiva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting voldoende gefaciliteerd.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	7	1	7
Bouwkundige staat	7	3	21
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	6	2	12
Exploitatie	4	2	8
Onderwijskundige staat	7	3	21
Totaal			75

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar

Het gebouw is in goede staat. De exploitatie is echter zeer negatief en opvallend. Hier zou onderzoek naar gedaan moeten worden. Verder is het gebouw goed op orde, het advies is een ingreep over meer dan 20 jaar.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	1.169	€ 302.187
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	1.169	€ 149.315
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	1.169	€ 135.786
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	j	€ 209	1.169	€ -
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	j	€ 36	1.169	€ -
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	1.169	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	1.169	€ 76.626
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	1.169	€ 70.140
				€ 734.055

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Voldoende	Bijvoorbeeld: de verkeerssituatie m.b.t. toegangswegen naar de school is niet helemaal overzichtelijk, maar ouders kunnen het wel goed vinden en de ontsluiting is voldoende.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Voldoende	Bijvoorbeeld: Er zijn niet helemaal genoeg parkeerplaatsen, maar door de inrichting van de straten wordt het over het algemeen niet te druk tijdens het halen en brengen van kinderen. Er wordt rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Voldoende	Het kan soms best druk zijn of het is niet altijd makkelijk om de straat over te steken, maar je kunt de verkeerssituatie voor lopende en fietsende kinderen niet onveilig noemen.

Quickscan Daltonschool i.o. Willibrordus

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	**Daltonschool i.o. Willibrordus**
Bestuur:	**Stichting voor Katholiek Basisonderwijs Gelderland**
Adres:	Nieuwe Weg 11
Postcode en plaats:	7261 NL Ruurlo
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	06KK
Kavelgrootte:	1930 m²
Boekwaarde:	€ 230.897,30,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
2015	1.110	Permanent
Bruto Capaciteit	**1.110**	
Medegebruik/Verhuur	**1 lokaal KOV***	

*rechtstreeks gehuurd van de gemeente
gebouw is eigendom van een private investeerder

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	133	123	117	113	111	109	111	114
Ruimtebehoefte	869	820	786	770	758	748	758	775
BVO (Bruto Capaciteit)	1.110	1.110	1.110	1.110	1.110	1.110	1.110	1.110
Tekort/Overschot	241	290	324	340	352	362	352	335

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school krimpt. Dit heeft tot gevolg dat het ruimteoverschot oploopt.

De school ervaart dat zij passend gehuisvest zijn. De school verwacht dat het leerlingenaantal in ieder geval stabiel blijft en dat er een lichte groei ontstaat van ca. 10 leerlingen. Er wordt steeds meer voor het daltonconcept gekozen.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

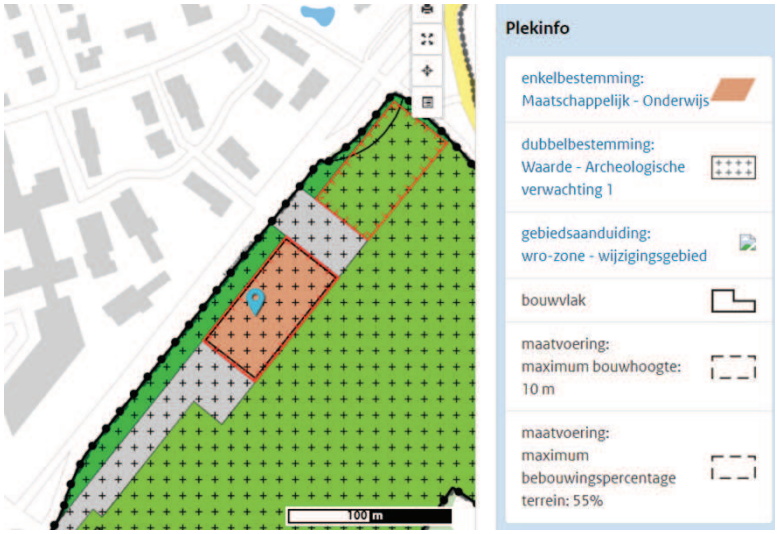

1.5. Plattegronden

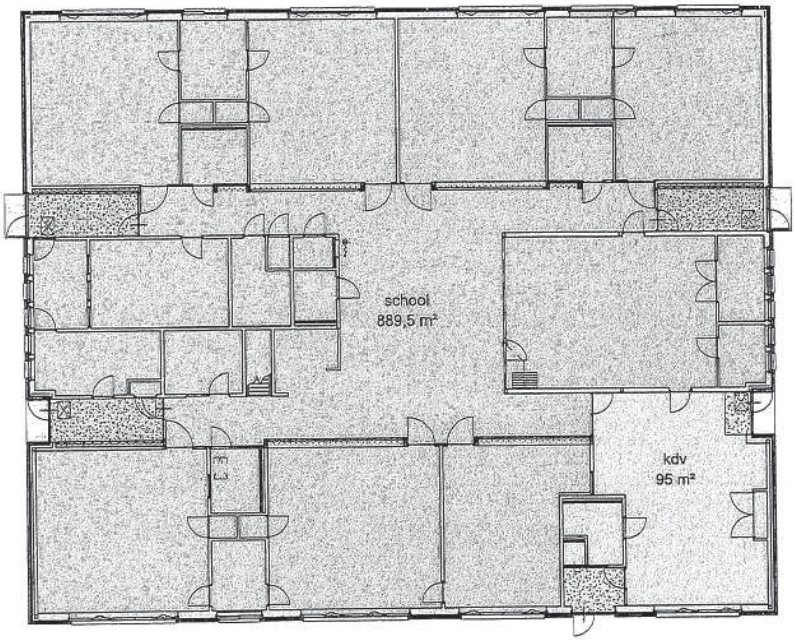

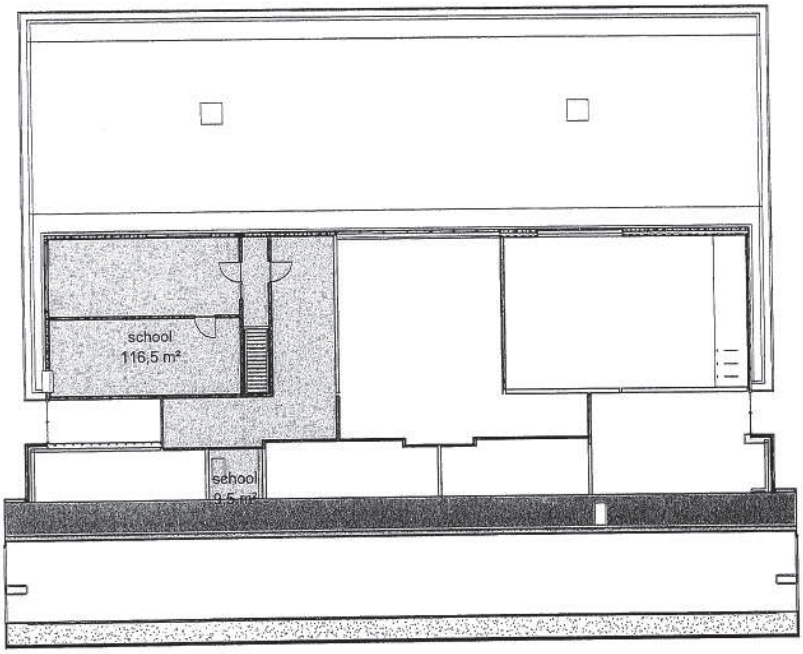

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 04-07-2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	7

Toelichting

Het is een jong en opvallend vormgegeven schoolgebouw. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is geen sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	8

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 2015 gebouwd. Daarmee is het gebouw 4 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw binnen 30-40 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 8.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: geen aandachtspunten.
- Vloeren: geen aandachtspunten.
- CV-ketels: geen aandachtspunten.
- Sanitair: geen aandachtspunten.
- Elektrische Installaties: geen aandachtspunten.
- Riolering: geen aandachtspunten.
- Dubbel glas: geen aandachtspunten.
- Plafonds: geen aandachtspunten.

Ten aanzien van de bouwkundige elementen zijn er geen aandachtspunten/problemen.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een investeringsniveau van € 5.209 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is € 29.150 per jaar. Er is geen overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich niet genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie
Er zijn geen redenen om dit oordeel te nuanceren op basis van de drie reflecties.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	7

Toelichting
Het gebouw is een conform Bouwbesluit 2012 (of later) gerealiseerde nieuwbouw, heeft een geldige gebruiksvergunning en geen veiligheidsproblemen. Aandachtspunt is wel dat de buitendeuren groot en zwaar zijn en de kleuters deze niet altijd zelfstandig kunnen openen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5,5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is voorzien van mechanische ventilatie welke onvoldoende functioneert. De school geeft aan dat het qua temperatuur en CO2 oploopt in de lokalen. Daarnaast is het mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte <1,80 meter aan 1 kant.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	4

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	€ 1.520	€ 7.683	-€ 6.163
Verwarming	€ 6.000	€ 5.666	€ 334
Totaal	€ 7.520	€ 13.349	-€ 5.829

**Electra o.b.v. jaarrekening juli 2017-juni 2018. ** Verwarming o.b.v. jaarrekening juli 2017-juni 2018.*

Het gebouw is zeer slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van zeer slechte kwaliteit. Er is een overschrijding van de mi-vergoeding op elektra en gas van meer dan 50%.

De energiekosten (electra en gas) overschrijden de Velovergoeding met 76%. De reden is waarschijnlijk dat de installaties veel elektriciteit verbruiken. Normaliter wordt dit bij nieuwere gebouwen gecompenseerd door zonnepanelen, maar deze zijn nog niet geplaatst.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	8

Toelichting
De school biedt daltononderwijs. De zelfstandigheid van de kinderen staat centraal, daarbij hebben kinderen een grote keuzevrijheid en verantwoordelijkheid. Kinderen hebben de keuze om een werkplek te kiezen buiten de instructietijd (tussenlokalen, leerplein of in de klas).

Het schoolgebouw – behoefte van de school
Het gebouw is ingericht op deze behoefte. Daarbij is ook het toezicht goed te organiseren. Aandachtspunt is de akoestiek van twee lokalen, die direct aan elkaar grenzen.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula (door middel van schuifpui op te schalen). De aula is voldoende groot om de gehele school te faciliteren.
- Stafruimten: er is 1 directieruimte, 1 personeelskamer en 1 ruimte voor administratief medewerker.. Er zijn daarmee voldoende stafruimten.
- Bergruimte: er is onvoldoende bergruimte, drie kleine magazijnen.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting optimaal gefaciliteerd. Het gebouw is ontworpen op het onderwijsconcept.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	7	1	7
Bouwkundige staat	8	3	24
Veiligheid	7	1	7
Binnenmilieu	5,5	2	11
Exploitatie	4	2	8
Onderwijskundige staat	8	3	24
Totaal			81

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
			x

Het schoolgebouw van Willibrordus is zeer nieuw, dit is ook terug te zien in de uitstraling, de bouwkundige staat en de onderwijskundige staat van het gebouw. Aandachtspunten zijn de exploitatie en het binnenmilieu, welke beide slecht scoren. Het is verstandig om zonnepanelen te plaatsen en actie te ondernemen t.a.v. de mechanische ventilatie, zeker gezien de resterende levensduur van het gebouw.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	1.110	€ 286.936
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	j	€ 128	1.110	€ -
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	j	€ 116	1.110	€ -
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	j	€ 209	1.110	€ -
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	j	€ 36	1.110	€ -
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	1.110	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	j	€ 66	1.110	€ -
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	1.110	€ 66.600
				€ 353.536

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Goed	De school kan vanuit meerdere kanten bereikt worden en de ontsluiting is goed.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Goed	Er zijn genoeg plekken voor het aantal ouders dat kinderen met de auto komt brengen/halen, de verkeerssituatie is goed geregeld en het gebeurt zelden dat er chaotische situaties voorkomen. Er wordt goed rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Goed	Dankzij stoplichten / klaar-overs / andere maatregelen of gewoon omdat de wegen rondom school vrij rustig zijn is het veilig om naar school te lopen of fietsen. De verkeerssituatie is goed overzichtelijk.

Quickscan De Sterrenboog

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	Basisschool De Sterrenboog
Bestuur:	Stichting Keender
Adres:	Mariaplein 8
Postcode en plaats:	7156 MG Beltrum
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	07WG
Kavelgrootte:	6835 m²
Boekwaarde:	€ ,- d.d.

Statenlaan 8
5223 LA 's-Hertogenbosch
Postbus 70501
5201 CB 's-Hertogenbosch
T +31 (0)73 6 409 409
F +31 (0)73 6 410 118
info@hevo.nl
ISO 9001-gecertificeerd
KvK Brabant 16029774
BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1960 (volledige renovatie 2019)	1.531	permanent
Bruto Capaciteit	1.531	
Verhuur	**BSO/Peuterspeelzaal 2 lokalen**	
Netto Capaciteit		

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029
Aantal leerlingen	152	142	132	128	127	125	132
Ruimtebehoefte	965	916	865	845	838	831	864
BVO (Bruto Capaciteit)	1.531	1.531	1.531	1.531	1.531	1.531	1.531
Tekort/Overschot	566	615	666	686	693	700	667

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school licht krimpt. Dit heeft tot gevolg dat er normatief een ruimteoverschot is en behouden blijft.

De school ervaart geen ruimteoverschot, er waren twee leegstaande lokalen maar in de recente renovatie (2019) hebben deze een andere invulling gekregen. De gemeentelijke prognose gaat uit van krimp, de school ervaart echter meer stabiliteit ook vanwege aantrekkingskracht vanuit het omliggende gebied.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

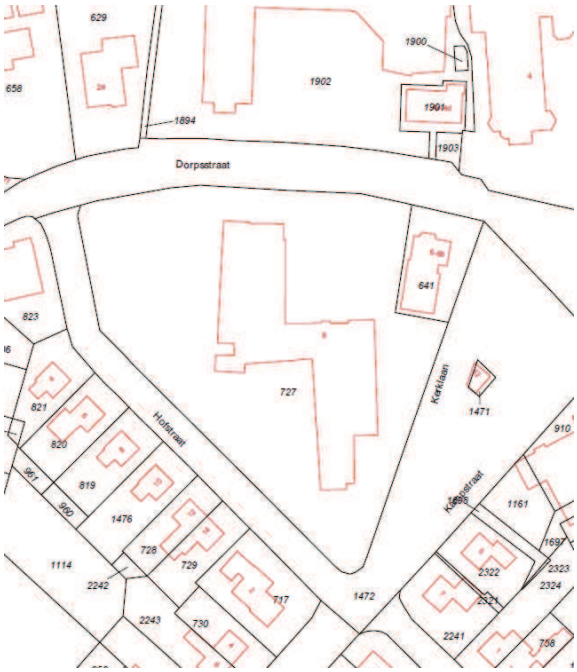

Bestemmingsplan

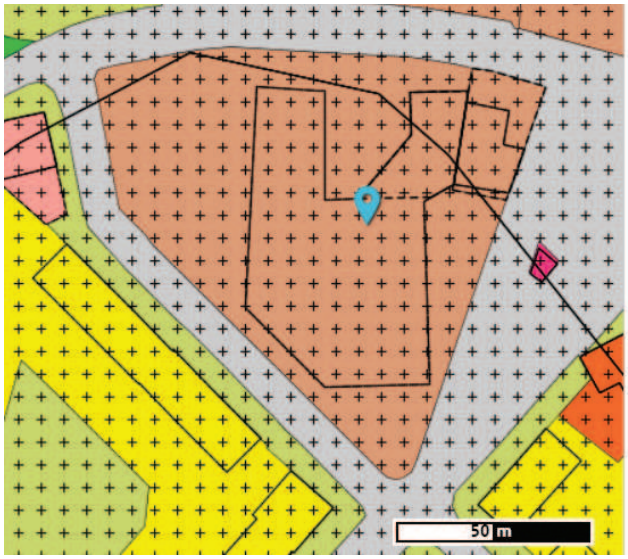

Plekinfo

enkelbestemming:
Maatschappelijk - Onderwijs

dubbelbestemming:
Waarde - Archeologische verwachting 3

bouwvlak

maatvoering:
• maximum bouwhoogte: 10 m
• maximum goothoogte: 7 m

Luchtfoto

Huisartsenpraktijk Beltrum
Onze Lieve Vrouw ten Hemelopnemingkerk
Haarstraat
Bakkerij Stroet
Dorpsstraat
Hofstraat
Rabobank
Mariaplein
Het Meken
Voslaan
Mariaplein 8
Cafe Cafetaria Zalencentrum Dute
Kampstraat
wielers

1.5. Plattegronden

Begane grond

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 11 juli 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	6

Toelichting
Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling. Het gebouw is recentelijk gerenoveerd en straalt een geheel uit. Het kavel is ruim.

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	8

Toelichting
Het gebouw stamt oorspronkelijk uit 1960 maar is in 2001 en meest recent in 2019 levensduur verlengend gerenoveerd. Het gebouw is daarmee oorspronkelijk 59 jaar oud maar de levensduur is door de renovatie met circa 20 jaar verlengd.

Reflectie bouwkundige elementen:
Toelichting op eventuele renovaties of gepleegd groot onderhoud.

- Daken: vervangen in 2016
- Vloeren: vervangen in 2019
- CV-ketels: vervangen in 2001
- Sanitair: vervangen in 2019
- Elektrische Installaties: vervangen in 2001
- Riolering: geen problemen
- Dubbel glas: aanwezig, kozijnen en glas vervangen in 2001
- Plafonds: deels niet vervangen (2001) deels wel.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een investeringsniveau van 39.901 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is 29.618 euro per jaar. Er is wel sprake van een overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding. Echter met de recente renovatie is de verwachting dat de overschrijding de komende jaren zal dalen.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5,5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Er is in het gebouw geen sprake van mechanische ventilatie. Wel kunnen er ramen geopend worden op verschillende hoogten. Daarbij is het d.m.v. ventilatieroosters in alle lokalen mogelijk om via twee zijden te ventileren.
De lokale kennen hoge plafonds waardoor er weinig problemen ervaren worden. Daarbij is er tijdens de recente renovatie zonwerende folie geplaatst op de ramen aan de zonkant.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	6

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	€1.519,91	€4.368*	€2.849,91
Verwarming	€6.000,36	€8.745**	€2.745,36
Totaal	€7.520,27	€13.113	€5.595,27

**Electra o.b.v. jaarrekening 2017. ** Verwarming o.b.v. jaarrekening 2017*

Op basis van de verbruikscijfers van 2017 is er een overschrijding van de energiekosten op de mi-vergoeding van 74%. Hiermee scoort het gebouw een 4 voor wat betreft exploitatie.

Na de recente renovatie (2019) is de verwachting dat de verbruikskosten aanzienlijk gaan dalen en meer in lijn komen met de vergoeding. Om deze reden nuanceren we de beoordeling van de exploitatie naar een 6.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	8

Toelichting Onderwijsvisie
Er is voor de renovatie goed nagedacht over de onderwijskundige visie. Het gebouw zoals het er nu staat hier dan ook volledig op aan. Dit vertaald zich met name in een aantal grotere ruimtes/leerpleinen welke gerealiseerd zijn.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula. De aula is wel voldoende groot om de gehele school te faciliteren.
- Stafruimten: er is voldoende stafruimte.
- Bergruimte: er is voldoende bergruimte
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting optimaal gefaciliteerd. Het gebouw is ontworpen op het onderwijsconcept.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	8	3	24
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5.5	2	11
Exploitatie	6	2	12
Onderwijskundige staat	8	3	24
Totaal			85

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
			x

Na de recente renovatie is dit gebouw in goede staat. Op basis van de totaal score van 83 punten is dit gebouw pas over meer dan 20 jaar toe aan nieuwbouw dan wel levensduur verlengende renovatie. Binnenmilieu scoort relatief laag, echter is deze beoordeling tot stand gekomen vanwege het ontbreken van mechanische ventilatie met het bijbehorende hogere gebruiksgenot, er worden geen klachten ervaren.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	1.531	€ 395.764
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	j	€ 128	1.531	€ -
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	j	€ 116	1.531	€ -
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	j	€ 209	1.531	€ -
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	j	€ 36	1.531	€ -
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	1.531	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	j	€ 66	1.531	€ -
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	1.531	€ 91.860
				€ 487.624

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Goed	De school kan vanuit meerdere kanten bereikt worden en de ontsluiting is goed.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Voldoende	Het kan druk zijn, zeker in combinatie met de weekmarkt.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Voldoende	Veiligheid is soms in het gedrang. Er is sprake van sluipverkeer en grote landbouwvoertuigen welke langs de school rijden.

Quickscan Het Sterrenpalet

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	Het Sterrenpalet (IKC)
Bestuur:	Stichting VCO Oost Nederland
Adres:	Prins Bernhardstraat 6
Postcode en plaats:	7151 DG Eibergen
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	05NT
Kavelgrootte:	3.525 m²
Boekwaarde:	€ ,- d.d.

Statenlaan 8
5223 LA 's-Hertogenbosch
Postbus 70501
5201 CB 's-Hertogenbosch
T +31 (0)73 6 409 409
F +31 (0)73 6 410 118
info@hevo.nl
ISO 9001-gecertificeerd
KvK Brabant 16029774
BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1952	2877	Permanent
2017/2018	Aula/atrium en speellokaal	Permanent
Bruto Capaciteit		
Verhuur kdv/speellokaal	+/- 178m2	
Netto Capaciteit		

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029
Aantal leerlingen	265	252	246	242	240	243	253
Ruimtebehoefte	1.533	1.466	1.440	1.418	1.409	1.423	1.472
BVO (Bruto Capaciteit) (incl. kdv)	2.877	2.877	2.877	2.877	2.877	2.877	2.877
Tekort/Overschot	1.344	1.411	1.437	1.459	1.468	1.454	1.405

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school licht krimpt. Dit heeft tot gevolg dat er een ruimteoverschot is en behouden blijft.

De school ervaart zelf ruimtetekort, uit de ruimtebehoefte berekening blijkt echter ruimteoverschot. Dit verschil kan verklaard worden door de grote aula/atrium, het ontwerpverlies dat optreed bij renovatie van een bestaand gebouw en de ruimtes welke in gebruik zijn door het Kinderdagverblijf (178m²). Volgens de gemeentelijke prognose krimpt de bevolking, de school merkt daarentegen de laatste jaren juist groei.

1.4. Locatie

Bestemmingsplan

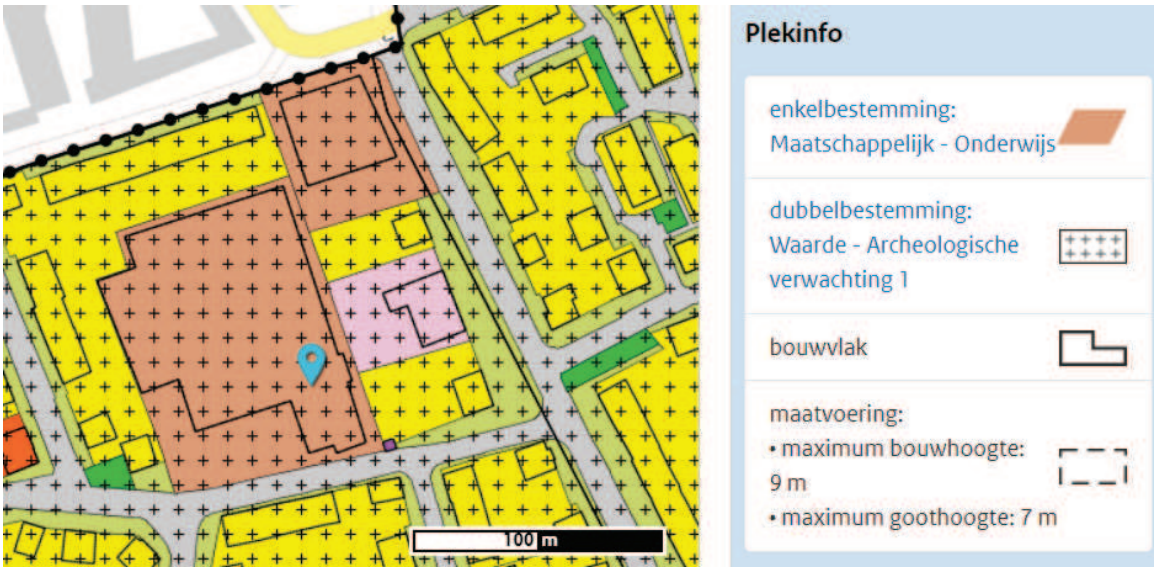

Luchtfoto

Kon. Julianastraat
Kon. Julianastraat
J.W. Hegemanstraat
Branditt reclame
& design
Het Sterrenpalet
Prins Bernhardstraat
Prins Bernhardstraat

1.5. Plattegronden

Begane grond

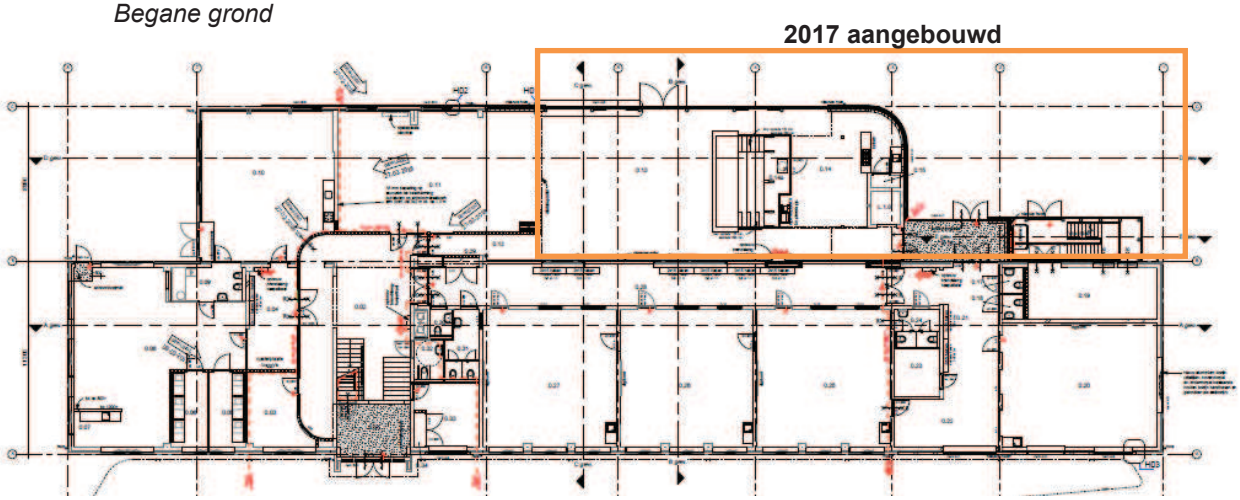

Eerste verdieping

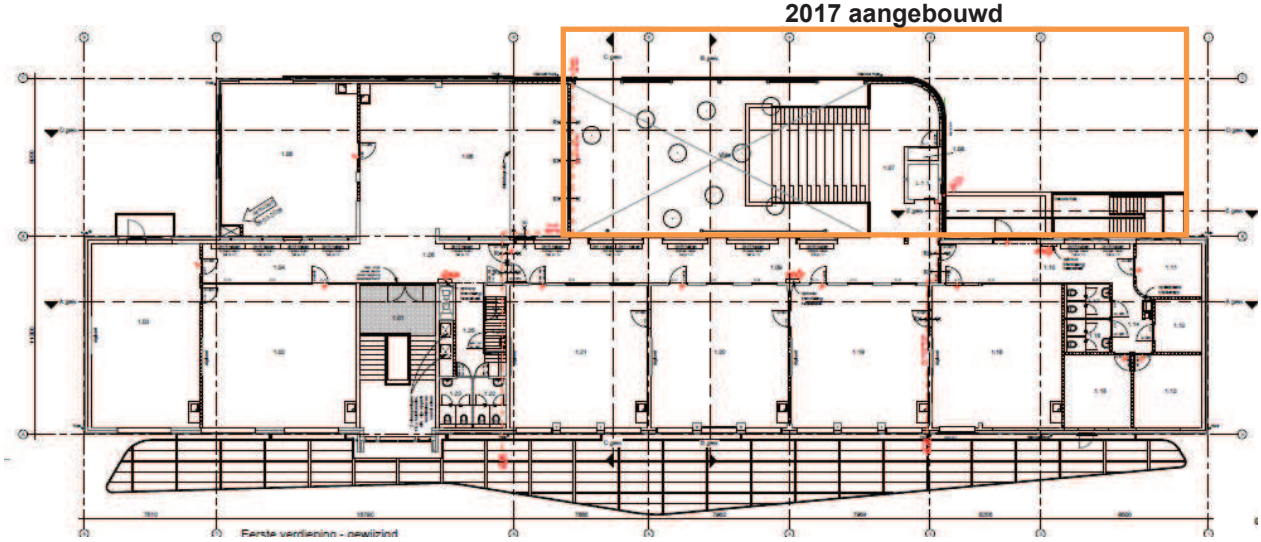

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 11 juli 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	7

Toelichting

Het is Een oud gebouw met een mooie monumentale uitstraling, de latere uitbouw (2017/2018) is duidelijk in een andere stijl aangebracht. Het is een ruim kavel.

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	7

Toelichting

Het gebouw is in 2017/2018 deels uitgebreid met een aula/trap met vide. De rest van het gebouw is in 2018 volledig gerenoveerd. Oorspronkelijk is het gebouw 67 jaar oud. Echter vanwege de recente levensduur verlengende renovatie is het gebouw pas over meer dan 20 jaar toe aan nieuwbouw of renovatie.

Reflectie bouwkundige elementen:
Toelichting op eventuele renovaties of gepleegd groot onderhoud.

- Daken: niet vervangen wel volledig geïsoleerd (van binnenuit)
- Vloeren: vervangen 2018
- CV-ketels: vervangen 2018
- Sanitair: vervangen 2018
- Elektrische Installaties: vervangen 2018
- Riolering: geen grote problemen
- Dubbel glas/kozijnen: vervangen in 2000
- Plafonds: vervangen in 2018

Er zijn nog wat aandachtspunten omtrent het dak en de afwatering (dakgoten).

Reflectie investeringsniveau MJOP
De school zit pas sinds januari 2019 in dit gebouw, een MJOP wordt op dit moment opgesteld. De Velovergoeding voor onderhoud is 46.492 euro per jaar. Er kan op dit moment nog niets gezegd worden over een over- of onderschrijding van de Velovergoedig.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	7

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Er is volledige mechanische ventilatie en deze voldoet aan Frisse Scholen klasse B. Daarnaast kunnen er ook nog ramen geopend worden.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	6

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	€2.375,66		
Verwarming	€9.580,86		
Totaal	€11.956,52		

De school zit pas sinds januari in het huidige gebouw. Er zijn nog geen jaarafrekeningen beschikbaar.

Omdat buitenmuren en daken zijn nageïsoleerd heeft het gebouw weliswaar geen nieuwbouwkwaliteit maar is redelijk geïsoleerd. Ook is de begane grond niet geïsoleerd tijdens de laatste renovatie. De energiehuishouding is redelijk op orde.

Overschrijding van de Velovergoeding kan niet berekent worden omdat er nog geen jaarafrekeningen beschikbaar zijn.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	8

Toelichting Onderwijsvisie

De school biedt les in leerstofgroepen. Dit betreft het traditionele leerstofjaarklassensysteem. Deze vorm van onderwijs wordt voldoende gefaciliteerd echter door de groei ontstaat er een tekort aan ruimten.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is aula. Deze is voldoende groot om de gehele school te faciliteren.
- Stafruimten: er zijn verschillende type stafruimten. Er ontstaat een tekort aan ruimten voor IB en Administratie
- Bergruimte: Er is voldoende bergruimte, oa. Op de volledige zolder.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoeltoegankelijk en voorzien van een lift.

Conclusie

De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting optimaal gefaciliteerd. Het gebouw is ontworpen op het onderwijsconcept.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	7	1	7
Bouwkundige staat	7	3	21
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	7	2	14
Exploitatie	6	2	12
Onderwijskundige staat	8	3	24
Totaal			84

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
			x

Het gebouw van IKC Het Sterrenpalet verkeert in een goede staat. En is op basis van de score van 81 pas over meer dan 20 jaar toe aan nieuwbouw of levensduur verlengende renovatie. Er zijn bouwkundig en qua isolatie nog een aantal aandachtspunten. Het ruimteoverschot zou deels verklaard kunnen worden door het grote atrium/aula, het ontwerpverlies dat optreed bij de renovatie van een bestaand gebouw en het gebruik van 178m² door de kinderopvang/speellokaal.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	j	€ 259	2.877	€ -
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	j	€ 128	2.877	€ -
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	j	€ 116	2.877	€ -
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 209	2.877	€ 600.795
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	n	€ 36	2.877	€ 104.993
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	2.877	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	j	€ 66	2.877	€ -
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	2.877	€ 172.620
				€ 878.409

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Onvoldoende	Er is maar één (smalle) weg om bij de school te komen en daar is het voor aanvang van school druk.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Voldoende	Er is een strook aangelegd om leerlingen af te zetten bij school. Wel is het in de fietsenstalling en het fietspad rondom school druk.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Goed	De straat is autoluw gemaakt (versmalling), daarnaast is er veel ruimte rondom school om te wachten en verzamelen.

Quickscan VSO De Korte Dreef

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	**VSO De Korte Dreef**
Bestuur:	**Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland**
Adres:	Korte Dreef 1
Postcode en plaats:	7271 NM Borculo
Onderwijssoort:	VSO
Brin nummer:	
Kavelgrootte:	m²
Boekwaarde:	€ ,- d.d.

Statenlaan 8
5223 LA 's-Hertogenbosch
Postbus 70501
5201 CB 's-Hertogenbosch
T +31 (0)73 6 409 409
F +31 (0)73 6 410 118
info@hevo.nl
ISO 9001-gecertificeerd
KvK Brabant 16029774
BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
2004 (onderbouw)	**1.100**	Semi permanent
2013 (bovenbouw)	**800**	Permanent
Bruto Capaciteit	**1.900**	
Medegebruik/Verhuur	**nvt**	
Netto Capaciteit		

Twee speciale groepen leerlingen die één op één onderwijs/begeleiding krijgen, zijn gehuisvest in de oude boerderij. Het bestuur Sotog huurt deze ruimte van een verhuurder, dit gebouw wordt dan ook niet meegenomen in deze quickscan. De boerderij is gedateerd en was oorspronkelijk een woonboerderij.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019
Aantal leerlingen	115
Ruimtebehoefte	1.773
BVO (Bruto Capaciteit)	1.900
Tekort/Overschot	227

2019 betreft teldatum 1-10-2018. Het leerlingenaantal is afkomstig van de school zelf.

Het huidig aantal leerlingen voor de onderbouw en de bovenbouw is 115 leerlingen. Bij dit leerlingenaantal hoort een ruimtebehoefte van 1.773 m2 bvo. Er is dus formeel een ruimteoverschot.
De school ervaart een klein ruimteoverschot gezien het feit één lokaal is ingericht als bibliotheek in de onderbouw. Daarentegen worden praktijklokalen als te klein ervaren. Met andere woorden; de indeling leidt tot een gevoel van ruimtetekort.

1.4. Locatie

Bestemmingsplan

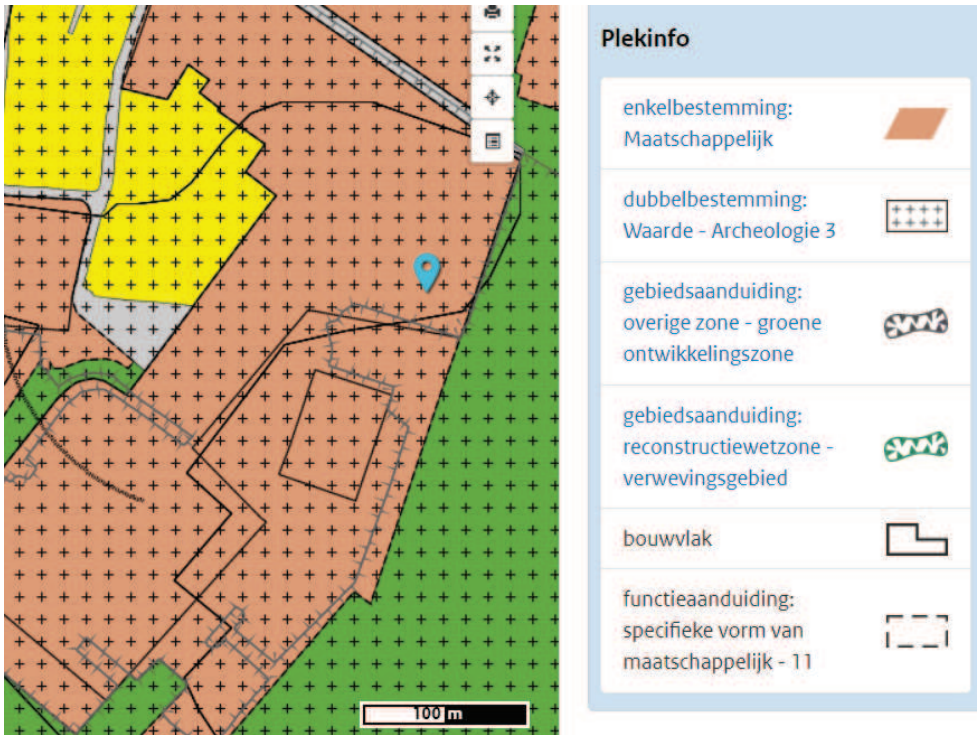

Luchtfoto

1.5. Plattegronden

Plattegrond permanente gebouw uit 2003 voor de bovenbouw.
Deze quickscan betreft het gebouwdeel die donker rood is.

Plattegrond semi-permanente gebouw voor de onderbouw:

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 3 juli 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling gebouw 2004	6
Uitstraling gebouw 2013	7

Toelichting

Het gebouw uit 2004 is semipermanent en modulair gebouwd. Er is een gevel tegen het gebouw aangezet, waardoor het aan de buitenzijde een hoogwaardiger en meer permanente uitstraling heeft.

Het gebouw uit 2013 is slechts 5 jaar oud en is een jong gebouw. Dit is een permanent gebouw en heeft een eigentijdse uitstraling.

Beide gebouwen stralen ieder één geheel uit en zijn beiden niet uitgebreid. De gebouwen passen goed in de omgeving. De kavels zijn ruim van opzet en liggen in een landelijke omgeving (zie 1.4). Het gebouw uit 2004, van de onderbouw, grenst aan een bos waar recentelijk met het programma Beweeg Wijs een klimbos is gerealiseerd.

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat gebouw 2004	4
Bouwkundige staat gebouw 2013	8

Toelichting
Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Gebouw 2004
Het gebouw is in 2004 gebouwd. Daarmee is het gebouw 15 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Het is een semi permanent gebouw met een twintig jarige levensduur. Dit houdt in dat het gebouw over 5 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 4.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: het gebouw heeft een plat dak en is niet geïsoleerd.
- Vloeren: de school heeft recent nieuwe vloerbedekking. Er treedt scheurvorming en verzakking op bij de dilatatie. Hierdoor gaan de deuren en ramen zakken en zijn op een aantal plaatsen moeilijk te sluiten.
- Cv-ketels: deze zijn nu 15 jaar oud.
- Sanitair: het sanitair is netjes. Zie riolering.
- Elektrische Installaties: geen problemen.
- Riolering: in meerdere lokalen is sprake van rioollucht.
- Dubbel glas: overal toegepast.
- Plafonds: is netjes, witte systeemplafonds.

Ten aanzien van de bouwkundige elementen zijn er aandachtspunten/problemen met het feit dat het gebouw een semipermanent karakter heeft en het einde van de levensduur in zicht is. Dit uit zich in problemen met de riolering, de verzakking, scheurvorming en het klimaat. Er is niet voldoende afzuiging aanwezig in de praktijklokalen (techniekokaal en kooklokaal).

Gebouw 2013
Het gebouw is in 2013 gebouwd. Daarmee is het gebouw 6 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw over 34 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 8.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: geen problemen.
- Vloeren: geen problemen.
- CV-ketels: geen problemen, zijn nu 6 jaar oud.
- Sanitair: geen problemen, netjes.
- Elektrische Installaties: geen problemen.
- Riolering: geen problemen.
- Dubbel glas: geen problemen.
- Plafonds: geen problemen. Netjes, witte systeemplafonds.

Er zijn geen aandachtspunten/problemen op het gebied van bouwkundige elementen.

Conclusie
Er zijn geen redenen om het oordeel van beide gebouwen te nuanceren op basis van de bovenstaande reflecties.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid gebouw 2004	6
Veiligheid gebouw 2013	6

Toelichting
Beide gebouwen hebben een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu gebouw 2004	4
Binnenmilieu gebouw 2013	7

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw uit 2004 is niet voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Het is mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte <1,80 meter (1 kant).

Het gebouw uit 2013 is wel voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee wel aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Daarnaast is het mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte <1,80 meter (1 kant).

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie gebouw 2004	5
Exploitatie gebouw 2013	7

De jaarrekeningen van gas en elektra zijn niet ontvangen voor specifiek het onderwijsgebouw van VSO De Korte Dreef. Op basis van de leeftijd van het gebouw zijn de scores van exploitatie ingeschat. Het gebouw uit 2004 is slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van slechte kwaliteit. Het gebouw uit 2013 heeft nieuwbouwkwaliteit. De isolatiewaarde en energiehuishouding zijn goed.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat gebouw 2004	5,5
Onderwijskundige staat gebouw 2013	8

Toelichting onderwijsvisie
De school biedt onderwijs aan jongeren met een licht verstandelijke beperking en gecompliceerde gedragsproblemen. De problematiek manifesteert zich in de thuis-, school- en/of vrijetijdssituatie.
Dit zijn ZMOK-LVG-jongeren (een combinatie van de cluster3- en cluster4-problematiek) met een IQ tussen de 50 en 85 en in de leeftijd vanaf 11-12 jaar tot circa 20 jaar. Daarbij is behoefte aan een veilige omgeving waarin de leerlingen gestimuleerd worden om zich te ontwikkelen. Rust, duidelijkheid en structuur n een gemoedelijke sfeer zijn belangrijk.

Het schoolgebouw uit 2004– behoefte van de school
De onderbouw van VSO De Korte Dreef is gehuisvest in dit gebouw. Het is een modulair gebouwd onderwijsgebouw met aan weerszijden lokalen gelegen aan een smalle gang. Alle lokalen hebben dezelfde standaardafmeting. Dit resulteert in passende grootte van een theorielokaal. Daarentegen zijn de praktijklokalen hierdoor aan de krappe kant.

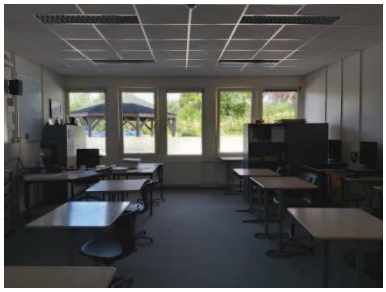

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is geen aula. Dit wordt als vervelend ervaren, omdat de leerlingen in het lokaal pauzeren.
- Stafruimten: Er zijn drie kantoren. 1 kantoor heeft geen daglicht. De directiekamer en de receptie worden nu gedeeld. Er is daarmee 1 stafruimte te weinig. De school geeft ook aan een tekort te hebben.
- Bergruimte: De school geeft aan dat de bergruimte wel/niet voldoende is.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting redelijk gefaciliteerd. De opzet en de indeling van het gebouw sluit aan bij de doelgroep en de onderwijsvisie. Echter is er een tekort aan specifieke ruimten (kantoor en aula) en de praktijklokalen zijn krap. Het aan te passen bvo is tussen de 10% en 25%.

Het schoolgebouw uit 2013– behoefte van de school
Het gebouw is ontworpen op de onderwijsvisie van de school. Het gebouw huisvest een aantal praktijkruimten/werkplaatsen, waar de leerlingen vakgericht onderwijs krijgen. Daarnaast zijn er lokalen gesitueerd in het gebouw voor de theoretische vakken. Deze lokalen zijn allen gelegen aan een gang. Het is een overzichtelijk gebouw met rechte looplijnen, dat aansluit bij de doelgroep.

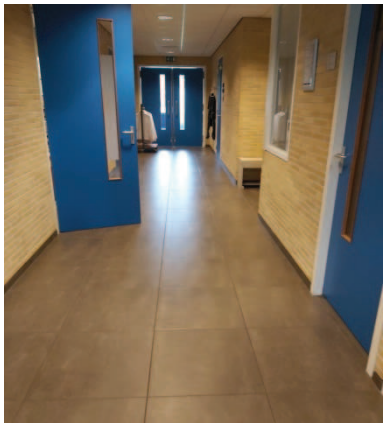

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula. De aula is voldoende groot om de gehele school te faciliteren.
- Stafruimten: er is een directiekamer, personeelskamer en diverse spreekruimten. Er zijn daarmee voldoende stafruimten. De school geeft aan geen tekort te komen.
- Bergruimte: de praktijkruimten hebben allen een eigen magazijn. Er zijn ook algemene bergruimte. De school geeft aan dat de bergruimte voldoende is.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting optimaal gefaciliteerd. Het gebouw is ontworpen op het onderwijsconcept.

3. Conclusie

2004

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	4	3	12
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	4	2	8
Exploitatie	5	2	10
Onderwijskundige staat	5,5	3	16,5
Totaal			58,5

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
	X		

Het gebouw is een semipermanent gebouw, dat over circa 5 jaar zijn levensduur heeft bereikt. De school ervaart op dit moment een aantal technische/bouwkundige problemen, wat betreft scheurvorming/verzakking en het klimaat. Onderwijskundig faciliteert het gebouw de onderwijsvisie redelijk, echter is er een tekort aan stafruimten en zijn de praktijklokalen krap.

2013

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	7	1	7
Bouwkundige staat	8	3	24
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	7	2	14
Exploitatie	7	2	14
Onderwijskundige staat	8	3	24
Totaal			89

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
			X

Het gebouw is slechtst 6 jaar oud en vertoont zowel bouwkundig als onderwijskundig geen gebreken/tekortkomingen. Het gebouw is ontworpen op de onderwijsvisie van de school, heeft mechanische ventilatie ten behoeve van een prettig binnenklimaat en is duidelijk en helder van structuur.

4. Duurzaamheid

2004

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	1.100	€ 284.351
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	1.100	€ 140.502
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	1.100	€ 127.771
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 209	1.100	€ 229.710
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	n	€ 36	1.100	€ 40.143
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	1.100	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	1.100	€ 72.103
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	1.100	€ 66.000
				€ 960.580

2013

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	j	€ 259	800	€ -
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	j	€ 128	800	€ -
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	j	€ 116	800	€ -
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	j	€ 209	800	€ -
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	j	€ 36	800	€ -
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	800	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	j	€ 66	800	€ -
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	800	€ 48.000
				€ 48.000

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Goed	De school kan vanuit de Isidorusweg en Fratersdijk bereikt worden. de ontsluiting bij de school is goed. Wel zijn afspraken gemaakt met (V)SO Klein Borculo m.b.t. het taxiverkeer gezien de drukte van de drie scholen op de Wessel van Eyllaan.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Voldoende	Bij het halen en brengen is het druk met taxibusjes. Door de breedte van de weg en het feit dat de school aan een rustige weg ligt is dit goed te handhaven. Het halen en brengen verloopt gestructureerd en is daarom niet gevaarlijk te noemen.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende leerlingen	
Voldoende	Zie kopje drukte tijdens halen/brengen. Het kan druk zijn bij het halen en brengen. Door de structuur is de verkeerssituatie voor lopende en fietsende kinderen niet onveilig te noemen.

Quickscan SO Klein Borculo

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	**Klein Borculo**
Bestuur:	**Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland**
Adres:	Schoollaan 1
Postcode en plaats:	7271 NS Borculo
Onderwijssoort:	Speciaal Primair Onderwijs
Brin nummer:	04EJ
Kavelgrootte:	9820 m²
Boekwaarde:	€ ,- d.d.

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1983		Permanent
Jaren'90		Permanent
Bruto Capaciteit		
Medegebruik/Verhuur	**nvt**	
Netto Capaciteit		

m2 bvo's zijn niet bekend.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019
Aantal leerlingen	88
Ruimtebehoefte	1144
BVO (Bruto Capaciteit)	
Tekort/Overschot	

2019 betreft teldatum 1-10-2018 afkomstig van de school zelf.

De school geeft aan dat door de invoering van Passend Onderwijs de afgelopen jaren het leerlingenaantal had moeten dalen. Echter is het leerlingenaantal de afgelopen jaren zelfs licht gestegen op Klein Borculo. Het leerlingenaantal is nu stabiel. De school heeft 88 leerlingen verdeeld over 8 groepen.

De school ervaart een specifiek ruimtetekort, doordat er nevenruimten en stafruimten missen. Zie 2.6

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

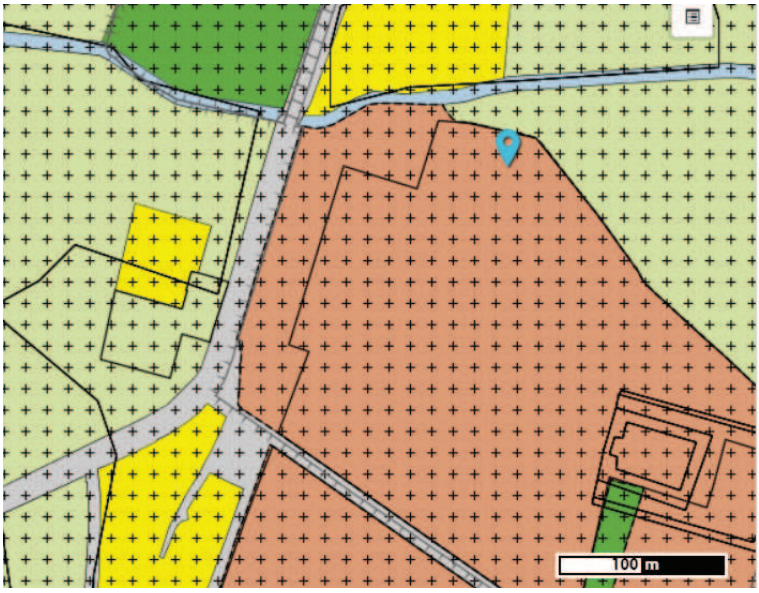

Plekinfo

enkelbestemming: Maatschappelijk	
dubbelbestemming: Waarde - Archeologie 5	
gebiedsaanduiding: reconstructiewetzone - verwevingsgebied	
bouwvlak	
functieaanduiding: specifieke vorm van maatschappelijk - 10	

Luchtfoto

G. Kleve
Wessel van Eyllaan
Schoollaan 1
Schoollaan
VSO Klein Borculo
Leo- stichting (Internaat)
Herenlaan

1.5. Plattegronden

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 2 juli 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling 1983	5,5
Uitstraling jaren'90	5,5

Toelichting

Het is een verouderend gebouw waarbij zichtbaar is dat renovatie of levensduurverlenging op termijn noodzakelijk is. Het gebouw straalt één geheel uit. Het oorspronkelijke gebouw uit de jaren'80 is uitgebreid. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat 1983	4
Bouwkundige staat jaren'90	5,5

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1983 gebouwd. Daarmee is het gebouw 36 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw binnen 0-5 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 4.

Gebouwdeel 1983 (oorspronkelijk gebouw)

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: de lichtkoepels zijn vochtig en vertonen vochtplekken.
- Vloeren: de lokalen en kantoren zijn voorzien van vloerbedekking t.b.v. akoestiek. worden vaak gereinigd en goed onderhouden. De gang is voorzien van grote tegels, duidelijke overgang tussen oorspronkelijk gebouw (gedateerde bruine tegels) en de uitbreiding.
- Cv-ketels: het gebouw heeft 2 Cv-ketels die worden onderhouden conform MJOP.
- Sanitair: het sanitair is sterk verouderd. Wel erg netjes en schoon.

- Elektrische Installaties: ICT vraagt veel en de installatie kan dit niet altijd aan.
- Riolering: geen problemen. In het MJOP staat wel een grote vervangingsopgave in 2021.
- Dubbel glas: enkel glas in dit gebouwdeel.
- Plafonds: gedateerd, houten latten plafonds.

Ten aanzien van de bouwkundige elementen zijn er aandachtspunten/problemen in dit gebouwdeel met het enkel glas, lekkages van de lichtkoepels en de gedateerde staat van veel elementen. Echter is het gebouw goed onderhouden.

Gebouwdeel jaren'90 (uitbreiding)
Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: last van lekkages. Wordt wel verholpen.
- Vloeren: de lokalen en kantoren zijn voorzien van vloerbedekking t.b.v. akoestiek. worden vaak gereinigd en goed onderhouden. De gang is voorzien van grote tegels, duidelijke overgang tussen oorspronkelijk gebouw (gedateerde bruine tegels) en de uitbreiding.
- Cv-ketels: het gebouw heeft 2 Cv-ketels die worden onderhouden conform MJOP.
- Sanitair: het sanitair is netjes en schoon.
- Elektrische Installaties: ICT vraagt veel en de installatie kan dit niet altijd aan.
- Riolering: geen problemen. In het MJOP staat wel een grote vervangingsopgave in 2021.
- Dubbel glas: dubbel glas in dit gebouwdeel.
- Plafonds: eigentijds, witte systeemplafonds.

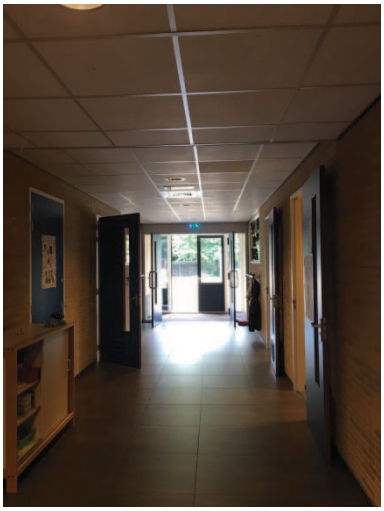

Ten aanzien van de bouwkundige elementen zijn er aandachtspunten/problemen in dit gebouwdeel met de lekkages. Het gebouw is goed onderhouden.

Conclusie
Er zijn geen redenen om dit oordeel te nuanceren op basis van de bovenstaande reflecties. Wel dient opgemerkt te worden dat de school zich gedraagt als een goed huisvader en de staat van het gebouw daardoor op orde blijft.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid 1983	6
Veiligheid jaren'90	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu 1983	5,5
Binnenmilieu jaren'90	5,5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouwdeel uit 1983 en het gebouwdeel uit de jaren'90 zijn niet voorzien van mechanische ventilatie en voldoen daarmee niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Het is mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte >1,80 meter door middel van uitzetramen in de aanbouw op het dak. Ook kunnen de ramen <1,80m open aan de buitenzijde van de lokalen. In alle lokalen kan het raam dus aan twee kanten open.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	5

De jaarrekeningen van gas en elektra zijn niet ontvangen voor specifiek het onderwijsgebouw van SO Klein Borculo. Op basis van de leeftijd van het gebouw is de score van exploitatie ingeschat.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat 1983	6
Onderwijskundige staat jaren'90	6

Toelichting onderwijsvisie

SO Klein Borculo is een cluster 4 school voor leerlingen van 6 t/m 12 jaar. Door een psychiatrisch en/of gedragsprobleem kunnen deze leerlingen binnen het regulier basisonderwijs niet tot moeilijk functioneren. De leer- en gedragsproblemen van de kinderen liggen op verschillende gebieden, van een vorm van autisme, ADHD, hechtingsstoornis tot diffuse gedragsproblematiek. De school zorgt ervoor dat leerlingen zo goed mogelijk kunnen functioneren in de maatschappij en in het regulier of speciaal voortgezet onderwijs.

Het schoolgebouw – behoefte van de school

Met veiligheid, zorg en structuur zorgt SO Klein Borculo voor een optimale leeromgeving. De school biedt speciaal onderwijs aan, aan kinderen die moeilijk opvoedbaar zijn (ZMOK-cluster 4). Daarbij is behoefte aan kleine groepen in een prikkelarme, rustige omgeving. Beide gebouwdelen zijn soortgelijk van opzet: ruime lokalen aan weerzijden van de gang met op de gang tevens toiletgroepen en bergingen. In de jaren'80 waren er geen onderwijsassistenten. De school heeft nu wel onderwijsassistenten waardoor er behoefte is aan nevenruimte en extra stafruimten.

De school heeft op dit moment 88 leerlingen verdeeld over 8 groepen. Ook zijn er leerlingen die één op één onderwijs krijgen in een klein groepje van 4 leerlingen in één lokaal. Daar is één ruimte voor beschikbaar. De school mist op dit moment geschikte, passende stafruimten en nevenruimten. Een lokaal is nu een kantoor, echter is deze grote ruimte voor een kantoor niet noodzakelijk. De school geeft aan extra behoefte te hebben aan kleinere kantoorruimten. Ook is er behoefte aan kleine nevenruimten. Het is wenselijk dat grenzend aan een lokaal er een kleine ruimte is waar leerlingen 1 op 1 kunnen werken (stilteruimte). In de uitbreiding heeft de school deze nevenruimten op een creatieve manier gerealiseerd tussen twee lokalen in. De school heeft nu een nevenruimte naast de entree waar leerlingen in stilte kunnen zitten. Echter is dit niet ideaal, omdat dit volledig transparant is en de leerling juist behoefte heeft aan een prikkelarme omgeving.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is geen aula. De oorspronkelijke overblijfruimte is nu ingezet als een klaslokaal.
- Stafruimten: er is een directiekamer en een personeelskamer. één lokaal is nu een kantoor waar twee personen werken, dit is echter niet geschikt. Er zijn daarmee onvoldoende voldoende stafruimten. De school geeft aan een tekort te komen aan geschikte ruimten.

- Bergruimte: De school geeft aan dat de bergruimte voldoende is, er zijn magazijnen op de gang voor lesmateriaal en er is een zolderberging.
- Passend Onderwijs: Er is miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk. Er is geen douche terwijl dit wel wenselijk is.

Conclusie beide gebouwdelen:
De onderwijskundige visie wordt in beide gebouwdelen door de huisvesting voldoende gefaciliteerd maar er is een beperkt tekort aan specifieke ruimten, zoals geschikte kantoorruimten en nevenruimten. De school gaat nu creatief om met het creëren van kantoorruimte in klaslokalen en het creëren van nevenruimten waar leerlingen bijvoorbeeld met de IB'er zitten in de keuken. Het aan te passen brutovloeroppervlak (bvo) is maximaal 10%.

3. Conclusie

1983

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	5,5	1	5,5
Bouwkundige staat	4	3	12
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5,5	2	11
Exploitatie	5	2	10
Onderwijskundige staat	6	3	18
Totaal			62,5

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
	X		

Jaren'90

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	5,5	1	5,5
Bouwkundige staat	5,5	3	16,5
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5,5	2	11
Exploitatie	5	2	10
Onderwijskundige staat	6	3	18
Totaal			67

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
		X	

Totale conclusie:

Het grootste gedeelte van het onderwijsgebouw van SO Klein Borculo is 36 jaar oud. Op een aantal bouwkundige elementen is het gebouw gedateerd en vertoond het gebreken. Het advies is om op een natuurlijk moment een integrale keuze te maken voor het totale gebouw, dit is over 5-10 jaar. Deze keuze kan samen met het SO gemaakt worden gezien de verbondenheid van de gebouwen.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd	Niet Uitgevoerd
Luchtbehandeling Frisse Scholen Klasse B		X
Naisoleren dichte geveldelen		X
Naisoleren dak (incl. vervangen dakbedekking/-pannen)		X
Vervangen gevelkozijnen		X
Vervangen beglazing		X
Aanbrengen automatische/vaste zonwering	Er is zonwering	
Toepassing LED-verlichting		X
Toepassing PV-panelen		X

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Onvoldoende	er is maar één weg om bij de school te komen en daar is het altijd druk.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Onvoldoende	Iedere ochtend en middag is het één grote chaos met auto's en taxibusjes. Er zijn veel te weinig parkeerplaatsen of gelegenheid om de auto stil te zetten voor in-/ uitstappen. Er zijn afspraken gemaakt met de taxibedrijven waar zij mogen staan, door deze afspraken wordt de situatie veilig gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Onvoldoende	De verkeerssituatie rondom school is erg onoverzichtelijk en chaotisch, wat het gevaarlijk maakt voor de leerlingen.

Quickscan De Leeuwerik

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	Basisschool De Leeuwerik
Bestuur:	**Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland**
Adres:	Bleekenweg 1B
Postcode en plaats:	7161 AB Neede
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	18QP
Kavelgrootte:	3075 m²
Boekwaarde:	€ 543.911,28,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8
5223 LA 's-Hertogenbosch
Postbus 70501
5201 CB 's-Hertogenbosch
T +31 (0)73 6 409 409
F +31 (0)73 6 410 118
info@hevo.nl
ISO 9001-gecertificeerd
KvK Brabant 16029774
BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1982	870 (gebouw)	Permanent
1982	195 (inpandig gymlokaal)	Permanent
Bruto Capaciteit		
Medegebruik/Verhuur	**nvt**	
Netto Capaciteit		

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019
Aantal leerlingen	63
Ruimtebehoefte	804
BVO (Bruto Capaciteit)	870
Tekort/Overschot	66

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers van 2019 zijn afkomstig van de school zelf.

De school geeft aan dat de afgelopen jaren het aantal leerlingen is gestegen. De leerlingengroei ging gepaard met extra aanvullende zorg voor deze leerlingen. De school ervaart nu een tekort aan zorgruimten en gebruikt de gymzaal voor zorg. Leerlingen gymmen nu minder en er wordt uitgeweken naar een nabij gelegen gymzaal. We verwachten al jaren een krimp maar tot op heden is deze uitgebleven.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

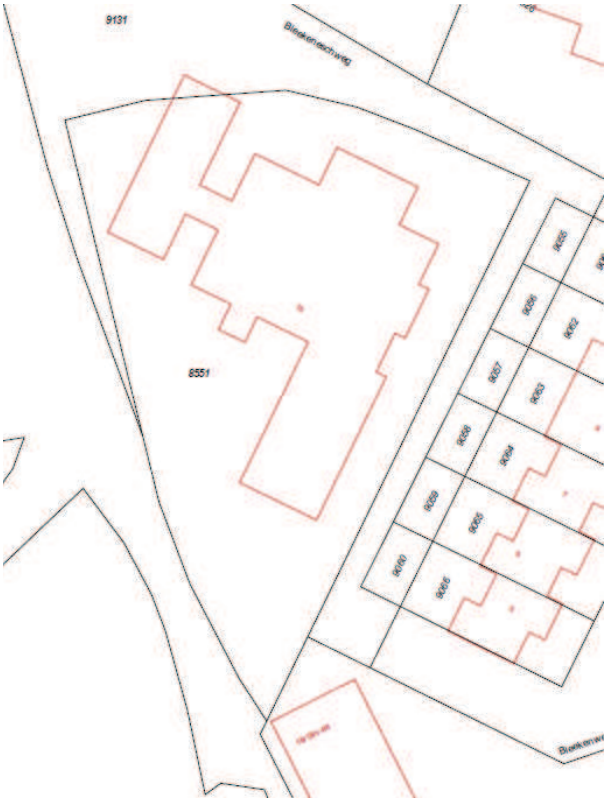

Bestemmingsplan

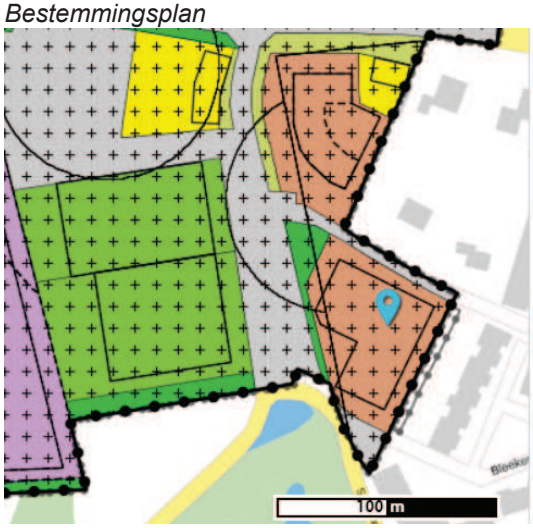

Luchtfoto

Optisport Sport-
en Recreatiecentrum 't...
SO De Leeuwerikschool
Bleekeneschweg
Bleekenweg
Bleekenweg 1 B
A.J.G. ter Weemepark
Spilbroek
Bleekenweg

1.5. Plattegronden

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 11 juli 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	6

Toelichting

Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is geen sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	4,5

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1982 gebouwd. Daarmee is het gebouw 37 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw over 3 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 4.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: er komen af en toe lekkages voor. Dit wordt dan verholpen.
- Vloeren: er ligt tapijt in de kantoren (redelijk nieuw) en linoleum in de lokalen. Dit ziet er netjes uit en wordt onderhouden conform het MJOP.
- Cv-ketels: de ketel is relatief oud. Deze dient vervangen te worden, omdat de ketel erg heet kan worden.
- Sanitair: geen problemen. Ziet er netjes uit.
- Elektrische Installaties: dit is verouderd, net zo oud als de leeftijd van het gebouw.
- Riolering: geen problemen.
- Dubbel glas: er is overal dubbel glas toegepast.

- Plafonds: het gebouw heeft witte systeemplafonds, die er netjes uitzien.

De gymzaal is ook netjes en eigentijds. Deze wordt goed onderhouden.
Er zijn verder geen aandachtspunten/problemen op het gebied van bouwkundige elementen.

Conclusie
Aangezien het gebouw geen gebreken vertoont en het gebouw goed is onderhouden en onderdelen zijn vervangen word het oordeel genuanceerd van een 4 naar een 4,5.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5,5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is niet voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Het is mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte >1,80 meter (1 kant). Omdat het aantal leerlingen maximaal 12 is in het lokaal, wordt het binnenmilieu met een 5,5 beoordeeld.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	5

De jaarrekeningen van gas en elektra zijn niet ontvangen. Op basis van de leeftijd van het gebouw is de score van exploitatie ingeschat.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	6

Toelichting onderwijsvisie

De Leeuwerik is een school voor Speciaal Onderwijs (SO) aan Zeer Moeilijk Lerende Kinderen (ZMLK) van 4 tot 12 jaar. De Leeuwerik ligt aan de rand van het dorp Neede in een rustige omgeving, dichtbij het centrum en grenzend aan een klein park met dieren. De school hecht veel waarde aan goed contact en een goede samenwerking met ouders/ verzorgers. De kinderen zitten in een kleine klas van circa 12 leerlingen en werken in het klaslokaal.

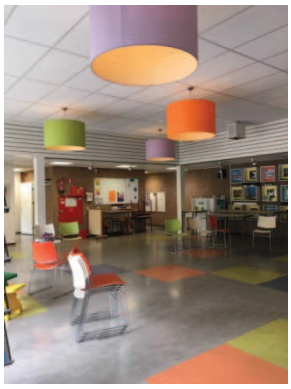

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een centraal midden hart waar pauze wordt gehouden.
- Stafruimten: er is een directiekamer, personeelskamer en meerdere kantoren verspreid door het gebouw. De school geeft aan een tekort te komen door de groeiende één op één zorgvraag.
- Bergruimte: er is voldoende bergruimte. De school geeft aan dat de bergruimte wel/niet voldoende is.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet en een douche. Het gebouw is rolstoltoegankelijk.

Het gebouw – behoefte van de school

De school geeft aan extra behoefte te hebben aan stafruimten voor de fysiotherapeut, ergotherapeut etc. De zorg maakt nu gebruik van de gymzaal en de directiekamer. dat tot gevolg heeft dat de gymzaal niet volledig voor gymonderwijs gebruikt kan worden en dat er minder gym wordt gegeven. Er wordt ook een gymzaal gehuurd.

Conclusie:

De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting voldoende gefaciliteerd maar er is een tekort aan specifieke ruimten voor het aanbieden van de zorg. Het aan te passen bvo is maximaal 10%
De school geeft aan dat de afgelopen jaren het aantal leerlingen is gestegen. De leerlingengroei ging gepaard met extra aanvullende zorg voor deze leerlingen in een rolstoel. De school ervaart nu een tekort aan zorgruimten en gebruikt de gymzaal voor zorg. Leerlingen gymmen nu minder en er wordt uitgeweken naar een nabij gelegen gymzaal.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	4,5	3	13,5
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5,5	2	11
Exploitatie	5	2	10
Onderwijskundige staat	6	3	18
Totaal			64,5

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
		X	

Ondanks de leeftijd van het gebouw vertoont het gebouw weinig technische problemen. Een aandachtspunt zijn de lekkages. De onderwijskundige visie van de school wordt redelijk gefaciliteerd. De opzet van het gebouw met lokalen, brede gangen, een gymzaal en een middenhart faciliteert de visie. Het grootste probleem is dat er niet voldoende ruimten zijn om de benodigde zorg aan te bieden. Daarnaast kan er alleen natuurlijk geventileerd worden, waardoor het binnenmilieu erg heet is. Ondanks dat het net in de klasse van 10-20 jaar valt, is vernieuwbouw of nieuwbouw over circa 10 jaar noodzakelijk.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	870	€ 224.895
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	870	€ 111.124
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	870	€ 101.056
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 209	870	€ 181.680
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	n	€ 36	870	€ 31.750
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	870	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	870	€ 57.027
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	870	€ 52.200
				€ 759.732

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Goed	De school kan vanuit meerdere kanten bereikt worden en de ontsluiting is goed.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Goed	Er zijn genoeg plekken voor het aantal taxibusjes en ouders dat kinderen met de auto komt brengen/halen. Er is een parkeerstrook voor de taxibusjes. De verkeerssituatie is goed geregeld en het gebeurt zelden dat er chaotische situaties voorkomen. Er wordt goed rekening met elkaar gehouden. De leerkrachten lopen met de leerlingen mee naar de taxibusjes. Het personeel parkeert op de parkeerplaats van het zwembad.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Goed	De wegen rondom de school zijn vrij rustig en is het veilig om naar school te komen. De verkeerssituatie is goed overzichtelijk.

Quickscan VSO Klein Borculo

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School: Bestuur:	Klein Borculo ZMOK Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland
Adres:	Schoollaan 3
Postcode en plaats:	7271 NS Borculo
Onderwijssoort:	VSO (voortgezet speciaal onderwijs Cluster IV)
Brin nummer:	01QH 00
Kavelgrootte:	9820 m²
Boekwaarde:	€ ,- d.d.

Statenlaan 8
5223 LA 's-Hertogenbosch
Postbus 70501
5201 CB 's-Hertogenbosch
T +31 (0)73 6 409 409
F +31 (0)73 6 410 118
info@hevo.nl
ISO 9001-gecertificeerd
KvK Brabant 16029774
BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1920		Permanent
1983		Permanent
2013		Permanent
Bruto Capaciteit		
Medegebruik/Verhuur	**nvt**	
Netto Capaciteit		

BVO niet bekend

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019
Aantal leerlingen	130
Ruimtebehoefte	1.956
BVO (Bruto Capaciteit)	
Tekort/Overschot	

2019 betreft teldatum 1-10-2018 afkomstig van de school zelf.

De school geeft aan dat door de invoering van Passend Onderwijs de afgelopen jaren het leerlingenaantal had moeten dalen. Echter is het leerlingenaantal de afgelopen jaren zelfs licht gestegen op Klein Borculo. Het leerlingenaantal is nu stabiel. De school heeft 130 leerlingen.

De school ervaart dat het onderwijsgebouw, het aantal ruimten en de opzet van het totale gebouw, past bij de onderwijsvisie. Zie 2.6

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

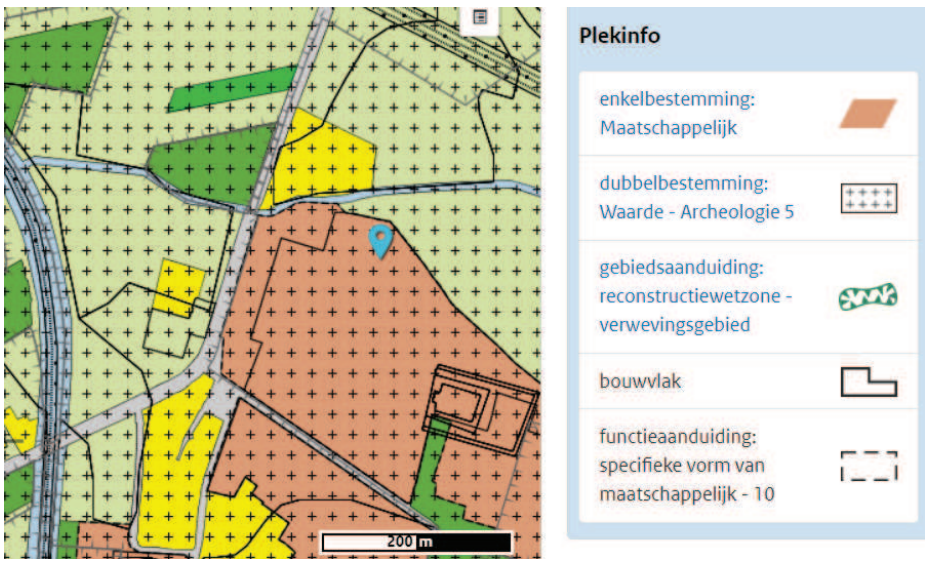

Luchtfoto

Wessel van Eyllaa
Schoollaan
Schoollaan 3
Leo- stichting (Internaat)
Herenlaan

1.5. Plattegronden

Deze quickscan betreft de gebouwdelen die oranje, groen en blauw omcirkeld zijn.

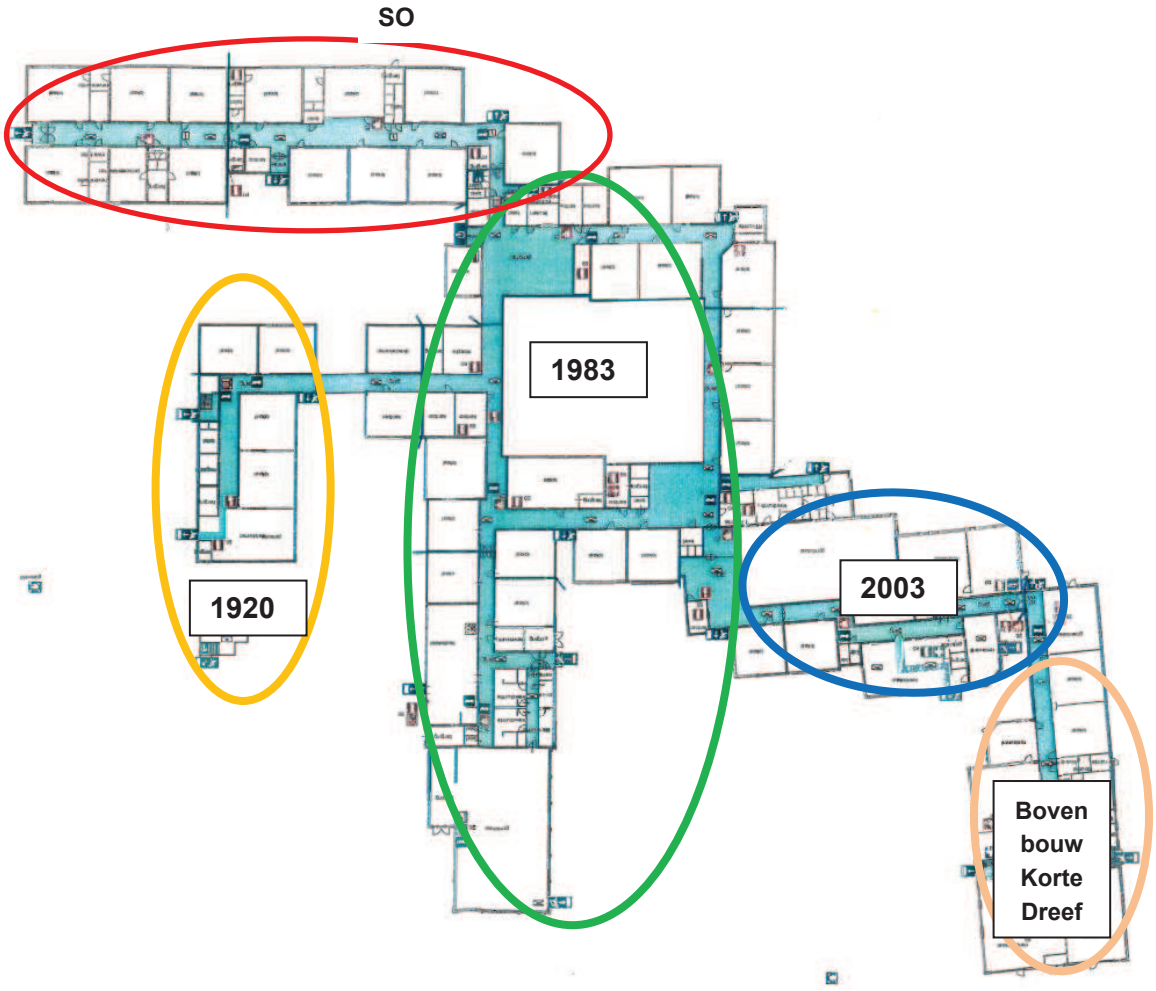

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 3 juli 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling 1920	5,5
Uitstraling 1983	5,5
Uitstraling 2003	6

Toelichting

De gebouwdelen uit 1920 en 2003 hebben een degelijke en functionele uitstraling. Het gebouwdeel uit 1983 is een wat verouderd gebouw, waarbij zichtbaar is dat renovatie of levensduurverlenging op termijn noodzakelijk is.
Het gebouw straalt één geheel uit. Er is sprake van uitbreidingen. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is redelijk ruim van opzet (zie 1.4).

Gymzaal 2003

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat 1920	4
Bouwkundige staat 1983	4
Bouwkundige staat 2003	7

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Gebouwdeel 1920

Het oorspronkelijke gebouwdeel is in 1920 gebouwd. Daarmee is het gebouwdeel 100 jaar oud. Het gebouw heeft levensduurverlengende renovatie ondergaan aan zowel de buitenzijde als de binnenzijde van het gebouw. De kozijnen zijn vervangen, de plafonds zijn vervangen en recentelijk is de inrichting en de keuken in de personeelskamer vervangen. Wanneer de kozijnen zijn vervangen is niet bekend. Het gebouw is dusdanig oud dat het wellicht ook een bepaalde monumentale waarde heeft verkregen. Op basis van de leeftijd en de bouwkundige staat scoort het gebouwdeel een 4.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: geen problemen.

- Vloeren: de lokalen en kantoren zijn voorzien van vloerbedekking t.b.v. akoestiek. worden vaak gereinigd en goed onderhouden. De gang is voorzien van de oorspronkelijke tegels uit de jaren'20.
- Cv-ketels: het gebouw heeft meerdere Cv-ketels die worden onderhouden conform MJOP.
- Sanitair: verouderd.
- Elektrische Installaties: ICT vraagt veel en de installatie kan dit niet altijd aan.
- Riolering: geen problemen.
- Dubbel glas: enkel glas in dit gebouwdeel. De kozijnen sluiten niet goed.
- Plafonds: gedateerd, houten latten plafonds.

Gebouwdeel 1983 (oorspronkelijk gebouw)
Het gebouw is in 1983 gebouwd. Daarmee is het gebouw 36 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw binnen 0-5 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 4.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: de lichtkoepels zijn vochtig en vertonen vochtplekken.
- Vloeren: de lokalen en kantoren zijn voorzien van vloerbedekking t.b.v. akoestiek. worden vaak gereinigd en goed onderhouden. De gang is voorzien van grote tegels, duidelijke overgang tussen oorspronkelijk gebouw (gedateerde bruine tegels) en de uitbreiding.
- Cv-ketels: het gebouw heeft 2 Cv-ketels die worden onderhouden conform MJOP.
- Sanitair: het sanitair is sterk verouderd. Wel erg netjes en schoon.

- Elektrische Installaties: ICT vraagt veel en de installatie kan dit niet altijd aan.
- Riolering: geen problemen. In het MJOP staat wel een grote vervangingsopgave in 2021.
- Dubbel glas: enkel glas in dit gebouwdeel. De kozijnen sluiten niet goed.
- Plafonds: gedateerd, houten latten plafonds.

Er zijn verder geen aandachtspunten/problemen op het gebied van bouwkundige elementen.

Gebouwdeel 2003
Het gebouwdeel is in 2003 gebouwd. Daarmee is het gebouw 17 jaar oud. Het gebouwdeel heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 7. Dit gebouwdeel bestaat uit de gymzaal en een aantal lokalen.

Reflectie bouwkundige elementen:
Toelichting op eventuele renovaties of gepleegd groot onderhoud.

- Daken: geen problemen.

- Vloeren: geen problemen.
- CV-ketels: geen problemen.
- Sanitair: geen problemen.
- Elektrische Installaties: geen problemen.
- Riolering: geen problemen.
- Dubbel glas: overal toegepast.
- Plafonds: geen problemen, witte systeemplafonds.

Conclusie
Er zijn geen redenen om de oordelen per gebouwdeel te nuanceren op basis van de bovenstaande reflecties. Wel dient opgemerkt te worden dat de school zich gedraagt als een goed huisvader en de staat van het gebouw daardoor op orde blijft.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid 1920	6
Veiligheid 1983	6
Veiligheid 2003	6

Toelichting
Het totale gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu 1920	5,5
Binnenmilieu 1983	5,5
Binnenmilieu 2003	5,5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het totale gebouw is niet voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Het is mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte >1,80 meter. De school geeft aan dat het aan de zuidzijde en oostzijde in het gebouwdeel uit de jaren'80 erg koud is in de winter en erg warm in de zomer. De school heeft in de meest kritische lokalen al folie op de ramen geplakt om de warmte wat buiten te houden. Omdat het aantal leerlingen maximaal 12 is in het lokaal, wordt het binnenmilieu met een 5,5 beoordeeld.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	5

De jaarrekeningen van gas en elektra zijn niet ontvangen voor specifiek het onderwijsgebouw van VSO Klein Borculo. Op basis van de leeftijd van het gebouw is de score van exploitatie ingeschat.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	7

De onderwijskundige staat van alle drie de gebouwdelen voldoet. Vandaar dat het totale gebouw in één keer worden beoordeeld op dit onderdeel.

Toelichting onderwijsvisie

VSO Klein Borculo is een cluster 4 school voor leerlingen van 12 tot 20 jaar met een gedrags- of psychiatrische problematiek. De school heeft een regionale functie en de leerlingen behalen een diploma, zodat ze naar het MBO of HBO kunnen. De speciaal voortgezet onderwijs heeft leerlingen met een normale intelligentie met leer- en gedragsproblemen, die thuis, op school en in de vrije tijd in de problemen zijn geraakt. Hierdoor zijn zij niet in staat het beste uit zichzelf te halen. Op VSO Klein Borculo lukt dit vaak juist wel.

Aula onderbouw

Het schoolgebouw – behoefte van de school

Een prettige schooltijd is ontzettend belangrijk. Naast plezier krijgen in leren en vrienden maken, ontdekken leerlingen bij VSO Klein Borculo wie ze zijn en wat ze kunnen. De jongeren op de school hebben hun eigen capaciteiten en problemen en daardoor speciale onderwijs- en begeleidingsbehoeften. Het onderwijs van VSO Klein Borculo sluit aan bij de mogelijkheden, belevingswereld en interesses van de kinderen. De school biedt speciaal onderwijs aan, aan kinderen die moeilijk opvoedbaar zijn (ZMOK-cluster 4). Daarbij is behoefte aan kleine groepen in een prikkelarme, rustige omgeving. De groepsgrootte is maximaal 10 leerlingen. Beide gebouwdelen zijn soortgelijk van opzet: ruime lokalen aan weerzijden van de gang met op de gang tevens toiletgroepen en bergingen. Alle drie de gebouwdelen hebben dezelfde gangen-klaslokalen opzet.

De school geeft aan dat er behoefte is om een aantal ruimten anders in te delen. Aangegeven wordt dat door de komst van het vak economie & ondernemen het handvaardigheidslokaal is opgeofferd. Er

mist een geschikte overblijfruimte voor de onderbouw. De leerlingen van de bovenbouw hebben wel een overblijfruimte in de hal van de hoofdentree.
Het gebouw is niet compact en dat is ook niet wenselijk. De gangen geven een compartimentering en daardoor rust en structuur (niet teveel leerlingen op één plek geclusterd). Het is wel wenselijk om een aantal lokalen aan elkaar te koppelen voor de inpassing van differentiatie in het onderwijs.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula voor de bovenbouw leerling. De aula is niet voldoende groot om de gehele school te faciliteren. De overblijfruimte voor de onderbouw leerlingen is klein.
- Stafruimten: er is een personeelskamer, directiekamer en meerdere staf- en werkruimten. De school geeft aan dat er voldoende stafruimte is.
- Bergruimte: De school geeft aan dat de bergruimte voldoende is.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting voldoende gefaciliteerd. Het gebouw is ontworpen om het onderwijsconcept te huisvesten. Er zijn een aantal onderwijsvernieuwingen doorgevoerd die prima inpasbaar zijn in de huisvesting.

3. Conclusie

1920

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	5,5	1	5,5
Bouwkundige staat	4	3	12
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5,5	2	11
Exploitatie	5	2	15
Onderwijskundige staat	7	3	20,5
Totaal			65,5

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
		X	

1983

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	5,5	1	5,5
Bouwkundige staat	4	3	12
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5,5	2	11
Exploitatie	5	2	10
Onderwijskundige staat	7	3	21
Totaal			65,5

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
		X	

2003

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	7	3	21
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5,5	2	11
Exploitatie	5	2	10
Onderwijskundige staat	7	3	21
Totaal			75

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
			X

Totale conclusie

Het gebouw van VSO Klein Borculo zit vast aan het onderwijsgebouw van SO Klein Borculo en aan VSO De Korte Dreef. VSO Klein Borculo is gehuisvest in drie verschillende bouwdelen, 1920, 1983 en 2003. Het gebouwdeel uit 1983 is het grootste gebouwdeel, waarin ook de meeste onderwijsfuncties zijn gehuisvest. Het advies is om op een natuurlijk moment een integrale keuze te maken voor het totale gebouw, dit is over 10-20 jaar. Deze keuze kan samen met het SO gemaakt worden gezien de verbondenheid van de gebouwen. Ook dient rekening gehouden te worden met het feit dat een gebouwdeel van de bovenbouw van VSO De Korte Dreef ook verbonden is met SO Klein Borculo.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd	Niet Uitgevoerd
Luchtbehandeling Frisse Scholen Klasse B		X
Naisoleren dichte geveldelen		X
Naisoleren dak (incl. vervangen dakbedekking/-pannen)		X
Vervangen gevelkozijnen		X
Vervangen beglazing		X
Aanbrengen automatische/vaste zonwering	Er is zonwering	
Vervangen lichtstraat (incl. zonwering en te openen delen)	nvt	
Toepassing LED-verlichting		X
Toepassing PV-panelen		X

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Onvoldoende	Er is maar één weg om bij de school te komen en daar is het altijd druk.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Onvoldoende	Iedere ochtend en middag is het één grote chaos met auto's en taxibusjes. Er zijn veel te weinig parkeerplaatsen of gelegenheid om de auto stil te zetten voor in-/ uitstappen. Er zijn afspraken gemaakt met de taxibedrijven waar zij mogen staan, door deze afspraken wordt de situatie veilig gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Onvoldoende	De verkeerssituatie rondom school is erg onoverzichtelijk en chaotisch, wat het gevaarlijk maakt voor de leerlingen.

Quickscan Diekmaat

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	Speciaal Basisonderwijs Diekmaat
Bestuur:	**Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek**
Adres:	Wheemerstraat 10
Postcode en plaats:	7161 AN Neede
Onderwijssoort:	Speciaal Primair Onderwijs
Brin nummer:	19WC
Kavelgrootte:	10.794 m²
Boekwaarde:	€ 1.359.773,27,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8
5223 LA 's-Hertogenbosch
Postbus 70501
5201 CB 's-Hertogenbosch
T +31 (0)73 6 409 409
F +31 (0)73 6 410 118
info@hevo.nl
ISO 9001-gecertificeerd
KvK Brabant 16029774
BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1973	941 - 70% (schatting)	Permanent
1990	202- 15% (schatting)	Permanent
2005	202- 15% (schatting)	Permanent
Bruto Capaciteit	**1.344 (excl. gym)**	
Medegebruik/Verhuur	**275 - 15% (schatting)**	
Netto Capaciteit	**1.069 (excl. gym)**	

Een ergotherapeut, logopedist en Zozijn maken overdag gebruik van verschillende ruimten in de school. Het totaal oppervlak dat door medegebruikers wordt gebruikt ligt rond de 15% van het totaal BVO. Per 1 augustus 2019 wordt de Da Vinci school (school voor hoogbegaafden) in het gebouw gehuisvest. Zij gaan ongeveer 2 klaslokalen in gebruik gaan nemen.
Enkele kantoren van de stichting zijn nu in het gebouw gehuisvest. Zij vertrekken op korte termijn naar een andere locatie.

Het originele gebouw komt uit 1973. Rond 1990 zijn een paar lokalen bijgebouwd. In 2005 heeft een uitbreiding plaatsgevonden (zie plattegrond). Ten tijde van de nieuwbouw in 2005 is het oude gedeelte, grootschalige gerenoveerd. Om die reden worden de gebouwdelen niet afzonderlijk beoordeelt in deze scan.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019
Aantal leerlingen	122
Ruimtebehoefte	1147
BVO (Bruto Capaciteit)	1344
Tekort/Overschot	197

De leerlingentelling betreft 1-10-2018.

Er is geen prognose voor het SBO beschikbaar.

De school ervaart een ruimteoverschot. 1 lokaal wordt op een andere manier ingezet, namelijk voor opslag.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

Luchtfoto

Wheemerstraat 10
Wheemerstraat
Wheemerstraat
Stationsweg
Stationsweg
Stationsweg
BCI Fabrikant van schoolmeubilair sinds...

1.5. Plattegronden

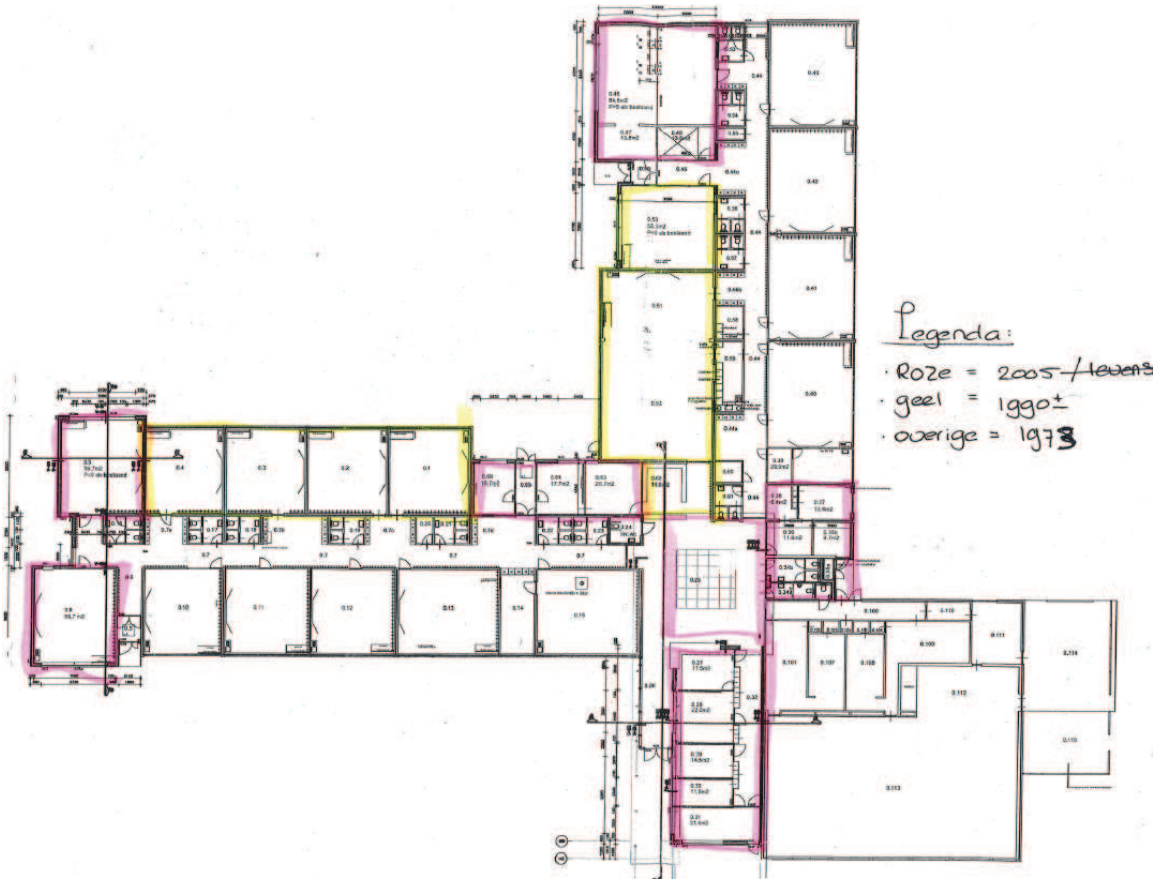

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 9-7-2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	6

Toelichting

Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling.
Het gebouw straalt één geheel uit. Er is sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	5

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1973 gebouwd. Daarmee is het gebouw 46 jaar oud. In 2005 heeft het oude deel een grondige renovatie ondergaan en is een deel aangebouwd waardoor de levensduur met ca. 20 jaar is verlengd. Dit houdt in dat het gebouw binnen 5-10 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 5.

Reflectie bouwkundige elementen:
Toelichting op eventuele renovaties of gepleegd groot onderhoud.

- Daken: geen problemen, niet vervangen ten tijde van de renovatie
- Vloeren: vervangen ten tijde van de renovatie in 2005
- Sanitair: vervangen ten tijde van de renovatie in 2005

- Riolering: functioneert goed.
- Dubbel glas is aanwezig.
- Plafonds: vervangen ten tijde van de renovatie in 2005

Er zijn geen aandachtspunten/problemen op het gebied van bouwkundige elementen.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een investeringsniveau van €87.594 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is € 39.123 euro per jaar. Er is een forse overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie
Het oordeel wordt niet genuanceerd op basis van de reflecties.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5

Toelichting

In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is niet voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Daarnaast is het mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte >1,80 meter (1 kant).

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	5

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	€ 2.033	€ 8.100*	€ 6.067-
Verwarming	€ 8.148	€ 7.006**	€ 1.142
Totaal	€10.181	€15.106	€ 4.925-

*o.b.v. jaarrekening 2018 **o.b.v. jaarrekening 2018

Het gebouw is slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van slechte kwaliteit. Er is een overschrijding van de mi-vergoeding op elektra en gas van 25% tot 50%.

De energiekosten (electra en gas) overschrijden de Velovergoeding met 48%.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	7

Toelichting onderwijsvisie

SBO Diekmaat is een openbare school voor speciaal basisonderwijs (SBO) voor kinderen van 4 t/m 13 jaar met leer- en/of gedragsproblemen die op een reguliere basisschool geen passend onderwijs- of ondersteuningsaanbod kunnen krijgen. Het onderwijs op SBO Diekmaat is gericht op het bieden van maximale ontplooiingskansen voor alle kinderen. De school wil een bijdrage leveren aan de opvoeding van kinderen tot gelukkige en zelfstandige volwassenen die stevig en met zelfvertrouwen in de maatschappij staan.

Dit doet de school door voor iedere leerling de specifieke onderwijsbehoeften te analyseren en de onderwijsleeromgeving zo in te richten dat een leerling tot optimale leer-en sociaal-emotionele ontwikkeling komt. Voor SBO Diekmaat zijn de basisbehoeften relatie, autonomie en competentie belangrijk in de ontwikkeling van kinderen. In de visie van school is de interactie tussen leerlingen en leerkracht en leerlingen onderling gericht op succeservaringen. Het streven naar minimale afhankelijkheid en maximale zelfstandigheid is een uitgangspunt in ons onderwijs.

Het kind ontwikkelt zich optimaal door gedifferentieerde instructie op het gebied van tempo, aanleg, leerstijl en aanbod. Verder biedt de school een veilige, overzichtelijke en uitdagende leeromgeving waarin ieder kind zich gewaardeerd voelt.

Het schoolgebouw - behoefte van de school
De school vindt het belangrijk dat ruimten multifunctioneel inzetbaar zijn, zodat ze voor meerdere doeleinden gebruikt kunnen worden. Momenteel sluiten de huisvesting en bijbehorende voorzieningen aan bij de werkwijze van de school.

In de toekomst wil men met combinatieklassen gaan werken omdat het aantal leerlingen terugloopt. Dit vraagt om een andere inrichting; bijvoorbeeld in de vorm van units of ateliers. Deze gedachten behoeven nadere uitwerking door de school voordat dit kan worden vertaald naar eisen/wensen ten aanzien van de huisvesting.

Er is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: er is geen aula, maar de personeelskamer is voldoende groot om evenementen te organiseren. Ook de grote entree wordt voor deze bijeenkomsten gebruikt.
- Stafruimten: er zijn voldoende stafruimten.
- Bergruimte: er is onvoldoende bergruimte. De school geeft aan dat de bergruimte niet voldoende is; klaslokalen worden hiervoor ingezet.
- Passend Onderwijs: er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk.
- Handenarbeidlokaal, speelzaal en gymzaal.

Conclusie
De onderwijskundige visie wordt momenteel door de huisvesting voldoende gefaciliteerd. Hoewel het gebouw niet ontworpen is om het onderwijsconcept te huisvesten kan het gebouw zonder problemen het onderwijsconcept faciliteren.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	5	3	15
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5	2	10
Exploitatie	5	2	10
Onderwijskundige staat	7	3	21
Totaal			68

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
		x	

Het gebouw wordt goed onderhouden en is in redelijke staat. Het binnenklimaat is tijdens de renovatie niet aangepast en scoort laag ten opzichte van de andere thema's. Ook de exploitatie is negatief.

De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting goed gefaciliteerd, waardoor het gebouw in basis nog 10-20 jaar mee zou kunnen.

.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	1.832	€ 473.573
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	1.832	€ 234.000
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	1.832	€ 212.797
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 209	1.832	€ 382.571
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	n	€ 36	1.832	€ 66.857
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	1.832	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	1.832	€ 120.085
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	1.832	€ 109.920
				€ 1.599.803

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Goed	De school kan vanuit meerdere kanten (3 kanten) bereikt worden en de ontsluiting is goed.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Goed	Er zijn genoeg plekken voor het aantal ouders dat kinderen met de auto komt brengen/halen, de verkeerssituatie is goed geregeld en het gebeurt zelden dat er chaotische situaties voorkomen. Er wordt goed rekening met elkaar gehouden. Incidenteel is er een tekort aan parkeerplaatsen.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Goed	Omdat de wegen rondom school vrij rustig zijn is het veilig om naar school te lopen of fietsen. De verkeerssituatie is goed overzichtelijk.

Quickscan Assink lyceum

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School: Bestuur:	Assink lyceum Stichting Het Assink lyceum
Adres:	Rekkenseweg 1
Postcode en plaats:	7152 AA Eibergen
Onderwijssoort:	Voortgezet onderwijs
Brin nummer:	05FB
Kavelgrootte:	12.250 m²
Boekwaarde:	€ ,- d.d.

Statenlaan 8
5223 LA 's-Hertogenbosch
Postbus 70501
5201 CB 's-Hertogenbosch
T +31 (0)73 6 409 409
F +31 (0)73 6 410 118
info@hevo.nl
ISO 9001-gecertificeerd
KvK Brabant 16029774
BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1959		
1979		
2009 (eigen investering)	**691**	
Bruto Capaciteit	**3.881 incl. gym** **3.426 excl. gym (schatting)**	
Medegebruik/Verhuur	**-**	
Netto Capaciteit	**-**	

Graag controle BVO, lijkt zeer groot

In de avonduren maken huurders gebruik van de sporthal van de school. Er zijn geen medegebruikers die gedurende de openingstijden van de school gebruik maken van enkele faciliteiten.

Het gebouw wordt als één geheel beoordeeld ondanks dat delen van het gebouw in de loop der jaren zijn gerenoveerd. Dit komt omdat het aangepaste deel een beperkte omvang heeft en de verschillende met de andere bouwdelen niet groot zijn.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Aantal leerlingen	279	271	263	257	247	242	238	216
Ruimtebehoefte	2.258	2.211	2.159	2.121	2.064	2.032	2.006	1.872
BVO (Bruto Capaciteit)	3.426	3.426	3.426	3.426	3.426	3.426	3.426	3.426
Tekort/Overschot	1.168	1.215	1.267	1.305	1.362	1.394	1.420	1.554

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school krimpt. Dit heeft tot gevolg dat het ruimteoverschot toeneemt.

De school ervaart dat er geen overschot of tekort. Alle ruimte worden momenteel gebruikt door de school. De school verwacht richting de toekomst te gaan krimpen waardoor een ruimteoverschot wordt verwacht.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

Luchtfoto

Roeterinkpad
Burgemeester Wilhelmweg
aurant Belle Fleur
Roeterinkpad
Voordeligraamfolie.nl
Rekkenseweg 1
Geerdes groen
Wenneker
Groenloseweg
Hoveniersbedrijf en
Tuinadviesbureau De...

1.5. Plattegronden

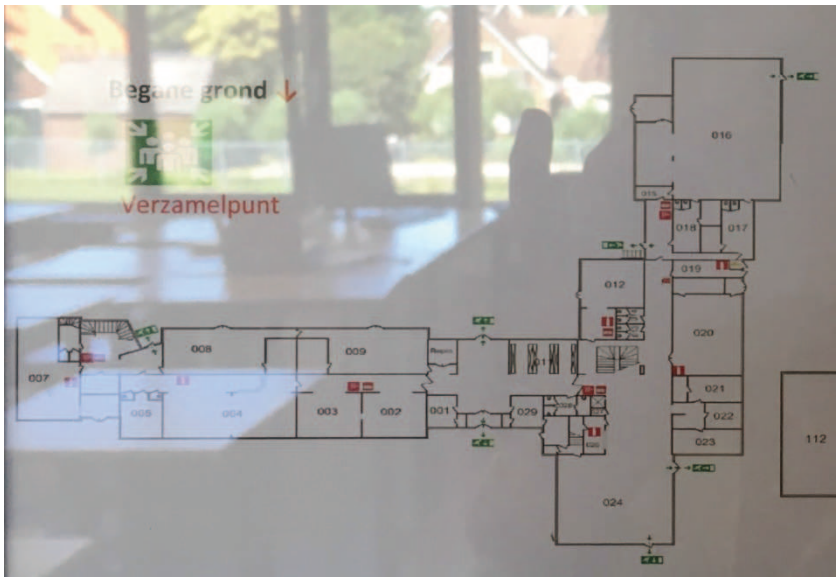

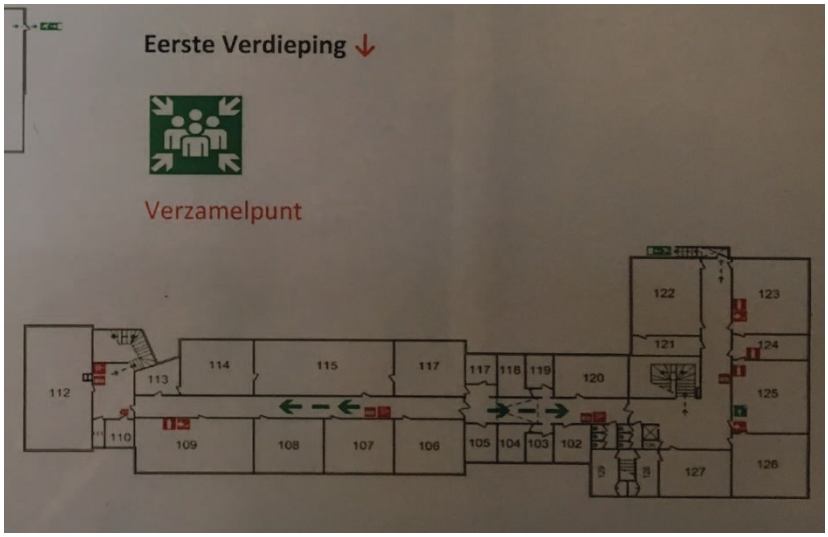

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 27 juni 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	7

Toelichting

Een oud gebouw met een mooie monumentale uitstraling of een jong en opvallend vormgegeven schoolgebouw. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is geen sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	4

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1959 gebouwd. Daarmee is het gebouw 60 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw binnen 0-5 in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 4.

Reflectie bouwkundige elementen:

Toelichting op eventuele renovaties of gepleegd groot onderhoud.

- Daken: vervangen in 2000, zeer beperkte isolatie en dienen vervangen te worden.
- Vloeren: verouderd en niet geïsoleerd.
- CV-ketels: zjin vervangen in 2014, geen aandachtspunten.
- Sanitair: vervangen in 2014.
- Elektrische Installaties: verouderd, wel enkele malen aangepast.

- Riolering: originele staat, geen aandachtspunten.
- Dubbel glas: toegepast, kozijnen vervangen in 2000/2013.
- Plafonds: geen aandachtspunten.

Ten aanzien van de bouwkundige elementen zijn er aandachtspunten/problemen met daken, vloeren

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een gemiddeld investeringsniveau van €133.980 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is € 41.755,42 euro per jaar. Er is wel/geen overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich genoodzaakt ziet om veel meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie
Er zijn geen redenen om het oordeel te nuanceren op basis van de twee reflecties. Bouwkundige elementen zijn verouderd en er worden grote investeringen voorzien.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	4

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het lokalen die op een later moment zijn aangebouwd zijn voorzien van mechanische ventilatie en voldoen daarmee aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. De bouwdelen uit 1958 en 1979 bevatten geen mechanische ventilatie. Het is mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte <1,80 meter (1 kant).

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	7

De energiekosten (elektra en gas) bedragen volgens opgave in totaal circa € 26.272 (jaarrekening 2018). Bij een omvang van 3.881m2 (incl. gym) betekent dit dat de kosten uitkomen op circa € 7,-- per m2. Op basis van de benchmarkonderzoeken VO zijn de kosten afgezet tegen de gemiddelde resultaten van gebouwen in het VO, die bij jonge gebouwen uitkomen op circa 8,00 per m² (niet BENG) en bij oudere gebouwen wel tot 15,00 per m². De energiekosten zijn relatief laag.

De score is een 7.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	7

Toelichting onderwijsvisie

Door het onderwijs in de school met de maatschappelijke werkelijkheid te verbinden krijgt het ontwikkelproces, zowel qua kennis als vaardigheden, extra diepgang en wordt het blikveld van de leerlingen verbreed.
De school is daartoe zowel een 'broedplaats' als een uitvalsbasis. Door verbazing te creëren en nieuwsgierigheid te stimuleren ontstaat de passie en de gretigheid om het nieuwe te verkennen en aan te gaan.
Leerlingen en medewerkers leren en ontwikkelen van en met elkaar en worden zo bewuster eigenaar van hun ontwikkelingsproces. Dit alles moet eraan bijdragen dat een ieder - in de zich ontvouwende toekomst- de regie kan voeren over het eigen leven en daarbij het lef heeft de eigen lat hoger te leggen.

Het schoolgebouw - behoefte van de school
De school willen in de toekomst het concept van talentgericht onderwijs verder implementeren. Op het vmbo is dit al van toepassing. Leerlingen zoeken zelf wat ze nodig hebben aan kennis en ondersteuning ten aanzien van een bepaald project om de problematiek op te kunnen gaan lossen.

Deze projectmatige manier van werken vraagt om een combinatie van traditionele onderwijslokalen in combinatie met leerpleinen en praktische ruimten. Deze voorzieningen zijn voldoende op de school aanwezig. Verschillende lokalen zijn opengebroken zodat leerpleinen zijn gevormd.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula. De aula is niet voldoende groot om de gehele school te faciliteren bij slecht weer.
- Stafruimten: er is een kantine voor de medewerkers en er zijn voldoende werkplekken aanwezig . Er zijn daarmee voldoende stafruimten.
- Bergruimte: er is voldoende bergruimte.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk: er is een lift in het gebouw aanwezig.

Conclusie
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting voldoende gefaciliteerd. Hoewel het gebouw niet ontworpen is om het onderwijsconcept te huisvesten kan het gebouw zonder problemen het onderwijsconcept faciliteren.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	7	1	7
Bouwkundige staat	4	3	12
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	4	2	8
Exploitatie	7	2	14
Onderwijskundige staat	7	3	21
Totaal			68

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
		x	

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	3.426	€ 885.623
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 100	3.426	€ 342.600
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 58	3.426	€ 198.708
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	j	€ 163	3.426	€ -
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	j	€ 36	3.426	€ -
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 51	3.426	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	3.426	€ 224.569
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	3.426	€ 205.560
				€ 1.857.059

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Goed	De school kan vanuit meerdere kanten bereikt worden en de ontsluiting is goed.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Goed	Er zijn genoeg plekken voor het aantal ouders dat kinderen met de auto komt brengen/halen, de verkeerssituatie is goed geregeld en het gebeurt zelden dat er chaotische situaties voorkomen. Er wordt goed rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Goed	Omdat de wegen rondom school vrij rustig zijn is het veilig om naar school te lopen of fietsen. De verkeerssituatie is goed overzichtelijk.

Er zijn onvoldoende parkeervoorzieningen voor de medewerkers van de school. De parkeervoorziening voor de school is openbaar en wordt veelal gebruikt door carpoolers waardoor er onvoldoende parkeerruimte voor de school beschikbaar blijft. Ten tijde van een ouderavond is dit problematisch en wordt er op het gras in de directe omgeving geparkeerd.

Quickscan Assink lyceum

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	**Assink lyceum**
Bestuur:	**Stichting Het Assink lyceum**
Adres:	Julianastraat 12
Postcode en plaats:	7161 CR Neede
Onderwijssoort:	Voortgezet Onderwijs
Brin nummer:	05FB
Kavelgrootte:	6465 m²
Boekwaarde:	€ ,- d.d.

Statenlaan 8
5223 LA 's-Hertogenbosch
Postbus 70501
5201 CB 's-Hertogenbosch
T +31 (0)73 6 409 409
F +31 (0)73 6 410 118
info@hevo.nl
ISO 9001-gecertificeerd
KvK Brabant 16029774
BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1962	2.787	Permanent
2004	Renovatie en uitbreiding	
Bruto Capaciteit	2.787	

Segno collectief huurt ruimtes voor muzieklessen buiten schooltijden. Het betreft ongeveer 3 tot 4 ruimtes.

Stichting Podium Neede maakt vooral in de weekeinden gebruik van de kantine van de school en de omliggende ruimtes (zoals kleedruimte). De kantine beschikt over een grote uitklapbare tribune waardoor de kantine kan worden ingezet voor optredens en musicals. Ook basisscholen uit de omgeving maken gebruik van de kantine voor bijvoorbeeld het houden van musicals.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Aantal leerlingen	249	242	235	229	221	216	212	203
Ruimtebehoefte	2.076	2.034	1.987	1.954	1.902	1.874	1.851	1.795
BVO (Bruto Capaciteit)	2.787	2.787	2.787	2.787	2.787	2.787	2.787	2.787
Tekort/Overschot	711	753	800	833	885	913	936	992

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Lange termijn leerlingenprognose het Assink Lyceum 2020-2029. Er is rekening gehouden met een vaste voet van 550m2.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school krimpt>. Dit heeft tot gevolg dat het ruimteoverschot verder oploopt.

De school ervaart geen ruimteoverschot.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

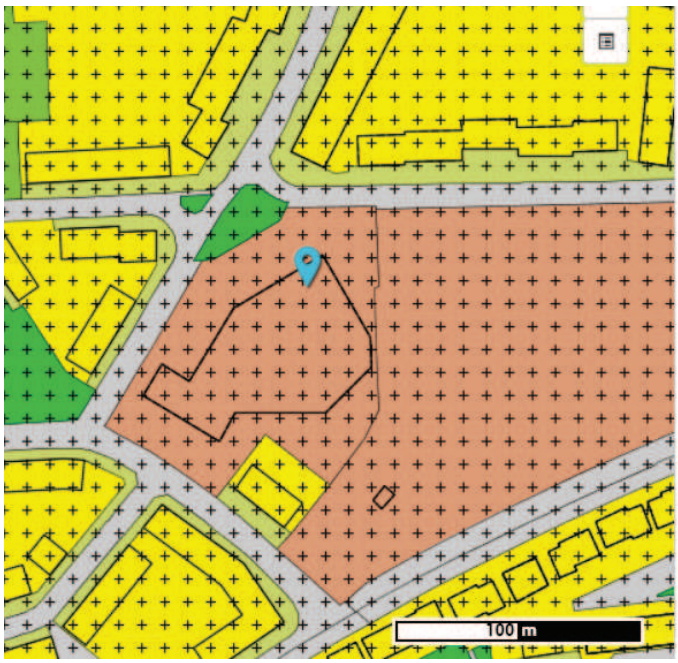

Plekinfo

enkelbestemming: Maatschappelijk - Onderwijs

dubbelbestemming: Waarde - Archeologische verwachting 1

bouwvlak

maatvoering: maximum bouwhoogte: 10 m

maatvoering: maximum bebouwingspercentage terrein: 50%

Luchtfoto

1.5. Plattegronden (begane grond en eerste verdieping zijn voorzien van een gelijke opzet)

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 27 juni 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	6

Toelichting

Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is geen sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	7

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1962 gebouwd. Daarmee is het gebouw 57 jaar oud. Het gebouw heeft levensduurverlengende renovatie ondergaan in 2013. Dit houdt in dat het gebouw binnen 30-40 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 8.

Reflectie bouwkundige elementen:
Er zijn geen aandachtspunten/problemen op het gebied van bouwkundige elementen. Alleen het dak vertoont terugkerende lekkages op verschillende plekken.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een gemiddeld investeringsniveau van € 81.430 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is € 37.402 euro per jaar. Er is een overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie
Er zijn redenen om het oordeel te nuanceren op basis van de twee reflecties. Bij de renovatie zijn nog geen vergaande duurzaamheidsmaatregelen getroffen en de school moet veel investeren volgens het MJOP. De score wordt genuanceerd tot een 7.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5,5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is voorzien van mechanische ventilatie, maar functioneert onvoldoende. Het gebouw voldoet daarmee niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Daarnaast is het mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte <1,80 meter (1 kant).

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	7

De energiekosten (elektra en gas) bedragen volgens opgave in totaal circa € 22.065 (jaarrekening 2018). Bij een omvang van 2.787 m2 (incl. gym) betekent dit dat de kosten uitkomen op circa € 8,-- per m2. Op basis van de benchmarkonderzoeken VO zijn de kosten afgezet tegen de gemiddelde resultaten van gebouwen in het VO, die bij jonge gebouwen uitkomen op circa 8,00 per m² (niet BENG) en bij oudere gebouwen wel tot 15,00 per m². De energiekosten zijn relatief laag.

De score is een 7.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	5

Toelichting onderwijsvisie

Door het onderwijs in de school met de maatschappelijke werkelijkheid te verbinden krijgt het ontwikkelproces, zowel qua kennis als vaardigheden, extra diepgang en wordt het blikveld van de leerlingen verbreed.
De school is daartoe zowel een 'broedplaats' als een uitvalsbasis. Door verbazing te creëren en nieuwsgierigheid te stimuleren ontstaat de passie en de gretigheid om het nieuwe te verkennen en aan te gaan.
Leerlingen en medewerkers leren en ontwikkelen van en met elkaar en worden zo bewuster eigenaar van hun ontwikkelingsproces. Dit alles moet eraan bijdragen dat een ieder - in de zich ontvouwende toekomst- de regie kan voeren over het eigen leven en daarbij het lef heeft de eigen lat hoger te leggen.

Het schoolgebouw - behoefte van de school

De school is bezig met de uitrol van een nieuw onderwijsconcept: talentgericht onderwijs. Zelfreflectie, zelf keuzes maken en vakoverstijgend werken zijn de sleutelwoorden. Dit vraagt onder andere om meer kleine ruimtes, flexibele ruimtes en een leercentrum. In de huidige structuur van de school is dat niet mogelijk.

Doordat krimp wordt ervaren door de school verwacht de school dat het nieuwe concept qua vierkante meters in het bestaande gebouw moet passen maar dat de indeling moet worden aangepast.

Er zijn voldoende specifieke ruimten ter ondersteuning van de praktische lessen zoals een techniek en handvaardigheidsruimte, een tekenlokaal en muzieklokalen. De school geeft aan dat het een uitdaging in om de handvaardigheidsruimte en het tekenlokaal goed in te roosteren. Het tekenlokaal wordt op de korte termijn anders ingericht zodat deze multifunctioneler inzetbaar wordt waardoor het inroosteren eenvoudiger moet worden.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula. De aula is niet voldoende groot om de gehele school te faciliteren. De school is bezig met een nieuwe inrichting van de kantine zodat efficiënter kan worden omgegaan met de beschikbare ruimte.
- Stafruimten: er is een lunchruimte en er zijn werkplekken aanwezig voor de medewerkers. De school geeft aan te weinig werkplekken te hebben.
- Bergruimte: er is voldoende bergruimte. Een deel van de bergruimte wordt door Podium Neede gebruikt.

- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk: er is een lift aanwezig naar de eerste verdieping.

Conclusie
De onderwijskundige visie richting de toekomst wordt door huisvesting matig gefaciliteerd. De school is bezig met de uitrol van een nieuw onderwijsconcept: talentgericht onderwijs. Dit vraagt onder andere om meer kleine ruimtes, flexibele ruimtes en een leercentrum. In de huidige structuur van de school is dat niet mogelijk.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	7	3	21
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5,5	2	11
Exploitatie	7	2	14
Onderwijskundige staat	5	3	15
Totaal			73

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
			x

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	2.787	€ 720.441
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 100	2.787	€ 278.700
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 58	2.787	€ 161.646
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	j	€ 163	2.787	€ -
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	j	€ 36	2.787	€ -
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 51	2.787	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	2.787	€ 182.683
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	2.787	€ 167.220
				€ 1.510.690

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Goed	De school kan vanuit meerdere kanten bereikt worden en de ontsluiting is goed.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Goed	Er zijn genoeg plekken voor het aantal ouders dat kinderen met de auto komt brengen/halen, de verkeerssituatie is goed geregeld en het gebeurt zelden dat er chaotische situaties voorkomen. Er wordt goed rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Goed	Omdat de wegen rondom school vrij rustig zijn is het veilig om naar school te lopen of fietsen. De verkeerssituatie is goed overzichtelijk.

Leerlingen van de Parallelweg volgens soms lessen op de Julianastraat. Op die moment wordt krapte ervaren bij de fietsenstalling. De school is voornemens het terrein anders in te richten. Een aantal parkeerplaatsen worden opgeofferd voor de uitbreiding van een fietsenstalling. Het terrein wordt voorzien van meer groen en er wordt een buitenlokaal ontworpen.

Quickscan De Triviant

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	**De Triviant**
Bestuur:	**Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland**
Adres:	Bleekenweg 1a
Postcode en plaats:	7161 AB Neede
Onderwijssoort:	Voortgezet Speciaal Onderwijs
Brin nummer:	18QP
Kavelgrootte:	m²
Boekwaarde:	€ ,- d.d.

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
2009		
Bruto Capaciteit		
Medegebruik/Verhuur	**1 kantoorruimte**	
Netto Capaciteit		

Verschillende medegebruikers maken tijdens schooltijd wisselend gebruik van een kantoorruimte. Het betreft onder andere een schoolarts, logopedist en ergotherapeut die de leerlingen ondersteunen.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019
Aantal leerlingen	66
Ruimtebehoefte	857
BVO (Bruto Capaciteit)	
Tekort/Overschot	

2019 betreft teldatum 1-10-2018. Er is geen prognose voor het (V)SO beschikbaar.

De school ervaart geen ruimteoverschot. Sinds de bouw van de school is de school gegroeid. Dat betekent dat het steeds krapper wordt.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

Luchtfoto

1.5. Plattegronden

Niet ontvangen

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 9-7-2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	7

Toelichting

Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is geen sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	7

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 2009 gebouwd. Daarmee is het gebouw 10 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw binnen 30 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 7.

Er zijn geen aandachtspunten/problemen op het gebied van bouwkundige elementen.

Conclusie

Er zijn geen redenen om dit oordeel te nuanceren op basis van de reflecties.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.
Een aandachtspunt zijn de sloten op de deuren van de klaslokalen. Deze deuren zijn middels een draaiknop aan de binnenzijde te sluiten. Leerlingen kunnen zichzelf opsluiten in een lokaal. De deur is in zo een geval niet via de buitenkant te openen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5.5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

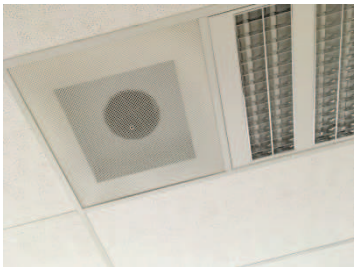

Het gebouw is voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. De mechanische ventilatie voldoet echter niet naar behoren. Daarnaast is het mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte >1,80 meter (1 kant).

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	7

Geen elektra/gas rekening ontvangen, score is een schatting.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	7

Toelichting onderwijsvisie
"Wij willen samen met de ouders en verzorgers werken aan de ontwikkeling en opvoeding van de kinderen die onze school bezoeken. Het begeleiden vindt plaats op basis van gezamenlijk vastgestelde waarden en normen en in een klimaat waarin alle betrokkenen zich veilig voelen. Onze leerlingen hebben behoefte aan structuur, orde en duidelijkheid en daar willen we adequaat op inspelen. Vanuit die organisatie besteden we vooral aandacht aan de sociale redzaamheid en de zelfstandigheid van alle leerlingen, rekening houdend met het ontwikkelingsniveau van ieder individu. Iedere leerling van de Triviant heeft recht op een plek in de maatschappij die toegespitst is op zijn (on)mogelijkheden."

Het schoolgebouw - behoefte van de school
De school stelt het kind centraal in zijn omgeving. Dit principe is terug te zien in het logo van Triviant en de gebouwvorm; de aula is het centrale punt met daaromheen de leslokalen gesitueerd. De aula is voldoende groot om de gehele school te faciliteren.

Het gebouw is ontworpen op basis van de visie van de school en sluit daarmee aan bij de wensen en eisen van de school.
Er zijn speciale ruimten waar leerlingen praktijkervaring op kunnen doen; zo zijn er onder andere een kookruimte, een 'kapsalon' en een kas op het buitenterrein aanwezig.

Ondanks dat het gebouw ontworpen is op basis van de visie, is er een tekort aan een aantal specifieke ruimten in het gebouw:

- Stafruimten: de school geeft aan onvoldoende kleine overlegplekken te hebben.
- Bergruimte: er is onvoldoende bergruimte. De school huurt een schuur om meubilair e.d. op te kunnen slaan.
- Passend Onderwijs: er is een miva toilet; deze miva-toilet blijkt echter onvoldoende ruim te zijn in gebruik. Het gebouw is wel rolstoltoegankelijk.

Conclusie
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting voldoende gefaciliteerd. Hoewel het gebouw is ontworpen om het onderwijsconcept te huisvesten is er een beperkt tekort aan specifieke ruimten Het aan te passen brutovloeroppervlak (bvo) is maximaal 10% met uitzondering van de gymzaal.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	7	1	7
Bouwkundige staat	7	3	21
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5.5	2	11
Exploitatie	7	2	14
Onderwijskundige staat	7	3	21
Totaal			80

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
			x

Het gebouw wordt goed onderhouden en is in goede staat. De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting goed gefaciliteerd. Het gebouwdeel komt voorlopig niet in aanmerking voor nieuwbouw of levensduur verlengende renovatie.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd	Niet Uitgevoerd
Luchtbehandeling Frisse Scholen Klasse B		X
Naisoleren dichte geveldelen		X
Naisoleren dak (incl. vervangen dakbedekking/-pannen)		X
Vervangen gevelkozijnen		X
Vervangen beglazing		X
Aanbrengen automatische/vaste zonwering		X
Toepassing LED-verlichting		X
Toepassing PV-panelen		X

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Goed	De school kan vanuit meerdere kanten bereikt worden en de ontsluiting is goed.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Goed	Er zijn genoeg plekken voor het aantal ouders dat kinderen met de auto komt brengen/halen, de verkeerssituatie is goed geregeld en het gebeurt zelden dat er chaotische situaties voorkomen. Er wordt goed rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Goed	Omdat de wegen rondom school vrij rustig zijn is het veilig om naar school te lopen of fietsen. De verkeerssituatie is goed overzichtelijk.

Quickscan MaxX

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	**MaxX**
Bestuur:	**Stichting Achterhoek VO**
Adres:	Parallelweg 5
Postcode en plaats:	7161 AE Neede
Onderwijssoort:	Praktijkonderwijs
Brin nummer:	26KR
Kavelgrootte:	4200 m²
Boekwaarde:	€ ,- d.d.

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
2001	**3.481**	Permanent
2016	**Renovatie en uitbreiding (zie plattegrond)**	
Bruto Capaciteit	**3.481**	
Medegebruik/Verhuur	**225 (Assink)**	
	50 (Interbeek)	
Netto Capaciteit		

Er is 225m2 van de totale 3481m2 BVO gezamenlijk in gebruik met het naastliggende Assink college. Interbeek maakt 2 keer per week 1 gehele dag gebruik van een ruimte in de school.

Het gebouw is als geheel beoordeeld aangezien in 2016 het oude bouwdeel grootschalig is gerenoveerd.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	198	196	188	181	178	179	167	161
Ruimtebehoefte	3.688	3.659	3.571	3.482	3.450	3.461	3.316	3.238
BVO (Bruto Capaciteit)	3.481	3.481	3.481	3.481	3.481	3.481	3.481	3.481
Tekort/Overschot	-207	-178	-90	-1	31	20	165	243

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school krimpt. Dit heeft tot gevolg dat het ruimtetekort afneemt en omsloot in een ruimteoverschot.

De school ervaart dat er een ruimteoverschot (oorzaak is het medegebruik bij Assink). Door de verwachtte krimp in de regio verwacht de school dat dit alleen maar meer gaat worden.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

Luchtfoto

1.5. Plattegronden

Begane grond

De rode lijn toont de scheiding tussen het oude en nieuwe gedeelte. Onder deze lijn is het oude. Het bovenste gedeelte naar het Assink toe is nieuwbouw.

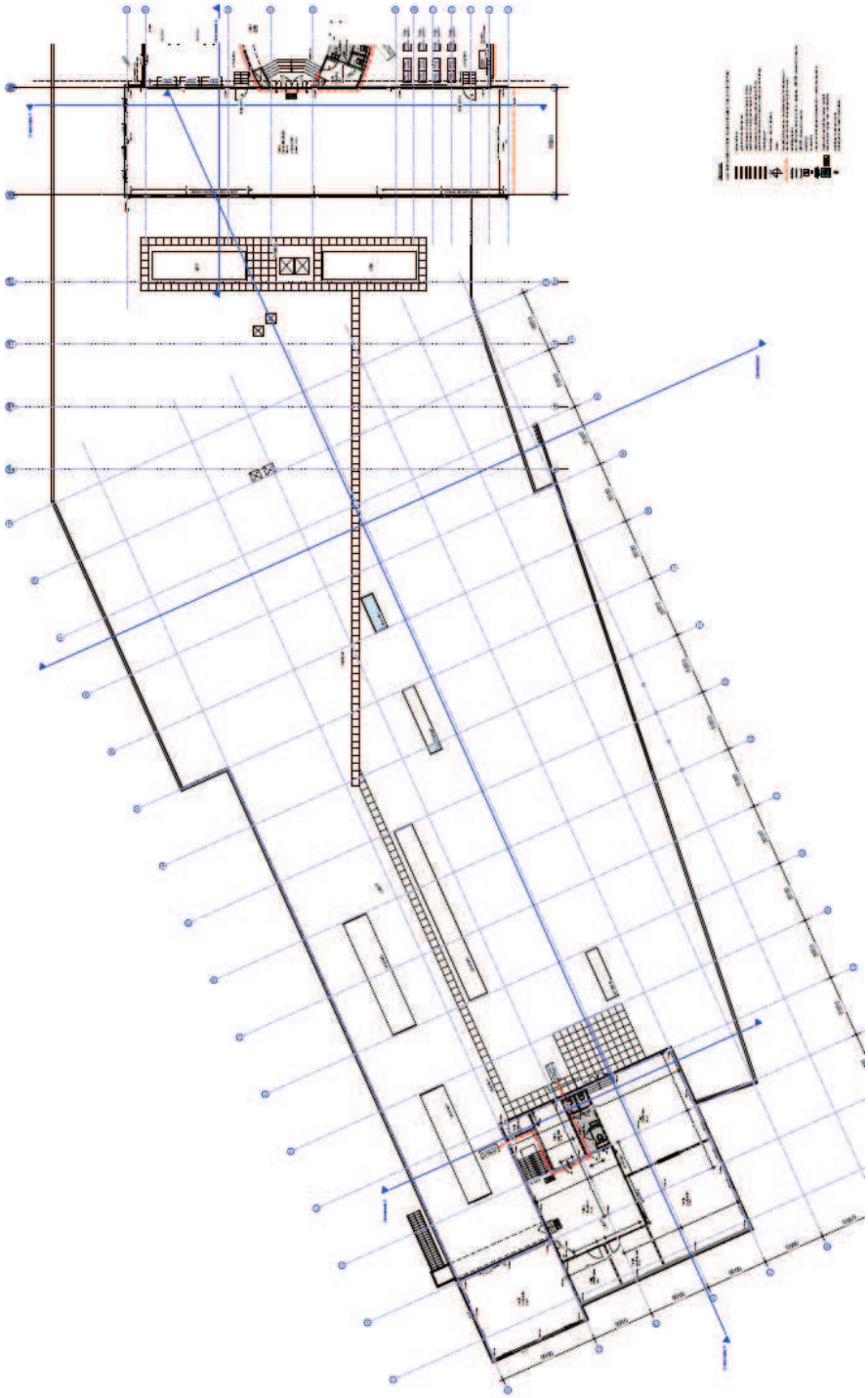

Eerste verdieping

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 27 juni 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	6

Toelichting

Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	8

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 2001 gebouwd. Daarmee is het gebouw 18 jaar oud. Het gebouw heeft een levensduurverlengende renovatie ondergaan in 2016. Dit houdt in dat het gebouw binnen 30-40 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 8.

Er zijn geen aandachtspunten/problemen op het gebied van bouwkundige elementen.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een gemiddeld investeringsniveau van 34.432 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is € 30.686 euro per jaar. Er is een beperkte overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich enigszins genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie
Er zijn geen redenen om dit oordeel te nuanceren op basis van de reflecties.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting

Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.
In geval van onderhoud op het dak, is er onvoldoende valbeveiliging aanwezig. De school past dit momenteel aan.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	6

Toelichting

In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

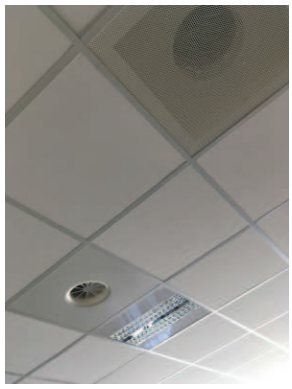

Het gebouw is voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Het is niet mogelijk om in alle lokalen het raam te openen.

Op de begane grond in overal koeling aanwezig. Op de eerste verdieping is dat niet het geval. Hier is de bestaande situatie gehandhaafd. Tijdens de renovatie is het klimaatsysteem niet aangepast.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	7

De energiekosten (elektra en gas) bedragen volgens opgave in totaal circa € 27.922 Bij een omvang van 3.481m2 betekent dit dat de kosten uitkomen op circa € 8,-- per m2. Op basis van de benchmarkonderzoeken VO zijn de kosten afgezet tegen de gemiddelde resultaten van gebouwen in het VO, die bij jonge gebouwen uitkomen op circa 8,00 per m² (niet BENG) en bij oudere gebouwen wel tot 15,00 per m². De energiekosten zijn relatief laag.

De score is een 7.

=

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	8

Toelichting onderwijsvisie

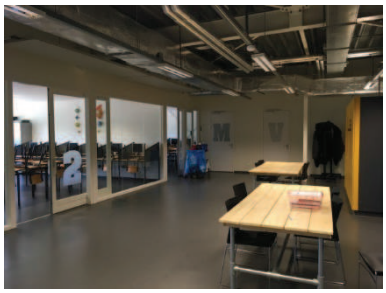

- Om talent te ontwikkelen is het belangrijk dat een persoon zich bewust is van wat hij of zij wil leren. Er moet blijvend geïnvesteerd worden in het ontdekken van talenten. Talent ontwikkelt zich door te doen. Hierbij is ondersteuning erg belangrijk. Op MaxX gaat men in gesprek om de talenten in beeld te krijgen en te ontwikkelen.
- Iedereen leert op verschillende manieren, dit vraagt om een individuele aanpak. Leren kan cognitief zijn, maar zeker ook door te doen. Leren gebeurt op allerlei plekken. Om leren effectief te maken is het belangrijk om die verschillende terreinen met elkaar in verbinding te brengen. Leren kan in een veilige omgeving waar professioneel wordt samengewerkt. Dat betekend dat iedereen er mag zijn, maar niet elk gedrag toelaatbaar is.
- Onderwijs moet zorgdragen voor het veilige klimaat waarin geleerd kan worden. Onderwijs is op een gestructureerde en planmatige manier vormgeven aan het leren. Goed onderwijs zorgt voor uitdaging en maakt gebruik van verschillende strategieën en werkvormen. Van en met elkaar leren gebeurt bij goed onderwijs.
- In een prettig klimaat wordt het beste geleerd. De kernwaarden van MaxX staan voor dit klimaat, waarbij voorspelbaarheid en eenduidigheid belangrijk zijn en waar ruimte is voor onderlinge verschillen.

Het schoolgebouw - behoefte van de school

De school werkt middels 3 teams. Om die reden bestaat de school uit 3 leerpleinen waaromheen lokalen, werkkamers en andere ondersteunende ruimten zijn geplaatst ten behoeve van de afzonderlijke teams.

Naast de voorzieningen voor de 3 teams zijn er praktijkruimten aanwezig. In twee praktijkruimten worden gelijktijdig lessen gegeven maar dit zorgt onderling voor te veel overlast. De school heeft hier de wens uitgesproken om de ruimten op te splitsen.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula. De aula is voldoende groot om de gehele school te faciliteren.
- Stafruimten: er zijn werkkamers en lunchfaciliteiten aanwezig . Er zijn daarmee voldoende stafruimten.
- Bergruimte: er is voldoende bergruimte.

- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk op de begane grond. Er is geen lift aanwezig naar de eerste verdieping.

Conclusie
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting optimaal gefaciliteerd. Het gebouw is ontworpen op het onderwijsconcept.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	8	3	24
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	6	2	12
Exploitatie	7	2	14
Onderwijskundige staat	8	3	24
Totaal			86

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
			x

Het gebouw is recentelijk omgebouwd tot onderwijslocatie. Het gebouw sluit aan bij de onderwijskundige visie van de school.
Het gebouw komt voorlopig niet in aanmerking voor nieuwbouw of levensduurverlengende renovatie.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	3.481	€ 899.840
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 100	3.481	€ 348.100
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 58	3.481	€ 201.898
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 163	3.481	€ 567.403
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	n	€ 36	3.481	€ 127.036
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 51	3.481	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	3.481	€ 228.174
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	3.481	€ 208.860
				€ 2.581.311

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Goed	De school kan vanuit meerdere kanten bereikt worden en de ontsluiting is goed.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Goed	Er zijn genoeg plekken voor het aantal ouders dat kinderen met de auto komt brengen/halen, de verkeerssituatie is goed geregeld en het gebeurt zelden dat er chaotische situaties voorkomen. Er wordt goed rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Goed	Het is veilig om naar school te lopen of fietsen. De verkeerssituatie is goed overzichtelijk.

Quickscan Assink lyceum

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	Assink Lyceum
Bestuur:	**Stichting Het Assink lyceum**
Adres:	Parallelweg 9
Postcode en plaats:	7161 AE Neede
Onderwijssoort:	Voortgezet Onderwijs
Brin nummer:	05FB
Kavelgrootte:	7587 m²
Boekwaarde:	€ ,- d.d.

Statenlaan 8
5223 LA 's-Hertogenbosch
Postbus 70501
5201 CB 's-Hertogenbosch
T +31 (0)73 6 409 409
F +31 (0)73 6 410 118
info@hevo.nl
ISO 9001-gecertificeerd
KvK Brabant 16029774
BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
2001/ 2014	5.768	Permanent
Bruto Capaciteit	**5.768**	
Medegebruik/Verhuur	226	Permanent
Netto Capaciteit	**5.542**	

Het bouwjaar van het casco is 2001. In 2014 is het gebouw omgebouwd en in gebruik genomen door de school.
De lasserij (105m2) en machineruimte (121m2) worden gedeeld met MaxX onderwijs.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Aantal leerlingen	508	494	479	467	450	441	433	415
Ruimtebehoefte	6.101	6.101	5.967	5.818	5.711	5.546	5.206	4.995
BVO (Bruto Capaciteit)	5.768	5.768	5.768	5.768	5.768	5.768	5.768	5.768
Tekort/Overschot	-333	-333	-199	-50	57	222	562	773

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Lange termijn leerlingenprognose het Assink Lyceum 2020-2029. Er is rekening gehouden met een vaste voet van 550m2.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school krimpt. Dit heeft tot gevolg dat het ruimteroverschot omslaat in een ruimtetekort.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

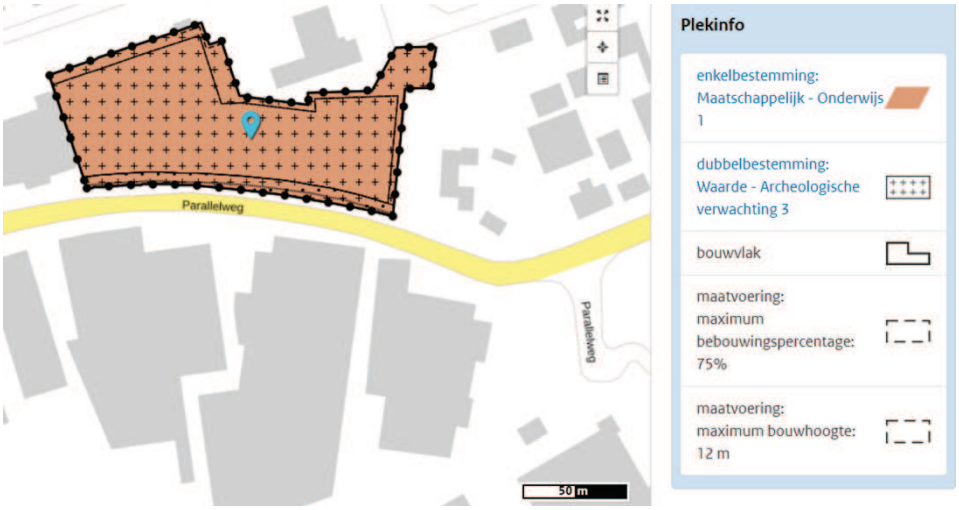

Luchtfoto

Weemerhof
Weemerhof
W-tec B.V
AutoTeQ
Parallelweg 9
MaxX Onderwijs
Asschert
Velver
Parallelweg
Parallelweg
Parallelweg
Schuurman Schoenen
Neco Staalbouw B.V

1.5. Plattegronden

Begane grond

Eerste verdieping

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	7

Toelichting

Het is een een jong en opvallend vormgegeven schoolgebouw. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is geen sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	8

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 2014 vanaf het casco opnieuw opgebouwd gebouwd. Daarmee is het gebouw 5 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw binnen 35 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 8.

Reflectie bouwkundige elementen:
De isolatiewaarde van de gehele buitenschil is zeer gering als gevolg van de toepassing van gebruikte materialen met betrekking tot de wanden, vloeren en daken bij het originele pand.

Er zijn geen aandachtspunten/problemen op het gebied van bouwkundige elementen.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een gemiddeld investeringsniveau van € 37.520 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is € 125.321 euro per jaar. Er is wel/geen overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich wel/niet genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie
Er zijn **geen** redenen om dit oordeel te nuanceren op basis van de reflecties.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	7

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Daarnaast is het mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte <1,80 meter (1 kant).

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	6,5

De energiekosten (elektra en gas) bedragen volgens opgave in totaal circa € 61.354 (jaarrekening 2018). Bij een omvang van 5.768 m2 (incl. gym) betekent dit dat de kosten uitkomen op circa € 10,-- per m2. Op basis van de benchmarkonderzoeken VO zijn de kosten afgezet tegen de gemiddelde resultaten van gebouwen in het VO, die bij jonge gebouwen uitkomen op circa 8,00 per m² (niet BENG) en bij oudere gebouwen wel tot 15,00 per m². De energiekosten zijn relatief laag.

De score is een 7.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	8

Toelichting onderwijsvisie

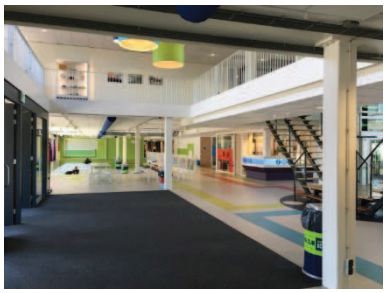

Door het onderwijs in de school met de maatschappelijke werkelijkheid te verbinden krijgt het ontwikkelproces, zowel qua kennis als vaardigheden, extra diepgang en wordt het blikveld van de leerlingen verbreed.
De school is daartoe zowel een 'broedplaats' als een uitvalsbasis. Door verbazing te creëren en nieuwsgierigheid te stimuleren ontstaat de passie en de gretigheid om het nieuwe te verkennen en aan te gaan.
Leerlingen en medewerkers leren en ontwikkelen van en met elkaar en worden zo bewuster eigenaar van hun ontwikkelingsproces. Dit alles moet eraan bijdragen dat een ieder -in de zich ontvouwende toekomst- de regie kan voeren over het eigen leven en daarbij het lef heeft de eigen lat hoger te leggen.

Het schoolgebouw - behoefte van de school

Er is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula. De aula is voldoende groot om de gehele school te faciliteren.
- Stafruimten: er is een beperkte hoeveelheid stafruimten.
- Bergruimte: er is beperkte bergruimte beschikbaar voor de praktijkvakken
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet en lift aanwezig. Het gebouw is rolstoltoegankelijk.

Conclusie

De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting optimaal gefaciliteerd. Het gebouw is ontworpen op het onderwijsconcept.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	7	1	7
Bouwkundige staat	8	3	24
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	7	2	14
Exploitatie	6,5	2	13
Onderwijskundige staat	8	3	24
Totaal			88

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
			X

Het gebouw is recentelijk ingericht als onderwijsgebouw. De bouwkundige staat is goed. De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting geborgd. De school komt voorlopig niet in aanmerking voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	j	€ 259	5.768	€ -
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 100	5.768	€ 576.800
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 58	5.768	€ 334.544
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 163	5.768	€ 940.184
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	n	€ 36	5.768	€ 210.498
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 51	5.768	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	5.768	€ 378.083
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	5.768	€ 346.080
				€ 2.786.189

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Goed	De school kan vanuit meerdere kanten bereikt worden en de ontsluiting is goed.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Voldoende	Er zijn genoeg plekken voor het aantal ouders dat kinderen met de auto komt brengen/halen, de verkeerssituatie is goed geregeld. Er zijn onvoldoende parkeerplekken voor het personeel. Het gebeurt zelden dat er chaotische situaties voorkomen. Er wordt goed rekening met elkaar gehouden. Tijdens ouderavonden en ‘evenementen’zijn er onvoldoende parkeerplekken.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Voldoende	Het kan soms best druk zijn of het is niet altijd makkelijk om de straat over te steken, maar je kunt de verkeerssituatie voor lopende en fietsende kinderen niet onveilig noemen.

gemeente Berkelland

Handreiking onderwijsvisie

11 november 2024

Wethouders Onderwijs: B. Wormgoor en H. van der Noordt
Adviseurs: Tessa Pierik, Wim Luigjes, Olaf Horsman

Aanleiding en doelstelling

Als gemeente hebben we de verantwoordelijkheid voor onderwijshuisvesting, jeugdgezondheidszorg op school, zorg in onderwijs (ZIO), leerplicht, voor en vroegschoolse educatie (VVE) en onderwijs aan nieuwkomers. Onze gemeentelijke visie op onderwijs ondersteund ons om op bovenstaande thema's samenhangend onderwijsbeleid te voeren.

Deze handreiking is geschreven voor onderwijsbestuurders en bestuurders van samenwerkingsverbanden om duiding te geven aan de onderwijsvisie in het licht van de ontwikkelingen naar een inclusieve gemeente.

Terugblik

Sinds de wet Passend Onderwijs is ingevoerd in 2014, waarna de transitie van de Jeugdzorg volgde in 2015, veranderende er veel voor gemeenten en het onderwijs. De Rijksoverheid zegt het volgende over de doelstellingen van de verschillende wetten:

- "De Jeugdwet is bedoeld voor jeugdigen (kinderen en jongeren) en hun ouders die ondersteuning nodig hebben bij het opgroeien of bij de opvoeding. Het gaat om jeugdigen tot leeftijd van 18 jaar".
- "Het doel van de Wet passend onderwijs is dat voor alle leerlingen met een specifieke onderwijsbehoefte zo passend mogelijk onderwijs wordt gerealiseerd. De wet gaat over het stelsel van voorzieningen voor leerlingen, die extra ondersteuning nodig hebben in het funderend onderwijs en in het middelbaar beroepsonderwijs".

Vanuit het samenwerkingsverband (SWV) wordt er gekeken naar de ondersteuningsbehoefte van kinderen binnen het onderwijs. Het samenwerkingsverband gaat over de toewijzing van extra hulp op school. De aanvraag voor extra ondersteuning verloopt via de school waar een kind staat ingeschreven. In het samenwerkingsverband maken scholen afspraken over hoe de extra ondersteuning voor kinderen geregeld is en hoe het beschikbare geld hiervoor verdeeld wordt. Deze afspraken worden vastgelegd in een ondersteuningsplan. Wanneer je naar de Jeugdwet kijkt dan komt naar voren dat de Jeugdwet bepaalt dat er een goede afstemming moet zijn tussen

(samenwerkingsverbanden van) primair en voortgezet onderwijs en gemeenten. “Over het onderwijsondersteuningsplan én over het gemeentelijke plan voor de jeugdhulp. Dezelfde bepaling is opgenomen in de Wet passend onderwijs. Beide wetten zijn namelijk opgesteld als zogenoemde spiegelwetten. Ze hebben een gezamenlijke achterliggende gedachte: effectiever, sneller en preventiever hulp bieden”.

Landelijke ontwikkeling

Bij de evaluatie van de Wet op passend onderwijs in 2020 werd duidelijk dat het beter kan. In het verlengde van de ontwikkeling naar passend onderwijs ligt de beweging naar inclusief onderwijs waarin wordt gewerkt aan gelijke kansen voor alle kinderen en jongeren. Het wordt tevens gezien als een kans om de kwaliteit van het Nederlandse onderwijs- en zorgstelsel verder te verbeteren. De belangrijkste verschillen tussen passend- en inclusiever onderwijs hebben invloed op de doorontwikkeling van onze gemeentelijk onderwijsvisie en opgave vanuit het rijk:

- Binnen passend onderwijs gaan kinderen en jongeren met een ondersteuningsbehoefte naar het gespecialiseerd onderwijs. Binnen inclusief onderwijs zijn alle kinderen en jongeren welkom op een reguliere school dichtbij huis.
- Binnen passend onderwijs moet hulp vanuit het gespecialiseerd onderwijs of de zorg aangevraagd worden. Het kind of de jongere krijgt deze hulp meestal niet op de eigen school. Binnen inclusief onderwijs kan het schoolteam van de school deze hulp zelf bieden aan de kinderen en jongeren die dat nodig hebben. Het schoolteam ondersteunt ook de leraar.
- Binnen passend onderwijs kunnen jongeren die naar het voortgezet speciaal onderwijs gaan meestal niet alle vakken en profielen kiezen. Hierdoor kunnen ze soms niet de opleiding doen die ze willen. Binnen inclusief onderwijs kunnen jongeren met een ondersteuningsbehoefte dezelfde vakken en profielen kiezen als de andere jongeren op hun school.

Thema's voor de gezamenlijke ontwikkelagenda voor inclusie en inclusiever onderwijs

Sinds 2016 dient elke gemeente een lokale inclusie-agenda op te stellen. Deze verplichting komt voort uit de ratificatie van het VN-verdrag Handicap. Met de ratificatie van dit mensenrechtenverdrag is aan de Jeugdwet, Wmo en Participatiewet de verplichting toegevoegd om in het periodiek plan op te nemen hoe de gemeenteraad uitvoering geeft aan het verdrag. 'Onderwijs en ontwikkeling' is één van de zes levensdomeinen van deze lokale inclusie-agenda.

De verplichte Op Overeenstemming Gerichte Overleggen (OOGO's) tussen gemeenten en samenwerkingsverbanden in het primair en secundair onderwijs, waarin bestuurlijke afstemming van plannen op het gebied van Passend onderwijs en Jeugd centraal staat, bieden een uitgelezen kans om een gezamenlijke ontwikkelagenda op te stellen voor inclusie en het werken aan inclusiever onderwijs. We noemen hieronder de onderwerpen die daarbij van belang zijn, gaan in op zaken die voor inclusiever onderwijs specifieke aandacht behoeven en geven daarbij enkele voorbeelden en tips.

De afgelopen twee jaren zijn er vanuit het rijk verschillende handreikingen geschreven voor gemeenten om bij te dragen aan de ontwikkeling naar inclusief onderwijs. In 2023 de 'Handreiking ontwikkelagenda Inclusiever Onderwijs voor gemeenten en samenwerkingsverbanden in het primair en voortgezet onderwijs' werd o.a. de rol van het OOGO uitgelicht: *"In het OOGO liggen bij uitstek kansen om samen te werken aan inclusiever onderwijs in een inclusieve gemeente. De school is een bouwplaats van de samenleving en inclusie houdt immers niet op na schooltijd".*

Hierin werden de volgende gezamenlijke thema's gesteld:

Onderwerpen samenwerkingsagenda OOGO onderwijs - jeugd voor inclusiever onderwijs

- Leerlingenvervoer
- Inclusieve onderwijshuisvesting
- Jeugdhulp/zorg in de ondersteuningsstructuur van het onderwijs
- Overgangen tussen voorschoolse voorzieningen en zorg, onderwijs en arbeidsmarkt

In maart 2023 ontwikkelde het rijk in een brief genaamd: 'Contouren werkagenda Route naar inclusief onderwijs 2035', kortweg de werkagenda inclusief onderwijs. De werkagenda inclusief onderwijs gaf meer richting aan de beweging naar inclusief onderwijs. Het onderwijsveld en de Tweede kamer vroegen om deze richting verder te concretiseren. Met het beleidskader 'Met elkaar voor alle kinderen en jongeren werken aan een inclusieve leeromgeving' is de ambitie voor inclusief onderwijs uit de werkagenda inclusief onderwijs verder uitgewerkt en geconcretiseerd. Deze kwam uit in april 2024. Na deze laatst genoemde werd in juli 2024 ook een programma van

eisen opgesteld voor schoolbesturen en samenwerkingsverbanden. Hierin wordt benadrukt dat “het doel van het ministerie van OCW met het herzien van het programma van eisen is om meer duidelijkheid en overzicht te geven aan schoolbesturen en samenwerkingsverbanden waar zij wettelijk verantwoordelijk voor zijn en wat er minimaal van hen wordt verwacht. In de toekomst zal het ministerie van OCW dit programma van eisen regelmatig bijstellen om nieuwe wettelijke eisen hier een plek in te geven”.

Passend en inclusief onderwijs

Dit programma van eisen bevat een overzicht van huidige wettelijke taken voor schoolbesturen en samenwerkingsverbanden in het kader van passend onderwijs. Met de reeds ingezette beweging naar inclusief onderwijs kan in de toekomst wet- en regelgeving worden veranderd. Dit zal dan ook leiden tot een herziening van dit programma van eisen.

In het *beleidskader Met elkaar voor alle kinderen en jongeren* is de ambitie voor inclusief onderwijs in 2035, zoals beschreven in de *Contouren werkagenda Route naar inclusief onderwijs 2035*, nader geconcretiseerd. Het beleidskader maakt duidelijk wat onder inclusief onderwijs wordt verstaan en wat de kenmerken zijn van een inclusieve leeromgeving.
In de beweging naar inclusief onderwijs wordt de verbinding gezocht met andere beleidsprogramma’s die raken aan inclusief onderwijs. Dit betreft naast passend onderwijs, onder andere kansengelijkheid en de *Hervormingsagenda jeugd*.
Schoolbesturen en samenwerkingsverbanden hebben op dit moment al een bijzondere rol in deze beweging en sluiten hier in hun ambitievorming al op aan, binnen de bestaande kaders.

De gemeente Berkelland - Visie op inclusief onderwijs

De gemeente Berkelland zet zich in voor een zelfredzame, diverse en inclusieve samenleving. Dit is onder andere verwoord in het beleidskader sociaal domein, De Lokale Inclusie Agenda, Uitvoeringsvisie Voormekaar en ‘de Berkellandse Koers’. Inclusief onderwijs is een belangrijk onderdeel van een inclusieve samenleving. De visie van Berkelland op onderwijs is dan ook een visie op inclusief onderwijs:

Wij streven naar optimale ontwikkelkansen voor alle kinderen en jongeren die in Berkelland wonen. School vormt – naast het gezin en de leefomgeving – de pedagogische basis waarin zij opgroeien en zich ontwikkelen. Daarom vinden wij het belangrijk dat leerlingen zoveel mogelijk samen leren op dezelfde school en dichtbij huis. Samen, dus onafhankelijk van culturele, lichamelijke, verstandelijke of gedragsmatige verschillen. De toegankelijkheid en kwaliteit van het reguliere onderwijs willen we daarom als gemeente versterken. Wanneer we reguliere scholen inclusiever vormgeven, ontstaat er een meer getrouwe afspiegeling van de maatschappij die voor eenieder een voorbeeld schetst van verschillen tussen mensen en die tolerantie vergroot. De kans op arbeidsparticipatie wordt vergroot en daarmee doen we iets aan het grote tekort op de arbeidsmarkt. Bovendien normaliseren we zo: we rekken ‘de norm’ op en jeugdigen hoeven zich

niet meer aan te passen aan een te strikte norm. Daarvoor is een intensieve samenwerking nodig tussen regulier en speciaal onderwijs en tussen onderwijs en zorg. We bewegen daarbij van een individuele benadering naar een meer context- en groepsgerichte benadering. Want als ondersteuning groepsgericht wordt aangeboden is niemand de uitzondering. Zo krijgt iedere jeugdige optimale kansen om deel te nemen aan de samenleving, tijdens school en krijgt iedere jeugdige later kansen op de arbeidsmarkt.
Het speciaal onderwijs zien we als tijdelijke specialistische onderwijsvoorziening waarbij de inzet gericht is op terugkeer naar het regulier onderwijs. Dit zijn onderwijsvoorzieningen die kleinschalig zijn en antwoord geven op (tijdelijke) maatwerkvragen waarbij de reguliere context nu echt niet dienend is (te maken) voor de jeugdige en waarmee schooluitval (thuiszitten) voorkomen wordt. Speciaal onderwijs is nabij (loopafstand) regulier onderwijs om samenwerkingsmomenten mogelijk te maken.

Deze visie op onderwijs krijgt gestalte in divers beleid: VVE, kansengelijkheid, leerrecht, leerplicht, leerlingvervoer, kleinescholenbeleid.

Stand van zaken 2024
De betekenis van deze visie op onderwijs op het terrein van nieuwkomers, onderwijshuisvesting en zorg in onderwijs hebben we nader uitgewerkt in de onderwijsvisie. De snelheid waarmee deze Berkellandse visie kan worden geeffectueerd hangt af van onze betrokken onderwijspartners. Onze samenwerkingsverbanden werken ieder vanuit hun eigen ontwikkelingsfase. Ook de ontwikkeling van scholen (onderwijsteams) zijn divers, dit is ook het landelijk beeld. Deze gemeente streeft naar het zijn een inclusieve gemeente, stap voor stap op naar een toekomst waarin we separatie voorkomen en alle Berkellandse jeugd thuisnabij onderwijs kan volgen.

Aanvragen voor jeugdhulp of onderwijshuisvesting of ontwikkelingen op deze gebieden of nieuwkomersonderwijs zullen we vanuit deze scope benaderen. Deze visie is onze leidraad, onze menselijke maat zal mede bepalen waar we af moeten wijken. Ook als we ons geconfronteerd zien met het niet beschikbaar hebben van geschikt onderwijsvastgoed of randvoorwaarden die onoverkomelijk zijn zullen we samen met samenwerkingsverbanden en schoolbesturen optrekken naar tussenoplossingen op weg naar een inclusieve gemeente Berkelland.

Bijlage 1

Wettelijke verplichtingen en taken gemeenten in onderwijs

Onderwijs is een grondrecht. De gemeente heeft een aantal wettelijke taken om onderwijs voor iedereen toegankelijk te maken. Zo is de gemeente verantwoordelijk voor:

- de schoolgebouwen - onderwijshuisvesting
- leerlingenvervoer
- onderwijsachterstandenbeleid
- leerplicht

Ook moeten gemeenten ieder kind in staat stellen fysiek naar de school toe te kunnen gaan. Gemeenten en schoolbesturen werken veel samen aan deze taken. Zo ook om onderwijsachterstanden bij kinderen tegen te gaan. **De gemeente is wettelijk verplicht om scholen bij te staan bij hun zorgplicht**. Die verplichtingen komen voort uit de **Jeugdwet en uit de Wet passend onderwijs**.

Op grond van de Jeugdwet is de gemeente sinds 2015 verantwoordelijk voor alle ondersteuning, hulp en zorg voor de jeugd. De gemeente moet daarvoor een jeugdbeleidsplan opstellen. De gemeenteraad stelt dat vast.

Het samenwerkingsverband moet het ondersteuningsplan afstemmen op het jeugdbeleidsplan van de gemeente. Dat gebeurt in het OOGO: op overeenstemming gericht overleg. De Jeugdwet en de Wet passend onderwijs stellen dit OOGO verplicht als overleg tussen samenwerkingsverbanden passend onderwijs en gemeentebestuurders.

Ieder kind moet zonder achterstand aan de basisschool kunnen beginnen. In 2010 is daarom de **Wet ontwikkelingskansen** door kwaliteit en educatie (Wet OKE) in het leven geroepen**. De gemeente is verplicht een goed educatief aanbod te hebben voor peuters tussen 2,5 en 4 jaar** oud. Deze voor- en vroegschoolse educatie (vve) is deel van het **onderwijsachterstandenbeleid**. Gemeente en schoolbesturen maken hier afspraken over, vaak in de zogenaamde Lokale Educatieve Agenda.

De **Leerplichtwet** verplicht kinderen tot het einde van het schooljaar waarin ze 16 worden, naar school te gaan. Voor jongeren die op hun 16e nog geen diploma havo, vwo, mbo niveau 2 of hoger (startkwalificatie) hebben, geldt totdat zij 18 zijn de wettelijke kwalificatieplicht. **De gemeente moet een of meer leerplichtambtenaren in dienst hebben** die erop toezien dat ouders en jongeren de leer- en kwalificatieplicht tot hun 18e naleven. Het kabinet wil de leeftijd voor de kwalificatieplicht verhogen naar 21 jaar.

Waar de gemeente wettelijk voor verantwoordelijk voor is, is het huisvesten van scholen binnen de gemeente (artikel 95 WPO en artikel 76f WVO).
In de Grondwet is vastgelegd dat de gemeente moet zorgen voor een 'genoegzaam aantal openbare scholen' (artikel 23 lid 4 Grondwet). Dit betekent dat ieder kind in de gemeente de keuze moet kunnen maken om naar een openbare school te gaan. Soms staat de positie van openbaar onderwijs onder druk, bijvoorbeeld bij daling van het aantal leerlingen of bij fusies tussen openbare en bijzondere scholen.
In artikel 48 van de Wet op het primair onderwijs (WPO) en in artikel 42b van de Wet op het voortgezet onderwijs (WVO) staat de rol van de gemeenteraad bij het in stand houden van openbare scholen. Zo heeft de gemeenteraad de taak om leden van de raad van toezicht te benoemen.

Bijlage 2

Betekenis van de visie op onderwijs aan nieuwkomers

We streven naar inclusie en het mixen van verschillende doelgroepen nieuwkomers. Ook bij onderwijs aan nieuwkomers streven hiernaar opdat verschillende culturen elkaar ontmoeten. Concreet betekent dit bijvoorbeeld dat we één of meerdere Internationale Schakel Klassen/scholen (ISK) met het voortgezet onderwijs in één van de grotere kernen inrichten. Voor het primair onderwijs richten we Taal Schakel Klassen (TSK) in in de reguliere basisscholen. Zo stimuleren we zelfredzaamheid, participatie en integratie van nieuwkomers enerzijds en culturele ontwikkelkansen voor Berkellandse kinderen anderzijds. We werken vanuit ons lokale beleid regionaal samen en hebben ook in de samenwerking met het COA voor de opvang van asielzoekers en AMV-ers oog voor integraliteit

Betekenis van de visie op onderwijshuisvesting

De gemeente Berkelland staat voor inclusieve onderwijsvoorzieningen waarbij jeugdigen dichtbij huis (thuisnabij) onderwijs kunnen volgen dat past. Het speciaal onderwijs zien we als tijdelijke specialistische onderwijsvoorziening waarbij de inzet gericht is op terugkeer naar de reguliere basis. Dit zijn onderwijsvoorzieningen die kleinschalig zijn en antwoord geven op (tijdelijke) maatwerkvragen waarbij de reguliere context nu echt niet dienend is (te maken) voor de jeugdige en waarmee schooluitval (thuiszitten) voorkomen wordt. Speciaal onderwijs is nabij (loopafstand) regulier onderwijs (in de kern/ maatschappij) om ook daadwerkelijk gehoor te kunnen geven aan samenwerkingsmomenten. We zetten in op inclusie waarbij er zo min mogelijk separate onderwijsvoorzieningen voor selecte groepjes gecreëerd worden. Dat betekent dat we in inclusieve schoolgebouwen investeren. Voor het speciaal onderwijs investeren we in de zogenaamde ’samenbouw’ tussen PO en SO en VO en VSO. Dit kan bijvoorbeeld door middel van de school-in-schoolsetting en mediumsetting. In beide settingen volgen leerlingen onderwijs binnen de muren van een reguliere school.

Deze visie heeft tevens betekenis voor de onderwijshuisvesting van scholen in de kleine kernen. Inclusiever onderwijs levert diversiteit waardoor er een meer getrouwe afspiegeling van de maatschappij is op scholen en jeugdigen leren omgaan met de diversiteit van onze samenleving. Voor onderwijs in de kleine kernen betekent dit dat we, ondanks ons uitganspunt van thuisnabij onderwijs, de minimale leerlingaantalgrens van het rijk aanhouden in de facilitering van onderwijshuisvesting. Concreter: we houden kleine scholen in de kleine kernen in stand, mits deze voldoende aansluiten bij de visie op inclusiviteit waarin diversiteit van belang is. Dit vraagt om het minimale leerlingaantal zoals het rijk dit voorschrijft voor de rijksbasisbekostiging.

Betekenis van de visie op zorg in onderwijs

Onze visie betekent voor onze bijdrage aan zorg in onderwijs (ZIO) dat we collectieve onderwijsjeugdhulparrangementen inzetten in het regulier onderwijs. We verkennen actief met scholen in het regulier onderwijs hoe collectieve onderwijs-jeugdhulp arrangementen kunnen bijdragen aan de versterking van het regulier, inclusief onderwijs. Specialistisch onderwijs levert maatwerk. Bij het specialistisch onderwijs is het uitgangspunt dat de (maatwerk)bekostiging vanuit het samenwerkingsverband dekkend is. Is er extra niet-onderwijsgerelateerde zorg nodig voor een individuele leerling dan wordt dit bekostigd met een (kortlopende) individuele indicatie. Dit valt onder de regionale inkoopcontracten.

Vertaling naar zichtbaarheid van dit beleid

De opdracht en de ambities die we hebben zijn groot. We vertalen daarom concreet hoe we deze in ons beleid terugzien:

- We zien een terugloop van indicaties in het speciaal onderwijs en een groep van collectieve indicaties in het regulier onderwijs (collectief arrangeren).
- We zien een krimp in het marktaandeel van specialistische onderwijsvoorzieningen en groei van reguliere onderwijspartners.
- We zien krimp van het aantal jeugdigen met een ontheffing van de leerplicht en thuiszitters.
- We zetten actief in op samenwerking tussen het lokale bedrijfsleven en MBO instellingen en praktijkscholen. Meedoen is de norm.
- Op gebied van onderwijshuisvesting investeren wordt er geïnvesteerd in ‘samen’ scholen: (gebouwen) tussen PO en SO en VO en VSO. Nieuwbouw voor specialistische voorzieningen wordt geschrapt voor ‘samenbouw’. Scholen voor speciaal onderwijs zullen ‘krimpen’ qua leerlingaantallen. De speciaal onderwijsscholen huisvesten we dichterbij de reguliere samenleving.

Bijlage 6

Kerngesprekken met schoolbesturen

Op verzoek van de schoolbesturen zijn er kerngesprekken gevoerd. In de kerngesprekken die zijn gevoerd met de schoolbesturen en kinderopvang is gesproken over relevante ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op deze actualisatie van het IHP. Met hen is gesproken over o.a. demografische ontwikkeling, spreiding van scholen en relevante ontwikkelingen op en naast de scholen. Tevens zijn een aantal algemene beleidsmatige onderwerpen besproken.

In de bijlagen worden de besproken presentaties weergegeven.

1. Beleidsmatige ontwikkelingen

In dit hoofdstuk worden de besproken beleidsmatige ontwikkelingen beschreven.

Inclusiever onderwijs
In het algemeen kan worden gesteld dat dit onderwerp hoog op de agenda's staan van alle besturen. Men zet zich hier voor in en de scholen doen hierin wat ze kunnen. Er wordt aansluiting gezocht tussen kinderopvang en scholen (doorlopende leerlijn). Daar waar mogelijk worden kinderen met een hogere ondersteuningsbehoefte binnen school gehouden.
Maar de schoolbesturen zien ook een grens aan hun mogelijkheden voor hun inzet op dit onderwerp. De problematiek bij de leerlingen neemt toe en de werkdruk bij de leraren is al hoog. Ruimte om op dit moment nog meer taken uit te voeren hieromtrent is er niet bij de schoolbesturen.

De samenwerking in de samenwerkingsverbanden staat ook in het teken van dit onderwerp. Er wordt thans een visie ontwikkeld op het thema inclusiever onderwijs. Dit is nodig ook want het aantal doorverwijzingen, ook al verschilt dit per school, neemt niet af. Het gesprek over mogelijke andere financiering moet daarbij worden gevoerd, zodat schoolbesturen zelf mogelijk meer keuze en daarmee invloed heeft op hun personele inzet.

De visie van de gemeente op inclusiever onderwijs is helder, maar lijkt op dit moment nog niet op alle vlakken haalbaar. Het is daarom zaak om voldoende tijd met elkaar te nemen om invulling te geven aan de visie. Daarom is in bijlage X daarop een handreiking geschreven.

Bouwen
De schoolbesturen geven allen aan dat de bouw of renovatie van een schoolgebouw de afgelopen jaren steeds duurder wordt. Dit is een ontwikkeling dat wereldwijd speelt. Naast dat het duurder wordt hebben deze ontwikkelingen / projecten een veel langere doorlooptijd. Hetgeen weer extra beslag legt op capaciteit en middelen. Daarnaast speelt het gegeven dat de materiele exploitatiekosten heel veel duurder geworden. Schoolbesturen moeten steeds vaker onderwijskundige budgetten inzetten voor huisvesting.

Dit is ook een reden om in gezamenlijk overleg te bepalen hoe we slimmer kunnen samenwerken. In aansluiting op het landelijke Programma Onderwijshuisvesting willen we met schoolbesturen om tafel om te spreken over slimmer en beter samenwerken,

maar ook over standaardiseren van processen en werkzaamheden. Tussen gemeente en schoolbesturen maar ook tussen schoolbesturen onderling.

Een van de zaken die we de komende periode op gaan pakken is het onderzoeken waar er meer gestandaardiseerd kan worden. Dit kan zowel op het gebied van het opstellen van programma van eisen, maar zou ook kunnen liggen op de wijze van aanbesteden of op het ontwerp van een gebouw. De gemeente neemt hierin het voortouw.
Tevens willen we onderzoeken hoe we schoolgebouwen multifunctioneler in kunnen zetten. Niet alleen fysiek (bijv met BSO of avondgebruik) en op het gebied van regelgeving, maar waar mogelijk nog actiever de link leggen met de vraag uit de buurt naar maatschappelijke voorzieningen. De mogelijkheid om meer functies te combineren gaan we onderzoeken.

Samenwerking beheer maatschappelijk vastgoed
In overleg met de schoolbesturen wordt een nadere verkenning opgesteld inzake het beheren van maatschappelijk vastgoed en de rol die een schoolbestuur hierin kan hebben. Met name in situaties waarin een combinatie van voorzieningen (multifunctioneel gebruik) gangbaar is of te realiseren valt, dient met de schoolbesturen worden gesproken over hun rol in dit soort voorzieningen.

Aantallen en nieuwkomers
De leerlingenaantallen zijn per saldo redelijk stabiel en conform de prognose. Het einde van de krimp in bevolkingsaantal lijkt te zijn bereikt. De grootste schommelingen in leerlingenaantallen worden nu veroorzaakt door binnen- en buitenlandse migratie. Dit is niet altijd te voorzien, maar er wordt gezamenlijk inzet gepleegd om dit adequaat op te pakken.

2. Ontwikkelingen per kern

In dit hoofdstuk worden de ontwikkelingen per kern weergegeven.

2.1 Eibergen

De scholen in Eibergen zijn:

School
IKC Het Sterrenpalet
Basisschool Het Simmelink
OBS Op d'n Esch
OBS Menno ter Braakschool

Op het IHP zijn de volgende ontwikkelingen opgenomen:

Gezamenlijke huisvesting Eibergen		**VNG norm**	**Marktprijzen**
Menno ter Braakschool	Naar verwachting 1.151 m²	€ 3.772.253	€ 4.107.919
Op d'n Esch	Naar verwachting 1.191 m²	€ 3.881.171	€ 4.250.679

Acties

Er is geconcludeerd dat er nog geen sprake is van een optimale spreiding van het aantal leerlingen. Er is leegstand in 't Simmelink en er zijn noodlokalen op Sterrenpalet en Op d'n Esch.

Met de schoolbesturen moet het gesprek verder worden aangegeven over welke afspraken er te maken zijn om met elkaar tot een optimale spreiding te komen.

2.2 Neede

De scholen in Neede zijn:

School
1. Basisschool Kisveld
2. Dr. Ariens Daltonschool
3. OBS De Hofmaat
4. Kardinaal Alfrinkschool
5. OBS De Marke
6. Diekmaat / Da Vinci
7. De Leeuwerik

Op het IHP zijn de volgende ontwikkelingen opgenomen:

Uitloop fase 1 en fase 2	**periode 2024 - 2029**		
School	*aantal m² BVO*	*VNG Vergoeding*	*Marktconform ENG*
Kardinaal Alfrink en OBS De Marke te Neede	Samenwoonschool Neede Oost Julianalaan 12; 2.000 m² BVO	€ 6.722.156	€ 7.138.000
Gezamenlijke huisvesting Neede West			
Dr. Ariensschool	naar verwachting 718 m²	€ 2.593.192	€ 2.924.414
De Hofmaat	naar verwachting 975 m²	€ 3.293.003	€ 3.479.775
Kisveld	naar verwachting 487 m²	€ 1.964.179	€ 1.983.551
Aanpassing tbv definitieve huisvesting ISK onderwijs	Raming aanpassing voormalige school voor basisonderwijs	€ 500.000	€ 500.000

Acties
Er zijn geen aanvullende acties nodig voor deze kern.

2.3 Borculo
De scholen in Borculo zijn:

1. Daltonschool St Joris
2. OBS Noord
3. OBS Kiezel en Kei
4. OBS H.W. Heuvelschool

5. SO Klein Borculo

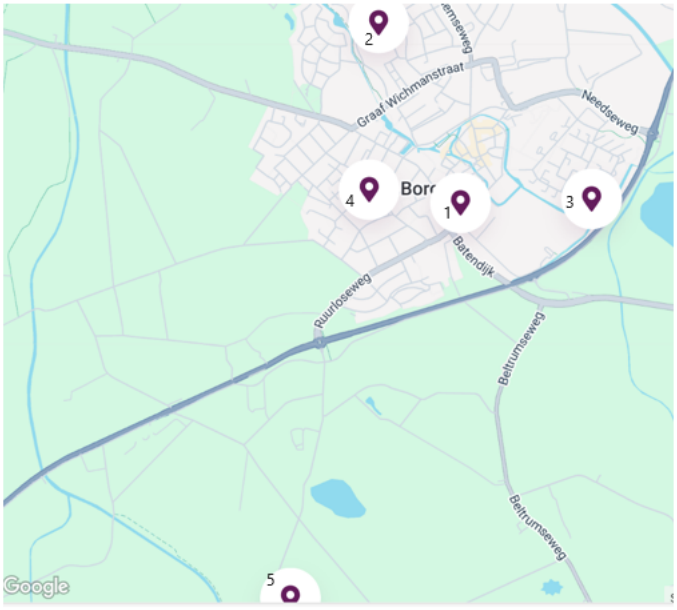

Op het IHP zijn de volgende ontwikkelingen opgenomen:

3 in 1 Openbare scholen te Borculo	Gezamenlijke huisvesting OBS Noord, Heuvelschool en Kiezel en Kei; 2,394 m² BVO	VNG Vergoeding € 7.795.018	Marktconform ENG € 8.944.362

Acties
In de actualisatie is de nieuwbouw voor een openbare school in Borculo, aan de Beukenlaan, opgenomen. In tegenstelling tot de eerdere plannen zal er een unilocatie worden gerealiseerd waarin alle openbare scholen in Borculo worden gehuisvest. In eerste instantie was de planning om op deze locatie de Heuvelschool en Kiezel en Kei onder te brengen en de openbare school Noord in het gebouw van de voormalige Wereldboom. Nieuwe inzichten van het schoolbestuur en de gemeente en de noodzakelijke investeringen om het gebouw van de Wereldboom geschikt te maken hebben geresulteerd in het voornemen drie scholen onder te brengen in het gebouw van de Beukenlaan. Aandachtspunt hierbij is de ontsluiting van het verkeer.

2.4 Ruurlo

De scholen in Ruurlo zijn:

School
1. OBS K Zwartschool
2. Daltonschool Willibrordus
3. CBS WonderWijs
4. OBS De Driesprong

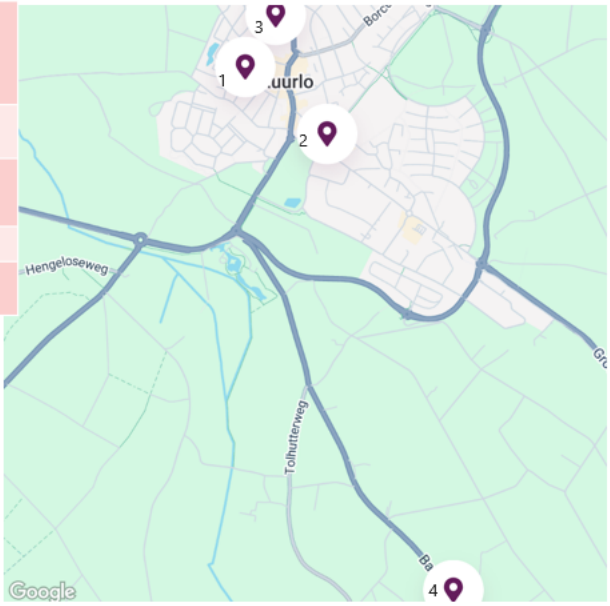

Op het IHP zijn de volgende ontwikkelingen opgenomen:

Uitloop fase 1 en fase 2	**periode 2024 - 2029**		
School	*aantal m² BVO*	*VNG Vergoeding*	*Marktconform ENG*
Wonderwijs te Ruurlo	School kan niet in bestaande capaciteit. Naar verwachting 678 m²	€ 2.484.272	€ 2.761.494
Fase 3 en 4	**Periode 2030 - 2036 e.v.**		
School	*aantal m² BVO*		*Kwaliteitskader*
Duurzaamheid ventilatie			
Willibrordusschool te Ruurlo	1.110 m²		€ 255.300

Acties
In de gevoerde kerngesprekken met de schoolbesturen en kinderopvang werd geconstateerd dat het totaal aantal leerlingen per kern redelijk klopt met de prognose, maar er wel een afwijkende ontwikkeling gaande is qua leerlingenstromen. Er lijken in de nabije toekomst meer leerlingen naar Willibrordus te gaan dan de leerlingenprognose voor de jaren 2024 e.v. aangeeft.

Dit beeld wordt bevestigd in het huidige leerlingenaantal van 1 oktober 2024, te weten 183 Tegelijkertijd wordt er een daling gezien in het leerlingenaantal van Kerst Zwart. Per saldo is er geen sprake van een toename van het aantal inwoners in Ruurlo, hetgeen impliceert dat er sprake is van een verschuiving in leerlingenaantallen.

We herkennen de geschetste ontwikkeling en zullen die monitoren. Mede daarom zal er in 2025 een nieuwe leerlingenprognose worden opgesteld. Deze ontwikkeling houden we dus in de gaten, maar is daarmee nog geen directe prioriteit. De groei is namelijk eindig en het is dus met name een verschuiving. Deze ontwikkeling nog maar net gaande en het moet blijken hoe bestendig dit is. Anderzijds kan de groei van de ene school opgevangen worden met leegstand in de andere school, conform wetgeving en de gemeentelijke verordening.

Indien blijkt dat in de komende jaren dit een bestendige ontwikkeling is, de andere prioriteiten zijn of worden uitgevoerd en er weer meer middelen beschikbaar zijn, gaan we deze ontwikkeling van een passende en structurele invulling voorzien. De mogelijkheid van een onderwijscampus zou dan onderzocht kunnen worden.

Kleine kernen

De kleine kernen kennen hun eigen dynamiek met betrekking tot maatschappelijk vastgoed. Elk kern is uniek en heeft haar eigen demografische invulling en ontwikkeling. Momenteel ontvangen alle scholen met minder dan 150 leerlingen een kleine scholen toeslag. Ook scholen in grote steden. Het huidige kabinet vindt het van belang dat met name kleine scholen die belangrijk zijn voor het behoud van een bereikbaar onderwijsaanbod, doelgericht moeten worden bekostigd. Daarom wordt voorgesteld de huidige kleine scholen toeslag om te vormen naar een dunbevolktheidstoeslag. Scholen in de grote steden ontvangen dan geen kleine scholen toeslag meer. De middelen die hiermee vrij komen worden geïnvesteerd in kleine scholen in dunbevolkte regio's. Deze wijziging in de bekostiging vraagt om zorgvuldigheid en tijd voor de uitwerking. In een kamerbrief van 19 december 2024 heeft de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap aangegeven de gesprekken hierover met het onderwijsveld te starten.

De openbare scholen moeten in principe, binnen de huidig kaders en wetgeving, blijven in de kleine kernen,. Elk kind heeft immers recht op zo thuisnabij onderwijs. Maar dat betekent wel wat voor o.a. de bekostiging van de huisvesting. Het komend jaar gaan we daarom onderzoeken hoe er per kern invulling kan worden gegeven aan een gezamenlijke invulling en gebruik van het lokale maatschappelijk vastgoed. Ontwikkelingen kunnen niet meer solitair worden opgepakt, maar moeten in samenhang worden bekeken. Kanttekening hierbij is dat de beperkt beschikbare middelen voor onderwijshuisvesting ook daarvoor moeten worden gebruikt. Extra investeren in multifunctionele voorzieningen moeten dan ook uit andere beleidsvelden worden gefinancierd.

Voor de kleine kernen zal in het opstellen van de leerlingenprognoses extra aandacht zijn. In de kleine kernen is meerjarig vooruit kijken van groot belang. Zodat voorkomen wordt dat er na een korte periode bijv moet worden uitgebouwd.

Kern	**School**
Beltrum	Sterrenboog
Geesteren	De Keikamp
Gelselaar	GA van der Lugt
Haarlo	De Voshaar

Rekken	De Berkel
Rietmolen	St Jozef

Op het IHP zijn de volgende ontwikkelingen opgenomen:

School	*aantal m² BVO*	*VNG Vergoeding*	*Marktconform ENG*
St. Jozefschool te Rietmolen	Op basis van uitgewerkt plan en onderliggende raming	€ 1.328.534	€ 1.328.534
De Keikamp te Geesteren	Aanpassing naar frisse scholen B		€ 170.660
De Berkel te Rekken	575 m²		€ 132.250
De Sterrenboog te Beltrum	838 m²		€ 192.740

Actualisatie IHP
Kerngesprekken Eibergen

gemeente Berkelland

Doel van dit overleg

- Bespreken actualisatie
- Gesprek op inclusiever onderwijs
- Zijn er ontwikkelingen die maken dat de actualisatie moet worden aangepast?
- Planning

Actualisatie IHP

- Nadrukkelijk geen nieuw IHP
- Hevo-Quick scan kwaliteit gebouwen blijft uitgangspunt
- Afgesproken fasering blijft, tenzij er sprake is van voortschrijdend inzicht.
- Wel kijken naar nieuwe prognoses en ontwikkelingen

Uitgangspunten werkagenda & gemeentelijke visie inclusiever onderwijs

De gemeente Berkelland staat voor inclusieve onderwijsvoorzieningen waarbij jeugdigen dichtbij huis (thuisnabij) onderwijs kunnen volgen dat past.

- Speciaal onderwijs is nabij (loopafstand) regulier onderwijs, daadwerkelijk gehoor geven aan samenwerkingsmomenten → ‘samen scholen’
- Zo min mogelijk separate schoolgebouwen voor selecte groep - realiseren inclusieve schoolgebouwen
- SO/VSO tijdelijke specialistische onderwijsvoorziening, inzet gericht op terugkeer regulier onderwijs
- Terugdringen doorverwijzingen naar SO/VSO
- Specialistische kleinschalige voorziening tijdelijke maatwerkvragen
- Afname aantal jeugdigen met een ontheffing van de leerplicht / thuisblijvers

Spreiding scholen in Eibergen

School
1. IKC Het Sterrenpalet
2. Basisschool Het Simmelink
3. OBS Op d'n Esch
4. OBS Menno ter Braakschool

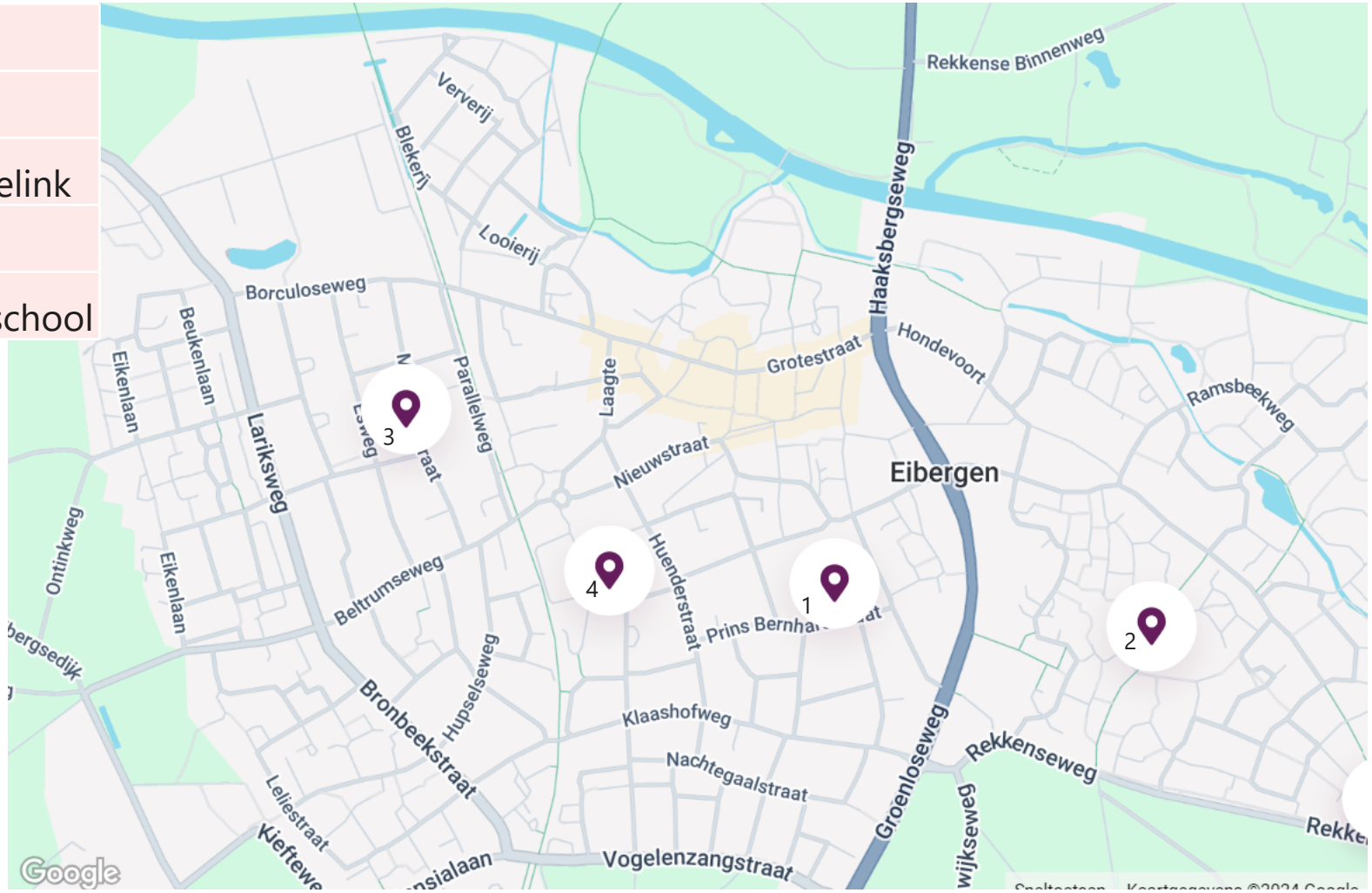

Herkomst leerlingen

School	Gem. afstand in m.
IKC Het Sterrenpalet	682
Basisschool Het Simmelink	316
OBS Op d'n Esch	167
OBS Menno ter Braakschool	336

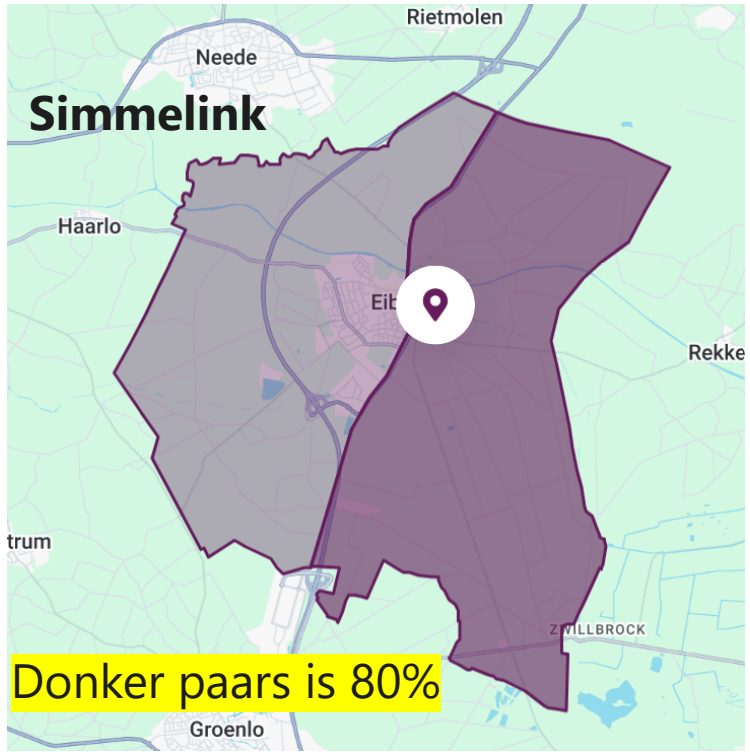

Kerngesprekken teldatum okt 23

Eibergen

School		Vorm	Werkelijk 1-10-2023	Prognose 2023	Werkelijk 1-10-24	Prognose 2024	Bestuur
IKC Het Sterrenpalet	EIBERGEN	Protestants-Christelijk	300	295	286	293	VCO Oost Nederland
Basisschool Het Simmelink	EIBERGEN	Rooms-Katholiek	115	129	101	128	Deltascholengroep
OBS Op d'n Esch	EIBERGEN	Openbaar	193	178	200	177	OPONOA
OBS Menno ter Braakschool	EIBERGEN	Openbaar	166	170	161	169	OPONOA
			774	772	748	767	

+- 12.000 inwoners in Eibergen

Macro gezien nagenoeg geen verschil in prognose en werkelijk aantal leerlingen.

Per school zijn er verschuivingen zichtbaar.

Vraag wat is beeld voor 1 oktober 2024?

Leerlingenprognose

1-okt	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
05NT-00 IKC Het Sterrenpalet	300	293	299	297	301	309	310	320	322	320	319	322	323	326
09JX-00 Basisschool Het Simmelink	115	128	131	130	136	138	139	145	146	149	145	147	151	150
09RQ-00 OBS Op d'n Esch	193	177	180	179	178	185	185	189	190	186	189	189	187	191
10LM-00 OBS Menno ter Braakschool	166	169	172	171	171	177	177	181	182	179	181	181	180	183
	774	767	782	777	786	809	811	835	840	834	834	839	841	850

Bij opstellen prognose rekening gehouden met vastgestelde woningbouwplannen.

Openbare plannen																				
Op de Bleek - woonwerkkavels Mors																		3	3	2024
Grotestraat 37								4											4	2024
Uitbreiding Vogelenzangstraat (CPO en kavels)	11					6			4										21	2025
Hondevoort							2		1										3	2024
ABN gebouw en WEMA/Bas Netwerk					9														9	2025
Plan Betula - Hoek Kerkstraat/Huenderstraat						2			1										3	2025
Locatie Hartgerink			4	7					1										12	2025
Tiny House Berkelland -Zwilbroekseweg																		10	10	2024
Simmelinkweg 4 telefooncentrale		3																	3	2024
Brink 11-13 - Marskramer/Intertoys											9		2						11	2025
Vogelenzangstraat 44-50 (ProWonen)										1									1	2024
Vrijersmaat	8		23		12	15			10	32									100	2028
Patrimoniumbuurt (o.a. Thorbeckestraat, ProWonen)										-11									-11	2025
SUBTOTAAL	19	3	27	7	21	23	2	4	17	22	9	0	2	0	0	0	0	13	169	

Capaciteit van de gebouwen

School	BVO
05NT-00 IKC Het Sterrenpalet	1.676
09JX-00 Basisschool Het Simmelink	1.080
09RQ-00 OBS Op d'n Esch	1.446
10LM-00 OBS Menno ter Braakschool	1.222

Overzicht normatieve saldo aanwezige capaciteit versus ruimtebehoefte

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
05NT-00 IKC Het Sterrenpalet	1.153	1.108	1.168	1.203	1.173	1.183	1.163	1.123	1.118	1.067	1.057	1.067	1.072	1.057	1.052	1.037
09JX-00 Basisschool Het Simmelink	261	297	-33	37	-28	-18	-38	-78	-83	-134	-144	-134	-129	-144	-149	-164
09RQ-00 OBS Op d'n Esch	341	326	275	356	341	346	351	315	315	295	290	310	295	295	305	285
10LM-00 OBS Menno ter Braakschool	142	182	187	172	157	162	162	132	132	112	107	122	112	112	117	102
Totaal	1.897	1.912	1.932	1.967	1.892	1.917	1.871	1.756	1.746	1.625	1.600	1.630	1.630	1.605	1.595	1.550

Medegebruik in schoolgebouwen (scan ihp 21)

Basisschool	PC	Plaats	Medegebruik	Opmerkingen
IKC Het Sterrenpalet	7151DB	EIBERGEN	Verhuur kdv/speellokaal	
Basisschool Het Simmelink	7152BG	EIBERGEN		
OBS Op d'n Esch	7151ZT	EIBERGEN	1 kantoorruimte	logopedie
OBS Menno ter Braakschool	7151CP	EIBERGEN	BSO (aula)	

Wat is de actuele situatie per school?

IKC Sterren pallet: Kinderopvang Sterrenpalet, PSZ Sterrenpalet, BSO Sterrenpalet (medegebruik in hal)

Op d"n Esch: Humankind, Logopedie Eibergen-Groenlo (in gespreksruimte)

Menno ter Braak: Kinderopvang Berkelland B.V. (BSO in centrale hal), Logopedie Eibergen-Groenlo (in gespreksruimte)

Simmelink: Extra ruimte gerealiseerd voor kinderopvang. Geen medegebruik in schooldeel

KDV / BSO (uit LRK)

KDV	Naam	Kern	Aantal
Human Kind	Meiboom	Eibergen	48
Weijdeland	de Kleine Burgemeester	Eibergen	30
Human Kind	Sterrenpalet	Eibergen	48
Oqido	Lariksweg	Eibergen	64
Human Kind	Klaashofweg	Eibergen	16
Human Kind	Simmelink	Eibergen	16
Weijdeland	Tante Tuit	Eibergen	24

BSO	Naam	Kern	Aantal
Wijdeland	BSO de Kleine Burgemeester	Eibergen	22
Human Kind	BSO Sterrenpalet	Eibergen	55
Oqido	BSO Menno ter Braak	Eibergen	30
Human Kind	BSO Op d'n Esch	Eibergen	24
Human Kind	VVE de Meiboom	Eibergen	48
Human Kind	BSO De Meiboom	Eibergen	36
Human Kind	Simmelink	Eibergen	43
Oqido	Sportbso	Eibergen	30
Human Kind	Vroege vogels	Eibergen	60

Aanpassing voor actualisatie?

Sterrenpalet heeft noodlokalen

Op d’n Esch heeft een noodlokaal

Simmelink heeft overschot

Hoe gaan we hier mee om i.r.t. deze actualisatie?

Matcht vraag en aanbod?

Welke lange termijn visie is er voor deze kern?

Procedure Actualisatie IHP

- Bespreken in gesprekken per kern
- Afzonderlijk overleg voortgezet en voortgezet speciaal onderwijs
- Gezamenlijke sessie (1 of 2 keer - oogo)
- Raadsbrief update proces - september
- Collegevergadering met concept raadsvoorstel - nov
- Bespreking en vaststelling door de gemeenteraad in Q1 2025

Datum	Activiteit
sept - okt	Kerngesprekken
okt	Actualisatie afronden
nov	Schoolbestuurlijk overleg
nov	Opstellen raadsvoorstel
nov	Besluitvorming 3-in-1 en Rietmolen
dec	Besluitvorming college
jan-25	Besluitvorming raad

Actualisatie IHP
Kerngesprekken
Ruurlo

gemeente Berkelland

Doel van dit overleg

- Bespreken actualisatie
- Gesprek op inclusiever onderwijs
- Zijn er ontwikkelingen die maken dat de actualisatie moet worden aangepast?
- Planning

Actualisatie IHP

- Nadrukkelijk geen nieuw IHP
- Hevo-Quick scan kwaliteit gebouwen blijft uitgangspunt
- Afgesproken fasering blijft, tenzij er sprake is van voortschrijdend inzicht.
- Wel kijken naar nieuwe prognoses en ontwikkelingen

Uitgangspunten werkagenda & gemeentelijke visie inclusief onderwijs

De gemeente Berkelland staat voor inclusieve onderwijsvoorzieningen waarbij jeugdigen dichtbij huis (thuisnabij) onderwijs kunnen volgen dat past.

- Speciaal onderwijs is nabij (loopafstand) regulier onderwijs, daadwerkelijk gehoor geven aan samenwerkingsmomenten → ‘samen scholen’
- Zo min mogelijk separate schoolgebouwen voor selecte groep - realiseren inclusieve schoolgebouwen
- SO/VSO tijdelijke specialistische onderwijsvoorziening, inzet gericht op terugkeer regulier onderwijs
- Terugdringen doorverwijzingen naar SO/VSO
- Specialistische kleinschalige voorziening tijdelijke maatwerkvragen
- Afname aantal jeugdigen met een ontheffing van de leerplicht / thuisblijvers

School
1. OBS K Zwartschool
2. Daltonschool Willibrordus
3. CBS WonderWijs
4. OBS De Driesprong

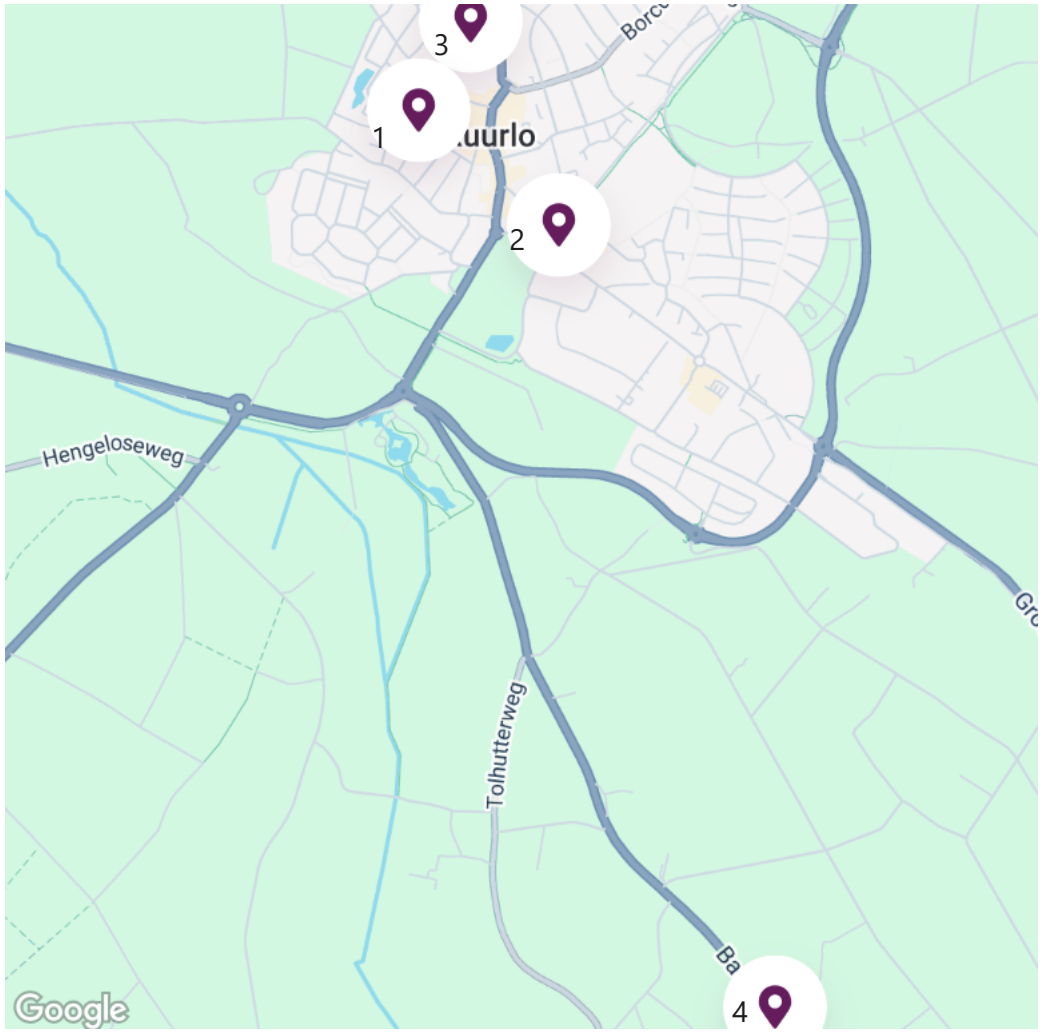

Herkomst leerlingen

School	Gem. afstand in m.
OBS K Zwartschool	213
Daltonschool Willibrordus	400
CBS WonderWijs	123
OBS De Driesprong	1525

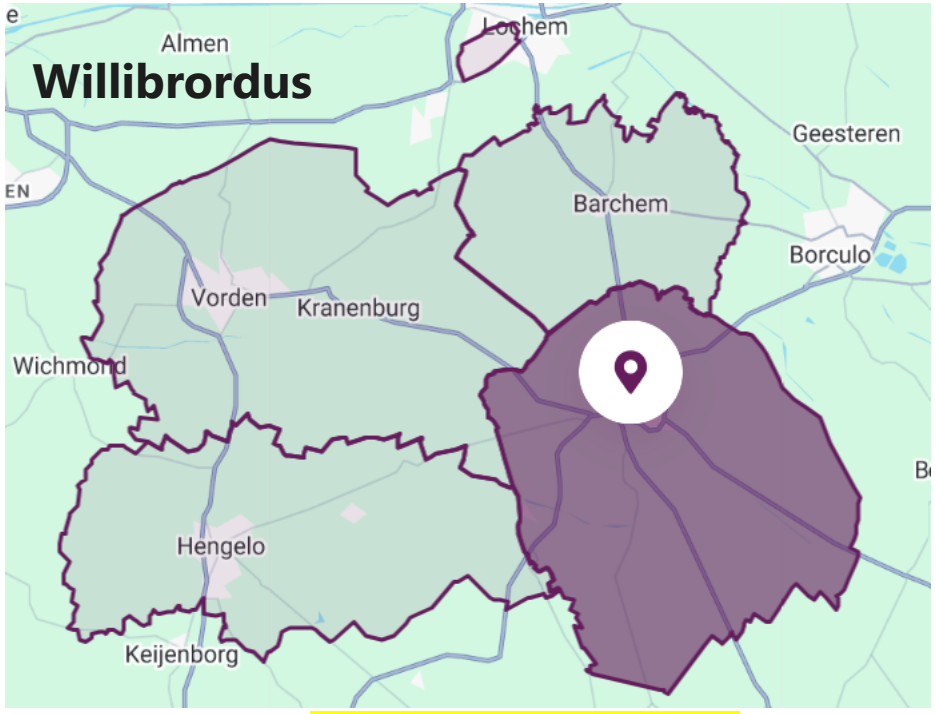

Donker paars is 95%

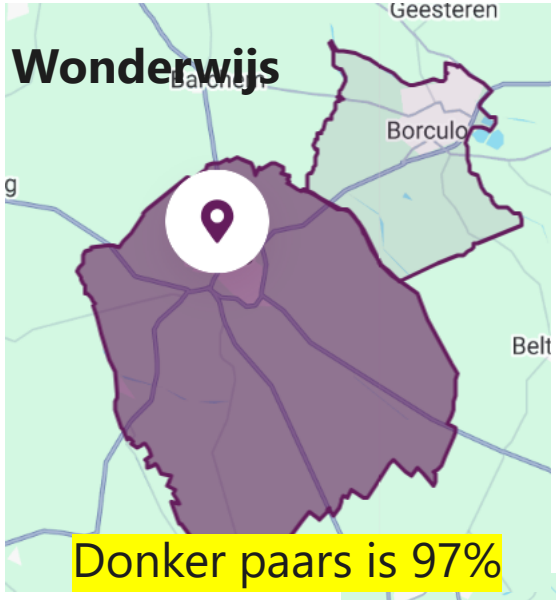

Donker paars is 97%

Donker paars is 98%

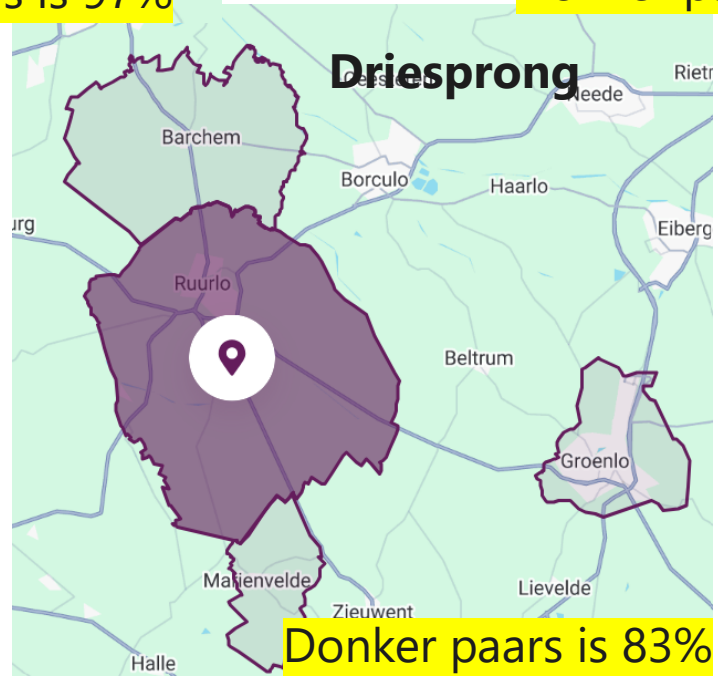

Donker paars is 83%

Kerngesprekken teldatum oktober23

Ruurlo

	School		Vorm	Werkelijk 1/10/23	Prognose 2023	Werkelijk 1/10/24	Prognose 2024	Bestuur
05YD	OBS K Zwartschool	RUURLO	Openbaar	182	213	162	205	OPONOA
06KK	Daltonschool Willibrordus	RUURLO	Rooms-Katholiek	168	143	183	142	SKBG
07PD	CBS WonderWijs	RUURLO	Protestants-Christelijk	95	81	97	80	Gelderveste
08DN	OBS De Driesprong	RUURLO	Openbaar	42	46	43	45	OPONOA
				487	483	485	476	

+- 7.700 inwoners in Ruurlo

Macro gezien nagenoeg geen verschil in prognose en werkelijk aantal leerlingen.

Per school zijn er verschuivingen zichtbaar.

Vraag wat is beeld voor 1 oktober 2024?

Leerlingenprognose – lichte krimp

Ruurlo														
1-okt	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**	**2031**	**2032**	**2033**	**2034**	**2035**	**2036**
05YD-00 OBS K Zwartschool	182	209	199	195	199	193	197	188	197	202	203	205	207	**209**
06KK-00 Daltonschool Willibrordus	168	142	134	130	133	129	132	126	133	136	136	138	139	**140**
07PD-00 CBS WonderWijs	95	80	76	74	76	73	75	72	75	77	77	78	79	**79**
08DN-00 OBS De Driesprong	42	45	43	42	43	42	43	41	43	44	45	45	45	**46**

Bij opstellen prognose rekening gehouden met vastgestelde woningbouwplannen.

Openbare plannen																					
Leusinkbrink Zoomgebied (5 woningen)						5														5	2024
Esweg/Dorpsstraat (Keizerskroon)	4			8					3											15	2025
Leusinkbrink-Zuid	10		18	4			10		9	21										72	2028
SUBTOTAAL	14	0	18	12	0	5	10	0	12	21	0	0	0	0	0	0	0	0	0	92	

Capaciteit van de gebouwen

school	BVO
05YD-00 OBS K Zwartschool	1.527
06KK-00 Daltonschool Willibrordus	1.015
07PD-00 CBS WonderWijs	819
08DN-00 OBS De Driesprong	430

Overzicht normatieve saldo aanwezige capaciteit versus ruimtebehoefte

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
05YD-00 OBS K Zwartschool	266	341	412	276	326	346	326	356	336	381	336	311	306	296	286	276
06KK-00 Daltonschool Willibrordus	91	35	-30	101	141	161	146	166	151	181	146	131	131	121	116	111
07PD-00 CBS WonderWijs	202	136	141	217	237	247	237	252	242	257	242	232	232	227	222	222
08DN-00 OBS De Driesprong	-6	24	19	4	14	19	14	19	14	24	14	9	4	4	4	-1
	551	536	541	597	717	773	722	793	743	843	738	682	672	647	627	607

Medegebruik in schoolgebouwen

Basisschool	PC	Plaats	Medegebruik	Opmerkingen
OBS K Zwartschool	7261GH	RUURLO	2 lokalen (in de noodlokalen)	
Daltonschool Willibrordus	7261NL	RUURLO	1 lokaal KOV	Rechtstreeks gehuurd van gemeente
CBS WonderWijs	7261XW	RUURLO	nvt	
OBS De Driesprong	7261SN	RUURLO	geen	

Wat is de actuele situatie per school?

Willibrordus:

BSO Saturnus (van Avonturijn) maakt deel uit van deze school. Zij huren géén m2 van de BS Willibrordus maar hebben een HuurOVK gesloten met Vastgoed OrangeRock in Emmen.

Wonderwijs:

Geen medegebruik

Kerst Zwartschool:

Kinderopvang Humankind

Overzicht BSO / KDV (uit LRK)

Avonturijn	BSO Mars	Ruurlo	40
Avonturijn	BSO Pluto	Ruurlo	40
Avonturijn	BSO Saturnus	Ruurlo	30
Human Kind	BSO UnieKo	Ruurlo	32

Human Kind	Harlekijn	Ruurlo	16
Avonturijn	Avonturijn Ruurlo	Ruurlo	84

In IHP

Uitloop fase 1 en fase 2	**periode 2024 - 2029**		
School	*aantal m² BVO*	*VNG Vergoeding*	*Marktconform ENG*
Wonderwijs te Ruurlo	School kan niet in bestaande capaciteit. Naar verwachting 678 m²	€ 2.484.272	€ 2.761.494
Fase 3 en 4	**Periode 2030 - 2036 e.v.**		
School	*aantal m² BVO*		*Kwaliteitskader*
Duurzaamheid ventilatie			
Willibrordusschool te Ruurlo	1.110 m²		€ 255.300

Ontwikkelingen voor actualisatie?

Ontwikkelingen leerlingen(prognoses)

1 school dicht tegen opheffingsnorm aan.

Matcht vraag en aanbod?

Welke lange termijn visie is er voor deze kern?

Procedure Actualisatie IHP

- Bespreken in gesprekken per kern
- Afzonderlijk overleg voortgezet en voortgezet speciaal onderwijs
- Gezamenlijke sessie (1 of 2 keer - oogo)
- Raadsbrief update proces - september
- Collegevergadering met concept raadsvoorstel - nov
- Bespreking en vaststelling door de gemeenteraad in Q1 2025

Datum	Activiteit
sept - okt	Kerngesprekken
okt	Actualisatie afronden
nov	Schoolbestuurlijk overleg
nov	Opstellen raadsvoorstel
nov	Besluitvorming 3-in-1 en Rietmolen
dec	Besluitvorming college
jan-25	Besluitvorming raad

Actualisatie IHP

Kerngesprekken
Neede Borculo
Kleine kernen

gemeente Berkelland

Doel van dit overleg

- Bespreken actualisatie
- Gesprek op inclusiever onderwijs
- Zijn er ontwikkelingen die maken dat de actualisatie moet worden aangepast?
- Planning

Neede: Macro gezien hoger leerlingenaantallen dan prognose. Hoe wordt dit verklaard?

- isk leerlingen en sluiting school in Noordijk

Andere blijven redelijk gelijk

Actualisatie IHP

- Nadrukkelijk geen nieuw IHP
- Hevo-Quick scan kwaliteit gebouwen blijft uitgangspunt
- Afgesproken fasering blijft, tenzij er sprake is van voortschrijdend inzicht.
- Wel kijken naar nieuwe prognoses en ontwikkelingen

Uitgangspunten werkagenda & gemeentelijke visie inclusief onderwijs

De gemeente Berkelland staat voor inclusieve onderwijsvoorzieningen waarbij jeugdigen dichtbij huis (thuisnabij) onderwijs kunnen volgen dat past.

- Speciaal onderwijs is nabij (loopafstand) regulier onderwijs, daadwerkelijk gehoor geven aan samenwerkingsmomenten → ‘samen scholen’
- Zo min mogelijk separate schoolgebouwen voor selecte groep - realiseren inclusieve schoolgebouwen
- SO/VSO tijdelijke specialistische onderwijsvoorziening, inzet gericht op terugkeer regulier onderwijs
- Terugdringen doorverwijzingen naar SO/VSO
- Specialistische kleinschalige voorziening tijdelijke maatwerkvragen
- Afname aantal jeugdigen met een ontheffing van de leerplicht / thuisblijvers

Neede

Neede

School
1. Basisschool Kisveld
2. Dr. Ariens Daltonschool
3. OBS De Hofmaat
4. Kardinaal Alfrinkschool
5. OBS De Marke
6. Diekmaat / Da Vinci
7. De Leeuwerik

Herkomst leerlingen

School	Gem. afstand in m
Basisschool Kisveld (w)	0
Dr. Ariens Daltonschool (w)	190
Kardinaal Alfrinkschool (o)	179
De Leeuwerik	10.307
De Leeuwerik	8.912
OBS De Marke (o)	182
OBS De Hofmaat (w)	1545
SSBO Diekmaat	8.519

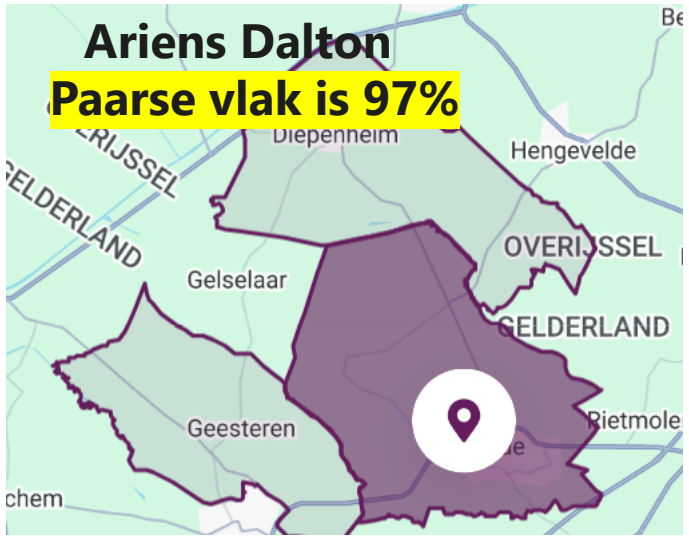

SO Leeuwerik		
Berkelland	24	42,86%
Haaksbergen	12	21,43%
Lochem	9	16,07%
Hof van Twente	7	12,50%
Oost Gelre	2	3,57%
Overig	2	3,57%
Totaal	56	100,00%

VSO Leeuwerik		
Berkelland	38	59,38%
Haaksbergen	13	20,31%
Lochem	6	9,38%
Hof van Twente	6	9,38%
Enschede	0	0,00%
Hengelo	1	1,56%
Oost Gelre	0	0,00%
Overig	0	0,00%
Totaal	64	100,00%

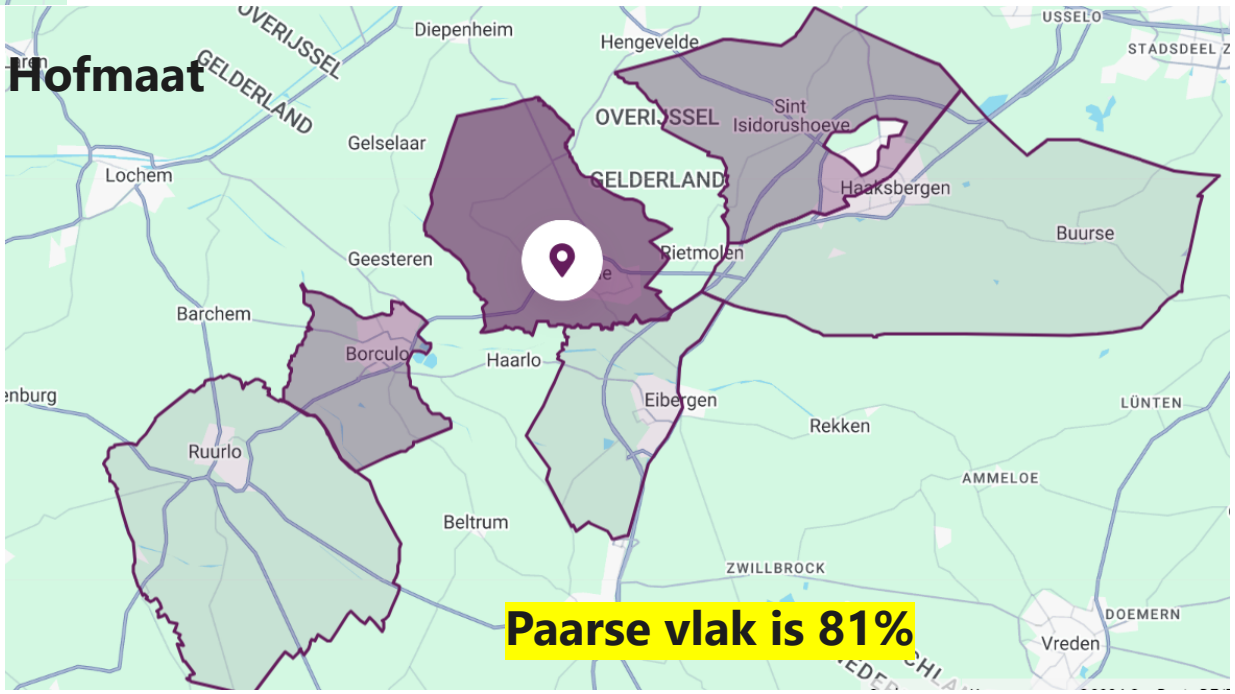

Herkomst leerlingen

School	Gem. afstand in m
Basisschool Kisveld (w)	0
Dr. Ariens Daltonschool (w)	190
Kardinaal Alfrinkschool (o)	179
De Leeuwerik	10.307
De Leeuwerik	8.912
OBS De Marke (o)	182
OBS De Hofmaat (w)	1545
SSBO Diekmaat	8.519

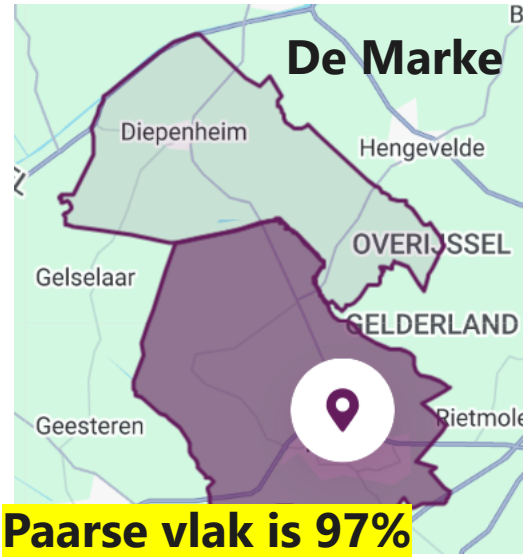

Paarse vlak is 97%

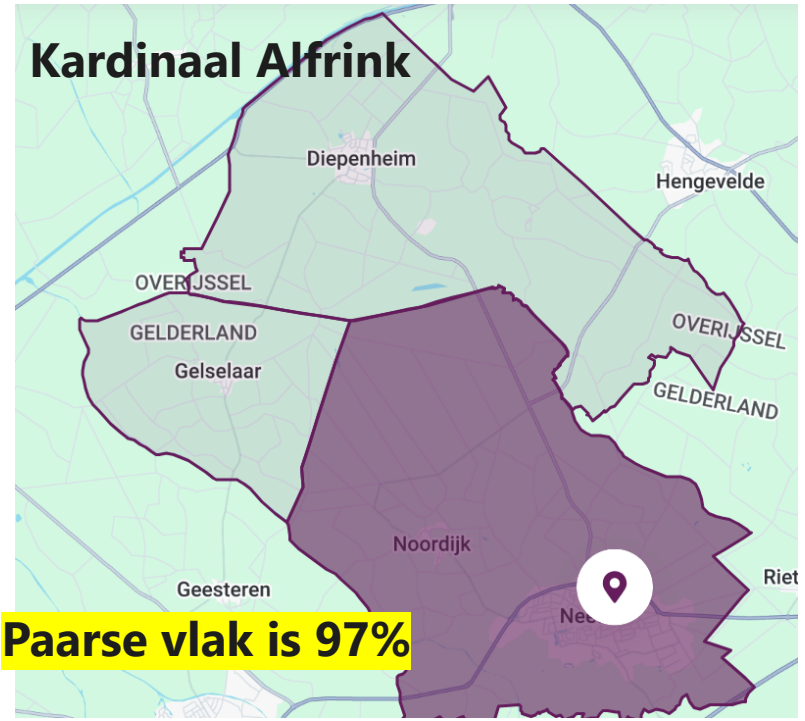

Paarse vlak is 97%

Neede

				Werkelijk 1-10-2023	Prognose 2023	Werkelijk 1-10-2024	Prognose 2024	naam bestuur
05RB	Basisschool Kisveld	NEEDE	Protestants-Christelijk	53	50	61	48	VCO Oost Nederland
08YS	Dr. Ariens Daltonschool	NEEDE	Rooms-Katholiek	111	90	105	87	Keender
18TW	OBS De Hofmaat	NEEDE	Openbaar	157	136	130*	133	OPONOA
09WH	Kardinaal Alfrinkschool	NEEDE	Rooms-Katholiek	160	140	177	136	Keender
18SN	OBS De Marke	NEEDE	Openbaar	83	104	70	102	OPONOA
				564	520	543	506	

Neede: Macro gezien hoger leerlingenaantallen dan prognose. Instroom Noordijk?

Andere blijven redelijk gelijk

*Inclusief TSK-O (12 lln)

Leerlingenprognose Neede

Neede														
1-okt	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
09WH-00 Kardinaal Alfrinkschool	160	136	127	123	121	124	125	133	135	140	145	148	150	151
18SN-00 OBS De Marke	83	102	95	92	89	92	91	96	98	103	106	109	111	112
08YS-00 Dr. Ariëns Daltonschool	111	87	82	80	78	80	81	86	87	91	94	96	97	98
05RB-00 Basisschool Kisveld	53	48	45	44	43	45	45	48	49	50	52	53	54	54
18TW-00 OBS De Hofmaat	157	133	124	120	117	121	120	128	130	136	141	144	146	147

Bij opstellen prognose rekening gehouden met vastgestelde woningbouwplannen. Geen rekening met instroom vanuit Noordijk

Openbare plannen																				
Hofmaat/Busstation/Oudestraat (hof van Neede					11			19											30	2025
Locatie De Vijfsprong (haaksbergseweg 106)									4										4	2025
E-Coldstore	16		14	10	16	12	8		8	30			5						119	2030
La Tour																26			26	2025
SUBTOTAAL	16	0	14	10	27	12	8	19	12	30	0	0	5	0	0	26	0	0	179	

Capaciteit van de gebouwen Neede

School	BVO
09WH-00 Kardinaal Alfrinkschool	1.140
18SN-00 OBS De Marke	1.165
08YS-00 Dr. Ariëns Daltonschool	895
05RB-00 Basisschool Kisveld	970
18TW-00 OBS De Hofmaat	1.063

Overzicht normatieve saldo aanwezige capaciteit versus ruimtebehoefte

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
09WH-00 Kardinaal Alfrinkschool	201	120	135	256	301	321	331	316	311	271	261	236	211	196	186	180
18SN-00 OBS De Marke	427	502	548	452	487	502	517	502	507	482	472	447	432	417	407	402
08YS-00 Dr. Ariëns Daltonschool	192	192	137	257	283	293	303	293	288	262	257	237	222	212	207	202
05RB-00 Basisschool Kisveld	498	498	503	529	544	549	554	544	544	529	524	519	508	503	498	498
18TW-00 OBS De Hofmaat	129	189	73	194	239	259	274	254	259	219	209	179	154	139	129	124
	1.446	1.502	1.396	1.688	1.854	1.924	1.980	1.909	1.909	1.763	1.723	1.617	1.527	1.467	1.426	1.406

Medegebruik in schoolgebouwen Neede

Basisschool	PC	Plaats	Medegebruik	Opmerkingen
Basisschool Kisveld	7161HG	NEEDE	-	
Dr. Ariens Daltonschool	7161EW	NEEDE	nvt	
Kardinaal Alfrinkschool	7161WP	NEEDE	nvt	
OBS De Marke	7161XZ	NEEDE	nvt	
OBS De Hofmaat	7161JH	NEEDE	geen	

Wat is de actuele situatie per school?

Dr. Ariëns Daltonschool: Human Kind

Kardinaal Alfrinkschool: geen medegebruik

Overzicht BSO / KDV (uit LRK)

Organisatie	Naam	Kern	Kind-plaatsen
Human Kind	BSO Alles Kids	Neede	30
Buiten Natuurlijk	BSO Buiten Natuurlijk	Neede	20
Human Kind	BSO De Berg	Neede	16
Human Kind	BSO Villa Bonbini	Neede	42

Organisatie	Naam	Kern	Kind-plaatsen
Human Kind	Villa Bonbini	Neede	100

Borculo

Borculo

1. Daltonschool St Joris
2. OBS Noord
3. OBS Kiezel en Kei
4. OBS H.W. Heuvelschool

5. SO Klein Borculo

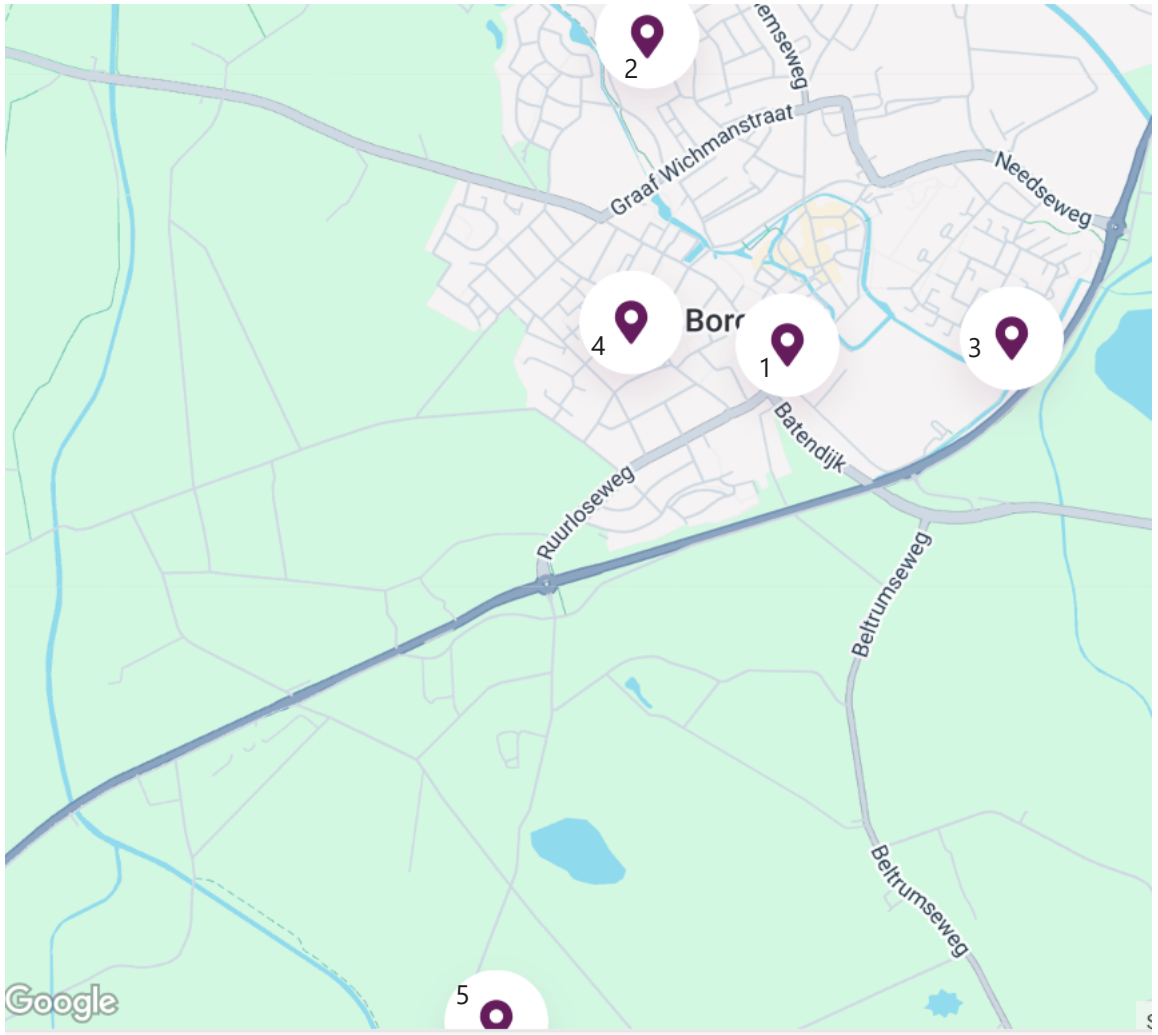

Herkomst leerlingen

School	Gem. afstand in m
Daltonschool St Joris	592
OBS Noord	120
OBS Kiezel en Kei	134
OBS H.W. Heuvelschool	198

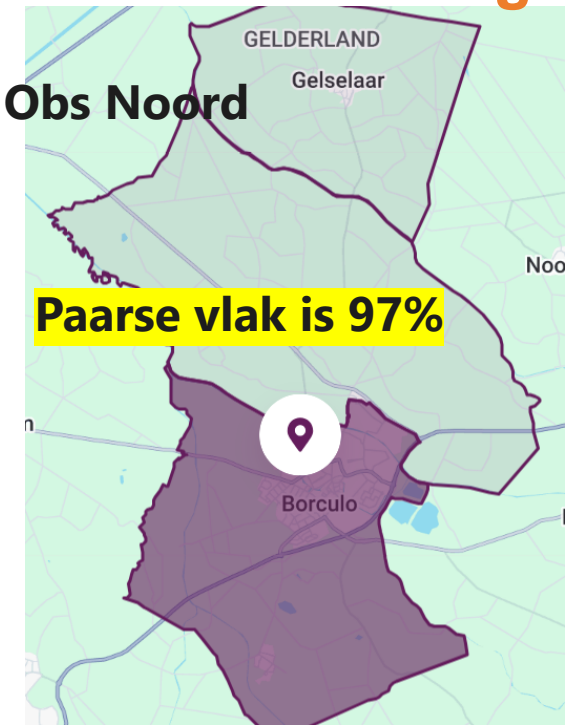

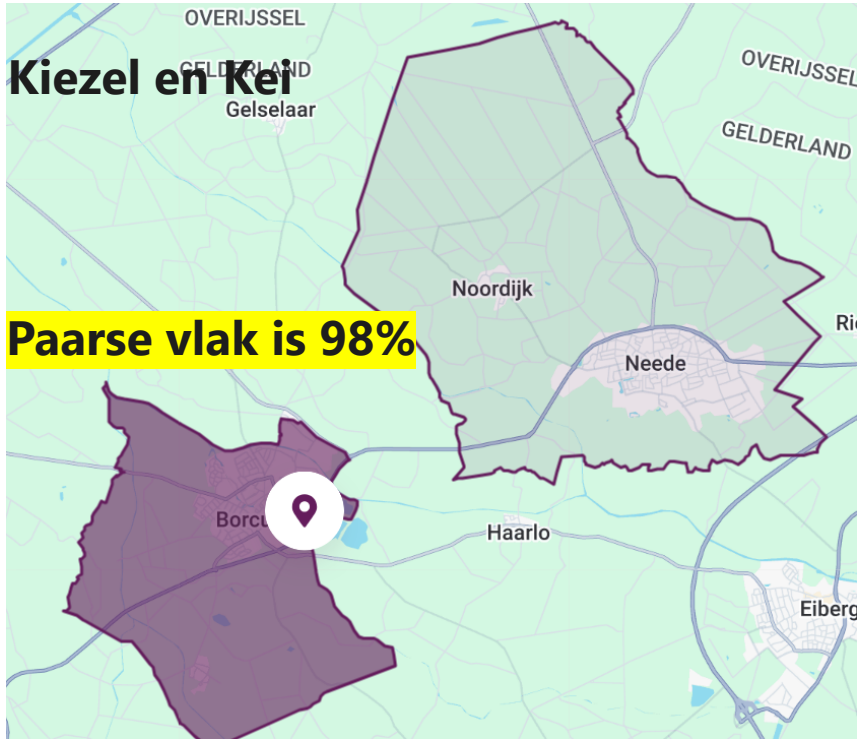

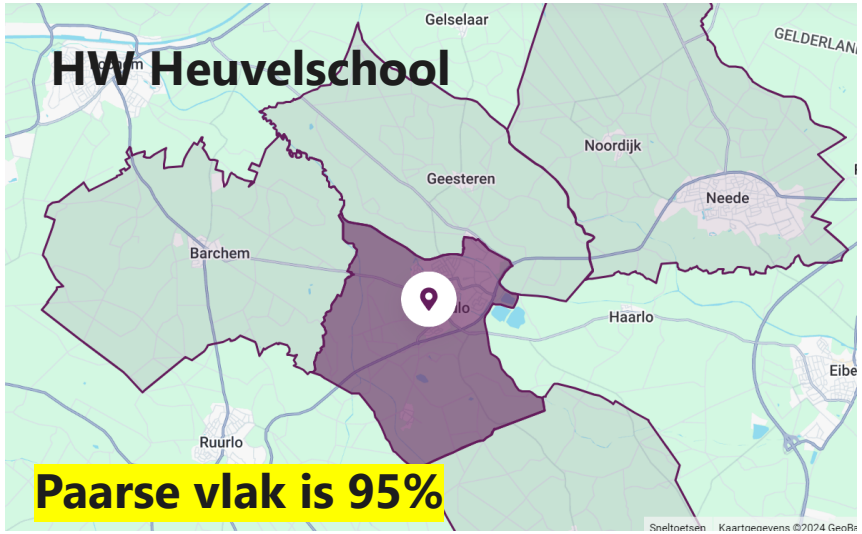

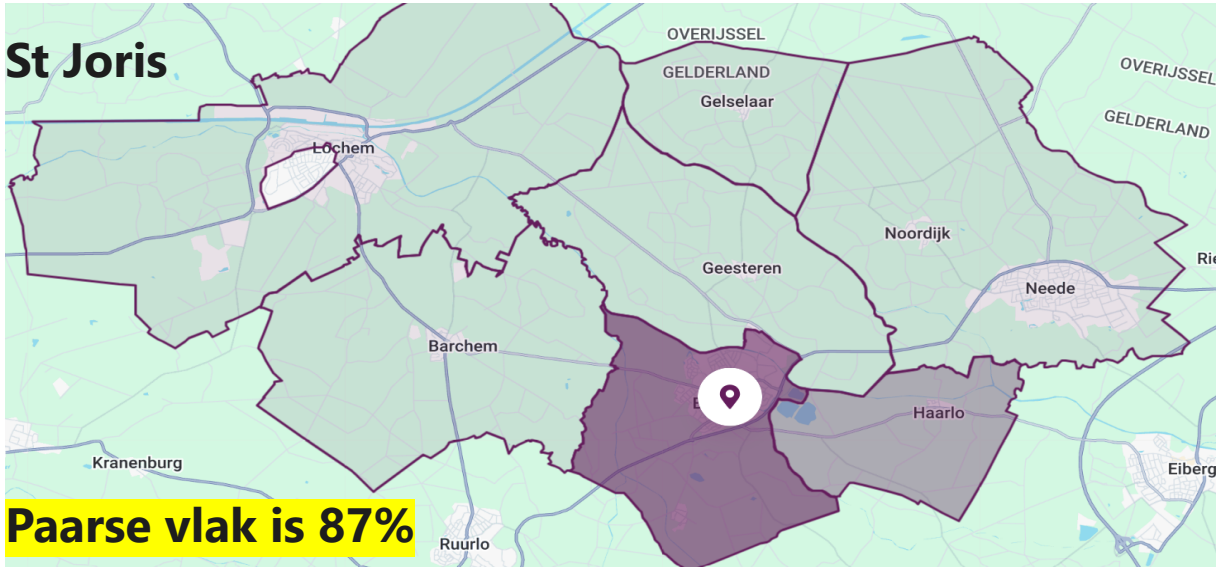

Borculo

				Werkelijk 1-10-2023	Prognose 2023	Werkelijk 1-10-2024	Prognose 2024	naam bestuur
04WL	Daltonschool St Joris	BORCULO	Rooms-Katholiek	182	177	202	178	Stichting Katholiek onderwijs Borculo
12DO	OBS Noord	BORCULO	Openbaar	94	98	80	98	OPONOA
12MP	OBS Kiezel en Kei	BORCULO	Openbaar	49	50	44	50	OPONOA
12UR	OBS H.W. Heuvelschool	BORCULO	Openbaar	166	164	176	165	OPONOA
				491	489	502	491	

Borculo: Macro gezien redelijk gelijk

Leerlingenprognose Borculo

1-okt	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
04WL-00 Daltonschool St Joris	182	178	185	192	191	195	202	202	201	204	204	201	200	199
12DO-00 OBS Noord	94	98	102	107	107	110	113	113	111	113	113	112	112	111
12MP-00 OBS Kiezel en Kei	46	50	52	54	54	55	57	57	56	57	58	57	57	57
12UR-00 OBS H.W. Heuvelschool	166	165	171	179	179	185	190	189	186	190	191	189	188	187

Bij opstellen prognose rekening gehouden met vastgestelde woningbouwplannen ? Geen rekening met instroom vanuit Noordijk

Openbare plannen																			
Lichtenhorst (Spoorstraat -crossterrein)					10			9											19
Steenstraat (GGNet)																	26		26
Locatie oude Super De Boer (spoorstraat)										12									12
De Heure (Barchemseweg / Heure)			2			4	4		2										12
Locatie 't Hof (Twickel)										13	5								18
Elbrink II - kaveluitgifte (deel 1)						2			4										6
RWZI	13		18				16		5	16		16	8		30	30			152
SUBTOTAAL	13	0	20	0	10	6	20	9	11	41	5	16	8	0	30	30	26	0	245

Capaciteit van de gebouwen Borculo

School	BVO
04WL-00 Daltonschool St Joris	1.388
12DO-00 OBS Noord	1.095
12MP-00 OBS Kiezel en Kei	1.016
12UR-00 OBS H.W. Heuvelschool	904

Overzicht normatieve saldo aanwezige capaciteit versus ruimtebehoefte

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
04WL-00 Daltonschool St Joris	237	278	273	293	257	222	227	207	172	172	177	162	162	177	182	187
12DO-00 OBS Noord	382	397	422	402	382	357	357	342	327	327	337	327	327	332	332	337
12MP-00 OBS Kiezel en Kei	565	559	585	565	554	544	544	539	529	529	534	529	524	529	529	529
12UR-00 OBS H.W. Heuvelschool	-181	-131	-131	-126	-156	-196	-196	-227	-252	-247	-232	-252	-257	-247	-242	-237
totaal Borculo	1.002	1.103	1.148	1.133	1.038	927	932	862	776	781	816	766	756	791	801	816

Borculo

Basisschool	PC	Plaats	Medegebruik	Opmerkingen
Daltonschool St Joris	7271BR	BORCULO	1 lokaal	
OBS Noord	7271XH	BORCULO	Geen	
OBS Kiezel en Kei	7271HB	BORCULO	1 lokaal BSO	Partou
OBS H.W. Heuvelschool	7271GD	BORCULO	geen (alleen vve)	
OBS De Hofmaat	7161JH	NEEDE	geen	

Wat is de actuele situatie per school?

Obs Noord: Regionaal instituut voor Dyslexie (gespreksruimte)

Kiezel en Kei: Kinderopvang Partou BV

Kleinere kernen

Herkomst leerlingen

Kern	School	Gem reisafstand	Postcode
Beltrum	Sterrenboog	461	93%
Geesteren	De Keikamp	177	95%
Gelselaar	GA van der Lugt	846	87%
Haarlo	De Voshaar	1300	69%
Rekken	De Berkel	539	90%
Rietmolen	St Jozef	2041	65%

Kleinere kernen

				Werkelijk 1-1-2023	Prognose 2023	Werkelijk 1-10-2024	Prognose 2024	naam bestuur
13AT	OBS De Keikamp	GEESTEREN	Openbaar	63	63	60	67	OPONOA
13GJ	OBS G.A. van der Lugt	GELSELAAR	Openbaar	48	40	48	42	OPONOA
11TN	OBS De Voshaar	HAARLO	Openbaar	32	35	40*	34	OPONOA
11NT	OBS De Berkel	REKKEN	Openbaar	70	63	71	65	OPONOA
06WM	Sint Jozef Basisschool	RIETMOLEN	Rooms-Katholiek	80	87	81	76	Keender
07WG	Bs De Sterrenboog	BELTRUM	Rooms-Katholiek	165	155	170	156	Keender

Macro gezien redelijk gelijk

*Inclusief TSK-regulier (13 lln)

Leerlingenprognose kleinere kernen

1-okt	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Beltrum														
Bs De Sterrenboog	**165**	156	178	172	172	166	170	169	157	155	148	140	143	**141**
Geesteren														
De Keikamp	**63**	67	66	71	71	64	65	64	63	68	70	73	73	**76**
Gelselaar														
OBS G.A. van der Lugt	**48**	42	37	38	47	51	46	40	37	37	38	41	48	38
Haarlo														
OBS De Voshaar	**32**	34	42	42	34	32	35	39	43	41	39	31	32	**37**
Rekken														
OBS De Berkel	70	65	68	74	79	72	72	76	74	76	76	80	77	74
Rietmolen														
Sint Jozef Basisschool	**80**	76	76	81	84	86	92	99	105	102	93	99	93	**94**

Capaciteit van de gebouwen kleine kernen

School	BVO
Beltrum	
Bs De Sterrenboog	1.531
Geesteren	
OBS De Keikamp	742
Gelselaar	
BS G.A. van der Lugt	763
Haarlo	
OBS De Voshaar	482
Rekken	
OBS De Berkel	1.169
Rietmolen	
Sint Jozef Basisschool	1.177

Overzicht normatieve saldo aanwezige capaciteit versus ruimtebehoefte

1-okt	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Bs De Sterrenboog	541	506	501	546	436	466	466	496	476	481	541	551	587	627	612	622
OBS De Keikamp	145	175	225	205	210	185	185	220	215	220	225	200	190	175	175	160
OBS G.A. van der Lugt	337	332	322	352	377	372	327	306	332	362	377	377	372	357	322	372
OBS De Voshaar	91	76	121	111	71	71	111	121	106	86	66	76	86	126	121	96
OBS De Berkel	602	607	617	642	627	597	572	607	607	587	597	587	587	567	582	597
Sint Jozef Basisschool	570	544	575	595	595	570	554	544	514	479	449	464	509	479	509	504

Medegebruik in schoolgebouwen kleine kernen

Basisschool	PC	Plaats	Medegebruik	Opmerkingen
Bs De Sterrenboog	7156MG	BELTRUM	BSO/Peuterspeelzaal 2 lokalen	
OBS De Keikamp	7274AX	GEESTEREN GLD	geen	
OBS G.A. van der Lugt	7275AG	GELSELAAR	geen	
OBS De Voshaar	7273SL	HAARLO	nvt	
OBS De Berkel	7157BR	REKKEN	1 lokaal	
Sint Jozef Basisschool	7165AK	RIETMOLEN	1 lokaal peuteropvang	

Wat is de actuele situatie per school?

Sterrenboog: KinderNed

Sint Jozef Basisschool: Human Kind

De Berkel: Kinderopvang Berkelland BV (eigen ruimte) en logopedie (in gespreksruimte)

De Keikamp: Logopedie (in gespreksruimte)

G.A. v.d. Lugt: BSO 't Speelplein en de Dorpsbõke

In IHP

Uitloop fase 1 en fase 2	**periode 2024 - 2029**		
School	*aantal m² BVO*	*VNG Vergoeding*	*Marktconform ENG*
Kardinaal Alfrink en OBS De Marke te Neede	Samenwoonschool Neede Oost Julianalaan 12; 2.000 m² BVO	€ 6.722.156	€ 7.138.000
Gezamenlijke huisvesting Neede West			
Dr. Ariensschool	naar verwachting 718 m²	€ 2.593.192	€ 2.924.414
De Hofmaat	naar verwachting 975 m²	€ 3.293.003	€ 3.479.775
Kisveld	naar verwachting 487 m²	€ 1.964.179	€ 1.983.551
Aanpassing tbv definitieve huisvesting ISK onderwijs	Raming aanpassing voormalige school voor basisonderwijs	€ 500.000	€ 500.000
3 in 1 Openbare scholen te Borculo	Gezamenlijke huisvesting OBS Noord, Heuvelschool en Kiezel en Kei; 2,394 m² BVO	€ 7.795.018	€ 8.944.362
St. Jozefschool te Rietmolen	Op basis van uitgewerkt plan en onderliggende raming	€ 1.328.534	€ 1.328.534
De Keikamp te Geesteren	Aanpassing naar frisse scholen B		€ 170.660

Fase 3 en 4	**Periode 2030 - 2036 e.v.**		
Duurzaamheid ventilatie			
De Berkel te Rekken	575 m^2		€ 132.250
De Sterrenboog te Beltrum	838 m^2		€ 192.740

Hoe kijken we aan tegen de scholen in de kleinere kernen?

Voldoende ‘body’ en kwaliteit? Voldoende spreiding?

Aanpassing voor actualisatie?

Neede.	Redelijk belegd in IHP
Borculo	Aanpassing naar 3 in 1
Kleine kernen	Scholen die rondom opheffingsnorm zitten

Welke lange termijn visie is er voor deze kern?

Procedure Actualisatie IHP

- Bespreken in gesprekken per kern
- Afzonderlijk overleg voortgezet en voortgezet speciaal onderwijs
- Gezamenlijke sessie (1 of 2 keer - oogo)
- Raadsbrief update proces - september
- Collegevergadering met concept raadsvoorstel - nov
- Bespreking en vaststelling door de gemeenteraad in Q1 2025

Datum	Activiteit
sept - okt	Kerngesprekken
okt	Actualisatie afronden
nov	Schoolbestuurlijk overleg
nov	Opstellen raadsvoorstel
nov	Besluitvorming 3-in-1 en Rietmolen
dec	Besluitvorming college
jan-25	Besluitvorming raad

Bijlage 5.

1-okt	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2035	2036
Beltrum										
07WG-00 Bs De Sterrenboog	165	170	178	172	172	166	170	169	143	141
Borculo										
04WL-00 Daltonschool St Joris	182	202	185	192	191	195	202	202	200	199
12DO-00 OBS Noord	94	80	102	107	107	110	113	113	112	111
12MP-00 OBS Kiezel en Kei	46	44	52	54	54	55	57	57	57	57
12UR-00 OBS H.W. Heuvelschool	166	176	171	179	179	185	190	189	188	187
	488	502	510	532	531	545	562	561	557	554
Eibergen										
05NT-00 IKC Het Sterrenpalet	300	286	299	297	301	309	310	320	323	326
09JX-00 Basisschool Het Simmelink	115	101	131	130	136	138	139	145	151	150
09RQ-00 OBS Op d'n Esch	193	200	180	179	178	185	185	189	187	191
10LM-00 OBS Menno ter Braakschoo	166	161	172	171	171	177	177	181	180	183
	774	748	782	777	786	809	811	835	841	850
Geesteren										
13AT-00 OBS De Keikamp	63	60	66	71	71	64	65	64	73	76
Gelselaar										
13GJ-00 OBS G.A. van der Lugt	48	48	37	38	47	51	46	40	48	38
Haarlo										
11TN-00 OBS De Voshaar	32	40	42	42	34	32	35	39	32	37
Neede										
09WH-00 Kardinaal Alfrinkschool	160	177	127	123	121	124	125	133	150	151
18SN-00 OBS De Marke	83	70	95	92	89	92	91	96	111	112
08YS-00 Dr. Ariëns Daltonschool	111	105	82	80	78	80	81	86	97	98
05RB-00 Basisschool Kisveld	53	61	45	44	43	45	45	48	54	54
18TW-00 OBS De Hofmaat	157	130	124	120	117	121	120	128	146	147
	564	543	473	459	448	462	462	491	558	562
Rekken										
11NT-00 OBS De Berkel	70	71	68	74	79	72	72	76	77	74
Rietmolen										
06WM-00 Sint Jozef Basisschool	80	81	76	81	84	86	92	99	93	94
Ruurlo										
05YD-00 OBS K Zwartschool	182	162	199	195	199	193	197	188	207	209
06KK-00 Daltonschool Willibrordus	168	183	134	130	133	129	132	126	139	140
07PD-00 CBS WonderWijs	95	97	76	74	76	73	75	72	79	79
08DN-00 OBS De Driesprong	42	43	43	42	43	42	43	41	45	46
	487	485	452	441	451	437	447	427	470	474
Totaal	2.771	2.748	2.684	2.687	2.703	2.724	2.762	2.801	2.892	2.900

Bijlage 11 overzicht capaciteit po

1-okt	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2035	2036
Beltrum										
07WG Bs De Sterrenboog	165	170	178	172	172	166	170	169	143	141
ruimtebehoefte	1.030	1.055	1.095	1.065	1.065	1.035	1.055	1.050	919	909
BVO	1.531	1.531	1.531	1.531	1.531	1.531	1.531	1.531	1.531	1.531
Tekort-Overschot	501	476	436	466	466	496	476	481	612	622
Borculo										
04WL Daltonschool St Joris	182	202	185	192	191	195	202	202	200	199
ruimtebehoefte	1.115	1.216	1.131	1.166	1.161	1.181	1.216	1.216	1.206	1.201
BVO	1.388	1.388	1.388	1.388	1.388	1.388	1.388	1.388	1.388	1.388
Tekort-Overschot	273	172	257	222	227	207	172	172	182	187
12DO OBS Noord	94	80	102	107	107	110	113	113	112	111
ruimtebehoefte	673	602	713	738	738	753	768	768	763	758
BVO	1.095	1.095	1.095	1.095	1.095	1.095	1.095	1.095	1.095	1.095
Tekort-Overschot	422	493	382	357	357	342	327	327	332	337
12MP OBS Kiezel en Kei	46	44	52	54	54	55	57	57	57	57
ruimtebehoefte	431	421	462	472	472	477	487	487	487	487
BVO	1.016	1.016	1.016	1.016	1.016	1.016	1.016	1.016	1.016	1.016
Tekort-Overschot	585	595	554	544	544	539	529	529	529	529
12UR OBS H.W. Heuvelschool	166	176	171	179	179	185	190	189	188	187
ruimtebehoefte	1.035	1.085	1.060	1.100	1.100	1.131	1.156	1.151	1.146	1.141
BVO	904	904	904	904	904	904	904	904	904	904
Tekort-Overschot	-131	-181	-156	-196	-196	-227	-252	-247	-242	-237
Eibergen										
05NT IKC Het Sterrenpalet	300	286	299	297	301	309	310	320	323	326
ruimtebehoefte	1.709	1.639	1.704	1.694	1.714	1.754	1.759	1.810	1.825	1.840
BVO	1.676	1.676	1.676	1.676	1.676	1.676	1.676	1.676	1.676	1.676
Tekort-Overschot	-33	37	-28	-18	-38	-78	-83	-134	-149	-164
09JX Basisschool Het Simmelink	115	101	131	130	136	138	139	145	151	150
ruimtebehoefte	778	708	859	854	884	894	899	929	960	955
BVO	1.080	1.080	1.080	1.080	1.080	1.080	1.080	1.080	1.080	1.080
Tekort-Overschot	302	372	221	226	196	186	181	151	120	126
09RQ OBS Op d'n Esch	193	200	180	179	178	185	185	189	187	191
ruimtebehoefte	1.171	1.206	1.105	1.100	1.095	1.131	1.131	1.151	1.141	1.161
BVO	1.446	1.446	1.446	1.446	1.446	1.446	1.446	1.446	1.446	1.446
Tekort-Overschot	275	240	341	346	351	315	315	295	305	285
10LM OBS Menno ter Braakschool	166	161	172	171	171	177	177	181	180	183
ruimtebehoefte	1.035	1.010	1.065	1.060	1.060	1.090	1.090	1.110	1.105	1.120
BVO	1.222	1.222	1.222	1.222	1.222	1.222	1.222	1.222	1.222	1.222
Tekort-Overschot	187	212	157	162	162	132	132	112	117	102
Geesteren										
13AT OBS De Keikamp	63	60	66	71	71	64	65	64	73	76
ruimtebehoefte	517	502	532	557	557	522	527	522	567	582
BVO	742	742	742	742	742	742	742	742	742	742
Tekort-Overschot	225	240	210	185	185	220	215	220	175	160
Gelselaar										
13GJ OBS G.A. van der Lugt	48	48	37	38	47	51	46	40	48	38
ruimtebehoefte	441	441	386	391	436	457	431	401	441	391
BVO	763	763	763	763	763	763	763	763	763	763
Tekort-Overschot	322	322	377	372	327	306	332	362	322	372

Haarlo										
11TN OBS De Voshaar	32	40	42	42	34	32	35	39	32	37
ruimtebehoefte	361	401	411	411	371	361	376	396	361	386
BVO	482	482	482	482	482	482	482	482	482	482
Tekort-Overschot	121	81	71	71	111	121	106	86	121	96
Neede										
09WH Kardinaal Alfrinkschool	160	177	127	123	121	124	125	133	150	151
ruimtebehoefte	1.005	1.090	839	819	809	824	829	869	955	960
BVO	1.140	1.140	1.140	1.140	1.140	1.140	1.140	1.140	1.140	1.140
Tekort-Overschot	135	50	301	321	331	316	311	271	186	180
18SN OBS De Marke	83	70	95	92	89	92	91	96	111	112
ruimtebehoefte	617	552	678	663	648	663	658	683	758	763
BVO	1.165	1.165	1.165	1.165	1.165	1.165	1.165	1.165	1.165	1.165
Tekort-Overschot	548	613	487	502	517	502	507	482	407	402
08YS Dr. Ariëns Daltonschool	111	105	82	80	78	80	81	86	97	98
ruimtebehoefte	758	728	612	602	592	602	607	633	688	693
BVO	895	895	895	895	895	895	895	895	895	895
Tekort-Overschot	137	167	283	293	303	293	288	262	207	202
05RB Basisschool Kisveld	53	61	45	44	43	45	45	48	54	54
ruimtebehoefte	467	507	426	421	416	426	426	441	472	472
BVO	970	970	970	970	970	970	970	970	970	970
Tekort-Overschot	503	463	544	549	554	544	544	529	498	498
18TW OBS De Hofmaat	157	130	124	120	117	121	120	128	146	147
ruimtebehoefte	990	854	824	804	789	809	804	844	934	939
BVO	1.063	1.063	1.063	1.063	1.063	1.063	1.063	1.063	1.063	1.063
Tekort-Overschot	73	209	239	259	274	254	259	219	129	124
Rekken										
11NT OBS De Berkel	70	71	68	74	79	72	72	76	77	74
ruimtebehoefte	552	557	542	572	597	562	562	582	587	572
BVO	1.169	1.169	1.169	1.169	1.169	1.169	1.169	1.169	1.169	1.169
Tekort-Overschot	617	612	627	597	572	607	607	587	582	597
Rietmolen										
06WM Sint Jozef Basisschool	80	81	76	81	84	86	92	99	93	94
ruimtebehoefte	602	607	582	607	623	633	663	698	668	673
BVO	1.177	1.177	1.177	1.177	1.177	1.177	1.177	1.177	1.177	1.177
Tekort-Overschot	575	570	595	570	554	544	514	479	509	504
Ruurlo										
05YD OBS K Zwartschool	182	162	199	195	199	193	197	188	207	209
ruimtebehoefte	1.115	1.015	1.201	1.181	1.201	1.171	1.191	1.146	1.241	1.251
BVO	1.527	1.527	1.527	1.527	1.527	1.527	1.527	1.527	1.527	1.527
Tekort-Overschot	412	512	326	346	326	356	336	381	286	276
06KK Daltonschool Willibrordus	168	183	134	130	133	129	132	126	139	140
ruimtebehoefte	1.045	1.120	874	854	869	849	864	834	899	904
BVO (incl 95 m² kdv)	1.015	1.015	1.015	1.015	1.015	1.015	1.015	1.015	1.015	1.015
Tekort-Overschot	-30	-105	141	161	146	166	151	181	116	111
07PD CBS WonderWijs	95	97	76	74	76	73	75	72	79	79
ruimtebehoefte	678	688	582	572	582	567	577	562	597	597
BVO	819	819	819	819	819	819	819	819	819	819
Tekort-Overschot	141	131	237	247	237	252	242	257	222	222
08DN OBS De Driesprong	42	43	43	42	43	42	43	41	45	46
ruimtebehoefte	411	416	416	411	416	411	416	406	426	431
BVO	430	430	430	430	430	430	430	430	430	430

Tekort-Overschot	19	14	14	19	14	19	14	24	4	-1

Raadsvergadering

Dossiernummer	4091
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	1 april 2025
Agendapunt	9.c
Titel	Onderwijshuisvesting openbare basisscholen Borculo

Geagendeerd	Vergaderdatum
Raadsvergadering	1 april 2025

Voorgesteld besluit

Besluit

1. Een (voorbereidings)krediet beschikbaar te stellen van € 715.549 voor het huisvesten van de drie openbare scholen in Borculo op de unilocatie Beukenlaan 1 in Borculo.
2. Dit krediet te dekken uit de reserve onderwijshuisvesting,
3. De reeds door de raad beschikbaar gestelde kredieten van € 1.225.923 voor de verhuizing van OBS Noord naar een andere locatie (Graaf Wichmanstraat) en € 22.194 voor het locatieonderzoek Kiezel en Kei in te trekken en terug te storten naar de reserve onderwijshuisvesting.

Raadsvoorstel

Zaaknummer	:	1108881
Raadsvergadering	:	1 april 2025
Onderwerp	:	onderwijshuisvesting openbare basisscholen Borculo
Collegevergadering	:	11 februari 2025
Portefeuillehouder	:	Wethouder J. van der Noordt
Steller	:	Wim Luigjes Team Advies sociaal domein

tel. : 0545-250250

Te nemen besluit

1. Een (voorbereidings)krediet beschikbaar stellen van € 715.549 voor het huisvesten van de drie openbare scholen in Borculo op de unilocatie Beukenlaan 1 in Borculo.
2. Dit krediet te dekken uit de reserve onderwijshuisvesting,
3. De door uw raad beschikbaar gestelde kredieten van € 1.225.923 voor de verhuizing van OBS Noord naar een andere locatie (Graaf Wichmanstraat) en € 22.194 voor het locatieonderzoek Kiezel en Kei intrekken en terugstorten naar de reserve onderwijshuisvesting.

Waarom dit voorstel en wat is het effect

De schoolgebouwen van stichting OPONOA in Borculo zijn alle drie aan vervanging toe. In het Integraal Huisvestingsplan 2020-2036 (IHP) is opgenomen dat twee scholen samen gaan en één school verhuist naar een andere locatie.
Voortschrijdend inzicht leidt er nu toe dat het schoolbestuur en de gemeente de voorkeur geven aan gezamenlijke huisvesting van de drie scholen op één unilocatie.
Met het beschikbaar stellen van het voorbereidingskrediet kan het schoolbestuur starten met de voorbereiding van het onderbrengen van de openbare basisscholen onder één dak op één locatie.

Argumentatie

1.1. Een unilocatie voor de huisvesting van de drie scholen heeft nu de voorkeur.

De gemeente Berkelland is verantwoordelijk voor de onderwijshuisvesting op haar grondgebied. De wijze van invulling van deze verantwoordelijkheid is vastgelegd in het Integraal Huisvestingsplan onderwijs 2020-2036. In dit plan was vervangende huisvesting voorzien voor de openbare basisschool Noord en het onder één dak brengen van de openbare basisscholen De Heuvelschool en Kiezel en Kei.

Het voortschrijdend inzicht van het schoolbestuur en de gemeente leidt er toe dat nu de voorkeur wordt gegeven aan het onderbrengen van de drie scholen voor openbaar basisonderwijs in Borculo onder één dak. Hierdoor wordt er één nieuwe toekomstbestendige school voor openbaar onderwijs gerealiseerd. Het samen gaan van de scholen heeft exploitatievoordelen voor het schoolbestuur. Bovendien wordt hierdoor heel doelmatig omgegaan met het aan m^2 voor de huisvesting van scholen en komen hierdoor in totaal meer m^2 vrij voor andere doeleinden.

Voor de oorspronkelijke huisvesting van twee scholen op één locatie was al een locatieonderzoek uitgewerkt. Het terrein aan de Beukenlaan waar nu o.a. nog het Staringcollege is gehuisvest, kwam hierbij als meest geschikte locatie naar voren. Het terrein heeft ook voldoende ruimte om een gebouw voor de drie scholen met een voorlopig geraamd leerlingenaantal van ruim 300 leerlingen te realiseren.

1.2. Een voorbereidingskrediet is nodig om de huisvesting te concretiseren

In te vullen door Griffie:

Raadsvergadering
0 zonder hoofdelijke stemming
0 met algemene stemmen
0 stemmen voor, stemmen tegen
0 aangenomen
0 verworpen

Met het beschikbaar stellen van een voorbereidingskrediet kan het schoolbestuur de plannen verder uitwerken tot een bestek voor aanbesteding.

2.1 Dekking van het voorbereidingskrediet.
De investering voor het voorbereidingskrediet kan worden gedekt uit de reserve onderwijshuisvesting.

3.1. De kredieten zijn niet meer nodig voor het oorspronkelijke doel en de gelden kunnen voor andere onderwijshuisvestingsdoelen worden ingezet.
Uw raad heeft een krediet beschikbaar gesteld voor de verhuizing van OBS Noord naar de Wereldboom. Door het voortschrijdend inzicht wordt het resterende krediet ad € 1.225.923 voor de verhuizing naar de Wereldboom niet meer ingezet.
Uw raad heeft via de Bestuursrapportage in 2022 eveneens een krediet beschikbaar gesteld voor een locatieonderzoek voor de huisvesting van Kiezel en Kei en de Heuvelschool. Na afronding van dit onderzoek is er nog een restantkrediet van € 22.194. Beide kredieten kunnen worden ingetrokken waarbij de restantbedragen worden teruggestort naar de reserve onderwijshuisvesting en zo beschikbaar komen voor andere onderwijshuisvestingsdoelen.

Kanttekeningen en risico's
Door niet twee maar drie scholen te huisvesten op de unilocatie Beukenlaan is het noodzakelijk te kijken naar een goede afwikkeling van de verkeersbewegingen.

Het gebouw aan de Beukenlaan is tot het schooljaar 2025/2026 nog in gebruik voor het huisvesten van leerlingen van het Staringcollege en het ISK onderwijs. Volgens afspraken met het schoolbestuur Portuur komt deze locatie na 1 augustus 2026 beschikbaar voor het realiseren van de unilocatie voor het openbaar basisonderwijs.

Financiën
Op basis van het aantal leerlingen wordt voor het huisvesten van de scholen vooralsnog rekening gehouden met een te realiseren bruto vloeroppervlakte van 2.394 m². Dit kan in verdiepingsbouw. Op basis van een nog op te stellen actuele leerlingenprognose in 2025 zal de capaciteit van het gebouw exact worden vastgesteld.
De investeringskosten voor dit gebouw worden vooralsnog geraamd op € 8.944.362. Dit bedrag is ook opgenomen in de actualisatie van het IHP dat binnenkort aan u wordt voorgelegd. Het genoemde voorbereidingskrediet maakt onderdeel uit van dit bedrag. De hoogte van het voorbereidingskrediet (€ 715.549) is 8% van het investeringsbedrag. Dit bedrag kan worden gedekt uit de reserve onderwijshuisvesting. De beschikbaar gestelde kredieten voor de verhuizing van OBS Noord naar de voormalige Wereldboom en het locatieonderzoek Kiezel en Kei kunnen worden ingetrokken, waarbij de restantbedragen van deze kredieten worden teruggestort naar de reserve onderwijshuisvesting.

VN verdrag rechten van mensen met een beperking
Dit voorstel voldoet aan het VN verdrag. De voorgestelde nieuwbouw dient te voldoen aan de eisen van het Bouwbesluit en is daarmee toegankelijk voor kinderen en volwassenen met een lichamelijke beperking.

Duurzaamheid
Conform de vereisten van het bouwbesluit en het IHP zal een bijna energie neutraal gebouw (BENG) moeten worden gerealiseerd. Waar mogelijk en haalbaar wordt een energieneutraal gebouw (ENG) gerealiseerd.

Communicatie
N.v.t.

Initiatief, participatie en rol gemeente
Het initiatief voor (aangepaste/nieuwe) huisvesting komt van het schoolbestuur via een huisvestingsaanvraag. Na de besluitvorming over het voorbereidingskrediet zal met het schoolbestuur worden bepaald wie als bouwheer zal optreden. In eerste instantie ligt deze taak bij het schoolbestuur, tenzij men hiervan bewust af ziet.

Planning en evaluatie
De planning is dat het schoolbestuur in 2025 en de eerste helft van 2026 de voorbereiding start en afrond. Als dit volgens plan verloopt kan in het tweede kwartaal van 2026 het definitieve bouwkrediet voor de school door de gemeenteraad worden vastgesteld en kan in de tweede helft van 2026 worden gestart met de bouw.

Alternatieven
Niet van toepassing.

Burgemeester en wethouders van Berkelland,

de secretaris,	de burgemeester,
drs. J. Jonker	drs. J.H.A. van Oostrum

Raadsvergadering : 1 april 2025

De raad van de gemeente Berkeland;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 11 februari 2024

b e s l u i t:

1. Een (voorbereidings)krediet beschikbaar te stellen van € 715.549 voor het huisvesten van de drie openbare scholen in Borculo op de unilocatie Beukenlaan 1 in Borculo.
2. Dit krediet te dekken uit de reserve onderwijshuisvesting,
3. De reeds door de raad beschikbaar gestelde kredieten van € 1.225.923 voor de verhuizing van OBS Noord naar een andere locatie (Graaf Wichmanstraat) en € 22.194 voor het locatieonderzoek Kiezel en Kei in te trekken en terug te storten naar de reserve onderwijshuisvesting.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van 1 april 2025

de griffier, de voorzitter,

drs. J.A. Satijn drs. J.H.A. van Oostrum

Toelichting raadsvoorstel

Onderwerp	:	onderwijshuisvesting openbare basisscholen Borculo

gemeente Berkelland

Persbericht

11 februari 2025

Nieuwe toekomstbestendige school voor het openbaar onderwijs in Borculo

De gemeente Berkelland en stichting OPONOA (openbaar onderwijs) willen de drie openbare basisscholen in Borculo samenbrengen tot één school. Daarvoor hebben zij de locatie Beukenlaan 1, voormalige locatie van het Staring College, op het oog. Het college stelt de gemeenteraad voor een voorbereidingskrediet van € 715.549 beschikbaar te stellen.

Wethouder Hans van der Noordt: "De schoolgebouwen van stichting OPONOA (openbaar onderwijs) in Borculo zijn aan vervanging toe. Eerder was het de bedoeling dat basisschool Noord zou gaan verhuizen naar het gebouw van voormalige basisschool De Wereldboom. En dat de basisscholen De Heuvelschool en Kiezel en Kei onder één dak zouden komen. Voortschrijdend inzicht leidt ertoe dat we liever één nieuwe toekomstbestendige school willen bouwen voor het openbaar onderwijs in Borculo."

Voorbereidingskrediet
Met het beschikbaar stellen van een voorbereidingskrediet kan het schoolbestuur de plannen uitwerken om tot een bestek te komen voor de aanbesteding. Eerder is al een krediet beschikbaar gesteld voor het verbouwen van voormalige basisschool De Wereldboom, zodat basisschool Noord daar naartoe kon verhuizen. Omdat hier geen sprake meer van zal zijn, kan het krediet gebruikt worden voor de plannen voor de nieuwe school. Een definitief bouwkrediet voor de school volgt in een volgende fase.

Beukenlaan
Tot halverwege 2026 is het schoolgebouw aan de Beukenlaan 1 nog in gebruik voor leerlingen van het Staring College en de internationale schakelklas (voor leerlingen die nieuw zijn in Nederland). In de loop van 2026 komt het beschikbaar. Op dat moment kunnen alle leerlingen van het Staring College naar verwachting terecht in het gebouw op De Wildbaan en wordt de internationale schakelklas gehuisvest in het gebouw van de Kardinaal Alfrinkschool in Neede. Het huidige gebouw aan de Beukenlaan zal dan worden gesloopt en er zal een nieuw gebouw worden gebouwd. Vooralsnog wordt er vanuit gegaan dat er plek moet zijn voor ongeveer 300 basisschoolleerlingen.

Noot voor de redactie:
Nadere informatie bij communicatie gemeente Berkelland, T: 06 18201066.

Raadsvergadering

Dossiernummer	4084
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	1 april 2025
Agendapunt	11.a
Titel	Vaststelling Beleidsdocument grote windmolens (zoekgebied K)

Geagendeerd	Vergaderdatum
Raadsvergadering	1 april 2025

Voorgesteld besluit

Besluit

1. het “Verslag van de ter inzage legging van het ontwerp-“Beleidsdocument grote windmolens (Gemeente Oost Gelre en Gemeente Berkelland)”” vast te stellen, met inbegrip van de daarin opgenomen beoordelingen van de ingediende zienswijzen en het ingediende advies met bijbehorende (ambtshalve) aanpassingen of aanvullingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument;
2. het “Beleidsdocument grote windmolens (Gemeente Oost Gelre en Gemeente Berkelland)” vast te stellen, dit met inbegrip van de wijzigingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument;
3. te bepalen dat het onder 2. genoemde beleidsdocument in werking treedt na bekendmaking van dit besluit, waarbij deze bekendmaking niet eerder plaatsvindt dan de bekendmaking van het besluit van de gemeenteraad over het vaststellen van een verordening over Lokaal eigendom zoals bedoeld in de Energiewet, maar wel voor het in werking treden van de nieuwe landelijke normen voor windturbines (Besluit windturbines leefomgeving).

Raadsvoorstel

Zaaknummer	:	1068194
Raadsvergadering	:	1 april 2025
Onderwerp	:	Vaststelling Beleidsdocument grote windmolens (zoekgebied K)
Collegevergadering	:	4 februari 2025
Portefeuillehouder	:	Wethouder J. van der Noordt
Steller	:	Gert Hans Team Dienstverlening omgeving B
tel.	:	0545-250250

Te nemen besluit

1. het “Verslag van de ter inzage legging van het ontwerp-Beleidsdocument grote windmolens (Gemeente Oost Gelre en Gemeente Berkelland)” vaststellen;
2. het “Beleidsdocument grote windmolens (Gemeente Oost Gelre en Gemeente Berkelland)” vaststellen, dit met inbegrip van de wijzigingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument;
3. de vaststelling op de gebruikelijke manier bekendmaken (publicaties, digitale beschikbaarstelling) en meedelen aan de indieners van de zienswijzen, waarbij wordt aangegeven dat de bekendmaking niet eerder plaatsvindt dan de bekendmaking van uw besluit over het vaststellen van een verordening over Lokaal Eigendom zoals bedoeld in de Energiewet, maar wel voor het in werking treden van de nieuwe landelijke normen voor windturbines.

Waarom dit voorstel en wat is het effect

Op 14 mei 2024 besloot u om het ontwerp-Beleidsdocument grote windmolens (zoekgebied K) ter inzage te leggen. Daarop heeft het ontwerp-Beleidsdocument van 23 mei tot en met 3 juli ter inzage gelegen in de gemeentehuizen van Oost Gelre en Berkelland en is het digitaal beschikbaar gesteld via onder meer de beide gemeentelijke websites en de digitale gemeentelijke publicatiebladen.
Over het ontwerp-Beleidsdocument zijn 26 zienswijzen ingediend en heeft het Waterschap Rijn en IJssel een advies afgegeven. Deze zijn samengevat en beoordeeld in het verslag van de ter inzage legging. Daarin is aangegeven of de zienswijzen en het advies aanleiding geven tot aanpassingen of aanvullingen ten opzichte van het ontwerp-Beleidsdocument. Ook benoemt het verslag een aantal ambtshalve aanpassingen vanwege actuele ontwikkelingen op het niveau van wetgeving. De inhoud van het verslag en de voorgestelde aanpassingen in de tekst van het beleidsdocument zijn afgestemd met de gemeente Oost Gelre.

Het nu voorliggende voorstel richt zich op de definitieve vaststelling van het beleidsdocument. Daarbij maakt het verslag van de ter inzage legging, en daarmee ook de beoordeling van de zienswijzen en het advies, als bijlage van het beleidsdocument onderdeel uit van de motivering van de daarin opgenomen beleidskaders voor het realiseren van grote windmolens in zoekgebied K.

Argumentatie

1. **het Verslag van de ter inzage legging vaststellen**;
   Het ontwerp-Beleidsdocument heeft van 23 mei tot en met 3 juli 2024 voor iedereen ter inzage gelegen. In die periode zijn 26 zienswijzen ingediend en heeft het Waterschap Rijn en IJssel een advies afgegeven over het meewegen van de waterbelangen. De zienswijzen en het advies zijn samengevat en beoordeeld in een verslag van de ter inzage legging. Door dit verslag vast te stellen als onderdeel van uw besluit over de vaststelling van het beleidsdocument.

In te vullen door Griffie:

Raadsvergadering
0 zonder hoofdelijke stemming
0 met algemene stemmen
0 stemmen voor, stemmen tegen
0 aangenomen
0 verworpen

2. **het "Beleidsdocument grote windmolens (Gemeente Oost Gelre en Gemeente Berkelland) vaststellen, dit met inbegrip van de wijzigingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument;**
   Met het vaststellen van het beleidsdocument worden randvoorwaarden gesteld voor de ontwikkeling van windinitiatieven in het gemeentegrensoverschrijdende zoekgebied K. Wanneer het beleidsdocument in beide gemeenten op dezelfde manier wordt vastgesteld, dan ontstaat de situatie dat de samenwerking in dit proces heeft geleid tot een gelijkluidend beleidskader dat zich vooral richt op ruimtelijke aspecten. De kaders voor financiële participatie en lokaal eigendom komen daarbij aan de orde bij een voorstel over een verordening Lokaal Eigendom dat op korte termijn aan beide gemeenteraden wordt voorgelegd;

3. **de vaststelling bekendmaken en meedelen aan de indieners van de zienswijzen**
   Een beleidsregel treedt pas in werking nadat deze op de wettelijk voorgeschreven wijze is bekendgemaakt in het Gemeenteblad en digitaal beschikbaar is gesteld. Verder moet de bekendmaking ook worden meegedeeld aan degenen die zienswijzen indienden over het ontwerp-beleidsdocument. Dit alles wordt verzorgd via de gebruikelijke publicaties, digitale beschikbaarstelling en brieven aan indieners van zienswijzen (deze brieven worden zo snel mogelijk na uw besluit verstuurd). Daarbij vindt de bekendmaking niet eerder plaats dan de bekendmaking van uw besluit over het vaststellen van een verordening over Lokaal eigendom zoals bedoeld in de Energiewet, maar wel voor het in werking treden van de nieuwe landelijke normen voor windturbines (Besluit windturbines leefomgeving).

Kanttekeningen en risico's

- Het opstellen van een beleidsregel voor het plaatsen van windmolens in zoekgebied K wordt gedaan zodat de gemeente tijdig kaders kan stellen voor eventueel binnenkomende initiatieven. Daarbij is van belang dat het provinciebestuur recent heeft herhaald dat zij de realisatie van windinitiatieven gaat overnemen als gemeenten geen stappen in die richting zetten. Verder is het beleidsdocument zowel qua inhoud als qua proces samen met de gemeente Oost Gelre voorbereid vanuit de wens om zoveel mogelijk als één overheid op te treden in dit gemeentegrensoverschrijdende zoekgebied.
  Op 28 mei 2024 heeft u de Omgevingsvisie Berkelland vastgesteld. Hierin staat dat de gemeente in het kader van de energietransitie de realisatie van grote windmolens wil faciliteren in zoekgebied K. Het vast te stellen beleid sluit daarmee aan op de hoofdlijn van het beleid voor de fysieke leefomgeving zoals dat op dat punt is verwoord in de gemeentelijk omgevingsvisie.
- Dit voorstel richt zich op het vaststellen van de beleidsregel. Tegen een besluit tot vaststelling van een beleidsregel kan geen beroep worden ingesteld. Wel kan een beleidsregel juridisch worden beoordeeld bij eventuele beroepsprocedures over besluiten die op basis van de beleidsregel worden genomen (de zogenaamde 'exceptieve toetsing').

Financiën
Het vaststellen en bekendmaken van deze beleidsregel heeft geen financiële gevolgen of risico's.

VN verdrag rechten van mensen met een beperking
Dit voorstel heeft geen directe inhoudelijke relatie met het VN-verdrag voor de rechten van de mens en/of de inclusie-agenda.

Duurzaamheid
Dit voorstel sluit aan op uw besluiten van 14 mei 2024 en 22 februari 2022 en is onderdeel van het overkoepelende proces om een bijdrage te leveren aan de klimaatdoelstellingen met duurzame energie-opwek in Berkelland.

Communicatie
Het bekendmaken van een beleidsregel gebeurt op de gebruikelijke manier via publicaties in het Achterhoek Nieuw en het digitale Gemeenteblad. De vastgestelde beleidsregel wordt na deze bekendmaking voor iedereen digitaal beschikbaar gesteld en treedt daarmee in werking. Daarbij wordt er voor gezorgd dat het beleidsdocument pas in werking treedt na of tegelijkertijd met het in werking treden van de gemeentelijke verordening over lokaal eigendom en voor het in werking treden van de nieuwe landelijke normen voor windturbines.

Degenen die zienswijzen indienden over het ontwerp-beleidsdocument worden geïnformeerd over uw besluit en over uw beoordeling van de zienswijzen. Dit alles wordt ambtelijk verzorgd en gebeurt in afstemming met de gemeente Oost Gelre zo snel mogelijk na uw besluit op dit raadsvoorstel (en dus voordat de beleidsregel in werking treedt).

Initiatief, participatie en rol gemeente
De gemeente heeft ten aanzien van dit voorstel zowel een initiërende als een besluitvormende rol. Het proces om te komen tot een gezamenlijk beleidskader voor zoekgebied K is samen met de gemeente Oost Gelre opgepakt. Daarbij is in zoekgebied K een uitgebreid participatieproces doorlopen waarbij de bewoners en direct omwonenden van zoekgebied K schriftelijk zijn geïnformeerd over de terinzagelegging van het ontwerp-beleidsdocument.

Planning en evaluatie
Uw besluit over de vaststelling van het beleidsdocument treedt in werking nadat het op de wettelijk voorgeschreven wijze is bekendgemaakt. Eventuele concrete windprojecten nemen we pas in behandeling nadat het beleid en de nieuwe landelijke normen in werking zijn getreden.

De Eerste Kamer heeft op 10 december 2024 ingestemd met de Energiewet. Deze opvolger van de Elektriciteitswet en de Gaswet treedt waarschijnlijk in werking op 1 juli 2025. Het is de bedoeling om het beleid pas in werking te laten treden nadat met het oog op de Energiewet ook een gemeentelijke verordening is vastgesteld over lokaal eigendom. Om die reden wordt de bekendmaking van de vaststelling van het “Beleidsdocument grote windmolens (Gemeente Oost Gelre en Gemeente Berkelland)” uitgesteld tot na de vaststelling van de verordening over lokaal eigendom zoals die momenteel wordt voorbereid. Zowel het voorliggende beleidsdocument als de in voorbereiding zijnde verordening kunnen dan in werking treden voordat de nieuwe landelijke windturbinebepalingen in werking treden (waarschijnlijk ook 1 juli 2025).

Verder heeft de provincie Gelderland met ingang van 20 januari 2025 het ontwerp-milieueffectrapport over de herijking van haar provinciale windbeleid en de Regionale Energiestrategie (RES1.0) ter inzage gelegd. Het provinciebestuur verwacht dit milieueffectrapport medio 2025 te kunnen afronden om het daarna te kunnen gebruiken bij besluitvorming over het aanpassen van het provinciaal windbeleid aan de RES. Op dit moment is er nog geen zicht op de keuzes die het provinciebestuur daarbij gaat maken.

Alternatieven
Uw raadsbesluit van 16 februari 2022 is richtinggevend geweest voor het participatieproces, de ter inzage legging van het ontwerp-beleidsdocument en de beoordeling van de zienswijzen en het advies over het ontwerp-beleidsdocument.

Burgemeester en wethouders van Berkelland,

de secretaris,	de burgemeester,
drs. J. Jonker	drs. J.H.A. van Oostrum

Raadsvergadering : 1 april 2025

De raad van de gemeente Berkeland;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 4 februari 2025;

overwegende, dat het wenselijk is beleidskaders vast te stellen voor het realiseren van grote windmolens in het gemeentegrensoverschrijdende zoekgebied K zoals dat is bepaald in de Regionale Energiestrategie Achterhoek (RES1.0) en in lijn met de op 28 mei 2024 vastgestelde Omgevingsvisie Berkelland;

dat hiervoor in samenwerking met de gemeente Oost Gelre is toegewerkt naar de opstelling van een “Beleidsdocument grote windmolens (Gemeente Oost Gelre en Gemeente Berkelland)” en daarvoor een gezamenlijk participatieproces is doorlopen;

dat het ontwerp van het “Beleidsdocument grote windmolens (Gemeente Oost Gelre en Gemeente Berkelland)” van 23 mei tot en met 3 juli 2024 voor iedereen ter inzage heeft gelegen en digitaal beschikbaar is gesteld en dit is bekendgemaakt via publicaties in het huis-aan-huisblad “Achterhoek Nieuws” en het digitale Gemeenteblad;

dat in deze bekendmakingen ook is aangegeven op welke manier iedereen zijn mening kon geven over het ontwerp-Beleidsdocument door het indienen van zienswijzen;

dat de tijdens de ter inzage legging binnengekomen zienswijzen en het eveneens binnengekomen advies zijn samengevat en beoordeeld in het “Verslag van de ter inzage legging van het ontwerp-Beleidsdocument grote windmolens (Gemeente Oost Gelre en Gemeente Berkelland)” waarvan de inhoud onderdeel uitmaakt van de motivering van het besluit over de vaststelling van het beleidsdocument;

dat het bovengenoemde verslag van de ter inzage legging ook aangeeft of en in hoeverre de zienswijzen en/of het advies aanleiding geven tot het aanbrengen van aanpassingen of aanvullingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument en daarnaast ook de ambtshalve aanpassingen of aanvullingen vermeldt;

dat het voornemen bestaat om op korte termijn aan de gemeenteraad voor te leggen een besluit tot vaststelling van een verordening Lokaal Eigendom, dit vooruitlopend op het in werking treden van artikel 2.4 en artikel 6.12, derde lid van de Energiewet, waarbij in deze gemeentelijke verordening regels worden gesteld over lokaal eigendom bij de aanleg of uitbreiding van een grootschalige installatie voor de opwek van elektriciteit uit hernieuwbare bronnen;

dat het Rijk toewerkt naar de vaststelling het Besluit windturbines leefomgeving dat nieuwe landelijke normen bevat voor windturbines en windparken, dat dit Besluit zal worden opgenomen in het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal), het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) en het Omgevingsbesluit (Ob) en uiterlijk op 1 juli 2025 in werking treedt;

gelet op de bepalingen in de Algemene wet bestuursrecht (Awb) en andere van toepassing zijnde wetten;

b e s l u i t:

1. het “Verslag van de ter inzage legging van het ontwerp-“Beleidsdocument grote windmolens (Gemeente Oost Gelre en Gemeente Berkelland)”” vast te stellen, met inbegrip van de daarin opgenomen beoordelingen van de ingediende zienswijzen en het ingediende advies met bijbehorende (ambtshalve) aanpassingen of aanvullingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument;
2. het “Beleidsdocument grote windmolens (Gemeente Oost Gelre en Gemeente Berkelland)” vast te stellen, dit met inbegrip van de wijzigingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument;
3. te bepalen dat het onder 2. genoemde beleidsdocument in werking treedt na bekendmaking van dit besluit, waarbij deze bekendmaking niet eerder plaatsvindt dan de bekendmaking van het besluit van de gemeenteraad over het vaststellen van een verordening over Lokaal eigendom zoals bedoeld in de Energiewet, maar wel voor het in werking treden van de nieuwe landelijke normen voor windturbines (Besluit windturbines leefomgeving).

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van 1 april 2025

de griffier,	de voorzitter,
drs. J.A. Satijn	drs. J.H.A. van Oostrum

Toelichting raadsvoorstel

Onderwerp : Vaststelling Beleidsdocument grote windmolens (zoekgebied K)

Zienswijzen/adviezen over het ontwerp-beleidsdocument

Over het ontwerp-beleidsdocument werden 26 brieven met zienswijzen ingediend. In deze zienswijzen kwam een aantal thema's meerdere malen terug. Met het oog op de leesbaarheid van de het verslag zijn ze per thema beoordeeld. Daarbij is bij elke thematische beoordeling aangegeven op welke zienswijzen deze betrekking had. Wanneer zienswijzen daarnaast nog punten benoemden die niet in één van de thema's konden worden ondergebracht, dan is daarop bij de betreffende zienswijzen nog een aanvullende beoordeling gegeven. Per thema en per aanvullende beoordeling is aangegeven of de zienswijzen aanleiding geven tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument. In het verslag is op deze manier ingegaan op de volgende thema's:

- duurzaamheid / doelen behaald;
- alternatieve bronnen;
- RES-opgave: gemeente heeft keuze – rol provincie;
- zoekgebied K – besluit gemeenteraad Berkelland;
- landelijke normen (algemeen);
- gezondheidsrisico's;
- netcongestie;
- landschap;
- ecologie en weidevogels;
- laagvliegroute / oefengebied laagvliegen helikopters;
- waardevermindering woningen;
- business case / exploitatie;
- lokaal eigendom en financiële participatie;
- draagvlak / belangenafweging / participatieproces.

In de zienswijzen werd onder meer ingebracht dat het realiseren van windturbines niet langer nodig was voor het behalen van de doelen uit de Regionale Energiestrategie, dat er alternatieven bestaan voor het realiseren van windmolens in zoekgebied K en dat het onwenselijk is om in zoekgebied K hoge windturbines toe te laten. Daarover is in het verslag aangegeven dat het vast te stellen beleidsdocument voortbouwt op de besluitvorming zoals die al heeft plaatsgevonden rondom het thema windenergie, daarom dus niet gaat over de keuze òf de gemeenten daarvoor mogelijkheden willen bieden in zoekgebied K maar juist over de randvoorwaarden die de gemeenten daarbij willen stellen. De ingediende zienswijzen zijn ook in die context beoordeeld.

Verder kwam het advies van het Waterschap Rijn en IJssel neer op de vraag om in het definitieve beleidsdocument nadere informatie op te nemen over activiteiten die vergunningsplichtig zouden kunnen zijn volgens de Waterschapsverordening. Ook werd gevraagd om een aantal concrete aandachtspunten te benoemen uit de 'Handreiking windturbines waterkeringen' en om informatie op te nemen over de 'weging van het waterbelang' bij eventuele windinitiatieven. Dit advies is overgenomen door de aangeleverde informatie op te nemen in het beleidsdocument (paragraaf 5.2).

Uitvoering Motie M-24-07

In uw vergadering van 14 mei 2024 stemde u in met het ter inzage leggen van het ontwerp-beleidsdocument. Daarbij nam u motie M-24-07 aan. Aan de uitvoering van deze motie is onder meer vorm gegeven door het sturen van een brief aan de Minister van Infrastructuur en Waterstaat. Het antwoord van de Minister op deze brief is met u gedeeld via de ingekomen stukken (raadsvergadering 3 september 2024). De Minister geeft daarin aan dat zij het zware belang van de

gezondheid van omwonenden deelt bij het vaststellen van nieuwe milieunormen voor windturbines. Overigens merken wij in aansluiting op uw motie M-24-07 op dat voor deze nieuwe landelijke windturbinebepalingen de voorhangprocedure bij het parlement wordt doorlopen voordat deze (naar verwachting op 1 juli 2025) in werking treden. Daarbij steekt de voorgestelde beleidsregel in op het toepassen van de strengste normen uit het uiteindelijke Besluit windturbinebepalingen leefomgeving om op die manier de belangen van omwonenden zo goed mogelijk te beschermen. Deze insteek sluit aan op amendement A-22-03 dat u aannam bij uw besluit van 16 februari 2022.

Verder loopt op landelijk niveau het wetgevingsproces voor de nieuwe Energiewet. Bij de behandeling daarvan heeft de Tweede Kamer via een amendement de mogelijkheid ingebouwd om een provinciale en/of gemeentelijke verordening vast te stellen met regels over lokaal eigendom bij installaties voor de opwek van hernieuwbare energie. De Eerste Kamer heeft op 10 december 2024 ingestemd met de Energiewet en deze treedt waarschijnlijk in werking op 1 juli 2025.
Deze nieuwe constructie onder de Energiewet biedt naar verwachting betere mogelijkheden voor het laten naleven van eisen over lokaal eigendom dan het stellen van beleidsregels. Om die reden streven wij na om op korte termijn een voorstel aan u voor te leggen over het vaststellen van een Verordening Lokaal Eigendom en om dat onderwerp niet verder uit te diepen in het nu vast te stellen beleidsdocument.
Tegelijkertijd willen wij voorkomen dat besluitvorming over grote windmolens gaat plaatsvinden voordat de nieuwe landelijke normen in werking zijn getreden en er gemeentelijke kaders zijn vastgesteld over Lokaal Eigendom. Dit willen wij bereiken door het nu voorliggende beleidsdocument pas in werking te laten treden nadat uw raad een besluit heeft genomen over de Verordening Lokaal Eigendom, maar wel voordat de nieuwe landelijke normen in werking zijn getreden. Dit kan worden verzorgd door daarmee rekening te houden bij de bekendmaking van uw vaststellingsbesluiten. Bij dit alles worden nieuwe concrete windinitiatieven pas in behandeling genomen na het in werking treden van de nu voorliggende beleidsregel, van de verordening Lokaal Eigendom en van de nieuwe landelijke normen voor windturbines.

Raadsvoorstel

Zaaknummer	:	1068194
Raadsvergadering	:	1 april 2025
Onderwerp	:	Vaststelling Beleidsdocument grote windmolens (zoekgebied K)
Collegevergadering	:	4 februari 2025
Portefeuillehouder	:	Wethouder J. van der Noordt
Steller	:	Gert Hans Team Dienstverlening omgeving B
tel.	:	0545-250250

Te nemen besluit

1. het “Verslag van de ter inzage legging van het ontwerp-Beleidsdocument grote windmolens (Gemeente Oost Gelre en Gemeente Berkelland)” vaststellen;
2. het “Beleidsdocument grote windmolens (Gemeente Oost Gelre en Gemeente Berkelland)” vaststellen, dit met inbegrip van de wijzigingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument;
3. de vaststelling op de gebruikelijke manier bekendmaken (publicaties, digitale beschikbaarstelling) en meedelen aan de indieners van de zienswijzen, waarbij wordt aangegeven dat de bekendmaking niet eerder plaatsvindt dan de bekendmaking van uw besluit over het vaststellen van een verordening over Lokaal Eigendom zoals bedoeld in de Energiewet, maar wel voor het in werking treden van de nieuwe landelijke normen voor windturbines.

Waarom dit voorstel en wat is het effect

Op 14 mei 2024 besloot u om het ontwerp-Beleidsdocument grote windmolens (zoekgebied K) ter inzage te leggen. Daarop heeft het ontwerp-Beleidsdocument van 23 mei tot en met 3 juli ter inzage gelegen in de gemeentehuizen van Oost Gelre en Berkelland en is het digitaal beschikbaar gesteld via onder meer de beide gemeentelijke websites en de digitale gemeentelijke publicatiebladen. Over het ontwerp-Beleidsdocument zijn 26 zienswijzen ingediend en heeft het Waterschap Rijn en IJssel een advies afgegeven. Deze zijn samengevat en beoordeeld in het verslag van de ter inzage legging. Daarin is aangegeven of de zienswijzen en het advies aanleiding geven tot aanpassingen of aanvullingen ten opzichte van het ontwerp-Beleidsdocument. Ook benoemt het verslag een aantal ambtshalve aanpassingen vanwege actuele ontwikkelingen op het niveau van wetgeving. De inhoud van het verslag en de voorgestelde aanpassingen in de tekst van het beleidsdocument zijn afgestemd met de gemeente Oost Gelre.

Het nu voorliggende voorstel richt zich op de definitieve vaststelling van het beleidsdocument. Daarbij maakt het verslag van de ter inzage legging, en daarmee ook de beoordeling van de zienswijzen en het advies, als bijlage van het beleidsdocument onderdeel uit van de motivering van de daarin opgenomen beleidskaders voor het realiseren van grote windmolens in zoekgebied K.

Argumentatie

1. **het Verslag van de ter inzage legging vaststellen**;
   Het ontwerp-Beleidsdocument heeft van 23 mei tot en met 3 juli 2024 voor iedereen ter inzage gelegen. In die periode zijn 26 zienswijzen ingediend en heeft het Waterschap Rijn en IJssel een advies afgegeven over het meewegen van de waterbelangen. De zienswijzen en het advies zijn samengevat en beoordeeld in een verslag van de ter inzage legging. Door dit verslag vast te stellen als onderdeel van uw besluit over de vaststelling van het beleidsdocument.

In te vullen door Griffie:

Raadsvergadering
0 zonder hoofdelijke stemming
0 met algemene stemmen
0 stemmen voor, stemmen tegen
0 aangenomen
0 verworpen

2. **het "Beleidsdocument grote windmolens (Gemeente Oost Gelre en Gemeente Berkelland) vaststellen, dit met inbegrip van de wijzigingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument;**
   Met het vaststellen van het beleidsdocument worden randvoorwaarden gesteld voor de ontwikkeling van windinitiatieven in het gemeentegrensoverschrijdende zoekgebied K. Wanneer het beleidsdocument in beide gemeenten op dezelfde manier wordt vastgesteld, dan ontstaat de situatie dat de samenwerking in dit proces heeft geleid tot een gelijkluidend beleidskader dat zich vooral richt op ruimtelijke aspecten. De kaders voor financiële participatie en lokaal eigendom komen daarbij aan de orde bij een voorstel over een verordening Lokaal Eigendom dat op korte termijn aan beide gemeenteraden wordt voorgelegd;

3. **de vaststelling bekendmaken en meedelen aan de indieners van de zienswijzen**
   Een beleidsregel treedt pas in werking nadat deze op de wettelijk voorgeschreven wijze is bekendgemaakt in het Gemeenteblad en digitaal beschikbaar is gesteld. Verder moet de bekendmaking ook worden meegedeeld aan degenen die zienswijzen indienden over het ontwerp-beleidsdocument. Dit alles wordt verzorgd via de gebruikelijke publicaties, digitale beschikbaarstelling en brieven aan indieners van zienswijzen (deze brieven worden zo snel mogelijk na uw besluit verstuurd). Daarbij vindt de bekendmaking niet eerder plaats dan de bekendmaking van uw besluit over het vaststellen van een verordening over Lokaal eigendom zoals bedoeld in de Energiewet, maar wel voor het in werking treden van de nieuwe landelijke normen voor windturbines (Besluit windturbines leefomgeving).

Kanttekeningen en risico's

- Het opstellen van een beleidsregel voor het plaatsen van windmolens in zoekgebied K wordt gedaan zodat de gemeente tijdig kaders kan stellen voor eventueel binnenkomende initiatieven. Daarbij is van belang dat het provinciebestuur recent heeft herhaald dat zij de realisatie van windinitiatieven gaat overnemen als gemeenten geen stappen in die richting zetten. Verder is het beleidsdocument zowel qua inhoud als qua proces samen met de gemeente Oost Gelre voorbereid vanuit de wens om zoveel mogelijk als één overheid op te treden in dit gemeentegrensoverschrijdende zoekgebied.
  Op 28 mei 2024 heeft u de Omgevingsvisie Berkelland vastgesteld. Hierin staat dat de gemeente in het kader van de energietransitie de realisatie van grote windmolens wil faciliteren in zoekgebied K. Het vast te stellen beleid sluit daarmee aan op de hoofdlijn van het beleid voor de fysieke leefomgeving zoals dat op dat punt is verwoord in de gemeentelijk omgevingsvisie.
- Dit voorstel richt zich op het vaststellen van de beleidsregel. Tegen een besluit tot vaststelling van een beleidsregel kan geen beroep worden ingesteld. Wel kan een beleidsregel juridisch worden beoordeeld bij eventuele beroepsprocedures over besluiten die op basis van de beleidsregel worden genomen (de zogenaamde 'exceptieve toetsing').

Financiën
Het vaststellen en bekendmaken van deze beleidsregel heeft geen financiële gevolgen of risico's.

VN verdrag rechten van mensen met een beperking
Dit voorstel heeft geen directe inhoudelijke relatie met het VN-verdrag voor de rechten van de mens en/of de inclusie-agenda.

Duurzaamheid
Dit voorstel sluit aan op uw besluiten van 14 mei 2024 en 22 februari 2022 en is onderdeel van het overkoepelende proces om een bijdrage te leveren aan de klimaatdoelstellingen met duurzame energie-opwek in Berkelland.

Communicatie
Het bekendmaken van een beleidsregel gebeurt op de gebruikelijke manier via publicaties in het Achterhoek Nieuw en het digitale Gemeenteblad. De vastgestelde beleidsregel wordt na deze bekendmaking voor iedereen digitaal beschikbaar gesteld en treedt daarmee in werking. Daarbij wordt er voor gezorgd dat het beleidsdocument pas in werking treedt na of tegelijkertijd met het in werking treden van de gemeentelijke verordening over lokaal eigendom en voor het in werking treden van de nieuwe landelijke normen voor windturbines.

Degenen die zienswijzen indienden over het ontwerp-beleidsdocument worden geïnformeerd over uw besluit en over uw beoordeling van de zienswijzen. Dit alles wordt ambtelijk verzorgd en gebeurt in afstemming met de gemeente Oost Gelre zo snel mogelijk na uw besluit op dit raadsvoorstel (en dus voordat de beleidsregel in werking treedt).

Initiatief, participatie en rol gemeente
De gemeente heeft ten aanzien van dit voorstel zowel een initiërende als een besluitvormende rol. Het proces om te komen tot een gezamenlijk beleidskader voor zoekgebied K is samen met de gemeente Oost Gelre opgepakt. Daarbij is in zoekgebied K een uitgebreid participatieproces doorlopen waarbij de bewoners en direct omwonenden van zoekgebied K schriftelijk zijn geïnformeerd over de terinzagelegging van het ontwerp-beleidsdocument.

Planning en evaluatie
Uw besluit over de vaststelling van het beleidsdocument treedt in werking nadat het op de wettelijk voorgeschreven wijze is bekendgemaakt. Eventuele concrete windprojecten nemen we pas in behandeling nadat het beleid en de nieuwe landelijke normen in werking zijn getreden.

De Eerste Kamer heeft op 10 december 2024 ingestemd met de Energiewet. Deze opvolger van de Elektriciteitswet en de Gaswet treedt waarschijnlijk in werking op 1 juli 2025. Het is de bedoeling om het beleid pas in werking te laten treden nadat met het oog op de Energiewet ook een gemeentelijke verordening is vastgesteld over lokaal eigendom. Om die reden wordt de bekendmaking van de vaststelling van het “Beleidsdocument grote windmolens (Gemeente Oost Gelre en Gemeente Berkelland)” uitgesteld tot na de vaststelling van de verordening over lokaal eigendom zoals die momenteel wordt voorbereid. Zowel het voorliggende beleidsdocument als de in voorbereiding zijnde verordening kunnen dan in werking treden voordat de nieuwe landelijke windturbinebepalingen in werking treden (waarschijnlijk ook 1 juli 2025).

Verder heeft de provincie Gelderland met ingang van 20 januari 2025 het ontwerp-milieueffectrapport over de herijking van haar provinciale windbeleid en de Regionale Energiestrategie (RES1.0) ter inzage gelegd. Het provinciebestuur verwacht dit milieueffectrapport medio 2025 te kunnen afronden om het daarna te kunnen gebruiken bij besluitvorming over het aanpassen van het provinciaal windbeleid aan de RES. Op dit moment is er nog geen zicht op de keuzes die het provinciebestuur daarbij gaat maken.

Alternatieven
Uw raadsbesluit van 16 februari 2022 is richtinggevend geweest voor het participatieproces, de ter inzage legging van het ontwerp-beleidsdocument en de beoordeling van de zienswijzen en het advies over het ontwerp-beleidsdocument.

Burgemeester en wethouders van Berkelland,

de secretaris,	de burgemeester,
drs. J. Jonker	drs. J.H.A. van Oostrum

Raadsvergadering : 1 april 2025

De raad van de gemeente Berkeland;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 4 februari 2025;

overwegende, dat het wenselijk is beleidskaders vast te stellen voor het realiseren van grote windmolens in het gemeentegrensoverschrijdende zoekgebied K zoals dat is bepaald in de Regionale Energiestrategie Achterhoek (RES1.0) en in lijn met de op 28 mei 2024 vastgestelde Omgevingsvisie Berkelland;

dat hiervoor in samenwerking met de gemeente Oost Gelre is toegewerkt naar de opstelling van een “Beleidsdocument grote windmolens (Gemeente Oost Gelre en Gemeente Berkelland)” en daarvoor een gezamenlijk participatieproces is doorlopen;

dat het ontwerp van het “Beleidsdocument grote windmolens (Gemeente Oost Gelre en Gemeente Berkelland)” van 23 mei tot en met 3 juli 2024 voor iedereen ter inzage heeft gelegen en digitaal beschikbaar is gesteld en dit is bekendgemaakt via publicaties in het huis-aan-huisblad “Achterhoek Nieuws” en het digitale Gemeenteblad;

dat in deze bekendmakingen ook is aangegeven op welke manier iedereen zijn mening kon geven over het ontwerp-Beleidsdocument door het indienen van zienswijzen;

dat de tijdens de ter inzage legging binnengekomen zienswijzen en het eveneens binnengekomen advies zijn samengevat en beoordeeld in het “Verslag van de ter inzage legging van het ontwerp-Beleidsdocument grote windmolens (Gemeente Oost Gelre en Gemeente Berkelland)” waarvan de inhoud onderdeel uitmaakt van de motivering van het besluit over de vaststelling van het beleidsdocument;

dat het bovengenoemde verslag van de ter inzage legging ook aangeeft of en in hoeverre de zienswijzen en/of het advies aanleiding geven tot het aanbrengen van aanpassingen of aanvullingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument en daarnaast ook de ambtshalve aanpassingen of aanvullingen vermeldt;

dat het voornemen bestaat om op korte termijn aan de gemeenteraad voor te leggen een besluit tot vaststelling van een verordening Lokaal Eigendom, dit vooruitlopend op het in werking treden van artikel 2.4 en artikel 6.12, derde lid van de Energiewet, waarbij in deze gemeentelijke verordening regels worden gesteld over lokaal eigendom bij de aanleg of uitbreiding van een grootschalige installatie voor de opwek van elektriciteit uit hernieuwbare bronnen;

dat het Rijk toewerkt naar de vaststelling het Besluit windturbines leefomgeving dat nieuwe landelijke normen bevat voor windturbines en windparken, dat dit Besluit zal worden opgenomen in het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal), het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) en het Omgevingsbesluit (Ob) en uiterlijk op 1 juli 2025 in werking treedt;

gelet op de bepalingen in de Algemene wet bestuursrecht (Awb) en andere van toepassing zijnde wetten;

b e s l u i t:

1. het “Verslag van de ter inzage legging van het ontwerp-“Beleidsdocument grote windmolens (Gemeente Oost Gelre en Gemeente Berkelland)”” vast te stellen, met inbegrip van de daarin opgenomen beoordelingen van de ingediende zienswijzen en het ingediende advies met bijbehorende (ambtshalve) aanpassingen of aanvullingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument;
2. het “Beleidsdocument grote windmolens (Gemeente Oost Gelre en Gemeente Berkelland)” vast te stellen, dit met inbegrip van de wijzigingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument;
3. te bepalen dat het onder 2. genoemde beleidsdocument in werking treedt na bekendmaking van dit besluit, waarbij deze bekendmaking niet eerder plaatsvindt dan de bekendmaking van het besluit van de gemeenteraad over het vaststellen van een verordening over Lokaal eigendom zoals bedoeld in de Energiewet, maar wel voor het in werking treden van de nieuwe landelijke normen voor windturbines (Besluit windturbines leefomgeving).

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van 1 april 2025

de griffier,	de voorzitter,
drs. J.A. Satijn	drs. J.H.A. van Oostrum

Toelichting raadsvoorstel

Onderwerp	:	Vaststelling Beleidsdocument grote windmolens (zoekgebied K)

Zienswijzen/adviezen over het ontwerp-beleidsdocument

Over het ontwerp-beleidsdocument werden 26 brieven met zienswijzen ingediend. In deze zienswijzen kwam een aantal thema's meerdere malen terug. Met het oog op de leesbaarheid van de het verslag zijn ze per thema beoordeeld. Daarbij is bij elke thematische beoordeling aangegeven op welke zienswijzen deze betrekking had. Wanneer zienswijzen daarnaast nog punten benoemden die niet in één van de thema's konden worden ondergebracht, dan is daarop bij de betreffende zienswijzen nog een aanvullende beoordeling gegeven. Per thema en per aanvullende beoordeling is aangegeven of de zienswijzen aanleiding geven tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument. In het verslag is op deze manier ingegaan op de volgende thema's:

- duurzaamheid / doelen behaald;
- alternatieve bronnen;
- RES-opgave: gemeente heeft keuze – rol provincie;
- zoekgebied K – besluit gemeenteraad Berkelland;
- landelijke normen (algemeen);
- gezondheidsrisico's;
- netcongestie;
- landschap;
- ecologie en weidevogels;
- laagvliegroute / oefengebied laagvliegen helikopters;
- waardevermindering woningen;
- business case / exploitatie;
- lokaal eigendom en financiële participatie;
- draagvlak / belangenafweging / participatieproces.

In de zienswijzen werd onder meer ingebracht dat het realiseren van windturbines niet langer nodig was voor het behalen van de doelen uit de Regionale Energiestrategie, dat er alternatieven bestaan voor het realiseren van windmolens in zoekgebied K en dat het onwenselijk is om in zoekgebied K hoge windturbines toe te laten. Daarover is in het verslag aangegeven dat het vast te stellen beleidsdocument voortbouwt op de besluitvorming zoals die al heeft plaatsgevonden rondom het thema windenergie, daarom dus niet gaat over de keuze òf de gemeenten daarvoor mogelijkheden willen bieden in zoekgebied K maar juist over de randvoorwaarden die de gemeenten daarbij willen stellen. De ingediende zienswijzen zijn ook in die context beoordeeld.

Verder kwam het advies van het Waterschap Rijn en IJssel neer op de vraag om in het definitieve beleidsdocument nadere informatie op te nemen over activiteiten die vergunningsplichtig zouden kunnen zijn volgens de Waterschapsverordening. Ook werd gevraagd om een aantal concrete aandachtspunten te benoemen uit de 'Handreiking windturbines waterkeringen' en om informatie op te nemen over de 'weging van het waterbelang' bij eventuele windinitiatieven. Dit advies is overgenomen door de aangeleverde informatie op te nemen in het beleidsdocument (paragraaf 5.2).

Uitvoering Motie M-24-07

In uw vergadering van 14 mei 2024 stemde u in met het ter inzage leggen van het ontwerp-beleidsdocument. Daarbij nam u motie M-24-07 aan. Aan de uitvoering van deze motie is onder meer vorm gegeven door het sturen van een brief aan de Minister van Infrastructuur en Waterstaat. Het antwoord van de Minister op deze brief is met u gedeeld via de ingekomen stukken (raadsvergadering 3 september 2024). De Minister geeft daarin aan dat zij het zware belang van de

gezondheid van omwonenden deelt bij het vaststellen van nieuwe milieunormen voor windturbines. Overigens merken wij in aansluiting op uw motie M-24-07 op dat voor deze nieuwe landelijke windturbinebepalingen de voorhangprocedure bij het parlement wordt doorlopen voordat deze (naar verwachting op 1 juli 2025) in werking treden. Daarbij steekt de voorgestelde beleidsregel in op het toepassen van de strengste normen uit het uiteindelijke Besluit windturbinebepalingen leefomgeving om op die manier de belangen van omwonenden zo goed mogelijk te beschermen. Deze insteek sluit aan op amendement A-22-03 dat u aannam bij uw besluit van 16 februari 2022.

Verder loopt op landelijk niveau het wetgevingsproces voor de nieuwe Energiewet. Bij de behandeling daarvan heeft de Tweede Kamer via een amendement de mogelijkheid ingebouwd om een provinciale en/of gemeentelijke verordening vast te stellen met regels over lokaal eigendom bij installaties voor de opwek van hernieuwbare energie. De Eerste Kamer heeft op 10 december 2024 ingestemd met de Energiewet en deze treedt waarschijnlijk in werking op 1 juli 2025.
Deze nieuwe constructie onder de Energiewet biedt naar verwachting betere mogelijkheden voor het laten naleven van eisen over lokaal eigendom dan het stellen van beleidsregels. Om die reden streven wij na om op korte termijn een voorstel aan u voor te leggen over het vaststellen van een Verordening Lokaal Eigendom en om dat onderwerp niet verder uit te diepen in het nu vast te stellen beleidsdocument.
Tegelijkertijd willen wij voorkomen dat besluitvorming over grote windmolens gaat plaatsvinden voordat de nieuwe landelijke normen in werking zijn getreden en er gemeentelijke kaders zijn vastgesteld over Lokaal Eigendom. Dit willen wij bereiken door het nu voorliggende beleidsdocument pas in werking te laten treden nadat uw raad een besluit heeft genomen over de Verordening Lokaal Eigendom, maar wel voordat de nieuwe landelijke normen in werking zijn getreden. Dit kan worden verzorgd door daarmee rekening te houden bij de bekendmaking van uw vaststellingsbesluiten. Bij dit alles worden nieuwe concrete windinitiatieven pas in behandeling genomen na het in werking treden van de nu voorliggende beleidsregel, van de verordening Lokaal Eigendom en van de nieuwe landelijke normen voor windturbines.

VERSIE BIJ RAADSVOORSTEL

Beleidsdocument grote windmolens

Gemeente Oost Gelre en Gemeente Berkelland

Windpark Westerse Polder II (gemeente Hoeksche Waarde, Zuid-Holland)

Versie: 5.0
Status: versie bij raadsvoorstel
Datum: januari 2025

Inhoud

Voorwoord 4
Hoofdstuk 1. Inleiding 4
1.1 Aanleiding 4
1.2 Waarom dit gezamenlijke beleidsdocument? 5
1.3 Doel en uitgangspunten 5
1.4 Juridische status 6
1.5 Doelgroepen 6
1.6 Leeswijzer 6
Hoofdstuk 2. Beleid & regelgeving 7
2.1 Rijksbeleid 7
2.1.1 Nationale Omgevingsvisie 7
2.1.2 Landelijke normen voor windenergie 7
2.2 Provinciaal beleid 9
2.2.1 Omgevingsvisie 'Gaaf Gelderland' 9
2.2.2 Omgevingsverordening Gelderland 10
2.2.3 Beleidslijn Windenergie 10
2.3 Regionale Energiestrategie 1.0 Achterhoek 11
2.4 Gemeentelijk beleid 12
2.4.1 Gemeente Berkelland 12
2.4.2 Gemeente Oost Gelre 13
Hoofdstuk 3. Zoekgebieden 14
3.1 RES-Zoekgebieden 14
3.1.1 Gebiedsanalyse zoekgebied K (2022) 16
3.1.2 Gebiedsanalyse zoekgebied I (2022) 18
Hoofdstuk 4. Beleidskader grote windmolens 21
4.1 Ruimtelijke randvoorwaarden 21
4.1.1 Randvoorwaarden locatie 21
4.1.2 Randvoorwaarden externe veiligheid 22
4.1.3 Randvoorwaarden geluid 23
4.1.4 Randvoorwaarden slagschaduw en lichtschittering 23
4.1.5 Randvoorwaarden verlichting 24

4.1.6 Landschappelijke inpassing 24
4.1.7 Ecologische aspecten 25
4.1.8 Randvoorwaarden afstand 26
4.1.9 Kansenkaarten op basis van de landelijke ontwerpwindturbinebepalingen (2023) 27
4.2 Randvoorwaarden proces- en financiële participatie 31
4.3 Overige randvoorwaarden 33
Hoofdstuk 5. Processtappen voor initiatiefnemers 34
5.1 Bevoegd gezag 34
5.2 Eisen aan verzoek 34
5.3 Selectie bij meerdere initiatieven 37
Hoofdstuk 6 Evaluatie beleid 38
Bijlage 1. Begrippenlijst 40
Bijlage 2. Gebiedsanalyse windenergie (2022) 42
Bijlage 3. Participatieverslag 43

Voorwoord

Als gemeente willen en moeten we onze verantwoordelijkheid nemen als het gaat om windenergie. We leveren graag onze bijdrage aan een klimaat neutrale energieopwekking. Met alleen zonnepanelen halen we onze doelstellingen helaas niet. We begrijpen daarnaast ook dat inwoners niet zitten te wachten op grote windmolens *in de omgeving van* hun huis.

Maar we willen als gemeente wel graag zelf aan de lat blijven en ons niet laten overvallen. Daarom is het goed dat we nu samen met gemeente *Oost Gelre* beleid hebben ontwikkeld om zo het algemeen belang èn het belang van onze inwoners *zo goed mogelijk* te kunnen dienen *bij de beoordeling van toekomstige windinitiatieven in zoekgebied K*.

Hans van der Noordt, wethouder gemeente Berkelland

Hoofdstuk 1. Inleiding

1.1 Aanleiding

De gemeenten Oost Gelre en Berkelland hebben uitgesproken dat zij een bijdrage willen leveren aan de energietransitie naar schone en duurzame energiebronnen. In lijn met het nationale Klimaatakkoord is het streven om in 2050 klimaatneutraal te zijn, met als tussenstap in 2030 een CO_2-reductie van 55 % ten opzichte van 1990.

In de provincie Gelderland zijn de energiedoelstellingen in 2015 vastgelegd in het Gelders Energieakkoord (GEA) dat door ongeveer 250 Gelderse organisaties – waaronder de gemeenten Oost Gelre en Berkelland – ondertekend is. In het uitvoeringsplan “Energietransitie: Samen in versnelling!” zijn de doelstellingen voor 2020, 2030 en 2050 nader uitgewerkt. In 2030 is de ambitie om in Gelderland 8,3 TWh per jaar duurzame energie op te wekken.

Het nieuwe Akkoord van Groenlo 3.0 is in het voorjaar van 2023 vastgesteld door de afzonderlijke raden van de acht Achterhoekse gemeenten. De ambitie voor een energieneutrale Achterhoek uiterlijk in 2050 en de Achterhoekse samenwerking ‘’samen d’ran’’ zijn daarin van groot belang.

Daarnaast hebben beide gemeenten zich gecommitteerd aan het bod in de RES 1.0 Achterhoek. Deze opgave moet gehaald worden met zonnepanelen, grootschalige zonnevelden en windmolens op land. De bijdrage voor de opgave wind op land van de acht Achterhoekse gemeenten is 0,546 TWh, waarvan de bijdrage van gemeente Oost Gelre 0,058 TWh is en de bijdrage van gemeente Berkelland 0,071 TWh is.

Om bovenstaande doelstelling te behalen is naast zonne-energie ook windenergie noodzakelijk. Windmolens zijn naast zonnepanelen nodig, omdat deze complementair zijn (dag/nacht, zomer/winter) en in de juiste verhouding elk jaar zorgen voor een min of meer continue stroom elektriciteit en minder ruimte innemen dan zonneparken. Ook is windenergie in Nederland één van de goedkoopste manieren om duurzame energie op te wekken. Bij windenergie door middel van

windturbines behoren de kosten per opgewekte kWh tot de laagste van alle duurzame opwekkingsvormen.

1.2 Waarom dit gezamenlijke beleidsdocument?

Om de doelstelling te behalen zijn in de RES 1.0 zoekgebieden voor windmolens binnen de Achterhoek vastgesteld. Eén van deze zoekgebieden (K) ligt in Oost Gelre èn Berkelland. Oost Gelre heeft daarnaast nog een ander zoekgebied: I (i). Voor de inwoners van beide gemeenten willen Oost Gelre en Berkelland optreden als 'één overheid'. Beide gemeenten hebben daartoe een samenwerkingsovereenkomst gesloten om het beleidsproces en het bijbehorende participatieproces samen op te pakken.

Beide gemeenteraden hebben aangegeven acceptatie en begrip van inwoners voor de opgave belangrijk te vinden om te komen tot besluitvorming over het beleidsdocument voor windenergie. Om te komen tot het beleidsdocument voor grootschalige windenergie zijn inwoners daarom via participatie betrokken bij het proces. Zo zijn er voor inwoners van en rondom de zoekgebieden bijeenkomsten georganiseerd over het beleidsproces en specifieke thema's in het beleid. Verder is voor hen een bezoek aan een windpark georganiseerd en zijn verschillende belanghebbenden gesproken in stakeholdergesprekken. Daarnaast zijn inwoners in de hele gemeente geïnformeerd over windenergie en (online) bevraagd over de energietransitie en windenergie. De opbrengst van het participatieproces is als input meegenomen in voorliggend beleidsdocument.

Dit beleidsdocument is gericht op het mogelijk maken van windenergie met een ashoogte vanaf 80 meter, waarbij de gemeenten rekening houden met andere belangen in de gemeenten. Begrip en een grote mate van acceptatie onder inwoners zijn belangrijk. Ons uitgangspunt is dat bij de voorbereiding van initiatieven mogelijkheden worden geboden voor (financiële) participatie.

De gemeente Oost Gelre heeft vastgelegd dat windmolens tussen de 25 en 80 meter ashoogte niet zijn toegestaan. De gemeente Berkelland moet hier nog een afzonderlijke keuze in maken en zo nodig aanvullend beleid opstellen. Wel biedt zij in het bestemmingsplan voor het buitengebied van Berkelland mogelijkheden voor het bouwen van windmolens (ashoogte maximaal 25 meter).

1.3 Doel en uitgangspunten

Het doel van dit beleid is om kaders te hebben waaraan de ontwikkeling van grote moderne windmolens moet voldoen in de gemeenten Oost Gelre en Berkelland. De gemeenten willen regie voeren op windmolenprojecten zodat er per zoekgebied één goed afgestemd plan naar voren komt dat past bij de uitgangspunten van de gemeenten en waarbij inwoners actief kunnen deelnemen. Om de regie te voeren is een beleidsdocument nodig voor grootschalige opwek van windenergie.

Initiatiefnemers moeten bij het ontplooien van een initiatief en later bij het aanvragen van een omgevingsvergunning voor grootschalige windenergie voldoen aan de uitgangspunten uit dit beleidsdocument. De afspraken uit de RES Achterhoek zijn het uitgangspunt voor de omvang van de opgave voor het opwekken van duurzame energie en voor de zoekgebieden voor windmolens. De verdere invulling daarvan is aan de gemeenteraad. Dit betekent dat de gemeenten **alleen**

medewerking verlenen aan initiatieven voor windmolens binnen de gebieden die in RES 1.0 zijn aangeduid als zoekgebied K (Berkelland en Oost Gelre) en zoekgebied I (Oost Gelre). Herijking van dit beleidsstuk kan aan de orde zijn bij opvolgende RES-en.

Tot slot, het beleidsdocument dient als selectietool om initiatieven te selecteren op de volledigheid van hun inhoud en op hun proces- en projectaanpak. Dit kan aan de orde zijn wanneer eventueel meer initiatieven worden aangemeld dan nodig is voor het behalen van de doelstelling.

1.4 Juridische status

Dit beleidsdocument geldt als een beleidsregel als bedoeld in artikel 4:81 van de Algemene wet bestuursrecht. Het in dit rapport neergelegde beleid wordt gebruikt als toetsingskader bij een aanvraag voor een omgevingsvergunning voor de realisatie en exploitatie van een windpark.

Het ontwerp beleidsdocument wordt ter inzage gelegd en na verwerking van de eventuele zienswijzen aan beide gemeenteraden aangeboden. Na vaststelling door de gemeenteraad wordt het document gepubliceerd op de gemeentelijke website en op overheid.nl, na publicatie in beide gemeentebladen.

1.5 Doelgroepen

Voorliggend beleidsdocument voor grootschalige windmolens in de daarvoor aangewezen zoekgebieden K en I binnen de gemeenten Oost Gelre en Berkelland is van belang voor de volgende doelgroepen:

- Initiatiefnemers van windplannen
- Belanghebbenden zoals omwonenden van een initiatief voor een windpark
- Inwoners van gemeenten Oost Gelre en Berkelland
- Buurgemeenten
- De partners van de RES Achterhoek, waaronder de provincie Gelderland

1.6 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 zijn huidige landelijke, provinciale, regionale en gemeentelijke beleidsuitgangspunten voor windenergie uiteengezet. Hoofdstuk 3 gaat in op de totstandkoming van de zoekgebieden uit de RES 1.0 en de voorkeursgebieden. Hoofdstuk 4 beschrijft het nieuwe beleidskader voor grote moderne windmolens en gaat daarbij in op de landelijke ontwerpwindturbinebepalingen. Hoofdstuk 5 gaat in op het proces en op de eisen aan een concreet verzoek. Hoofdstuk 6 gaat in op de evaluatie van het beleid.

Hoofdstuk 2. Beleid & regelgeving

In dit hoofdstuk zijn de ruimtelijke beleidskaders beschreven die van invloed zijn op de mogelijkheden voor grootschalige windmolens binnen daarvoor aangewezen zoekgebieden in de gemeenten Oost Gelre en Berkelland. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen beleid dat is vastgesteld door de Rijksoverheid, de provincie Gelderland, de gemeenten en afspraken die zijn vastgelegd in de Regionale Energie Strategie Achterhoek (RES 1.0). Ruimtelijk beleid is in Nederland constant in ontwikkeling, terwijl ook nieuwe landelijke regelgeving voor windmolens en windparken in procedure is gebracht. Een initiatief voor grote windmolens in de gemeenten Oost Gelre en Berkelland zal altijd getoetst worden aan de relevante beleidskaders en de regelgeving die ten tijde van vergunningverlening voor windmolens van toepassing zijn.

2.1 Rijksbeleid

Hieronder volgen de belangrijkste aspecten van het landelijk beleid voor windmolens.

2.1.1 Nationale Omgevingsvisie

In de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) geeft het Rijk een langetermijnvisie op de toekomstige ontwikkeling van een duurzame leefomgeving binnen Nederland. Daarbij wordt een integrale benadering voorgesteld, samen met andere overheden en maatschappelijke organisaties en met meer regie vanuit het Rijk. In de NOVI worden de nationale belangen en opgaven in de fysieke leefomgeving vertaald naar prioriteiten, waarbij prioriteit 1 van de NOVI luidt: ‘Ruimte voor klimaatadaptatie en energietransitie’. Eén van de nationale belangen is het realiseren van een betrouwbare, betaalbare en veilige energievoorziening (die in 2050 CO_2-arm is) en de daarvoor benodigde hoofdinfrastructuur. In dit nationale belang worden de afspraken in zowel het Klimaatakkoord van Parijs als het nationale Klimaatakkoord (ontwerp 2018) herbevestigd. Dit betekent dat de transitie naar een CO_2-arme energievoorziening in 2050 gerealiseerd moet zijn, door in 2050 95% minder uitstoot van broeikasgassen te realiseren ten opzichte van 1990.

Voor duurzame energie (door windmolens eventueel in combinatie met zonnevelden) geeft de NOVI de voorkeur aan grootschalige clustering van duurzame energieproductie. Hierbij is het belangrijk dat een afweging wordt gemaakt tegenover andere relevante waarden zoals landschap, nationale veiligheid, natuur, cultureel erfgoed, water, bodem en betrokken bestuur en inwoners. Een natuur-inclusief ontwerp en beheer van een windpark is hierbij van belang om verstoring of aantasting van natuur en biodiversiteit zoveel mogelijk te voorkomen. Inwoners van een gebied worden betrokken in een project en waar mogelijk kunnen ze meeprofiteren.

2.1.2 Landelijke normen voor windenergie

Landelijk geldende normen voor windparken voor geluid, slagschaduw en veiligheid waren voorheen opgenomen in het Activiteitenbesluit milieubeheer. Op 30 juni 2021 sprak de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State uit dat de algemene landelijke normen voor geluid, slagschaduw en veiligheid uit het Activiteitenbesluit milieubeheer in strijd waren met het Europees recht omdat voor deze normen vooraf geen milieueffectrapport was opgesteld. Het ging hierbij om de

normen voor windmolenprojecten die vallen onder bijlage II van de Europese MER-richtlijn[1] en dus om windparken van drie of meer windturbines. De Afdeling verklaarde daarom de eerdere windturbinebepalingen buiten toepassing voor windparken met drie of meer windturbines. Op solitaire windmolens of windparken met twee windmolens zijn de bepalingen uit het Activiteitenbesluit van toepassing gebleven omdat daarvoor geen milieueffectrapport nodig was. Deze bepalingen zijn per 1 januari 2024 via de zogeheten 'bruidsschat' en paragraaf 4.30 van het Besluit algemene regels leefomgeving (Bal) overgegaan naar het nieuwe wettelijke stelsel van de Omgevingswet. Zij gelden ook nu dus nog steeds voor projecten tot maximaal twee windmolens.

Op 11 oktober 2023 maakte het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat het ontwerp bekend van nieuwe landelijke bepalingen voor windturbines[2]. Dit ontwerp van het Besluit Windturbines Leefomgeving is voorzien van een milieueffectrapport en richt zich op windturbines en windparken (een combinatie van ten minste twee of meer windturbines). Over deze landelijke ontwerpwindturbinebepalingen en het bijbehorende milieueffectrapport kon iedereen tot en met 22 november 2023 zienswijzen indienen.

Voor windparken met twee of meer windmolens zijn de nieuwe landelijke regels in procedure gebracht. Windparken van drie of meer windmolens kunnen pas weer aan de hand van landelijke milieunormen worden beoordeeld als de Rijksoverheid deze nieuwe landelijke normen definitief heeft vastgesteld. Daarbij is 1 juli 2025 de uiterste datum voor vaststelling van de nieuwe landelijke normen. Deze zullen landen in het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal), het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) en het Omgevingsbesluit die bij de Omgevingswet horen.

De als ontwerp gepresenteerde nieuwe landelijke normen hebben kort gezegd betrekking op:

- Afstand: ten minste 2x tiphoogte tot windturbinegevoelige objecten, uitzondering is goed gemotiveerd mogelijk voor 'zwaarwegende economische belangen of zwaarwegende andere maatschappelijke belangen' (ZEZAM);
- Geluid: standaardwaarden 45 dB_{Lden} en 39 dB_{Lnight}, lokaal maatwerk is mogelijk tot grenswaarden 47 dB_{Lden} en 41dB_{Lnight}.;
- Externe veiligheid: standaardwaarden en grenswaarden voor (zeer) kwetsbare en beperkt kwetsbare gebouwen en locaties;
- Obstakelmarkering en obstakelverlichting: eisen uit "Informatieblad aanduiding van windturbines en windparken op het Nederlandse vasteland" van 2016 zijn verwerkt in regelgeving;
- Lichtschittering: eisen over gebruik van niet-reflecterende materialen of niet-reflecterende coatinglagen;
- Slagschaduw: maximaal 6 uur per jaar en maximaal 20 minuten per dag per slagschaduwgevoelig gebouw, automatische stilstandsvoorziening en logboek zijn verplicht en lokaal mag worden afgeweken tot 0 uur slagschaduw.

[1] Uitspraak Raad van State: ECLI:NL:RVS:2021:1395.

[2] Staatscourant 11 oktober 2023 (nr. 27607). De documenten zijn te vinden via Windturbines leefomgeving | Platform Participatie. De bijbehorende Nota van Toelichting noemt op pagina 1-5 de verschillende situaties waarop deze nieuwe landelijke regels zich richten.

De uiteindelijk vast te stellen normen zullen duidelijk maken welke minimale afstand vereist is tussen een windmolen en een woning of een ander windturbinegevoelig object. Ook zal dan pas definitief duidelijk zijn in welke mate gebruik kan worden gemaakt van lokale bevoegdheden om maatwerk te leveren door bijvoorbeeld het hanteren van grenswaarden in plaats van de standaardwaarden.

Zolang nog geen nieuwe landelijke normen voor windmolens definitief zijn vastgesteld, staat het gemeenten vrij eigen lokale normen op te stellen waaraan windparken van drie of meer windmolens kunnen worden getoetst. Gemeenten kunnen er voor kiezen geen gebruik te maken van de mogelijkheid tot het opstellen van lokale normen en de nieuwe landelijke normen af te wachten. Op windmolenprojecten bestaande uit één of twee windmolens zijn de windturbinebepalingen uit het vroegere Activiteitenbesluit nog steeds van toepassing. Zoals gezegd zijn deze sinds 1 januari 2024 verwerkt in het stelsel van de Omgevingswet (zie onder meer via de 'bruidsschat' bij de omgevingswet en de paragrafen 4.30, 4.30a en 4.30b van het Bal).

De gemeenten Oost Gelre en Berkelland kiezen er nu al voor om aan te sluiten bij de nieuwe (nog vast te stellen) landelijke normen en om daarbij uit te gaan van de standaardwaarden zoals die zijn verwoord in het ontwerp daarvan. Deze benadering vormt een integraal onderdeel van dit beleidsdocument waarmee binnen de toekomstige wettelijke normen wordt gestreefd naar een zo hoog mogelijk beschermingsniveau voor omwonenden. Tot aan de vaststelling van het gemeentelijke beleidskader en de nieuwe landelijke normen zullen de gemeenten Oost Gelre en Berkelland overigens geen windparken vergunnen.

2.2 Provinciaal beleid

Hieronder volgen de belangrijkste aspecten van het beleid van de provincie Gelderland voor windmolens.

2.2.1 Omgevingsvisie 'Gaaf Gelderland'

In de omgevingsvisie "Gaaf Gelderland", vastgesteld op 19 december 2018, spreekt de provincie Gelderland zich uit voor een versnelling van de energietransitie, gericht op een forse vergroting van het aandeel duurzame energie dat past bij de Gelderse kwaliteiten. Gelderland streeft er naar om in 2050 volledig klimaatneutraal te zijn met als tussenstap in 2030 een reductie van broeikasgassen met 55% ten opzichte van 1990. Hiervoor wordt ingezet op energiebesparing en het terugdringen van energieverbruik in huizen, gebouwen, verkeer, vervoer, in de industrie en landbouw. Daarnaast wordt ingezet op verschillende duurzame bronnen van energie zoals wind, zon, biomassa, waterstof, waterkracht en bodemenergie.

Om kansen volledig te benutten verbindt de provincie de energieopgave met andere vraagstukken: klimaatadaptatie, circulaire economie, biodiversiteit, bereikbaarheid, wonen en economie. Verder biedt zij experimenteer- en innovatieruimte door proefprojecten te starten, bijvoorbeeld voor energieopslag.

2.2.2 Omgevingsverordening Gelderland

Voor de provinciale regelgeving voor ruimtelijke ontwikkelingen is de Omgevingsverordening Gelderland maatgevend (DSO-versie 2 januari 2024). Bij het in werking treden van de Omgevingswet is een daarop afgestemde versie van de omgevingsverordening gaan gelden, dit met inbegrip van een wijzigingsplan dat Provinciale Staten van Gelderland op 15 november 2023 vaststelde. Daarbij geeft artikel 5.88 onder meer aan dat windturbines in principe alleen zijn toegestaan als deze passen binnen de RES. Verder geeft de omgevingsverordening in artikel 5.91 aan dat bij het oprichten van windmolens of een windmolenpark aandacht moet worden besteed aan:

- de ruimtelijke kenmerken van het landschap;
- de maat, schaal en inrichting in het landschap;
- de visuele interferentie met een nabij gelegen windpark of windmolens;
- de cultuurhistorische achtergrond en waarde van het landschap;
- de beleving van de windmolen of het windpark in het landschap.

Ook bevat de Omgevingsverordening Gelderland specifieke regels voor bijzondere gebieden zoals het Gelders Natuurnetwerk (GNN) (artikel 5.7) of de Groene Ontwikkelingszone (GO) (artikel 5.20). In deze gebieden zijn nieuwe ontwikkelingen alleen mogelijk als de nadelige gevolgen voor de kernkwaliteiten, oppervlakte of samenhang van het GNN en/of GO zoveel mogelijk worden beperkt blijven en de overblijvende effecten gelijkwaardig worden gecompenseerd. Deze afwijkruimte wordt enkel geboden als er sprake is van een groot openbaar belang, er geen reële alternatieve locaties beschikbaar zijn en tijdig effectieve compenserende maatregelen worden getroffen. In weidevogelgebieden staat de omgevingsverordening geen windmolens toe, ook niet met compenserende maatregelen (artikel 5.29). Voor de landschappelijke beoordeling van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen heeft de provincie daarnaast voor onder meer de Achterhoek een streekgids vastgesteld. Daarin is aangegeven op welke manieren de regels uit de omgevingsverordening over het thema landschap moeten worden toegepast in de diverse deelgebieden (afdeling 5.3 Omgevingsverordening Gelderland).

2.2.3 Beleidslijn Windenergie

De beleidslijn windenergie[3] verduidelijkt hoe en waar de provincie windmolens gerealiseerd wil zien. Windmolens worden op voorhand niet geheel uitgesloten voor delen van de Nieuwe Hollandse Waterlinie, het Gelders Natuurnetwerk en Natura 2000-gebieden. Echter schat de provincie deze gebieden niet kansrijk.

De provincie wil windenergie combineren met andere functies in een voorkeursgebied, zoals combinaties met infrastructuur (water)wegen en railverbindingen, regionale bedrijventerreinen, intensiveringsgebieden glastuinbouw en agrarische productielandschappen. Indien windmolens niet gecombineerd kunnen worden met genoemde functies, maar uit onderzoek wel blijkt dat kan worden voldaan aan een goede ruimtelijke ordening, dan staat het beleid de realisatie van deze windmolens niet in de weg. De provincie beschrijft dat er bij een initiatief voor windenergie veel aandacht moet worden besteed aan het creëren van draagvlak en participatie. De inspanningen in relatie tot

[3] Beleidslijn Windenergie (gelderland.nl)

participatie en het creëren van draagvlak worden daarom meegenomen bij de beoordeling van een concreet windenergieplan.

De provincie is bezig met herijking van haar windbeleid. Hiervoor voert zij een milieueffectrapportage uit die in 2023 is gestart met een Notitie Reikwijdte en Detailniveau[4]. De uitkomsten daarvan zijn ten tijde van het schrijven van dit beleidsstuk nog niet bekend. Op 20 januari 2025 is het ontwerp van het provinciale milieueffectrapport (planMER) weliswaar ter inzage gelegd, maar de bestuurlijke keuzes daarover worden pas in de tweede helft van 2025 gemaakt.

2.3 Regionale Energiestrategie 1.0 Achterhoek

De gemeenten Oost Gelre en Berkelland maken samen met zes anderen gemeenten, de provincie Gelderland, waterschap Rijn en IJssel, netbeheerder Liander onderdeel uit van de Regionale Energie Strategie (RES) Achterhoek. De RES verrijkt en versterkt het bestaande (lokale) duurzame beleid en benut kansen en mogelijkheden voor de energie-ambities in de Achterhoek. Het gaat dan om de grootschalige opwek van zon op veld, zon op gebouw en wind op land. De RES 1.0 Achterhoek is het resultaat van een strategische verkenning naar de toekomstige productie van duurzame energie.

De gezamenlijke opgave voor de RES Achterhoek is 1,35 TWh hernieuwbare energie in 2030. Deze opgave moet gehaald worden met zonnepanelen en windmolens op land: 0,35 TWh door zonnepanelen op bedrijfsdaken en agrarische bebouwing en 1 TWh door zonnepanelen en windmolens op land. Het aandeel van wind op land is 0,546 TWh. Om de doelstelling te behalen zijn in de RES 1.0 zoekgebieden voor windmolens binnen de Achterhoek aangewezen.

De bijdrage van gemeente Oost Gelre aan wind is 0,058 TWh en de bijdrage van de gemeente Berkelland is 0,071 TWh. De gemeenteraden hebben de RES 1.0 vastgesteld en de voorkeur uitgesproken om dit te realiseren in RES-zoekgebieden K en/of I. Ten tijde van het schrijven van dit beleidsdocument staan zoekgebieden K en I in de RES Achterhoek 1.0 uit 2021. Zoekgebied K is gelegen in de gemeenten Oost Gelre en Berkelland en zoekgebied I ligt alleen in Oost Gelre. Vanwege deze gedeelde ligging is besloten dat beide gemeenten gaan samenwerken om te komen tot gezamenlijk lokaal windbeleid en het behalen van de windenergie-opgave voor dit zoekgebied.

Kanttekening bij deze zoekgebieden uit de RES 1.0 is dat de besluitvorming naar aanleiding van het uiteindelijke provinciale planMER aanleiding kan geven tot aanpassing, uitbreiding of inperking van de zoekgebieden in de RES 1.0. De RES Achterhoek is inmiddels gestart met de herijking van de RES 1.0: de RES 2.0. Dit is nodig omdat er in de uitvoering van de RES 1.0 nieuwe inzichten zijn ontstaan, ruimteclaims van andere maatschappelijke opgaven worden gedaan of innovaties op allerlei gebieden zich voordoen. Ook is binnen de 1 TWh opgave voor zon en wind een gedeelte van 0,244 TWh nog niet toegewezen aan één van de Achterhoekse RES-gemeenten. Vanwege systeemefficiëntie en maatschappelijke kosten en baten wordt dit niet-gealloceerde restdeel bij voorkeur nog ingevuld door wind op land. Al deze zaken kunnen leiden tot het aanpassen van plannen, het vaststellen van nieuwe kaders of zoekgebieden in de RES 2.0 en mogelijk in herziening van dit beleidsdocument. Daarbij kan

[4] Gelders milieuonderzoek wind, zon en warmte (gelderland.nl)

dan wel worden teruggegrepen op de opbrengst van het nu al gevoerde participatieproces voor de in RES 1.0 aangewezen zoekgebieden. Wanneer de begrenzing van deze zoekgebieden zou worden aangepast of wellicht nieuwe zoekgebieden zouden worden aangewezen, dan kan dit beleidskader immers worden gebruikt als vertrekpunt en als input voor een participatieproces voor die gebieden.

Inmiddels heeft het provinciebestuur aangegeven dat zij bij de actualisatie van de Gelderse RES-sen vasthoudt aan het RES1.0-bod van elke regio. Wel kan daarbij uiteindelijk sprake zijn van andere en nieuwe (zoek)gebieden voor windenergie. Het provinciebestuur ziet die dan als concrete invulling van RES1.0 en niet als nieuwe (wind)initiatieven zoals bedoeld in haar coalitieakkoord. Het voorliggende gemeentelijke beleidsdocument voor grote windmolens richt zich niettemin uitsluitend op de zoekgebieden K en I (i).

2.4 Gemeentelijk beleid

Zowel de gemeente Oost Gelre als de gemeente Berkelland hebben beleidsuitgangspunten voor de realisatie van grootschalige windmolens. De bestaande beleidsuitgangspunten van beide gemeenten vormen (gedeeltelijk) input voor voorliggend gezamenlijke beleidsdocument.

2.4.1 Gemeente Berkelland

Waar het gaat over energieneutraliteit sluit de gemeente Berkelland zich aan bij het Nationale Klimaatakkoord. Dit betekent dat de gemeente bijdraagt aan het klimaatneutraal zijn in 2050, met als tussendoel 55% CO_2-reductie in 2030. Op 16 februari 2022 besloot de gemeenteraad dat initiatieven voor grote windmolens **enkel** worden toegestaan in zoekgebied K. Gemeente Berkelland heeft daarbij reeds een aantal ruimtelijke uitgangspunten opgesteld voor een verkenning van de mogelijkheden van windenergie. Dit zijn bijvoorbeeld de voorkeur voor een clusteropstelling, de afstand tot woningen en de geschiktheid van open agrarische landschappen in het buitengebied. Daarnaast zijn uitgangspunten opgenomen voor de regierol van de gemeente bij nieuwe initiatieven. Lokaal eigenaarschap vindt Berkelland hierbij belangrijk; voor draagvlak, acceptatie en om de opbrengsten lokaal te houden. Berkelland streeft naar zoveel mogelijk lokaal eigendom, het liefst 100% maar in ieder geval meer dan 51% . De gemeente streeft er naar dat de ontwikkeling, zeggenschap en opbrengsten in handen zijn van lokale partijen en inwoners. Een mogelijkheid kan zijn dat de gemeente (mede-)investeert in een windpark en/of zonnepark of hier zelf het initiatief toe neemt.

2.4.1.1 Omgevingsvisie Berkelland.

De gemeenteraad van Berkelland heeft op 28 mei 2024 de Omgevingsvisie Berkelland vastgesteld[5]. Het duurzaamheidsbeleid van Berkelland is toegespitst op de energietransitie. Met een energie-uitvoeringsprogramma voor de gebouwde omgeving, utiliteitsgebouwen en MKB-bedrijven en een Transitievisie Warmte voor de aardgastransitie. Als basis voor het ruimtelijk beleid voor duurzame energieopwekking gelden de RES en de in 2018 vastgestelde beleidsnotitie “Ruimtelijke Ordening en Duurzame Energieopwekking in Berkelland” (RODE). In de RES Achterhoek zijn meerdere zoekgebieden voor windenergie vastgelegd. De focus van Berkelland ligt hierbij zoals gezegd alleen op zoekgebied K. Verder wordt ook het maximaal benutten van zon op dak nagestreefd als bijdrage aan

[5] Vastgestelde Omgevingsvisie Berkelland (ruimtelijkeplannen.nl)

het Achterhoekse RES-bod en is de opgave voor zon op land (maximaal 140 ha) al grotendeels ingevuld door de vergunde zonneparken. Lokaal eigendom van de windmolens in Berkelland is de ambitie, omdat daarmee zeggenschap over de baten ligt in het gebied waar ook de lasten worden ervaren. De gemeente stimuleert en/of faciliteert maatregelen die bijdragen aan de energietransitie. Ook ondersteunt zij waar mogelijk duurzame initiatieven, bijvoorbeeld bij circulair en duurzaam bouwen. Hier is geen specifiek gemeentelijk beleid voor.

Met ca. 140 ha vergunde grootschalige zonneparken, de ambitie van 0,071 TWh voor windenergie in zoekgebied K en het benutten van zon op daken levert Berkelland haar bijdrage aan de opgave van 1,35 TWh voor de RES Achterhoek. De Achterhoekse opgave bevat nog een restdeel van 0,244 TWh dat nog niet aan één van de gemeenten/zoekgebieden gealloceerd is. Berkelland is niet bereid iets van dat restdeel te faciliteren, een standpunt dat ook in de vastgestelde omgevingsvisie is verwoord.

In het Coalitieakkoord 2022-2026 was aangegeven dat er geen nieuwe zonneparken op landbouwgrond bijkomen en dat de gemeente zon op dak blijft stimuleren als de beste optie voor grootschalige energie-opwekking. Omdat de gezondheid van de inwoners en de leefomgeving belangrijk zijn, biedt het coalitieakkoord alleen ruimte voor windmolens als er duidelijke normen worden gehanteerd zoals ruime afstand tot woningen en het behoud van natuur- en landschappelijke waarden. Verder spreekt het zich uit voor gemeentelijke regie op windmolenprojecten (bijv. via een maatschappelijke tender) zodat inwoners ook actief kunnen participeren in een mogelijk windmolenproject. De afspraken in de RES Achterhoek vormen het kader waar het coalitieakkoord zich qua opwek en zoekgebieden conformeert, iets wat vervolgens met de gemeenteraad verder wordt ingevuld.

2.4.2 Gemeente Oost Gelre

Gemeente Oost Gelre heeft in 2018 het beleid ‘Installaties opwekking hernieuwbare energie Oost Gelre opgesteld’, waarin kaders en een uitvoeringsplan staan uitgewerkt gericht op het mogelijk maken van windenergie. Het beleid gaat daarbij in op windturbines met een ashoogte vanaf 80 meter. Tevens staat aangegeven dat de gemeente draagvlak zeer belangrijk vindt. Daarom dienen bij de voorbereiding van een initiatief mogelijkheden voor proces- en financiële participatie worden geboden. Daarnaast wil gemeente het proces van de energietransitie monitoren en evalueren. Bij een initiatief dient de locatie ten opzichte van landschap, cultuurhistorie en ecologie zorgvuldig te worden gekozen. Ook wordt de voorkeur voor meervoudig ruimtegebruik uitgesproken.

In het Coalitieprogramma 2022-2026 van gemeente Oost Gelre worden windmolens niet uitgesloten, zolang er voldoende draagvlak is en er geen risico op de gezondheid is. Voorkeur wordt gegeven voor plannen en initiatieven die van eigen inwoners en bedrijven komen. Bij nieuwe grootschalige initiatieven worden lokaal eigendom en zeggenschap belangrijk gevonden. Daarom wil de gemeente dat bedrijven en inwoners van de gemeente een meerderheidsbelang van ten minste 51% hebben.

2.4.2.1 Omgevingsvisie Oost Gelre

In de Omgevingsvisie Oost Gelre[6] beschrijft de gemeente Oost Gelre hoe ze kijkt naar de ontwikkeling van de gemeente, en welke kansen en uitdagingen er zijn. Ook wordt beschreven op welke manier de gemeente daarmee wil omgaan. Alle aspecten die te maken hebben met de fysieke leefomgeving komen voorbij: verkeer, werken, openbare ruimte, wonen, natuur en milieu, gezondheid en landelijk gebied. De visie voor Oost Gelre is beschreven in vijf doelen.

- heeft hechte en leefbare kernen;
- geeft ruimte aan ondernemen;
- blijft dichtbij en bereikbaar;
- is een gezonde en veilige leefomgeving;
- heeft een aantrekkelijk landelijk gebied vol leven.

In de Omgevingsvisie Oost Gelre, vastgesteld op 19 september 2023, worden de ambities voor 2040 uitgesproken op het gebied van duurzame energie. In het buitengebied wordt ruimte geboden voor duurzame energieopwekking: zonne-energie op land en windmolens. Hierbij wordt gezocht naar de juiste inpassing van windmolens in het landschap, mits er genoeg maatschappelijk draagvlak is en de plaatsing ervan geen risico vormt voor de gezondheid. Ook wordt aangegeven dat de inwoners als eerste financieel kunnen deelnemen in initiatieven. Voorkeur wordt uitgesproken naar initiatieven voor duurzame opwekking die van eigen inwoners en bedrijven komen, bijvoorbeeld via een lokale energiecoöperatie. Daarnaast wordt de voorkeur uitgesproken om initiatieven voor duurzame energie te combineren met andere functies. Tegelijkertijd spreekt Oost Gelre uit dat dat het realiseren van duurzame energie soms ten koste gaat van ander gebruik en dat het landschap hierdoor verandert.

Hoofdstuk 3. Zoekgebieden

3.1 RES-Zoekgebieden

De RES 1.0 Achterhoek (2021) is het resultaat van een strategische verkenning naar de toekomstige productie van duurzame energie in de regio. Het gaat dan om de opwekking van zonne-energie, op land of op (bedrijfs)daken, en van windenergie.

Op basis van de ruimtelijke analyse in de RES 1.0 Achterhoek zijn zoekgebieden geselecteerd waar windmolens mogelijk kunnen worden gerealiseerd. De ruimtelijke analyse heeft geleid tot een overzicht van zoekgebieden waar meerdere grote windmolens kunnen worden geplaatst, zoekgebieden voor kleinere turbines nabij bedrijventerreinen en zoekgebieden voor kleinere turbines in het buitengebied. In de RES 1.0 zijn op basis van milieucriteria scores gegeven aan de verschillende zoekgebieden. In onderstaande Figuur 1 zijn de zoekgebieden voor windmolens binnen de Achterhoek weergegeven. Zoals ook in hoofdstuk 2 is gemeld voert de provincie een planMER uit, als onderbouwing voor de herijking van haar windbeleid en de 6 Gelderse RESsen. De uitkomst van deze planMER kan de contouren van zoekgebieden nog gaan wijzigen.

[6] Omgevingsvisie Oost Gelre (ruimtelijkeplannen.nl)

Figuur 1. Zoekgebieden voor windmolens in de Achterhoek (bron: RES 1.0).

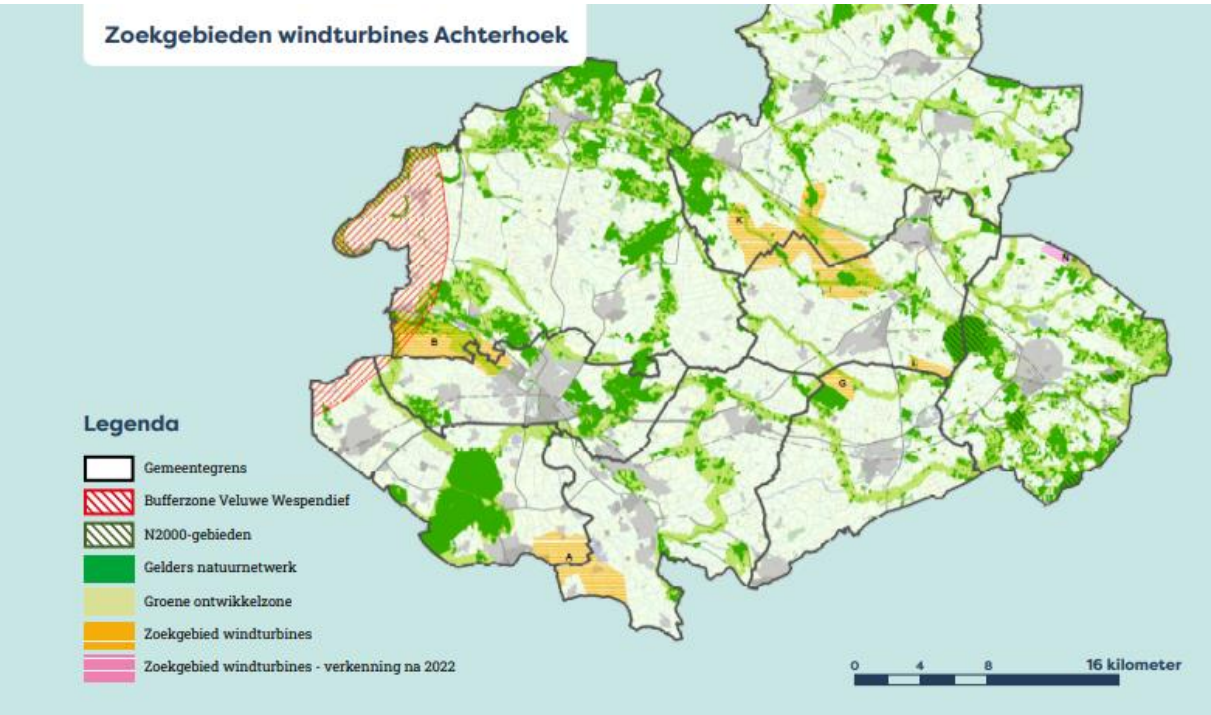

Binnen gemeente Berkelland liggen drie zoekgebieden:

1. Gebied ten zuiden van Neede
2. Gebied ten westen van Neede, ten noorden van Borculo
3. Gebied rondom Baakse beek, tussen Ruurlo, Groenlo en Mariënvelde (zoekgebied K).

Van deze drie gebieden vallen ‘Gebied ten zuiden van Neede’ en ‘Gebied ten westen van Neede, ten noorden van Borculo’ af. Voor het ‘Gebied ten zuiden van Neede’ kan worden opgemerkt dat daar sprake is van een buisleiding die als harde belemmering geldt. Verder maakt de ligging van dit gebied op minder dan circa 2 kilometer afstand van woonkernen dat het voor het plaatsen van windmolens niet aansluit op de ruimtelijke uitgangspunten die de gemeenteraad heeft benoemd. Dit geldt ook voor het ‘Gebied ten westen van Neede, ten noorden van Borculo’. Ook ligt dit gebied vrijwel geheel in stiltegebied. Hiervoor kent de provinciale omgevingsverordening nu in paragraaf 4.4.3 (Activiteiten in stiltegebieden) een algemene regeling die geluidhinder moet voorkomen of beperken en die het gebruik van toestellen verbiedt die het ervaren van natuurlijke geluiden kan verstoren (zie artikel 4.54 t/m artikel 4.56). Het realiseren van windmolens binnen het stiltegebied Borculo-Noord staat op gespannen voet met deze provinciale regel die deels dwingendrechtelijk is beschreven.

De gemeenteraad van Berkelland heeft uitgesproken dat alleen zoekgebied K in aanmerking komt voor grootschalige opwek van windenergie.

Binnen de gemeente Oost Gelre liggen twee zoekgebieden:

1. Zoekgebied gelegen rond de gemeentegrenzen Oost Gelre – Aalten – Winterswijk en ten noorden van Bredevoort (Zoekgebied I)

2. Zoekgebied rondom Baakse beek, tussen Ruurlo, Groenlo en Mariënvelde (zoekgebied K).

De opgave voor windenergie in Berkelland en Oost Gelre moet gerealiseerd worden in de RES-zoekgebieden K en/of I.

3.1.1 Gebiedsanalyse zoekgebied K (2022)

Zoekgebied K is gelegen tussen Groenlo, Mariënvelde en Ruurlo en is gelegen in gemeente Oost Gelre en Berkelland. Hieronder is de ligging van zoekgebied K te zien.

Figuur 2. Zoekgebied K, gelegen in gemeente Berkelland en Oost Gelre (bron: Bosch & van Rijn, 2022).

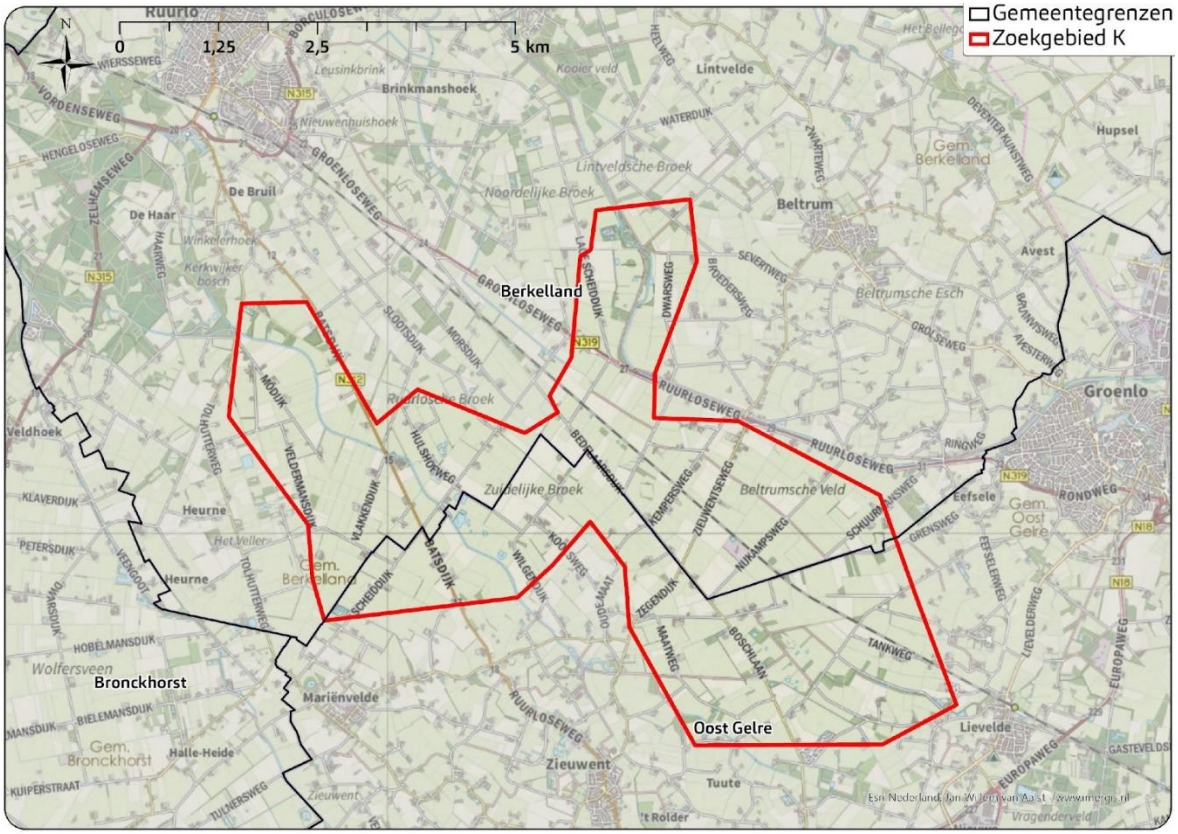

Voor het gemeentelijk grondgebied van Berkelland en het gedeelte van de gemeente Oost Gelre dat tot zoekgebied K behoort, is een nadere gebiedsanalyse uitgevoerd. De gebiedsanalyse betreft een indicatieve analyse van ruimtelijke beperkingen voor windturbines die een gevolg zijn van het feit dat voldoende afstand tot verschillende objecten (zoals woningen) en bestemmingen (zoals vaarwegen) moeten worden aangehouden. In Bijlage 2 is het rapport van de gebiedsanalyse voor zoekgebied K toegevoegd. Daarbij is uitgegaan van windmolens met een ashoogte van 150 meter en een rotordiameter van 150 meter. Omdat dit uitkomt op een tiphoogte 225 meter is bij de afstand ten opzichte van woonkernen overigens uitgegaan van 2.250 meter[7]. In het milieueffectrapport bij de ontwerpwindturbinebepalingen zijn overigens de twee onderstaande varianten (referentieturbines)

gehanteerd om de effecten van windturbines te beoordelen. Daarvan heeft de meest linkse referentieturbine met 235 meter een net iets hogere tiphoogte dan de windmolen die in de al eerder gemaakte gebiedsanalyse is gebruikt.

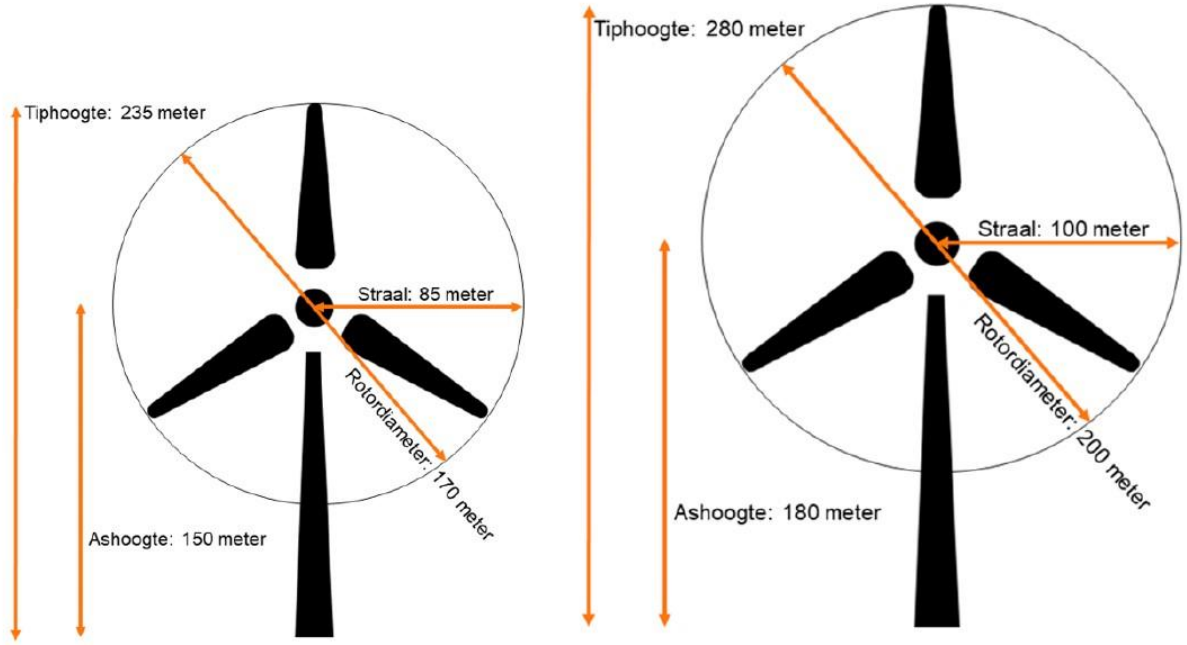

De door de gemeenten opgestelde gebiedsanalyse houdt rekening met ruimtelijke beperkingen door harde belemmeringen. Op locaties met harde belemmeringen zijn windmolens hoogstwaarschijnlijk uitgesloten. De harde belemmeringen komen voort uit landelijke wet- en regelgeving waarin bufferafstanden zijn voorgeschreven ten opzichte van diverse functies zoals bijvoorbeeld woningen, spoorwegen, buisleidingen en het Gelders Natuurnetwerk. Daarnaast is rekening gehouden met zachte belemmeringen. Zachte belemmeringen geven vanuit wet- en regelgeving aandachtspunten mee maar zijn geen absolute uitsluitingsgronden voor het plaatsen van windmolens. Op basis van de harde en zachte belemmeringen levert deze gebiedsanalyse het volgende beeld op voor zoekgebied K, zie Figuur 3.

Figuur 3. Belemmeringen zoekgebied K (bron: Bosch & van Rijn, 2022).

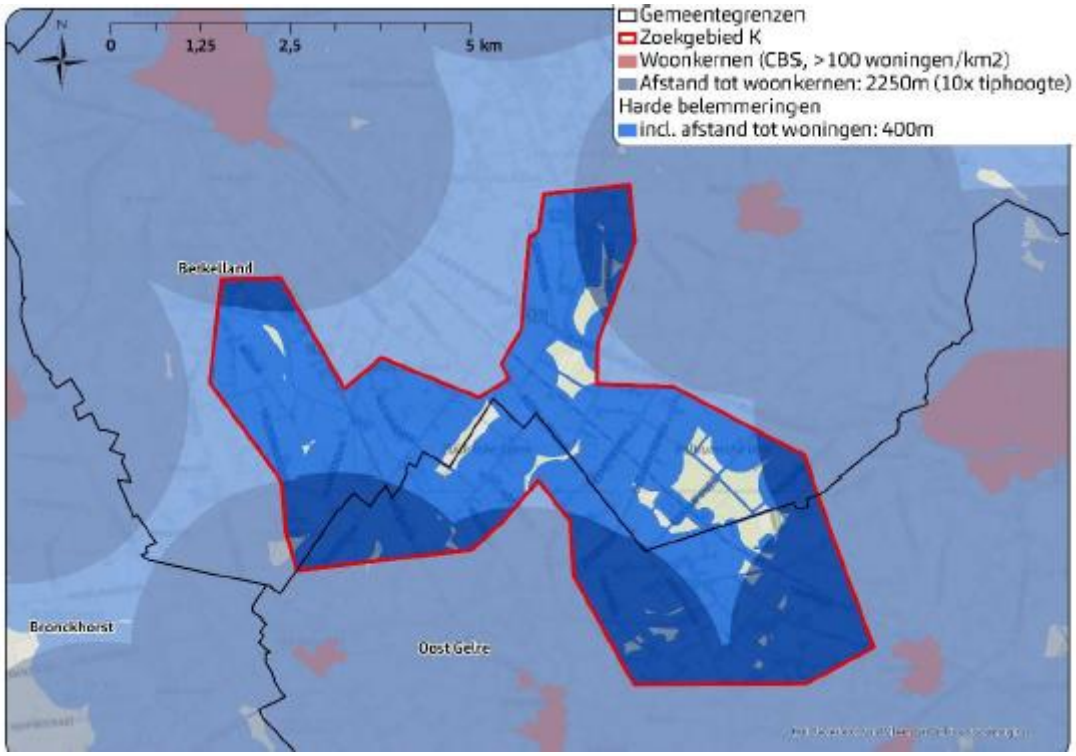

Op basis van deze belemmeringenkaart is verkend of er binnen het zoekgebied 'witte vlekken' zijn waarbinnen ten minste 2 windmolens per locatie kunnen komen. Dit is niet gedaan aan de hand van bij de gemeente binnengekomen initiatieven, maar met de bedoeling om te kijken of invulling van deze 'witte vlekken' reëel zou kunnen zijn. Verder past daarbij de opmerking dat deze eerste verkenning is uitgevoerd vóórdat op 12 oktober 2023 de landelijke ontwerpwindturbinebepalingen werden vrijgegeven (zie verder in paragraaf 4.1.9).

3.1.2 Gebiedsanalyse zoekgebied I (2022)

Zoekgebied I is gelegen rond de gemeentegrenzen Oost Gelre – Aalten – Winterswijk en ten noorden van Bredevoort. Hieronder is de ligging van zoekgebied I te zien.

Figuur 4. Zoekgebied I, gelegen in gemeente Oost Gelre (bron: Bosch & van Rijn, 2022).

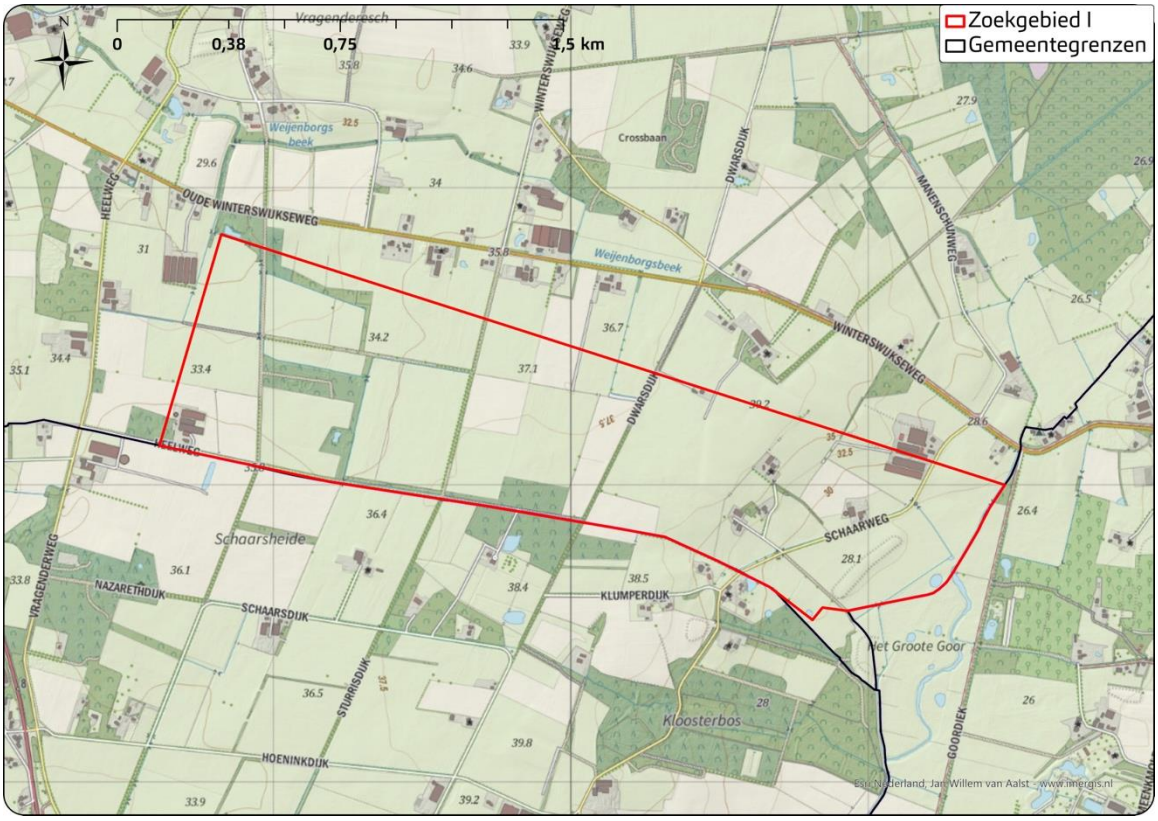

Voor het gemeentelijk grondgebied van Oost Gelre dat tot zoekgebied I behoort, is een nadere belemmeringsanalyse uitgevoerd. Voor zoekgebied I is nog geen nadere gebiedsanalyse (zoals voor zoekgebied K) uitgevoerd. In de belemmeringsanalyse is rekening gehouden met ruimtelijke beperkingen door harde belemmeringen (windmolens hoogstwaarschijnlijk uitgesloten) en door zachte belemmeringen (windmolens niet uitgesloten, maar er zijn wel aandachtspunten). De harde belemmeringen komen voort uit landelijke wet- en regelgeving waarin bufferafstanden zijn voorgeschreven ten opzichte van diverse functies zoals bijvoorbeeld woningen, spoorwegen, buisleidingen en het Gelders Natuurnetwerk. Zachte belemmeringen geven vanuit wet- en regelgeving aandachtspunten mee maar zijn geen absolute uitsluitingsgronden voor het plaatsen van windmolens. Op basis van de harde en zachte belemmeringen levert deze gebiedsanalyse het volgende beeld op voor zoekgebied I, zie Figuur 5. Ook bij deze afbeelding geldt dat zij voortkomt uit een eerste verkenning die is uitgevoerd vóórdat de landelijke ontwerpwindturbinebepalingen op 12 oktober 2023 werden vrijgegeven (zie verder in paragraaf 4.1.9).

Figuur 5. Kaart met harde belemmeringen binnen ***zoekgebied I (bron: Bosch & van Rijn, 2022).***

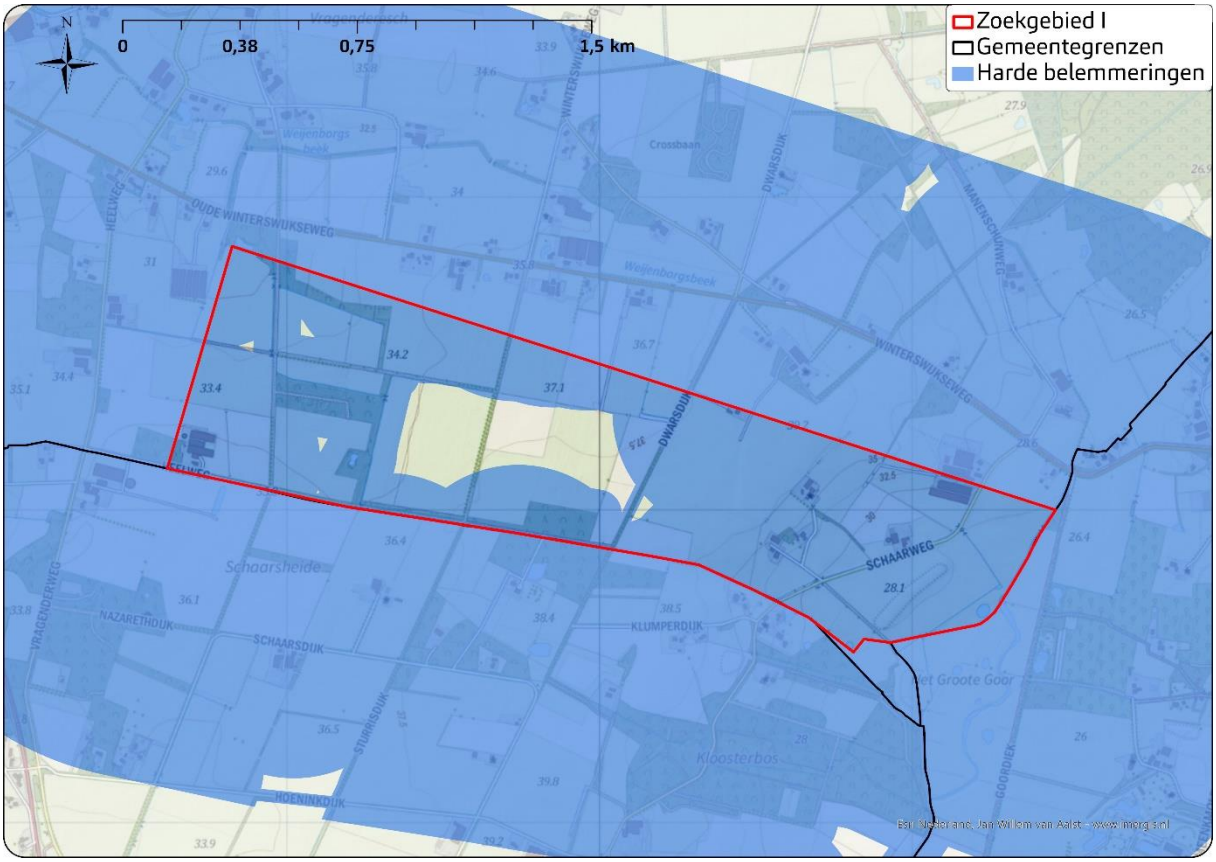

Hoofdstuk 4. Beleidskader grote windmolens

Dit hoofdstuk biedt de kaders en minimale eisen waarbinnen windparken binnen de beschreven zoekgebieden mogelijk zijn. Het vertrekpunt van beide gemeenten voor de totstandkoming van de kaders was daarbij verschillend. De gemeenteraad van Berkelland heeft voor de herijking van het beleidsplan Ruimtelijke Ordening en Duurzame Energieopwekking (RODE) richtinggevende uitgangspunten opgesteld voor de voorwaarden voor windenergie. De gemeenteraad van Oost Gelre heeft vooraf geen uitgangspunten meegegeven. Voor gemeente Oost Gelre betreft voorliggend beleidsdocument een actualisatie van het beleid voor windmolens groter dan 80 meter (ashoogte). Als daartoe concrete aanleiding bestaat, zal de gemeente Berkelland aanvullend aan dit beleid keuzes maken ten aanzien van windmolens tussen de 25 en 80 meter ashoogte.

Beide gemeenteraden vinden draagvlak van inwoners heel belangrijk om te komen tot besluitvorming over het beleidsdocument voor windenergie. Inwoners zijn daarom via een gezamenlijk participatieproces betrokken bij het proces om te komen tot het nieuwe beleid. Er is gestreefd inwoners en andere betrokkenen van een goede informatiebasis te voorzien, zowel over het proces als over verschillende inhoudelijke thema's. Dat is gedaan door externe experts te vragen om het onderwerp toe te lichten en daarbij oog te hebben voor de kansen èn de risico's van de komst van windmolens. Op het gebied van ruimtelijke criteria en landschappelijke inpassing zijn stakeholders gehoord (niveau raadplegen). Op onderwerpen als lokaal eigendom en financiële participatie zijn stakeholders gevraagd naar hun voorkeuren (niveau adviseren). In het participatieverslag is aangegeven welke onderwerpen een plek hebben gekregen in het beleidsdocument. Zie Bijlage 3 voor het participatieverslag.

Onderstaande paragrafen gaan in op de ruimtelijke randvoorwaarden en de randvoorwaarden voor proces- en financiële participatie. Los van en/of bovenop deze gemeentelijke voorwaarden is het mogelijk dat uit de participatie rondom een concreet initiatief of plan aanvullende voorwaarden, eisen en wensen volgen. Wanneer bij de ruimtelijke randvoorwaarden wordt verwezen naar de ontwerpwindturbinebepalingen zoals die op 12 oktober 2023 zijn verschenen, dan spreekt daarbij vanzelf dat de definitieve bepalingen zoals die landelijk worden vastgesteld uiteindelijk bepalend worden vanaf het moment van vaststelling en bekendmaking. Bij initiatieven moet er dus rekening mee worden gehouden dat de ontwerpwindturbinebepalingen nog niet definitief zijn en dat deze op het moment van besluitvorming over een initiatief kunnen zijn opgevolgd door andere landelijke normen die bepalend zullen zijn bij de uiteindelijke vergunningverlening. Daarbij gaan de gemeenten Oost Gelre en Berkelland bij concrete windmolenprojecten pas tot definitieve besluitvorming over als de landelijke normen in werking zijn getreden.

4.1 Ruimtelijke randvoorwaarden

Een initiatief voor de ontwikkeling van grote windmolens wordt getoetst aan en moet voldoen aan de volgende beleidsregels. Een initiatief kan ook verder gaan dan de minimale randvoorwaarden. Dit kan positief meewegen bij een selectie in de situatie dat er meer dan twee initiatieven aan de gemeente(n) worden voorgelegd.

4.1.1 Randvoorwaarden locatie

De gemeenten Oost Gelre en Berkelland zien de in de RES 1.0 genoemde opgave voor hun zoekgebieden als een gezamenlijke opgave, dus los van de exacte onderverdeling per gemeente in

zoekgebied K. Windmolens of een windpark moet(en) altijd gelegen zijn in een voorkeurszoekgebied uit de RES, zijnde de zoekgebieden K en I uit de RES 1.0[8]. De gemeenten verlenen **geen** medewerking aan een locatie buiten deze zoekgebieden. Per zoekgebied wordt uitgegaan van één windpark, dat betekent dat er één integraal totaalplan moet zijn binnen het gebied. Dit mag ook één project zijn met meerdere initiatiefnemers of meerdere initiatieven binnen één ruimtelijk plan. Het uitgangspunt betreft in dat geval een samenwerkingsverband tussen betreffende partijen. Voor gemeente Berkelland geldt dat grote windmolens **alleen** zijn toegestaan in zoekgebied K. Voor gemeente Oost Gelre geldt dat grote windmolens alleen zijn toegestaan in zoekgebied K en I.

Voor de opstelling en inrichting van windmolens of een windpark geldt het volgende:

- De in de RES 1.0 genoemde gezamenlijke opgave moet (minimaal en maximaal) binnen de mogelijkheden van de landelijke regelgeving zo goed mogelijk worden ingevuld door een initiatief of combinatie van initiatieven in 1 ruimtelijk plan.
- Een ruimtelijk plan voor windenergie bestaat uit ten minste twee windmolens. Solitaire windmolens zijn in een ruimtelijk plan dus niet toegestaan.
- De opstelling van de windmolens in het windpark moet daarbij als eenheid te lezen zijn. De windmolens hebben daarom dezelfde kleur en verschijningsvorm en zijn zoveel mogelijk van hetzelfde type met gelijke afmetingen voor (as)hoogte en rotordiameter. Voorkeur wordt gegeven aan een lichtgrijze kleur van de windmolens, aangezien deze kleur tegen de wolken wegvalt.
- Een windpark moet opgesteld staan in een goede ruimtelijke eenheid, zoals een lijn- of clusteropstelling. De keuze is daarbij afhankelijk van de concrete locatie en de landschappelijke (omgevings-)context.

Wanneer in de toekomst de RES is geborgd in het provinciaal beleid en daarvan deel uitmaakt, dan bestaat de mogelijkheid om initiatieven uit te sluiten die niet passen in de RES, de huidige Elektriciteitswet 1998 of de toekomstige Energiewet waarmee de Eerste Kamer op 10 december 2024 instemde.

4.1.2 Randvoorwaarden externe veiligheid

De aanwezigheid van windmolens kan een verhoogd risico opleveren voor omwonenden. Mogelijke risico's zijn het afbreken van de mast, afbreken van de gondel en de afworp van een wiek. De mate van het risico is afhankelijk van verschillende factoren zoals afstand tot de windmolen, faalkans van de windmolen en het aanwezige aantal mensen. Externe veiligheid gaat daarbij om de bescherming van mens en milieu tegen maatschappelijk onaanvaardbaar geachte gezondheids- en milieurisico's en om het bieden van een basisbeschermingsniveau aan personen die wonen, werken of recreëren in de omgeving van risicovolle activiteiten. Om de veiligheid te borgen geldt het volgende:

- Voor een initiatief voor windenergie moet een rapportage externe veiligheid worden opgesteld om aan te tonen dat het plan voldoet aan de eisen op het gebied van externe veiligheid. Het gaat om de standaardwaarden en grenswaarden voor (beperkt) kwetsbare gebouwen en locaties uit het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) en toetswaarden voor

[8] de overige zoekgebieden uit bijlage 1 uit de RES 1.0 zijn in deze beleidsregel uitgesloten. De RES 2.0 kan aanleiding zijn om deze beleidsregel te herzien.

risicorelevante (bedrijfs)activiteiten conform de Handreiking Risicozonering Windmolens, e.e.a. na vaststelling van de landelijke ontwerpwindturbinebepalingen.
- Het plan moet in bouwtechnische zin voldoen aan de technische eisen die onder meer voortvloeien uit NEN-normen en uit van toepassing zijnde ministeriële regelingen.

4.1.3 Randvoorwaarden geluid

Windmolens produceren geluid, dat vaak wordt beschreven als suizend en/of zoemend. Door dit geluid kunnen windmolens hinder voor de leefomgeving veroorzaken. Om de hinder zoveel mogelijk te beperken/voorkomen, hanteert de gemeente voor initiatieven van nieuwe grootschalige windmolenprojecten de landelijke standaardwaarden (in de ontwerpwindturbinebepalingen: 45 dB_{Lden} en 39 dB_{Lnight}) met daarbij de volgende randvoorwaarden voor de aspecten geluid.

- Voor een concreet project zal altijd een gedetailleerde berekening van de optredende geluidniveaus ter plaatse van omliggende woningen moeten worden gemaakt. Hierbij moet het initiatief voldoen aan de uiteindelijk vastgestelde landelijke normen (uiterlijk 1 juli 2025).
- De draaigegevens en geluidsproductiegegevens van de windmolens moeten openbaar (online) beschikbaar zijn.
- Initiatiefnemer moet een goed klachtensysteem opzetten, waar omwonenden terecht kunnen indien zich problemen voordoen of wanneer er klachten over geluid zijn. Hiervan zijn al voorbeelden bekend.

4.1.4 Randvoorwaarden slagschaduw en lichtschittering

Slagschaduw van een windmolen is de schaduw van de draaiende wieken op een slagschaduwgevoelig gebouw. Als slagschaduw op een raam van een woning (of kantoor) valt, kan dat als hinderlijk worden ervaren. Het menselijk oog is namelijk gevoelig voor optredende verschillen tussen licht en donker en snelle bewegingen. Om hinder van slagschaduw zoveel mogelijk te voorkomen, stelt gemeente de volgende randvoorwaarden op voor slagschaduw.

- Voor een initiatief voor windenergie moet altijd de slagschaduwduur ter plaatse van omliggende woningen inzichtelijk worden gemaakt. Hierbij moet het initiatief voldoen aan de landelijke normen (verwachting uiterlijk juli 2025): maximaal 6 uur per jaar en maximaal 20 minuten per dag per slagschaduwgevoelig gebouw, automatische stilstandsvoorziening en logboek zijn verplicht en lokaal mag worden afgeweken tot 0 uur slagschaduw.
- Er moet overeenkomstig de landelijke (ontwerp)windturbinebepalingen een automatische stilstandvoorziening worden aangebracht op de windmolens om (de hinder van) slagschaduw op woningen te voorkomen.
- Initiatiefnemer moet een goed klachtensysteem opzetten, waar omwonenden terecht kunnen indien zich problemen voordoen of wanneer er klachten over slagschaduw zijn. Daarbij moet volgens de ontwerpwindturbinebepalingen jaarrond met een logboek worden bijgehouden hoeveel slagschaduw daadwerkelijk wordt veroorzaakt.
- Lichtschittering wordt vooral veroorzaakt door weerkaatsing van zonlicht op gladde en glimmende oppervlakken en kan een hinderlijk en verblindend effect opleveren voor inwoners van de gemeente en andere gebruikers van het gebied zoals verkeersdeelnemers. Om deze redenen mag uitsluitend gebruik worden gemaakt van niet reflecterende materialen of coatinglagen (zie NEN certificering en ontwerpwindturbinebepalingen).

4.1.5 Randvoorwaarden verlichting

In verband met de veiligheid van luchtverkeer moet obstakelverlichting worden geïnstalleerd op windmolens. Door de obstakelverlichting kan lichthinder ontstaan. Echter zijn er verscheidene mogelijkheden om lichthinder voor de omgeving zoveel mogelijk te beperken. Gemeente hanteert daarom de volgende randvoorwaarden:

- Er moet worden voldaan aan de landelijke (ontwerp)regels over markering en obstakelverlichting, waarbij toepassing wordt gegeven aan de technieken die voor de omgeving zo weinig mogelijk hinder opleveren.
- De nachtelijke rode verlichting voor de luchtvaartveiligheid moet zijn voorzien van naderingsdetectie op basis van transpondertechniek (of een daaraan gelijkwaardige technologie) en daarom uitsluitend aan zijn indien een luchtvaartuig zich in de nabijheid bevindt. Omdat de (ontwerp)windturbinebepalingen naderingsdetectie niet verplicht stellen, kan van deze voorwaarde worden afgezien als kan worden aangetoond zij voor de sectorpartijen en de luchtvaartautoriteiten niet uitvoerbaar vanwege de oorzaken die worden genoemd in de toelichting bij de ontwerpwindturbinebepalingen (Nota van Toelichting, pag. 44). Meer informatie over dit aspect en de mogelijkheden om daarvoor subsidie aan te vragen is te vinden via: Naderingsdetectie Gelderse windturbineparken (gelderland.nl).

4.1.6 Landschappelijke inpassing

Windmolens zijn vanwege hun grootte goed zichtbaar in het landschap. Moderne windmolens, overstijgen daarbij altijd het landschap en vormen daarin als het ware een nieuwe laag. Bij een initiatief moet daarom worden gezocht naar een locatie waar de landschappelijke impact voor de omgeving zoveel mogelijk wordt beperkt. Hierbij moet niet alleen rekening worden gehouden met de locatie van de windmolens zelf, maar ook met de landschappelijke beleving vanuit verschillende gezichtspunten en zichtlijnen.

- Een initiatief voor windenergie wordt bij voorkeur geplaatst in een ‘grootschalig open landschap’.
- Bij een initiatief voor windmolens moet een landschapsplan worden opgesteld. Hierin moet worden uitgewerkt wat de effecten zijn op de landschappelijke beleving en welke maatregelen nodig zijn om de landschappelijke impact te beperken via compenserende maatregelen. Het initiatief moet voldoen aan een versterking van de biodiversiteit en landschapsontwikkeling/versterking. In de landschapsanalyse en het ontwerp van het windmolen-initiatief moet in ieder geval worden uitgewerkt (en worden onderbouwd dat wordt voldaan aan):
    - De landschappelijke uitgangspunten van de provinciale Omgevingsverordening zoals die zijn verwoord in de Streekgids Achterhoek. Daarbij is voor zoekgebied K vooral het deelgebied ‘Het Ruurlosche Broek’ van belang, terwijl voor zoekgebied I (i) moet worden gekeken naar het deelgebied ‘Het Oost-Nederlands plateau’.
    - De aanwezige (ruimtelijke) landschapskenmerken van het gebied en eventuele ontwikkeldoelen/kernkwaliteiten

- het behoud van bestaande (en nieuwe) landschapselementen (zoals houtwallen, beplantingsstroken, bossen en zandpaden) en hoe deze landschapselementen worden gebruikt om de beleving op een positieve manier te beïnvloeden;
- de maat, schaal en inrichting van het landschap en motivering van de as- en tiphoogte aan de hand van het landschap (waarom is de aangehouden hoogte nodig? Wat betekent het landschappelijk als wordt gekozen voor een lagere hoogte?);
- de landschappelijke beleving van het windmolenpark in het landschap en vanuit omliggende woningen (door een realistische (3D-) visualisatie);
- (zoveel mogelijk) behoud van zichtlijnen vanuit woningen en/of openbare wegen;
- (zoveel mogelijk) voorkómen van visuele interferentie met nabijgelegen windmolens of windpark;
- de cultuurhistorische achtergrond en waarden in het landschap;
- op welke wijze het windpark een bijdrage levert aan de lokale natuurwaarden, bijvoorbeeld door een natuur-inclusief ontwerp en koppelkansen voor natuur, landschap en water. Het windpark moet bijdragen aan de leefomgeving door:
  - een financiële bijdrage aan een fonds voor landschaps- en natuurontwikkeling in en rondom het windpark (compensatie met een plus);
  - mitigerende ingrepen in landschap en natuur om het zicht op het windpark vanuit omliggende woningen te beperken;
  - NB. De landschaps- en natuurontwikkeling (incl. instandhouding) wordt planologisch bestemd;
- landschappelijke inpassing van de toegangs- en onderhoudswegen;
- combinatie van hekwerken etc. met de landschappelijke randafwerking
- de positie van de benodigde gebouwen in cluster of één lijn;
- keuze van de kleur voor hekwerken en installatievoorzieningen/gebouwen (die in het landschap wegvallen);
- op welke wijze wordt gewerkt met beplanting en andere middelen die passen bij het landschapstype (landschapstype-eigen);
- installaties behorende bij de windmolen moeten zoveel mogelijk worden opgenomen in de voet van de windmolen
- een beoordeling/berekening van een gebied 360 graden rondom het windmolenpark, welk gebied noodzakelijk is voor aanleg van landschapselementen voor landschappelijke inpassing. De situatie wordt met 3D beelden gevisualiseerd. Het gaat bij windmolens om een ‘lagenbenadering’ waarbij inpassing plaats vindt op meerdere locaties en op verschillende afstanden (lagen) van de molens. De beoordeling moet voor meerdere relevante (zicht) locaties inzichtelijk gemaakt worden. Dit ‘wensbeeld’ moet vervolgens getoetst worden op haalbaarheid van uitvoering. Bijvoorbeeld of de gewenste grondaankopen kunnen worden gerealiseerd. De grondposities die noodzakelijk zijn voor de landschappelijke inpassing incl. het landschappelijk inrichtingsplan maken deel uit van de aanvraag en vergunningverlening

4.1.7 Ecologische aspecten

Windmolens kunnen effecten op (beschermde) natuurwaarden hebben. Voor initiatieven voor nieuwe grootschalige windmolenprojecten hanteert de gemeente daarom de volgende randvoorwaarden voor het aspect natuur:

- Bij een initiatief voor windmolens moet ecologisch onderzoek worden verricht. Dit ecologisch onderzoek moet zowel de effecten op beschermde natuurgebieden als effecten op beschermde soorten onderzoeken. Hierbij moet worden getoetst of er significant negatieve effecten optreden op de instandhoudingsdoelstellingen of gunstige staat van instandhouding van beschermde soorten.
- Initiatiefnemer moet voor soortenbescherming een ontheffing/toestemming in het kader van de Omgevingswet (voorheen: Wet natuurbescherming)/Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) aanvragen, wanneer uit de ecologische onderzoeken blijkt dat een ontheffing noodzakelijk is. De haalbaarheid voor het verlenen van deze ontheffing/toestemming maakt onderdeel uit van de afweging over het verlenen van medewerking aan de ruimtelijke procedure voor het realiseren van het initiatief.
- Initiatiefnemer moet de effecten van eventuele stikstofdepositie onderzoeken op Natura 2000-gebieden. Bij een initiatief moet worden onderzocht of hiervoor een vergunning op grond van de Omgevingswet (voorheen: Wet natuurbescherming)/Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) noodzakelijk is.
- Initiatiefnemer moet de effecten op bijzondere gebieden zoals het Gelders Natuurnetwerk en de Groene Ontwikkelzone onderzoeken. Hierbij moet worden voldaan aan de voorwaarden volgend uit de provinciale Omgevingsverordening Gelderland.
- Voor zoekgebied K geldt dat binnen een gedeelte van deze locatie weidevogels aanwezig zijn. In het ecologische onderzoek moet daarom de aanwezigheid van weidevogels nadrukkelijk worden onderzocht. Overigens gebeurt dit altijd bij ecologische onderzoeken in het landelijk gebied, ook als het betrokken gebied volgens de provinciale omgevingsverordening niet formeel is aangewezen als weidevogelgebied.
- Indien op basis van de resultaten van het ecologisch onderzoek een automatische stilstandvoorziening voor (trek)vogels en/of vleermuizen nodig blijkt, moet deze verplicht worden toegepast en maakt deze deel uit van de vergunningsvoorwaarden.
- Indien compenserende of mitigerende maatregelen noodzakelijk zijn, moet hierbij ook rekening worden gehouden met het gemeentelijk biodiversiteitplan (inspiratiedocument) en het effect daarvan op het aanwezige landschap.
- Verplichte monitoring van ten minste drie jaar na ingebruikname van de windmolens/het windpark om de effecten op natuur door de komst van de windmolens/het windpark in kaart te brengen (deze verplichting kan ook voortkomen uit de provinciale Wnb/Bal-ontheffing)

4.1.8 Randvoorwaarden afstand

Het regeerakkoord van het kabinet Rutte IV stelde een heldere afstandsnorm in het vooruitzicht voor de bouw van windmolens op land. Om die reden introduceerden de ontwerpwindturbinebepalingen een afstandsnorm die wordt bepaald op minimaal tweemaal de tiphoogte van de windturbine. Dit betreft een harde norm waarvan alleen kan worden afgeweken vanwege ‘zwaarwegende economische belangen of zwaarwegende andere maatschappelijke belangen’ (ZEZAM).

De Nota van Toelichting bij de ontwerpwindturbinebepalingen geeft aan dat toepassing van deze afwijkingsmogelijkheid vraagt om “…een indringende inhoudelijke afweging en goede motivering. Om tot een goede afweging te komen of de voorgenomen afwijking van het algemene beschermingsniveau van de afstandsnorm gerechtvaardigd is, moet gekeken worden naar de legitimiteit van het voorgenomen besluit, de doelmatigheid en doeltreffendheid daarvan, de

evenredigheid en proportionaliteit, de noodzakelijkheid en naar de aanwezigheid van voldoende maatschappelijk draagvlak. Deze norm biedt veel zekerheid voor omwonenden, en weinig mogelijkheden voor maatwerk voor het bevoegd gezag vanwege de gedegen motiveringsplicht."[9]

Tegen deze achtergrond en vanuit de wens van de gemeente om hinder vanwege windmolens zo gering mogelijk te laten zijn, gaan de gemeenten bij de toepassing van deze beleidsregel uit van de afstandsnorm zoals die is opgenomen in de ontwerpwindturbinebepalingen en zien zij na vaststelling daarvan op voorhand geen mogelijkheden voor toepassing van maatwerk via de ZEZAM-afwijking. Dit betekent dat de gemeenten uitgaan van een minimale afstand van tweemaal de tiphoogte tussen een windmolen en een windturbinegevoelig gebouw zoals deze is voorzien in artikel 5.162d Bkl.

4.1.9 Kansenkaarten op basis van de landelijke ontwerpwindturbinebepalingen (2023)

Om in beeld te krijgen hoe de landelijke ontwerpwindturbinebepalingen doorwerken in de mogelijkheden voor het realiseren van windmolens in de zoekgebieden K en I, hebben de gemeenten kansenkaarten opgesteld. Daarbij is uitgegaan van de twee referentieturbines die ook in het planMER van het Rijk bij de ontwerpwindturbinebepalingen zijn gebruikt (235 m en 280 m tiphoogte), van de standaardwaarden van 45dB dB_{Lden} en 39 dB_{Lnight} en van de vuistregel dat deze standaardwaarden een geluidscontour van 600 m opleveren. Dit laatste betekent dat de afstand die vereist is vanwege de geluidsnorm meer bepalend is als belemmering voor het realiseren van windmolens dan de vaste afstandsnorm van tweemaal de tiphoogte van de windmolen (zonder toepassing van de 'ZEZAM'-afwijking).

Figuur 6. Belemmeringen referentieturbine 235 m tiphoogte (indicatief beeld)

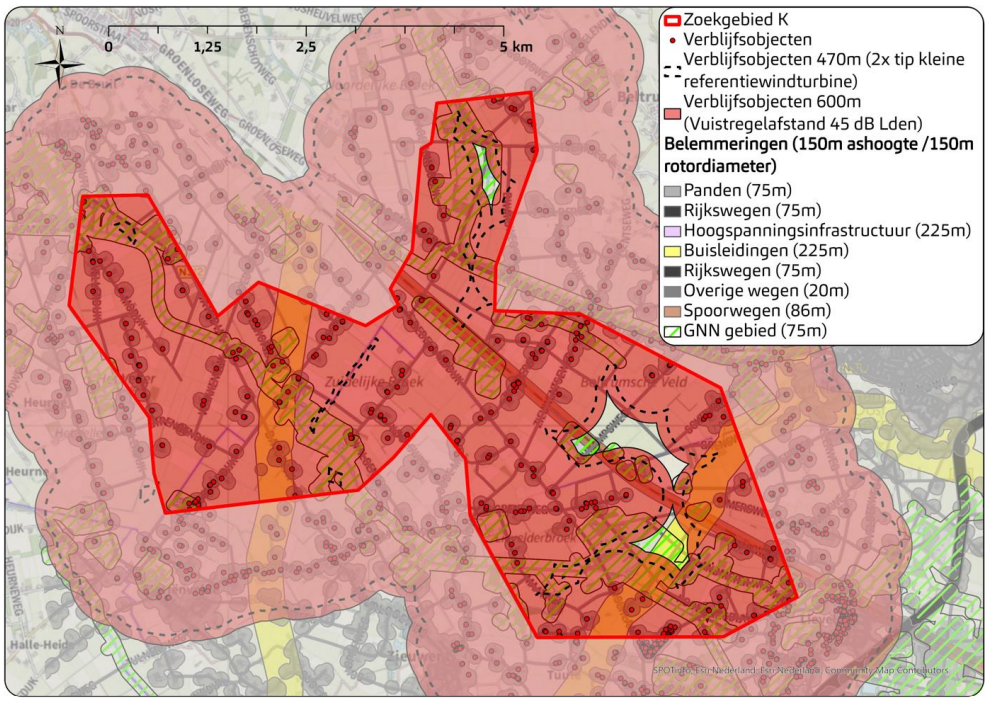

[9] Nota van Toelichting, pag. 51.

Figuur 7. Belemmeringen referentieturbine 280 m tiphoogte (indicatief beeld)

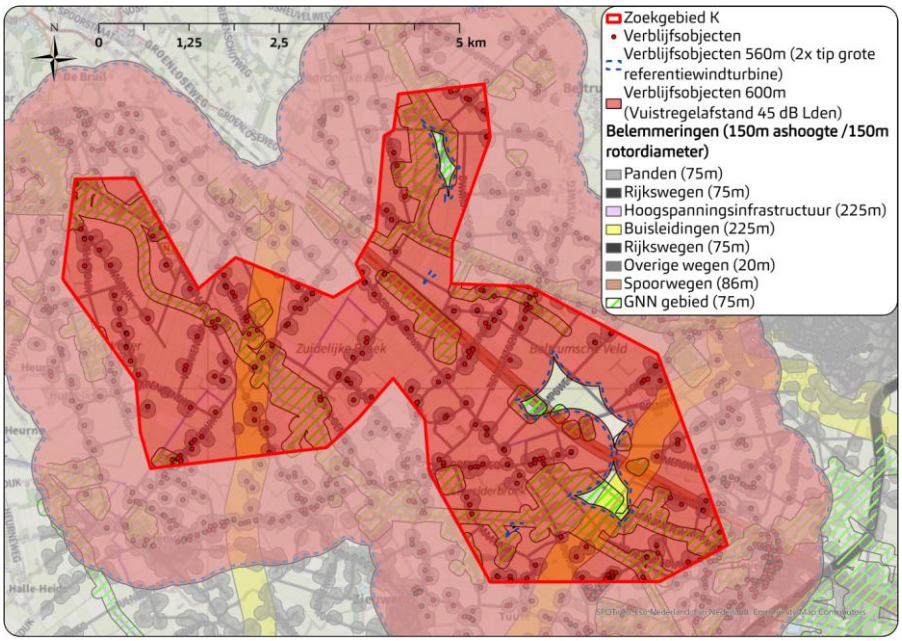

Wanneer op basis van de bovenstaande belemmeringenkaarten wordt gekeken welk gedeelte van zoekgebied K voor het plaatsen van deze referentieturbines in aanmerking zou kunnen komen, dan blijkt bij een geluidsnorm van 45dB$_{Lden}$ dat deze geluidsnorm maatgevend is en om een grotere afstand ten opzichte van gevoelige functies vraagt dan de vaste afstandsnorm van tweemaal de tiphoogte. Dit levert dat het onderstaande beeld op:

Figuur 8. Kansenkaart (indicatief) voor windturbines zoekgebied K (geluidsnorm = bepalend 600 m)

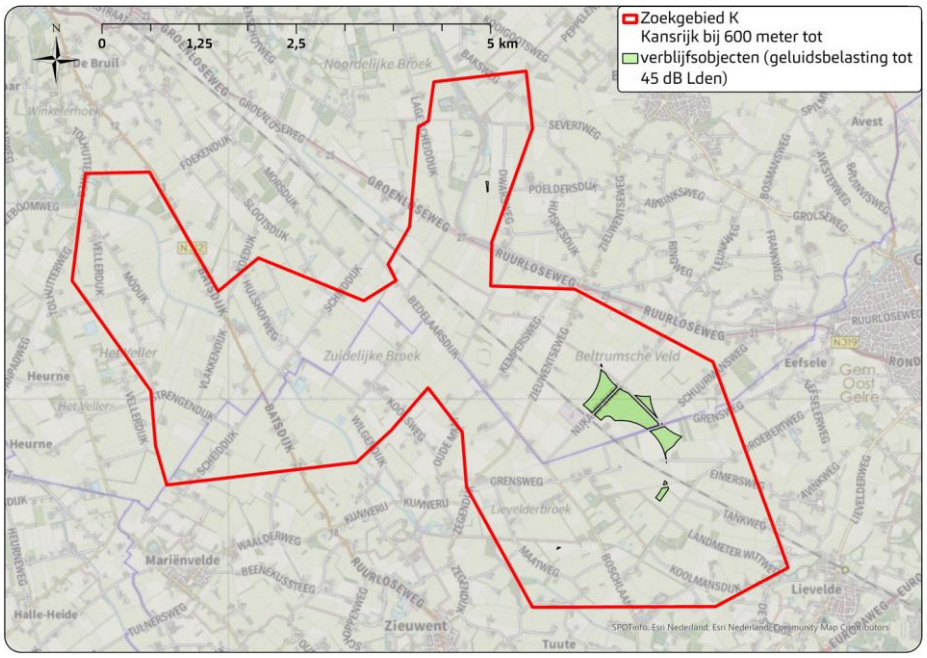

Voor zoekgebied I zijn hierna vergelijkbare belemmeringenkaarten weergegeven voor de beide referentieturbines:

Figuur 9. Belemmeringen referentieturbine 235 m tiphoogte (indicatief beeld)

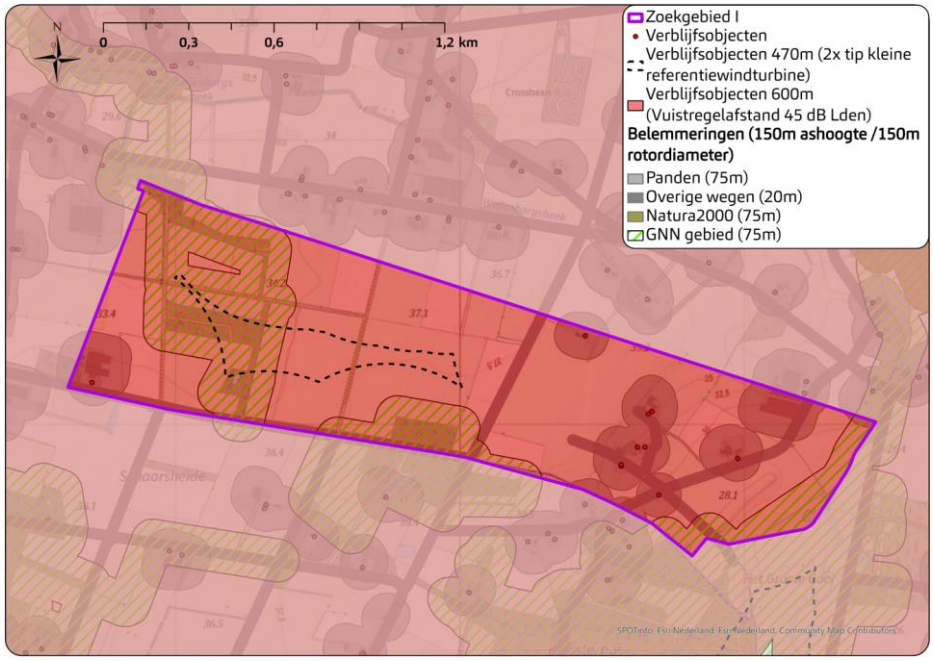

Figuur 10. Belemmeringen referentieturbine 280 m tiphoogte (indicatief beeld)

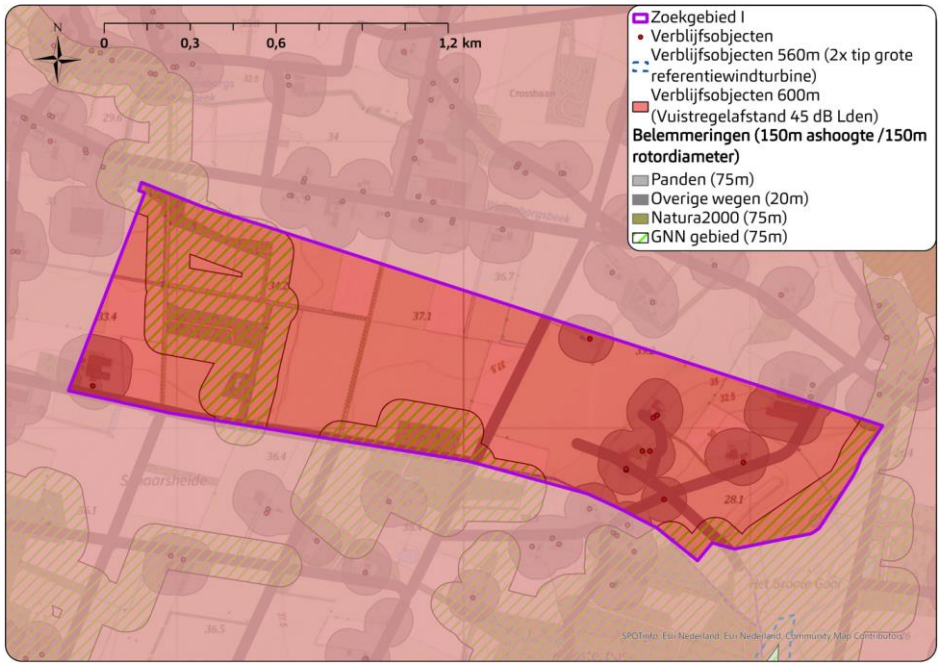

Uit deze belemmeringenkaarten komt naar voren dat zoekgebied I geen ruimte lijkt te bieden voor de turbines die bij de landelijke ontwerpwindturbinebepalingen als referentieturbines zijn gebruikt.

Op basis van de bovenstaande belemmeringenkaarten en kansenkaart is vervolgens ook ingeschat hoeveel windmolens zouden kunnen worden geplaatst in de zoekgebieden, welk vermogen dat zou kunnen opleveren en hoe zich dat verhoudt tot de opgave die de gemeenten zijn aangegaan in het kader van de Regionale Energiestrategie (RES1.0). Ook daarbij is weer uitgegaan van de referentieturbines uit het landelijke plan-MER.

Voor het groen gekleurde deel van zoekgebied K geldt dat dit een lengte heeft van circa 1.320 m en dat het op zijn breedste punt ongeveer 470 m breed is. Voor het plaatsen van windmolens wordt doorgaans als vuistregel gehanteerd dat de onderlinge afstand 3 à 4 maal de rotordiameter moet bedragen. Bij een rotordiameter van 170 meter komt dit voor de referentieturbine '235 m tiphoogte' neer op een onderlinge afstand van 510-680 m, een afstand die voor de referentieturbine '280 m tiphoogte' via een rotordiameter van 200 m neerkomt op 600-800 m. Dit betekent dat in het betreffende gedeelte van zoekgebied K realistisch gezien drie windmolens met een tiphoogte van 235 m zouden kunnen worden geplaatst of twee windmolens met een tiphoogte van 280 m.

Dit aantal windmolens kan worden vertaald in een daarmee te behalen elektriciteitsproductie, iets waarbij ook weer wordt aangesloten die de kengetallen die de landelijke planMER hanteert voor de beide referentieturbines (6MW voor '235 tiphoogte' en 8 MW voor '280 m tiphoogte'). Met drie windmolens '235 tiphoogte' of 2 windmolens '280 tiphoogte' komt dat neer op 16-18 MW, een vermogen dat bij 3.300 uur voluit draaien (de zogenaamde "vollasturen") zou neerkomen op 52.800 - 59.400 MWh (0,0052TWh-0,059 TWh).

In RES-verband hebben de gemeenten Berkelland en Oost Gelre afgesproken dat zij een bijdrage van 0,071 TWh resp. 0,058 TWh willen invullen via windenergie. Deze gezamenlijke windopgave van 0,129 TWh kan echter niet worden gehaald door het plaatsen van twee of drie referentieturbines in de zoekgebieden K en I. De gezamenlijke elektriciteitsproductie daarvan komt namelijk uit tussen de 41% en 46% van deze gezamenlijke windopgave. Ondanks het gegeven dat de voorgaande berekeningen vanuit de landelijke ontwerpwindturbinebepalingen zijn gebaseerd op aannames, lijkt het er dus op dat de RES-opgave voor windenergie niet kan worden ingevuld binnen de zoekgebieden K en I uit RES1.0. Dit beeld zou niet veel anders worden wanneer met creatief passen en meten in zoekgebied K nog een windmolens zou kunnen worden geplaatst omdat de opbrengst ook dan nog zou uitkomen op ongeveer 60% van de RES-opgave. Al met al kan worden geconcludeerd dat de toepassing van de landelijke ontwerpwindturbinebepalingen zal maken dat de RES-opgave niet kan worden ingevuld in de zoekgebieden K en I uit RES 1.0.

Bij dit alles is van belang om te beseffen dat de verschillende berekeningen en uitkomsten voortkomen uit de aanname dat in de zoekgebieden wordt gewerkt met de referentieturbines uit het landelijke planMER. Wanneer bij een concreet initiatief bijvoorbeeld een andere tiphoogte in beeld zou zijn of wellicht een stillere windturbine, dan zou het gedeelte van de zoekgebieden waarbinnen windmolens mogelijk zouden zijn er dus enigszins anders uit kunnen komen zien. Uit de bovenstaande afbeeldingen moet dus niet worden geconcludeerd dat in zoekgebied K alleen in het 'groene' gebied windmolens kunnen worden gerealiseerd en dat in zoekgebied I helemaal geen windmolens mogelijk zijn. Wel geven de afbeeldingen en de bijbehorende gegevens een eerste beeld van de mogelijkheden voor het plaatsen van windmolens in de zoekgebieden en van de bijdrage die de zoekgebieden dan zouden kunnen leveren aan de opgave uit RES1.0.

4.2 Randvoorwaarden proces- en financiële participatie

De gemeenten vinden het belangrijk dat de omgeving vroegtijdig bij het windinitiatief wordt betrokken door initiatiefnemers (procesparticipatie). Daarnaast willen de gemeenten dat de omgeving mee kan profiteren in de opbrengsten van de energieproductie, zodat een goede lasten en lusten-verdeling ontstaat (financiële participatie). Voor initiatieven van nieuwe grootschalige windmolenprojecten hanteert de gemeente daarom met het oog op en ten behoeve van een goede belangenafweging over windmolenprojecten de volgende randvoorwaarden in het kader van proces- en financiële participatie:

Procesparticipatie

- Het betrekken van omwonenden en andere belanghebbenden moet actief door initiatiefnemer worden opgepakt, een eis die ook de Omgevingswet stelt. Initiatiefnemer moet hiervoor een participatieplan opstellen waarin door initiatiefnemer wordt ingegaan op de wijze waarop de (directe) omgeving en belanghebbenden worden betrokken bij het initiatief en op welke wijze de communicatie wordt opgepakt. Bij het opstellen van het participatieplan moet initiatiefnemer (in samenspraak met de gemeenten) in dialoog gaan met de omgeving, maar pas nadat het conceptparticipatieplan met de gemeenten is afgestemd.
- Initiatiefnemer moet voor de (directe) omgeving en stakeholders een openbaar toegankelijk loket (of website) opstellen, waar zij informatie kunnen opvragen over het initiatief of vragen kunnen stellen.
- Een initiatief voor windenergie moet voldoen aan de Gedragscode Acceptatie & Participatie windenergie op Land van de Nederlandse Windenergie Associatie (Gedragscode NWEA, oktober 2020)[10].

Financiële participatie

- Initiatiefnemer moet een plan voor financiële participatie opstellen, waarbij het uitgangspunt geldt dat 1) ‘iedereen mee kan doen’, en 2) de financiële en elektriciteitsopbrengsten zo lokaal mogelijk blijven:
  - Lokaal eigendom: omwonenden, inwoners of andere belanghebbenden moeten mede-eigenaar kunnen worden van het windinitiatief. Uitgangspunt is een zo hoog mogelijk percentage lokaal eigendom/(mede)eigenaarschap, bijvoorbeeld via coöperatieve ontwikkeling en exploitatie. Hierbij geldt voor initiatiefnemers een eis van minimaal 51% lokaal eigendom bij een initiatief voor windenergie. Indien een plan uit meerdere initiatieven bestaat geldt de eis van minimaal 51% lokaal eigendom voor ieder afzonderlijk initiatief.
  - Initiatiefnemer levert een onderbouwing aan hoe het lokaal eigendom gerealiseerd wordt.
  - Delen in de opbrengst/Financiële deelneming in project: initiatiefnemer moet mogelijkheden bieden om omwonenden en belanghebbenden financieel te laten deelnemen aan het windpark door bijvoorbeeld aandelen en/of obligaties.

[10] 20201103-Gedragscode-WoL-opgemaakt-FINAL.pdf (nwea.nl)

Uitgangspunt hierbij is dat de opbrengsten zo maximaal mogelijk in het gebied zelf of binnen de gemeente(n) blijven en ten goede komen aan de gemeenschap in algemene zin.

- De initiatiefnemer moet aangeven hoe de geproduceerde stroom zoveel mogelijk geleverd zal worden aan lokale eindgebruikers.
- Een of beide gemeenten kunnen een regierol in de vorm van (mede)-initiatiefnemer nemen als dit vanuit het oogpunt van maximale opbrengsten voor de gemeenschap genereren wenselijk is.
- Omgevingsfonds: initiatiefnemer moet een omgevingsfonds opzetten waarbij financiële middelen beschikbaar worden gesteld ten gunste van de maatschappelijke doelen van omgeving, zoals een bewoners-/buurtvereniging of sportclub. De inhoud van dit fonds wordt samen met de omgeving bepaald.
- Omgevingsfonds: voor bewoners en buurtschappen rondom het windpark (of ruimere omgeving, afhankelijk van lokale situatie) moet een omgevingsfonds worden ingesteld dat wordt gevuld op basis van de maximale bijdrage per MWh overeenkomstig de dan geldende Gedragscode NWEA . Deze gedragscode hanteert momenteel een bedrag van €0,50 per MWh.
- Omwonendenregeling: initiatiefnemer moet een omwonendenregeling verzorgen waarbij direct omwonenden een voordeel krijgen vanuit het project, zoals het gebruik van de groene stroom tegen een goedkoper tarief.
- Initiatiefnemer moet een plan voor socialisatie van grondvergoedingen aan leveren, zodat de grondvergoeding binnen het (zoek)gebied eerlijk verdeeld is. De verdeelsleutel wordt hiertoe door de direct betrokkenen (grondeigenaren en inwoners van het projectgebied) transparant en gemeenschappelijk vastgesteld.

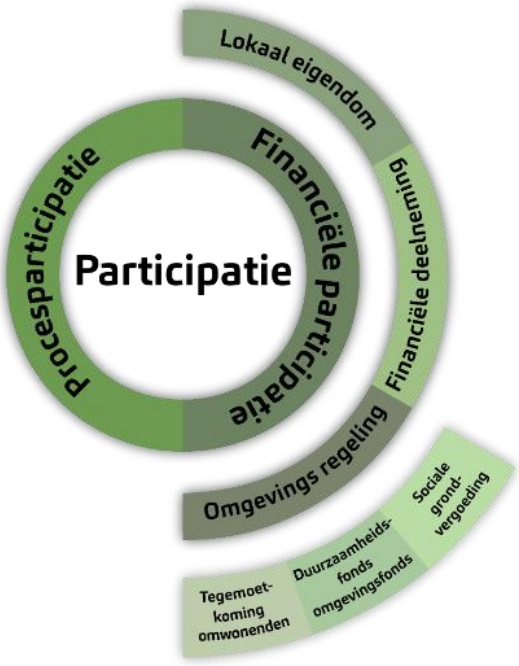

Eisen ten aanzien van procesparticipatie en financiële participatie hebben vooral het karakter van een

inspanningsverplichting. Deze zullen ook in de toekomst een plek kunnen krijgen in anterieure overeenkomsten met een initiatiefnemer, waarin dan concrete doelen worden benoemd,maar wellicht ook een plek krijgen via provinciale of gemeentelijke verordeningen onder de nog vast te stellen Energiewet (zie paragraaf 5.1).

4.3 Overige randvoorwaarden

- Archeologisch bureauonderzoek verrichten voor het gehele project zodat kan worden bepaald of vervolgonderzoek nodig is vanwege de aanwezigheid van archeologische waarden.
- In de anterieure overeenkomst (en omgevingsvergunning) wordt vastgelegd dat het grondgebied na afloop van de exploitatietermijn (vaak ongeveer 25 jaar) – met uitzondering van de gerealiseerde landschaps- en natuurversterking - wordt opgeruimd en in oorspronkelijke staat wordt teruggebracht. De sloop betreft de windmolens en alle ondersteunende (technische) installaties (trafo's, onderhoudspaden, hekwerken etc.) en is binnen 1 jaar afloop van de exploitatietermijn voltooid.
- Er vindt een nulmeting plaats met vaste evaluatiemomenten om zo overlast te kunnen duiden en te kunnen beoordelen of aanvullende maatregelen deze overlast verminderen

Hoofdstuk 5. Processtappen voor initiatiefnemers

5.1 Bevoegd gezag

Op grond van het sinds 1 januari 2024 nieuwe artikel 9c lid 4 van de Elektriciteitswet zijn Gedeputeerde Staten van Gelderland het bevoegd gezag voor het verlenen van projectbesluiten voor windparkinitiatieven tussen 5-100 MW. Voor een project met een opgesteld vermogen van 5 MW of meer moet de provincie de projectprocedure doorlopen en een projectbesluit nemen. Dit projectbesluit vervangt een deel van de regels van het omgevingsplan rechtstreeks. Dit zijn de regels die specifiek gericht zijn op het toelaten van de windmolens op locaties. Via een provinciaal projectbesluit kunnen ook de benodigde omgevingsvergunningen worden verleend.

Provincies kunnen het bevoegd gezag voor het nemen van projectbesluiten voor windparken overdragen aan gemeenten. In de praktijk draagt de provincie Gelderland het bevoegd gezag over als een gemeente eigen windbeleid heeft opgesteld dat voldoet aan de provinciale eisen. De provincie hanteert daarvoor de zogenaamde 'windladder' (Windladder (youtube.com)) die kort gezegd uitgaat van een voortvarende aanpak van het windinitiatief. Na zo'n bevoegdheidsoverdracht kunnen de gemeenten Oost Gelre en Berkelland dus het bevoegd gezag krijgen voor het voeren van de projectprocedure. Wanneer deze projectprocedure op gemeentelijk niveau wordt gevoerd, dan leidt deze echter **niet** tot een omgevingsvergunning maar uitsluitend tot een wijziging van het omgevingsplan (vroeger: bestemmingsplan). Bij een overdracht van de provinciale bevoegdheid naar de gemeente zal na een eventuele gemeentelijke projectprocedure dus ook nog een aparte omgevingsvergunning moeten worden aangevraagd.

De verwachting is dat onder de Omgevingswet de provincie Gelderland de bevoegdheid onder dezelfde voorwaarden ook zal overdragen. Volgens de Elektriciteitswet moeten burgemeester en wethouders daar dan wel instemmen met deze bevoegdheidsoverdracht voor het voeren van de projectprocedure uit artikel 5.55 van de Omgevingswet.

Inmiddels loopt er een wetgevingstraject om de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet samen te brengen in een nieuwe Energiewet. Deze nieuwe wet, waarmee de Eerste Kamer op 10 december 2024 instemde, biedt provincies en gemeenten een grondslag om een verordening op te stellen over lokaal eigendom bij wind- en zonneparken. Ook voorziet de Energiewet er in dat het bevoegd gezag voor windparken tot 15 MW bij de gemeente komt te liggen. De verwachting bestaat dat de Energiewet op 1 juli 2025 in werking treedt.

5.2 Eisen aan verzoek

In Hoofdstuk 4 geven gemeenten Oost Gelre en Berkelland de randvoorwaarden en richtlijnen voor een windpark . Onderstaande figuur laat zien wat de stappen zijn om te komen tot een definitief principeverzoek.

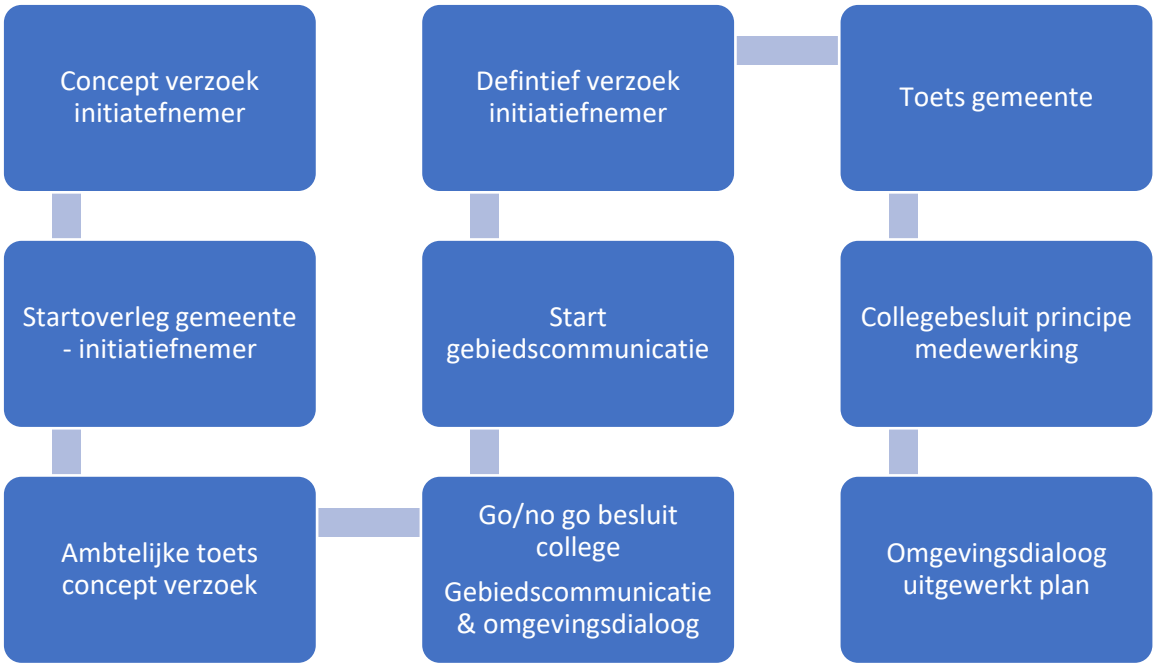

De volgende onderwerpen moeten aan bod komen bij het daadwerkelijk verzoek (initiatief op papier):

- Een ruimtelijk plan met locatie (kaarten), type windmolen (in woord én beeld), afmetingen, energieopbrengst per windmolen en voor het windpark als geheel. Hierin moet worden ingegaan op de toets van het initiatief aan (technische) belemmeringen zoals Natura 2000-gebieden, Gelders Natuurnetwerk (GNN), Groene Ontwikkelzone (GO), buisleidingen, cultuurhistorische waarden, recreatief gebruik etc.
- Activiteiten op, in of rond waterstaatswerken zoals dijken en watergangen vallen onder de regels van het waterschap en kunnen daarmee vergunningsplichtig zijn. Zie hiervoor Waterschapsverordening Waterschap Rijn en IJssel | Lokale wet- en regelgeving (overheid.nl). Voor het bouwen van windturbines zijn mogelijk uitgebreide vergunningenprocedures noodzakelijk. Belangrijke aandachtspunten hierbij:
    - Voor windturbines nabij waterkeringen gelden strenge voorwaarden. Handreiking windturbines waterkeringen. Wetgeving | STOWA
    - Aanwezigheid van persleidingen
    - Waterberging/compensatie
    - Watergerelateerde aspecten

  Bij concrete planvorming dient net als bij ieder ander ruimtelijk initiatief de ‘weging van het waterbelang’ (voorheen: watertoets) doorlopen te worden. In de waterparagraaf van het omgevingsplan of in de omgevingsvergunning moet beschreven worden hoe binnen het plan wordt omgegaan met water en watergerelateerde aspecten. Het waterschap moet positief adviseren op de waterhuishoudkundige onderbouwing van het omgevingsplan of de omgevingsvergunning. In de waterhuishoudkundige onderbouwing dient rekening gehouden te worden met o.a.:
    - het compenseren van de toename van verhard oppervlak (voor fundering, rijroutes, steunpunten kranen, onderhoud routes etc.)

- de vraag of het plan het huidige watersysteem / onderhoudspaden van het waterschap raakt
- de benodigde berging in m³ met omschrijving van bergingsvoorzieningen en bijbehorende capaciteit
- maatregelen om eventuele wateroverlast te voorkomen
- waterkwaliteit
- de omgang met afvalwater en riolering (NB: Het direct en indirect lozen van hemelwater in oppervlaktewater is sinds 1 januari 2024 vergunningsplichtig volgens de Omgevingswet en de Waterschapsverordening)
- de omgang kabels en leidingen (zowel bestaand als nieuw aan te leggen)
- grondwaterbeheer

- Verplichte onderzoeken voor de planMER (of projectMER) en/of ruimtelijke (omgevingsvergunning)procedure.
- Een landschapsontwikkelings- en natuurontwikkelingsplan. Paragraaf 4.1.6 gaat in op de randvoorwaarden van het landschapsplan en ontwerp van het windpark.
- Een milieueffectrapportage (m.e.r.)
  Bovenop de planologische (omgevingsvergunning)procedure is volgens landelijke wet- en regelgeving voor sommige projecten een integrale milieueffectrapportage (m.e.r.) vereist. De Commissie voor de milieueffectrapportage (Commissie m.e.r.) adviseert over de inhoud van het milieueffectrapport (MER). We laten de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (de NRD die de reikwijdte en het detailniveau van de m.e.r. bepaalt) voorleggen aan de Commissie m.e.r.. Dit is wettelijk niet verplicht, maar de gemeente hecht waarde aan een deskundige advisering door een onafhankelijke instantie.
  Ook toetst en beoordeelt de Commissie m.e.r. of het MER de benodigde en juiste informatie bevat. De gemeente betrekt de (milieu)gevolgen zo bij haar afwegingen. Een m.e.r.:
  - Brengt de milieugevolgen in beeld voordat er een besluit over wordt genomen
  - Beoordeelt ook op basis van gezondheid (geluidhinder, slagschaduw, veiligheid, nachtverlichting), landschap en natuur
  - Kijkt naar geldende regelgeving, cumulatieve effecten en de consequenties voor flora en fauna
  - Neemt de gemeentelijke vastgestelde beleidskaders en wensen vanuit de raad mee
  - Onderzoekt verschillende inrichtingsvarianten en onderbouwt en vergelijkt deze
  - Geeft inzicht in alternatieve oplossingen en maatregelen voor het beperken van de effecten op de leefomgeving
  - Is openbaar. Het helpt bij het voeren van de discussie en bij de mogelijkheden voor participatie, waarbij inwoners kunnen meepraten over het besluit
- Een plan voor participatie en communicatie in en met de omgeving:
  - De Gedragscode NWEA is van toepassing.
  - De Handreiking Betrek de buurt bij de start van uw plan van de gemeente Oost Gelre is van toepassing [11], waarbij voor windparken ‘level 1’ geldt.
  - Een verslag van het gevoerde participatie- en communicatieproces waaruit blijkt op welke manier het initiatief is gepresenteerd en besproken met de omgeving, welk reacties dat heeft opgeleverd en op welke manier bij de planuitwerking rekening is gehouden met de ingebrachte reacties.

[11] https://www.oostgelre.nl/file/handreiking-betrek-uw-buurt-bij-uw-bouwplanpdf

- Een plan voor maximale opbrengstparticipatie, waarbij de uitgangspunten gelden dat ‘iedereen mee kan doen’ en ‘de opbrengsten lokaal blijven’. Paragraaf 4.2 gaat in op de randvoorwaarden van het plan voor financiële participatie.
- Aantoonbare energie opbrengst die voldoet aan de opgave van de RES 1.0
- Een onderbouwing voor de uitvoerbaarheid en haalbaarheid:
  In het verzoek wordt inzicht gegeven in de uitvoerbaarheid en haalbaarheid van het windpark door in te gaan op:
  - De mogelijkheden dat het windpark op het net kan worden aangesloten
  - De mogelijkheid dat de initiatiefnemer kan beschikken over de benodigde gronden, grondpositie en bijbehorende afspraken.

5.3 Selectie bij meerdere initiatieven

De gemeente is voornemens om voor een bepaalde periode de inschrijving voor windparkinitiatieven open te stellen. Het exacte moment waarop, de inschrijftermijn en de voorwaarden waaronder worden daarvoor nader bepaald.
Wanneer meerdere initiatieven voor één- en hetzelfde zoekgebied voldoen aan de indieningsvereisten en dus geschikt zijn bevonden door de gemeenten, moet er een keuze gemaakt worden welk initiatief uiteindelijk geselecteerd wordt. In het geval dat meerdere initiatieven hetzelfde scoren op basis van de gemeentelijke randvoorwaarden wordt daarbovenop voorkeur gegeven aan het initiatief met het hoogste percentage lokaal eigendom.

In het geval dat er zich meerdere initiatieven aanmelden, die voldoen aan de randvoorwaarden, maar individueel niet leiden tot de volledige doelstelling, kiezen de gemeenten voor een samenwerkingsverband. De gekozen partijen werken één integraal plan uit en presenteren dit als één plan naar buiten. Binnen dit gezamenlijke plan wordt gezocht naar de meest optimale opstelling met zo min mogelijk effect op milieu en omgeving.

Hoofdstuk 6 Evaluatie beleid

Dit beleidsdocument is gericht op het mogelijk maken van grote windmolens, waarbij gemeenten Oost Gelre en Berkelland rekening houden met andere belangen binnen de gemeenten. Het succes van het beleidsdocument is afhankelijk van de aanvragen van initiatiefnemers, waarbij windmolens op een goede manier en met begrip en grote mate van acceptatie van inwoners gerealiseerd worden.

De komende jaren zal er veel ontwikkeling zijn op het gebied van technologie van hernieuwbare energie. Zo zullen bestaande technologieën, zoals wind en zonne-energie verder ontwikkelen, maar ook zullen er in de toekomst nieuwe ontwikkelingen zijn. Gemeenten Oost Gelre en Berkelland willen echter niet stilstaan en hebben daarnaast in de RES afgesproken om in 2030 een CO_2-reductie van 55% te halen ten opzichte van 1990. De RES Achterhoek is inmiddels gestart met de herijking van de RES 1.0 naar de RES 2.0. Dit is nodig omdat er in de uitvoering van de RES 1.0 nieuwe inzichten zijn ontstaan, ruimteclaims van andere maatschappelijke opgaven worden gedaan of innovaties op allerlei gebieden zich voordoen. Deze dynamiek kan leiden tot het aanpassen van plannen of het vaststellen van nieuwe kaders in de RES 2.0.

Om te bekijken of aanpassing aan het beleidsdocument moet plaatsvinden en om ruimte te bieden aan innovatieve technologieën wordt het beleidsdocument binnen twee jaar na vaststelling geëvalueerd. De gemeenten Oost Gelre en Berkelland evalueren het beleidsdocument door te kijken naar:

- het aantal initiatieven dat is aangemeld;
- de bijdrage van de ingediende initiatieven aan de gemeentelijke ambities;
- de kwaliteit van de ingediende initiatieven;
    - het aantal initiatieven dat positief is beoordeeld en dus voldoen aan de randvoorwaarden van het beleidsdocument;
    - het aantal initiatieven dat negatief is beoordeeld en dus niet voldoen aan de randvoorwaarden van het beleidsdocument;
- het aantal initiatieven dat haalbaar is (of gerealiseerd kon worden) binnen de randvoorwaarden van het beleidsdocument;
- de reactie van inwoners van beide gemeenten op de initiatieven;
- de ervaring van initiatiefnemers, inwoners, andere stakeholders en gemeenten met het beleidsdocument.

In het geval dat niet het gewenste doel met voorliggend beleidsdocument is gehaald, kunnen gemeenten Oost Gelre en Berkelland ervoor kiezen om het beleidsdocument aan te passen. Dit zal worden beoordeeld na de eerste inschrijfperiode voor wind-initiatieven en na de evaluatieperiode. De evaluatie kan leiden tot aanpassingen wanneer blijkt dat de kwaliteit van de ingediende initiatieven afwijkt van de verwachtingen of wanneer blijkt dat de gestelde randvoorwaarden te hoog of te laag zijn.

Het beleidsdocument is na bekendmaking geldig totdat (één van de) gemeenten een nader besluit neemt tot (gedeeltelijke) intrekking van het beleidsdocument en ook dat besluit bekendmaakt.

Bijlagen

Bijlage 1. Begrippenlijst

Anterieure overeenkomst: Elke grondexploitatieovereenkomst die men sluit voor de vaststelling van een exploitatieplan is een anterieure overeenkomst. Deze overeenkomst sluit men in de beginfase van een project vóór de vaststelling van een exploitatieplan.

Ashoogte: De ashoogte van een windmolen geeft weer op welke hoogte de as zich bevindt waaraan de bladen zijn bevestigd. Hoger in de lucht is meer wind, windmolens met een grote ashoogte produceren daardoor meer windenergie.

Externe veiligheid: Personen buiten de inrichting van een windmolen, lopen het risico dat een ongeval met een windmolen ook hen treft. Denk hierbij aan: ijsafwerping, mastbreuk, het afbreken van een turbineblad of de gondel. Omdat externe veiligheid relevant is bij windmolens, kent de landelijke regelgeving en ook de landelijke ontwerpwindturbinebepalingen veiligheidseisen.

Financiële participatie: De mogelijkheid om financieel deel te nemen aan het project, of op een andere manier profijt te hebben van een tegemoetkoming. Bijvoorbeeld in de vorm van financiële obligaties, eigendomsparticipatie, een omgevingsfonds of combinatie hiervan.

Gebiedsanalyse: Ruimtelijk onderzoek naar de mogelijkheden en beperkingen voor windmolens volgens geldende wet- en regelgeving.

Grootschalig open landschap: een type landschap waar sprake is van:

- Situering in een relatief jong ontginningslandschap, ontstaan na 1900
- Een landschap dat is ontstaan uit voormalige heide en veengebieden
- Een rationele en rechthoekige verkaveling, meestal vanuit een hoofdtoegangsweg of –watergang; de hoofdstructuur is vaak eenzijdig aangeplant.
- Agrarische bedrijven die loodrecht gesitueerd zijn aan de hoofdroutes met ruime erven
- Relatief grootschalige landbouwpercelen van 1 ha of meer al of niet omzoomd met robuuste landschapsstructuren, meestal in de vorm van houtsingels.

Grote windmolen: Windmolens met een ashoogte hoger dan 80 meter.

Harde belemmeringen: Belemmeringen voortkomend uit landelijke wet- en regelgeving waarin bufferafstanden zijn voorgeschreven ten opzichte van diverse functies als woningen, spoorwegen, buisleidingen en het Gelders Natuurnetwerk. Een harde belemmering sluit de ontwikkeling van een windmolen op die locatie bij voorbaat uit.

Lokaal eigendom: Een vorm van financiële participatie die betekent dat inwoners en (lokale) ondernemers/grondeigenaren uit de gemeenten Oost Gelre en/of Berkelland samen, deels of volledig eigenaar zijn en blijven van een windpark.

m.e.r.: Milieueffectrapportage, de wettelijk geregelde procedure van milieueffectrapportage.

MER: Milieueffectrapport, brengt de milieueffecten van een plan (planMER) of project (projectMER) in beeld.

NOVI: De Nationale omgevingsvisie (van het Rijk) is de langetermijnvisie op de toekomst en ontwikkeling van de leefomgeving.

Omgevingsfonds: Een deel van de opbrengsten komt ten goede aan maatschappelijke doelen in de buurt, zoals een sportclub of wijkvereniging.

Omwonenden: mensen die in de buurt wonen, bedrijven die in de buurt gevestigd zijn en/of eigenaren van in de buurt gelegen percelen.

Omwonendenregeling: Direct omwonenden ontvangen voordeel, bijvoorbeeld in de vorm van verduurzaming van hun woning, korting op groene stroom of een vergoeding.

Proces participatie: Het actief informeren van stakeholders en bewoners en het ophalen van input over het project, bijvoorbeeld via inspraakavonden of het inrichten van klankbordgroepen.

RES Zoekgebied: Zoekgebieden waarin de mogelijkheden voor windmolens worden onderzocht.

RES: Een regionale energiestrategie (RES) is het document van een regio waarin de afspraken over duurzame energie staan. Nederland kent 30 energieregio's met ieder een eigen RES.

Rotordiameter: De rotordiameter van een windmolen geeft de diameter weer van de cirkel die de bladen beschrijven. Dit is tweemaal de lengte van de rotorbladen. Voor de rotor geldt: hoe groter de rotor, hoe meer energie de windmolen kan opwekken.

Slagschaduw: De schaduw die ontstaat wanneer de zon op de bladen van een windmolen schijnt. Dit is de schaduw van de turbine op de ondergrond of achtergrond. Deze slagschaduw draait mee met de zon en is het langst bij zonsopgang en -ondergang in de winter.

Tiphoogte: De tiphoogte van een windmolen geeft de maximale hoogte weer die de tip van de bladen kan bereiken. Dit is de ashoogte met daarbij opgeteld de lengte van het rotorblad.

TWh: Het jaarlijkse elektriciteitsgebruik van heel Nederland wordt uitgedrukt in terawattuur (TWh), ofwel miljarden kWh. 1 TWh staat ongeveer gelijk aan de opwek van 57 windmolens van 5 MW of 1000 hectare aan zonnepark.

Woonkern: Dat deel van de gemeente dat als aaneengesloten geheel beschouwd wordt en prioritair in aanmerking komt als woonomgeving.

Zachte belemmeringen: Belemmeringen vanuit wet- en regelgeving die aandachtspunten meegeven maar geen absolute uitsluiting zijn voor de ontwikkeling van een windmolen.

Bijlage 2. Gebiedsanalyse windenergie (2022)

Bijlage 3. Participatieverslag

Bosch & van Rijn
Franz-Lisztplantsoen 220
3533 JG Utrecht
030 – 677 6466

Auteurs
Daan Booij MSc.

Opdrachtgever
Gemeente Berkelland

Gebiedsanalyse windenergie

Gemeenten Berkelland en Oost Gelre

Gebiedsanalyse windenergie

Gemeenten Berkelland en Oost Gelre

Datum	15 december 2022
Versie	2.1
Auteur	Daan Booij
Tweede lezer	Steven Velthuijsen

Bosch & Van Rijn
Franz-Lisztplantsoen 220
3533 JG Utrecht

Tel: 030-677 6466
Mail: info@boschenvanrijn.nl
Web: www.boschenvanrijn.nl

© Bosch & Van Rijn 2022
Behoudens hetgeen met de opdrachtgever is overeengekomen, mag in dit rapport vervatte informatie niet aan derden worden bekendgemaakt. Bosch & Van Rijn BV is niet aansprakelijk voor schade door het gebruik van deze informatie

Inhoudsopgave

HOOFDSTUK 1 INLEIDING 3
1.1 Aanleiding 3

HOOFDSTUK 2 RUIMTELIJKE ANALYSE 4
2.1 Introductie 4
2.2 Harde belemmeringen 4
2.3 Zachte belemmeringen 5
2.4 Woningen en woonkernen 6

HOOFDSTUK 3 POTENTIE 9
3.1 Aantal windturbines 9
3.2 Energieopbrengst 10

HOOFDSTUK 4 GELUID EN HINDER 12
4.1 Indicatieve geluidscontouren 12
4.2 Aantal ernstig gehinderden 12

BIJLAGE A BELEMMERINGENKAARTEN 16
BIJLAGE B POTENTIEKAARTEN WINDTURBINES 21

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De gemeente Berkelland en de gemeente Oost Gelre zijn op zoek naar goed onderbouwde normen voor windturbines, waarmee zij gezamenlijk de inwoners, de gemeenteraden, de RES-partners en de rechtspraak kunnen meenemen. In dit kader vragen zij om een gebiedsanalyse die ter voorbereiding kan dienen voor het stellen van normen die de door de raad gewenste bescherming kan bieden. Voorliggend onderzoek biedt een doorkijk richting het stellen van deze normen en het onderbouwen hiervan. De gemeenten Berkelland en Oost Gelre hebben beide een andere insteek bij de gebiedsanalyse. Voor Berkelland dient de gebiedsanalyse voor de herijking of herziening van haar RODE-beleid (Ruimtelijke Ordening en Duurzame Energieopwekking). Voor Oost Gelre dient de gebiedsanalyse om keuzes te maken bij het opstellen van windbeleid waarbij hoofdzakelijk wordt gekeken naar zoekgebieden uit de RES 1.0 Achterhoek.

De gebiedsanalyse is uitgevoerd voor het hele grondgebied van de gemeente Berkelland en voor de gemeente Oost Gelre is alleen het RES-gebied K onderzocht[1]. Figuur 1 toont het plangebied.

Figuur 1 **Plangebied Berkelland en Oost Gelre.**

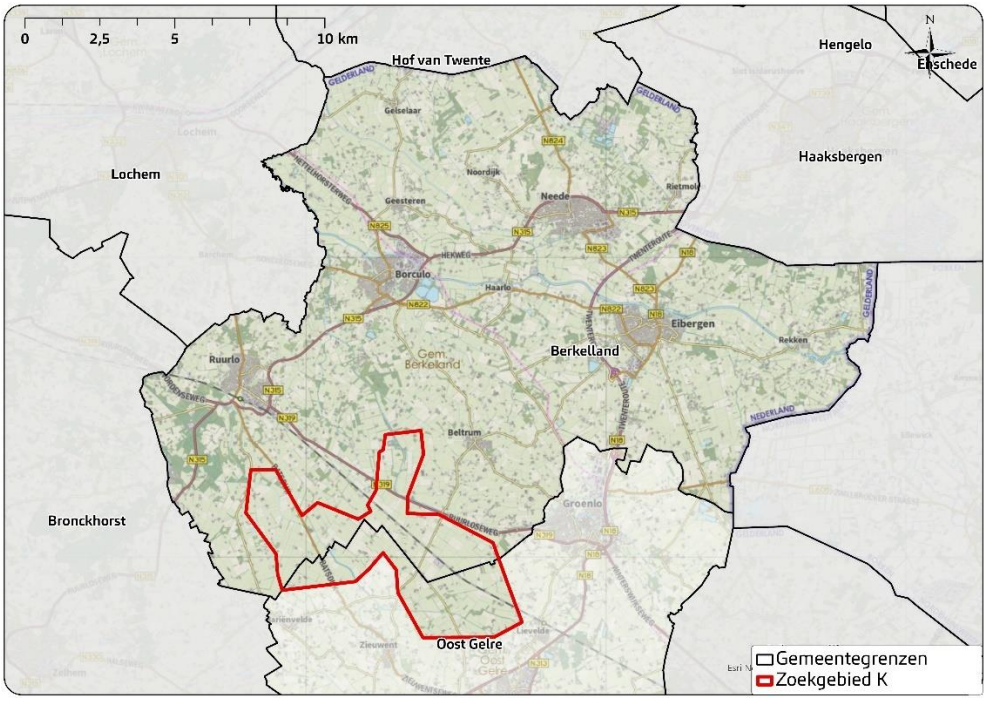

[1] Oost Gelre overweegt eenzelfde gebiedsanalyse voor zoekgebied I uit te voeren

Hoofdstuk 2 Ruimtelijke analyse

2.1 Introductie

De ruimtelijke beperkingen voor windturbines zijn een gevolg van het feit dat voldoende afstand tot verschillende objecten (zoals woningen) en bestemmingen (zoals vaarwegen) moet worden aangehouden. Omdat dit soort objecten en bestemmingen normaal gesproken een belemmering voor het ontwikkelen van windturbines opleveren, worden zij in dit hoofdstuk belemmeringen genoemd. We onderscheiden harde en zachte belemmeringen. Binnen harde belemmeringen zijn windturbines (hoogstwaarschijnlijk) uitgesloten. Locaties binnen zachte belemmeringen zijn niet uitgesloten, maar dan gelden er wel aandachtpunten. Als uitgangspunt in de analyse worden windturbines aangehouden met een ashoogte van 150 meter en een rotordiameter van 150 meter (tiphoogte 225 meter). Ervan uitgaande dat de windturbines binnen circa vijf jaar worden gebouwd, is de verwachting dat tenminste deze omvang nodig is om in de komende jaren tot een rendabele businesscase te komen.

2.2 Harde belemmeringen

Vanuit landelijke wet- en regelgeving gelden normen[2] ten aanzien van geluid, slagschaduw en externe veiligheid. Rondom harde belemmeringen zijn minimale afstanden aangehouden die volgen uit, of zijn afgeleid van, wet-/regelgeving en beleid. Concreet gaat het om de onderstaande 'harde belemmeringen' voor windturbines met de bijbehorende bufferafstanden:

- Woningen (250m)
- Overige bebouwing (75m)
- Spoorwegen (86m)
- Rijkswegen (75m)
- Vaarwegen (125m)
- Hoogspanningsinfrastructuur (225m)
- Buisleidingen zoals aardgasleidingen (225m)
- Luchtvaartrestrictievlakken
- Bestaande windturbines (300m)
- Natura 2000 gebieden (75m)
- Natuurnetwerk Nederland (75m)

Figuur 2 toont de harde belemmeringen op kaart. Een afstand van 250 meter tot woningen is aangehouden als harde belemmering en wordt gezien als het absolute minimum. Dit betekent dat met betrekking tot geluidshinder deze afstand voldoende is om voor een zeer stil windturbinetype aan de voorheen geldende norm van 47 dB Lden[3] uit het Activiteitenbesluit te voldoen. Paragraaf 2.4 gaat verder in

[2] Op 30 juni 2021 heeft de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State uitspraak gedaan in een zaak over de uitbreiding van Windpark Delfzijl Zuid (ECLI:NL:RVS:2021:1395). Deze uitspraak heeft gevolgen voor het toepassen van de algemene regels voor windturbines in het Activiteitenbesluit milieubeheer en de Activiteitenregeling milieubeheer.

[3] Lden is het jaargemiddelde invallende geluidsniveau (den = day, evening, night), inclusief straffactoren. Omdat geluid in de avond en nacht als hinderlijker wordt ervaren, wordt er een straffactor van 5 dB in de avondperiode en 10 dB in de nachtperiode aan het geluidsniveau toegevoegd. Vanwege deze straffactoren zijn de daadwerkelijk ervaren geluidsniveaus lager dan het Lden gemiddelde.

op de afstand tot woningen en daarin worden er meer afstanden tot woningen onderzocht.

Figuur 2 **Projectgebied met harde belemmeringen.**

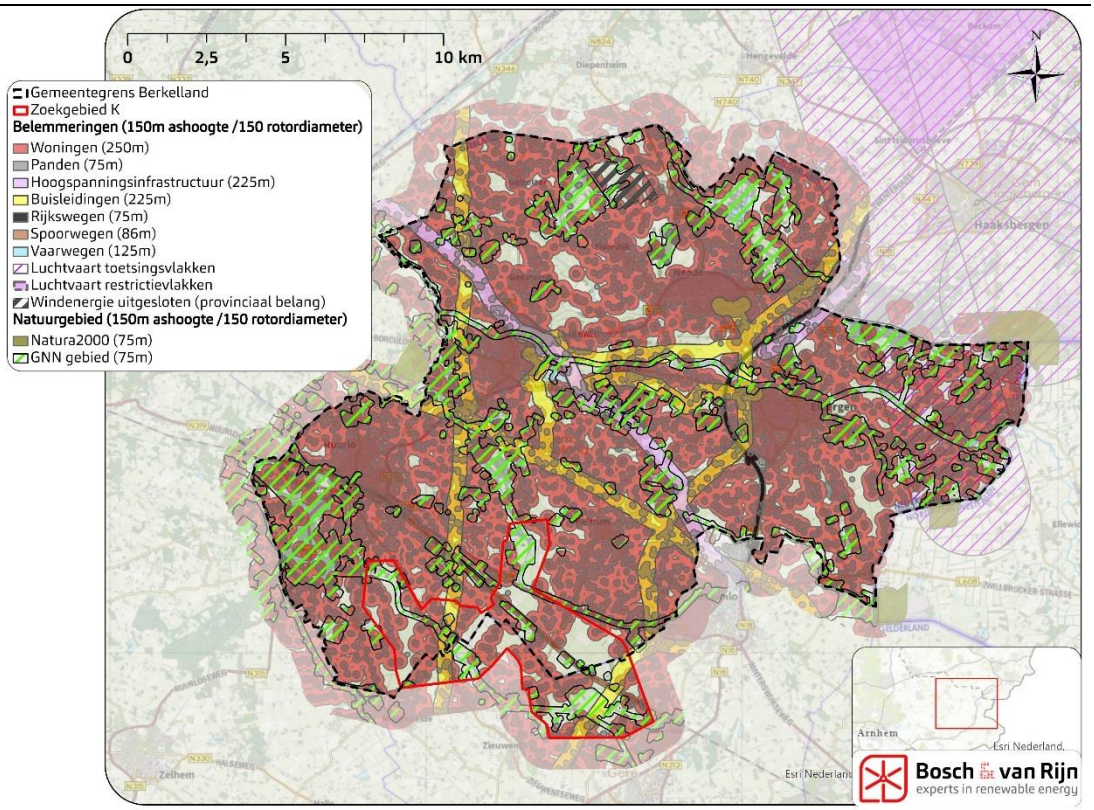

2.3 Zachte belemmeringen

Naast harde belemmeringen zijn er zachte belemmeringen met aandachtspunten vanuit wetgeving, regelgeving en beleid die van invloed op de kansrijkheid van windturbines kunnen zijn. Deze gebieden worden als minder wenselijk beschouwd voor het plaatsen van windturbines. Windturbines binnen de gebieden met zachte belemmeringen worden echter niet op voorhand uitgesloten en daarom beschouwen wij deze niet als uitsluitingsgebied in deze analyse. Figuur 3 toont de zachte belemmeringen op kaart met in onderstaande tabel de belemmeringen met bufferafstanden.

- Groene ontwikkelingszone (75m)
- Vrijwaringszone antenneveld (75m)
- Stiltegebieden (75m)
- Grens Duitsland (377m)

Figuur 3 **Projectgebied met zachte belemmeringen.**

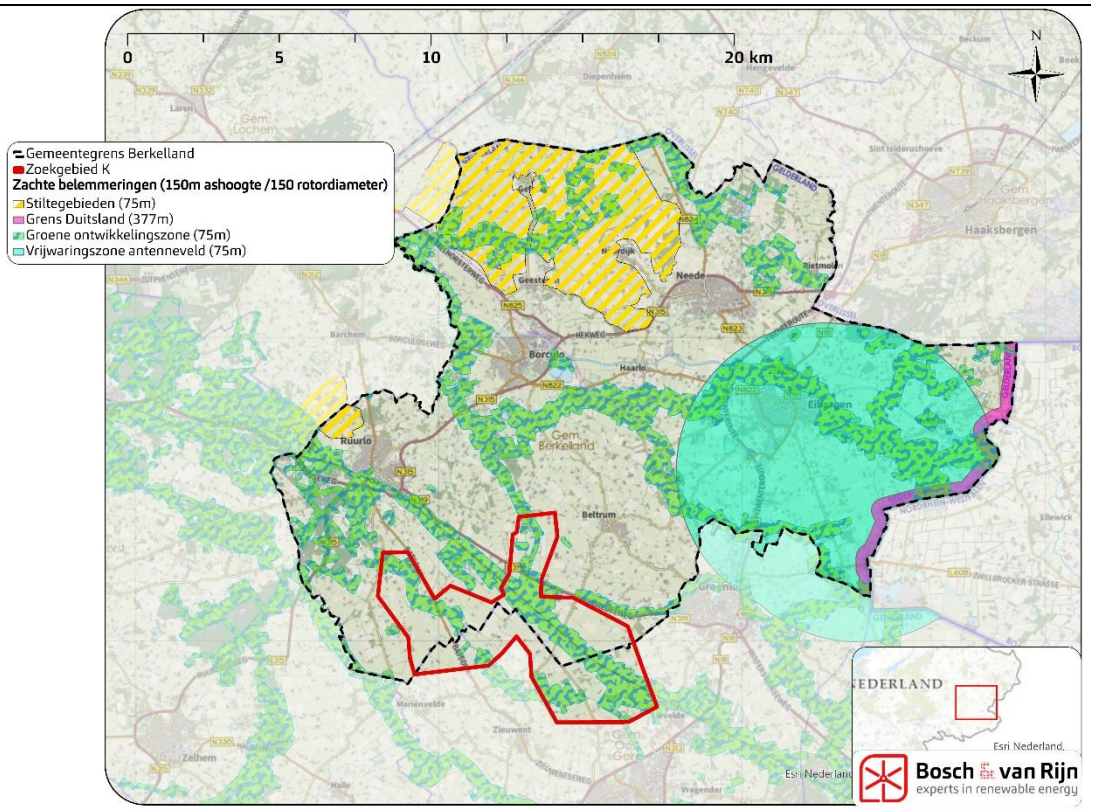

2.4 Woningen en woonkernen

Voor de afstand tot woningen en woonkernen is een 'twee-sporen' aanpak toegepast. De twee-sporen aanpak gaat uit van trechtering, waarbij eerst op een hoger abstractieniveau de minimumafstand tot woonkernen wordt onderzocht, alvorens op een gedetailleerder niveau een minimumafstand tot verspreid liggende woningen (in het buitengebied) wordt onderzocht, binnen de gebieden die voldoen aan de afstandsnorm voor woonkernen.

Ten eerste een ruimtelijke trechtering waarbij aannames voor een minimumafstand tot woonkernen worden onderzocht om geringe hinder op grote aantallen woningen te beperken. Minimumafstanden kunnen leiden tot zoekgebieden voor windenergie. Voor de afstand tot woonkernen zijn de volgende afstanden aangehouden:

- 600 meter (dit komt overeen met 4x een ashoogte van 150 meter)
- 900 meter (dit komt overeen met 4x een tiphoogte van 225 meter)
- 2250 meter (dit komt overeen met 10x een tiphoogte van 225 meter)

Ten tweede een nadere trechtering op basis van alle nabijgelegen woningen[4] om hoge mate van hinder op kleine aantallen woningen te beperken. Daarbij gaan wij uit van de huidige situatie, zoals opgenomen in de Basisadministratie Adressen en Gebouwen.
Maximale milieubelasting kan worden geborgd door middel van planregels en/of vergunningvoorschriften. Voor de afstand tot verspreid liggende woningen zijn in

[4] En andere geluidsgevoelige objecten zoals scholen en ziekenhuizen.

dit onderzoek drie afstanden aangehouden. Deze dienen om inzicht te krijgen in de resterende ruimte. Daadwerkelijke milieubescherming kan beter geboden worden met behulp van milieunormen (zoals maximale jaargemiddelde geluidsbelasting en maximale slagschaduwduur per jaar) in plaats van met behulp van afstandsnormen. De gehanteerde onderzoeksafstanden tot woningen zijn:

- 250 meter (dit komt overeen met een vuistregelafstand waarbij met een zeer stil windturbinetype aan de 47 dB Lden kan worden voldaan, (absoluut minimum));
- 400 meter (dit komt overeen met een vuistregelafstand waarbij met een gemiddeld windturbinetype aan een norm van 47 dB Lden kan worden voldaan);
- 600 meter (dit komt overeen een vuistregelafstand waarbij met een gemiddeld windturbinetype aan een norm van 45 dB Lden kan worden voldaan).

De drie afstanden tot woonkernen en de drie afstanden tot woningen leiden samen tot 9 scenario's.

Als voorbeeld toont onderstaande afbeelding het scenario met 600 meter tot woonkernen en 400 meter tot woningen. Daarbij zijn in het lichter blauw naast woningen ook andere harde belemmeringen opgenomen die de plaatsing van windturbines verhinderen; zie ook Figuur 2. In Bijlage A zijn voor de bovengenoemde 9 scenario's de belemmeringenkaarten van zoekgebied K opgenomen.

Figuur 4 **Belemmeringenkaart projectgebied bij het scenario: 600 meter tot woonkernen en 400 meter tot individuele woningen. Overige harde belemmeringen zijn ook meegenomen.**

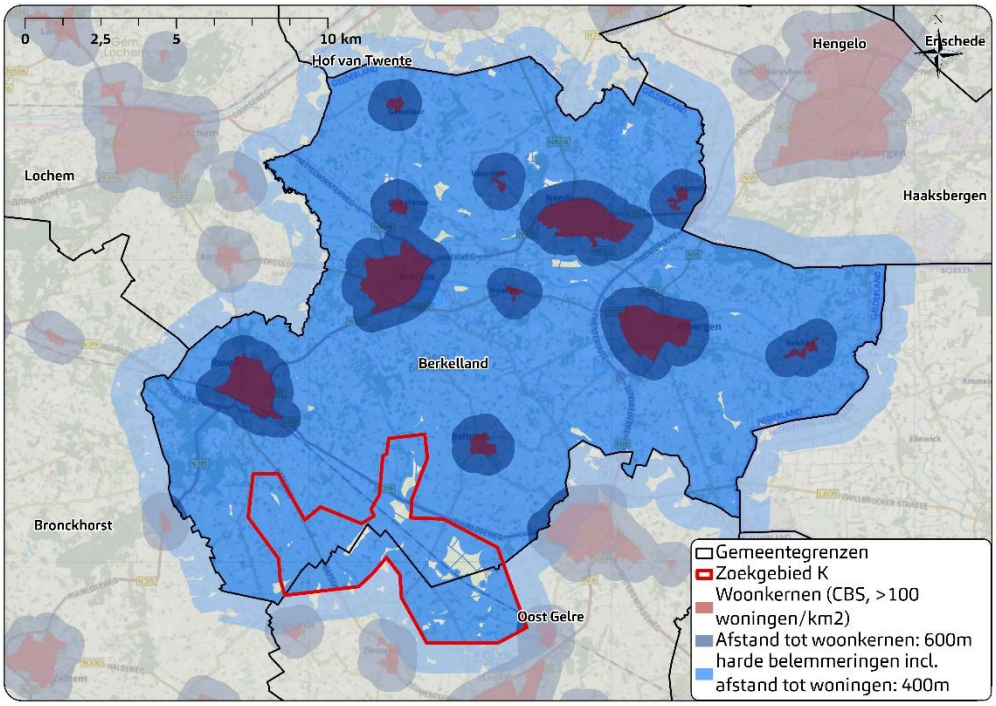

Aanvullend is in Figuur 5 figuur de ingezoomde situatie van zoekgebied K weergegeven.

Figuur 5 **Belemmeringenkaart zoekgebied K - Harde belemmeringen, 600 meter tot woonkernen en 400 meter tot individuele woningen**

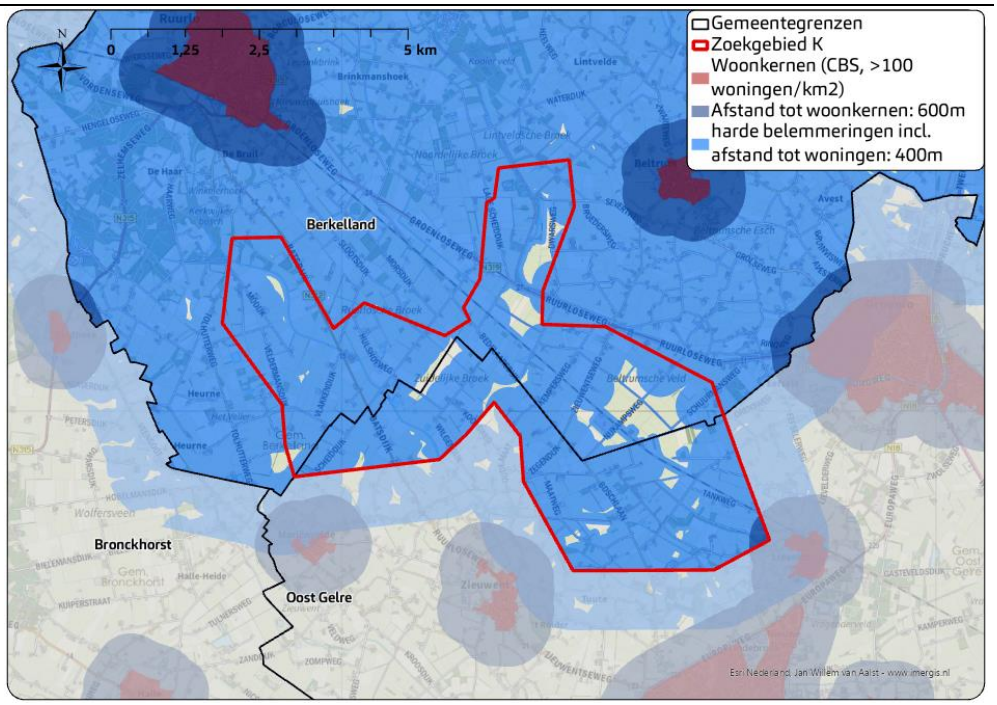

Hoofdstuk 3 Potentie

3.1 Aantal windturbines

Op basis van de belemmeringenkaart is het plaatsingspotentieel per scenario opgemaakt. Om te voorkomen dat er op elke locatie waar enige ruimte ligt (en te voorkomen dat dit tot onrealistische opstellingen leidt met veel verspreid liggende solitaire windturbines) geldt dat er ten minste 2 windturbines per locatie moeten kunnen worden geplaatst. Omdat windturbines niet te dicht bij elkaar geplaatst kunnen worden (ze zouden elkaar dan de wind ontnemen) is hierbij rekening gehouden met een minimale onderlinge afstand van viermaal de rotordiameter (een vuistregel). Ervaring en data van recent gebouwde windparken leren dat dit vaak voldoende onderlinge afstand tussen de windturbines is.

In Tabel 1 is voor de verschillende scenario's het plaatsingspotentieel weergegeven. In Bijlage B zijn voor de 9 scenario's de opstellingsvarianten van zoekgebied K opgenomen.

Figuur 6 **Plaatsingspotentieel projectgebied - 600 meter tot woonkernen en 400 meter tot woningen.**

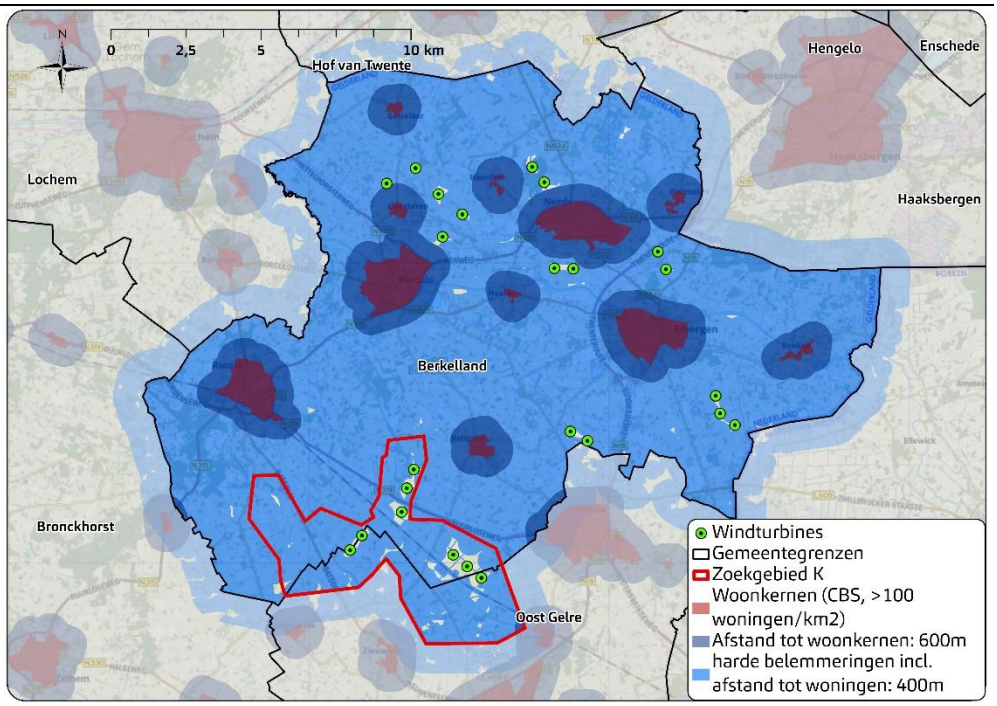

Figuur 7 **Plaatsingspotentieel zoekgebied K - 600 meter tot woonkernen en 400 meter tot woningen.**

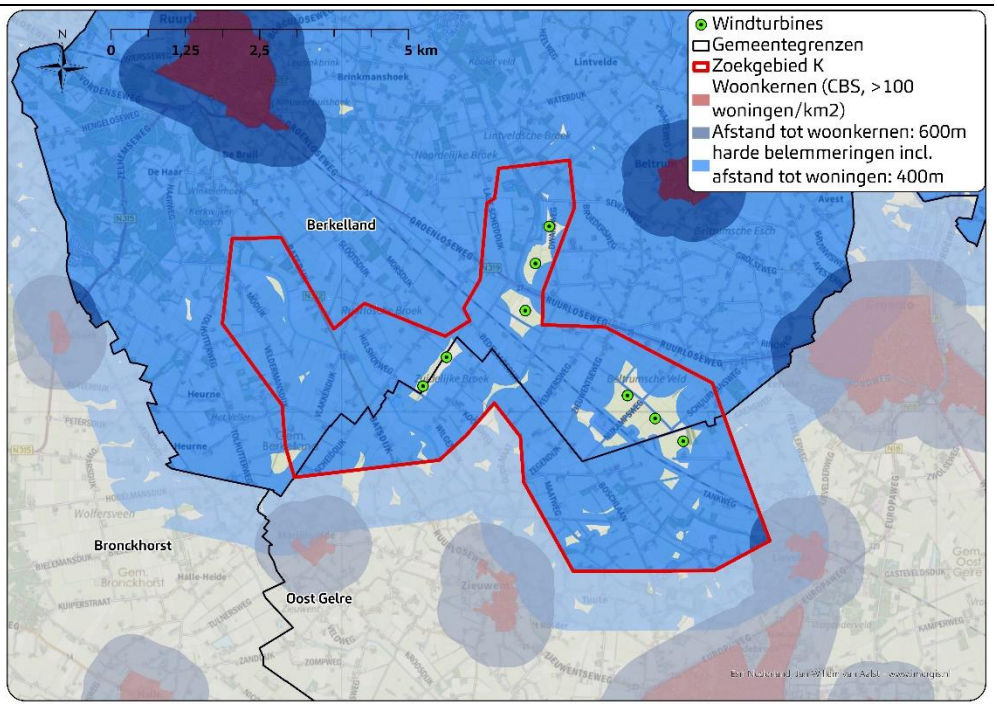

Tabel 1 **Potentie aantal windturbines per scenario.**

Afstand tot woningen	Gehele projectgebied			Zoekgebied K		
	Afstand tot woonkernen			Afstand tot woonkernen		
	600m	900m	2250m	600m	900m	2250m
250 meter	299	253	85	57	57	32
400 meter	24	21	10	8	8	7
600 meter	3	3	3	3	3	3

- De scenario's met 250 meter afstand tot individuele woningen leidt tot een zeer groot aantal potentieel te plaatsen windturbines. Dit is een volstrekt onrealistisch scenario, omdat op nagenoeg elk onbelemmerd gebied (wat in deze scenario's een relatief groot gebied is) windturbines worden geplaatst wat zeer onwenselijk is voor de inwoners van Berkelland en Oost Gelre.
- Bij een norm van 600 meter afstand tot individuele woningen maakt voor de potentie niet uit welke afstandsnorm tot woonkernen wordt toegepast (het potentiële aantal windturbines is altijd 3).
- Bij een norm van 600 meter afstand tot individuele woningen passen er alleen windturbines in zoekgebied K en niet in het overige deel van de gemeente Berkelland.

3.2 Energieopbrengst

Windturbines genereren elektriciteit uit windenergie. De bruto elektriciteitsproductie van een windturbine volgt uit een vermenigvuldiging van de vermogenscurve met het windaanbod. Vervolgens worden over deze bruto elektriciteitsproductie

nog elektriciteitsverliezen in rekening gebracht (bijvoorbeeld als gevolg van stilstand voor onderhoud), dan resulteert dit in de netto elektriciteitsproductie. In Tabel 2 is de netto elektriciteitsproductie van de verschillende scenario's weergegeven. Als uitgangspunt voor de berekening is de Vestas V150 met een vermogen van 5,6 MW aangehouden. Dit is een representatief windturbinetype voor het betreffende formaat.

Tabel 2 **Verwachte netto elektriciteitsproductie per scenario in TWh/jr.**

Afstand tot woningen	Gehele projectgebied			Zoekgebied K		
	Afstand tot woonkernen			Afstand tot woonkernen		
	600m	900m	2250m	600m	900m	2250m
250 meter	6,06	5,13	1,72	1,16	1,16	0,65
400 meter	0,49	0,43	0,20	0,16	0,16	0,14
600 meter	0,06	0,06	0,06	0,06	0,06	0,06

De RES Achterhoek heeft voor de gemeente Berkelland een bod uitgebracht op zoekgebied K van 0,071 TWh. Vanuit Oost Gelre is een bod gedaan voor 0,058 TWh voor zoekgebieden K en I samen[5]. Voor gemeente Berkelland betekent dat met een bijdrage van 4 windturbines (waarmee in dit onderzoek is gerekend) aan de doelstelling wordt voldaan en voor gemeente Oost Gelre, afhankelijk van de verdeling van het aantal windturbines in zoekgebied K en I, tussen de 0 en 3 windturbines.

[5] https://www.resachterhoek.nl/res+10/default.aspx

Hoofdstuk 4 Geluid en hinder

4.1 Indicatieve geluidscontouren

Figuur 8 biedt inzicht in de geluidsbelasting van windturbines op de omgeving met behulp van afstandslijnen rondom windparklocaties. Afstanden van 400, 600 en 800 meter komen grofweg overeen met een jaargemiddelde geluidsbelasting van 47, 45 en 43 dB Lden. De oranje contour komt overeen de voorheen geldende norm van 47 dB Lden uit het Activiteitenbesluit.

Figuur 8 **Zoekgebied K - Indicatieve geluidscontouren.**

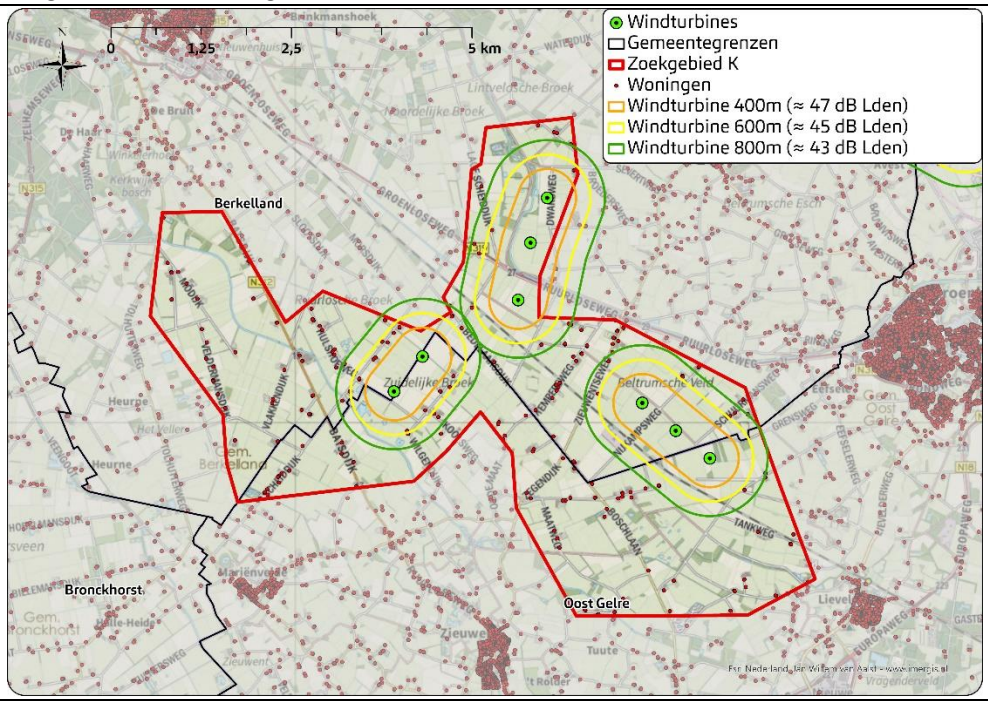

4.2 Aantal ernstig gehinderden

4.2.1 *Dosis-effectrelatie*

Een dosis-effectrelatie (ook wel dosis-hinderrelatie genoemd) is een verband tussen de hoogte van de geluidsbelasting van een bepaalde bron en het bijbehorende percentage ernstig gehinderden. Verschillende soorten geluid kennen een verschillende dosis-effectrelatie, zoals geïllustreerd in onderstaande figuur. Hoe sneller een grafiek stijgt, des te hinderlijker wordt het geluid ervaren. Zoals uit de grafiek blijkt is windturbinegeluid hinderlijker dan weg- en railverkeersgeluid. Dat is ook de reden dat windturbinegeluid doorgaans een lagere normgrens kent. De hinderlijkheid

van windturbinegeluid wordt o.a. veroorzaakt door het kenmerkende ritmische karakter van het geluid van de wieken die de mast passeren, de zogenaamde amplitudemodulatie.

Figuur 9 **Relatie tussen Lden en het percentage ernstig gehinderden (binnenshuis) bij verschillende bronnen (Verheijen, et al., 2009). De normen voor railverkeer (68 dB Lden) en wegverkeer (58 dB Lden) zijn met rode cirkels weergegeven en liggen rond de 9-10%. Voor windturbinegeluid ligt een vergelijkbaar hinderpercentage ronde de 47 dB Lden.**

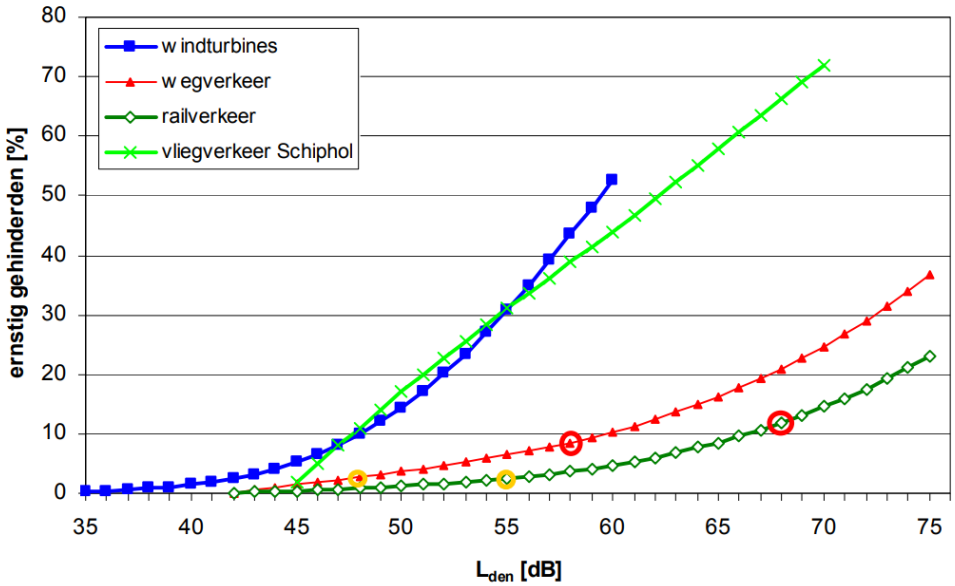

De dosis-effectrelatie voor windturbinegeluid (blauwe lijn in bovenstaande figuur) kan vervolgens gebruikt worden om te berekenen hoe groot het verwachte percentage ernstig gehinderden is binnen elk van deze woningen.

De berekening van het hinderpercentage maakt gebruik van de polynome functie die is gegeven in (Janssen, Vos, & Eisses, A., 2008).

$$\%HA_{binnen} = -107{,}6 + 9{,}656\, L_{den} - 0{,}289\ {L_{den}}^2 + 0{,}002894\ {L_{den}}^3$$

Deze formule beschrijft de blauwe lijn in Figuur 9.

Met het aantal inwoners en het aantal huishoudens van de gemeenten Berkelland en Oost Gelre om te komen tot een gemiddeld aantal bewoners per gevoelig object.

Tabel 3 **Demografische gegevens woningen in de gemeenten Berkelland en Oost Gelre. Bron: https://allecijfers.nl, 2022.**

	Berkelland	Oost Gelre
Inwoners	43.850	29.603
Huishoudens (hh)	18.967	12.472
Inwoners per (hh)	2,3	2,4
Gemiddelde aantal bewoners	2,3	

Rekenvoorbeeld:
Een woning ondervindt 45 dB L_{den} als gevolg van het windpark. Invullen in bovenstaande polynome functie leidt tot een percentage ernstig gehinderden van 5,4%.

Bij een verwacht aantal bewoners van 2,3 per huishouden leidt dat tot 0,12 ernstig gehinderden voor de woning.

4.2.2 *Aantal gehinderden zonder mitigatie/normstelling*

Onderstaande tabel toont het verwachte aantal ernstig gehinderden als gevolg van de windturbines voor wat betreft geluid, wanneer geen beperkende geluidsnorm wordt opgenomen.

Tabel 4 **Aantal ernstig gehinderden**

Afstand tot woningen	Gehele projectgebied			Zoekgebied K		
	Afstand tot woonkernen			Afstand tot woonkernen		
	600m	900m	2250m	600m	900m	2250m
250 meter	2942	2349	466	56	56	29
400 meter	159	109	15	13	13	9
600 meter	3	3	3	3	3	3

Tabel 5 geeft de verdeling van het aantal ernstig gehinderden over de verschillende gemeenten weer als gevolg van de windturbines in zoekgebied K. Hieruit kan worden opgemaakt dat de windturbines in zoekgebied K twee of meer keer zoveel ernstig gehinderden in Berkeland opleveren dan in Oost Gelre.

Tabel 5 **Verdeling aantal ernstig gehinderden tussen Berkelland, Oost Gelre en andere gemeenten als gevolg van windturbines in zoekgebied K. De notatie is Berkelland/Oost Gelre/andere gemeenten (indien van toepassing). De som van deze getallen komt steeds overeen met het aantal gehinderden in zoekgebied K zoals weergegeven in Tabel 4.**

Afstand tot woningen	Afstand tot woonkernen		
	600m	900m	2250m
250 meter	32 / 15 / 9	32 / 15 / 9	17 / 7 / 5
400 meter	10 / 3	10 / 3	6 / 3
600 meter	2 / 1	2 / 1	2 / 1

4.2.3 *Conclusie aantal gehinderden*

- De scenario's die uitgaan van 250 meter tot individuele woningen leiden tot een zeer groot aantal ernstig gehinderden. Daarbij is het belangrijk om te beseffen dat deze theoretische exercitie (met honderden windturbines binnen het plangebied) een volstrekt onrealistisch scenario is dat enkel is bedoeld om de maximale theoretische potentie (en hinder) in beeld te brengen.
- De windturbines binnen zoekgebied K liggen relatief verder af van de woonkernen in vergelijking met de windturbines buiten zoekgebied K. Dit is terug te zien in het lagere aantal ernstig gehinderden.
- Bij een eis van 600 meter tot individuele woningen is er enkel ruimte voor windturbines in zoekgebied K, en niet in de rest van Berkelland.

Bijlage A Belemmeringenkaarten

Figuur 10 **Belemmeringenkaart zoekgebied K - Harde belemmeringen, 600 meter tot woonkernen en 250 meter tot individuele woningen**

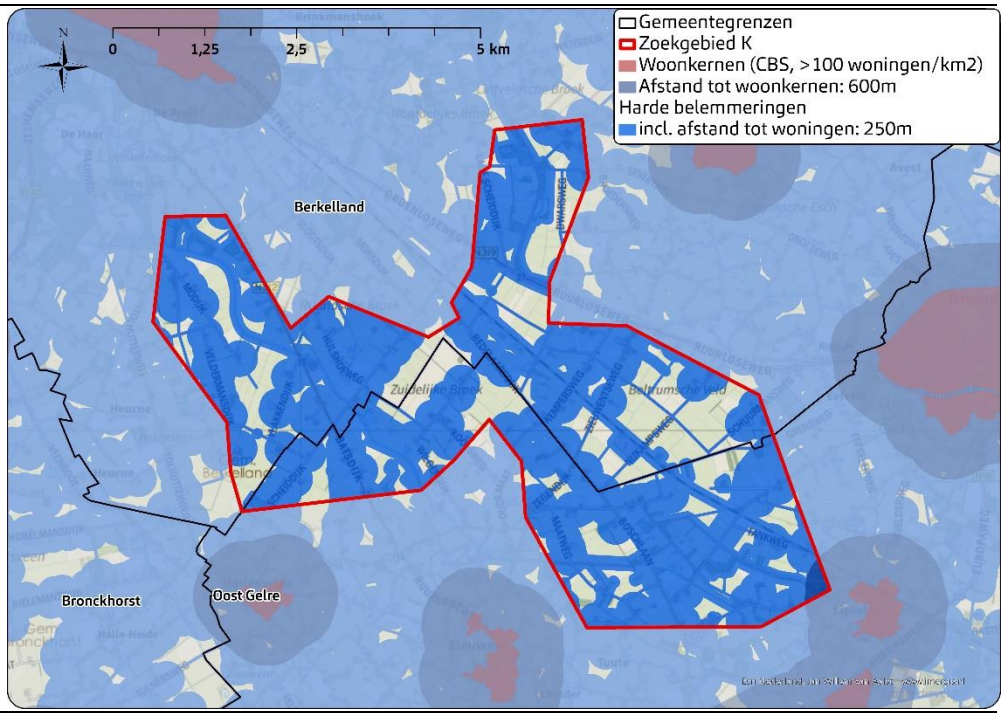

Figuur 11 **Belemmeringenkaart zoekgebied K - Harde belemmeringen, 900 meter tot woonkernen en 250 meter tot individuele woningen**

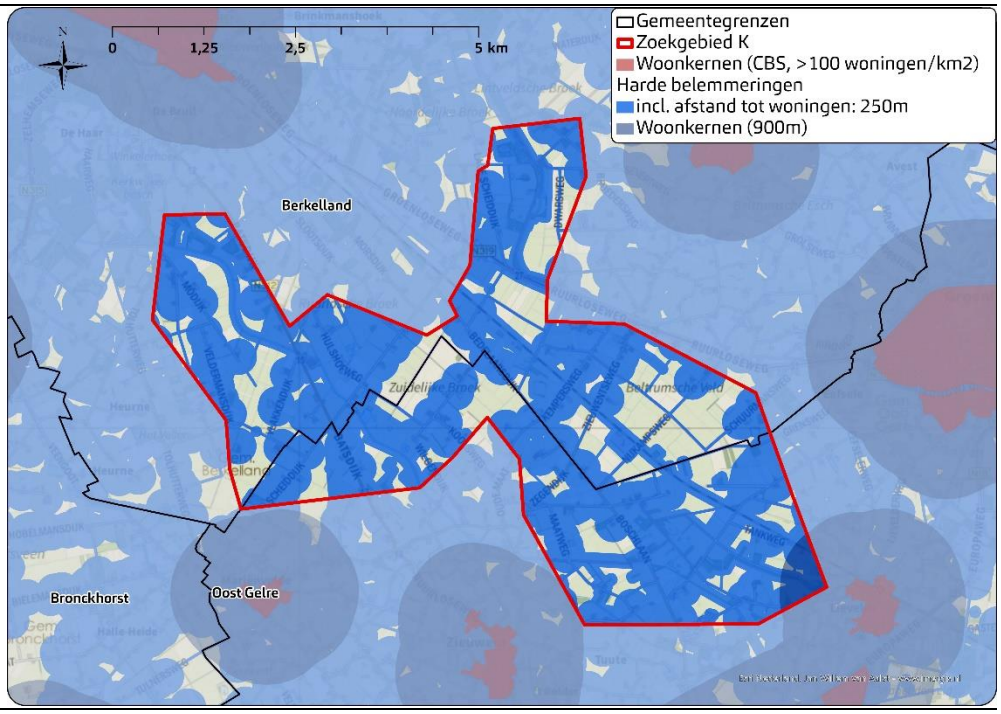

Figuur 12 **Belemmeringenkaart zoekgebied K - Harde belemmeringen, 2250 meter tot woonkernen en 250 meter tot individuele woningen**

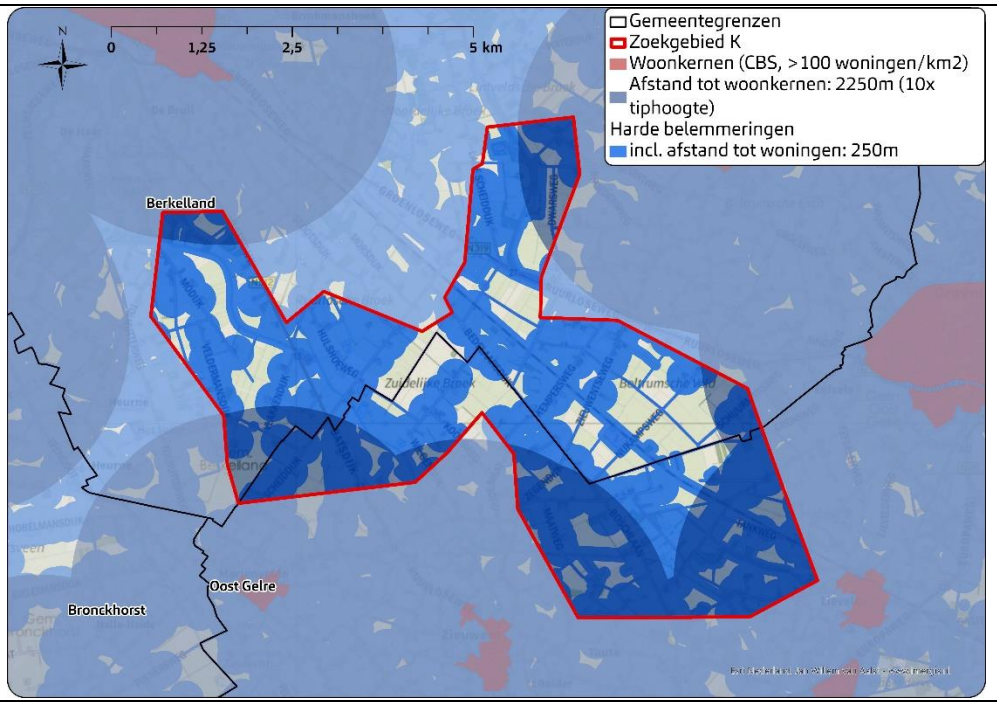

Figuur 13 **Belemmeringenkaart zoekgebied K - Harde belemmeringen, 600 meter tot woonkernen en 400 meter tot individuele woningen**

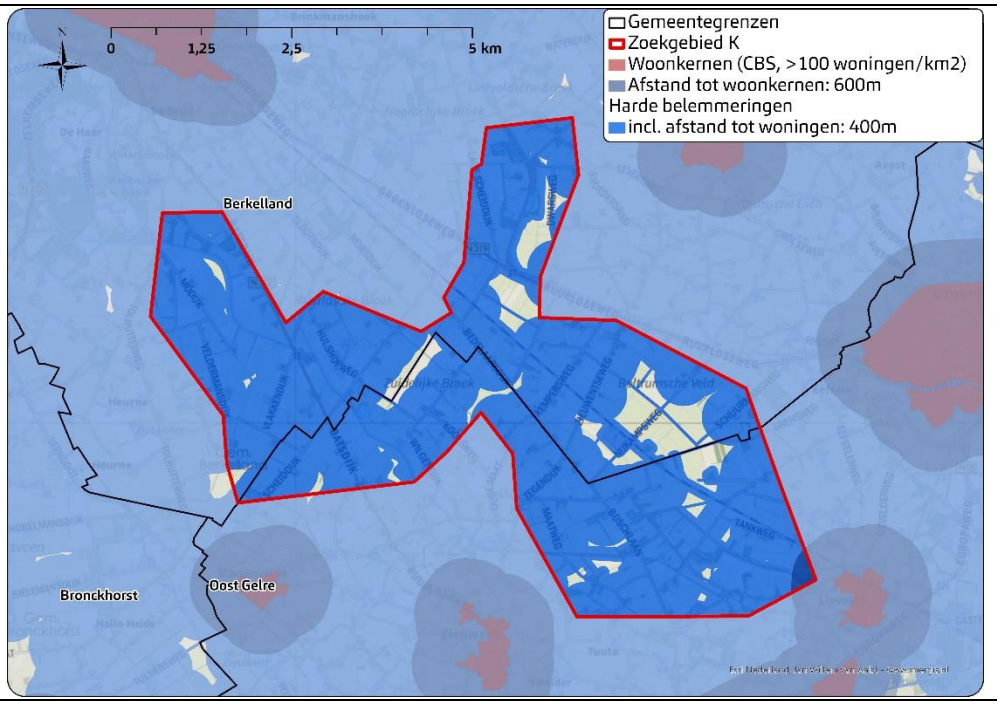

Figuur 14 **Belemmeringenkaart zoekgebied K - Harde belemmeringen, 900 meter tot woonkernen en 400 meter tot individuele woningen**

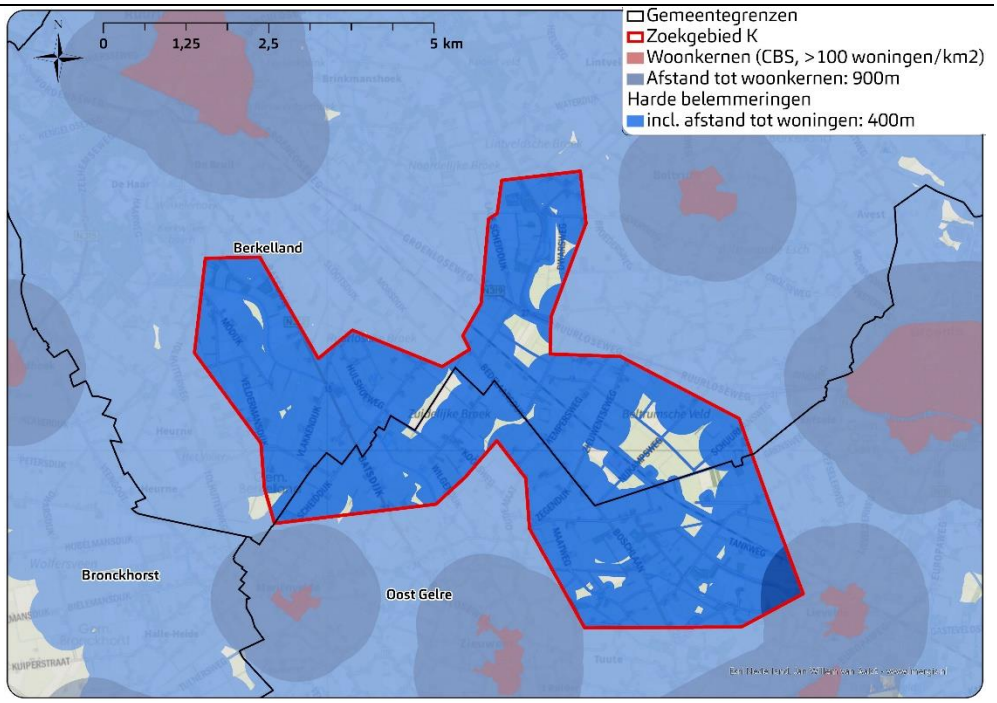

Figuur 15 **Belemmeringenkaart zoekgebied K - Harde belemmeringen, 2250 meter tot woonkernen en 400 meter tot individuele woningen**

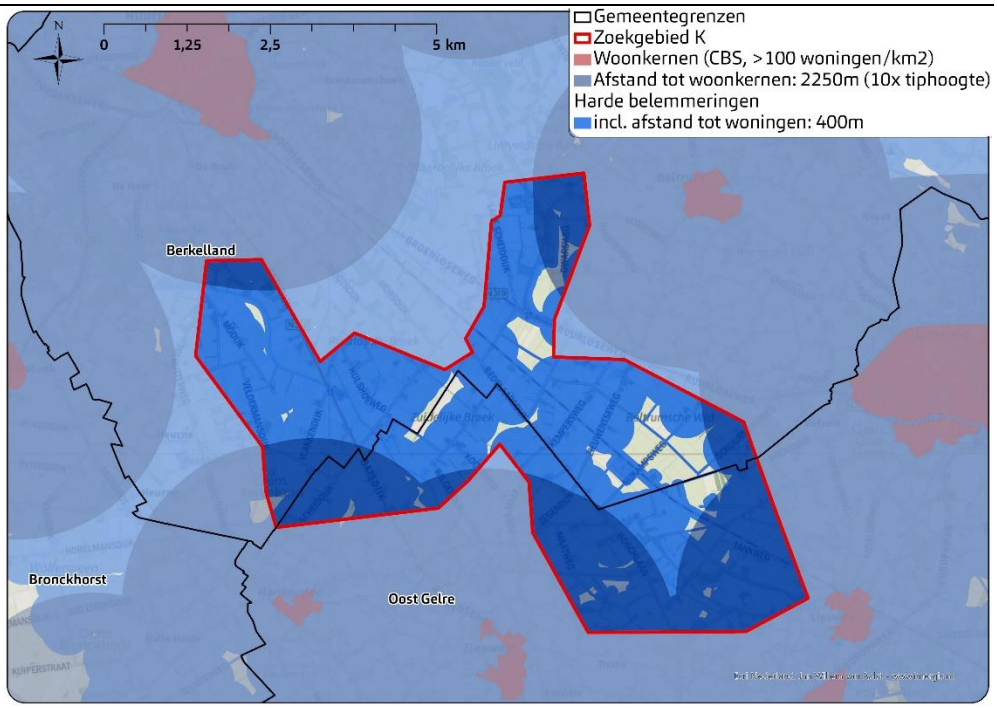

Figuur 16 **Belemmeringenkaart zoekgebied K - Harde belemmeringen, 600 meter tot woonkernen en 600 meter tot individuele woningen**

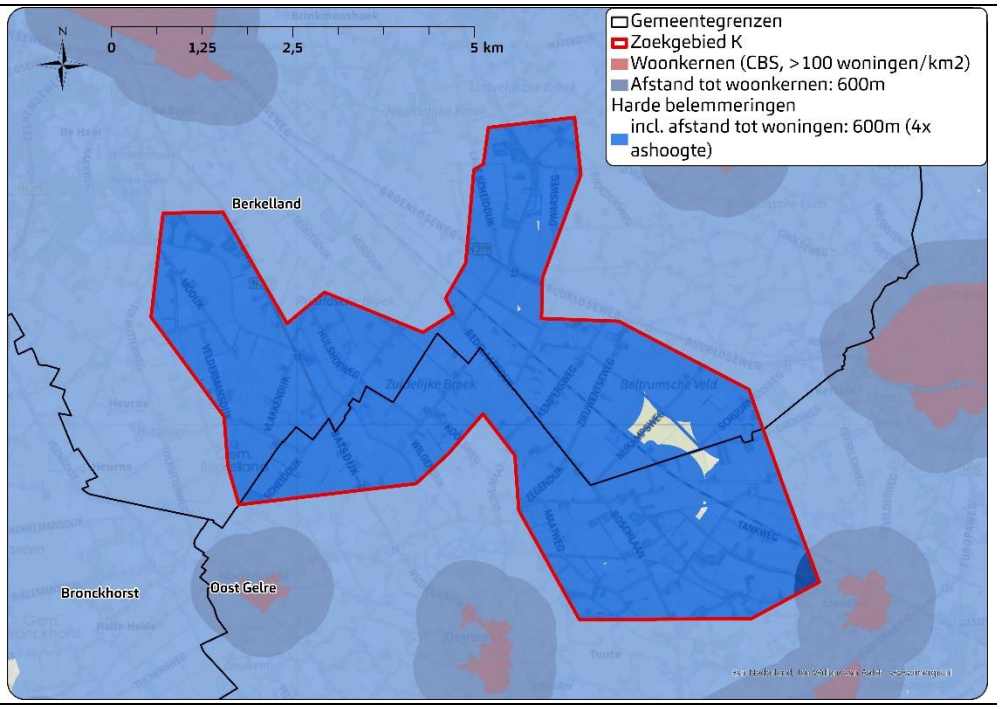

Figuur 17 **Belemmeringenkaart zoekgebied K - Harde belemmeringen, 900 meter tot woonkernen en 600 meter tot individuele woningen**

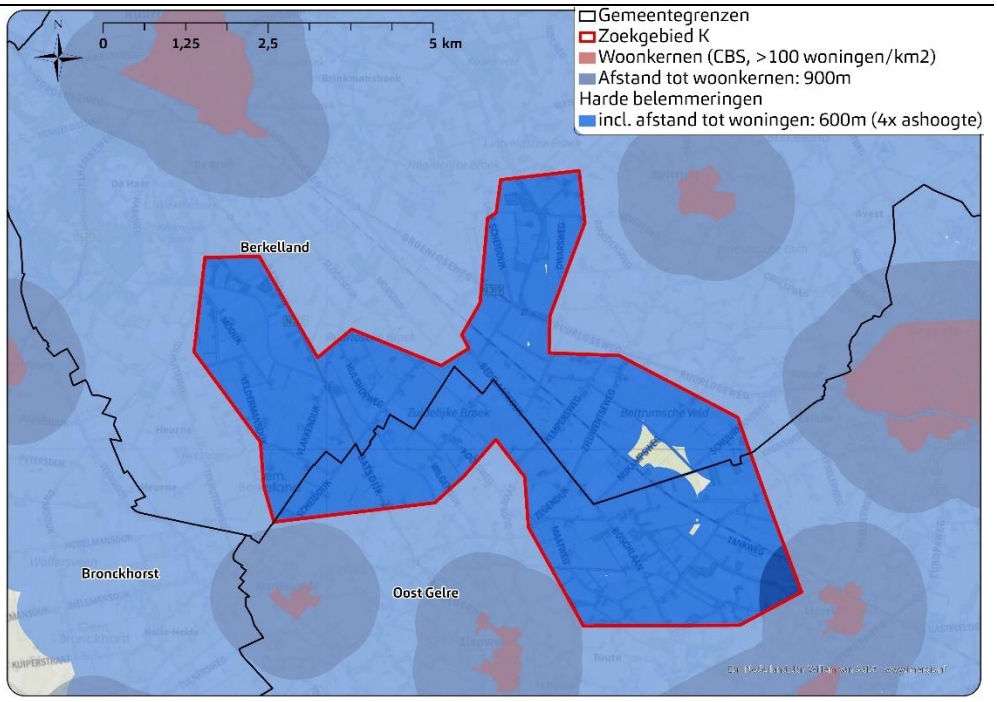

Figuur 18 **Belemmeringenkaart zoekgebied K - Harde belemmeringen, 2250 meter tot woonkernen en 600 meter tot individuele woningen**

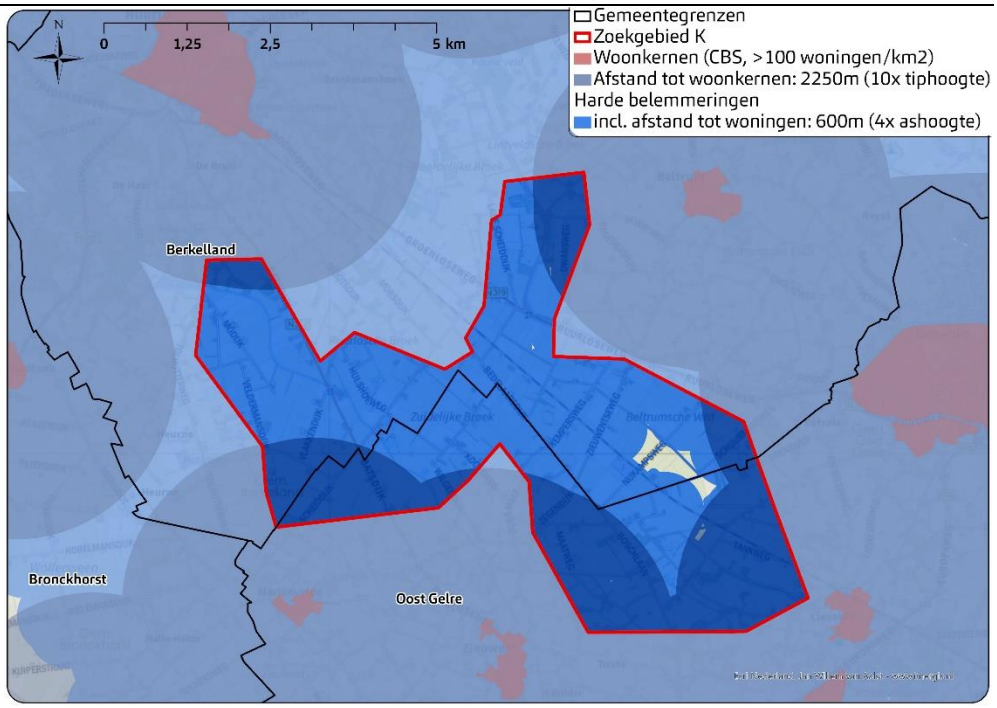

Bijlage B Potentiekaarten windturbines

Figuur 19 **Potentiekaart zoekgebied K - Harde belemmeringen, 600 meter tot woonkernen en 250 meter tot individuele woningen**

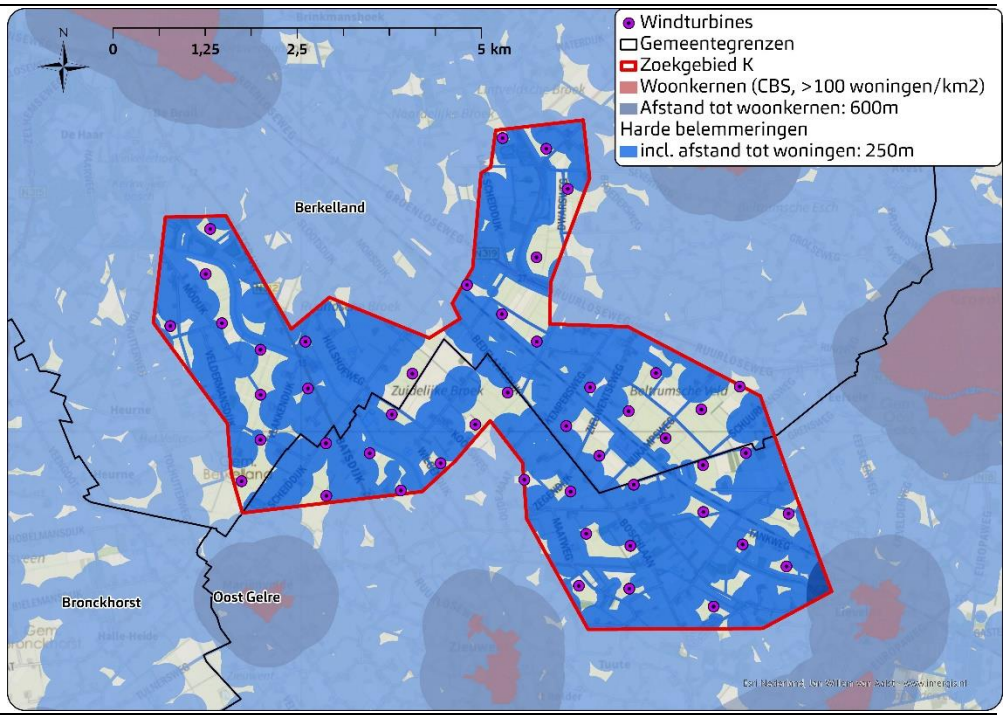

Figuur 20 **Potentiekaart zoekgebied K - Harde belemmeringen, 900 meter tot woonkernen en 250 meter tot individuele woningen**

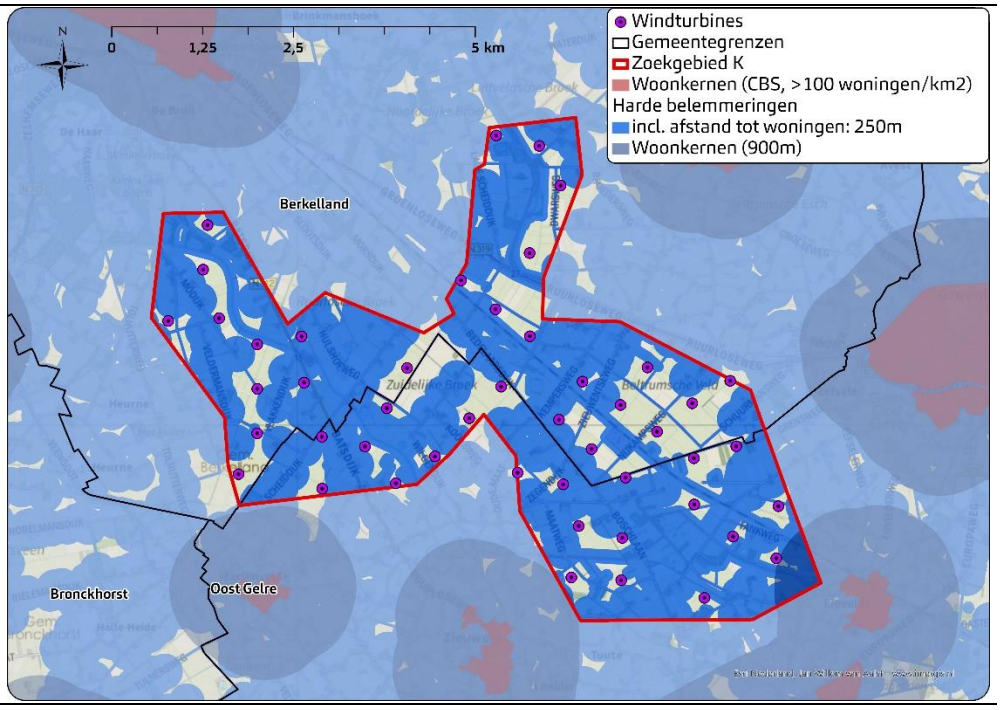

Figuur 21 **Potentiekaart zoekgebied K - Harde belemmeringen, 2250 meter tot woonkernen en 250 meter tot individuele woningen**

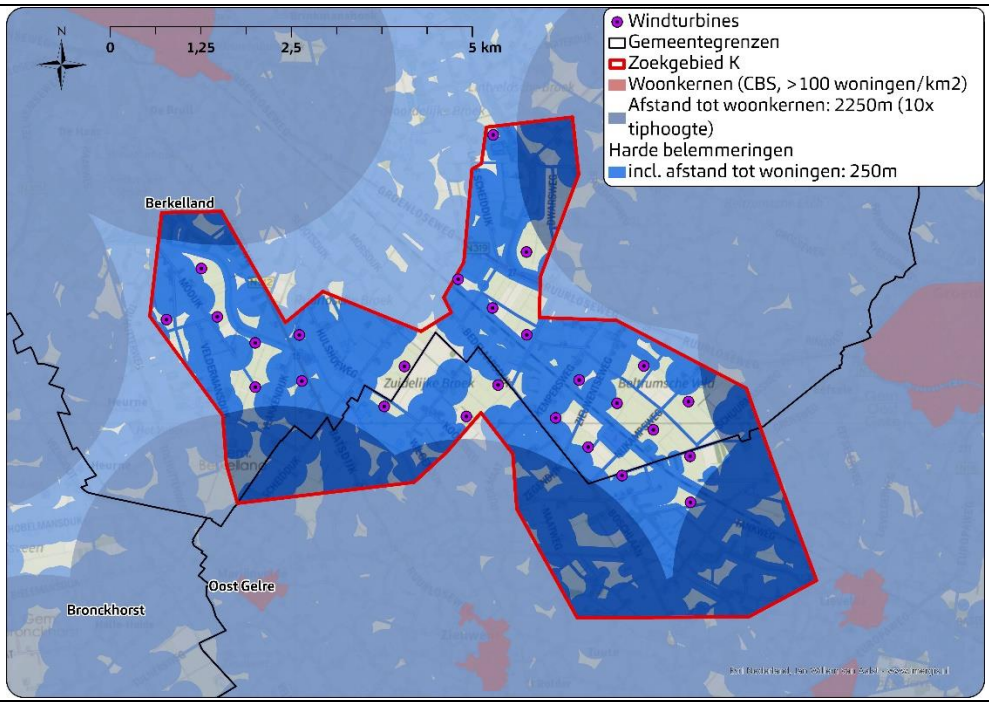

Figuur 22 **Potentiekaart zoekgebied K - Harde belemmeringen, 600 meter tot woonkernen en 400 meter tot individuele woningen**

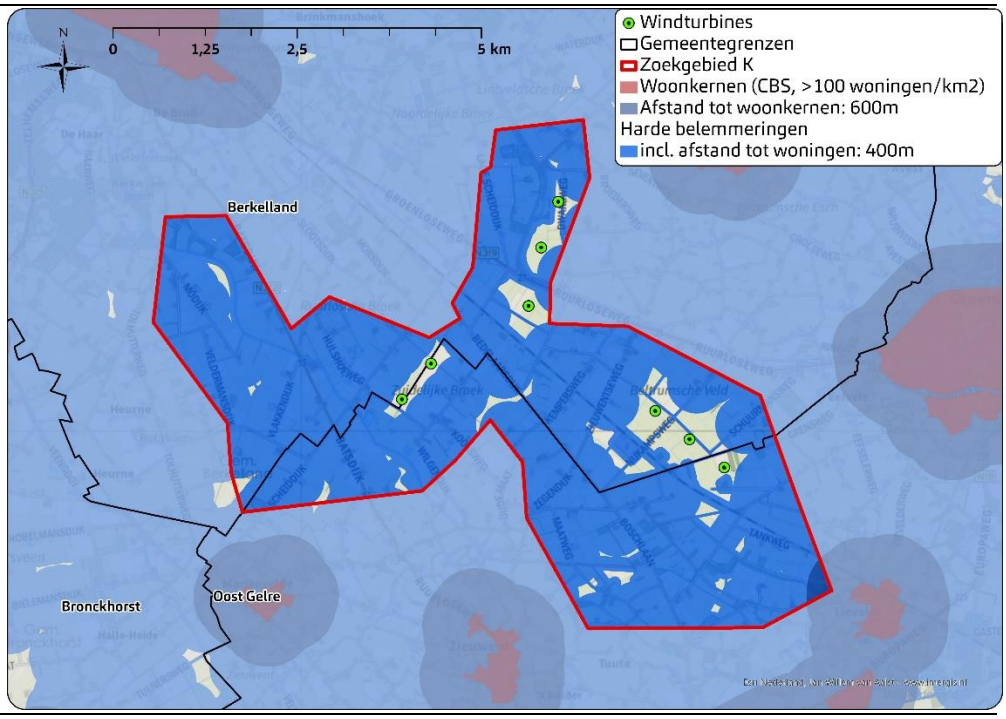

Figuur 23 **Potentiekaart zoekgebied K - Harde belemmeringen, 900 meter tot woonkernen en 400 meter tot individuele woningen**

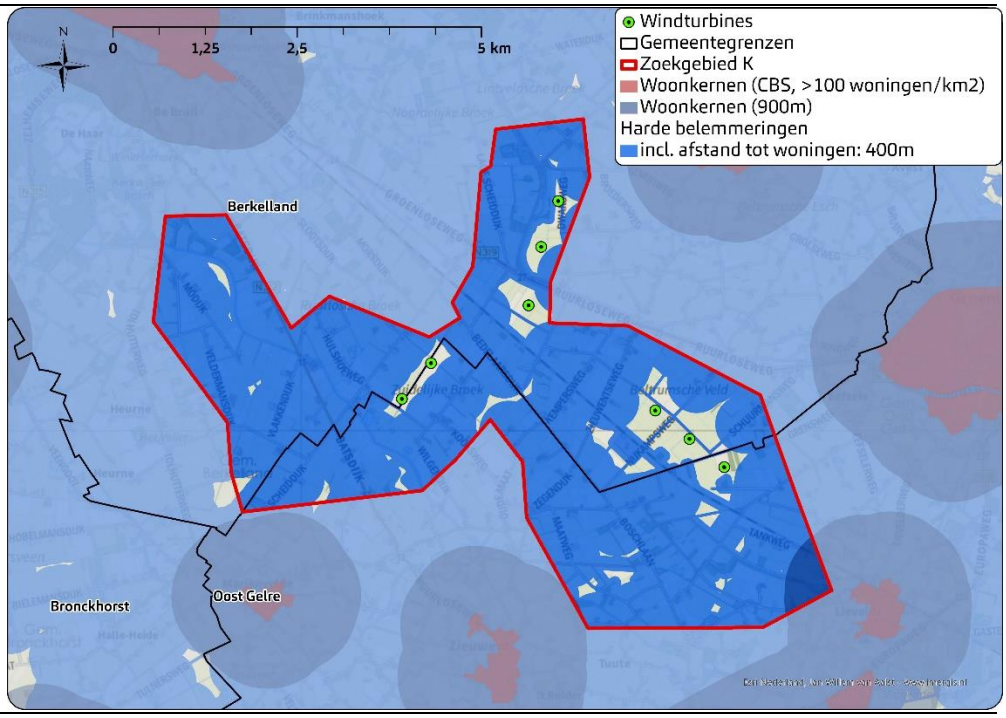

Figuur 24 **Potentiekaart zoekgebied K - Harde belemmeringen, 2250 meter tot woonkernen en 400 meter tot individuele woningen**

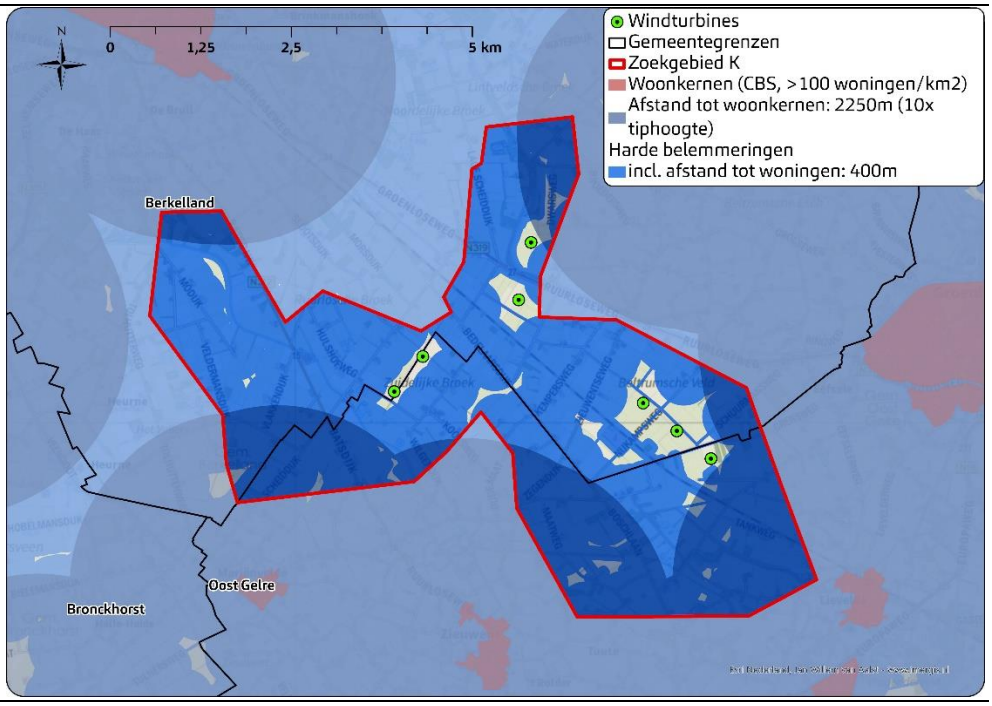

Figuur 25 **Potentiekaart zoekgebied K - Harde belemmeringen, 600 meter tot woonkernen en 600 meter tot individuele woningen**

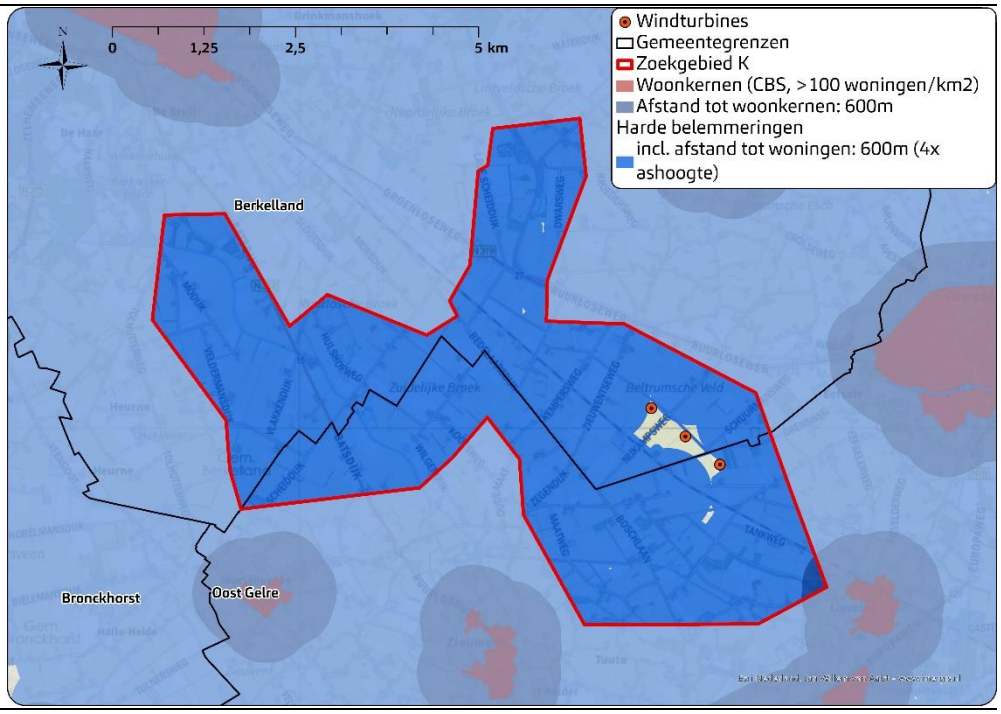

Figuur 26 **Potentiekaart zoekgebied K - Harde belemmeringen, 900 meter tot woonkernen en 600 meter tot individuele woningen**

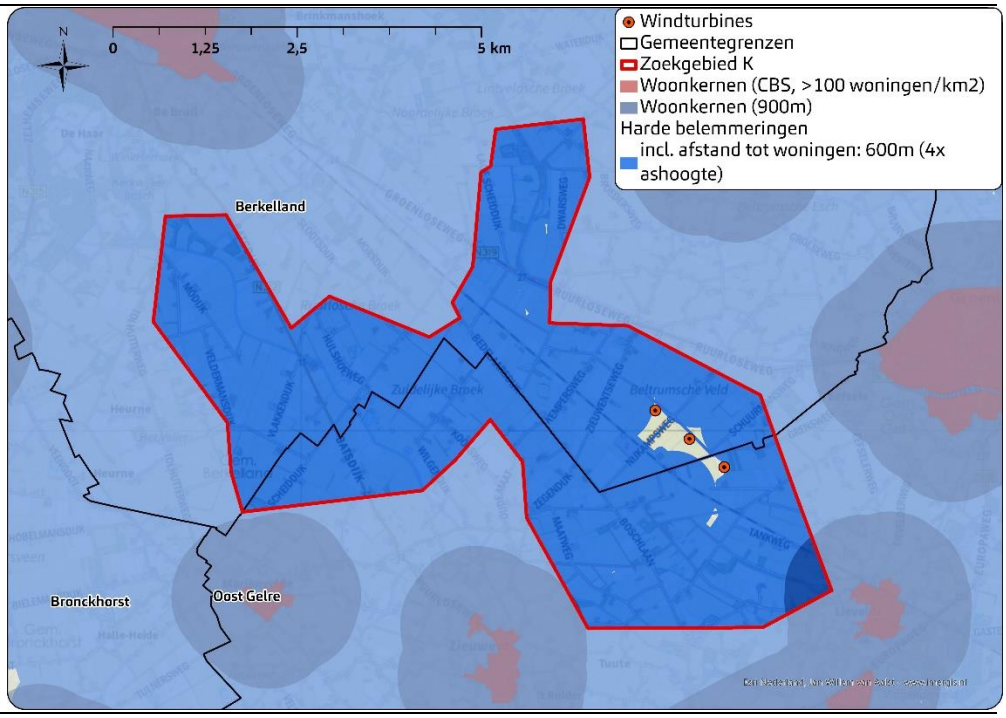

Figuur 27 **Potentiekaart zoekgebied K - Harde belemmeringen, 2250 meter tot woonkernen en 600 meter tot individuele woningen**

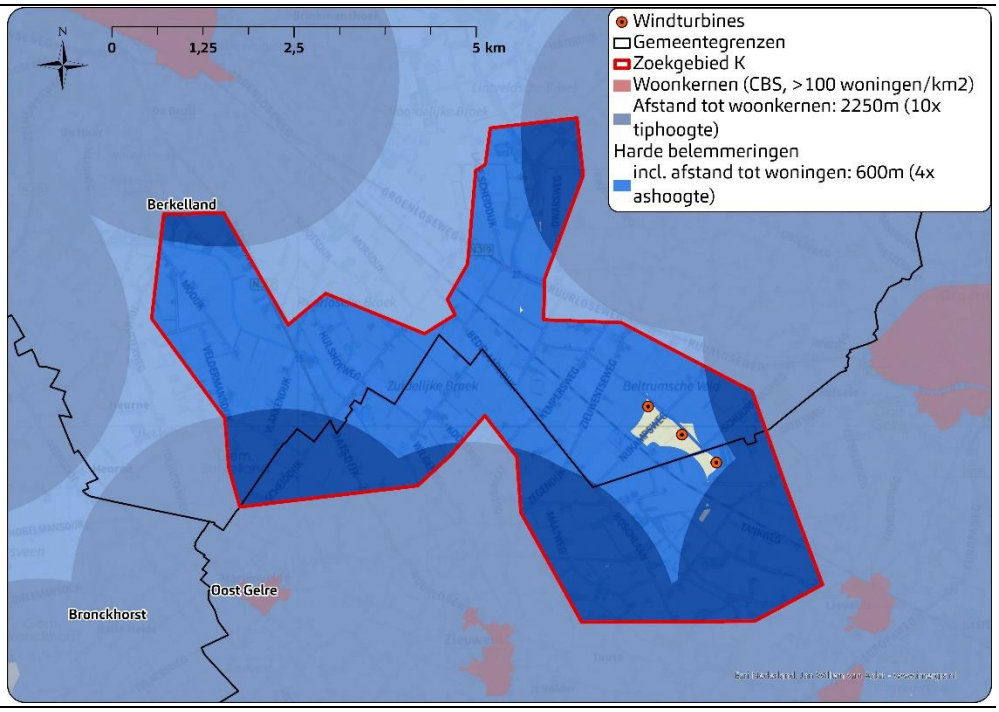

Bosch & van Rijn
experts in duurzame energie

Franz-Lisztplantsoen 220
3533 JG Utrecht
www.boschenvanrijn.nl

Samen aan de slag
met de energie-opgave

Verslag van het participatieproces om te komen tot nieuw windbeleid voor de gemeenten Oost Gelre & Berkelland

Dit document is een bijlage van het Beleidsdocument grote windmolens

gemeente Berkelland

gemeente Oost Gelre

Voorwoord

Bij planvorming over klimaatbeleid is het belangrijk belanghebbenden te informeren en betrekken. Het gemeentelijk windbeleid valt hier ook onder. Dat benadrukt de Rijksoverheid in het landelijke klimaatakkoord uit 2019. Een goed participatieproces draagt bij aan betere besluitvorming. Dat onderschrijven wij als gemeenten Oost Gelre en Berkelland. Vandaar dat bij de start van dit proces het onderwerp participatie direct op de agenda stond. Eerst door beide gemeenten afzonderlijk. Toen we tot samenwerking overgingen, zijn we samen opgetrokken in het participatietraject. Met als resultaat dat hier één verslag ligt van het gezamenlijke participatieproces om te komen tot windbeleid in beide gemeenten.

Diverse vormen van participatie
De afgelopen periode hebben we stakeholders en inwoners betrokken bij dit proces en om hun inbreng gevraagd. Dat hebben we bijvoorbeeld gedaan door het organiseren van windcafés, themasessies, excursies, het voeren van stakeholdergesprekken, het schrijven van artikelen en nieuwsbrieven en tot slot het uitzetten van digitale enquetes. In dit verslag geven we een weergave van de stappen die we hebben gezet. We geven daarbij aan wat er in hoofdlijnen is opgehaald en hoe dat is verwerkt in het windbeleid.

Informeren en betrekken van inwoners
We zijn ons bewust van de impact van grote windmolens. Zeker bij inwoners die in de toekomst mogelijk op geringe afstand van de windmolens wonen. Voor die groep hadden we in de participatie extra aandacht. De bevoegdheden van de verschillende overheden bleken voor deze groep inwoners belangrijk. Maar het is ook complex om toe te lichten. Het Rijk gaat over de milieunormen voor geluid, slagschaduw en externe veiligheid (de conceptnormen zijn in oktober 2023 gepubliceerd, de definitieve normen worden in 2025 verwacht), de provincie en Nationaal Programma Regionale Energie Strategie (NP RES) gaan over de zoekgebieden en de opgave. Over deze onderwerpen hebben we inwoners geïnformeerd. Want als gemeente houden wij ons aan de afspraken die met de andere overheden zijn gemaakt. U zult in dit document onderwerpen zien waarbij ruimte was voor inbreng (zoals lokaal eigendom en het landschap), maar ook andere onderwerpen die veel leefden bij de inwoners en waar geen of beperkte ruimte was voor de inbreng van andere belanghebbenden (zoals hinder en de keuze voor de zoekgebieden).

Dit participatieverslag geeft u inzicht in het gevolgde participatieproces om te komen tot het windbeleid.

Hans van der Noordt
Wethouder
gemeente Berkelland

Bart Porskamp
Wethouder
gemeente Oost Gelre

Inhoud

1. Inleiding
Het gezamenlijk participatieproces voor windbeleid

2 Samenvatting
Een uitgebreid proces in een notendop

3. Aanpak
Waarom, wat en hoe

4. Verslag
Tijdlijn, stappen, opbrengsten

Disclaimer:
Om u een beeld te geven van wat we zoal hoorden, zijn illustratief in dit document quotes van inwoners toegevoegd. Ze behoren niet direct tot de tekst waar ze bij staan.

Veel gebruikte afkortingen:
RODE = Ruimtelijke Ordening en Duurzame Energie
RES = Regionale Energie Strategie
DET = Dialoogplatform Energietransitie
WOO = Wet Open Overheid
ALV = Algemene Leden Vergadering
DBO = Dorpsbelangenorganisatie

1 Inleiding

Het gezamenlijk participatie-proces voor windbeleid

Gemeenten Berkelland en Oost Gelre hebben een gezamenlijk participatie-proces georganiseerd om te komen tot nieuw windbeleid. Wat was de aanleiding? Waarom doen we dat gezamenlijk? Wat was het doel? En wat was ieders vertrekpunt?

1 Inleiding

“Windmolens zijn momenteel een noodzakelijk kwaad. Mochten er op den duur alternatieve mogelijkheden zijn, die het landschap en het welzijn van mens en dier niet aantasten, dan ben ik daarvoor.”

Inwoner gemeente Oost Gelre

Aanleiding

De gemeenteraden van Berkelland en Oost Gelre hebben samen met de andere Achterhoekse gemeenten de Regionale Energie Strategie 1.0 vastgesteld. Beide gemeenten werken aan nieuw windbeleid om grootschalige opwekking van windenergie mogelijk te maken. Inwoners betrekken we met participatie bij het proces om te komen tot nieuw windbeleid. Berkelland en Oost Gelre trekken zo veel mogelijk samen op in dit proces. Dat doen we omdat we een zoekgebied voor wind delen: zoekgebied K gelegen tussen Ruurlo, Beltrum, Zieuwent en Lievelde. In Oost Gelre ligt nog een zoekgebied. Het gebied ten zuiden van Vragender tegen de gemeentegrens met Aalten en Winterswijk wordt zoekgebied I (i) genoemd.

Doel

Beide gemeenteraden hebben aangegeven de steun (draagvlak) van inwoners voor het nieuwe windbeleid belangrijk te vinden. Daarom hebben we inwoners geïnformeerd en geraadpleegd (volgens de 1e en 2e trede van de participatieladder, zie Figuur 1). Inwoners hebben ook kunnen meedenken waar het kan (3e trede van de ladder). En we hebben inwoners meegenomen in gemaakte keuzes. Over een lastig onderwerp als windenergie is nooit iedereen het eens met elkaar. Sommige inwoners zullen niet tevreden zijn met het nieuwe windbeleid of met onderdelen hiervan. We streefden naar een zorgvuldig participatieproces met meer begrip bij belanghebbenden als doel.

Vertrekpunt

Berkelland en Oost Gelre trekken zoveel mogelijk samen op ‘als ware het één overheid’. Maar de vertrekpunten van beide gemeenteraden verschillen.

De gemeenteraad van Berkelland heeft van tevoren uitgangspunten beschreven voor het nieuwe windbeleid. Deze uitgangspunten zijn te verdelen in ruimtelijke uitgangspunten en uitgangspunten voor de regierol van de gemeente. De Berkellandse raad heeft het college opdracht gegeven om dit verder uit te werken. En daarbij de mogelijkheden te verkennen en te zoeken naar draagvlak. Daaruit volgt het beleidsvoorstel dat we aan de gemeenteraad voorleggen ter besluitvorming.

De gemeenteraad van Oost Gelre heeft vooraf geen uitgangspunten meegegeven. De raad heeft het college gevraagd om het participatieproces open in te gaan, mogelijkheden te onderzoeken, draagvlak op te bouwen en aandachtspunten op te halen. En daarbij rekening te houden met het participatiebeleid van de gemeente.

Uitgangspunten participatie

Het landelijke klimaatakkoord uit 2019 benadrukt dat zeggenschap bij participatie een kernbegrip is in het gehele proces van planvorming en uitvoering van het klimaatbeleid. Een goed participatieproces draagt bij aan betere besluitvorming. En helpt om het draagvlak en/of de acceptatie van lokale energieprojecten te vergroten. Communicatie is een belangrijke basis voor participatie.

Oost Gelre heeft in november 2021 participatiebeleid vastgesteld, waarin ook de participatieladder is meegenomen. Berkelland is ook bekend met de participatieladder. We richten ons voornamelijk op de onderste twee treden van de zogenaamde 'participatieladder': informeren en raadplegen. Over enkele onderwerpen hebben we belanghebbenden gevraagd te adviseren.

Figuur 1: de participatieladder brengt niveaus van participatie in beeld. Gebaseerd op de participatieladder uit het beleidskader participatie 2016 Oost Gelre

"Participatie en acceptatie zijn van groot belang voor de ruimtelijke inpassing van de energietransitie en daarmee voor de uitvoerbaarheid. Participatie ziet toe op en bevordert de uitwerking van het motto 'iedereen kan meedoen'."

Energie Samen, de brancheorganisatie voor duurzame energie-initiatieven

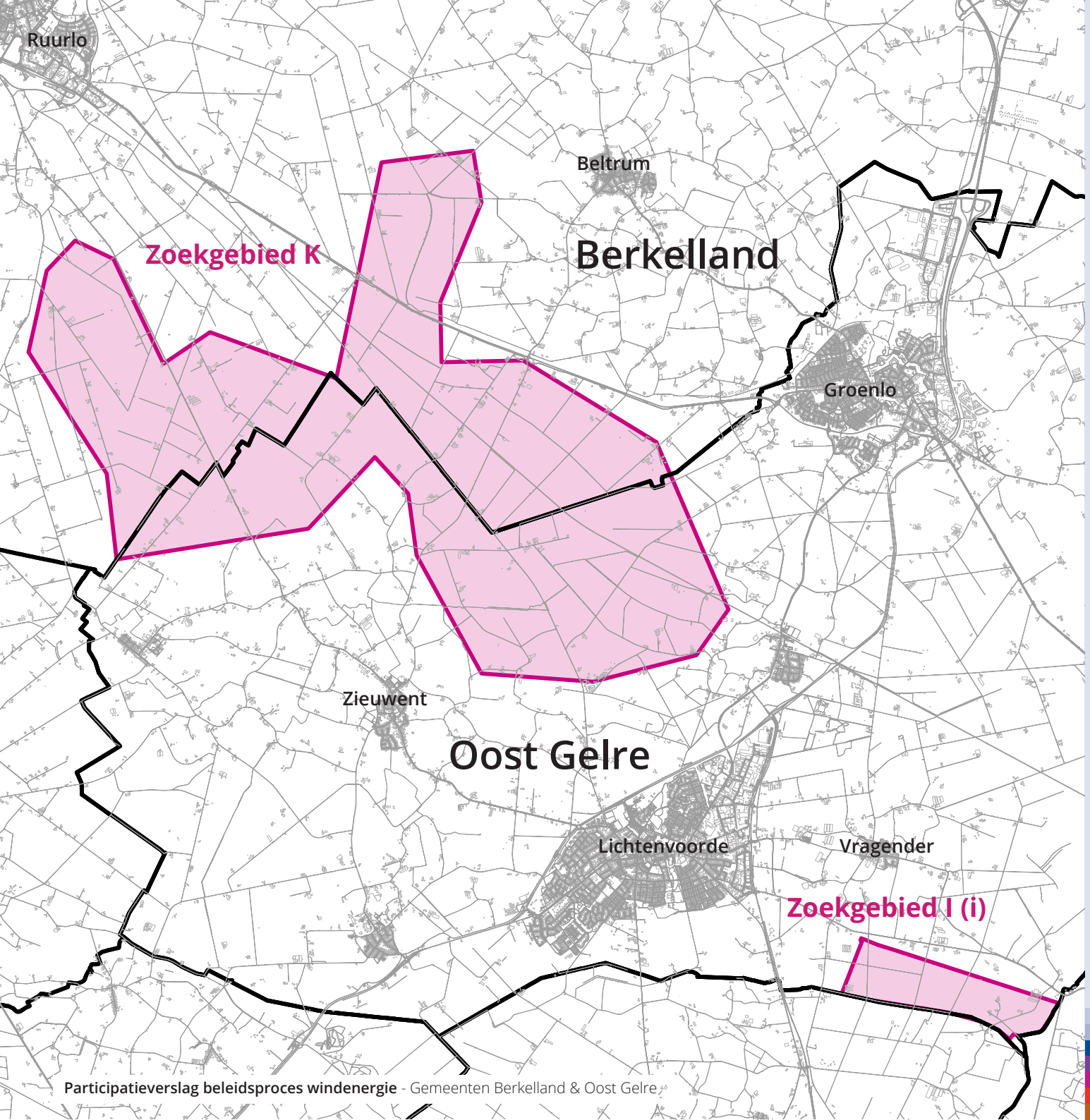

Energieopgave Achterhoek

Doel: klimaatneutraal in 2050. Opgave wind en zon in de Achterhoek verdeeld over 8 gemeenten

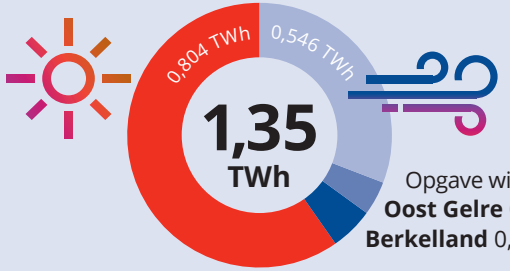

Opgave wind op land:
Oost Gelre 0,058 TWh
Berkelland 0,071 TWh

Totstandkoming RES-zoekgebieden

Beoordeling potentie gebieden op basis van:

- landschap en kenmerken gebied
- de impact op de omgeving
- impact op cultuurhistorische waarden
- mogelijke energieopbrengst

1
windmolen produceert jaarlijks ongeveer net zoveel duurzame energie als...

7.500
... circa 7.500 zonnepanelen op woningen

18ha
... of één zonneweide van 18 hectare

27
... een oppervlakte van zo'n 27 voetbalvelden

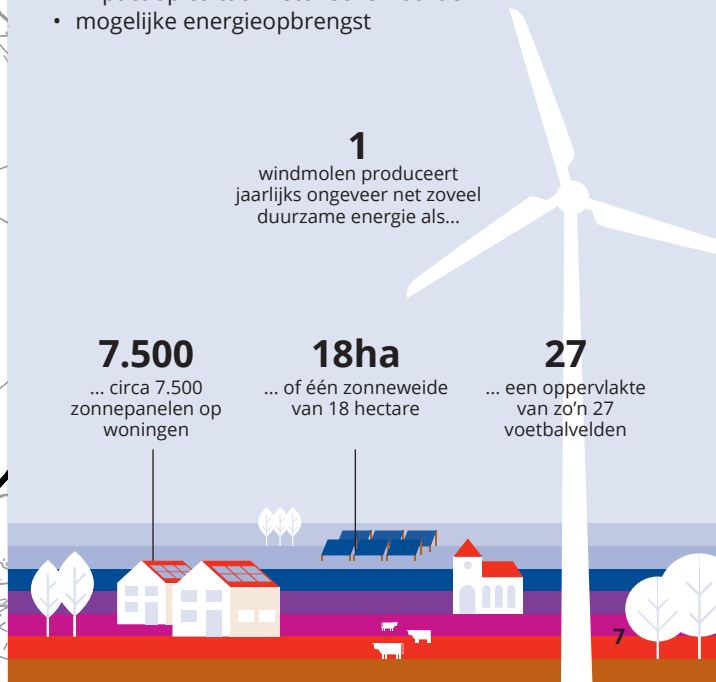

2

Samenvatting

Een uitgebreid proces in een notendop

Een inwoner vertelde op een van de bijeenkomsten dat windenergie een onderwerp is waar op verjaardagen niet meer over gesproken wordt. De meningen zijn zo verdeeld en de emoties kunnen hoog oplopen. Hoe vat je zo'n proces samen?

2 Samenvatting

“Tuurlijk zijn er altijd betere oplossingen, efficiënter of op een betere plek. Maar zonder begin kan duurzame energie zich ook niet ontwikkelen. Mensen moeten het maar een beetje accepteren om een beetje overlast ergens van te ondervinden.”

Inwoner gemeente Berkelland

Verschillen in houding

Inwoners vinden aandacht voor (het opwekken van) duurzame energie belangrijk. Windenergie kent voor- en tegenstanders. Waarbij voorstanders vaker verder van het zoekgebied wonen. In of dichter bij het zoekgebied bestaan echter zorgen over windmolens. En ook onvrede over de keuze voor de zoekgebieden K en i. Tijdens het proces hebben we die zorgen geregeld niet kunnen wegnemen. Voor een deel van hen maakt het niet uit wat er in het beleid komt te staan. Zij zullen windmolens in hun buurt nooit kunnen accepteren.

Daarnaast bestaat ook een groep inwoners die zegt: wij willen ze liever niet in onze omgeving, maar als ze er komen, dan wel op onze manier. Hun reacties over hoe zij bijvoorbeeld lokaal eigendom of opbrengstverdeling graag ingevuld zien, hebben we verzameld. Ook hun ideeën over hoe natuurwaarden verbeterd (gecompenseerd) kunnen worden.

Verwachtingen

Participatie staat of valt bij heldere verwachtingen over wanneer waarover gesproken kan worden, en hoe. De participatieladder beschrijft verschillende niveaus voor het betrekken van stakeholders. In deze fase van beleidsparticipatie ligt de nadruk op de onderste treden. We beginnen niet met een leeg vel, er zijn al voorwaarden en afspraken, bijvoorbeeld van andere overheden. Tijdens het proces zijn stakeholders daarom vooral geïnformeerd en gehoord (niveau raadplegen). In sommige gevallen is gevraagd om mee te denken (niveau adviseren).

Procesparticipatie

Dit participatieverslag gaat over procesparticipatie. Het gaat om het proces om te komen tot nieuw windbeleid. We hebben geprobeerd om inwoners en andere stakeholders van een goede informatiebasis te voorzien. Over het proces en verschillende inhoudelijke thema’s. Dat hebben we gedaan door onafhankelijke experts te vragen om een toelichting. Daarbij spraken zij over de kansen én de risico’s van de komst van windmolens. Op het gebied van ruimtelijke voorwaarden en landschappelijke inpassing zijn stakeholders gehoord (niveau raadplegen). Op onderwerpen als lokaal eigendom en financiële participatie zijn stakeholders gevraagd naar hun voorkeuren (niveau adviseren). Hier zit meer ruimte om als gemeente keuzes te maken in het beleidsdocument.

Projectparticipatie

Als straks het beleid is vastgesteld, kunnen initiatiefnemers plannen gaan maken voor een windpark. Dit noemen we de projectfase. In deze projectfase is er

meer ruimte voor betrokkenen om mee te denken (niveau adviseren of zelfs coproduceren). Initiatiefnemers moeten met betrokkenen afspraken maken. Bijvoorbeeld over hoe wordt omgegaan met klachten of hoe opbrengsten in het gebied terechtkomen.

In gesprek

Dit verslag gaat over het gezamenlijke participatieproces van Berkelland en Oost Gelre. De samenwerking startte in het voorjaar van 2022. Vóór 2022 hebben beide gemeenten apart bijeenkomsten georganiseerd over windenergie en duurzame opwekking. Sommige digitaal in coronatijd, andere gewoon fysiek. Ook is door beide gemeenten apart een enquête uitgezet onder alle inwoners om hen te bevragen over duurzame energie in het algemeen en windenergie in het bijzonder.

Samenwerken

Vanaf juni 2022 zijn we samen verder gegaan met participatie. We hebben bijeenkomsten georganiseerd (windcafés en thema-avonden) voor de inwoners en direct omwonenden van de zoekgebieden. We hebben gesprekken georganiseerd met kleinere groepen inwoners uit het gebied en daarbuiten, en ondernemers van de gemeenten. En we hebben gesproken met experts. Onder meer de dorpsbelangenorganisaties, ondernemers, het IKGL, natuur- en milieuorganisaties, Staatsbosbeheer, weidevogelvereniging, waterschap, AGEM, lokale energiecoöperaties, jongeren, grondeigenaren en het actiecomité Stichting Windkracht K. De uitkomsten van deze gesprekken vormden input voor het nieuwe windbeleid.

Het resultaat

De uitkomsten van het participatieproces om tot nieuw windbeleid te komen, hebben we beschreven in dit participatieverslag. Dit verslag is een bijlage van het herijkte windbeleid. Het biedt een overzicht van de stappen die in het participatieproces zijn gezet.

In dit verslag leest u samengevatte reacties van betrokkenen. En leest u of, hoe en waarom (en waarom niet) onderwerpen een plek hebben gekregen in het beleidsvoorstel. De uitgebreide sfeerverslagen, presentaties, audio-opnamen van de windcafés en filmpjes zijn terug te lezen, luisteren en kijken via de websites van Oost Gelre Energieneutraal en gemeente Berkelland zoekgebied K.

Tijdsduur gezamenlijk proces

Voorjaar 2022 - begin 2024

Top 3 wensen

1. Lokaal eigendom
2. Financiële participatie
3. Afstand tot woningen

Top 3 zorgen

1. Geluidsoverlast
2. Aantasting landschap (& uitzicht)
3. Slagschaduw

Houding

Voorstanders wonen vaker verder van het zoekgebied af. In en rond het zoekgebied zijn meer tegenstanders van windmolens.

negatief *positief* *neutraal*

Aanpak

Waarom, wat en hoe

Alleen als de doelen duidelijk zijn, kunnen we de basis leggen voor een zinvolle participatie. Wat zijn onze participatie-doelen? Hoe gaan we die bereiken? Wie betrekken we erbij? Hoe gaan we met hen in gesprek? En welke obstakels komen we onderweg tegen?

3 Aanpak

“Ik vind het belangrijk dat er mogelijkheid is tot zeggenschap voor degenen die direct de lasten dragen. Dat tegenover de gedragen lasten, onafhankelijk van financiële draagkracht, een redelijke compensatie staat. ”

Inwoner gebied K

Participatiestrategie

Ook al lijkt een participatieproces ogenschijnlijk duidelijk, het laat zich van tevoren niet uittekenen. Op hoofdlijnen hebben we het proces doordacht, tijdens de uitvoering hebben we bijgestuurd waar nodig. We hebben voortdurend geëvalueerd en tussentijds bijgestuurd voor een optimaal resultaat. Dat betekent dat we flexibel hebben meebewogen met de inbreng en behoeften van deelnemers.

In de strategie hebben we enkele uitgangspunten van het participatieproces geformuleerd. We gebruiken ze als houvast voor het invullen van iedere processtap:

- **Participatie begint met goed informeren;**
- **Helder zijn over wat ‘gezamenlijk optrekken’ door de gemeenten betekent;**
- **Helder zijn over verwachtingen en doelen.**

Afbakening gebied

Het betrekken van mensen bij een participatieproces betekent keuzes maken. De meest directe impact van het gemeentelijk windbeleid voelen de inwoners in en rondom de zoekgebieden. Daarom hebben we besloten om de inwoners van K en i en omwonenden tot 400 meter eromheen uit te nodigen voor bijeenkomsten. Dit is afgeleid van de voorheen geldende geluidsnorm uit het Activiteitenbesluit. Dit komt, vertaald naar afstand, neer op indicatief 400 meter.

Inwoners van de gemeenten die buiten de zoekgebieden wonen en verder weg dan 400 meter eromheen, zijn betrokken via afvaardiging (denk aan DBO’s, DET, etc.) en zijn geïnformeerd over het proces via algemene kanalen (Berkelbericht, Elna en Groenlose Gids, etc). Daarnaast hebben alle inwoners in beide gemeenten kunnen deelnemen aan een enquête en is er ook in kleinere groepen met inwoners gesproken over wat voor hen belangrijk is.

Naast inwoners zijn ook experts uitgebreid gehoord. Er zijn gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van uiteenlopende belangenorganisaties en (vrijwilligers)verenigingen. Ook hebben we met professionele partijen gesproken met ervaring op het onderwerp windenergie, zonder direct een belang te hebben in dit proces. Ten slotte hebben we beide gemeenteraden gedurende het proces op verschillende momenten geïnformeerd over de voortgang om te komen tot nieuw windbeleid. De impact van windturbines in de gemeente is groot. Een goed beeld van het doorlopen proces kan helpen bij een zorgvuldige afweging voor besluitvorming.

Dashboard gezamenlijk participatieproces

Uitgangspunten

- Participatie begint met goed informeren
- Helder zijn over wat 'gezamenlijk optrekken' door de gemeenten betekent
- Helder zijn over verwachtingen en doelen

Thema's

- Lokaal eigendom en financieel participeren
- Hinder van windmolens
- Natuur & landschap

Participatievormen

4	Gezamenlijke raadsbijeenkomsten
7	Windcafés & informatiemarkten
5	Thema-avonden
5	Excursies
2	Digitale enquêtes
20+	Stakeholdergesprekken
5	Artikelen

Deelnemers

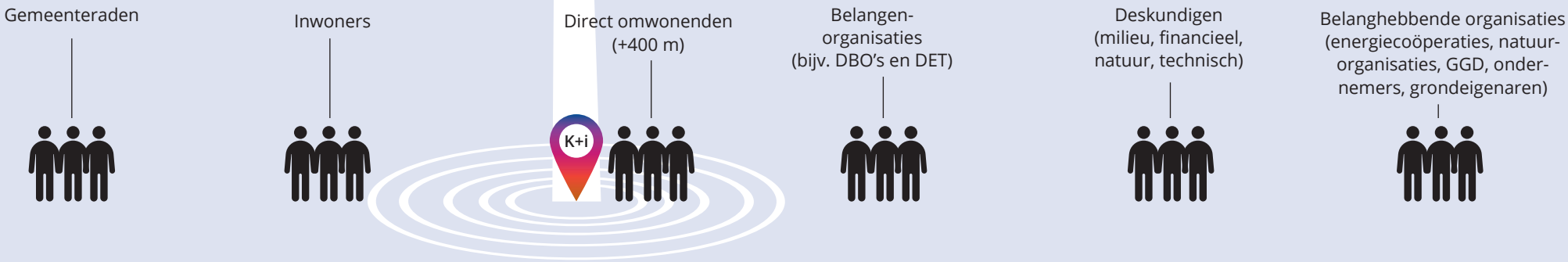

Overzicht activiteiten

Er zijn tijdens dit participatieproces uiteenlopende activiteiten georganiseerd om mensen te informeren en betrekken. Van persoonlijke gesprekken tot grote bijeenkomsten. Ophalen hebben we zowel in het echt (offline/fysiek) als online via vragenlijsten gedaan.

“Ik zie de windmolens als een stukje bedrijf, met zijn geluid en uitzicht: dus hoort het op een bedrijventerrein.”

Inwoner gemeente Oost Gelre

Gezamenlijke raadsbijeenkomsten

Informele bijeenkomsten voor raadsleden van Berkelland en Oost Gelre over de voortgang van het proces

Windcafés & informatiemarkten

Bijeenkomsten voor inwoners van het zoekgebied (+400 m) over het beleidsproces als geheel

Thema-avonden

Bijeenkomsten voor inwoners van het zoekgebied (+400 m) over specifieke thema’s in het beleid

Excursies

Bezoek aan windpark georganiseerd op verzoek van en voor inwoners van het zoekgebied (+400 m) en raadsleden om zelf de nabijheid van windmolens te ervaren

Digitale enquêtes

Gemeentebreed inwoners bevraagd over de energietransitie en windenergie

Stakeholdergesprekken

Gesprekken met diverse betrokkenen: professionele partijen, belangenvertegenwoordigers, inwonersgroepen

Artikelen

Gemeentebreed inwoners informeren over windenergie: aanleiding, noodzaak en effecten

4

Verslag

Tijdlijn, stappen, opbrengsten

Februari 2022:
de samenwerkingsovereenkomst van gemeente Berkelland en Oost Gelre markeert de start van het gezamenlijke participatietraject.

Tijdlijn gezamenlijk participatieproces

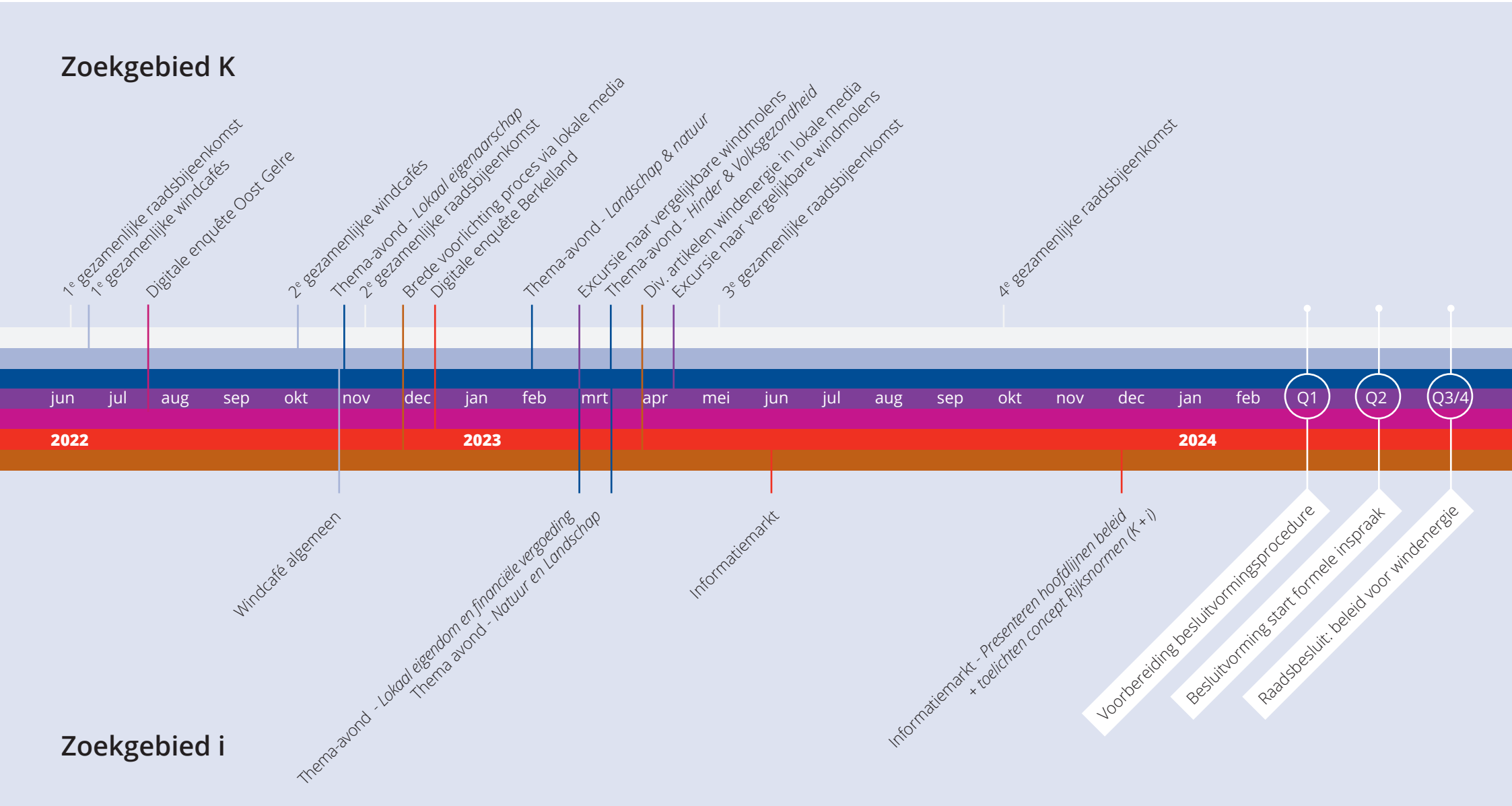

Juni 2022

Gezamenlijke radenbijeenkomst

- **Informele besloten avond**
- **Informerend van aard**
- **Bijpraten over herijking windbeleid:**
  - aanleiding en opgave
  - planning beleidsproces
  - participatieproces

Proces- en inhoudelijke opbrengst

- Informeel, dus niet richtinggevend

Juni 2022

Gezamenlijke windcafés (2 avonden)

- **Voor inwoners van en 400 m rondom gebied K**
- **Toelichting gezamenlijk optrekken**
- **Herijking beleidsproces, inhoud en planning**
- **Participatieproces**
- **Thema's om over door te spreken in kleinere groepjes**

Procesopbrengst

- **Behoefte aan een plenaire sessie: iedereen hoort alle vragen en reacties van andere inwoners.**
  Wens voor toelichting op de keuze voor K
  Tijdens tweede avond, in het verslag en online op teruggekomen.
- **Belofte na de zomer nog een avond te organiseren**
  Windcafé van oktober '22.
- **Vraag om bestuurlijke aanwezigheid**
  Tijdens de tweede avond en volgende windcafés is een bestuurder aanwezig.
- **Vraag om geluidopnames te maken van de bijeenkomst**
  Alle volgende bijeenkomsten zijn opgenomen, de opname zijn beschikbaar gesteld.
- **Windmolens graag visualiseren: hoe ziet het eruit in het landschap?**
  Windcafé van oktober en verschillende thema-avonden.
- **Uiteenlopende vragen (zie inhoudelijke opbrengst)**
  Beantwoord tijdens bijeenkomst en in het verslag.
- **Duidelijkheid over proces, informeer en betrek omwonenden**
  Participatieproces tijdens iedere bijeenkomst op de agenda, stakeholdergesprekken met bewoners-organisaties.

Inhoudelijke opbrengst	Beleidsvoorstel
Boosheid over het uitsluiten van zoekgebied L in Berkelland. Oproep: zoek naar mogelijkheden op het hele grondgebied van beide gemeenten. *De raad van Berkelland heeft opdracht gegeven de mogelijkheden in K te verkennen. Een heroverweging van zoekgebieden is een bestuurlijk besluit.*	**[Berkelland] Alleen zoekgebied K komt in aanmerking voor grootschalige opwek van windenergie (3.1)** *De gemeenteraad van Berkelland heeft dit besloten op 16 februari 2022.*
Algemeen sentiment: tegen de komst van windturbines in het buitengebied	**Windmolens worden enkel toegestaan in een voorkeursgebied uit de RES (4.1.1), met een voorkeur voor grootschalig open landschap (4.1.6)** *Aan de RES-gebieden ligt een ruimtelijke analyse ten grondslag. Landschappelijk gezien zijn windmolens minder onwenselijk in grootschalig landschap. Ze passen beter in nieuw en modern landschap dan in kleinschaligere landschappen.*
Twijfels over de noodzaak van de komst van windturbines. Het kan op zee, met zon of biomassa *Toegelicht tijdens bijeenkomst en in het verslag.*	**Er is gekozen voor wind en zonne-energie om de doelstellingen te halen (1.1)** *Biomassa is in de RES 1.0 Achterhoek onderzocht. De potentie is beperkt. Wind en zon zijn aanvullend nodig voor een stabiele energieopwekking. De doelstellingen per RES-regio bestaan naast de landelijke doelstelling voor wind op zee. Deze zijn niet inwisselbaar.*
Zorgen over effecten van windturbines op de gezondheid. Is energie belangrijker dan de mensen die wonen in K? *Thema-avond van maart '23.*	**Een initiatief moet voldoen aan landelijke normen (vaststelling verwacht in 2025) (4.1.3 & 4.1.4)** *Gezondheidseffecten zijn door het RIVM onderzocht ter onderbouwing van de landelijke normen.*
Vragen over welke normen gelden voor afstand en geluid *Windcafé van oktober en thema-avond van maart '23.*	**Zie bovenstaand (4.1.3)** *In de landelijke normen is een afweging gemaakt wat een veilige afstand tot woningen is. Lokaal strengere normen toepassen is niet mogelijk, dan is er geen ruimte meer om de opgave te halen.*
Oproep: hanteer zoveel mogelijk afstand tot woningen	**Zie bovenstaand (4.1.3)**
Vragen over financiële compensatie *Thema-avond van november '22.*	**Verplichte randvoorwaarden zijn opgenomen (4.2)** *De gemeenten willen dat de omgeving mee kan profiteren.*
Aandacht voor weidevogels: dit is een bijzonder gebied, dat moet beschermd blijven *Thema-avond van februari '23. En als aandachtspunt meegegeven in gemeentelijke reactie op de NRD van de provincie.*	**Aandacht voor weidevogels is een verplicht onderdeel van het ecologische onderzoek (4.1.7)** *Zo worden de effecten op weidevogels duidelijk in beeld gebracht.*

Juli 2022

Digitale enquête Oost Gelre

- **Uitgezet via:**
- **huis-aan-huis-bladen**
- **website**
- **mailinglijst bezoekers windcafés**

Procesopbrengst

- **310 reacties**
  Ondanks het feit dat een deel van de inwoners van de zoekgebieden tegen de komst van windmolens is, willen zij wel betrokken worden bij een windinitiatief. Ook vindt een deel van de inwoners in een zoekgebied dat het mogelijk moet zijn om windmolens te realiseren en hier voordeel uit te halen.

  Spanningsveld tussen enerzijds grondeigenaren (van wie het landschap deels is en die wel willen meewerken bij een windinitiatief) en anderzijds inwoners (die windmolens landschapsvervuiling vinden).

Inhoudelijke opbrengst	Beleidsvoorstel
Highlights: lokaal eigendom zoveel mogelijk bij inwoners *In de thema-avonden over lokaal eigendom voor K en i.*	**Omwonenden of andere belanghebbenden moeten mede-eigenaar kunnen worden van het windinitiatief (4.2)** *De gemeenten streven naar zoveel mogelijk lokaal eigendom.*
Liever meer dan 51% lokaal eigendom	**Uitgangspunt is een zo hoog mogelijk percentage lokaal eigendom, minimum eis is 51% (4.2)** *Zie bovenstaand.*
Zorgen om landschap, geluid en gezondheid *In de thema-avonden voor K en i.*	**Conceptnormen gepubliceerd door het Rijk op 12 oktober 2023, vaststelling verwacht op 1 juli 2025** *In de landelijke normen is een afweging gemaakt over veilig omgaan met milieueffecten van windmolens. Gezondheidseffecten zijn door het RIVM onderzocht ter onderbouwing van deze normen.* *Windmolens zorgen voor verandering aan het landschap, maar windenergie is nodig. Daarom moet de schade aan het landschap verplicht gecompenseerd worden.*
Link naar samenvatting van enquête in grafieken	

“Niet ten koste van omwonenden proberen een maximaal rendement te halen. 600 meter van bewoning af betekent minder opbrengst, maar dat moet dan maar.”

Inwoner zoekgebied K

Februari / September 2022

Dialoogplatform Energietransitie (DET) Berkelland

- **Brede vertegenwoordiging uit de gemeente**
- **Dialoog & adviserende rol over energiebeleid waar windenergie een onderdeel van is**

Procesopbrengst

- **DET heeft op het onderwerp windenergie vooral een klankbordrol**
- **Eén richtinggevende sessie over lokaal eigendom**
- **Dialoog over (de erkenning van) nut & noodzaak van windenergie**
  Eigen onderzoek DET naar bijdrage wind aan energietransitie.
- **Wees helder over de ambitie & doelstelling van de gemeente**
  In windcafés op de agenda.
- **Onvrede over zichtbaarheid van opbrengst participatie in besluitvorming over RES 1.0 en herijking RODE**
  Helderheid geven over opbrengst van dit proces met dit participatieverslag.
- **Bespreek het conceptbeleid met de DET**
- **Maak gebruik van kennis van andere gemeenten voor het windbeleid**
  Dit is onderdeel van de ambtelijke verkenning geweest.
- **Voer enquêtes uit over RODE en energie**
  Enquête in dec '22 uitgevoerd (Berkelland).
- **Onvrede dat inwoners en DET niet betrokken zijn bij het bijstellen van de norm**
  Verkenning is bijgesteld door college omdat de opgave niet haalbaar bleek.
- **Verbazing dat er voor RODE beleid vooral wordt opgehaald en niet samen beleid gemaakt wordt**
- **Behoefte om te horen van omwonenden van andere windparken (praktijk)**
  Uitgenodigd voor bezoek aan windpark (mrt-mei '23).

Inhoudelijke opbrengst	Beleidsvoorstel
Lokaal eigendom zoveel mogelijk bij inwoners	**Uitgangspunt is een zo hoog mogelijk percentage lokaal eigendom, minimum eis is 51% (4.2)** *De gemeenten streven naar zoveel mogelijk lokaal eigendom.*
Streef naar meer dan 50% lokaal eigendom	**Zie bovenstaand**
Eigendom/uitbating niet bij een commercieel bedrijf	**Eigendom kan deels commercieel worden ingevuld, maximaal 49% (4.2)** *Commerciële bedrijven worden niet uitgesloten. Het streven naar zoveel mogelijk lokaal eigendom maakt de rol zo klein mogelijk.*
Mogelijkheid tot uitkopen van direct omwonenden wordt benoemd als mogelijke oplossing door deelnemers	**Mogelijkheid niet expliciet opgenomen in het beleidsdocument** *Eventueel uitkopen van omwonenden is een privaatrechtelijke aangelegenheid. Hier hebben gemeenten geen rol in.*
Voor normering geluidsbelasting bij voorkeur geen jaargemiddelde gebruiken	**Een initiatief moet voldoen aan landelijke normen (vaststelling verwacht in 2025) (4.1.3)** *De wetgever onderbouwt de normen.*
Sluit kleinschalige landschappen niet bij voorbaat uit	**Windmolens worden enkel toegestaan in een voorkeursgebied uit de RES (4.1.1), met een voorkeur voor grootschalig open landschap (4.1.6)** *Aan de RES-gebieden ligt een ruimtelijke analyse ten grondslag. Landschappelijk gezien zijn windmolens minder onwenselijk in grootschalig landschap. Ze passen beter in nieuw en modern landschap dan in kleinschaligere landschappen.*
Begrip voor inwoners en omwonenden die de keuze voor K ter discussie stellen. Bij voorkeur geen windmolens in gebied K	**Er is gekozen voor wind en zonne-energie om de doelstellingen te halen (1.1)** *Wind en zon zijn aanvullend nodig voor een stabiele energieopwekking en het behalen van de energie-opgave.*

September 2022

Raadsbrief Berkelland bijstelling uitgangspunt

- **Uitgangspunt afstand tot woningen bijgesteld voor verdere verkenning**
- **Circa 400 m obv eerdere geluidsnorm**

Oktober 2022

Stakeholdergesprekken Windkracht K

- **Diverse gesprekken**
- **Brieven**
- **Berichten in lokale media**
- **Website & Facebookpagina**
- **Petitie**
- **WOO verzoek**

Procesopbrengst

- **Vragen per brief aan gemeenten**
  Beantwoord en online geplaatst.
- **Gemeenten hebben aangeboden om regelmatig met Windkracht K bij te praten (vier- tot zeswekelijks)**
  Windkracht K heeft geen gebruik gemaakt van dit aanbod.

Inhoudelijke opbrengst	Beleidsvoorstel
Vraagtekens bij de noodzaak van wind op land *Toegelicht tijdens gesprek en in brief.*	**Er is gekozen voor wind- en zonne-energie om de doelstellingen te halen (1.1)** *Wind en zon zijn aanvullend nodig voor een stabiele energieopwekking. De doelstellingen per RES-regio bestaan naast de landelijke doelstelling voor wind op zee. Deze zijn niet inwisselbaar.*
Zorgen over gezondheidsaspecten bij grote windturbines *De raad van Berkelland heeft opdracht gegeven enkel de mogelijkheden in K te verkennen.*	**Een initiatief moet voldoen aan landelijke normen (vaststelling verwacht in 2025) (4.1.3 & 4.1.4)** *Gezondheidseffecten zijn door het RIVM onderzocht ter onderbouwing van de landelijke normen.*
Zorgen en twijfels over Berkellandse keuze voor zoekgebied K	**[Berkelland] Alleen zoekgebied K komt in aanmerking voor grootschalige opwekking van windenergie (3.1)** *De gemeenteraad van Berkelland heeft dit besloten op 16 februari 2022.*
De RES is een afspraak, geen verplichting	**De raden hebben de RES 1.0 en de bijbehorende resultaatverplichting vastgesteld** *In Berkelland in nov 2021 en in Oost Gelre op sept 2021.*
Tegen de komst van zeer hoge windmolens in K	**Er wordt geen maximale hoogte gesteld. De initiatiefnemer moet de gekozen hoogte motiveren (4.1.6)** *Hogere windmolens leveren exponentieel meer rendement dan lage windmolens.*

“De menselijke maat moet terug. Gemeenten moeten minder ingrijpende alternatieven nastreven en mogen onomkeerbare besluiten met grote gevolgen voor hun burgers pas in de allerlaatste instantie nemen.”

Inwoner gemeente Oost Gelre

Oktober 2022

Gezamenlijke windcafés (2 avonden)

- **Voor inwoners van en 400 m rondom gebied K**
- **Toelichting keuze voor K**
- **Bijgestelde uitgangspunt Berkelland**
- **Participatieproces**
- **Digitale visualisatie windturbines**

Procesopbrengst

- **Plenaire sessie zoals afgesproken tijdens de windcafés van juni**
- **Digitale visualisatie windmolens werd prettig gevonden. Vraag om herhaling.**
  Visualisatie aanwezig bij alle volgende thema-avonden.
- **Voorstel voor een windexcursie wordt positief ontvangen met ideeën voor waar/wanneer**
  Meegenomen in voorbereiding excursies in maart '23.
- **Veel inhoudelijke vragen over het effect van windturbines: per thema een avond organiseren**
  Drie aparte thema-avonden (nov '22, feb, mrt '23).
- **Betere informatievoorziening (met name verzoek aan Berkelland)**
  Website in najaar '22 uitgebreid.
- **Uiteenlopende vragen (zie inhoudelijke opbrengst)**
  Beantwoord tijdens bijeenkomst en in het verslag.

Inhoudelijke opbrengst	Beleidsvoorstel
De keuze voor uitsluitend K, en het uitsluiten van L, wordt in Berkelland als oneigenlijk en oneerlijk ervaren. Het betrekken van andere gebieden verdeelt de hinder en kan leiden tot minder/lagere molens per gebied	**[Berkelland] Alleen zoekgebied K komt in aanmerking voor grootschalige opwekking van windenergie (3.1)** *De gemeenteraad van Berkelland heeft dit besloten op 16 februari 2022.*
Zoveel mogelijk afstand hanteren tot woningen. En/of minder hoge windturbines plaatsen	**Een initiatief moet voldoen aan landelijke normen (vaststelling verwacht in 2025) (4.1.3). Er wordt geen maximale hoogte gesteld. De initiatiefnemer moet de gekozen hoogte motiveren (4.1.6)** *In de landelijke normen is een afweging gemaakt van wat een veilige afstand tot woningen is. Lokaal strengere normen toepassen is niet mogelijk, dan is er geen ruimte meer om de opgave te halen. Hogere windmolens leveren exponentieel meer rendement dan lage windmolens.*
Zorgen over effecten van windturbines op de gezondheid *Thema-avond van maart '23.*	**Een initiatief moet voldoen aan landelijke normen (vaststelling verwacht in 2025) (4.1.3 & 4.1.4)** *Gezondheidseffecten zijn door het RIVM onderzocht ter onderbouwing van de landelijke normen.*

"Ik hoop dat de nieuwe Rijksnormen echte overlast zullen voorkomen. Heb er nog niet echt vertrouwen in of dit ook zo zal zijn."

Inwoner gebied K

Najaar 2022

Stakeholdergesprekken – landschap & natuur

- **Samenvatting opbrengst gesprekken en mailwisseling met diverse belangenorganisaties zoals Gelders Genootschap, Natuur & Milieu Gelderland, Natuurmonumenten, Staringadvies, Staatsbosbeheer**

Procesopbrengst

- **Zorg voor realistische weergave bij gesprekken met omgeving**
  Digitale visualisatie windmolens bij alle bijeenkomsten.

“Het is een van de weinige en dus zeldzame grote en open gebieden in de gemeentes. Energie moet men opwekken waar het nodig is bv. op een industrieterrein dicht bij een stad of dorp.”

Inwoner gemeente Berkelland

Inhoudelijke opbrengst	Beleidsvoorstel
Alle grote molens zijn goed zichtbaar in het landschap	**Er wordt geen maximale hoogte gesteld. De initiatiefnemer moet de gekozen hoogte motiveren (4.1.6)** *Hogere windmolens leveren exponentieel meer rendement dan lage windmolens.*
Laat hoogte in het landschap niet leidend zijn, maar techniek/opbrengst	**Zie bovenstaand**
Lichtgrijze molens vallen weg tegen wolken	**Voorkeur voor een lichtgrijze kleur opgenomen (4.1.1)** *Deze kleur valt weg tegen de wolken.*
Gebruik detectieverlichting i.p.v. continu verlichting	**Nachtelijke verlichting op basis van naderingsdetectie (4.1.5)** *Om lichthinder voor de omgeving zoveel mogelijk te beperken.*
Landschappelijke inpassing kan eigenlijk niet met moderne grote molens, ze zijn altijd goed zichtbaar	**Aandacht voor landschappelijke beleving in het verplichte landschapsplan (4.1.6)** *Om landschappelijke impact te beperken.*
Door maatregelen in landschapsstructuren bij woningen kan het zicht op molens beperkt worden	**Motivering mitigerende maatregelen om zicht op het windpark te beperken in het landschapsplan (4.1.6)** *Om de landschappelijke impact te beperken.*
Compenseer landschap/natuur op een goede afstand van de molens	**Onderbouwing bijdragen aan lokale natuurwaarden, financiële bijdrage aan natuurontwikkeling in en rondom het windpark (4.1.6)** *Het windpark moet bijdragen aan de leefomgeving. Naast compensatie moet er een plus (extra natuurontwikkeling) gerealiseerd worden.*
Eis een inpassingsplan/ruimtelijke kwaliteits-bijdrage-plan en borg de uitvoering in beleid	**De landschaps- en natuurontwikkeling (incl. instandhouding) wordt plano-logisch bestemd en de uitvoering wordt juridisch geborgd (4.1.6)** *Zo kunnen de aanleg en het in stand houden juridisch afgedwongen worden.*
Beste keuze voor lijn- of clusteropstelling is afhankelijk van de locatie	**Beide opstellingen kunnen toegepast worden (4.1.1)** *Uitgangspunt is een goede ruimtelijke eenheid. De opstelling is afhankelijk van de locatie en omgevingscontext.*
Gebruik in een windpark bij voorkeur dezelfde type molens	**Het windpark moet een eenheid zijn: dezelfde kleur, vorm, type en afmetingen** *Zie bovenstaand.*

November 2022

Thema-avond lokaal eigendom voor inwoners

- **Voor inwoners van en 400 m rondom gebied K**
- **Presentatie van directeur bestaand coöperatief windpark**
- **Toelichting coöperatieve ontwikkeling**
- **Vormen van lokaal eigenaarschap**
- **Vormen van financiële participatie**
- **Vragenlijst over lokaal eigendom**

Procesopbrengst

- **Reacties plenair opgehaald**
- **Aanvullend een vragenlijst nagestuurd aan alle aanwezigen (beperkte respons)**
  Tijdens volgende thema-avonden live vragenlijst doorlopen.
- **Uitgesproken wens om als inwoners van het gebied persoonlijk in gesprek te gaan met de gemeente**
  Organisatie aparte avonden met vertegenwoordiging buurtschappen in Berkelland (dec '22).
- **Uiteenlopende vragen (zie inhoudelijke opbrengst)**
  Beantwoord tijdens bijeenkomst en in het verslag.

- **Animatie lokaal eigendom en financiële participatie (dec '23)**

Inhoudelijke opbrengst	Beleidsvoorstel
Interesse in omwonendenregeling, financieel investeren en/of mede-eigenaar worden (via een coöperatie)	**Een plan voor financiële participatie is verplicht. Mede-eigenaarschap in het windpark, investeren en delen in de opbrengst zijn daar onderdeel van (4.2)** *Zo blijven opbrengsten zo lokaal mogelijk. En zo wordt iedereen een manier geboden om mee te doen.*
Voorkeur voor zoveel mogelijk eigendom in lokale handen. Kan via gemeente of inwoners en ondernemers *Opdracht van Berkelland aan experts om varianten van 100% lokaal eigendom verder uit te denken (uitwerking op alle opgehaalde onderdelen).*	**Uitgangspunt is een zo hoog mogelijk percentage lokaal eigendom, minimum eis is 51% (4.2)** *De gemeenten streven naar zoveel mogelijk lokaal eigendom.*
Aandacht voor een goede financiële vergoeding voor omwonenden	**Een omgevingsfonds, omwonendenregeling en een plan voor socialisatie van grondvergoedingen zijn verplicht (4.2)** *Zo krijgen direct omwonenden voordeel uit een project. En wordt de grondvergoeding binnen het zoekgebied eerlijk verdeeld.*

"Ik vind het belangrijk dat de mensen die de meeste last/ hinder ondervinden het meest gecompenseerd worden."

Inwoner gebied K

November 2022

Thema-avond lokaal eigendom voor (potentiële) energiecoöperaties

- **Bekende energiecoöperaties in Berkelland & Oost Gelre**
- **Presentatie door adviseur van Klimaatverbond NL en bestuurslid Energie Samen**
- **Toelichting maatschappelijke tender**
- **Rol van coöperaties en lokaal eigendom**

Procesopbrengst

- **Gemeenten in faciliterende rol**
  Vervolg op eigen initiatief, zonder actieve rol van gemeenten.
- **Geen verslag, want informele bijeenkomst**

Inhoudelijke opbrengst

Interesse bij lokale partijen om mogelijk een actieve rol te pakken als (mede-)initiatiefnemer
Vervolg op eigen initiatief, zonder actieve rol van gemeenten.

“Ik verwacht van de gemeente dat die zorg draagt voor een proces waarin commerciële grote jongens zonder lokaal belang buiten de deur worden gehouden.”

Inwoner gebied K

November 2022

Windcafé zoekgebied I (i)

Procesopbrengst

- Inwoners uit Aalten en Winterswijk voelen zich niet gehoord (en dat terwijl de inwoners uit Oost Gelre überhaupt nooit uitgenodigd zijn als het gaat om de windmolens aan de grens met Aalten. Zij ontvangen ook geen lusten van de windmolens in Aalten)
- Ambtenaren (vakinhoudelijk en communicatie) Winterswijk en Aalten uitgenodigd, maar hebben uitnodiging niet verzilverd

Inhoudelijke opbrengst

Vragen over belang zoekgebied I
Beide zoekgebieden zijn voor Oost Gelre even belangrijk en in beeld voor windenergie. De gemeente praat pas weer met projectontwikkelaars van windenergie wanneer het nieuwe windbeleid is vastgesteld.

Raden hebben RES 1.0 vastgesteld met resultaat-verplichting

Link naar sfeerverslag

“De overheid doet allerlei dingen ten koste van iedereen en alles. Maar we hebben als samenleving een enorme energievraag: het is ons gezamenlijke probleem. Afwegingen en keuzes zijn gemaakt. Daar kunnen we van alles van vinden. Je kunt het Klimaatakkoord van Parijs niet afkeuren. Het zijn zoekgebieden, nog geen locaties. Wat een daadwerkelijke locatie wordt, is mede afhankelijk van de nieuwe Rijksnormen.”

Wethouder RO

November 2022

Gezamenlijke radenbijeenkomst

- **Informele besloten avond**
- **Informerend van aard**
- **Bijpraten herijking windbeleid:**
  - opgave wind
  - planMER provincie
  - voortgang en planning beleidsproces (incl. participatie)
  - analyse zoekgebied K
  - visualisatie winturbines

Proces- en inhoudelijke opbrengst

- Informeel, dus niet richtinggevend

November 2022 – Januari 2023

Stakeholdergesprekken – belangenorganisaties voor vogelbelangen

- **Samenvatting opbrengst gesprekken met diverse (lokale) weidevogel-verenigingen en Vogelbescherming**

Procesopbrengst

- **Wat zijn mogelijkheden om aandacht te vragen voor weidevogels in het gebied?**
  Gewezen op zienswijze over de NRD voor de planMER van de provincie.
- **Behoefte aan toelichting over de status van het Beltrumse Veld als weidevogelgebied**
  Toegelicht tijdens gesprek (en later aan alle inwoners als terugkoppeling op de themabijeenkomst (feb '23).
- **Gebruik de gevoeligheidskaarten van vogels en windenergie van SOVON**
  Weergegeven tijdens de themabijeenkomst voor inwoners (feb '23).

Inhoudelijke opbrengst	Beleidsvoorstel
Zorgen over molens in weidevogelgebied	**Aandacht voor weidevogels is een verplicht onderdeel van het ecologische onderzoek (4.1.7)** *Zo worden de effecten op weidevogels duidelijk in beeld gebracht.*
Beste wulpenpopulatie van NL in het zoekgebied	**Verplicht ecologisch onderzoek naar beschermde soorten (4.1.7)** *Toets of er sprake is van significante negatieve effecten op de instandhouding van beschermde soorten.*
Gebruik de gevoeligheidskaarten van vogels en windenergie van SOVON	**Effecten op vogels zijn onderdeel van het verplichte ecologisch onderzoek (4.1.7)** *Daar kunnen de kaarten van SOVON of andere actuele data voor gebruikt worden.*
Investeer (compenseer) met landherinrichting langs een van de beken	**Het initiatief moet bijdragen aan landschapsversterking. In het landschapsplan moet onderbouwd worden hoe en waar (4.1.6)** *Compensatie is verplicht, de locatiekeuze nog niet vastgelegd.*
Ga contracten aan in Provinciale Natuurbeheerplan-gebieden	**Compensatie moet in het landschapsplan onderbouwd worden (4.1.6)** *Indien er gecompenseerd wordt in een natuurbeheerplangebied toetst de provincie of het daarbij aansluit.*
Voorkeur voor beschermen i.p.v. verplaatsen van weidevogelgebieden: dit is zelden succesvol en/of het duurt lang voor er effect is	**Aandacht voor weidevogels is een verplicht onderdeel van het ecologische onderzoek (4.1.7)** *Passende compenserende maatregelen kunnen pas volgen bij helderheid over waar de windmolens zouden komen.*
In K ligt een bijzonder gebied: heroverweeg het zoekgebied en bescherm hier vooral de weide-vogel met een herstelplan *De raden hebben opdracht gegeven de mogelijkheden in K te verkennen. Een heroverweging van het gebied is een bestuurlijk besluit.*	**De zoekgebieden uit de RES komen in aanmerking voor grootschalige opwekking van windenergie (3.1). In Berkelland geldt dit alleen voor zoekgebied K** *De raden hebben hiertoe besloten bij het vaststellen van de RES 1.0 en het besluit tot herijken van het beleid voor windenergie.*

December 2022

Gespreksavonden bewonersorganisaties/buurtschappen Berkellandse deel gebied K

- **Vertegenwoordiging van bewoners-organisaties**
- **Persoonlijk in gesprek**

Procesopbrengst

- **Vraag om meer persoonlijke gesprekken met inwoners uit het gebied**
  Voorstel om per buurtschap een avond te organiseren. Afstemming behoefte in jan/feb '23 leidt tot vervolggesprekken in april.
- **Vraag om aanwezigheid van raadsleden daarbij. En ook bij de windcafés**
  Uitnodiging gedeeld. Aanwezigheid raadsleden is niet toe te zeggen.
- **Bezoekers van windcafés veronderstellen uitgenodigd te worden voor volgende bijeenkomsten, dit is niet altijd zo**
  Inwoners van zoekgebied K en een straal van 400 m er omheen worden uitgenodigd. Andere inwoners kunnen zich aanmelden, maar krijgen niet standaard een uitnodiging.
- **Plenaire windcafés zijn voor sommige inwoners een drempel om vragen te stellen**
  Volgende thema-avonden ook een decentraal deel om persoonlijke vragen te stellen.

Inhoudelijke opbrengst	Beleidsvoorstel
Zorgen om gezondheidsrisico's *Thema-avond van maart '23.*	**Een initiatief moet voldoen aan landelijke normen (vaststelling verwacht in 2025) (4.1.3 & 4.1.4)** *Gezondheidseffecten zijn door het RIVM onderzocht ter onderbouwing van de landelijke normen.*
Gezondheid weegt niet op tegen financiële compensatie	
Oneerlijk dat de afstand tot woningen kleiner is dan tot woonkernen	**Zie bovenstaand (4.1.3)** *In de landelijke normen is een afweging gemaakt wat een veilige afstand tot woningen is.*
Onbegrip over waarom K als enige zoekgebied is overgebleven	**[Berkelland] Alleen zoekgebied K komt in aanmerking voor grootschalige opwekking van windenergie (3.1)** *De gemeenteraad van Berkelland heeft dit besloten op 16 februari 2022.*
Zijn alternatieven voor wind voldoende onderzocht?	**Er is gekozen voor wind- en zonne-energie om de doelstellingen te halen (1.1)** *Wind en zon zijn aanvullend nodig voor een stabiele energieopwekking. Biomassa is in de RES 1.0 Achterhoek onderzocht. De potentie hiervan is beperkt.*
Gemeente hoeft niet aan de RES opgave te voldoen	**De raden hebben de RES 1.0 en de bijbehorende resultaatverplichting vastgesteld** *In Berkelland in nov 2021 en in Oost Gelre in sept 2021.*
Behoefte aan financiële compensatie en financieel participeren	**Verplicht randvoorwaarden zijn opgenomen (4.2)** *De gemeenten willen dat de omgeving kan meeprofiteren en dat omwonenden direct voordeel halen uit een project.*

"Ik heb zorgen over verscheurde buurtschappen door verschillende belangen. Grondeigenaren zijn er wellicht blij mee vanwege de financiële vergoeding, de buren hebben veel meer de lasten in plaats van de lusten."

Inwoner gemeente Berkelland

December 2022

Digitale enquête Berkelland

- **Verspreid via inwonerspanel**
- **En naar alle inwoners via Berkelbericht**
- **Ook via social kanalen verspreid**
- **Terugkoppeling resultaat in Berkelbericht**

Procesopbrengst

- **Ruim 700 respondenten**
  Alle respondenten hebben de rapportage ontvangen. Gemeenteraad ook. Gepubliceerd in Berkelbericht en online.
- **65% wil geïnformeerd blijven, 36% (met name uit K) wil meepraten**
  Regelmatiger artikelen over wind en het beleidsproces in lokale bladen. Bijeenkomsten blijven georganiseerd worden voor inwoners van K.
- **Deel vragen gericht op eigen verduurzaming**
  Geen onderdeel van dit beleidsproces.

Inhoudelijke opbrengst	Beleidsvoorstel
Merendeel vindt aandacht voor opwekken duurzame energie belangrijk	
Kwart inwoners (allen buiten K) kent de plannen voor windenergie niet *Artikelen in lokale bladen gedurende 2023.*	
Meningen over windmolens in K verdeeld: 30% voor, 30% neutraal, 40% tegen	
Veel zorgen, vooral bij inwoners van gebied K	
Top 3 zorgen: geluidsoverlast, aantasting landschap (& uitzicht), slagschaduw *Onderwerp van thema-avonden van feb en mrt '23.*	**Een initiatief moet voldoen aan landelijke normen (vaststelling verwacht in 2025) (4.1.3 & 4.1.4) en bijdragen aan landschapsversterking (4.1.6)** *In de landelijke normen is een afweging gemaakt over veilig omgaan met milieueffecten van windmolens. Windmolens zorgen voor schade aan het landschap, maar windenergie is nodig. Daarom moet de schade aan het landschap verplicht gecompenseerd worden.*
25% van inwoners van K zou het kunnen accepteren als ze kunnen profiteren van de opbrengsten	**Verplichte randvoorwaarden zijn opgenomen (4.2)** *De gemeenten willen dat de omgeving kan meeprofiteren en dat omwonenden direct voordeel halen uit een project.*
De opbrengt moet vooral gaan naar financiële vergoedingen voor de omgeving en duurzame projecten *Onderdeel van verkenning varianten van 100% lokaal eigendom.*	**Zie bovenstaand (4.2)**
Tijdelijk stil kunnen zetten van windmolens vergroot de acceptatie niet	**Verplichte automatische stilstandvoorziening (4.1.4)** *Om (hinder van) slagschaduw op woningen te voorkomen.*
60% van de inwoners vindt lokaal eigendom belangrijk	**Uitgangspunt is een zo hoog mogelijk percentage lokaal eigendom, minimum eis is 51% (4.2)** *De gemeenten streven naar zoveel mogelijk lokaal eigendom.*
50% van de inwoners vindt dat overheden (mede-)eigenaar kunnen zijn	**Gemeenten kunnen (mede-)initiatiefnemer zijn (4.2)** *Als dit kan bijdragen aan het genereren van maximale opbrengsten voor de gemeenschap.*

Januari 2023

Stakeholdergesprekken belangenorganisaties wind BAWE & SOVW

2023

- **Samenvatting opbrengst gesprekken met belangenorganisaties zoals BAWE & SOVW**

Inhoudelijke opbrengst	Beleidsvoorstel
Zorg dat opbrengst zoveel mogelijk bij lokale mensen terechtkomt	**Verplichte randvoorwaarden zijn opgenomen (4.2)** *De gemeenten willen dat de omgeving kan meeprofiteren en dat omwonenden direct voordeel halen uit een project.*
Ga voor een grotere verhouding lokaal eigendom dan 50:50, dat is haalbaar. Bij voorkeur 100%.	**Uitgangspunt is een zo hoog mogelijk percentage lokaal eigendom, minimum eis is 51% (4.2)** *De gemeenten streven naar zoveel mogelijk lokaal eigendom.*
Kies voor clustering en niet voor solitaire windmolens	**Solitaire windmolens zijn niet toegestaan. Er kan een cluster- of lijnopstelling toegepast worden (4.1.1)** *Windmolens moeten zoveel mogelijk geclusterd worden om de landschappelijke impact te beperken. Uitgangspunt is een goede ruimtelijke eenheid. De opstelling is afhankelijk van de locatie en omgevingscontext.*
Neem compenseren/financieel vergoeden van omwonenden op in beleid	**Een omgevingsfonds, omwonendenregeling en een plan voor socialisatie van grondvergoedingen zijn verplicht (4.2)** *Zo krijgen direct omwonenden voordeel uit een project. En wordt de grondvergoeding binnen het (zoek)gebied eerlijk verdeeld.*
Neem mogelijkheden tot het uitkopen van omwonenden op in beleid	**Mogelijkheid niet expliciet opgenomen in het beleidsdocument** *Eventueel uitkopen van omwonenden is een privaatrechtelijke aangelegenheid. Hier hebben gemeenten geen rol in.*
Optimaal lokaal eigendom wanneer gemeente initiatief neemt	**Gemeenten kunnen (mede-)initiatiefnemer zijn (4.2)** *Als dit kan bijdragen aan het genereren van maximale opbrengsten voor de gemeenschap.*

Februari 2023

Thema-avond natuur & landschap

- **Voor inwoners van en 400 m rondom gebied K**
- **Toelichting effecten op natuur & landschap**
- **Aandacht voor weidevogels in Beltrumse Veld**
- **Toelichting vervolgproces**
- **Vragenlijst over natuur & landschap**

Procesopbrengst

- **Reacties zowel plenair als decentraal (marktvorm) opgehaald**
- **Vragenlijst live via Mentimeter doorlopen, dit leidde tot discussie, omdat antwoordopties werden gemist**
  Bij de volgende bijeenkomst een andere vorm van vraagstelling. En geprinte vragenlijsten om in te vullen.
- **Aanvullend is de vragenlijst nagestuurd aan alle aanwezigen**
  Bij de nagezonden vragenlijst extra antwoordopties toegevoegd.
- **Uiteenlopende vragen (zie inhoudelijke opbrengst)**
  Beantwoord tijdens bijeenkomst en in het verslag.

Inhoudelijke opbrengst	Beleidsvoorstel
Vermijd kwetsbare gebieden bij een locatiekeuze	**Een initiatief moet bijdragen aan landschapsversterking (4.1.6)** *Windmolens zorgen voor verandering aan het landschap, maar windenergie is nodig. Daarom moet de schade aan het landschap verplicht gecompenseerd worden.*
Aandacht voor ecologische verbindingszones	**Een ecologisch onderzoek en landschapsplan zijn verplicht (4.1.6 & 4.1.7)** *Om het effect op natuur en soorten inzichtelijk te maken.*
Veel zorgen over de bescherming van weidevogels. De afstand tot weidevogels is bij voorkeur 1 km. K wordt door velen mede hierom geen geschikte locatie gevonden *Toelichting in verslaglegging opgenomen.*	**Aandacht voor weidevogels is een verplicht onderdeel van het ecologische onderzoek (4.1.7)** *Zo worden de effecten op weidevogels duidelijk in beeld gebracht. Daarna kunnen keuzes gemaakt worden m.b.t. locatie of compensatie.*
Opbrengst van windpark kan gebruikt worden om leefgebied voor weidevogels te verbeteren	**Onderbouwing bijdragen aan lokale natuurwaarden, financiële bijdrage aan natuurontwikkeling in en rondom het windpark (4.1.6)** *Het windpark moet bijdragen aan de leefomgeving. Bijv. t.b.v. leefgebied van weidevogels.*
Inwoners zijn verdeeld over compensatie: sommigen vinden dat het vooral naar inwoners moet gaan, anderen ook naar natuur & landschap	**Zowel verplichte randvoorwaarden voor compensatie van omwonenden als natuurcompensatie (4.1.6 & 4.2)** *De gemeenten willen dat de omgeving kan meeprofiteren en dat omwonenden direct voordeel halen uit een project. En het windpark moet bijdragen aan de leefomgeving.*
Interessant gevonden aanvullende maatregelen: rekening houden met vliegroutes, stilstand-voorziening tijdens trek	**Automatische stilstandvoorziening indien ecologisch onderzoek dat uitwijst (4.1.7). Vliegroutes niet expliciet opgenomen in beleid** *Om (trek)vogels en/of vleermuizen te beschermen.*
Vragen over waarom het Beltrumse Veld geen formele status als weidevogelgebied heeft. En onvrede daarover *Beantwoord tijdens bijeenkomst.*	**Besluitvorming over weidevogelgebieden (Provinciale Staten van Gelderland, 19 december 2018)** *Bijlage 2 bij verslag Themasessie Natuur & Landschap zoekgebied K*
Vragen over de laagvliegroute *Verzoek aan ministerie om schriftelijke bevestiging.*	**Een ruimtelijk plan moet rekening houden met belemmeringen (5.2). De laag-vliegroute over gebied K wordt opgeheven** *Op 8-12-2023 ontvingen we bevestiging van Defensie dat de laagvliegroute wordt verwijderd.*
Oproep aandacht te hebben voor specifieke dier- &vogelsoorten	**Verplicht ecologisch onderzoek naar beschermde soorten (4.1.7)** *Toets of er sprake is van significante negatieve effecten op de instandhouding van beschermde soorten.*

Maart 2023

Thema-avond zoekgebied I (i): lokaal eigendom en financiële vergoeding

- **Toelichting coöperatieve ontwikkeling**
- **Vormen van lokaal eigenaarschap**
- **Vormen van financiële participatie**

Procesopbrengst

- **Opkomst 32 inwoners**
  Na de thema-avond heeft ALV van de DBO Vragender verzocht om hele kern uit te nodigen voor een brede informatiebijeenkomst over windenergie. Op 27 juni 2023 heeft de gemeente een informatiemarkt georganiseerd waar inwoners uit Vragender zich breed konden laten informeren over alles wat met windenergie te maken heeft.
- **Inwoner uit Aalten pakte steeds het hoge woord. Dat werkte verstorend op inwoners van Oost Gelre**

Inhoudelijke opbrengst

I.t.t. in zoekgebied K reageerden de aanwezigen in zoekgebied i niet positief op de ingehuurde expert. De expert was directeur/eigenaar van een bestaand cooperatief windpark.

Beleidsvoorstel

We stimuleren lokaal eigendom en (financiële) participatie van inwoners in een windpark. We eisen minimaal 51 % lokaal eigendom in een initiatief

Maart 2023

Thema-avond zoekgebied I (i): natuur & landschap

Procesopbrengst

- Opkomst ongeveer 25 inwoners
- Uitgenodigd: inwoners in en rondom zoekgebied (i) + 400 meter daaromheen
- Experts uitgenodigd van Natuur & Milieu Gelderland en buro Staringadvies. Aanwezigen reageerden goed op deze experts. Hadden een compleet en transparant verhaal.

Inhoudelijke opbrengst	Beleidsvoorstel
Zorgen over Natura 2000-gebied Koburgerveen	We moeten de schade aan het landschap en de natuur compenseren. Maar het gaat verder dan dat: we moeten het landschap en de natuur verder ontwikkelen en versterken
Zorgen over hoogte molen en landschapsvervuiling	Aantasting landschap en natuur moet gecompenseerd worden en het initiatief moet daarnaast wat extra's doen wat betreft landschapsontwikkeling en natuurversterking. Een plus aan het gebied geven dus. Een initiatief moet bijdragen aan landschapsversterking (4.1.6) *Windmolens zorgen voor verandering aan het landschap, maar windenergie is nodig. Daarom moet de schade aan het landschap verplicht gecompenseerd worden.* Zowel verplichte randvoorwaarden voor compensatie van omwonenden als natuurcompensatie (4.1.6 & 4.2) *De gemeenten willen dat de omgeving kan meeprofiteren en dat omwonenden direct voordeel halen uit een project. En het windpark moet bijdragen aan de leefomgeving.*
Vinden het gewoon niet passen in het landschap in en rondom Vragender	Zie bovenstaande opsomming.

"In plaats van enkele MegaWatt-windmolens lijken mij vele kleine 'mini'-windmolens zoals die nu bij enkele boerderijen geplaatst zijn, een veel aantrekkelijker alternatief met veel minder overlast en dus veel minder weerstand en beter passend in het landschap."

Inwoner gemeente Oost Gelre

Maart - April 2023

Bezoek aan windpark

- **Naar windpark Den Tol in Netterden**
- **Op verzoek van inwoners georganiseerd voor inwoners van en 400 m rondom gebieden K én I (4 keer)**
- **Ook raadsleden van Berkelland en Oost Gelre waren uitgenodigd**
- **Eigenaar van windpark vertelt over zijn ervaringen en wat er allemaal bij komt kijken om een windpark te bouwen**
- **Hij neemt aanwezigen mee naar de windmolens**

Procesopbrengst

- Verschillende inwoners konden niet mee op de voorgestelde momenten
  Met hen is afgestemd om een vierde bezoek te plannen in april 2023.
- Relatief weinig interesse van inwoners voor deelname aan bezoek
- Positieve reacties op het initiatief om een bezoek te organiseren
- Geen formeel verslag. Gemeenten enkel als toehoorder aanwezig

Inhoudelijke opbrengst

Positief verhaal van iemand die eigenaar is. Geen kritische blik als omwonende

Wisselende reacties op het geluid van een windmolen: sommigen vonden het meevallen, anderen niet

Maart 2023

Themasessie hinder & volksgezondheid

- **Voor inwoners van en 400 m rondom gebied K**
- **Toelichting milieunormen**
- **Toelichting vervolgproces**
- **GGD aanspreekbaar voor vragen over gezondheid**
- **Vragenlijst over gezondheid**

Procesopbrengst

- **Reacties zowel plenair als decentraal (marktvorm) opgehaald**
- **GGD werd plenair gemist**
  GGD is aanwezig op de informatiemarkt in Vragender voor zoekgebied i (juni '23) en op de gezamenlijke informatiemarkt (dec '23).
- **Inwoners geven aan dat zorgen te weinig erkend worden tijdens de avond**
- **Inwoners geven aan dat er te veel aandacht naar de beleving van hinder is gegaan, alsof het enkel 'tussen de oren zit'**
- **Vragenlijsten kunnen tijdens de avond ingevuld worden en zijn digitaal nagestuurd**
- **Uiteenlopende vragen (zie inhoudelijke opbrengst)**
  Beantwoord tijdens bijeenkomst en in het verslag
- **Met verslag is informatie en contactgegevens van de GGD meegestuurd voor het stellen van aanvullende vragen**
- **Behoefte aan andere sprekers. Na afronding verzoek van inwoners om een bijeenkomst te organiseren met door hen aangedragen sprekers**
  Geen extra bijeenkomst georganiseerd, want gezondheid en hinder zijn onderdeel van de landelijke normen (vaststelling verwacht in 2025).

Inhoudelijke opbrengst	Beleidsvoorstel
Inwoners geven aan dat er te weinig onderzoek is gedaan naar de effecten op lange termijn	**Een initiatief moet voldoen aan landelijke normen (vaststelling verwacht in 2025) (4.1.3 & 4.1.4)** *Gezondheidseffecten zijn door het RIVM onderzocht ter onderbouwing van de landelijke normen.*
Angst dat nieuwe normen opnieuw een gemiddelde geluidsbelasting voor een heel jaar zullen bevatten	**Zie bovenstaand (4.1.3)** *De gemeenten committeren zich aan de landelijke milieunormen voor windmolens.*
Hoe wordt omgegaan met omwonenden die extra gevoelig zijn voor geluid en meer hinder ervaren?	**Zie bovenstaand (4.1.3)** *Zie bovenstaand.*
Vragen over het effect van laagfrequent geluid *Bij de conceptnormen zit een onderzoek naar laagfrequent geluid bij windmolens. Zie link bijlage 6.*	
Zorgen over loslatende deeltjes die de omgeving vervuilen	**Plan moet aan technische eisen uit NEN-normen voldoen (4.1.2)** *Technische eisen worden landelijk vastgesteld.*
Vragen over de laagvliegroute *Ministerie is om een formele schriftelijke bevestiging gevraagd.*	**Een ruimtelijk plan moet rekening houden met belemmeringen (5.2). De laagvliegroute over gebied K wordt opgeheven.** *Op 8-12-2023 ontvingen we bevestiging van Defensie dat de laagvliegroute wordt verwijderd.*
Vragen over de verhouding tussen jaargemiddelde van geluid en piekbelasting	**Een initiatief moet voldoen aan landelijke normen (vaststelling verwacht in 2025) (4.1.3)** *De gemeenten committeren zich aan de landelijke milieunormen voor windmolens.*
Wat ervaar je binnen in je huis of in je tuin van geluid van windmolens? *Tijdens informatiemarkt (dec '23) een simulatie van geluid gegeven.*	

Diverse artikelen – Elna, Groenlose Gids & Berkelbericht (en verspreid via social media)

- **Energieneutraal met een energiemix & windopgave (Berkelbericht & Elna, Groenlose Gids)**
- **Windenergie en landschap & natuur (Berkelbericht & Elna, Groenlose Gids)**
- **Verduurzaming woningen (Berkelbericht & Elna, Groenlose Gids)**
- **Voortgang proces nieuw windbeleid (Berkelbericht & Elna, Groenlose Gids)**
- **Hoofdlijnen windbeleid (Berkelbericht)**

Welke mogelijkheden zijn er om je woning duurzamer en energiezuiniger te maken?

Er zijn veel verschillende mogelijkheden om energie te besparen. Met kleine gedragsmaatregelen kun je maandelijks al mooie besparingen behalen, door bijvoorbeeld de verwarming een graadje lager te zetten. Heb je een eigen huis? En ga je graag een stapje verder? Dan kun je aan de slag met aanpassingen aan jouw woning. Er zijn veel verschillende mogelijkheden. In dit artikel vertellen we je daarover meer. En waar je terecht kunt voor advies.

Een warm huis en toch een lagere energierekening?
Dat kan door je woning (beter) te isoleren. Zo bespaar je geld en het is beter voor het milieu. Maar hoe kun je dat het beste doen? Er zijn bedrijven die hierin gespecialiseerd zijn. Maar als je handig bent, kun je dit ook zelf doen. De kosten voor het isoleren van je woning zijn eenmalig, maar de besparing zie je maandelijks terug op je energierekening. En het kan bijdragen aan de waarde van je woning.
Naast isoleren is ook ventileren belangrijk. Frisse lucht in huis is prettig en voorkomt problemen met vocht. Ventileer slim!

Duurzaam en zuinig verwarmen
Heb je wel eens nagedacht over manieren om je woning duurzaam en zuinig te verwarmen? In de toekomst moeten alle woningen van het aardgas af. Je doet er dus goed aan om op tijd hierover informatie te verzamelen. Is je cv-ketel aan vervanging of onderhoud toe? Denk dan bijvoorbeeld eens aan het aanschaffen van een (hybride) warmtepomp. Een warmtepomp werkt op elektriciteit. Je vervangt met een warmtepomp je CV-ketel. Of je plaatst de warmtepomp naast je bestaande CV-ketel. Je verwarmt je huis

schaf van een (hybride) warmtepomp kun je nu nog subsidie krijgen. Extra aantrekkelijk dus om er nu één te nemen!

Duurzame energie opwekken
Door zonnepanelen te plaatsen op je dak kun je zelf elektriciteit of warmte opwekken. Je hoeft dan minder of geen gebruik te maken van energie van je energieleverancier. Dat is goed voor het klimaat, en je bespaart op je energierekening.
Wil je zonne-energie opwekken, maar kan dat niet op jouw eigen dak? Ook dan zijn er mogelijkheden. Je kunt namelijk samen met inwoners uit de buurt deelnemen in een postcoderoospro-ject. Met zo'n project worden zonnepanelen op een dak in de buurt gelegd. En wist je dat er nog meer opties zijn om duurzaam energie op te wekken? Vraag ook eens advies over een zonneboiler of PVT-panelen.

maar weet je niet zo goed waar je moet beginnen? Voor advies kun je terecht bij Agem Energieloket. Tips over isoleren, ventileren, duurzaam verwarmen en energie opwekken vind je op: energieloketachterhoek.nl.
Voor het verduurzamen van je woning zijn diverse leningen en of subsidies beschikbaar. Een overzicht hiervan vind je op: www.energieloketachterhoek.nl/maatregelen/

Twijfel je welke maatregelen geschikt zijn voor jouw woning? Wil je bijvoorbeeld weten of de vloer van jouw huis geschikt is voor isolatie? Of zonnepanelen op het dak van jouw huis voldoende energie opleveren? Maak dan een afspraak met een energiespecialist van Agem Energieloket, voor een advies op maat via: www.energieloket achterhoek.nl/maatregelen/

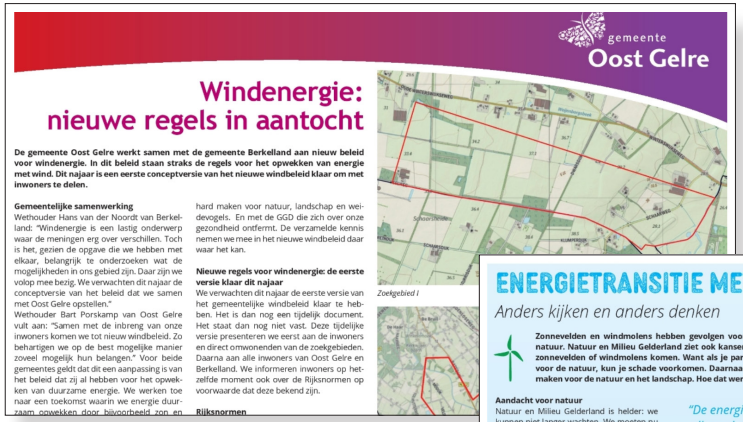

gemeente Oost Gelre

Windenergie: nieuwe regels in aantocht

De gemeente Oost Gelre werkt samen met de gemeente Berkelland aan nieuw beleid voor windenergie. In dit beleid staan straks de regels voor het opwekken van energie met wind. Dit najaar is een eerste conceptversie van het nieuwe windbeleid klaar om met inwoners te delen.

Gemeentelijke samenwerking
Wethouder Hans van der Noordt van Berkelland: "Windenergie is een lastig onderwerp waar de meningen erg over verschillen. Toch is het, gezien de opgave die we hebben met elkaar, belangrijk te onderzoeken wat de mogelijkheden in ons gebied zijn. Daar zijn we volop mee bezig. We verwachten dit najaar de conceptversie van het beleid dat we samen met Oost Gelre opstellen."
Wethouder Bart Porskamp van Oost Gelre vult aan: "Samen met de inbreng van onze inwoners komen we tot nieuw windbeleid. Zo behartigen we op de best mogelijke manier zoveel mogelijk hun belangen." Voor beide gemeentes geldt dat dit een aanpassing is van het beleid dat zij al hebben voor het opwekken van duurzame energie. We werken toe naar een toekomst waarin we energie duurzaam opwekken door bijvoorbeeld zon en hard maken voor natuur, landschap en weidevogels. En met de GGD die zich over onze gezondheid ontfermt. De verzamelde kennis nemen we mee in het nieuwe windbeleid daar waar het kan.

Nieuwe regels voor windenergie: de eerste versie klaar dit najaar
We verwachten dit najaar de eerste versie van het gemeentelijke windbeleid klaar te hebben. Het is dan nog een tijdelijk document. Het staat dan nog niet vast. Deze tijdelijke versie presenteren we eerst aan de inwoners en direct omwonenden van de zoekgebieden. Daarna aan alle inwoners van Oost Gelre en Berkelland. We informeren inwoners op hetzelfde moment ook over de Rijksnormen op voorwaarde dat deze bekend zijn.

Rijksnormen

Zoekgebied I

We zetten onze schouders eronder!

In Berkelland en Oost Gelre willen we in de toekomst energieneutraal zijn. Dat betekent dat we net zoveel duurzame energie opwekken als dat we verbruiken. Hoe minder energie we verbruiken, hoe minder we hoeven op te wekken. Dat lukt als we allemaal ons steentje bijdragen.

De komende tijd informeren we u over dit thema via onze gemeentepagina's in Achterhoek Nieuws, Elna en Groenlose Gids. Op deze pagina leest u waarom we aan de slag moeten met duurzame energie en hoe we dat bereiken.

Het begint thuis en op het bedrijf
Als het gaat om duurzame energie, spelen er veel verschillende belangen en zijn er zorgen. Denk bijvoorbeeld aan het landschap, de gezondheid en betaalbaarheid. Dat zien we als het gaat om zonneparken, maar ook nu we als gemeenten nieuw beleid voor windenergie maken. Daar hebben we aandacht voor, maar we kijken ook naar de kansen die het kan bieden.

Het opwekken van duurzame energie kan een belangrijke rol spelen bij het tegengaan van klimaatverandering. We hebben maar één planeet en moeten samen zorgen voor leefbaarheid op deze planeet. En dat vraagt een bijdrage van iedereen. Door samen te werken kunnen de uitdaging aan!

Hans van der Noordt wethouder Berkelland

Bart Porskamp wethouder Oost Gelre

Leven van energie

We gebruiken met zijn allen steeds meer energie. We hebben energie nodig om te zien in het donker, om de dag te kunnen beginnen met een kopje koffie, om (af)wasmachines te draaien en om van alles op te laden, van telefoons tot auto's. Dat geldt zowel voor ons als gebruikers, als voor de industrieën waar onze spullen gemaakt worden. Het maakt ons leven makkelijker en fijner. Omdat we steeds meer energie gebruiken, zoeken we naar duurzame manieren om dat op te wekken.

De energietransitie, de overgang van fossiele brandstoffen naar duurzame energiebronnen, is in volle gang. Door onze huizen te isoleren, minder stroom te gebruiken, nieuwe technieken toe te passen en ons gedrag aan te passen, slagen we er steeds beter in om energiezuinig of zelfs energieneutraal te wonen en te leven. We zijn er zo druk mee, dat we bijna zouden vergeten waarom we het allemaal doen.

Energietransitie: waarom eigenlijk?
Energie haalden we voorheen voornamelijk uit fossiele brandstoffen onder de grond, zoals aardgas, steenkool en aardolie. Het is duidelijk dat we dat niet op dezelfde manier kunnen blijven doen. Om verschillende redenen zullen we moeten overgaan op een duurzame manier van energie opwekken.

Ten eerste, omdat de fossiele brandstoffen langzaam op raken. Ten tweede komt er bij de verbranding broeikasgas CO2 in de atmosfeer. Als we met de verbranding van fossiele brandstoffen doorgaan, warmt de aarde mede daardoor nog verder op. Verdere opwarming zal steeds sterkere negatieve effecten opleveren, zoals hittegolven, droogte en overstromingen. Recent is hier nog een derde reden bij gekomen. De afhankelijkheid van landen zoals Rusland, maakt dat de prijzen voor energie grillig verlopen. En dat maakt onze stroomvoorziening ook in de toekomst kwetsbaar en afhankelijk van veranderingen van buiten.

Hernieuwbare bronnen
Energie is duurzaam wanneer het is opgewekt op een manier die niet schadelijk is voor het milieu en hernieuwbaar is. Hernieuwbaar betekent dat de energiebron onuitputtelijk beschikbaar is, zoals wind en zon. Zonneparken en windmolens opwekken duurzame energie op boven de grond door gebruik te maken van natuurelementen. Omdat zonneparken en windmolens effect hebben op het landschap, werkt de overheid doorlopend aan regelgeving voor duurzame energie en het beschermen van onze natuur en gezondheid.

Wat vindt u van het tempo van de energietransitie?
- Het gaat mij te langzaam.
- Ik ben tevreden over wat er nu gebeurt om het land duurzamer te maken.
- Het gaat mij te snel, de huidige plannen zijn niet haalbaar en betaalbaar.
- Ik zie de noodzaak van de energietransitie helemaal niet.

U kunt deze poll invullen op www.energieneutraaloostgelre.nl/energieopwekking en gemeenteberkelland.nl/zoekgebiedk.

1 1 windmolen produceert jaarlijks ongeveer net zoveel duurzame energie als ...
~7.500 ... circa 7.500 zonnedaken op woningen
18ha ... of een zonneweide van 18 hectare
27 dat is een oppervlakte van zo'n 27 voetbalvelden
Bron: RES

Wereldwijde klimaatafspraken in Parijs: beperken opwarming aarde
Nationaal klimaatakkoord: minder uitstoot van broeikasgassen in 2030 en klimaatneutraal in 2050.
Regionale Energie Strategie 1.0: afspraken over 'in welke gebieden in de regio duurzame energie opgewekt kan worden. www.resachterhoek.nl
2015 2019 2021 2030 2050

ENERGIETRANSITIE MET OOG VOOR DE NATUUR

Anders kijken en anders denken

Zonnevelden en windmolens hebben gevolgen voor het landschap en de natuur. Natuur en Milieu Gelderland ziet ook kansen voor de natuur als er zonnevelden of windmolens komen. Want als je parken ontwerpt met oog voor de natuur, kun je schade voorkomen. Daarnaast kunnen we een plus maken voor de natuur en het landschap. Hoe dat werkt, leest u in dit artikel.

Aandacht voor natuur
Natuur en Milieu Gelderland is helder: we kunnen niet langer wachten. We moeten nu overgaan op meer duurzame energie. We moeten alles doen om de gevolgen van klimaatverandering tegen te gaan. Maar wel met alle aandacht voor de gevolgen voor de natuur en het landschap. Want naast een klimaatcrisis hebben we in de wereld ook te maken met een biodiversiteitscrisis. Het gaat slecht met veel soorten dieren en planten.

"De energietransitie kan alleen slagen met extra windturbines, ook in de Achterhoek. Maar plaats ze wel met respect voor leefomgeving en natuur."

Alex de Meijer - Natuur en Milieu Gelderland

Bestaande natuur versterken
We moeten dus oog houden voor de natuur bij het kiezen van een plek voor zonneparken en windmolens. Als gebieden kwetsbaar zijn, plaats daar dan geen duurzaam energiepark. En schade aan de natuur moeten we goedmaken. Dit heet compensatie. Maar Natuur en Milieu Gelderland roept op om méér te doen: zorg dat de natuur een plus krijgt! Zij

en gewond raken of sterven. Dit risico kunnen we kleiner maken door maatregelen te nemen. Bijvoorbeeld door de windmolens stil te zetten in de periodes dat vogels en vleermuizen trekken.

Een plus maken
In gebied K ligt het Beltrumse Veld. Dit is een gebied waar verschillende soorten weidevogels leven, zoals de grutto, wulp, kievit en veldleeuwerik. Weidevogels moeten we goed beschermen zodat ze niet uitsterven. Een plek voor windmolens ligt daarom bij voorkeur niet te dicht bij het gebied waar weidevogels leven.

Met de opbrengsten van een windpark zouden we ook een plus kunnen maken door het leefgebied voor weidevogels te verbeteren. Bijvoorbeeld door een plas-drasgebied te maken. Dit is een gebied waar 's winters en in de lente ondiep water op het land staat. En met kruidenrijk grasland, waarin kuikens een grotere kans hebben om te overleven.

Meer weten?

ENERGIETRANSITIE

moeten onderzoeken. Als u meer wilt weten over windenergie in onze gemeenten, kijk dan op www.energieneutraaloostgelre.nl of www.gemeenteberkelland/zoekgebiedk.nl.

Wilt u meer weten over de visie van Natuur en Milieu Gelderland? Bekijk dan de minidocumentaire op www.natuurenmilieufederaties.nl/energietransitie.

April 2023

Gespreksavonden bewonersorganisaties/buurtschappen Berkellandse deel zoekgebied K

- **Vertegenwoordiging van bewoners-organisaties**
- **Persoonlijk in gesprek**
- **Enkele raadsleden zijn aanwezig als toehoorder**

Procesopbrengst

- **Bijeenkomsten voor inwoners worden rommelig ervaren**
- **Inwoners zijn 'bijeenkomsten-moe'. Ze hebben het gevoel dat het toch wel doorgaat.**
- **Gezondheidsrisico's zijn niet goed aan bod gekomen in thema-avond**
- **Er wordt weinig ruimte gevoeld voor tegengeluiden**
- **Hoeveel ruimte is er voor 'ophalen' bij inwoners binnen een opgave met weinig bewegingsruimte?**
- **Tijdens bijeenkomsten wordt een empathische houding richting inwoners met zorgen gemist**
  Voor en na de zomer van 2023 zijn verschillende gesprekken gevoerd
- **Ga als gemeente het gesprek aan met grondeigenaren voordat commerciële partijen dat doen**
- **Positieve reactie op het voeren van een meer persoonlijk gesprek, maar zorgen zijn niet weggenomen**

Inhoudelijke opbrengst	Beleidsvoorstel
Voorkeur aan meedoen aan 'wind op zee'-projecten	**Er is gekozen voor wind- en zonne-energie om de doelstellingen te halen (1.1)** *De doelstellingen per RES-regio bestaan naast de landelijke doelstelling voor wind op zee. Deze zijn niet inwisselbaar.*
Voorkeur voor windmolens op bedrijventerreinen *Niet mogelijk vanwege regelgeving op het gebied van externe veiligheid.*	**Windmolens worden enkel toegestaan in een voorkeursgebied uit de RES (4.1.1)** *Aan de RES-gebieden ligt een ruimtelijke analyse ten grondslag.*
Initiatief bij Avinkstuw past beter bij het energie-netwerk. Keuze voor K omdat er weinig mensen wonen dus weinig weerstand verwacht wordt?	**[Berkelland] Alleen zoekgebied K komt in aanmerking voor grootschalige opwekking van windenergie (3.1)** *De gemeenteraad van Berkelland heeft dit besloten op 16 februari 2022.*
Zorgen over weidevogels in gebied K *Gemeente heeft de provincie om aandacht voor weide-vogels gevraagd in de planMER.*	**Aandacht voor weidevogels is een verplicht onderdeel van het ecologische onderzoek (4.1.7)** *Zo worden de effecten op weidevogels duidelijk in beeld gebracht.*
Zijn eigen gemeentelijke normen mogelijk? In beleid voorkeur geven aan meer afstand tot woningen	**Een initiatief moet voldoen aan landelijke normen (vaststelling verwacht in 2025) (4.1.3 & 4.1.4)** *De gemeenten committeren zich aan de landelijke milieunormen voor windmolens. Lokaal strengere normen toepassen is niet mogelijk, dan is er geen ruimte meer om de opgave te halen.*
Waarom een clustering van windmolens?	**Er kan een cluster- of lijnopstelling toegepast worden (4.1.1)** *Uitgangspunt is een goede ruimtelijke eenheid. De opstelling is afhankelijk van de locatie en omgevingscontext.*
Angst dat een zonnepark zal volgen na de wind-molens	**Geen onderdeel windbeleid** *De raad van Berkelland heeft aangegeven geen zonneparken meer toe te staan (feb 2022).*
Kan een initiatiefnemer meer molens plaatsen dan de vastgestelde opgave?	**Een initiatiefnemer kan niet eigenstandig besluiten meer windmolens te plaatsen** *Het toestaan van windmolens is een besluit van het bevoegd gezag.*
Zorg dat commerciële partijen naar de provincie gaan voor een vergunning	**Provincie is bevoegd gezag. Een initiatiefnemer kan een aanvraag bij de provincie indienen** *De provincie heeft aangegeven voorkeur te hebben dat bij een concrete ontwikkeling de gemeente bevoegd gezag overneemt.*

Mei 2023

Raadsbezoek aan windpark

- **Voor raadsleden uit Oost Gelre & Berkelland**
- **Naar windpark Den Tol in Netterden**
- **Eigenaar van windpark vertelt over zijn ervaringen met de totstandkoming van windpark Den Tol**
- **Hij neemt aanwezigen mee voor een bezoek aan zijn windmolens**

Proces- en inhoudelijke opbrengst

- Informeel, dus niet richtinggevend

Mei 2023

Gezamenlijke radenbijeenkomst

- **Informele besloten avond**
- **Informerend van aard**
- **Bijpraten herijking windbeleid:**
  - Voortgang beleidsproces & participatie
  - Toelichting hinder en windmolens (door GGD)
  - Verkenning mogelijkheden lokaal eigendom

Proces- en inhoudelijke opbrengst

- Informeel, dus niet richtinggevend

Juni 2023

Informatiemarkt Vragender zoekgebied I (i):

- **De gehele kern van Vragender uitgenodigd, ongeveer 850 huishoudens**
  Voorafgaand aan deze informatiemarkt heeft een actiegroep die onbekend wil blijven zich als tegenstander van windmolens per mail gemeld. Vermoedelijk zijn ook leden van DBO Vragender hierbij betrokken.

Procesopbrengst

- **Opkomst 103 personen**
- **Positieve feedback van aanwezigen en standhouders**
- **DBO Vragender heeft een enquête gehouden onder aanwezigen en onaangekondigd geflyerd (zie foto)**
- **Meewerkende standhouders waren:**
  - **DBO Vragender**
  - **Gemeente Oost Gelre**
  - **Provincie Gelderland**
  - **GGD**
  - **Nederlands Lucht- en Ruimtevaartcentrum**
  - **The Imagineers/Windplanner**
  - **ODA**
  - **Natuur & Milieu Gelderland**
  - **Staringadvies**
  - **Windpark Den Tol**
  - **Bosch en Van Rijn**
  - **Agem**

Inhoudelijke opbrengst

DBO Vragender is tegen de komst van windmolens in zoekgebied i

Feedback Provincie Gelderland:

- *Complimenten voor de goede voorbereidingen!*
- *Wij vonden de sfeer goed, er waren zowel voor- als tegenstanders van windenergie. Met beide hebben we goede en ook prettige gesprekken gevoerd. Het lukte om goed in gesprek te komen met mensen die met een kritische houding bij ons kwamen.*
- *Mensen hadden vooral zorgen over horizonvervuiling en geluid. Vooral omdat het zo dicht bij woonkern ligt.*
- *Meerdere mensen noemden dat omwonenden in een bredere straal betrokken zouden moeten worden.*
- *Opzet met specialisten op ieder thema was erg fijn. We hebben mensen actief doorverwezen en daar werd ook gebruik van gemaakt.*
- *Wij ondersteunen jullie graag bij een volgende informatiemarkt.*

Feedback Nederlands Lucht- en Ruimtevaartcentrum:
Wat was de houding van de inwoners naar jullie als standhouders toe? Met welke vragen kwamen ze? Waren ze positief-neutraal-mild kritisch-negatief? Kwaliteit van de gesprekken? Iedereen bleef beleefd en het was daarom een prettige avond. Omwonenden wilden vooral weten hoe een windturbine klinkt, wanneer je het geluid wel of niet hoort (welke afstand, bij welke wind) en wanneer je er last van zou kunnen hebben. Ook waren er wat vragen over wat geluidniveaus waren en hoe het geluid zich verplaatst als de afstand tot de windmolen groter wordt. Er waren ook veel vragen over hoe ze er uit komen te zien. Er leek wel wat kritisch gekeken te worden naar de hoogte van de windturbines: 240 meter tiphoogte. In onze visualisatie hadden we namelijk wind turbines van maximaal 200 meter hoogte. Er waren ook wat personen die meer wilden weten over het effect op dieren (vogels of dieren op de grond).

November 2023

Animatie lokaal eigendom

- **Online beschikbaar op websites gemeenten**

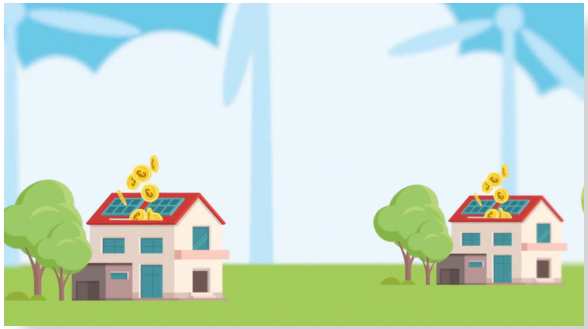

November 2023

Gezamenlijke radenbijeenkomst

- **Eerste richting van windbeleid**

Proces- en inhoudelijke opbrengst

- Informeel, dus niet richtinggevend

December 2023

Informatiemarkt zoekgebied K en (i)

>>

- **Voor inwoners van en 400 m rondom gebied K en I (i)**
- **Toelichting hoofdlijnen windbeleid**
- **Informeren over conceptnormen van het Rijk**
- **Externe deskundigen die eerder betrokken waren bij thema-avonden en de informatiemarkt in Vragender, waren weer aanwezig voor vragen**

Procesopbrengst

- **Suggestie: maak een samenvatting in het weekblad voor inwoners die niet zijn geweest**
  Verstrekte informatie is ook online geplaatst op de sites van de gemeenten en via een artikel in de lokale bladen verspreid.
- **Kaart met belemmeringen zoekgebied K is niet meer beschikbaar op website gemeente Berkelland**
  De link is hersteld.
- **GGD kreeg vooral vragen over laagfrequent geluid en over de normen voor slagschaduw**
  Tijdens de avond toegelicht dat daar nu nog geen antwoord op gegeven kan worden. Dit wordt regionaal besproken.
- **Er is veel aandacht gegaan naar de concept-rijksnormen en de kansenkaarten op basis hiervan**
  Op dit moment kan enkel nog in beeld gebracht worden wat mogelijke locaties zijn voor windmolens, op basis van conceptnormen van het Rijk. Er is nog geen initiatief waar windmolens op een locatie bedacht zijn.
- **Veel vragen over wat het betekent dat de RES-opgave niet ingevuld kan worden**
- **Laat het zoekgebied en de windmolens zien op een plaatje en communiceer dat**

Inhoudelijke opbrengst	Beleidsvoorstel
Hoeveel windmolens komen er nou echt? *Vragen zijn toegelicht tijdens de bijeenkomst.*	**In een ruimtelijk plan moeten aantallen en typen windmolens onderbouwd worden (4.1.1)** *Het aantal windmolens dat gerealiseerd kan worden is nog niet duidelijk. Dit is o.a. afhankelijk van de definitieve rijksnormen (verwacht in 2025), het resultaat van de provinciale planMER en het plan (incl. de te gebruiken techniek) dat een initiatiefnemer maakt.*
Jullie weten toch allang waar ze gaan komen en hoe hoog ze worden	**Windmolens worden enkel toegestaan in een voorkeursgebied uit de RES (4.1.1)** *Zie bovenstaand.*
Is netcongestie een belemmering voor de komst van windmolens?	**Geen onderdeel van het windbeleid** *De gemeente kan zelf niets betekenen op dit gebied, volgt wel de ontwikkelingen.*
Geluid en lichtvervuiling zijn belangrijke aspecten	**Een initiatief moet voldoen aan alle landelijke normen (vaststelling verwacht in 2025) (4.1)** *Effecten van geluid en licht zijn door het ministerie onderzocht in het PlanMER ter onderbouwing van de landelijke normen.*
Naderingsdetectie: gaan de lampen op de windmolens wel of niet uit?	**Naderingsdetectie is niet algemeen verplicht gesteld in de conceptnormen van het Rijk (vaststelling verwacht in 2025) (4.1.5)** *Het Rijk stelt naderingsdetectie op dit moment nog niet verplicht omdat de kosten daarvoor nog erg hoog zijn, de systemen nog niet voldoende beschikbaar zijn en de test-capaciteit beperkt is (zie NvT, pag. 44).*
Het zou helpen als de gemeenten ook eigenaar worden van een toekomstig windpark	**Gemeenten kunnen (mede-) initiatiefnemer zijn (4.2)** *Als dit kan bijdragen aan het genereren van maximale opbrengsten voor de gemeenschap.*
Gaat de gemeente gebruik maken van de mogelijkheid om eigen lokale normen op te stellen ("zezam") om meer van de opgave te halen?	**Een initiatief moet voldoen aan landelijke normen (vaststelling verwacht in 2025) (4.1). De gemeenten gaan daarbij uit van de standaardwaarden zonder daar met toepassing van "zezam" van af te wijken.** *In de landelijke normen is een afweging gemaakt wat een veilige afstand tot woningen is. Daar houden de gemeenten zich aan.*

Informatiemarkt zoekgebied K en (i) *vervolg*

Procesopbrengst *vervolg*

- **Er is ook waardering uitgesproken voor het proces, de verstrekte informatie en de simulaties**
- **Er is een verzoek gedaan om in contact gebracht te worden met het ecologisch onderzoeksbureau of de commissie MER ivm weidevogels**
  De Commissie MER is een landelijk werkende instantie. Gegevens: www.commissiemer.nl of 030-2347666.
- **Tijdens deze informatiemarkt was de NP RES aanwezig. Zij stellen de communicatiestrategie op richting de RES 2.0. Contactpersoon NP RES was erg gecharmeerd van de participatieaanpak van Berkelland en Oost Gelre. Zij willen deze aanpak als voorbeeld meenemen in hun communicatiestrategie**
- **Meewerkende standhouders waren:**
  - **Gemeente Oost Gelre**
  - **Provincie Gelderland**
  - **GGD**
  - **Nederlands Lucht- en Ruimtevaartcentrum**
  - **The Imagineers/Windplanner**
  - **Natuur & Milieu Gelderland**
  - **Staringadvies**
  - **Windpark Den Tol**
  - **Bosch en Van Rijn**
  - **Agem**

Inhoudelijke opbrengst	**Beleidsvoorstel**
Als er zo weinig kan in zoekgebied K, wordt het initiatief van Avinkstuw dan weer opgepakt? *De raad van Berkelland heeft opdracht gegeven de mogelijkheden in K te verkennen. Een heroverweging van zoekgebieden is een bestuurlijk besluit.*	**[Berkelland] Alleen zoekgebied K komt in aanmerking voor grootschalige opwekking van windenergie (3.1)** *De gemeenteraad van Berkelland heeft dit besloten op 16 februari 2022.*
Een norm voor én afstand én geluid is lastig te begrijpen. Wat is leidend?	**Een initiatief moet voldoen aan alle landelijke normen (vaststelling verwacht in 2025) (4.1)** *De norm die het meest begrenst is leidend. Normen kunnen niet overschreden worden.*
Is kernenergie niet een optie als alternatief voor wind? *In de RES 1.0 zijn verschillende opwekmethoden onderzocht.*	**Er is gekozen voor wind en zonne-energie om de doelstellingen te halen (1.1)** *In de RES 1.0 is kernenergie niet onderzocht omdat kernenergie niet voor 2030 een relevante bijdrage zou kunnen leveren aan de energieproductie van Nederland.*
Gaan de gemeenten straks maar met één partij in gesprek over het initiatief voor een windpark? *De exacte werkwijze wordt nog nader wordt uitgewerkt.*	**In een zoekgebied kan een vergunning voor één windpark in één plan verleend worden (4.1)** *Eén plan moet zorgen voor eenduidigheid en helderheid voor omwonenden. In theorie kan één windplan gemaakt worden door een combinatie van initiatiefnemers.*
Hoe zit het met de laagvliegroute? *Ministerie is om een formele schriftelijke bevestiging gevraagd.*	**Een ruimtelijk plan moet rekening houden met belemmeringen (5.2). De laag-vliegroute over gebied K wordt opgeheven** *Op 8-12-2023 ontvingen we een brief van Defensie waarin wordt bevestigt dat de laag-vliegroute Linkroute 10A over zoekgebied K wordt verwijderd uit de Omgevingswet.*
80% van de inwoners wil geen windmolens. Wordt daar wel naar geluisterd?	**De raden hebben de RES 1.0 en de bijbehorende opgave vastgesteld** *Een combinatie van wind- en zonne-energie is nodig om zoveel mogelijk aan de opgave bij te dragen. Door regie te nemen met windbeleid wordt gestreefd om naast de lasten ook de lusten lokaal te behouden.*
Hoe is zoekgebied i tot stand gekomen?	**Windmolens worden enkel toegestaan in een voorkeursgebied uit de RES (4.1.1)** *We conformeren ons aan de zoekgebieden uit de RES 1.0. Voor het bepalen daarvan is destijds een integrale ruimtelijke afweging van belangen gemaakt.*
Zijn windmolens op land echt nodig? Kunnen we niet volstaan met alleen zonnevelden en zon op dak? *Alleen zonne-energie is niet voldoende.*	**Er is gekozen voor wind en zonne-energie om de doelstellingen te halen (1.1)** *De RES 1.0 gaat uit van de energiemix, dat wil zeggen dat we zowel wind op land als zonne-energie nodig hebben. Want als de zon niet schijnt, moet je ook energie opwekken en dat kan door windmolens.*

Colofon

Dit participatieverslag is tot stand gekomen door gemeenten Berkelland en Oost Gelre in samenwerking met bureau Dietz Strategie & Communicatie. In verschillende werksessies en gesprekken met mensen van binnen en buiten de gemeentelijke organisaties hebben we met de grootst mogelijke zorgvuldigheid gewerkt aan dit participatieverslag.

Ondanks dat kan dit verslag onverhoopt nog onvolledig zijn. Opmerkingen kunt u per mail sturen.

Vormgeving Kris Kras Communicatie
Fotografie Fix Media, ANP/Gerasimovi, gemeente Berkelland, Wencke Hoijtink, gemeente Oost Gelre, Rachel Valigora,
Aan beelden kunnen geen rechten ontleend worden.
Copyright december 2023

Meer informatie?

Kijk op www.gemeenteberkelland.nl/zoekgebiedk of www.energieneutraaloostgelre.nl/energieopwekking

Heeft u vragen?

stuur dan een bericht aan info@gemeenteberkelland.nl of energieneutraal@oostgelre.nl

gemeente Berkelland

gemeente Oost Gelre

VAST TE STELLEN (CONCEPT)

Beleidsdocument grote windmolens

Gemeente Oost Gelre en Gemeente Berkelland

Windpark Westerse Polder II (gemeente Hoeksche Waarde, Zuid-Holland)

Versie: 4.0
Status: vast te stellen (concept)
Datum: januari 2025

Inhoud

Voorwoord 4
Hoofdstuk 1. Inleiding 4
1.1 Aanleiding 4
1.2 Waarom dit gezamenlijke beleidsdocument? 5
1.3 Doel en uitgangspunten 5
1.4 Juridische status 6
1.5 Doelgroepen 6
1.6 Leeswijzer 6
Hoofdstuk 2. Beleid & regelgeving 7
2.1 Rijksbeleid 7
2.1.1 Nationale Omgevingsvisie 7
2.1.2 Landelijke normen voor windenergie 7
2.2 Provinciaal beleid 9
2.2.1 Omgevingsvisie 'Gaaf Gelderland' 9
2.2.2 Omgevingsverordening Gelderland 10
2.2.3 Beleidslijn Windenergie 10
2.3 Regionale Energiestrategie 1.0 Achterhoek 11
2.4 Gemeentelijk beleid 12
2.4.1 Gemeente Berkelland 12
2.4.2 Gemeente Oost Gelre 13
Hoofdstuk 3. Zoekgebieden 14
3.1 RES-Zoekgebieden 14
3.1.1 Gebiedsanalyse zoekgebied K (2022) 16
3.1.2 Gebiedsanalyse zoekgebied I (2022) 18
Hoofdstuk 4. Beleidskader grote windmolens 21
4.1 Ruimtelijke randvoorwaarden 21
4.1.1 Randvoorwaarden locatie 21
4.1.2 Randvoorwaarden externe veiligheid 22
4.1.3 Randvoorwaarden geluid 23
4.1.4 Randvoorwaarden slagschaduw en lichtschittering 23
4.1.5 Randvoorwaarden verlichting 24

WAS-WORDT-versie

4.1.6 Landschappelijke inpassing 24
4.1.7 Ecologische aspecten 25
4.1.8 Randvoorwaarden afstand 26
4.1.9 Kansenkaarten op basis van de landelijke ontwerpwindturbinebepalingen (2023) 27
4.2 Randvoorwaarden proces- en financiële participatie 31
4.3 Overige randvoorwaarden 33
Hoofdstuk 5. Processtappen voor initiatiefnemers 34
5.1 Bevoegd gezag 34
5.2 Eisen aan verzoek 34
5.3 Selectie bij meerdere initiatieven 37
Hoofdstuk 6 Evaluatie beleid 38
Bijlage 1. Begrippenlijst 40
Bijlage 2. Gebiedsanalyse windenergie (2022) 42
Bijlage 3. Participatieverslag 43

WAS-WORDT-versie

Voorwoord

Als gemeente willen en moeten we onze verantwoordelijkheid nemen als het gaat om windenergie. We leveren graag onze bijdrage aan een klimaat neutrale energieopwekking. Met alleen zonnepanelen halen we onze doelstellingen helaas niet. We begrijpen daarnaast ook dat inwoners niet zitten te wachten op grote windmolens *in de omgeving van* hun huis.

Maar we willen als gemeente wel graag zelf aan de lat blijven en ons niet laten overvallen. Daarom is het goed dat we nu samen met gemeente *Oost Gelre* beleid hebben ontwikkeld om zo het algemeen belang èn het belang van onze inwoners *zo goed mogelijk* te kunnen dienen *bij de beoordeling van toekomstige windinitiatieven in zoekgebied K*.

Hans van der Noordt, wethouder gemeente Berkelland

Hoofdstuk 1. Inleiding

1.1 Aanleiding

De gemeenten Oost Gelre en Berkelland hebben uitgesproken dat zij een bijdrage willen leveren aan de energietransitie naar schone en duurzame energiebronnen. In lijn met het nationale Klimaatakkoord is het streven om in 2050 klimaatneutraal te zijn, met als tussenstap in 2030 een CO_2-reductie van 55 % ten opzichte van 1990.

In de provincie Gelderland zijn de energiedoelstellingen in 2015 vastgelegd in het Gelders Energieakkoord (GEA) dat door ongeveer 250 Gelderse organisaties – waaronder de gemeenten Oost Gelre en Berkelland – ondertekend is. In het uitvoeringsplan “Energietransitie: Samen in versnelling!” zijn de doelstellingen voor 2020, 2030 en 2050 nader uitgewerkt. In 2030 is de ambitie om in Gelderland 8,3 TWh per jaar duurzame energie op te wekken.

Het nieuwe Akkoord van Groenlo 3.0 is in het voorjaar van 2023 vastgesteld door de afzonderlijke raden van de acht Achterhoekse gemeenten. De ambitie voor een energieneutrale Achterhoek uiterlijk in 2050 en de Achterhoekse samenwerking ‘’samen d’ran’’ zijn daarin van groot belang.

Daarnaast hebben beide gemeenten zich gecommitteerd aan het bod in de RES 1.0 Achterhoek. Deze opgave moet gehaald worden met zonnepanelen, grootschalige zonnevelden en windmolens op land. De bijdrage voor de opgave wind op land van de acht Achterhoekse gemeenten is 0,546 TWh, waarvan de bijdrage van gemeente Oost Gelre 0,058 TWh is en de bijdrage van gemeente Berkelland 0,071 TWh is.

Om bovenstaande doelstelling te behalen is naast zonne-energie ook windenergie noodzakelijk. Windmolens zijn naast zonnepanelen nodig, omdat deze complementair zijn (dag/nacht, zomer/winter) en in de juiste verhouding elk jaar zorgen voor een min of meer continue stroom elektriciteit en minder ruimte innemen dan zonneparken. Ook is windenergie in Nederland één van de goedkoopste manieren om duurzame energie op te wekken. Bij windenergie door middel van

WAS-WORDT-versie

windturbines behoren de kosten per opgewekte kWh tot de laagste van alle duurzame opwekkingsvormen.

1.2 Waarom dit gezamenlijke beleidsdocument?

Om de doelstelling te behalen zijn in de RES 1.0 zoekgebieden voor windmolens binnen de Achterhoek vastgesteld. Eén van deze zoekgebieden (K) ligt in Oost Gelre èn Berkelland. Oost Gelre heeft daarnaast nog een ander zoekgebied: I (i). Voor de inwoners van beide gemeenten willen Oost Gelre en Berkelland optreden als 'één overheid'. Beide gemeenten hebben daartoe een samenwerkingsovereenkomst gesloten om het beleidsproces en het bijbehorende participatieproces samen op te pakken.

Beide gemeenteraden hebben aangegeven acceptatie en begrip van inwoners voor de opgave belangrijk te vinden om te komen tot besluitvorming over het beleidsdocument voor windenergie. Om te komen tot het beleidsdocument voor grootschalige windenergie zijn inwoners daarom via participatie betrokken bij het proces. Zo zijn er voor inwoners van en rondom de zoekgebieden bijeenkomsten georganiseerd over het beleidsproces en specifieke thema's in het beleid. Verder is voor hen een bezoek aan een windpark georganiseerd en zijn verschillende belanghebbenden gesproken in stakeholdergesprekken. Daarnaast zijn inwoners in de hele gemeente geïnformeerd over windenergie en (online) bevraagd over de energietransitie en windenergie. De opbrengst van het participatieproces is als input meegenomen in voorliggend beleidsdocument.

Dit beleidsdocument is gericht op het mogelijk maken van windenergie met een ashoogte vanaf 80 meter, waarbij de gemeenten rekening houden met andere belangen in de gemeenten. Begrip en een grote mate van acceptatie onder inwoners zijn belangrijk. Ons uitgangspunt is dat bij de voorbereiding van initiatieven mogelijkheden worden geboden voor (financiële) participatie.

De gemeente Oost Gelre heeft vastgelegd dat windmolens tussen de 25 en 80 meter ashoogte niet zijn toegestaan. De gemeente Berkelland moet hier nog een afzonderlijke keuze in maken en zo nodig aanvullend beleid opstellen. Wel biedt zij in het bestemmingsplan voor het buitengebied van Berkelland mogelijkheden voor het bouwen van windmolens (ashoogte maximaal 25 meter).

1.3 Doel en uitgangspunten

Het doel van dit beleid is om kaders te hebben waaraan de ontwikkeling van grote moderne windmolens moet voldoen in de gemeenten Oost Gelre en Berkelland. De gemeenten willen regie voeren op windmolenprojecten zodat er per zoekgebied één goed afgestemd plan naar voren komt dat past bij de uitgangspunten van de gemeenten en waarbij inwoners actief kunnen deelnemen. Om de regie te voeren is een beleidsdocument nodig voor grootschalige opwek van windenergie.

Initiatiefnemers moeten bij het ontplooien van een initiatief en later bij het aanvragen van een omgevingsvergunning voor grootschalige windenergie voldoen aan de uitgangspunten uit dit beleidsdocument. De afspraken uit de RES Achterhoek zijn het uitgangspunt voor de omvang van de opgave voor het opwekken van duurzame energie en voor de zoekgebieden voor windmolens. De verdere invulling daarvan is aan de gemeenteraad. Dit betekent dat de gemeenten **alleen**

WAS-WORD-versie

medewerking verlenen aan initiatieven voor windmolens binnen de gebieden die in RES 1.0 zijn aangeduid als zoekgebied K (Berkelland en Oost Gelre) en zoekgebied I (Oost Gelre). Herijking van dit beleidsstuk kan aan de orde zijn bij opvolgende RES-en.

Tot slot, het beleidsdocument dient als selectietool om initiatieven te selecteren op de volledigheid van hun inhoud en op hun proces- en projectaanpak. Dit kan aan de orde zijn wanneer eventueel meer initiatieven worden aangemeld dan nodig is voor het behalen van de doelstelling.

1.4 Juridische status

Dit beleidsdocument geldt als een beleidsregel als bedoeld in artikel 4:81 van de Algemene wet bestuursrecht. Het in dit rapport neergelegde beleid wordt gebruikt als toetsingskader bij een aanvraag voor een omgevingsvergunning voor de realisatie en exploitatie van een windpark.

Het ontwerp beleidsdocument wordt ter inzage gelegd en na verwerking van de eventuele zienswijzen aan beide gemeenteraden aangeboden. Na vaststelling door de gemeenteraad wordt het document gepubliceerd op de gemeentelijke website en op overheid.nl, na publicatie in beide gemeentebladen.

1.5 Doelgroepen

Voorliggend beleidsdocument voor grootschalige windmolens in de daarvoor aangewezen zoekgebieden K en I binnen de gemeenten Oost Gelre en Berkelland is van belang voor de volgende doelgroepen:

- Initiatiefnemers van windplannen
- Belanghebbenden zoals omwonenden van een initiatief voor een windpark
- Inwoners van gemeenten Oost Gelre en Berkelland
- Buurgemeenten
- De partners van de RES Achterhoek, waaronder de provincie Gelderland

1.6 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 zijn huidige landelijke, provinciale, regionale en gemeentelijke beleidsuitgangspunten voor windenergie uiteengezet. Hoofdstuk 3 gaat in op de totstandkoming van de zoekgebieden uit de RES 1.0 en de voorkeursgebieden. Hoofdstuk 4 beschrijft het nieuwe beleidskader voor grote moderne windmolens en gaat daarbij in op de landelijke ontwerpwindturbinebepalingen. Hoofdstuk 5 gaat in op het proces en op de eisen aan een concreet verzoek. Hoofdstuk 6 gaat in op de evaluatie van het beleid.

WAS-WORD-versie

Hoofdstuk 2. Beleid & regelgeving

In dit hoofdstuk zijn de ruimtelijke beleidskaders beschreven die van invloed zijn op de mogelijkheden voor grootschalige windmolens binnen daarvoor aangewezen zoekgebieden in de gemeenten Oost Gelre en Berkelland. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen beleid dat is vastgesteld door de Rijksoverheid, de provincie Gelderland, de gemeenten en afspraken die zijn vastgelegd in de Regionale Energie Strategie Achterhoek (RES 1.0). Ruimtelijk beleid is in Nederland constant in ontwikkeling, terwijl ook nieuwe landelijke regelgeving voor windmolens en windparken in procedure is gebracht. Een initiatief voor grote windmolens in de gemeenten Oost Gelre en Berkelland zal altijd getoetst worden aan de relevante beleidskaders en de regelgeving die ten tijde van vergunningverlening voor windmolens van toepassing zijn.

2.1 Rijksbeleid

Hieronder volgen de belangrijkste aspecten van het landelijk beleid voor windmolens.

2.1.1 Nationale Omgevingsvisie

In de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) geeft het Rijk een langetermijnvisie op de toekomstige ontwikkeling van een duurzame leefomgeving binnen Nederland. Daarbij wordt een integrale benadering voorgesteld, samen met andere overheden en maatschappelijke organisaties en met meer regie vanuit het Rijk. In de NOVI worden de nationale belangen en opgaven in de fysieke leefomgeving vertaald naar prioriteiten, waarbij prioriteit 1 van de NOVI luidt: ‘Ruimte voor klimaatadaptatie en energietransitie’. Eén van de nationale belangen is het realiseren van een betrouwbare, betaalbare en veilige energievoorziening (die in 2050 CO_2-arm is) en de daarvoor benodigde hoofdinfrastructuur. In dit nationale belang worden de afspraken in zowel het Klimaatakkoord van Parijs als het nationale Klimaatakkoord (ontwerp 2018) herbevestigd. Dit betekent dat de transitie naar een CO_2-arme energievoorziening in 2050 gerealiseerd moet zijn, door in 2050 95% minder uitstoot van broeikasgassen te realiseren ten opzichte van 1990.

Voor duurzame energie (door windmolens eventueel in combinatie met zonnevelden) geeft de NOVI de voorkeur aan grootschalige clustering van duurzame energieproductie. Hierbij is het belangrijk dat een afweging wordt gemaakt tegenover andere relevante waarden zoals landschap, nationale veiligheid, natuur, cultureel erfgoed, water, bodem en betrokken bestuur en inwoners. Een natuur-inclusief ontwerp en beheer van een windpark is hierbij van belang om verstoring of aantasting van natuur en biodiversiteit zoveel mogelijk te voorkomen. Inwoners van een gebied worden betrokken in een project en waar mogelijk kunnen ze meeprofiteren.

WAS WORD-versie

2.1.2 Landelijke normen voor windenergie

Landelijk geldende normen voor windparken voor geluid, slagschaduw en veiligheid waren voorheen opgenomen in het Activiteitenbesluit milieubeheer. Op 30 juni 2021 sprak de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State uit dat de algemene landelijke normen voor geluid, slagschaduw en veiligheid uit het Activiteitenbesluit milieubeheer in strijd waren met het Europees recht omdat voor deze normen vooraf geen milieueffectrapport was opgesteld. Het ging hierbij om de

normen voor windmolenprojecten die vallen onder bijlage II van de Europese MER-richtlijn[1] en dus om windparken van drie of meer windturbines. De Afdeling verklaarde daarom de eerdere windturbinebepalingen buiten toepassing voor windparken met drie of meer windturbines. Op solitaire windmolens of windparken met twee windmolens zijn de bepalingen uit het Activiteitenbesluit van toepassing gebleven omdat daarvoor geen milieueffectrapport nodig was. Deze bepalingen zijn per 1 januari 2024 via de zogeheten 'bruidsschat' en paragraaf 4.30 van het Besluit algemene regels leefomgeving (Bal) overgegaan naar het nieuwe wettelijke stelsel van de Omgevingswet. Zij gelden ook nu dus nog steeds voor projecten tot maximaal twee windmolens.

Op 11 oktober 2023 maakte het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat het ontwerp bekend van nieuwe landelijke bepalingen voor windturbines[2]. Dit ontwerp van het Besluit Windturbines Leefomgeving is voorzien van een milieueffectrapport en richt zich op windturbines en windparken (een combinatie van ten minste twee of meer windturbines). Over deze landelijke ontwerpwindturbinebepalingen en het bijbehorende milieueffectrapport kon iedereen tot en met 22 november 2023 zienswijzen indienen.

Voor windparken met twee of meer windmolens zijn de nieuwe landelijke regels in procedure gebracht. Windparken van drie of meer windmolens kunnen pas weer aan de hand van landelijke milieunormen worden beoordeeld als de Rijksoverheid deze nieuwe landelijke normen definitief heeft vastgesteld. Daarbij is 1 juli 2025 de uiterste datum voor vaststelling van de nieuwe landelijke normen. Deze zullen landen in het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal), het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) en het Omgevingsbesluit die bij de Omgevingswet horen.

De als ontwerp gepresenteerde nieuwe landelijke normen hebben kort gezegd betrekking op:

- Afstand: ten minste 2x tiphoogte tot windturbinegevoelige objecten, uitzondering is goed gemotiveerd mogelijk voor 'zwaarwegende economische belangen of zwaarwegende andere maatschappelijke belangen' (ZEZAM);
- Geluid: standaardwaarden 45 dB_{Lden} en 39 dB_{Lnight}, lokaal maatwerk is mogelijk tot grenswaarden 47 dB_{Lden} en 41dB_{Lnight}.;
- Externe veiligheid: standaardwaarden en grenswaarden voor (zeer) kwetsbare en beperkt kwetsbare gebouwen en locaties;
- Obstakelmarkering en obstakelverlichting: eisen uit "Informatieblad aanduiding van windturbines en windparken op het Nederlandse vasteland" van 2016 zijn verwerkt in regelgeving;
- Lichtschittering: eisen over gebruik van niet-reflecterende materialen of niet-reflecterende coatinglagen;
- Slagschaduw: maximaal 6 uur per jaar en maximaal 20 minuten per dag per slagschaduwgevoelig gebouw, automatische stilstandsvoorziening en logboek zijn verplicht en lokaal mag worden afgeweken tot 0 uur slagschaduw.

WAS-WORD-versie

[1] Uitspraak Raad van State: ECLI:NL:RVS:2021:1395.

[2] Staatscourant 11 oktober 2023 (nr. 27607). De documenten zijn te vinden via Windturbines leefomgeving | Platform Participatie. De bijbehorende Nota van Toelichting noemt op pagina 1-5 de verschillende situaties waarop deze nieuwe landelijke regels zich richten.

De uiteindelijk vast te stellen normen zullen duidelijk maken welke minimale afstand vereist is tussen een windmolen en een woning of een ander windturbinegevoelig object. Ook zal dan pas definitief duidelijk zijn in welke mate gebruik kan worden gemaakt van lokale bevoegdheden om maatwerk te leveren door bijvoorbeeld het hanteren van grenswaarden in plaats van de standaardwaarden.

Zolang nog geen nieuwe landelijke normen voor windmolens definitief zijn vastgesteld, staat het gemeenten vrij eigen lokale normen op te stellen waaraan windparken van drie of meer windmolens kunnen worden getoetst. Gemeenten kunnen er voor kiezen geen gebruik te maken van de mogelijkheid tot het opstellen van lokale normen en de nieuwe landelijke normen af te wachten. Op windmolenprojecten bestaande uit één of twee windmolens zijn de windturbinebepalingen uit het vroegere Activiteitenbesluit nog steeds van toepassing. Zoals gezegd zijn deze sinds 1 januari 2024 verwerkt in het stelsel van de Omgevingswet (zie onder meer via de 'bruidsschat' bij de omgevingswet en de paragrafen 4.30, 4.30a en 4.30b van het Bal).

De gemeenten Oost Gelre en Berkelland kiezen er nu al voor om aan te sluiten bij de nieuwe (nog vast te stellen) landelijke normen en om daarbij uit te gaan van de standaardwaarden zoals die zijn verwoord in het ontwerp daarvan. Deze benadering vormt een integraal onderdeel van dit beleidsdocument waarmee binnen de toekomstige wettelijke normen wordt gestreefd naar een zo hoog mogelijk beschermingsniveau voor omwonenden. Tot aan de vaststelling van het gemeentelijke beleidskader en de nieuwe landelijke normen zullen de gemeenten Oost Gelre en Berkelland overigens geen windparken vergunnen.

2.2 Provinciaal beleid

Hieronder volgen de belangrijkste aspecten van het beleid van de provincie Gelderland voor windmolens.

2.2.1 Omgevingsvisie 'Gaaf Gelderland'

In de omgevingsvisie "Gaaf Gelderland", vastgesteld op 19 december 2018, spreekt de provincie Gelderland zich uit voor een versnelling van de energietransitie, gericht op een forse vergroting van het aandeel duurzame energie dat past bij de Gelderse kwaliteiten. Gelderland streeft er naar om in 2050 volledig klimaatneutraal te zijn met als tussenstap in 2030 een reductie van broeikasgassen met 55% ten opzichte van 1990. Hiervoor wordt ingezet op energiebesparing en het terugdringen van energieverbruik in huizen, gebouwen, verkeer, vervoer, in de industrie en landbouw. Daarnaast wordt ingezet op verschillende duurzame bronnen van energie zoals wind, zon, biomassa, waterstof, waterkracht en bodemenergie.

Om kansen volledig te benutten verbindt de provincie de energieopgave met andere vraagstukken: klimaatadaptatie, circulaire economie, biodiversiteit, bereikbaarheid, wonen en economie. Verder biedt zij experimenteer- en innovatieruimte door proefprojecten te starten, bijvoorbeeld voor energieopslag.

WAS-WORD-versie

2.2.2 Omgevingsverordening Gelderland

Voor de provinciale regelgeving voor ruimtelijke ontwikkelingen is de Omgevingsverordening Gelderland maatgevend (DSO-versie 2 januari 2024). Bij het in werking treden van de Omgevingswet is een daarop afgestemde versie van de omgevingsverordening gaan gelden, dit met inbegrip van een wijzigingsplan dat Provinciale Staten van Gelderland op 15 november 2023 vaststelde. Daarbij geeft artikel 5.88 onder meer aan dat windturbines in principe alleen zijn toegestaan als deze passen binnen de RES. Verder geeft de omgevingsverordening in artikel 5.91 aan dat bij het oprichten van windmolens of een windmolenpark aandacht moet worden besteed aan:

- de ruimtelijke kenmerken van het landschap;
- de maat, schaal en inrichting in het landschap;
- de visuele interferentie met een nabij gelegen windpark of windmolens;
- de cultuurhistorische achtergrond en waarde van het landschap;
- de beleving van de windmolen of het windpark in het landschap.

Ook bevat de Omgevingsverordening Gelderland specifieke regels voor bijzondere gebieden zoals het Gelders Natuurnetwerk (GNN) (artikel 5.7) of de Groene Ontwikkelingszone (GO) (artikel 5.20). In deze gebieden zijn nieuwe ontwikkelingen alleen mogelijk als de nadelige gevolgen voor de kernkwaliteiten, oppervlakte of samenhang van het GNN en/of GO zoveel mogelijk worden beperkt blijven en de overblijvende effecten gelijkwaardig worden gecompenseerd. Deze afwijkruimte wordt enkel geboden als er sprake is van een groot openbaar belang, er geen reële alternatieve locaties beschikbaar zijn en tijdig effectieve compenserende maatregelen worden getroffen. In weidevogelgebieden staat de omgevingsverordening geen windmolens toe, ook niet met compenserende maatregelen (artikel 5.29). Voor de landschappelijke beoordeling van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen heeft de provincie daarnaast voor onder meer de Achterhoek een streekgids vastgesteld. Daarin is aangegeven op welke manieren de regels uit de omgevingsverordening over het thema landschap moeten worden toegepast in de diverse deelgebieden (afdeling 5.3 Omgevingsverordening Gelderland).

2.2.3 Beleidslijn Windenergie

De beleidslijn windenergie[3] verduidelijkt hoe en waar de provincie windmolens gerealiseerd wil zien. Windmolens worden op voorhand niet geheel uitgesloten voor delen van de Nieuwe Hollandse Waterlinie, het Gelders Natuurnetwerk en Natura 2000-gebieden. Echter schat de provincie deze gebieden niet kansrijk.

De provincie wil windenergie combineren met andere functies in een voorkeursgebied, zoals combinaties met infrastructuur (water)wegen en railverbindingen, regionale bedrijventerreinen, intensiveringsgebieden glastuinbouw en agrarische productielandschappen. Indien windmolens niet gecombineerd kunnen worden met genoemde functies, maar uit onderzoek wel blijkt dat kan worden voldaan aan een goede ruimtelijke ordening, dan staat het beleid de realisatie van deze windmolens niet in de weg. De provincie beschrijft dat er bij een initiatief voor windenergie veel aandacht moet worden besteed aan het creëren van draagvlak en participatie. De inspanningen in relatie tot

[3] Beleidslijn Windenergie (gelderland.nl)

WAS-WORD-versie

participatie en het creëren van draagvlak worden daarom meegenomen bij de beoordeling van een concreet windenergieplan.

De provincie is bezig met herijking van haar windbeleid. Hiervoor voert zij een milieueffectrapportage uit die in 2023 is gestart met een Notitie Reikwijdte en Detailniveau[4]. De uitkomsten daarvan zijn ten tijde van het schrijven van dit beleidsstuk nog niet bekend. Op 20 januari 2025 is het ontwerp van het provinciale milieueffectrapport (planMER) weliswaar ter inzage gelegd, maar de bestuurlijke keuzes daarover worden pas in de tweede helft van 2025 gemaakt.

2.3 Regionale Energiestrategie 1.0 Achterhoek

De gemeenten Oost Gelre en Berkelland maken samen met zes anderen gemeenten, de provincie Gelderland, waterschap Rijn en IJssel, netbeheerder Liander onderdeel uit van de Regionale Energie Strategie (RES) Achterhoek. De RES verrijkt en versterkt het bestaande (lokale) duurzame beleid en benut kansen en mogelijkheden voor de energie-ambities in de Achterhoek. Het gaat dan om de grootschalige opwek van zon op veld, zon op gebouw en wind op land. De RES 1.0 Achterhoek is het resultaat van een strategische verkenning naar de toekomstige productie van duurzame energie.

De gezamenlijke opgave voor de RES Achterhoek is 1,35 TWh hernieuwbare energie in 2030. Deze opgave moet gehaald worden met zonnepanelen en windmolens op land: 0,35 TWh door zonnepanelen op bedrijfsdaken en agrarische bebouwing en 1 TWh door zonnepanelen en windmolens op land. Het aandeel van wind op land is 0,546 TWh. Om de doelstelling te behalen zijn in de RES 1.0 zoekgebieden voor windmolens binnen de Achterhoek aangewezen.

De bijdrage van gemeente Oost Gelre aan wind is 0,058 TWh en de bijdrage van de gemeente Berkelland is 0,071 TWh. De gemeenteraden hebben de RES 1.0 vastgesteld en de voorkeur uitgesproken om dit te realiseren in RES-zoekgebieden K en/of I. Ten tijde van het schrijven van dit beleidsdocument staan zoekgebieden K en I in de RES Achterhoek 1.0 uit 2021. Zoekgebied K is gelegen in de gemeenten Oost Gelre en Berkelland en zoekgebied I ligt alleen in Oost Gelre. Vanwege deze gedeelde ligging is besloten dat beide gemeenten gaan samenwerken om te komen tot gezamenlijk lokaal windbeleid en het behalen van de windenergie-opgave voor dit zoekgebied.

Kanttekening bij deze zoekgebieden uit de RES 1.0 is dat de besluitvorming naar aanleiding van het uiteindelijke provinciale planMER aanleiding kan geven tot aanpassing, uitbreiding of inperking van de zoekgebieden in de RES 1.0. De RES Achterhoek is inmiddels gestart met de herijking van de RES 1.0: de RES 2.0. Dit is nodig omdat er in de uitvoering van de RES 1.0 nieuwe inzichten zijn ontstaan, ruimteclaims van andere maatschappelijke opgaven worden gedaan of innovaties op allerlei gebieden zich voordoen. Ook is binnen de 1 TWh opgave voor zon en wind een gedeelte van 0,244 TWh nog niet toegewezen aan één van de Achterhoekse RES-gemeenten. Vanwege systeemefficiëntie en maatschappelijke kosten en baten wordt dit niet-gealloceerde restdeel bij voorkeur nog ingevuld door wind op land. Al deze zaken kunnen leiden tot het aanpassen van plannen, het vaststellen van nieuwe kaders of zoekgebieden in de RES 2.0 en mogelijk in herziening van dit beleidsdocument. Daarbij kan

[4] Gelders milieuonderzoek wind, zon en warmte (gelderland.nl)

WAS-WORD-versie

dan wel worden teruggegrepen op de opbrengst van het nu al gevoerde participatieproces voor de in RES 1.0 aangewezen zoekgebieden. Wanneer de begrenzing van deze zoekgebieden zou worden aangepast of wellicht nieuwe zoekgebieden zouden worden aangewezen, dan kan dit beleidskader immers worden gebruikt als vertrekpunt en als input voor een participatieproces voor die gebieden.

Inmiddels heeft het provinciebestuur aangegeven dat zij bij de actualisatie van de Gelderse RES-sen vasthoudt aan het RES1.0-bod van elke regio. Wel kan daarbij uiteindelijk sprake zijn van andere en nieuwe (zoek)gebieden voor windenergie. Het provinciebestuur ziet die dan als concrete invulling van RES1.0 en niet als nieuwe (wind)initiatieven zoals bedoeld in haar coalitieakkoord. Het voorliggende gemeentelijke beleidsdocument voor grote windmolens richt zich niettemin uitsluitend op de zoekgebieden K en I (i).

2.4 Gemeentelijk beleid

Zowel de gemeente Oost Gelre als de gemeente Berkelland hebben beleidsuitgangspunten voor de realisatie van grootschalige windmolens. De bestaande beleidsuitgangspunten van beide gemeenten vormen (gedeeltelijk) input voor voorliggend gezamenlijke beleidsdocument.

2.4.1 Gemeente Berkelland

Waar het gaat over energieneutraliteit sluit de gemeente Berkelland zich aan bij het Nationale Klimaatakkoord. Dit betekent dat de gemeente bijdraagt aan het klimaatneutraal zijn in 2050, met als tussendoel 55% CO_2-reductie in 2030. Op 16 februari 2022 besloot de gemeenteraad dat initiatieven voor grote windmolens **enkel** worden toegestaan in zoekgebied K. Gemeente Berkelland heeft daarbij reeds een aantal ruimtelijke uitgangspunten opgesteld voor een verkenning van de mogelijkheden van windenergie. Dit zijn bijvoorbeeld de voorkeur voor een clusteropstelling, de afstand tot woningen en de geschiktheid van open agrarische landschappen in het buitengebied. Daarnaast zijn uitgangspunten opgenomen voor de regierol van de gemeente bij nieuwe initiatieven. Lokaal eigenaarschap vindt Berkelland hierbij belangrijk; voor draagvlak, acceptatie en om de opbrengsten lokaal te houden. Berkelland streeft naar zoveel mogelijk lokaal eigendom, het liefst 100% maar in ieder geval meer dan 51% . De gemeente streeft er naar dat de ontwikkeling, zeggenschap en opbrengsten in handen zijn van lokale partijen en inwoners. Een mogelijkheid kan zijn dat de gemeente (mede-)investeert in een windpark en/of zonnepark of hier zelf het initiatief toe neemt.

2.4.1.1 Omgevingsvisie Berkelland.

De gemeenteraad van Berkelland heeft op 28 mei 2024 de Omgevingsvisie Berkelland vastgesteld[5]. Het duurzaamheidsbeleid van Berkelland is toegespitst op de energietransitie. Met een energie-uitvoeringsprogramma voor de gebouwde omgeving, utiliteitsgebouwen en MKB-bedrijven en een Transitievisie Warmte voor de aardgastransitie. Als basis voor het ruimtelijk beleid voor duurzame energieopwekking gelden de RES en de in 2018 vastgestelde beleidsnotitie “Ruimtelijke Ordening en Duurzame Energieopwekking in Berkelland” (RODE). In de RES Achterhoek zijn meerdere zoekgebieden voor windenergie vastgelegd. De focus van Berkelland ligt hierbij zoals gezegd alleen op zoekgebied K. Verder wordt ook het maximaal benutten van zon op dak nagestreefd als bijdrage aan

[5] Vastgestelde Omgevingsvisie Berkelland (ruimtelijkeplannen.nl)

WAS-WORDT-versie

het Achterhoekse RES-bod en is de opgave voor zon op land (maximaal 140 ha) al grotendeels ingevuld door de vergunde zonneparken. Lokaal eigendom van de windmolens in Berkelland is de ambitie, omdat daarmee zeggenschap over de baten ligt in het gebied waar ook de lasten worden ervaren. De gemeente stimuleert en/of faciliteert maatregelen die bijdragen aan de energietransitie. Ook ondersteunt zij waar mogelijk duurzame initiatieven, bijvoorbeeld bij circulair en duurzaam bouwen. Hier is geen specifiek gemeentelijk beleid voor.

Met ca. 140 ha vergunde grootschalige zonneparken, de ambitie van 0,071 TWh voor windenergie in zoekgebied K en het benutten van zon op daken levert Berkelland haar bijdrage aan de opgave van 1,35 TWh voor de RES Achterhoek. De Achterhoekse opgave bevat nog een restdeel van 0,244 TWh dat nog niet aan één van de gemeenten/zoekgebieden gealloceerd is. Berkelland is niet bereid iets van dat restdeel te faciliteren, een standpunt dat ook in de vastgestelde omgevingsvisie is verwoord.

In het Coalitieakkoord 2022-2026 was aangegeven dat er geen nieuwe zonneparken op landbouwgrond bijkomen en dat de gemeente zon op dak blijft stimuleren als de beste optie voor grootschalige energie-opwekking. Omdat de gezondheid van de inwoners en de leefomgeving belangrijk zijn, biedt het coalitieakkoord alleen ruimte voor windmolens als er duidelijke normen worden gehanteerd zoals ruime afstand tot woningen en het behoud van natuur- en landschappelijke waarden. Verder spreekt het zich uit voor gemeentelijke regie op windmolenprojecten (bijv. via een maatschappelijke tender) zodat inwoners ook actief kunnen participeren in een mogelijk windmolenproject. De afspraken in de RES Achterhoek vormen het kader waar het coalitieakkoord zich qua opwek en zoekgebieden conformeert, iets wat vervolgens met de gemeenteraad verder wordt ingevuld.

2.4.2 Gemeente Oost Gelre

Gemeente Oost Gelre heeft in 2018 het beleid ‘Installaties opwekking hernieuwbare energie Oost Gelre opgesteld’, waarin kaders en een uitvoeringsplan staan uitgewerkt gericht op het mogelijk maken van windenergie. Het beleid gaat daarbij in op windturbines met een ashoogte vanaf 80 meter. Tevens staat aangegeven dat de gemeente draagvlak zeer belangrijk vindt. Daarom dienen bij de voorbereiding van een initiatief mogelijkheden voor proces- en financiële participatie worden geboden. Daarnaast wil gemeente het proces van de energietransitie monitoren en evalueren. Bij een initiatief dient de locatie ten opzichte van landschap, cultuurhistorie en ecologie zorgvuldig te worden gekozen. Ook wordt de voorkeur voor meervoudig ruimtegebruik uitgesproken.

In het Coalitieprogramma 2022-2026 van gemeente Oost Gelre worden windmolens niet uitgesloten, zolang er voldoende draagvlak is en er geen risico op de gezondheid is. Voorkeur wordt gegeven voor plannen en initiatieven die van eigen inwoners en bedrijven komen. Bij nieuwe grootschalige initiatieven worden lokaal eigendom en zeggenschap belangrijk gevonden. Daarom wil de gemeente dat bedrijven en inwoners van de gemeente een meerderheidsbelang van ten minste 51% hebben.

WAS-WORD-versie

2.4.2.1 Omgevingsvisie Oost Gelre

In de Omgevingsvisie Oost Gelre[6] beschrijft de gemeente Oost Gelre hoe ze kijkt naar de ontwikkeling van de gemeente, en welke kansen en uitdagingen er zijn. Ook wordt beschreven op welke manier de gemeente daarmee wil omgaan. Alle aspecten die te maken hebben met de fysieke leefomgeving komen voorbij: verkeer, werken, openbare ruimte, wonen, natuur en milieu, gezondheid en landelijk gebied. De visie voor Oost Gelre is beschreven in vijf doelen.

- heeft hechte en leefbare kernen;
- geeft ruimte aan ondernemen;
- blijft dichtbij en bereikbaar;
- is een gezonde en veilige leefomgeving;
- heeft een aantrekkelijk landelijk gebied vol leven.

In de Omgevingsvisie Oost Gelre, vastgesteld op 19 september 2023, worden de ambities voor 2040 uitgesproken op het gebied van duurzame energie. In het buitengebied wordt ruimte geboden voor duurzame energieopwekking: zonne-energie op land en windmolens. Hierbij wordt gezocht naar de juiste inpassing van windmolens in het landschap, mits er genoeg maatschappelijk draagvlak is en de plaatsing ervan geen risico vormt voor de gezondheid. Ook wordt aangegeven dat de inwoners als eerste financieel kunnen deelnemen in initiatieven. Voorkeur wordt uitgesproken naar initiatieven voor duurzame opwekking die van eigen inwoners en bedrijven komen, bijvoorbeeld via een lokale energiecoöperatie. Daarnaast wordt de voorkeur uitgesproken om initiatieven voor duurzame energie te combineren met andere functies. Tegelijkertijd spreekt Oost Gelre uit dat dat het realiseren van duurzame energie soms ten koste gaat van ander gebruik en dat het landschap hierdoor verandert.

Hoofdstuk 3. Zoekgebieden

3.1 RES-Zoekgebieden

De RES 1.0 Achterhoek (2021) is het resultaat van een strategische verkenning naar de toekomstige productie van duurzame energie in de regio. Het gaat dan om de opwekking van zonne-energie, op land of op (bedrijfs)daken, en van windenergie.

Op basis van de ruimtelijke analyse in de RES 1.0 Achterhoek zijn zoekgebieden geselecteerd waar windmolens mogelijk kunnen worden gerealiseerd. De ruimtelijke analyse heeft geleid tot een overzicht van zoekgebieden waar meerdere grote windmolens kunnen worden geplaatst, zoekgebieden voor kleinere turbines nabij bedrijventerreinen en zoekgebieden voor kleinere turbines in het buitengebied. In de RES 1.0 zijn op basis van milieucriteria scores gegeven aan de verschillende zoekgebieden. In onderstaande Figuur 1 zijn de zoekgebieden voor windmolens binnen de Achterhoek weergegeven. Zoals ook in hoofdstuk 2 is gemeld voert de provincie een planMER uit, als onderbouwing voor de herijking van haar windbeleid en de 6 Gelderse RESsen. De uitkomst van deze planMER kan de contouren van zoekgebieden nog gaan wijzigen.

[6] Omgevingsvisie Oost Gelre (ruimtelijkeplannen.nl)

WASWORD-versie

Figuur 1. Zoekgebieden voor windmolens in de Achterhoek (bron: RES 1.0).

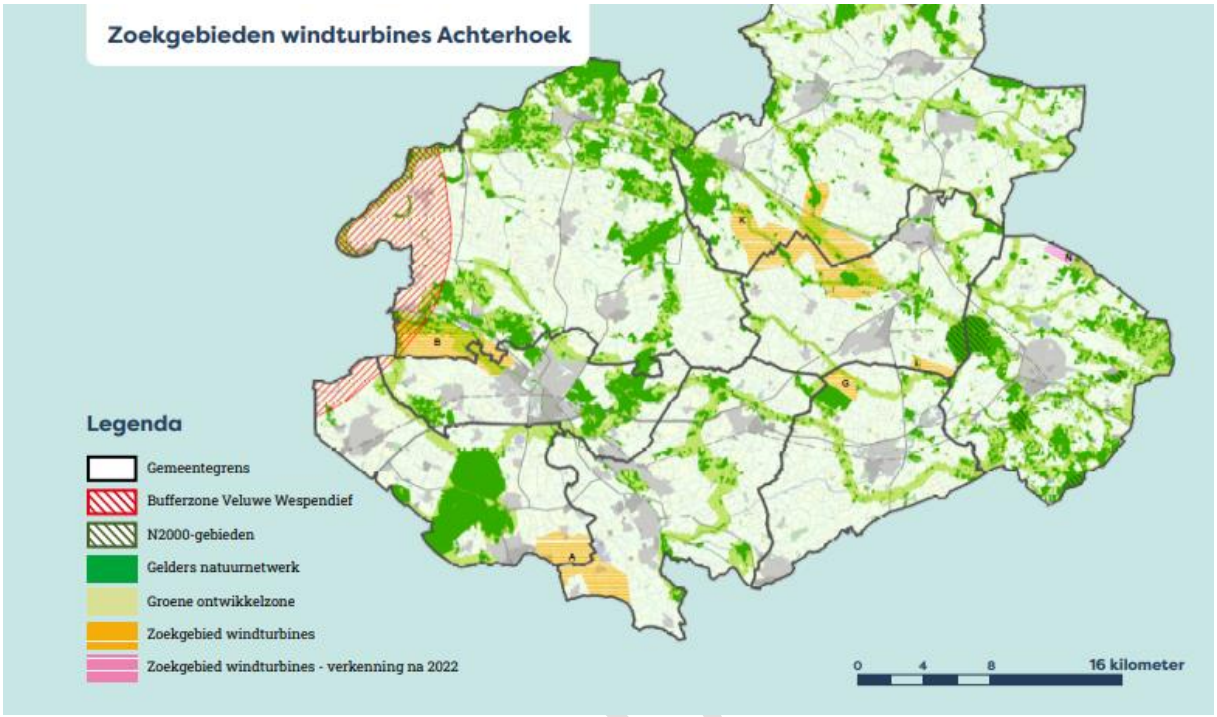

Binnen gemeente Berkelland liggen drie zoekgebieden:

1. Gebied ten zuiden van Neede
2. Gebied ten westen van Neede, ten noorden van Borculo
3. Gebied rondom Baakse beek, tussen Ruurlo, Groenlo en Mariënvelde (zoekgebied K).

Van deze drie gebieden vallen ‘Gebied ten zuiden van Neede’ en ‘Gebied ten westen van Neede, ten noorden van Borculo’ af. Voor het ‘Gebied ten zuiden van Neede’ kan worden opgemerkt dat daar sprake is van een buisleiding die als harde belemmering geldt. Verder maakt de ligging van dit gebied op minder dan circa 2 kilometer afstand van woonkernen dat het voor het plaatsen van windmolens niet aansluit op de ruimtelijke uitgangspunten die de gemeenteraad heeft benoemd. Dit geldt ook voor het ‘Gebied ten westen van Neede, ten noorden van Borculo’. Ook ligt dit gebied vrijwel geheel in stiltegebied. Hiervoor kent de provinciale omgevingsverordening nu in paragraaf 4.4.3 (Activiteiten in stiltegebieden) een algemene regeling die geluidhinder moet voorkomen of beperken en die het gebruik van toestellen verbiedt die het ervaren van natuurlijke geluiden kan verstoren (zie artikel 4.54 t/m artikel 4.56). Het realiseren van windmolens binnen het stiltegebied Borculo-Noord staat op gespannen voet met deze provinciale regel die deels dwingendrechtelijk is beschreven.

De gemeenteraad van Berkelland heeft uitgesproken dat alleen zoekgebied K in aanmerking komt voor grootschalige opwek van windenergie.

Binnen de gemeente Oost Gelre liggen twee zoekgebieden:

1. Zoekgebied gelegen rond de gemeentegrenzen Oost Gelre – Aalten – Winterswijk en ten noorden van Bredevoort (Zoekgebied I)

WAS WORD

2. Zoekgebied rondom Baakse beek, tussen Ruurlo, Groenlo en Mariënvelde (zoekgebied K).

De opgave voor windenergie in Berkelland en Oost Gelre moet gerealiseerd worden in de RES-zoekgebieden K en/of I.

3.1.1 Gebiedsanalyse zoekgebied K (2022)

Zoekgebied K is gelegen tussen Groenlo, Mariënvelde en Ruurlo en is gelegen in gemeente Oost Gelre en Berkelland. Hieronder is de ligging van zoekgebied K te zien.

Figuur 2. Zoekgebied K, gelegen in gemeente Berkelland en Oost Gelre (bron: Bosch & van Rijn, 2022).

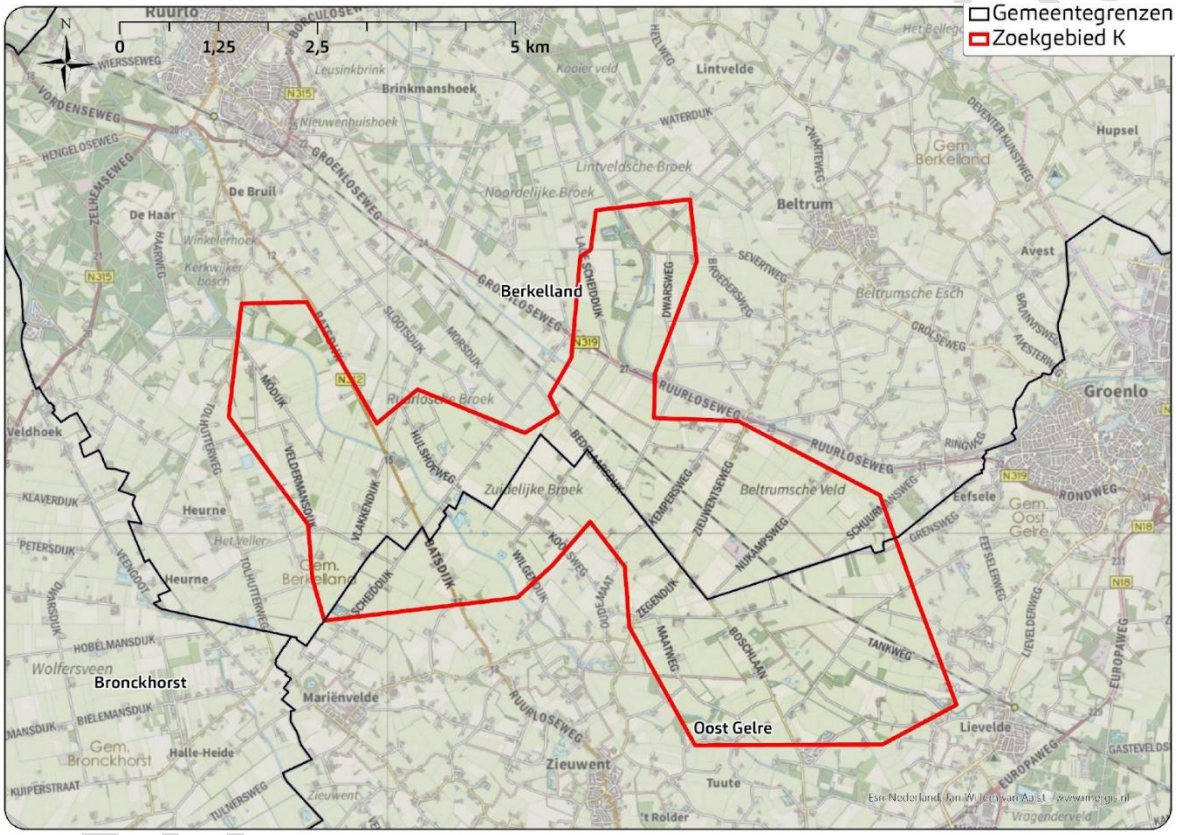

Voor het gemeentelijk grondgebied van Berkelland en het gedeelte van de gemeente Oost Gelre dat tot zoekgebied K behoort, is een nadere gebiedsanalyse uitgevoerd. De gebiedsanalyse betreft een indicatieve analyse van ruimtelijke beperkingen voor windturbines die een gevolg zijn van het feit dat voldoende afstand tot verschillende objecten (zoals woningen) en bestemmingen (zoals vaarwegen) moeten worden aangehouden. In Bijlage 2 is het rapport van de gebiedsanalyse voor zoekgebied K toegevoegd. Daarbij is uitgegaan van windmolens met een ashoogte van 150 meter en een rotordiameter van 150 meter. Omdat dit uitkomt op een tiphoogte 225 meter is bij de afstand ten opzichte van woonkernen overigens uitgegaan van 2.250 meter[7]. In het milieueffectrapport bij de ontwerpwindturbinebepalingen zijn overigens de twee onderstaande varianten (referentieturbines)

gehanteerd om de effecten van windturbines te beoordelen. Daarvan heeft de meest linkse referentieturbine met 235 meter een net iets hogere tiphoogte dan de windmolen die in de al eerder gemaakte gebiedsanalyse is gebruikt.

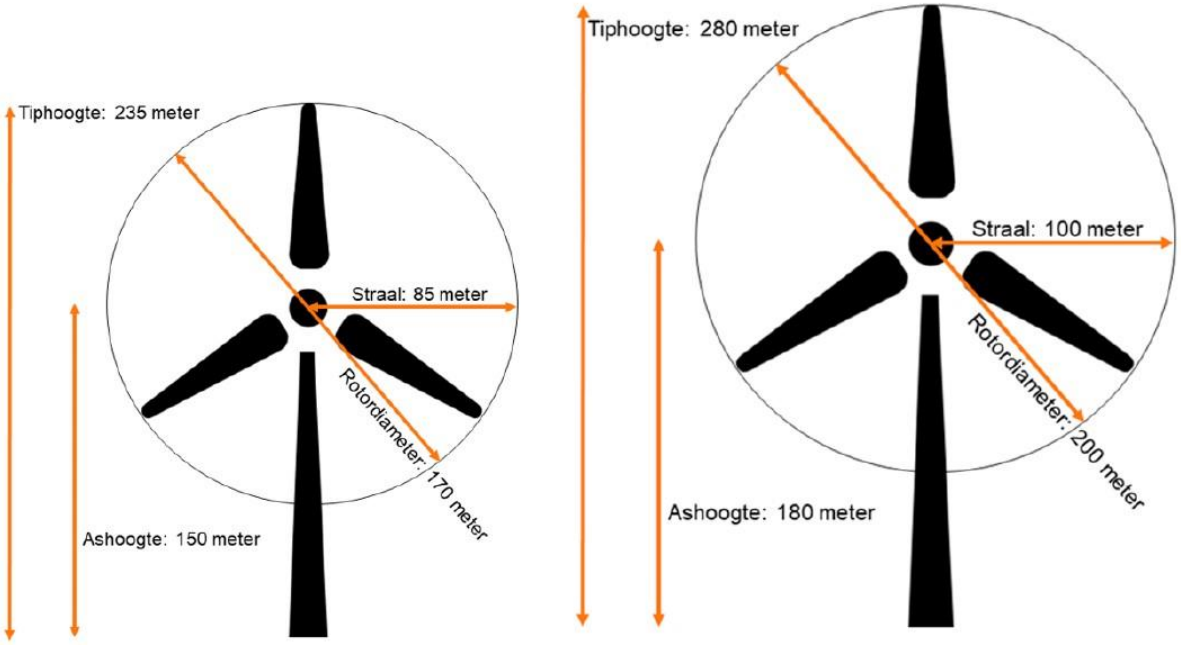

De door de gemeenten opgestelde gebiedsanalyse houdt rekening met ruimtelijke beperkingen door harde belemmeringen. Op locaties met harde belemmeringen zijn windmolens hoogstwaarschijnlijk uitgesloten. De harde belemmeringen komen voort uit landelijke wet- en regelgeving waarin bufferafstanden zijn voorgeschreven ten opzichte van diverse functies zoals bijvoorbeeld woningen, spoorwegen, buisleidingen en het Gelders Natuurnetwerk. Daarnaast is rekening gehouden met zachte belemmeringen. Zachte belemmeringen geven vanuit wet- en regelgeving aandachtspunten mee maar zijn geen absolute uitsluitingsgronden voor het plaatsen van windmolens. Op basis van de harde en zachte belemmeringen levert deze gebiedsanalyse het volgende beeld op voor zoekgebied K, zie Figuur 3.

WAS WORK

Figuur 3. Belemmeringen zoekgebied K (bron: Bosch & van Rijn, 2022).

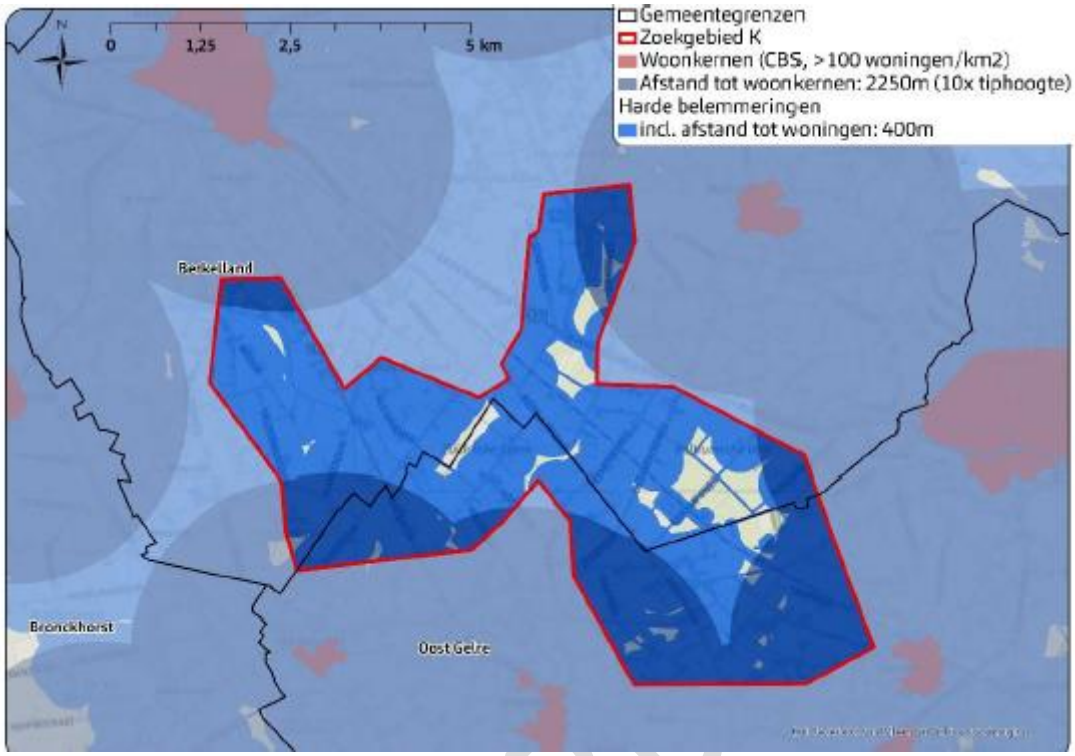

Op basis van deze belemmeringenkaart is verkend of er binnen het zoekgebied 'witte vlekken' zijn waarbinnen ten minste 2 windmolens per locatie kunnen komen. Dit is niet gedaan aan de hand van bij de gemeente binnengekomen initiatieven, maar met de bedoeling om te kijken of invulling van deze 'witte vlekken' reëel zou kunnen zijn. Verder past daarbij de opmerking dat deze eerste verkenning is uitgevoerd vóórdat op 12 oktober 2023 de landelijke ontwerpwindturbinebepalingen werden vrijgegeven (zie verder in paragraaf 4.1.9).

3.1.2 Gebiedsanalyse zoekgebied I (2022)

Zoekgebied I is gelegen rond de gemeentegrenzen Oost Gelre – Aalten – Winterswijk en ten noorden van Bredevoort. Hieronder is de ligging van zoekgebied I te zien.

WAS-WORK

Figuur 4. Zoekgebied I, gelegen in gemeente Oost Gelre (bron: Bosch & van Rijn, 2022).

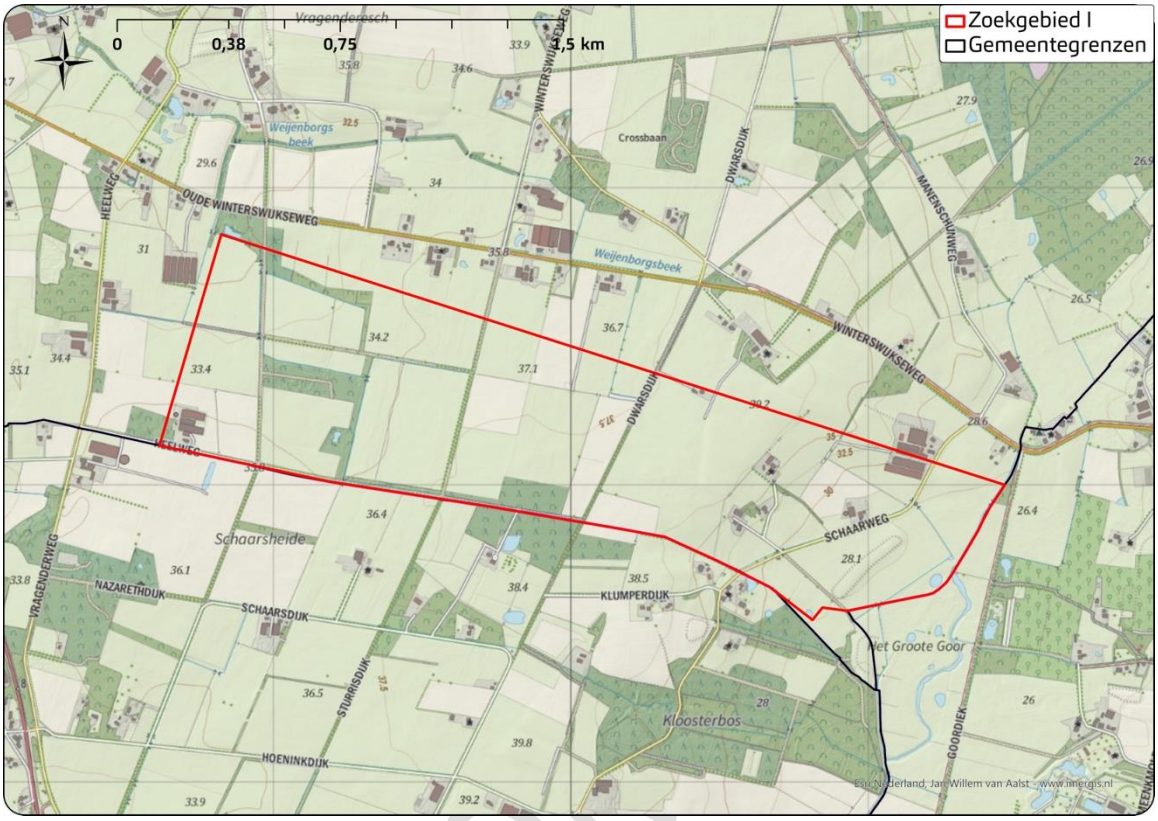

Voor het gemeentelijk grondgebied van Oost Gelre dat tot zoekgebied I behoort, is een nadere belemmeringsanalyse uitgevoerd. Voor zoekgebied I is nog geen nadere gebiedsanalyse (zoals voor zoekgebied K) uitgevoerd. In de belemmeringsanalyse is rekening gehouden met ruimtelijke beperkingen door harde belemmeringen (windmolens hoogstwaarschijnlijk uitgesloten) en door zachte belemmeringen (windmolens niet uitgesloten, maar er zijn wel aandachtspunten). De harde belemmeringen komen voort uit landelijke wet- en regelgeving waarin bufferafstanden zijn voorgeschreven ten opzichte van diverse functies zoals bijvoorbeeld woningen, spoorwegen, buisleidingen en het Gelders Natuurnetwerk. Zachte belemmeringen geven vanuit wet- en regelgeving aandachtspunten mee maar zijn geen absolute uitsluitingsgronden voor het plaatsen van windmolens. Op basis van de harde en zachte belemmeringen levert deze gebiedsanalyse het volgende beeld op voor zoekgebied I, zie Figuur 5. Ook bij deze afbeelding geldt dat zij voortkomt uit een eerste verkenning die is uitgevoerd vóórdat de landelijke ontwerpwindturbinebepalingen op 12 oktober 2023 werden vrijgegeven (zie verder in paragraaf 4.1.9).

Figuur 5. Kaart met harde belemmeringen binnen ***zoekgebied I (bron: Bosch & van Rijn, 2022).***

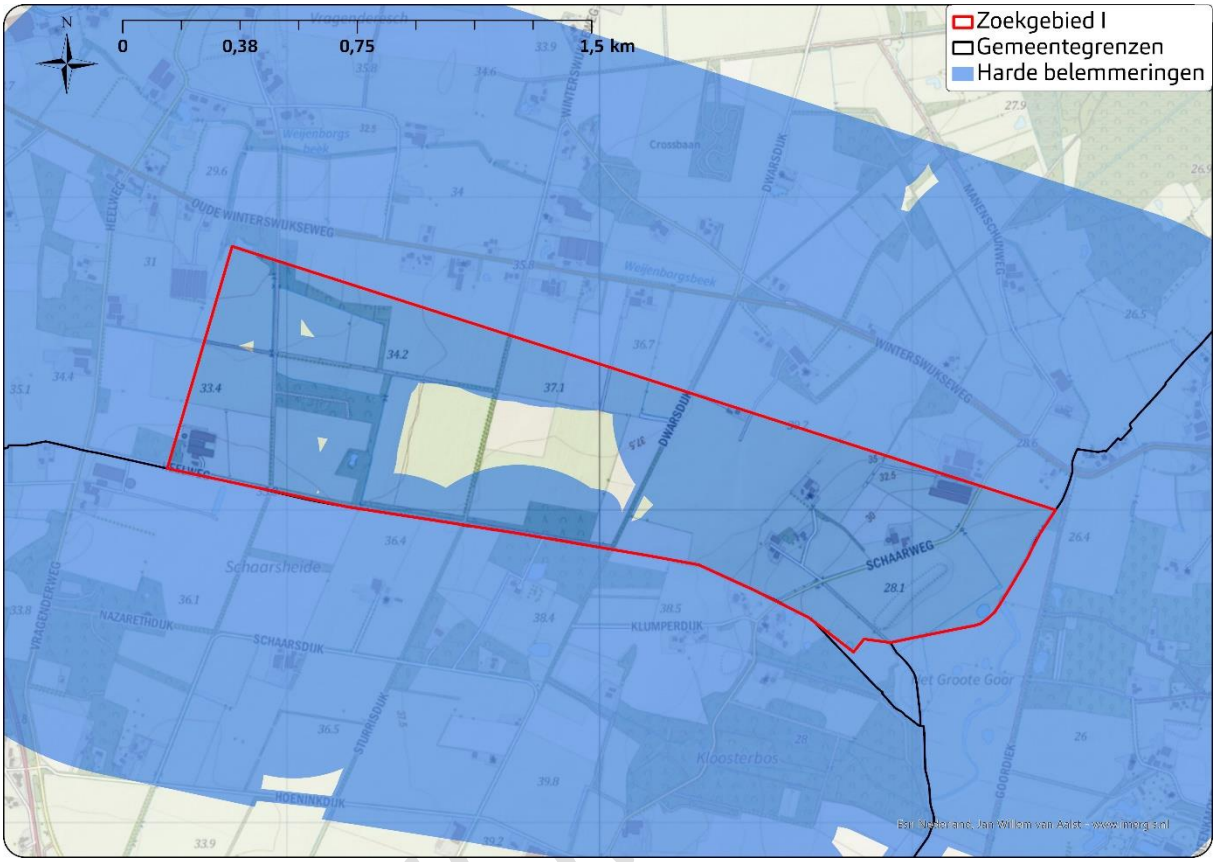

WAS-WO

Hoofdstuk 4. Beleidskader grote windmolens

Dit hoofdstuk biedt de kaders en minimale eisen waarbinnen windparken binnen de beschreven zoekgebieden mogelijk zijn. Het vertrekpunt van beide gemeenten voor de totstandkoming van de kaders was daarbij verschillend. De gemeenteraad van Berkelland heeft voor de herijking van het beleidsplan Ruimtelijke Ordening en Duurzame Energieopwekking (RODE) richtinggevende uitgangspunten opgesteld voor de voorwaarden voor windenergie. De gemeenteraad van Oost Gelre heeft vooraf geen uitgangspunten meegegeven. Voor gemeente Oost Gelre betreft voorliggend beleidsdocument een actualisatie van het beleid voor windmolens groter dan 80 meter (ashoogte). Als daartoe concrete aanleiding bestaat, zal de gemeente Berkelland aanvullend aan dit beleid keuzes maken ten aanzien van windmolens tussen de 25 en 80 meter ashoogte.

Beide gemeenteraden vinden draagvlak van inwoners heel belangrijk om te komen tot besluitvorming over het beleidsdocument voor windenergie. Inwoners zijn daarom via een gezamenlijk participatieproces betrokken bij het proces om te komen tot het nieuwe beleid. Er is gestreefd inwoners en andere betrokkenen van een goede informatiebasis te voorzien, zowel over het proces als over verschillende inhoudelijke thema's. Dat is gedaan door externe experts te vragen om het onderwerp toe te lichten en daarbij oog te hebben voor de kansen èn de risico's van de komst van windmolens. Op het gebied van ruimtelijke criteria en landschappelijke inpassing zijn stakeholders gehoord (niveau raadplegen). Op onderwerpen als lokaal eigendom en financiële participatie zijn stakeholders gevraagd naar hun voorkeuren (niveau adviseren). In het participatieverslag is aangegeven welke onderwerpen een plek hebben gekregen in het beleidsdocument. Zie Bijlage 3 voor het participatieverslag.

Onderstaande paragrafen gaan in op de ruimtelijke randvoorwaarden en de randvoorwaarden voor proces- en financiële participatie. Los van en/of bovenop deze gemeentelijke voorwaarden is het mogelijk dat uit de participatie rondom een concreet initiatief of plan aanvullende voorwaarden, eisen en wensen volgen. Wanneer bij de ruimtelijke randvoorwaarden wordt verwezen naar de ontwerpwindturbinebepalingen zoals die op 12 oktober 2023 zijn verschenen, dan spreekt daarbij vanzelf dat de definitieve bepalingen zoals die landelijk worden vastgesteld uiteindelijk bepalend worden vanaf het moment van vaststelling en bekendmaking. Bij initiatieven moet er dus rekening mee worden gehouden dat de ontwerpwindturbinebepalingen nog niet definitief zijn en dat deze op het moment van besluitvorming over een initiatief kunnen zijn opgevolgd door andere landelijke normen die bepalend zullen zijn bij de uiteindelijke vergunningverlening. Daarbij gaan de gemeenten Oost Gelre en Berkelland bij concrete windmolenprojecten pas tot definitieve besluitvorming over als de landelijke normen in werking zijn getreden.

4.1 Ruimtelijke randvoorwaarden

Een initiatief voor de ontwikkeling van grote windmolens wordt getoetst aan en moet voldoen aan de volgende beleidsregels. Een initiatief kan ook verder gaan dan de minimale randvoorwaarden. Dit kan positief meewegen bij een selectie in de situatie dat er meer dan twee initiatieven aan de gemeente(n) worden voorgelegd.

4.1.1 Randvoorwaarden locatie

De gemeenten Oost Gelre en Berkelland zien de in de RES 1.0 genoemde opgave voor hun zoekgebieden als een gezamenlijke opgave, dus los van de exacte onderverdeling per gemeente in

WAS-WORDT-versie

zoekgebied K. Windmolens of een windpark moet(en) altijd gelegen zijn in een voorkeurszoekgebied uit de RES, zijnde de zoekgebieden K en I uit de RES 1.0[8]. De gemeenten verlenen **geen** medewerking aan een locatie buiten deze zoekgebieden. Per zoekgebied wordt uitgegaan van één windpark, dat betekent dat er één integraal totaalplan moet zijn binnen het gebied. Dit mag ook één project zijn met meerdere initiatiefnemers of meerdere initiatieven binnen één ruimtelijk plan. Het uitgangspunt betreft in dat geval een samenwerkingsverband tussen betreffende partijen. Voor gemeente Berkelland geldt dat grote windmolens **alleen** zijn toegestaan in zoekgebied K. Voor gemeente Oost Gelre geldt dat grote windmolens alleen zijn toegestaan in zoekgebied K en I.

Voor de opstelling en inrichting van windmolens of een windpark geldt het volgende:

- De in de RES 1.0 genoemde gezamenlijke opgave moet (minimaal en maximaal) binnen de mogelijkheden van de landelijke regelgeving zo goed mogelijk worden ingevuld door een initiatief of combinatie van initiatieven in 1 ruimtelijk plan.
- Een ruimtelijk plan voor windenergie bestaat uit ten minste twee windmolens. Solitaire windmolens zijn in een ruimtelijk plan dus niet toegestaan.
- De opstelling van de windmolens in het windpark moet daarbij als eenheid te lezen zijn. De windmolens hebben daarom dezelfde kleur en verschijningsvorm en zijn zoveel mogelijk van hetzelfde type met gelijke afmetingen voor (as)hoogte en rotordiameter. Voorkeur wordt gegeven aan een lichtgrijze kleur van de windmolens, aangezien deze kleur tegen de wolken wegvalt.
- Een windpark moet opgesteld staan in een goede ruimtelijke eenheid, zoals een lijn- of clusteropstelling. De keuze is daarbij afhankelijk van de concrete locatie en de landschappelijke (omgevings-)context.

Wanneer in de toekomst de RES is geborgd in het provinciaal beleid en daarvan deel uitmaakt, dan bestaat de mogelijkheid om initiatieven uit te sluiten die niet passen in de RES, de huidige Elektriciteitswet 1998 of de toekomstige Energiewet waarmee de Eerste Kamer op 10 december 2024 instemde.

4.1.2 Randvoorwaarden externe veiligheid

De aanwezigheid van windmolens kan een verhoogd risico opleveren voor omwonenden. Mogelijke risico's zijn het afbreken van de mast, afbreken van de gondel en de afworp van een wiek. De mate van het risico is afhankelijk van verschillende factoren zoals afstand tot de windmolen, faalkans van de windmolen en het aanwezige aantal mensen. Externe veiligheid gaat daarbij om de bescherming van mens en milieu tegen maatschappelijk onaanvaardbaar geachte gezondheids- en milieurisico's en om het bieden van een basisbeschermingsniveau aan personen die wonen, werken of recreëren in de omgeving van risicovolle activiteiten. Om de veiligheid te borgen geldt het volgende:

- Voor een initiatief voor windenergie moet een rapportage externe veiligheid worden opgesteld om aan te tonen dat het plan voldoet aan de eisen op het gebied van externe veiligheid. Het gaat om de standaardwaarden en grenswaarden voor (beperkt) kwetsbare gebouwen en locaties uit het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) en toetswaarden voor

[8] de overige zoekgebieden uit bijlage 1 uit de RES 1.0 zijn in deze beleidsregel uitgesloten. De RES 2.0 kan aanleiding zijn om deze beleidsregel te herzien.

WAS-WORD-versie

risicorelevante (bedrijfs)activiteiten conform de Handreiking Risicozonering Windmolens, e.e.a. na vaststelling van de landelijke ontwerpwindturbinebepalingen.
- Het plan moet in bouwtechnische zin voldoen aan de technische eisen die onder meer voortvloeien uit NEN-normen en uit van toepassing zijnde ministeriële regelingen.

4.1.3 Randvoorwaarden geluid

Windmolens produceren geluid, dat vaak wordt beschreven als suizend en/of zoemend. Door dit geluid kunnen windmolens hinder voor de leefomgeving veroorzaken. Om de hinder zoveel mogelijk te beperken/voorkomen, hanteert de gemeente voor initiatieven van nieuwe grootschalige windmolenprojecten de landelijke standaardwaarden (in de ontwerpwindturbinebepalingen: 45 dB_{Lden} en 39 dB_{Lnight}) met daarbij de volgende randvoorwaarden voor de aspecten geluid.

- Voor een concreet project zal altijd een gedetailleerde berekening van de optredende geluidniveaus ter plaatse van omliggende woningen moeten worden gemaakt. Hierbij moet het initiatief voldoen aan de uiteindelijk vastgestelde landelijke normen (uiterlijk 1juli 2025).
- De draaigegevens en geluidsproductiegegevens van de windmolens moeten openbaar (online) beschikbaar zijn.
- Initiatiefnemer moet een goed klachtensysteem opzetten, waar omwonenden terecht kunnen indien zich problemen voordoen of wanneer er klachten over geluid zijn. Hiervan zijn al voorbeelden bekend.

4.1.4 Randvoorwaarden slagschaduw en lichtschittering

Slagschaduw van een windmolen is de schaduw van de draaiende wieken op een slagschaduwgevoelig gebouw. Als slagschaduw op een raam van een woning (of kantoor) valt, kan dat als hinderlijk worden ervaren. Het menselijk oog is namelijk gevoelig voor optredende verschillen tussen licht en donker en snelle bewegingen. Om hinder van slagschaduw zoveel mogelijk te voorkomen, stelt gemeente de volgende randvoorwaarden op voor slagschaduw.

- Voor een initiatief voor windenergie moet altijd de slagschaduwduur ter plaatse van omliggende woningen inzichtelijk worden gemaakt. Hierbij moet het initiatief voldoen aan de landelijke normen (verwachting uiterlijk juli 2025): maximaal 6 uur per jaar en maximaal 20 minuten per dag per slagschaduwgevoelig gebouw, automatische stilstandsvoorziening en logboek zijn verplicht en lokaal mag worden afgeweken tot 0 uur slagschaduw.
- Er moet overeenkomstig de landelijke (ontwerp)windturbinebepalingen een automatische stilstandvoorziening worden aangebracht op de windmolens om (de hinder van) slagschaduw op woningen te voorkomen.
- Initiatiefnemer moet een goed klachtensysteem opzetten, waar omwonenden terecht kunnen indien zich problemen voordoen of wanneer er klachten over slagschaduw zijn. Daarbij moet volgens de ontwerpwindturbinebepalingen jaarrond met een logboek worden bijgehouden hoeveel slagschaduw daadwerkelijk wordt veroorzaakt.
- Lichtschittering wordt vooral veroorzaakt door weerkaatsing van zonlicht op gladde en glimmende oppervlakken en kan een hinderlijk en verblindend effect opleveren voor inwoners van de gemeente en andere gebruikers van het gebied zoals verkeersdeelnemers. Om deze redenen mag uitsluitend gebruik worden gemaakt van niet reflecterende materialen of coatinglagen (zie NEN certificering en ontwerpwindturbinebepalingen).

WAS-WORD-versie

4.1.5 Randvoorwaarden verlichting

In verband met de veiligheid van luchtverkeer moet obstakelverlichting worden geïnstalleerd op windmolens. Door de obstakelverlichting kan lichthinder ontstaan. Echter zijn er verscheidene mogelijkheden om lichthinder voor de omgeving zoveel mogelijk te beperken. Gemeente hanteert daarom de volgende randvoorwaarden:

- Er moet worden voldaan aan de landelijke (ontwerp)regels over markering en obstakelverlichting, waarbij toepassing wordt gegeven aan de technieken die voor de omgeving zo weinig mogelijk hinder opleveren.
- De nachtelijke rode verlichting voor de luchtvaartveiligheid moet zijn voorzien van naderingsdetectie op basis van transpondertechniek (of een daaraan gelijkwaardige technologie) en daarom uitsluitend aan zijn indien een luchtvaartuig zich in de nabijheid bevindt. Omdat de (ontwerp)windturbinebepalingen naderingsdetectie niet verplicht stellen, kan van deze voorwaarde worden afgezien als kan worden aangetoond zij voor de sectorpartijen en de luchtvaartautoriteiten niet uitvoerbaar vanwege de oorzaken die worden genoemd in de toelichting bij de ontwerpwindturbinebepalingen (Nota van Toelichting, pag. 44). Meer informatie over dit aspect en de mogelijkheden om daarvoor subsidie aan te vragen is te vinden via: Naderingsdetectie Gelderse windturbineparken (gelderland.nl).

4.1.6 Landschappelijke inpassing

Windmolens zijn vanwege hun grootte goed zichtbaar in het landschap. Moderne windmolens, overstijgen daarbij altijd het landschap en vormen daarin als het ware een nieuwe laag. Bij een initiatief moet daarom worden gezocht naar een locatie waar de landschappelijke impact voor de omgeving zoveel mogelijk wordt beperkt. Hierbij moet niet alleen rekening worden gehouden met de locatie van de windmolens zelf, maar ook met de landschappelijke beleving vanuit verschillende gezichtspunten en zichtlijnen.

- Een initiatief voor windenergie wordt bij voorkeur geplaatst in een ‘grootschalig open landschap’.
- Bij een initiatief voor windmolens moet een landschapsplan worden opgesteld. Hierin moet worden uitgewerkt wat de effecten zijn op de landschappelijke beleving en welke maatregelen nodig zijn om de landschappelijke impact te beperken via compenserende maatregelen. Het initiatief moet voldoen aan een versterking van de biodiversiteit en landschapsontwikkeling/versterking. In de landschapsanalyse en het ontwerp van het windmolen-initiatief moet in ieder geval worden uitgewerkt (en worden onderbouwd dat wordt voldaan aan):
    - De landschappelijke uitgangspunten van de provinciale Omgevingsverordening zoals die zijn verwoord in de Streekgids Achterhoek. Daarbij is voor zoekgebied K vooral het deelgebied ‘Het Ruurlosche Broek’ van belang, terwijl voor zoekgebied I (i) moet worden gekeken naar het deelgebied ‘Het Oost-Nederlands plateau’.
    - De aanwezige (ruimtelijke) landschapskenmerken van het gebied en eventuele ontwikkeldoelen/kernkwaliteiten

WAS-WORD-versie

- het behoud van bestaande (en nieuwe) landschapselementen (zoals houtwallen, beplantingsstroken, bossen en zandpaden) en hoe deze landschapselementen worden gebruikt om de beleving op een positieve manier te beïnvloeden;
- de maat, schaal en inrichting van het landschap en motivering van de as- en tiphoogte aan de hand van het landschap (waarom is de aangehouden hoogte nodig? Wat betekent het landschappelijk als wordt gekozen voor een lagere hoogte?);
- de landschappelijke beleving van het windmolenpark in het landschap en vanuit omliggende woningen (door een realistische (3D-) visualisatie);
- (zoveel mogelijk) behoud van zichtlijnen vanuit woningen en/of openbare wegen;
- (zoveel mogelijk) voorkómen van visuele interferentie met nabijgelegen windmolens of windpark;
- de cultuurhistorische achtergrond en waarden in het landschap;
- op welke wijze het windpark een bijdrage levert aan de lokale natuurwaarden, bijvoorbeeld door een natuur-inclusief ontwerp en koppelkansen voor natuur, landschap en water. Het windpark moet bijdragen aan de leefomgeving door:
  - een financiële bijdrage aan een fonds voor landschaps- en natuurontwikkeling in en rondom het windpark (compensatie met een plus);
  - mitigerende ingrepen in landschap en natuur om het zicht op het windpark vanuit omliggende woningen te beperken;
  - NB. De landschaps- en natuurontwikkeling (incl. instandhouding) wordt planologisch bestemd;
- landschappelijke inpassing van de toegangs- en onderhoudswegen;
- combinatie van hekwerken etc. met de landschappelijke randafwerking
- de positie van de benodigde gebouwen in cluster of één lijn;
- keuze van de kleur voor hekwerken en installatievoorzieningen/gebouwen (die in het landschap wegvallen);
- op welke wijze wordt gewerkt met beplanting en andere middelen die passen bij het landschapstype (landschapstype-eigen);
- installaties behorende bij de windmolen moeten zoveel mogelijk worden opgenomen in de voet van de windmolen
- een beoordeling/berekening van een gebied 360 graden rondom het windmolenpark, welk gebied noodzakelijk is voor aanleg van landschapselementen voor landschappelijke inpassing. De situatie wordt met 3D beelden gevisualiseerd. Het gaat bij windmolens om een ‘lagenbenadering’ waarbij inpassing plaats vindt op meerdere locaties en op verschillende afstanden (lagen) van de molens. De beoordeling moet voor meerdere relevante (zicht) locaties inzichtelijk gemaakt worden. Dit ‘wensbeeld’ moet vervolgens getoetst worden op haalbaarheid van uitvoering. Bijvoorbeeld of de gewenste grondaankopen kunnen worden gerealiseerd. De grondposities die noodzakelijk zijn voor de landschappelijke inpassing incl. het landschappelijk inrichtingsplan maken deel uit van de aanvraag en vergunningverlening

4.1.7 Ecologische aspecten

Windmolens kunnen effecten op (beschermde) natuurwaarden hebben. Voor initiatieven voor nieuwe grootschalige windmolenprojecten hanteert de gemeente daarom de volgende randvoorwaarden voor het aspect natuur:

WASWORD-versie

- Bij een initiatief voor windmolens moet ecologisch onderzoek worden verricht. Dit ecologisch onderzoek moet zowel de effecten op beschermde natuurgebieden als effecten op beschermde soorten onderzoeken. Hierbij moet worden getoetst of er significant negatieve effecten optreden op de instandhoudingsdoelstellingen of gunstige staat van instandhouding van beschermde soorten.
- Initiatiefnemer moet voor soortenbescherming een ontheffing/toestemming in het kader van de Omgevingswet (voorheen: Wet natuurbescherming)/Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) aanvragen, wanneer uit de ecologische onderzoeken blijkt dat een ontheffing noodzakelijk is. De haalbaarheid voor het verlenen van deze ontheffing/toestemming maakt onderdeel uit van de afweging over het verlenen van medewerking aan de ruimtelijke procedure voor het realiseren van het initiatief.
- Initiatiefnemer moet de effecten van eventuele stikstofdepositie onderzoeken op Natura 2000-gebieden. Bij een initiatief moet worden onderzocht of hiervoor een vergunning op grond van de Omgevingswet (voorheen: Wet natuurbescherming)/Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) noodzakelijk is.
- Initiatiefnemer moet de effecten op bijzondere gebieden zoals het Gelders Natuurnetwerk en de Groene Ontwikkelzone onderzoeken. Hierbij moet worden voldaan aan de voorwaarden volgend uit de provinciale Omgevingsverordening Gelderland.
- Voor zoekgebied K geldt dat binnen een gedeelte van deze locatie weidevogels aanwezig zijn. In het ecologische onderzoek moet daarom de aanwezigheid van weidevogels nadrukkelijk worden onderzocht. Overigens gebeurt dit altijd bij ecologische onderzoeken in het landelijk gebied, ook als het betrokken gebied volgens de provinciale omgevingsverordening niet formeel is aangewezen als weidevogelgebied.
- Indien op basis van de resultaten van het ecologisch onderzoek een automatische stilstandvoorziening voor (trek)vogels en/of vleermuizen nodig blijkt, moet deze verplicht worden toegepast en maakt deze deel uit van de vergunningsvoorwaarden.
- Indien compenserende of mitigerende maatregelen noodzakelijk zijn, moet hierbij ook rekening worden gehouden met het gemeentelijk biodiversiteitplan (inspiratiedocument) en het effect daarvan op het aanwezige landschap.
- Verplichte monitoring van ten minste drie jaar na ingebruikname van de windmolens/het windpark om de effecten op natuur door de komst van de windmolens/het windpark in kaart te brengen (deze verplichting kan ook voortkomen uit de provinciale Wnb/Bal-ontheffing)

4.1.8 Randvoorwaarden afstand

Het regeerakkoord van het kabinet Rutte IV stelde een heldere afstandsnorm in het vooruitzicht voor de bouw van windmolens op land. Om die reden introduceerden de ontwerpwindturbinebepalingen een afstandsnorm die wordt bepaald op minimaal tweemaal de tiphoogte van de windturbine. Dit betreft een harde norm waarvan alleen kan worden afgeweken vanwege ‘zwaarwegende economische belangen of zwaarwegende andere maatschappelijke belangen’ (ZEZAM).

De Nota van Toelichting bij de ontwerpwindturbinebepalingen geeft aan dat toepassing van deze afwijkingsmogelijkheid vraagt om “…een indringende inhoudelijke afweging en goede motivering. Om tot een goede afweging te komen of de voorgenomen afwijking van het algemene beschermingsniveau van de afstandsnorm gerechtvaardigd is, moet gekeken worden naar de legitimiteit van het voorgenomen besluit, de doelmatigheid en doeltreffendheid daarvan, de

WASWORDVERSIE

evenredigheid en proportionaliteit, de noodzakelijkheid en naar de aanwezigheid van voldoende maatschappelijk draagvlak. Deze norm biedt veel zekerheid voor omwonenden, en weinig mogelijkheden voor maatwerk voor het bevoegd gezag vanwege de gedegen motiveringsplicht."[9]

Tegen deze achtergrond en vanuit de wens van de gemeente om hinder vanwege windmolens zo gering mogelijk te laten zijn, gaan de gemeenten bij de toepassing van deze beleidsregel uit van de afstandsnorm zoals die is opgenomen in de ontwerpwindturbinebepalingen en zien zij na vaststelling daarvan op voorhand geen mogelijkheden voor toepassing van maatwerk via de ZEZAM-afwijking. Dit betekent dat de gemeenten uitgaan van een minimale afstand van tweemaal de tiphoogte tussen een windmolen en een windturbinegevoelig gebouw zoals deze is voorzien in artikel 5.162d Bkl.

4.1.9 Kansenkaarten op basis van de landelijke ontwerpwindturbinebepalingen (2023)

Om in beeld te krijgen hoe de landelijke ontwerpwindturbinebepalingen doorwerken in de mogelijkheden voor het realiseren van windmolens in de zoekgebieden K en I, hebben de gemeenten kansenkaarten opgesteld. Daarbij is uitgegaan van de twee referentieturbines die ook in het planMER van het Rijk bij de ontwerpwindturbinebepalingen zijn gebruikt (235 m en 280 m tiphoogte), van de standaardwaarden van 45dB dB_{Lden} en 39 dB_{Lnight} en van de vuistregel dat deze standaardwaarden een geluidscontour van 600 m opleveren. Dit laatste betekent dat de afstand die vereist is vanwege de geluidsnorm meer bepalend is als belemmering voor het realiseren van windmolens dan de vaste afstandsnorm van tweemaal de tiphoogte van de windmolen (zonder toepassing van de 'ZEZAM'-afwijking).

Figuur 6. Belemmeringen referentieturbine 235 m tiphoogte (indicatief beeld)

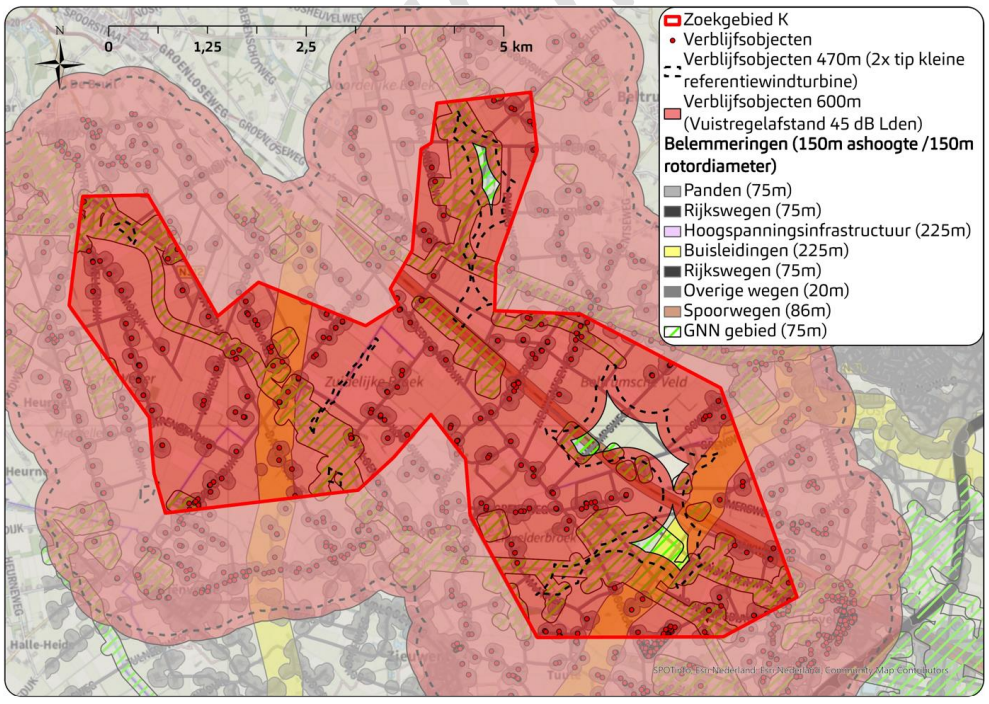

[9] Nota van Toelichting, pag. 51.

Figuur 7. Belemmeringen referentieturbine 280 m tiphoogte (indicatief beeld)

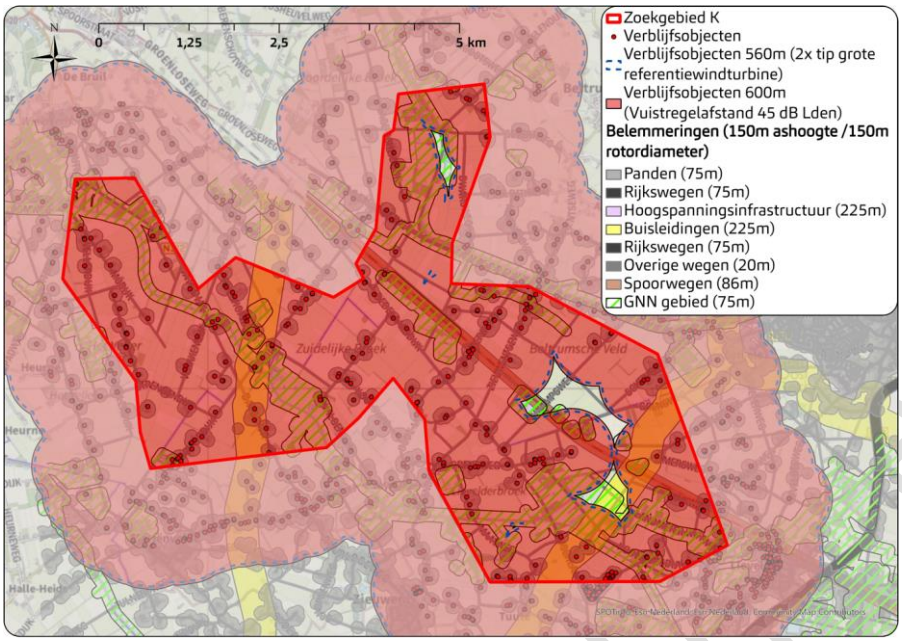

Wanneer op basis van de bovenstaande belemmeringenkaarten wordt gekeken welk gedeelte van zoekgebied K voor het plaatsen van deze referentieturbines in aanmerking zou kunnen komen, dan blijkt bij een geluidsnorm van 45dB$_{Lden}$ dat deze geluidsnorm maatgevend is en om een grotere afstand ten opzichte van gevoelige functies vraagt dan de vaste afstandsnorm van tweemaal de tiphoogte. Dit levert dat het onderstaande beeld op:

Figuur 8. Kansenkaart (indicatief) voor windturbines zoekgebied K (geluidsnorm = bepalend 600 m)

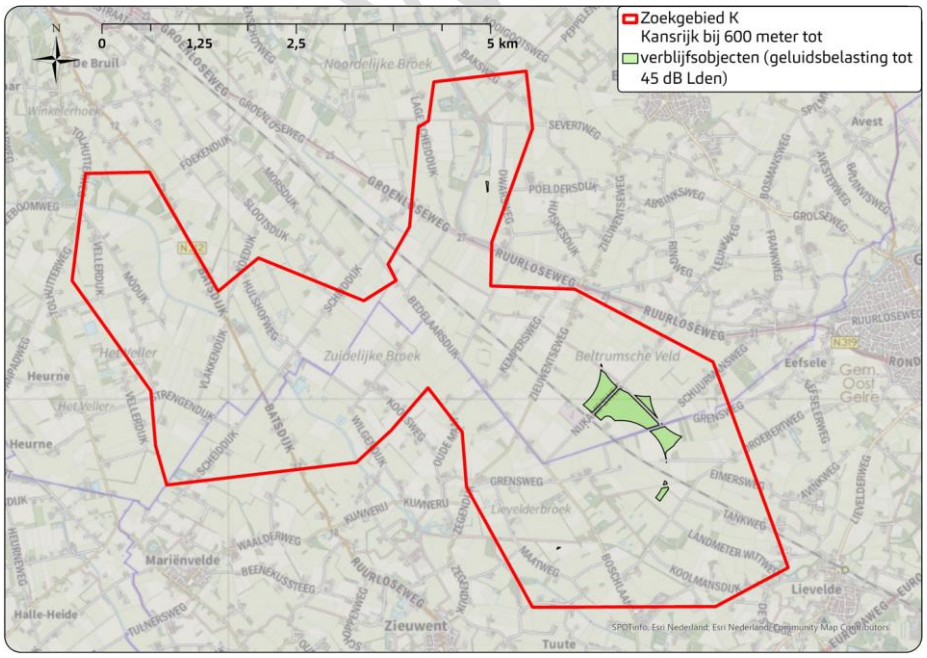

Voor zoekgebied I zijn hierna vergelijkbare belemmeringenkaarten weergegeven voor de beide referentieturbines:

Figuur 9. Belemmeringen referentieturbine 235 m tiphoogte (indicatief beeld)

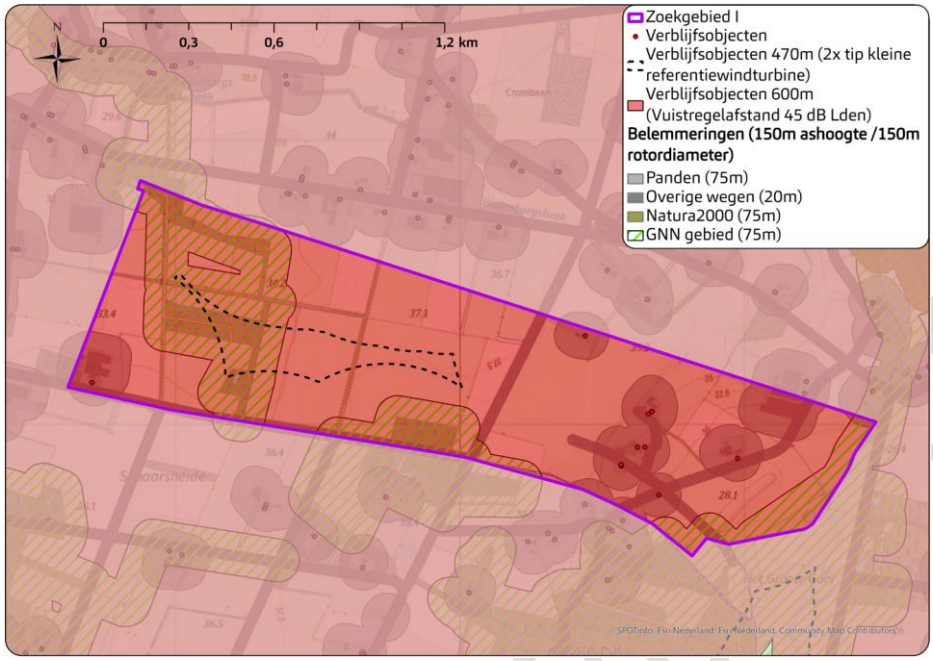

Figuur 10. Belemmeringen referentieturbine 280 m tiphoogte (indicatief beeld)

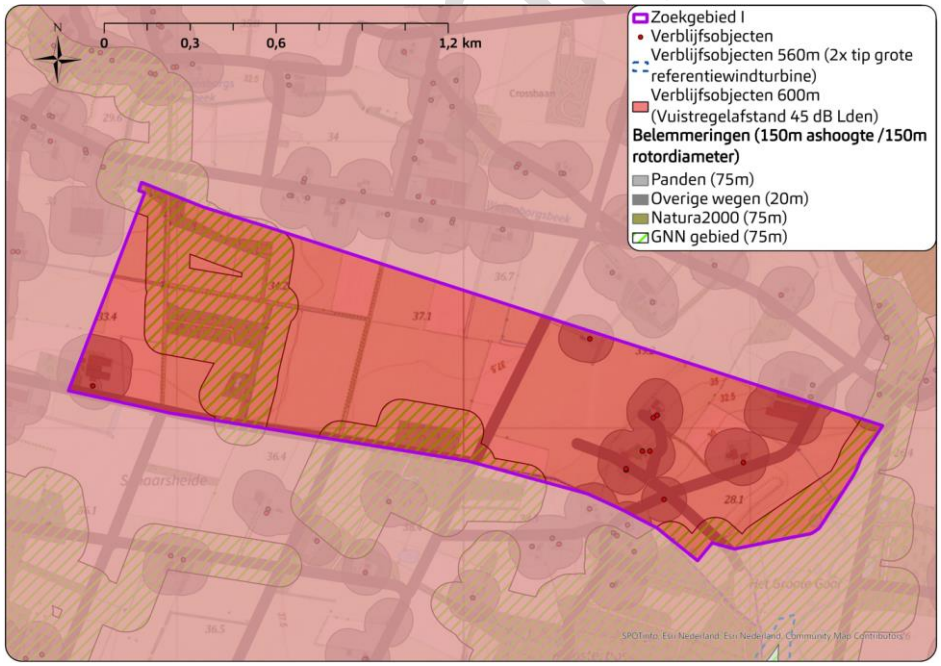

Uit deze belemmeringenkaarten komt naar voren dat zoekgebied I geen ruimte lijkt te bieden voor de turbines die bij de landelijke ontwerpwindturbinebepalingen als referentieturbines zijn gebruikt.

Op basis van de bovenstaande belemmeringenkaarten en kansenkaart is vervolgens ook ingeschat hoeveel windmolens zouden kunnen worden geplaatst in de zoekgebieden, welk vermogen dat zou kunnen opleveren en hoe zich dat verhoudt tot de opgave die de gemeenten zijn aangegaan in het kader van de Regionale Energiestrategie (RES1.0). Ook daarbij is weer uitgegaan van de referentieturbines uit het landelijke plan-MER.

Voor het groen gekleurde deel van zoekgebied K geldt dat dit een lengte heeft van circa 1.320 m en dat het op zijn breedste punt ongeveer 470 m breed is. Voor het plaatsen van windmolens wordt doorgaans als vuistregel gehanteerd dat de onderlinge afstand 3 à 4 maal de rotordiameter moet bedragen. Bij een rotordiameter van 170 meter komt dit voor de referentieturbine '235 m tiphoogte' neer op een onderlinge afstand van 510-680 m, een afstand die voor de referentieturbine '280 m tiphoogte' via een rotordiameter van 200 m neerkomt op 600-800 m. Dit betekent dat in het betreffende gedeelte van zoekgebied K realistisch gezien drie windmolens met een tiphoogte van 235 m zouden kunnen worden geplaatst of twee windmolens met een tiphoogte van 280 m.

Dit aantal windmolens kan worden vertaald in een daarmee te behalen elektriciteitsproductie, iets waarbij ook weer wordt aangesloten die de kengetallen die de landelijke planMER hanteert voor de beide referentieturbines (6MW voor '235 tiphoogte' en 8 MW voor '280 m tiphoogte'). Met drie windmolens '235 tiphoogte' of 2 windmolens '280 tiphoogte' komt dat neer op 16-18 MW, een vermogen dat bij 3.300 uur voluit draaien (de zogenaamde "vollasturen") zou neerkomen op 52.800 - 59.400 MWh (0,0052TWh-0,059 TWh).

In RES-verband hebben de gemeenten Berkelland en Oost Gelre afgesproken dat zij een bijdrage van 0,071 TWh resp. 0,058 TWh willen invullen via windenergie. Deze gezamenlijke windopgave van 0,129 TWh kan echter niet worden gehaald door het plaatsen van twee of drie referentieturbines in de zoekgebieden K en I. De gezamenlijke elektriciteitsproductie daarvan komt namelijk uit tussen de 41% en 46% van deze gezamenlijke windopgave. Ondanks het gegeven dat de voorgaande berekeningen vanuit de landelijke ontwerpwindturbinebepalingen zijn gebaseerd op aannames, lijkt het er dus op dat de RES-opgave voor windenergie niet kan worden ingevuld binnen de zoekgebieden K en I uit RES1.0. Dit beeld zou niet veel anders worden wanneer met creatief passen en meten in zoekgebied K nog een windmolens zou kunnen worden geplaatst omdat de opbrengst ook dan nog zou uitkomen op ongeveer 60% van de RES-opgave. Al met al kan worden geconcludeerd dat de toepassing van de landelijke ontwerpwindturbinebepalingen zal maken dat de RES-opgave niet kan worden ingevuld in de zoekgebieden K en I uit RES 1.0.

Bij dit alles is van belang om te beseffen dat de verschillende berekeningen en uitkomsten voortkomen uit de aanname dat in de zoekgebieden wordt gewerkt met de referentieturbines uit het landelijke planMER. Wanneer bij een concreet initiatief bijvoorbeeld een andere tiphoogte in beeld zou zijn of wellicht een stillere windturbine, dan zou het gedeelte van de zoekgebieden waarbinnen windmolens mogelijk zouden zijn er dus enigszins anders uit kunnen komen zien. Uit de bovenstaande afbeeldingen moet dus niet worden geconcludeerd dat in zoekgebied K alleen in het 'groene' gebied windmolens kunnen worden gerealiseerd en dat in zoekgebied I helemaal geen windmolens mogelijk zijn. Wel geven de afbeeldingen en de bijbehorende gegevens een eerste beeld van de mogelijkheden voor het plaatsen van windmolens in de zoekgebieden en van de bijdrage die de zoekgebieden dan zouden kunnen leveren aan de opgave uit RES1.0.

WAS-WORD-versie

4.2 Randvoorwaarden proces- en financiële participatie

De gemeenten vinden het belangrijk dat de omgeving vroegtijdig bij het windinitiatief wordt betrokken door initiatiefnemers (procesparticipatie). Daarnaast willen de gemeenten dat de omgeving mee kan profiteren in de opbrengsten van de energieproductie, zodat een goede lasten en lusten-verdeling ontstaat (financiële participatie). Voor initiatieven van nieuwe grootschalige windmolenprojecten hanteert de gemeente daarom met het oog op en ten behoeve van een goede belangenafweging over windmolenprojecten de volgende randvoorwaarden in het kader van proces- en financiële participatie:

Procesparticipatie

- Het betrekken van omwonenden en andere belanghebbenden moet actief door initiatiefnemer worden opgepakt, een eis die ook de Omgevingswet stelt. Initiatiefnemer moet hiervoor een participatieplan opstellen waarin door initiatiefnemer wordt ingegaan op de wijze waarop de (directe) omgeving en belanghebbenden worden betrokken bij het initiatief en op welke wijze de communicatie wordt opgepakt. Bij het opstellen van het participatieplan moet initiatiefnemer (in samenspraak met de gemeenten) in dialoog gaan met de omgeving, maar pas nadat het conceptparticipatieplan met de gemeenten is afgestemd.
- Initiatiefnemer moet voor de (directe) omgeving en stakeholders een openbaar toegankelijk loket (of website) opstellen, waar zij informatie kunnen opvragen over het initiatief of vragen kunnen stellen.
- Een initiatief voor windenergie moet voldoen aan de Gedragscode Acceptatie & Participatie windenergie op Land van de Nederlandse Windenergie Associatie (Gedragscode NWEA, oktober 2020)[10].

Financiële participatie

- Initiatiefnemer moet een plan voor financiële participatie opstellen, waarbij het uitgangspunt geldt dat 1) 'iedereen mee kan doen', en 2) de financiële en elektriciteitsopbrengsten zo lokaal mogelijk blijven:
  - Lokaal eigendom: omwonenden, inwoners of andere belanghebbenden moeten mede-eigenaar kunnen worden van het windinitiatief. Uitgangspunt is een zo hoog mogelijk percentage lokaal eigendom/(mede)eigenaarschap, bijvoorbeeld via coöperatieve ontwikkeling en exploitatie. Hierbij geldt voor initiatiefnemers een eis van minimaal 51% lokaal eigendom bij een initiatief voor windenergie. Indien een plan uit meerdere initiatieven bestaat geldt de eis van minimaal 51% lokaal eigendom voor ieder afzonderlijk initiatief.
  - Initiatiefnemer levert een onderbouwing aan hoe het lokaal eigendom gerealiseerd wordt.
  - Delen in de opbrengst/Financiële deelneming in project: initiatiefnemer moet mogelijkheden bieden om omwonenden en belanghebbenden financieel te laten deelnemen aan het windpark door bijvoorbeeld aandelen en/of obligaties.

[10] 20201103-Gedragscode-WoL-opgemaakt-FINAL.pdf (nwea.nl)

WAS-WORD-versie

Uitgangspunt hierbij is dat de opbrengsten zo maximaal mogelijk in het gebied zelf of binnen de gemeente(n) blijven en ten goede komen aan de gemeenschap in algemene zin.

- De initiatiefnemer moet aangeven hoe de geproduceerde stroom zoveel mogelijk geleverd zal worden aan lokale eindgebruikers.
- Een of beide gemeenten kunnen een regierol in de vorm van (mede)-initiatiefnemer nemen als dit vanuit het oogpunt van maximale opbrengsten voor de gemeenschap genereren wenselijk is.
- Omgevingsfonds: initiatiefnemer moet een omgevingsfonds opzetten waarbij financiële middelen beschikbaar worden gesteld ten gunste van de maatschappelijke doelen van omgeving, zoals een bewoners-/buurtvereniging of sportclub. De inhoud van dit fonds wordt samen met de omgeving bepaald.
- Omgevingsfonds: voor bewoners en buurtschappen rondom het windpark (of ruimere omgeving, afhankelijk van lokale situatie) moet een omgevingsfonds worden ingesteld dat wordt gevuld op basis van de maximale bijdrage per MWh overeenkomstig de dan geldende Gedragscode NWEA . Deze gedragscode hanteert momenteel een bedrag van €0,50 per MWh.
- Omwonendenregeling: initiatiefnemer moet een omwonendenregeling verzorgen waarbij direct omwonenden een voordeel krijgen vanuit het project, zoals het gebruik van de groene stroom tegen een goedkoper tarief.
- Initiatiefnemer moet een plan voor socialisatie van grondvergoedingen aan leveren, zodat de grondvergoeding binnen het (zoek)gebied eerlijk verdeeld is. De verdeelsleutel wordt hiertoe door de direct betrokkenen (grondeigenaren en inwoners van het projectgebied) transparant en gemeenschappelijk vastgesteld.

Eisen ten aanzien van procesparticipatie en financiële participatie hebben vooral het karakter van een

WAS WORD-versie

inspanningsverplichting. Deze zullen ook in de toekomst een plek kunnen krijgen in anterieure overeenkomsten met een initiatiefnemer, waarin dan concrete doelen worden benoemd,maar wellicht ook een plek krijgen via provinciale of gemeentelijke verordeningen onder de nog vast te stellen Energiewet (zie paragraaf 5.1).

4.3 Overige randvoorwaarden

- Archeologisch bureauonderzoek verrichten voor het gehele project zodat kan worden bepaald of vervolgonderzoek nodig is vanwege de aanwezigheid van archeologische waarden.
- In de anterieure overeenkomst (en omgevingsvergunning) wordt vastgelegd dat het grondgebied na afloop van de exploitatietermijn (vaak ongeveer 25 jaar) – met uitzondering van de gerealiseerde landschaps- en natuurversterking - wordt opgeruimd en in oorspronkelijke staat wordt teruggebracht. De sloop betreft de windmolens en alle ondersteunende (technische) installaties (trafo's, onderhoudspaden, hekwerken etc.) en is binnen 1 jaar afloop van de exploitatietermijn voltooid.
- Er vindt een nulmeting plaats met vaste evaluatiemomenten om zo overlast te kunnen duiden en te kunnen beoordelen of aanvullende maatregelen deze overlast verminderen

WAS-WORDT-versie

Hoofdstuk 5. Processtappen voor initiatiefnemers

5.1 Bevoegd gezag

Op grond van het sinds 1 januari 2024 nieuwe artikel 9c lid 4 van de Elektriciteitswet zijn Gedeputeerde Staten van Gelderland het bevoegd gezag voor het verlenen van projectbesluiten voor windparkinitiatieven tussen 5-100 MW. Voor een project met een opgesteld vermogen van 5 MW of meer moet de provincie de projectprocedure doorlopen en een projectbesluit nemen. Dit projectbesluit vervangt een deel van de regels van het omgevingsplan rechtstreeks. Dit zijn de regels die specifiek gericht zijn op het toelaten van de windmolens op locaties. Via een provinciaal projectbesluit kunnen ook de benodigde omgevingsvergunningen worden verleend.

Provincies kunnen het bevoegd gezag voor het nemen van projectbesluiten voor windparken overdragen aan gemeenten. In de praktijk draagt de provincie Gelderland het bevoegd gezag over als een gemeente eigen windbeleid heeft opgesteld dat voldoet aan de provinciale eisen. De provincie hanteert daarvoor de zogenaamde 'windladder' (Windladder (youtube.com)) die kort gezegd uitgaat van een voortvarende aanpak van het windinitiatief. Na zo'n bevoegdheidsoverdracht kunnen de gemeenten Oost Gelre en Berkelland dus het bevoegd gezag krijgen voor het voeren van de projectprocedure. Wanneer deze projectprocedure op gemeentelijk niveau wordt gevoerd, dan leidt deze echter **niet** tot een omgevingsvergunning maar uitsluitend tot een wijziging van het omgevingsplan (vroeger: bestemmingsplan). Bij een overdracht van de provinciale bevoegdheid naar de gemeente zal na een eventuele gemeentelijke projectprocedure dus ook nog een aparte omgevingsvergunning moeten worden aangevraagd.

De verwachting is dat onder de Omgevingswet de provincie Gelderland de bevoegdheid onder dezelfde voorwaarden ook zal overdragen. Volgens de Elektriciteitswet moeten burgemeester en wethouders daar dan wel instemmen met deze bevoegdheidsoverdracht voor het voeren van de projectprocedure uit artikel 5.55 van de Omgevingswet.

Inmiddels loopt er een wetgevingstraject om de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet samen te brengen in een nieuwe Energiewet. Deze nieuwe wet, waarmee de Eerste Kamer op 10 december 2024 instemde, biedt provincies en gemeenten een grondslag om een verordening op te stellen over lokaal eigendom bij wind- en zonneparken. Ook voorziet de Energiewet er in dat het bevoegd gezag voor windparken tot 15 MW bij de gemeente komt te liggen. De verwachting bestaat dat de Energiewet op 1 juli 2025 in werking treedt.

WIJ-WORDT-versie

5.2 Eisen aan verzoek

In Hoofdstuk 4 geven gemeenten Oost Gelre en Berkelland de randvoorwaarden en richtlijnen voor een windpark . Onderstaande figuur laat zien wat de stappen zijn om te komen tot een definitief principeverzoek.

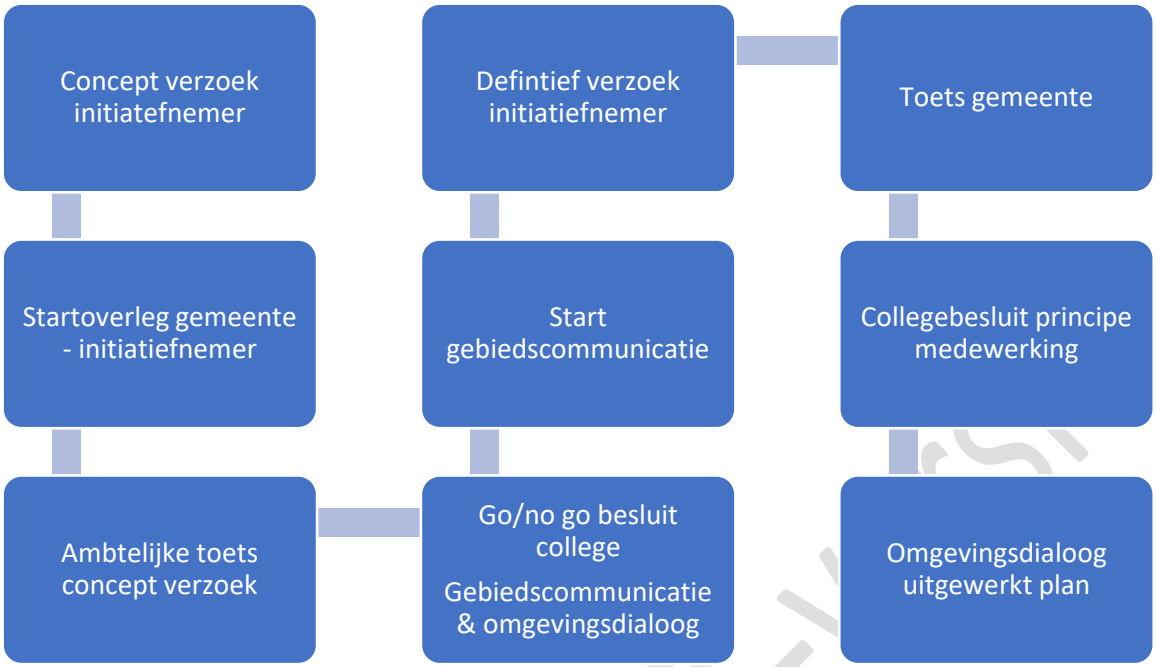

De volgende onderwerpen moeten aan bod komen bij het daadwerkelijk verzoek (initiatief op papier):

- Een ruimtelijk plan met locatie (kaarten), type windmolen (in woord én beeld), afmetingen, energieopbrengst per windmolen en voor het windpark als geheel. Hierin moet worden ingegaan op de toets van het initiatief aan (technische) belemmeringen zoals Natura 2000-gebieden, Gelders Natuurnetwerk (GNN), Groene Ontwikkelzone (GO), buisleidingen, ~~laagvliegroute Defensie~~, cultuurhistorische waarden, recreatief gebruik etc.
- Activiteiten op, in of rond waterstaatswerken zoals dijken en watergangen vallen onder de regels van het waterschap en kunnen daarmee vergunningsplichtig zijn. Zie hiervoor Waterschapsverordening Waterschap Rijn en IJssel | Lokale wet- en regelgeving (overheid.nl). Voor het bouwen van windturbines zijn mogelijk uitgebreide vergunningenprocedures noodzakelijk. Belangrijke aandachtspunten hierbij:
  - Voor windturbines nabij waterkering gelden strenge voorwaarden. Handreiking windturbines waterkeringen. Wetgeving | STOWA
  - Aanwezigheid van persleidingen
  - Waterberging/compensatie
  - Watergerelateerde aspecten

  Bij concrete planvorming dient net als bij ieder ander ruimtelijk initiatief de 'weging van het waterbelang' (voorheen: watertoets) doorlopen te worden. In de waterparagraaf van het omgevingsplan of in de omgevingsvergunning moet beschreven worden hoe binnen het plan wordt omgegaan met water en watergerelateerde aspecten. Het waterschap moet positief adviseren op de waterhuishoudkundige onderbouwing van het omgevingsplan of de omgevingsvergunning. In de waterhuishoudkundige onderbouwing dient rekening gehouden te worden met o.a.:
  - het compenseren van de toename van verhard oppervlak (voor fundering, rijroutes, steunpunten kranen, onderhoud routes etc.)

WASWORD-versie

- de vraag of het plan het huidige watersysteem / onderhoudspaden van het waterschap raakt
- de benodigde berging in m³ met omschrijving van bergingsvoorzieningen en bijbehorende capaciteit
- maatregelen om eventuele wateroverlast te voorkomen
- waterkwaliteit
- de omgang met afvalwater en riolering (NB: Het direct en indirect lozen van hemelwater in oppervlaktewater is sinds 1 januari 2024 vergunningsplichtig volgens de Omgevingswet en de Waterschapsverordening)
- de omgang kabels en leidingen (zowel bestaand als nieuw aan te leggen)
- grondwaterbeheer

- Verplichte onderzoeken voor de planMER (of projectMER) en/of ruimtelijke (omgevingsvergunning)procedure.
- Een landschapsontwikkelings- en natuurontwikkelingsplan. Paragraaf 4.1.6 gaat in op de randvoorwaarden van het landschapsplan en ontwerp van het windpark.
- Een milieueffectrapportage (m.e.r.)
  Bovenop de planologische (omgevingsvergunning)procedure is volgens landelijke wet- en regelgeving voor sommige projecten een integrale milieueffectrapportage (m.e.r.) vereist. De Commissie voor de milieueffectrapportage (Commissie m.e.r.) adviseert over de inhoud van het milieueffectrapport (MER). We laten de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (de NRD die de reikwijdte en het detailniveau van de m.e.r. bepaalt) voorleggen aan de Commissie m.e.r.. Dit is wettelijk niet verplicht, maar de gemeente hecht waarde aan een deskundige advisering door een onafhankelijke instantie.
  Ook toetst en beoordeelt de Commissie m.e.r. of het MER de benodigde en juiste informatie bevat. De gemeente betrekt de (milieu)gevolgen zo bij haar afwegingen. Een m.e.r.:
  - Brengt de milieugevolgen in beeld voordat er een besluit over wordt genomen
  - Beoordeelt ook op basis van gezondheid (geluidhinder, slagschaduw, veiligheid, nachtverlichting), landschap en natuur
  - Kijkt naar geldende regelgeving, cumulatieve effecten en de consequenties voor flora en fauna
  - Neemt de gemeentelijke vastgestelde beleidskaders en wensen vanuit de raad mee
  - Onderzoekt verschillende inrichtingsvarianten en onderbouwt en vergelijkt deze
  - Geeft inzicht in alternatieve oplossingen en maatregelen voor het beperken van de effecten op de leefomgeving
  - Is openbaar. Het helpt bij het voeren van de discussie en bij de mogelijkheden voor participatie, waarbij inwoners kunnen meepraten over het besluit
- Een plan voor participatie en communicatie in en met de omgeving:
  - De Gedragscode NWEA is van toepassing.
  - De Handreiking Betrek de buurt bij de start van uw plan van de gemeente Oost Gelre is van toepassing [11], waarbij voor windparken ‘level 1’ geldt.
  - Een verslag van het gevoerde participatie- en communicatieproces waaruit blijkt op welke manier het initiatief is gepresenteerd en besproken met de omgeving, welk reacties dat heeft opgeleverd en op welke manier bij de planuitwerking rekening is gehouden met de ingebrachte reacties.

[11] https://www.oostgelre.nl/file/handreiking-betrek-uw-buurt-bij-uw-bouwplanpdf

WAS-WORD-versie

- Een plan voor maximale opbrengstparticipatie, waarbij de uitgangspunten gelden dat ‘iedereen mee kan doen’ en ‘de opbrengsten lokaal blijven’. Paragraaf 4.2 gaat in op de randvoorwaarden van het plan voor financiële participatie.
- Aantoonbare energie opbrengst die voldoet aan de opgave van de RES 1.0
- Een onderbouwing voor de uitvoerbaarheid en haalbaarheid:
  In het verzoek wordt inzicht gegeven in de uitvoerbaarheid en haalbaarheid van het windpark door in te gaan op:
  - De mogelijkheden dat het windpark op het net kan worden aangesloten
  - De mogelijkheid dat de initiatiefnemer kan beschikken over de benodigde gronden, grondpositie en bijbehorende afspraken.

5.3 Selectie bij meerdere initiatieven

De gemeente is voornemens om voor een bepaalde periode de inschrijving voor windparkinitiatieven open te stellen. Het exacte moment waarop, de inschrijftermijn en de voorwaarden waaronder worden daarvoor nader bepaald.
Wanneer meerdere initiatieven voor één- en hetzelfde zoekgebied voldoen aan de indieningsvereisten en dus geschikt zijn bevonden door de gemeenten, moet er een keuze gemaakt worden welk initiatief uiteindelijk geselecteerd wordt. In het geval dat meerdere initiatieven hetzelfde scoren op basis van de gemeentelijke randvoorwaarden wordt daarbovenop voorkeur gegeven aan het initiatief met het hoogste percentage lokaal eigendom.

In het geval dat er zich meerdere initiatieven aanmelden, die voldoen aan de randvoorwaarden, maar individueel niet leiden tot de volledige doelstelling, kiezen de gemeenten voor een samenwerkingsverband. De gekozen partijen werken één integraal plan uit en presenteren dit als één plan naar buiten. Binnen dit gezamenlijke plan wordt gezocht naar de meest optimale opstelling met zo min mogelijk effect op milieu en omgeving.

WAS-WORD-versie

Hoofdstuk 6 Evaluatie beleid

Dit beleidsdocument is gericht op het mogelijk maken van grote windmolens, waarbij gemeenten Oost Gelre en Berkelland rekening houden met andere belangen binnen de gemeenten. Het succes van het beleidsdocument is afhankelijk van de aanvragen van initiatiefnemers, waarbij windmolens op een goede manier en met begrip en grote mate van acceptatie van inwoners gerealiseerd worden.

De komende jaren zal er veel ontwikkeling zijn op het gebied van technologie van hernieuwbare energie. Zo zullen bestaande technologieën, zoals wind en zonne-energie verder ontwikkelen, maar ook zullen er in de toekomst nieuwe ontwikkelingen zijn. Gemeenten Oost Gelre en Berkelland willen echter niet stilstaan en hebben daarnaast in de RES afgesproken om in 2030 een CO_2-reductie van 55% te halen ten opzichte van 1990. De RES Achterhoek is inmiddels gestart met de herijking van de RES 1.0 naar de RES 2.0. Dit is nodig omdat er in de uitvoering van de RES 1.0 nieuwe inzichten zijn ontstaan, ruimteclaims van andere maatschappelijke opgaven worden gedaan of innovaties op allerlei gebieden zich voordoen. Deze dynamiek kan leiden tot het aanpassen van plannen of het vaststellen van nieuwe kaders in de RES 2.0.

Om te bekijken of aanpassing aan het beleidsdocument moet plaatsvinden en om ruimte te bieden aan innovatieve technologieën wordt het beleidsdocument binnen twee jaar na vaststelling geëvalueerd. De gemeenten Oost Gelre en Berkelland evalueren het beleidsdocument door te kijken naar:

- het aantal initiatieven dat is aangemeld;
- de bijdrage van de ingediende initiatieven aan de gemeentelijke ambities;
- de kwaliteit van de ingediende initiatieven;
    - het aantal initiatieven dat positief is beoordeeld en dus voldoen aan de randvoorwaarden van het beleidsdocument;
    - het aantal initiatieven dat negatief is beoordeeld en dus niet voldoen aan de randvoorwaarden van het beleidsdocument;
- het aantal initiatieven dat haalbaar is (of gerealiseerd kon worden) binnen de randvoorwaarden van het beleidsdocument;
- de reactie van inwoners van beide gemeenten op de initiatieven;
- de ervaring van initiatiefnemers, inwoners, andere stakeholders en gemeenten met het beleidsdocument.

In het geval dat niet het gewenste doel met voorliggend beleidsdocument is gehaald, kunnen gemeenten Oost Gelre en Berkelland ervoor kiezen om het beleidsdocument aan te passen. Dit zal worden beoordeeld na de eerste inschrijfperiode voor wind-initiatieven en na de evaluatieperiode. De evaluatie kan leiden tot aanpassingen wanneer blijkt dat de kwaliteit van de ingediende initiatieven afwijkt van de verwachtingen of wanneer blijkt dat de gestelde randvoorwaarden te hoog of te laag zijn.

Het beleidsdocument is na bekendmaking geldig totdat (één van de) gemeenten een nader besluit neemt tot (gedeeltelijke) intrekking van het beleidsdocument en ook dat besluit bekendmaakt.

WAS-WORD-versie

Bijlagen

WAS-WORDT-versie

Bijlage 1. Begrippenlijst

Anterieure overeenkomst: Elke grondexploitatieovereenkomst die men sluit voor de vaststelling van een exploitatieplan is een anterieure overeenkomst. Deze overeenkomst sluit men in de beginfase van een project vóór de vaststelling van een exploitatieplan.

Ashoogte: De ashoogte van een windmolen geeft weer op welke hoogte de as zich bevindt waaraan de bladen zijn bevestigd. Hoger in de lucht is meer wind, windmolens met een grote ashoogte produceren daardoor meer windenergie.

Externe veiligheid: Personen buiten de inrichting van een windmolen, lopen het risico dat een ongeval met een windmolen ook hen treft. Denk hierbij aan: ijsafwerping, mastbreuk, het afbreken van een turbineblad of de gondel. Omdat externe veiligheid relevant is bij windmolens, kent de landelijke regelgeving en ook de landelijke ontwerpwindturbinebepalingen veiligheidseisen.

Financiële participatie: De mogelijkheid om financieel deel te nemen aan het project, of op een andere manier profijt te hebben van een tegemoetkoming. Bijvoorbeeld in de vorm van financiële obligaties, eigendomsparticipatie, een omgevingsfonds of combinatie hiervan.

Gebiedsanalyse: Ruimtelijk onderzoek naar de mogelijkheden en beperkingen voor windmolens volgens geldende wet- en regelgeving.

Grootschalig open landschap: een type landschap waar sprake is van:

- Situering in een relatief jong ontginningslandschap, ontstaan na 1900
- Een landschap dat is ontstaan uit voormalige heide en veengebieden
- Een rationele en rechthoekige verkaveling, meestal vanuit een hoofdtoegangsweg of –watergang; de hoofdstructuur is vaak eenzijdig aangeplant.
- Agrarische bedrijven die loodrecht gesitueerd zijn aan de hoofdroutes met ruime erven
- Relatief grootschalige landbouwpercelen van 1 ha of meer al of niet omzoomd met robuuste landschapsstructuren, meestal in de vorm van houtsingels.

Grote windmolen: Windmolens met een ashoogte hoger dan 80 meter.

Harde belemmeringen: Belemmeringen voortkomend uit landelijke wet- en regelgeving waarin bufferafstanden zijn voorgeschreven ten opzichte van diverse functies als woningen, spoorwegen, buisleidingen en het Gelders Natuurnetwerk. Een harde belemmering sluit de ontwikkeling van een windmolen op die locatie bij voorbaat uit.

Lokaal eigendom: Een vorm van financiële participatie die betekent dat inwoners en (lokale) ondernemers/grondeigenaren uit de gemeenten Oost Gelre en/of Berkelland samen, deels of volledig eigenaar zijn en blijven van een windpark.

m.e.r.: Milieueffectrapportage, de wettelijk geregelde procedure van milieueffectrapportage.

WAS-WORD-versie

MER: Milieueffectrapport, brengt de milieueffecten van een plan (planMER) of project (projectMER) in beeld.

NOVI: De Nationale omgevingsvisie (van het Rijk) is de langetermijnvisie op de toekomst en ontwikkeling van de leefomgeving.

Omgevingsfonds: Een deel van de opbrengsten komt ten goede aan maatschappelijke doelen in de buurt, zoals een sportclub of wijkvereniging.

Omwonenden: mensen die in de buurt wonen, bedrijven die in de buurt gevestigd zijn en/of eigenaren van in de buurt gelegen percelen.

Omwonendenregeling: Direct omwonenden ontvangen voordeel, bijvoorbeeld in de vorm van verduurzaming van hun woning, korting op groene stroom of een vergoeding.

Proces participatie: Het actief informeren van stakeholders en bewoners en het ophalen van input over het project, bijvoorbeeld via inspraakavonden of het inrichten van klankbordgroepen.

RES Zoekgebied: Zoekgebieden waarin de mogelijkheden voor windmolens worden onderzocht.

RES: Een regionale energiestrategie (RES) is het document van een regio waarin de afspraken over duurzame energie staan. Nederland kent 30 energieregio's met ieder een eigen RES.

Rotordiameter: De rotordiameter van een windmolen geeft de diameter weer van de cirkel die de bladen beschrijven. Dit is tweemaal de lengte van de rotorbladen. Voor de rotor geldt: hoe groter de rotor, hoe meer energie de windmolen kan opwekken.

Slagschaduw: De schaduw die ontstaat wanneer de zon op de bladen van een windmolen schijnt. Dit is de schaduw van de turbine op de ondergrond of achtergrond. Deze slagschaduw draait mee met de zon en is het langst bij zonsopgang en -ondergang in de winter.

Tiphoogte: De tiphoogte van een windmolen geeft de maximale hoogte weer die de tip van de bladen kan bereiken. Dit is de ashoogte met daarbij opgeteld de lengte van het rotorblad.

TWh: Het jaarlijkse elektriciteitsgebruik van heel Nederland wordt uitgedrukt in terawattuur (TWh), ofwel miljarden kWh. 1 TWh staat ongeveer gelijk aan de opwek van 57 windmolens van 5 MW of 1000 hectare aan zonnepark.

Woonkern: Dat deel van de gemeente dat als aaneengesloten geheel beschouwd wordt en prioritair in aanmerking komt als woonomgeving.

Zachte belemmeringen: Belemmeringen vanuit wet- en regelgeving die aandachtspunten meegeven maar geen absolute uitsluiting zijn voor de ontwikkeling van een windmolen.

WAS-WORD-versie

Bijlage 2. Gebiedsanalyse windenergie (2022)

WAS-WORDT-versie

Bijlage 3. Participatieverslag

WAS-WORDT-versie

Verslag van de ter inzage legging van het ontwerp-"Beleidsdocument grote windmolens (Gemeente Oost Gelre en Gemeente Berkelland)"

Inhoud

I. Publicatie ter inzage legging ontwerp-Beleidsdocument
II. Schriftelijke zienswijzen over het ontwerp-Beleidsdocument
III. Adviezen van instanties
IV. Beoordeling van de zienswijzen over het ontwerp-Beleidsdocument
V. Beoordeling van de adviezen over het ontwerp-Beleidsdocument
VI. Ambtshalve aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-Beleidsdocument

Versie bij raadsvoorstel

I. Publicatie ter inzage legging ontwerp-Beleidsdocument

De ter inzage legging van het ontwerp van het “Beleidsdocument grote windmolens (Gemeente Oost Gelre en Berkelland)” is op 22 mei 2024 bekendgemaakt via een publicatie in het Berkelbericht, de gemeentelijke katern bij het huis-aan-huisblad “Achterhoek Nieuws”. In de publicatie is aangegeven dat iedereen van 23 mei tot en met 3 juli 2024 bij de gemeente Berkelland zienswijzen kon indienen over het ontwerp-Beleidsdocument en op welke manier dat mogelijk was. Deze publicatie is op 22 mei 2024 ook geplaatst in het digitaal uitgegeven Gemeenteblad (nr. 218645 en nr. 216942). Via de laatstgenoemde editie konden het ontwerp-beleidsdocument en de bijbehorende documenten ook digitaal worden benaderd. Dit laatste was overigens ook mogelijk via de gemeentelijke website.

De gemeente Oost Gelre heeft het ontwerp-beleidsdocument tegelijkertijd ter inzage gelegd en deze terinzagelegging ook bekendgemaakt via haar Gemeenteblad en huis-aan-huisbladen. Het ontwerp-beleidsdocument was ook via de website van de gemeente Oost Gelre te lezen.

Ontwerp-beleidsdocument grote windmolens (gemeente Oost Gelre en Berkelland)

Op 14 mei 2024 besloot de gemeenteraad van Berkelland om het ontwerp van het “Beleidsdocument grote windmolens (gemeente Oost Gelre en gemeente Berkelland)” ter inzage te leggen. Dit ontwerp-beleidsdocument bevat beleidskaders voor de realisatie van grote windmolens in de zoekgebieden K en I (i). Daarbij ligt zoekgebied K in het buitengebied van beide gemeenten tussen de kernen Ruurlo, Beltrum, Groenlo en Zieuwent. Verder ligt zoekgebied I ten zuiden van Vragender nabij de grens van de gemeenten Oost Gelre, Winterswijk en Aalten.

Inzage
Van donderdag 23 mei tot en met woensdag 3 juli 2024 ligt het ontwerp van het “Beleidsdocument grote windmolens (gemeente Oost Gelre en Berkelland)” ter inzage in het gemeentehuis, Marktstraat 1 in Borculo. Ook kunt u de ontwerp-beleidsregel en de bijbehorende stukken digitaal bekijken via het digitale publicatieblad op officielebekendmakingen.nl. De documenten hangen als 'Bekijk documenten’ aan deze publicatie (zie linker kolom).

Zienswijze
Binnen deze termijn van zes weken kan iedereen zijn mening geven over deze ontwerpbeleidsregel. Dit heet het indienen van zienswijzen. U kunt schriftelijk zienswijzen indienen door een brief te sturen naar burgemeester en wethouders van Berkelland, Postbus 200, 7270 HA in Borculo. Voor het indienen van mondelinge zienswijzen kunt u via telefoonnummer 0545 250 250 contact opnemen met de gemeente. Deze publicatie en het ontwerp van de beleidsregel kunt u ook vinden via de gemeentelijke website www.gemeenteberkelland.nl/zoekgebiedk/.

Versie ter raadpleging

II. Schriftelijke zienswijzen over het ontwerp-Beleidsdocument

Binnen de termijn van ter inzage legging zijn 25 brieven met schriftelijke zienswijzen ingediend over het ontwerp-Beleidsdocument. Van de gelegenheid tot het inbrengen van mondelinge zienswijzen is geen gebruik gemaakt. Schriftelijke zienswijzen zijn ingediend door:

1. Beltrum (brief van 9 juni 2024, ontvangen op 18 juni 2024);
2. Lievelde (brief van 21 juni 2024, per mail ontvangen op 24 juni 2024);
3. Ruurlo (ongedateerde brief, ontvangen op 25 juni 2024);
4. Prowind B.V., Assendorperdijk 1, 8012 EG in Zwolle (brief van 25 juni 2024, ontvangen op 26 juni 2024);
5. Bedelaarsdijk 6, 7261 RZ in Ruurlo (ongedateerde brief, ontvangen op 30 juni 2024);
6. Beltrum (brief van 1 juli 2024, per mail ontvangen op 1 juli 2024);
7. Ruurlo (brief van 1 juli 2024, per mail ontvangen op 2 juli 2024 en per post ontvangen op 11 juli 2024);
8. Beltrum (ongedateerde brief, ontvangen op 2 juli 2024);
9. Groenlo (ongedateerde brief, ontvangen op 2 juli 2024);
10. Weidevogelvereniging Achterhoek Lichtenvoorde (brief van 2 juli 2024, per mail ontvangen op 2 juli 2024);
11. Beltrum (brief van 2 juli 2024, ontvangen 3 juli 2024);
12. Beltrum (brief van 1 juli 2024, ontvangen op 3 juli 2024);
13. Geesteren (brief van 3 juli 2024, ontvangen op 3 juli 2024);
14. Beltrum (brief van 3 juli 2024, ontvangen op 3 juli 2024);
15. Beltrum (brief van 1 juli 2024, ontvangen op 3 juli 2024);
16. Beltrum (brief van 2 juli 2024, per mail ontvangen op 3 juli 2024 en per post ontvangen op 5 juli 2024);
17. Provincie Gelderland, Postbus 9090, 6800 GX in Arnhem (brief van 2 juli 2024, per mail ontvangen op 3 juli 2024);
18. RES Achterhoek (brief van 3 juli 2024, per mail ontvangen op 24 juli 2024);
19. Ruurlo (brief van 2 juli 2024, ontvangen op 3 juli 2024);
20. Pure Energie Wind B.V., Postbus 3141, 7500 DC in Enschede (brief van 3 juli 2024, per mail ontvangen op 3 juli 2024);
21. Neede (brief van 30 juni 2024, ontvangen op 2 juli 2024);.
22. Beltrum (brief van 28 juni, ontvangen op 2 juli 2024);
23. Beltrum (brief van 30 juni, ontvangen op 2 juli 2024);
24. Beltrum (brief van 29 juni, ontvangen op 2 juli 2024);
25. Lievelde (ongedateerde brief, bij de gemeente Oost Gelre ontvangen op 2 juli 2024).

Versie bij raadsvoorstel

In de laatstgenoemde brief spreekt expliciet uit dat de daarin opgenomen zienswijzen zich niet alleen richten tot de gemeente Oost Gelre, maar ook tot de gemeente Berkelland.

De zienswijzen worden samengevat en beoordeeld in hoofdstuk IV van dit verslag. De beoordeling gebeurt grotendeels per thema. Als de zienswijzen ook onderdelen bevatten die bij deze thema's niet aan bod komen, dan worden deze onderdelen beoordeeld in een aanvullende beoordeling per zienswijze.

De gemeente Oost Gelre beoordeelt daarom ook de zienswijzen die uitsluitend aan haar zijn gericht en ook bij haar zijn ingediend. Bij de gemeente Oost Gelre werden overigens 15 zienswijzen ingediend. Daarvan was er 1 mede gericht aan de gemeente Berkelland (zienswijze 25) en waren er 6 indieners die gelijkluidende zienswijzen richtten tot de gemeente Berkelland (zienswijzen 4, 9, 10, 17, 18 en 20).

Versie bij raadsvoorstel

III. Adviezen van instanties

Binnen de termijn van ter inzage legging is één mailbericht binnengekomen met adviezen over het ontwerp-Beleidsdocument. Dit mailbericht was afkomstig van het Waterschap Rijn en IJssel, Postbus 148, 7000 AC in Doetinchem (mail ontvangen op 17 juni 2024).

Dit advies wordt beoordeeld in hoofdstuk V van dit verslag.

Versie bij raadsvoorstel

IV. Beoordeling van de zienswijzen over het ontwerp-Beleidsdocument

- Samenvatting van de ingediende zienswijzen

Bij de samenvatting en beoordeling van zienswijzen over het ontwerp-Beleidsdocument die door particuliere personen zijn ingediend, worden deze personen aangeduid als ‘indiener(s)’.

Zienswijze 1:
Samenvatting
Indiener geeft aan dat in het ontwerp-Beleidsdocument de gezondheidsrisico’s van windmolens onvoldoende zijn meegenomen en dat windmolens een ernstige aantasting zullen opleveren voor het karakteristieke en historische landschap en de flora en fauna van Berkelland en Oost Gelre en daarmee voor de natuur, de leefbaarheid en het toerisme in beide gemeenten. Verder wijst indiener op de problemen met de bestaande netwerkinfrastructuur waardoor de komst van windmolens negatieve gevolgen heeft voor bedrijven en huishoudens. Tenslotte wijst indiener op alternatieve energiebronnen zoals zonnepanelen op daken en het plaatsen van windmolens op zee.

Zienswijze 2 en (deels) 14:
Samenvatting
Indiener woont in zoekgebied K en stelt vast dat het ontwerp-Beleidsdocument zich voor de gemeente Berkelland alleen richt op zoekgebied K. Indiener is van mening dat het raadsbesluit daartoe moet worden herzien en dat het beleidsdocument voor heel Berkelland zou moeten gaan gelden. Daarbij vindt indiener het niet terecht dat twee andere zoekgebieden in Berkelland op voorhand afvallen.
Verder geeft indiener aan dat het ontwerp-Beleidsdocument niet vermeldt of windmolens rendabel te realiseren zijn, terwijl de kosten van het aansluiten op het hoogspanningsnet in zoekgebied K extra hoog zullen zijn vanwege de grote afstand tot het onderstation in Borculo. Tenslotte brengt indiener in dat het recht op financiële participatie niet alleen mag gelden voor inwoners van het zoekgebied, terwijl het beter zou zijn geweest als eerst de vaststelling van de landelijke normen zou zijn afgewacht.

Zienswijze 3:
Samenvatting
Indiener wijst op de gezondheidsrisico’s van windturbines vanwege het veroorzaken van fijnstof en kankerverwekkende stoffen zoals Bisfenol A en polyurethaan in een groot gebied. Verder wijst indiener op diverse vormen van geluidsoverlast en de nadelige gezondheidseffecten daarvan. Indiener geeft daarbij aan dat de Nederlandse geluidsnormering de bewoners niet beschermt waardoor de gezondheid van bewoners vogelvrij is verklaard.

Zienswijze 4:
Samenvatting
Prowind B.V. geeft aan dat het ontwerp-Beleidsdocument veelal aansluit bij bestaande wetten, kaders en afspraken en onderschrijft het belang van goede participatie. Zij geeft verder aan dat de vuistregel over geluidsniveaus en tiphoogte in de praktijk wel anders uitpakt dan aangegeven in het ontwerp-Beleidsdocument. Om verkeerde verwachtingen te voorkomen, vraagt Prowind daarom om aangepaste afbeeldingen op te nemen in het vast te stellen beleidsdocument. Tenslotte roept zij de gemeente op om door te pakken

Versie ter inzage voorstel

met de uitvoering van het windbeleid, dit met het oog op het behalen van de doelen uit de Regionale Energiestrategie (RES) en het Klimaatakkoord.

Zienswijze 5:
Samenvatting
Indiener verzoekt de gemeenten om geen onomkeerbare, schadelijke besluiten te nemen en te stoppen met de plannen voor extreem grote, industriële windturbines maar te kiezen voor een alternatief windbeleid, zónder schadelijke gevolgen voor bewoners, landschap en natuur. Daarbij geeft indiener aan:

- dat er onvoldoende rekening wordt gehouden met de belangen van bewoners
- dat er geen ruimte én geen draagvlak is voor industriële windturbines;
- dat het toelaten van deze windindustrie een bedreiging vormt voor onze leefomgeving.
- dat is aangetoond dat de doelen voor duurzame energie en CO_2-reductie ook zónder de beoogde windturbines worden gehaald;
- dat de windenergie die extra nodig is beter op zee kan worden gerealiseerd;
- dat de gemeenten het belang van hun burgers voorop moeten stellen en moeten kiezen voor een verstandig en eerlijk beleid, dat níet ten koste gaat van bewoners, natuur en landschap;
- dat gemeenten die keuze hebben, want gemeenten zijn op geen enkele wijze verplicht om windindustrie toe te laten;

Verder benoemt indiener als nadelige effecten van het plaatsen van windmolens het veroorzaken van waardevermindering van woningen, van landschapsvervuiling, van gezondheidsklachten en van slagschaduw van de wieken.

Zienswijze 6, 12 en (deels) 16:
Samenvatting
Indieners geven aan dat er in beide gemeenten onder de inwoners geen draagvlak bestaat voor grote windmolens en dat deze niet passen in het karakteristieke Achterhoekse coulisselandschap. Verder geven zij aan dat compenserende maatregelen dat niet kunnen verhelpen en het wenselijk is om eerst alle alternatieven te onderzoeken voordat een windinitiatief in overweging wordt genomen.
Indieners brengen daarnaast in dat de gezondheidrisico's voor omwonenden, evenals de effecten van laagfrequent geluid, worden onderschat en dat de effecten van grote windmolens onvoldoende zijn onderzocht. Verder geven zij aan dat de nieuwe landelijke normen onvoldoende bescherming bieden en Nederland lagere normen hanteert dan andere landen of de EU-richtlijnen. Zij wijzen daarnaast op de negatieve effecten van windmolens in zoekgebied K voor weidevogels en op de hoge waardevermindering van woningen. Ook geven indieners aan dat windmolens op land niet nodig zijn voor het behalen van de RES-doelstellingen en er een alternatief bestaat in het bouwen van windmolens op zee. Tenslotte brengen indieners in dat het bouwen van windmolens naar de toekomst toe veel afval oplevert en dus niet bepaald duurzaam is.

Zienswijze 7:
Samenvatting
Indieners merken op dat het ontwerp-Beleidsdocument zich richt op het plaatsen van voor de offshore bedoelde windmolens op land, en daarmee tussen bewoners, terwijl nog absoluut onduidelijk is welke gevolgen dat heeft. Zij spreken de hoop uit dat het gemeentebestuur zich niet zal verschuilen achter blijkbaar ongeschikte regelgeving en geven met voorbeelden aan dat de geluidsnormering veel te ruim is. Zij geven mee om:

- extra te focussen op efficiënt gebruik van energie en verduurzaming;
- energie-verslindende industrie te verplichten om te voorzien in eigen energie-opwek;
- kleinere windmolens te plaatsen en de offshore-windmolens op zee te laten;

Ter inzage bij raadsvoorstel

- de energie van zonneparken te bufferen in waterstofopslag en zonne-opwekking uit te breiden;
- andere energiebronnen te overwegen zoals geothermische energie/aardwarmte;

Afsluitend vragen indieners om de plaatsing van offshore-windmolens in het landschap te heroverwegen omdat de negatieve effecten daarvan op gezondheid, natuur en levenskwaliteit te groot zijn om te negeren.

Zienswijze 8:
Samenvatting
Indiener geeft aan dat het ontwerp-Beleidsdocument niet aangeeft op welk onderverdeelstation de mogelijke windmolens worden aangesloten, waarbij het aansluiten daarop hoge kosten met zich meebrengt en op de exploitatie zal drukken. Verder vraagt indiener naar de stand van zaken over het intrekken van de laagvliegroute Linkroute 10A. Indiener vraagt zich verder af hoe milieuvriendelijk windmolens zijn vanwege het gebruik van duizenden liters afgewerkte olie en de stoffen die vrijkomen door slijtage van de coating op de rotorbladen. Indiener spreekt zich tenslotte uit tegen bovenwettelijke eisen voor landschappelijke inpassing van windmolens omdat dat weer extra druk geeft op toch al schaarse landbouwgrond.

Zienswijze 9:
Samenvatting
Indiener richt zich met name op paragraaf 4.2 uit het ontwerp-Beleidsdocument dat zich richt op participatie en financiële participatie en geeft aan dat deze tegenstrijdigheden en vaagheden bevat. Daarmee is het beoogd beleid op dit punt volgens indiener nog slechter dan bij de zonneparken en bovendien boterzacht als het gaat om diverse aspecten van procesparticipatie en financiële participatie en om begrippen zoals lokaal eigendom en lokaal eigenaarschap. Indiener stelt vragen over de procesparticipatie en het lokaal eigendom.

Zienswijze 10:
Samenvatting
Weidevogelvereniging Achterhoek brengt in dat het toelaten van grootschalige windmolens in het Beltrumse Veld onwenselijk is vanwege de aanwezigheid van belangrijke vogelgebieden voor relatief veel zeldzaam geworden en bedreigde akker- en weidevogels. Zij geeft aan dat het plaatsen van windmolens in open gebieden vaak op gespannen voet staat met het belang van de vogelbescherming en voor vogels leidt tot directe sterfte, verlies van leefgebied en barrièrevorming. Daarbij merkt zij op dat het plaatsen van windmolens niet strookt met het gemeentelijk streven naar biodiversiteit en dat de gemeente het gebied heeft aangewezen als weidevogelgebied maar deze beschermde status later stilzwijgend heeft opgeheven vanwege plannen voor windmolens. Weidevogelvereniging Achterhoek wijst er op dat de gemeenten van mening zijn dat het plaatsen van windmolens kan samengaan met het natuurbelang, terwijl de Vogelbescherming Nederland op een hele andere conclusie uitkomt. Zij vraagt om het belang van het Beltrumse Veld daarom nadrukkelijk mee te nemen in het windbeleid. De Weidevogelvereniging wijst daarbij met name op het bescherming van soorten zoals de wulp en de grutto en verzoekt om Achterhoek-breed onderzoek te doen naar mogelijk andere locaties voor windenergie. Ook geeft zij aan dat de ervaring heeft geleerd dat compenserende of mitigerende maatregelen niet werken bij het plaatsen van windmolens en dat ook trekvogels veel last hebben van windmolens. De Weidevogelvereniging merkt tenslotte op dat het gemeentelijk windbeleid grondig moet worden getoetst aan de wet- en regelgeving op dit gebied (Wet natuurbescherming, Wet ruimtelijke ordening) en aan de uitkomsten van het provinciale milieueffectrapport.

Voorstel bij raadsvoorstel

Zienswijze 11:
Samenvatting
Indiener geeft aan tegen het plaatsen van windmolens in zoekgebied K te zijn vanwege de korte afstand tot de woning, geluidhinder, de hinder voor dieren, slagschaduw, belemmering van het uitzicht en overlast door de bouw van de windmolens. Verder geeft indiener aan dat het rendement te laag is.

Zienswijze 12 (zie zienswijze 6):
Samenvatting
De zienswijzen van indiener komen overeen met de zienswijzen van indiener 6. Om die reden wordt verwezen naar de samenvatting, de beoordeling en de conclusies bij zienswijzen 6.

Zienswijze 13:
Samenvatting
Indiener richt de zienswijzen vooral op de meer praktische uitwerking van dit document vanuit de ervaringen met de zonneparken als het gaat om de vergunningverlening, het overleg met de directe omgeving en de handhaving. Aangegeven wordt dat het ontwerp-beleidsdocument geen zodanig heldere uitgangspunten kent die als selectie-tool kunnen dienen of kunnen borgen dat er ook sprake blijft van lokaal eigendom. Verder vragen de zienswijzen om verduidelijking van de paragrafen 2.1, 2.4.1, 4.1.3, 4.1.4, 4.1.6, 4.1.7, 4.2 en 4.3 en om daarbij aan te geven welke rol de gemeente daarbij zal nemen.

Zienswijze 14 (zie zienswijze 2):
Samenvatting
De zienswijzen van indiener komen voor wat betreft de eerste vier onderdelen bijna letterlijk overeen met de zienswijzen van indiener 2. Om die reden wordt verwezen naar de samenvatting, de beoordeling en de conclusies bij zienswijzen 2.
Wel vraagt indiener meer nadrukkelijk om nader te motiveren waarom de gemeenteraad van Berkelland er op 16 februari 2022 voor heeft gekozen om grote windmolens alleen in zoekgebied K toe te laten en het ontwerp-beleidsdocument dus niet van toepassing is op het overige gemeentelijke grondgebied.
Verder vraagt indiener om pas na de vaststelling van de landelijke windturbinebepalingen definitief te besluiten waar het zoekgebied binnen de gemeente past, dit omdat dat een veel logischer volgorde is die ten goede komt aan begrip en participatie. Tenslotte geeft indiener aan dat het voor iedereen veel logischer is om energie op te wekken waar deze wordt gebruikt en dat industriële windmolens daarom op of nabij industriegebieden thuishoren.

Zienswijze 15:
Samenvatting
Indiener brengt in dat het niet aangaat om windmolens toe te laten nabij een weidevogelgebied waarvan om onduidelijke de beschermde status is vervallen. Verder zullen zij zorgen voor geluidsoverlast voor omwonenden en voor een visuele verstoring van het landschap en de natuurlijke schoonheid van het gebied. Indiener geeft ook aan dat sprake zal zijn van slagschaduw en geluid die tot gezondheidsklachten zullen leiden en dat de komst van windmolens zal leiden tot waardevermindering van woningen.
Indiener verzoekt tenslotte om alternatieve locaties te overwegen zoals op zee, met een minder grote impact op de omgeving, de lokale gemeenschap en het milieu.

Vaststellingsvoorstel

Zienswijze 16 (zie ook zienswijze 6):

Samenvatting

Indiener brengt in dat het proces dat leidde tot het ontwerp-beleidsdocument grotendeels sturend is uitgevoerd en tijdens de participatiebijeenkomsten onvoldoende aandacht bestond voor de belangen en zorgen van de bewoners en de direct omwonenden van zoekgebied K. Daarbij leken de gastsprekers geselecteerd om het proces vooral niet te verstoren en bezaten zij op hun thema's onvoldoende kennis om vragen afdoende te kunnen beantwoorden. Verder was de GGD slechts passief aanwezig bij de thema-avond over gezondheid en is er geen tweede avond gehouden over dat thema terwijl dat wel was toegezegd en bewoners van het zoekgebied daar ook zelf sprekers mochten inbrengen.

Indiener geeft aan dat windmolens niet passen in het grootste weidevogelgebied van de Achterhoek of in het Achterhoekse coulissenlandschap. Voor het overige komen de zienswijzen van indiener overeen met de zienswijzen van indiener 6. Om die reden wordt voor de beoordeling daarvan verwezen naar de samenvatting, de beoordeling en de conclusies bij zienswijzen 6.

Zienswijze 17:

Samenvatting

De provincie Gelderland vraagt om tekstwijzigingen door te voeren in de passage over het niet-gealloceerde deel van de Achterhoekse RES-opgave. Verder brengt de provincie in dat zij bevoegd gezag is voor de vestiging van windparken (5-100 MW) en de gemeente dus niet alleen kan bepalen waar windparken gerealiseerd kunnen worden. Ook geeft zij aan dat het niet aan de gemeente is om zoekgebieden te laten afvallen maar dat het wel of niet laten afvallen van zoekgebieden in RES-verband gebeurt. Daarbij zijn de ruimtelijke uitgangspunten van de provincie leidend en niet die van de gemeenteraad, aldus de provincie, terwijl de voorkeur bestaat om de RES-opgave in te vullen in de zoekgebieden maar de provinciale milieueffectrapportage (PlanMER) aanleiding kan geven tot aanpassing, uitbreiding of inperking van de zoekgebieden uit RES1.0. Verder bevatten de provinciale zienswijzen 22 algemene opmerkingen met tekstuele verbeterpunten, aanbevelingen en inhoudelijke tips.

Zienswijze 18:

Samenvatting

De brief van RES Achterhoek is weliswaar gericht aan de gemeente Oost Gelre, maar uit de begeleidende mail komt duidelijk naar voren dat zij ook is gericht aan de gemeente Berkelland.

RES Achterhoek brengt in dat het niet-gealloceerde deel van de Achterhoekse RES-opgave (0,244 TWh) alleen kan worden ingevuld via windenergie, dat de gemeenten Oost Gelre en Berkelland zich met de ondertekening van RES1.0 er aan hebben verbonden om gezamenlijk met de andere gemeenten invulling te geven aan dat niet-gealloceerde deel, maar dat nog niet bekend is welk deel van de opgave terecht zal komen in de gemeenten Berkelland en Oost Gelre. RES Achterhoek verzoekt om in het definitieve beleidsdocument aan te geven dat de opgave voor Oost Gelre en Berkelland groter is dan omschreven en dat daarbij ook andere locaties in beeld kunnen komen. Verder verzoekt RES Achterhoek om de landelijke ontwerpwindturbinebepalingen niet op voorhand als uitgangspunt te nemen voor een beleidsregel en om daarbij ook niet al uit te gaan van de ontwerp-standaardwaarden. Daarbij spreekt RES Achterhoek de verwachting uit dat het Rijk de landelijke windturbinebepalingen uiteindelijk zal vaststellen op een manier die zowel mogelijkheden biedt voor het realiseren van windmolens als voor het beschermen van de omgeving. Zij verzoekt daarom om de nog vast te stellen ontwerpwindturbinebepalingen niet te gebruiken als toetsingskader maar als gevoeligheidsanalyse voor het behalen van de RES-opgave. Ook verzoekt zij om gebruik te maken van de ZEZAM-afwijking en uit te gaan van de 47dB(A) geluidsnorm, dit laatste omdat dat ook het geluidsniveaus is waarmee de begrenzing van de zoekgebieden K en I

Versie bij raadsvoorstel

(i) mede zijn bepaald. Verder geeft RES Achterhoek aan dat windturbines in het totaalbeeld ook positieve ecologische effecten hebben door bijvoorbeeld het verminderen van stikstof- en CO_2-emissie, effecten die juist aanleiding geven tot het plaatsen van windturbines.
Over de opmerking in het participatieverslag dat netcongestie geen onderdeel is van het windbeleid merkt RES Achterhoek op dat de gemeente hier een sturende rol kan hebben via onder meer een goede wind/zonverhouding en het bij elkaar brengen van vraag en aanbod (smart energy hubs).

Zienswijze 19:
Samenvatting
Indieners vragen zich af waarom niet wordt bekeken of de Achterhoekse doelstellingen alleen met 'zon' te halen zijn omdat de energiemaatschappijen immers leveren aan het landelijke netwerk, windmolens op zee veel efficiënter zijn en de RES-opgave niet kan worden gehaald in de zoekgebieden K en I (i). Op basis van voortschrijdend inzicht moet de doelstelling daarom niet meer gericht zijn op een energiemix, maar op zonne-energie. Daarbij speelt ook mee dat op land een lagere windsnelheid heerst en op zee geen omwonenden zijn die hinder ondervinden van windmolens, terwijl op land maar een fractie kan worden opgewekt van de windenergie die op zee is gepland.
Met verwijzingen naar de tekst van het ontwerp-Beleidsdocument wijzen indieners er op dat de stelling dat windenergie één van de goedkoopste vormen van duurzame energie is niet is onderbouwd met onderzoek. Zij geven aan dat daarom niet kan worden nagegaan of deze stelling klopt, rekening houdt met een aantal factoren die de efficiency beïnvloeden en ook van toepassing is op de Achterhoek.
Over het participatieproces vragen indieners om een opsomming te geven van de opbrengstpunten die de bewoners en de enquête hebben ingebracht of opgeleverd. Zij geven aan dat er sprake was van éénrichtingsverkeer en van vinkjes zetten in plaats van participatie. Gevraagd wordt waarom bij het bepalen van de zoekgebieden niets is gedaan met de online peiling van RES-Achterhoek die uitkomt op windmolens langs grote wegen en op bedrijventerreinen.
Indieners vinden de passage over participatie te vrijblijvend (pag. 5), betreuren dat de gemeenten de uitkomsten van de provinciale PlanMER niet afwachten, geven aan dat niet alleen ten zuiden van Neede maar ook in zoekgebied K een buisleiding aanwezig is en dat niet alleen Borculo-Noord maar ook zoekgebied K een stil gebied is waar windmolens 's nachts veel impact zullen hebben.
Ten aanzien van de kaartafbeeldingen vragen indieners zich af hoe de begrenzing van het zoekgebied is ontstaan en hoe nauwkeurig deze in de afbeelding op kaart is gezet. Omdat het zoekgebied in het westen geen ruimte biedt, verzoeken zij het zoekgebied te verkleinen tot de gebieden waar wel ruimte is. Ook vragen zij om te verduidelijken wanneer een windmolen 'solitair' is, welke minimale onderlinge afstand daar bij hoort en om te motiveren waarom wordt gekozen voor grootschalig open landschap en niet voor bosgebied. Verder zou een natuur-inclusief ontwerp verplicht moeten worden gesteld en zou 1 km afstand moeten worden gehouden tussen windmolens en gebieden met veel weidevogels. Daarbij vinden zij het opvallend dat het bestemmingsplan "Buitengebied Berkelland 2012" weidevogels- en ganzengebieden kende in het zoekgebied

Zienswijze 20:
Samenvatting
Pure Energie Wind B.V. constateert dat de in het ontwerp-Beleidsdocument gemaakte keuzes het zeer onzeker maken dat de RES-opgave kan worden gehaald. Zij geeft aan dat dat komt door de toepassing van de landelijke ontwerpwindturbinebepalingen en door de eisen over lokaal eigendom. Daarom verzoekt Pure Energie Wind om af te zien van het gebruik van de geluidscontour van 600 m rondom moderne windturbines en van de nog ter discussie staande afstandsnorm van 2x tiphoogte uit de landelijke ontwerpwindturbinebepalingen. Verder verzoekt zij om juist wel mogelijkheden te bieden

Ontwerp-beleidsvoorstel

voor maatwerk via de ZEZAM-afwijking. Ten aanzien van de eis van minimaal 51%-lokaal eigendom merkt zij op dat deze de start van nieuwe initiatieven belemmert en bovendien geen juridische grondslag heeft. Pure Energie Wind verzoekt daarom om bij het vaststellen van het beleidsdocument deze eis te laten vervallen.

Zienswijze 21:
Samenvatting
Indiener brengt in dat de gezondheidsrisico's van grote windmolens door slagschaduw, trillingen, geluid en het vrijkomen van giftige stoffen nog onvoldoende bekend zijn en vraagt wie aansprakelijk zal zijn voor gezondheidsklachten. Verder geeft indiener aan dat zij het nog mooie coulisselandschap aantasten en het weidevogelgebied zomaar is verplaatst terwijl er sprake is van zeer goede broedresultaten. Ook wijst indiener op de aanwezigheid van een laagvliegroute, die bovendien waarschijnlijk wordt uitgebreid, en op de netcongestie.

Zienswijze 22 en 23 (zie zienswijze 21):
Samenvatting
Indiener brengt in iets andere bewoordingen dezelfde zienswijzen in als indiener 21. Om die reden wordt verwezen naar de samenvatting, de beoordeling en de conclusies bij zienswijzen 21. Wel geeft indiener verder nog aan dat de doelen voor 2030 al bijna zijn behaald en dat dat reden is om na te denken over eventuele alternatieven.

Zienswijze 23 (zie zienswijze 22):
Samenvatting
Indiener brengt dezelfde zienswijzen in als indiener 22 (inclusief de aanvulling ten opzichte van zienswijzen 21). Om die reden wordt verwezen naar de samenvatting, de beoordeling en de conclusies bij zienswijzen 22.

Zienswijze 24:
Samenvatting
Indiener geeft aan dat het plaatsen van windmolens een milieuramp in wording is vanwege het afval, het te gebruiken beton en de te gebruiken olie. Verder brengt indiener in dat de gezondheidsrisico's van grote windmolens door slagschaduw, trillingen, geluid en het vrijkomen van giftige stoffen nog onvoldoende bekend zijn. Verder geeft indiener aan dat zij het markante landschap aantasten, dat het weidevogelgebied zomaar is verplaatst om plannen voor windmolens mogelijk te maken maar dat weidevogels niet te verplaatsen zijn. Tenslotte geeft indiener aan dat de doelen voor 2030 al bijna zijn behaald en er dus tijd genoeg is om na te denken over eventuele echte alternatieven die minder ingrijpend zijn voor de leefbaarheid in het gebied.

Zienswijze 25:
Samenvatting
Indieners geven expliciet aan dat hun zienswijzen zich niet alleen richten tot de gemeente Oost Gelre maar ook tot de gemeente Berkelland. Zij stellen dat wind op land niet nodig is omdat er voldoende wind op zee is en wordt ontwikkeld. De gemeenten kunnen dan ook niet zeggen dat wind op land hier verplicht is vanuit provinciaal of regionaal (RES) beleid. Het is een vrijwillige keuze, aldus indieners.
Daarbij vinden indieners dat Bosch en Van Rijn, als opsteller van o.a. bijlage 2 bij het beleidsdocument, niet onpartijdig is en stellen zij voor om een derde partij te vragen om de noodzaak van wind op land en alternatieven als zon op land en op daken te onderzoeken. Ook vinden indieners dat de gemeente in het beleidsdocument moeten opnemen dat zij niet bereid zijn om (een deel van) het restdeel van 0,244 TWh uit de

Versie bij raadsvoorstel

RES1.0 voor hun rekening te nemen om zo onzekerheid over de toekomst voor de inwoners weg te nemen.

Indieners missen in het beleidsdocument een reflectie van de gemeente op draagvlak en acceptatie door inwoners en vragen zich af of het draagvlak is gemeten. De door de gemeenten gebruikte instrumenten zijn volgens hen niet representatief waardoor niet gesproken kan worden over groot draagvlak. Verder vinden indieners dat de gemeenten verzaakten in hun voorlichtingsplicht door geen extra informatieavond over gezondheid te houden, omdat gezondheid de grootste zorg van inwoners is.

De gemeenten kunnen zich volgens indieners niet verschuilen achter de landelijke normen, waarbij enkel de aanwezigheid van de GGD op de themavond gezondheid niet voldoende was in de ogen van indiener. Ten aanzien van het geluidsaspect vinden indieners het onjuist dat de landelijke geluidsnormen uitgaan van jaargemiddelden. De gemeenten zouden zelf ook ruimte hebben om maximale geluidswaarden vast te stellen, terwijl ook een nulmeting zou moeten worden gedaan voor de woningen op minimaal 3 km van de windturbines. Tot slot doen indieners de suggestie om het in paragraaf 4.1.3 genoemde klachtensysteem uit te breiden met een stelsel van boetes en schadevergoedingen.
Over laagfrequent geluid geven indieners aan dat de landelijke geluidsnormen geen rekening houden met laagfrequent geluid, reden waarin zij de gemeenten verzoeken om zich hierin te verdiepen en dit meer aandacht te geven in het beleid. Met betrekking tot slijtage geven indieners aan dat door slijtage van de wieken (micro)deeltjes in de omgeving terecht kunnen komen, wat invloed zou kunnen hebben op de volksgezondheid. Zij vinden dat de gemeente vanuit het voorzorgbeginsel hierdoor geen grote windmolens moet toestaan, ook al zijn er geen landelijke normen voor.
Indieners merken op dat de gemeenten het weidevogelgebied opofferen voor grote windmolens, dat compenserende maatregelen weidevogels niet terugbrengen en dat windmolens een obstakel vormen voor andere (trek)vogels. Ook vinden zij dat obstakelverlichting verplicht moet worden gesteld, hoewel deze op grote afstand te zien is en hinder veroorzaken voor de inwoners. Permanente verlichting wordt echter onaanvaardbaar gevonden.
Indieners vragen aandacht voor de zorgplicht en het voorzorgbeginsel van de gemeenten bij grote projecten als windparken. Zo zouden alle gevolgen moeten worden overwogen. Verder gaan zij er van uit dat de gemeenten dezelfde procedure met de mogelijkheid voor zienswijzen doorloopt bij aanpassing van het beleidsdocument, mocht een evaluatie daartoe aanleiding geven.
Tenslotte vinden indieners dat de gemeente niet moet participeren in een windpark om aan de 51 % lokaal eigendom te komen, omdat dit om gemeenschapsgeld zou gaan om een politiek doel te halen tegen de wil van inwoners. Zij vinden dat er regels moeten worden opgenomen voor behoud van minimaal 51 % lokaal eigendom en dat ‘lokaal’ moet worden gedefinieerd als ‘inwoners en bedrijven uit de gemeente’.

- Beoordeling van de zienswijzen en conclusies (thematisch)

Bij de ingediende zienswijzen komen veel thema’s meerdere malen terug. Om niet onnodig in herhaling te vervallen, onderlinge verwijzingen zoveel mogelijk te voorkomen en daarmee de leesbaarheid te verhogen is er voor gekozen om de ingediende zienswijzen thematisch te behandelen. Wanneer de ingediende zienswijzen onderdelen bevatten die zich hier niet voor lenen, dan worden deze in de volgende paragraaf van dit hoofdstuk beoordeeld onder ‘Aanvullende beoordeling per zienswijze’. In beide paragrafen van dit hoofdstuk wordt ook aangegeven of de zienswijzen aanleiding geven tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-Beleidsdocument.

Ter inzage bij raadsgriffie

Verder sluit het ontwerp-Beleidsdocument grote windmolens aan op de besluitvorming die in de gemeenten Oost Gelre en Berkelland al heeft plaatsgevonden over diverse aspecten van de energietransitie, waaronder het Akkoord van Groenlo 3.0, de uitvoering van de Regionale Energietransitie Achterhoek (RES1.0) en de mogelijkheden voor het realiseren van grote windmolens. Het vast te stellen beleidsdocument is dan ook bedoeld om kaders te stellen voor de bouw van grote windmolens in specifieke delen van de gemeenten die bekend zijn als zoekgebieden K en I (i). De vraag of het wenselijk is om daarvoor mogelijkheden te bieden is bestuurlijk dus al beantwoord, waarbij de gemeenteraad van Berkelland meer expliciet heeft aangegeven dat alleen zoekgebied K daarvoor in aanmerking kwam. De besluitvorming over het vast te stellen beleidsdocument richt zich daarom ook niet op de vraag òf de gemeenten in de genoemde zoekgebieden wel of geen ruimte willen bieden aan het realiseren van grote windmolens. De zienswijzen over het ontwerp-beleidsdocument worden dan ook beoordeeld tegen de achtergrond van de bedoeling om te komen tot randvoorwaarden voor het realiseren van eventuele windmolens in de zoekgebieden K en I (i).

- Thema duurzaamheid / doelen behaald
  (zienswijzen 5, 6, 12, 16, 19, 22, 23, 24 en 25)

In een aantal zienswijzen merken indieners op dat het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) heeft geconcludeerd dat de doelstellingen voor de energietransitie al worden gehaald met de realisatie van de huidige geplande projecten en dat nieuwe windenergieprojecten op land hiervoor niet meer nodig zijn. Daarbij past echter de opmerking dat deze conclusie van het PBL uitgaat van de realisatie van de al vastgestelde Regionale Energiestrategieën (RES-sen) en dat de gemeenten Oost Gelre en Berkelland met het voorliggende beleidsdocument juist een bijdrage willen leveren aan het uitvoeren van RES1.0.
Ook is het van belang dat een Regionale Energiestrategie (RES) meer is dan alleen maar een overeenkomst tussen gemeenten. Bij een RES hoort immers een doelstelling die met name door het provinciebestuur wel degelijk kan worden afgedwongen door zelf de besluitvorming ter hand te nemen in de vorm van een projectbesluit.

Daarbij is ‘wind op land’ naast ‘wind op zee’ nodig als onderdeel van de energiemix en om de landelijke opgave voor grootschalige energieopwekking uit zon en wind op land van 35 terawattuur (TWh) in 2030 te halen. Dit komt ook weer naar voren uit de jaarlijkse Klimaat- en Energieverkenning (KEV, oktober 2023) van het PBL. De KEV is de monitoring op de uitvoering van nationale Klimaatwet en is te vinden via: Klimaat- en Energieverkenning 2023 | Planbureau voor de Leefomgeving (pbl.nl).
Zoals gezegd is het voor het behalen van de 35 TWh-doelstelling nodig om de afspraken uit alle RES-sen 1.0 allemaal uit te voeren. Het PBL heeft recent een monitor op de RES uitgebracht (PBL, 7 december 2023) die is gebaseerd op de voortgangsrapportages van de RES-regio’s. Daaruit blijkt dat het doel van 35 TWh zeer waarschijnlijk gehaald wordt, maar dat het behalen van het streefdoel van 55 TWh in 2030 onwaarschijnlijk is. Nog afgezien van dat laatste, is het voor het behalen van het landelijke 35 TWh-doel nodig dat geplande projecten, plannen en ambities daadwerkelijk tot realisatie komen. De windopgave (ambitie) van 0,071 TWh en 0,058 TWh voor Berkelland resp. Oost Gelre is onze bijdrage aan het realiseren van de 1,35 TWh-doelstelling van RES Achterhoek doelstelling en daarmee ook de nationale 35 TWh-doelstelling voor 2030. Het blijft dus voor de 35 TWh doelstelling nodig om in de Achterhoek, en daarmee ook in Berkelland en Oost Gelre, nieuwe windparken te realiseren. De RES-monitor is overigens te vinden via: Monitor RES 2023 | Planbureau voor de Leefomgeving (pbl.nl).
Verder wijzen enige indieners op berekeningen van het Berkellandse dialoogplatform energietransitie (DET) waaruit zou blijken dat windenergie niet nodig is voor het behalen van de doelen voor 2030. Daarbij baseren zij zich echter op een selectie van de DET-conclusie over windenergie. Over windenergie geeft het platform namelijk het volgende aan: “Om het doel van 55% CO_2-reductie in 2030 te halen zijn windmolens, wanneer

Ter inzage tot 10 januari 2024

bovenstaande wordt toegepast en gehaald, niet nodig. Toch hebben we wel rekening gehouden met vier windmolens van 5,5 MW om twee belangrijke redenen: 1) de balancering op het net is beter wanneer er een goede mix is tussen opwek van zon en wind, een betere balans betekent een robuuster en meer betaalbaar net en 2) windmolens zijn wel nodig om de doelen in 2050 en het regionale RES-doel in 2030 te halen. Daarom zien we wind als noodzakelijk om toe te passen en geeft het ons bovendien wat ruimte als een van de richtingen tegenvalt. De gemeenten onderschrijven deze conclusie omdat uit het theoretische model getalsmatig inderdaad volgt dat windenergie voor 2030 strikt genomen niet nodig is om in 2050 energieneutraal te zijn (overigens, volgens het model wel rond 2031-2035). Er zijn naast de theoretische modellen echter ook andere overwegingen, die ook de DET benoemt, zoals het betaalbaar en in balans houden van ons netwerk. Daarnaast vinden de gemeenten het ook van waarde om met windenergie een bijdrage te leveren aan oplossingen voor het wereldwijde CO_2-probleem.

Over het behalen van de RES-doelstelling wordt in de zienswijzen terecht opgemerkt dat nog niet de gehele regionale opgave is verdeeld onder de Achterhoekse gemeenten. Een zogeheten niet-gealloceerde deel van 0,244 TWh van de RES-opgave zou nog moeten worden ingevuld via windenergieprojecten. Hierover wordt bij de uitwerking van RES 2.0 een beslissing genomen. Daarbij is uit voortgangsrapportages intussen nog duidelijker naar voren gekomen dat dit deel van de Achterhoekse RES-opgave vanwege systeemefficiëntie zou moeten worden opgepakt met windprojecten. Met het nu lopende gemeentelijke beleidsproces wordt echter nog niet vooruitgelopen op de uitkomsten van RES2.0 en de manier waarop daarbij wordt omgegaan met het niet-gealloceerde deel van de opgave uit RES1.0.

Conclusie
Dit thema geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

- Thema alternatieve bronnen
  (zienswijzen 1, 6, 7, 12, 15, 17, 19 en 24)

In het kader van de energietransitie zijn verschillende vormen van duurzame energieopwekking in beeld. Dit geldt ook voor de vastgestelde RES1.0 waarbij bijvoorbeeld ook aandacht is voor zonne-energie. Daarbij komt echter duidelijk naar voren dat het behalen van de RES-doelstelling niet haalbaar is zonder toepassing van windenergie, dit nog afgezien van het gegeven dat de gemeente Berkelland de maximale omvang voor zonnepaneelvelden heeft begrensd. Ook voor de verdere toekomst blijft het van belang om een juiste mix van energiebronnen te realiseren, iets wat onder meer wordt onderstreept in het recent verschenen Nationaal Plan Energiesystemen. Daarbij zijn er wel beschouwingen gedaan over de periode na 2050, maar kennen de daarin getrokken conclusies nog wel de nodige onzekerheden over de beschikbaarheid en realisatie van eventuele alternatieven. Verder is het voor gemeenten niet mogelijk om hun RES-opgave in te vullen door in financiële zin deel te nemen aan wind-op-zee-projecten.

Waar het gaat om alternatieven voor windenergie wijst de gemeente er op dat zij in haar beleid ook insteekt op het beperken van energiegebruik en verduurzaming. Daarvoor zet zij in op subsidiemogelijkheden terwijl bedrijven worden gestimuleerd om onderling samen te werken bij hun energievoorziening (energie hubs). Verder laat de gemeentelijke regelgeving voor het buitengebied erfwindmolens onder voorwaarden toe, evenals grondgebonden zonnepanelen voor de eigen energievoorziening. Voor het realiseren van zonneparken op landbouwgronden is voor Berkelland wel een maximaal toelaatbare oppervlakte van 140 ha vastgesteld die inmiddels vrijwel geheel is ingevuld. Verder oriënteert de gemeente zich in het kader van de in 2021 vastgestelde Transitievisie

Ter inzage bij raadsvoorstel

Warmte op de toepassing van aardwarmte en andere vormen van (collectieve) duurzame energiewinning.
Al met al is het niet zo dat de gemeente zich uitsluitend toelegt op de realisatie van windenergie. Als aanvulling op een stabiele energievoorziening is windenergie volgens de gemeente echter wel nodig als onderdeel van de totale energietransitie. Daarbij is het de bedoeling om via het beleidsdocument kaders te benoemen en randvoorwaarden te stellen aan het verlenen van medewerking aan eventuele initiatieven.

Conclusie
Dit thema geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

- Thema RES-opgave: gemeente heeft keuze – rol provincie
  (zienswijzen 5, 6, 12, 16, 17 en 18)

Met de vaststelling van de RES1.0 hebben de gemeenten zich verbonden aan de taakstelling die daaraan is gekoppeld. Daarbij heeft de provincie de juridische middelen om af te dwingen dat de gemeenten zich inzetten voor de realisatie van deze opgave. Zo hebben provincies wel degelijk de bevoegdheid om via projectbesluiten zelf de besluitvorming voor windmolenprojecten over te nemen van het gemeentebestuur. In dat opzicht zijn de gemeenten dus ook juridisch te binden aan de RES-opgave, zelfs wanneer deze niet zou kunnen worden ingevuld door windenergie binnen de zoekgebieden K en I (i).
De gemeenten hebben het voorliggende beleidsdocument opgesteld om daarbij in ieder geval randvoorwaarden te stellen waaraan windmoleninitiatieven binnen deze twee zoekgebieden moeten voldoen. Omdat zoekgebied K de gemeentegrens tussen Oost Gelre en Berkelland overschrijdt, is dat proces gezamenlijk aangegaan. De uitkomst van dit beleidsproces zou vervolgens ook als input kunnen dienen voor een eventueel beleidsproces dat zich richt op het toelaten van grote windmolens buiten deze zoekgebieden. In dit beleidsdocument wordt echter niet vooruitgelopen op afspraken die in het kader van RES2.0 nog moeten worden gemaakt voor gebieden buiten de zoekgebieden K en I (i).
Inmiddels heeft het provinciebestuur aangegeven dat zij bij deze actualisatie van de RES-sen vasthoudt aan het RES1.0-bod van elke regio. Wel kan daarbij uiteindelijk sprake zijn van andere en nieuwe (zoek)gebieden voor windenergie. Het provinciebestuur ziet die dan als concrete invulling van RES1.0 en niet als nieuwe (wind)initiatieven zoals bedoeld in haar coalitieakkoord. Het voorliggende gemeentelijke beleidsdocument voor grote windmolens richt zich niettemin uitsluitend op de zoekgebieden K en I (i).

Conclusie
Dit thema geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument. Wel wordt paragraaf 2.3 aangevuld met een passage over de provinciale lijn bij de voortgang van de RES-sen.

- Thema zoekgebied K – besluit gemeenteraad Berkelland
  (zienswijzen 2, 17, 18 en 14)

De gemeenten Oost Gelre en Berkelland hebben dit beleidsproces gezamenlijk doorlopen omdat het onder meer gaat om een gemeentegrensoverschrijdend zoekgebied uit RES1.0. Zoals gezegd is daarbij de besluitvorming die tot nu toe heeft plaatsgevonden het vertrekpunt. Mocht het realiseren van grote windmolens in andere delen van de gemeenten in beeld komen, dan zal voor het stellen van bijbehorende beleidskaders ook voor die gebieden een nieuw besluitvormingsproces nodig zijn. Naar de toekomst toe sluit het vaststellen van beleidskaders voor de zoekgebieden K en I (i)

Ter inzage bij het besluit

dus niet uit dat buiten die gebieden absoluut nooit geen grote windmolens mogelijk zullen zijn. Wel zal daarvoor dan eerst afzonderlijke besluitvorming nodig zijn met een voorbereidend proces dat daarop is afgestemd.

Het nu voorliggende beleidsdocument gaat echter uit van de huidige stand van de besluitvorming en voor de gemeente Berkelland dus alleen van zoekgebied K. Het gaat dan ook niet aan om het beleidsdocument bij de vaststelling alsnog van toepassing te laten zijn op andere delen van het gemeentelijk grondgebied. Dit wordt niet anders nu het provinciebestuur inmiddels aangeeft dat zij eventuele aanpassingen van (zoek)gebieden door de actualisering/herijking van RES1.0 beschouwt als concrete invulling van het RES1.0-bod.

Conclusie
Dit thema geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

- Thema landelijke normen (algemeen)
  (zienswijzen 2, 6, 7, 12, 14 en 16)

In het ontwerp-beleidsdocument is al aangegeven dat op landelijk niveau wordt toegewerkt naar nieuwe landelijke normen voor windmolens. Het vaststellen daarvan is niet zomaar mogelijk, maar moet volgens Europese rechtsregels worden gebaseerd op een milieueffectrapportage. Waar de landelijke overheid dat bij de voorheen vastgestelde regels had nagelaten, wordt momenteel wel uitvoering gegeven aan deze verplichting en wordt daarbij ook aandacht besteed aan diverse aspecten die van invloed kunnen zijn op de volksgezondheid. In het milieueffectrapport wordt ook gewerkt met zogenaamde referentieturbines met een tiphoogte van 235 m en 280 m.
Daarbij heeft eind 2023 een ontwerp van de nieuwe landelijke windturbinebepalingen en een milieueffectrapport ter inzage gelegen. Hierover zijn bij het Rijk een groot aantal zienswijzen ingediend die moeten worden beoordeeld voordat de definitieve landelijke normen kunnen worden vastgesteld. Het is de bedoeling dat dat laatste uiterlijk op 1 juli 2025 zal zijn gebeurd.
Nu de nieuwe landelijke normen worden gebaseerd op uitgebreid onderzoek en ditmaal wel een milieueffectrapportage wordt doorlopen, gaan de gemeenten er van uit dat de nieuwe landelijke normen op de juiste manier tot stand worden gebracht. De gemeenten kunnen na vaststelling van deze nieuwe landelijke normen dan ook niet anders dan uitgaan van de juistheid en de toepasbaarheid van deze normen. Nu beide gemeenten voor 1 juli 2025 geen besluiten zullen nemen over het verlenen van vergunningen voor eventuele concrete windmoleninitiatieven, zullen de nieuwe landelijke normen na die datum het toetsingskader vormen voor dat soort plannen. Dit is ook de reden dat in het ontwerp-beleidsdocument al wordt gezegd dat de gemeenten zullen aansluiten bij deze nieuwe landelijke normen. Om daarbij de effecten van eventuele grote windmolens zo gering mogelijk te laten zijn, spreekt het ontwerp-beleidsdocument ook al uit dat de gemeenten geen gebruik zullen maken van de afwijkingsmogelijkheden die de ontwerp-windturbinebepalingen kenden ten aanzien van bijvoorbeeld de geluidsnorm en de vaste afstandsnorm.

Het is niet uit te sluiten dat de landelijke normen er na de vaststelling anders zullen uitzien dan de ontwerp-windturbinebepalingen die het Rijk eind 2023 vrijgaf voor inspraak. Dit maakt echter niet dat de benadering van de gemeenten over de toepassing van de landelijke normen een andere gaat worden. Dit betekent dat de gemeenten deze landelijke normen gaan hanteren als toetsingskader voor eventuele windmoleninitiatieven en daarbij geen toepassing zullen geven aan eventuele afwijkingsmogelijkheden die ook daarin wellicht worden ingebouwd. Met andere woorden: zonder exact te weten hoe de nieuwe landelijke normen precies gaan luiden, gaan de gemeenten uit van de meest strikte toepassing van deze landelijke normen.

Ter inzage tijdens inspraak ontwerp

Met deze beleidsmatige insteek willen de gemeenten op voorhand duidelijk maken dat zij binnen de toekomstige wettelijke normen een bijdrage willen leveren aan de energietransitie, maar daarbij ook de belangen van omwonenden zo goed mogelijk willen borgen. De gemeenten zijn van mening dat dit kan helpen om bij eventuele windmoleninitiatieven uit te komen op een evenwichtige toedeling van functies aan locaties en een goede afweging tussen het algemeen belang van de energietransitie en andere belangen in de betrokken gebieden.

Conclusie
Dit thema geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

- Thema gezondheidsrisico's
  (zienswijzen 1, 5, 12, 16, 21, 22, 23, 24 en 25; onderwerp geluid: zienswijzen 3, 6, 11, 12, 13, 15, 16, 21, 22, 23, 24 en 25; onderwerp slagschaduw: zienswijzen 5, 11, 13, 15, 21, 22 en 23; onderwerp fijnstof: zienswijzen 3, 6, 8, 12, 16, 21, 22, 23, 24 en 25; onderwerp obstakelverlichting: zienswijze 25)

De nieuw vast te stellen landelijke normen en de bijbehorende milieueffectrapportage richten zich voor een belangrijk deel op het voorkomen van gezondheidsrisico's bij de toepassing van de vast te stellen normen. Zo is bij de milieueffectrapportage onder meer onderzoek gedaan naar laagfrequent geluid om te kunnen beoordelen of daarvoor een aparte landelijke norm zou moeten worden ingevoerd. Ten aanzien van bijvoorbeeld de geluidsnorm verwijst het milieueffectrapport verder naar elders in Europa toegepaste normen en zoekt het aansluiting bij Europese regelgeving. Ook voorzien de nieuwe landelijke normen in nieuwe regels ter beperking van slagschaduw en voor het toepassen van obstakelverlichting. Gelet op de omvang van het onderzoek dat bij het landelijke besluitvormingsproces wordt verricht, zijn de gemeenten van mening dat zij de gezondheidsrisico's bij de toepassing daarvan niet nog beter kan onderzoeken. Verder steken de gemeenten zoals gezegd in op een zo strikt mogelijke toepassing van de nieuwe landelijke normen zonder dat daarbij toepassing wordt gegeven aan afwijkingsmogelijkheden die daarin wellicht worden opgenomen.

In het ontwerp-beleidsdocument is al aangegeven dat de nieuwe landelijke windturbinebepalingen (verduidelijkte) regels zullen gaan bevatten over slagschaduw en obstakelverlichting. Ook zullen zij regels gaan bevatten over het bijhouden en beschikbaar stellen van een logboek en over technische voorzieningen zoals een standstill-voorziening waarmee bijvoorbeeld de slagschaduw op slagschaduwgevoelige gebouwen kan worden bewaakt. De begrippen die daarbij worden gehanteerd krijgen daarbij een wettelijke definitie, als zij die al niet hebben in bestaande regelgeving. De gemeenten zullen dan ook toepassing aan geven bij de boordeling van eventuele windinitiatieven.
De landelijke ontwerpwindturbinebepalingen gaan niet in op de slijtage van rotorbladen. Wel gaat de bijbehorende PlanMER in op erosie van bladen en de daarbij vrijkomende stoffen (zie pag. 44) en wordt daarin gemotiveerd waarom erosie niet is behandeld als beoordelingscriterium. Het kan echter zo zijn dat het Rijk naar aanleiding van zienswijzen op de ontwerpwerpwindturbinebepalingen dit onderwerp alsnog opneemt in normen. Afgezien daarvan is dit echter geen onderwerp dat zich goed leent voor lokale normstelling.

Conclusie
Dit thema geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Ter inzage bij publicatie

- Thema netcongestie
  (zienswijzen 1, 2, 8, 14, 18, 21, 22 en 23)

Het is een gegeven dat de capaciteit van het bestaande (regionale) elektriciteitsnetwerk in de komende jaren overbelast zal raken als daartegen geen gerichte maatregelen getroffen worden. Om die reden hebben de netbeheerders een actieplan opgesteld dat zich richt op het uitbreiden van de netwerkcapaciteit, terwijl ook op landelijk beleid in gang wordt gezet (Nationaal Plan Energiesystemen, Nationaal Programma Energiehoofdstructuur). Niettemin kan het wellicht enige jaren duren voordat de plannen tot het gewenste resultaat zullen leiden en er geen sprake meer zal zijn van disbalans in het energiesysteem.
Tegelijkertijd kent ook de daadwerkelijk plaatsing van windmolens een lange voorbereidingstijd van waarschijnlijk meerdere jaren. De verwachting is dan ook dat de ontwikkeling van eventuele windmoleninitiatieven in de tijd gezien gelijk op zal lopen met de treffen maatregelen aan het distributienet. In ieder geval is dit een aspect waarmee initiatiefnemers rekening hebben te houden en ongetwijfeld ook rekening mee zullen houden. Dit geldt niet alleen voor de mogelijkheden om aan te sluiten op het netwerk, maar ook voor de kosten die gemoeid zijn met het realiseren van die aansluiting vanuit de projectlocatie. Het stellen van specifieke gemeentelijke randvoorwaarden over dit aspect heeft echter geen meerwaarde.

Conclusie
Dit thema geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

- Thema landschap
  (zienswijzen 1, 5, 6, 11, 12, 13, 16, 19, 21, 22, 23 en 24)

Het is voor iedereen, en dus ook voor het gemeentebestuur, volstrekt duidelijk dat de eventuele realisatie van windmolens effect zal hebben op het landschap in en rondom de zoekgebieden. Om landschappelijke aspecten te kunnen meewegen in de besluitvorming benoemt het ontwerp-beleidsdocument daarom in paragraaf 4.1.6 al als randvoorwaarde dat een windmoleninitiatief gepaard moet gaan met een landschapsplan.
De randvoorwaarden steken daarbij in op een landschapsplan dat het landschappelijke aspect vanuit de omgeving benaderd. Zo moet het bijvoorbeeld voorzien in het nemen van passende maatregelen binnen de zichtlijnen op de eventuele windmolens. Deze randvoorwaarden zijn gesteld omdat bouwwerken zoals windmolens eenvoudigweg niet zijn te ‘verstoppen’ achter een groene omzoming op de bouwlocatie zelf maar het wel wenselijk is om het visuele effect vanuit de bewoners en gebruikers van de omgeving zo veel mogelijk te beperken.

Overigens zijn landschappelijke effecten ook bij andere vormen van grootschalige energieopwekking niet te voorkomen, waarbij sommige zienswijzen zich ook uitspreken tegen het toelaten van grootschalige zonnevelden. Omdat grootschalige energieopwek dus per definitie landschappelijke impact heeft, en dan zeker in het geval van windmolens, verlangen de gemeenten dus dat dit aspect nadrukkelijk wordt betrokken bij het ontwerp van een windmoleninitiatief.
De ingediende zienswijzen richten zich overigens vooral in algemene zin op de landschappelijke impact van het bouwen van windmolens, en niet zozeer op de inhoudelijke criteria die aan het landschapsplan worden gesteld. De zienswijzen geven op dit punt dan ook geen aanleiding tot aanvullingen.

Conclusie
Dit thema geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Vergaderstadsvoorstel

- Thema ecologie en weidevogels
  (zienswijzen 6, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 18, 19, 21, 22, 23, 24 en 25)

In het ontwerp-Beleidsdocument is al benoemd dat een deel van het zoekgebied K voorheen was aangemerkt als weidevogelgebied. De gemeente bestrijdt ook allerminst de aanwezigheid van weidevogels zoals de wulp en de grutto in met name dit deel van het zoekgebied. Het ontwerp-beleidsdocument geeft in paragraaf 4.1.7. (ecologische aspecten) dan ook expliciet aan dat binnen een gedeelte van zoekgebied K weidevogels aanwezig zijn en dat hieraan bij het te verrichten ecologische onderzoek nadrukkelijk aandacht moet worden besteed.

Het is overigens zeker niet zo dat de aanduiding van een deel van zoekgebied K als weidevogelgebied in 2021 “stilzwijgend” uit het ontwerp-bestemmingsplan “Buitengebied Berkelland 2020” is verdwenen. Dit is namelijk gebeurd naar aanleiding van inspraakreacties over het voorontwerp-bestemmingsplan. Deze wezen op een tussentijdse aanpassing van de provinciale Omgevingsverordening waarmee de aanduiding van dit gebied als weidevogelgebied was geschrapt (besluit van Provinciale Staten van 19 december 2018 over Actualisatieplan Omgevingsverordening 6). De beoordeling van de inspraakreacties over het voorontwerp-bestemmingsplan is vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders en heeft in 2021 via het inspraakverslag voor iedereen ter inzage gelegen als onderdeel van het ontwerp-bestemmingsplan “Buitengebied Berkelland 2020”. Dat de aanpassing van de aanduiding voor weidevogelgebieden is doorgevoerd naar aanleiding van de provinciale besluitvorming is hierin ook toegelicht, evenals in de zienswijzennota bij het door de gemeenteraad vastgestelde bestemmingsplan “Buitengebied Berkelland 2020”. Deze documenten zijn nog altijd voor iedereen beschikbaar, terwijl de informatie over het niet langer actueel zijn van de aanduiding als ‘weidevogelgebied’ in de provinciale Omgevingsverordening ook is gedeeld tijdens en naar aanleiding van de informatiebijeenkomsten ter voorbereiding op het ontwerp-beleidsdocument.

In het vast te stellen beleidsdocument blijft hoe dan ook de randvoorwaarde staan dat eventuele initiatiefnemers bij hun plannen nadrukkelijk onderzoek moeten doen naar de aanwezigheid van weidevogels. Daarbij moet vanzelfsprekend niet alleen het effect van een project op weidevogels maar ook op andere flora en fauna worden onderzocht. De uitkomsten van dat onderzoek moeten worden beoordeeld volgens de kaders die voorheen volgens de Wet natuurbescherming golden en tegenwoordig gelden volgens de Omgevingswet (provinciale bevoegdheid met monitoringsverplichtingen). Zo nodig kunnen daarbij mitigerende of compenserende maatregelen aan de orde zijn, terwijl het zelfs zo kan zijn dat nadelige effecten voor flora en fauna zodanig zijn dat uiteindelijk geen toestemming kan worden verleend voor een project. Dit alles is echter pas te beoordelen aan de hand van een concreet initiatief, reden waarom dit aspect nadrukkelijk wordt benoemd in het beleidsdocument.

Conclusie
Dit thema geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

- Thema laagvliegroute / oefengebied laagvliegen helikopters
  (zienswijzen 8, 21, 22 en 23)

De militaire laagvliegroute (Linkroute 10A) was een laagvliegroute voor jacht- en transportvliegtuigen die liep vanuit Noord-Nederland naar de Duitse grens bij Winterswijk. Zij liep over het grondgebied van de gemeenten Berkelland en Oost Gelre en ook over zoekgebied K. In 2020 maakte de Staatssecretaris van Defensie bekend dat deze

Ter inzage gelegd

laagvliegroute zou worden opgeheven, een beslissing die tot voor kort echter nog niet was vertaald in een aanpassing van de landelijke regelgeving.
Over de status van deze militaire laagvliegroute kan inmiddels echter worden opgemerkt dat afgelopen voorjaar de procedure is doorlopen om deze te schrappen uit de landelijke regelgeving. Zo besloot de Minister van Infrastructuur en Waterstaat op 11 april 2024 om het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) op dit onderdeel aan te passen (Staatsblad 2024, 116). Ook heeft de Minister de geometrische begrenzing van de laagvliegroute verwijderd uit de Omgevingsregeling (Staatscourant 14645). Deze wijzigingen in het Bkl en in de Omgevingsregeling zijn op 1 juli 2024 in werking getreden (Staatsblad 2024, 166) en deze militaire laagvliegroute staat inmiddels ook niet meer op de digitale weergave van het Bkl op de landelijke voorziening (Regels op de kaart - Omgevingsloket (overheid.nl)). Dit betekent dat de militaire laagvliegroute voor straaljagers definitief en ook in juridische zin is komen te vervallen.

Daarnaast heeft het Ministerie van Defensie in het kader van het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie inderdaad ook onderzoek gestart naar de mogelijkheid om delen van de Achterhoek te gebruiken als oefengebied voor het laagvliegen met helikopters. Defensie is voor dit soort laagvlieggebieden niet alleen op zoek open gebieden, maar ook naar gebieden met enige diversiteit zodat bij het laagvliegen routes moeten worden gezocht en juist het manoeuvreren kan worden geoefend.
Het Ministerie van Defensie heeft voor dit onderzoek een Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) opgesteld waarin zij aangeeft welke onderzoeken zij wil gaan verrichten bij de milieueffectrapportage voor het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie. De gemeenten Berkelland en Oost Gelre hebben over deze NRD een zienswijze ingediend waarin zij onder meer wezen op de aanwezigheid van een zoekgebied voor windenergie in het gedeelte van de Achterhoek dat in de NRD is aangewezen als mogelijk laagvlieggebied voor helikopters. Daarop is vanuit het Ministerie van Defensie inmiddels aangegeven bij het aanwijzen van laagvlieggebieden rekening wordt gehouden met andere ruimtevragen.
De volgende stap in dit landelijke proces is het ter inzage leggen van een ontwerp van het Nationaal Programma met een bijbehorend milieueffectrapport. De gemeenten zullen de voortgang van dit proces blijven volgen maar hebben op dit moment niet de indruk dat het eventueel aanwijzen van laagvlieggebieden voor helikopters een belemmering gaat vormen voor het realiseren van windmolens in zoekgebieden.

Conclusie
Dit thema geeft aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument door de verwijzing in paragraaf 5.2 naar de militaire laagvliegroute te schrappen.

- Thema waardevermindering woningen
  (zienswijzen 5, 6, 12, 15 en 16)

Nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen kunnen nadelige effecten hebben op de waarde van onroerende goederen in de omgeving. Om die reden kent de wetgeving een stelsel van nadeelcompensatie, voor het in werking treden van de Omgevingswet op 1 januari 2024 ook wel bekend als ‘tegemoetkoming in schade’ en ‘planschade’. Kort gezegd richt dit stelsel zich op de vergoeding van schade die ontstaat door de uitoefening van overheidstaken waarbij deze schade uitstijgt boven het normaal maatschappelijk risico en de benadeelde in vergelijking met anderen onevenredig zwaar wordt getroffen.

De regeling over nadeelcompensatie in de Omgevingswet is de opvolger van de regeling over tegemoetkoming in schade/planschade in de voorheen geldende Wet ruimtelijke ordening (Wro). Daarbij kan deze nadeelcompensatie pas worden ingeroepen nadat bijvoorbeeld een omgevingsplan is vastgesteld of een omgevingsvergunning is verleend. Het vaststellen van een beleidsregel zoals het voorliggende beleidsdocument is echter

Versie bij raadsbesluit

geen wettelijke grondslag voor het toekennen van nadeelcompensatie op grond van de Omgevingswet. Een dergelijk besluit is in artikel 15.1 van de Omgevingswet namelijk niet genoemd als grondslag voor het toekennen van vergoeding van schade.
Dit betekent dat de vaststelling van het beleidsdocument nog geen schadeveroorzakend besluit is zoals bedoeld in artikel 15.1 van de Omgevingswet. Wel gelden eventuele latere besluiten over de wijziging van het omgevingsplan of het verlenen van een omgevingsvergunning als schadeveroorzakend besluit. De vraag of en in hoeverre sprake zal zijn van waardevermindering van woningen en het toekennen van nadeelcompensatie komt ook pas dan aan de orde. De omvang van eventuele waardevermindering kan ook pas dan worden bepaald aan de hand van het concrete initiatief waarop de besluitvorming zich richt. Net als voorheen kan de toe te kennen nadeelcompensatie uiteindelijk worden verhaald op de initiatiefnemer. De gemeente is ook gewoon om dat te doen zodat een exploitant op dat punt inderdaad op voorhand rekening heeft te houden met een kostenpost.

Conclusie
Dit thema geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

- Thema business case / exploitatie
  (zienswijzen 2, 8, 11 en 14)

Hiervoor is al aangegeven dat de kosten voor het aansluiten van een windinitiatief op het distributienetwerk voor rekening komen van de initiatiefnemer en ongetwijfeld een weerslag zullen hebben op de case business en de exploitatie. Daarmee is op voorhand echter nog niet te zeggen dat deze kosten de realisatie van een windinitiatief in zoekgebied K onmogelijk maken. Bovendien is het maar de vraag of in andere delen van de gemeenten betere mogelijkheden bestaan voor het realiseren van windmolens en het invullen van de RES-opgave. Daarbij zal overigens ook de uitkomst van het provinciale windbeleid (incl. PlanMER) en de besluitvorming over de landelijke windturbinebepalingen van belang kunnen zijn.

Conclusie
Dit thema geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

- Thema lokaal eigendom en financiële participatie
  (zienswijzen 2, 4, 9, 13, 14, 19, 20 en 25)

Het ontwerp-beleidsdocument benoemt in paragraaf 4.2 randvoorwaarden voor procesparticipatie en financiële participatie. Deze randvoorwaarden zijn in algemene bewoordingen gesteld en bieden de mogelijkheid om eventueel binnenkomende initiatieven te beoordelen. Zij schrijven echter niet in detail voor hoe vorm en inhoud moet worden gegeven aan procesparticipatie en financiële participatie. Dit is ook niet goed mogelijk omdat de contouren van eventuele projecten op voorhand niet zijn te voorspellen. Daarom hebben de gemeenten vooral beschreven welke elementen zij belangrijk vinden als het gaat om procesparticipatie en financiële participatie.

Het begrip ‘lokaal eigendom’ is als vorm van financiële participatie omschreven in de begripsbepalingen in bijlage 1 van het ontwerp-beleidsdocument. Het betekent “…dat inwoners en (lokale) ondernemers samen, deels of volledig eigenaar zijn van een windpark”. Deze beschrijving beperkt de omschreven eigendomssituatie niet tot een bepaalde periode maar geeft haar via het woord “zijn” weer als een voortdurende situatie van eigenaarschap. Dit komt echter nog duidelijker naar voren wanneer zij wordt

Versie bij raadsvoorstel

aangevuld tot "…eigenaar zijn en blijven van een windpark", reden waarom deze begripsomschrijving wordt aangevuld (aanvulling is onderstreept).

Uit de zienswijzen over het thema 'lokaal eigendom' komt daarnaast naar voren dat het wenselijk is om het begrip "omwonenden" helder te definiëren. De begrippenlijst wordt daarom aangevuld met een beschrijving van dit begrip. Deze geeft aan dat het naast 'mensen die in de buurt wonen' ook gaat om in de omgeving aanwezige bedrijven en om eigenaren van in de omgeving aanwezige percelen. Als omschrijving van het begrip "omwonenden" wordt daarom aangehouden: "mensen die in de buurt wonen, bedrijven die in de buurt gevestigd zijn en/of eigenaren van in de buurt gelegen percelen".
Omdat het thema 'lokaal eigendom' verder gaat over de invulling van de gemeentelijke RES-opgave, wordt in het verlengde van de omschrijving van het begrip "omwonenden" ook de omschrijving van het begrip "lokaal eigendom" aangevuld tot: "Een vorm van financiële participatie die betekent dat inwoners en (lokale) ondernemers/grondeigenaren uit de gemeenten Oost Gelre en/of Berkelland samen, deels of volledig eigenaar zijn en blijven van een windpark" (aanvullingen zijn onderstreept). Op deze manier is duidelijker wat in het beleidsdocument wordt verstaan onder "omwonenden" terwijl ook beter in beeld is dat de kring van betrokkenen bij "lokaal eigendom" ruimer kan zijn dan alleen de omwonenden.

Daarbij zeggen de gemeenten niet in detail hoe lokaal eigendom moet worden georganiseerd omdat daarvoor meerdere vormen denkbaar zijn. Wel stellen wij een ondergrens en geven wij bij selectie van meerdere initiatieven de voorkeur aan het hoogste percentage lokaal eigendom. Daarbij komt het wel sterker over om al in de inleidende paragraaf 1.2 aan te geven dat (financiële) participatie van omwonenden voor de gemeenten een voorwaarde is (n.a.v. zienswijzen 19).
Verder is het denkbaar dat een gemeente participeert in een windmoleninitiatief, maar is dat geen doel op zich. Dit zou een heel directe, en misschien wel de beste, manier zijn om grip te houden op lokaal eigendom en invulling te geven aan de eis van ten minste 51% aan lokaal eigendom. Daarbuiten is het op basis van de bestaande rechtsverhoudingen een gegeven dat het voor overheden altijd ingewikkeld is om vanuit hun publiekrechtelijke rol eisen te stellen aan privaatrechtelijke eigendomsverhoudingen of aan gedragingen die op zichzelf geen effect hebben op de fysieke leefomgeving. Op landelijk niveau zullen hieraan wellicht kaders worden gesteld via de Energiewet.
Bij de parlementaire behandeling van deze Energiewet is overigens een amendement aangenomen dat zich richt op lokaal eigendom. Dit amendement-Rooderkerk biedt provincies en gemeenten de mogelijkheid om een verordening vast te stellen met regels over de motiveringsplicht ten aanzien van lokaal eigendom bij de opwek van hernieuwbare energie. De gemeenten zijn van plan om dit instrument toe te passen nadat de Energiewet in werking zal zijn getreden en voordat de nieuwe landelijke windturbinebepalingen worden vastgesteld.
Daarvoor zal dan wel een apart besluitvormingsproces nodig zijn omdat deze verordening niet alleen betrekking kan hebben op windenergie, maar ook op andere vormen van energie-opwek. Ook kan deze verordening van toepassing zijn op het gehele gemeentelijke grondgebied en niet alleen op de zoekgebieden K en I (i) waarop dit beleidsdocument voor grote windmolens zich richt. Daarbij kan de tekst uit paragraaf 4.2 van het beleidsdocument wel gelden als vertrekpunt voor het vaststellen van de gemeentelijke verordening op basis van de Energiewet.

Conclusie
Het tekstvoorstel over (financiële) participatie als voorwaarde voor initiatieven wordt overgenomen (paragraaf 4.2). Het begrip "omwonenden" wordt omschreven, waarbij het gebruik van het begrip in de tekst wordt afgestemd op deze omschrijving, en het begrip "lokaal eigendom" wordt verduidelijkt. Verder wordt de regeling over lokaal eigendom meer concreet uitgewerkt in een nog vast te stellen Verordening Lokaal Eigendom.

Werkdocument Raadsvoorstel

- Thema draagvlak / belangenafweging / participatieproces (zienswijzen 5, 6, 7, 9, 12, 16, 19 en 25)

Het door de gemeenten ingezette participatieproces richtte zich niet per se op het vergroten van het draagvlak voor het gemeentelijk windbeleid of het bereiken van draagvlak bij iedere mogelijke betrokkene. Ook de gemeenten wisten wel dat de mogelijke komst van windmolens in een gebied niet positief zou worden ontvangen, ongeacht om welk gebied het daarbij dan ook zou gaan. Wel wilden de gemeenten via het participatieproces informatie verschaffen, vernemen welke punten van zorg er zoal leefden in de zoekgebieden en of er wellicht ook gedachten bestonden over eventuele oplossingsrichtingen.
Uit de zienswijzen over het ontwerp-Beleidsdocument komt duidelijk naar voren dat de gemeenten er niet in zijn geslaagd om alle bestaande zorgen weg te nemen. Dit was tijdens het participatieproces ook wel duidelijk en ook zeker niet de insteek van het gevoerde proces. Wel geeft het de gemeenten aanleiding om het ontwerp-Beleidsdocument op onderdelen nader te verduidelijken of aan te vullen zodat op een aantal onderdelen zoveel mogelijk duidelijkheid kan worden gegeven. Dit blijft overigens lastig nu het gaat over een thema met voortdurende ontwikkelingen op verschillende overheidsniveaus.

Aan de besluitvorming over een beleidskader voor grote windmolens binnen de zoekgebied K en I (i) ging de vraag vooraf of er plekken waren die als zoekgebied voor windmolens konden gelden. Daarbij is gezocht naar zoekgebieden waar het realiseren van windmolens zo weinig mogelijk zou conflicteren met andere belangen, dit in de wetenschap dat er geen enkel gebied te vinden zou zijn waar helemaal geen belangentegenstelling aan de orde zou zijn. Met andere woorden: al bij de aanduiding van de zoekgebieden in het RES-proces heeft een eerste belangenafweging plaatsgevonden.
Bij het opstellen van het ontwerp-beleidsdocument is daarop voortgebouwd maar tegelijkertijd rekening gehouden met het gegeven dat in 2025 nieuwe landelijke normen voor windturbines in werking zullen treden. Nadat daarvoor een milieueffectrapportage zal zijn afgerond. Voor de toepassing van deze nieuwe landelijke normen geven de gemeenten in hun beleid op voorhand al aan dat zij niet van plan zijn om mee te werken aan flexibiliteitsmogelijkheden die in die nieuwe regels wellicht een plek zullen krijgen. Verwijzend naar de afwijkingsmogelijkheden uit ontwerp-windturbinebepalingen van oktober 2023 willen zij het dus houden op de toepassing van standaardwaarden voor geluid (ontwerp-norm: 45 dB_{Lden}/39 dB_{Lnight}.) en de beoogde vaste afstandsnorm (ontwerp-norm: minimaal 2 x tiphoogte). Het is de bedoeling van de gemeenten om ook na eventueel gewijzigde vaststelling van de landelijke normen vast te houden aan de strengste normen, dit met het oog op een zo goed mogelijke bescherming van belangen van omwonenden binnen de (toekomstige) wettelijke kaders. Het beleidsuitgangspunt voor het toelaten van grote windmolens binnen een zoekgebied komt dus niet zozeer naar voren uit het hanteren van een bepaalde norm, maar veel meer uit de keus om na vaststelling van de nieuwe landelijke windturbinebepalingen de strengste wettelijk norm te hanteren om daarmee de belangen van de omgeving zoveel mogelijk te ontzien. Daarnaast bevat het uiteindelijke beleidsdocument ook kaders en randvoorwaarden over landschap en ecologie, waarbij op het laatste gebied nadrukkelijk onderzoek moet worden gedaan naar en acht geslagen moet worden op de aanwezigheid van weidevogels. Op deze manier willen de gemeenten zoals gezegd een bijdrage leveren aan de energietransitie binnen de zoekgebieden, maar gelet op het voorzorgbeginsel zeker niet ten koste van alles.

Het verloop van het participatie- en informatieproces is weergegeven in het participatieverslag dat als bijlage is toegevoegd aan het ontwerp-beleidsdocument. Het participatieverslag verwijst via de kolom ‘Beleidsvoorstel’ (zie pag. 18 e.v.) naar de tekst van het ontwerp-beleidsdocument. Tijdens het proces heeft inderdaad het idee ontstaan voor een tweede thema-avond over het thema ‘Gezondheid’ waarbij dan ook ruimte zou

Vastgesteld

zijn voor gastsprekers die vanuit het gebied zouden worden aangedragen. Uiteindelijk hebben contacten over de exacte opzet van een dergelijk tweede bijeenkomst ertoe geleid dat deze niet is doorgegaan, terwijl later ook bleek dat het gezondheidsthema een plek kreeg in (de onderzoeken bij) de landelijke ontwerp-windturbinebepalingen. Overigens zijn geluidsopnames van de thema-avonden gedeeld via de gemeentelijke websites. Daarop is ook documentatie en informatie gedeeld naar aanleiding van vragen die tijdens de thema-bijeenkomsten werden gesteld.

Conclusie
Dit thema geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

- Aanvullende beoordeling per zienswijze en conclusies per zienswijze

Zienswijze 1:
Beoordeling
Geen aanvullingen (beoordeeld per thema).

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Zienswijze 2 (en deels 14):
Beoordeling
Het ontwerp-beleidsdocument voor grote windmolens bouwt voort op de Regionale Energiestrategie die voor de Achterhoek is vastgesteld (RES1.0) en op de beslissing van de gemeenteraad van Berkelland om grote windmolens alleen in zoekgebied K toe te laten. Om in ieder geval globaal na te gaan of en in hoeverre de zoekgebieden K en I (i) mogelijkheden zouden kunnen bieden voor het realiseren van windmolens, is eind 2022 een gebiedsanalyse verricht. Deze gebiedsanalyse is als bijlage toegevoegd aan het ontwerp-beleidsdocument en geeft weer dat ook binnen de zoekgebieden omgevingsfactoren bestaan die belemmerend zouden kunnen werken voor het realiseren van windmolens. Uit de gebiedsanalyse blijkt dan ook dat zeker niet overal in het zoekgebied windmolens gerealiseerd kunnen worden.
Wanneer de gemeente ook in andere gebieden grote windmolens zou willen toestaan, dan zou ook daarvoor een soortgelijke gebiedsanalyse kunnen worden gedaan. Door op die manier verder in te zoomen op die gebieden, kan ook daarvoor een scherper beeld ontstaan over eventuele belemmeringen die in de RES1.0 al zijn benoemd. Vooralsnog is deze verdiepingsslag voor de Berkellandse RES-zoekgebieden alleen gemaakt voor zoekgebied K. De keus om in Berkelland alleen windmolens toe te staan in zoekgebied K was toen echter al gemaakt op basis van RES1.0.

Ook het proces om te komen tot nieuwe landelijke regels voor windmolens is voor zover mogelijk meegenomen in het ontwerp-beleidsdocument. De gemeenten zijn het met indieners eens dat het prettiger zou zijn als de nieuwe windturbinebepalingen al zouden zijn vastgesteld voordat het gemeentelijk beleid wordt vastgesteld. Tegelijkertijd willen de gemeenten hun beleidskader echter graag vaststellen voordat er windinitiatieven worden ingediend op basis van de nieuwe landelijke regelgeving. Daarmee wordt namelijk voorkomen dat de gemeenten worden geconfronteerd met plannen die weliswaar voldoen aan de wettelijke voorwaarden maar niet aan het beleidskader dat de gemeenten willen gaan hanteren. Om die reden hebben de gemeenten het ontwerp-beleidsdocument ter inzage gelegd na het verschijnen van de landelijke ontwerp-windturbinebepalingen, maar willen zij hun beleidskader vaststellen voordat de landelijke windturbinebepalingen definitief worden vastgesteld.

Ontwerpbeleidsvoorstel

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Zienswijze 3:
Beoordeling
Geen aanvullingen (beoordeeld per thema).

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Zienswijze 4:
Beoordeling
In paragraaf 4.1.9 van het ontwerp-beleidsdocument is inzicht gegeven in de mogelijke gevolgen van de landelijke ontwerpwindturbinebepalingen voor geluid en afstand. Op advies van Bosch en Van Rijn is de conceptnorm voor geluid als vuistregel vertaald naar indicatief 600 m afstand en verbeeld in figuren 6 tot en met 10. Bij deze kansenkaarten voor zoekgebieden K en I (i) is gebruik gemaakt van de referentieturbines die het Rijk in haar PlanMER hanteerde bij de ontwerpwindturbinebepalingen.
Hierbij is de kanttekening gemaakt dat de kansenkaarten een indicatief beeld geven. De figuren zijn daarmee niet allesbepalend en betekenen ook niet dat de gemeente streeft naar windmolens met een tiphoogte van 235 m of 280 m. Deze disclaimer is ook meegegeven op de informatiemarkt van 7 december 2023. Als – zoals indiener stelt – stillere molens worden gebruikt, dan kunnen de kansenkaarten er inderdaad anders gaan uit zien.

Tenslotte vraagt ProWind om de uitvoering van het beleid na vaststelling voortvarend op te pakken. Deze wens nemen wij voor kennisgeving aan, maar na vaststelling van het beleid ligt de bal vooral bij initiatiefnemers voor windparken. De gemeente zal echter niet nalaten om – zodra er een initiatief voor een windpark is ingediend – dit voortvarend op te pakken en in behandeling te nemen. Wel zal de gemeente daarbij ook aandacht hebben voor het doorlopen van een zorgvuldig proces.

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Zienswijze 5:
Beoordeling
Geen aanvullingen (beoordeeld per thema).

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Zienswijze 6, 12 en (deels) 16:
Beoordeling
Wij zijn het met indieners eens dat het realiseren van windmolens ook nadelige effecten heeft voor het milieu en de directe woon- en leefomgeving. Zo vraagt het om de nodige bouwmaterialen en levert het inderdaad ook nieuwe afvalstromen op. De gemeente realiseert zich dit terdege. Daar staat echter tegenover dat windenergie in zijn

Versie ter inzage

algemeenheid een belangrijke bijdrage levert aan de energietransitie, terwijl ook andere vormen van energievoorziening nadelen kennen.

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Zienswijze 7:
Beoordeling
In het ontwerp-beleidsdocument hebben de gemeenten een inschatting gegeven van de mogelijkheden die de landelijke ontwerp-windturbinebepalingen overlaten voor het realiseren van windmolens. In aansluiting op het milieueffectrapport bij deze ontwerp-bepalingen is uitgegaan van de daarin gehanteerde referentieturbines met een hoogte van 235 m en 280 m (tiphoogte). Dit wil echter niet zeggen dat de gemeenten streven naar windmolens van een dergelijke hoogte. Wel bestaat de verwachting dat nieuwe windinitiatieven zullen uitgaan van een hogere tiphoogte dan al bestaande windmolens. Door het stellen van een landelijke afstandsnorm zal dat echter ook gepaard moeten gaan met een grotere afstand ten opzichte van windturbinegevoelige gebouwen zoals bijvoorbeeld woningen. Ook zal vanuit het gemeentelijk beleid worden geëist dat door het opstellen en uitvoeren van een landschapsplan aandacht wordt besteed aan de nadelige landschappelijke effecten die het realiseren van windmolens met zich mee zal brengen.

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Zienswijze 8:
Beoordeling
De gemeente bestrijdt niet dat ook windturbines, ongeacht hun as- of tiphoogte, tot afvalstromen zullen leiden. Als het gaat om afgewerkte olie, dan zal deze op de wettelijk voorgeschreven wijze moeten worden afgevoerd. Of deze afvalstroom in verhouding staat tot de milieueffecten of -risico's die andere vormen van energieopwekking met zich meebrengen, is overigens weer een heel andere vraag.

Verder kunnen de gemeenten zich voorstellen dat voor het uitvoeren van een eventueel landschapsplan ook landbouwgronden nodig zullen zijn. Vanzelfsprekend kan dat alleen gebeuren als de eigenaar daaraan meewerkt. De verwachting is echter niet dat dit zal leiden tot een zodanig verhoogde druk op landbouwgrond dat deze in de markt waarneembaar is.

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Zienswijze 9:
Beoordeling
Ten aanzien van procesparticipatie geeft de term 'dialoog' voldoende duidelijk aan dat het onderling contact tussen een initiatiefnemer en omwonenden uit meer moet bestaan dan slechts uit het zenden van een boodschap door de initiatiefnemer. Het voeren van een dialoog veronderstelt immers tweerichtingsverkeer in de communicatie. Daarbij moet ook het te maken verslag over het participatie- en communicatieproces duidelijk maken op welke manier het initiatief is gepresenteerd en besproken met de omgeving, welke reacties dat heeft opgeleverd en op welke manier bij de planuitwerking rekening is gehouden met de ingebrachte reacties. Het begrip 'omgeving' is daarbij niet voor elk

Ter inzage ontwerpvoorstel

project hetzelfde of te definiëren met bijvoorbeeld een vaste afstandsmaat. De gemeenten zullen bij eventuele initiatiefnemers aansturen op een ruime uitleg van dit begrip, waarbij op zijn minst de direct omwonenden en belanghebbenden zullen worden betrokken. Initiatiefnemers zullen er daarbij op worden gewezen dat tijdens een te doorlopen planologische procedure in ieder geval iedereen kan reageren op hun plannen en het dus raadzaam is om zo ruim als mogelijk te communiceren.
Verder komt in het ontwerp-beleidsdocument duidelijk naar voren dat de gemeente Berkelland streeft naar een zo hoog mogelijk aandeel lokaal eigendom, het liefst 100% maar in ieder geval meer dan 51%. Daarnaast is het begrip 'lokaal eigendom' nader omschreven in de begrippenlijst (bijlage 1) en moet de initiatiefnemer toelichten hoe hij daarmee omgaat.

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Zienswijze 10:
Beoordeling
Begin 2023 heeft de provincie een Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) ter inzage gelegd als voorloper van een milieueffectrapport over de aanpassing van het provinciale windbeleid. Op haar website geeft de provincie aan dat het concept-milieueffectrapport eind 2024 klaar is voor inzage (Gelders milieuonderzoek wind, zon en warmte (gelderland.nl)). De provincie maakt de ter inzage legging bekend via haar website en in huis-aan-huis-bladen. Op dit moment zijn de resultaten van deze milieueffectrapportage nog niet bekend en heeft het provinciebestuur dus ook nog geen beleidskeuzes gemaakt naar aanleiding van de gevoerde milieueffectrapportage.
Het voorliggende gemeentelijke beleidsdocument geeft echter uitvoering aan de opgaven uit RES1.0. Als het provinciale besluitvormingsproces aanleiding geeft tot aanvullende gemeentelijke beleidskaders, dan zal dat worden opgepakt in een afzonderlijk beleidsproces.

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Zienswijze 11:
Beoordeling
Daar waar indiener aangeeft geen last te willen hebben van de eventuele bouw van windmolens, kan de gemeente slechts opmerken dat er bij bouwactiviteiten altijd enige sprake kan zijn van overlast voor de omgeving. Met name bij grote bouwprojecten is het gebruikelijk om maatregelen te eisen en te treffen om overlast zoveel mogelijk te voorkomen. Of dit bij een eventueel project in het zoekgebied ook nodig zal zijn, is echter pas te beoordelen aan de hand van een concreet plan. Net als bij andere grote bouwprojecten zal de gemeente in het voorkomende geval wel aandacht hebben voor hebben voor dit aspect.

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Zienswijze 12:
Beoordeling
Geen aanvullingen (zie bij 6, verder beoordeeld per thema)

Versie bij raadsvoorstel

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Zienswijze 13:
Beoordeling
Dat de gemeenten Berkelland en Oost Gelre in paragraaf 2.1 aangeven geen windparken te zullen vergunnen voorafgaand aan de vaststelling van het gemeentelijk beleidskader èn de nieuwe landelijke windturbinebepalingen, is een duidelijke stellingname van beide gemeentebesturen. Over paragraaf 2.4.1 kan worden opgemerkt dat deze een korte weergave bevat van de Berkellandse besluitvorming die voorafging aan het beleidsproces om te komen tot windbeleid voor zoekgebied K. Het gaat dus om een beschrijvende tekst als inleiding op het beleidskader dat verderop in het ontwerp-beleidsdocument voorbijkomt.

Het ontwerp-beleidsdocument geeft duidelijk aan dat initiatiefnemers bij de voorbereiding van hun plannen de dialoog moeten aangaan met de omgeving. Daarbij moet de inbreng vanuit deze omgeving een plek krijgen in de planuitwerking. Deze inbreng kan ook gaan over het landschapsplan dat verplicht wordt gesteld om zo goed mogelijk rekening te houden met de belangen van onder meer omwonenden. Het geven van een doorslaggevende stem aan omwonenden is daarbij niet werkbaar omdat het ook in de toekomst waarschijnlijk nooit zo zal zijn dat iedere omwonende hetzelfde belang heeft en/of dezelfde wensen inbrengt.

Omdat op voorhand niet voor alle mogelijke situaties is in te schatten op welke manier die belangen geraakt zouden kunnen worden en welke compenserende maatregelen nodig zouden kunnen zijn, is de beschrijving van dit onderdeel in algemene bewoordingen gesteld. Het exact omschrijven van elk onderdeel roept namelijk het risico op dat initiatiefnemers voor een concreet project zich op het standpunt stellen dat dat onderdeel niet van toepassing is op hun situatie.

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Zienswijze 14 (zie zienswijze 2):
Beoordeling
Op basis van een voorstel van het college van burgemeester en wethouders besloot de gemeenteraad van Berkelland op 16 februari 2022 onder meer om initiatieven voor grote windmolens in Berkelland alleen toe te staan in zoekgebied K. Het raadsvoorstel geeft hierbij als motivering dat:

- in Berkelland beperkt ruimte is voor de winning van duurzame windenergie;
- er in bepaalde gebieden meer ruimte zal zijn om, met behoud van een goed woon- en leefklimaat bij woningen, een aantal grote windmolens te groeperen;
- uit het RES-proces zoekgebied K voor Berkelland en Oost Gelre naar voren komt als een gebied met voldoende ruimtelijk potentieel, dit op basis van de toenmalige ruimtelijke kaders en het op termijn verdwijnen van de laagvliegroute voor jachtvliegtuigen (Linkroute 10A);
- dit potentieel een goede ruimtelijke basis biedt om het gesprek aan te gaan met de belanghebbenden in dat zoekgebied en dat ook is bevestigd bij de vaststelling van de RES1.0 door de gemeenteraad op 23 november 2021.

Deze keuze betekende dat de gemeenteraad de overige Berkellandse locaties in bijlage 1 van RES1.0 uitsloot als alternatief voor zoekgebied K en als plek voor plaatsing van windmolens voor grootschalige winning van windenergie. In het ontwerp-

Versie bij raadsvoorstel

beleidsdocument is dit raadsbesluit benoemd en ook tijdens het participatieproces is gewezen op de motivering van het genomen raadsbesluit.

Als het gaat om de afstand tussen de plek waar stroom wordt opgewerkt en de plek waar deze wordt gebruikt, komt het logisch over om deze zo klein mogelijk te laten zijn. Bij windenergie spelen echter ook aspecten die vragen om een zekere onderlinge afstand ten opzichte van windturbinegevoelige gebouwen. Daarom is ook gezocht naar gebieden die zo min mogelijk overlast opleveren voor al aanwezige functies. Dat deze niet per se op korte afstand van de stroomverbruikers liggen is bij ‘wind-op-land’-projecten niet te voorkomen.

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Zienswijze 15:
Beoordeling
Geen aanvullingen (beoordeeld per thema).

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Zienswijze 16:
Beoordeling
Geen aanvullingen (zie bij 6, verder beoordeeld per thema)

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Zienswijze 17:
Beoordeling
Het ontwerp-beleidsdocument gaat uit van de besluitvorming over windenergie zoals die tot nu toe heeft plaatsgevonden. Over het niet-gealloceerde deel van de RES-opgave is het standpunt van de gemeente Berkelland expliciet weergegeven in de recent vastgestelde Omgevingsvisie Berkelland en in het ontwerp-beleidsdocument: de gemeente Berkelland is niet bereid om het restdeel van 0,244 TWh te faciliteren. Daarbij past echter de opmerking dat deze uitspraak moet worden gezien binnen de context van de afspraken die in het kader van RES1.0 zijn gemaakt. Met andere woorden: als het nog lopende RES2.0-proces resulteert in nieuwe onderlinge afspraken over de regionale RES-opgave en daarbij geen restdeel meer overblijft, dan zal de gemeente Berkelland de afspraken die zij daarbij heeft aangegaan ook nakomen. Ook bij de vaststelling van de Omgevingsvisie heeft de gemeenteraad van Berkelland overwogen dat het niet-faciliteren van het restdeel niet betekent dat de gemeente Berkelland nieuwe regionale afspraken over het in RES 1.0 niet-gealloceerde deel van de energieopgave afhoudt. In het ontwerp-beleidsdocument wordt dit ook aangegeven, onder meer in de tekst die volgt op de in de zienswijzen aangehaald passage. Het ontwerp-beleidsdocument sluit dus niet de ogen voor toekomstige ontwikkelingen, maar kondigt daarbij wel aan dat nieuwe beleidsprocessen nodig zijn als voor het toestaan van grote windmolens andere zoeklocaties dan zoekgebied K in beeld komen. Het is daarom niet nodig om de voorgestelde tekstsuggesties over te nemen.

Versie bij raadsvoorstel

Verder is het de gemeente Berkelland bekend dat zij niet alleen kan bepalen waar windparken gerealiseerd kunnen worden. Binnen de afspraken van RES1.0 heeft de gemeenteraad niettemin besloten om alleen in zoekgebied K grote windmolens toe te staan. Het ontwerp-beleidsdocument, dat zoals gezegd uitgaat van de besluitvorming zoals die tot nu toe plaatsvond, bouwt voort op dit besluit maar geeft ook aan dat daarin verandering kan komen als het RES2.0-proces tot andere uitkomsten leidt. Nu RES2.0 echter nog niet is afgerond, kan de gemeente nog niet vooruitlopen op die uitkomsten.

Over de algemene (tekstuele) opmerkingen van de provincie kan het volgende worden opgemerkt:

Vindplaats		Aanpassing (ja/nee)
1.1 e.v.	De inleidende tekst spreekt over “grootschalige zonnepanelen” waar wordt gedoeld op zonnepanelen en grootschalige zonnevelden. De tekst wordt vervangen door “…zonnepanelen, grootschalige zonnevelden en…”.	ja
1.2 e.v.	Hoewel de gemeenten zelf bepalen welke motieven zij ten grondslag leggen aan hun beleid, sluit de opmerking dat financiële participatie ook een bijdrage kan leveren aan het bestrijden van energiearmoede daarop aan. Het is echter niet nodig om de tekst op dit punt aan te vullen omdat het beleidsdocument zich vooral richt op de fysieke leefomgeving.	nee
2.3	De herijking van de RES met de bijbehorende PlanMER zijn ook van belang voor de borging in provinciaal beleid en om initiatieven buiten zoekgebieden te kunnen uitsluiten. De tekst wordt met deze punten aangevuld.	ja
3.1	De uitkomsten van het provinciale PlanMER zijn nog niet bekend en kunnen dus niet worden meegenomen. Vanzelfsprekend zal dat wel kunnen gebeuren bij eventuele concrete initiatieven die pas op een later moment tot besluitvorming zullen leiden.	nee
3.1/3.1.1, pag. 18	De gemeenten hebben hun beleidsproces gestart terwijl ook de provincie en het Rijk werkten aan hun windbeleid c.q. nieuwe landelijke normen. Het ontwerp-beleidsdocument en de daarin opgenomen gebiedsanalyse zijn uitgegaan van de kennis van dat moment. Zij bieden daarmee niet per se een exacte weergave (wettelijke) waarde maar vooral een inschatting van de effecten van het vast te stellen beleid, uitgaande van aannames. De tekst van het (ontwerp)-beleidsdocument geeft dit ook duidelijk aan.	nee
Hfdst. 4, 1e alinea	De in de tekst genoemde maatvoering van 80 meter voor kleine windmolens gaat over ashoogte en niet over tiphoogte. Dit wordt op deze plek in de tekst verduidelijkt.	ja
Hfdst. 4, 2e alinea	De weerslag van het gevoerde participatieproces is terug te vinden in het participatieverslag dat als bijlage is toegevoegd aan het beleidsdocument. Verder zijn de verslagen van de diverse bijeenkomsten digitaal beschikbaar via de gemeentelijke websites. Het toevoegen van een overzicht van experts en stakeholders in het beleidsdocument heeft daarom geen meerwaarde.	nee
Hfdst. 4, 3e alinea	Met de passage over ‘andere landelijke normen’ wordt aangegeven dat niet valt uit te sluiten dat de nog vast te stellen nieuwe landelijke windturbinebepalingen anders zullen luiden dan de ontwerp-windturbinebepalingen die in oktober 2023 zijn vrijgegeven inspraak. Nu daarover bij het	nee

Vaststellingsbesluit

	Rijk ongeveer 550 zienswijzen zijn ingediend, kan het haast niet anders dat daaronder ook zienswijzen zijn die aanleiding geven tot aanpassingen ten opzichte van de ontwerp-windturbinebepalingen. Daarbij geeft ook de provincie zelf in haar zienswijzen aan dat de beoogde afstandsnorm (2xtiphoogte) nog geen zekerheid is.	
4.1.1	Dat RES2.0 na haar borging in het provinciaal beleid mogelijkheden biedt om initiatieven buiten de RES uit te sluiten, is een waardevolle aanvulling op de tekst van het beleidsdocument.	ja
4.1.3	Dat in de praktijk al voorbeelden bekend zijn van klachtensystemen is een goede aanvulling op de tekst van het beleidsdocument.	ja
4.1.5	De verwijzing op de provinciale website over subisidiemogelijkheden voor het toepassen van naderingsdetectie wordt als aanvulling overgenomen.	ja
4.1.7	Bij het benoemen van de Wet natuurbescherming zal in de vast te stellen tekst duidelijk worden gemaakt dat deze inmiddels is opgegaan in de Omgevingswet, dit ter vervanging van de daarin al wel genoemde amvb's (Bal, Bkl).	ja
4.1.8, 1e alinea	Het is inderdaad afwachten hoe de nog vast te stellen landelijke windturbinebepalingen uiteindelijk komen te luiden, ook gelet op de advisering van de Commissie voor de milieueffectrapportage. Dit wordt ook onderkend in het beleidsdocument (zie ook hiervoor bij 'Hfdst. 4, 3e alinea).	nee
4.1.9	Bij het maken van de indicatief bedoelde kansenkaarten voor de zoekgebieden zijn 2x tiphoogte voor de twee referentieturbines gecombineerd met de twee vuistregelafstanden die we hanteren voor geluid. Deze zijn 400 meter voor een geluidsbelasting van 47 dB_{Lden}/41 dB_{Lnight} en 600 meter voor 45 dB_{Lden}/39 dB_{Lnight}. Of deze vuistregel ook echt opgaat bij concrete initiatieven, zal in de toekomst moeten blijken en is ook afhankelijk van de daarbij toe te passen techniek. Pas dan zal ook blijken of het geluid de meest beperkende factor zal zijn, of dat een nog vast te stellen vaste afstandsnorm maatgevend zal zijn voor de haalbaarheid van een initiatief.	nee
4.1.9 (fig.)	De kansenkaarten bieden een indicatieve vertaling van de landelijke ontwerp-windturbinebepalingen voor de zoekgebieden K en I (i) op basis van de referentieturbines uit de bijbehorende PlanMER. De beleidsmatige insteek van de gemeenten is om niet mee te werken aan initiatieven met een geluidsbelasting van 47dB_{Lden} (grenswaarde), maar om de geluidsnorm van 45 dB_{Lden} (standaardwaarde) aan te houden. Daarom geven de figuren ook alleen een indicatief beeld voor het toepassen van deze inderdaad strengere standaardwaarde.	nee
4.3	De in de tekst genoemde '25 jaar' is niet bedoeld om aan te geven dat de exploitatietermijn per se 25 jaar moet bedragen. Dit zal bij de vaststelling worden genuanceerd.	Ja
5.1	In de paragraaf over processtappen is het inderdaad goed om een verwijzing op te nemen naar de provinciale windladder. De tekst wordt op dit onderdeel dus aangevuld.	Ja
5.2	Een principeverzoek kent geen formele ontvankelijkheidseisen, terwijl de aard van de benodigde informatie ook afhankelijk is van de (nog voorlopige)	nee

Versie ter vaststelling voorstel

	locatiekeuze. Tegelijkertijd verlangen wij echter wel van initiatiefnemers dat zij in de initiatieffase al zoveel mogelijk informatie verschaffen in de richting van de gemeente(n) en in de richting van omwonenden/betrokkenen. Daarbij is het ook voor initiatiefnemers zelf wenselijk om in ieder geval al vroegtijdig onderzoeken ter verrichten op basis van een zo concreet mogelijke locatiekeuze. Ook in het participatieproces zullen namelijk vragen worden ingebracht die pas kunnen worden beantwoord als e.e.a. al wel is verkend, ook al is het dan nog maar een plan dan nog niet definitief is uitgewerkt tot een volwaardige aanvraag. Het beleidsdocument maakt dit alles voldoende duidelijk.	
Hfdst. 6, 1e alinea	De GGD en de provincie zijn in de participatiefase betrokken geweest bij informatiemomenten. Verder is het aan initiatiefnemers zelf om hun plan toe te lichten en de communicatie daarover te organiseren.	nee
Her en der	De passage “hoeveelheid initiatieven” op pag. 37 wordt vervangen door “het aantal initiatieven”	Ja (4x)

Conclusie
De zienswijzen geven aanleiding tot de in het bovenstaande schema genoemde tekstuele aanpassingen.

Zienswijze 18:
Beoordeling
In het ontwerp-beleidsdocument en hiervoor is al aangeven dat het RES2.0-proces kan leiden tot aanpassing van de onderlinge afspraken over de RES-opgave en de verdeling van het huidige niet-gealloceerde deel onder de Achterhoekse gemeenten. Verder is hiervoor ook aangegeven dat de gemeenten Berkelland en Oost Gelre er op insteken om na vaststelling van de landelijke windturbinebepalingen de daarin opgenomen standaardwaarden te hanteren vanuit het belang van de bescherming van omliggende functies. Op welke manier het Rijk de nieuwe landelijke normen uiteindelijk zal vaststellen, is op dit moment nog niet exact te voorspellen. Als gemeenten constateren wij echter dat het Rijk bij de motivering van de ontwerp-windturbinebepaling expliciet aangeeft dat het afwijken van de vaste afstandsnorm zal vragen om een wel heel zware motivering. De gemeenten zijn er dan ook niet van overtuigd dat deze vaste afstandsnorm wordt versoepeld of zelfs geheel zal komen te vervallen, al was het maar omdat de definitieve windturbinebepalingen uiteindelijk moet kunnen steunen op een goede milieueffectrapportage.

RES Achterhoek geeft in haar zienswijzen terecht aan dat windenergie niet alleen ecologische nadelen oplevert, maar ook een positieve bijdrage levert aan de energietransitie. Dit doet echter niets af aan het gegeven dat voor een deel van zoekgebied K bekend staat als leefgebied voor weidevogels en bij windinitiatieven dus nadrukkelijk onderzoek moet worden gedaan naar de effecten daarvan op de weidevogelstand.

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Zienswijze 19:
Beoordeling
Dat windenergie één van de goedkoopste manieren is om duurzame energie op te wekken wordt niet alleen door energieproducenten uitgedragen maar komt ook naar

Vaststellingsvoorstel

voren uit informatie van de Rijksoverheid (Windenergie op land (rvo.nl)). Daarmee zeggen de gemeenten niet dat windenergie geen nadelen kent, maar willen zij wel aangeven dat windenergie een belangrijk onderdeel is in de hele energietransitie.
De uitkomst van de online peiling door RES Achterhoek is uitgevoerd in 2021 en voordat de zoekgebieden werden vastgesteld. Daarna zijn bij de vaststelling van RES1.0 de zoekgebieden bepaald en heeft de gemeenteraad van Berkelland op 16 februari 2022 besloten om alleen in zoekgebied K grote windmolens toe te staan. Daarna is uitsluitend voor de zoekgebieden K en I (i) het participatieproces gestart dat voorafging aan het ter inzage leggen van het ontwerp-beleidsdocument. Binnen deze zoekgebieden bevonden zich geen bedrijventerreinen of grote wegen zodat de in de zienswijzen aangehaalde uitkomst van de RES-peiling uit 2021 geen vervolg kreeg in het ontwerp-beleidsdocument.

De provinciale milieueffectrapportage voor het nieuwe provinciale windbeleid en RES2.0 is nog niet afgerond. De gemeenten zijn het met indieners eens dat het prettiger zou zijn als de uitkomsten daarvan al bekend zouden zijn voordat het gemeentelijk beleid wordt vastgesteld.
Tegelijkertijd willen de gemeenten voortgang boeken met hun beleidskader en het beleidsdocument in ieder geval vaststellen voordat er windinitiatieven worden ingediend op basis van de nieuwe landelijke windturbinebepalingen. Omdat het de bedoeling is dat deze begin volgend jaar (uiterlijk 1 juli 2025) worden vastgesteld, konden en kunnen de resultaten van de provinciale PlanMER dus niet worden afgewacht.

Met de passage over het stiltegebied Borculo-Noord wil het ontwerp-beleidsdocument niet zeggen dat het elders in het landelijk gebied niet ook stil is. Voor het stiltegebied geldt echter expliciet het uitgangspunt dat de provinciale Omgevingsverordening daarbinnen geen nieuwe gebiedsvreemde geluidproducerende functies toelaat. Dit wil dus niet zeggen dat daarbuiten geen geluidsnormen gelden, iets wat zeker niet het geval is wat ook zeker niet zo zal zijn als het gaat om grote windmolens. Zoals eerder aangegeven steken de gemeenten daarbij in op het hanteren van de standaardwaarden uit de nog vast te stellen landelijke windturbinebepalingen en dus op de strengste toepassing van de toekomstige landelijke normen.

Het ontwerp-beleidsdocument benoemt verder ook eisen die gesteld worden aan het landschapsplan. Om daarbij op voorhand te eisen dat een landschapsplan ‘natuur-inclusief’ moet zijn, zou direct leiden tot discussie over de vraag wat daaronder nu wel of niet kan worden verstaan. Deze vraag dient zich vanzelfsprekend ook door in de tekst te spreken over een natuur-inclusief ontwerp, maar minder nadrukkelijk dan wanneer een natuur-inclusief ontwerp letterlijk verplicht wordt gesteld.
In zijn besluitvorming over het toelaten van grote windmolens heeft de gemeenteraad van Berkelland op 16 februari 2022 meegenomen dat het grootschalig open (agrarisch) landschap daarvoor het meest geschikt. Daarbij is overwogen dat zeker de meer rechtlijnige structuren in deze landschappen beter kunnen aansluiten op het lijnenspel van windturbines en hun opstelling. De gemeenteraad was daarbij van mening dat deze weids- en openheid en rechtlijnige structuren in het buitengebied vooral te vinden zijn in de grootschalige open (agrarische) landschappen.

In de tekst over de kansenkaarten geeft het ontwerp-beleidsdocument een vuistregel over de minimale onderlinge afstand van windturbines. Het ontwerp-beleidsdocument benoemt echter geen maximale onderlinge afstand. Om te bepalen wanneer sprake is van een solitaire windmolen is dit ook niet relevant omdat van een solitaire windmolen sprake is bij een project met slechts één windmolen. Uit de zin vóór het in de zienswijzen aangehaalde tekstgedeelte blijkt bovendien dat binnen de ruimte die in zoekgebied K waarschijnlijk overblijft voor het plaatsen van grote windturbines de onderlinge afstanden zodanig zullen zijn dat er geen sprake zal zijn van solitaire windturbines. Dit komt ook naar voren uit de zin die volgt op het in de zienswijzen aangehaalde tekstgedeelte.

Vastgesteld

Wanneer deze aangehaalde tekst in zijn context wordt gelezen, is een aanvulling daarop niet nodig.

Over het voorstel om als eis een onderlinge afstand van 1 km te hanteren tussen windturbines en gebieden waar veel weidevogels broeden kan worden opgemerkt dat dit niet wordt overgenomen. Als eisen over een minimale onderlinge afstand gesteld moeten worden, dan zal dat waarschijnlijk naar voren komen uit het te verrichten ecologisch onderzoek. In dat geval zal zo'n eis ook beter kunnen worden gemotiveerd in de richting van een eventuele initiatiefnemer. Dit laatste is een stuk moeilijker als het gaat om een op voorhand gestelde eis, waarbij dan ook nog maar moeten blijken of deze voor het concrete project ook streng genoeg zal zijn.

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Ter inzage bij raadsvoorstel

Zienswijze 20:
Beoordeling
Pure Energie Wind stelt vast dat de gemeenten in het ontwerp-beleidsdocument verwijzen naar de landelijke ontwerp-windturbinebepalingen die nog niet zijn vastgesteld en dat hun insteek daarbij is om af te zien van het leveren van maatwerk via de ZEZAM-bepalingen en de grenswaarden voor geluidsbelasting. Vanuit de ook bij de gemeenten bestaande verwachting dat de RES-opgave op die manier niet kan worden ingevuld, geeft Pure Energie Wind aan dat dit niet kan worden opgelost door lagere of stillere windmolens. Bij de beoogde afstandsnorm en bij de geluidsnormen willen de gemeenten echter niet verder gaan dan de standaardnormen om de belangen van omwonenden en omliggende functie zo goed mogelijk te beschermen binnen de normen die uiteindelijk rechtstreeks worden toegestaan via de standaardwaarden. Daarbij spreekt het vanzelf dat de gemeenten niet kunnen afzien van het toepassen van een afstandsnorm als deze in de nog vast te stellen landelijke regelgeving wordt voorgeschreven. Voor alle duidelijkheid: de in de zienswijzen genoemde 600 m is niet gehanteerd als harde gemeentelijke afstandsnorm maar als vuistregel gebruikt bij het inschatten van de doorwerking van de landelijke ontwerp-windturbinebepalingen.

Het is inderdaad zo dat participatieverplichtingen niet als juridische verplichting kunnen worden opgelegd als resultaatsverplichting. Wel kunnen bij projecten waarvoor nog een planologische procedure moet worden gevoerd via een anterieure overeenkomst inspanningsverplichtingen worden opgelegd over de mate waarin sprake is van lokaal eigendom. Ook werd bij de parlementaire behandeling van de Energiewet een amendement aangenomen dat een bevoegdhedengrondslag creëert voor het motiveren van de inspanningen om te komen tot meer dan 50% lokaal eigendom (amendement Rooderkerk, kamerstukken 36378-23). De in de zienswijzen aangehaalde passage op pagina 31-32 van het ontwerp-beleidsdocument zal op dit punt worden verduidelijkt en geactualiseerd (paragraaf 4.2). Wel blijft het streven naar minimaal 51% aan lokaal eigendom onveranderd het uitgangspunt.

Conclusie
De tekst over het percentage lokaal eigendom wordt verduidelijkt en geactualiseerd (paragraaf 4.2).

Zienswijze 21, 22, 23 en 24 (deels):
Beoordeling
De landelijke ontwerp-windturbinebepalingen kennen geen specifieke regels over trillingen voor windturbines. Mochten die bij de definitieve vaststelling alsnog worden toegevoegd, dan zullen toekomstige plannen daar vanzelfsprekend aan moeten voldoen.

Bij eventuele concrete plannen zal hoe dan ook moeten worden onderzocht of er sprake is van overlast door trillingen en of kan worden voldaan aan de algemene landelijke regels over trillingen (Bkl).

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Zienswijze 24:
Beoordeling
De gemeente bestrijdt niet dat ook windturbines, ongeacht hun as- of tiphoogte, tot afvalstromen zullen leiden. Als het gaat om afgewerkte olie, dan zal deze op de wettelijk voorgeschreven wijze moeten worden afgevoerd. Of deze afvalstroom in verhouding staat tot de milieueffecten of -risico's die andere vormen van energieopwekking met zich meebrengen, is overigens weer een heel andere vraag.

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Zienswijze 25:
Beoordeling

De gemeente Berkelland heeft in haar Omgevingsvisie al uitgesproken dat zij niet bereid is om binnen de geldende RES1.0-afspraken invulling te geven aan het restdeel van de energie-opgave. Daarbij is van belang dat de gemeente wel bereid is om nieuwe afspraken te maken in het kader van RES2.0, ook wanneer het restdeel daarbij onder de deelnemende gemeenten wordt verdeeld. In de toekomst kan zich dus wel de situatie voordoen dat de gemeente een gedeelte van het huidige restdeel zal invullen, zij het op basis van nieuwe gezamenlijke afspraken over de totale regionale opgave.

Als gemeenten hebben wij Bosch en Van Rijn op diverse momenten tot het beleidsproces ingeschakeld voor objectieve kennis en ervaring over (de techniek van) windturbines, een vakgebied waarover wij als gemeenten geen specifieke kennis en ervaring hebben. De gemeentelijke beleidsambities zijn echter door de gemeenten zelf geformuleerd en vloeien voort uit de beleidsambities in de RES1.0 om wind op land te ontwikkelen. We vinden het dan ook niet nodig een derde partij te vragen de noodzaak voor wind op land en alternatieven te onderzoeken. Zoals hiervoor al gesteld staat de noodzaak voor wind op land voor de gemeenten niet ter discussie en hebben andere manieren van energieopwekking (energiemix, zon biomassa) ook een plek in ons beleid.

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Versie ter inzage voorstel

V. Beoordeling van de adviezen over het ontwerp-Beleidsdocument

Advies Waterschap Rijn en IJssel:
Samenvatting
Het Waterschap Rijn en IJssel stelt vast dat de zoekgebieden K en I (i) volgens de kansenkaarten beperkt ruimte bieden voor windturbines van het type dat bij de landelijke ontwerpwindturbinebepalingen als referentieturbine is gebruikt. Binnen de ruimte die op de belemmeringskaart voor zoekgebied K overblijven, lijken niet directe grote waterbelangen te spelen terwijl uit de belemmeringskaarten naar voren komt dat binnen zoekgebied I (i) geen ruimte lijkt te zijn voor dergelijke turbines. Daarbij ziet het Waterschap dat deze kaarten zijn gebaseerd op referentieturbines en dat bij een concreet initiatief een ander kaartbeeld kan ontstaan.
Over de weging van het waterbelang bij eventuele windinitiatieven geeft het Waterschap mee dat activiteiten op, in of rond waterstaatswerken zoals dijken en watergangen onder de regels van het waterschap vallen en daarmee vergunningplichtig kunnen zijn volgens de Waterschapsverordening van het Waterschap Rijn en IJssel (overheid.nl). Daarbij zijn voor het bouwen van windturbines mogelijk uitgebreide vergunningprocedures vereist met als belangrijke aandachtspunten:

- voor windturbines nabij waterkering gelden strenge voorwaarden (zie Handreiking windturbines waterkeringen. Wetgeving | STOWA);
- aanwezigheid van persleidingen;
- waterberging/compensatie;
- watergerelateerde aspecten.

De twee laatstgenoemde aspecten komen (net als bij ieder ander ruimtelijk initiatief) aan de orde bij het doorlopen van de ‘weging van het waterbelang’ (voorheen: watertoets) en in de waterparagraaf van het te wijzigen omgevingsplan of de te verlenen omgevingsvergunning. Deze moet beschrijven hoe binnen het plan wordt omgegaan met water en watergerelateerde aspecten, een thema waarover een positief van het Waterschap moet worden verkregen. In de waterhuishoudkundige onderbouwing dient rekening gehouden te worden met o.a.:

- het compenseren van de toename van verhard oppervlak (voor fundering, rijroutes, steunpunten kranen, onderhoud routes etc.);
- de vraag of het plan het huidige watersysteem / onderhoudspaden van het waterschap raakt;
- de benodigde berging in m³ met omschrijving van bergingsvoorzieningen en bijbehorende capaciteit;
- maatregelen om eventuele wateroverlast te voorkomen;
- de waterkwaliteit
- de omgang met afvalwater en riolering (NB: het direct en indirect lozen van hemelwater in oppervlaktewater is sinds 1 januari 2024 vergunningplichtig volgens de Omgevingswet en de Waterschapsverordening);
- de omgang met kabels en leidingen (zowel bestaand als nieuw aan te leggen);
- het grondwaterbeheer.

Het Waterschap verzoekt de gemeente om in een zo vroeg mogelijk stadium te worden betrokken bij concrete plannen.

Beoordeling advies
De door het Waterschap ingebrachte adviespunten zijn relevant voor zowel het indienen als het beoordelen van eventuele windinitiatieven. Dit wordt niet anders nu niet de gemeente maar het Waterschap bevoegd gezag is voor besluitvorming over eventueel benodigde omgevingsvergunningen voor wateractiviteiten. Om het waterbelang vroegtijdig in beeld te brengen bij eventuele initiatiefnemers, wordt de inbreng van het Waterschap bij de vaststelling van het beleidsdocument in de tekst verwerkt. Op die manier wordt initiatiefnemers ook meegegeven om bij hun planvorming zo vroeg mogelijk

Versie ter vaststelling voorstel

contact te leggen met het Waterschap zodat vroegtijdig kan worden nagegaan welke waterbelangen spelen bij hun initiatief.

Conclusie
Het advies geeft aanleiding tot aanvulling van de tekst van het ontwerp-beleidsdocument.

Versie bij raadsvoorstel

VI. Ambtshalve aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-Beleidsdocument

Het ontwerp-beleidsdocument bevatte een aantal passages die vragen om aanpassing, aanvulling of nadere toelichting. Hierop is niet gewezen via schriftelijk of mondeling ingediende zienswijzen en daarom worden deze als ambtshalve aanpassingen meegenomen bij de vaststelling van het beleidsdocument. Het gaat daarbij om de volgende tekstgedeelten:

- Paragraaf 2.2.2: In de Omgevingsverordening hebben Provinciale Staten van Gelderland benoemd dat bij nieuwe ontwikkelingen moet worden beoordeeld welk effect zij hebben op landschappelijke kernkwaliteiten van het betrokken gebied. Paragraaf 2.2.2 van het beleidsdocument wordt op dit punt aangevuld, waarbij ook wordt opgemerkt dat bij deze beoordeling de Streekgids Achterhoek kan worden gebruikt.

- Paragraaf 2.4.1: De gemeenteraad van Berkelland heeft op 28 mei 2024 de Omgevingsvisie Berkelland vastgesteld. (28 mei 2024). De tekst van paragraaf 2.4.1 ging nog uit van de ontwerp-Omgevingsvisie en wordt op dat punt geactualiseerd.

- Paragraaf 4.2 en 5.1: De Elektriciteitswet 1998 wordt opgenomen in de Energiewet. Deze nieuwe wet gaat ook de bevoegdheid over windparken op een andere manier begrenzen. Zonder daar heel diep op in te gaan, de Energiewet moet immers nog worden vastgesteld, wordt dit vermeld in de paragraaf over bevoegd gezag.

Versie bij raadsvoorstel

Persbericht

25 februari 2025

Beleidsdocument grote windmolens richting gemeenteraden

De colleges van B&W van de gemeenten Berkelland en Oost Gelre hebben ingestemd met het beleidsdocument voor grote windmolens. Ze leggen het beleidsdocument ter besluitvorming voor aan de gemeenteraden. De verwachting is dat het in maart/april op de agenda's van beide gemeenteraden staat.

Vanaf de zomer van 2022 hebben de gemeenten Berkelland en Oost Gelre samen gewerkt aan een beleidskader voor de plaatsing van windmolens. Samen, omdat 'zoekgebied K' in beide gemeenten ligt. In Oost Gelre is er een tweede zoekgebied, zoekgebied I (i). De zoekgebieden staan in de RES Achterhoek 1.0. Dit is de Regionale Energie Strategie van de Achterhoek. De opdracht aan de gemeenten vanuit de RES is om serieus te onderzoeken of en onder welke voorwaarden windmolens mogelijk zijn.

40 reacties op het ontwerp-beleidsdocument
Van 23 mei t/m 3 juli 2024 heeft het ontwerp-beleidsdocument ter inzage gelegen. Daarover zijn bij beide gemeenten in totaal 40 reacties (zienswijzen genoemd) ingediend waarvan een aantal hetzelfde was. Deze zienswijzen zijn beoordeeld en deze hebben tot een aantal aanpassingen in het beleidsdocument geleid.
Het beleidsdocument richt zich op randvoorwaarden voor grote windmolens, met name over landschappelijke inpassing en ecologische aspecten. Daarnaast worden de nieuwe landelijke milieunormen op het gebied van geluid en slagschaduw overgenomen. Voor het onderdeel financiële participatie en lokaal eigendom wordt een aparte verordening Lokaal Eigendom opgesteld.

Intensieve samenwerking
Voormalig wethouder Bart Porskamp (Oost Gelre) en wethouder Hans van der Noordt (Berkelland): "We hebben de afgelopen jaren als gemeenten intensief samengewerkt om tot dit beleidsdocument voor grote windmolens te komen. We hebben laten zien dat we in onze gemeenten zelf het roer in handen willen hebben als het gaat om dit soort grote vraagstukken, en dat we daartoe ook in staat zijn. We hebben met dit beleidsdocument in kaart gebracht onder welke voorwaarden windmolens mogelijk zijn."

Het beleidsdocument treedt in werking nadat de verordening Lokaal Eigendom is vastgesteld en voordat de nieuwe landelijke normen voor het realiseren van windturbines gaan gelden. Vanaf dat moment kunnen initiatiefnemers een concreet project voor grote windmolens indienen bij de gemeenten.

Nadere informatie:
- *Gemeente Berkelland: Wencke Hoijtink, w.hoijtink@gemeenteberkelland.nl of 06 18201066.*

- *Gemeente Oost Gelre: Manon Kummer, m.kummer@oostgelre.nl of 06 38603144.*

gemeente Berkelland

Agendavragen (vragen ter voorbereiding van een vergadering) art. 34

Indiener: William Geerdink en Hans ter Horst BBB Berkelland
Datum indiening vraag: 28-2-2025
Datum verzending antwoord: 03-03-2025

Politieke Avond van: 4-3-2025
Raadsvergadering van: 1-4-2025

Onderwerp: Vaststelling Beleidsdocument Grote Windmolens Zoekgebied K

Conform motie M 24-07 is te nemen besluit punt 3 niet te behandelen, het RIVM komt namelijk met nieuwe landelijke normen voor windturbines, die nieuwe normen dienen gerespecteerd te worden en niet nu ineens te stellen van dat we de vaststelling wel doen voor het in werking treden van de nieuwe landelijke normen.

Vraag 1:
Waarom is dit zo nadrukkelijk meegenomen in de vaststelling?

Antwoord (in te vullen door college):
Omdat de nieuwe landelijke normen worden overgenomen, kunnen we als gemeente voor vaststelling daarvan al aangeven dat we dat gaan doen. Het is goed om te beseffen dat de voorgestelde landelijke normen meerdere opties voor een beschermingsniveau biedt. Onze nadrukkelijk insteek, die wij u voorstellen via het beleidsdocument, is een zo hoog mogelijk beschermingsniveau voor omwonenden. In aanvulling daarop leggen we nog extra nadruk op een aantal ruimtelijke aspecten die niet in die landelijke normen voorbij komen vanwege hun overwegend lokale karakter.

Daarbij is het de bedoeling om ons gemeentelijk beleidskader vast te stellen vóórdat de landelijke normen worden vastgesteld. Daarmee willen we de situatie voorkomen dat we initiatieven moeten beoordelen op basis van (alleen maar) de nieuwe landelijke normen zónder dat ons eigen beleidskader al van toepassing is.

Er is meerdere malen door zowel toenmalig wethouder van OostGelre dhr, Porskamp, als door onze eigen wethouder dhr. Van der Noordt verteld dat de provincie de regie over gaat nemen, als we geen verdere stappen zetten. Ook meldt u bij kanttekeningen en risico's dat zij de realisatie van windinitiatieven gaat overnemen.

Vraag 2:
Kunt u de documenten openbaar maken waaruit blijkt dat het provinciebestuur dit recent heeft herhaald en tevens eerdere soortgelijke documenten om verdere stappen te zetten, naar ons heeft gestuurd?

Toelichting:
1. Agenda vragen (art. 34) zijn alleen bedoeld voor vragen over punten die op de agenda staan.
2. Schriftelijke vragen (art. 33) zijn vragen die niet bedoeld zijn voor punten die op de agenda staan.
3. Voor de overzichtelijkheid uw vragen in de daarvoor bestemde vakken plaatsen.

gemeente Berkelland

Agendavragen (vragen ter voorbereiding van een vergadering) art. 34

Antwoord:
Ja, dat kunnen wij. Op 3 september 2024 heeft Gedeputeerde Staten haar provinciale lijn op de voortgang van de RES'en vastgesteld. Dit besluit is ter kennisgeving met alle gemeenten gedeeld, en hebben wij bijgevoegd.

De provincie stelt in het besluit van 3 september 2024 de volgende lijn vast:
Provinciale lijn – voortgang RES'en

- *We houden vast aan het RES 1.0 bod van elke regio*
- *Dit bod wordt ingevuld met tijdig realiseerbare duurzame energie projecten, momenteel zijn dat voornamelijk zon en wind*
- *Het bod wordt zo spoedig als mogelijk gerealiseerd (streefdatum 2030)*
- *Hierbij wordt rekening gehouden met:*
  - *een goede ruimtelijke ordening – bestaand/nieuw beleid*
  - *de impact op het elektriciteitsnetwerk (goede zon/windverhouding)*
  - *het bij elkaar brengen van vraag en aanbod (local for local)*
- *Voorgaande kan leiden tot andere en nieuwe (zoek)gebieden voor zowel zon als wind. Deze gebieden zien we als concrete invulling van het RES 1.0 bod en niet als nieuwe (wind)initiatieven zoals bedoeld in het coalitieakkoord. Het totale RES bod blijft gelijk.*
- *Voor het oppakken van de bevoegdheid blijft de windladder van toepassing.*

De provincie, net als alle gemeenten en waterschappen, heeft alle Gelderse RES'en vastgesteld. En heeft op 3 september 2024 (nogmaals) het besluit genomen dat zij vasthoudt aan het bod uit de RES 1.0. Dit betekent ook dat de provincie zowel de RES-regio's alsook de individuele gemeenten zal houden aan de in 2021 door de gemeenteraden vastgestelde opwekopgaven op de gemeentelijke grondgebieden.

In beantwoording van de agendavragen van de heer Hoftijzer d.d. 15-4-2024 hebben wij u gewezen op de windladder bij de Statenbrief 2021-868 en op provinciale besluitvorming als uiterste middel voor de uitvoering van de Regionale EnergieStrategie (RES).

In uw vraag noemt u "dat zij de realisatie van windinitiatieven gaat overnemen".
Wij willen u erop wijzen dat de provincie niet zelf windparken ontwikkelt en realiseert. Maar dat zij door de geldende kaders (RES 1.0 en Elektriciteitswet) genoodzaakt is een windpark te vergunnen, indien een gemeente weigert mee te werken aan het op tijd realiseren van voldoende windenergie.

De windladder houdt in dat de provincie de voorkeur heeft dat gemeenten het bevoegd gezag van haar overnemen. Het zelf opstellen van lokaal beleid biedt een gemeente de kans om regie te hebben over de inhoud en proces van de totstandkoming van windparken in haar gemeente. Tegelijkertijd is de provincie op basis van de Elektriciteitswet eraan gehouden om een windproject te vergunnen als een initiatiefnemer met een ontwikkeld plan zich bij de provincie meldt, indien er verder geen ruimtelijk belemmeringen zijn. Los van de openbare stukken wordt deze lijn zo goed als elk bestuurlijk en ambtelijk overleg naar voren gebracht.

Toelichting:
1. Agenda vragen (art. 34) zijn alleen bedoeld voor vragen over punten die op de agenda staan.
2. Schriftelijke vragen (art. 33) zijn vragen die niet bedoeld zijn voor punten die op de agenda staan.
3. Voor de overzichtelijkheid uw vragen in de daarvoor bestemde vakken plaatsen.

Iedere wethouder heeft in Nederland onderzoekplicht.

Vraag 3:

Kan de wethouder de raad inzage verschaffen in het kader van de actieve informatieplicht, over welke onderzoeken de wethouder inmiddels beschikt, die ons geruststellen en dan met name voor 100% goede gezondheid garantie van onze burgers, de vogelbescherming, de flora en faunabescherming, de 100% garantie dat er geen schadelijke stoffen in de lucht/water/grond en vooral mens terecht komen?
Wij zien graag een complete uitgebreide bundel met onderzoeken tegemoet.

Antwoord (in te vullen door college):

Deze onderzoeken zijn gedaan bij de nog vast te stellen landelijke normen en de daarbij uitgevoerde milieueffectrapportage. Bij het vrijgeven van de landelijke ontwerpnormen in oktober 2023 zijn deze vrijgegeven en hebben wij u daarover geïnformeerd. Verder is in het vast te stellen beleidsdocument een link opgenomen naar de documenten (voetnoot 2 op pagina 8).

Over de landelijke ontwerp-normen is indertijd een groot aantal zienswijzen ingediend en heeft ook de Commissie voor de milieueffectrapportage een advies afgegeven. Deze zienswijzen en adviezen moeten op landelijk niveau worden beoordeeld bij de vaststelling van de nieuwe landelijke normen. Wij gaan er van uit dat eventuele aanvullende of geactualiseerd onderzoeken daarbij ook worden vrijgegeven. Deze kunnen wij op dat moment vanzelfsprekend met u delen.

Daarnaast zijn er in opdracht van andere overheden in 2024 twee onderzoeken uitgevoerd naar emissies van Bisfenol A (BPA) vanuit windturbines. Uit beide onderzoeken blijkt dat de hoeveelheid BPA die door windturbines in het milieu terecht komt verwaarloosbaar klein is.

Witteveen + Bos onderzoek: open onderzoek hier.

Royal Haskoning DHV (RHDHV) open dit rapport hier

De Rijksoverheid houdt een online kennisdossier over windenergie bij waar overheden experts kennis halen en brengen. De Helpdesk Wind op Land is een samenwerking tussen ministeries, Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO), Nationaal Programma RES (NP RES), Interprovinciaal Overleg (IPO), Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), Unie van Waterschappen en Netbeheer NL.

Verschillende onderzoeken zijn openbaar beschikbaar op https://www.helpdeskwindopland.nl/.

Vraag 4:

Waarom staat er bij Communicatie wederom dat het in werking moet treden alvorens de nieuwe landelijk normen voor windturbines er zijn. U weet dat u dan motie M24-07 negeert.
Waarom respecteren het college de gezondheid van onze burgers niet en waarom deze belachelijke haast?
Hoe waarborgt in dit document, het college, de gezondheid van onze burgers?

Toelichting:
1. Agenda vragen (art. 34) zijn alleen bedoeld voor vragen over punten die op de agenda staan.
2. Schriftelijke vragen (art. 33) zijn vragen die niet bedoeld zijn voor punten die op de agenda staan.
3. Voor de overzichtelijkheid uw vragen in de daarvoor bestemde vakken plaatsen.

Antwoord:
Zie de beantwoording van vraag 1. Daarbij benadrukken wij dat in het beleidsdocument wordt voorgesteld om bij de toepassing van de nog vast te stellen landelijke windturbinebepalingen uit te gaan van het hoogste beschermingsniveau voor omwonenden.

Vraag 5:
Waar in het beleidsdocument grote windmolens lees ik waar het grote geld vandaan komt voor de investering en komt hiervoor een bankgarantie?

Antwoord:
Het nu voorliggende beleidsdocument richt zich met name op de ruimtelijke kaders voor grote windmolens in zoekgebied K. In verband met de vaststelling van de Energiewet als opvolger van onder meer de Elektriciteitswet zijn er andere wettelijke mogelijkheden ontstaan voor het organiseren van de (financiële) participatie. Zoals in het raadvoorstel is beschreven, willen wij die aan u voorleggen in een afzonderlijk raadsvoorstel over een gemeentelijke Verordening Lokaal Eigendom.

Vraag 6:
Waar in het beleidsdocument staat het doemscenario van faillissement omschreven en wie is dan uiteindelijk verantwoordelijk?

Antwoord:
Dit scenario is niet omschreven in het nu voorliggende beleidsdocument dat zich, zoals gezegd, met name richt op de ruimtelijke aspecten voor het realiseren van grote windmolens in zoekgebied K.

Vraag 7:
Hoe wordt de ontmanteling en het herstel van het gebied gewaarborgd, als deze nadien ernstig vervuild is?

Antwoord:
Met de eventuele initiatiefnemer worden hierover afspraken gemaakt in de te sluiten anterieure overeenkomst. Deze worden uiteindelijk ook verwerkt in de omgevingsvergunning, waarbij bij eventuele vervuilingen vanzelfsprekend het daarvoor geldende wettelijke regime van toepassing is.

CONCEPT

Toelichting:
1. Agenda vragen (art. 34) zijn alleen bedoeld voor vragen over punten die op de agenda staan.
2. Schriftelijke vragen (art. 33) zijn vragen die niet bedoeld zijn voor punten die op de agenda staan.
3. Voor de overzichtelijkheid uw vragen in de daarvoor bestemde vakken plaatsen.

gemeente Berkelland

Agendavragen (vragen ter voorbereiding van een vergadering) art. 34

Selectie bij meerdere initiatieven 5.3
Het lijkt me logisch dat naast het initiatief met de hoogste percentage lokaal eigendom als voorkeur initiatief naar voren komt, ook hierin meegewogen wordt welk initiatief het beste de gezondheidsrisico's waarborgt en de juiste financiële garanties kan stellen bij faillissement.
Maar belangrijker, de keus laten bepalen door de beide gemeenteraden van Berkelland en OostGelre.

Vraag 8:
Is het college bereid hierin een positieve invulling aan te geven?
Wilt u bij ja dit toelichten?
Wilt u bij nee dit toelichten?

Antwoord:
Ja, wij kunnen deze 3 aspecten meenemen in de verdere uitwerking en uitvoering. Bijvoorbeeld in de aanstaande verordening Lokaal Eigendom, procesafspraken bij initiatieven, en/of omgevingsvergunning.

In het kader van de informatieplicht.

Vraag 9:
Kunt u de raad schriftelijk informeren omtrent de gang van zaken rondom de netcongestie?
Liggen de afspraken omtrent planning en tijdige uitvoering vast, zoja hoe?

Antwoord:
Netcongestie is een landelijk probleem wat zich afspeelt op de verschillende niveaus in het netwerk van de netbeheerder. Afspraken hierover liggen vast in bovengemeentelijke besluiten, zoals het nationale Programma Energie Hoofdstructuur, MIEK en pMIEK. Wij hebben veelvuldig en goed contact met onze netbeheerder Liander over hun werkzaamheden in onze gemeente. Afgelopen najaar heeft Liander haar technische uitkomsten ambtelijk gedeeld van het traject Integraal Programmeren Achterhoek met provincie Gelderland en de 8 gemeenten.

Dit zijn we nu in Achterhoeks verband aan het uitwerken en geeft ons handvaten voor de uitvoering van de energietransitie voor na 2030. Tot 2030 is Liander vooral knelpunten in het huidige netwerk aan het oplossen.

Netcongestie treedt op wanneer de vraag naar transport van elektriciteit (zowel bij de aanbieder als afnemer) groter is dan de transportcapaciteit van het net. Netcongestie gaat dus over de momenten dat de piekvraag-/aanbod niet verwerkt kan worden door het netwerk. Bijvoorbeeld op hele zonnige dag als alle zonnepanelen leveren, of tussen 17-18u als mensen thuiskomen en de autoladen en gaan koken. Liander geeft aan dat windmolens zo goed als niet bijdragen aan deze piekmomenten op het netwerk. Windmolens zijn geen netcongestieveroorzakers. Sterker nog, ze helpen juist bij het op spanning houden van het netwerk op donkere momenten, omdat ze qua opwekprofiel complementair zijn aan zonne-energie.

Onderstaand twee sheets van een presentatie van Liander:

Toelichting:
1. Agenda vragen (art. 34) zijn alleen bedoeld voor vragen over punten die op de agenda staan.
2. Schriftelijke vragen (art. 33) zijn vragen die niet bedoeld zijn voor punten die op de agenda staan.
3. Voor de overzichtelijkheid uw vragen in de daarvoor bestemde vakken plaatsen.

gemeente Berkelland

Agendavragen (vragen ter voorbereiding van een vergadering) art. 34

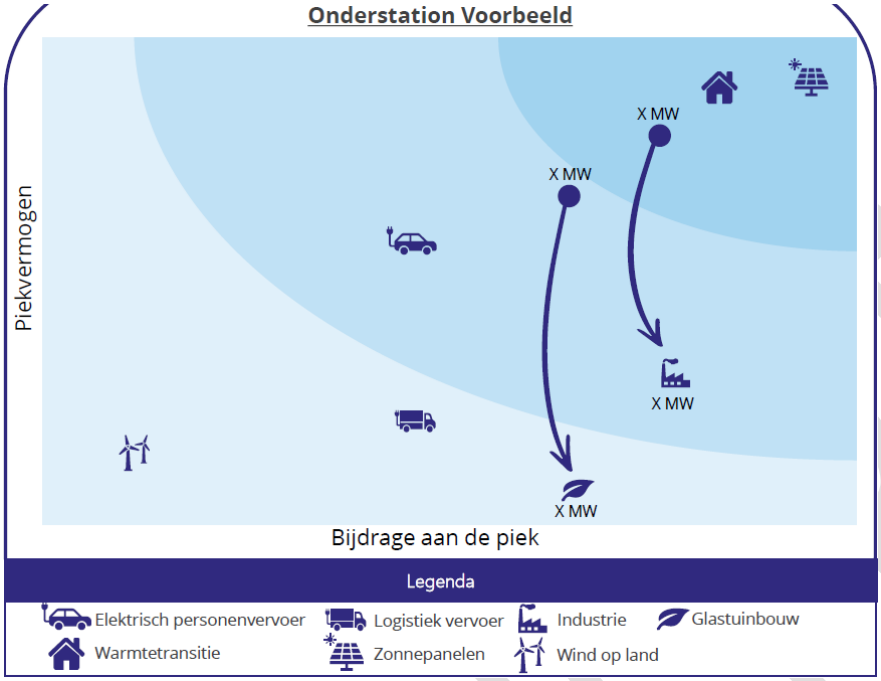

CONCEPT

Toelichting:
1. Agenda vragen (art. 34) zijn alleen bedoeld voor vragen over punten die op de agenda staan.
2. Schriftelijke vragen (art. 33) zijn vragen die niet bedoeld zijn voor punten die op de agenda staan.
3. Voor de overzichtelijkheid uw vragen in de daarvoor bestemde vakken plaatsen.

gemeente Berkelland

Agendavragen (vragen ter voorbereiding van een vergadering) art. 34

Duurzame opwek

Slimme oplossing	Wat is het?	Wat levert het op?
Evenwichtige verdeling zon & wind 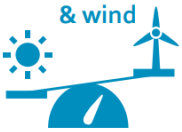	**Evenwichtige verdeling van zon & wind houdt in dat het opgestelde vermogen aan duurzame opwek per onderstation voor ca 50% uit zonnepanelen bestaat en voor ca 50% uit windturbines.** Zo wordt infrastructuur beter benut doordat zon en wind complementair zijn aan elkaar. Als de wind waait, schijnt de zon meestal niet. En op een zonovergoten dag waait het vaak niet. Voldoende gebruik maken van wind is vanuit het energiesysteem gezien wenselijk aangezien windturbines efficiënter gebruik maken van het elektriciteitsnet dan zonnepanelen. Het waait immers vaker dan dat de zon schijnt.	• Met dezelfde infrastructuur kan met windenergie tot wel 3x zoveel energie opgewekt worden als zon. • Door een 50/50 vermogensverdeling van zon en wind toe te passen, wordt de infrastructuur het meest efficiënt benut. Immers, de infrastructuur wordt dan zowel gebruikt als het hard waait én als de zon volop schijnt.

CONCEPT

Toelichting:
1. Agenda vragen (art. 34) zijn alleen bedoeld voor vragen over punten die op de agenda staan.
2. Schriftelijke vragen (art. 33) zijn vragen die niet bedoeld zijn voor punten die op de agenda staan.
3. Voor de overzichtelijkheid uw vragen in de daarvoor bestemde vakken plaatsen.

gemeente Berkelland

Agendavragen (vragen ter voorbereiding van een vergadering) art. 34

Vraag 10:
Hoe verantwoordt u de plaatsing van windturbines in een gebied met vele mooie vogelpopulaties, gezien het bewezen negatieve effect op vogelpopulaties en de mogelijke halvering van bepaalde soorten binnen 10 jaar?

Antwoord:
Voor een goed begrip: met het vaststellen van het beleidsdocument wordt nog geen vergunning verleend voor het plaatsen van windturbines.
Wel onderkent het beleidsdocument nadrukkelijk de aanwezigheid van weidevogels in het zoekgebied. Het vraagt daarom ook nadrukkelijk om aandacht voor weidevogels bij te verrichten ecologisch onderzoek.

Vraag 11:
Welke maatregelen neemt u om het 'windturbinesyndroom' bij omwonenden te voorkomen, gezien de vele gerapporteerde en erkende gezondheidsklachten WHO zoals slaapstoornissen, hoofdpijn en concentratieproblemen?

Antwoord:
In de milieueffectrapportage bij de totstandkoming van nieuwe landelijke windturbinebepalingen zijn gezondheidseffecten nader onderzocht en beoordeeld. Zoals gezegd steken wij bij de toepassing van de nog vast te stellen landelijke normen op voorhand in op een zo hoog mogelijk beschermingsniveau voor omwonenden. Dit willen we bereiken door de strengste geluidsnormen en de strengste afstandsnormen aan te houden en geen toepassing te geven aan de uitzonderingsmogelijkheden die de ontwerp-windturbinebepalingen in ieder geval nog kenden. Daarmee willen wij nadelen voor omwonenden zo goed mogelijk voorkomen.

Vraag 12:
Hoe rechtvaardigt u de plaatsing van windturbines binnen een straal van 1500 meter van woningen, wetende dat onderzoek aantoont dat dit de gezondheid en welzijn van vele omwonenden negatief beïnvloedt?

Antwoord:
Zoals gezegd worden de nieuwe landelijke windturbinebepalingen gebaseerd op een milieueffectrapportage, dit in tegenstelling tot de voorheen geldende milieunormen, waarin ook de gezondheidseffecten worden beschouwd. Ons voorstel steekt in op het hanteren van deze nog vast te stellen landelijke normen, zoals op afstand en geluid, gezegd zonder toepassing van de flexibiliteit die daarin wordt geboden.

CONCEPT

Toelichting:
1. Agenda vragen (art. 34) zijn alleen bedoeld voor vragen over punten die op de agenda staan.
2. Schriftelijke vragen (art. 33) zijn vragen die niet bedoeld zijn voor punten die op de agenda staan.
3. Voor de overzichtelijkheid uw vragen in de daarvoor bestemde vakken plaatsen.

gemeente Berkelland

Agendavragen (vragen ter voorbereiding van een vergadering) art. 34

CONCEPT

Toelichting:
1. Agenda vragen (art. 34) zijn alleen bedoeld voor vragen over punten die op de agenda staan.
2. Schriftelijke vragen (art. 33) zijn vragen die niet bedoeld zijn voor punten die op de agenda staan.
3. Voor de overzichtelijkheid uw vragen in de daarvoor bestemde vakken plaatsen.

gemeente Berkelland

Agendavragen (vragen ter voorbereiding van een vergadering) art. 34

Vraag 13:
Hoe garandeert u dat de geluidsoverlast 's nachts realtime onder de 39 dB(A) blijft, wetende dat bij hogere niveaus autonome en motorische hersenschorsreacties zijn geregistreerd?

Antwoord:
Bij de vergunningverlening voor eventuele windinitiatieven zullen voorschriften worden opgenomen waarna zal worden toegezien op de naleving daarvan. Deze voorschriften worden getoetst aan de dan geldende landelijke normen.

Vraag 14:
Welke maatregelen neemt u om de impact op kinderen te beperken, gezien de waarschuwing van de WHO over mogelijke cognitieve achteruitgang bij langdurige blootstelling aan hinderlijk repeterend omgevingsgeluid?

Antwoord:
Het beleidsdocument richt zich voor de beoordeling van eventuele toekomstige windinitiatieven op de toepassing van de nieuwe landelijke windturbinebepalingen die op hun beurt worden gebaseerd op een milieueffectrapportage. Uit de ontwerp-windturbinebepalingen valt niet af te leiden dat er specifieke normen worden gesteld ten aanzien van kinderen of andere groepen van omwonenden. Zij richten zich namelijk vooral op het effect van windturbines op windturbinegevoelige gebouwen.

Vraag 15:
Welke onafhankelijke veldonderzoeken zijn er uitgevoerd in Nederland naar de verspreiding van toxische stoffen (oa BPA) en microplastics door windturbines, en hoe worden deze resultaten meegenomen in de besluitvorming?

Antwoord:
Bij het antwoord op vraag 3 hebben wij verwijzingen toegevoegd naar onderzoeken hierover. Bij toekomstige concrete initiatieven zullen wij vragen om onderzoeken om te kunnen beoordelen of een eventueel initiatief kan voldoen aan de dan geldende landelijke normen. Zeker wanneer daarbij ook een milieueffectrapportage aan de orde is, zal op gezondheidseffecten worden gelet.

CONCEPT

Toelichting:
1. Agenda vragen (art. 34) zijn alleen bedoeld voor vragen over punten die op de agenda staan.
2. Schriftelijke vragen (art. 33) zijn vragen die niet bedoeld zijn voor punten die op de agenda staan.
3. Voor de overzichtelijkheid uw vragen in de daarvoor bestemde vakken plaatsen.

Provinciale lijn bij voortgang RES'en

Beslispunten:

1 Vaststellen provinciale lijn op de voortgang van de RES'en:
- We houden vast aan het RES 1.0 bod van elke regio
- Dit bod wordt ingevuld met tijdig realiseerbare duurzame energie projecten, momenteel zijn dat voornamelijk zon en wind
- Het bod wordt zo spoedig als mogelijk gerealiseerd
- Hierbij wordt rekening gehouden met:
  - een goede ruimtelijke ordening – bestaand/nieuw beleid
  - de impact op het elektriciteitsnetwerk (goede zon/windverhouding)
  - het bij elkaar brengen van vraag en aanbod (local for local)
- Voorgaande kan leiden tot andere en nieuwe (zoek)gebieden voor zowel zon als wind. Deze gebieden zien we als concrete invulling van het RES 1.0 bod en niet als nieuwe (wind)initiatieven zoals bedoeld in het coalitieakkoord. Het totale RES bod blijft gelijk.
- Voor het oppakken van de bevoegdheid blijft de windladder van toepassing.

Publiekssamenvatting

We werken samen met de energieregio's aan het overschakelen op zonne-en windenergie op land als vervanging voor elektriciteit opgewekt met aardgas of steenkool. In een Regionale Energie Strategie (RES) hebben alle energieregio's in 2021 een bod voor duurzame energieopwekking met zonne- en windenergie op land gedaan, de RES 1.0. Samen kijken we nu of er aanpassingen van de RES 1.0 nodig zijn.
Gedeputeerde Staten hebben voor dit vervolg hun lijn vastgesteld. Deze lijn geeft duidelijkheid aan de RES-partners hoe de provincie tegen het vervolg aankijkt.
De provincie wil vasthouden aan het bod uit de RES 1.0, waarbij rekening gehouden wordt met:
- hoe de projecten passen in de ruimte;
- de gevolgen voor het elektriciteitsnetwerk;
- en het zoveel mogelijk realiseren van projecten daar waar ook vraag naar elektriciteit is.

Datum vergadering: 3 september 2024
Portefeuillehouder: Ans Mol-van de Camp
Zaaknummer: 2020-003057
Inlichtingen bij: Provincieloket, 026 359 99 99

provincie Gelderland

1 Aanleiding

De 6 RES regio's zijn bezig met bepalen of zij de RES'en 1.0 wel of niet gaan actualiseren. Actualisatie van de RES'en wordt herijken genoemd. Voor herijking kunnen meerdere aanleidingen zijn zoals netcongestie en veranderend beleid zoals de voorkeursvolgorde zon. Wij hebben in ons beleid, coalitieakkoord en uitspraken bij (bestuurlijke) overleggen (deels) al onze kijk op een herijking gegeven. In deze GS-brief willen we de provinciale kijk/lijn op het herijkingsproces vastleggen zodat duidelijkheid ontstaat wat de provinciale lijn is. Dit helpt de RES regio's bij de herijking. De lijn is in het blauwe omrande kader onder 2.1 opgenomen.

2 Argumenten voor en tegen

Een duidelijke, bestendige lijn werkt zowel intern als extern goed. Iedereen weet wat de lijn van de provincie is. Onze ambtenaren dragen die lijn uit naar onze RES partners en kunnen vasthouden aan de lijn als de gedeputeerde vervangen wordt bij bestuurlijke overleggen in de regio's. De wethouders van de gemeenten hebben eerder al aangegeven een duidelijke lijn te waarderen: gedeputeerde Mol heeft in een bestuurlijk overleg eind 2023 en een wethoudersbijeenkomst begin 2024 een duiding van het coalitieakkoord met betrekking tot de RES'en gegeven.

Bij het eventueel herijken van de RES'en kan het voorkomen dat het behalen van de doelstelling anders wordt ingevuld dan bij de RES 1.0. De regio Groene Metropool Regio Arnhem-Nijmegen werkt bijvoorbeeld aan meer zoekgebieden voor windenergie om zo de zon/wind verhouding te verbeteren. Wij hebben ons daar ook aan gecommitteerd, zie motie 21M37. Volgens eerdere uitspraken van ons moet dit kunnen: het bod (van de hoeveelheid energie opwek in TWh) staat vast, de invulling daarvan niet. Ook het coalitieakkoord geeft aan dat 'We benutten de milieueffectrapportages die komen voor het aanpassen van de zoekgebieden. Veranderende omstandigheden en inzichten moeten een plek krijgen in regionale energie strategieën'. Maar in het coalitieakkoord staat ook dat 'We willen geen nieuwe windturbine initiatieven'.
Gelet hierop kan afgevraagd worden of windparken die nodig zijn om de RES 1.0 doelstelling te halen, maar nog niet in de RES 1.0 stonden, als nieuw gezien worden? Of zoals we eerder hebben gecommuniceerd, dat ze onderdeel zijn van concretisering van de bestaande RES 1.0 afspraken omdat ze nodig zijn om het RES-bod te halen.
Omdat de gesprekken voor de herijking van de RES'en met de RES-partners komende tijd concreter worden, vraagt dit meer provinciale duiding.

2.1 Provinciale lijn

In het volgende kader is de provinciale lijn opgenomen. Het betreft een provinciale kijk op hoofdlijnen. We gaan hier samen met onze RES-partners bij een eventuele herijking mee aan de slag. Warmte, dat ook in de RES is opgenomen, is hierbij buiten beschouwing gelaten.

Provinciale lijn – voortgang RES'en

- We houden vast aan het RES 1.0 bod van elke regio
- Dit bod wordt ingevuld met tijdig realiseerbare duurzame energie projecten, momenteel zijn dat voornamelijk zon en wind
- Het bod wordt zo spoedig als mogelijk gerealiseerd (streefdatum 2030)
- Hierbij wordt rekening gehouden met:
    - een goede ruimtelijke ordening – bestaand/nieuw beleid
    - de impact op het elektriciteitsnetwerk (goede zon/windverhouding)
    - het bij elkaar brengen van vraag en aanbod (local for local)
- Voorgaande kan leiden tot andere en nieuwe (zoek)gebieden voor zowel zon als wind. Deze gebieden zien we als concrete invulling van het RES 1.0 bod en niet als nieuwe (wind)initiatieven zoals bedoeld in het coalitieakkoord. Het totale RES bod blijft gelijk.
- Voor het oppakken van de bevoegdheid blijft de windladder van toepassing.

3 Financiële gevolgen

N.v.t.

4 Risico's

Mogelijk risico is dat de RES-partners onze lijn niet delen. De RES'en zijn een product van samenwerking tussen veel partijen. Wij zijn er daar (maar) één van. Daarom moet in onderling overleg bekeken worden wat er gaat gebeuren. Het kan dus zijn dat afgeweken wordt van onze lijn. Dat gebeurt dan wel in onderling overleg en met onze instemming. Welke afwijkingen dit zouden kunnen zijn, is nu niet bekend. Dit is onderdeel van het herijkingsproces. Bij voor te stellen grote afwijkingen zullen die eerst aan Gedeputeerde Staten worden voorgelegd.

5 Participatie en communicatie

De provinciale lijn wordt ambtelijk met de procesregisseurs van elke regio gedeeld. Ook wordt deze zowel ambtelijk als bestuurlijk, in het BOSGRES overleg, toegelicht. In het proces van (al dan niet) herijken wordt de lijn dan verder besproken, en meegenomen, met onze RES partners, waaronder de gemeenten.

6 Vervolgproces

De provinciale lijn is invoer voor een eventueel herijkingsproces. We volgen hier de processen van de verschillende regio's.

Mijn naam is Bram Pape, 45 jaar wonend en werkend in Voor-Beltrum (zoekgebied K)
Ik spreek in op persoonlijke titel
De afgelopen 4 jaar heb ik net als u, kennis gemaakt met de vele uitdagingen van deze energietransitie. Mijn bijdrage hierin heb ik gedaan als inwoner middels deelname aan de DET, (dialoogplatform energietransitie) een burgerinitiatief waar de wethouder zelf ook betrokken bij is geweest en achter staat.
Een van de uitkomsten uit deze DET is het zogenoemde “feiten en cijfers” onderzoek.

Een mooie graadmeter om de relevantie, maar voor mij als inwoner vooral begrip en evt. draagvlak te creëren. En dit ik praktisch begrijpelijke Jip en Janneke taal.
Op 7-2-2022 zijn deze “feiten en cijfers” op verzoek van de raad zelf ook aan de gepresenteerd. U heeft toen aangegeven deze informatie relevant te vinden, en graag periodiek, zelfs jaarlijks, geüpdate zou willen worden omdat dit u zou helpen in het beslisproces. Dit is intussen meer dan 3 jaar geleden.

Mijn punt:
Beste raad,
Zou u de wethouder willen vragen of en hoe in dit beleidsdocument het actuele verbruik, reeds duurzame opwek en dus als resultante de opwekbehoefte van onze eigen gemeente, wordt gemonitord en wordt geborgd.
Nogmaals niet alleen met als doel te weten waar we windmolens voor neerzetten, maar voor mij als inwoner begrip en daarmee draagvlak creëren.
Want met een ooit opgemaakt akkoord van Groenlo, en een RESopagave kan ik als eenvoudige burger niets mee.

Verslag van de ter inzage legging van het ontwerp-"Beleidsdocument grote windmolens (Gemeente Oost Gelre en Gemeente Berkelland)"

Inhoud

I. Publicatie ter inzage legging ontwerp-Beleidsdocument
II. Schriftelijke zienswijzen over het ontwerp-Beleidsdocument
III. Adviezen van instanties
IV. Beoordeling van de zienswijzen over het ontwerp-Beleidsdocument
V. Beoordeling van de adviezen over het ontwerp-Beleidsdocument
VI. Ambtshalve aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-Beleidsdocument

Versie bij raadsvoorstel (GEWIJZIGD)

I. Publicatie ter inzage legging ontwerp-Beleidsdocument

De ter inzage legging van het ontwerp van het “Beleidsdocument grote windmolens (Gemeente Oost Gelre en Berkelland)” is op 22 mei 2024 bekendgemaakt via een publicatie in het Berkelbericht, de gemeentelijke katern bij het huis-aan-huisblad “Achterhoek Nieuws”. In de publicatie is aangegeven dat iedereen van 23 mei tot en met 3 juli 2024 bij de gemeente Berkelland zienswijzen kon indienen over het ontwerp-Beleidsdocument en op welke manier dat mogelijk was. Deze publicatie is op 22 mei 2024 ook geplaatst in het digitaal uitgegeven Gemeenteblad (nr. 218645 en nr. 216942). Via de laatstgenoemde editie konden het ontwerp-beleidsdocument en de bijbehorende documenten ook digitaal worden benaderd. Dit laatste was overigens ook mogelijk via de gemeentelijke website.

De gemeente Oost Gelre heeft het ontwerp-beleidsdocument tegelijkertijd ter inzage gelegd en deze terinzagelegging ook bekendgemaakt via haar Gemeenteblad en huis-aan-huisbladen. Het ontwerp-beleidsdocument was ook via de website van de gemeente Oost Gelre te lezen.

Ontwerp-beleidsdocument grote windmolens (gemeente Oost Gelre en Berkelland)

Op 14 mei 2024 besloot de gemeenteraad van Berkelland om het ontwerp van het “Beleidsdocument grote windmolens (gemeente Oost Gelre en gemeente Berkelland)” ter inzage te leggen. Dit ontwerp-beleidsdocument bevat beleidskaders voor de realisatie van grote windmolens in de zoekgebieden K en I (i). Daarbij ligt zoekgebied K in het buitengebied van beide gemeenten tussen de kernen Ruurlo, Beltrum, Groenlo en Zieuwent. Verder ligt zoekgebied I ten zuiden van Vragender nabij de grens van de gemeenten Oost Gelre, Winterswijk en Aalten.

Inzage
Van donderdag 23 mei tot en met woensdag 3 juli 2024 ligt het ontwerp van het “Beleidsdocument grote windmolens (gemeente Oost Gelre en Berkelland)” ter inzage in het gemeentehuis, Marktstraat 1 in Borculo. Ook kunt u de ontwerp-beleidsregel en de bijbehorende stukken digitaal bekijken via het digitale publicatieblad op officielebekendmakingen.nl. De documenten hangen als 'Bekijk documenten’ aan deze publicatie (zie linker kolom).

Zienswijze
Binnen deze termijn van zes weken kan iedereen zijn mening geven over deze ontwerpbeleidsregel. Dit heet het indienen van zienswijzen. U kunt schriftelijk zienswijzen indienen door een brief te sturen naar burgemeester en wethouders van Berkelland, Postbus 200, 7270 HA in Borculo. Voor het indienen van mondelinge zienswijzen kunt u via telefoonnummer 0545 250 250 contact opnemen met de gemeente. Deze publicatie en het ontwerp van de beleidsregel kunt u ook vinden via de gemeentelijke website www.gemeenteberkelland.nl/zoekgebiedk/.

Versie bij raadsvoorstel (GEWIJZIGD)

II. Schriftelijke zienswijzen over het ontwerp-Beleidsdocument

Binnen de termijn van ter inzage legging zijn 26 brieven met schriftelijke zienswijzen ingediend over het ontwerp-Beleidsdocument. Van de gelegenheid tot het inbrengen van mondelinge zienswijzen is geen gebruik gemaakt. Schriftelijke zienswijzen zijn ingediend door:

1. Beltrum (brief van 9 juni 2024, ontvangen op 18 juni 2024);
2. Lievelde (brief van 21 juni 2024, per mail ontvangen op 24 juni 2024);
3. Ruurlo (ongedateerde brief, ontvangen op 25 juni 2024);
4. Prowind B.V., Assendorperdijk 1, 8012 EG in Zwolle (brief van 25 juni 2024, ontvangen op 26 juni 2024);
5. Bedelaarsdijk 6, 7261 RZ in Ruurlo (ongedateerde brief, ontvangen op 30 juni 2024);
6. Beltrum (brief van 1 juli 2024, per mail ontvangen op 1 juli 2024);
7. Ruurlo (brief van 1 juli 2024, per mail ontvangen op 2 juli 2024 en per post ontvangen op 11 juli 2024);
8. Beltrum (ongedateerde brief, ontvangen op 2 juli 2024);
9. Groenlo (ongedateerde brief, ontvangen op 2 juli 2024);
10. Weidevogelvereniging Achterhoek Lichtenvoorde (brief van 2 juli 2024, per mail ontvangen op 2 juli 2024);
11. Beltrum (brief van 2 juli 2024, ontvangen 3 juli 2024);
12. Beltrum (brief van 1 juli 2024, ontvangen op 3 juli 2024);
13. Geesteren (brief van 3 juli 2024, ontvangen op 3 juli 2024);
14. Beltrum (brief van 3 juli 2024, ontvangen op 3 juli 2024);
15. Beltrum (brief van 1 juli 2024, ontvangen op 3 juli 2024);
16. Beltrum (brief van 2 juli 2024, per mail ontvangen op 3 juli 2024 en per post ontvangen op 5 juli 2024);
17. Provincie Gelderland, Postbus 9090, 6800 GX in Arnhem (brief van 2 juli 2024, per mail ontvangen op 3 juli 2024);
18. RES Achterhoek (brief van 3 juli 2024, per mail ontvangen op 24 juli 2024);
19. Ruurlo (brief van 2 juli 2024, ontvangen op 3 juli 2024);
20. Pure Energie Wind B.V., Postbus 3141, 7500 DC in Enschede (brief van 3 juli 2024, per mail ontvangen op 3 juli 2024);
21. Neede (brief van 30 juni 2024, ontvangen op 2 juli 2024);.
22. Beltrum (brief van 28 juni, ontvangen op 2 juli 2024);
23. Beltrum (brief van 30 juni, ontvangen op 2 juli 2024);
24. Beltrum (brief van 29 juni, ontvangen op 2 juli 2024);
25. Lievelde (ongedateerde brief, bij de gemeente Oost Gelre ontvangen op 2 juli 2024);

Versie bij raadsvoorstel (GEWIJZIGD)

26. Lievelde (ongedateerde brief, bij de gemeente Oost Gelre ontvangen op 4 juli 2024).

De twee laatstgenoemde brieven spreken expliciet uit dat de daarin opgenomen zienswijzen zich niet alleen richten tot de gemeente Oost Gelre, maar ook tot de gemeente Berkelland.

De zienswijzen worden samengevat en beoordeeld in hoofdstuk IV van dit verslag. De beoordeling gebeurt grotendeels per thema. Als de zienswijzen ook onderdelen bevatten die bij deze thema's niet aan bod komen, dan worden deze onderdelen beoordeeld in een aanvullende beoordeling per zienswijze.

De gemeente Oost Gelre beoordeelt daarom ook de zienswijzen die uitsluitend aan haar zijn gericht en ook bij haar zijn ingediend. Bij de gemeente Oost Gelre werden overigens 15 zienswijzen ingediend. Daarvan waren er 2 mede gericht aan de gemeente Berkelland (zienswijze 25 en 26) en waren er 6 indieners die gelijkluidende zienswijzen richtten tot de gemeente Berkelland (zienswijzen 4, 9, 10, 17, 18 en 20).

Versie bij raadsvoorstel (GEWIJZIGD)

III. Adviezen van instanties

Binnen de termijn van ter inzage legging is één mailbericht binnengekomen met adviezen over het ontwerp-Beleidsdocument. Dit mailbericht was afkomstig van het Waterschap Rijn en IJssel, Postbus 148, 7000 AC in Doetinchem (mail ontvangen op 17 juni 2024).

Dit advies wordt beoordeeld in hoofdstuk V van dit verslag.

Versie bij raadsvoorstel (GEWIJZIGD)

IV. Beoordeling van de zienswijzen over het ontwerp-Beleidsdocument

- Samenvatting van de ingediende zienswijzen

Bij de samenvatting en beoordeling van zienswijzen over het ontwerp-Beleidsdocument die door particuliere personen zijn ingediend, worden deze personen aangeduid als ‘indiener(s)’.

Zienswijze 1:
Samenvatting
Indiener geeft aan dat in het ontwerp-Beleidsdocument de gezondheidsrisico’s van windmolens onvoldoende zijn meegenomen en dat windmolens een ernstige aantasting zullen opleveren voor het karakteristieke en historische landschap en de flora en fauna van Berkelland en Oost Gelre en daarmee voor de natuur, de leefbaarheid en het toerisme in beide gemeenten. Verder wijst indiener op de problemen met de bestaande netwerkinfrastructuur waardoor de komst van windmolens negatieve gevolgen heeft voor bedrijven en huishoudens. Tenslotte wijst indiener op alternatieve energiebronnen zoals zonnepanelen op daken en het plaatsen van windmolens op zee.

Zienswijze 2 en (deels) 14:
Samenvatting
Indiener woont in zoekgebied K en stelt vast dat dat het ontwerp-Beleidsdocument zich voor de gemeente Berkelland alleen richt op zoekgebied K. Indiener is van mening dat het raadsbesluit daartoe moet worden herzien en dat het beleidsdocument voor heel Berkelland zou moeten gaan gelden. Daarbij vindt indiener het niet terecht dat twee andere zoekgebieden in Berkelland op voorhand afvallen.
Verder geeft indiener aan dat het ontwerp-Beleidsdocument niet vermeldt of windmolens rendabel te realiseren zijn, terwijl de kosten van het aansluiten op het hoogspanningsnet in zoekgebied K extra hoog zullen zijn vanwege de grote afstand tot het onderstation in Borculo. Tenslotte brengt indiener in dat het recht op financiële participatie niet alleen mag gelden voor inwoners van het zoekgebied, terwijl het beter zou zijn geweest als eerst de vaststelling van de landelijke normen zou zijn afgewacht.

Zienswijze 3:
Samenvatting
Indiener wijst op de gezondheidsrisico’s van windturbines vanwege het veroorzaken van fijnstof en kankerverwekkende stoffen zoals Bisfenol A en polyurethaan in een groot gebied. Verder wijst indiener op diverse vormen van geluidsoverlast en de nadelige gezondheidseffecten daarvan. Indiener geeft daarbij aan dat de Nederlandse geluidsnormering de bewoners niet beschermt waardoor de gezondheid van bewoners vogelvrij is verklaard.

Zienswijze 4:
Samenvatting
Prowind B.V. geeft aan dat het ontwerp-Beleidsdocument veelal aansluit bij bestaande wetten, kaders en afspraken en onderschrijft het belang van goede participatie. Zij geeft verder aan dat de vuistregel over geluidsniveaus en tiphoogte in de praktijk wel anders uitpakt dan aangegeven in het ontwerp-Beleidsdocument. Om verkeerde verwachtingen te voorkomen, vraagt Prowind daarom om aangepaste afbeeldingen op te nemen in het vast te stellen beleidsdocument. Tenslotte roept zij de gemeente op om door te pakken

Kopie bij raadsbesluit (GEWIJZIGD)

met de uitvoering van het windbeleid, dit met het oog op het behalen van de doelen uit de Regionale Energiestrategie (RES) en het Klimaatakkoord.

Zienswijze 5:
Samenvatting
Indiener verzoekt de gemeenten om geen onomkeerbare, schadelijke besluiten te nemen en te stoppen met de plannen voor extreem grote, industriële windturbines maar te kiezen voor een alternatief windbeleid, zónder schadelijke gevolgen voor bewoners, landschap en natuur. Daarbij geeft indiener aan:

- dat er onvoldoende rekening wordt gehouden met de belangen van bewoners
- dat er geen ruimte én geen draagvlak is voor industriële windturbines;
- dat het toelaten van deze windindustrie een bedreiging vormt voor onze leefomgeving.
- dat is aangetoond dat de doelen voor duurzame energie en CO_2-reductie ook zónder de beoogde windturbines worden gehaald;
- dat de windenergie die extra nodig is beter op zee kan worden gerealiseerd;
- dat de gemeenten het belang van hun burgers voorop moeten stellen en moeten kiezen voor een verstandig en eerlijk beleid, dat níet ten koste gaat van bewoners, natuur en landschap;
- dat gemeenten die keuze hebben, want gemeenten zijn op geen enkele wijze verplicht om windindustrie toe te laten;

Verder benoemt indiener als nadelige effecten van het plaatsen van windmolens het veroorzaken van waardevermindering van woningen, van landschapsvervuiling, van gezondheidsklachten en van slagschaduw van de wieken.

Zienswijze 6, 12 en (deels) 16:
Samenvatting
Indieners geven aan dat er in beide gemeenten onder de inwoners geen draagvlak bestaat voor grote windmolens en dat deze niet passen in het karakteristieke Achterhoekse coulisselandschap. Verder geven zij aan dat compenserende maatregelen dat niet kunnen verhelpen en het wenselijk is om eerst alle alternatieven te onderzoeken voordat een windinitiatief in overweging wordt genomen.
Indieners brengen daarnaast in dat de gezondheidrisico's voor omwonenden, evenals de effecten van laagfrequent geluid, worden onderschat en dat de effecten van grote windmolens onvoldoende zijn onderzocht. Verder geven zij aan dat de nieuwe landelijke normen onvoldoende bescherming bieden en Nederland lagere normen hanteert dan andere landen of de EU-richtlijnen. Zij wijzen daarnaast op de negatieve effecten van windmolens in zoekgebied K voor weidevogels en op de hoge waardevermindering van woningen. Ook geven indieners aan dat windmolens op land niet nodig zijn voor het behalen van de RES-doelstellingen en er een alternatief bestaat in het bouwen van windmolens op zee. Tenslotte brengen indieners in dat het bouwen van windmolens naar de toekomst toe veel afval oplevert en dus niet bepaald duurzaam is.

Zienswijze 7:
Samenvatting
Indieners merken op dat het ontwerp-Beleidsdocument zich richt op het plaatsen van voor de offshore bedoelde windmolens op land, en daarmee tussen bewoners, terwijl nog absoluut onduidelijk is welke gevolgen dat heeft. Zij spreken de hoop uit dat het gemeentebestuur zich niet zal verschuilen achter blijkbaar ongeschikte regelgeving en geven met voorbeelden aan dat de geluidsnormering veel te ruim is. Zij geven mee om:

- extra te focussen op efficiënt gebruik van energie en verduurzaming;
- energie-verslindende industrie te verplichten om te voorzien in eigen energie-opwek;
- kleinere windmolens te plaatsen en de offshore-windmolens op zee te laten;

Vastgesteld (GEWIJZIGD)

- de energie van zonneparken te bufferen in waterstofopslag en zonne-opwekking uit te breiden;
- andere energiebronnen te overwegen zoals geothermische energie/aardwarmte;

Afsluitend vragen indieners om de plaatsing van offshore-windmolens in het landschap te heroverwegen omdat de negatieve effecten daarvan op gezondheid, natuur en levenskwaliteit te groot zijn om te negeren.

Zienswijze 8:
Samenvatting
Indiener geeft aan dat het ontwerp-Beleidsdocument niet aangeeft op welk onderverdeelstation de mogelijke windmolens worden aangesloten, waarbij het aansluiten daarop hoge kosten met zich meebrengt en op de exploitatie zal drukken. Verder vraagt indiener naar de stand van zaken over het intrekken van de laagvliegroute Linkroute 10A. Indiener vraagt zich verder af hoe milieuvriendelijk windmolens zijn vanwege het gebruik van duizenden liters afgewerkte olie en de stoffen die vrijkomen door slijtage van de coating op de rotorbladen. Indiener spreekt zich tenslotte uit tegen bovenwettelijke eisen voor landschappelijke inpassing van windmolens omdat dat weer extra druk geeft op toch al schaarse landbouwgrond.

Zienswijze 9:
Samenvatting
Indiener richt zich met name op paragraaf 4.2 uit het ontwerp-Beleidsdocument dat zich richt op participatie en financiële participatie en geeft aan dat deze tegenstrijdigheden en vaagheden bevat. Daarmee is het beoogd beleid op dit punt volgens indiener nog slechter dan bij de zonneparken en bovendien boterzacht als het gaat om diverse aspecten van procesparticipatie en financiële participatie en om begrippen zoals lokaal eigendom en lokaal eigenaarschap. Indiener stelt vragen over de procesparticipatie en het lokaal eigendom.

Zienswijze 10:
Samenvatting
Weidevogelvereniging Achterhoek brengt in dat het toelaten van grootschalige windmolens in het Beltrumse Veld onwenselijk is vanwege de aanwezigheid van belangrijke vogelgebieden voor relatief veel zeldzaam geworden en bedreigde akker- en weidevogels. Zij geeft aan dat het plaatsen van windmolens in open gebieden vaak op gespannen voet staat met het belang van de vogelbescherming en voor vogels leidt tot directe sterfte, verlies van leefgebied en barrièrevorming. Daarbij merkt zij op dat het plaatsen van windmolens niet strookt met het gemeentelijk streven naar biodiversiteit en dat de gemeente het gebied heeft aangewezen als weidevogelgebied maar deze beschermde status later stilzwijgend heeft opgeheven vanwege plannen voor windmolens. Weidevogelvereniging Achterhoek wijst er op dat de gemeenten van mening zijn dat het plaatsen van windmolens kan samengaan met het natuurbelang, terwijl de Vogelbescherming Nederland op een hele andere conclusie uitkomt. Zij vraagt om het belang van het Beltrumse Veld daarom nadrukkelijk mee te nemen in het windbeleid. De Weidevogelvereniging wijst daarbij met name op het bescherming van soorten zoals de wulp en de grutto en verzoekt om Achterhoek-breed onderzoek te doen naar mogelijk andere locaties voor windenergie. Ook geeft zij aan dat de ervaring heeft geleerd dat compenserende of mitigerende maatregelen niet werken bij het plaatsen van windmolens en dat ook trekvogels veel last hebben van windmolens. De Weidevogelvereniging merkt tenslotte op dat het gemeentelijk windbeleid grondig moet worden getoetst aan de wet- en regelgeving op dit gebied (Wet natuurbescherming, Wet ruimtelijke ordening) en aan de uitkomsten van het provinciale milieueffectrapport.

Voorstel raadsvoorstel GEWIJZIGD

Zienswijze 11:
Samenvatting
Indiener geeft aan tegen het plaatsen van windmolens in zoekgebied K te zijn vanwege de korte afstand tot de woning, geluidhinder, de hinder voor dieren, slagschaduw, belemmering van het uitzicht en overlast door de bouw van de windmolens. Verder geeft indiener aan dat het rendement te laag is.

Zienswijze 12 (zie zienswijze 6):
Samenvatting
De zienswijzen van indiener komen overeen met de zienswijzen van indiener 6. Om die reden wordt verwezen naar de samenvatting, de beoordeling en de conclusies bij zienswijzen 6.

Zienswijze 13:
Samenvatting
Indiener richt de zienswijzen vooral op de meer praktische uitwerking van dit document vanuit de ervaringen met de zonneparken als het gaat om de vergunningverlening, het overleg met de directe omgeving en de handhaving. Aangegeven wordt dat het ontwerp-beleidsdocument geen zodanig heldere uitgangspunten kent die als selectie-tool kunnen dienen of kunnen borgen dat er ook sprake blijft van lokaal eigendom. Verder vragen de zienswijzen om verduidelijking van de paragrafen 2.1, 2.4.1, 4.1.3, 4.1.4, 4.1.6, 4.1.7, 4.2 en 4.3 en om daarbij aan te geven welke rol de gemeente daarbij zal nemen.

Zienswijze 14 (zie zienswijze 2):
Samenvatting
De zienswijzen van indiener komen voor wat betreft de eerste vier onderdelen bijna letterlijk overeen met de zienswijzen van indiener 2. Om die reden wordt verwezen naar de samenvatting, de beoordeling en de conclusies bij zienswijzen 2.
Wel vraagt indiener meer nadrukkelijk om nader te motiveren waarom de gemeenteraad van Berkelland er op 16 februari 2022 voor heeft gekozen om grote windmolens alleen in zoekgebied K toe te laten en het ontwerp-beleidsdocument dus niet van toepassing is op het overige gemeentelijke grondgebied.
Verder vraagt indiener om pas na de vaststelling van de landelijke windturbinebepalingen definitief te besluiten waar het zoekgebied binnen de gemeente past, dit omdat dat een veel logischer volgorde is die ten goede komt aan begrip en participatie. Tenslotte geeft indiener aan dat het voor iedereen veel logischer is om energie op te wekken waar deze wordt gebruikt en dat industriële windmolens daarom op of nabij industriegebieden thuishoren.

Zienswijze 15:
Samenvatting
Indiener brengt in dat het niet aangaat om windmolens toe te laten nabij een weidevogelgebied waarvan om onduidelijke de beschermde status is vervallen. Verder zullen zij zorgen voor geluidsoverlast voor omwonenden en voor een visuele verstoring van het landschap en de natuurlijke schoonheid van het gebied. Indiener geeft ook aan dat sprake zal zijn van slagschaduw en geluid die tot gezondheidsklachten zullen leiden en dat de komst van windmolens zal leiden tot waardevermindering van woningen.
Indiener verzoekt tenslotte om alternatieve locaties te overwegen zoals op zee, met een minder grote impact op de omgeving, de lokale gemeenschap en het milieu.

Versie ter inzage voorstel (GEWIJZIGD)

Zienswijze 16 (zie ook zienswijze 6):
Samenvatting
Indiener brengt in dat het proces dat leidde tot het ontwerp-beleidsdocument grotendeels sturend is uitgevoerd en tijdens de participatiebijeenkomsten onvoldoende aandacht bestond voor de belangen en zorgen van de bewoners en de direct omwonenden van zoekgebied K. Daarbij leken de gastsprekers geselecteerd om het proces vooral niet te verstoren en bezaten zij op hun thema's onvoldoende kennis om vragen afdoende te kunnen beantwoorden. Verder was de GGD slechts passief aanwezig bij de thema-avond over gezondheid en is er geen tweede avond gehouden over dat thema terwijl dat wel was toegezegd en bewoners van het zoekgebied daar ook zelf sprekers mochten inbrengen.
Indiener geeft aan dat windmolens niet passen in het grootste weidevogelgebied van de Achterhoek of in het Achterhoekse coulissenlandschap. Voor het overige komen de zienswijzen van indiener overeen met de zienswijzen van indiener 6. Om die reden wordt voor de beoordeling daarvan verwezen naar de samenvatting, de beoordeling en de conclusies bij zienswijzen 6.

Zienswijze 17:
Samenvatting
De provincie Gelderland vraagt om tekstwijzigingen door te voeren in de passage over het niet-gealloceerde deel van de Achterhoekse RES-opgave. Verder brengt de provincie in dat zij bevoegd gezag is voor de vestiging van windparken (5-100 MW) en de gemeente dus niet alleen kan bepalen waar windparken gerealiseerd kunnen worden. Ook geeft zij aan dat het niet aan de gemeente is om zoekgebieden te laten afvallen maar dat het wel of niet laten afvallen van zoekgebieden in RES-verband gebeurt. Daarbij zijn de ruimtelijke uitgangspunten van de provincie leidend en niet die van de gemeenteraad, aldus de provincie, terwijl de voorkeur bestaat om de RES-opgave in te vullen in de zoekgebieden maar de provinciale milieueffectrapportage (PlanMER) aanleiding kan geven tot aanpassing, uitbreiding of inperking van de zoekgebieden uit RES1.0. Verder bevatten de provinciale zienswijzen 22 algemene opmerkingen met tekstuele verbeterpunten, aanbevelingen en inhoudelijke tips.

Zienswijze 18:
Samenvatting
De brief van RES Achterhoek is weliswaar gericht aan de gemeente Oost Gelre, maar uit de begeleidende mail komt duidelijk naar voren dat zij ook is gericht aan de gemeente Berkelland.
RES Achterhoek brengt in dat het niet-gealloceerde deel van de Achterhoekse RES-opgave (0,244 TWh) alleen kan worden ingevuld via windenergie, dat de gemeenten Oost Gelre en Berkelland zich met de ondertekening van RES1.0 er aan hebben verbonden om gezamenlijk met de andere gemeenten invulling te geven aan dat niet-gealloceerde deel, maar dat nog niet bekend is welk deel van de opgave terecht zal komen in de gemeenten Berkelland en Oost Gelre. RES Achterhoek verzoekt om in het definitieve beleidsdocument aan te geven dat de opgave voor Oost Gelre en Berkelland groter is dan omschreven en dat daarbij ook andere locaties in beeld kunnen komen. Verder verzoekt RES Achterhoek om de landelijke ontwerpwindturbinebepalingen niet op voorhand als uitgangspunt te nemen voor een beleidsregel en om daarbij ook niet al uit te gaan van de ontwerp-standaardwaarden. Daarbij spreekt RES Achterhoek de verwachting uit dat het Rijk de landelijke windturbinebepalingen uiteindelijk zal vaststellen op een manier die zowel mogelijkheden biedt voor het realiseren van windmolens als voor het beschermen van de omgeving. Zij verzoekt daarom om de nog vast te stellen ontwerpwindturbinebepalingen niet te gebruiken als toetsingskader maar als gevoeligheidsanalyse voor het behalen van de RES-opgave. Ook verzoekt zij om gebruik te maken van de ZEZAM-afwijking en uit te gaan van de 47dB(A) geluidsnorm, dit laatste omdat dat ook het geluidsniveaus is waarmee de begrenzing van de zoekgebieden K en I

Versie bijraadsvergadering GEWIJZIGD

(i) mede zijn bepaald. Verder geeft RES Achterhoek aan dat windturbines in het totaalbeeld ook positieve ecologische effecten hebben door bijvoorbeeld het verminderen van stikstof- en CO_2-emissie, effecten die juist aanleiding geven tot het plaatsen van windturbines.
Over de opmerking in het participatieverslag dat netcongestie geen onderdeel is van het windbeleid merkt RES Achterhoek op dat de gemeente hier een sturende rol kan hebben via onder meer een goede wind/zonverhouding en het bij elkaar brengen van vraag en aanbod (smart energy hubs).

Zienswijze 19:
Samenvatting
Indieners vragen zich af waarom niet wordt bekeken of de Achterhoekse doelstellingen alleen met 'zon' te halen zijn omdat de energiemaatschappijen immers leveren aan het landelijke netwerk, windmolens op zee veel efficiënter zijn en de RES-opgave niet kan worden gehaald in de zoekgebieden K en I (i). Op basis van voortschrijdend inzicht moet de doelstelling daarom niet meer gericht zijn op een energiemix, maar op zonne-energie. Daarbij speelt ook mee dat op land een lagere windsnelheid heerst en op zee geen omwonenden zijn die hinder ondervinden van windmolens, terwijl op land maar een fractie kan worden opgewekt van de windenergie die op zee is gepland.
Met verwijzingen naar de tekst van het ontwerp-Beleidsdocument wijzen indieners er op dat de stelling dat windenergie één van de goedkoopste vormen van duurzame energie is niet is onderbouwd met onderzoek. Zij geven aan dat daarom niet kan worden nagegaan of deze stelling klopt, rekening houdt met een aantal factoren die de efficiency beïnvloeden en ook van toepassing is op de Achterhoek.
Over het participatieproces vragen indieners om een opsomming te geven van de opbrengstpunten die de bewoners en de enquête hebben ingebracht of opgeleverd. Zij geven aan dat er sprake was van éénrichtingsverkeer en van vinkjes zetten in plaats van participatie. Gevraagd wordt waarom bij het bepalen van de zoekgebieden niets is gedaan met de online peiling van RES-Achterhoek die uitkomt op windmolens langs grote wegen en op bedrijventerreinen.
Indieners vinden de passage over participatie te vrijblijvend (pag. 5), betreuren dat de gemeenten de uitkomsten van de provinciale PlanMER niet afwachten, geven aan dat niet alleen ten zuiden van Neede maar ook in zoekgebied K een buisleiding aanwezig is en dat niet alleen Borculo-Noord maar ook zoekgebied K een stil gebied is waar windmolens 's nachts veel impact zullen hebben.
Ten aanzien van de kaartafbeeldingen vragen indieners zich af hoe de begrenzing van het zoekgebied is ontstaan en hoe nauwkeurig deze in de afbeelding op kaart is gezet. Omdat het zoekgebied in het westen geen ruimte biedt, verzoeken zij het zoekgebied te verkleinen tot de gebieden waar wel ruimte is. Ook vragen zij om te verduidelijken wanneer een windmolen 'solitair' is, welke minimale onderlinge afstand daar bij hoort en om te motiveren waarom wordt gekozen voor grootschalig open landschap en niet voor bosgebied. Verder zou een natuur-inclusief ontwerp verplicht moeten worden gesteld en zou 1 km afstand moeten worden gehouden tussen windmolens en gebieden met veel weidevogels. Daarbij vinden zij het opvallend dat het bestemmingsplan "Buitengebied Berkelland 2012" weidevogels- en ganzengebieden kende in het zoekgebied

Zienswijze 20:
Samenvatting
Pure Energie Wind B.V. constateert dat de in het ontwerp-Beleidsdocument gemaakte keuzes het zeer onzeker maken dat de RES-opgave kan worden gehaald. Zij geeft aan dat dat komt door de toepassing van de landelijke ontwerpwindturbinebepalingen en door de eisen over lokaal eigendom. Daarom verzoekt Pure Energie Wind om af te zien van het gebruik van de geluidscontour van 600 m rondom moderne windturbines en van de nog ter discussie staande afstandsnorm van 2x tiphoogte uit de landelijke ontwerpwindturbinebepalingen. Verder verzoekt zij om juist wel mogelijkheden te bieden

voor maatwerk via de ZEZAM-afwijking. Ten aanzien van de eis van minimaal 51%-lokaal eigendom merkt zij op dat deze de start van nieuwe initiatieven belemmert en bovendien geen juridische grondslag heeft. Pure Energie Wind verzoekt daarom om bij het vaststellen van het beleidsdocument deze eis te laten vervallen.

Zienswijze 21:
Samenvatting
Indiener brengt in dat de gezondheidsrisico's van grote windmolens door slagschaduw, trillingen, geluid en het vrijkomen van giftige stoffen nog onvoldoende bekend zijn en vraagt wie aansprakelijk zal zijn voor gezondheidsklachten. Verder geeft indiener aan dat zij het nog mooie coulisselandschap aantasten en het weidevogelgebied zomaar is verplaatst terwijl er sprake is van zeer goede broedresultaten. Ook wijst indiener op de aanwezigheid van een laagvliegroute, die bovendien waarschijnlijk wordt uitgebreid, en op de netcongestie.

Zienswijze 22 en 23 (zie zienswijze 21):
Samenvatting
Indiener brengt in iets andere bewoordingen dezelfde zienswijzen in als indiener 21. Om die reden wordt verwezen naar de samenvatting, de beoordeling en de conclusies bij zienswijzen 21. Wel geeft indiener verder nog aan dat de doelen voor 2030 al bijna zijn behaald en dat dat reden is om na te denken over eventuele alternatieven.

Zienswijze 23 (zie zienswijze 22):
Samenvatting
Indiener brengt dezelfde zienswijzen in als indiener 22 (inclusief de aanvulling ten opzichte van zienswijzen 21). Om die reden wordt verwezen naar de samenvatting, de beoordeling en de conclusies bij zienswijzen 22.

Zienswijze 24:
Samenvatting
Indiener geeft aan dat het plaatsen van windmolens een milieuramp in wording is vanwege het afval, het te gebruiken beton en de te gebruiken olie. Verder brengt indiener in dat de gezondheidsrisico's van grote windmolens door slagschaduw, trillingen, geluid en het vrijkomen van giftige stoffen nog onvoldoende bekend zijn. Verder geeft indiener aan dat zij het markante landschap aantasten, dat het weidevogelgebied zomaar is verplaatst om plannen voor windmolens mogelijk te maken maar dat weidevogels niet te verplaatsen zijn. Tenslotte geeft indiener aan dat de doelen voor 2030 al bijna zijn behaald en er dus tijd genoeg is om na te denken over eventuele echte alternatieven die minder ingrijpend zijn voor de leefbaarheid in het gebied.

Zienswijze 25:
Samenvatting
Indieners geven expliciet aan dat hun zienswijzen zich niet alleen richten tot de gemeente Oost Gelre maar ook tot de gemeente Berkelland. Zij stellen dat wind op land niet nodig is omdat er voldoende wind op zee is en wordt ontwikkeld. De gemeenten kunnen dan ook niet zeggen dat wind op land hier verplicht is vanuit provinciaal of regionaal (RES) beleid. Het is een vrijwillige keuze, aldus indieners.
Daarbij vinden indieners dat Bosch en Van Rijn, als opsteller van o.a. bijlage 2 bij het beleidsdocument, niet onpartijdig is en stellen zij voor om een derde partij te vragen om de noodzaak van wind op land en alternatieven als zon op land en op daken te onderzoeken. Ook vinden indieners dat de gemeente in het beleidsdocument moeten opnemen dat zij niet bereid zijn om (een deel van) het restdeel van 0,244 TWh uit de

Versie ter raadsvoorstel (GEWIJZIGD)

RES1.0 voor hun rekening te nemen om zo onzekerheid over de toekomst voor de inwoners weg te nemen.

Indieners missen in het beleidsdocument een reflectie van de gemeente op draagvlak en acceptatie door inwoners en vragen zich af of het draagvlak is gemeten. De door de gemeenten gebruikte instrumenten zijn volgens hen niet representatief waardoor niet gesproken kan worden over groot draagvlak. Verder vinden indieners dat de gemeenten verzaakten in hun voorlichtingsplicht door geen extra informatieavond over gezondheid te houden, omdat gezondheid de grootste zorg van inwoners is.

De gemeenten kunnen zich volgens indieners niet verschuilen achter de landelijke normen, waarbij enkel de aanwezigheid van de GGD op de themavond gezondheid niet voldoende was in de ogen van indiener. Ten aanzien van het geluidsaspect vinden indieners het onjuist dat de landelijke geluidsnormen uitgaan van jaargemiddelden. De gemeenten zouden zelf ook ruimte hebben om maximale geluidswaarden vast te stellen, terwijl ook een nulmeting zou moeten worden gedaan voor de woningen op minimaal 3 km van de windturbines. Tot slot doen indieners de suggestie om het in paragraaf 4.1.3 genoemde klachtensysteem uit te breiden met een stelsel van boetes en schadevergoedingen.
Over laagfrequent geluid geven indieners aan dat de landelijke geluidsnormen geen rekening houden met laagfrequent geluid, reden waarin zij de gemeenten verzoeken om zich hierin te verdiepen en dit meer aandacht te geven in het beleid. Met betrekking tot slijtage geven indieners aan dat door slijtage van de wieken (micro)deeltjes in de omgeving terecht kunnen komen, wat invloed zou kunnen hebben op de volksgezondheid. Zij vinden dat de gemeente vanuit het voorzorgbeginsel hierdoor geen grote windmolens moet toestaan, ook al zijn er geen landelijke normen voor.
Indieners merken op dat de gemeenten het weidevogelgebied opofferen voor grote windmolens, dat compenserende maatregelen weidevogels niet terugbrengen en dat windmolens een obstakel vormen voor andere (trek)vogels. Ook vinden zij dat obstakelverlichting verplicht moet worden gesteld, hoewel deze op grote afstand te zien is en hinder veroorzaken voor de inwoners. Permanente verlichting wordt echter onaanvaardbaar gevonden.
Indieners vragen aandacht voor de zorgplicht en het voorzorgbeginsel van de gemeenten bij grote projecten als windparken. Zo zouden alle gevolgen moeten worden overwogen. Verder gaan zij er van uit dat de gemeenten dezelfde procedure met de mogelijkheid voor zienswijzen doorloopt bij aanpassing van het beleidsdocument, mocht een evaluatie daartoe aanleiding geven.
Tenslotte vinden indieners dat de gemeente niet moet participeren in een windpark om aan de 51 % lokaal eigendom te komen, omdat dit om gemeenschapsgeld zou gaan om een politiek doel te halen tegen de wil van inwoners. Zij vinden dat er regels moeten worden opgenomen voor behoud van minimaal 51 % lokaal eigendom en dat ‘lokaal’ moet worden gedefinieerd als ‘inwoners en bedrijven uit de gemeente’.

Versie ontwerpbeleidsvoorstel RES1.0

<u>Zienswijze 26:</u>
Samenvatting
Indiener is inwoner en grondeigenaar in zoekgebied K. Hij is positief over het participatietraject om tot het ontwerpbeleidsdocument te komen. Indiener vindt wel dat daar waar in zoekgebied K de lasten zijn, daar ook de lusten moeten landen. Die lusten gelden dan voor de financiële participatie, het omgevingsfonds en de omwonenden regeling, maar ook voor inzet van grondeigenaren voor landschaps- en natuurontwikkeling. Indiener vindt het onwenselijk en niet duurzaam dat daar waar landschaps- en natuurontwikkeling als compensatie van een windpark plaatsvindt, een vorm van langdurige financiering ontbreekt. Te meer omdat nieuw ontwikkelde natuur ten koste gaat van landbouwgrond, wat de afgelopen jaren al vaker is gebeurd. Dit ondermijnt het toekomstperspectief van indiener en beperkt zijn mogelijkheden om als jonge boer te extensiveren en een duurzaam bedrijf te behouden. Indiener vindt dat het

beleid voor grote windmolens de toekomst van agrariërs negatief beïnvloedt. Indiener stelt daarom voor om de natuur- en landschapscompensatie vorm te geven in lange termijn contracten volgens het model van Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANlb) voor de duur van de exploitatie van een windpark.

- Beoordeling van de zienswijzen en conclusies (thematisch)

Bij de ingediende zienswijzen komen veel thema's meerdere malen terug. Om niet onnodig in herhaling te vervallen, onderlinge verwijzingen zoveel mogelijk te voorkomen en daarmee de leesbaarheid te verhogen is er voor gekozen om de ingediende zienswijzen thematisch te behandelen. Wanneer de ingediende zienswijzen onderdelen bevatten die zich hier niet voor lenen, dan worden deze in de volgende paragraaf van dit hoofdstuk beoordeeld onder 'Aanvullende beoordeling per zienswijze'. In beide paragrafen van dit hoofdstuk wordt ook aangegeven of de zienswijzen aanleiding geven tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-Beleidsdocument.

Verder sluit het ontwerp-Beleidsdocument grote windmolens aan op de besluitvorming die in de gemeenten Oost Gelre en Berkelland al heeft plaatsgevonden over diverse aspecten van de energietransitie, waaronder het Akkoord van Groenlo 3.0, de uitvoering van de Regionale Energietransitie Achterhoek (RES1.0) en de mogelijkheden voor het realiseren van grote windmolens. Het vast te stellen beleidsdocument is dan ook bedoeld om kaders te stellen voor de bouw van grote windmolens in specifieke delen van de gemeenten die bekend zijn als zoekgebieden K en I (i). De vraag of het wenselijk is om daarvoor mogelijkheden te bieden is bestuurlijk dus al beantwoord, waarbij de gemeenteraad van Berkelland meer expliciet heeft aangegeven dat alleen zoekgebied K daarvoor in aanmerking kwam. De besluitvorming over het vast te stellen beleidsdocument richt zich daarom ook niet op de vraag òf de gemeenten in de genoemde zoekgebieden wel of geen ruimte willen bieden aan het realiseren van grote windmolens. De zienswijzen over het ontwerp-beleidsdocument worden dan ook beoordeeld tegen de achtergrond van de bedoeling om te komen tot randvoorwaarden voor het realiseren van eventuele windmolens in de zoekgebieden K en I (i).

- Thema duurzaamheid / doelen behaald
  (zienswijzen 5, 6, 12, 16, 19, 22, 23, 24 en 25)

In een aantal zienswijzen merken indieners op dat het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) heeft geconcludeerd dat de doelstellingen voor de energietransitie al worden gehaald met de realisatie van de huidige geplande projecten en dat nieuwe windenergieprojecten op land hiervoor niet meer nodig zijn. Daarbij past echter de opmerking dat deze conclusie van het PBL uitgaat van de realisatie van de al vastgestelde Regionale Energiestrategieën (RES-sen) en dat de gemeenten Oost Gelre en Berkelland met het voorliggende beleidsdocument juist een bijdrage willen leveren aan het uitvoeren van RES1.0.
Ook is het van belang dat een Regionale Energiestrategie (RES) meer is dan alleen maar een overeenkomst tussen gemeenten. Bij een RES hoort immers een doelstelling die met name door het provinciebestuur wel degelijk kan worden afgedwongen door zelf de besluitvorming ter hand te nemen in de vorm van een projectbesluit.

Daarbij is 'wind op land' naast 'wind op zee' nodig als onderdeel van de energiemix en om de landelijke opgave voor grootschalige energieopwekking uit zon en wind op land van 35 terawattuur (TWh) in 2030 te halen. Dit komt ook weer naar voren uit de jaarlijkse Klimaat- en Energieverkenning (KEV, oktober 2023) van het PBL. De KEV is de monitoring op de uitvoering van nationale Klimaatwet en is te vinden via: Klimaat- en Energieverkenning 2023 | Planbureau voor de Leefomgeving (pbl.nl).

Zoals gezegd is het voor het behalen van de 35 TWh-doelstelling nodig om de afspraken uit alle RES-sen 1.0 allemaal uit te voeren. Het PBL heeft recent een monitor op de RES uitgebracht (PBL, 7 december 2023) die is gebaseerd op de voortgangsrapportages van de RES-regio's. Daaruit blijkt dat het doel van 35 TWh zeer waarschijnlijk gehaald wordt, maar dat het behalen van het streefdoel van 55 TWh in 2030 onwaarschijnlijk is. Nog afgezien van dat laatste, is het voor het behalen van het landelijke 35 TWh-doel nodig dat geplande projecten, plannen en ambities daadwerkelijk tot realisatie komen. De windopgave (ambitie) van 0,071 TWh en 0,058 TWh voor Berkelland resp. Oost Gelre is onze bijdrage aan het realiseren van de 1,35 TWh-doelstelling van RES Achterhoek doelstelling en daarmee ook de nationale 35 TWh-doelstelling voor 2030. Het blijft dus voor de 35 TWh doelstelling nodig om in de Achterhoek, en daarmee ook in Berkelland en Oost Gelre, nieuwe windparken te realiseren. De RES-monitor is overigens te vinden via: Monitor RES 2023 | Planbureau voor de Leefomgeving (pbl.nl).
Verder wijzen enige indieners op berekeningen van het Berkellandse dialoogplatform energietransitie (DET) waaruit zou blijken dat windenergie niet nodig is voor het behalen van de doelen voor 2030. Daarbij baseren zij zich echter op een selectie van de DET-conclusie over windenergie. Over windenergie geeft het platform namelijk het volgende aan: "Om het doel van 55% CO_2-reductie in 2030 te halen zijn windmolens, wanneer bovenstaande wordt toegepast en gehaald, niet nodig. Toch hebben we wel rekening gehouden met vier windmolens van 5,5 MW om twee belangrijke redenen: 1) de balancering op het net is beter wanneer er een goede mix is tussen opwek van zon en wind, een betere balans betekent een robuuster en meer betaalbaar net en 2) windmolens zijn wel nodig om de doelen in 2050 en het regionale RES-doel in 2030 te halen. Daarom zien we wind als noodzakelijk om toe te passen en geeft het ons bovendien wat ruimte als een van de richtingen tegenvalt. De gemeenten onderschrijven deze conclusie omdat uit het theoretische model getalsmatig inderdaad volgt dat windenergie voor 2030 strikt genomen niet nodig is om in 2050 energieneutraal te zijn (overigens, volgens het model wel rond 2031-2035). Er zijn naast de theoretische modellen echter ook andere overwegingen, die ook de DET benoemt, zoals het betaalbaar en in balans houden van ons netwerk. Daarnaast vinden de gemeenten het ook van waarde om met windenergie een bijdrage te leveren aan oplossingen voor het wereldwijde CO_2-probleem.

Over het behalen van de RES-doelstelling wordt in de zienswijzen terecht opgemerkt dat nog niet de gehele regionale opgave is verdeeld onder de Achterhoekse gemeenten. Een zogeheten niet-gealloceerde deel van 0,244 TWh van de RES-opgave zou nog moeten worden ingevuld via windenergieprojecten. Hierover wordt bij de uitwerking van RES 2.0 een beslissing genomen. Daarbij is uit voortgangsrapportages intussen nog duidelijker naar voren gekomen dat dit deel van de Achterhoekse RES-opgave vanwege systeemefficiëntie zou moeten worden opgepakt met windprojecten. Met het nu lopende gemeentelijke beleidsproces wordt echter nog niet vooruitgelopen op de uitkomsten van RES2.0 en de manier waarop daarbij wordt omgegaan met het niet-gealloceerde deel van de opgave uit RES1.0.

Conclusie
Dit thema geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

- Thema alternatieve bronnen
  (zienswijzen 1, 6, 7, 12, 15, 17, 19 en 24)

In het kader van de energietransitie zijn verschillende vormen van duurzame energieopwekking in beeld. Dit geldt ook voor de vastgestelde RES1.0 waarbij bijvoorbeeld ook aandacht is voor zonne-energie. Daarbij komt echter duidelijk naar voren dat het behalen van de RES-doelstelling niet haalbaar is zonder toepassing van windenergie, dit nog afgezien van het gegeven dat de gemeente Berkelland de maximale

Versie ter vaststelling (2024)

omvang voor zonnepaneelvelden heeft begrensd. Ook voor de verdere toekomst blijft het van belang om een juiste mix van energiebronnen te realiseren, iets wat onder meer wordt onderstreept in het recent verschenen Nationaal Plan Energiesystemen. Daarbij zijn er wel beschouwingen gedaan over de periode na 2050, maar kennen de daarin getrokken conclusies nog wel de nodige onzekerheden over de beschikbaarheid en realisatie van eventuele alternatieven. Verder is het voor gemeenten niet mogelijk om hun RES-opgave in te vullen door in financiële zin deel te nemen aan wind-op-zee-projecten.

Waar het gaat om alternatieven voor windenergie wijst de gemeente er op dat zij in haar beleid ook insteekt op het beperken van energiegebruik en verduurzaming. Daarvoor zet zij in op subsidiemogelijkheden terwijl bedrijven worden gestimuleerd om onderling samen te werken bij hun energievoorziening (energie hubs). Verder laat de gemeentelijke regelgeving voor het buitengebied erfwindmolens onder voorwaarden toe, evenals grondgebonden zonnepanelen voor de eigen energievoorziening. Voor het realiseren van zonneparken op landbouwgronden is voor Berkelland wel een maximaal toelaatbare oppervlakte van 140 ha vastgesteld die inmiddels vrijwel geheel is ingevuld. Verder oriënteert de gemeente zich in het kader van de in 2021 vastgestelde Transitievisie Warmte op de toepassing van aardwarmte en andere vormen van (collectieve) duurzame energiewinning.
Al met al is het niet zo dat de gemeente zich uitsluitend toelegt op de realisatie van windenergie. Als aanvulling op een stabiele energievoorziening is windenergie volgens de gemeente echter wel nodig als onderdeel van de totale energietransitie. Daarbij is het de bedoeling om via het beleidsdocument kaders te benoemen en randvoorwaarden te stellen aan het verlenen van medewerking aan eventuele initiatieven.

Conclusie
Dit thema geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

- Thema RES-opgave: gemeente heeft keuze – rol provincie
  (zienswijzen 5, 6, 12, 16, 17 en 18)

Met de vaststelling van de RES1.0 hebben de gemeenten zich verbonden aan de taakstelling die daaraan is gekoppeld. Daarbij heeft de provincie de juridische middelen om af te dwingen dat de gemeenten zich inzetten voor de realisatie van deze opgave. Zo hebben provincies wel degelijk de bevoegdheid om via projectbesluiten zelf de besluitvorming voor windmolenprojecten over te nemen van het gemeentebestuur. In dat opzicht zijn de gemeenten dus ook juridisch te binden aan de RES-opgave, zelfs wanneer deze niet zou kunnen worden ingevuld door windenergie binnen de zoekgebieden K en I (i).
De gemeenten hebben het voorliggende beleidsdocument opgesteld om daarbij in ieder geval randvoorwaarden te stellen waaraan windmoleninitiatieven binnen deze twee zoekgebieden moeten voldoen. Omdat zoekgebied K de gemeentegrens tussen Oost Gelre en Berkelland overschrijdt, is dat proces gezamenlijk aangegaan. De uitkomst van dit beleidsproces zou vervolgens ook als input kunnen dienen voor een eventueel beleidsproces dat zich richt op het toelaten van grote windmolens buiten deze zoekgebieden. In dit beleidsdocument wordt echter niet vooruitgelopen op afspraken die in het kader van RES2.0 nog moeten worden gemaakt voor gebieden buiten de zoekgebieden K en I (i).
Inmiddels heeft het provinciebestuur aangegeven dat zij bij deze actualisatie van de RES-sen vasthoudt aan het RES1.0-bod van elke regio. Wel kan daarbij uiteindelijk sprake zijn van andere en nieuwe (zoek)gebieden voor windenergie. Het provinciebestuur ziet die dan als concrete invulling van RES1.0 en niet als nieuwe (wind)initiatieven zoals bedoeld in haar coalitieakkoord. Het voorliggende gemeentelijke

Ter inzage ter raadsvoorstel (GR Wijziging)

beleidsdocument voor grote windmolens richt zich niettemin uitsluitend op de zoekgebieden K en I (i).

Conclusie
Dit thema geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument. Wel wordt paragraaf 2.3 aangevuld met een passage over de provinciale lijn bij de voortgang van de RES-sen.

- Thema zoekgebied K – besluit gemeenteraad Berkelland
  (zienswijzen 2, 17, 18 en 14)

De gemeenten Oost Gelre en Berkelland hebben dit beleidsproces gezamenlijk doorlopen omdat het onder meer gaat om een gemeentegrensoverschrijdend zoekgebied uit RES1.0. Zoals gezegd is daarbij de besluitvorming die tot nu toe heeft plaatsgevonden het vertrekpunt. Mocht het realiseren van grote windmolens in andere delen van de gemeenten in beeld komen, dan zal voor het stellen van bijbehorende beleidskaders ook voor die gebieden een nieuw besluitvormingsproces nodig zijn. Naar de toekomst toe sluit het vaststellen van beleidskaders voor de zoekgebieden K en I (i) dus niet uit dat buiten die gebieden absoluut nooit geen grote windmolens mogelijk zullen zijn. Wel zal daarvoor dan eerst afzonderlijke besluitvorming nodig zijn met een voorbereidend proces dat daarop is afgestemd.

Het nu voorliggende beleidsdocument gaat echter uit van de huidige stand van de besluitvorming en voor de gemeente Berkelland dus alleen van zoekgebied K. Het gaat dan ook niet aan om het beleidsdocument bij de vaststelling alsnog van toepassing te laten zijn op andere delen van het gemeentelijk grondgebied. Dit wordt niet anders nu het provinciebestuur inmiddels aangeeft dat zij eventuele aanpassingen van (zoek)gebieden door de actualisering/herijking van RES1.0 beschouwt als concrete invulling van het RES1.0-bod.

Conclusie
Dit thema geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

- Thema landelijke normen (algemeen)
  (zienswijzen 2, 6, 7, 12, 14 en 16)

In het ontwerp-beleidsdocument is al aangegeven dat op landelijk niveau wordt toegewerkt naar nieuwe landelijke normen voor windmolens. Het vaststellen daarvan is niet zomaar mogelijk, maar moet volgens Europese rechtsregels worden gebaseerd op een milieueffectrapportage. Waar de landelijke overheid dat bij de voorheen vastgestelde regels had nagelaten, wordt momenteel wel uitvoering gegeven aan deze verplichting en wordt daarbij ook aandacht besteed aan diverse aspecten die van invloed kunnen zijn op de volksgezondheid. In het milieueffectrapport wordt ook gewerkt met zogenaamde referentieturbines met een tiphoogte van 235 m en 280 m.
Daarbij heeft eind 2023 een ontwerp van de nieuwe landelijke windturbinebepalingen en een milieueffectrapport ter inzage gelegen. Hierover zijn bij het Rijk een groot aantal zienswijzen ingediend die moeten worden beoordeeld voordat de definitieve landelijke normen kunnen worden vastgesteld. Het is de bedoeling dat dat laatste uiterlijk op 1 juli 2025 zal zijn gebeurd.
Nu de nieuwe landelijke normen worden gebaseerd op uitgebreid onderzoek en ditmaal wel een milieueffectrapportage wordt doorlopen, gaan de gemeenten er van uit dat de nieuwe landelijke normen op de juiste manier tot stand worden gebracht. De gemeenten kunnen na vaststelling van deze nieuwe landelijke normen dan ook niet anders dan uitgaan van de juistheid en de toepasbaarheid van deze normen. Nu beide gemeenten

Ter bijraadsvoorbereiding GEWIJZIGD

voor 1 juli 2025 geen besluiten zullen nemen over het verlenen van vergunningen voor eventuele concrete windmoleninitiatieven, zullen de nieuwe landelijke normen na die datum het toetsingskader vormen voor dat soort plannen. Dit is ook de reden dat in het ontwerp-beleidsdocument al wordt gezegd dat de gemeenten zullen aansluiten bij deze nieuwe landelijke normen. Om daarbij de effecten van eventuele grote windmolens zo gering mogelijk te laten zijn, spreekt het ontwerp-beleidsdocument ook al uit dat de gemeenten geen gebruik zullen maken van de afwijkingsmogelijkheden die de ontwerp-windturbinebepalingen kenden ten aanzien van bijvoorbeeld de geluidsnorm en de vaste afstandsnorm.

Het is niet uit te sluiten dat de landelijke normen er na de vaststelling anders zullen uitzien dan de ontwerp-windturbinebepalingen die het Rijk eind 2023 vrijgaf voor inspraak. Dit maakt echter niet dat de benadering van de gemeenten over de toepassing van de landelijke normen een andere gaat worden. Dit betekent dat de gemeenten deze landelijke normen gaan hanteren als toetsingskader voor eventuele windmoleninitiatieven en daarbij geen toepassing zullen geven aan eventuele afwijkingsmogelijkheden die ook daarin wellicht worden ingebouwd. Met andere woorden: zonder exact te weten hoe de nieuwe landelijke normen precies gaan luiden, gaan de gemeenten uit van de meest strikte toepassing van deze landelijke normen.
Met deze beleidsmatige insteek willen de gemeenten op voorhand duidelijk maken dat zij binnen de toekomstige wettelijke normen een bijdrage willen leveren aan de energietransitie, maar daarbij ook de belangen van omwonenden zo goed mogelijk willen borgen. De gemeenten zijn van mening dat dit kan helpen om bij eventuele windmoleninitiatieven uit te komen op een evenwichtige toedeling van functies aan locaties en een goede afweging tussen het algemeen belang van de energietransitie en andere belangen in de betrokken gebieden.

Conclusie
Dit thema geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

- Thema gezondheidsrisico's
  (zienswijzen 1, 5, 12, 16, 21, 22, 23, 24 en 25; onderwerp geluid: zienswijzen 3, 6, 11, 12, 13, 15, 16, 21, 22, 23, 24 en 25; onderwerp slagschaduw: zienswijzen 5, 11, 13, 15, 21, 22 en 23; onderwerp fijnstof: zienswijzen 3, 6, 8, 12, 16, 21, 22, 23, 24 en 25; onderwerp obstakelverlichting: zienswijze 25)

De nieuw vast te stellen landelijke normen en de bijbehorende milieueffectrapportage richten zich voor een belangrijk deel op het voorkomen van gezondheidsrisico's bij de toepassing van de vast te stellen normen. Zo is bij de milieueffectrapportage onder meer onderzoek gedaan naar laagfrequent geluid om te kunnen beoordelen of daarvoor een aparte landelijke norm zou moeten worden ingevoerd. Ten aanzien van bijvoorbeeld de geluidsnorm verwijst het milieueffectrapport verder naar elders in Europa toegepaste normen en zoekt het aansluiting bij Europese regelgeving. Ook voorzien de nieuwe landelijke normen in nieuwe regels ter beperking van slagschaduw en voor het toepassen van obstakelverlichting. Gelet op de omvang van het onderzoek dat bij het landelijke besluitvormingsproces wordt verricht, zijn de gemeenten van mening dat zij de gezondheidsrisico's bij de toepassing daarvan niet nog beter kan onderzoeken. Verder steken de gemeenten zoals gezegd in op een zo strikt mogelijke toepassing van de nieuwe landelijke normen zonder dat daarbij toepassing wordt gegeven aan afwijkingsmogelijkheden die daarin wellicht worden opgenomen.

In het ontwerp-beleidsdocument is al aangegeven dat de nieuwe landelijke windturbinebepalingen (verduidelijkte) regels zullen gaan bevatten over slagschaduw en obstakelverlichting. Ook zullen zij regels gaan bevatten over het bijhouden en beschikbaar stellen van een logboek en over technische voorzieningen zoals een

Ter inzage bij raadsvoorstel 2024

standstill-voorziening waarmee bijvoorbeeld de slagschaduw op slagschaduwgevoelige gebouwen kan worden bewaakt. De begrippen die daarbij worden gehanteerd krijgen daarbij een wettelijke definitie, als zij die al niet hebben in bestaande regelgeving. De gemeenten zullen dan ook toepassing aan geven bij de boordeling van eventuele windinitiatieven.
De landelijke ontwerpwindturbinebepalingen gaan niet in op de slijtage van rotorbladen. Wel gaat de bijbehorende PlanMER in op erosie van bladen en de daarbij vrijkomende stoffen (zie pag. 44) en wordt daarin gemotiveerd waarom erosie niet is behandeld als beoordelingscriterium. Het kan echter zo zijn dat het Rijk naar aanleiding van zienswijzen op de ontwerpwerpwindturbinebepalingen dit onderwerp alsnog opneemt in normen. Afgezien daarvan is dit echter geen onderwerp dat zich goed leent voor lokale normstelling.

Conclusie
Dit thema geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

- Thema netcongestie
  (zienswijzen 1, 2, 8, 14, 18, 21, 22 en 23)

Het is een gegeven dat de capaciteit van het bestaande (regionale) elektriciteitsnetwerk in de komende jaren overbelast zal raken als daartegen geen gerichte maatregelen getroffen worden. Om die reden hebben de netbeheerders een actieplan opgesteld dat zich richt op het uitbreiden van de netwerkcapaciteit, terwijl ook op landelijk beleid in gang wordt gezet (Nationaal Plan Energiesystemen, Nationaal Programma Energiehoofdstructuur). Niettemin kan het wellicht enige jaren duren voordat de plannen tot het gewenste resultaat zullen leiden en er geen sprake meer zal zijn van disbalans in het energiesysteem.
Tegelijkertijd kent ook de daadwerkelijk plaatsing van windmolens een lange voorbereidingstijd van waarschijnlijk meerdere jaren. De verwachting is dan ook dat de ontwikkeling van eventuele windmoleninitiatieven in de tijd gezien gelijk op zal lopen met de treffen maatregelen aan het distributienet. In ieder geval is dit een aspect waarmee initiatiefnemers rekening hebben te houden en ongetwijfeld ook rekening mee zullen houden. Dit geldt niet alleen voor de mogelijkheden om aan te sluiten op het netwerk, maar ook voor de kosten die gemoeid zijn met het realiseren van die aansluiting vanuit de projectlocatie. Het stellen van specifieke gemeentelijke randvoorwaarden over dit aspect heeft echter geen meerwaarde.

Conclusie
Dit thema geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

- Thema landschap
  (zienswijzen 1, 5, 6, 11, 12, 13, 16, 19, 21, 22, 23, 24 en 26)

Het is voor iedereen, en dus ook voor het gemeentebestuur, volstrekt duidelijk dat de eventuele realisatie van windmolens effect zal hebben op het landschap in en rondom de zoekgebieden. Om landschappelijke aspecten te kunnen meewegen in de besluitvorming benoemt het ontwerp-beleidsdocument daarom in paragraaf 4.1.6 al als randvoorwaarde dat een windmoleninitiatief gepaard moet gaan met een landschapsplan.
De randvoorwaarden steken daarbij in op een landschapsplan dat het landschappelijke aspect vanuit de omgeving benaderd. Zo moet het bijvoorbeeld voorzien in het nemen van passende maatregelen binnen de zichtlijnen op de eventuele windmolens. Deze randvoorwaarden zijn gesteld omdat bouwwerken zoals windmolens eenvoudigweg niet

Versie Raadsbesluit (GEWIJZIGD)

zijn te ‘verstoppen’ achter een groene omzoming op de bouwlocatie zelf maar het wel wenselijk is om het visuele effect vanuit de bewoners en gebruikers van de omgeving zo veel mogelijk te beperken.

Overigens zijn landschappelijke effecten ook bij andere vormen van grootschalige energieopwekking niet te voorkomen, waarbij sommige zienswijzen zich ook uitspreken tegen het toelaten van grootschalige zonnevelden. Omdat grootschalige energieopwek dus per definitie landschappelijke impact heeft, en dan zeker in het geval van windmolens, verlangen de gemeenten dus dat dit aspect nadrukkelijk wordt betrokken bij het ontwerp van een windmoleninitiatief.
De ingediende zienswijzen richten zich overigens vooral in algemene zin op de landschappelijke impact van het bouwen van windmolens, en niet zozeer op de inhoudelijke criteria die aan het landschapsplan worden gesteld. De zienswijzen geven op dit punt dan ook geen aanleiding tot aanvullingen.

Conclusie
Dit thema geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

- Thema ecologie en weidevogels
  (zienswijzen 6, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 18, 19, 21, 22, 23, 24 en 25)

In het ontwerp-Beleidsdocument is al benoemd dat een deel van het zoekgebied K voorheen was aangemerkt als weidevogelgebied. De gemeente bestrijdt ook allerminst de aanwezigheid van weidevogels zoals de wulp en de grutto in met name dit deel van het zoekgebied. Het ontwerp-beleidsdocument geeft in paragraaf 4.1.7. (ecologische aspecten) dan ook expliciet aan dat binnen een gedeelte van zoekgebied K weidevogels aanwezig zijn en dat hieraan bij het te verrichten ecologische onderzoek nadrukkelijk aandacht moet worden besteed.

Het is overigens zeker niet zo dat de aanduiding van een deel van zoekgebied K als weidevogelgebied in 2021 “stilzwijgend” uit het ontwerp-bestemmingsplan “Buitengebied Berkelland 2020” is verdwenen. Dit is namelijk gebeurd naar aanleiding van inspraakreacties over het voorontwerp-bestemmingsplan. Deze wezen op een tussentijdse aanpassing van de provinciale Omgevingsverordening waarmee de aanduiding van dit gebied als weidevogelgebied was geschrapt (besluit van Provinciale Staten van 19 december 2018 over Actualisatieplan Omgevingsverordening 6). De beoordeling van de inspraakreacties over het voorontwerp-bestemmingsplan is vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders en heeft in 2021 via het inspraakverslag voor iedereen ter inzage gelegen als onderdeel van het ontwerp-bestemmingsplan “Buitengebied Berkelland 2020”. Dat de aanpassing van de aanduiding voor weidevogelgebieden is doorgevoerd naar aanleiding van de provinciale besluitvorming is hierin ook toegelicht, evenals in de zienswijzennota bij het door de gemeenteraad vastgestelde bestemmingsplan “Buitengebied Berkelland 2020”. Deze documenten zijn nog altijd voor iedereen beschikbaar, terwijl de informatie over het niet langer actueel zijn van de aanduiding als ‘weidevogelgebied’ in de provinciale Omgevingsverordening ook is gedeeld tijdens en naar aanleiding van de informatiebijeenkomsten ter voorbereiding op het ontwerp-beleidsdocument.

In het vast te stellen beleidsdocument blijft hoe dan ook de randvoorwaarde staan dat eventuele initiatiefnemers bij hun plannen nadrukkelijk onderzoek moeten doen naar de aanwezigheid van weidevogels. Daarbij moet vanzelfsprekend niet alleen het effect van een project op weidevogels maar ook op andere flora en fauna worden onderzocht. De uitkomsten van dat onderzoek moeten worden beoordeeld volgens de kaders die voorheen volgens de Wet natuurbescherming golden en tegenwoordig gelden volgens de Omgevingswet (provinciale bevoegdheid met monitoringsverplichtingen). Zo nodig

VASTGESTELDE VERSIE (GEWIJZIGD)

kunnen daarbij mitigerende of compenserende maatregelen aan de orde zijn, terwijl het zelfs zo kan zijn dat nadelige effecten voor flora en fauna zodanig zijn dat uiteindelijk geen toestemming kan worden verleend voor een project. Dit alles is echter pas te beoordelen aan de hand van een concreet initiatief, reden waarom dit aspect nadrukkelijk wordt benoemd in het beleidsdocument.

Conclusie
Dit thema geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

- Thema laagvliegroute / oefengebied laagvliegen helikopters (zienswijzen 8, 21, 22 en 23)

De militaire laagvliegroute (Linkroute 10A) was een laagvliegroute voor jacht- en transportvliegtuigen die liep vanuit Noord-Nederland naar de Duitse grens bij Winterswijk. Zij liep over het grondgebied van de gemeenten Berkelland en Oost Gelre en ook over zoekgebied K. In 2020 maakte de Staatssecretaris van Defensie bekend dat deze laagvliegroute zou worden opgeheven, een beslissing die tot voor kort echter nog niet was vertaald in een aanpassing van de landelijke regelgeving.
Over de status van deze militaire laagvliegroute kan inmiddels echter worden opgemerkt dat afgelopen voorjaar de procedure is doorlopen om deze te schrappen uit de landelijke regelgeving. Zo besloot de Minister van Infrastructuur en Waterstaat op 11 april 2024 om het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) op dit onderdeel aan te passen (Staatsblad 2024, 116). Ook heeft de Minister de geometrische begrenzing van de laagvliegroute verwijderd uit de Omgevingsregeling (Staatscourant 14645). Deze wijzigingen in het Bkl en in de Omgevingsregeling zijn op 1 juli 2024 in werking getreden (Staatsblad 2024, 166) en deze militaire laagvliegroute staat inmiddels ook niet meer op de digitale weergave van het Bkl op de landelijke voorziening (Regels op de kaart - Omgevingsloket (overheid.nl)). Dit betekent dat de militaire laagvliegroute voor straaljagers definitief en ook in juridische zin is komen te vervallen.

Daarnaast heeft het Ministerie van Defensie in het kader van het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie inderdaad ook onderzoek gestart naar de mogelijkheid om delen van de Achterhoek te gebruiken als oefengebied voor het laagvliegen met helikopters. Defensie is voor dit soort laagvlieggebieden niet alleen op zoek open gebieden, maar ook naar gebieden met enige diversiteit zodat bij het laagvliegen routes moeten worden gezocht en juist het manoeuvreren kan worden geoefend.
Het Ministerie van Defensie heeft voor dit onderzoek een Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) opgesteld waarin zij aangeeft welke onderzoeken zij wil gaan verrichten bij de milieueffectrapportage voor het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie. De gemeenten Berkelland en Oost Gelre hebben over deze NRD een zienswijze ingediend waarin zij onder meer wezen op de aanwezigheid van een zoekgebied voor windenergie in het gedeelte van de Achterhoek dat in de NRD is aangewezen als mogelijk laagvlieggebied voor helikopters. Daarop is vanuit het Ministerie van Defensie inmiddels aangegeven bij het aanwijzen van laagvlieggebieden rekening wordt gehouden met andere ruimtevragen.
De volgende stap in dit landelijke proces is het ter inzage leggen van een ontwerp van het Nationaal Programma met een bijbehorend milieueffectrapport. De gemeenten zullen de voortgang van dit proces blijven volgen maar hebben op dit moment niet de indruk dat het eventueel aanwijzen van laagvlieggebieden voor helikopters een belemmering gaat vormen voor het realiseren van windmolens in zoekgebieden.

Conclusie
Dit thema geeft aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument door de verwijzing in paragraaf 5.2 naar de militaire laagvliegroute te schrappen.

Voor de vaststelling (ONTWERP)

- Thema waardevermindering woningen
  (zienswijzen 5, 6, 12, 15 en 16)

Nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen kunnen nadelige effecten hebben op de waarde van onroerende goederen in de omgeving. Om die reden kent de wetgeving een stelsel van nadeelcompensatie, voor het in werking treden van de Omgevingswet op 1 januari 2024 ook wel bekend als ‘tegemoetkoming in schade’ en ‘planschade’. Kort gezegd richt dit stelsel zich op de vergoeding van schade die ontstaat door de uitoefening van overheidstaken waarbij deze schade uitstijgt boven het normaal maatschappelijk risico en de benadeelde in vergelijking met anderen onevenredig zwaar wordt getroffen.

De regeling over nadeelcompensatie in de Omgevingswet is de opvolger van de regeling over tegemoetkoming in schade/planschade in de voorheen geldende Wet ruimtelijke ordening (Wro). Daarbij kan deze nadeelcompensatie pas worden ingeroepen nadat bijvoorbeeld een omgevingsplan is vastgesteld of een omgevingsvergunning is verleend. Het vaststellen van een beleidsregel zoals het voorliggende beleidsdocument is echter geen wettelijke grondslag voor het toekennen van nadeelcompensatie op grond van de Omgevingswet. Een dergelijk besluit is in artikel 15.1 van de Omgevingswet namelijk niet genoemd als grondslag voor het toekennen van vergoeding van schade.
Dit betekent dat de vaststelling van het beleidsdocument nog geen schadeveroorzakend besluit is zoals bedoeld in artikel 15.1 van de Omgevingswet. Wel gelden eventuele latere besluiten over de wijziging van het omgevingsplan of het verlenen van een omgevingsvergunning als schadeveroorzakend besluit. De vraag of en in hoeverre sprake zal zijn van waardevermindering van woningen en het toekennen van nadeelcompensatie komt ook pas dan aan de orde. De omvang van eventuele waardevermindering kan ook pas dan worden bepaald aan de hand van het concrete initiatief waarop de besluitvorming zich richt. Net als voorheen kan de toe te kennen nadeelcompensatie uiteindelijk worden verhaald op de initiatiefnemer. De gemeente is ook gewoon om dat te doen zodat een exploitant op dat punt inderdaad op voorhand rekening heeft te houden met een kostenpost.

Conclusie
Dit thema geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

- Thema business case / exploitatie
  (zienswijzen 2, 8, 11 en 14)

Hiervoor is al aangegeven dat de kosten voor het aansluiten van een windinitiatief op het distributienetwerk voor rekening komen van de initiatiefnemer en ongetwijfeld een weerslag zullen hebben op de case business en de exploitatie. Daarmee is op voorhand echter nog niet te zeggen dat deze kosten de realisatie van een windinitiatief in zoekgebied K onmogelijk maken. Bovendien is het maar de vraag of in andere delen van de gemeenten betere mogelijkheden bestaan voor het realiseren van windmolens en het invullen van de RES-opgave. Daarbij zal overigens ook de uitkomst van het provinciale windbeleid (incl. PlanMER) en de besluitvorming over de landelijke windturbinebepalingen van belang kunnen zijn.

Conclusie
Dit thema geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

- Thema lokaal eigendom en financiële participatie

(zienswijzen 2, 4, 9, 13, 14, 19, 20 en 25)

Het ontwerp-beleidsdocument benoemt in paragraaf 4.2 randvoorwaarden voor procesparticipatie en financiële participatie. Deze randvoorwaarden zijn in algemene bewoordingen gesteld en bieden de mogelijkheid om eventueel binnenkomende initiatieven te beoordelen. Zij schrijven echter niet in detail voor hoe vorm en inhoud moet worden gegeven aan procesparticipatie en financiële participatie. Dit is ook niet goed mogelijk omdat de contouren van eventuele projecten op voorhand niet zijn te voorspellen. Daarom hebben de gemeenten vooral beschreven welke elementen zij belangrijk vinden als het gaat om procesparticipatie en financiële participatie.

Het begrip 'lokaal eigendom' is als vorm van financiële participatie omschreven in de begripsbepalingen in bijlage 1 van het ontwerp-beleidsdocument. Het betekent "…dat inwoners en (lokale) ondernemers samen, deels of volledig eigenaar zijn van een windpark". Deze beschrijving beperkt de omschreven eigendomssituatie niet tot een bepaalde periode maar geeft haar via het woord "zijn" weer als een voortdurende situatie van eigenaarschap. Dit komt echter nog duidelijker naar voren wanneer zij wordt aangevuld tot "…eigenaar zijn en blijven van een windpark", reden waarom deze begripsomschrijving wordt aangevuld (aanvulling is onderstreept).

Uit de zienswijzen over het thema 'lokaal eigendom' komt daarnaast naar voren dat het wenselijk is om het begrip "omwonenden" helder te definiëren. De begrippenlijst wordt daarom aangevuld met een beschrijving van dit begrip. Deze geeft aan dat het naast 'mensen die in de buurt wonen' ook gaat om in de omgeving aanwezige bedrijven en om eigenaren van in de omgeving aanwezige percelen. Als omschrijving van het begrip "omwonenden" wordt daarom aangehouden: "mensen die in de buurt wonen, bedrijven die in de buurt gevestigd zijn en/of eigenaren van in de buurt gelegen percelen".
Omdat het thema 'lokaal eigendom' verder gaat over de invulling van de gemeentelijke RES-opgave, wordt in het verlengde van de omschrijving van het begrip "omwonenden" ook de omschrijving van het begrip "lokaal eigendom" aangevuld tot: "Een vorm van financiële participatie die betekent dat inwoners en (lokale) ondernemers/grondeigenaren uit de gemeenten Oost Gelre en/of Berkelland samen, deels of volledig eigenaar zijn en blijven van een windpark" (aanvullingen zijn onderstreept). Op deze manier is duidelijker wat in het beleidsdocument wordt verstaan onder "omwonenden" terwijl ook beter in beeld is dat de kring van betrokkenen bij "lokaal eigendom" ruimer kan zijn dan alleen de omwonenden.

Daarbij zeggen de gemeenten niet in detail hoe lokaal eigendom moet worden georganiseerd omdat daarvoor meerdere vormen denkbaar zijn. Wel stellen wij een ondergrens en geven wij bij selectie van meerdere initiatieven de voorkeur aan het hoogste percentage lokaal eigendom. Daarbij komt het wel sterker over om al in de inleidende paragraaf 1.2 aan te geven dat (financiële) participatie van omwonenden voor de gemeenten een voorwaarde is (n.a.v. zienswijzen 19).
Verder is het denkbaar dat een gemeente participeert in een windmoleninitiatief, maar is dat geen doel op zich. Dit zou een heel directe, en misschien wel de beste, manier zijn om grip te houden op lokaal eigendom en invulling te geven aan de eis van ten minste 51% aan lokaal eigendom. Daarbuiten is het op basis van de bestaande rechtsverhoudingen een gegeven dat het voor overheden altijd ingewikkeld is om vanuit hun publiekrechtelijke rol eisen te stellen aan privaatrechtelijke eigendomsverhoudingen of aan gedragingen die op zichzelf geen effect hebben op de fysieke leefomgeving. Op landelijk niveau zullen hieraan wellicht kaders worden gesteld via de Energiewet.
Bij de parlementaire behandeling van deze Energiewet is overigens een amendement aangenomen dat zich richt op lokaal eigendom. Dit amendement-Rooderkerk biedt provincies en gemeenten de mogelijkheid om een verordening vast te stellen met regels over de motiveringsplicht ten aanzien van lokaal eigendom bij de opwek van hernieuwbare energie. De gemeenten zijn van plan om dit instrument toe te passen

Versie bij raadsvoorstel (ZIENSWIJZEN)

nadat de Energiewet in werking zal zijn getreden en voordat de nieuwe landelijke windturbinebepalingen worden vastgesteld.
Daarvoor zal dan wel een apart besluitvormingsproces nodig zijn omdat deze verordening niet alleen betrekking kan hebben op windenergie, maar ook op andere vormen van energie-opwek. Ook kan deze verordening van toepassing zijn op het gehele gemeentelijke grondgebied en niet alleen op de zoekgebieden K en I (i) waarop dit beleidsdocument voor grote windmolens zich richt. Daarbij kan de tekst uit paragraaf 4.2 van het beleidsdocument wel gelden als vertrekpunt voor het vaststellen van de gemeentelijke verordening op basis van de Energiewet.

Conclusie
Het tekstvoorstel over (financiële) participatie als voorwaarde voor initiatieven wordt overgenomen (paragraaf 4.2). Het begrip “omwonenden” wordt omschreven, waarbij het gebruik van het begrip in de tekst wordt afgestemd op deze omschrijving, en het begrip “lokaal eigendom” wordt verduidelijkt. Verder wordt de regeling over lokaal eigendom meer concreet uitgewerkt in een nog vast te stellen Verordening Lokaal Eigendom.

- Thema draagvlak / belangenafweging / participatieproces
  (zienswijzen 5, 6, 7, 9, 12, 16, 19 en 25)

Het door de gemeenten ingezette participatieproces richtte zich niet per se op het vergroten van het draagvlak voor het gemeentelijk windbeleid of het bereiken van draagvlak bij iedere mogelijke betrokkene. Ook de gemeenten wisten wel dat de mogelijke komst van windmolens in een gebied niet positief zou worden ontvangen, ongeacht om welk gebied het daarbij dan ook zou gaan. Wel wilden de gemeenten via het participatieproces informatie verschaffen, vernemen welke punten van zorg er zoal leefden in de zoekgebieden en of er wellicht ook gedachten bestonden over eventuele oplossingsrichtingen.
Uit de zienswijzen over het ontwerp-Beleidsdocument komt duidelijk naar voren dat de gemeenten er niet in zijn geslaagd om alle bestaande zorgen weg te nemen. Dit was tijdens het participatieproces ook wel duidelijk en ook zeker niet de insteek van het gevoerde proces. Wel geeft het de gemeenten aanleiding om het ontwerp-Beleidsdocument op onderdelen nader te verduidelijken of aan te vullen zodat op een aantal onderdelen zoveel mogelijk duidelijkheid kan worden gegeven. Dit blijft overigens lastig nu het gaat over een thema met voortdurende ontwikkelingen op verschillende overheidsniveaus.

Aan de besluitvorming over een beleidskader voor grote windmolens binnen de zoekgebied K en I (i) ging de vraag vooraf of er plekken waren die als zoekgebied voor windmolens konden gelden. Daarbij is gezocht naar zoekgebieden waar het realiseren van windmolens zo weinig mogelijk zou conflicteren met andere belangen, dit in de wetenschap dat er geen enkel gebied te vinden zou zijn waar helemaal geen belangentegenstelling aan de orde zou zijn. Met andere woorden: al bij de aanduiding van de zoekgebieden in het RES-proces heeft een eerste belangenafweging plaatsgevonden.
Bij het opstellen van het ontwerp-beleidsdocument is daarop voortgebouwd maar tegelijkertijd rekening gehouden met het gegeven dat in 2025 nieuwe landelijke normen voor windturbines in werking zullen treden. Nadat daarvoor een milieueffectrapportage zal zijn afgerond. Voor de toepassing van deze nieuwe landelijke normen geven de gemeenten in hun beleid op voorhand al aan dat zij niet van plan zijn om mee te werken aan flexibiliteitsmogelijkheden die in die nieuwe regels wellicht een plek zullen krijgen. Verwijzend naar de afwijkingsmogelijkheden uit ontwerp-windturbinebepalingen van oktober 2023 willen zij het dus houden op de toepassing van standaardwaarden voor geluid (ontwerp-norm: 45 dB_{Lden}/39 dB_{Lnight}.) en de beoogde vaste afstandsnorm (ontwerp-norm: minimaal 2 x tiphoogte). Het is de bedoeling van de gemeenten om ook na eventueel gewijzigde vaststelling van de landelijke normen vast te houden aan de

Ter inzage bij reactie voorafgaand aan de RAADSVERGADERING

strengste normen, dit met het oog op een zo goed mogelijke bescherming van belangen van omwonenden binnen de (toekomstige) wettelijke kaders. Het beleidsuitgangspunt voor het toelaten van grote windmolens binnen een zoekgebied komt dus niet zozeer naar voren uit het hanteren van een bepaalde norm, maar veel meer uit de keus om na vaststelling van de nieuwe landelijke windturbinebepalingen de strengste wettelijk norm te hanteren om daarmee de belangen van de omgeving zoveel mogelijk te ontzien. Daarnaast bevat het uiteindelijke beleidsdocument ook kaders en randvoorwaarden over landschap en ecologie, waarbij op het laatste gebied nadrukkelijk onderzoek moet worden gedaan naar en acht geslagen moet worden op de aanwezigheid van weidevogels. Op deze manier willen de gemeenten zoals gezegd een bijdrage leveren aan de energietransitie binnen de zoekgebieden, maar gelet op het voorzorgbeginsel zeker niet ten koste van alles.

Het verloop van het participatie- en informatieproces is weergegeven in het participatieverslag dat als bijlage is toegevoegd aan het ontwerp-beleidsdocument. Het participatieverslag verwijst via de kolom 'Beleidsvoorstel' (zie pag. 18 e.v.) naar de tekst van het ontwerp-beleidsdocument. Tijdens het proces heeft inderdaad het idee ontstaan voor een tweede thema-avond over het thema 'Gezondheid' waarbij dan ook ruimte zou zijn voor gastsprekers die vanuit het gebied zouden worden aangedragen. Uiteindelijk hebben contacten over de exacte opzet van een dergelijk tweede bijeenkomst ertoe geleid dat deze niet is doorgegaan, terwijl later ook bleek dat het gezondheidsthema een plek kreeg in (de onderzoeken bij) de landelijke ontwerp-windturbinebepalingen. Overigens zijn geluidsopnames van de thema-avonden gedeeld via de gemeentelijke websites. Daarop is ook documentatie en informatie gedeeld naar aanleiding van vragen die tijdens de thema-bijeenkomsten werden gesteld.

Conclusie
Dit thema geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

- Aanvullende beoordeling per zienswijze en conclusies per zienswijze

<u>Zienswijze 1:</u>
Beoordeling
Geen aanvullingen (beoordeeld per thema).

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

<u>Zienswijze 2 (en deels 14):</u>
Beoordeling
Het ontwerp-beleidsdocument voor grote windmolens bouwt voort op de Regionale Energiestrategie die voor de Achterhoek is vastgesteld (RES1.0) en op de beslissing van de gemeenteraad van Berkelland om grote windmolens alleen in zoekgebied K toe te laten. Om in ieder geval globaal na te gaan of en in hoeverre de zoekgebieden K en I (i) mogelijkheden zouden kunnen bieden voor het realiseren van windmolens, is eind 2022 een gebiedsanalyse verricht. Deze gebiedsanalyse is als bijlage toegevoegd aan het ontwerp-beleidsdocument en geeft weer dat ook binnen de zoekgebieden omgevingsfactoren bestaan die belemmerend zouden kunnen werken voor het realiseren van windmolens. Uit de gebiedsanalyse blijkt dan ook dat zeker niet overal in het zoekgebied windmolens gerealiseerd kunnen worden.
Wanneer de gemeente ook in andere gebieden grote windmolens zou willen toestaan, dan zou ook daarvoor een soortgelijke gebiedsanalyse kunnen worden gedaan. Door op

Versie bij raadsvoorstel (concept)

die manier verder in te zoomen op die gebieden, kan ook daarvoor een scherper beeld ontstaan over eventuele belemmeringen die in de RES1.0 al zijn benoemd. Vooralsnog is deze verdiepingsslag voor de Berkellandse RES-zoekgebieden alleen gemaakt voor zoekgebied K. De keus om in Berkelland alleen windmolens toe te staan in zoekgebied K was toen echter al gemaakt op basis van RES1.0.

Ook het proces om te komen tot nieuwe landelijke regels voor windmolens is voor zover mogelijk meegenomen in het ontwerp-beleidsdocument. De gemeenten zijn het met indieners eens dat het prettiger zou zijn als de nieuwe windturbinebepalingen al zouden zijn vastgesteld voordat het gemeentelijk beleid wordt vastgesteld. Tegelijkertijd willen de gemeenten hun beleidskader echter graag vaststellen voordat er windinitiatieven worden ingediend op basis van de nieuwe landelijke regelgeving. Daarmee wordt namelijk voorkomen dat de gemeenten worden geconfronteerd met plannen die weliswaar voldoen aan de wettelijke voorwaarden maar niet aan het beleidskader dat de gemeenten willen gaan hanteren. Om die reden hebben de gemeenten het ontwerp-beleidsdocument ter inzage gelegd na het verschijnen van de landelijke ontwerp-windturbinebepalingen, maar willen zij hun beleidskader vaststellen voordat de landelijke windturbinebepalingen definitief worden vastgesteld.

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Zienswijze 3:
Beoordeling
Geen aanvullingen (beoordeeld per thema).

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Zienswijze 4:
Beoordeling
In paragraaf 4.1.9 van het ontwerp-beleidsdocument is inzicht gegeven in de mogelijke gevolgen van de landelijke ontwerpwindturbinebepalingen voor geluid en afstand. Op advies van Bosch en Van Rijn is de conceptnorm voor geluid als vuistregel vertaald naar indicatief 600 m afstand en verbeeld in figuren 6 tot en met 10. Bij deze kansenkaarten voor zoekgebieden K en I (i) is gebruik gemaakt van de referentieturbines die het Rijk in haar PlanMER hanteerde bij de ontwerpwindturbinebepalingen.
Hierbij is de kanttekening gemaakt dat de kansenkaarten een indicatief beeld geven. De figuren zijn daarmee niet allesbepalend en betekenen ook niet dat de gemeente streeft naar windmolens met een tiphoogte van 235 m of 280 m. Deze disclaimer is ook meegegeven op de informatiemarkt van 7 december 2023. Als – zoals indiener stelt – stillere molens worden gebruikt, dan kunnen de kansenkaarten er inderdaad anders gaan uit zien.

Tenslotte vraagt ProWind om de uitvoering van het beleid na vaststelling voortvarend op te pakken. Deze wens nemen wij voor kennisgeving aan, maar na vaststelling van het beleid ligt de bal vooral bij initiatiefnemers voor windparken. De gemeente zal echter niet nalaten om – zodra er een initiatief voor een windpark is ingediend – dit voortvarend op te pakken en in behandeling te nemen. Wel zal de gemeente daarbij ook aandacht hebben voor het doorlopen van een zorgvuldig proces.

Conclusie

Ter inzage bij raadsvoorstel (GEWIJZIGD)

De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Zienswijze 5:
Beoordeling
Geen aanvullingen (beoordeeld per thema).

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Zienswijze 6, 12 en (deels) 16:
Beoordeling
Wij zijn het met indieners eens dat het realiseren van windmolens ook nadelige effecten heeft voor het milieu en de directe woon- en leefomgeving. Zo vraagt het om de nodige bouwmaterialen en levert het inderdaad ook nieuwe afvalstromen op. De gemeente realiseert zich dit terdege. Daar staat echter tegenover dat windenergie in zijn algemeenheid een belangrijke bijdrage levert aan de energietransitie, terwijl ook andere vormen van energievoorziening nadelen kennen.

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Zienswijze 7:
Beoordeling
In het ontwerp-beleidsdocument hebben de gemeenten een inschatting gegeven van de mogelijkheden die de landelijke ontwerp-windturbinebepalingen overlaten voor het realiseren van windmolens. In aansluiting op het milieueffectrapport bij deze ontwerp-bepalingen is uitgegaan van de daarin gehanteerde referentieturbines met een hoogte van 235 m en 280 m (tiphoogte). Dit wil echter niet zeggen dat de gemeenten streven naar windmolens van een dergelijke hoogte. Wel bestaat de verwachting dat nieuwe windinitiatieven zullen uitgaan van een hogere tiphoogte dan al bestaande windmolens. Door het stellen van een landelijke afstandsnorm zal dat echter ook gepaard moeten gaan met een grotere afstand ten opzichte van windturbinegevoelige gebouwen zoals bijvoorbeeld woningen. Ook zal vanuit het gemeentelijk beleid worden geëist dat door het opstellen en uitvoeren van een landschapsplan aandacht wordt besteed aan de nadelige landschappelijke effecten die het realiseren van windmolens met zich mee zal brengen.

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Zienswijze 8:
Beoordeling
De gemeente bestrijdt niet dat ook windturbines, ongeacht hun as- of tiphoogte, tot afvalstromen zullen leiden. Als het gaat om afgewerkte olie, dan zal deze op de wettelijk voorgeschreven wijze moeten worden afgevoerd. Of deze afvalstroom in verhouding staat tot de milieueffecten of -risico's die andere vormen van energieopwekking met zich meebrengen, is overigens weer een heel andere vraag.

Verder kunnen de gemeenten zich voorstellen dat voor het uitvoeren van een eventueel landschapsplan ook landbouwgronden nodig zullen zijn. Vanzelfsprekend kan dat alleen

Vaststellingsvoorstel (GEWIJZIGD)

gebeuren als de eigenaar daaraan meewerkt. De verwachting is echter niet dat dit zal leiden tot een zodanig verhoogde druk op landbouwgrond dat deze in de markt waarneembaar is.

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Zienswijze 9:
Beoordeling
Ten aanzien van procesparticipatie geeft de term ‘dialoog’ voldoende duidelijk aan dat het onderling contact tussen een initiatiefnemer en omwonenden uit meer moet bestaan dan slechts uit het zenden van een boodschap door de initiatiefnemer. Het voeren van een dialoog veronderstelt immers tweerichtingsverkeer in de communicatie. Daarbij moet ook het te maken verslag over het participatie- en communicatieproces duidelijk maken op welke manier het initiatief is gepresenteerd en besproken met de omgeving, welke reacties dat heeft opgeleverd en op welke manier bij de planuitwerking rekening is gehouden met de ingebrachte reacties. Het begrip ‘omgeving’ is daarbij niet voor elk project hetzelfde of te definiëren met bijvoorbeeld een vaste afstandsmaat. De gemeenten zullen bij eventuele initiatiefnemers aansturen op een ruime uitleg van dit begrip, waarbij op zijn minst de direct omwonenden en belanghebbenden zullen worden betrokken. Initiatiefnemers zullen er daarbij op worden gewezen dat tijdens een te doorlopen planologische procedure in ieder geval iedereen kan reageren op hun plannen en het dus raadzaam is om zo ruim als mogelijk te communiceren.
Verder komt in het ontwerp-beleidsdocument duidelijk naar voren dat de gemeente Berkelland streeft naar een zo hoog mogelijk aandeel lokaal eigendom, het liefst 100% maar in ieder geval meer dan 51%. Daarnaast is het begrip ‘lokaal eigendom’ nader omschreven in de begrippenlijst (bijlage 1) en moet de initiatiefnemer toelichten hoe hij daarmee omgaat.

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Zienswijze 10:
Beoordeling
Begin 2023 heeft de provincie een Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) ter inzage gelegd als voorloper van een milieueffectrapport over de aanpassing van het provinciale windbeleid. Op haar website geeft de provincie aan dat het concept-milieueffectrapport eind 2024 klaar is voor inzage (Gelders milieuonderzoek wind, zon en warmte (gelderland.nl)). De provincie maakt de ter inzage legging bekend via haar website en in huis-aan-huis-bladen. Op dit moment zijn de resultaten van deze milieueffectrapportage nog niet bekend en heeft het provinciebestuur dus ook nog geen beleidskeuzes gemaakt naar aanleiding van de gevoerde milieueffectrapportage.
Het voorliggende gemeentelijke beleidsdocument geeft echter uitvoering aan de opgaven uit RES1.0. Als het provinciale besluitvormingsproces aanleiding geeft tot aanvullende gemeentelijke beleidskaders, dan zal dat worden opgepakt in een afzonderlijk beleidsproces.

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Zienswijze 11:

Beoordeling
Daar waar indiener aangeeft geen last te willen hebben van de eventuele bouw van windmolens, kan de gemeente slechts opmerken dat er bij bouwactiviteiten altijd enige sprake kan zijn van overlast voor de omgeving. Met name bij grote bouwprojecten is het gebruikelijk om maatregelen te eisen en te treffen om overlast zoveel mogelijk te voorkomen. Of dit bij een eventueel project in het zoekgebied ook nodig zal zijn, is echter pas te beoordelen aan de hand van een concreet plan. Net als bij andere grote bouwprojecten zal de gemeente in het voorkomende geval wel aandacht hebben voor hebben voor dit aspect.

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Versie bij raadsbesluit (GEWIJZIGD)

Zienswijze 12:
Beoordeling
Geen aanvullingen (zie bij 6, verder beoordeeld per thema)

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Zienswijze 13:
Beoordeling
Dat de gemeenten Berkelland en Oost Gelre in paragraaf 2.1 aangeven geen windparken te zullen vergunnen voorafgaand aan de vaststelling van het gemeentelijk beleidskader èn de nieuwe landelijke windturbinebepalingen, is een duidelijke stellingname van beide gemeentebesturen. Over paragraaf 2.4.1 kan worden opgemerkt dat deze een korte weergave bevat van de Berkellandse besluitvorming die voorafging aan het beleidsproces om te komen tot windbeleid voor zoekgebied K. Het gaat dus om een beschrijvende tekst als inleiding op het beleidskader dat verderop in het ontwerp-beleidsdocument voorbijkomt.

Het ontwerp-beleidsdocument geeft duidelijk aan dat initiatiefnemers bij de voorbereiding van hun plannen de dialoog moeten aangaan met de omgeving. Daarbij moet de inbreng vanuit deze omgeving een plek krijgen in de planuitwerking. Deze inbreng kan ook gaan over het landschapsplan dat verplicht wordt gesteld om zo goed mogelijk rekening te houden met de belangen van onder meer omwonenden. Het geven van een doorslaggevende stem aan omwonenden is daarbij niet werkbaar omdat het ook in de toekomst waarschijnlijk nooit zo zal zijn dat iedere omwonende hetzelfde belang heeft en/of dezelfde wensen inbrengt.

Omdat op voorhand niet voor alle mogelijke situaties is in te schatten op welke manier die belangen geraakt zouden kunnen worden en welke compenserende maatregelen nodig zouden kunnen zijn, is de beschrijving van dit onderdeel in algemene bewoordingen gesteld. Het exact omschrijven van elk onderdeel roept namelijk het risico op dat initiatiefnemers voor een concreet project zich op het standpunt stellen dat dat onderdeel niet van toepassing is op hun situatie.

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Zienswijze 14 (zie zienswijze 2):

Beoordeling
Op basis van een voorstel van het college van burgemeester en wethouders besloot de gemeenteraad van Berkelland op 16 februari 2022 onder meer om initiatieven voor grote windmolens in Berkelland alleen toe te staan in zoekgebied K. Het raadsvoorstel geeft hierbij als motivering dat:

- in Berkelland beperkt ruimte is voor de winning van duurzame windenergie;
- er in bepaalde gebieden meer ruimte zal zijn om, met behoud van een goed woon- en leefklimaat bij woningen, een aantal grote windmolens te groeperen;
- uit het RES-proces zoekgebied K voor Berkelland en Oost Gelre naar voren komt als een gebied met voldoende ruimtelijk potentieel, dit op basis van de toenmalige ruimtelijke kaders en het op termijn verdwijnen van de laagvliegroute voor jachtvliegtuigen (Linkroute 10A);
- dit potentieel een goede ruimtelijke basis biedt om het gesprek aan te gaan met de belanghebbenden in dat zoekgebied en dat ook is bevestigd bij de vaststelling van de RES1.0 door de gemeenteraad op 23 november 2021.

Deze keuze betekende dat de gemeenteraad de overige Berkellandse locaties in bijlage 1 van RES1.0 uitsloot als alternatief voor zoekgebied K en als plek voor plaatsing van windmolens voor grootschalige winning van windenergie. In het ontwerp-beleidsdocument is dit raadsbesluit benoemd en ook tijdens het participatieproces is gewezen op de motivering van het genomen raadsbesluit.

Als het gaat om de afstand tussen de plek waar stroom wordt opgewerkt en de plek waar deze wordt gebruikt, komt het logisch over om deze zo klein mogelijk te laten zijn. Bij windenergie spelen echter ook aspecten die vragen om een zekere onderlinge afstand ten opzichte van windturbinegevoelige gebouwen. Daarom is ook gezocht naar gebieden die zo min mogelijk overlast opleveren voor al aanwezige functies. Dat deze niet per se op korte afstand van de stroomverbruikers liggen is bij ‘wind-op-land’-projecten niet te voorkomen.

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

<u>Zienswijze 15:</u>
Beoordeling
Geen aanvullingen (beoordeeld per thema).

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

<u>Zienswijze 16:</u>
Beoordeling
Geen aanvullingen (zie bij 6, verder beoordeeld per thema)

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

<u>Zienswijze 17:</u>
Beoordeling
Het ontwerp-beleidsdocument gaat uit van de besluitvorming over windenergie zoals die tot nu toe heeft plaatsgevonden. Over het niet-gealloceerde deel van de RES-opgave is het standpunt van de gemeente Berkelland expliciet weergegeven in de recent

Versie bij raadsvoorstel (GEWIJZIGD)

vastgestelde Omgevingsvisie Berkelland en in het ontwerp-beleidsdocument: de gemeente Berkelland is niet bereid om het restdeel van 0,244 TWh te faciliteren. Daarbij past echter de opmerking dat deze uitspraak moet worden gezien binnen de context van de afspraken die in het kader van RES1.0 zijn gemaakt. Met andere woorden: als het nog lopende RES2.0-proces resulteert in nieuwe onderlinge afspraken over de regionale RES-opgave en daarbij geen restdeel meer overblijft, dan zal de gemeente Berkelland de afspraken die zij daarbij heeft aangegaan ook nakomen. Ook bij de vaststelling van de Omgevingsvisie heeft de gemeenteraad van Berkelland overwogen dat het niet-faciliteren van het restdeel niet betekent dat de gemeente Berkelland nieuwe regionale afspraken over het in RES 1.0 niet-gealloceerde deel van de energieopgave afhoudt. In het ontwerp-beleidsdocument wordt dit ook aangegeven, onder meer in de tekst die volgt op de in de zienswijzen aangehaald passage. Het ontwerp-beleidsdocument sluit dus niet de ogen voor toekomstige ontwikkelingen, maar kondigt daarbij wel aan dat nieuwe beleidsprocessen nodig zijn als voor het toestaan van grote windmolens andere zoeklocaties dan zoekgebied K in beeld komen. Het is daarom niet nodig om de voorgestelde tekstsuggesties over te nemen.

Verder is het de gemeente Berkelland bekend dat zij niet alleen kan bepalen waar windparken gerealiseerd kunnen worden. Binnen de afspraken van RES1.0 heeft de gemeenteraad niettemin besloten om alleen in zoekgebied K grote windmolens toe te staan. Het ontwerp-beleidsdocument, dat zoals gezegd uitgaat van de besluitvorming zoals die tot nu toe plaatsvond, bouwt voort op dit besluit maar geeft ook aan dat daarin verandering kan komen als het RES2.0-proces tot andere uitkomsten leidt. Nu RES2.0 echter nog niet is afgerond, kan de gemeente nog niet vooruitlopen op die uitkomsten.

Over de algemene (tekstuele) opmerkingen van de provincie kan het volgende worden opgemerkt:

Vindplaats		Aanpassing (ja/nee)
1.1 e.v.	De inleidende tekst spreekt over “grootschalige zonnepanelen” waar wordt gedoeld op zonnepanelen en grootschalige zonnevelden. De tekst wordt vervangen door “…zonnepanelen, grootschalige zonnevelden en…”.	ja
1.2 e.v.	Hoewel de gemeenten zelf bepalen welke motieven zij ten grondslag leggen aan hun beleid, sluit de opmerking dat financiële participatie ook een bijdrage kan leveren aan het bestrijden van energiearmoede daarop aan. Het is echter niet nodig om de tekst op dit punt aan te vullen omdat het beleidsdocument zich vooral richt op de fysieke leefomgeving.	nee
2.3	De herijking van de RES met de bijbehorende PlanMER zijn ook van belang voor de borging in provinciaal beleid en om initiatieven buiten zoekgebieden te kunnen uitsluiten. De tekst wordt met deze punten aangevuld.	ja
3.1	De uitkomsten van het provinciale PlanMER zijn nog niet bekend en kunnen dus niet worden meegenomen. Vanzelfsprekend zal dat wel kunnen gebeuren bij eventuele concrete initiatieven die pas op een later moment tot besluitvorming zullen leiden.	nee
3.1/3.1.1, pag. 18	De gemeenten hebben hun beleidsproces gestart terwijl ook de provincie en het Rijk werkten aan hun windbeleid c.q. nieuwe landelijke normen. Het ontwerp-beleidsdocument en de daarin opgenomen gebiedsanalyse zijn uitgegaan van de kennis van dat moment. Zij bieden daarmee niet per se een exacte weergave (wettelijke) waarde maar vooral een inschatting van de effecten van het vast te stellen beleid, uitgaande van aannames. De tekst	nee

Versie ter inzage (GEWIJZIGD)

	van het (ontwerp)-beleidsdocument geeft dit ook duidelijk aan.	
Hfdst. 4, 1e alinea	De in de tekst genoemde maatvoering van 80 meter voor kleine windmolens gaat over ashoogte en niet over tiphoogte. Dit wordt op deze plek in de tekst verduidelijkt.	ja
Hfdst. 4, 2e alinea	De weerslag van het gevoerde participatieproces is terug te vinden in het participatieverslag dat als bijlage is toegevoegd aan het beleidsdocument. Verder zijn de verslagen van de diverse bijeenkomsten digitaal beschikbaar via de gemeentelijke websites. Het toevoegen van een overzicht van experts en stakeholders in het beleidsdocument heeft daarom geen meerwaarde.	nee
Hfdst. 4, 3e alinea	Met de passage over 'andere landelijke normen' wordt aangegeven dat niet valt uit te sluiten dat de nog vast te stellen nieuwe landelijke windturbinebepalingen anders zullen luiden dan de ontwerp-windturbinebepalingen die in oktober 2023 zijn vrijgegeven inspraak. Nu daarover bij het Rijk ongeveer 550 zienswijzen zijn ingediend, kan het haast niet anders dat daaronder ook zienswijzen zijn die aanleiding geven tot aanpassingen ten opzichte van de ontwerp-windturbinebepalingen. Daarbij geeft ook de provincie zelf in haar zienswijzen aan dat de beoogde afstandsnorm (2xtiphoogte) nog geen zekerheid is.	nee
4.1.1	Dat RES2.0 na haar borging in het provinciaal beleid mogelijkheden biedt om initiatieven buiten de RES uit te sluiten, is een waardevolle aanvulling op de tekst van het beleidsdocument.	ja
4.1.3	Dat in de praktijk al voorbeelden bekend zijn van klachtensystemen is een goede aanvulling op de tekst van het beleidsdocument.	ja
4.1.5	De verwijzing op de provinciale website over subisidiemogelijkheden voor het toepassen van naderingsdetectie wordt als aanvulling overgenomen.	ja
4.1.7	Bij het benoemen van de Wet natuurbescherming zal in de vast te stellen tekst duidelijk worden gemaakt dat deze inmiddels is opgegaan in de Omgevingswet, dit ter vervanging van de daarin al wel genoemde amvb's (Bal, Bkl).	ja
4.1.8, 1e alinea	Het is inderdaad afwachten hoe de nog vast te stellen landelijke windturbinebepalingen uiteindelijk komen te luiden, ook gelet op de advisering van de Commissie voor de milieueffectrapportage. Dit wordt ook onderkend in het beleidsdocument (zie ook hiervoor bij 'Hfdst. 4, 3e alinea).	nee
4.1.9	Bij het maken van de indicatief bedoelde kansenkaarten voor de zoekgebieden zijn 2x tiphoogte voor de twee referentieturbines gecombineerd met de twee vuistregelafstanden die we hanteren voor geluid. Deze zijn 400 meter voor een geluidsbelasting van 47 dB_{Lden}/41 dB_{Lnight} en 600 meter voor 45 dB_{Lden}/39 dB_{Lnight}. Of deze vuistregel ook echt opgaat bij concrete initiatieven, zal in de toekomst moeten blijken en is ook afhankelijk van de daarbij toe te passen techniek. Pas dan zal ook blijken of het geluid de meest beperkende factor zal zijn, of dat een nog vast te stellen vaste afstandsnorm maatgevend zal zijn voor de haalbaarheid van een initiatief.	nee
4.1.9 (fig.)	De kansenkaarten bieden een indicatieve vertaling van de landelijke ontwerp-windturbinebepalingen voor de	nee

Versie ter inhoudelijke bestuurlijke zienswijze (GS)

	zoekgebieden K en I (i) op basis van de referentieturbines uit de bijbehorende PlanMER. De beleidsmatige insteek van de gemeenten is om niet mee te werken aan initiatieven met een geluidsbelasting van 47dB$_{Lden}$ (grenswaarde), maar om de geluidsnorm van 45 dB$_{Lden}$ (standaardwaarde) aan te houden. Daarom geven de figuren ook alleen een indicatief beeld voor het toepassen van deze inderdaad strengere standaardwaarde.	
4.3	De in de tekst genoemde '25 jaar' is niet bedoeld om aan te geven dat de exploitatietermijn per se 25 jaar moet bedragen. Dit zal bij de vaststelling worden genuanceerd.	Ja
5.1	In de paragraaf over processtappen is het inderdaad goed om een verwijzing op te nemen naar de provinciale windladder. De tekst wordt op dit onderdeel dus aangevuld.	Ja
5.2	Een principeverzoek kent geen formele ontvankelijkheidseisen, terwijl de aard van de benodigde informatie ook afhankelijk is van de (nog voorlopige) locatiekeuze. Tegelijkertijd verlangen wij echter wel van initiatiefnemers dat zij in de initiatieffase al zoveel mogelijk informatie verschaffen in de richting van de gemeente(n) en in de richting van omwonenden/betrokkenen. Daarbij is het ook voor initiatiefnemers zelf wenselijk om in ieder geval al vroegtijdig onderzoeken ter verrichten op basis van een zo concreet mogelijke locatiekeuze. Ook in het participatieproces zullen namelijk vragen worden ingebracht die pas kunnen worden beantwoord als e.e.a. al wel is verkend, ook al is het dan nog maar een plan dan nog niet definitief is uitgewerkt tot een volwaardige aanvraag. Het beleidsdocument maakt dit alles voldoende duidelijk.	nee
Hfdst. 6, 1^{e} alinea	De GGD en de provincie zijn in de participatiefase betrokken geweest bij informatiemomenten. Verder is het aan initiatiefnemers zelf om hun plan toe te lichten en de communicatie daarover te organiseren.	nee
Her en der	De passage "hoeveelheid initiatieven" op pag. 37 wordt vervangen door "het aantal initiatieven"	Ja (4x)

Conclusie
De zienswijzen geven aanleiding tot de in het bovenstaande schema genoemde tekstuele aanpassingen.

<u>Zienswijze 18:</u>
Beoordeling
In het ontwerp-beleidsdocument en hiervoor is al aangeven dat het RES2.0-proces kan leiden tot aanpassing van de onderlinge afspraken over de RES-opgave en de verdeling van het huidige niet-gealloceerde deel onder de Achterhoekse gemeenten. Verder is hiervoor ook aangegeven dat de gemeenten Berkelland en Oost Gelre er op insteken om na vaststelling van de landelijke windturbinebepalingen de daarin opgenomen standaardwaarden te hanteren vanuit het belang van de bescherming van omliggende functies. Op welke manier het Rijk de nieuwe landelijke normen uiteindelijk zal vaststellen, is op dit moment nog niet exact te voorspellen. Als gemeenten constateren wij echter dat het Rijk bij de motivering van de ontwerp-windturbinebepaling expliciet aangeeft dat het afwijken van de vaste afstandsnorm zal vragen om een wel heel zware motivering. De gemeenten zijn er dan ook niet van overtuigd dat deze vaste afstandsnorm wordt versoepeld of zelfs geheel zal komen te vervallen, al was het maar omdat de definitieve windturbinebepalingen uiteindelijk moet kunnen steunen op een goede milieueffectrapportage.

Versie ter raadpleging (ONGEWIJZIGD)

RES Achterhoek geeft in haar zienswijzen terecht aan dat windenergie niet alleen ecologische nadelen oplevert, maar ook een positieve bijdrage levert aan de energietransitie. Dit doet echter niets af aan het gegeven dat voor een deel van zoekgebied K bekend staat als leefgebied voor weidevogels en bij windinitiatieven dus nadrukkelijk onderzoek moet worden gedaan naar de effecten daarvan op de weidevogelstand.

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Zienswijze 19:
Beoordeling
Dat windenergie één van de goedkoopste manieren is om duurzame energie op te wekken wordt niet alleen door energieproducenten uitgedragen maar komt ook naar voren uit informatie van de Rijksoverheid (Windenergie op land (rvo.nl)). Daarmee zeggen de gemeenten niet dat windenergie geen nadelen kent, maar willen zij wel aangeven dat windenergie een belangrijk onderdeel is in de hele energietransitie.
De uitkomst van de online peiling door RES Achterhoek is uitgevoerd in 2021 en voordat de zoekgebieden werden vastgesteld. Daarna zijn bij de vaststelling van RES1.0 de zoekgebieden bepaald en heeft de gemeenteraad van Berkelland op 16 februari 2022 besloten om alleen in zoekgebied K grote windmolens toe te staan. Daarna is uitsluitend voor de zoekgebieden K en I (i) het participatieproces gestart dat voorafging aan het ter inzage leggen van het ontwerp-beleidsdocument. Binnen deze zoekgebieden bevonden zich geen bedrijventerreinen of grote wegen zodat de in de zienswijzen aangehaalde uitkomst van de RES-peiling uit 2021 geen vervolg kreeg in het ontwerp-beleidsdocument.

De provinciale milieueffectrapportage voor het nieuwe provinciale windbeleid en RES2.0 is nog niet afgerond. De gemeenten zijn het met indieners eens dat het prettiger zou zijn als de uitkomsten daarvan al bekend zouden zijn voordat het gemeentelijk beleid wordt vastgesteld.
Tegelijkertijd willen de gemeenten voortgang boeken met hun beleidskader en het beleidsdocument in ieder geval vaststellen voordat er windinitiatieven worden ingediend op basis van de nieuwe landelijke windturbinebepalingen. Omdat het de bedoeling is dat deze begin volgend jaar (uiterlijk 1 juli 2025) worden vastgesteld, konden en kunnen de resultaten van de provinciale PlanMER dus niet worden afgewacht.

Met de passage over het stiltegebied Borculo-Noord wil het ontwerp-beleidsdocument niet zeggen dat het elders in het landelijk gebied niet ook stil is. Voor het stiltegebied geldt echter expliciet het uitgangspunt dat de provinciale Omgevingsverordening daarbinnen geen nieuwe gebiedsvreemde geluidproducerende functies toelaat. Dit wil dus niet zeggen dat daarbuiten geen geluidsnormen gelden, iets wat zeker niet het geval is wat ook zeker niet zo zal zijn als het gaat om grote windmolens. Zoals eerder aangegeven steken de gemeenten daarbij in op het hanteren van de standaardwaarden uit de nog vast te stellen landelijke windturbinebepalingen en dus op de strengste toepassing van de toekomstige landelijke normen.

Het ontwerp-beleidsdocument benoemt verder ook eisen die gesteld worden aan het landschapsplan. Om daarbij op voorhand te eisen dat een landschapsplan ‘natuur-inclusief’ moet zijn, zou direct leiden tot discussie over de vraag wat daaronder nu wel of niet kan worden verstaan. Deze vraag dient zich vanzelfsprekend ook door in de tekst te spreken over een natuur-inclusief ontwerp, maar minder nadrukkelijk dan wanneer een natuur-inclusief ontwerp letterlijk verplicht wordt gesteld.

Versie bij raadsvoorstel (ongedateerd)

In zijn besluitvorming over het toelaten van grote windmolens heeft de gemeenteraad van Berkelland op 16 februari 2022 meegenomen dat het grootschalig open (agrarisch) landschap daarvoor het meest geschikt. Daarbij is overwogen dat zeker de meer rechtlijnige structuren in deze landschappen beter kunnen aansluiten op het lijnenspel van windturbines en hun opstelling. De gemeenteraad was daarbij van mening dat deze weids- en openheid en rechtlijnige structuren in het buitengebied vooral te vinden zijn in de grootschalige open (agrarische) landschappen.

In de tekst over de kansenkaarten geeft het ontwerp-beleidsdocument een vuistregel over de minimale onderlinge afstand van windturbines. Het ontwerp-beleidsdocument benoemt echter geen maximale onderlinge afstand. Om te bepalen wanneer sprake is van een solitaire windmolen is dit ook niet relevant omdat van een solitaire windmolen sprake is bij een project met slechts één windmolen. Uit de zin vóór het in de zienswijzen aangehaalde tekstgedeelte blijkt bovendien dat binnen de ruimte die in zoekgebied K waarschijnlijk overblijft voor het plaatsen van grote windturbines de onderlinge afstanden zodanig zullen zijn dat er geen sprake zal zijn van solitaire windturbines. Dit komt ook naar voren uit de zin die volgt op het in de zienswijzen aangehaalde tekstgedeelte. Wanneer deze aangehaalde tekst in zijn context wordt gelezen, is een aanvulling daarop niet nodig.

Over het voorstel om als eis een onderlinge afstand van 1 km te hanteren tussen windturbines en gebieden waar veel weidevogels broeden kan worden opgemerkt dat dit niet wordt overgenomen. Als eisen over een minimale onderlinge afstand gesteld moeten worden, dan zal dat waarschijnlijk naar voren komen uit het te verrichten ecologisch onderzoek. In dat geval zal zo'n eis ook beter kunnen worden gemotiveerd in de richting van een eventuele initiatiefnemer. Dit laatste is een stuk moeilijker als het gaat om een op voorhand gestelde eis, waarbij dan ook nog maar moeten blijken of deze voor het concrete project ook streng genoeg zal zijn.

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Voor de raadsvoorstellen NIJZER

<u>Zienswijze 20:</u>
Beoordeling
Pure Energie Wind stelt vast dat de gemeenten in het ontwerp-beleidsdocument verwijzen naar de landelijke ontwerp-windturbinebepalingen die nog niet zijn vastgesteld en dat hun insteek daarbij is om af te zien van het leveren van maatwerk via de ZEZAM-bepalingen en de grenswaarden voor geluidsbelasting. Vanuit de ook bij de gemeenten bestaande verwachting dat de RES-opgave op die manier niet kan worden ingevuld, geeft Pure Energie Wind aan dat dit niet kan worden opgelost door lagere of stillere windmolens. Bij de beoogde afstandsnorm en bij de geluidsnormen willen de gemeenten echter niet verder gaan dan de standaardnormen om de belangen van omwonenden en omliggende functie zo goed mogelijk te beschermen binnen de normen die uiteindelijk rechtstreeks worden toegestaan via de standaardwaarden. Daarbij spreekt het vanzelf dat de gemeenten niet kunnen afzien van het toepassen van een afstandsnorm als deze in de nog vast te stellen landelijke regelgeving wordt voorgeschreven. Voor alle duidelijkheid: de in de zienswijzen genoemde 600 m is niet gehanteerd als harde gemeentelijke afstandsnorm maar als vuistregel gebruikt bij het inschatten van de doorwerking van de landelijke ontwerp-windturbinebepalingen.

Het is inderdaad zo dat participatieverplichtingen niet als juridische verplichting kunnen worden opgelegd als resultaatsverplichting. Wel kunnen bij projecten waarvoor nog een planologische procedure moet worden gevoerd via een anterieure overeenkomst inspanningsverplichtingen worden opgelegd over de mate waarin sprake is van lokaal eigendom. Ook werd bij de parlementaire behandeling van de Energiewet een

amendement aangenomen dat een bevoegdhedengrondslag creëert voor het motiveren van de inspanningen om te komen tot meer dan 50% lokaal eigendom (amendement Rooderkerk, kamerstukken 36378-23). De in de zienswijzen aangehaalde passage op pagina 31-32 van het ontwerp-beleidsdocument zal op dit punt worden verduidelijkt en geactualiseerd (paragraaf 4.2). Wel blijft het streven naar minimaal 51% aan lokaal eigendom onveranderd het uitgangspunt.

Conclusie
De tekst over het percentage lokaal eigendom wordt verduidelijkt en geactualiseerd (paragraaf 4.2).

Zienswijze 21, 22, 23 en 24 (deels):
Beoordeling
De landelijke ontwerp-windturbinebepalingen kennen geen specifieke regels over trillingen voor windturbines. Mochten die bij de definitieve vaststelling alsnog worden toegevoegd, dan zullen toekomstige plannen daar vanzelfsprekend aan moeten voldoen. Bij eventuele concrete plannen zal hoe dan ook moeten worden onderzocht of er sprake is van overlast door trillingen en of kan worden voldaan aan de algemene landelijke regels over trillingen (Bkl).

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Zienswijze 24:
Beoordeling
De gemeente bestrijdt niet dat ook windturbines, ongeacht hun as- of tiphoogte, tot afvalstromen zullen leiden. Als het gaat om afgewerkte olie, dan zal deze op de wettelijk voorgeschreven wijze moeten worden afgevoerd. Of deze afvalstroom in verhouding staat tot de milieueffecten of -risico's die andere vormen van energieopwekking met zich meebrengen, is overigens weer een heel andere vraag.

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Zienswijze 25:
Beoordeling

De gemeente Berkelland heeft in haar Omgevingsvisie al uitgesproken dat zij niet bereid is om binnen de geldende RES1.0-afspraken invulling te geven aan het restdeel van de energie-opgave. Daarbij is van belang dat de gemeente wel bereid is om nieuwe afspraken te maken in het kader van RES2.0, ook wanneer het restdeel daarbij onder de deelnemende gemeenten wordt verdeeld. In de toekomst kan zich dus wel de situatie voordoen dat de gemeente een gedeelte van het huidige restdeel zal invullen, zij het op basis van nieuwe gezamenlijke afspraken over de totale regionale opgave.

Als gemeenten hebben wij Bosch en Van Rijn op diverse momenten tot het beleidsproces ingeschakeld voor objectieve kennis en ervaring over (de techniek van) windturbines, een vakgebied waarover wij als gemeenten geen specifieke kennis en ervaring hebben. De gemeentelijke beleidsambities zijn echter door de gemeenten zelf geformuleerd en vloeien voort uit de beleidsambities in de RES1.0 om wind op land te ontwikkelen. We vinden het dan ook niet nodig een derde partij te vragen de noodzaak voor wind op land en alternatieven te onderzoeken. Zoals hiervoor al gesteld staat de

versie bij raadsvoorstel (GEWIJZIGD)

noodzaak voor wind op land voor de gemeenten niet ter discussie en hebben andere manieren van energieopwekking (energiemix, zon biomassa) ook een plek in ons beleid.

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Zienswijze 26:
Beoordeling
Geen aanvullingen (beoordeeld per thema).

Versie bij raadsvoorstel (GEWIJZIGD)

V. Beoordeling van de adviezen over het ontwerp-Beleidsdocument

Advies Waterschap Rijn en IJssel:
Samenvatting
Het Waterschap Rijn en IJssel stelt vast dat de zoekgebieden K en I (i) volgens de kansenkaarten beperkt ruimte bieden voor windturbines van het type dat bij de landelijke ontwerpwindturbinebepalingen als referentieturbine is gebruikt. Binnen de ruimte die op de belemmeringskaart voor zoekgebied K overblijven, lijken niet directe grote waterbelangen te spelen terwijl uit de belemmeringskaarten naar voren komt dat binnen zoekgebied I (i) geen ruimte lijkt te zijn voor dergelijke turbines. Daarbij ziet het Waterschap dat deze kaarten zijn gebaseerd op referentieturbines en dat bij een concreet initiatief een ander kaartbeeld kan ontstaan.
Over de weging van het waterbelang bij eventuele windinitiatieven geeft het Waterschap mee dat activiteiten op, in of rond waterstaatswerken zoals dijken en watergangen onder de regels van het waterschap vallen en daarmee vergunningplichtig kunnen zijn volgens de Waterschapsverordening van het Waterschap Rijn en IJssel (overheid.nl). Daarbij zijn voor het bouwen van windturbines mogelijk uitgebreide vergunningprocedures vereist met als belangrijke aandachtspunten:

- voor windturbines nabij waterkering gelden strenge voorwaarden (zie Handreiking windturbines waterkeringen. Wetgeving | STOWA);
- aanwezigheid van persleidingen;
- waterberging/compensatie;
- watergerelateerde aspecten.

De twee laatstgenoemde aspecten komen (net als bij ieder ander ruimtelijk initiatief) aan de orde bij het doorlopen van de ‘weging van het waterbelang’ (voorheen: watertoets) en in de waterparagraaf van het te wijzigen omgevingsplan of de te verlenen omgevingsvergunning. Deze moet beschrijven hoe binnen het plan wordt omgegaan met water en watergerelateerde aspecten, een thema waarover een positief van het Waterschap moet worden verkregen. In de waterhuishoudkundige onderbouwing dient rekening gehouden te worden met o.a.:

- het compenseren van de toename van verhard oppervlak (voor fundering, rijroutes, steunpunten kranen, onderhoud routes etc.);
- de vraag of het plan het huidige watersysteem / onderhoudspaden van het waterschap raakt;
- de benodigde berging in m³ met omschrijving van bergingsvoorzieningen en bijbehorende capaciteit;
- maatregelen om eventuele wateroverlast te voorkomen;
- de waterkwaliteit
- de omgang met afvalwater en riolering (NB: het direct en indirect lozen van hemelwater in oppervlaktewater is sinds 1 januari 2024 vergunningplichtig volgens de Omgevingswet en de Waterschapsverordening);
- de omgang met kabels en leidingen (zowel bestaand als nieuw aan te leggen);
- het grondwaterbeheer.

Het Waterschap verzoekt de gemeente om in een zo vroeg mogelijk stadium te worden betrokken bij concrete plannen.

Beoordeling advies
De door het Waterschap ingebrachte adviespunten zijn relevant voor zowel het indienen als het beoordelen van eventuele windinitiatieven. Dit wordt niet anders nu niet de gemeente maar het Waterschap bevoegd gezag is voor besluitvorming over eventueel benodigde omgevingsvergunningen voor wateractiviteiten. Om het waterbelang vroegtijdig in beeld te brengen bij eventuele initiatiefnemers, wordt de inbreng van het Waterschap bij de vaststelling van het beleidsdocument in de tekst verwerkt. Op die manier wordt initiatiefnemers ook meegegeven om bij hun planvorming zo vroeg mogelijk

Versie ter raadsvoorstel (GEWIJZIGD)

contact te leggen met het Waterschap zodat vroegtijdig kan worden nagegaan welke waterbelangen spelen bij hun initiatief.

Conclusie
Het advies geeft aanleiding tot aanvulling van de tekst van het ontwerp-beleidsdocument.

Versie bij raadsvoorstel (GEWIJZIGD)

VI. Ambtshalve aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-Beleidsdocument

Het ontwerp-beleidsdocument bevatte een aantal passages die vragen om aanpassing, aanvulling of nadere toelichting. Hierop is niet gewezen via schriftelijk of mondeling ingediende zienswijzen en daarom worden deze als ambtshalve aanpassingen meegenomen bij de vaststelling van het beleidsdocument. Het gaat daarbij om de volgende tekstgedeelten:

- Paragraaf 2.2.2: In de Omgevingsverordening hebben Provinciale Staten van Gelderland benoemd dat bij nieuwe ontwikkelingen moet worden beoordeeld welk effect zij hebben op landschappelijke kernkwaliteiten van het betrokken gebied. Paragraaf 2.2.2 van het beleidsdocument wordt op dit punt aangevuld, waarbij ook wordt opgemerkt dat bij deze beoordeling de Streekgids Achterhoek kan worden gebruikt.

- Paragraaf 2.4.1: De gemeenteraad van Berkelland heeft op 28 mei 2024 de Omgevingsvisie Berkelland vastgesteld. (28 mei 2024). De tekst van paragraaf 2.4.1 ging nog uit van de ontwerp-Omgevingsvisie en wordt op dat punt geactualiseerd.

- Paragraaf 4.2 en 5.1: De Elektriciteitswet 1998 wordt opgenomen in de Energiewet. Deze nieuwe wet gaat ook de bevoegdheid over windparken op een andere manier begrenzen. Zonder daar heel diep op in te gaan, de Energiewet moet immers nog worden vastgesteld, wordt dit vermeld in de paragraaf over bevoegd gezag.

Versie bij raadsvoorstel GEWIJZIGD

Verslag van de ter inzage legging van het ontwerp-"Beleidsdocument grote windmolens (Gemeente Oost Gelre en Gemeente Berkelland)"

Inhoud

I. Publicatie ter inzage legging ontwerp-Beleidsdocument
II. Schriftelijke zienswijzen over het ontwerp-Beleidsdocument
III. Adviezen van instanties
IV. Beoordeling van de zienswijzen over het ontwerp-Beleidsdocument
V. Beoordeling van de adviezen over het ontwerp-Beleidsdocument
VI. Ambtshalve aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-Beleidsdocument

Versie bij raadsvoorstel (GEWIJZIGD wordt)

I. Publicatie ter inzage legging ontwerp-Beleidsdocument

De ter inzage legging van het ontwerp van het “Beleidsdocument grote windmolens (Gemeente Oost Gelre en Berkelland)” is op 22 mei 2024 bekendgemaakt via een publicatie in het Berkelbericht, de gemeentelijke katern bij het huis-aan-huisblad “Achterhoek Nieuws”. In de publicatie is aangegeven dat iedereen van 23 mei tot en met 3 juli 2024 bij de gemeente Berkelland zienswijzen kon indienen over het ontwerp-Beleidsdocument en op welke manier dat mogelijk was. Deze publicatie is op 22 mei 2024 ook geplaatst in het digitaal uitgegeven Gemeenteblad (nr. 218645 en nr. 216942). Via de laatstgenoemde editie konden het ontwerp-beleidsdocument en de bijbehorende documenten ook digitaal worden benaderd. Dit laatste was overigens ook mogelijk via de gemeentelijke website.

De gemeente Oost Gelre heeft het ontwerp-beleidsdocument tegelijkertijd ter inzage gelegd en deze terinzagelegging ook bekendgemaakt via haar Gemeenteblad en huis-aan-huisbladen. Het ontwerp-beleidsdocument was ook via de website van de gemeente Oost Gelre te lezen.

Ontwerp-beleidsdocument grote windmolens (gemeente Oost Gelre en Berkelland)

Op 14 mei 2024 besloot de gemeenteraad van Berkelland om het ontwerp van het “Beleidsdocument grote windmolens (gemeente Oost Gelre en gemeente Berkelland)” ter inzage te leggen. Dit ontwerp-beleidsdocument bevat beleidskaders voor de realisatie van grote windmolens in de zoekgebieden K en I (i). Daarbij ligt zoekgebied K in het buitengebied van beide gemeenten tussen de kernen Ruurlo, Beltrum, Groenlo en Zieuwent. Verder ligt zoekgebied I ten zuiden van Vragender nabij de grens van de gemeenten Oost Gelre, Winterswijk en Aalten.

Inzage
Van donderdag 23 mei tot en met woensdag 3 juli 2024 ligt het ontwerp van het “Beleidsdocument grote windmolens (gemeente Oost Gelre en Berkelland)” ter inzage in het gemeentehuis, Marktstraat 1 in Borculo. Ook kunt u de ontwerp-beleidsregel en de bijbehorende stukken digitaal bekijken via het digitale publicatieblad op officielebekendmakingen.nl. De documenten hangen als 'Bekijk documenten’ aan deze publicatie (zie linker kolom).

Zienswijze
Binnen deze termijn van zes weken kan iedereen zijn mening geven over deze ontwerpbeleidsregel. Dit heet het indienen van zienswijzen. U kunt schriftelijk zienswijzen indienen door een brief te sturen naar burgemeester en wethouders van Berkelland, Postbus 200, 7270 HA in Borculo. Voor het indienen van mondelinge zienswijzen kunt u via telefoonnummer 0545 250 250 contact opnemen met de gemeente. Deze publicatie en het ontwerp van de beleidsregel kunt u ook vinden via de gemeentelijke website www.gemeenteberkelland.nl/zoekgebiedk/.

Voorbeeld bij raadsbesluit (WIZIGD Was-Wordt)

II. Schriftelijke zienswijzen over het ontwerp-Beleidsdocument

Binnen de termijn van ter inzage legging zijn 26 brieven met schriftelijke zienswijzen ingediend over het ontwerp-Beleidsdocument. Van de gelegenheid tot het inbrengen van mondelinge zienswijzen is geen gebruik gemaakt. Schriftelijke zienswijzen zijn ingediend door:

1. Beltrum (brief van 9 juni 2024, ontvangen op 18 juni 2024);
2. Lievelde (brief van 21 juni 2024, per mail ontvangen op 24 juni 2024);
3. Ruurlo (ongedateerde brief, ontvangen op 25 juni 2024);
4. Prowind B.V., Assendorperdijk 1, 8012 EG in Zwolle (brief van 25 juni 2024, ontvangen op 26 juni 2024);
5. Bedelaarsdijk 6, 7261 RZ in Ruurlo (ongedateerde brief, ontvangen op 30 juni 2024);
6. Beltrum (brief van 1 juli 2024, per mail ontvangen op 1 juli 2024);
7. Ruurlo (brief van 1 juli 2024, per mail ontvangen op 2 juli 2024 en per post ontvangen op 11 juli 2024);
8. Beltrum (ongedateerde brief, ontvangen op 2 juli 2024);
9. Groenlo (ongedateerde brief, ontvangen op 2 juli 2024);
10. Weidevogelvereniging Achterhoek Lichtenvoorde (brief van 2 juli 2024, per mail ontvangen op 2 juli 2024);
11. Beltrum (brief van 2 juli 2024, ontvangen 3 juli 2024);
12. Beltrum (brief van 1 juli 2024, ontvangen op 3 juli 2024);
13. Geesteren (brief van 3 juli 2024, ontvangen op 3 juli 2024);
14. Beltrum (brief van 3 juli 2024, ontvangen op 3 juli 2024);
15. Beltrum (brief van 1 juli 2024, ontvangen op 3 juli 2024);
16. Beltrum (brief van 2 juli 2024, per mail ontvangen op 3 juli 2024 en per post ontvangen op 5 juli 2024);
17. Provincie Gelderland, Postbus 9090, 6800 GX in Arnhem (brief van 2 juli 2024, per mail ontvangen op 3 juli 2024);
18. RES Achterhoek (brief van 3 juli 2024, per mail ontvangen op 24 juli 2024);
19. Ruurlo (brief van 2 juli 2024, ontvangen op 3 juli 2024);
20. Pure Energie Wind B.V., Postbus 3141, 7500 DC in Enschede (brief van 3 juli 2024, per mail ontvangen op 3 juli 2024);
21. Neede (brief van 30 juni 2024, ontvangen op 2 juli 2024);.
22. Beltrum (brief van 28 juni, ontvangen op 2 juli 2024);
23. Beltrum (brief van 30 juni, ontvangen op 2 juli 2024);
24. Beltrum (brief van 29 juni, ontvangen op 2 juli 2024);
25. Lievelde (ongedateerde brief, bij de gemeente Oost Gelre ontvangen op 2 juli 2024);

Versie ter raadsvoorstel (GEWIJZIGD was-wordt)

26. Lievelde (ongedateerde brief, bij de gemeente Oost Gelre ontvangen op 4 juli 2024).

De twee laatstgenoemde brieven spreken expliciet uit dat de daarin opgenomen zienswijzen zich niet alleen richten tot de gemeente Oost Gelre, maar ook tot de gemeente Berkelland.

De zienswijzen worden samengevat en beoordeeld in hoofdstuk IV van dit verslag. De beoordeling gebeurt grotendeels per thema. Als de zienswijzen ook onderdelen bevatten die bij deze thema's niet aan bod komen, dan worden deze onderdelen beoordeeld in een aanvullende beoordeling per zienswijze.

De gemeente Oost Gelre beoordeelt daarom ook de zienswijzen die uitsluitend aan haar zijn gericht en ook bij haar zijn ingediend. Bij de gemeente Oost Gelre werden overigens 15 zienswijzen ingediend. Daarvan waren er 2 mede gericht aan de gemeente Berkelland (zienswijze 25 en 26) en waren er 6 indieners die gelijkluidende zienswijzen richtten tot de gemeente Berkelland (zienswijzen 4, 9, 10, 17, 18 en 20).

Versie bij raadsvoorstel (GEWIJZIGD was-wordt)

III. Adviezen van instanties

Binnen de termijn van ter inzage legging is één mailbericht binnengekomen met adviezen over het ontwerp-Beleidsdocument. Dit mailbericht was afkomstig van het Waterschap Rijn en IJssel, Postbus 148, 7000 AC in Doetinchem (mail ontvangen op 17 juni 2024).

Dit advies wordt beoordeeld in hoofdstuk V van dit verslag.

Versie bij raadsvoorstel (GEWIJZIGD was-wordt)

IV. Beoordeling van de zienswijzen over het ontwerp-Beleidsdocument

- Samenvatting van de ingediende zienswijzen

Bij de samenvatting en beoordeling van zienswijzen over het ontwerp-Beleidsdocument die door particuliere personen zijn ingediend, worden deze personen aangeduid als ‘indiener(s)’.

Zienswijze 1:
Samenvatting
Indiener geeft aan dat in het ontwerp-Beleidsdocument de gezondheidsrisico’s van windmolens onvoldoende zijn meegenomen en dat windmolens een ernstige aantasting zullen opleveren voor het karakteristieke en historische landschap en de flora en fauna van Berkelland en Oost Gelre en daarmee voor de natuur, de leefbaarheid en het toerisme in beide gemeenten. Verder wijst indiener op de problemen met de bestaande netwerkinfrastructuur waardoor de komst van windmolens negatieve gevolgen heeft voor bedrijven en huishoudens. Tenslotte wijst indiener op alternatieve energiebronnen zoals zonnepanelen op daken en het plaatsen van windmolens op zee.

Zienswijze 2 en (deels) 14:
Samenvatting
Indiener woont in zoekgebied K en stelt vast dat dat het ontwerp-Beleidsdocument zich voor de gemeente Berkelland alleen richt op zoekgebied K. Indiener is van mening dat het raadsbesluit daartoe moet worden herzien en dat het beleidsdocument voor heel Berkelland zou moeten gaan gelden. Daarbij vindt indiener het niet terecht dat twee andere zoekgebieden in Berkelland op voorhand afvallen.
Verder geeft indiener aan dat het ontwerp-Beleidsdocument niet vermeldt of windmolens rendabel te realiseren zijn, terwijl de kosten van het aansluiten op het hoogspanningsnet in zoekgebied K extra hoog zullen zijn vanwege de grote afstand tot het onderstation in Borculo. Tenslotte brengt indiener in dat het recht op financiële participatie niet alleen mag gelden voor inwoners van het zoekgebied, terwijl het beter zou zijn geweest als eerst de vaststelling van de landelijke normen zou zijn afgewacht.

Zienswijze 3:
Samenvatting
Indiener wijst op de gezondheidsrisico’s van windturbines vanwege het veroorzaken van fijnstof en kankerverwekkende stoffen zoals Bisfenol A en polyurethaan in een groot gebied. Verder wijst indiener op diverse vormen van geluidsoverlast en de nadelige gezondheidseffecten daarvan. Indiener geeft daarbij aan dat de Nederlandse geluidsnormering de bewoners niet beschermt waardoor de gezondheid van bewoners vogelvrij is verklaard.

Zienswijze 4:
Samenvatting
Prowind B.V. geeft aan dat het ontwerp-Beleidsdocument veelal aansluit bij bestaande wetten, kaders en afspraken en onderschrijft het belang van goede participatie. Zij geeft verder aan dat de vuistregel over geluidsniveaus en tiphoogte in de praktijk wel anders uitpakt dan aangegeven in het ontwerp-Beleidsdocument. Om verkeerde verwachtingen te voorkomen, vraagt Prowind daarom om aangepaste afbeeldingen op te nemen in het vast te stellen beleidsdocument. Tenslotte roept zij de gemeente op om door te pakken

Ter inzage bij raadsbesluit (GEWIJZIGD vaststelling)

met de uitvoering van het windbeleid, dit met het oog op het behalen van de doelen uit de Regionale Energiestrategie (RES) en het Klimaatakkoord.

Zienswijze 5:
Samenvatting
Indiener verzoekt de gemeenten om geen onomkeerbare, schadelijke besluiten te nemen en te stoppen met de plannen voor extreem grote, industriële windturbines maar te kiezen voor een alternatief windbeleid, zónder schadelijke gevolgen voor bewoners, landschap en natuur. Daarbij geeft indiener aan:

- dat er onvoldoende rekening wordt gehouden met de belangen van bewoners
- dat er geen ruimte én geen draagvlak is voor industriële windturbines;
- dat het toelaten van deze windindustrie een bedreiging vormt voor onze leefomgeving.
- dat is aangetoond dat de doelen voor duurzame energie en CO_2-reductie ook zónder de beoogde windturbines worden gehaald;
- dat de windenergie die extra nodig is beter op zee kan worden gerealiseerd;
- dat de gemeenten het belang van hun burgers voorop moeten stellen en moeten kiezen voor een verstandig en eerlijk beleid, dat níet ten koste gaat van bewoners, natuur en landschap;
- dat gemeenten die keuze hebben, want gemeenten zijn op geen enkele wijze verplicht om windindustrie toe te laten;

Verder benoemt indiener als nadelige effecten van het plaatsen van windmolens het veroorzaken van waardevermindering van woningen, van landschapsvervuiling, van gezondheidsklachten en van slagschaduw van de wieken.

Zienswijze 6, 12 en (deels) 16:
Samenvatting
Indieners geven aan dat er in beide gemeenten onder de inwoners geen draagvlak bestaat voor grote windmolens en dat deze niet passen in het karakteristieke Achterhoekse coulisselandschap. Verder geven zij aan dat compenserende maatregelen dat niet kunnen verhelpen en het wenselijk is om eerst alle alternatieven te onderzoeken voordat een windinitiatief in overweging wordt genomen.
Indieners brengen daarnaast in dat de gezondheidrisico's voor omwonenden, evenals de effecten van laagfrequent geluid, worden onderschat en dat de effecten van grote windmolens onvoldoende zijn onderzocht. Verder geven zij aan dat de nieuwe landelijke normen onvoldoende bescherming bieden en Nederland lagere normen hanteert dan andere landen of de EU-richtlijnen. Zij wijzen daarnaast op de negatieve effecten van windmolens in zoekgebied K voor weidevogels en op de hoge waardevermindering van woningen. Ook geven indieners aan dat windmolens op land niet nodig zijn voor het behalen van de RES-doelstellingen en er een alternatief bestaat in het bouwen van windmolens op zee. Tenslotte brengen indieners in dat het bouwen van windmolens naar de toekomst toe veel afval oplevert en dus niet bepaald duurzaam is.

Zienswijze 7:
Samenvatting
Indieners merken op dat het ontwerp-Beleidsdocument zich richt op het plaatsen van voor de offshore bedoelde windmolens op land, en daarmee tussen bewoners, terwijl nog absoluut onduidelijk is welke gevolgen dat heeft. Zij spreken de hoop uit dat het gemeentebestuur zich niet zal verschuilen achter blijkbaar ongeschikte regelgeving en geven met voorbeelden aan dat de geluidsnormering veel te ruim is. Zij geven mee om:

- extra te focussen op efficiënt gebruik van energie en verduurzaming;
- energie-verslindende industrie te verplichten om te voorzien in eigen energie-opwek;
- kleinere windmolens te plaatsen en de offshore-windmolens op zee te laten;

VERWIJDERD DOOR GEMEENTE (GEWIJZIGD wat wordt)

- de energie van zonneparken te bufferen in waterstofopslag en zonne-opwekking uit te breiden;
- andere energiebronnen te overwegen zoals geothermische energie/aardwarmte;

Afsluitend vragen indieners om de plaatsing van offshore-windmolens in het landschap te heroverwegen omdat de negatieve effecten daarvan op gezondheid, natuur en levenskwaliteit te groot zijn om te negeren.

Zienswijze 8:
Samenvatting
Indiener geeft aan dat het ontwerp-Beleidsdocument niet aangeeft op welk onderverdeelstation de mogelijke windmolens worden aangesloten, waarbij het aansluiten daarop hoge kosten met zich meebrengt en op de exploitatie zal drukken. Verder vraagt indiener naar de stand van zaken over het intrekken van de laagvliegroute Linkroute 10A. Indiener vraagt zich verder af hoe milieuvriendelijk windmolens zijn vanwege het gebruik van duizenden liters afgewerkte olie en de stoffen die vrijkomen door slijtage van de coating op de rotorbladen. Indiener spreekt zich tenslotte uit tegen bovenwettelijke eisen voor landschappelijke inpassing van windmolens omdat dat weer extra druk geeft op toch al schaarse landbouwgrond.

Zienswijze 9:
Samenvatting
Indiener richt zich met name op paragraaf 4.2 uit het ontwerp-Beleidsdocument dat zich richt op participatie en financiële participatie en geeft aan dat deze tegenstrijdigheden en vaagheden bevat. Daarmee is het beoogd beleid op dit punt volgens indiener nog slechter dan bij de zonneparken en bovendien boterzacht als het gaat om diverse aspecten van procesparticipatie en financiële participatie en om begrippen zoals lokaal eigendom en lokaal eigenaarschap. Indiener stelt vragen over de procesparticipatie en het lokaal eigendom.

Zienswijze 10:
Samenvatting
Weidevogelvereniging Achterhoek brengt in dat het toelaten van grootschalige windmolens in het Beltrumse Veld onwenselijk is vanwege de aanwezigheid van belangrijke vogelgebieden voor relatief veel zeldzaam geworden en bedreigde akker- en weidevogels. Zij geeft aan dat het plaatsen van windmolens in open gebieden vaak op gespannen voet staat met het belang van de vogelbescherming en voor vogels leidt tot directe sterfte, verlies van leefgebied en barrièrevorming. Daarbij merkt zij op dat het plaatsen van windmolens niet strookt met het gemeentelijk streven naar biodiversiteit en dat de gemeente het gebied heeft aangewezen als weidevogelgebied maar deze beschermde status later stilzwijgend heeft opgeheven vanwege plannen voor windmolens. Weidevogelvereniging Achterhoek wijst er op dat de gemeenten van mening zijn dat het plaatsen van windmolens kan samengaan met het natuurbelang, terwijl de Vogelbescherming Nederland op een hele andere conclusie uitkomt. Zij vraagt om het belang van het Beltrumse Veld daarom nadrukkelijk mee te nemen in het windbeleid. De Weidevogelvereniging wijst daarbij met name op het bescherming van soorten zoals de wulp en de grutto en verzoekt om Achterhoek-breed onderzoek te doen naar mogelijk andere locaties voor windenergie. Ook geeft zij aan dat de ervaring heeft geleerd dat compenserende of mitigerende maatregelen niet werken bij het plaatsen van windmolens en dat ook trekvogels veel last hebben van windmolens. De Weidevogelvereniging merkt tenslotte op dat het gemeentelijk windbeleid grondig moet worden getoetst aan de wet- en regelgeving op dit gebied (Wet natuurbescherming, Wet ruimtelijke ordening) en aan de uitkomsten van het provinciale milieueffectrapport.

Ontwerpbeleidsvoorstel (PlUWIGD was-in-stuk)

Zienswijze 11:
Samenvatting
Indiener geeft aan tegen het plaatsen van windmolens in zoekgebied K te zijn vanwege de korte afstand tot de woning, geluidhinder, de hinder voor dieren, slagschaduw, belemmering van het uitzicht en overlast door de bouw van de windmolens. Verder geeft indiener aan dat het rendement te laag is.

Zienswijze 12 (zie zienswijze 6):
Samenvatting
De zienswijzen van indiener komen overeen met de zienswijzen van indiener 6. Om die reden wordt verwezen naar de samenvatting, de beoordeling en de conclusies bij zienswijzen 6.

Zienswijze 13:
Samenvatting
Indiener richt de zienswijzen vooral op de meer praktische uitwerking van dit document vanuit de ervaringen met de zonneparken als het gaat om de vergunningverlening, het overleg met de directe omgeving en de handhaving. Aangegeven wordt dat het ontwerp-beleidsdocument geen zodanig heldere uitgangspunten kent die als selectie-tool kunnen dienen of kunnen borgen dat er ook sprake blijft van lokaal eigendom. Verder vragen de zienswijzen om verduidelijking van de paragrafen 2.1, 2.4.1, 4.1.3, 4.1.4, 4.1.6, 4.1.7, 4.2 en 4.3 en om daarbij aan te geven welke rol de gemeente daarbij zal nemen.

Zienswijze 14 (zie zienswijze 2):
Samenvatting
De zienswijzen van indiener komen voor wat betreft de eerste vier onderdelen bijna letterlijk overeen met de zienswijzen van indiener 2. Om die reden wordt verwezen naar de samenvatting, de beoordeling en de conclusies bij zienswijzen 2.
Wel vraagt indiener meer nadrukkelijk om nader te motiveren waarom de gemeenteraad van Berkelland er op 16 februari 2022 voor heeft gekozen om grote windmolens alleen in zoekgebied K toe te laten en het ontwerp-beleidsdocument dus niet van toepassing is op het overige gemeentelijke grondgebied.
Verder vraagt indiener om pas na de vaststelling van de landelijke windturbinebepalingen definitief te besluiten waar het zoekgebied binnen de gemeente past, dit omdat dat een veel logischer volgorde is die ten goede komt aan begrip en participatie. Tenslotte geeft indiener aan dat het voor iedereen veel logischer is om energie op te wekken waar deze wordt gebruikt en dat industriële windmolens daarom op of nabij industriegebieden thuishoren.

Zienswijze 15:
Samenvatting
Indiener brengt in dat het niet aangaat om windmolens toe te laten nabij een weidevogelgebied waarvan om onduidelijke de beschermde status is vervallen. Verder zullen zij zorgen voor geluidsoverlast voor omwonenden en voor een visuele verstoring van het landschap en de natuurlijke schoonheid van het gebied. Indiener geeft ook aan dat sprake zal zijn van slagschaduw en geluid die tot gezondheidsklachten zullen leiden en dat de komst van windmolens zal leiden tot waardevermindering van woningen.
Indiener verzoekt tenslotte om alternatieve locaties te overwegen zoals op zee, met een minder grote impact op de omgeving, de lokale gemeenschap en het milieu.

Versie bij raadsbesluit (GEWIJZIGD wordt)

Zienswijze 16 (zie ook zienswijze 6):
Samenvatting
Indiener brengt in dat het proces dat leidde tot het ontwerp-beleidsdocument grotendeels sturend is uitgevoerd en tijdens de participatiebijeenkomsten onvoldoende aandacht bestond voor de belangen en zorgen van de bewoners en de direct omwonenden van zoekgebied K. Daarbij leken de gastsprekers geselecteerd om het proces vooral niet te verstoren en bezaten zij op hun thema's onvoldoende kennis om vragen afdoende te kunnen beantwoorden. Verder was de GGD slechts passief aanwezig bij de thema-avond over gezondheid en is er geen tweede avond gehouden over dat thema terwijl dat wel was toegezegd en bewoners van het zoekgebied daar ook zelf sprekers mochten inbrengen.
Indiener geeft aan dat windmolens niet passen in het grootste weidevogelgebied van de Achterhoek of in het Achterhoekse coulissenlandschap. Voor het overige komen de zienswijzen van indiener overeen met de zienswijzen van indiener 6. Om die reden wordt voor de beoordeling daarvan verwezen naar de samenvatting, de beoordeling en de conclusies bij zienswijzen 6.

Zienswijze 17:
Samenvatting
De provincie Gelderland vraagt om tekstwijzigingen door te voeren in de passage over het niet-gealloceerde deel van de Achterhoekse RES-opgave. Verder brengt de provincie in dat zij bevoegd gezag is voor de vestiging van windparken (5-100 MW) en de gemeente dus niet alleen kan bepalen waar windparken gerealiseerd kunnen worden. Ook geeft zij aan dat het niet aan de gemeente is om zoekgebieden te laten afvallen maar dat het wel of niet laten afvallen van zoekgebieden in RES-verband gebeurt. Daarbij zijn de ruimtelijke uitgangspunten van de provincie leidend en niet die van de gemeenteraad, aldus de provincie, terwijl de voorkeur bestaat om de RES-opgave in te vullen in de zoekgebieden maar de provinciale milieueffectrapportage (PlanMER) aanleiding kan geven tot aanpassing, uitbreiding of inperking van de zoekgebieden uit RES1.0. Verder bevatten de provinciale zienswijzen 22 algemene opmerkingen met tekstuele verbeterpunten, aanbevelingen en inhoudelijke tips.

Zienswijze 18:
Samenvatting
De brief van RES Achterhoek is weliswaar gericht aan de gemeente Oost Gelre, maar uit de begeleidende mail komt duidelijk naar voren dat zij ook is gericht aan de gemeente Berkelland.
RES Achterhoek brengt in dat het niet-gealloceerde deel van de Achterhoekse RES-opgave (0,244 TWh) alleen kan worden ingevuld via windenergie, dat de gemeenten Oost Gelre en Berkelland zich met de ondertekening van RES1.0 er aan hebben verbonden om gezamenlijk met de andere gemeenten invulling te geven aan dat niet-gealloceerde deel, maar dat nog niet bekend is welk deel van de opgave terecht zal komen in de gemeenten Berkelland en Oost Gelre. RES Achterhoek verzoekt om in het definitieve beleidsdocument aan te geven dat de opgave voor Oost Gelre en Berkelland groter is dan omschreven en dat daarbij ook andere locaties in beeld kunnen komen. Verder verzoekt RES Achterhoek om de landelijke ontwerpwindturbinebepalingen niet op voorhand als uitgangspunt te nemen voor een beleidsregel en om daarbij ook niet al uit te gaan van de ontwerp-standaardwaarden. Daarbij spreekt RES Achterhoek de verwachting uit dat het Rijk de landelijke windturbinebepalingen uiteindelijk zal vaststellen op een manier die zowel mogelijkheden biedt voor het realiseren van windmolens als voor het beschermen van de omgeving. Zij verzoekt daarom om de nog vast te stellen ontwerpwindturbinebepalingen niet te gebruiken als toetsingskader maar als gevoeligheidsanalyse voor het behalen van de RES-opgave. Ook verzoekt zij om gebruik te maken van de ZEZAM-afwijking en uit te gaan van de 47dB(A) geluidsnorm, dit laatste omdat dat ook het geluidsniveaus is waarmee de begrenzing van de zoekgebieden K en I

Concept voorstel (is niet vastgesteld, was-wordt)

(i) mede zijn bepaald. Verder geeft RES Achterhoek aan dat windturbines in het totaalbeeld ook positieve ecologische effecten hebben door bijvoorbeeld het verminderen van stikstof- en CO_2-emissie, effecten die juist aanleiding geven tot het plaatsen van windturbines.
Over de opmerking in het participatieverslag dat netcongestie geen onderdeel is van het windbeleid merkt RES Achterhoek op dat de gemeente hier een sturende rol kan hebben via onder meer een goede wind/zonverhouding en het bij elkaar brengen van vraag en aanbod (smart energy hubs).

Zienswijze 19:
Samenvatting
Indieners vragen zich af waarom niet wordt bekeken of de Achterhoekse doelstellingen alleen met 'zon' te halen zijn omdat de energiemaatschappijen immers leveren aan het landelijke netwerk, windmolens op zee veel efficiënter zijn en de RES-opgave niet kan worden gehaald in de zoekgebieden K en I (i). Op basis van voortschrijdend inzicht moet de doelstelling daarom niet meer gericht zijn op een energiemix, maar op zonne-energie. Daarbij speelt ook mee dat op land een lagere windsnelheid heerst en op zee geen omwonenden zijn die hinder ondervinden van windmolens, terwijl op land maar een fractie kan worden opgewekt van de windenergie die op zee is gepland.
Met verwijzingen naar de tekst van het ontwerp-Beleidsdocument wijzen indieners er op dat de stelling dat windenergie één van de goedkoopste vormen van duurzame energie is niet is onderbouwd met onderzoek. Zij geven aan dat daarom niet kan worden nagegaan of deze stelling klopt, rekening houdt met een aantal factoren die de efficiency beïnvloeden en ook van toepassing is op de Achterhoek.
Over het participatieproces vragen indieners om een opsomming te geven van de opbrengstpunten die de bewoners en de enquête hebben ingebracht of opgeleverd. Zij geven aan dat er sprake was van éénrichtingsverkeer en van vinkjes zetten in plaats van participatie. Gevraagd wordt waarom bij het bepalen van de zoekgebieden niets is gedaan met de online peiling van RES-Achterhoek die uitkomt op windmolens langs grote wegen en op bedrijventerreinen.
Indieners vinden de passage over participatie te vrijblijvend (pag. 5), betreuren dat de gemeenten de uitkomsten van de provinciale PlanMER niet afwachten, geven aan dat niet alleen ten zuiden van Neede maar ook in zoekgebied K een buisleiding aanwezig is en dat niet alleen Borculo-Noord maar ook zoekgebied K een stil gebied is waar windmolens 's nachts veel impact zullen hebben.
Ten aanzien van de kaartafbeeldingen vragen indieners zich af hoe de begrenzing van het zoekgebied is ontstaan en hoe nauwkeurig deze in de afbeelding op kaart is gezet. Omdat het zoekgebied in het westen geen ruimte biedt, verzoeken zij het zoekgebied te verkleinen tot de gebieden waar wel ruimte is. Ook vragen zij om te verduidelijken wanneer een windmolen 'solitair' is, welke minimale onderlinge afstand daar bij hoort en om te motiveren waarom wordt gekozen voor grootschalig open landschap en niet voor bosgebied. Verder zou een natuur-inclusief ontwerp verplicht moeten worden gesteld en zou 1 km afstand moeten worden gehouden tussen windmolens en gebieden met veel weidevogels. Daarbij vinden zij het opvallend dat het bestemmingsplan "Buitengebied Berkelland 2012" weidevogels- en ganzengebieden kende in het zoekgebied

Zienswijze 20:
Samenvatting
Pure Energie Wind B.V. constateert dat de in het ontwerp-Beleidsdocument gemaakte keuzes het zeer onzeker maken dat de RES-opgave kan worden gehaald. Zij geeft aan dat dat komt door de toepassing van de landelijke ontwerpwindturbinebepalingen en door de eisen over lokaal eigendom. Daarom verzoekt Pure Energie Wind om af te zien van het gebruik van de geluidscontour van 600 m rondom moderne windturbines en van de nog ter discussie staande afstandsnorm van 2x tiphoogte uit de landelijke ontwerpwindturbinebepalingen. Verder verzoekt zij om juist wel mogelijkheden te bieden

Versie ter visie terwijl zienswijzen worden verwerkt

voor maatwerk via de ZEZAM-afwijking. Ten aanzien van de eis van minimaal 51%-lokaal eigendom merkt zij op dat deze de start van nieuwe initiatieven belemmert en bovendien geen juridische grondslag heeft. Pure Energie Wind verzoekt daarom om bij het vaststellen van het beleidsdocument deze eis te laten vervallen.

Zienswijze 21:
Samenvatting
Indiener brengt in dat de gezondheidsrisico's van grote windmolens door slagschaduw, trillingen, geluid en het vrijkomen van giftige stoffen nog onvoldoende bekend zijn en vraagt wie aansprakelijk zal zijn voor gezondheidsklachten. Verder geeft indiener aan dat zij het nog mooie coulisselandschap aantasten en het weidevogelgebied zomaar is verplaatst terwijl er sprake is van zeer goede broedresultaten. Ook wijst indiener op de aanwezigheid van een laagvliegroute, die bovendien waarschijnlijk wordt uitgebreid, en op de netcongestie.

Zienswijze 22 en 23 (zie zienswijze 21):
Samenvatting
Indiener brengt in iets andere bewoordingen dezelfde zienswijzen in als indiener 21. Om die reden wordt verwezen naar de samenvatting, de beoordeling en de conclusies bij zienswijzen 21. Wel geeft indiener verder nog aan dat de doelen voor 2030 al bijna zijn behaald en dat dat reden is om na te denken over eventuele alternatieven.

Zienswijze 23 (zie zienswijze 22):
Samenvatting
Indiener brengt dezelfde zienswijzen in als indiener 22 (inclusief de aanvulling ten opzichte van zienswijzen 21). Om die reden wordt verwezen naar de samenvatting, de beoordeling en de conclusies bij zienswijzen 22.

Zienswijze 24:
Samenvatting
Indiener geeft aan dat het plaatsen van windmolens een milieuramp in wording is vanwege het afval, het te gebruiken beton en de te gebruiken olie. Verder brengt indiener in dat de gezondheidsrisico's van grote windmolens door slagschaduw, trillingen, geluid en het vrijkomen van giftige stoffen nog onvoldoende bekend zijn. Verder geeft indiener aan dat zij het markante landschap aantasten, dat het weidevogelgebied zomaar is verplaatst om plannen voor windmolens mogelijk te maken maar dat weidevogels niet te verplaatsen zijn. Tenslotte geeft indiener aan dat de doelen voor 2030 al bijna zijn behaald en er dus tijd genoeg is om na te denken over eventuele echte alternatieven die minder ingrijpend zijn voor de leefbaarheid in het gebied.

Zienswijze 25:
Samenvatting
Indieners geven expliciet aan dat hun zienswijzen zich niet alleen richten tot de gemeente Oost Gelre maar ook tot de gemeente Berkelland. Zij stellen dat wind op land niet nodig is omdat er voldoende wind op zee is en wordt ontwikkeld. De gemeenten kunnen dan ook niet zeggen dat wind op land hier verplicht is vanuit provinciaal of regionaal (RES) beleid. Het is een vrijwillige keuze, aldus indieners.
Daarbij vinden indieners dat Bosch en Van Rijn, als opsteller van o.a. bijlage 2 bij het beleidsdocument, niet onpartijdig is en stellen zij voor om een derde partij te vragen om de noodzaak van wind op land en alternatieven als zon op land en op daken te onderzoeken. Ook vinden indieners dat de gemeente in het beleidsdocument moeten opnemen dat zij niet bereid zijn om (een deel van) het restdeel van 0,244 TWh uit de

Versie ter voorstel (GEWIJZIGD na-wordt)

RES1.0 voor hun rekening te nemen om zo onzekerheid over de toekomst voor de inwoners weg te nemen.

Indieners missen in het beleidsdocument een reflectie van de gemeente op draagvlak en acceptatie door inwoners en vragen zich af of het draagvlak is gemeten. De door de gemeenten gebruikte instrumenten zijn volgens hen niet representatief waardoor niet gesproken kan worden over groot draagvlak. Verder vinden indieners dat de gemeenten verzaakten in hun voorlichtingsplicht door geen extra informatieavond over gezondheid te houden, omdat gezondheid de grootste zorg van inwoners is.

De gemeenten kunnen zich volgens indieners niet verschuilen achter de landelijke normen, waarbij enkel de aanwezigheid van de GGD op de themavond gezondheid niet voldoende was in de ogen van indiener. Ten aanzien van het geluidsaspect vinden indieners het onjuist dat de landelijke geluidsnormen uitgaan van jaargemiddelden. De gemeenten zouden zelf ook ruimte hebben om maximale geluidswaarden vast te stellen, terwijl ook een nulmeting zou moeten worden gedaan voor de woningen op minimaal 3 km van de windturbines. Tot slot doen indieners de suggestie om het in paragraaf 4.1.3 genoemde klachtensysteem uit te breiden met een stelsel van boetes en schadevergoedingen.
Over laagfrequent geluid geven indieners aan dat de landelijke geluidsnormen geen rekening houden met laagfrequent geluid, reden waarin zij de gemeenten verzoeken om zich hierin te verdiepen en dit meer aandacht te geven in het beleid. Met betrekking tot slijtage geven indieners aan dat door slijtage van de wieken (micro)deeltjes in de omgeving terecht kunnen komen, wat invloed zou kunnen hebben op de volksgezondheid. Zij vinden dat de gemeente vanuit het voorzorgbeginsel hierdoor geen grote windmolens moet toestaan, ook al zijn er geen landelijke normen voor.
Indieners merken op dat de gemeenten het weidevogelgebied opofferen voor grote windmolens, dat compenserende maatregelen weidevogels niet terugbrengen en dat windmolens een obstakel vormen voor andere (trek)vogels. Ook vinden zij dat obstakelverlichting verplicht moet worden gesteld, hoewel deze op grote afstand te zien is en hinder veroorzaken voor de inwoners. Permanente verlichting wordt echter onaanvaardbaar gevonden.
Indieners vragen aandacht voor de zorgplicht en het voorzorgbeginsel van de gemeenten bij grote projecten als windparken. Zo zouden alle gevolgen moeten worden overwogen. Verder gaan zij er van uit dat de gemeenten dezelfde procedure met de mogelijkheid voor zienswijzen doorloopt bij aanpassing van het beleidsdocument, mocht een evaluatie daartoe aanleiding geven.
Tenslotte vinden indieners dat de gemeente niet moet participeren in een windpark om aan de 51 % lokaal eigendom te komen, omdat dit om gemeenschapsgeld zou gaan om een politiek doel te halen tegen de wil van inwoners. Zij vinden dat er regels moeten worden opgenomen voor behoud van minimaal 51 % lokaal eigendom en dat ‘lokaal’ moet worden gedefinieerd als ‘inwoners en bedrijven uit de gemeente’.

Versie ter inzage Windpark Oostermoer-Oost-Noordbergum-Wind

Zienswijze 26:
Samenvatting
Indiener is inwoner en grondeigenaar in zoekgebied K. Hij is positief over het participatietraject om tot het ontwerpbeleidsdocument te komen. Indiener vindt wel dat daar waar in zoekgebied K de lasten zijn, daar ook de lusten moeten landen. Die lusten gelden dan voor de financiële participatie, het omgevingsfonds en de omwonenden regeling, maar ook voor inzet van grondeigenaren voor landschaps- en natuurontwikkeling. Indiener vindt het onwenselijk en niet duurzaam dat daar waar landschaps- en natuurontwikkeling als compensatie van een windpark plaatsvindt, een vorm van langdurige financiering ontbreekt. Te meer omdat nieuw ontwikkelde natuur ten koste gaat van landbouwgrond, wat de afgelopen jaren al vaker is gebeurd. Dit ondermijnt het toekomstperspectief van indiener en beperkt zijn mogelijkheden om als jonge boer te extensiveren en een duurzaam bedrijf te behouden. Indiener vindt dat het

beleid voor grote windmolens de toekomst van agrariërs negatief beïnvloedt. Indiener stelt daarom voor om de natuur- en landschapscompensatie vorm te geven in lange termijn contracten volgens het model van Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANlb) voor de duur van de exploitatie van een windpark.

- Beoordeling van de zienswijzen en conclusies (thematisch)

Bij de ingediende zienswijzen komen veel thema's meerdere malen terug. Om niet onnodig in herhaling te vervallen, onderlinge verwijzingen zoveel mogelijk te voorkomen en daarmee de leesbaarheid te verhogen is er voor gekozen om de ingediende zienswijzen thematisch te behandelen. Wanneer de ingediende zienswijzen onderdelen bevatten die zich hier niet voor lenen, dan worden deze in de volgende paragraaf van dit hoofdstuk beoordeeld onder 'Aanvullende beoordeling per zienswijze'. In beide paragrafen van dit hoofdstuk wordt ook aangegeven of de zienswijzen aanleiding geven tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-Beleidsdocument.

Verder sluit het ontwerp-Beleidsdocument grote windmolens aan op de besluitvorming die in de gemeenten Oost Gelre en Berkelland al heeft plaatsgevonden over diverse aspecten van de energietransitie, waaronder het Akkoord van Groenlo 3.0, de uitvoering van de Regionale Energietransitie Achterhoek (RES1.0) en de mogelijkheden voor het realiseren van grote windmolens. Het vast te stellen beleidsdocument is dan ook bedoeld om kaders te stellen voor de bouw van grote windmolens in specifieke delen van de gemeenten die bekend zijn als zoekgebieden K en I (i). De vraag of het wenselijk is om daarvoor mogelijkheden te bieden is bestuurlijk dus al beantwoord, waarbij de gemeenteraad van Berkelland meer expliciet heeft aangegeven dat alleen zoekgebied K daarvoor in aanmerking kwam. De besluitvorming over het vast te stellen beleidsdocument richt zich daarom ook niet op de vraag òf de gemeenten in de genoemde zoekgebieden wel of geen ruimte willen bieden aan het realiseren van grote windmolens. De zienswijzen over het ontwerp-beleidsdocument worden dan ook beoordeeld tegen de achtergrond van de bedoeling om te komen tot randvoorwaarden voor het realiseren van eventuele windmolens in de zoekgebieden K en I (i).

- Thema duurzaamheid / doelen behaald
  (zienswijzen 5, 6, 12, 16, 19, 22, 23, 24 en 25)

In een aantal zienswijzen merken indieners op dat het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) heeft geconcludeerd dat de doelstellingen voor de energietransitie al worden gehaald met de realisatie van de huidige geplande projecten en dat nieuwe windenergieprojecten op land hiervoor niet meer nodig zijn. Daarbij past echter de opmerking dat deze conclusie van het PBL uitgaat van de realisatie van de al vastgestelde Regionale Energiestrategieën (RES-sen) en dat de gemeenten Oost Gelre en Berkelland met het voorliggende beleidsdocument juist een bijdrage willen leveren aan het uitvoeren van RES1.0.
Ook is het van belang dat een Regionale Energiestrategie (RES) meer is dan alleen maar een overeenkomst tussen gemeenten. Bij een RES hoort immers een doelstelling die met name door het provinciebestuur wel degelijk kan worden afgedwongen door zelf de besluitvorming ter hand te nemen in de vorm van een projectbesluit.

Daarbij is 'wind op land' naast 'wind op zee' nodig als onderdeel van de energiemix en om de landelijke opgave voor grootschalige energieopwekking uit zon en wind op land van 35 terawattuur (TWh) in 2030 te halen. Dit komt ook weer naar voren uit de jaarlijkse Klimaat- en Energieverkenning (KEV, oktober 2023) van het PBL. De KEV is de monitoring op de uitvoering van nationale Klimaatwet en is te vinden via: Klimaat- en Energieverkenning 2023 | Planbureau voor de Leefomgeving (pbl.nl).

Ter inzage raadsvoorstel (nog niet vastgesteld)

Zoals gezegd is het voor het behalen van de 35 TWh-doelstelling nodig om de afspraken uit alle RES-sen 1.0 allemaal uit te voeren. Het PBL heeft recent een monitor op de RES uitgebracht (PBL, 7 december 2023) die is gebaseerd op de voortgangsrapportages van de RES-regio's. Daaruit blijkt dat het doel van 35 TWh zeer waarschijnlijk gehaald wordt, maar dat het behalen van het streefdoel van 55 TWh in 2030 onwaarschijnlijk is. Nog afgezien van dat laatste, is het voor het behalen van het landelijke 35 TWh-doel nodig dat geplande projecten, plannen en ambities daadwerkelijk tot realisatie komen. De windopgave (ambitie) van 0,071 TWh en 0,058 TWh voor Berkelland resp. Oost Gelre is onze bijdrage aan het realiseren van de 1,35 TWh-doelstelling van RES Achterhoek doelstelling en daarmee ook de nationale 35 TWh-doelstelling voor 2030. Het blijft dus voor de 35 TWh doelstelling nodig om in de Achterhoek, en daarmee ook in Berkelland en Oost Gelre, nieuwe windparken te realiseren. De RES-monitor is overigens te vinden via: Monitor RES 2023 | Planbureau voor de Leefomgeving (pbl.nl).
Verder wijzen enige indieners op berekeningen van het Berkellandse dialoogplatform energietransitie (DET) waaruit zou blijken dat windenergie niet nodig is voor het behalen van de doelen voor 2030. Daarbij baseren zij zich echter op een selectie van de DET-conclusie over windenergie. Over windenergie geeft het platform namelijk het volgende aan: "Om het doel van 55% CO_2-reductie in 2030 te halen zijn windmolens, wanneer bovenstaande wordt toegepast en gehaald, niet nodig. Toch hebben we wel rekening gehouden met vier windmolens van 5,5 MW om twee belangrijke redenen: 1) de balancering op het net is beter wanneer er een goede mix is tussen opwek van zon en wind, een betere balans betekent een robuuster en meer betaalbaar net en 2) windmolens zijn wel nodig om de doelen in 2050 en het regionale RES-doel in 2030 te halen. Daarom zien we wind als noodzakelijk om toe te passen en geeft het ons bovendien wat ruimte als een van de richtingen tegenvalt. De gemeenten onderschrijven deze conclusie omdat uit het theoretische model getalsmatig inderdaad volgt dat windenergie voor 2030 strikt genomen niet nodig is om in 2050 energieneutraal te zijn (overigens, volgens het model wel rond 2031-2035). Er zijn naast de theoretische modellen echter ook andere overwegingen, die ook de DET benoemt, zoals het betaalbaar en in balans houden van ons netwerk. Daarnaast vinden de gemeenten het ook van waarde om met windenergie een bijdrage te leveren aan oplossingen voor het wereldwijde CO_2-probleem.

Over het behalen van de RES-doelstelling wordt in de zienswijzen terecht opgemerkt dat nog niet de gehele regionale opgave is verdeeld onder de Achterhoekse gemeenten. Een zogeheten niet-gealloceerde deel van 0,244 TWh van de RES-opgave zou nog moeten worden ingevuld via windenergieprojecten. Hierover wordt bij de uitwerking van RES 2.0 een beslissing genomen. Daarbij is uit voortgangsrapportages intussen nog duidelijker naar voren gekomen dat dit deel van de Achterhoekse RES-opgave vanwege systeemefficiëntie zou moeten worden opgepakt met windprojecten. Met het nu lopende gemeentelijke beleidsproces wordt echter nog niet vooruitgelopen op de uitkomsten van RES2.0 en de manier waarop daarbij wordt omgegaan met het niet-gealloceerde deel van de opgave uit RES1.0.

Conclusie
Dit thema geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

- Thema alternatieve bronnen
  (zienswijzen 1, 6, 7, 12, 15, 17, 19 en 24)

In het kader van de energietransitie zijn verschillende vormen van duurzame energieopwekking in beeld. Dit geldt ook voor de vastgestelde RES1.0 waarbij bijvoorbeeld ook aandacht is voor zonne-energie. Daarbij komt echter duidelijk naar voren dat het behalen van de RES-doelstelling niet haalbaar is zonder toepassing van windenergie, dit nog afgezien van het gegeven dat de gemeente Berkelland de maximale

Verdeelexemplaar (geen ontvangstbevestiging)

omvang voor zonnepaneelvelden heeft begrensd. Ook voor de verdere toekomst blijft het van belang om een juiste mix van energiebronnen te realiseren, iets wat onder meer wordt onderstreept in het recent verschenen Nationaal Plan Energiesystemen. Daarbij zijn er wel beschouwingen gedaan over de periode na 2050, maar kennen de daarin getrokken conclusies nog wel de nodige onzekerheden over de beschikbaarheid en realisatie van eventuele alternatieven. Verder is het voor gemeenten niet mogelijk om hun RES-opgave in te vullen door in financiële zin deel te nemen aan wind-op-zee-projecten.

Waar het gaat om alternatieven voor windenergie wijst de gemeente er op dat zij in haar beleid ook insteekt op het beperken van energiegebruik en verduurzaming. Daarvoor zet zij in op subsidiemogelijkheden terwijl bedrijven worden gestimuleerd om onderling samen te werken bij hun energievoorziening (energie hubs). Verder laat de gemeentelijke regelgeving voor het buitengebied erfwindmolens onder voorwaarden toe, evenals grondgebonden zonnepanelen voor de eigen energievoorziening. Voor het realiseren van zonneparken op landbouwgronden is voor Berkelland wel een maximaal toelaatbare oppervlakte van 140 ha vastgesteld die inmiddels vrijwel geheel is ingevuld. Verder oriënteert de gemeente zich in het kader van de in 2021 vastgestelde Transitievisie Warmte op de toepassing van aardwarmte en andere vormen van (collectieve) duurzame energiewinning.
Al met al is het niet zo dat de gemeente zich uitsluitend toelegt op de realisatie van windenergie. Als aanvulling op een stabiele energievoorziening is windenergie volgens de gemeente echter wel nodig als onderdeel van de totale energietransitie. Daarbij is het de bedoeling om via het beleidsdocument kaders te benoemen en randvoorwaarden te stellen aan het verlenen van medewerking aan eventuele initiatieven.

Conclusie
Dit thema geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

- Thema RES-opgave: gemeente heeft keuze – rol provincie
  (zienswijzen 5, 6, 12, 16, 17 en 18)

Met de vaststelling van de RES1.0 hebben de gemeenten zich verbonden aan de taakstelling die daaraan is gekoppeld. Daarbij heeft de provincie de juridische middelen om af te dwingen dat de gemeenten zich inzetten voor de realisatie van deze opgave. Zo hebben provincies wel degelijk de bevoegdheid om via projectbesluiten zelf de besluitvorming voor windmolenprojecten over te nemen van het gemeentebestuur. In dat opzicht zijn de gemeenten dus ook juridisch te binden aan de RES-opgave, zelfs wanneer deze niet zou kunnen worden ingevuld door windenergie binnen de zoekgebieden K en I (i).
De gemeenten hebben het voorliggende beleidsdocument opgesteld om daarbij in ieder geval randvoorwaarden te stellen waaraan windmoleninitiatieven binnen deze twee zoekgebieden moeten voldoen. Omdat zoekgebied K de gemeentegrens tussen Oost Gelre en Berkelland overschrijdt, is dat proces gezamenlijk aangegaan. De uitkomst van dit beleidsproces zou vervolgens ook als input kunnen dienen voor een eventueel beleidsproces dat zich richt op het toelaten van grote windmolens buiten deze zoekgebieden. In dit beleidsdocument wordt echter niet vooruitgelopen op afspraken die in het kader van RES2.0 nog moeten worden gemaakt voor gebieden buiten de zoekgebieden K en I (i).
Inmiddels heeft het provinciebestuur aangegeven dat zij bij deze actualisatie van de RES-sen vasthoudt aan het RES1.0-bod van elke regio. Wel kan daarbij uiteindelijk sprake zijn van andere en nieuwe (zoek)gebieden voor windenergie. Het provinciebestuur ziet die dan als concrete invulling van RES1.0 en niet als nieuwe (wind)initiatieven zoals bedoeld in haar coalitieakkoord. Het voorliggende gemeentelijke

Voorstel Gedeputeerde Staten (GEWIJZIGD vaststelling)

beleidsdocument voor grote windmolens richt zich niettemin uitsluitend op de zoekgebieden K en I (i).

Conclusie
Dit thema geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument. Wel wordt paragraaf 2.3 aangevuld met een passage over de provinciale lijn bij de voortgang van de RES-sen.

- Thema zoekgebied K – besluit gemeenteraad Berkelland
  (zienswijzen 2, 17, 18 en 14)

De gemeenten Oost Gelre en Berkelland hebben dit beleidsproces gezamenlijk doorlopen omdat het onder meer gaat om een gemeentegrensoverschrijdend zoekgebied uit RES1.0. Zoals gezegd is daarbij de besluitvorming die tot nu toe heeft plaatsgevonden het vertrekpunt. Mocht het realiseren van grote windmolens in andere delen van de gemeenten in beeld komen, dan zal voor het stellen van bijbehorende beleidskaders ook voor die gebieden een nieuw besluitvormingsproces nodig zijn. Naar de toekomst toe sluit het vaststellen van beleidskaders voor de zoekgebieden K en I (i) dus niet uit dat buiten die gebieden absoluut nooit geen grote windmolens mogelijk zullen zijn. Wel zal daarvoor dan eerst afzonderlijke besluitvorming nodig zijn met een voorbereidend proces dat daarop is afgestemd.

Het nu voorliggende beleidsdocument gaat echter uit van de huidige stand van de besluitvorming en voor de gemeente Berkelland dus alleen van zoekgebied K. Het gaat dan ook niet aan om het beleidsdocument bij de vaststelling alsnog van toepassing te laten zijn op andere delen van het gemeentelijk grondgebied. Dit wordt niet anders nu het provinciebestuur inmiddels aangeeft dat zij eventuele aanpassingen van (zoek)gebieden door de actualisering/herijking van RES1.0 beschouwt als concrete invulling van het RES1.0-bod.

Conclusie
Dit thema geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

- Thema landelijke normen (algemeen)
  (zienswijzen 2, 6, 7, 12, 14 en 16)

In het ontwerp-beleidsdocument is al aangegeven dat op landelijk niveau wordt toegewerkt naar nieuwe landelijke normen voor windmolens. Het vaststellen daarvan is niet zomaar mogelijk, maar moet volgens Europese rechtsregels worden gebaseerd op een milieueffectrapportage. Waar de landelijke overheid dat bij de voorheen vastgestelde regels had nagelaten, wordt momenteel wel uitvoering gegeven aan deze verplichting en wordt daarbij ook aandacht besteed aan diverse aspecten die van invloed kunnen zijn op de volksgezondheid. In het milieueffectrapport wordt ook gewerkt met zogenaamde referentieturbines met een tiphoogte van 235 m en 280 m.
Daarbij heeft eind 2023 een ontwerp van de nieuwe landelijke windturbinebepalingen en een milieueffectrapport ter inzage gelegen. Hierover zijn bij het Rijk een groot aantal zienswijzen ingediend die moeten worden beoordeeld voordat de definitieve landelijke normen kunnen worden vastgesteld. Het is de bedoeling dat dat laatste uiterlijk op 1 juli 2025 zal zijn gebeurd.
Nu de nieuwe landelijke normen worden gebaseerd op uitgebreid onderzoek en ditmaal wel een milieueffectrapportage wordt doorlopen, gaan de gemeenten er van uit dat de nieuwe landelijke normen op de juiste manier tot stand worden gebracht. De gemeenten kunnen na vaststelling van deze nieuwe landelijke normen dan ook niet anders dan uitgaan van de juistheid en de toepasbaarheid van deze normen. Nu beide gemeenten

Voorstel raadsvoorstel (ontwerp)

voor 1 juli 2025 geen besluiten zullen nemen over het verlenen van vergunningen voor eventuele concrete windmoleninitiatieven, zullen de nieuwe landelijke normen na die datum het toetsingskader vormen voor dat soort plannen. Dit is ook de reden dat in het ontwerp-beleidsdocument al wordt gezegd dat de gemeenten zullen aansluiten bij deze nieuwe landelijke normen. Om daarbij de effecten van eventuele grote windmolens zo gering mogelijk te laten zijn, spreekt het ontwerp-beleidsdocument ook al uit dat de gemeenten geen gebruik zullen maken van de afwijkingsmogelijkheden die de ontwerp-windturbinebepalingen kenden ten aanzien van bijvoorbeeld de geluidsnorm en de vaste afstandsnorm.

Het is niet uit te sluiten dat de landelijke normen er na de vaststelling anders zullen uitzien dan de ontwerp-windturbinebepalingen die het Rijk eind 2023 vrijgaf voor inspraak. Dit maakt echter niet dat de benadering van de gemeenten over de toepassing van de landelijke normen een andere gaat worden. Dit betekent dat de gemeenten deze landelijke normen gaan hanteren als toetsingskader voor eventuele windmoleninitiatieven en daarbij geen toepassing zullen geven aan eventuele afwijkingsmogelijkheden die ook daarin wellicht worden ingebouwd. Met andere woorden: zonder exact te weten hoe de nieuwe landelijke normen precies gaan luiden, gaan de gemeenten uit van de meest strikte toepassing van deze landelijke normen.
Met deze beleidsmatige insteek willen de gemeenten op voorhand duidelijk maken dat zij binnen de toekomstige wettelijke normen een bijdrage willen leveren aan de energietransitie, maar daarbij ook de belangen van omwonenden zo goed mogelijk willen borgen. De gemeenten zijn van mening dat dit kan helpen om bij eventuele windmoleninitiatieven uit te komen op een evenwichtige toedeling van functies aan locaties en een goede afweging tussen het algemeen belang van de energietransitie en andere belangen in de betrokken gebieden.

Conclusie
Dit thema geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

- Thema gezondheidsrisico's
  (zienswijzen 1, 5, 12, 16, 21, 22, 23, 24 en 25; onderwerp geluid: zienswijzen 3, 6, 11, 12, 13, 15, 16, 21, 22, 23, 24 en 25; onderwerp slagschaduw: zienswijzen 5, 11, 13, 15, 21, 22 en 23; onderwerp fijnstof: zienswijzen 3, 6, 8, 12, 16, 21, 22, 23, 24 en 25; onderwerp obstakelverlichting: zienswijze 25)

De nieuw vast te stellen landelijke normen en de bijbehorende milieueffectrapportage richten zich voor een belangrijk deel op het voorkomen van gezondheidsrisico's bij de toepassing van de vast te stellen normen. Zo is bij de milieueffectrapportage onder meer onderzoek gedaan naar laagfrequent geluid om te kunnen beoordelen of daarvoor een aparte landelijke norm zou moeten worden ingevoerd. Ten aanzien van bijvoorbeeld de geluidsnorm verwijst het milieueffectrapport verder naar elders in Europa toegepaste normen en zoekt het aansluiting bij Europese regelgeving. Ook voorzien de nieuwe landelijke normen in nieuwe regels ter beperking van slagschaduw en voor het toepassen van obstakelverlichting. Gelet op de omvang van het onderzoek dat bij het landelijke besluitvormingsproces wordt verricht, zijn de gemeenten van mening dat zij de gezondheidsrisico's bij de toepassing daarvan niet nog beter kan onderzoeken. Verder steken de gemeenten zoals gezegd in op een zo strikt mogelijke toepassing van de nieuwe landelijke normen zonder dat daarbij toepassing wordt gegeven aan afwijkingsmogelijkheden die daarin wellicht worden opgenomen.

In het ontwerp-beleidsdocument is al aangegeven dat de nieuwe landelijke windturbinebepalingen (verduidelijkte) regels zullen gaan bevatten over slagschaduw en obstakelverlichting. Ook zullen zij regels gaan bevatten over het bijhouden en beschikbaar stellen van een logboek en over technische voorzieningen zoals een

Voor de raadsvorstel (GEWIJZIGD ras-norm)

standstill-voorziening waarmee bijvoorbeeld de slagschaduw op slagschaduwgevoelige gebouwen kan worden bewaakt. De begrippen die daarbij worden gehanteerd krijgen daarbij een wettelijke definitie, als zij die al niet hebben in bestaande regelgeving. De gemeenten zullen dan ook toepassing aan geven bij de boordeling van eventuele windinitiatieven.
De landelijke ontwerpwindturbinebepalingen gaan niet in op de slijtage van rotorbladen. Wel gaat de bijbehorende PlanMER in op erosie van bladen en de daarbij vrijkomende stoffen (zie pag. 44) en wordt daarin gemotiveerd waarom erosie niet is behandeld als beoordelingscriterium. Het kan echter zo zijn dat het Rijk naar aanleiding van zienswijzen op de ontwerpwerpwindturbinebepalingen dit onderwerp alsnog opneemt in normen. Afgezien daarvan is dit echter geen onderwerp dat zich goed leent voor lokale normstelling.

Conclusie
Dit thema geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

- Thema netcongestie
  (zienswijzen 1, 2, 8, 14, 18, 21, 22 en 23)

Het is een gegeven dat de capaciteit van het bestaande (regionale) elektriciteitsnetwerk in de komende jaren overbelast zal raken als daartegen geen gerichte maatregelen getroffen worden. Om die reden hebben de netbeheerders een actieplan opgesteld dat zich richt op het uitbreiden van de netwerkcapaciteit, terwijl ook op landelijk beleid in gang wordt gezet (Nationaal Plan Energiesystemen, Nationaal Programma Energiehoofdstructuur). Niettemin kan het wellicht enige jaren duren voordat de plannen tot het gewenste resultaat zullen leiden en er geen sprake meer zal zijn van disbalans in het energiesysteem.
Tegelijkertijd kent ook de daadwerkelijk plaatsing van windmolens een lange voorbereidingstijd van waarschijnlijk meerdere jaren. De verwachting is dan ook dat de ontwikkeling van eventuele windmoleninitiatieven in de tijd gezien gelijk op zal lopen met de treffen maatregelen aan het distributienet. In ieder geval is dit een aspect waarmee initiatiefnemers rekening hebben te houden en ongetwijfeld ook rekening mee zullen houden. Dit geldt niet alleen voor de mogelijkheden om aan te sluiten op het netwerk, maar ook voor de kosten die gemoeid zijn met het realiseren van die aansluiting vanuit de projectlocatie. Het stellen van specifieke gemeentelijke randvoorwaarden over dit aspect heeft echter geen meerwaarde.

Conclusie
Dit thema geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

- Thema landschap
  (zienswijzen 1, 5, 6, 11, 12, 13, 16, 19, 21, 22, 23, 24 en 26)

Het is voor iedereen, en dus ook voor het gemeentebestuur, volstrekt duidelijk dat de eventuele realisatie van windmolens effect zal hebben op het landschap in en rondom de zoekgebieden. Om landschappelijke aspecten te kunnen meewegen in de besluitvorming benoemt het ontwerp-beleidsdocument daarom in paragraaf 4.1.6 al als randvoorwaarde dat een windmoleninitiatief gepaard moet gaan met een landschapsplan.
De randvoorwaarden steken daarbij in op een landschapsplan dat het landschappelijke aspect vanuit de omgeving benaderd. Zo moet het bijvoorbeeld voorzien in het nemen van passende maatregelen binnen de zichtlijnen op de eventuele windmolens. Deze randvoorwaarden zijn gesteld omdat bouwwerken zoals windmolens eenvoudigweg niet

Versie bij raadsbesluit (RVOB SD was-wordt)

zijn te ‘verstoppen’ achter een groene omzoming op de bouwlocatie zelf maar het wel wenselijk is om het visuele effect vanuit de bewoners en gebruikers van de omgeving zo veel mogelijk te beperken.

Overigens zijn landschappelijke effecten ook bij andere vormen van grootschalige energieopwekking niet te voorkomen, waarbij sommige zienswijzen zich ook uitspreken tegen het toelaten van grootschalige zonnevelden. Omdat grootschalige energieopwek dus per definitie landschappelijke impact heeft, en dan zeker in het geval van windmolens, verlangen de gemeenten dus dat dit aspect nadrukkelijk wordt betrokken bij het ontwerp van een windmoleninitiatief.
De ingediende zienswijzen richten zich overigens vooral in algemene zin op de landschappelijke impact van het bouwen van windmolens, en niet zozeer op de inhoudelijke criteria die aan het landschapsplan worden gesteld. De zienswijzen geven op dit punt dan ook geen aanleiding tot aanvullingen.

Conclusie
Dit thema geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

- Thema ecologie en weidevogels
  (zienswijzen 6, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 18, 19, 21, 22, 23, 24 en 25)

In het ontwerp-Beleidsdocument is al benoemd dat een deel van het zoekgebied K voorheen was aangemerkt als weidevogelgebied. De gemeente bestrijdt ook allerminst de aanwezigheid van weidevogels zoals de wulp en de grutto in met name dit deel van het zoekgebied. Het ontwerp-beleidsdocument geeft in paragraaf 4.1.7. (ecologische aspecten) dan ook expliciet aan dat binnen een gedeelte van zoekgebied K weidevogels aanwezig zijn en dat hieraan bij het te verrichten ecologische onderzoek nadrukkelijk aandacht moet worden besteed.

Het is overigens zeker niet zo dat de aanduiding van een deel van zoekgebied K als weidevogelgebied in 2021 “stilzwijgend” uit het ontwerp-bestemmingsplan “Buitengebied Berkelland 2020” is verdwenen. Dit is namelijk gebeurd naar aanleiding van inspraakreacties over het voorontwerp-bestemmingsplan. Deze wezen op een tussentijdse aanpassing van de provinciale Omgevingsverordening waarmee de aanduiding van dit gebied als weidevogelgebied was geschrapt (besluit van Provinciale Staten van 19 december 2018 over Actualisatieplan Omgevingsverordening 6). De beoordeling van de inspraakreacties over het voorontwerp-bestemmingsplan is vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders en heeft in 2021 via het inspraakverslag voor iedereen ter inzage gelegen als onderdeel van het ontwerp-bestemmingsplan “Buitengebied Berkelland 2020”. Dat de aanpassing van de aanduiding voor weidevogelgebieden is doorgevoerd naar aanleiding van de provinciale besluitvorming is hierin ook toegelicht, evenals in de zienswijzennota bij het door de gemeenteraad vastgestelde bestemmingsplan “Buitengebied Berkelland 2020”. Deze documenten zijn nog altijd voor iedereen beschikbaar, terwijl de informatie over het niet langer actueel zijn van de aanduiding als ‘weidevogelgebied’ in de provinciale Omgevingsverordening ook is gedeeld tijdens en naar aanleiding van de informatiebijeenkomsten ter voorbereiding op het ontwerp-beleidsdocument.

In het vast te stellen beleidsdocument blijft hoe dan ook de randvoorwaarde staan dat eventuele initiatiefnemers bij hun plannen nadrukkelijk onderzoek moeten doen naar de aanwezigheid van weidevogels. Daarbij moet vanzelfsprekend niet alleen het effect van een project op weidevogels maar ook op andere flora en fauna worden onderzocht. De uitkomsten van dat onderzoek moeten worden beoordeeld volgens de kaders die voorheen volgens de Wet natuurbescherming golden en tegenwoordig gelden volgens de Omgevingswet (provinciale bevoegdheid met monitoringsverplichtingen). Zo nodig

kunnen daarbij mitigerende of compenserende maatregelen aan de orde zijn, terwijl het zelfs zo kan zijn dat nadelige effecten voor flora en fauna zodanig zijn dat uiteindelijk geen toestemming kan worden verleend voor een project. Dit alles is echter pas te beoordelen aan de hand van een concreet initiatief, reden waarom dit aspect nadrukkelijk wordt benoemd in het beleidsdocument.

Conclusie
Dit thema geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

- Thema laagvliegroute / oefengebied laagvliegen helikopters (zienswijzen 8, 21, 22 en 23)

De militaire laagvliegroute (Linkroute 10A) was een laagvliegroute voor jacht- en transportvliegtuigen die liep vanuit Noord-Nederland naar de Duitse grens bij Winterswijk. Zij liep over het grondgebied van de gemeenten Berkelland en Oost Gelre en ook over zoekgebied K. In 2020 maakte de Staatssecretaris van Defensie bekend dat deze laagvliegroute zou worden opgeheven, een beslissing die tot voor kort echter nog niet was vertaald in een aanpassing van de landelijke regelgeving.
Over de status van deze militaire laagvliegroute kan inmiddels echter worden opgemerkt dat afgelopen voorjaar de procedure is doorlopen om deze te schrappen uit de landelijke regelgeving. Zo besloot de Minister van Infrastructuur en Waterstaat op 11 april 2024 om het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) op dit onderdeel aan te passen (Staatsblad 2024, 116). Ook heeft de Minister de geometrische begrenzing van de laagvliegroute verwijderd uit de Omgevingsregeling (Staatscourant 14645). Deze wijzigingen in het Bkl en in de Omgevingsregeling zijn op 1 juli 2024 in werking getreden (Staatsblad 2024, 166) en deze militaire laagvliegroute staat inmiddels ook niet meer op de digitale weergave van het Bkl op de landelijke voorziening (Regels op de kaart - Omgevingsloket (overheid.nl)). Dit betekent dat de militaire laagvliegroute voor straaljagers definitief en ook in juridische zin is komen te vervallen.

Daarnaast heeft het Ministerie van Defensie in het kader van het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie inderdaad ook onderzoek gestart naar de mogelijkheid om delen van de Achterhoek te gebruiken als oefengebied voor het laagvliegen met helikopters. Defensie is voor dit soort laagvlieggebieden niet alleen op zoek open gebieden, maar ook naar gebieden met enige diversiteit zodat bij het laagvliegen routes moeten worden gezocht en juist het manoeuvreren kan worden geoefend.
Het Ministerie van Defensie heeft voor dit onderzoek een Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) opgesteld waarin zij aangeeft welke onderzoeken zij wil gaan verrichten bij de milieueffectrapportage voor het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie. De gemeenten Berkelland en Oost Gelre hebben over deze NRD een zienswijze ingediend waarin zij onder meer wezen op de aanwezigheid van een zoekgebied voor windenergie in het gedeelte van de Achterhoek dat in de NRD is aangewezen als mogelijk laagvlieggebied voor helikopters. Daarop is vanuit het Ministerie van Defensie inmiddels aangegeven bij het aanwijzen van laagvlieggebieden rekening wordt gehouden met andere ruimtevragen.
De volgende stap in dit landelijke proces is het ter inzage leggen van een ontwerp van het Nationaal Programma met een bijbehorend milieueffectrapport. De gemeenten zullen de voortgang van dit proces blijven volgen maar hebben op dit moment niet de indruk dat het eventueel aanwijzen van laagvlieggebieden voor helikopters een belemmering gaat vormen voor het realiseren van windmolens in zoekgebieden.

Conclusie
Dit thema geeft aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument door de verwijzing in paragraaf 5.2 naar de militaire laagvliegroute te schrappen.

Versie ter inzage (Staatssecretaris van I&W was hier)

- Thema waardevermindering woningen
  (zienswijzen 5, 6, 12, 15 en 16)

Nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen kunnen nadelige effecten hebben op de waarde van onroerende goederen in de omgeving. Om die reden kent de wetgeving een stelsel van nadeelcompensatie, voor het in werking treden van de Omgevingswet op 1 januari 2024 ook wel bekend als ‘tegemoetkoming in schade’ en ‘planschade’. Kort gezegd richt dit stelsel zich op de vergoeding van schade die ontstaat door de uitoefening van overheidstaken waarbij deze schade uitstijgt boven het normaal maatschappelijk risico en de benadeelde in vergelijking met anderen onevenredig zwaar wordt getroffen.

De regeling over nadeelcompensatie in de Omgevingswet is de opvolger van de regeling over tegemoetkoming in schade/planschade in de voorheen geldende Wet ruimtelijke ordening (Wro). Daarbij kan deze nadeelcompensatie pas worden ingeroepen nadat bijvoorbeeld een omgevingsplan is vastgesteld of een omgevingsvergunning is verleend. Het vaststellen van een beleidsregel zoals het voorliggende beleidsdocument is echter geen wettelijke grondslag voor het toekennen van nadeelcompensatie op grond van de Omgevingswet. Een dergelijk besluit is in artikel 15.1 van de Omgevingswet namelijk niet genoemd als grondslag voor het toekennen van vergoeding van schade.
Dit betekent dat de vaststelling van het beleidsdocument nog geen schadeveroorzakend besluit is zoals bedoeld in artikel 15.1 van de Omgevingswet. Wel gelden eventuele latere besluiten over de wijziging van het omgevingsplan of het verlenen van een omgevingsvergunning als schadeveroorzakend besluit. De vraag of en in hoeverre sprake zal zijn van waardevermindering van woningen en het toekennen van nadeelcompensatie komt ook pas dan aan de orde. De omvang van eventuele waardevermindering kan ook pas dan worden bepaald aan de hand van het concrete initiatief waarop de besluitvorming zich richt. Net als voorheen kan de toe te kennen nadeelcompensatie uiteindelijk worden verhaald op de initiatiefnemer. De gemeente is ook gewoon om dat te doen zodat een exploitant op dat punt inderdaad op voorhand rekening heeft te houden met een kostenpost.

Conclusie
Dit thema geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

- Thema business case / exploitatie
  (zienswijzen 2, 8, 11 en 14)

Hiervoor is al aangegeven dat de kosten voor het aansluiten van een windinitiatief op het distributienetwerk voor rekening komen van de initiatiefnemer en ongetwijfeld een weerslag zullen hebben op de case business en de exploitatie. Daarmee is op voorhand echter nog niet te zeggen dat deze kosten de realisatie van een windinitiatief in zoekgebied K onmogelijk maken. Bovendien is het maar de vraag of in andere delen van de gemeenten betere mogelijkheden bestaan voor het realiseren van windmolens en het invullen van de RES-opgave. Daarbij zal overigens ook de uitkomst van het provinciale windbeleid (incl. PlanMER) en de besluitvorming over de landelijke windturbinebepalingen van belang kunnen zijn.

Conclusie
Dit thema geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

- Thema lokaal eigendom en financiële participatie

Versie bijraadsvoorstel (ontwerp-beslisdocument)

(zienswijzen 2, 4, 9, 13, 14, 19, 20 en 25)

Het ontwerp-beleidsdocument benoemt in paragraaf 4.2 randvoorwaarden voor procesparticipatie en financiële participatie. Deze randvoorwaarden zijn in algemene bewoordingen gesteld en bieden de mogelijkheid om eventueel binnenkomende initiatieven te beoordelen. Zij schrijven echter niet in detail voor hoe vorm en inhoud moet worden gegeven aan procesparticipatie en financiële participatie. Dit is ook niet goed mogelijk omdat de contouren van eventuele projecten op voorhand niet zijn te voorspellen. Daarom hebben de gemeenten vooral beschreven welke elementen zij belangrijk vinden als het gaat om procesparticipatie en financiële participatie.

Het begrip 'lokaal eigendom' is als vorm van financiële participatie omschreven in de begripsbepalingen in bijlage 1 van het ontwerp-beleidsdocument. Het betekent "…dat inwoners en (lokale) ondernemers samen, deels of volledig eigenaar zijn van een windpark". Deze beschrijving beperkt de omschreven eigendomssituatie niet tot een bepaalde periode maar geeft haar via het woord "zijn" weer als een voortdurende situatie van eigenaarschap. Dit komt echter nog duidelijker naar voren wanneer zij wordt aangevuld tot "…eigenaar zijn en blijven van een windpark", reden waarom deze begripsomschrijving wordt aangevuld (aanvulling is onderstreept).

Uit de zienswijzen over het thema 'lokaal eigendom' komt daarnaast naar voren dat het wenselijk is om het begrip "omwonenden" helder te definiëren. De begrippenlijst wordt daarom aangevuld met een beschrijving van dit begrip. Deze geeft aan dat het naast 'mensen die in de buurt wonen' ook gaat om in de omgeving aanwezige bedrijven en om eigenaren van in de omgeving aanwezige percelen. Als omschrijving van het begrip "omwonenden" wordt daarom aangehouden: "mensen die in de buurt wonen, bedrijven die in de buurt gevestigd zijn en/of eigenaren van in de buurt gelegen percelen".
Omdat het thema 'lokaal eigendom' verder gaat over de invulling van de gemeentelijke RES-opgave, wordt in het verlengde van de omschrijving van het begrip "omwonenden" ook de omschrijving van het begrip "lokaal eigendom" aangevuld tot: "Een vorm van financiële participatie die betekent dat inwoners en (lokale) ondernemers/grondeigenaren uit de gemeenten Oost Gelre en/of Berkelland samen, deels of volledig eigenaar zijn en blijven van een windpark" (aanvullingen zijn onderstreept). Op deze manier is duidelijker wat in het beleidsdocument wordt verstaan onder "omwonenden" terwijl ook beter in beeld is dat de kring van betrokkenen bij "lokaal eigendom" ruimer kan zijn dan alleen de omwonenden.

Daarbij zeggen de gemeenten niet in detail hoe lokaal eigendom moet worden georganiseerd omdat daarvoor meerdere vormen denkbaar zijn. Wel stellen wij een ondergrens en geven wij bij selectie van meerdere initiatieven de voorkeur aan het hoogste percentage lokaal eigendom. Daarbij komt het wel sterker over om al in de inleidende paragraaf 1.2 aan te geven dat (financiële) participatie van omwonenden voor de gemeenten een voorwaarde is (n.a.v. zienswijzen 19).
Verder is het denkbaar dat een gemeente participeert in een windmoleninitiatief, maar is dat geen doel op zich. Dit zou een heel directe, en misschien wel de beste, manier zijn om grip te houden op lokaal eigendom en invulling te geven aan de eis van ten minste 51% aan lokaal eigendom. Daarbuiten is het op basis van de bestaande rechtsverhoudingen een gegeven dat het voor overheden altijd ingewikkeld is om vanuit hun publiekrechtelijke rol eisen te stellen aan privaatrechtelijke eigendomsverhoudingen of aan gedragingen die op zichzelf geen effect hebben op de fysieke leefomgeving. Op landelijk niveau zullen hieraan wellicht kaders worden gesteld via de Energiewet.
Bij de parlementaire behandeling van deze Energiewet is overigens een amendement aangenomen dat zich richt op lokaal eigendom. Dit amendement-Rooderkerk biedt provincies en gemeenten de mogelijkheid om een verordening vast te stellen met regels over de motiveringsplicht ten aanzien van lokaal eigendom bij de opwek van hernieuwbare energie. De gemeenten zijn van plan om dit instrument toe te passen

Voorstel raadsbesluit (ontwerp was-wordt)

nadat de Energiewet in werking zal zijn getreden en voordat de nieuwe landelijke windturbinebepalingen worden vastgesteld.
Daarvoor zal dan wel een apart besluitvormingsproces nodig zijn omdat deze verordening niet alleen betrekking kan hebben op windenergie, maar ook op andere vormen van energie-opwek. Ook kan deze verordening van toepassing zijn op het gehele gemeentelijke grondgebied en niet alleen op de zoekgebieden K en I (i) waarop dit beleidsdocument voor grote windmolens zich richt. Daarbij kan de tekst uit paragraaf 4.2 van het beleidsdocument wel gelden als vertrekpunt voor het vaststellen van de gemeentelijke verordening op basis van de Energiewet.

Conclusie
Het tekstvoorstel over (financiële) participatie als voorwaarde voor initiatieven wordt overgenomen (paragraaf 4.2). Het begrip “omwonenden” wordt omschreven, waarbij het gebruik van het begrip in de tekst wordt afgestemd op deze omschrijving, en het begrip “lokaal eigendom” wordt verduidelijkt. Verder wordt de regeling over lokaal eigendom meer concreet uitgewerkt in een nog vast te stellen Verordening Lokaal Eigendom.

- Thema draagvlak / belangenafweging / participatieproces (zienswijzen 5, 6, 7, 9, 12, 16, 19 en 25)

Het door de gemeenten ingezette participatieproces richtte zich niet per se op het vergroten van het draagvlak voor het gemeentelijk windbeleid of het bereiken van draagvlak bij iedere mogelijke betrokkene. Ook de gemeenten wisten wel dat de mogelijke komst van windmolens in een gebied niet positief zou worden ontvangen, ongeacht om welk gebied het daarbij dan ook zou gaan. Wel wilden de gemeenten via het participatieproces informatie verschaffen, vernemen welke punten van zorg er zoal leefden in de zoekgebieden en of er wellicht ook gedachten bestonden over eventuele oplossingsrichtingen.
Uit de zienswijzen over het ontwerp-Beleidsdocument komt duidelijk naar voren dat de gemeenten er niet in zijn geslaagd om alle bestaande zorgen weg te nemen. Dit was tijdens het participatieproces ook wel duidelijk en ook zeker niet de insteek van het gevoerde proces. Wel geeft het de gemeenten aanleiding om het ontwerp-Beleidsdocument op onderdelen nader te verduidelijken of aan te vullen zodat op een aantal onderdelen zoveel mogelijk duidelijkheid kan worden gegeven. Dit blijft overigens lastig nu het gaat over een thema met voortdurende ontwikkelingen op verschillende overheidsniveaus.

Aan de besluitvorming over een beleidskader voor grote windmolens binnen de zoekgebied K en I (i) ging de vraag vooraf of er plekken waren die als zoekgebied voor windmolens konden gelden. Daarbij is gezocht naar zoekgebieden waar het realiseren van windmolens zo weinig mogelijk zou conflicteren met andere belangen, dit in de wetenschap dat er geen enkel gebied te vinden zou zijn waar helemaal geen belangentegenstelling aan de orde zou zijn. Met andere woorden: al bij de aanduiding van de zoekgebieden in het RES-proces heeft een eerste belangenafweging plaatsgevonden.
Bij het opstellen van het ontwerp-beleidsdocument is daarop voortgebouwd maar tegelijkertijd rekening gehouden met het gegeven dat in 2025 nieuwe landelijke normen voor windturbines in werking zullen treden. Nadat daarvoor een milieueffectrapportage zal zijn afgerond. Voor de toepassing van deze nieuwe landelijke normen geven de gemeenten in hun beleid op voorhand al aan dat zij niet van plan zijn om mee te werken aan flexibiliteitsmogelijkheden die in die nieuwe regels wellicht een plek zullen krijgen. Verwijzend naar de afwijkingsmogelijkheden uit ontwerp-windturbinebepalingen van oktober 2023 willen zij het dus houden op de toepassing van standaardwaarden voor geluid (ontwerp-norm: 45 dB_{Lden}/39 dB_{Lnight}.) en de beoogde vaste afstandsnorm (ontwerp-norm: minimaal 2 x tiphoogte). Het is de bedoeling van de gemeenten om ook na eventueel gewijzigde vaststelling van de landelijke normen vast te houden aan de

Wordt vraaltekst (Gemeente was-wordt)

strengste normen, dit met het oog op een zo goed mogelijke bescherming van belangen van omwonenden binnen de (toekomstige) wettelijke kaders. Het beleidsuitgangspunt voor het toelaten van grote windmolens binnen een zoekgebied komt dus niet zozeer naar voren uit het hanteren van een bepaalde norm, maar veel meer uit de keus om na vaststelling van de nieuwe landelijke windturbinebepalingen de strengste wettelijk norm te hanteren om daarmee de belangen van de omgeving zoveel mogelijk te ontzien. Daarnaast bevat het uiteindelijke beleidsdocument ook kaders en randvoorwaarden over landschap en ecologie, waarbij op het laatste gebied nadrukkelijk onderzoek moet worden gedaan naar en acht geslagen moet worden op de aanwezigheid van weidevogels. Op deze manier willen de gemeenten zoals gezegd een bijdrage leveren aan de energietransitie binnen de zoekgebieden, maar gelet op het voorzorgbeginsel zeker niet ten koste van alles.

Het verloop van het participatie- en informatieproces is weergegeven in het participatieverslag dat als bijlage is toegevoegd aan het ontwerp-beleidsdocument. Het participatieverslag verwijst via de kolom 'Beleidsvoorstel' (zie pag. 18 e.v.) naar de tekst van het ontwerp-beleidsdocument. Tijdens het proces heeft inderdaad het idee ontstaan voor een tweede thema-avond over het thema 'Gezondheid' waarbij dan ook ruimte zou zijn voor gastsprekers die vanuit het gebied zouden worden aangedragen. Uiteindelijk hebben contacten over de exacte opzet van een dergelijk tweede bijeenkomst ertoe geleid dat deze niet is doorgegaan, terwijl later ook bleek dat het gezondheidsthema een plek kreeg in (de onderzoeken bij) de landelijke ontwerp-windturbinebepalingen. Overigens zijn geluidsopnames van de thema-avonden gedeeld via de gemeentelijke websites. Daarop is ook documentatie en informatie gedeeld naar aanleiding van vragen die tijdens de thema-bijeenkomsten werden gesteld.

Conclusie
Dit thema geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

- Aanvullende beoordeling per zienswijze en conclusies per zienswijze

<u>Zienswijze 1:</u>
Beoordeling
Geen aanvullingen (beoordeeld per thema).

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

<u>Zienswijze 2 (en deels 14):</u>
Beoordeling
Het ontwerp-beleidsdocument voor grote windmolens bouwt voort op de Regionale Energiestrategie die voor de Achterhoek is vastgesteld (RES1.0) en op de beslissing van de gemeenteraad van Berkelland om grote windmolens alleen in zoekgebied K toe te laten. Om in ieder geval globaal na te gaan of en in hoeverre de zoekgebieden K en I (i) mogelijkheden zouden kunnen bieden voor het realiseren van windmolens, is eind 2022 een gebiedsanalyse verricht. Deze gebiedsanalyse is als bijlage toegevoegd aan het ontwerp-beleidsdocument en geeft weer dat ook binnen de zoekgebieden omgevingsfactoren bestaan die belemmerend zouden kunnen werken voor het realiseren van windmolens. Uit de gebiedsanalyse blijkt dan ook dat zeker niet overal in het zoekgebied windmolens gerealiseerd kunnen worden.
Wanneer de gemeente ook in andere gebieden grote windmolens zou willen toestaan, dan zou ook daarvoor een soortgelijke gebiedsanalyse kunnen worden gedaan. Door op

Versie bij raadsvoorstel (GEWIJZIGD ontwerp)

die manier verder in te zoomen op die gebieden, kan ook daarvoor een scherper beeld ontstaan over eventuele belemmeringen die in de RES1.0 al zijn benoemd. Vooralsnog is deze verdiepingsslag voor de Berkellandse RES-zoekgebieden alleen gemaakt voor zoekgebied K. De keus om in Berkelland alleen windmolens toe te staan in zoekgebied K was toen echter al gemaakt op basis van RES1.0.

Ook het proces om te komen tot nieuwe landelijke regels voor windmolens is voor zover mogelijk meegenomen in het ontwerp-beleidsdocument. De gemeenten zijn het met indieners eens dat het prettiger zou zijn als de nieuwe windturbinebepalingen al zouden zijn vastgesteld voordat het gemeentelijk beleid wordt vastgesteld. Tegelijkertijd willen de gemeenten hun beleidskader echter graag vaststellen voordat er windinitiatieven worden ingediend op basis van de nieuwe landelijke regelgeving. Daarmee wordt namelijk voorkomen dat de gemeenten worden geconfronteerd met plannen die weliswaar voldoen aan de wettelijke voorwaarden maar niet aan het beleidskader dat de gemeenten willen gaan hanteren. Om die reden hebben de gemeenten het ontwerp-beleidsdocument ter inzage gelegd na het verschijnen van de landelijke ontwerp-windturbinebepalingen, maar willen zij hun beleidskader vaststellen voordat de landelijke windturbinebepalingen definitief worden vastgesteld.

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Zienswijze 3:
Beoordeling
Geen aanvullingen (beoordeeld per thema).

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Zienswijze 4:
Beoordeling
In paragraaf 4.1.9 van het ontwerp-beleidsdocument is inzicht gegeven in de mogelijke gevolgen van de landelijke ontwerpwindturbinebepalingen voor geluid en afstand. Op advies van Bosch en Van Rijn is de conceptnorm voor geluid als vuistregel vertaald naar indicatief 600 m afstand en verbeeld in figuren 6 tot en met 10. Bij deze kansenkaarten voor zoekgebieden K en I (i) is gebruik gemaakt van de referentieturbines die het Rijk in haar PlanMER hanteerde bij de ontwerpwindturbinebepalingen.
Hierbij is de kanttekening gemaakt dat de kansenkaarten een indicatief beeld geven. De figuren zijn daarmee niet allesbepalend en betekenen ook niet dat de gemeente streeft naar windmolens met een tiphoogte van 235 m of 280 m. Deze disclaimer is ook meegegeven op de informatiemarkt van 7 december 2023. Als – zoals indiener stelt – stillere molens worden gebruikt, dan kunnen de kansenkaarten er inderdaad anders gaan uit zien.

Tenslotte vraagt ProWind om de uitvoering van het beleid na vaststelling voortvarend op te pakken. Deze wens nemen wij voor kennisgeving aan, maar na vaststelling van het beleid ligt de bal vooral bij initiatiefnemers voor windparken. De gemeente zal echter niet nalaten om – zodra er een initiatief voor een windpark is ingediend – dit voortvarend op te pakken en in behandeling te nemen. Wel zal de gemeente daarbij ook aandacht hebben voor het doorlopen van een zorgvuldig proces.

Conclusie

Voorstel (GEWIJZIGD was-wordt)

De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Zienswijze 5:
Beoordeling
Geen aanvullingen (beoordeeld per thema).

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Zienswijze 6, 12 en (deels) 16:
Beoordeling
Wij zijn het met indieners eens dat het realiseren van windmolens ook nadelige effecten heeft voor het milieu en de directe woon- en leefomgeving. Zo vraagt het om de nodige bouwmaterialen en levert het inderdaad ook nieuwe afvalstromen op. De gemeente realiseert zich dit terdege. Daar staat echter tegenover dat windenergie in zijn algemeenheid een belangrijke bijdrage levert aan de energietransitie, terwijl ook andere vormen van energievoorziening nadelen kennen.

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Zienswijze 7:
Beoordeling
In het ontwerp-beleidsdocument hebben de gemeenten een inschatting gegeven van de mogelijkheden die de landelijke ontwerp-windturbinebepalingen overlaten voor het realiseren van windmolens. In aansluiting op het milieueffectrapport bij deze ontwerp-bepalingen is uitgegaan van de daarin gehanteerde referentieturbines met een hoogte van 235 m en 280 m (tiphoogte). Dit wil echter niet zeggen dat de gemeenten streven naar windmolens van een dergelijke hoogte. Wel bestaat de verwachting dat nieuwe windinitiatieven zullen uitgaan van een hogere tiphoogte dan al bestaande windmolens. Door het stellen van een landelijke afstandsnorm zal dat echter ook gepaard moeten gaan met een grotere afstand ten opzichte van windturbinegevoelige gebouwen zoals bijvoorbeeld woningen. Ook zal vanuit het gemeentelijk beleid worden geëist dat door het opstellen en uitvoeren van een landschapsplan aandacht wordt besteed aan de nadelige landschappelijke effecten die het realiseren van windmolens met zich mee zal brengen.

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Zienswijze 8:
Beoordeling
De gemeente bestrijdt niet dat ook windturbines, ongeacht hun as- of tiphoogte, tot afvalstromen zullen leiden. Als het gaat om afgewerkte olie, dan zal deze op de wettelijk voorgeschreven wijze moeten worden afgevoerd. Of deze afvalstroom in verhouding staat tot de milieueffecten of -risico's die andere vormen van energieopwekking met zich meebrengen, is overigens weer een heel andere vraag.

Verder kunnen de gemeenten zich voorstellen dat voor het uitvoeren van een eventueel landschapsplan ook landbouwgronden nodig zullen zijn. Vanzelfsprekend kan dat alleen

Versie ter vaststelling (GEWIJZIGD WORDT)

gebeuren als de eigenaar daaraan meewerkt. De verwachting is echter niet dat dit zal leiden tot een zodanig verhoogde druk op landbouwgrond dat deze in de markt waarneembaar is.

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Zienswijze 9:
Beoordeling
Ten aanzien van procesparticipatie geeft de term ‘dialoog’ voldoende duidelijk aan dat het onderling contact tussen een initiatiefnemer en omwonenden uit meer moet bestaan dan slechts uit het zenden van een boodschap door de initiatiefnemer. Het voeren van een dialoog veronderstelt immers tweerichtingsverkeer in de communicatie. Daarbij moet ook het te maken verslag over het participatie- en communicatieproces duidelijk maken op welke manier het initiatief is gepresenteerd en besproken met de omgeving, welke reacties dat heeft opgeleverd en op welke manier bij de planuitwerking rekening is gehouden met de ingebrachte reacties. Het begrip ‘omgeving’ is daarbij niet voor elk project hetzelfde of te definiëren met bijvoorbeeld een vaste afstandsmaat. De gemeenten zullen bij eventuele initiatiefnemers aansturen op een ruime uitleg van dit begrip, waarbij op zijn minst de direct omwonenden en belanghebbenden zullen worden betrokken. Initiatiefnemers zullen er daarbij op worden gewezen dat tijdens een te doorlopen planologische procedure in ieder geval iedereen kan reageren op hun plannen en het dus raadzaam is om zo ruim als mogelijk te communiceren.
Verder komt in het ontwerp-beleidsdocument duidelijk naar voren dat de gemeente Berkelland streeft naar een zo hoog mogelijk aandeel lokaal eigendom, het liefst 100% maar in ieder geval meer dan 51%. Daarnaast is het begrip ‘lokaal eigendom’ nader omschreven in de begrippenlijst (bijlage 1) en moet de initiatiefnemer toelichten hoe hij daarmee omgaat.

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Zienswijze 10:
Beoordeling
Begin 2023 heeft de provincie een Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) ter inzage gelegd als voorloper van een milieueffectrapport over de aanpassing van het provinciale windbeleid. Op haar website geeft de provincie aan dat het concept-milieueffectrapport eind 2024 klaar is voor inzage (Gelders milieuonderzoek wind, zon en warmte (gelderland.nl)). De provincie maakt de ter inzage legging bekend via haar website en in huis-aan-huis-bladen. Op dit moment zijn de resultaten van deze milieueffectrapportage nog niet bekend en heeft het provinciebestuur dus ook nog geen beleidskeuzes gemaakt naar aanleiding van de gevoerde milieueffectrapportage.
Het voorliggende gemeentelijke beleidsdocument geeft echter uitvoering aan de opgaven uit RES1.0. Als het provinciale besluitvormingsproces aanleiding geeft tot aanvullende gemeentelijke beleidskaders, dan zal dat worden opgepakt in een afzonderlijk beleidsproces.

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Zienswijze 11:

Voorstel raadsvoorstel (ongeacht besluit)

Beoordeling
Daar waar indiener aangeeft geen last te willen hebben van de eventuele bouw van windmolens, kan de gemeente slechts opmerken dat er bij bouwactiviteiten altijd enige sprake kan zijn van overlast voor de omgeving. Met name bij grote bouwprojecten is het gebruikelijk om maatregelen te eisen en te treffen om overlast zoveel mogelijk te voorkomen. Of dit bij een eventueel project in het zoekgebied ook nodig zal zijn, is echter pas te beoordelen aan de hand van een concreet plan. Net als bij andere grote bouwprojecten zal de gemeente in het voorkomende geval wel aandacht hebben voor hebben voor dit aspect.

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Versie ter vaststelling (GEWIJZIGD was-wordt)

Zienswijze 12:
Beoordeling
Geen aanvullingen (zie bij 6, verder beoordeeld per thema)

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Zienswijze 13:
Beoordeling
Dat de gemeenten Berkelland en Oost Gelre in paragraaf 2.1 aangeven geen windparken te zullen vergunnen voorafgaand aan de vaststelling van het gemeentelijk beleidskader èn de nieuwe landelijke windturbinebepalingen, is een duidelijke stellingname van beide gemeentebesturen. Over paragraaf 2.4.1 kan worden opgemerkt dat deze een korte weergave bevat van de Berkellandse besluitvorming die voorafging aan het beleidsproces om te komen tot windbeleid voor zoekgebied K. Het gaat dus om een beschrijvende tekst als inleiding op het beleidskader dat verderop in het ontwerp-beleidsdocument voorbijkomt.

Het ontwerp-beleidsdocument geeft duidelijk aan dat initiatiefnemers bij de voorbereiding van hun plannen de dialoog moeten aangaan met de omgeving. Daarbij moet de inbreng vanuit deze omgeving een plek krijgen in de planuitwerking. Deze inbreng kan ook gaan over het landschapsplan dat verplicht wordt gesteld om zo goed mogelijk rekening te houden met de belangen van onder meer omwonenden. Het geven van een doorslaggevende stem aan omwonenden is daarbij niet werkbaar omdat het ook in de toekomst waarschijnlijk nooit zo zal zijn dat iedere omwonende hetzelfde belang heeft en/of dezelfde wensen inbrengt.

Omdat op voorhand niet voor alle mogelijke situaties is in te schatten op welke manier die belangen geraakt zouden kunnen worden en welke compenserende maatregelen nodig zouden kunnen zijn, is de beschrijving van dit onderdeel in algemene bewoordingen gesteld. Het exact omschrijven van elk onderdeel roept namelijk het risico op dat initiatiefnemers voor een concreet project zich op het standpunt stellen dat dat onderdeel niet van toepassing is op hun situatie.

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Zienswijze 14 (zie zienswijze 2):

Beoordeling
Op basis van een voorstel van het college van burgemeester en wethouders besloot de gemeenteraad van Berkelland op 16 februari 2022 onder meer om initiatieven voor grote windmolens in Berkelland alleen toe te staan in zoekgebied K. Het raadsvoorstel geeft hierbij als motivering dat:

- in Berkelland beperkt ruimte is voor de winning van duurzame windenergie;
- er in bepaalde gebieden meer ruimte zal zijn om, met behoud van een goed woon- en leefklimaat bij woningen, een aantal grote windmolens te groeperen;
- uit het RES-proces zoekgebied K voor Berkelland en Oost Gelre naar voren komt als een gebied met voldoende ruimtelijk potentieel, dit op basis van de toenmalige ruimtelijke kaders en het op termijn verdwijnen van de laagvliegroute voor jachtvliegtuigen (Linkroute 10A);
- dit potentieel een goede ruimtelijke basis biedt om het gesprek aan te gaan met de belanghebbenden in dat zoekgebied en dat ook is bevestigd bij de vaststelling van de RES1.0 door de gemeenteraad op 23 november 2021.

Deze keuze betekende dat de gemeenteraad de overige Berkellandse locaties in bijlage 1 van RES1.0 uitsloot als alternatief voor zoekgebied K en als plek voor plaatsing van windmolens voor grootschalige winning van windenergie. In het ontwerp-beleidsdocument is dit raadsbesluit benoemd en ook tijdens het participatieproces is gewezen op de motivering van het genomen raadsbesluit.

Als het gaat om de afstand tussen de plek waar stroom wordt opgewerkt en de plek waar deze wordt gebruikt, komt het logisch over om deze zo klein mogelijk te laten zijn. Bij windenergie spelen echter ook aspecten die vragen om een zekere onderlinge afstand ten opzichte van windturbinegevoelige gebouwen. Daarom is ook gezocht naar gebieden die zo min mogelijk overlast opleveren voor al aanwezige functies. Dat deze niet per se op korte afstand van de stroomverbruikers liggen is bij ‘wind-op-land’-projecten niet te voorkomen.

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Versie ter raadsvoorstel (GEMEENTE wasWIND)

<u>Zienswijze 15:</u>
Beoordeling
Geen aanvullingen (beoordeeld per thema).

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

<u>Zienswijze 16:</u>
Beoordeling
Geen aanvullingen (zie bij 6, verder beoordeeld per thema)

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

<u>Zienswijze 17:</u>
Beoordeling
Het ontwerp-beleidsdocument gaat uit van de besluitvorming over windenergie zoals die tot nu toe heeft plaatsgevonden. Over het niet-gealloceerde deel van de RES-opgave is het standpunt van de gemeente Berkelland expliciet weergegeven in de recent

vastgestelde Omgevingsvisie Berkelland en in het ontwerp-beleidsdocument: de gemeente Berkelland is niet bereid om het restdeel van 0,244 TWh te faciliteren. Daarbij past echter de opmerking dat deze uitspraak moet worden gezien binnen de context van de afspraken die in het kader van RES1.0 zijn gemaakt. Met andere woorden: als het nog lopende RES2.0-proces resulteert in nieuwe onderlinge afspraken over de regionale RES-opgave en daarbij geen restdeel meer overblijft, dan zal de gemeente Berkelland de afspraken die zij daarbij heeft aangegaan ook nakomen. Ook bij de vaststelling van de Omgevingsvisie heeft de gemeenteraad van Berkelland overwogen dat het niet-faciliteren van het restdeel niet betekent dat de gemeente Berkelland nieuwe regionale afspraken over het in RES 1.0 niet-gealloceerde deel van de energieopgave afhoudt. In het ontwerp-beleidsdocument wordt dit ook aangegeven, onder meer in de tekst die volgt op de in de zienswijzen aangehaald passage. Het ontwerp-beleidsdocument sluit dus niet de ogen voor toekomstige ontwikkelingen, maar kondigt daarbij wel aan dat nieuwe beleidsprocessen nodig zijn als voor het toestaan van grote windmolens andere zoeklocaties dan zoekgebied K in beeld komen. Het is daarom niet nodig om de voorgestelde tekstsuggesties over te nemen.

Verder is het de gemeente Berkelland bekend dat zij niet alleen kan bepalen waar windparken gerealiseerd kunnen worden. Binnen de afspraken van RES1.0 heeft de gemeenteraad niettemin besloten om alleen in zoekgebied K grote windmolens toe te staan. Het ontwerp-beleidsdocument, dat zoals gezegd uitgaat van de besluitvorming zoals die tot nu toe plaatsvond, bouwt voort op dit besluit maar geeft ook aan dat daarin verandering kan komen als het RES2.0-proces tot andere uitkomsten leidt. Nu RES2.0 echter nog niet is afgerond, kan de gemeente nog niet vooruitlopen op die uitkomsten.

Over de algemene (tekstuele) opmerkingen van de provincie kan het volgende worden opgemerkt:

Vindplaats		Aanpassing (ja/nee)
1.1 e.v.	De inleidende tekst spreekt over “grootschalige zonnepanelen” waar wordt gedoeld op zonnepanelen en grootschalige zonnevelden. De tekst wordt vervangen door “…zonnepanelen, grootschalige zonnevelden en…”.	ja
1.2 e.v.	Hoewel de gemeenten zelf bepalen welke motieven zij ten grondslag leggen aan hun beleid, sluit de opmerking dat financiële participatie ook een bijdrage kan leveren aan het bestrijden van energiearmoede daarop aan. Het is echter niet nodig om de tekst op dit punt aan te vullen omdat het beleidsdocument zich vooral richt op de fysieke leefomgeving.	nee
2.3	De herijking van de RES met de bijbehorende PlanMER zijn ook van belang voor de borging in provinciaal beleid en om initiatieven buiten zoekgebieden te kunnen uitsluiten. De tekst wordt met deze punten aangevuld.	ja
3.1	De uitkomsten van het provinciale PlanMER zijn nog niet bekend en kunnen dus niet worden meegenomen. Vanzelfsprekend zal dat wel kunnen gebeuren bij eventuele concrete initiatieven die pas op een later moment tot besluitvorming zullen leiden.	nee
3.1/3.1.1, pag. 18	De gemeenten hebben hun beleidsproces gestart terwijl ook de provincie en het Rijk werkten aan hun windbeleid c.q. nieuwe landelijke normen. Het ontwerp-beleidsdocument en de daarin opgenomen gebiedsanalyse zijn uitgegaan van de kennis van dat moment. Zij bieden daarmee niet per se een exacte weergave (wettelijke) waarde maar vooral een inschatting van de effecten van het vast te stellen beleid, uitgaande van aannames. De tekst	nee

Versie in commissie (GEWIJZIGD als wordt)

	van het (ontwerp)-beleidsdocument geeft dit ook duidelijk aan.	
Hfdst. 4, 1e alinea	De in de tekst genoemde maatvoering van 80 meter voor kleine windmolens gaat over ashoogte en niet over tiphoogte. Dit wordt op deze plek in de tekst verduidelijkt.	ja
Hfdst. 4, 2e alinea	De weerslag van het gevoerde participatieproces is terug te vinden in het participatieverslag dat als bijlage is toegevoegd aan het beleidsdocument. Verder zijn de verslagen van de diverse bijeenkomsten digitaal beschikbaar via de gemeentelijke websites. Het toevoegen van een overzicht van experts en stakeholders in het beleidsdocument heeft daarom geen meerwaarde.	nee
Hfdst. 4, 3e alinea	Met de passage over 'andere landelijke normen' wordt aangegeven dat niet valt uit te sluiten dat de nog vast te stellen nieuwe landelijke windturbinebepalingen anders zullen luiden dan de ontwerp-windturbinebepalingen die in oktober 2023 zijn vrijgegeven inspraak. Nu daarover bij het Rijk ongeveer 550 zienswijzen zijn ingediend, kan het haast niet anders dat daaronder ook zienswijzen zijn die aanleiding geven tot aanpassingen ten opzichte van de ontwerp-windturbinebepalingen. Daarbij geeft ook de provincie zelf in haar zienswijzen aan dat de beoogde afstandsnorm (2xtiphoogte) nog geen zekerheid is.	nee
4.1.1	Dat RES2.0 na haar borging in het provinciaal beleid mogelijkheden biedt om initiatieven buiten de RES uit te sluiten, is een waardevolle aanvulling op de tekst van het beleidsdocument.	ja
4.1.3	Dat in de praktijk al voorbeelden bekend zijn van klachtensystemen is een goede aanvulling op de tekst van het beleidsdocument.	ja
4.1.5	De verwijzing op de provinciale website over subisidiemogelijkheden voor het toepassen van naderingsdetectie wordt als aanvulling overgenomen.	ja
4.1.7	Bij het benoemen van de Wet natuurbescherming zal in de vast te stellen tekst duidelijk worden gemaakt dat deze inmiddels is opgegaan in de Omgevingswet, dit ter vervanging van de daarin al wel genoemde amvb's (Bal, Bkl).	ja
4.1.8, 1e alinea	Het is inderdaad afwachten hoe de nog vast te stellen landelijke windturbinebepalingen uiteindelijk komen te luiden, ook gelet op de advisering van de Commissie voor de milieueffectrapportage. Dit wordt ook onderkend in het beleidsdocument (zie ook hiervoor bij 'Hfdst. 4, 3e alinea).	nee
4.1.9	Bij het maken van de indicatief bedoelde kansenkaarten voor de zoekgebieden zijn 2x tiphoogte voor de twee referentieturbines gecombineerd met de twee vuistregelafstanden die we hanteren voor geluid. Deze zijn 400 meter voor een geluidsbelasting van 47 dB_{Lden}/41 dB_{Lnight} en 600 meter voor 45 dB_{Lden}/39 dB_{Lnight}. Of deze vuistregel ook echt opgaat bij concrete initiatieven, zal in de toekomst moeten blijken en is ook afhankelijk van de daarbij toe te passen techniek. Pas dan zal ook blijken of het geluid de meest beperkende factor zal zijn, of dat een nog vast te stellen vaste afstandsnorm maatgevend zal zijn voor de haalbaarheid van een initiatief.	nee
4.1.9 (fig.)	De kansenkaarten bieden een indicatieve vertaling van de landelijke ontwerp-windturbinebepalingen voor de	nee

Versie ontwerp-raadsbesluit (GEWIJZIGD zoals wordt)

	zoekgebieden K en I (i) op basis van de referentieturbines uit de bijbehorende PlanMER. De beleidsmatige insteek van de gemeenten is om niet mee te werken aan initiatieven met een geluidsbelasting van 47dB$_{Lden}$ (grenswaarde), maar om de geluidsnorm van 45 dB$_{Lden}$ (standaardwaarde) aan te houden. Daarom geven de figuren ook alleen een indicatief beeld voor het toepassen van deze inderdaad strengere standaardwaarde.	
4.3	De in de tekst genoemde '25 jaar' is niet bedoeld om aan te geven dat de exploitatietermijn per se 25 jaar moet bedragen. Dit zal bij de vaststelling worden genuanceerd.	Ja
5.1	In de paragraaf over processtappen is het inderdaad goed om een verwijzing op te nemen naar de provinciale windladder. De tekst wordt op dit onderdeel dus aangevuld.	Ja
5.2	Een principeverzoek kent geen formele ontvankelijkheidseisen, terwijl de aard van de benodigde informatie ook afhankelijk is van de (nog voorlopige) locatiekeuze. Tegelijkertijd verlangen wij echter wel van initiatiefnemers dat zij in de initiatieffase al zoveel mogelijk informatie verschaffen in de richting van de gemeente(n) en in de richting van omwonenden/betrokkenen. Daarbij is het ook voor initiatiefnemers zelf wenselijk om in ieder geval al vroegtijdig onderzoeken ter verrichten op basis van een zo concreet mogelijke locatiekeuze. Ook in het participatieproces zullen namelijk vragen worden ingebracht die pas kunnen worden beantwoord als e.e.a. al wel is verkend, ook al is het dan nog maar een plan dan nog niet definitief is uitgewerkt tot een volwaardige aanvraag. Het beleidsdocument maakt dit alles voldoende duidelijk.	nee
Hfdst. 6, 1^{e} alinea	De GGD en de provincie zijn in de participatiefase betrokken geweest bij informatiemomenten. Verder is het aan initiatiefnemers zelf om hun plan toe te lichten en de communicatie daarover te organiseren.	nee
Her en der	De passage "hoeveelheid initiatieven" op pag. 37 wordt vervangen door "het aantal initiatieven"	Ja (4x)

Conclusie
De zienswijzen geven aanleiding tot de in het bovenstaande schema genoemde tekstuele aanpassingen.

<u>Zienswijze 18:</u>
Beoordeling
In het ontwerp-beleidsdocument en hiervoor is al aangeven dat het RES2.0-proces kan leiden tot aanpassing van de onderlinge afspraken over de RES-opgave en de verdeling van het huidige niet-gealloceerde deel onder de Achterhoekse gemeenten. Verder is hiervoor ook aangegeven dat de gemeenten Berkelland en Oost Gelre er op insteken om na vaststelling van de landelijke windturbinebepalingen de daarin opgenomen standaardwaarden te hanteren vanuit het belang van de bescherming van omliggende functies. Op welke manier het Rijk de nieuwe landelijke normen uiteindelijk zal vaststellen, is op dit moment nog niet exact te voorspellen. Als gemeenten constateren wij echter dat het Rijk bij de motivering van de ontwerp-windturbinebepaling expliciet aangeeft dat het afwijken van de vaste afstandsnorm zal vragen om een wel heel zware motivering. De gemeenten zijn er dan ook niet van overtuigd dat deze vaste afstandsnorm wordt versoepeld of zelfs geheel zal komen te vervallen, al was het maar omdat de definitieve windturbinebepalingen uiteindelijk moet kunnen steunen op een goede milieueffectrapportage.

Versie bijgaand RO-advies (definitief is wat wordt)

RES Achterhoek geeft in haar zienswijzen terecht aan dat windenergie niet alleen ecologische nadelen oplevert, maar ook een positieve bijdrage levert aan de energietransitie. Dit doet echter niets af aan het gegeven dat voor een deel van zoekgebied K bekend staat als leefgebied voor weidevogels en bij windinitiatieven dus nadrukkelijk onderzoek moet worden gedaan naar de effecten daarvan op de weidevogelstand.

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Zienswijze 19:
Beoordeling
Dat windenergie één van de goedkoopste manieren is om duurzame energie op te wekken wordt niet alleen door energieproducenten uitgedragen maar komt ook naar voren uit informatie van de Rijksoverheid (Windenergie op land (rvo.nl)). Daarmee zeggen de gemeenten niet dat windenergie geen nadelen kent, maar willen zij wel aangeven dat windenergie een belangrijk onderdeel is in de hele energietransitie.
De uitkomst van de online peiling door RES Achterhoek is uitgevoerd in 2021 en voordat de zoekgebieden werden vastgesteld. Daarna zijn bij de vaststelling van RES1.0 de zoekgebieden bepaald en heeft de gemeenteraad van Berkelland op 16 februari 2022 besloten om alleen in zoekgebied K grote windmolens toe te staan. Daarna is uitsluitend voor de zoekgebieden K en I (i) het participatieproces gestart dat voorafging aan het ter inzage leggen van het ontwerp-beleidsdocument. Binnen deze zoekgebieden bevonden zich geen bedrijventerreinen of grote wegen zodat de in de zienswijzen aangehaalde uitkomst van de RES-peiling uit 2021 geen vervolg kreeg in het ontwerp-beleidsdocument.

De provinciale milieueffectrapportage voor het nieuwe provinciale windbeleid en RES2.0 is nog niet afgerond. De gemeenten zijn het met indieners eens dat het prettiger zou zijn als de uitkomsten daarvan al bekend zouden zijn voordat het gemeentelijk beleid wordt vastgesteld.
Tegelijkertijd willen de gemeenten voortgang boeken met hun beleidskader en het beleidsdocument in ieder geval vaststellen voordat er windinitiatieven worden ingediend op basis van de nieuwe landelijke windturbinebepalingen. Omdat het de bedoeling is dat deze begin volgend jaar (uiterlijk 1 juli 2025) worden vastgesteld, konden en kunnen de resultaten van de provinciale PlanMER dus niet worden afgewacht.

Met de passage over het stiltegebied Borculo-Noord wil het ontwerp-beleidsdocument niet zeggen dat het elders in het landelijk gebied niet ook stil is. Voor het stiltegebied geldt echter expliciet het uitgangspunt dat de provinciale Omgevingsverordening daarbinnen geen nieuwe gebiedsvreemde geluidproducerende functies toelaat. Dit wil dus niet zeggen dat daarbuiten geen geluidsnormen gelden, iets wat zeker niet het geval is wat ook zeker niet zo zal zijn als het gaat om grote windmolens. Zoals eerder aangegeven steken de gemeenten daarbij in op het hanteren van de standaardwaarden uit de nog vast te stellen landelijke windturbinebepalingen en dus op de strengste toepassing van de toekomstige landelijke normen.

Het ontwerp-beleidsdocument benoemt verder ook eisen die gesteld worden aan het landschapsplan. Om daarbij op voorhand te eisen dat een landschapsplan ‘natuur-inclusief’ moet zijn, zou direct leiden tot discussie over de vraag wat daaronder nu wel of niet kan worden verstaan. Deze vraag dient zich vanzelfsprekend ook door in de tekst te spreken over een natuur-inclusief ontwerp, maar minder nadrukkelijk dan wanneer een natuur-inclusief ontwerp letterlijk verplicht wordt gesteld.

Vastgesteld door de raad (gewijzigd vastgesteld)

In zijn besluitvorming over het toelaten van grote windmolens heeft de gemeenteraad van Berkelland op 16 februari 2022 meegenomen dat het grootschalig open (agrarisch) landschap daarvoor het meest geschikt. Daarbij is overwogen dat zeker de meer rechtlijnige structuren in deze landschappen beter kunnen aansluiten op het lijnenspel van windturbines en hun opstelling. De gemeenteraad was daarbij van mening dat deze weids- en openheid en rechtlijnige structuren in het buitengebied vooral te vinden zijn in de grootschalige open (agrarische) landschappen.

In de tekst over de kansenkaarten geeft het ontwerp-beleidsdocument een vuistregel over de minimale onderlinge afstand van windturbines. Het ontwerp-beleidsdocument benoemt echter geen maximale onderlinge afstand. Om te bepalen wanneer sprake is van een solitaire windmolen is dit ook niet relevant omdat van een solitaire windmolen sprake is bij een project met slechts één windmolen. Uit de zin vóór het in de zienswijzen aangehaalde tekstgedeelte blijkt bovendien dat binnen de ruimte die in zoekgebied K waarschijnlijk overblijft voor het plaatsen van grote windturbines de onderlinge afstanden zodanig zullen zijn dat er geen sprake zal zijn van solitaire windturbines. Dit komt ook naar voren uit de zin die volgt op het in de zienswijzen aangehaalde tekstgedeelte. Wanneer deze aangehaalde tekst in zijn context wordt gelezen, is een aanvulling daarop niet nodig.

Over het voorstel om als eis een onderlinge afstand van 1 km te hanteren tussen windturbines en gebieden waar veel weidevogels broeden kan worden opgemerkt dat dit niet wordt overgenomen. Als eisen over een minimale onderlinge afstand gesteld moeten worden, dan zal dat waarschijnlijk naar voren komen uit het te verrichten ecologisch onderzoek. In dat geval zal zo'n eis ook beter kunnen worden gemotiveerd in de richting van een eventuele initiatiefnemer. Dit laatste is een stuk moeilijker als het gaat om een op voorhand gestelde eis, waarbij dan ook nog maar moeten blijken of deze voor het concrete project ook streng genoeg zal zijn.

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Ontwerp-beleidsvoorstel (GEWIJZIGD vastgesteld)

<u>Zienswijze 20:</u>
Beoordeling
Pure Energie Wind stelt vast dat de gemeenten in het ontwerp-beleidsdocument verwijzen naar de landelijke ontwerp-windturbinebepalingen die nog niet zijn vastgesteld en dat hun insteek daarbij is om af te zien van het leveren van maatwerk via de ZEZAM-bepalingen en de grenswaarden voor geluidsbelasting. Vanuit de ook bij de gemeenten bestaande verwachting dat de RES-opgave op die manier niet kan worden ingevuld, geeft Pure Energie Wind aan dat dit niet kan worden opgelost door lagere of stillere windmolens. Bij de beoogde afstandsnorm en bij de geluidsnormen willen de gemeenten echter niet verder gaan dan de standaardnormen om de belangen van omwonenden en omliggende functie zo goed mogelijk te beschermen binnen de normen die uiteindelijk rechtstreeks worden toegestaan via de standaardwaarden. Daarbij spreekt het vanzelf dat de gemeenten niet kunnen afzien van het toepassen van een afstandsnorm als deze in de nog vast te stellen landelijke regelgeving wordt voorgeschreven. Voor alle duidelijkheid: de in de zienswijzen genoemde 600 m is niet gehanteerd als harde gemeentelijke afstandsnorm maar als vuistregel gebruikt bij het inschatten van de doorwerking van de landelijke ontwerp-windturbinebepalingen.

Het is inderdaad zo dat participatieverplichtingen niet als juridische verplichting kunnen worden opgelegd als resultaatsverplichting. Wel kunnen bij projecten waarvoor nog een planologische procedure moet worden gevoerd via een anterieure overeenkomst inspanningsverplichtingen worden opgelegd over de mate waarin sprake is van lokaal eigendom. Ook werd bij de parlementaire behandeling van de Energiewet een

amendement aangenomen dat een bevoegdhedengrondslag creëert voor het motiveren van de inspanningen om te komen tot meer dan 50% lokaal eigendom (amendement Rooderkerk, kamerstukken 36378-23). De in de zienswijzen aangehaalde passage op pagina 31-32 van het ontwerp-beleidsdocument zal op dit punt worden verduidelijkt en geactualiseerd (paragraaf 4.2). Wel blijft het streven naar minimaal 51% aan lokaal eigendom onveranderd het uitgangspunt.

Conclusie
De tekst over het percentage lokaal eigendom wordt verduidelijkt en geactualiseerd (paragraaf 4.2).

Zienswijze 21, 22, 23 en 24 (deels):
Beoordeling
De landelijke ontwerp-windturbinebepalingen kennen geen specifieke regels over trillingen voor windturbines. Mochten die bij de definitieve vaststelling alsnog worden toegevoegd, dan zullen toekomstige plannen daar vanzelfsprekend aan moeten voldoen. Bij eventuele concrete plannen zal hoe dan ook moeten worden onderzocht of er sprake is van overlast door trillingen en of kan worden voldaan aan de algemene landelijke regels over trillingen (Bkl).

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Zienswijze 24:
Beoordeling
De gemeente bestrijdt niet dat ook windturbines, ongeacht hun as- of tiphoogte, tot afvalstromen zullen leiden. Als het gaat om afgewerkte olie, dan zal deze op de wettelijk voorgeschreven wijze moeten worden afgevoerd. Of deze afvalstroom in verhouding staat tot de milieueffecten of -risico's die andere vormen van energieopwekking met zich meebrengen, is overigens weer een heel andere vraag.

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Zienswijze 25:
Beoordeling

De gemeente Berkelland heeft in haar Omgevingsvisie al uitgesproken dat zij niet bereid is om binnen de geldende RES1.0-afspraken invulling te geven aan het restdeel van de energie-opgave. Daarbij is van belang dat de gemeente wel bereid is om nieuwe afspraken te maken in het kader van RES2.0, ook wanneer het restdeel daarbij onder de deelnemende gemeenten wordt verdeeld. In de toekomst kan zich dus wel de situatie voordoen dat de gemeente een gedeelte van het huidige restdeel zal invullen, zij het op basis van nieuwe gezamenlijke afspraken over de totale regionale opgave.

Als gemeenten hebben wij Bosch en Van Rijn op diverse momenten tot het beleidsproces ingeschakeld voor objectieve kennis en ervaring over (de techniek van) windturbines, een vakgebied waarover wij als gemeenten geen specifieke kennis en ervaring hebben. De gemeentelijke beleidsambities zijn echter door de gemeenten zelf geformuleerd en vloeien voort uit de beleidsambities in de RES1.0 om wind op land te ontwikkelen. We vinden het dan ook niet nodig een derde partij te vragen de noodzaak voor wind op land en alternatieven te onderzoeken. Zoals hiervoor al gesteld staat de

versie bij raadsvoorstel GEWIJZIGD wat wordt)

noodzaak voor wind op land voor de gemeenten niet ter discussie en hebben andere manieren van energieopwekking (energiemix, zon biomassa) ook een plek in ons beleid.

Conclusie
De aanvulling op de thematische beoordeling geeft geen aanleiding tot aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-beleidsdocument.

Zienswijze 26:
Beoordeling
Geen aanvullingen (beoordeeld per thema).

Versie bij raadsvoorstel (GEWIJZIGD was-wordt)

V. Beoordeling van de adviezen over het ontwerp-Beleidsdocument

Advies Waterschap Rijn en IJssel:
Samenvatting
Het Waterschap Rijn en IJssel stelt vast dat de zoekgebieden K en I (i) volgens de kansenkaarten beperkt ruimte bieden voor windturbines van het type dat bij de landelijke ontwerpwindturbinebepalingen als referentieturbine is gebruikt. Binnen de ruimte die op de belemmeringskaart voor zoekgebied K overblijven, lijken niet directe grote waterbelangen te spelen terwijl uit de belemmeringskaarten naar voren komt dat binnen zoekgebied I (i) geen ruimte lijkt te zijn voor dergelijke turbines. Daarbij ziet het Waterschap dat deze kaarten zijn gebaseerd op referentieturbines en dat bij een concreet initiatief een ander kaartbeeld kan ontstaan.
Over de weging van het waterbelang bij eventuele windinitiatieven geeft het Waterschap mee dat activiteiten op, in of rond waterstaatswerken zoals dijken en watergangen onder de regels van het waterschap vallen en daarmee vergunningplichtig kunnen zijn volgens de Waterschapsverordening van het Waterschap Rijn en IJssel (overheid.nl). Daarbij zijn voor het bouwen van windturbines mogelijk uitgebreide vergunningprocedures vereist met als belangrijke aandachtspunten:

- voor windturbines nabij waterkering gelden strenge voorwaarden (zie Handreiking windturbines waterkeringen. Wetgeving | STOWA);
- aanwezigheid van persleidingen;
- waterberging/compensatie;
- watergerelateerde aspecten.

De twee laatstgenoemde aspecten komen (net als bij ieder ander ruimtelijk initiatief) aan de orde bij het doorlopen van de ‘weging van het waterbelang’ (voorheen: watertoets) en in de waterparagraaf van het te wijzigen omgevingsplan of de te verlenen omgevingsvergunning. Deze moet beschrijven hoe binnen het plan wordt omgegaan met water en watergerelateerde aspecten, een thema waarover een positief van het Waterschap moet worden verkregen. In de waterhuishoudkundige onderbouwing dient rekening gehouden te worden met o.a.:

- het compenseren van de toename van verhard oppervlak (voor fundering, rijroutes, steunpunten kranen, onderhoud routes etc.);
- de vraag of het plan het huidige watersysteem / onderhoudspaden van het waterschap raakt;
- de benodigde berging in m³ met omschrijving van bergingsvoorzieningen en bijbehorende capaciteit;
- maatregelen om eventuele wateroverlast te voorkomen;
- de waterkwaliteit
- de omgang met afvalwater en riolering (NB: het direct en indirect lozen van hemelwater in oppervlaktewater is sinds 1 januari 2024 vergunningplichtig volgens de Omgevingswet en de Waterschapsverordening);
- de omgang met kabels en leidingen (zowel bestaand als nieuw aan te leggen);
- het grondwaterbeheer.

Het Waterschap verzoekt de gemeente om in een zo vroeg mogelijk stadium te worden betrokken bij concrete plannen.

Beoordeling advies
De door het Waterschap ingebrachte adviespunten zijn relevant voor zowel het indienen als het beoordelen van eventuele windinitiatieven. Dit wordt niet anders nu niet de gemeente maar het Waterschap bevoegd gezag is voor besluitvorming over eventueel benodigde omgevingsvergunningen voor wateractiviteiten. Om het waterbelang vroegtijdig in beeld te brengen bij eventuele initiatiefnemers, wordt de inbreng van het Waterschap bij de vaststelling van het beleidsdocument in de tekst verwerkt. Op die manier wordt initiatiefnemers ook meegegeven om bij hun planvorming zo vroeg mogelijk

Versie ter vaststelling GEWIJZIGD was-wordt

contact te leggen met het Waterschap zodat vroegtijdig kan worden nagegaan welke waterbelangen spelen bij hun initiatief.

Conclusie
Het advies geeft aanleiding tot aanvulling van de tekst van het ontwerp-beleidsdocument.

Versie bij raadsvoorstel (GEWIJZIGD was-wordt)

VI. Ambtshalve aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-Beleidsdocument

Het ontwerp-beleidsdocument bevatte een aantal passages die vragen om aanpassing, aanvulling of nadere toelichting. Hierop is niet gewezen via schriftelijk of mondeling ingediende zienswijzen en daarom worden deze als ambtshalve aanpassingen meegenomen bij de vaststelling van het beleidsdocument. Het gaat daarbij om de volgende tekstgedeelten:

- Paragraaf 2.2.2: In de Omgevingsverordening hebben Provinciale Staten van Gelderland benoemd dat bij nieuwe ontwikkelingen moet worden beoordeeld welk effect zij hebben op landschappelijke kernkwaliteiten van het betrokken gebied. Paragraaf 2.2.2 van het beleidsdocument wordt op dit punt aangevuld, waarbij ook wordt opgemerkt dat bij deze beoordeling de Streekgids Achterhoek kan worden gebruikt.

- Paragraaf 2.4.1: De gemeenteraad van Berkelland heeft op 28 mei 2024 de Omgevingsvisie Berkelland vastgesteld. (28 mei 2024). De tekst van paragraaf 2.4.1 ging nog uit van de ontwerp-Omgevingsvisie en wordt op dat punt geactualiseerd.

- Paragraaf 4.2 en 5.1: De Elektriciteitswet 1998 wordt opgenomen in de Energiewet. Deze nieuwe wet gaat ook de bevoegdheid over windparken op een andere manier begrenzen. Zonder daar heel diep op in te gaan, de Energiewet moet immers nog worden vastgesteld, wordt dit vermeld in de paragraaf over bevoegd gezag.

Versie bij raadsvoorstel (GEWIJZIGD wegvoorstel)